

Nuevo Testamento Dios Chani

Chácobo

El Nuevo Testamento en Chácobo

Todas las ilustraciones se usan por cortesía de la
©1978, David C. Cook Publishing Company

Las Mapas de las páginas 720, 721 se usan por cortesía de
©2010, Wycliffe Bible Translators

Segunda edición
©2010, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Primera edición
©1979, Liga Bíblica, Internacional

Creative Commons

Atribución-No Comercial-No Derivadas 3.0 Unported

Eres libre de:

copiar, distribuir y comunicar públicamente la obra

Bajo las condiciones siguientes:

- **Atribución** — Debes reconocer la autoría de la obra en los términos especificados por el propio autor o licenciatante.
- **No comercial** — No puedes utilizar esta obra para fines comerciales.
- **No Derivadas** — No está permitido que alteres, transformes o generes una obra derivada a partir de esta obra.

Entendiendo que:

- **Renuncia** — Alguna de estas condiciones puede no aplicarse si se obtiene el permiso del titular de los derechos de autor.
- **Otros derechos** — Los derechos siguientes no quedan afectados por la licencia de ninguna manera:
 - Los derechos derivados de *usos legítimos* otras limitaciones reconocidas por ley no se ven afectados por lo anterior;
 - Los derechos *mORALES* del autor;
 - Derechos que pueden ostentarse otras personas sobre la propia obra o su uso, como por ejemplo *derechos de imagen* o de privacidad.
- **Aviso** — Al reutilizar o distribuir la obra, tiene que dejar bien claro los términos de la licencia de esta obra.

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

ÍNDICE

	abrev.	página
San Mateo	Mt	1
San Marcos.	Mr	96
San Lucas	Lc	158
San Juan	Jn	259
Hechos de los Apóstoles	Hch	333
Carta a los Romanos	Ro	424
Primera Carta a los Corintios	1 Co	461
Segunda Carta a los Corintios	2 Co	497
Carta a los Galatas	Gá	523
Carta a los Efesios	Ef	536
Carta a los Filipenses	Fil	549
Carta a los Colosenses	Col	559
Primera Carta a los Tesalonicenses	1 Ts	568
Segunda Carta a los Tesalonicenses	2 Ts	575
Primera Carta a Timoteo	1 Ti	580
Segunda Carta a Timoteo	2 Ti	590
Carta a Tito.	Tit	597
Carta a Filemón	Flm	601
Carta a Los Hebreos	Heb	604
Carta de Santiago	Stg	635
Primera Carta de San Pedro	1 Pe	644
Segunda Carta de San Pedro	2 Pe	654
Primera Carta de San Juan	1 Jn	660
Segunda Carta de San Juan	2 Jn	668
Tercera Carta de San Juan	3 Jn	670
Carta de San Judas	Jud	672
Apocalipsis.	Ap	675
No cahëti xo (citas Bíblicas importantes)		715
Mapas		717

El Santo Evangelio Según

San Mateo

Jesu naborëquëbo

Lucas 3.23-38

- 1** ¹Jabi chama David yamabo, Abraham yamabo, tihi caba chahitaxocobo Jesucristo iniquë. Jabi Jesucristo naborëquëbo janë bo tèquë tsi xo naa.
- ²Abraham baqué Isaac iniquë.
Isaac baqué Jacob iniquë.
Jatsi doce ca baqué bo Jacob yamabá jayaniquë. Jacob jariapari baqué Judá iniquë.
- ³Jatsi dos ca baqué bo, naa Fares, Zara, tihi cabo Judá jayaniquë. Jato jahëhua, Tamar ini quiha.
Jatsi Fares baqué Esrom iniquë.
Esrom baqué Aram iniquë.
- ⁴Aram baqué Aminadab iniquë.
Aminadab baqué Naasón iniquë.
Naasón baqué Salmón iniquë.
- ⁵Salmón baqué Booz iniquë. Jasca, jahuë jahëhua Rahab ini quiha.
Jatsi Booz baqué Obed iniquë. Jasca, jahuë jahëhua Rut ini quiha.
Jatsi Obed baqué Isaí iniquë.
- ⁶Isaí baqué David iniquë, naa chama-chamaria inish cato.
David baqué Salomón iniquë. Urías i-ipaonish ca ahui jahuë jahëhua ini quiha.

- ⁷ Salomón baquë Roboam iniquë.
 Roboam baquë Abías iniquë.
 Abías baquë Asa iniquë.
- ⁸ Asa baquë Josafat iniquë.
 Josafat baquë Joram iniquë.
 Joram baquë Uzías iniquë.
- ⁹ Uzías baquë Jotam iniquë.
 Jotam baquë Acaz iniquë.
 Acaz baquë Ezequías iniquë.
- ¹⁰ Ezequías baquë Manasés iniquë.
 Manasés baquë Amón iniquë.
 Amón baquë Josías iniquë.
- ¹¹ Jeconías, jahuë noma bo, tihí cabó Josías sahuaniquë. Naatiyá
 tsi Babilonia mai qui Israél ca nohiria bohacaniquë.
- ¹² Jaquiréquë Salatiel Jeconías sahuaniquë.
 Jatsi Salatiel baquë Zorobabel iniquë.
- ¹³ Zorobabel baquë Abiud iniquë.
 Abiud baquë Eliaquim iniquë.
 Eliaquim baquë Azor iniquë.
- ¹⁴ Azor baquë Sadoc iniquë.
 Sadoc baquë Aquim iniquë.
 Aquim baquë Eliud iniquë.
- ¹⁵ Eliud baquë Eleazar iniquë.
 Eleazar baquë Matán iniquë.
 Matán baquë Jacob iniquë.
- ¹⁶ Jacob baquë José iniquë, naa María bënë. Jabi Jesu, naa Cristo
 icanaí ca María comaniquë.
- ¹⁷ Jabi Abraham bësotiyá quiréquë catorce ca naboréquëbo
 iniquë. Jatsi chama David yamabo bësoniquë. Jaquiréquë catorce
 ca naboréquëbo huëtsa bo iniquë. Jatsi Babilonia mai qui Israél
 cabó bohacaniquë. Jaquiréquë catorce ca naboréquëbo huëtsa bo
 iniquë. Jatsi Jesu coniquë.

Jesu conina

Lucas 2.1-7

¹⁸ Nëca tsi quiha Jesucristo conina ra. Jabi bënë bipaima jahuë
 jahëhua María iniquë. Jahuë bënë ti ca José ini quiha. Jama, bënë
 binox pari tsi quiha María tohoyaniquë Espíritu Santó no. ¹⁹ Jatsi

quiha José, naa jahuë bënë ti cató María bicasyamaniquë, joni shinajiaxëni ca ja ini quëshpi na. Jasca, nohiria bësojo xo tsi bëro tsi María ja niacasyamani quiha, bërabiuhacasyamaquí na. ²⁰Jaha tsi jahuë ahui ti ca niahai ca ja shina-shinaniquë. Shinajano tsi quiha ja qui jisiquiniquë Iboba ángel, ja namahai cató no. Jisiquihax José qui ja chaniniquë:

—Jisa José, David yamaba chahitaxocobá. Mi ahui ti ca María biti raquëyamahuë. Espíritu Santó tsi ja tohoyayamëqué. ²¹Baquë comaxëhi quiha. Ja coquë tsi Jesu ja janëhacaxëti xo, jato jocha quima nohiria bo ja xabahamaxëhai quëshpi na. ²²Nëcapi-jayamëqué Iboba Chani jatihuahacano iquish na, naa jahuë Chani yoanish cató quënënina. ²³Jabi ja quënëni ca tsi xo naa:

“Tohoyaxëhi quiha yoxajahini.

Tohoyaxo tsi baquë comaxëhi quiha.

Comaxo tsi Emanuel ja janëhacaxëti xo”

—nëa tsi quiha José qui ángel nëcaniquë. Noba joí tsi “No bëta xo Dios” ii quiha jahuë janë.

²⁴Bësoxo tsi quiha María José biniquë jahuë ahui iti, naa angél yoani jascaria. Bixo tsi jahuë xobo qui ja bëniquë racati. ²⁵Jabi jahuë ahui ya ja jobonayamani quiha jariapari jahuë baquë conox pari no. Baquë coquë tsi quiha Jesu José janëniquë.

Joni tiisi bo jonina Jesu jišxëna

2 ¹Belén tsi quiha Jesu coniquë, naa jodioba maí no. Toa mai rey Herodés yonani quiha. Toatiyá tsi quiha Jerusalén qui tres ca tiisi ca joni bo cahëniquë. Néama, naa oriente ax ja bëcandi quiha. ²Cahëhax,

—¿Jahuënia ni jodioba chama-chamaria, naa cobëna cato? Jahuë huishti no jisyamëqué noba mai xo na. Ja iqui tsi ja qui arahi no joquë ra —i nohiria qui naa tres ca tiisi ca joni bo niquë.

³Jatsi quiha shina-huéjénatsi chama Herodes niquë nicahax na. Shina-huéjéniquë Jerusalén ca nohiria ri. ⁴Jatsi jodioba arati iboba chama bo, Dios papi cahëxëni cabio, tihi cabio Herodés quënaniquë. Quënaxo tsi jato ja nicaniquë:

—¿Jahuënia tsi coxëhi ni mato Cristo, naa mato Xabahamatí Ibo ra? —iquiina.

⁵Jatsi quiha ja quëbicaniquë:

—Jodioba maí tsi, naa Belén yacatá tsi ja coti xo. Tocani quiha Dios Chani yoanish cato, naa ja quënëni cató no:

6 “Jisa Belén ca nohiria bá.

Jodioba maí tsi huéstima tsi xo toa mato oquë ca yaca huëtsa bo.

Jama, oquëhuahacaxëhi quiha mato yaca ri.

Belén tsi coxëhi quiha chama-chamaria.

Noho Israél ca nohiria bo ó bësoxëhi quiha”

ii quiha ja quënënina —i Herodes qui jaca niquë.

7 Jatsi quiha johax ca tiisicanaibo qui chani Herodés raaniquë ja qui ja bëcano iquish na. Jamë jato bëta ja chanicasni quiha. Ja bëcaquë tsi quiha Herodés jato nicaniquë:

—¿Jénino tsi ma jisni ca huishti jisiquini? —iquiina.

8 Jatsi quiha Belén qui Herodés jato raaniquë.

—Toa baquë mërahi bocata. Tsayahax jahari ma bëcano éa yoaxëna. Ja qui cacasquia éa ri ja qui araxëna —i jato qui ja niquë.

9 Jatsi quiha Belén qui bocatsi quiha tiisi jaya ca joni bo niquë, Herodes nicahax na. Ja bocaquë tsi quiha jisiquitëquëniquë huishtima, naa jato maí tsi jisiquinish ca huishti jascaria cato. Jisiquixo tsi quiha Belén qui jato ja mëpiniquë. Jatsi Baqué Jesu ini ca iti qui cahéhx huishti niiniquë. **10** Jatsi ja rani-ranicaniquë, huishti jisi na. **11** Ranihax José xobo qui ja jicocaniquë. Jicoxo baqué ico ca María ja jiscaniquë. Jatsi ja mënicaniquë. Mënihax ja qui ja aracaniquë. Jaquirëquë quiha jato sota bo ja pëcacaniquë, ja

Joni tiisi bo baqué Jesu qui aranina

bëcani ca jahuë bo ja qui axëna. ¹²Jaquirëquë ja namacanai cató tsi quiha Diós jato yobaniquë:

—Jahari Herodes qui boyamacahuë —iquiina.

Jaha tsi bahi huëtsa quiha jato país qui ja bocaniquë jahari.

Egipto mai qui José, María jabanina Jesu ya

¹³Tiisi ca joni bo bocaquë tsi quiha José qui ángel jisiquiniquë ja namahai cató no.

—Joihuë. Baquë pistia, jahuë jahëhua María, tihi cabو bihuë. Egipto mai qui jabatsicana. Toaparicahuë. Mato è yoano tsi jénimaxéhi quiha ma bacahaina. Mi baquë mérápaima xo Herodes pë, axëna —nëa tsi quiha José qui ángel nëcaniquë.

¹⁴Jatsi quiha José joiniquë. Joixo Baquë, jahuë jahëhua, tihi cabو ja boniquë Egipto mai qui. Baquichá ja jisbayacani quiha. ¹⁵Toá tsi naama tsi quiha ja chitécaniquë. Jatsi Herodes rësoquë tsi ja bacacaniquë. Nëca tsi Dios Chani yoanish cató quënëni ca jatihuahacani quiha, “Egipto quima noho Baquë è quënaquë” i Ibo Dios ni quëshpi na.

Herodés soldado bo raanina xocobo ati

¹⁶Jabi tiisi jaya ca joni bá Herodes paraniquë, quinia huëtsa jato mai qui ja bacacani quëshpi na. Jatsi ja paracanai ca cahéhx Herodes caxarianiquë. Caxaxo tsi jahuë soldado bo ja raaniquë jatiroha ca Belén ca baquë bo ati. Jasca, Belén tahë ca yaca bo qui jato ja raani quiha, toá ca baquë bo ati. Jatiroha ca baquë bo quiha, naa dos años nama cabو ja ani quiha. Jabi ja tocaniquë shinaxo na, siri tsi jahari jato mai qui tiisi jaya cabو bocani nori iqui na. ¹⁷Jato ja quëyoquë tsi quiha Jeremías, naa Dios Chani yoanish cató yoani ca jatihuahacani quiha. Ja yoani tsi xo naa:

¹⁸“Anomaria iqui quiha Ramá ca pacotsa.

Cohuëria xo ja ara-aracanaina ra.

Toá tsi jato xocobo quëshpi tsi arahi quiha yoxa bo.

Ranihuatimaxéni tsi xo toa jahuë nohiria, jato baquë bo acacani iqui na”

tihi tsi ii quiha ja quënënina.

¹⁹Jatsi Herodes rësoniquë. Ja rësoquë tsi quiha José qui Iboba ángel jisiquiniquë ja namahai cató no. ²⁰Jisiquihax,

—Joihuë. Baquë pistia, jahuë jahëhua, tihi cabو jahari Israel mai qui bohuë. Rësyoniquë Baquë pistia acascanish cabو ra —i José qui ángel niquë.

²¹Jatsi quiha José joiniquë. Jesu pistia, jahuë jahëhua, tihi cabobihax Israel mai qui ja bacaniquë. ²²Bacaxo tsi quiha Herodes yamaba baqué Arquelaó yonahai ca ja nicaniquë. Jahuë jahëpa ja ratini quiha yonaxëna. Nicahax tsi quiha José raqué-raquéniquë. Toa mai qui ja cacasyamani quiha racaxëna. Jatsi quiha angél yobatéqueniquë ja namahai cató no, Galilea mai qui ja cano. ²³Cahëhax Nazaret icanai ca yaca qui ja caniquë racahi na. Toa xo tsi jahuë xobo ja aniquë. Tocapijani quiha, Dios Chani yoanish cató chani jatihuaxëna, naa “Nazareno ja quénahacaxëti xo” i ja ni quëshpi na.

Jesu quinia Juán rohahuanina

Marcos 1.1-8; Lucas 3.1-9, 15-17; Juan 1.19-28

3 ¹Nazarét tsi Jesu racano tsi quiha nohiria ashimanish ca Juan jisiquiniquë jodioba maí no. Xabacha xo tsi quiha Dios Chani ja yoaniquë:

2—Mato jocha quima Dios quirí bësocana. Joti basima tsi xo Diós otohaina ra —i nohiria bo qui Juan niquë.

3 Jabi nëca tsi quiha Juan yoati tsi Dios Chani yoanish ca Isaiás quénëni quiha:

“Xabacha xo tsi quénaxëhi quiha joni.

Quénahi tsi ‘Rohahuahacatsicana Ibo johai quëshpi na’ ixëhi quiha.

Jasca, ‘Bahi mëstë ca acana ja bax coti’ ixëhi quiha”

Dios Chani Juán yoahaina

nëa tsi quiha ja quënëni ca niquë Juan yoati na.

⁴Camello raní tsi quiha Juan sahuëti acacaniquë. Bichi cinturón ja chinëxeniquë. Chapo bo, bina bata, tihi cabø ja piniquë. ⁵Jasca, jodioba maí ca nohiria tèquë Juan qui bocaniquë jahuë chani nicaxëna. Bocani quiha Jerusalén ca nohiria ri. Bocani quiha ani Jordán tapaí ca nohiria. ⁶Jasca, jato jocha ja bërohuacaquë tsi quiha ani Jordán xo tsi jato ja ashimaniquë.

⁷Jatsi Juan qui huëstima ca jodioba chama bo bocaniquë ashimahacaxëna. Jato jisi tsi jato Juán raahaniquë:

—Jisa, rono ba baquë bá. ¿Tsohuë mato yobaha, Dios johai ca copi quima paxaxëna? ⁸Jocha pi quima bësoquí tsi mato jabi paxa ca pari noqui jismacahuë. ⁹Quiniacaxëcahuë. “Dios xocobo yoi bo xo noa” i ma casmitsa, Abraham yamaba chahitaxocobo ma nori iqui na. Mahitsa tsi xo toa ra. Jaha pi quëéquí tsi naa maxax bo jahuë xocobo yoi manëmati mëtsa xo Dios, jahuë-na bo iti. ¹⁰Jaboqui tsi nohiria copihi quiha Dios ra. Bimi jia ca pi jihuí saihuayamano tsi rërahi quiha ibo. Réraxo tsi chihi qui niaxëhi quiha. Jabi tocaxëqui Dios ri jabi jia ca saihuayamahai ca qui. ¹¹Jaboqui mato jocha quima pi ma casono tsi mato ashimaxëquia jénë no. Jama, è cho joxëhi quiha èa oquë cato ra. Jahuë yonati iti mëtsama xo èa ra, èa oquëria ca ja nori iqui na. Espíritu Santo, chihi, tihi cabá tsi mato ashimaxëhi quiha ra joquí na. ¹²Nohiria yoi cabø quima jahuë xocobo yoi bo aquëxëhi quiha Dios, naa ibobá jahuë trigo bëro aquëhai jascaria. Aquëxo jahuë nëpo niahä quiha. Jasca, jahuë xobó tsi jahuë xocobo yoi bo ó bësoxëhi quiha Dios; jama nocatimaxëni ca chihi qui niahacaxëti xo toa nohiria yoi bo, naa nëpo niahacahai jascaria —i Juan niquë.

Juán Jesu ashimanina

Marcos 1.9-11; Lucas 3.21-22

¹³Jatsi ani Jordán qui Jesu joniquë Galilea mai ax na. Johax tsi quiha Juan qui ja caniquë ashimahacaxëna. ¹⁴Jama, Juán Jesu ashimacasyamani quiha.

—¿E qui johai pa? Jishopë, acasyama xo èa ra. Ea pi mi ashimaxëti xo ra —i Juan niquë.

¹⁵Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Jaboqui èa mi ashimano. Nëca ca quiniá tsi jaha Dios quëéhai ca jatihuaxëqui noa —i Jesu niquë Juan qui.

Jatsi Juán Jesu ashimaniquë. ¹⁶Ashima-hacahax tsi quiha jënë quima Jesu tséqueniquë. Tséquénjano tsi quiha japéqueniquë naipa. Jatsi nai ax Dios Shina ja qui botéhai ca, naa boto jascaria, Jesú jisniquë. ¹⁷Jatsi naipá ca joi chaniniquë:

—Noho Baqué tsi xo naa ra. Noiquia. Ja qui raniquia —iquiina.

Jesu tanamahacanina

Marcos 1.12-13; Lucas 4.1-13

4 ¹Jatsi quiha xaba qui Espíritu Santó Jesu mëpiniquë, Satanás tanamano iquish na. ²Cuarenta bari no tsi quiha ja piyamaniquë. Paxnatsijaniquë. ³Jatsi ja qui Satanás joniquë, jochati tanamaxëna.

—Dios Baqué pi iqui tsi maxax bo qui chanihuë, mapari ja manécano —i ja qui Satanás niquë.

⁴Jatsi Jesú quëbiniquë:

—“Mapari roha tsi bësoyamaxëhi quiha joni; jama Dios Chaní nori” ii quiha Quénéhacanish cabو —i Jesu niquë.

⁵Jatsi Jerusalén qui Satanás boniquë. Boxo tsi quiha Dios arati xobo cacha, naa jahuë quëpë tsi Jesu ja nimaniquë. ⁶Nimahax Satanás chaniniquë:

—Dios Baqué pi iquí tsi mai quiri mimë niahue. “Jahuë ángel bo raaxëhi quiha Dios, mi noho ja bësocano” ii quiha Quénéhacanish cabو. Jasca, “Jato mëquéné tsi mia bëcaxëcani quiha, maxaxá tsi mi tahë bo tëquëyamano iquish na” ii quiha —nëa tsi Jesu qui Satanás nëcaniquë.

⁷Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Jama xo. “Ibo Dios tanamayamahuë” ii quiha Quénéhacanish cabو ra —iquiina.

⁸Jatsi quiha maca tëtëca qui Satanás Jesu boniquë maí ca país bo, jato oquë, tihi cabو ja qui jismaxëna. ⁹Jismahax tsi quiha Jesu qui ja chaniniquë:

—Ea bësojó pi mi mënino tsi, ë qui pi mi arano tsi, naa jahuë bo tëquë mi qui axëquia ra —iquiina.

¹⁰Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Cata, Satanás. “Ibo Dios roha qui aracana. Ja roha nicacana” ii quiha Quénéhacanish cabو ra —iquiina.

¹¹Jatsi Jesu Satanás jisbayaniquë. Ja caqué tsi quiha ángel bo bëcaniquë Jesu mëbixëna.

Galilea xo tsi jahuë yonoco Jesú chitahëhuanina

Marcos 1.14-15; Lucas 4.14-15

12 Naatiyá tsi quiha preso qui Juan nanëhacaniquë rë. Nicaniquë Jesu. Nicahax tsi quiha jodioba mai Jesú jisbayaniquë. Jisbaya tsi Galilea mai qui ja bacaniquë, naa jahuë Nazarét ca xobo qui.

13 Jama, Nazarét ja chitéyamani quiha. Riquihax Capernaum yaca qui ja cani quiha racaxëna, naa ia Galilea tapaí cato. Zabulón, Neftalí, tihi ca mai bo basima quiha. **14** Tocajaquë tsi Isaiás quënëni ca jathuahacani quiha. Jabi Isaiás quënëni ca tsi xo naa:

15 “Jisa Zabulón ca nohiria bá;

Jisa Neftalí ca nohiria bá, naa ia quinia cabo, naa ani Jordán rabëquëx ca nohiria bá.

Jisa mato Galileá ca carayanabá.

16 Huëa-huëaria nori ca jisxéqui tsëmo ó ca bësohai ca nohiria bo ra.

Rësopotaí basima ca nohiria bo qui huahuaxëhi quiha Huëa nori cato ra”

ii quiha ja quënënina.

17 Jaquirëquié Dios Chani yoatí Jesú chitahëhuaniquë:

—Mato jocha quima Dios quirí bësocahuë. Jaboqui otocatsi quiha chama-chamaria Dios ra —i nohiria bo qui ja niquë.

Joni bo Jesú quënanina jahuë rabëti bo iti

Marcos 1.16-20; Lucas 5.1-11

18 Ia Galilea quënipama tsi quiha dos ca joni bo Jesú jisníquë, naa Simón, naa Pedro quënahacanish cato, jahuë noma Andrés. Jisi tsi jato ja quënaniquë. Jabi jato sani biti nishi bo niahí ja icani quiha, sani bicanaibo ja icani quëshpi na.

19 —Néri bëcahuë. Ea ma banahuano. Joni bo bicanaibo mato manëmaxëquia —i jato qui Jesu niquë.

20 Jatsi bamaxoma tsi quiha jato sani biti nishi bo, jato jahëpa, tihi cabo ja jisbëriacaniquë Jesu banahuaxëna.

21 Riquicayá tsi quiha ori tsi dos ca joni huëtsa bo Jesú jisníquë, naa Zebedeo baqué Jacobo, Jacobo noma Juan. Notí tsi jato jahëp ya ja icani quiha, jato sani biti nishi bo rohahuahi na. Jatsi Jesú jato quënaniquë. **22** Jatsi bamaxoma tsi quiha jato nishi bo, jato jahëpa, tihi cabo ja jisbëriacaniquë Jesu banahuaxëna.

Galilea mai xo tsi Dios Chani Jesú yoanina
Lucas 6.17-19

23 Jatsi quiha Galilea mai tēquë tsi Jesu coniquë, Dios Chani yoahi na. Jodioba catiti xobo xo tsi ja tiisimabonani quiha. “Nohiria bo otocatsi quiha Dios ra” i ja ni quiha Chani jia ca yoahi na. Jasca, iquicanaibo, isicanaibo, tihi cabو ja jēnimahuabonaniquë, Dios Chani yoaquí na. 24 Jatsi ja ani iqui tsi chani pacananiquë ja yoati na. Siria maí tēquë tsi toa chani pacananí quiha. Jatsi iquicanaibo, isicanaibo, yoshi jaya cabو, yoyo jaya cabو, mohitimaxëni cabو, tihi cabو Jesu qui nohiria bá bēniquë jēnimahuahacacano. Jatsi jato ja jēnimahuaniquë ra. 25 Jasca, nohiria miscó Jesu banahuaniquë ra. Galileá ca nohiria, Diez Yacatá ca nohiria, Jerusalén ca nohiria, jodioba maí ca nohiria, ani Jordán rabëquëx ca nohiria, tihi ca nohiriá banahuaní quiha ra.

Jesú yobanina

5 ¹ Nohiria misco jisi tsi maca chahitaxëni Jesu tēmahinaniquë. Tēmahinahax tsi quiha ja tsahoniquë. Jatsi jahuë rabëtiria bo ja qui quëtsoniquë jahuë chani nicaxëna. ² Jatsi jato tiisimati ja chitahëhuaniquë. Ja nēcaniquë:

Shoma ca nohiria

Lucas 6.20-23

3 —Shoma tsi xo toa Dios jabi ja nariscanai ca cahëxëni cabو.
 Jató-na xo Dios. Jato otoxëhi quiha.

4 ‘Shoma tsi xo toa cohüë cabو.

Jato bëpasimaxëhi quiha Dios ra.

5 ‘Shoma tsi xo toa shinapënicanaibo.

Naa mai tēquë ibohuacaxëcani quiha.

6 ‘Shoma tsi xo toa Dios mëstë ó quëëcanibaو.
 Jato ranihuaxëhi quiha Dios.

7 ‘Shoma tsi xo toa nohiria huëtsa bo mëbicanaibo.
 Jato mëbixëhi quiha Dios.

8 ‘Shoma tsi xo toa shinajiaxëni jaya cabو.
 Dios jiscaxëcani quiha.

9 ‘Shoma tsi xo toa iquinacasyamacanaibo.

Dios baquë bo quënahacacaxëcani quiha.

10 'Shoma tsi xo toa tënëmahacacanaibo jia ca ja acanai quëshpi na.

Jató-na xo Dios. Jato otoxëhi quiha.

11 'Shoma xo mato, éa iqui tsi nohiria bá mato ocahuauquë no, mato ja yosicaquë no, mato ja quiahuacaquë no. **12** Rani-ranicana, anomaria ca copi mato bax janahacaxëhai quëshpi na. Jabi toca tsi mato rëquë ca Dios Chani yoanish cabو tënëmahacani quiha jato ri.

Chopara, huëana, tihi cabo jascaria xo chahahuacanaibo

Marcos 9.50; Lucas 14.34-35

13 'Chopara jascaria xo mato, maí ca nohiria bo oquëhuati. Jabi jahuë tëé bénopihí tsi anoma xo toa chopara ra. ¿Jénahuariaxo ja téeihuahacatëquëna ra? (Jascaria, mato jabi jia ca pi ma bénono tsi ejénahuariaxo raca maí ca nohiria bá éa cahëna?) Chopara yoi ca jascaria ma niahacaxëti xo pë, mahitsa ma nori quëshpi na.

14 'Huëa jascaria xo mato, maí ca nohiria bo huëahuati. Jabi jonëtimaxëni tsi xo témachí ca yacata. Baquichá tsi béroria tsi xo jahuë pëxé bo. **15** Jascaria, mato pëxé tsamaxo tsi caca namá janayamaqui mato. Jama, mana, naa jahuë iti ó janaqui mato, xobó ca nohiria bo tēquë bax huahuati. **16** Jasca, nohiria bo bësojó tsi huahuapaima xo mato jabi jia cabo, ma acai ca ja jiscano iquish na. Jisí tsi mato mana ca Jahëpa oquëhuacaxëcani quiha.

Jatihuahacaxëhi quiha Quënëhacanish cabo

17 ¿Quënëhacanish cabo niahí ë joni pa? Iyamaquia ra. Quënëhacanish cabo jatihuahi ë joquë ra, niahí mari. **18** Mato parayamaquia ra. Niahacapistiariayamaxëhi quiha Quënëhacanish cabo ó ca huësti ca yoba pistia ra. Jatihuahacaxëhi quiha jahuë yoba tēquë. **19** Quënëhacanish cabo ó ca yoba iriama ca pi nicayamahi tsi oquëyamaxëhi quiha toa nohiria ra, Dios otohai cató no. Jasca, "Mahitsa tsi xo toa yoba" i pi nohiria huëtsa qui ja no tsi chama-chamaria Dios qui yoixëhi quiha ja ocahaina. Mana tsi iriamaxëhi quiha toa ocahai cato ra. Jama, Quënëhacanish cabo ó ca yoba bo pi nicahi tsi huëtsa bo pi nicati tiisimahi tsi, oquë-oquëriaxëhi quiha toa nohiria ra, Diós otohai cató no. **20** Japi mato parayamaquia. Dios Chani cahëxëni cabo, fariseobo, tihi cabo pi mato mëstë huinoyamano tsi Diós otohai ca qui jicopistiayamariaxëqui mato ra.

Caxahaina

Lucas 12.57-59

21 “Joni bo ayamahuë. Namëhacaxëti xo tsohuëcara ca joni huëtsa acax cato” i mato naborëquébo qui Moisés yoba ni quiha. 22 Jama, mato qui é yoahai ca tsi xo naa ra: Copihacaxëti xo tsohuëcara ca jabë xatë qui caxahai cato ra. Jabë xatë pi pasomaha chanihi tsi chama, naa juez qui ja bëhacaxëti xo copihacati. Jabi tënëtiya qui niahacati basima tsi xo toa tsohuëcara ca jabë xatë qui “Yoyoxëni xo mia pë” iquii cato. 23-24 Japi mabë xatë bo ya rabënaparicana, Dios qui arahi bocanox pari. Jama, Dios xobo xo pi mato qui caxa ca xatë shinaquí tsi Dios qui ma acatsai ca jahuë janaparicahuë. Jariapari mato qui caxa ca xatë qui bocata. Mabë xatë ya ma rabënaparino ra, Dios qui aranox pari. Rabënahax jahari Dios xobo qui bocata araxëna, ma bëha ca jahuë ja qui axëna.

25 Tsohuëcara pi mato pasomaha-no tsi mëri tsi ja bëta rabënacana. Bamayamacana. Tocacana, gobieno chama bo qui mato ja mëayamano, copihacati. Tocapijano tsi preso qui ma niahacamitsa ra. 26 Toá quima ma tséquënox pari tsi toá cuenta pari jatihuaxëqui mato iquia.

Anoma ca jocha

27 “Bënë jaya ca yoxa biyamacahuë” mato rëquëyamabo yoahacani quiha. Jabi toa yoba ma nicaquë ra. 28 Jama, jahuë bëro yoí pi bënë jaya ca yoxa tsayahi tsi ja bëta jochahi quiha bicatsai ca nohiria jahuë shina ó no. Ja bëta jobonahai jascaria tsi xo toa ja acaina. 29 Jabi mato oquë ca bëro pi mato jochamano tsi toa bëro tsécacahuë. Niacahuë. ¿Oquëyamayamahi ni mato bëro pistia bënöhaina, tënëtiya qui mato yora tëquë niahacayamano iquish na? 30 Mato oquë ca mëquëñé pi mato jochamano tsi toa mëquë mëxtëquëcahuë. Mëxtëquëxo tsi niacahuë. ¿Oquëyamayamahi ni mato mëquë bënöhaina, tënëtiya qui mato yora tëquë niahacayamano iquish na?

Ahui niahaina

Mateo 19.9; Marcos 10.11-12; Lucas 16.18

31 ‘Jasca, “Ahui pi niaquí tsi ja qui niati papi bënë ati xo” ¿i mato naborëquébo qui Moisés yamayamani? 32 Jama, é yoahai ca tsi xo

naa: Anoma tsi xo bënë jahuë ahui niahaina iquia ra. Mahitsa pi jahuë ahuini, naa joni huëtsa ya jobonayamahai ca ahui niaquí tsi jahuë ahui jochamahi quiha pë, bënë huëtsa ja biquë no. Jascaria, jochaxëhi quiha jahuë ahui bichi ca joni ri.

Parayamahai ca chani

³³Jabi mato naborëquébo yoahacani ca yoba bo ma nicaniquë iquia. “Dios bax toa axëquia ra” i pi ma no tsi mato chani jatihuacana. “Anoma tsi xo toa ma ayamahaina tocaquí na” ii quiha Dios yoba ra. ³⁴Jatsi, è yoahai ca tsi xo naa: Oquë tsi xo toa ma bëpahaina. Jasca, Dios bësojo xo tsi jurar-ayamacana, “Axëquia ra” i nohiria qui ma quë no. Jasca, “Naipá tsi parayamaquia, axëquia ra” i nohiria qui yamacana, ma quëbiquë no. Diós yonahai iti tsi xo toa ra. ³⁵Jascaria, “Noba maí tsi parayamaquia; axëquia ra” iyamacana, ma quëbiquë no, Ibo Dios mai ja nori iqui na. Jasca, “Jerusalén tsi parayamaquia” iyamacana, noba chama-chamaria yaca ja nori quëshpi na. ³⁶Jasca, “Noho mapó tsi parayamaquia” iyamacana. ¿Jéñahuariaxo mato boo chëqué ma joxohuana? ³⁷Jama, “Axëquia, ayamaquia” tihi roha ca icana, ma quëbiquë no. Jahuëcara huëtsa pi ma yoano tsi Yoshi quima tsi xo toa ma yoahaina ra.

Jahari nohiria copihaina

Lucas 6.29-30

³⁸Jabi mato naborëquébo yoahacani ca yoba ma nicaniquë iquia. “Nohiria huëtsa bëro quëshpi tsi jahuë bëro yoi copihacaxëti xo; jasca, nohiria huëtsa xëta quëshpi tsi jahuë xëta yoi copihacaxëti xo” i mato yoba ni quiha. ³⁹Jama, è yoahai ca tsi xo naa: Yoixëni ca joní pi mato yosino tsi jahari iquinayamacana iquia. Tsohuëcaracá pi mato tapaishano tsi caxayamacana. Ja qui mato tamo huëtsa acana tapaishahacati. ⁴⁰Jasca, mato camisa pi biriacasquí tsi mato saco ri ja bino. ⁴¹Jasca, huësti kilómetro pi soldado bá jato sota bo mato papimano tsi kilómetro huëtsa jato bax ma bocano jato mëbixëna. ⁴²Jasca, tsohuëcaracá pi mato jahuëcara bënariano tsi ja qui acahuë. Tsohuëcaracá pi mato jahuëcara tanacasno tsi ja qui prestahuahacahuë. Tihi tsi xo toa noho yoba ra.

Noqui pasomaha cabó no noihaina

Lucas 6.27-28, 32-36

⁴³Jabi mato naborëquébo yoahacani ca yoba ma nicaniquë iquia, naa “Mato rabëti bo noicahuë; jama, mato pasomaha

cabo qui caxacahuë” iquiina. ⁴⁴Jama, mato qui ë acai ca yoba tsi xo naa: Mato pasomaha cabo noicahuë iquia. Jasca, mato yosicanaibo bax bëhoxcana ra. ⁴⁵Tocapiquí tsi mato naipá ca Jahëpa baquë bo ma nori ca jismaxëqui mato ra. Jatiroha cabo mëbihi quiha Dios. ¿Jiaxëni cabو, yoixëni cabو tëquë, tihi cabو qui huahuayamayamahi ni jahuë bari ra? Jasca, jia ca acanaibo, anoma ca acanaibo, naa jatiroha cabو qui oi paquëmahи quiha. ⁴⁶Mato rabëti bo roha pi noihi tsi  jenahuariahax nohiria huëtsa ma oquëna? Tocapimano tsi  mato copixëhi ni Dios pa? ⁴⁷Jasca, mato rabëti bo roha pi mëbihi tsi  nohiria huëtsa oquë ni mato pa? Iyamaqui mato ra. Tocacani quiha Dios cahëyamacanaibo ri. ⁴⁸Jatsi quësotimaxëni ca jabi ma jayati xo, naa mato naipá ca Jahëpá-na jascaria. Tihi tsi xo toa noho yoba ra.

Nohiria ma mëbiquë no

6 ¹Quiniacaxëcahuë. Nohiria bësojo xo tsi mato yonoco jia bo ma ayamati xo iquia. Tocapimano tsi mato copiyamaxëhi quiha mato naipá ca Jahëpa. ²Japi noitiria ca nohiria pi mëbiquí tsi no bëpati xo. “Jia tsi xo toa ë acaina ra” iyamacana nohiria bo qui, naa fariseobo jascaria. Anoma quiha. Jabi nohiria bo bësojo xo tsi tocacani quiha pë, nohiria bá jato oquëhuano iquish na. Jatsi shina-bënøyamacana. Copihacacahi quiha, nohiria bá jato oquëhuaque no. Mana ca copi biyamacaxëcani quiha ra. ³Jama, noitiria ca nohiria pi mëbiquí tsi no bëpaxëti xo, mato rabëtiria bá ma acai ca cahëyamano iquish na. ⁴Jonë tsi mato yonoco jia bo ma ano. Jatsi, mato copixëhi quiha Dios ra, jatiroha ca jahuë bo jisi na.

Dios qui bëhoxhaina

Lucas 11.2-4

⁵‘Dios qui bëhoxhi tsi paraxëni ca fariseobo jascayamacana. Nohiria bo bësojó, naa jodioba catiti xobo bo, bahi bo, tihi cabá tsi Dios qui bëhoxcascani quiha pë, nohiria bá jato jisno iquish na. Jato copi ja bicaquë iquia. Mana ca copi biyamacaxëcani quiha. ⁶Jama, bëhoxhi tsi mato naquëtë qui mamë jicocahuë. Jicohax caiti japacahuë, nohiria bá mato jisyamano iquish na. Toá tsi Dios qui bëhoxcana, mamë no. Jonë pi bëhoxmano tsi mato copixëhi quiha, ma acai ca jonë ca jahuë bo jisquí na. ⁷Jasca, Dios qui bëhoxhi tsi mahitsa ca chani iroha-irohayamacana. Tocacani quiha

Dios cahëyamacanaibo. Jato chani têtëca iqui tsi Diós jato nicahai ca quëscahuacani quiha. ⁸Jabi jaha ma quëëhai ca cahëhi quiha mato Jahëpa, ma bënanox pari no. ⁹Japi nëca tsi bëhoxcana:

“Oquëhuahacaxëti xo mi janë,
noba naipá ca Jahépá” icana.

¹⁰“Nohiria bo mi ototsano.

Mai xo tsi mi shina mi ano,
naipa xo mi acai jascaria.

¹¹ Jatiroha ca bari oriquiti noqui ana.

¹² Noba jocha mi shina-bënono,
noqui pasomaha jochacanaiba jocha no shina-bënhai
jascaria.

¹³ Jochati no tanamahacayamano.

Yoixëni cato chamá quima noqui mi tsëcano” tihi tsi nëcacana
bëhoxhi na.

¹⁴‘Huëtsa ba jocha pi ma shina-bënono tsi mato jocha ri
shina-bënoxëhi quiha Dios ri. ¹⁵Jama, huëtsa ba jocha pi ma shina-
bënoyamano tsi mato jocha shina-bënoyamaxëhi quiha Dios ri.

Samahai ca jabi Jesu chaninina

¹⁶‘Samaquí tsi bëmana cohuëria cabo jayamacana, naa paraxëni
ca fariseobo jascaria. Bëcohuëhuacani quiha pë, nohiria bá ja
samacanai jisno iquish na. Shina-bënoyamacana; jato copi ja
bicaqué ra. Mana ca copi biyamacaxëcani quiha. ¹⁷Jama, samahi
tsi bëchococahuë. Bohuëxicahuë. ¹⁸Tocapimano tsi ma samahai ca
cahëyamacaxëcani quiha nohiria ra. Cahëxëhi quiha mato Jahëpa
roha, jatiroha ca jonë ca jahuë bo cahëquí na. Mato copixëhi quiha.

Mana ca copi

Lucas 12.33-34

¹⁹‘Naa mai xo tsi copixëni ca jahuë bo catiayamacana mato bax
na. Naamayamacaxëcani quiha naa maí ca jahuë bo ra. Mëri tsi
quëyohacacahi quiha, naa raiti jotoró pihai jascaria. Jascaria, ja
yomahacacamitsa. ²⁰Jama, naipá ca jahuë bo ma catiapaima xo.
Toá tsi naamacaxëcani quiha. Quëyohacatimaxëni xo toá cabo.
Jasca, yama tsi xo toa mana ca yomaxëni cato. ²¹Japi maí ca jahuë
bo pi ó quëërohaquí tsi Dios noiyoiyamaqui mato iquia. Jama,
mana ca jahuë bo pi ó quëëquí tsi Dios noiyoiqui mato ra.

Shina jia ca no jayati xo*Lucas 11.34-36*

22'Jabi lamparina jascaria xo mato shinana. Mato quinia qui huahuahi quiha mato shinana, jénima ja iqué no. Jaha tsi jabi jia ca jayaxéqui mato. 23Jama, shina yoi pi jayahí tsi tsémo ó tsi bohoxéqui mato rë. Jabi mato shina jia ca pi tsémonano tsi anomaria tsi xo toa tsémo ra. Tsémo-tsémoria tsi xo rë.

Dios — Parata*Lucas 16.13*

24'Dos ca chama bo jayatimaxëni tsi xo nohiria ra. Huësti chama qui caxaxéhi quiha; chama huëtsa noijahuanori. Huësti chama bax yonocorixéhi quiha; chama huëtsa chahahua-yamajahuanori. Japi, ejénahuariahax Dios bax ma yonocona, parata noihi na? Dos ca ibo jayatimaxëni xo mato ra —i jato qui Jesu niquë.

Jahuë baquë bo ó bësohi quiha Dios*Lucas 12.22-31*

25Jabi jahuë rabëti bo Jesú yoani tsi xo naa:

—Oriquiti yoati tsi shina-huéjeyamacana. Jasca, mato yora sahuéhai ca sahuëti bo shina-huéjeyamacana. ¿Jabi oriquiti oquë ma ni ma bësohaina? Jasca, ¿sahuëti oquë ma ni mato yora?

26Naipá ca isa bo tsayacahuë; bëro banayamacani quiha ra. Bëro tésayamacani quiha. Jasca, yama tsi xo toa jato xobo qui nanéhaca ca bimi ra; jama, jari jénima jaca nori. Jato pimahi quiha mato naipá ca Jahëpa ra. ¿Japa? ¿Isa bo oquë ma ni mato ri ra? 27Jasca, ejénahuariaxo raca ja bësohai ca año bo joní huinomana, ja shina-huéjehai cató no ra? Jatsi shina-huéjeyamacana ma bësohai yoati na.

28¿Jéniriahax sahuëti bo shina-huéjécanai ra? Huasi joa jiaxëni cabo qui tsayacahuë. Yonocoyamacani quiha ra. Jasca, sahuëti bo ayamacani quiha ra. 29Jama, rico inish ca Salomón yamaba sahuëti oquë-oquëria tsi xo naa joa bo sahuécanaina iquia. 30Jabi Dios tsi xo toa naa joa bo sahuëmahaina, naa naamayamahai ca joa bo ra. Tocapiquí tsi ¿tonia mato sahuëmayamayamaxéhi ni Dios ra? Iriama tsi xo toa ma chitimihaina rë. 31Japi shina-huéjeyamacana. “¿Jahuë pixéhi ni noa rë?” iyamacana. “¿Jénë axéhi ni noa ra?” iyamacana.

Jasca, “¿Jahuë sahuëxëhi ni noa rë?” iyamacana. ³²Piti, jënë, sahuëti, tihi cabو shina-huéjëcani quiha Dios cahéyamacanaibo. Jaha quëëriacani quiha. Jama, mato otohi quiha mato Jahëpa, ma narisayamano iquish na. ³³Jatsi mato Chama-chamaria pari shinacana. Jaha ja quëëhai ca jabi jia ca ó quëëcana. Tocapimano tsi naa jahuë huëtsa bo têquë mato qui axëhi quiha. ³⁴Japi, shina-huéjëyamacana huëaquë yoati na. Huëaquë tsi tobixëhi quiha noqui yosihai ca jahuë huëtsa bo tonia. Japi jaboqui tsi huëaquë ca noqui yosihai ca jahuë bo yoati no shina-huéjénayamano.

Ranimisyamacana

Lucas 6.37-38, 41-42

7 ¹Ranimisyamacana, Diós mato raniyamano iquish na.

²Ranipimahuano tsi nohiria ma ranihai jascaria ca quiniá tsi mato ranixëhi quiha Dios ri. Jasca, nohiria pi ma shomahuano tsi jascaria ca quiniá tsi mato shomahuaxëhi quiha Dios. Toa tsi xo toa Dios medida ra. ³Jama, anomia ca mabë xatë bá acai tsayacasqui mato pë, ja qui quësocasquí na. Mato qui béroria tsi xo toa mabë xatë jocha; bérroma mató-na nori. ¿Jocha yama ni mato pa? ⁴¿Jéniriahax raca “Mia mëbixëquia, yoi ca mi ayamano iquish na, ébë xatë bá” i ma na, oquë ca yoi ca ma aquë no? ⁵Jariapari tsi toa yoi ca ma acai ca niaparicahuë, quiaxëni cabá. Niahax tsi mabë xatë mëbiti mëtsaxëqui mato ra.

Dios Chani nicacasyamacanaibo

⁶Dios Chani ayamacana nicacasyamacanaibo qui. Quiniacaxëcahuë. Ina jascaria tsi mato qui ja tsamicamitsa mato axëna. Jasca, Dios copixëni ca Chani jato qui ayamacana. Aapimahuano tsi yahua jascaria tsi ja yoshihuacamitsa. Yoshihuahax mato quiri ja bësocamitsa mato axëna.

Bëhoxcana

Lucas 11.9-13; 6.31

⁷Dios qui bëhoxquí tsi bënacana; mato qui acacaxëhi quiha. Jasca, mëracana. Mëraquí tsi bixëqui mato ra. Jasca, quënacana; mato bax japëcahacaxëhi quiha jahuë caiti. ⁸Bënayahai ca qui acacaxëhi quiha. Bixëhi quiha mërahai cato. Jasca, japëcahacaxëhi quiha jahuë caiti, tsohuécara ca quënahai ca bax na.

9‘¿Mato baquë qui maxax acaxécanai pa, mapari ja bënaquë no? 10Jasca ɔrono ja qui acaxécanai pa, sani mato qui ja bënaquë no, piti? Ayamaqui mato ra. 11Mato xocobo qui jahuë jia bo ati cahéxeni xo mato, jochacanaibo ma iquë ri. ¿Jabi toca ma ni mato naipá ca Jahëpa ri? ¿Bënacanaibo qui jahuë oquë ca jahuë bo ayamayamaxëhi ni? Axéqui ra.

12‘Jabi mato qui jia tsi xo nohiriá mato mëbihaina. Japi mato qui jia ca quiniá tsi nohuria ma mëbiti xo mato ri. Toca tsi noqui yobahi quiha Dios Chani ra.

Caiti natsëo cato

Lucas 13.24

13‘Caiti natsëo nacocahuë. Chahitaxëni tsi xo toa ténëtiya qui mëpihai ca caiti ra. Huéstima cabo tsi xo toa ja qui jicocanaibo rë. 14Jama, natsëo ca tsi xo toa bëso-bësopaoti mëpihai ca caiti ra. Bëronoma xo toa quinia. Ichariama tsi xo toa ja qui jicocanaibo rë.

Mahitsa ca chani jaya cabo

Lucas 6.43-44

15‘Mahitsa ca chani yoacanaibo quiniacaxécahuë. Jia tsi mato qui bëcani quiha, caxatimaxëni ca oveja jascaria; jama, cama jascaria jaca nori.

16‘Jato yoi ca jabijisquí tsi jato cahéxequi mato ra. Jabi bimi jia ca saihuatinmaxëni tsi xo isnëpa ra. Jascaria tsi, jabi jia ca saihuatinmaxëni tsi xo toa jabi yoi ca nohuria ri. 17Jabi bimi jia ca saihuahi quiha jihui jia cato. Bimi yoi ca saihuahi quiha jihui yoi cato. 18Jascaria tsi, jabi jia ca roha saihuahi quiha joni shinajaxëni cato. ¿Jénahuarialxo raca jabi jia ca joni shina yoi ca jaya cató saihuana? 19Japi bimi jia ca pi jihuí saihuayamano tsi toa rërahi quiha ibo. Réraxo tsi chihi qui niahí quiha. 20Jabi toca tsi mahitsa ca chani yoacanaibo cahéxequi mato pë. Jato yoi ca jabi bá tsi cahéhacacaxécani quiha.

Diós otohai ca qui jicoyamaxëhi quiha jatiroha cabo

Lucas 13.25-27

21‘Jabi Diós otohai ca qui jicoyamaxëhi quiha jatiroha ca “Ibo, Ibo” ëa quënahai cato. Noho naipá ca Jahëpa yoba nicahai ca roha tsi xo toa ja qui jicohaina. 22Toa copiti barí tsi ë qui bëcaxécani

quiha huéstima ca mahitsa ca chahahuacanaibo. Toa barí tsi “Huëtsa bo qui mi chani no yoaniquë, Ibobá” icaxécani quiha pë. Jasca, “Mi jané tsi yoshi bo no tsécaniquë, Ibobá” icaxécani quiha pë. Jasca, “Mi jané tsi huéstima ca jisti bo no aniquë ra” icaxécani quiha huëtsa bo. ²³Jama, béroria tsi jato quëbixëquia, “Mato cahépistiyamariaquia. Ea basicahuë, anoma ca acanaibá” iquiina.

Dios xobo bo

Lucas 6.47-49; Marcos 1.22

²⁴Jabi tiisi tsi xo toa tsuhuécara ca noho yoba chahahuahai cato, nicaxo na. Maxax cacha ca xobo rohahuahai ca joni iquiria xo. ²⁵Poxoyamahi quiha ja aca ca xobo ra. Johi quiha oi-oiria. Baihi quiha jénë. Xotoriahí quiha yoshini. Jahuë xobo pasomaha choshahi quiha. Jama, poxoyamahi quiha jahuë xobo, maxax cacha ja rohahuahacani iqui na. ²⁶Jasca, tobi toa yoyoxení ca joni ri. Noho yoba chahahuayamahi quiha, nicaxo na. Mashënë cacha xobo acai ca joni jascaria xo. ²⁷Jatsi johi quiha oi-oiria. Baihi quiha jénë. Xotoriahí quiha yoshini. Xobo pasomaha choshahi quiha rë. Jatsi poxohi quiha. Anomaria tsi xo toa ja poxohaina ra —tihi tsi Jesú yoaniquë tiisimahi na.

²⁸Ja chanihai ca Jesú jatihuaquë tsi quiha quëtsonish ca nohiria rateniquë ja tiisimahai ca qui. ²⁹Jasca, chama jaya ca joni jascaria tsi jato ja tiisimani quiha, jodioba yoba cahëxení cabo jasca ja nomari.

Leproso ca joni Jesú jénimahuina

Marcos 1.40-45; Lucas 5.12-16

8 ¹Jabi maca ax Jesu rënichiquë tsi quiha huéstima ca nohiriá banahuaniquë. ²Jatsi ja qui joniquë noitiria ca joni, naa leproso bichi jaya cato. Bonohuaxení ca joni ja ini quiha. Basimahax Jesu bësojó tsi quiha ja mënинiquë. Mënihax, —Apicatsaii tsi ëa jénimahuati mëtsa xo mia ra, Ibobá —i Jesu qui ja niquë.

³Jatsi quiha Jesú joni motsaniquë jahuë mëquénë no. Motsahax ja qui ja chaniniquë:

—Mia jénimahuacasquia ra. Jénima xo mia ra —iquiina.

Jatsi quiha jahuë bono tapoyotapiniquë ra. Jénima jahuë bichi ini quiha. ⁴Jatsi Jesú joni yobaniquë:

—Jënipimiha ca huëtsa bo qui yoayamahuë. Bamaxoma tsi arati ibo qui pari mimë jismata. Moisés yoani ca ja qui ahuë tēpas-hacati, mi buhuëhai quëshpi na. Tocapimino tsi jënima mi nori ca cahëcaxëcani quiha nohiria —nëa tsi quiha Jesu nëcaniquë.

Romanoba capitán yonati Jesú jénimahuanina

Lucas 7.1-10

⁵Jaquirëquë quiha Capernaúm ca yaca qui Jesu jiconiquë. Ja jicoquë tsi quiha ja qui caniquë romanoba capitán. Caxo tsi quiha Jesu ja bënarianiquë:

⁶—Noitiria tsi xo noho yonati. Xobó raca quiha. Anoma quiha. Mohitimaxëni xo rë —i Jesu qui capitán niquë.

⁷Jatsi,

—Mi baqué jénimahuahi caxëquia ra —i Jesu niquë ja qui.

⁸Jatsi quiha capitán quëbiniquë:

—Noho xobo qui mi jicoyamano, taitá, anoma ca ë nori quëshpi na. Jama, nëa ax rohari pi mi chanino tsi jénimaxëhi quiha noho yonati ra. ⁹Jabi ëa oquë ca chama bo nicati cahëquia ra, ëa ja yobacaquë no. Jasca, ëa nicahi quiha noho soldado bo ri. Jabi huësti soldado qui “Cata” i pi ë no tsi caqui ra. “Johuë” i pi huëtsa qui ë no tsi johi quiha. “Tocahuë” i pi noho yonati qui ë no tsi ahi quiha —nëa tsi quiha Jesu qui capitán nëcaniquë.

¹⁰Jatsi Jesu ratëniquë, capitán quëbihaca nicahax na. Jesu qui jia ini quiha ja chanihaina ra. Jatsi banahuacanaibo qui Jesu chaniniquë:

—Mato parayamaquia. Anomaria tsi xo naa carayana chitimihaina ra. Jodiobá mai tëquë ó yama tsi xo nëca ca jodio chitimihai ca jasca cato rë. ¹¹Jaroha ca barí tsi bëcaxëcani quiha carayanabo jatiroha ca mai iti ax na. Abraham, Isaac, Jacob, tihi cabو ya tsi tsahocaxëcani quiha jato ri, Diós otohai cato xo tsi pixëna. ¹²Jama, tsëmo qui niahacacaxëcani quiha mato Israél cabو, naa Diós otohai ca qui jicoti iquish cabو. Toatsixëhi quiha araconahaina, tënëhaina ra —nëa tsi quiha Jesu nëcaniquë nohiria bo qui.

¹³Jatsi quiha capitán qui Jesu chaniniquë:

—Cata. Mi chitimihai iqui tsi jénimaxëhi quiha mi yonati —i capitán qui ja niquë.

Jabi toa horá tsi jahuë yonati jénimahua-tapihacani quiha.

Pedro raisi Jesú jénimahuanina
Marcos 1.29-31; Lucas 4.38-39

¹⁴Jatsi quiha Pedro xobo qui Jesu caniquë. Toa xo tsi quiha jahuë raisi ja jisniquë, naa jahuë ahuiní jahëhua. Iquihi quiha. Oxati raca ja ini quiha jahuë huao iqui na. ¹⁵Jatsi jahuë mëquë Jesú motsaniquë. Janacatapiniquë jahuë iquini ra. Joixo tsi Jesu oriquiti ja taaniquë pa.

Huéstima ca iquicanaibo Jesú jénimahuanina
Marcos 1.32-34; Lucas 4.40-41

¹⁶Bari caquë tsi quiha Jesu qui nohiria bëcaniquë. Ja qui yoshi jaya ca nohiria ja bëcana quiha ja jénimahuano. Jatsi jahuë chaní roha tsi jato yoshi bo ja tsécani quiha. Iquicanaibo tëquë ja jénimahuani quiha. ¹⁷Nëca tsi Isaías yamabá yoani ca jatihuahacani quiha, naa “Noqui iquicanaibo jénimahuahi quiha. Noqui noitiria cabo mëbihi quiha” iquiina.

Jesu banahuacascanaibo
Lucas 9.57-62

¹⁸Ja qui nohiria huéstima ca quëtsohai ca jisi tsi quiha jahuë rabëti bo ja yobaniquë, ia rabëquëx ca qui ja bocano. ¹⁹Toá tsi quiha yoba cahëxëni ca joni Jesu qui joniquë. Johax,

—Mia banahuacasquia, éa ri ra. Jahuëcara qui mi cahai cató tsi mia banahuaxëquia éa ri —i Jesu qui ja niquë.

²⁰Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Jato quini bo jaya xo bocacamano, racati. Jasca, jato naha jaya xo isa bo ri. Jama, racati xobo yama ca éa xo naa, naa nai ax johax cato —iquina.

²¹Jatsi Jesu banahuahai ca joni huëtsa chaniniquë:

—Mia banahuacasquia, Ibobá. Jama, jariapari noho jahëpa é maihuati xo. Rësopaimaria xo ra —i Jesu qui ja niquë.

²²Jatsi quiha,

—Jaboqui éa mi banahuano ra. Dios cahëyamacanaibá jato nabo maihuano —i ja qui Jesu niquë.

Yoshini, chocha, tihi cabo Jesú janacamanina
Marcos 4.35-41; Lucas 8.22-25

²³Jatsi noti qui Jesu jiconiquë. Jicoxo jahuë rabëti bo yaxo ia shitatsijahuaniquë. ²⁴Jatsi quiha xotoriatsi yoshi niquë ra.

Anomaria choca ini quiha. ²⁵Jatsi Jesu bësomahi ja bocaniquë.
Bësomahax,

—Noqui mëbihuë, Ibobá. Jëtëquëqui noa ra —i Jesu qui jaca niquë.

²⁶Jatsi quiha,

—¿Jëniriahax raquécanai pa? Iriama tsi xo ë qui ma chitimihaina rë —i jato qui ja niquë.

Jatsi quiha Jesu joiniquë. Joihax yoshini, ia, tihi cabو qui ja chaniniquë, ja janacacano. Jatsi ia, yoshini, tihi cabو janacaniquë ra. Pasi ja ini quiha. ²⁷Jatsi rateniquë joni bo.

—¿Jahuë joni ni naa sa? Ja qui nicahi quiha yoshini pa. Jasca, ja qui nicahi quiha ia ri ra —i jaca ni quiha Jesu yoati na.

Dos ca yoshi jayanish ca joni bo Jesú jénimahuanina

Marcos 5.1-20; Lucas 8.26-39

²⁸Ia shitahax tsi quiha Gadara icanai ca mai qui Jesu caheniquë. Toá tsi quiha dos ca noiti ca joni bo iniquë, naa yoshi jaya cabو. Nohiria maihuahacanish ca quini quima ax ja bëcaniquë, Jesu bëchaxéna. Jabi jato yoshi iqui tsi caxaxéniria naa dos ca joni bo ini quiha. Ja iqui tsi toá tsi jato bahí tsi nohiria bohoyamani quiha, raquéhi na. ²⁹Jatsi Jesu qui quénatsi quiha jahuacaniquë:

—¿Jénixo tsi noqui huénahuahai, Dios Baqué? ¿Noqui copihi mi joha rë? Jari noqui ténetiya xaba ma xo naa ra. Tonia jari rëquë quiha —i Jesu qui jaca niquë.

³⁰Jabi basima tsi quiha yahua jinaya pihi ini quiha. ³¹Jatsi Jesu bënariatsi yoshi bá huaniquë toa yahua jinaya qui ja raahacacano.

—Naa joni bo pi jénimahuacasquí tsi toá ca yahua jinaya qui noqui raahuë —iriatsi-jacaniquë.

³²Jatsi,

—Bocata —i jato qui Jesu niquë.

Tséquëyoqué yoshi bo ra. Tséquëhax tsi quiha yahua jinaya qui ja jicocaniquë. Jatsi jabatapitsi quiha yahua tirixëni niquë. Maca ax rënichihax ia qui ja paquëyocaniquë, jabahi na. Ja néachiyocaniquë ra.

³³Jatsi yahua jinaya obëso cabو yaca qui jabayoniquë, tsayahax na. Toa xo tsi quiha ja jiscani ca ja yoacaniquë. ³⁴Jatsi quiha toa yacatá ca nohiria bëyocaniquë, Jesu ini ca qui. Jesu bëchaxo tsi quiha ja bënariacaniquë, jato mai ax ja riquino.

Mohitamaxëni ca joni Jesú jénimahuanina

Marcos 2.1-12; Lucas 5.17-26

9

1 Jatsi noti qui Jesu jicoha ca tsi ia ja shitaniquë. Shitahax tsi quiha jahuë yaca yoi qui ja caniquë. 2 Yaca qui ja cahëcaquë tsi quiha ja qui toá ca nohiria bá mohiyama ca joni bëniquë, jahuë oxatí no. Jabi Jesu qui ja chitimiriacani quiha. Ja chitimicanai jisi tsi quiha mohitimaxëni ca qui Jesu chaniniquë:

—Chamahuë baqué. Masahacaquë mi jocha ra —iquiina.

3 Jatsi shinatsi quiha yoba cahëxëni cabá huaniquë. “Dios pasomaha chanihi quiha naa joni ra” i jamë jaca ni quiha. 4 Jama, ja shinacanai ca jahuë bo Jesú cahëníquë. Cahëhax jato qui ja nécaniquë:

5 —¿Jénica ni toa, béroria ca yoatí? “Masahacaquë mi jocha” ćiti ni? “Niina. Cohuë” ćiti ni? 6 Jasca, nohiria ba jocha masati chama é jaya ca ma cahëno ra —i jato qui Jesu niquë.

Jatsi mohitimaxëni ca joni qui ja chaniniquë:

—Niina. Mi oxati bihuë. Mi xobo qui cata —iquiina.

7 Jatsi niitapiniquë joni. Niihax tsi quiha jahuë xobo qui ja caniquë. 8 Ratëyoniquë nohiria, Jesú ani ca jisish na. Jatsi Dios oquëhuatsijahuacaniquë, Jesu qui jahuë chama-chamaria Diós ani iqui na.

Mateo Jesú quënanina

Marcos 2.13-17; Lucas 5.27-32

9 Riququiria tsi quiha gobierno xobo pistiá ca tsahohai ca joni, naa Mateo icanai ca Jesú jisniquë. Nohiria bo quima gobierno bax parata bichi Mateo ini quiha. Impuesto quiha. Jatsi,

—E bëta mi jono ra —i Mateo qui Jesu niquë.

Jatsi Mateo joiniquë. Joixo tsi quiha Jesu ja banahuaniquë.

10 Jabi Mateo xobo xo tsi Jesu, jahuë rabëti bo, tihi cabá pihi iniquë. Ja picano tsi quiha huéstima ca gobierno bax parata bicanaibo, jochahuaxëni cabو, tihi cabو bëcaniquë, Jesu, jahuë rabëti bo, tihi cabо yaxëna. 11 Jatsi Jesu ya naa jochahuaxëni cabо iqui ca fariseobá jisniquë. Jisí tsi Jesu rabëti bo qui ja chanicaniquë:

—¿Jéniriaxo gobierno parata bicanaibo, jochahuaxëni cabо, tihi cabо ya xo tsi pihi ni mato maestro pa? —iquiina.

12 Jatsi Jesú quëbiniquë, jato nicaquí na:

—Doctor quënayamaqui jénima cabo ra. Jama doctor quiénahai ca tsi xo toa iquicanaibo. **13** Bocahuë. Dios Chani cahéyamaqui mato ra. “Jaha è quëehai ca tsi xo toa éa nohiriá noihaina, ja tépaskanai ca jahuë bo nomari” ii quiha Dios ra. Toa ma jabiti xo. Tsayacahuë. Mëstëxëni ca jaca nori ca quëscahuacanaibo quénahi è joyamaniquë, jochahuaxëni cabó nori, Dios quiri ja bësocano iquish na —nëca tsi jodioba chama bo qui Jesu nëcaniquë.

Samati jabi yoati Jesu ja nicacanina

Marcos 2.18-22; Lucas 5.33-39

14 Jatsi ashimanish ca Juan yamabá-na banahuacanaibo Jesu qui bëcaniquë. Bëxo tsi quiha ja nicacaniquë:

—Huëstima tsi xo no samahaina ra. Jasca, samariacani quiha fariseobo ri. Jama, mi rabëti bo tsi xo toa samayamahaina pë. **Jënihax samayamacahi ni?** —i Jesu qui jaca niquë.

15 Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—Joní ahui yano tsi ¿cohuë ni bëcanish ca rabëti bo? Iyamacani quiha. Ahui yahax ca joni jato bëtano tsi ranicaní quiha ra. Jascaria tsi jaboqui samayamahi quiha noho rabëti bo ri, jato bëta è nori ca iqui na. Jama, tsquéxëhi quiha bari huëtsa, jato quima è mëbihacaxëquë no. Toatiyá tsi samacaxëcani quiha noho rabëti bo ri, cohuëhi na.

16 Jasca, quësi paxá tsi raiti siri pishpayamahi quiha nohiria. Anoma quiha. Jabi quësi paxá pi ja pishpacano tsi pérësixëhi quiha raiti siri. Pérësihi quiha quësi paxa ri, jaha bëquiyamajahai iqui na. (Jascaria, mato arati quinia siri jaha bëquiyamahi quiha noho tiisi paxa cato. Jamëri ca xo.) **17** Jasca, mato bichi ca sota sirixëni qui jénëria paxa ca rëhuiyamaqui mato. Anoma quiha. Ma rëhuipino tsi bichi ca sota poshaxëhi jénëria paxa cato. Jatsi japaquëxëhi quiha jénë rë. Yoshihuahacaxëhi quiha sota ri. Jama bichi ca sota paxa ca qui jénëria paxa ca rëhuihacaxëti xo. (Jascaria, anoma tsi xo arati quinia siri tsi noho tiisi paxa ca tiisimahaina ra. Arati quinia huëtsá tsi ja tiisimahacaxëti xo. Mato arati jabi siri jaha bëquiyamahi quiha noho tiisi paxa) —nëa tsi quiha Jesu nëcaniquë jato qui.

Jairo jahini jénimahuahacanina, Jesu sahuëti motsanish ca yoxa

Marcos 5.21-43; Lucas 8.40-56

18 Nohiria bo qui Jesu chanino tsi quiha ja qui jodioba chama joniquë. Johax Jesu bësojó ja mëniniquë.

—Rësoyaquë noho jahi rë. Johuë. Mi mëquënë tsi noho jahi mi motsano. Mi pi jono tsi bësoxëqui tia —nëa tsi quiha johax ca chama nécaniquë.

¹⁹Jatsi Jesu, jahuë rabëti bo, tihí cabó joiniquë, ja bëta caxëna.

²⁰Jabi ja bocano tsi quiha Jesu cho noitiria ca yoxa basimaniquë, Jesu motsaxëna. Doce año bo no tsi ja jimihacai ini quiha.

²¹Jatsi yoxa shinaniquë. Shinahax, “Jahuë sahuëti pi motsahi tsi jénimaxëquia tia” i jamë ja niquë. ²²Jatsi Jesu bopinaniquë. Bopinaxo tsi quiha yoxa ja jisniquë. Jisi tsi,

—Chamahuë, noho jahiní. Mi chitimihai ca iqui tsi mi jénimahuahacaquë ra —i ja qui Jesu niquë.

Jénimatapiniquë yoxa ra.

²³Jatsi chama xobo qui jicohax tsi quiha música acanaibo Jesú jisniquë. Jahuë jahi maihuapaimaria ja icani quiha. Anomaria ja aracanai ca pacotsa ini quiha. Jatsi jato jisi tsi quiha,

²⁴—Bocahuë. Rësokayamaquë jahi pistia. Oxahi quiha —i nohiria bo qui Jesu niquë.

Jatsi nohiria bá osaniquë, nicahax na. ²⁵Jatsi quiha cacha nohiria Jesú raaniquë. Raahax naquëtë qui ja jiconiquë. Jatsi jahi pistia mëquë ja biniquë. Joitapiniquë jahuë jahi ra. ²⁶Jatsi Jesú ani ca nicayoniquë toa maí ca nohiria tëquë.

Dos ca bëco ca joni Jesú jénimahuanina

²⁷Jato xobo Jesu jisbayaquë tsi quiha banahuatsi dos ca bëco cabá huaniquë. Banahuapama tsi ja quënaçaniquë.

—Noqui shinahuë ra, David yamaba Baqué —iquina.

²⁸Xobo qui Jesu jicoquë tsi quiha ja jicocaniquë jato ri. Jatsi Jesú jato nicaniquë:

—¿Mato jénimahuati mëtsa ni ëa ra? ¿Jahuë shinacanai? —iquina.
Jatsi,

—Ati mëtsa xo mia, Ibobá —i jaca niquë.

²⁹Jatsi jato bëro bo Jesú motsaniquë. Motsapama tsi,

—Ma chitimihai iqui tsi ocapixëhi quiha ra —i jato qui ja niquë.

³⁰Jatsi quiha ja taistëquécaniquë. Jénima jato bëro ini quiha. Jatsi Jesú jato yoba-yobaniquë:

—Mato ë jénimahuaha ca yoayamacahuë —iquina.

³¹Jama, jisbaya tsi quiha Jesú ani yoati ja yoabonacaniquë toa mai tëquë xo na.

Chanitimaxëni ca joni Jesú jénimahuanina

³²Bëco inish ca joni bo bocaquë tsi quiha Jesu qui chanitimaxëni ca joni nohiria bá bëniquë. Joni jaro quiha. ³³Jahuë yoshi Jesú tsëcaquë tsi chanitapitsi quiha joni niquë. Jatsi ratëyoniquë nohiria têquë.

—Anomaria tsi xo naa joní acaina ra. Noqui xërëquë ca nëca ca jahuë bo no jisyama-pistarianiquë ra —i nohiria bo ni quiha Jesu yoati na.

³⁴Jama,

—Yoshini chamá tsi yoshi bo tsëcahi quiha naa joni pë. Yoshi tsi xo toa ja qui chama acaina ra —i jodioba chama bo niquë pë.

Nohiria bo Jesú noinina

³⁵Jabi yaca pistia bo, yaca-yacaria bo, tihi cabو qui Jesu shishoniquë, jato catiti xobo xo tsi tiisimahaina. “Nohiria bo otocatsi quiha Dios ra” i ja niquë Chani jia ca yoabonahi na. Jasca, noitiria cabو, iquicanaibo, tihi cabو ja jénimahuaniquë. ³⁶Jasca, nohiria huëstima ca tsayapama tsi quiha Jesu cohuënaniquë, noitiria ja icani iqui na, naa jahabëso yama ca oveja jascaria. Ja shina-huëjénacanai ca ja cahëni quiha. ³⁷Jatsi quiha jahuë rabëti bo qui ja chaniniquë:

—Huëstima ca tsi xo toa tësahacati cato ra; jama, ichariama ca tësacanaibo nori. ³⁸Japi tësati Ibo qui bëhoxcana ra, yonati bo ja raano iquish na, tësati —nëa tsi quiha Jesu nëcaniquë.

Jahuë doce ca rabëti bo Jesú binina jahuë Chani ja yoacano

Marcos 3.13-19; Lucas 6.12-16

10 ¹Jatsi jahuë doce ca rabëti bo Jesú quënaniquë. Quënaxo tsi quiha jato qui chama ja aniquë nohiria quima yoshi bo tsëcati. Jasca, chama jato qui ja aniquë iquicanaibo, isicanaibo, noitiria cabو, tihi cabо jénimahuati. ²Jabi doce ca joni bo quiha Jesú biniquë raaxëna. Jato janë bo tsi xo naa: Jariapari tsi xo Simón, naa Pedro quënahacanish cato. Jaquirëquë, Simón noma Andrés. Jaquirëquë, Zebedeo baquë Jacobo. Jaquirëquë, Jacobo noma Juan. ³Jaquirëquë Felipe, Bartolomé, Tomás, Mateo, naa gobierno bax impuesto binish cato. Jaquirëquë Alfeo baquë Jacobo,

Tadeo, ⁴Simón, naa gobierno pasomaha inish cato. Jatsi Judas Iscariote, naa soldado bo qui Jesu mëanish cato.

Jahuë rabëti bo Jesú raanina Dios Chani yoati

Marcos 6.7-13; Lucas 9.1-6

5Naa doce ca rabëti bo Jesú raaniquë Dios Chani ja yoacano. Raaquí tsi quiha jato ja yobaniquë. Ja nëcaniquë:

—Carayanaba mai, samaria caba yaca bo, tihi cabو qui boyamacana Dios Chani yoati. **6**Jama, Israél ca nohiria bo qui roha bocahuë. Bënohax ca oveja bo jascaria ca xo ra. **7**Capama tsi “Basima tsi xo Diós otohaina ra” itsicana. **8**Jasca, iquicanaibo jënimahuacana. Bësoyama cabو bësomacana. Leproso bo bahuëcana. Yoshi bo tsécacana. Jabi copixoma tsi noho chama ma bichi iqui tsi parata biyamacana nohiria mëbiquí na.

9Caquí tsi parata boyamacana. **10**Jasca, rabë sahuëti, zapato bo, coti jihui, tihi cabو boyamacana. Jabi mato orihuaxëhi quiha mëbihacahax cabو.

11Jabi yaca-yacaria, yaca pistia, tihi cabو qui cahëxo tsi toa xo tsi shinajaxëni ca joni mëracana. Mërahax jahuë xobo roha tsi chitëcana. Xobo huëtsa qui boyamacana. **12**Jahuë xobo qui jicoquí tsi jia tsi jato joihuacana. **13**Jia pi toá ca nohiria bá mato joihuano tsi jato bax bëhoxcana, Diós jato shomahuano iquish na. Jama, mato pi ja joihuayamano tsi jato shomahuayamacana. **14**Jasca pi xobó ca nohiria bá mato joihuacas-yamano tsi jato jisbayacana. Jasca pi yacatá ca nohiria bá mato qui nicacasyamano tsi jato jisbayacana. Jisbaya tsi mato tahë ca cospo toj-tojhacahuë jato jocha jismaxëna. Toca tsi jato qui Dios caxa ma jismaxëti xo. **15**Mato parayamaquia iquia. Anomariaxëhi quiha toa nohiria bá tënëhaina ra nohiria bo copiti barí no. Sodomá ca racanish ca nohiria bo oquë ixëti quiha. Gomorrá ca racanish ca nohiria bo oquëxëhi quiha ja tënëcanaina iquia.

Johai ca tënëhaina

Marcos 13.9-13

16Jaha bësocapa. Caxaxëniria ca lobo jascaria ca nohiria bo qui mato raaquia. Jato xérëquë ca oveja jascaria ixëqui mato. Japi quiniacaxëcahuë, naa rono ma quiniahai jascaria. Jato xérëquëpama tsi ishima ca boto jascariacana. **17**Jasca, mato

pasomaha ca nohiria bo qui quiniacaxëcahuë. Chama bo qui mato mëacaxëcani quiha quësoxëna. Jasca, jato arati xobó tsi rashahacaxëqui mato ra. ¹⁸Ea tahëxo tsi prefecto bo, chama-chamaria bo, tihi cabو qui mato bëcaxëcani quiha, naa mato jimibo. Jatsi xaba jayaxëqui mato ra, jato qui chaniti ëa yoati na. Jatsi Dios Chani nicacaxëcani quiha carayanabo ri. ¹⁹Jabi chama bo qui mato jimibá pi mato mëano tsi ma yoati ca yoaxëti ca yoati tsi shina-huëjénayamacana. Toa xaba tsëquëno tsi mato qui acacaxëhi quiha ma yoaxëti cato. ²⁰Toatiyá tsi ma chanino tsi ma yoaxëti ca mato jismaxëhi quiha Espíritu Santo. Chaniyamayoixëqui mato, Espíritu Santo ja nori.

²¹Toatiyá tsi jabë xatë yoi mëaxëhi quiha huëtsa, namëhacati. Jahuë baquë pasomahaxëhi quiha jahëpa ri. Jasca, jato nabo qui caxacaxëcani quiha xocobo ri. Caxaqú tsi chama bo qui jato nabo mëacaxëcani quiha rë, ja namëhacacano. ²²Ea tahëhax tsi mato qui caxayocaxëcani quiha nohiria tèquë. Jama, xabahamahacaxëhi quiha jatiroha ca jahuë rëso qui tënë-tënëcanaibo. ²³Jatsi huësti ca yacatá ca nohiria bá pi mato tënëmano tsi yaca huëtsa qui jabacana. Jabi bacaxëquia ra, jodioba maí ca yacata tèquë noho Chani ma yoanox pari no.

²⁴Jabi jahuë maestro oquë ma xo jahuë alumno bo. Jasca, jahuë chama oquë ma xo yonati. ²⁵Jabi jato maestro pi nohiria bá tënëmano tsi tënëmahacaxëhi quiha jahuë alumno bo ri iquia. ¿Jabi mato maestro ma ni ëa ra? “Satanás” pi ëa nohiria bá quënanø tsi oquë ca yoixëni ca janë mato quënacaxëcani quiha ra. ²⁶Japi mato roacanaibo qui raquëyamacana. Bërohuahacaxëhi quiha noho Chani ra. Nicaxëhi quiha nohiria bo ra. ²⁷Jaboqui mato qui baxëxquia quiniahi na. Jama, huëaquë tsi mato ë yoaha ca yoacaxëcahuë huënenë xo na, raquëxoma. ²⁸Jasca, mato acascanaibo qui raquëyamacana. Mato yora bo roha ati mëtsa ca xo, mato shina ati mëtsa jaca nomari. Jama, Dios qui nohiria raquëxeti xo. Ja tsi xo toa tënëtiya qui nohiria raati ibo-iboria, naa yora, shinana, tihi cabø quëyoti mëtsa cato. ²⁹Jabi mato ó bësohi quiha Dios ra. Jatiroha ca cahëhi quiha. Huësti ca copiriama ca chorobo pi mai qui paquëno tsi ¿cahëyama-yamahi ni mato Jahëpa ra? ³⁰Jasca, mato boo tèquë cahëhi quiha ra. Ja tocahacayocani quiha. ³¹Japi raquëyamacana. Dios qui copixëni xo mato ra; naa huëstima ca chorobo oquë quiha.

32 ‘Nohiria bo bësojó pi “Cristó-na xo ëa” i nohiria no tsi noho naipá ca Jahëpa bësojó tsi “Nohó-na xo toa” ixéquia ëa ri. 33 Jama, nohiria bo bësojó pi ëa pasomaha nohiria chanino tsi noho naipá ca Jahëpa qui “Nohó-na ma xo toa” ixéquia ëa ri.

Jesu iqui tsi oquëxnahacaxëhi quiha nohiria

Lucas 12.51-53; 14.26-27

34 ‘Jahuë qui tsi mai qui ë joni? ¿Jia tsi nohiria racanabëquimahi ë joni pa? Tocati ë joyamaniquë. Nohiria oquëxnamahi ë joquë ra, jia tsi jato racanabëquimahi nomari. Oquëxnamahai ca saipi jascaria tsi xo toa ë bëhai ca chani ra. 35 Joquë ëa ra, jahuë jahëpa pasomaha baquë janaxëna, jahuë jahëhua pasomaha jahi janaxëna. (Joquë ëa ra, jahuë raisi pasomaha raisi janaxëna.) 36 Ea tahëhax tsi mato qui caxa-caxariaxëhi quiha mato xobó ca yoi bo ra.

37 ‘Ea oquë pi jahuë jahëpa, jahuë jahëhua, tihi cabو noihi tsi nohó-natimaxëni ca xo toa nohiria ra. Jasca, jahuë baquë bo, jahuë jahi bo, tihi cabو pi oquë tsi noihi tsi nohó-natimaxëni ca xo ra.

38 Mato cruz yoi pi iayamahi tsi ëa pi banahuayamahi tsi noho rabëti iti mëtsama xo mato iquia. 39 Jabi jahuë shina bënoxëhi quiha jahuë shina xabahamacatsai cato. Jasca, jahuë shina bëboxëhi quiha ëa iqui tsi jahuë shina bënohai cato.

Premio bo Diós noqui acaina

Marcos 9.41

40 ‘Jabi ëa yoi joihuahi quiha mato joihuahai cato. Jasca, ëa pi joihuaquí Dios yoi, naa ëa raanish ca joihuahi quiha. 41 Dios Chani bëhai ca ma joihuano tsi jia tsi mato copixëhi quiha Dios, Dios Chani bëhai ca ja nori iqui na. Jato copi jascaria ca bixëqui mato iquia. Jasca pi shina jiaxëni cabو joihuahi tsi jia tsi copihacaxëqui mato ra. Jato copi jascaria copihacaxëqui mato ri. 42 Ea tahëxo tsi noho rabëti bo pistia roha tsi ma mëbino tsi mato copixëhi quiha Dios iquia —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Jahuë rabëti bo Jesu qui Juán raanina

Lucas 7.18-35

11 1 Jatsi quiha Jesú jisbayaniquë jahuë doce ca rabëti bo yobaxo na. Jisbaya tsi quiha toa maí ca yaca bo xo tsi ja tiisimaniquë. Dios Chani ja yoaniquë.

²Jabi toatiyá tsi quiha presó Juan yamabo iniquë. Preso xo tsi Cristó acai ca jahuë bo ja nicaniquë. Nicaxo tsi quiha jahuë rabëti bo huësti huësti ca Jesu qui ja raaniquë, Xabahamatí Ibo Jesu iqui ca nicaxëna. ³Jatsi Jesu ja nicacaniquë:

—“Joxëti xo Xabahamatí Ibo” i noquii quiha Juan ra. ¿Toa ni mia sa? ¿Joni huëtsa ó pasoxëhi ni noa sa? —i Jesu qui jaca niquë.

⁴Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—Jahari bocata. Ma tsayahana, ma nicahana, tihí cabó Juan yoacata. ⁵Taiscani quiha bëco cabó. Tapicani quiha huico choni jaya cabó. Jénimahuahacahi quiha leproso cabó, naa bonohuaxëni cabó. Pasohi quiha pasoyamacanaibo. Bësotëquëcani quiha bësoyama cabó. Xabahamatí Chani nicacani quiha noitiria cabó. ⁶Rani-ranicani quiha éa chahahuacanaibo ra. Tihi ca tsi yoata —nëa tsi jato qui Jesu nëcaniquë.

⁷Nicahax tsi quiha jahari Juan qui ja bocaniquë. Jaquirëquë nohiria bo qui Jesu chaniniquë Juan yoati na.

—¿Jahuë ó ma pasoni jisxëna, xabachá ca Juan qui boquí na? ¿Cahëtimaxëni ca chamayama ca joni ó ma pasoni pa? ⁸¿Jahuë jisi ma bocani? ¿Copixëni ca raiti sahuë ca joni jisti ó ma pasoni pa? Toca tsi ja iyamani quiha. Jabi xobo-xoboriá tsi racacani quiha copixëni ca sahuëti jaya cabó. ⁹¿Japa? ¿Jahuë ó ma pasoni jisxëna? Ea yoacahuë. ¿Dios Chani yoati ibo ó ma pasoni pa? Mato parayamaquia. Dios Chani yoati ibo oquë ca ma jisyamëquë ra. ¹⁰Jabi Juan yoati tsi Dios chaniniquë Quénëhacanish cabó ó no. Nëcahi quiha:

“Mia bëbo noho Chani bohai ca raaxëquia.

Jariapari mi quinia rohahuaxëhi quiha”

i Dios ni quiha.

¹¹Mato parayamaquia ra. Yama tsi xo nohiria xérëquë tsi Juan oquë ca bësohax cato ra. Jama, Juan oquë ca tsi xo toa Diós otohai cato ó ca iriama cato ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë Juan yoati na.

¹²Jabi jahuë yonoco ati Juan chitahëhuaquë rohari tsi jahuë chani qui caxa xo huëstima cabó. Jaboqui jasca pi xo rë. Ibo Diós nohiria bo otohai ca quinia quëyocascani quiha pë. Anomaria tsi xo toa ja acanaina. ¹³Jabi siri tsi Dios Chani yoahi Juan jonoxtari no tsi Quénëhacanish cabá chani-chanipaoniquë Ibo johai ca yoati na. ¹⁴“Joxëhi quiha Elías” i jaca paoni quiha. Jabi Juan tsi xo toa joxëhai ca Elías iquia. ¿Ja quénëcani ca chahahuacanai? ¹⁵Nicati pi mëtsaquí tsi nicacahuë.

16 ‘¿Jénixéhi ni éa pë, naa jaboqui bësocanai ca nohiria yoati na? Plazá ca chotëxëni ca xocobo jascaria ca xo rë. I-iquí tsi nëca tsi quénacaqui: 17 “Mato bax pi bisto no ino tsi pabëcasyama xo mato pë. Jasca, mato bax pi no nahuarino tsi aracasyama xo mato pë” iquiina. Jabi naa chotëxëni ca xocobo jascaria tsi xo naa nohiria bo ra. 18 Jabi Juan joquë tsi mato qui yoi quiha jahué jabi iniquë pë. Johax ja samaniquë. Jénë ja ariayamaniquë. Tocajaquë tsi “Yoyoxëni tsi xo naa joni ra” iyoniquë nohiria tëquëta. 19 Jatsi é joquë, naa Nohiria Baquë é nori cato. Ea ti tsi xo oriuihaina. Jasca éa ti tsi xo toa jénë acaina. Tocahëno tsi é qui yosacaqui pë. “Oriquitinaxëni, pahëxëni ca tsi xo toa” icaqui. “Tsayacapa, impuesto bicanaibo, jochacanaibo, tihi cabø ya rabënahi quiha pë” ii quiha jatiroha cabø éa yoati na. Jabi mato qui yoi tsi xo noho jabi, é acaina, tihi cabø. Jasca, mato qui yoi ini quiha Juan jabi jaa ri pë. Jama, tiisiyoi-canaibo qui jia tsi xo noba jabi bo, no acaina ra —nëa tsi nohiria bo qui Jesu nëcaniquë.

Nicamisxëni ca yaca bo

Lucas 10.13-15

20 Jatsi yaca bo, naa ja ani ca jisti bo jisnish cabø raahatsi quiha Jesú huaniquë. Jato ja raahani quiha jato jocha quima Dios quiri ja bës oyamacani iqui na. 21 Ja nëcaniquë:

—Noitiriaxëhi quiha mato Corazín cabá. Noitiriaxëhi quiha mato ri Betsaidá cabá. Mato yaca bo xo tsi huéstima ca jisti bo acacani quiha; mahitsa rë. Jabi jochahuaxëni ca Tiro y Sidón yaca bo xo pi jasca ca jisti bo acacarohano tsi naama tsi jato jocha quima Dios quiri ja bësoquë acani quiha. Bamaxoma tsi moro ja sahuéquë acani quiha cohuéquí na. Jasca, chihi mishpó tsi ja tsahoquë acani quiha jato cohuë jismaxëna. 22 Jabi copiti barí tsi anomariaxëhi quiha mato copi ra; naa Tiro, Sidón, tihi cabø yacatá ca jochahuaxëni ca nohiria oquë nori. 23 ¿Japa mato Capernaum yacatá cabá? ¿Nai qui bocascanai pa? ¡Maj! Tënëtiya qui botëxëqui mato ra. Mato yacata ax tsi huéstima ca jisti bo acacaniquë ra; mahitsa rë. Jabi jochahuaxëni ca Sodoma xo pi jasca ca jisti bo acacarohano tsi ja chahahuaquë acaniquë ra. Jato yaca potashacayamaquë ani quiha ra. 24 Japi shinacahuë. Copiti barí tsi anomariaxëhi quiha mato copi ra. Jochahuaxëni ca Sodoma oquë ixëti quiha —nëa tsi Jesu nëcaniquë toa yaca bo yoati na.

“E qui bëcana joixëna” i Jesu nina

Lucas 10.21-22

25 Naatiyá tsi bëhoxpama tsi Jesu nëcaniquë:

—Mi qui “Gracias” iquia noho Jahëpá, cahëyamacanaibo qui mi chani jia ca mi jismaha quëshpi na. Maí ca tiisi jaya cabو, cahëxëni cabو, tihi cabو cahëmayamaqui mia ra. Jato joma quiha. Ja quëshpi tsi “Gracias” iquia ra. **26** Jabija, tocahi tsi raniqui mia, noho Jahëpá —i Jahëpa quiina.

27 Jatsi,

—Chama ë qui noho Jahëpá aniquë ra jahuë bo tëquë yonati. Jabi yama tsi xo toa ëa, naa Dios Baquë-baquëria ca cahëyoihai cato. Noho Jahëpa roha tsi xo toa ëa cahëyoihai cato iquia. Jasca, yama tsi xo toa Jahëpa Dios cahëxëni cato. Jahëpa Dios cahëxëni ca roha ca ëa xo naa, naa jahuë baquë. Jasca, Jahëpa Dios cahëcani quiha chahahuacanaibo ri. Jato qui noho Jahëpa jisiquimaquia, ja cahëcano iquish na. **28** E qui bëyocana mato joicanaibá. E qui bëcana, ihuë ca jabi papicanaibá. Mato joimaxëquia ra. **29** Ihuë yama tsi xo toa mato qui ë acatsai ca yugo, naa noho yoba. Bicana. Mato ë tiisimano. Ea ti tsi xo ishima. Ea ti tsi xo caxayama. Noho yugo pi bichi tsi joixëqui mato ra. **30** Bëro tsi xo noho yugo papihaina. Ihuë yama tsi xo toa mato qui ë acai ca yoba ra —i nohiria bo qui Jesu niquë.

Joiti bari yoati na

Marcos 2.23-28; Lucas 6.1-5

12

1 Jaquirëquë trigo huai tsi nacohi quiha Jesu iniquë jahuë rabëti bo ya. Joiti bari ja ini quiha. Jabi paxnaquí tsi quiha jahuë rabëti bá trigo bimi risaniquë piti. **2** Jatsi ja acani ca jodiobo chama bá jisniquë, naa fariseobo icanish cabو. Jisi tsi Jesu qui ja quësocaniquë:

—Tsayapa. Joiti barí tsi anoma ca acani quiha mi rabëti bo ra. Yonococani quiha pë —iquiina.

3 Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—¿Quënëhacanish cabو ó ca noba David yamabá ani ca ma tsayayamayamani, naa jahuë joni bo ya paxnaquí na? **4** Dios xobo ja jiconi quiha ra jahuë joni bo ya, arati ibo ba mapari bixëna. Toa xo tsi Dios qui aquëquëmani ca mapari ja pini quiha. Jasca,

pini quiha jahuë joni bo ri. Roa toa ja acani ini quiha. Pinoma quiha. Arati ibo ba piti ja ini quiha. ⁵Jasca, ¿Moisés quënëni ca ma tsayayamayamani? Jatiroha ca joiti barí tsi yonocohi quiha arati ibo bo ra. Jénima tsi xo toa joiti barí tsi ja yonococanaina ra. Yonocojacano tsi jato qui quësoyamaqui mato pë. ⁶Jama, ë qui tsi xo toa ma quësocanaina rë. Jaha quiniacaxëcahuë. Mato xërëquë tsi xo toa mato arati xobo, mato yoba, tihi cabio oquë cato iquia. ⁷Quënëhacanish cabio pi cahërohahi tsi ë qui, naa anoma ca ayamahai ca qui ma quësoyamaquë aquë ra. “E qui oquë-oquëria tsi xo toa ëa ma noihaina ra, naa ë qui ma acai ca jaca nomari” i Dios ni quiha. ⁸Jasca, joiti bari ibo-iboria ca ëa xo naa ra, naa Nohiria Baquë ë nori cato —nëa tsi jodiobo chama bo qui Jesu nëcaniquë.

Mëquë choni ca jaya ca joni

Marcos 3.1-6; Lucas 6.6-11

⁹Jodiobo chama bo Jesú jisbayaniquë. Jisbaya tsi quiha jodioba catiti xobo qui ja jiconiquë. ¹⁰Jabi toá tsi quiha mëquë choni jayanish ca joni ini quiha. Toá tsi ini quiha Jesu qui quësocascanai ca joni bo ri. Jatsi Jesu ja nicacaniquë:

—¿Jénima ni joiti barí tsi jénimahuahaina? ¿Noba yoba pasomaha ma ni? —iquina, ja qui quësocatsi na.

¹¹Jatsi nëca tsi Jesú jato quëbiniquë:

—Joiti barí pi maiquiní qui mato oveja huësti ca paquërohano tsi ñma tsécayamaquë ana? ¹²¿Jabi oveja oquë ma ni nohiria ra? Japi jénima tsi xo joiti barí tsi jia ca acaina iquia —i jato qui Jesu niquë.

¹³Jatsi noitiria ca joni qui Jesu chaniniquë:

—Mi mëquë yoi mëtahuë —iquina.

Jatsi jahuë mëquë yoi ja mëtaniquë. Jénimatapiniquë jahuë mëquënë ra; jahuë mëquë huëtsa jascaria iquia. ¹⁴Jatsi jodiobo chama bá jisbayaniquë caxahi na. Joiti barí tsi ja jénimahuani iqui tsi Jesu ja namëcascani quiha. Jabi toca tsi quiha ja shina-shinacaniquë pë, namëti quinia mërahi na.

Isaías yamabá quënënina Jesu yoati na

¹⁵Jabi ja namëcascanai ca Jesú nicaniquë. Nicaxo ja jisbayaniquë. Jatsi huëstima ca nohiriá banahuaniquë. Jatsi bëcanish ca iquicanaibo tëquë ja jénimahuaniquë. ¹⁶Jénimahuaxo tsi quiha jato

ja yobaniquë tsohuë ca ja iqui ca yoayamati.¹⁷ Jabi ja ani cató tsi quiha Isaías yamabá quënëni ca jathihuahacani quiha. Jabi nëca tsi quiha Dios chaniniquë jahuë Baquë yoati na.

¹⁸ “Noho yonati tsi xo naa ra.

E biniquë noho yonoco ja ano.

E noihai ca tsi xo naa.

Ja qui raniquia.

Noho shina ja qui axëquia.

Jatiroha ca nohiria bo ó bësoxëhi quiha.

¹⁹ Jasca, johax iquinayamaxëhi quiha.

Joi mérayamaxëhi quiha.

Jahuë joi choshayamaxëhi quiha.

²⁰ Noitiria cabro roayamaxëhi quiha.

Jaha pasocanaibo ranihuaxëhi quiha.

Ja pasomaha cabro bëboxëhi quiha, Dios mëstëxëni ca yoba nohiria bá cahëno iquish na.

²¹ Jasca, ja qui chitimicaxëcani quiha maí ca nohiria bo tëquë” i Dios ni quiha ja quënëni cató no.

Yoshi bëboti chama Jesú jayahaina

Marcos 3.20-30; Lucas 11.14-23

²² Jatsi Jesu qui noiti ca joni nohiria bá bëniquë ja jénimahuahacano. Bëco ca joni quiha. Jasca, jaro ja ini quiha, yoshi ja jayani iqui na. Jabi naa joni Jesú jénimahuaniquë. Jaquiréquë chaniti mëtsa joni iniquë. Jasca, ja taisniquë ra. ²³ Jatsi ratëyoniquë nohiria tsayahax na.

—¿Johai ca Xabahamati Ibo, naa David yamaba chahitaxocobo ma ni naa joni sa? —i jaca niquë ja ani ca tsayahax na.

²⁴ Toca tsi nohiria chanicanai ca nicaxo fariseobá quëbiniquë, naa jodioba chama bo:

—Ja qui Satanás chama aquë ra. Ja tsi xo toa yoshi tsëcati chama jaya xo ra —iquiina.

²⁵ Jama, ja shinacanai ca Jesú cahëniquë. Cahëhax chama bo qui ja chaniniquë:

—Quëyohacaxëhi quiha país ca nohiria bo, ja nianacaquë no. Jasca, quëyohacaxëhi quiha xobó ca nohiria bo, yacatá ca nohiria bo, ja iquinacaquë no. Yonocobëquinatimaxëni ca xo. ²⁶ Jasca, Satanás-na maxo pasomaha pi Satanás maxo huëtsa iquinano tsi

¿jénahuariahax jahuë chama naamana? ²⁷Jasca, ¿Satanás chamá tsi jahuë yoshi bo natsécahi ni ëa pa? Jabi Satanás ea mëbipino tsi étsohuë ni toa mato banahuacanaibo qui chama acax cato, yoshi bo natsécati? Jabi yoshi bo natsécani quiha mato banahuacanaibo ri. Mato banahuacanaibá acai cató tsi noqui bëro xo janyama ca ma shinahaina ra. ²⁸Yoshi bo natsécati chama ë qui acax ca tsi xo Dios Shinana. Ja tsi xo toa ëa mëbihaina. Jaha tsi ë acai cató tsi bëroria tsi xo toa mato qui Diós yonati chama jaya cato ra. Joquë Cristo, naa nohiria bo Xabahamati Ibo iquia ra.

²⁹¿Jénahuariahax raca joni chamaxëni cato xobo qui joni jicona yomaxëna? ¿Jariaparí tsi chamaxëni ca joni nëxayamayamaxëhi ni? Nëxaxo jahuë jahuë bo yomati mëtsa xo. Jascaria, jahuë yoshi bo niahacanox pari no tsi nëxahacaxëti xo Satanás ri.

³⁰Jabi ëa pasomaha yoi tsi xo toa ë bëtama cato. Jasca, Dios yonoco yosihuahi quiha ëa mëbiyamahai cato. ³¹Jasca, jatiroha ca jocha, jatiroha ca chani yoi cato, tihi cabو masaxëhi quiha Dios. Jama, Espíritu Santo pasomaha pi nohiria chanino tsi jahuë jocha masayamaxëhi quiha Dios. ³²Jabi ëa pasomaha pi nohiria chanino tsi iriama tsi xo toa. Jahuë jocha masaxëhi quiha Dios. Jama, Espíritu Santo pasomaha pi nohiria chanino tsi jahuë jocha masayamaxëhi quiha Dios. Masahaca-timaxëni ca jocha tsi xo toa ra.

Jahuë bimi iqui tsi jihui cahëqui noa *Lucas 6.43-45*

³³Jabi jahuë bimi iqui tsi jihui cahëqui noa. Jahuë bimi tsayaqui noa. Jatsi bimi jia ca saihuahi quiha jihui jia cato. Jama, jihui yoi tsi xo toa pinoma ca bimi saihuahaina. Yoi quiha. ³⁴Jisa rono ba xocobá. ¿Jénahuariahax jia ca ma chanina, yoixëni cabو imaquë no. Yoixëni ca jahuë bo pi nohiria bá shinano tsi anomaxëhi quiha toa ja chanicanai ri. ³⁵Jascaria, jahuë chani jia cató tsi bërohuahacaxëhi quiha shina jia cato. Jasca, yoi ca saihuahi quiha joni yoixëni cato, naa jihui jascaria. Jahuë jabi quiha. ³⁶Jabi huéstima tsi xo mahitsa ca chani rë. Jasca, jaroha ca barí tsi copihacaxëti quiha nohiria jato chani yoi ca téquë quëshpi na iquia. ³⁷Toa barí tsi mato chaní tsi copihacaxëqui mato. Jatsi paquëmahacaxëhi quiha chani jia ca chanihai cato. Jama, tënëmahacaxëhi quiha chani yoi ca chanihai cato ra —nëa tsi chama bo qui Jesu nëcaniquë.

Jisti nohiria bá jiscasnina*Marcos 8.11-12; Lucas 11.29-32*

38 Jatsi Moisés yoba cahëxëni cabو, fariseobo, naa jodioba chama bo, tihi cabو chaniniquë Jesu qui. Ja nëcacaniquë:

—Jisti mi ano, maestró. Jisti jiscasqui noa —iquiina, jahuë chama jiscastsi na.

39 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Anomaria tsi xo jaboqui bësocanaibo rë. Jisti ó quëëmisxëniria tsi xo naa Dios qui chitimiyamacanaibo ra. Jatsi Jonás jisti roha jato qui acacaxëhi quiha. **40** Jabi tres barihani, tres baquicha, tihi cabو tsi Jonás raaniquë sani chahita jatoquë no. Jascaria tsi tres barihani, tres baquicha, tihi cabو raaxëquia ëa ri mai xará no. **41** Jatsi quiniacaxëcahuë. Copiti bari-baririá tsi niixëhi quiha Ninivé ca nohiria bo mato qui quësoxëna. Jato qui Dios Chani Jonás yoaquë tsi quiha jato jocha quima Dios quiri ja bësocani quiha, nicahax na. Jama, jaboqui nëá xo Jonás yamabo oquë cato. Jaha chahahuacas-yamaqui mato pë. Ja tsi xo toa mato qui quësocaxëcani quiha Ninivé ca nohiria bo ra. **42** Jasca, copiti bari-baririá tsi mato qui quësoxëhi quiha yoxa chama ri, naa Saba mai ax jonish cato. ¿Nëama ax ja joyamayamani Salomón yamaba tiisi nicaxëna? Jama, jaboqui nëá xo Salomón yamabo oquë cato. Ja qui nicacasyamaqui mato pë. Ja tsi xo toa mato qui quësoxëhi quiha toa yoxa chama ri —nëa tsi chama bo qui Jesu nëcaniquë.

Bacahai ca yoshini*Lucas 11.24-26*

43—Jabi joni quima tsëquëhax tsi quiha xabachá tsi co-cohi quiha yoshini, iti huëtsa mërahi na. Joicatsi quiha. Mahitsa mërahax, **44**“E jisbériani ca xobo qui jahari caquia ra” i jamë i quiha. Jatsi quiha jahari cahi quiha. Cahax jahuë iti siri jisi quiha. Jaboqui jëníma quiha, bahuëhaca xobo jascaria. **45** Jatsi cahi quiha jabë Yoshi bo mërahi na. Méraxo tsi siete ca Yoshi oquë ca bëhi quiha ja bëtati. Jatsi pë ja bëta joni qui jicocani quiha Yoshi huëtsa bo ri, racaxëna. Japi noiti-noitiria xo toa joni ra. Ja iqui tsi jaboqui oquë tsi xo toa joni yoyo rë. Jabi naa joni jascariaxëhi quiha jaboqui bësocanai ca yoixëni cabو ri. Oquëriaxëhi quiha ma noitihaina ra —nëa tsi quiha Jesu nëcaniquë toá ca nohiria bo qui.

Jesu jahëhua, jahuë xatë bo*Marcos 3.31-35; Lucas 8.19-21*

46 Jari nohiria bo qui chanihi quiha Jesu iniquë, jahuë jahëhua, jabë xatë bo, tihi cabو xobo qui cahëquë no. Cahëhax tsi quiha xobo cacha ja niicaniquë. Niihax,

—Jesu ya chanicasqui noa —i jaca ni quiha.

47 Jatsi,

—Cacha tsi xo mi jahëhua, mibë xatë bo. Toá tsi niicani quiha. Mi bëta chanicascani quiha ra —i huësti ca nohiria niquë Jesu qui.

48 Jatsi quiha,

—¿Tsohuë ni toa noho jahëhua yoi ra? ¿Tsohuë ni toa ébë xatë yoi bo ra? —i nohiria bo qui Jesu niquë.

49 Jatsi quiha jahuë rabëti bo qui ja mëtoniquë.

—Tsayapa. Néá xo noho jahëhua yoi. Néá xo ébë xatë bo. **50** Jabi noho noma yoi, noho yoxa ca yoi, noho jahëhua yoi tsi xo toa noho naipá ca Jahëpa ó quëehai ca acai cato ra —i jato qui Jesu niquë.

Bëro sayanish cato*Marcos 4.1-9; Lucas 8.4-8*

13 ¹Toa barí roha tsi quiha xobo Jesú jisbayaniquë. Jisbaya tsi quiha ia qui ja caniquë. Caxo tsi quiha toa xo tsi nohiria ja tiisimaniquë tsahoxo na. ²Jatsi quiha ja qui nohiria quëtsoniquë. Anomaria ca nohiria ini quiha. Huëstima ca iqui tsi noti qui Jesu jiconiquë. Jatsi noti xo jato ja tiisimani quiha, tsahoxo na. Mai quëmapó tsi mani ini quiha nohiria tëxë. ³Jatsi huëstima ca jahuë bo jato ja yoaniquë chaniquí na. Béroria ca chani quiha. Ja nëcaniquë:

—Bëro sayahi huësti ca joni caniquë. ⁴Jahuë huai sayajahuanó tsi huësti huësti ca bëro bahi tapaí xapaquëniquë. Jahá ca bëro isa bá pini quiha joxo na. ⁵Jatsi bëro huëtsa maxax mai qui xapaquëniquë, naa iriama ca mai cató no. Toá tsi quiha bëro shinahatapiniquë, oti yama pi mai ini iqui na. ⁶Bari tsëquëquë tsi quiha ja mëshahaca-caniquë. Tapo mishni quiha. Ja iqui tsi ja chonicaniquë rë. ⁷Jatsi huësti huësti ca bëro masa xérëquë xapaquëniquë rë. Bëro ya tsi quiha shinahabéquiniquë masara. Jatsi banahaca ca jocohai ca ja mapaniquë rë. ⁸Jama, bëro huëtsa quiha mai jiaxëni ca qui xapaquëniquë. Bimi ja saihuacaniquë.

Cien ca bëro huësti ca maxó saihuaniquë. Maxo huëtsa setenta. Maxo huëtsa treinta —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

9 Jatsi,

—Ea nicaxëti xo jatiroha cabو ra —i Jesu niquë nohiria bo qui.

Jonë ca chani yoati na

Marcos 4.10-12; Lucas 8.9-10

10 Jatsi Jesu qui jahuë rabëti bo bëcaniquë.

—¿Jënixo tsi toca ca chani noqui yoahai sa? Mi chani cahëyamaqui noa rë —i jaca niquë.

11 Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—Mato qui acacaniquë Dios jonë ca tiisi ra, naa Diós otohai ca jahuë bo yoati na. Jama, naa chani cahëyamahi quiha nohiria tëxë. Jato qui jonë quiha. **12** Japi jia pi ë qui ma nicanoo tsi anixëhi quiha ma bichi ca tiisi. Cahëyoixëqui mato ra. Jama, naa ma bichi ca tiisi pistia ca bënoxëqui mato, nicariayama-piquí na. **13** Ja tsi xo toa nëca ca chani nohiria bo qui chaniquia, nicaxo ja cahëyamacano. **14** Toca tsi jatihuahacaxëhi quiha Isaías yamabá quënénina jato yoati na. Jabi ja yoani ca tsi xo naa:

“Cahëyamapistriacaxécani quiha, nicaxo na.

Jasca, tsaya-tsayapama tsi jabija ca jisyamacaxécani quiha.

15 Quëstoria tsi xo naa nohiria ba shinana.

Nicacasyamacani quiha pë.

Bëpëquëyamacani quiha ra.

Ja tsi xo toa jabija ca jisyamacaxécani quiha rë.

Ja tsi xo toa nicayoiyamacaxécani quiha rë.

¿Jënahuariahax ë qui ri ja bësocana, jënimahuahacaxëna?”

i Isaías yamabo ni quiha jato yoati na.

16 Jama, shoma xo mato ra. Tsaya-tsayapama tsi jabija cajisqui mato ra. Jasca jia tsi jabija ca jahuë bo nicahi quiha mato pahoqui. **17** Jatsi ma shinabënoyamano ra. Jabi ëa ma jisquë. Jasca, noho chani ma nicaquë. Jabi ma jisi ca jisti bo, naa ë acai ca jisti bo ó quëeni quiha huëstima ca Dios Chani yoanish cabو jisxëna. Jasca, ma nicaha ca chani nicati ó ja quëecani quiha, nicati mëtsama jaca nori —nëa tsi jahuë rabëti bo qui Jesu nëcaniquë.

Ja yoaha ca chani Jesú bërohuanina

Marcos 4.13-20; Lucas 8.11-15

18—Ea nicacana. Jaboqui yoaha ca chani bërohuaxëquia, naa bëro sayanish ca chani yoati na. Ma cahëyoino. **19** Toa bahi tapaí ca

bëro jascaria tsi xo toa Ibo Dios Chani cahëyamacanaibo, nicaxo na. Ja nicacano tsi quiha johi quiha Satanás. Joxo tsi quiha jato shina ó banaha ca Chani mëbihi quiha rë. ²⁰Jasca, maxax qui sayaha ca bëro jascaria tsi xo nohiria huëtsa. Ranixo tsi Dios Chani biriacani quiha, nicaxo na. ²¹Jama, naamayamahi quiha ja chahahuacanaina rë, tapo yama ca jascaria jaca nori iqui na. Dios Chani pi iqui tsi tënëhi tsi jahari bësotapi-cani quiha pë. ²²Jatsi masa xërëquë sayaha ca bëro jascaria tsi xo nohiria huëtsa. Dios Chani nicacani quiha jato ri; jama, Dios quima jato ninihi quiha maí ca jahuë bo, naa jaha ja quëëcanaina. Maí ca jahuë bo shinacani quiha pë. Jatsi Dios Chani, naa sayaha ca bëro tsiihaqui quiha parata ó ja quëëcanaina ra. Jasca, tsiihaqui quiha jato ranihuahai ca jahuë bo rë. Ja quëshpi tsi jato shina ó tsi anitimaxëni tsi xo Dios Chani ra. ²³Jama, mai jjaxëni cato ó ca sayahaca ca bëro jascaria tsi xo nohiria huëtsa, naa Dios Chani nicacanaibo. Nicaxo tsi Dios Chani cahëcanni quiha ra. Dios bax saihuacani quiha. Huësti ca maxo tsi xo cien ca saihuahaina. Maxo huëtsa tsi xo setenta ca saihuahaina. Maxo huëtsa tsi xo treinta ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë, jahuë chani bërohuahi na.

Trigo bimi naxërëquë ca masara chani

²⁴Jatsi chani huëtsa jahuë rabëti bo qui Jesú aniquë, naa Diós nohiria copixëhai yoati na. Ja nëcaniquë:

—Bëro jia ca jahuë huaí tsi joní sayahai ca jascaria tsi xo Diós otohaina. ²⁵Jama, ibo oxano tsi baquichá johi quiha ibo qui caxahai cato. Joxo tsi bëro yoi sayahi quiha iboba huaí no pë. Masara ca bëro quiha. Jahuë trigo naxërëquë tsi quiha toa bëro sayahi quiha pë. Sayahax jabahi quiha. ²⁶Jatsi quiha shinahaniquë trigo. Bimijaquë tsi quiha jisiquiniquë masa ri. ²⁷Jatsi quiha huai ibo qui yonati bo bëcaniquë. Johax, “Bëro jia ca roha no bananiquë huaí no pë, taitá. ¿Jahuënhax masa joha sa?” i jaca ni quiha. ²⁸Jatsi ibo nëcaniquë: “Tonia masa bëro bananiquë pë ë qui caxahai cato” iquiina. Jatsi, “¿Masa mëxaxëhi ni noa ra?” i ibo qui yonati bo niquë. ²⁹“Ayamacana. Masa pi mëxaquí tsi noho trigo ri ma mëexamitsa rë. ³⁰Jariapari ja shinahabëquicano. Jatsi tësatiyá tsi ‘Masa pari mëxacana’ ixëquia yonati bo qui. Mëxaxo tsi nëxacana mëshati. Jaquirëquë noho trigo xobo qui bëcahuë, tësaxo na” i noho yonati bo qui xëquia —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Mostaza bëro chani
Marcos 4.30-32; Lucas 13.18-19

31 Jatsi chani huëtsa Jesú yoaniquë:

—Huaí tsi bëro mishni quiha, naa mostaza bëro joní bananina.

Toa bëro jascaria tsi anixëhi quiha Diós nohiria bo otohaina.

32 Mishni-mishniria tsi xo naa bëro ra. Jama, shinahaquí tsi pistiama tsi xo jahuë jihui ra. Banahaca ca jocohai ca huëtsa bo oquë quiha. Shinahacax jihui manëhi quiha. Jatsi jahuë mëshi bo ó tsi paihi quiha isa bo ra —i Jesu niquë tiisimahi na.

Levadura chani

Lucas 13.20-21

33 Jaquirëquë chani huëtsa Jesú yoaniquë:

—Harina somo ca ya yoxá téohacai ca levadura jascaria tsi xo Diós otohaina. Tres medidá tsi levadura téohaqui yoxa, harina téquë shapohuaxëna —i Jesu niquë.

Ejemplo bá tsi Jesu chaninina

Marcos 4.33-34

34 Nohiria bo qui chanipama tsi nëca ca chani bá roha tsi Jesu chaniniquë. Ejemplo bo yama tsi ja chaniyamani quiha. **35** Jabi ejemplo bá tsi ja chani-chaniniquë, Dios Chani yoanish cató quënëni ca jatihuaxëna. Jabi Jesu yoati ja yoani tsi xo naa:

“Chani bo, naa ejemplo bá tsi nohiria bo qui chanixëhi quiha.

Chanihax jonë ca jahuë bo bërohuaxëhi quiha, naa mai nëhohuahacanitiya rohari ca jahuë bo” iquiina.

**Masara chani Jesú bërohuhanina, naa trigo
naxérëquë ó tsi bëro yoi bananina**

36 Jatsi toa nohiria huéstima ca Jesú jisbayaniquë. Jisbayá tsi quiha xobo qui ja jiconiquë. Jatsi jahuë doce ca rabëti bo ja qui bëcaniquë.

—¿Jënihi ni naa trigo huaí ca masara chani sa? Noqui yoahuë —i ja qui jaca niquë.

37 Jatsi quiha toa chani Jesú bërohuaniquë:

—Ea ti tsi xo toa bëro jia ca banahai cato, naa Nohiria Baqué ë nori cato. **38** Jatsi nohiria bo jascaria tsi xo huai. Jatsi, Dios

baquë bo tsi xo toa bëro jia cabo. Jato otoxëhi quiha Dios. Jatsi, Satanás baquë bo tsi xo toa bëro yoi bo.³⁹ Jatsi ë qui caxahai ca, naa bëro yoi sayanish ca tsi xo Satanás. Jatsi tésatiyá tsi xo toa xaba rëso, naa jaroha ca bari. Jatsi tésacanaibo tsi xo ángel bo.⁴⁰ Mëshahacati ca mëxahacahai ca masa jascariaxëhi quiha jaroha ca barí no, ë joxéquë no.⁴¹ Noho ángel bo raaxéquia. E otohai cato ó ca jochamacanaibo, yoixëni ca nohiria bo, tihi cabo aquéquëmacaxëcani quiha.⁴² Aquéquëmaxo tsi ténëtiyá jato niacaxëcani quiha, naa chihi qui masa niahai jascaria. Toá tsi araconacaxëcani quiha ra. Jatsi, “Erama. Jishopë” icaxëcani quiha ténëhi na.⁴³ Jama, bari huahuahai jascariaxëhi quiha Dios nohiria bo. Jahëpa Dios ya icaxëcani quiha, ja otohai cató no —i Jesu niquë.

Jonë ca parata copixëni ca ejemplo

44—Huai maihuaha ca jahuë copixëni cabo jascaria tsi xo Diós otohaina —i Jesu niquë—. Jabi huai maihuani ca jahuëmishni bo joní bërohuaniquë. Bërohuaxo tsi quiha toa jahuë bo maihuatéquëhi quiha, nohiria bá cahéyamano iquish na. Jatsi rani tsi jahuë jahuë bo tëquë iniahi quiha, parata bixëna. Toa huai copicatsi quiha. Iniaxo tsi quiha huai copihi quiha, maihuahacani ca jahuë copixëniria cabo bixëna —nëa tsi Jesu nëcaniquë Diós otohai ca yoati na.

Perla copixëni ca ejemplo

45—Copixëni ca perla bo mërahai ca comerciante jascaria tsi xo Diós otohaina —i Jesu niquë—. Jabi copixëni ca perla bo mërahi cahi quiha joni.⁴⁶ Huësti ca perla copixëni ca jisi quiha. Jiaria ca perla quiha. Jisi tsi jahari jahuë xobo qui cahi quiha jahuë jahuë bo tëquë iniaxëna. Parata bicatsi quiha, toa perla copixëni ca copixëna. Parata bixo copihi quiha —nëa tsi Jesu nëcaniquë Diós otohai ca yoati na.

Sani biti nishi ejemplo

47—Sani biti nishi jascaria tsi xo Diós otohaina —i Jesu niquë—. Jabi ia qui jahuë nishi niahí quiha ibo. Niaxo tsi huëstima ca sani jamëri cabo bichi quiha.⁴⁸ Jahuë nishi rëamëno tsi mai quëmapo qui nishi xërëhi quiha. Jatsi tsahohi quiha ibo jahuë sani topixëna.

Jahuë caca qui sani jia ca nanëhi quiha. Jama, sani yoi ca niahí quiha. ⁴⁹Jabi tocaxëhi quiha xaba rësó no. Bocaxë-cani quiha ángel bo jochahuaxëni cabو catiaxëna. Mëstëxëni ca xérëquë ó ca yoi cabو aquëquëmacaxëcani quiha. ⁵⁰Aquëquëmaxo tsi horno chihi qui jato niacaxëcani quiha. Toá tsi xo huëstima ca aracanaina ra. Toá tsi “Erama. Jishope” icaxëcani quiha tënëhi na —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

⁵¹Jatsi jahuë rabëti bo Jesú nicaniquë:

—¿Naa é yoaha ca jahuë bo téquë cahëcanai? —iquina.

Jatsi,

—Jaahuë. Cahëqui noa ra —i jaca niquë.

⁵²Jatsi Jesú jato yoaniquë:

—Rabë ca copixëni ca jahuë bo jaya xo jodioba yoba tiisimacanaibo, naa éa banahuacanaibo. Jariapari ca copixëni ca jahuë tsi xo toa Dios Chani yoanish cabá quénénina. Yoahacaxëti quiha toa chani siri ra. Jasca tobi xo é yoahai ca chani.

Yoahacaxëti quiha naa chani paxa ca ri. Tihi cabو jayacani quiha yoati —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Jahuë yaca Nazaret qui Jesu shishonina

Marcos 6.1-6; Lucas 4.16-30

⁵³Jabi naa ejemplo bo yoaxo tsi quiha Jesú jisbayaniquë.

⁵⁴Jisbaya tsi quiha jahari jahuë yaca qui ja caniquë. Toa xo tsi jato catiti xobo xo tsi ja tiismaniquë. Ratëníquë jahuë chani nicanish cabو.

—¿Jahuëniá ca naa tiisi ja bini sa? ¿Jénahuariaxo raca naa jisti bo aqui ni pa? —i nohiria bo niquë—. ⁵⁵¿Carpintero José baqué ma ni naa ra? Jahuë jahëhua María, jahuë noma bo, naa Jacobo, José, Simón, Judas, tihi cabو cahëqui noa ra. ⁵⁶¿Néá tsi racayamayamahi ni jahuë poi maxco bo ri? ¿Jahuëniá ca naa tiisi ja jabini pa? —i jaca niquë Jesu yoati na.

⁵⁷Jatsi pë Jesu pasomaha ja bësocaniquë. Jato qui yoi ja ini quiha. Jatsi Jesú jato yoaniquë:

—Mai huëtsá ca Dios Chani yoati ibo pi chanino tsi ja qui nicayoicani quiha toá ca nohiria ra. Jama, jahuë maí ca nohiria bo qui ja chanipino tsi ja qui nicayamahi quiha jahuë yacatá cabو, jahuë xobó cabو ri. Jato qui yoi quiha jahuë chani rë —nëa tsi Jesu nëcaniquë jahuë yacatá ca nohiria bo yoati na.

58 Japi jahuë yacata xo tsi jisti huéstima cabو ja ayamani quiha rë, ja qui ja chitimiyamacani iqui na.

Ashimati ibo Juan nanina

Marcos 6.14-29; Lucas 9.7-9

14 ¹Toatiyá tsi quiha chama-chamaria Herodés nicaniquë Jesu yoati na. Nicahax,

²—Ashimati ibo Juan yamabo tsi xo toa ra. Tonia ja bësotëquëyamëqué iquia ra. Ja tsi xo toa jisti bo ati mëtsa xo toa joni tia —i Herodes niquë jahuë yonati bo qui.

³Jabi siri tsi soldado bo Herodés raani quiha Juan qui tsamiti. Tsamixo tsi quiha preso qui ja nanëni quiha, Herodías, naa jahuë noma Felipe ahui tahëxo na. ⁴Jasca, pasiyamani quiha Juan.

—Anoma tsi xo toa mi noma ahui bichiina, mi ahui iti —i ja qui Juan paoni quiha.

⁵Ja iqui tsi Herodés Juan acasniquë. Jama, jodiobo qui ja raquëni quiha “Dios Chani yoati ibo-iboria xo Juan” i nohiria bo ni quëshpi na.

⁶Jatsi Herodes coni bari tsëquëqué tsi quiha Herodías jahi pabëníquë quëtsocani ca nohiria bësojó no. Chama Herodes qui jiaría quiha ja pabëhaina. ⁷Rani tsi quiha jahi pistia qui Herodes nëcaniquë:

—Mia parayamaquia. Jahuëcara ca, naa jaha mi quëëhai ca mi qui axëquia ra —iquina.

⁸Jatsi quiha jahuë jahëhua ya pari ja chaninaniquë, jahuë yoba nicaxëna. Nicahax,

—Ashimati ibo Juan mapo ë qui ahuë ra, ratá no —i chama Herodes qui ja niquë pë.

⁹Jatsi quiha Herodes cohuëniquë nicahax na. Jama, nohiria bo bësojó “Mia parayamaquia ra” i ja ni iqui tsi jahuë yonati bo ja raaniquë Juan mapo biti. ¹⁰Jatsi quiha Juan mapo ja tëquësacaniquë rë preso xo na. ¹¹Tëquësaxo tsi jahari jahuë mapo ja bëcaniquë ratá no. Xotaco qui ja acani quiha. Jatsi jahuë jahëhua qui ja boniquë. ¹²Jaquirëqué quiha Juan yora jahuë rabëti bá biniquë maihuaxëna. Maihuahax Jesu qui ja bocaniquë yoaxëna.

Cinco mil ca nohiria Jesú pimanina

Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14

¹³Juan namëni nicahax Jesú jisbayaniquë notí no. Jisbaya tsi quiha nohiria yama ca iti qui ja caniquë jamë icatsi na. Cohuë

ja ini quiha. Jama, ja cahai ca yoati tsi nohiria bá nicaniquë rë. Nicaxo tsi quiha jato yaca bo ja jisbayacaniquë Jesu banahuaxëna. Maí tsi ja bocani quiha. ¹⁴Jatsi noti ax témahinaxo tsi quiha toá ca mani ca nohiria bo Jesú jisniquë. Manahi ja icani quiha. Jato noiquí tsi quiha jato anomaria cabo ja jénimahuaniquë.

¹⁵Jatsi yata tsi quiha ja qui jahuë rabëti bo bëcaniquë. Bëcanax, —Caquë bari ra. Yama tsi xo xobo bo néá no rë. Nohiria bo jahari raahuë, yaca bo xo tsi piti ja copicano iquish na —i Jesu qui jaca niquë.

¹⁶Jatsi,

—Ja boyamacati xo. ¿Japa mato tsa ni? Jato pimacana —i jahuë rabëti bo qui Jesu niquë.

¹⁷Jatsi ja quëbicaniquë:

—Cinco ca mapari bo, dos ca sanino, tihi roha jaya xo noa ra piti —iquina.

¹⁸Jatsi,

—E qui acahuë —i Jesu niquë.

¹⁹Jatsi nohiria Jesú tsahomayoniquë huasí no. Tsahomaxo tsi quiha cinco ca mapari bo, dos ca sanino, tihi cabo Jesú biniquë. Bichi tsi quiha mana qui tsayapama tsi “Gracias” i Dios qui ja niquë piti quëshpi na. Jatsi mapari ja tèxenamaniquë. Tèxenamaxo tsi quiha jahuë rabëti bo qui ja mëaniquë nohiria bo qui taati.

²⁰Jatsi piniquë nohiria tèquë. Ja sëyacaniquë. Jaquirëquë pihamáca quësi bo ja catiacaniquë. Doce ca caca quiha ja rëacani quiha.

²¹Jabi cinco mil ca joni bo ini quiha, naa mapari picanaibo.

Tocabahacayamani quiha yoxa bo, xocobo, tihi cabo ra.

Jénë cache Jesu conina

Marcos 6.45-52; Juan 6.16-21

²²Jatsi noti qui jahuë rabëti bo Jesú jicomaniquë, ja bëbo ia ja shitacano iquish na. Jasca, nohiria tèquë jahari jato xobo qui ja raaniquë. ²³Raahax tsi quiha maca bo qui ja caniquë jamë no. Toá tsi ja bëhoxcasni quiha. Cahax toá tsi jamë ja iniquë. ²⁴Jasca, toá ja no tsi quiha quëmapo basi, naa ia nëpax tsi quiha jahuë rabëti bo iniquë notí no. Toá tsi quiha chocá jato noti niahí iniquë rë, yoshi xotohai ca bëchá ja icani quëshpi na. ²⁵Jabi patiari quëonox pari no tsi jato qui Jesu caniquë. Jénë tsi ja coni quiha. ²⁶Jatsi jénë tsi ja cohai jisi tsi ja raquécaniquë, bërocamaqui quëscahuahi na.

—Bërocamaqui rë —iria tsi jaca niquë, raquëhi na.

27 Jatsi jato qui Jesú chanitapiniquë:

—Chamacana. Ea yoi xo naa. Raquëyamacana —iquiina.

28 Jatsi Pedro chaniniquë:

—Mia pi yoi no tsi ëa quënahuë, Ibobá. Jënë tsi mi qui ë jono ra —iquiina.

29 Jatsi,

—Johuë —i Pedro qui Jesu niquë.

Jatsi noti Pedro huajaniquë. Jënë tsi tapitsi quiha ja niquë ra Jesu qui.

30 Capama tsi quiha yoshi xotoriahai ca ja tsaya-tsayaniquë. Tsayahax ja raqueniquë. Jatsi jëtëquêtsijaniquë ra. Jatsi ja quënaniquë:

—Ea mëbihuë, Ibobá —iquiina.

31 Jatsi quiha jahuë mëquë Jesú bitapiniquë mëbixëna. Mëbihax,

—Iriama tsi xo ë qui mi chitimihaina rë. ¿Jënihax tsi ë qui mi chitimiyoyamaha? —i ja qui Jesu niquë.

32 Jaquiréquë noti qui ja jicocaniquë. Janacatapini quiha yoshi xotohaina ra. **33** Jatsi Jesu bësojó tsi noti ca joni bo mëniniquë. Mënihax,

—Dios Baquë yoi xo mia ra —i jaca niquë.

Genesarét ca iquicanaibo Jesú jénimahuanina

Marcos 6.53-56

34 Jatsi quiha ia ja shitacaniquë, naa Jesu, jahuë rabëti bo. Shitaxo tsi quiha Genesaret mai qui ja rërëcaniquë. **35** Toá ca

Jesu qui Pedro cacasnina W

nohiria bá Jesu cahëtapini quiha. Cahëxo tsi quiha bamaxoma tsi chani ja raacaniquë toá ca maí ca nohiria bo qui. Jatsi iquicanaibo, anoma cabo, tihi cabو ja qui bëcaniquë jënimahuahacaxëna.

36 Jasca, jahuë sahuëti quëpë ja motsacascani quiha,
—¿Motsapi? —iquiina.
Jatsi jënimahuahacaniquë jahuë sahuëti motsanish cabو tèquë ra.

Nohiria jochamahai cato

Marcos 7.1-23

15 ¹Jatsi jodioba chama bo, yoba tiisimacanaibo, tihi cabو bëcaniquë Jerusalén ax na. Ja bëcana ca tsi Jesu ja nicacaniquë:

²—¿Jénixo tsi noba rëquëyamaba jabi bo ayamacahi ni mi rabëti bo ra? Mëchocoyamacani quiha pë, oriquinox pari —i Jesu qui jaca niquë.

³ Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—¿Jénixo tsi Dios yoba nicayamacanai ra mato ri? Dios yoba mato qui oquë tsi xo mato jabi bo pë. ⁴Jabi “Mato jahëpa bo, mato jahëhua bo, tihi cabو noicana” i Dios ni quiha. Jasca, “Namëhacati xo toa jahuë jahëpa jahuë jahëhua ranihai cato” i Dios ni quiha. ⁵Jama, mato qui jënima tsi xo mato noitiria ca nabo mëbiyamahaina rë. Mato nabo qui nëcaqui mato pë: “Jishopë. Mato mëbitimaxëni xo noa rë, Dios qui mato parata no aquitaha quëshpi na” i mato nabo quii quiha mato ra. Jabi tocaqui mato pë, jato mëbicasayamahi na. ⁶Jatsi mato nabo mëbiyamaqui mato pë. Mato qui jënima tsi xo toca ca ma chanihaina rë. Anoma quiha. Toca tsi Dios yoba chahahuayamaqui mato ra, mato jabi bo banahuacatsi na. ⁷Jatsi quiamicxëni xo mato iquia. Mato yoati tsi chaniquí tsi Isaías yamabá parayamani quiha ra.

⁸ “Chaniquí tsi jia tsi éa ocahuacani quiha naa nohiria, jama, éa basi jato shina nori” i Dios ni quiha.

⁹ Jasca, ‘Mahitsa é qui aracani quiha. “Dios yoba tsi xo naa” icani quiha pë, tiisimahi na, jato mahitsa ca yoba nori’ ii quiha Dios” nëa tsi quiha Isaías yamabo nëcaniquë mato yoati na —i jodioba chama bo qui Jesu niquë quëbihni na.

¹⁰ Jaquirëquë Jesú nohiria bo quënaniquë. Quënahax, —Ea nicacana. Ma cahëno ra. ¹¹Nohiria jochamayamahi quiha ja pihaina ra. Jama, nohiria jochamahai ca tsi xo toa yoi ca ja

chanihaina, yoi ca ja shinahaina. Tihi tsi xo toa ja jochamahaina —i jato qui Jesu niquë.

12 Jatsi quiha jahuë rabëti bo ja qui bëcaniquë. Bëhax tsi,
—Bëcanish ca chama bo mi caxahuaquë pë. Jato qui yoi quiha
mi yoahana —i Jesu qui jaca niquë.

13 Jatsi quiha Jesú jato quëbinqué:
—Dios yoba ma xo toa ja tiisimacanina ra; nohiria yoba yoi
roha nori. Naamayamaxëhi quiha toa ra. Quëyohacaxëhi quiha
ja tiisimacanaina. **14** Jatsi jato qui shina-huëjéyamacana. Bëco ca
rëquëniniti ibo bo ca xo ra. Bëco ca joní pi bëco ca nohiria mëpino
tsi naporoquini qui paquëcaxëcani quiha jato têquëta ra. Jabi toca
tsi ca xo —i Jesu niquë jodioba chama bo yoati na.

15 Jatsi Pedro chaniniquë:

—No joma mi yoaha ca chani rë. Mi chani bërohuahuë —iquina.

16 Jatsi Jesú chaniniquë:

—¿Cahëyamahi ni mato ri pa? **17** Mato poco ax paquëhi quiha
ma pihaina. **18** Jama, nohiria shina yoi ca quima ax johi quiha
yoixëni ca chanihaina. Ja tsi xo toa nohiria jochamahaina ra.

19 Jasca, nohiria shina ax johi quiha yoi ca shinahai ri. Yoi ca pi
shinaquí tsi anoma ca axëhi quiha ra. Shina yoi iqui tsi tobi xo ati
ibo bo. Tobi quiha joni huëtsa ahui bichiina. Tobi quiha anoma ca
chotahaina, quiahaina, ranimis-haina. **20** Nohiria jochamahai ca tsi
xo toa bo iquia ra. Jama, mëchocoxoma pi no pino tsi no jochahai
ca quëscahuacani quiha pë. Jama, nohiria yoihuayamahi quiha toa
mëchocoyamahaina ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë jahuë rabëti bo qui.

Carayana ca yoxa Jesu qui canina

Marcos 7.24-30

21 Toa ax riquihax tsi quiha basima ca Tiro, Sidón mai qui Jesu
caniquë. **22** Jabi toá ca racanish ca yoxa Jesu qui joniquë. Carayana
ja ini quiha; naa cananeabo icanai cato. Johax,

—Ea shinahuë, Ibobá, chama David yamaba chahitaxocabá.
Noitiria tsi xo noho jahini rë. Yoshi jaya xo ra. Tënëmahí quiha;
anoma quiha —i Jesu qui ja niquë.

23 Quëbiyamaniquë Jesu nicaxo na. Jatsi quiha ja qui jahuë
rabëti bo bëcaniquë. Bëhax,

—Naa yoxa raahuë. Jari noqui banahuahi quiha pë. Anoma xo ja
pacots-huahaina ra —i Jesu qui jaca niquë.

24 Jatsi quiha yoxa qui Jesú chaniniquë:

—Israél ca nohiria qui roha ë raahacaniquë mëbiti, bënohai ca oveja bo jascaria jaca nori iqui na —iquina.

25 Ja yoani ca nicahax tsi quiha ja bësojó tsi carayana yoxa mëniniquë johax na. Bënapama tsi,

—Ea mëbihuë ra, Ibobá —i ja qui yoxa niquë.

26 Jatsi quiha yoxa qui Jesu chanitëquëniquë:

—Noba jabi pasomaha tsi xo carayanabo mëbihaina ra; naa noba mapari ina bo qui niahai jascaria nori —iquina.

27 Jatsi quiha yoxá Jesu quëbiniquë:

—Jabija, Taitá. Yoiria ca carayana ca roha ca ëa xo naa ra, jama, çjato chama mesa quima ax paquëhax ca quëxë mishni bo piyamayamahi ni ina bo ra? Jatsi ëa shinahuë ra —i Jesu qui ja niquë.

28 Japi Jesú quëbiniquë:

—Jiaria tsi xo toa ë qui mi chitimihaina, yoxá. Mi bax acacaxëhi quiha jaha mi quëhaina iquia —iquina.

Jatsi jënimaritsiniquë jahuë jahini ra.

Huëstima ca noitiria cabo Jesú jënimahuanina

29 Toanahax riquicaya tsi quiha ia Galilea tsi Jesú quënibonaniquë. Quënihax maca ja témahinaniquë. Jatsi ja tsahoniquë. **30** Jatsi ja qui bëcaniquë nohiria misco. Ja qui huico yoi bo, bëco cabو, yora choni jaya cabo, pasoyamacanaibo, iquicanaibo, tihi cabo quiha ja bëcaniquë. Béxo tsi quiha Jesu tahë tsi jato ja janacaniquë ja jënimahuano. Jatsi quiha Jesú jato jënimahuaniquë. Chanitsi jaro cabo ni quiha. Jënimahuahacani quiha yora yoi jaya cabo. Tapini quiha huico yoi cabo. Taisni quiha bëco cabو ra. **31** Jisi tsi nohiria bo ratëniquë. Jatsi Israél ca Dios nohiria bá ocahuaniquë raniquí na.

Cuatro mil ca nohiria Jesú pimanina

Marcos 8.1-10

32 Jatsi quiha jahuë rabëti bo Jesú quënaniquë.

—Noitiria tsi xo naa nohiria bo rë. Tres bari no tsi ë bëta-jacaquë. Yama tsi xo ja picanaina rë. Paxnacani quiha ra. Toca tsi jato xobo qui raacasyamaxo ëa ra, ja rësocana-camitsa iqui na —nëa tsi Jesu nëcaniquë jahuë rabëti bo qui.

33 Jatsi,

—¿Jénahuariaxo raca jato bax mapari no bina ra? Xobo yama ca iti tsi xo naa ra —i ja qui jahuë rabëti bo niquë.

34 Jatsi quiha,

—Jahuë tihi ca mapari jaya ni mato? —i jato qui Jesu niquë. Jatsi,

—Siete ca mapari, rabë roha ca sani mishni bo, tihi roha jaya xo noa rë —i jaca niquë.

35 Jatsi mai tsi quiha Jesú nohiria bo tsahomaniquë.

36 Tsahomaxo tsi quiha siete ca mapari bo, sani mishni bo, tihi cabi Jesú biniquë. Bichi tsi quiha “Gracias” i Dios qui ja niquë, piti quëshpi na. Jaquirëquë mapari, sani bo, tihi cabi ja tèxenamaniquë. Tèxenamaxo tsi quiha jahuë rabëti bo qui ja aniquë nohiria qui ja mëacano. Jatsi nohiria huéstima ca qui ja mëacaniquë piti. **37** Piniquë nohiria tèquë. Ja sëyayocaniquë. Ja picaquë tsi quiha pihama ca quësi mishni bo ja topiyocaniquë.

Jatsi siete ca caca ja rëacaniquë pa. **38** Jabi cuatro mil ca joni bo pimahacani quiha. Tocahama ini quiha yoxa bo, xocobo ri.

39 Jaquirëquë jato xobo qui jahari Jesú raaniquë. Raahax noti qui ja jiconiquë. Jicohax Magdala icanai ca mai qui Jesu caniquë.

Mana ca jisti jodioba chama bá jiscasnina

Marcos 8.11-13; Lucas 12.54-56

16

1 Jatsi jodioba chama bo Jesu qui bëcaniquë tanamaxëna.

Joi ja mëracascani quiha ja qui quësocatsi na. Ja iqui tsi,

—Jisti no bax mi ano ra. Jisti pi mi ano tsi mia chahahuaxëqui noa ra —i ja qui jaca niquë tanamaxëna.

2 Jatsi nëca tsi Jesú jato quëbiniquë:

—Naipá ca jisti bo cahëxëni xo mato ra. “Jiasharihi quiha” ii quiha mato, yata tsi xabaria ca nai jisi na. **3** Jasca, “Jopaima xo oi ra” iqui mato baquishmari tsi tsëmoria ca xabaria ca nai jisi na. Jabi nai tsaya-tsayaquí tsi oi johai ca, yota johai ca, tihi cabi cahëriaqui mato ra; jama, mato xëréquë ó ca jënipihi ca cahëyamaqui mato iquia. **4** Anomaria tsi xo naa jaboqui bësocanaibo ra. Dios cahëtimaxëni ca xo ra. “No bax mana ca jisti mi ano” ii quiha mato. Ayamaxëquia ra, ë qui ma chitimiyamahai iqui na. Jama, huësti ca jisti roha mato qui acacaxëhi quiha, Dios chama jaya ca ë nori ca ma cahëno iquish na. Tres bari no tsi mai

xara ixëquia. Jaquirëquë tsëquëxëquia Jonás yamabo tsëquëni jascaria —nëa tsi Jesu nëcaniquë jodioba chama bo qui.

Jatsi jato ja jisbayaniquë.

Jodioba chama bo qui jahuë rabëti bo Jesú quiniamanina

Marcos 8.14-21

⁵ Jatsi quiha ia rabëquëx ca qui ja shitacaniquë. Shitahax, —Jishopë. Mapari piti no shina-bënoquë rë —i jahuë rabëti bo niquë.

⁶ Jatsi quiha,

—Jodioba chama bo qui quiniacaxëcahuë; mapari levadura jascaria ca xo pë —i jato qui Jesu niquë.

⁷ Jatsi jato xërëquë tsi chaninatsijacaniquë:

—Toca tsi chanihi quiha pë, mapari no shina-bënoha iqui na —iquina.

⁸ Jabi ja chaninacanai ca Jesú cahëniquë. Cahëhax ja nëcaniquë:

—¿Jënihax joi i-icanai rë, naa ma shina-bënoha ca mapari yoati na? Iriama tsi xo ë qui ma chitimihaina rë. ⁹ ¿Jari cahëyamahi ni mato pa? Shinaparicahuë. ¿Cinco ca maparí tsi cinco mil ca joni bo ë pimayamahitaha? Jaquirëquë, ¿doce ca caca ma rëayamahita? ¹⁰ Jasca, ¿siete ca maparí tsi cuatro mil ca joni bo ë piyamayaméta? Jaquirëquë, ¿siete ca caca ma rëayamayaméta? ¹¹ ¿Jëniriahax ë yoahai ca cahëyoiyamacanai sa? Mapari yoi yoati chaniyamaquia. Jodioba chama bo qui quiniacaxëcahuë iquia; mapari levadura jascaria ca jaca nori —nëa tsi jato qui Jesu nëcaniquë.

¹² Jatsi jodioba yoiria ca yoba qui ja quiniacaxëti nori ca ja cahëcaniquë; mapari levadura yoati ja chaniyamaha nori.

“Dios Baqué xo mia” i Pedro nina

Marcos 8.27-30; Lucas 9.18-21

¹³ Jatsi quiha Cesareá ca Filipo yaca qui Jesu cahëniquë. Cahëxo tsi quiha jahuë rabëti bo ja nicaniquë:

—¿Tsohuë ni ëa? ¿Jënihi ni nohiria bo ëa yoati na? —iquina.

¹⁴ Jatsi quiha jahuë rabëti bá quëbiniquë:

—“Ashimanish ca Juan yamabo pérë xo mia” ii quiha huësti huësti ca nohiria. Jasca, “Elías yamabo xo mia” ii quiha nohiria huëtsa. Jasca, “Tonia Jeremías yamabo; ¿Dios Chani yoanish ca huëtsa ma ni?” ii quiha huëtsa bo —i Jesu qui jaca niquë.

15 Jatsi jato Jesú nicaniquë:

—¿Japa mato tsa ni? ¿Tsohuë ni ëa yoi? —iquiina.

16 Jatsi,

—Dios raahacanish ca Xabahamati Ibo xo mia ra; Bësohai ca Dios Baquë mi nori —i Pedro niquë.

17 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Shoma xo mia Simón, Jonás baquë. Jabija tsi xo toa mi yoahana. Dios baquë ë nori ca mia cahëmaquë noho naipá ca Jahëpa. Nohiria bá yoahai ma xo toa mi shinahaina ra. **18** Mi yoaha iqui tsi nicaparihuë. Maxa-maxaria xo mia Pedró. Jabi tocahi quiha mi janë. Mia cacha noho iglesia axëquia. Bëbohacatimaxëni ixëhi quiha ra, naa toa ë qui chitimicaxëcanai. Jato bëboyamaxëhi quiha Satanás chama ra. **19** Jasca, mi qui mana ca chama axëquia, chitimicaxëcanai bo rëquëniniti. Jato yobaxëqui mia ra. Toatiyá tsi, “Jénima tsi xo toa jabi ma acaina” i pi mi no tsi jénimaxëhi quiha ja acanaina mana ca Dios qui. Jasca, “Anoma tsi xo toa acaina” i pi jato qui mi no tsi tocaxëhi quiha Dios ri. Tocaxëti quiha mi yoba —nëa tsi Pedro qui Jesu nëcaniquë.

20 Jatsi jahuë rabëti bo Jesú yobaniquë, nohiria bo Xabahamati Ibo-iboria ja iqui ca ja yoayamacano.

Ja rësoxëhai yoati tsi Jesu chaninina

Marcos 8.31, 9.1; Lucas 9.22-27

21 Jaquirëquë quiha bëroria tsi jahuë rabëti bo qui chaniti Jesú chitahëhuani. Ja nëcaniquë:

—Jerusalén qui ë cati xo. Toa xo tsi ëa tënëmacaxëcani quiha yosibo, arati ibo-iboria bo, Dios yoba tiisimacanaib. Ea namëcaxëcani quiha ra. Jama, tres bari quirëquë bësotëquëxëquia —i jato qui Jesu niquë.

22 Nicaxo tsi quiha Pedró Jesu aquëquëmaniquë, jamë ca ja qui chanixëna. Jatsi Jesu raahatsijahuani. Quia.

—Dios qui yoi tsi xo toa mi yoahana ra. Anoma quiha. Mi rësøyamano iquia —i ja qui Pedro niquë.

23 Jatsi Pedro quiri bësohax tsi,

—Cata, Satanás. Jochati ëa tanamaqui mia pë. Diós shinahai ca jasca ma xo toa mi shinahaina ra, joni shinahai jasca nori —i ja qui Jesu niquë.

24 Jatsi quiha jahuë rabëti bo Jesú yobaniquë:

—Ea banahuapicasquí tsi ma acatsai ca ma shinayamaxëti xo. Mato cruz ma iacano. Iaxo ëa ma banahuano. ²⁵Jabi xabahamahacayamaxëhi quiha toa jahuë nomá jabi ó quëemisxëni cato. Jama, xabahamahacaxëhi quiha ëa iqui tsi jahuë nomá jabi chihohuahai cato. Bëbo-bëboriaxëhi quiha ra. ²⁶Jabi jatiroha ca maí ca jahuë bo nohiriá bëbomitsa; jama, tënëtiya pi qui caquí tsi ñjahuë raca ja bëbona? Noitiria ca tsi xo toa. Tocapiquí tsi ñjénahuariaxo joní ana, bësotëquëxëna? ²⁷Jatsi quiniacaxëcahuë. Noho Jahépá oquë tsi joxëquia ra, noho ángel bo ya. Joxo tsi toa barí tsi jatiroha ca nohuria copixëquia ja acani quëshpi na. ²⁸Mato parayamaquia. Ma résonox pari no tsi noho oquë, noho chama, tihi cabó jisxëqui mato huësti huësti cabó, rey jascaria tsi ë joxëquë no —i Jesu niquë jahuë rabëti bo yobahi na.

Jahuë oquë Jesújismanina

Marcos 9.2-13; Lucas 9.28-36

17 ¹Seis bari quirëquë quiha Pedro, Jacobo, Juan, tihi cabó maca qui Jesú boniquë jato bëta jamëxëna. ²Bohax tsi quiha jahuë jaria rarinaniquë jato bësojó no. Bari jascaria jahuë bëmana huahuani quiha. Jasca, joxonariani quiha jahuë sahuëti, huëa jascaria. ³Jatsi quiha toá tsi jisiquiniquë Moisés yamabo, Elías yamabo. Tihi quiha. Jesu ya chanihí quiha ja icaniquë. ⁴Jatsi quiha Jesu qui Pedró chaniniquë:

—Noqui jiaria tsi xo nëá no iquiina. Nëa xo tsi tres ca tapas axëquia ra. Huësti mí-na, huësti Moisés yamabá-na, huësti Elías yamabá-na ra. ¿Mi qui jia ni? —nëa tsi quiha Pedro nëcaniquë.

⁵Chanijano tsi quiha bajrahai ca tsémó jato mapaniquë. Jatsi tsémo xëréquë ó ca joi ja nicacaniquë:

—Noho Baqué tsi xo naa ra. Noiquia ra. E qui jia tsi xo toa ja acaina ra. Nicacana ra —i joi niquë jato qui.

⁶Jatsi quiha jahuë rabëti bo raquéniquë joi nicahax na. Mai qui ja paquëcaniquë jato bëmana mai quirí. ⁷Jatsi jato qui Jesu caniquë. Caxo tsi jato ja motsaniquë.

—Joicana. Raquëyamacana —i jato qui ja niquë.

⁸Jatsi bëpëquí tsi quiha Jesu roha ja jiscaniquë. Jamëpistia ja ini quiha.

⁹Jaquirëquë macaná rënichipama tsi jahuë rabëti bo Jesú yobaniquë:

—Bëpacana. Ma jisi ca jahuë bo nohiria bo jari yoayamacana. Jariapari ë bësotëquëxëti xo ra, naa Nohiria Baqué ë nori cato —i jato qui ja niquë.

10 Jatsi quiha jahuë rabëti bá nicaniquë:

—Xabahamati Ibo jonox pari no tsi joxëti quiha Elías ii quiha noba yoba tiisimacanaibo ra. ¿Jënihi ni? —i Jesu qui jaca niquë.

11 Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—Jabija tsi xo toa ja yoacanaina ra. Jariapari joxëti xo Elías, jatiroha ca rohahuaxëna. **12** Jama, joniquë Elías iquia ra. Ja joquë tsi nohiria bá cahëyamaniquë rë. Jasca, ja yosicaniquë pë. Jascaria tsi éa, naa Nohiria Baqué ca tënëmacaxëcani quiha —i jato qui ja niquë.

13 Jatsi nohiria ashimanish ca Juan yamabo yoati tsi Jesu chaniha nori ca jahuë rabëti bá cahëniquë.

Yoyo jaya ca baqué Jesú jënimahuanina

Marcos 9.14-29; Lucas 9.37-43

14 Nohiria misco qui ja cahëcaquë tsi quiha Jesu qui joni joniquë. Johax tsi Jesu bësojó tsi ja mëniniquë.

15 —Noho baqué shinahuë, Ibobá. Yoyo jaya xo rë. Anomaria tsi xo jahuë pahë. Huéstima tsi chihi, jëné, tihí cabó qui paquëhi quiha rë. **16** Mi rabëti bo qui noho baqué ë bëquë, ja jënimahuacano. Atimaxëni ca xo rë —nëa tsi Jesu qui joni nëcaniquë.

17 Jatsi Jesu chaniniquë:

—Chahahuatimaxëniria ca yosaxëni ca nohiria xo mato ra. ¿Jahuë tihí tsi mato qui yosaxëhi ni éa rë? Jahuë baqué néri bëcana ra —i Jesu niquë.

18 Jatsi quiha baqué ó ca yoshi Jesú raahaniquë. Raahajahuaquë tsi quiha baqué quima yoshi tséquëniquë. Jënimatapiniquë baqué.

19 Jaquirëquë Jesu jahuë rabëti bá nicaniquë jamë ja iquë no:

—¿Jëníxo tsi jahuë yoshi tsécanoma no iqui rë? —i ja qui jaca niquë.

20-21 Jatsi Jesu nëcaniquë:

—E qui ma chitimiyamayoicanai iqui na. Mato parayamaquia.

Aniyamahi quiha ë qui ma chitimihaina rë. Jabi banahacanox pari tsi quiha mishni-mishniria tsi xo mostaza bëro. Jama, ani-aniriahí quiha toa jocohai cato. Chahitaxëni manëhi quiha. Jabi mostaza jocohai ca jascaria pi ë qui ma chitimihai ca amino tsi anomariaxëhi quiha

Yoshi jaya ca baquë Jesú jénimahuanina San Mateo 17.18

ma acaina ra. Jatsi, “Toa tsi cata” i pi naa maca qui ma no tsi caxëhi quiha ra —nëa tsi Jesu jato qui nëcaniquë.

Ja nahai yoati tsi Jesu chanitëquënina

Marcos 9.30-32; Lucas 9.43-45

22 Jaquirëquë bari huëtsá tsi jahuë rabëti bo catiquë tsi quiha jato qui Jesu nëcaniquë.

—Nohiria caxaxëniria cabo qui ë mëahacaxëti xo. Jatsi ëa, naa Nohiria Baquë nori ca acaxëcani quiha ra. Jama, tres bari quirëquë bësotëquëxëquia ra —i ja niquë.

23 Jatsi jahuë rabëti bo cohuënaniquë nicahax na.

Arati xobo qui impuesto Jesú copinina

24 Jabi Capernaum mai qui ja cahëcaquë tsi quiha Pedro qui impuesto bicanaibo bëcaniquë jato arati xobo ax na.

—¿Arati xobo qui impuesto copiyamahi ni mato chama sa? —i Pedro qui jaca niquë.

25 Jatsi,

—¿Ocamani? —i jato qui Pedro niquë.

Jatsi quiha xobo qui Pedro jiconiquë Jesu yoaxëna. Jama, ja chaninox pari no tsi Jesu ja qui chaniniquë:

—¿Jahuë shinahai, Simón? ¿Tsohuë quima parata bichi ni maí ca chama bo? ¿Jabë nohiria bo quima ni? ¿Carayanabo quima ni? —i ja niquë.

26 Jatsi,

—Carayanabo tsi xo toa impuesto acaina ra. Jato jabi quiha —i Pedro niquë.

—Jabija tsi xo toa mi yoahana. Jatsi jato qui parata no ayamati xo pa, Diós-na bo no nori iqui na; carayanabo no nomari. 27 Maj. Jato no caxahuayamano. Parata ó pasocani quiha. Japi ia qui cata. Toa xo tsi huëti nishi niahüë. Jariapari ca sani bichi tsi japécahuë. Toá ca parata copixëni ca jisxëqui mia. Bihuë. Impuesto bicanaibo qui toa parata ahuë. Mi impuesto, noho impuesto, tihi cabio mi copino —nëa tsi Pedro qui Jesu nëcaniquë.

¿Tsohuë ni toa oquë-oquëria cato?

Marcos 9.33-37; Lucas 9.46-48

18

¹ Toatiyá tsi Jesu qui bëxo tsi jahuë rabëti bá nicaniquë:

—¿Tsohuë ni toa Diós otohai cató ca oquë cato? —iquina.

2 Jatsi quiha baquë pistia Jesú quënaniquë ja qui ja jono.

Quënaxo tsi quiha jato xérëqué tsi baquë pistia ja niimaniquë.

3 Niimahax ja nëcaniquë:

—Mato parayamaquia ra. Xocobo jascaria ma manëti xo ra, Diós otohai ca qui jicocatsi na. Xocobo jascaria pi Dios quirí bësoyamahi tsi jicopistiyamariaxëqui mato iquia. ⁴Naa xocobo jascaria ma manëti xo. Iriama ca pi ma manëno tsi mato oquëhuaxëhi quiha Diós ja otohai cato xo na. ⁵Jasca, noho janë tahëxo pi nëca ca baquë joihuaquí tsi èa ri joihuaqui mato ra —i jahuë rabëti bo qui Jesu niquë—.

Jocha qui paquëhaina

Marcos 9.42-48; Lucas 17.1-2

6 ‘Jabi jia tsi ë qui chitimicani quiha naa xocobo ra. Japi noitiriaxëhi quiha ë quima nëca cabio bësomahai cato iquia.

Anomariaxéhi quiha jahuë copi ra. Nëmi ca ia qui tsi têrotamë ca rënëti maxax ya ja niahacaxëti xo iquia. Jama, oquë-oquëria ca copi bixëhi quiha toa joni ra. ⁷Jabi noitiria tsi xo nohiria têquë. Dios quima casoti tanamahacacaxëcani quiha ra, jochati. Jama, noiti-noitiria tsi xo toa nohiria ë quima casomahai cato. Anomariaxéhi quiha jahuë copi ra.

⁸Mato mëquené pi mato jochamano tsi mërëesicahuë. Jasca, mato tahé pi mato jochamano tsi jorëesicahuë. Nëama niacahuë. Oquë tsi xo toa mërëxto jorëxto tsi nai qui cahaina. Noitiria tsi xo toa tënëtiya qui niahacahaina mëquë, tahé, tihi cabø ya. ⁹Jasca, mato béró pi mato jochamano tsi bëtsëquëcahuë. Nëama niacahuë. Oquë tsi xo toa huësti ca béró ya nai qui cahaina. Noitiria tsi xo toa tënëtiya qui rabë ca béró ya niahacahaina.

Bënonish ca oveja

Lucas 15.3-7

¹⁰Quiniacaxëcahuë. “Anoma tsi xo naa xocobo mishni bo” iyamacana ra. Tobi xo jato ángel bo ra, naa noho Jahëpa bësojó roha mani cabø. ¹¹Jabi mai qui ë joniquë bëno cabø xabahamaxëna.

¹²¿Jahuë shinacanai? ¿Jénahuaxéhi ni oveja ibo, naa cien ca oveja jaya cato? Huësti ca oveja pi bënono tsi  noventa y nueve cabø jisbayayamayamaxëhi ni ibo, jahuë oveja huësti ca méraxëna? Bënohax ca oveja méraxëhi quiha ra. ¹³Bichi tsi rani-ranihi quiha. Naa huësti ca oveja tahëhax tsi anomaria tsi xo toa ja ranihaina. Naa huësti ca oveja quëshpi tsi ranihi quiha; naa noventa y nueve cabø quëshpi oquë ja nori. ¹⁴Jascaria tsi huësti ca xocobo mishni bënocsayama xo mato naipá ca Jahëpa ri.

Nobë jochahai ca xatë

Lucas 17.3

¹⁵Mato pasomaha pi mabë xatë jochano tsi jamë tsi ja qui bocata, yoi ca ja aca ca jismaxëna. Mato pi ja nicano tsi jia tsi mato bëta rabënaxëhi quiha. ¹⁶Jama, mato qui pi ja nicayamano tsi huësti huësti ca xatë huëtsa bo ja qui cati xo, ja qui ma quësocanai ca nicaxëna. Japi oquë tsi xo toa huësti huësti ca xatë huëtsa jayahaina, ja nicacano jato ri. Jabija pi no tsi ja qui quësocaxëcani quiha jato ri. ¹⁷Jama, mato qui pi ja nicayamano tsi iglesiá ca

nohiria qui yoacahuë. Ja qui ja quësocano jato ri ra. Jabi iglesiá ca nohiria qui pi jari ja nicayamano tsi ja bëta rabënayamacana. Ja bëta chaniyamacana, Dios cahëtimaxëniria ca jochahuaxëniria ja nori iqui na ra.

Dios xocobo yobahaina

18‘Mato parayamaquia. Chama mato qui axëquia nohiria bo yobati. Dios qui jia tsi xo toa mai xo tsi ma yobahaina. Yobahi tsi “Jénima tsi xo toa acaina” i nohiria bo qui ma mitsa. Tocapimano tsi Dios qui jiaxëhi quiha ja acanaina. Jasca, “Anoma tsi xo toa acaina” i pi mano tsi Dios qui anomaxëhi quiha ja acanaina.

19‘Mato parayamaquia. Dios qui jia tsi xo dos ca xatë bo bëhoxhaina, jaharisi shinabëquipihi na. Nicaxo tsi jato bax axëhi quiha noho naipá ca Jahëpa ra. **20**Jabi dos, tres roha pi ë qui aracascanaibo catino tsi jato bëta xo ëa ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë jahuë rabëti bo qui.

Shina-bënotimaxëni ca yonati

21Joxo tsi quiha Pedró Jesu nicaniquë:

—Ea pasomaha pi ëbë xatë jochano tsi ¿jahuë tihi tsi ja aca ca shina-bënoxëhi ni ëa sa? ¿Siete ni? —i Jesu qui ja niquë.

22Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Siete roha iyamaquia. Ichariama tsi xo toa. Jama, huëstima tsi ma shina-bënoxëti xo ra, naa setenta veces siete. **23**Jabi noba naipá ca chama-chamaria Dios qui jia tsi xo toa noqui pasomaha ca jocha shina-bënhaina. Tobi chani quiha, rey yoati na. Nicacana: Jahuë yonati ba cuenta bo réy tsaya-tsayacasni quiha, jahuë parata ó quëequí na. **24**Jatsi quiha cuenta chahitaxëni ca jayanish ca yonati rey qui ja bëcaniquë. Millones naa yonati cuenta ini quiha. **25**Copihacatimaxëni jahuë cuenta quiha. Jatsi quiha “Naa joni, jahuë ahuini, jahuë xocobo, jahuë jahuëmishni bo tëquë, tihi cabio iniacana jahuë cuenta quëyoti” i rey niquë. **26**Jatsi rey bësojó tsi yonati mëniniquë cohuëhi na. Rey ja bënariani quiha, “Ea shinahuë, taitá. Huënayamahuë. Mi parata tëquë mia copixëquia ra” iquiina. **27**Jatsi quiha jahuë yonati réy noiniquë. Noixo tsi quiha jahuë cuenta ja quëyoniquë ra. Toa joni réy paquëmani quiha. Cuenta yama ja tsëquëni quiha. **28**Jatsi yonati jisbayaniquë. Jisbaya tsi quiha ja bëta yonocobëquihai ca yonati ja bëchaniquë.

Jahuë rabëti quiha. Jabi jaha ca cuenta pistia toa rabëti jayani quiha. Ichariama pesos quiha. Jama, bëchahax tsi quiha toa yonati, naa jahuë rabëti qui ja tsaminiquë. Tsamixo tsi quiha tëmosti ja chitahëhuaniquë pë. “Tobi mi cuenta ra. Noho parata bicasquia ra” jahuë rabëti qui toa joni ni quiha. ²⁹Jatsi ja bëta yonocobëquinish ca yonati mëniniquë ja bësojó no. Ja bënarianiquë jaa ri. “Ea shinahuë ra. Huënayamahuë. Mi parata tëquë mi qui ayoxëquia ra” iquiina. ³⁰Jama, ja qui ja nicayamani quiha. Noixoma tsi quiha preso qui jahuë rabëti ja nanëniquë pë. Tséquënama ja ini quiha. Jariapari jahuë cuenta copiti nori ja ini quiha. ³¹Jatsi quiha toa joní acani ca rey yonati huëtsa bá jisniquë. Jisi tsi quiha ja cohuënanacaniquë. Jatsi jato rey qui ja bocaniquë yoi ca toa joní aca ca yoaxëna. ³²Jatsi paquëmahacanish ca yonati quiha jahari réy quënaniquë. Quënahax, “Yoixëni ca yonati xo mia ra. Mi cuenta chahitaxëni ca é quëyohitaquë ra, ‘Ea shinahuë’ i é qui mi itaha iqui na. ³³Jascaria tsi mi bëta yonocobëquinahai cato cuenta mi quëyoti nori iquë ra, naa mi cuenta é quëyohitaha jascaria” nëa tsi quiha ja qui rey nëcaniquë. ³⁴Jatsi toa joni qui rey caxa-caxaniquë. Preso qui toa joni ja raaniquë. Tséquënama quiha toa joni iniquë ra, jahuë cuenta ja copinox pari. ³⁵Japi mabë xatë bo pi ma noiyamano tsi mato qui tocaxëhi quiha mato naipá ca Jahëpa ri — nëa tsi quiha Jesu nëcaniquë.

Jesú tiisimanina ahui niahai yoati na *Marcos 10.1-12; Lucas 16.18*

19 ¹Naa jahuë bo yoaxo tsi quiha Galilea mai Jesú jisbayaniquë. Jisbaya tsi quiha jodioba mai, naa ani Jordán rabëquëx ca qui ja caniquë. ²Jasca, huëstima ca nohiria banahuaniquë. Jatsi jato Jesú jénimahuaniquë ra.

³Jatsi quiha ja qui jodioba chama bo huësti huësti ca bëcaniquë tanamaxëna. Ja qui quësocascanaibo ja icani quiha. Nicahi tsi,

—¿Anoma ni joní jahuë ahui niahaina? —i Jesu qui jaca niquë.

⁴Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—¿Quënhacanish cabo ó ca ma jisyamani? Jariapari tsi bënë, ahuini, tihi cabio Diós bahahuaniquë racanabëquit. ⁵Ja tsi xo toa jahuë jahëpa, jahuë jahëhua, tihi cabio jisbayati xo bënë, jahuë ahui ya racaxëna. (Jasca, jahuë nabo jisbayati xo ahui ri bënë ya racaxëna.) Toca tsi huëstinacani quiha rabë cato. ⁶Jaquirëquë rabë

ma ca xo; jama, huësti ca jaca nori. Jabi Diós racabëquimaha ca no bëquëxyamano ra —nëa tsi Jesu nécaniquë.

7 Jatsi fariseobo chaniniquë:

—Majia. Jabi jahuë ahui pi joní niacasno tsi “Ahui niati papi ja qui bënë ati xo” ci Moisés yamabo yamayamani? —i jaca niquë.

8 Jatsi jato qui Jesu nécaniquë:

—Jabija. Moisés yamabo qui jénima ahui niahai ini quiha rë. Jabi tocajani quiha, tiisimahacatimaxëniria ca mato jimibo ini iqui na. Jama, toca tsi ja iyamapaoni quiha jariapari no, naa bënë, ahuini, tihi cabio Diós nöhohuaniquë no. **9** Mato parayamaquia. Ahui jia ca, naa joni mëtsaxëniriama ca ahui pi niahia tsi jochahi quiha toa joni, ahui paxa ca ja biquë no —i Jesu niquë.

10 Jatsi,

—Jishopë. Tocapino tsi oquë tsi xo ahui biyamahaina ra —i jahuë rabëti bo niquë.

11 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Jabi naa yoba bicasyama xo jatiroha ca joni bo. Jama, bichi quiha Dios qui jia cabo ra. **12** Jabi tobi huësti huësti ahui bicasyamacanai ca joni bo. Huësti huësti ca tsi xo jobo yama cato, toca tsi ja coni iqui na. Jasca, ahui binoma xo joni huëtsa bo, jato jobo niahacani nori iqui na. Jasca, joni huëtsa bo tsi xo ahui bicasyamahaina, mana ca Dios yonoco ja acascanai iqui na. Jabi naa ë tiisimaha ca yoba biti xo nicati mëtsa cato —nëa tsi Jesu nécaniquë.

Xocobo mishni bo Jesú shomahuanina

Marcos 10.13-16; Lucas 18.15-17

13 Jabi Jesu qui xocobo mishni bo nohiria bá bëniquë, jato ja shomahuano, jato bax ja bëhoxno iquish na. Jama, xocobo bëhai ca nohiria raahati chitahéhuatsi jahuë rabëti bá huaniquë pë. **14** Jatsi Jesú jato raahaniquë:

—Jato chitiayamacana. E qui xocobo bëcano ra. Jato bicatsi quiha mana ca Jahëpa ra —iquina.

15 Jatsi quiha xocobo Jesú shomahuaniquë, jahuë mëquë jato ó tsi janaquí na. Shomahuaxo ja jisbayaniquë.

Jesu ya shinapayo chaninina

Marcos 10.17-31; Lucas 18.18-30

16 Jatsi shinapayo Jesu jisi caniquë. Caxo tsi quiha ja nicaniquë:

—¿Jahuë jia ca axëhi ni ëa, maestro jiaxëni cató, bëso-bësopaoxëna? —iquina.

2 Jatsi Jesu nëcaniquë:

—“¿Jia ca ati ni?” i mi a pa. Huësti roha tsi xo toa jiaxëni cato ra. Dios yoba mi nicati xo, nai qui cacasquí na —i ja qui Jesu niquë.

17 Jatsi,

—¿Jéni ca yoba nicaxëhi ni ëa pa? —i shinapayo niquë.

18 Nëca tsi Jesú quëbiniquë:

—Joni ayamahuë. Joni huëtsa ahui biyamahuë. Yomayamahuë. Quiayamahuë. 19 Mi ipa, mi ihua, tihi cabø noihuë. Jasca, mi tapaí ca nohiria noihuë, naa mimë mi noihai jascaria. Tihi tsi mi ati xo ra —nëa tsi ja qui Jesu nëcaniquë.

20 Jatsi shinapayó quëbiniquë:

—Toa yoba bo tëquë nicaquia ra, xocobo xo na. ¿Jahuë naris-hi ni ëa ati ra? —iquina.

21 Jatsi Jesu nëcaniquë:

—¿Mëstëxëni ca joni manëcatsi ni mia pa? Cata. Mi jahuëmishni bo iniaparihuë. Parata bixo tsi noitiria cabø qui ahuë. Tocapimino tsi mi qui acacaxëhi quiha naipá ca jahuë bo ra. Jato qui acax tsi jahari johuë. Ea mi banahuano ra —i ja qui Jesu niquë.

22 Jatsi cohuënaraniquë shinapayo cato nicahax na, rico-ricoria ja ini iqui na.

23 Jatsi jahuë rabëti bo qui Jesu nëcaniquë:

—Bëronoma tsi xo rico ca joni Diós otohai ca qui jicohaina ra.

24 Jahuë chama yoí tsi Diós otohai ca qui jicotimaxëni xo rico ca nohiria ra iquia —iquina.

25 Jatsi ratëniquë Jesu rabëti bo, ja yoani ca nicahax na. Ratëhax,

—Tocapino tsi yama tsi xo toa xabahamahacati mëtsa cato rë —i jaca niquë.

26 Jatsi Jesú jato bëisniquë.

—Jamë xabahamatimaxëni tsi xo nohiria ra. Jama, jatiroha ca ahi quiha Dios ra. Xabahamati Ibo tsi xo toa —i jato qui ja niquë.

27 Jatsi,

—Tsayapa. Jatiroha ca no jisbërianiquë mia banahuaxëna. ¿Jahuë noqui copixëhi ni Dios ra? —i Jesu qui Pedro niquë.

28 Jatsi Jesu nëcaniquë:

—Jabi jatiroha ca paxahuahacano tsi noho trono jiaxëní tsi tsahoxëquia nohiria bo ó bësoxëna, naa Nohiria Baquë ë nori cato.

Toa xabacá tsi doce ca trono bo ó tsi tsahoxëqui mato ri, naa éa banahuacanaibá. Israél ca doce ca maxo bo ó bësoxëqui mato ra. ²⁹Jasca, éa iqui pi jahuë xobo, jahuë ahuiñi, jahuë xatë bo, jahuë jahëpa, jahuë jahëhua tihi cabو jisbëriaquí tsi cien veces huino jahari bixëqui mato. Jasca, bëso-bësopaoxëqui mato ra. ³⁰Jabi toa barí tsi jarësoxëhi quiha huëstima ca jaboqui jariapari cabو, naa rico cabو, chama bo. Jasca, rëquëxëhi quiha huëstima ca jaboqui jacho cabо, naa noitiria cabо, yonati bo —i jahuë rabëti bo qui Jesu niquë.

Jesú tiismanina

20 ¹‘Jabi noba naipá ca chama-chamaria Dios qui jia tsi xo jacho cabо rëquë iquiina —i Jesu niquë—. Tobi chani quiha huai ibo yoati na. Nicacana. Baquishmarí tsi joni bo bichi quiha naa huai ibo caniquë, jahuë huaí tsi yonocomaxëna. ²“Huësti ca parata quiha, naa bari yonoco sueldo mato qui axëquia ra, mato yonoco quëshpi na” i joni bo qui ibo niquë. Jatsi quiha jahuë huai qui jato ja raaniquë yonocoti. Jato qui jia ini quiha ibobá copihaina. ³Jatsi quiha mënata bari no tsi yacatá ca plaza qui ibo catëquëniquë joni huëtsa bo mërahi na. Toá tsi niihai ca bamahai ca joni bo ja jisniquë. ⁴“¿Japa mato tsa ni? Noho huai qui bocata. Jia tsi mato copixëquia ra” i ibo niquë joni bo qui. Jatsi ja bocaniquë yonocoxëna jato ri.

⁵‘Jatsi matoroco bari tsi quiha catëquëniquë ibo, joni bo méraxëna, ja bax ja yonococano. Jatsi a las tres tsi quiha ja catëquëniquë pa, joni huëtsa bo méraxëna. ⁶Jatsi quiha yata, a las cinco quiha, joni bo mërahi ibo caniquë. Bohohai ca joni bo ja jisni quiha. “¿Jéniriahax tsi nëbi bama-bamacanai ra?” i jato qui ja niquë. ⁷“Yama tsi xo toa noqui yonoco amahaina rë” i jaca ni quiha. Jatsi, “Noho huai qui bocata. Jari tobi yonoco ra” i jato qui ibo niquë.

⁸‘Bari caquë tsi quiha ibobá jahuë empleado quënaniquë. Quënahax, “Joni bo quënhauë. Jato copicasquia ra. Jacho ca maxo pari tsi copiti mi chitahëhuano” i jahuë empleado qui ibo niquë. ⁹Jatsi a las cinco chitahëhanish ca joni bo pari bëcaniquë. Huësti ca parata, naa bari têtëca sueldo jato qui ja aniquë. ¹⁰Jatsi huino ca copi biti ó pasoniquë jariapari ca yonocoti chitahëhanish cabо. Ja bëcaquë tsi quiha huësti roha ca parata, naa bari sueldo ja

copihacacaniquë jato ri. ¹¹Jato parata bichi tsi ibo ja ranicaniquë. Jato qui yoi quiha. ¹²“Huësti hora roha ja yonococaquë pë, naa noqui cho bëcanax cabo. Noqui tsi xo toa bari têtëca yonocohaina rë. Anomaria bari huao quiha. Jama, huësti ca parata roha noqui mi aquë pë, naa jato qui mi aca jascaria” i ibo qui jaca niquë. ¹³Jatsi jato ó ca huësti ca qui ibo chaniniquë: “Huashiyamahai ca ëa xo naa ra. ¿Mato qui jia ma ni huësti ca parata bichiina, naa bari têtëca yonoco quëshpi na? ‘Jénima’ i ë qui ma quë ra. ¹⁴Japi mato parata bicahuë. Bocata. Mi qui ë aca ca jaharisi ca naa mato cho bëcanax ca joni bo qui acasquia. ¹⁵¿Noho parata ma ni naa ë acaina? Tonia ë qui caxaqui mato rë, mato cho ca jaroha ca maxo qui ë huashiyamaha iqui na” nëa tsi jato qui ibo nëcaniquë. ¹⁶Ja tsi xo toa rëquëxëhi quiha jacho cabo. Jasca, jachoxëhi quiha jariapari cabo —nëa tsi Jesu jahuë rabëti bo qui nëcaniquë.

Jesú chaninina ja nahai yoati na

Marcos 10.32-34; Lucas 18.31-34

¹⁷Jabi Jerusalén qui capama tsi quiha jahuë doce ca rabëti bo Jesú catianiquë jamë tsi jato qui chanixéna. Chanipama tsi quiha,

¹⁸—Jerusalén qui caqui noa ra —i jato qui ja niquë—. Toa xo tsi arati iboba chama bo, yoba tiisimacanaibo, tihi cabو qui mëhaacaxëquia rë. “Ja namëhacaxëti xo” icaxëcani quiha rë. ¹⁹Jatsi pë carayanabo qui ëa mëacaxëcani quiha mahuahacati, rashahacati, namëhacati. Jama, tres bari quirëquë bësotëquëxëquia ra —i jato qui Jesu niquë.

Jacobo Juan jahëhuá baanina

Marcos 10.35-45

²⁰Jatsi Jesu qui Juan jahëhua joniquë, naa Zebedeo baquë ba jahëhua. Johax tsi quiha Jesu bësojo tsi ja mëniniquë. Mënixo tsi quiha ja nicaniquë, jahuëcara ca jia ca jahuë baquë bo bax Jesú ano iquish na.

²¹Jatsi,

—¿Jahuë ó quëehai? —i ja qui Jesu niquë.

Jatsi quiha,

—Noho baquë bo shinahuë. Mana xo yonaquí tsi mia tapaí tsi noho baquë bo mi tsahomano ra, huësti ca mi mënëcayá no, huëtsa mëxojó no —i Jesu qui jahëhua niquë.

22Jatsi,

—Mi baahai ca cahéyamaqui mia ra —i ja qui Jesu niqué.

Jatsi jahuë baquë bo, naa Jacobo, Juan, tihi cabو qui Jesu chaniniquë:

—¿Ténëti mëtsaxëhi ni mato, naa è ténëmahacapaimaria jascaria? —iquina.

—Jaahuë. Ténëti mëtsa xo noa ra —i jaca niqué.

23Jatsi,

—Jabija. Ténëxëqui mato ra. Jama, noho mënëcayá ca tsahoti, noho mëxojó ca tsahoti, tihi cabو mato qui ati mëtsama xo èa ra. Toa tsahoti bo bicaxëcani quiha noho Jahëpa qui jia cabو ra. Jato bax ja rohahuahacani quiha —i Jesu niqué.

24Jatsi Jacobo, Juan, tihi cabو qui caxaniquë diez ca rabëti huëtsa bo, jaha ja quëëcanai ca nicahax na. **25**Japi Jesú jato quénaniquë yobaxëna.

—Nohiria yonamisxëniria tsi xo país ca chama bo ra. Ja yona yonamiscanai ca cahéqui mato. Jasca, jato empleado bo tsi xo yonamisxëniria, jato ri. **26**Anoma quiha. Jabi ma tocayamano. Jama, mato yonati manëxëti xo toa oquë ca manëcatsai cato ra. **27**Jasca, mato mëbihai ca yonati manëxëti xo toa mato rëquëninicatsai cato, **28**naa mato è mëbihai ca jascaria. Jabi mai qui è joyamaniquë, èa nohiria bá mëbino; jama, nohiria mëbiti nori. Jabi èmë aquia nohiria bo bax nati, jocha quima huëstima ca nohiria paquëmaxëna —i Jesu niqué.

Dos ca bëco cabو Jesú jénimahuanina

Marcos 10.46-52; Lucas 18.35-43

29Jericó ax Jesu, jahuë rabëti bo, tihi cabو riquino tsi quiha huëstima ca nohiriá banahuaniquë. **30**Jabi tobi ini quiha bahi tsi rabë ca bëco ca joni bo. Tsaho ja icani quiha. Jabi Jesu tarabihai nori ca nicaquí tsi quénati ja chitahëhuacaniquë.

—Noqui shinahuë, David yamaba Baqué —iriatsi jaca niqué.

31Jatsi,

—Pasicahuë. Pasicahuë ra —i jato qui nohiria bo niqué.

Jama, oquë tsi quénati ja chitahëhuacaniquë.

—Noqui shinahuë ra, David yamaba Baqué —iria-iriatsi jaca niqué.

32Jatsi Jesu niiniquë.

—¿Jahuë ó quëécanai? ¿Jënahuaxëhi ni ëa mato bax na ra? —i jato qui Jesu niquë.

³³Jatsi,

—Taiscasqui noa ra, Ibobá —i jaca niquë.

³⁴Jatsi quiha Jesú jato noiniquë. Noixo tsi quiha jato bëro ja motsaniquë. Jatsi taisritsijacaniquë. Jatsi Jesu ja banahuacaniquë jato ri.

Jerusalén qui Jesu jiconina

Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19

21 ¹Jabi yaca Betfagé, yaca Betania, tihi cabو qui cahëpama tsi quiha rëquë jahuë rabëti bo dos ca Jesú raaniquë.

Jerusalén basima ja icani quiha. Raahax,

²—Mato bësojó ca yaca qui jicocana. Jicoxo tsi nëxë ca burro jisxëqui mato. Ja bëta nii xo jahuë baqué. Jato mériscana. Mérisko tsi ë qui jato bëcana. ³Jasca, “¿Jënixo tsi jato mériscanai?” i pi tsohuëcara no tsi “Bicatsi quiha Ibo” icana. Jatsi jahuë burro bo raatapixëhi quiha ibo ra —nëa tsi jato qui Jesu nëcaniquë.

⁴Jabi tocapijani quiha Quénëhacanish cabو jatihuahacano iquish na. Jabi nëca tsi Dios Chani yoanish cabá quënëni.

⁵“Sión yacatá ca nohiria qui chanicana:

‘Tsayacahuë. Mato qui johi quiha mato Rey ra.

Ishima chamayama tsi xo.

Burró tsaho johi quiha.

Nohiria carga bëhai ca chaxpá tsi johi quiha pa’ ”
nëa tsi ja quënëni ca nëcani quiha.

⁶Jatsi jahuë rabëti bo bocaniquë burro baqué méraxëna, Jesú yoani jascaria. ⁷Bichi tsi quiha burro, jahuë baqué, tihi cabو jahari ja bëcaniquë. Bëxo tsi quiha jato sahuëti bo ja capohuëcaniquë. Jatsi burro catcha Jesu tsahoniquë. ⁸Jasca, huëstima ca nohiria jato sahuëti bo poohabonaniquë bahí no, burro rëquë. Jasca, nohiria huëtsa bá mëshi bo quëësaniquë bahí tsi poohaxëna.

⁹Jatsi quënati rëquë bocanaibo, banahuacanaibo, tihi cabá chitahëhuaniquë:

—Chama David yamabá chahitaxocobo joihuacana ra.

Shomahuahaca ca tsi xo naa Iboba janë tsi johai cato ra.

Naipá cabá ocahuano ra —nëa tsi nohiria bo nëcaniquë.

¹⁰Jerusalén qui Jesu jicoquë tsi quiha nohiria quëtsocaniquë.

—¿Tsohuë ni naa johaina sa? —i quiha jaca niquë.

¹¹Jatsi,

—Galileá ca Nazarét ca Jesu tsi xo naa ra. Dios Chani yoati ibo xo ra —i nohiria bo niquë quëbihi na.

Jodioba arati xoboria qui Jesu jiconina

Marcos 11.15-19; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22

¹²Arati xobo qui Jesu jiconiquë. Jicoxo tsi quiha toá ca iniacanaibo cacha ja raaniquë. Raaquí tsi quiha parata rarinamacanaiba mesa bo ja narabaniquë. Jasca, boto iniacanaiba tsahoti bo ja pacanamaniquë. Jatsi,

¹³—Bëhoxti xobo quënahacaxëti xo noho xobo ra; jama, yomacanaibo iti noho xobo manëmaqui mato pë —i jato qui Jesu niquë.

¹⁴Jabi arati xobó tsi quiha bëco cabو, tapiyamacanaibo, tihi cabو iniquë. Jesu qui ja bëcansi quiha jënimahuahacaxëna. Jatsi jato ja jënimahuaniquë ra. ¹⁵Jatsi quiha Jesu qui arati ibo bo, yoba tiisimacanaibo, tihi cabو caxaniquë, jiaría ca Jesú ani nori jisi na. Jasca, arati xobó tsi ranihai ca xocobo quënahi ini quiha, “Anomaria tsi xo David yamaba chahitaxocobo ra” iquiina. Jatsi Jesu qui jodioba chama bo caxaniquë toa chani nicahax na.

¹⁶Caxaxo tsi quiha Jesu ja raahacaniquë:

—¿Xocabá quënahai ca nicayamahai? Anoma quiha —iquiina.

Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Jato nicaquia ra. Tonia mato ri tsi xo toa Dios Chani cahëyamacanaina ra. “Xocobo mishni bo, xoma acai ca baquë bo, tihi cabو tiisimaqui mia Diós, jia tsi ja ocahua-ocahuariacano iquish na” ii quiha Quënëhacanish cabو —nëa tsi jodioba chama bo qui ja nëcaniquë.

¹⁷Jatsi Jesú jato jisbayaniquë. Yaca ax riquihax Betania qui ja caniquë baquicha raaxëna.

Bimiyamahai ca higuera jihui Jesú yosihuanina

Marcos 11.12-14, 20-26

¹⁸Huëaquë baquishmarí tsi quiha jahari yaca qui Jesu caniquë. Capama tsi quiha ja paxnaniquë. ¹⁹Jatsi higuera jihui ja jisníquë. Paxnahi tsi bahi tapaí ca higuera jihui qui ja caniquë bimi mëraxëna. Mëquëya ja ini quiha. Pëhi roha quiha. Jatsi quiha higuera jihui qui Jesu chaniniquë:

—Bimitéquëpistia yamaria xëqui mia ra —iquiina.

Jatsi janotapiniquë higuera jihui ra. ²⁰Jatsi ratëniquë jahuë rabëti bo ocapijani ca jisi na. Ratëhax,

—¿Jénahuariahax jihui janotapiha sa? —i jaca niquë.

²¹Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—Mato parayamaquia. Dios qui pi chitimiyoiquí tsi higuera jihui qui ë aca ca oquë ca axëqui mato ra. Chitimiyopimano tsi mato nicaxëhi quiha naa macana ra, “Tséquëhuë. Ia qui niahacahuë” i ja qui ma quë no. ²²Chitimipiquí tsi ma bënahai ca bixëqui mato, ma bëhoxquë no —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Jesu qui yoba cahëxëni cabo caxanina

Marcos 11.27-33; Lucas 20.1-8

²³Jatsi jahuë arati xoboria qui Jesu caniquë. Toa xo tsi tiisimajahuano tsi quiha ja qui bëcaniquë arati ibo-iboria bo, nohiria yosibo. Bëhax,

—Arati xobo quima iniacanaibo mi niahitaquë pë. ¿Tsohuë mi qui chama ani tocati ra? —i ja qui jaca niquë.

²⁴Quëbihi tsi,

—Mato nicapariquia ëa ri. Ea pi ma quëbino tsi toa ë qui toca ca ati chama anish ca mato yoaxëquia. ²⁵¿Tsohuë Juan yamabo qui chama ani, nohiria bo ashimati? ¿Dios ni? ¿Joni ni? —i jato qui ja niquë.

²⁶Jatsi ja chaninaparicaniquë:

—“Dios” i pi no no tsi “¿jénixo tsi Juan yamabo ma chahahuayamani?” i noqui xëhi quiha pë. Jama, “Joni quima jahuë chama Juan yamabá biniquë” i pi no no tsi noqui caxaxëhi quiha nohiria bo rë. Jatsi, noqui acaxëcani quiha ra, “Dios Chani yoati ibo xo Juan” i jacanai quëshpi na —nëa tsi ja nëcacaniquë.

²⁷Japi,

—Cahëyamaqui noa ra —i Jesu qui jaca niquë.

Jatsi,

—E qui toca ca ati chama anish ca mato yoayamaxëquia ëa ri —i jato qui Jesu niquë.

Jesu chaninina dos ca baquë yoati na

²⁸Jatsi jodioba chama bo qui chani Jesú yoaniquë:

—¿Jahuë shinacanai, naa chani yoati na? Jabi dos ca baquë quiha joní jayaniquë. Jariapari ca baquë qui jahëpa caniquë

chanixëna. Cahax, “Jisa baqué, huai yonocohi cata” i quiha ja qui jahëpa niquë. ²⁹Jatsi quiha “Jishopë, cayamaquia ra” i baqué ni quiha. Jama, yata ja caniquë ra yonocohi na, shina paxa ca bichish na. ³⁰Jatsi quiha jahuë noma qui jahëpa caniquë jasca ca nicaxëna. “Caquia ra” i jahuë noma ni quiha; jama, ja cayamaniquë pë. ³¹Mato nicaquia. ¿Jení ca baqué ni toa jahuë jahëpa jaha quëëni ca anish cato? —i jato qui Jesu niquë jato nicahi na.

Jatsi,

—Réquémë quiha —i jaca niquë.

Jatsi Jesú jato yoaniquë.

—Mato parayamaquia ra. Mato rëquë Diós otohai ca qui jicocaxëcani quiha yoixëni ca impuesto bicanaibo, joni mëtsaxëniria cabotri. ³²Jabi joxo tsi quiha quinia jia ca Juan yamabá matojismaniquë. Jahuë chani ma chahahuayamaniquë rë. Jama, impuesto bicanaibo, joni mëtsaxëniria cabotri, tihi cabá tsi xo toa jahuë chani nicahaina ra. Ja chahahuacanai nori ca jisí tsi mato quinia yoi ca ma casoyamaniquë. Juan yamaba chani ma chahahuayamaniquë rë, (naa noma baqué jascaria) —nëa tsi jodioba chama bo qui Jesu nëcaniquë.

Dios Baqué jodiobá niahaina

Marcos 12.1-12; Lucas 20.9-19

³³—Chani huëtsa nicacano —i jodioba chama bo qui Jesu niquë—. Huai quiha joní aniquë. Axo tsi quiha toa xo tsi uva icanai ca bimi ja bananiquë. Jaquiréquë tëamë ca panë ja aniquë. Jatsi quiha maxaxá ca trapichi ja aniquë, jénëria ati. Axo tsi quiha jaha bësoti xobo ja aniquë, naa torre icanai cato. Jatsi joni huëtsa bo qui jahuë huai ibobá aqueniquë bimi xatë quëshpi na. Aquéhax tsi quiha jahari jahuë xobo qui ibo caniquë. ³⁴Tésatiya tséquëquë tsi quiha jahuë huai obësocanaibo qui jahuë yonati bo ibobá raaniquë jahuë bimi xatë ja bicano. ³⁵Jama, ja cahëcaquë tsi quiha jahuë yonati bo qui ja tsamicaniquë. Huësti ca yonati ja rashacani quiha. Huëtsa ja acani quiha. Huëtsa qui maxax bo ja niacani quiha axëna. ³⁶Jatsi maxo huëtsa ibobá raaniquë, naa jahuë yonati bo. Jasca tsi toa maxo ri ja yosicaniquë pë. ³⁷Jarohari tsi jahuë baqué yoi quiha ibobá raaniquë, “Noho baqué qui nicacaxëcani quiha” i quiina. ³⁸Jama, jahuë baqué jisi tsi “Iboba baqué tsi xo naa ra, naa huai bixëti ca ibo. ¿Canomani? Jahuë baqué no ano ra. Jahuë

bixëti ca mai no bino” i yonococanaibo ni quiha. ³⁹Jatsi baquë qui ja tsamicaniquë. Huai cacha niaxo tsi ja acaniquë pë.

⁴⁰‘Jabi joxo tsi quiha ejénahuaxëhi ni huai ibo toa yonococanaibo qui? —i jato qui Jesu niquë.

⁴¹Jatsi jodioba chamabá quëbiniquë:

—Caxaqú tsi toa yoixëni ca joni bo quëyoxëhi quiha ibo ra. Jatsi bimi xatë quëshpi tsi yonococanaibo huëtsa bo qui jahuë huai aquëxëhi quiha, ja bax ja yonococano —i jaca niquë.

⁴²Jatsi Jesú jato yoaniquë:

—¿Quënëhacanish cabo ó ca ma jisyamani naa yoati na?

“Oquënaxëhi quiha yosibá niahca Maxaxa ra.

Oquë-oquëria ca manëxëhi quiha ra.

Diós aca ca tsi xo naa ra.

Noqui jia quiha” ii quiha.

⁴³‘Ja tsi xo toa jaboqui tsi mato shomahuacasyamaxo Dios ra. Jaboqui nohiria huëtsa, naa ja bax yonococascaniba bo shomahuaxëhi quiha. ⁴⁴Noitixëhi quiha naa Maxax icanai ca chahahuayamacanaibo têquë. Toa Maxax icanai cató tsi quëyohacacaxëcani quiha ra. Mai mishpo jascaria tsi jato timaxëhi quiha ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

⁴⁵Jesu chani nicaxo tsi jato yoati tsi ja chanini nori jodioba chama bá cahëniquë. ⁴⁶Jatsi Jesu qui ja tsamicascaniquë. Jama, nohiria bo qui ja raquëcani quiha, “Dios Chani yoati Ibo xo Jesu” i nohiria bo ni quëshpi na.

Fiesta-fiesta ti chani

Lucas 14.15-24

22 ¹Jatsi quiha jodioba chama bo qui chani, naa cuentos Jesú yoaniquë Diós otohai yoati na. Ja nëcaniquë:

²—Naipá ca chama-chamaria Dios qui jia tsi xo toa jahuë joi bichiina. Jabi tobi quiha rey iniquë. Jahuë baquë bax fiesta-fiestaria ja shomahuaniquë; naa jahuë baquë ahui yahai ca fiesta quiha. ³Jatsi jahuë yonati bo ja raaniquë joi amahacanish cabo quënaxëna. Jama, ja bëcasyamacani quiha. ⁴Jatsi yonati huëtsa bo jato qui réy raaniquë. ““Tsayacahuë. Oriquitibobá rohahuaquë ra mato bax na. Jahuë toro bo, jahuë vaca mishni bo, naa xënihuaxëni cabo ja aquë ra piti. Shomahuahacaquë oriquitibobá rohahuaquë ahui yahai ca fiesta qui bëcahuë” i joi amahacanish cabo qui huë”

i jahuë yonati bo qui rey niquë. ⁵Jama, ja bocasyamacani quiha. Jahuë huai qui huësti ca caniquë yonocoxëna. Huëtsa jahuë tienda qui caniquë jahuë bo iniaxëna. ⁶Jasca, nohiria huëtsa bá toa rey yonati bo qui tsaminiquë rë. Jato ja yosicaniquë. Yosixo tsi quiha jato ja aniquë pë. ⁷Jatsi quiha toa nohiria bo qui caxaniquë rey ra. Caxaxo tsi jahuë soldado bo ja raaniquë jahuë yonati bo anish cabo axëna. Axo tsi quiha jato yaca bo ja mëshacaniquë. ⁸Jatsi jahuë yonati bo réy quënaniquë. Quënahax jato qui ja chanitëquëníquë: “Rohahuahacaquë fiesta ra. No oriquino ra. Jama, toa joi amahacanish cabo jicomayamacana. Anoma ca xo. ⁹Jama, bahi rëso qui bocata. Toá ca noitiria cabo qui joi amacana, noho fiesta qui ja bëcanno” i jahuë yonati bo qui rey ni quiha. ¹⁰Jatsi quiha bahi rëso qui jahuë yonati bo bocaniquë. Nohiria jisi tsi jato ja catiacaniquë fiesta qui bëxëna. Nohiria jiaxëni cabo, nohiria jiayama cabo, tihí cabø ja bëcaniquë. Ja bëcaquë tsi quiha nohiria rëamë tsi fiesta xobo iniquë ra.

¹¹Jatsi fiesta xobo qui rey jiconiquë joi amahacanish cabo jisxëna. Jabi toá tsi huësti ca sahuëti jiayama ca sahuëhai ca joni ini quiha. Toa joni réy jisniquë. ¹²Jisi tsi “Yama tsi xo mi fiesta sahuëti pë. ¿Jënhuariahax raca mi jicoha pa?” i joni qui rey niquë. Jatsi pasihi joni ini quiha, raquéhi na. Chaniyamahi quiha. ¹³Jatsi réy jahuë yonati bo yobaniquë: “Jahuë mëquënë, jahuë tahë, tihí cabø nëxacahuë. Cacha tsëmo qui naa joni niacahuë. Toá tsi araxëhi quiha. Toá tsi tënëxëhi quiha” i rey niquë. ¹⁴Jatsi quiniacaxëcahuë. Huëstima tsi xo toa joi amahacanish cabo. Jama, ichariama tsi xo toa Diós bichiina —nëa tsi Jesu nëcaniquë jodiobá chama bo qui.

Gobierno qui impuesto bo acaina

Marcos 12.13-17; Lucas 20.20-26

¹⁵Jatsi quiha jodioba chama bá jisbayaniquë shinacatsi na. Jesu ja paracascani quiha. Jabi yoi ca Jesu ja chanimacascani quiha ja qui quësocasquí na. ¹⁶Japi jató-na banahuacanaibo, Rey Herodés-na banahuacanaibo, tihí cabø ja raacaniquë Jesu nicati. Ja nëcacaniquë:

—Mia ri tsi xo toa parayamahaina, maestró. Paraxoma tsi Dios quinia tiisimaqui mia ra. Tiisimaquí tsi nohiria shinahai ca chahahuayamaqui mia. Mi qui jaharisi tsi xo nohiria tëquë. ¹⁷Japi

mi shinahai ca noqui mi yoano. ¿Romanoba chama-chamaria qui impuesto bo no ati ni, naa noqui jodiobo? —nëa tsi Jesu qui jodioba chamabo nëcacaniquë tanamaxëna.

18 Jabi ja shinacanai ca yoi nori ca Jesú cahëniquë. Japi,

—¿Jénixo tsi nëca tsi ëa tanamacanai pë, paramisxëni cabá?
19 Gobierno impuesto copihacati ca parata ëa jismacahuë —i jato qui Jesu niquë.

Jatsi parata ja qui ja bëcaniquë.

20 —¿Tsohuë bëmana jaria ni naa ra? ¿Tsohuë ni naa quënë ibo?
—i jato qui Jesu niquë.

—Romanoba chama-chamaria janë quiha —i jaca niquë.

21 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Japi romanoba chama-chamaria qui jahuë jahuë bo tëquë acana.
Jasca, Dios qui jahuë jahuë yoi bo acana —i jato qui Jesu niquë.

22 Jesú yoani ca nicahax ja ratëcaniquë. Ratëxo ja jiisbayacaniquë.
Ja bëta ja chanicas yamacani quiha.

Bësotëquëxëhi quiha rësonish cabo

Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40

23 Jaquirëquë jaxaba rohari tsi quiha chama huëtsa bo, naa saduceobo icanai cabo Jesu qui bëcaniquë jato ri. (“Yama tsi xo nohiria bësotëquëhaina” icanish cabo tsi xo naa.) Bëxo tsi Jesu ja nicacaniquë:

24 —“Baqué bo yama pi joni rësono tsi jahuë ahui bixëti xo jahuë noma. Bixo tsi jahuë rëquëmë bax xocobo ja saihuaxëti xo” i Moisés yamabo ni quiha, Maestró. 25 Jabi seis ca noma bo quiha jayapaoniquë joni, naa nëá ca racapaonish cato. Xocobo yama tsi naa joni rësoniquë rë. 26 Jatsi quiha jahuë xachacató jahuë ahui biniquë. Xocobo saihuahaxma tsi ja rësoniquë jaa ri. Jaquirëquë quiha jahuë noma huëtsá jahuë ahui biniquë. Xocobo saihuahaxma tsi ja rësoniquë jaa ri. Toca tsi jahuë noma bo tëquëtá aniquë. Ja rës oyocaniquë. Huësti ca xocobo ja saihuayamacani quiha.

27 Jarohapa tsi rësoniquë yoxa ri. 28 Jabi nohiria bo bësotëquëno tsi ¿tsohuë ahui ni naa yoxa sa? Siete ca bënë ja jayaniquë bësoquí na pa —nëa tsi Jesu qui ja nëcacaniquë tanamaxëna.

29 Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—Janyama xo mato ra. Quënëhacanish cabo, Dios chama, tihi cabo cahéyamaqui mato tia. 30 Bësotëquëxo ahui bo, bënë bo, tihi

cabo biyamaxëhi quiha nohiria bo, naipá ca ángel bo jascaria iquiina. ³¹ ¿Quënëhacanish cabo ó ca Diós mato yoani ca ma jisyamani pa, naa nohiria bësotéquëhai yoati na? ³² “Abraham, Isaac, Jacob, tihi caba Dios ca éa xo naa ra” i Dios ni quiha. “Abraham yamabo, Isaac yamabo, Jacob yamabo” i ja yamani quiha ra, bësocanaiba Dios ja nori iqui na —i saduceobo qui Jesu niquë. ³³ Jatsi nohiria tëquë ratëniquë Jesú tiisimahai ca nicahax na.

Oquë-oquëria ca yoba

Marcos 12.28-34; Lucas 10.25-28

³⁴ Jabi Jesú quëbini iqui tsi saduceobo bërabiniquë. Jaquirëquë Jesu qui fariseobo, naa chama huëtsa bo bëcaniquë nicahax na.

³⁵ Jabi jato maxo huësti, naa yoba cahëxëni cató Jesu nicaniquë tanamaxëna.

³⁶ —¿Jëni ca ni toa Dios yoba oquë-oquëria cato, maestró? —i Jesu qui ja niquë.

³⁷ Jatsi Jesú quëbiniquë:

—“Mato joiti tëquë, mato shina tëquë, tihi cabá tsi mato Ibo Dios ma noiti xo” ii quiha. ³⁸ Oquë-oquëria ca yoba tsi xo naa ra. ³⁹ Jasca, jaquirëquë ca yoba tsi xo naa: “Nohiria huëtsa bo noicahuë, mamë ma noihai jascaria” ii quiha. ⁴⁰ Naa dos ca yoba qui chitimihí quiha Quënëhacanish cabo tëquë —nëa tsi ja qui Jesu nëcaniquë.

David yamaba Ibo

Marcos 12.35-37; Lucas 20.41-44

⁴¹ Jari fariseobo manicano tsi quiha Jesú jato nicaniquë:

⁴² —¿Jahuë shinacanai, johai ca Xabahamatí Ibo yoati na? ¿Tsohuë chahitaxocobo ni toa? —iquiina.

Jatsi quiha,

—David yamaba chahitaxocobo quiha —i jaca niquë.

⁴³ Jatsi Jesú nicaniquë:

—Dios shina rëamëquí tsi ¿jahuë chahitaxocobo “Ibo” David yamabá quënayamayamani? ¿Jënihax “Ibo” i ja ni, jahuë chahitaxocobo yoati tsi chanihi na?

⁴⁴ “Noho mënëcayá tsi tsahotsina,

jariapari mia pasomaha cabo é bëbono,
jato mi yonano iquish na’ i noho

Ibo qui Ibo Dios ni quiha”
 nēa tsi David yamabo nēcani quiha ra. ⁴⁵“Noho Ibo” jahuë
 Xabahamatí Ibo ja quēnaniquë ra. “Ibo” pi jahuë chahitaxocobo no
 tsi ejenahuahax jahuë chahitaxocobo ii ni Cristo ra? —nēa tsi jato
 qui Jesu nēcaniquë nicahi na.

⁴⁶Jatsi fariseobo pasiniquë. Quēbitima-xëni ja icani quiha.
 Jaquiréquë jodioba chama bá Jesu nicatéquëpistiyamarianiquë
 tanamaxëna.

Fariseobo, yoba cahëxëni cabو, tihi cabو pasomaha Jesu chaninina

Marcos 12.38-40; Lucas 11.43, 46; 20.45-46

23 ¹Jatsi mani ca nohiria, jahuë rabëti bo, tihi cabو qui Jesu chaniniquë:

²—Jabi nohiria bax Moisés yoba bërohuahi quiha fariseobo,
 yoba cahëxëni cabو. Jato yonoco quiha. ³Japi mato ja yoacanai
 ca yoba tēquë ma chahahuati xo. Jato nicacana. Jama, jato jabi
 banahuayamacana ra. Anoma quiha. Ja yoacanai ca yoba yoi
 ayamacani quiha pë. ⁴Nicatimaxëni ca yoba bo nohiria qui acani
 quiha pë ati, jama ja yoacanai ca yoba nicacanaibo jaca nomari. ⁵Jato
 jabi quiha pë. Jatiroha ca acani quiha pë, nohiria bá jato tsayano
 iquish na. Papi mishni bo, naa Dios Chani jaya ca papi sahuëcani
 quiha pë. Toa papi banëxëcani quiha nohiria jismaxëna. Jato jabi
 quiha. Jasca, nohiria ba sahuëti bo huino xo jato sahuëti bo pë,
 nohiria oquë jaca nori quëscahuahi na. ⁶Nohiria bo oriquino tsi oquë
 ca tsahoti bo bicascani quiha pë. Jato catiti xobó ca rëquë ca tsahoti
 bá tsi tsahocascani quiha pë. ⁷Jasca, bahi xo tsi joihuahacacascani
 quiha. Jato qui jia quiha “Maestro” quēnahacahaina.

⁸Jama, “Maestro” ma quēnahacayamaxëti xo iquia, huësti roha
 ca maestro ma jaya ca iqui na. ⁹Jasca, mai xo tsi “Jahëpa-jahëparia”
 joni quēnayamacana. Huësti roha ca tsi xo toa mato Jahëpa-
 jahëparia, naa mato naipá ca Jahëpa. ¹⁰“Maestro-maestroria” ma
 quēnahacayamati xo, mato huësti ca Maestro-maestroria roha
 ca Cristo nori iqui na. ¹¹Mato yonati iti quiha mato ó ca oquë
 cato. ¹²Jabi rabihuahacaxëhi quiha jamë oquëhuahai cato. Jama,
 oquëhuahacaxëhi quiha yonati jascaria ca manëhai cato ra.

¹³Noitiria tsi xo mato, yoba tiisimacanaibá, fariseobá.
 Paramisxëni xo mato ra. Ma tiisimahai iqui tsi Diós otohai ca qui

jicotimaxëni xo nohiria bo rë. Jasca, jicocasyama xo mato ri. Jabi nohiriá pi chahahuacasno tsi jato chitiaqui mato pë.

14'Noitiria xo mato, yoba tiisimacanaibá, fariseobá. Paramisxëni xo mato ra. Imanish ca yoxa bo paraqui mato pë, jato jahuë bo bixëna. Paraquí tsi jato xobo bo mëbiqui mato pë. Mëbihax Dios qui chani têtëca bëhoxqui mato nohiria bo paraxëna. Quësohacaxëqui mato ra. Oquëxéhi quiha mato copi ri ra.

15'Noiti xo mato yoba tiisimacanaibá, fariseobá. Paramisxëni xo mato ra. Nëama bocaqui mato pë, nohiria mërahi na, jato jabi bo rarinamaxëna. Jato jabi bo rarinamaxo tsi mato oquë tsi jato rohahuaqui mato, tënëtiya qui ja bocano, naa ma bocanai jascaria.

16'Noitiria xo mato, mato bëco ca rëquéenicaniba. Anoma tsi xo toa ma tiisimahaina ra. "Arati xobó tsi axëquia" i nohiria quii tsi jatihuahacayamaxëti ca ma yoaha ca nori ca quëscahuauqui mato pë. Tocaqui mato pë, jurar-aqui na. (Jatsi ma yoaha ca iqui tsi ma axëhai nori ca quëscahuacani quiha nohiria rë.) Jama, "Arati xobó ca oro ca jahuë bá tsi axëquia" i jato quii tsi "Jatihuahacayoixëti xo no yoahaina" iqui mato pa. 17 Jisna. Cahëtimaxëniria ca bëcoxéniria ca xo mato ra. ¿Jénahuariahax arati xobó ca oro ca jahuë bo oquë ina? ¿Oquë ma ni Dios arati xobo ra? Dios roha tsi xo toa oro ca jahuë bo oquëhuati ibo cato ra. 18 Jascaria tsi "Altár tsi axëquia ra" i nohiria quii tsi jatihuahacayamaxëti ca ma yoaha ca nori ca quëscahuauqui mato pë. (Jatsi ma yoaha ca iqui tsi ma axëhai nori ca quëscahuacani quiha nohiria rë.) Jama, "Altar ó ca janahaca jahuë bá tsi axëquia ra" i jato quii tsi "Jatihuahacayoixëti xo no yoahaina" iqui mato pa. 19 Jisna. Bëcoria xo mato ra.

¿Jénahuariahax altar ó ca Dios qui ma janaha ca oquë ina? ¿Oquë ma ni Dios altar? Dios altar tsi xo toa ma janaha ca oquëhuahaina ra. 20 Jishopë. "Altár tsi axëquia ra" iqui mato pë, nohiria bo paracatsi na. Jama, "Altár tsi axëquia ra" imahai ca tsi xo toa "Altar ó ca janahaca cató tsi axëquia ra" imahai ca jascaria. Jaharisi ca xo. 21 Jasca, "Arati xobó tsi axëquia ra" iqui mato pë, nohiria bo paracatsi na. Jama, "Arati xobó tsi axëquia ra" ipii tsi "Jaha ca bësohai ca Dios jané tsi axëquia ra" iyoiqui mato ra. Jaharisi tsi xo toa dos ca yoahaina ra. 22 Jasca, "Naipá tsi axëquia" iqui mato pë, nohiria bo paraxëna. Jama, "Naipá tsi axëquia" ipii tsi "Naipá ca tronó ca tsaho ca Dios jané tsi axëquia" iyoiqui mato ra. Jaharisi tsi xo toa dos ca yoahaina.

23'Noitiria xo mato, yoba cahëxëni cabá, fariseobá. Paramisxëni xo mato ra. Jabi ma tésaha ca yochi bo, naa mato menta, anís, comino, tihi cabo quima décima ca Dios qui aqui mato, mato yoba nicariaxëna. Tocaquí tsi Dios oquë-oquëria ca yoba nicayamaqui mato pë. ¿Japa? ¿Mabë xatë bo mëbicanai? ¿Noiyoicanai? ¿Dios chahahuayoicanai? Toca tsi ma ati nori iquë, mato yoba huëtsa bo niaxoma. 24'Bëco ca rëquëniniti ibo bo xo mato pë. Iriama ca yoba bo nica-nicapama tsi Dios oquë-oquëria ca yoba bo mataraqui mato pë.

25'Noitiria xo mato, yoba cahëxëni cabá, fariseobá. Paramisxëni xo mato ra. Mëchocoha tsi xo mato mëquë bo. Mëchocoxo piquí tsi mato jabi bo nicariaqui mato; mahitsa quiha. Jahuëmishni bo ó quëemisxëniria xo mato ra. Yoixëni ca xo mato shinana.

26 Jariapari tsi mato shina bahuëcana, bëcoria ca fariseobá. Mato shina pi bahuëhacano tsi jiaxëhi quiha mato jabi ri.

27'Noitiria xo mato, yoba cahëxëni cabá, fariseobá. Paramisxëni xo mato. Joxohuahaca ca maihuati xobo bo jascaria xo mato ra. Jiaria tsi xo toa xobo cacha cato; jama, jaxara tsi nohiria xao bo, pisiria ca jahuë bo, tihi cabo jaca nori. 28 Toca xo mato ri. Nohiria bo qui jiajisiria xo mato jabi bo; jama, quiamisxëni ca jochahuaxëniria ca mato shina nori.

29'Noitiria xo mato, yoba cahëxëni cabá, fariseobá. Paramisxëni xo mato. Jiaria ca maihuati xobo bo aqui mato, mato Dios Chani yoanish cabo bax na. Toca tsi jato oquëhua-casqui mato pë.

30 Tsayacahuë. Mato naborëquëbá Dios Chani yoanish cabo aniquë pë. Jama, “Toatiyá pi bësorohaquí tsi jato ayamaquë no aniquë ra” iqui mato pë jaboqui. 31 Jabija. Jato ati iboba chahitaxocobo ma nori ca jismaqui mato ra, toca tsi ma chaniquë no. 32 Ma acatsai ca acahuë. Mato naborëquëbá chitahëhuani ca yonoco jatihuacana iquia ra. ¿Jaboqui éa acasyamacanai?

33'Rono bá, rono ba xocobá. Tënëtiya qui raahacaxëqui mato iquia. ¿Jénahuariahax toa copi ma paxana? 34 Ja tsi xo toa Dios Chani yoacanaibo, yosibo, yoba cahëxëni cabó, tihi cabo mato qui raaxëquia Dios Chani nicamaxëna. Jatsi jato xatë axëqui mato. Jato xatë cruzó tsi tooxaxëqui mato. Huëtsa bo rashaxëqui mato pë mato catiti xobo xo na. Huëtsa bo chibaxëqui mato, yaca huëtsa, yaca huëtsa jato mérabonaquí na. Tihi tsi axëqui mato pë. 35 Jaha tsi mato qui japahacaxëhi quiha Dios copi ra, jatiroha ca acakanish

cabo quëshpi na. Jariapari Abel acacaniquë. Jaquirëquë huëstima ca Dios Chani yoanish ca huëtsa bo acacani quiha. Jarohapa tsi Zácarías, naa Berequias baquë acacaniquë. Jabi altar, arati xobo naxérëquë xo tsi Zácarías ja tēpascaniquë. Tocanoma tsi xo toa acacanish cabro ra, naa Abel tēpas-hacanitiya rohari. ³⁶Mato parayamaquia. Copihacaxéti xo jaboqui ca bësocanaibo, jatiroha ca acacanish cabro quëshpi na iquia ra.

Jerusalén ca nohiria Jesú noinina

Lucas 13.34-35

³⁷Jisa Jerusalén, Jerusalén ca nohiriá. Jisa, Dios Chani yoanish cabro ati ibobá. Jisa, Diós raani ca Chani bëccanaibo acanaibá. ¡Erama! Mato otocasquia ra, naa jahuë pëhi namá jahuë xocobo patiarí otohai jascaria. Jama, éa biyamaqui mato rë. ³⁸Iquë ra. Diós mato niabériaque rë. Quëyohacaxéqui mato ra. ³⁹Jasca, éa jistéquëyamariaxéqui mato, “Shoma tsi xo Iboba jané tsi johai cato” i ma xëquë rohari —nëa tsi Jesu nécaniquë.

“Quëyohacaxéhi quiha jodioba arati xobo” i Jesu nina

Marcos 13.1-2; Lucas 21.5-6

24 ¹Jabi jodioba arati xobo Jesú jisbayaniquë. Jisbayajahuano tsi quiha ja qui jahuë rabëti bo bëccaniquë jato arati xobo bo tsayamaxëna. ²Tsayapama tsi jato qui Jesú chaniniquë:
—Jia tsi xo naa ma tsayacanaina. Mato parayamaquia. Potashacaxéhi quiha naa arati xobo bo tēquë ra. Matsami matsami niiyamaxéhi quiha jahuë maxax bo; huësti ca yama nomari —i Jesu niquë.

Xaba rëso jisti bo

Marcos 13.3-23; Lucas 21.7-24; 17.22-24

³Maca Olivo Ya icanai cató tsi Jesu tsahono tsi quiha ja qui jahuë rabëti bo bëccaniquë. Jahuë rabëti bo roha quiha.

—¿Jénino tsi ocapixéhi ni naa mi yoahaina ra? Noqui yoahuë. ¿Jénahuariaxo tsi cahéxéhi ni noa, naa mi bacahaina, xaba rëso, tihí cabro tséquëxéquë no? —i Jesu qui jaca niquë.

⁴Jatsi Jesu nécaniquë:

—Quiniacaxécahuë, ma parahacayamano. Joxéhi quiha huëstima ca noho jané tsi chanicanaibo. ⁵Joxo tsi huëstima ca nohiria

paracaxëcani quiha rë, “Cristo xo noa” iquiina. ⁶Jasca, país bo nianahaina, país ca xërëqué ca nohiria iquinahaina, tihi cabonicaxëqui mato ra. Nicahi tsi raquëyamacana. Ocapixëhi quiha ra; jama, jari xaba rëso ja nomari. ⁷País huëtsa pasomaha nianaxëhi quiha país huëtsa. Chama huëtsa pasomaha iquinaxëhi quiha chama huëtsa. Jasca, toatiyá tsi oriquiti biniaxëhi quiha nohiria bo rë. Jasca, yajoriamaxëhi quiha mai. Toca tsi ja ixëti quiha jamëri ca iti bá no. ⁸Jama, jariapari ca nohiria bá tënëhai ca chitahë roha tsi xo naa ra. Oquénaxëhi quiha ra.

⁹Jatsi mato qui tsamicaxëcani quiha. Chama bo qui mato mëacaxëcani quiha acacati. Ea iqui tsi mato qui caxaxëqui jatiroha ca país ca nohiria. ¹⁰Toatiyá tsi Dios quima bësocaxëcani quiha huëstima ca nohiria. Jabë xatë bo pasomaha chanicaxëcani quiha rë. Jabë xatë bo qui caxacaxëcani quiha. ¹¹Jatsi jisiquixëhi quiha huëstima ca mahitsa ca Dios Chani yoacanaibo. Jisiquiquí tsi huëstima ca nohiria paracaxëcani quiha. ¹²Toatiyá tsi pacanaxëhi quiha jochahaina. Janacaxëhi quiha nohiria bá noihaina; ¹³jama, jahuë rëso qui tënëcanaibo xabahamahacaxëti nori. ¹⁴Jasca, jatiroha ca maí ca nohiria qui yoahacaxëti xo Dios Chani, naa ja otohai yoati na. Jabija ca Chani nicaxëhi quiha nohiria bo tëquë. Jaquiréqué tséquëxëhi quiha jahuë rëso.

¹⁵Toatiyá tsi Dios arati xobo, naa iti-itiriá tsi niixëhi quiha quëyomisxëni ca yoiria cato, naa Daniel yamabá yoani jascaria. Jabi naa quënëni ca tsayahai cató cahëno ra. ¹⁶Naa quëyomisxëni ca yoiria ca jisi tsi maca bo qui jabaxëti xo jodioba maí cab. ¹⁷Jahuë xobo qui jicoyamaxëti xo xobo cacha ca nohiria jahuë jahuë bo bixëna. Ja bamayamano. ¹⁸Jasca, jahuë sahuëti biti bacayamaxëti xo huaí ca yonocohai cato. Ja bamayamano. ¹⁹Toatiyá tsi noitixëhi quiha tohoya ca yoxa bo, baqué pistia ico cab. ²⁰Dios qui bëhoxcana, matsitiyá tsi joiti barí tsi ma jabayamano. ²¹Jabi mai nëhohuahacanitiya rohari tsi huëstima ini quiha nohiria bá tënëhaina. Jama oquë-oquëriaxëhi quiha naatiyá ca ja tënëcaxëcanaina iquia. ²²Jama, toa tënëti xaba pi Diós namahuayama-rohano tsi yama ca nohiria xabahamahacahai quë aquë. Ja bini ca nohiria bo bax toa xaba namahuaxëhi quiha.

²³Jatsi “Néá xo noqui Xabahamati Ibo, tsayapa. Toá xo ra” i pi tsohuëcara no tsi jato chahahuayamacana. ²⁴Toatiyá tsi jisiquixëhi quiha mahitsa ca Cristo bo. Jisiquixëhi quiha mahitsa

ca Dios Chani yoacanaibo. Jisiquixo tsi jisti bo acaxëcani quiha pë, Diós bini ca nohiria bo paraxëna. ²⁵Nicacahuë. Jaboqui mato yobapariquia, ocapijanox pari no. ²⁶Jasca, “Xabachá xo Cristo” i nohiria no tsi boyamacahuë. “Néá xo, jonë quiha” i jaca no tsi jato chahahuayamacahuë. ²⁷Bajrahai ca canapa nai shitahai ca jascariaxëhi quiha Nohiria Baqué johaina. Méri tsi ixéhi quiha é johaina ra. ²⁸Jabi yohina pi rësono tsi catitapicani quiha poico bo. Jahuë pisi quiha. Jascaria tsi, jocha oquë-oquërianos tsi joxéhi quiha Nohiria Baqué jahuë ángel bo ya.

Nohiria Baqué johaina

Marcos 13.24-27; Lucas 21.25-33; 17.26-30, 34-36

²⁹‘Anomariaxëhi quiha toa tënëtiya ra. Jaquirëquë tsëmonaxëhi quiha bari. Nai ax paquëxëhi quiha naipá ca huishti bo. Yajohacaxëhi quiha naipá ca jahuë bo. ³⁰Jatsi naipá tsi jisiquixëquia, naa Nohiria Baqué é nori cato. Jatsi araxëhi quiha maí ca nohiria bo tëquë. Jatsi tsémó tsi é johai ca jiscaxëcani quiha. Noho chama, noho oquë, tihi cabo jiscaxëcani quiha é joquë no. ³¹Jasca, xoothacaxëhi quiha trompeta joi pistiamá no. Jatsi jatiroha ca quinia, naa norte, sur, este, oeste, tihi cabo qui noho ángel bo raaxëquia. Noho nohiria, naa é bini cabo catiacaxëcani quiha.

³²‘Jabi higuera jihui jisti tsayano. Ja botoxpino tsi basima xo oitiya. Toa cahëqui mato. ³³Jascaria, é yoaha ca jahuë bo chitahëno tsi basima tsi xo toa é johaina. Joti basima xo éa. ³⁴Mato parayamaquia. Jabi naatiyá ca bësocanaibo rësonox pari no tsi ocapixëhi quiha é yoahana. ³⁵Huinocaxëhi quiha naipa, mai, tihi cabo; jama, huinoca-pistiyamariaxëhi quiha noho Chani ra.

³⁶‘Jabi yama tsi xo toa é johai ca bari hora cahëhaina. Cahëyamahi quiha naipá ca ángel bo. Cahëyamaquia éa ri, naa Dios Baqué é nori cato. Toa bari cahëhi quiha Jahëpa Dios roha.

³⁷‘Jabi é jono tsi é noho pasoyamacaxëcani quiha nohiria rë, naa Noé tiyá jascaria. ³⁸Toatiyá tsi Dios shinayamaquí tsi jénë ó ja pasoyamacaniquë. Raquëxoma tsi ja picani quiha. Jénë aii ja icani quiha. Ahui yahaii ja icani quiha. Ja tocacaniquë noti chahitaxëni ca qui Noé jiconox pari no. ³⁹Jénë baihai ca ó ja pasoyamacani quiha. Jarohapa tsi jénë tsi ja quëyohacacaniquë ra.

⁴⁰‘Toatiyá tsi yonocabëquihi ixéhi quiha dos ca joni bo huai xo na. Mëbihacaxëhi quiha huëstita. Jisbëriahacaxëhi quiha

huëtsa. ⁴¹Tobixëhi quiha dos ca yoxa bá xéqui timabéquinahaina. Mëbihacaxëhi quiha huëstita. Jisbëriahacaxëhi quiha huëtsa.

⁴²Japi jaha bësocahuë, mato ibo johai ca bari ma cahëyamahai quëshpi na. ⁴³Yomaxëni ca johai ca hora pi cahërohahi tsi xobo ibo oxayamaquë aquë ra. Yomaxëni ca qui ja tsamiquë aquë ra. ⁴⁴Japi shomahuahacacana, ë noho ma pasomayamahai ca barí tsi ë joxëhai quëshpi na.

Yoi ca yonati

Lucas 12.41-48

⁴⁵¿Tsohuë ni toa empleado jiaxëni cato, naa chahahuahacati cato? ¿Tsohuë bixëhi ni chama, jahuë yonati bo ototi, jato orihuati? ¿Jahuë yonati jiaxëni ca biyamayamaxëhi ni? ⁴⁶Ja qui jahuë chamá aca ca yonoco pi aii tsi ranixëhi quiha toa empleado, jahuë chama joxëquë no. Ja acai ca jisxëhi quiha jahuë chama ra. ⁴⁷Jatsi jahuë empleado jia ca qui oquë ca yonoco axëhi quiha, naa jahuë jahuë bo tëquë ototi. ⁴⁸Jama, yonati yoi ca iipihi tsi “Bamaxëhi quiha noho chama” jamë ixëhi quiha. ⁴⁹Jatsi jahuë chama yonati bo rashati chitahëhuaxëhi quiha pë. Pahëcanaibo ya oriquiti chitahëhuaxëhi quiha. Jënë aii quiha rë. ⁵⁰Jatsi bacaxëhi quiha jahuë chama, naa jaha ja pasoyamahai ca barí no. ⁵¹Bacaxo tsi raquëria ca nicamisxëni cabá copi toa empleado yoi ca qui axëhi quiha. Toá tsi ara-araxëhi quiha toa empleado nicamisxëni cato.

Diez ca yoxajahi bo chani

25 ¹Jabi tsëquëxëhi quiha Diós otohai ca bari ra. (Jaha bësocana.) Toa barí tsi nëcaxëhi quiha nohuria, naa chani jascaria. Jabi tobi quiha diez ca yoxajahi bo iniquë. Baquichá tsi quiha jato lamparina bo ja tsamacaniquë, ahui yahi johai ca joni bëchaxëna. ²Jabi cinco ca yoyoxëni ca yoxajahi bo ya ini quiha, cinco ca tiisi jaya ca huëtsa cabo ri. ³Jabi yoyoxëni cabá jato lamparina bo boniquë aceite yama. Aceite ja shina-bënocani quiha. ⁴Jama, tiisi cabá aceite boniquë jato lamparina boquí na. ⁵Jatsi quiha ahui yahai ca bamaniquë. Manahi tsi yoxajahi ba bëro coshinaniquë. Jatsi oxatsijacani quiha. ⁶Jatsi baquichá tsi quiha tsohuécara ca quënahai ca joi ja nicacaniquë, naa “Jaboqui cahëhi quiha ahui yahai cato ra. Bëchahi bëcahuë” iquiina. ⁷Jatsi quiha joiniquë yoxajahi bo. Joixo tsi jato lamparina bo

ja shomahuacaniquë. ⁸Jatsi quiha “Aceite pistia noqui ahuë. Nocapaima tsi xo noba lamparina bo rë” i tiisi cabو qui yoyoxëni cabو niquë. ⁹Jatsi quiha, “¿Jénahuariaxo mato qui no ana? No narismitsa. Oquë tsi xo tienda qui ma bocanaina copixëna” i jato qui tiisi ca yoxajahi bo ni quiha. ¹⁰Jatsi quiha yoyoxëni ca yoxajahi bo bocaniquë aceite copixëna. Ja copicano tsi quiha ahui yahai ca cahëníquë. Jatsi quiha ja bëta fiesta qui rohahuahacanish ca yoxajahi bo jiconiquë. Ja jicoyocaquë tsi quiha caiti japhamacaniquë. ¹¹Jaquirëquë ja cho tsi quiha fiesta qui cahëcaniquë yoxajahi bo huëtsa bo. Cahëxo tsi quiha ja quënanacaniquë: “Japëcahuë, taitá. Noqui jicomahuë ra” iquiina. ¹²Jatsi quiha, “Mato cahëyamaquia ra” i jato qui ahui yahai ca ni quiha.

¹³‘Japi jaha bësocahuë, è johai ca bari ma cahëyamahai quëshpi na —nëa tsi Jesu nëcaniquë chani yoahi na—.

Parata bichish ca yonati chani

Lucas 19.11-27

¹⁴‘Jabi Diós otohai ca tsëquëno tsi copihacaxëhi quiha nohiria bo. Naa chani nicacahuë. Tobi quiha chama iniquë. Nëama país huëtsa qui ja cacasni quiha. Jabi canox pari tsi quiha jahuë yonati bo ja quënaniquë. Quënaxo tsi quiha jahuë parata jato qui ja prestahuahaniquë ja bax anihuati. ¹⁵Huësti ca yonati qui cinco mil ca pesos ja aniquë. Yonati huëtsa qui dos mil ca pesos ja aniquë. Huëtsa qui un mil ca pesos ja aniquë. Jabi oquë ca tiisi jaya ca yonati qui huino ca parata ja ani quiha. Tiisiriama ca qui nama ca ja ani quiha. Parata axo tsi quiha ja jisbayaniquë. ¹⁶Jabi bamayamaniquë toa cinco mil ca pesos bichish ca yonati. Ja iniahai cató tsi quiha toa parata ja anihuaniquë. Toca tsi quiha cinco mil ca pesos ganancia ja aniquë ra jahuë chama bax na. ¹⁷Jabi tocaniquë dos mil ca pesos jaya ca ri. Dos mil ca pesos ganancia ja ani quiha jahuë chama bax na. ¹⁸Jama, un mil ca pesos bichish ca caniquë jahuë parata ya. Caxo tsi quiha maiquiní tsi jahuë chama parata ja maihuaniquë.

¹⁹‘Naama tsi quiha, naa xëni huëtsá tsi quiha jato chama bacaniquë. Bacaxo tsi quiha jato qui ja prestahuahani ca parata ja bënaniquë. ²⁰Jatsi quiha jariapari ca yonati, naa cinco mil ca pesos binish ca joniquë. Joxo tsi quiha jahuë chama qui jahuë cinco mil ca pesos jahari ja mëaniquë. Chamá-na quiha. Jatsi quiha chama

qui cinco mil ca pesos huëtsa ja mëaniquë. Jahuë ganancia quiha. “Cinco mil ca pesos è qui mi aniquë, taitá. Tsayahuë. Nëá xo cinco mil ca pesos huino, naa ganancia mi bax è acana ra” i jahuë chama qui ja niquë. ²¹Jatsi quiha chama chaniniquë: “Jia tsi xo toa mi acana ra, yonati jiaxëni cató. Jia tsi noho parata pistia mi otoquë ra, negocio acaina. Ja iqui tsi oquë ca yonoco mi qui axëquia ati. Noho xobo qui jicohuë. No raninabëequino ra” i jahuë yonati qui chama niquë. ²²Jatsi quiha dos mil ca pesos binish ca yonati joniquë. Johax, “Dos mil ca pesos è qui mi aniquë. Tsayapa. Nëá xo dos mil ca pesos huino quiha, naa ganancia mi bax è acana ra” i jahuë chama qui ja ni quiha. ²³Jatsi quiha ja qui jahuë chama nëcaniquë: “Jia tsi xo toa parata pistiá tsi negocio mi acana ra. Ja iqui tsi oquë ca yonoco mi qui axëquia ototi. Noho xobo qui jicohuë. No ranibëquinano ra” i ja qui chama ni quiha. ²⁴Jatsi quiha un mil ca pesos binish ca yonati joniquë. Johax, “Noiyamahai ca joni mi iqui ca è nicaniquë, naa nohiria huëtsa bá banaha ca sayaha ca tihi cabotésahaina. ²⁵Japi è raqué-raquéniquë. Raquéhi tsi mi parata è maihuaniquë bënoyama-xëna. Tsayapa, nëá xo mi parata ra. Mí-na quiha” i chama qui ja niquë. ²⁶Jatsi quiha chama chaniniquë: “Yoixëni ca chiquixëniria ca yonati xo mia ra. Noiyamahai ca joni è iqui ca mi cahëniquë. Jabija, noho yonati bá banaha ca sayaha ca, tihi cabotésahai ca éa xo naa. ²⁷¿Jéniriaxo tsi banco qui noho parata mi ayamani pa, ganancia bixëna? Jatsi joxo tsi noho parata yoi, jahuë banco ganancia, tihi cabotésahai ca sayaha ca yonati qui ja ni quiha. ²⁸Jatsi quiha toá ca mani cabotésahai ca yonati qui acahuë. ²⁹Jabi huino ca copi bicaxëcani quiha jaya cabotésahai ca sayaha ca, naa Dios bax yonococanaibo. Biniayamacaxëcani quiha. Jama, jahuë pistia roha ca bënoxëhi quiha yonocoyamahai cato. ³⁰Japi cachota tsémo qui naa chiquixëni ca yonati niacahuë. Toá tsi ara-araxëhi quiha ténëhi na” i chama ni quiha —nëá tsi Jesu nëcaniquë naa chani yoahi na—.

Jaroha ca copi

³¹Jabi anomariaxëhi quiha toa barí tsi è joxëhaina. Noho ángel bo ya tsi joxëquia, naa Nohiria Baquë è nori cato. Johax noho tronotronorí tsi tsahoxëquia. ³²Jatsi éa tëamë tsi caticaxëcani quiha maí ca nohiria bo téquë. Jatsi nohiria bëquëxnamaxëquia, naa chibo

quima jahuë oveja obëso cató tsëcahai ca jascaria. ³³Jahuë mënëcayá tsi oveja bo janahi quiha, chibo jahuë mëxojó no. ³⁴Jabi tocaxëquia éa ri, naa chama-chamaria é nori cato. Tocahax noho mënëcayá ca nohiria bo qui chaniparixëquia: “Bëcahuë, noho Jahépá shomahuani ca ma bino ra. Naama tsi quiha ja rohahuahacani quiha, naa mai níehohuahacanitiya rohari. ³⁵E paxnano tsi éa ma pimaniquë ra. E tëshinaquë tsi jénë éa ma amaniquë ra. E co-coquë tsi mato xobo qui éa ma jicomaniquë. ³⁶Sahuëti é narisquë tsi éa ma shomahuaniquë. Preso qui é nanéhacaquë tsi é qui ma shishoniquë” nëa tsi jato qui nëcaxëquia. ³⁷Jatsi, “¿Jénino tsi mia no pimani pa, Ibobá, naa mi paxnaquë no? ¿Jénino tsi mia jénë no amani sa, naa mi tëshinaquë no? ³⁸¿Co-cohi tsi no bëta mi chitëni pa? ¿Jénino tsi mia no joihuani pa? ¿Jénino tsi sahuëti mi qui no ani, naa tsoboco mi iquë no? ³⁹Mi iquiquë tsi preso xara mi iquë tsi ¿jénino tsi mi qui no shishoni pa?” Tihi tsi i é qui xëhi quiha mëstëhuahacahax cabo, quëbihi na. ⁴⁰Jatsi, “Nëa xo tsi ébë xatë iriama cabو shomahuaquí tsi é bax ma tocaquë ra” ixëquia. ⁴¹Jquirëquë mëxojó ca nohiria bo qui chanixëquia: “Tori bocahuë. Yoshihuahacati xo mato ra. I-ipaohai ca chihi, naa Yoshini, jahuë ángel yoixëni bo, tihi cabو bax rohahuahacani ca chihi qui bocata. ⁴²Paxnahëquë tsi éa ma pimayamaniquë pé. E tëshinaquë tsi é qui jénë ma ayamaniquë pé. ⁴³E co-coquë tsi mato xobo qui éa ma jicomayamaniquë pé. Sahuëti é narisquë tsi éa ma mëbiyamaniquë pé” nëa tsi jato qui nëcaxëquia ra. ⁴⁴Jatsi éa quëbicaxëcani quiha: “¿Jénino tsi mi iquini pa? ¿Jénino tsi mia no mëbiyamani pa, naa preso qui mi nanéhacaquë no? Cahéyamaqui noa ra” tihi tsi i é qui caxëcani quiha pé. ⁴⁵Jatsi, “Parayamaqui. Ebë xatë iriama cabو pi mëbicasyamaquí tsi éa yoi ma mëbicasyamaniquë pé” i jato qui xëquia ra. ⁴⁶Jatsi raahacacaxëcani quiha naabo. Tënë-tënëpaocaxëcani quiha. Jama, bëso-bësopaocaxëcani quiha mëstëhuahacahax cabo ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Jesu qui ja tsamicascanina

Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53

26 ¹Nohiria bo tiisimahax tsi quiha jahuë rabëti bo qui Jesu chaniniquë:

²—Dos bari tsi chitahëxëhi quiha pascua fiesta. Toatiyá tsi chama bo qui mëahacaxëquia rë. Cruzó tsi éa namëcaxëcani quiha —iquiina.

³Toatiyá tsi quiha Caifás xobo-xoboria tsi jodioba chama bo catiniquë. Toá mani ini quiha arati iboba chama bo, jodioba yosibo. ⁴Toá tsi ja chaninacani quiha Jesu yoati na. Parahax tsi ja qui ja tsamicascani quiha namëxëna.

⁵—No quiniati xo ra. Anoma tsi xo fiesta no tsi ja qui no tsamihaina ra. Caxaxëhi quiha nohiria bo tia —i jaca niquë.

Perojomé tsi Jesu tahë ashimahacanina

Marcos 14.3-9; Juan 12.1-8

⁶Jabi yaca Betaniá tsi Jesu iniquë, naa bonohuaxëni ca Simón xobó no. ⁷Toá ja no tsi quiha ja qui yoxa joniquë alabastro icanaí ca botella ya. Perojome rëamë ja ini quiha. Joxo tsi quiha naa copixëni ca perojome jahuë mapo qui ja japaniquë, ja oriquiquë no. ⁸Jatsi yoxa qui jahuë rabëti bo caxaniquë ja aca ca jisi na.

⁹—¿Jéniriaxo tsi toa perojome mi yosihuaha rë? Copixëni quiha. Huéstima ca parata quëshpi tsi naa perojome iniahacati nori iquë rë noitiria cabو qui ati —i jaca niquë.

¹⁰Jabi ja chanicaní nori ca Jesú cahëni quiha. Cahëhax,
—¿Jénixo tsi naa yoxa yosicanai pë? Jiaría tsi xo toa è bax ja acana ra.
¹¹Mato bëtarohahi quiha noitiria cabو; jama, éa ti tsi xo toa mato bëta naamayamahaina. ¹²Noho yora qui perojome ja japahai cató tsi éa ja rohahuaquë maihuahacati. ¹³Ja aca ca nicaxëhi quiha maí ca nohiria bo tèquë, naa Dios Chani yoahacahai cató no. Jatsi naa yoxa shinaxëhi quiha nohiria bo, nicaxo na —i Jesu niquë.

Chama bo qui Jesu Judás mëacasnina

Marcos 14.10-11; Lucas 22.3-6

¹⁴Jatsi arati ibobá chama bo qui Judas caniquë, naa Iscariote yaca ax jonish cato. Jesu doce ca rabëti bo ó ca huësti ca ja ini quiha. Cahax,

¹⁵—¿Jahuë tihi ca parata è qui acaxëcanai Jesu quëshpi na?
Mato qui mëaxëquia —i jato qui Judas niquë pë.

Jatsi Judas qui treinta ca parata copixëni ca quiha ja acaniquë. ¹⁶Bixo tsi quiha jato qui Jesu mëati xaba jia ca mërati ja chitahëhuaniquë.

Pascua fiesta

Marcos 14.12-25; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Co. 11.23-26

¹⁷Jabi pascua fiesta bari bo tsëquéquë tsi quiha naa jariapari ca barí tsi levadura yama ca mapari jodiobá piniquë. Jato jabi quiha. Jatsi toa barí tsi quiha Jesu qui jahuë rabëti bo bëcانيquë.

—¿Jahuënia xo tsi pascua oriquiti rohahuaxëhi ni noa sa, pixëna?
—i jaca niquë.

18—Tobi yacatá ca joni quiha. Ja qui bocata. “Basima tsi xo noho xabaca’ ii quiha Maestro” i ja qui cana. “Mi xobo xo tsi jahuë rabëti bo yaxo tsi pascua oriquiti picatsi quiha” i ja qui cana —i jato qui Jesu niquë.

19 Jatsi jahuë rabëti bo bocaniquë Jesú yoani ca axëna. Toa xo tsi quiha pascua oriquiti ja rohahuacaniquë.

20 Yata tsi naa bari caquë tsi quiha jahuë doce ca rabëti bo ya Jesu iniquë. 21 Oriquipama tsi,

—Parayamaquia. Jodioóbá chama bo qui ëa mëaxëhi quiha mato ó ca huësti cato rë —i jato qui ja niquë.

22 Jatsi quiha ja cohuënacaniquë.

—¿Tsohuë cara ni toa sa? ¿Ea ti ma ni? —i jaca niquë.

23 Jatsi quiha Jesú quëbiniquë:

—E bëtaxo tsi jahuë mapari pitëxti qui nacomabëquihai ca tsi xo toa ëa mëaxëhai cato ra. 24 Rësoxëquia Quënëhacanish cabá yoani jascaria, naa Nohiria Baquë ë nori cato; jama, noiti-noitixëhi quiha toa jodioba chama bo qui ëa mëaxëhai ca joni ra. Ja qui oquë ja iquë aquë ja coyamarohapiquë no —i Jesu niquë.

25 Jatsi,

—¿Ea yoati tsi chanihi ni mia pa? —i Judas niquë, naa Jesu mëanish cato.

—Jaahuë —i Jesu niquë.

26 Jatsi oriquipama tsi quiha mapari Jesú biniquë. Bixo tsi “Gracias” i Dios qui ja niquë ja quëshpi na. Bëquëx-xo tsi jato qui mapari ja aniquë piti.

—Bicahuë. Picahuë. Noho yora tsi xo naa —i jato qui ja niquë.

27 Jatsi copá ca jénë ja biniquë. Bichi tsi “Gracias” i ja niquë. Jatsi jénë jato qui ja aniquë.

—Bicahuë. Ayocana —i Jesu niquë—. 28 Noho jimi tsi xo naa.

Dios xabahamati quinia jisti quiha. Huéstima cabo bax japahacahi quiha noho jimi ra, jato jocha masati. 29 Jabi nëa xo tsi naa uva bimi jénë atëquëpistiyamariaxëquia, mato bëta xo tsi quinia paxá tsi ë atëquëxëquë rohari mana xo na, naa noho Jahëpá otohai cato xo na —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Jochati tanamahacaxëqui mato

Marcos 14.26-31; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38

30 Quëquëhax tsi quiha Maca Olivo Ya qui ja bocaniquë. 31 Jatsi quiha jato qui Jesú chaniniquë:

—Naa baquichá tsi ëa pasomaha bësoyoxëqui mato rë. Tocaxëti quiha, “Oveja obëso ca tëpasmaxëquia. Pacanamahacaxëhi quiha jahuë oveja” i Quënëhacanish cato ó tsi Dios ni quëshpi na. ³²Jama, bësotëquëhax mato bëbo Galilea qui caxëquia —i jahuë rabëti bo qui Jesu niquë.

³³Jatsi quiha Pedró quëbiniquë:

—Mi quima tëxé bo bësomitsa. Jama, mi quima casopistiyamariahai ca ëa xo naa ra —iquiina.

³⁴Jatsi Pedro qui Jesu chaniniquë:

—Mia parayamaquia. Naa baquichá tsi patiari bënë quëonox pari no tsi tres tsi “Jesu cahëyamaquia” ixëqui mia rë —iquiina.

³⁵Jatsi quiha,

—Mi bëta pi rësorohahi tsi mi quima casopistiyamariaxëquia ra —i Pedro niquë.

Jatsi toca tsi quiha chaniniquë jahuë rabëti huëtsa bo ri.

Getsemaní tsi Jesu bëhoxnina

Marcos 14.32-42; Lucas 22.39-46

³⁶Jatsi Getsemaní icanai ca qui Jesu caniquë jahuë rabëti bo ya. Cahax,

—Nëbí tsahocana. Toa tsi caapariquia bëhox-xëna —i jato qui ja niquë.

³⁷Jatsi Pedro, Zebedeo dos ca baqué, naa Jacobo, Juan, tihi roha cabó ja boniquë. Jatsi Jesu cohuënaniquë. Raquëtsijaniquë. ³⁸Jatsi quiha,

—Cohuëria ca ëa xo naa. Rësoti basima xo ëa rë. E bëta chitëcana. E bëta bësocana ra —i jato qui ja niquë.

³⁹Jatsi ori pistia cahax Jesu mënинiquë, jahuë bëmana mai quiri. Bëhoxtsijaniquë:

—Mi qui pi jia no tsi ë quima naa johai ca tënëtiya mëbihuë, noho Jahëpá. Tënëcasyama xo ëa ra. Jama, jaha ë quëëhai ca mi ayamano; jama, mi shina roha ati nori ra —i Jesu niquë bëhoxhi na.

⁴⁰Bëhoxhax jahuë rabëti bo qui ja joniquë. Joxo tsi ja oxacanai ca ja jisniquë. Jatsi,

—¿Huësti hora roha ë bëta bësoti mëtsama ni mato rë?

⁴¹Bësocana. Bëhoxcana, jochati ma tanamahacayamano ra. Jabija, mato shina tsi xo toa bëhoxtsaina; jama, mato yora tsi xo chamayama —i Pedro qui Jesu niquë.

42Jatsi Jesu catëquëniquë bëhox-xëna.

—Ea shinahuë, noho Jahépá. Mi qui pi jia no tsi naa tënëtiya mi mëbino. Jama, jaha ë quëehai ca mi ayamano, mi shina ati nori —i ja niquë.

43Bëhoxhax ja jotëquëniquë. Oxa ja icani ja jisniquë. Coshiria jato bëro ini quiha. **44**Jisbaya tsi ja bëhoxtëquëniquë, jasca ca yoahaina. **45**Jatsi jahuë rabëti bo qui ja bacaniquë.

—¿Jari oxacanai rë? ¿Jari joicanai rë? Tséquëquë ë tënëti hora ra. Jochahuaxëni cabو qui mëahacapaimaria xo ëa, naa Nohiria Baqué ë nori cato. **46**Joicana. ¿Canomani? Nëa johi quiha ëa mëacatsai ca joni rë —i Jesu niquë.

Jesu qui soldado bo tsaminina

Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11

47Jabi jari ja chanino tsi Judas joniquë, naa doce ca ó ca huësti cato. Ja bëta bëcaniquë nohiria misco. Saipi bo, jihui bo, tihi cabو jayacani quiha. Ja raahacani quiha Jesu qui tsamiti. Arati ibo bo, yosibo, tihi cabá jato raani quiha. **48**Jatsi nohiria misco qui jisti Judás aniquë.

—Ma bicatsai ca joni tatsoxëquia. Toa joni qui tsamicahuë —i jato qui Judas, naa Jesu mëanish ca niquë pë.

49Japi cahéhax Jesu qui Judas catapiniquë. Cahax,

—¿Jénimani mia, maestró? —i Jesu qui ja niquë, joihuahi na.

Joihuaxo tsi quiha Jesu ja tatsoniquë pë. **50**Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Mi acatsai ca ahuë pë, noho rabëti —iquiina.

Jatsi Jesu qui tsamihi ja bëcaniquë. Ja achajahuacaniquë.

51Jatsi quiha Jesu rabëti huësti cató jahuë saipi tsëcaniquë.

Tsëcaxo tsi quiha arati ibo-iboria yonati ja paxtianiquë Jesu paxamacatsi na. **52**Jatsi,

—Jahuë iti qui mi saipi jahari raahuë ra —i ja qui Jesu niquë—. Saipí tsi acacaxëhi quiha saipí iquinacascanaibo ra. **53**¿Jéniriahai?

¿Dios quënatí mëtsa ca ë nori cahëyamahai? Dios ë quënarohano tsi huëstima ca ángel bo, naa doce ca ángel ejército ja raatapiquë aquë ra. **54**Jama, ángel bo ja raarohano tsi ¿jénahuariaxo Quënëhacanish cabو jatihuahacana? “Jochacanaibo qui ja mëahacati xo” ¿iyamacahi ni? —nëa tsi Jesu nëcaniquë jahuë rabëti bo qui.

55Jatsi bëcanish ca nohiria misco qui Jesú chaniniquë:

—¿Saipi bo, tēpasti jihui bo, tihi cabó jaya ni mato pa?
 ¿Yomaxéni ca bichii jascaria éa bichi bēcanai pa? Jatiroha ca bari
 mato bēta é i-ipaoymäquë arati xobó no. Toa xo tsi é tiisimaquë
 tsi é qui ma tsamiyamayamäquë. ⁵⁶Jama, ocapijaquë naa tēquëta,
 Dios Chani yoanish cabá quënëni ca jatihuahacano iquish na —nëa
 tsi jato qui Jesu nëcaniquë.

Jatsi jahuë rabëti bá Jesu jisbërianiquë. Jisbëria tsi ja
 jabacaniquë.

Jodioba chama bo bësojó Jesu niinina

Marcos 14.53-65; Lucas 22.54-55, 63-71; Juan 18.12-14, 19-24

⁵⁷Jesu qui tsamixo tsi arati ibo ba chama Caifás qui Jesu ja
 bocaniquë copihacati. Toá tsi mani ini quiha yoba cahëxëni cabó,
 jodioba yosibo. ⁵⁸Jasca, basi quiha Pedró banahuaniquë raquëquí
 na. Chama xobo huënë qui cahëhax toá tsi ja tooniquë. Jatsi huënë
 qui jicohax xobo obëso cabó ya Pedro tsahoniquë tsayaxëna. ⁵⁹Jabi
 arati ibo bo, nohiria yosibo, tihi cabá Jesu namëcasni quiha. Ja tsi
 xo toa Jesu pasomaha ca joi ja mëracaniquë. Yama a ra. ⁶⁰Jama,
 tobi huëstima ca quiahucanaibo ini quiha ja qui quësocatsi na.
 Jarohapa tsi dos ca quiaxëni ca joni niiniquë ja qui quësoxëna.

⁶¹—“Dios arati xobo potasti mëtsa xo éa ra” i ja ni quiha.
 “Jaquirëquë quiha tres barí tsi naa xobo nimatëquëxëquia” i ja ni
 quiha —i jaca niquë Jesu qui quësocatsi na.

⁶²Jatsi arati ibo ba chama joiniquë Jesu qui chanixëna.
 —¿Jénihai, naa jahuë bo yoati na? Mia pasomaha chanicaní
 quiha ra. ¿Jato quëbicasyamahai? —i Jesu qui ja niquë.
⁶³Quëbiyamaniquë Jesu. Jatsi arati ibo ba chama chanitëquëniquë.
 —Bësohai ca Dios jané tsi mi chanino ra. Mi parayamano. ¿Dios
 Baquë, naa johai ca Xabahamatí Ibo ni mia ra? Noqui yoahuë ra
 —i Jesu qui ja niquë.

⁶⁴Jatsi,
 —Ja tsi xo éa ra. Jaboqui tsi chamaxëni ca Dios mënëcayá ca
 Nohiria Baquë tsaho ca jisxëqui mia. Naipá ca tsémó tsi ja johai ca
 jisxëqui mia —i ja qui Jesu niquë.

⁶⁵Jatsi arati ibo ba chamá jahuë sahuëti jaraxaniquë caxaquí na.
 Jatsi,

—Dios pasomaha ja chaniquë ra. Anoma quiha. ¿Jéniriaxo ja
 qui quësocanaibo huëtsa bo no nicacasna? Nëa roha xo tsi jahuë

yoixëni ca chani no nicaquë ra. ⁶⁶¿Jabija ni? —nëa tsi Caifás nëcaniquë.

Jatsi,

—Yoixëni tsi xo toa ja chanihana ra. Namëhacati xo ra —i jaca niquë.

⁶⁷Jatsi quiha Jesu bëmana qui coshotsi-jahuacaniquë pë. Ja bëtoxacaniquë pë. Ja bëpaishacaniquë rë.

⁶⁸—Jisa, Xabahamatí Ibobá. ¿Tsohuë mia aca? Noqui yoahuë ra —i jaca niquë tocahi na.

Jesu quima Pedro bësonina

Marcos 14.66-72; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18, 25-27

⁶⁹Toatiyá tsi xobo cacha, naa huënënë tsi tsaho Pedro iniquë. Toa tsaho ja no tsi ja qui xotaco joniquë. Yonati ja ini quiha. Jatsi ja qui yonati chaniniquë, naa xotaco cato.

—Jesu ya mi iquë, mia ri —i Pedro qui ja niquë.

⁷⁰Jama,

—Jesu cahëyamahai ca ëa xo naa ra. E joma mi chanihaina —i Pedro niquë ja qui jato bësojo ax na.

⁷¹Jatsi caiti qui Pedro caniquë, naa huënënë cato. Toa xo tsi quiha xotaco yonati huëtsá Pedro jisníquë. Jatsi,

—Jesu ya toa joni iquë ra —i toa yonati niquë toá ca manicanaibo qui.

⁷²Jatsi caxahax Pedro ocaniquë:

—Parayamaquia. Toa Jesu cahëyamahai ca ëa xo naa ra —iquina.

⁷³Jaquirëquë, yata pistia no tsi quiha toá ca niihai ca joni bo Pedro qui bëcaniquë.

—Tonia Jesu rabëti huësti ca xo mia ra. Jamëri xo mi joi, mi chanihaina ra —i Pedro qui jaca niquë.

⁷⁴Jatsi Pedro ocatëquëniquë pë:

—Jabija ca pi ë chaniyamarohano tsi ëa Diós copino ra. Parayamaquia. Toa joni cahëyamaquia ra —i jato qui ja niquë rë.

Tocajaquë tsi quiha patiari quëo-quëoniquë. ⁷⁵Jatsi Jesú yoaha ca Pedró shinaniquë, naa “Patiari quëonox pari no tsi ‘Jesu cahëyamaquia’ ixëqui mia” i ja qui Jesu ni quëshpi na. Jatsi cacha Pedro caniquë. Cahax ja ara-araniquë rabihna na.

Pilato qui Jesu ja bocanina

Marcos 15.1; Lucas 23.1-2; Juan 18.28-32

27

¹Huëaquë tsi arati ibo ba chama bo, nohiria yosibo, tihi cabo chaninaniquë Jesu namëti yoati na. Jesu ja namëcascani quiha.

²Jatsi quiha Jesu ja nëxacaniquë. Nëxaxo tsi quiha romanoba chama, naa Pilato icanai ca qui Jesu ja bocaniquë ja copihacano iquish na. Boxo tsi ja qui ja mëacaniquë ja namëhacano.

Judas rësonina

³Jabi Jesu ja namëcascani nori ca jisi tsi Judas rabiniquë, naa jato qui mëanish cato. Rabiquí tsi quiha jahari jodioba chama bo qui juhuë treinta ca parata copixëni ca ja bëniquë. Jaha ja quëeyamani quiha.

⁴—Jishopë. Jochaqué ëa ra. Shinajaxëni ca ë mëaqué rë, ja namëcano —i jato qui Judas niqué.

Jatsi,

—Noba shina ri ma xo; mi shina nori —i ja qui jodioba chama bo niqué.

⁵Jatsi napata qui toa parata ja nianiquë arati xobo xo na. Niabëria tsi jamë tsi ja namëhi caniquë, jamë ténexëhax na.

⁶Jatsi arati ibo ba chama bá ja niani ca parata topiniquë. Topihax, —Anoma tsi xo naa parata ra. Namëti copiti parata quiha. Noba yoba pasomaha tsi xo noba caja qui naa parata yoi nanëhaina. Binoma quiha —i jaca niqué.

⁷Chaninahax Campo del Alfarero mai ja copicaniquë carayanabo maihuati. ⁸Ja tsi xo toa “Mai Jimi Ya” toa mai quënahacani quiha.

⁹Jabi tocapijaqué tsi Dios Chani yoanish ca Jeremías yamabá yoani ca jatihuahacani quiha, naa “Treinta ca parata copixëni ca ja bicaniquë. Joni copi ja ini quiha. Toa precio jodiobá copipaoni quiha joni quëshpi na. ¹⁰Bixo tsi alfarero mai ja copicaniquë, ëa Ibobá yoani jascaria” nëá tsi quiha ja quënëni ca nina.

Pilato bësojó Jesu niinina

Marcos 15.2-5; Lucas 23.3-5; Juan 18.33-38

¹¹Romanoba chama bësojó Jesu nimahacaniquë ja copihacano. Jatsi,

—¿Jodioba rey, naa chama-chamaria ni mia ra? —i Jesu qui romanoba chama niquë nicahi na.

Jatsi,

—Jaahuë —i Jesu niquë.

¹²Jama, arati ibo bo, nohiria yosibo, tihi cabو ja qui quësoquë tsi Jesú quëbiyamaniquë. ¹³Jatsi Pilató nicaniquë:

—Huëstima ca tsi xo toa mi qui ja quësocanaina ra. ¿Jato nicayamahai? —iquiina.

¹⁴Quëbiyamaniquë Jesu. Japi Pilato ratëniquë. Shinati ja cahëyamani quiha.

Nati Jesu copihacanina

Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25; Juan 18.38, 19.16

¹⁵Jabi jatiroha ca fiesta no tsi huësti ca presó ca joni quiha romanoba chamá paquëmapaoniquë nohiria bo qui. Jahuë jabi quiha. Nohiria qui jia ca joni iqui ca ja paquëmapaoni quiha.

¹⁶Jasca, toatiyá tsi ati ibo quiha, naa Barrabás icanaí ca preso xara iniquë. Toa joni quiha nohiria tëquëtá cahëniquë. ¹⁷Japi nohiria misco catiquë tsi quiha Pilató jato nicaniquë:

—¿Jénica joni mato bax paquëmaxëhi ni ëa ra? ¿Barrabás ni? ¿Jesu ni, naa Cristo imahaina? —i jato qui ja niquë.

¹⁸Jabi Jesu qui yosaxëni quiha toa jodiobo iniquë. Ja tsi xo toa Pilato qui ja mëacani quiha ja namëno. Jabi ja qui ja yosacanai ca Pilató cahëni quiha.

¹⁹Jatsi quiha nohiria copiti tsahotí ja tsahono tsi jahuë ahuiní ja qui chani raaniquë. “Toa shinajaxëni ca joni namëyamahuë. E nama-namashinaquë ja yoati na ra” i ja niquë bënë qui.

²⁰Jama nohiria misco qui arati ibo bo, nohiria yosibo, tihi cabو chaniniquë namëcatsi na. Chanihax,

—Barrabás bënacana ra. “Nati xo Jesu” icana —nëa tsi nohiria bo qui ja nëcacaniquë.

²¹Jatsi Pilato chanitëquëniquë:

—Nëbi dos ca joni bo. ¿Jénica mato qui paquëmaxëhi ni ëa ra? —iquiina.

Jatsi,

—Barrabás —i jaca niquë.

²²Jatsi,

—¿Jénahuaxëhi ni ëa ra Jesu qui, naa Cristo imahaina? —i Pilato niquë.

Jatsi,

—Cruzó tsi tooxahuë —i nohiria tēquë niquë.

23—¿Jéni ni ra? ¿Jahuë yoi ca ja ani pa? —i Pilato niquë jato nicahi na.

Jatsi jato joi ja choshacaniquë pë:

—Cruzó tsi ja tooxahacati xo ra —iquina.

24 Jatsi Pilato yosananiquë. Mahitsa jato qui ja chanini quiha.

Caxaxéniria quiha toa nohiria iniquë; iquinacaspaimaria jaca nori.

Jatsi jénepaxa Pilató bënaniquë jato bësojo xo tsi mëchocohaxëna.

Mëchocohapama tsi,

—Ja rësopino tsi noho shinari ma xo ra, mato shina nori —i nohiria qui Pilato niquë.

25 Jatsi quiha nohiria tēquëtá quëbiniquë:

—Noqui, noba xocobo, tihi cabو copihacano ra, ja rësohai quëshpi na —iquina.

26 Jatsi quiha jato qui Barrabás Pilató paquëmaniquë. Jaquirëquë Jesu ja rashaniquë rispichí no. Rashaxo tsi quiha soldado bo qui ja mëaniquë cruzó tsi ja tooxacano.

27 Jatsi soldado bá Jesu biniquë. Bixo tsi quiha Pilato xobo-xoboria qui ja jicomacaniquë. Jatsi Jesu qui quëtsotsi soldado bo tēquë niquë. 28 Quëtsoxo tsi jahuë sahuëti ja tsobocaniquë. Tsoboxo tsi quiha sahuëti shini, naa chama sahuëti ja sahuëmacaniquë. 29 Jatsi chaha ja quëcocaniquë moxa ya. Jahuë mapo ó tsi moxachaha janaxo tsi quiha jahuë mënécaya ca mëquë ó tsi bastón ja janacaniquë. Rey chama-chamaria jisiria ja ini quiha. Jatsi ja bësojó ja mënicanaca tsi ja mahuacaniquë.

—¡Viva, viva, jodioba chama-chamariá! —iquina.

30 Jatsi ja qui ja coshocaniquë. Jahuë mëquë ca bastón bichi tsi ja matoohacaniquë pë. 31 Mahuaxo tsi quiha jahuë sahuëti shini ja tsoboniquë. Jahuë sahuëti yoi sahuëmaxo tsi quiha tori Jesu ja bocaniquë cruzó tsi tooxaxëna.

Cruzó tsi Jesu tooxahacanina

Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27

32 Riquipama tsi mai huëtsa ca joni ja bëchacaniquë, naa Cirene ax jonish cato. Simón jahuë janë ini quiha. Ja qui tsamixo tsi quiha Jesu cruz ja qui ja janacaniquë ja iano.

33 Toca tsi Gólgota, naa Mapo Xao Ya qui ja cahëcaniquë. 34 Toa xo tsi vino, naa tiahui ya roihacanish ca jénë Jesu qui ja amaniquë ati. Jama, ja xëhayamaniquë tanaxo na. Moca quiha.

35 Jatsi cruzó tsi Jesu ja tooxacaniquë. Tooaxao tsi quiha jahuë sahuëti bo ja oquëxnamacaniquë i-ihai cató no. **36** Jaquirëquë ja tsahocaniquë toa xo tsi jaha bësoxëna. **37** Jatsi jahuë mapo maxcacha chani ja janacaniquë, naa ja qui ja quësocanina, “Jesu tsi xo naa, jodioba chama-chamaria” iquiina. **38** Jasca, ja bëta dos ca yomaxëni ca joni bo ja tooxacaniquë, huësti jahuë mënécayá no, huësti jahuë mëxojó no.

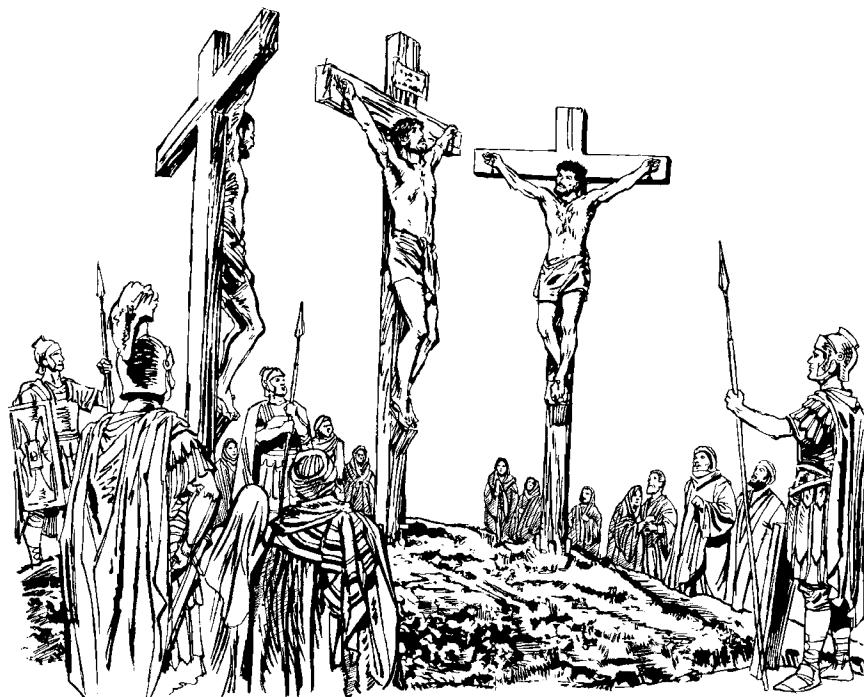
39 Jasca,

—Jë, jë —i tarabicanish cabo niquë bëquëhi na.

Jesu ja mahuacaniquë jato ri:

40 —Mimë xabahamahuë arati xobo potascatsai cató. ¿Tres barí tsi toa xobo nimati mëtsa ni mia pa? Dios Baqué pi iqui tsi cruz ax botëhuë ra —nëa tsi nohiria bo næcaniquë.

41 Jascaria tsi mahuacaniquë arati ibo bo, yoba tiisimacanaibo, jodioba yosibo, tihi cabo ri:

Jesu tooxahacanina

—Huëtsa bo ja xabahamaquë; jama, jamë xabahamati mëtsa ja nomari —i jaca niquë—. ⁴² ¿Noba Israel rey, naa noba chama-chamaria ni naa joni pa? Jaboqui cruz ax ja botëno ra. Tocapino tsi chahahuaxëqui noa ra. ⁴³ ¿Dios qui chitimihí ni naa joni pa? Diós jahuë Baqué mëbino ra noipiquí na. “Dios Baqué xo ëa” ñi ja yamayamani? —nëa tsi jodioba chama bo nécaniquë.

⁴⁴ Jasca, ja bëta tooxahacanish ca yomaxëni cabá Jesu mahuaniquë jato ri.

Jesu nanina

Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30

⁴⁵ Matoroco barí tsi quiha tsémonaniquë toa mai. Naama tsi quiha ja tsémonina. Tres hora bo quiha. ⁴⁶ Jatsi a las tres tsi quiha joi pistiamá tsi Jesú quënaniquë:

—Elí. Elí. ¿Lama sabactani? naa “¿Jénixo tsi ëa mi jisbëriaha rë, noho Diós, noho Diós?” —i ja niquë.

⁴⁷ Tocajaquë tsi quiha,

—Eliás, naa Dios Chani yoanish ca quënahi quiha tonia —i jaca niquë, naa toá ca niicanaibo.

⁴⁸ Nicahax tsi quiha huësti ca joni jabaniquë tatë bixëna. Bixo tsi quiha vinagre jénë nöpi ca qui ja moosaniquë. Moosaxo tsi tahua rëbiquirihaxo tsi Jesu ja amaniquë. ⁴⁹ Jama,

—Huënayamaxëhuë. Elías jomitsa mëbixëna. No tsayaparino —i ja qui tèxë bo niquë.

⁵⁰ Jatsi Jesú quënatëquëníquë. Quënahax ja naniquë. ⁵¹ Ja naquë tsi quiha arati xobó ca rotamë ca quëbëti raiti jaxcahacaniquë. Mana ax napata quiri ja jaxcahacani quiha. Jasca, yajoniquë mai. Mapëxeniquë macaná ca maxax bo. ⁵² Japëquëníquë rësonish caba maiquini bo ra. Toá ca Dios qui chitiminish ca rësonish ca huëstima cabo bësomahacani quiha. ⁵³ Jatsi, jato maiquini ax ja tséquëcaniquë. Jatsi Jesu bësotëquëquë tsi quiha Jerusalén qui ja jicocaniquë jato ri. Toa xo tsi huëstima ca nohiriá jato jisníquë.

⁵⁴ Jabi mai yajoquë tsi quiha soldado bá capitán, Jesu obëso cabø, thi cabø raquëníquë ocapijani ca jisi na. Jisi tsi,

—Jabija xo ra. Dios Baqué yoi ja iquë ra —i jaca niquë raquëhi na.

⁵⁵ Jasca, basima xo tsi huëstima ca yoxa bá tsayahí iniquë. Galilea ax Jesu ja banahuacani quiha mëbixëna. ⁵⁶ Toa mani ini quiha María Magdalena, Jacobo José jahëhua María, Juan Jacobo jahëhua, naa Zebedeo baqué bo.

Jesu maihuahacanina

Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42

57 Bari caquë tsi quiha Arimatea yacata ax rico ca joni joniquë, naa José icanai cato. Jesu banahuanish ca ja ini quiha jaa ri.

58 Cahéhax Pilato jisi ja caniquë. Caxo tsi quiha Jesu yora ja bënaniquë maihuati. Jatsi chani Pilató raaniquë, José qui Jesu yora ja acano. **59** Jahuë yora bichi tsi quiha sabana paxa cató tsi ja yaboniquë. **60** Jaquirëquë jahuë maiquini qui jahuë yora ja nanëniquë. Huéyohaca ca quini paxa ca ja ini quiha. Nanëxo tsi quiha maxax chahitaxëni caiti qui ja taraniquë. Taraxo tsi quiha ja jisbayaniquë. **61** Jabi toá tsi maiquini bësojó María Magdalena, María huëtsa, tihi cabو tsaho ini quiha.

Maiquini bësojó ca ó bësohai ca soldado bo

62 Huëaquë tsi, naa jodioba joiti barí tsi quiha arati ibo bo, fariseobo, tihi cabو Pilato jisi bocaniquë. Bohax,

63 —Quiaxëni toa joni iquë ra bësohi na, taitá —i Pilato qui jaca niquë—. “Tres barí tsi bësotëquëxéquia” i ja ni quiha ra.

64 Japi soldado bo jahuë maiquini qui mi raano jaha ja bësocano. Huinocaxëti quiha tres bari. Mi tocapiyamano tsi jahuë yora yomahi jahuë rabëti bo jomitsa ra. Yomahax “Ja bësotëquëquë ra” icaxëcani quiha pë. Jatsi Jesu quiahai ca oquëxëhi quiha ja quiacanaina ra —nëa tsi Pilato qui ja nëcacaniquë pë, naa jodioba chama bo.

65 Jatsi,

—Soldado bo bihuë. Jia tsi jahuë maiquini ó bësocana —i jato qui Pilato niquë.

66 Jatsi ja bocaniquë. Maiquiní ca maxax ja rohahuacaniquë, bahama ja tarahacayamano iquish na. Jaquirëquë soldado bo ja nimacaniquë jaha ja bësocano.

Jesu bësotëquënina

Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10

28 **1** Jodioba joiti bari huinocaquë tsi quiha baquishmari tsi, naa domingó tsi María Magdalena, María huëtsa, tihi cabو bocaniquë Jesu mai jisi na. **2** Jatsi mai yajo-yajoniquë, nai ax ángel botëni quëshpi na. Botëxo tsi quiha bahama maxax ja taraniquë.

Jahuë mai ó ja bësocanina San Mateo 27.66

Tori tarahax maxax cacha ja tsahoniquë. ³Canapa bajra-bajrahai jascaria tsi quiha jahuë jaria ini quiha. Joxoria quiha jahuë sahuëti ini quiha, naa nieve jascaria. ⁴Jatsi raquë-raquëniquë jaha bësohai ca soldado bojisish na. Ja rëso-tapicaniquë raquëhi na. ⁵Jatsi quiha yoxa bo qui ángel chaniniquë:

—Raquëyamacana. Jesu, naa tooxahacahitahax ca ma mërahai ca cahëquia. ⁶Yama xo ra. Ja bësotëquéquë ra, ja yoani jascaria. Néri bëcahuë. Ja janahacahitaha ca ma tsayano. ⁷Mëri, jaboqui jahuë rabëti bo yoata. “Ja bësotëquéquë” i jato qui cana. “Mato bëbo Galilea qui cahi quiha. Toa xo tsi Jesu jisxëqui mato” i jato qui cana. Jabi mato è yoaha ca ma shina-bënoyamano —i yoxa bo qui ángel niquë.

⁸Jatsi maiquini jisbaya tsi quiha rani tsi jahari yoxa bo jabaniquë jato rabëti bo yoaxëna. Jasca ja raquëcani quiha. ⁹Jisbayajahuacano tsi quiha jato bësojó Jesu jisiquitapiniquë. Jisiquixo tsi jato ja joihuaniquë. Jatsi quiha ja bësojó tsi ja mënicaniquë jahuë tahë acha. Ja qui aratsijacaniquë.

¹⁰Jatsi quiha,

—Raquëyamacana. Ebë xatë bo qui ma chanino. “Galilea qui bocata. Toa xo tsi éa jiscaxëcani quiha” icana —nëa tsi yoxa bo qui ja næcaniquë.

Soldado bá yoanina

¹¹Jabi jahari yoxa bo bohono tsi quiha maiquini ó bësohai ca soldado bo yaca qui cahëniquë jato ri. Ocapijani ca arati ibo bo qui ja yoacaniquë. ¹²Nicahax arati ibo bo bocaniquë nohiria yosibo yoaxëna. Jënhahuati ja cahëyamacani quiha. ¹³Japi soldado bo qui ja chanicaniquë jato quiamaxëna.

—“Yomahacashinaquë jahuë yora” i nohiria bo qui cana. “Bauichá no oxano tsi jahuë yora jahuë rabëti bá yomashinaquë pë” icana. ¹⁴Jatsi Pilató pi ma yoahai ca jahuëcara nicano tsi “Jabija” i ja qui xëqui noa. Ma raquëyamano —i soldado bo qui jodioba chama bo niqué.

¹⁵Jatsi quiha soldado bo qui parata chama bá aniquë quiamaxëna. Jatsi soldado bo jisbayaniquë, ja yoahacacani ca yoaxëna. Jabi jodiobo xérëquë tsi quiha toa quiahai ca chani pacananiquë pë. Toatiyá rohari no tsi jari chahahuahacahi quiha toa chani pë.

Jahuë rabëti bo Jesú raanina

Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23

¹⁶Jaquirëquë Jesu once ca rabëti bo bocaniquë Galileá ca maca qui, naa Jesú yoaha ca qui. ¹⁷Jesu jisi tsi ja bësojó tsi quiha ja mënicaniquë; jama, Jesu ja iqui ca huësti huësti cabá chahahuayamaniquë. ¹⁸Basimahax tsi quiha jato qui Jesu chaniniquë:

—Naipá cabo, maí cabo, tihi cabo yonati chama tēquë ë qui acacaniquë. ¹⁹Jatsi nohiria bo tēquë qui bocata. Ea banahuacanaibo jato amacana. Jahëpa, jahuë Bauquë, Espíritu Santo, tihi cabá jané tsi jato ashimacana. ²⁰Jasca, mato ë yoani ca jahuë bo tēquë jato tiisimacana. Mato bëtapaoxëquia ra, xaba rëso qui. Toa ma shina-bënoyamano —nëa tsi jahuë rabëti bo qui ja nëcaniquë.

EL Santo Evangelio Según

San Marcos

Xaba xo tsi ashimati ibo Juán Dios Chani yoanina

Mateo 3.1-12; Lucas 3.1-9, 15-17; Juan 1.19-28

1 ¹Jesucristo Chani jia ca tsi xo naa, naa Diós raani ca Baquë yoati na. ²Jariapari tsi quiha jahuë Baquë yoati tsi Dios chaniniquë; naa Isaías yamabá quënëni cató no.

“Mia bëbo noho Chani bëhai ca raapariquia,
mi quinia rohahuati” i jahuë Baquë qui Dios ni quiha.

³ Jasca xabachá racaxëhi quiha mia bëbo cahai cato.
Toa xo tsi quënaxëhi quiha.

Quënahax, ‘Mamë rohahuacana,
Ibo johai quëshpi na’ ixëhi quiha nohiria bo qui.

‘Mato jabi mëstëhuacana, naa bahi mëstëhuahai jascaria’ ixëhi quiha”

nëa tsi Dios nëcani quiha Isaías yamabá quënëni cató no.

⁴ Jabi naa Chani bëhai ca ashimati ibo Juan ini quiha. Xabachá tsi quiha ja jisiquiniquë, Dios Chani yoahi na. Jatsi, —Mato jocha quima Dios quiri bësocana. Bësoxo ma ashimahacati xo. Jatsi masahacaxëhi quiha mato jocha ra —i nohiria bo qui Juan niquë. ⁵ Jatsi quiha jodioba maí cabو, Jerusalén cabو, tihi ca nohiria bocaniquë, Juan chani nicacascani na. Nicaxo tsi quiha jato jocha ja bërohuacaniquë. Jatsi quiha Juan yamabá jato ashimaniquë ani Jordán xo na.

6 Jabi camello rani tsi Juan sahuëti acacani quiha. Bichi cinturón ja chinëxeni quiha. Chapo bo, nihí ca bata, tihi cabو ja pini quiha.
7 Jabi Juán yoani ca chani tsi xo naa:

—E cho joxëhi quiha ëa oquëria cato. Jahuë yonati iti mëtsama xo ëa ra, ëa oquëria ca ja nori iqui na. **8** Jéné tsi mato ashimaquia; jama, Espíritu Santó tsi mato ashimaxëhi quiha naa johai cato —i Juan niqué.

Jesu ashimahacanina — Jochati ja tanamahacanina

Mateo 3.13, 4.11; Lucas 3.21-22, 4.1-13

9 Jaquirëqué toatiyá tsi Nazaret, naa Galileá ca yaca ax Jesu joniquë. Ja joquë tsi quiha ani Jordán xo tsi Juán Jesu ashimaniquë. **10** Jatsi quiha jénë ax tséüpama tsi nai japéquëhai Jesú jisniquë. Jatsi ja qui Espíritu Santo boteniquë; boto botëhai jisiria iquiina. **11** Jatsi quiha naipá ca joi chaniniquë:

—Noho Baquë yoi xo mia. Mi qui raniquia —iquiina.

12 Jaquirëqué xaba qui Espíritu Santó Jesu raatapiniquë. **13** Cuarenta bari no tsi ja ini quiha xabachá no. Toá ja no tsi quiha Satanás tanamaniquë jochamaxëna. Jasca, toá tsi yohina bo ini quiha jato ri; jama, ángel bo bëcaniquë Jesu mëbixëna.

Cuatro ca joni bo Jesú quënanina

Mateo 4.12-22; Lucas 4.14-15, 5.1-11

14 Jabi preso qui Juan nanëhacaquë tsi quiha Galilea mai qui Jesu caniquë. Caxo tsi quiha Dios Chani jia ca ja yoaniquë.

15 Yoahax,

—Tséquëqué xaba-xabatiya ra. Basima tsi xo Diós otohaina ra. Mato jocha quima casocana. Casoxo Dios Chani jia ca chahahuacana —i ja niqué.

16 Ia Galilea quënipama tsi quiha rabë ca joni Jesú jisniquë, naa Simón, jahuë noma Andrés. Sani bicanaibo ja icani quiha. Jabi jato nishi bo niahì ja icani quiha Jesu cahëquë no. Jatsi,

17 —E bëta bëcana. Joni bo biti mato tiisimaxëquia —i jato qui Jesu niqué.

18 Jatsi quiha jato nishi bo ja janatapicaniquë Jesu banahuaxëna.

19 Ori pistia caxo tsi quiha rabë ca joni huëtsa bo ja jisniquë, naa Zebedeo baquë Jacobo, Jacobo noma Juan. Jato notí tsaho ja icani quiha, jato nishi bo shomahuacanaina. **20** Jato tsayapama tsi Jesú jato quënaniquë. Jatsi quiha jato jahëpa Zebedeo, jahuë yonati bo, tihi cabو ja jisbëriatapicaniquë. Jisbëria tsi quiha Jesu ja banahuacaniquë.

Pedro, Andrés, tihí cabó Jesú quēnahaina San Marcos 1.17

Yoshi jaya ca joni

Lucas 4.31-37

21 Jatsi Capernaum yaca qui ja cahécaniquë, naa Jesu, jahuë rabëti bo ya. Jodioba joiti barí tsi quiha jato catiti xobo qui Jesu jiconiquë. Jicoxo tsi quiha tiisimatsijahuaniquë. **22** Jabi ja tiisimani ca quinia qui nohiria bo ratëniquë. Jato yoba tiisimati maestro bo quirima ja ini quiha, chama ya jato ja tiisimani nori quëshpi na.

23 Jatsi quiha yoshi jayanish ca joni jiconiquë catiti xobo qui. Pistiamca ca joí tsi ja quënaniquë:

24—Noqui yosiyamahuë, Nazarét ca Jesú. Tonia noqui quëyohi mi joquë pë. Mia cahëquia. Mia ri tsi xo toa Dios Baqué jiaxëni cato ra —i ja qui yoshi niquë.

25 Jatsi Jesú yoshi raahaniquë:

—Pasihuë. Joni quima ax natsëquéhuë —iquina.

26 Jatsi pë yoshiní joni rasëbimaniquë. Rasëbimahax ja sainiquë, natsëquéhi na. **27** Jatsi quiha ratëyoniquë nohiria tsayahax na. Chaninatsijacaniquë:

—¿Jéniria ni sa? ¿Tiisimahai ca paxa ni naa sa? Jisí. Chama jaya xo naa joni ra. Jisí. Jahuë chani qui nicahi quiha yoshi bo ri pa —iquiina.

28Jatsi Galilea maí tsi chani pacananiquë Jesú ani yoati na.

Huéstima ca nohiria Jesú jénimahuanina

Mateo 8.14-15; Lucas 4.38-39

29Jaquirëquë catiti xobo jisbaya tsi quiha Simón, Andrés, tihi caba xobo qui ja bocaniquë. Bocaniquë Jacobo, Juan, jato ri. **30**Jabi raca Simón raisi ini quiha. Ja iquini quiha. Xobo qui Jesu cahéquë tsi,

—Iquihi quiha —i Jesu qui jaca niquë.

31Jatsi jisi Jesu caniquë. Caxo tsi quiha jahuë mëquë ja biniquë joimaxëna. Jatsi janacatapiniquë jahuë iquini ra. Joixo oriquiti taatsijahuaniquë pa.

Huéstima ca anomaria cabo Jesú jénimahuanina

Mateo 8.16-17; Lucas 4.40-41

32Bari chixabano tsi quiha iquicanairo, anomaria cabo, yoshi jaya cabo, tihi cabo nohiria bá bëniquë Jesu qui. **33**Jasca, xobo bësojó tsi yacatá ca nohiria tëquë quëtsoniquë. **34**Jatsi huéstima ca anomaria cabo ja jénimahuaniquë. Yoshi bo ja natsëcaniquë. Natsëcapama tsi yoshi bo ja pasimaniquë, ja chaniyamacano iquish na. Dios Baquë ja iqui ca ja cahëcani quiha.

Galilea mai xo tsi Dios Chani Jesú yoanina

Lucas 4.42-44

35Hueaquë, jari mitsëmono tsi Jesu joiniquë. Xobo jisbaya tsi quiha nohiria yama ca iti qui ja caniquë jamë no. Toá tsi ja bëhoxni quiha. **36**Jatsi Jesu yopaxo tsi Simón, jahuë rabëti bo, tihi cabá mërahi bocaniquë. **37**Jisi tsi,

—Mia mëracani quiha nohiria tëquë ra —i ja qui jaca niquë.

38Jama,

—Néá ca yaca huëtsa bo qui no cati xo. Jato qui Dios Chani ë yoaxëti xo ra. Ja tsi xo toa ë raahacaniquë —i jato qui Jesu niquë.

39Jatsi Galilea mai tëquë xo tsi Dios Chani ja yoabonaniquë, jato catiti xobo xo na. Yoshi bo ja natsëcaniquë jaa ri.

Leproso ca joni Jesú jénimahuanina

Mateo 8.1-4; Lucas 5.12-16

40 Jatsi lepra jaya ca joni Jesu qui Joniquë jénimahuahacaxëna. Bonohuaxëni ca joni ja ini quiha. Mënihax,
—Mi aapicatsai tsi ëa jénimahuati mëtsa xo mia ra —i Jesu qui ja niquë.

41 Jatsi quiha Jesu cohuënaniquë tsayahax na. Noitiria ca joni ja ini quiha. Jatsi Jesú joni motsaniquë. Motsahax,
—Acasquia ra. Bahuëhacahuë —i ja qui Jesu niquë.

42 Jatsi tapotapiniquë jahuë bono bo. Jénima ja ini quiha.

43 Jatsi jahuë xobo qui raanox pari tsi Jesú yobaniquë:

44—Quiniahue. E aca ca yoayamahuë. Jama, jaboqui arati ibo qui caaparita, mia ja tsayano iquish na. Jatsi Moisés yobani ca ja qui ahuë tépas-hacati, nohiria bo qui mi jénimahuahacaha jismaxëna —i ja qui Jesu niquë.

45 Jama, caquí tsi quiha Jesú ja bax aca ca ja yoabonaniquë pë. Jatsi quiha chani pacanatapiniquë Jesu yoati na. Jaha tsi pë bëro tsi yaca qui jiconoma Jesu ini quiha, naa tihiria ca quëtsohai ca nohiria iqui na. Jaha tsi quiha yaca basi, naa xobo yama cató tsi quiha ja chitëniquë.

Mohitimaxëni ca joni Jesú jénimahuanina

Mateo 9.1-8; Lucas 5.17-26

2 ¹Ichariama ca bari tsi quiha Jesu chitëniquë xobo yama cató no. Jaquirëquë Capernaum qui jahari ja Joniquë jahuë xobo qui. Jatsi quiha jahari ja johai ca nohiria bá nicaniquë. ²Jaha tsi quiha jahuë xobo qui huëstima ca nohiria quëtsoniquë. Jahuë xobo ja rëamëcani quiha. Jasca, caiti cacha xëa yama ini quiha niiti. Jatsi quiha jato qui Jesu chaniniquë, Dios Chani yoahi na. ³Yoajahuano tsi quiha nohiria maxo xobo qui cahëniquë, mohitimaxëni ca joni bëhaina. Cuatro ca joni bá bëni quiha. ⁴Xobo qui cahëhax Jesu qui basimanoma ja icaniquë rë, naa huëstima ca nohiria iqui na. Jaha tsi quiha xobo mapasti tsécatsijahuacaniquë. Quinihuaxo tsi quiha noitiria ca joni ja botëmacaniquë, jahuë oxatí no. ⁵Jabi Jesu qui ja chitimiriacani quiha toa joni ja jénimahuano. Jabi ja chitimicanai ca jisi tsi mohitimaxëni ca joni qui Jesu chaniniquë:

—Masahacaquë mi jocha, noho baqué —iquina.

⁶Jabi toá tsi jodioba yoba tiisimacanaibo tsaho ini quiha. Jesú yoaha ca ja nicacaniquë. Nicahax,

⁷—¿Jénihax tsi toca tsi chanihi ni naa joni sa? Dios pasomaha chanihi quiha pë. Yama tsi xo jocha masati mëtsa cato ra; jaroha tsi xo Dios —i jamë jaca niquë.

⁸Jabi ja shinacanai ca Jesú cahëtapiniquë. Japi jato qui ja chaniniquë.

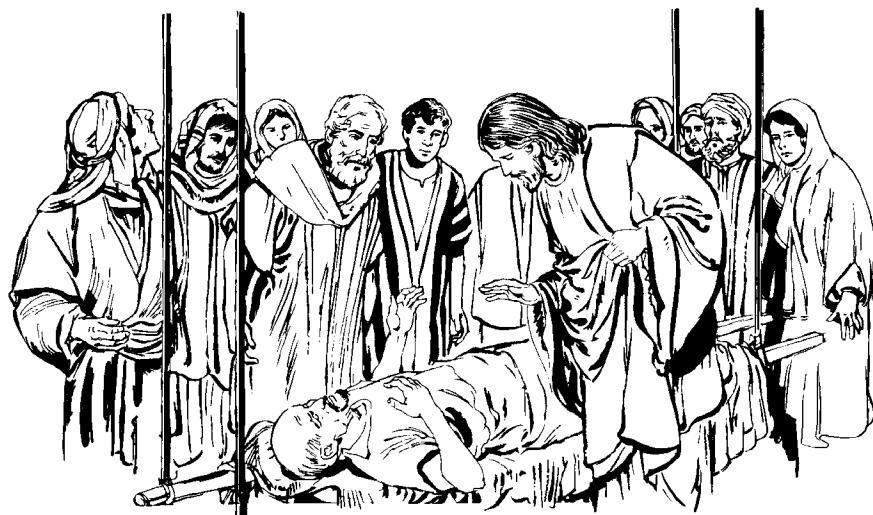
—¿Jéniriahax toca tsi shinacanai rë, éa yoati na? ⁹¿Jéni ca ni toa béroria ca yoati, naa mohitimaxëni ca qui? “Masahacaquë mi jocha” ¿iti ni? “Niina. Cohuë” ¿iti ni? ¹⁰Jabi jocha masati chama Nohiria Baquë jaya ca ma cahëno ra. Tsayacahuë —i jato qui Jesu niquë.

Jatsi mohitimaxëni ca joni qui Jesu chaniniquë:

¹¹—Joihuë. Mi oxati topihuë. Mi xobo qui cata —iquina.

¹²Jatsi joitapiniquë joni ra. Joixo tsi quiha jahuë oxati ja topiniquë. Jatsi quiha xobo ja huajaniquë jato bësojó no. Jaha tsi quiha ja ratëyocaniquë tsayahax na. Tsayaxo tsi Dios ocahuatsijahuacaniquë:

—Anomaria tsi xo naa no tsayahana ra —iquina.

Mohitimaxëni ca Jesú jénimahuahaina

Mateo Jesú quënanina
Mateo 9.9-13; Lucas 5.27-32

13 Jatsi Galilea qui jahari Jesu catéqueniquë. Caxo tsi quiha ja qui quëtsohai ca nohiria tiisimatsijahuaniquë. **14** Ia quënipama tsi quiha gobierno bax nohiria quima parata biti ibo-iboria ca joni Jesú jisniquë, naa Alfeo baqué Mateo. Jahuë oficina xara tsaho ja ini quiha. Jatsi,

—Ea banahuahuë —i ja qui Jesu niquë.

Jatsi quiha Mateo joiniquë. Joixo tsi Jesu ja banahuaniquë. **15** Jaquiréquë Mateo xobo qui Jesu caniquë oriquixëna. Jabi impuesto biti ibo-iboria bo, jochahuaxëni cabو, tihi cabو qui joi Mateó amani quiha Jesu ya oriquiti. Jabi Jesu ja banahuacascani quiha jato ri. **16** Jatsi quiha yosananiquë jodioba chama bo, naa jodioba yoba tiisimacanaibo, jochahuaxëni cabو ya Jesu oriquihai tsayahax na. Jatsi jahuë rabëti bo qui ja chanicaniquë:

—¿Jénixo tsi impuesto biti ibo bo, jochahuaxëni cabو, tihi cabو ya oriquihai ni Jesu pë? —iquina.

17 Jatsi quiha Jesú jato quëbiniquë nicaxo na:

—Doctor qui cayamahi quiha jénima cabو. Jama, doctor ó quëehai ca tsi xo naa anoma cabو. Jasca, shinajaxëni cabو quënahi ë joyamaniquë, jato jocha quima bësomati jochacanaibo quënatí nori —nëa tsi jato qui Jesu nëcaniquë.

Samati jabi

Mateo 9.14-17; Lucas 5.33-39

18 Toatiyá tsi quiha ashimati ibo Juan banahuacanaibo, fariseobo banahuacanaibo, tihi cabو samahi iniquë. Japi huësti huësti ca nohiria Jesu qui bëcaniquë nicaxëna. Johax,

—¿Jénihax tsi samahi ni Juan banahuacanaibo, fariseobo banahuacanaibo? Mi rabëti bo tsi xo toa samayamacanaina pa —i ja qui jaca niquë.

19 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—¿Joní ahui yano tsi samahi ni ahui bichish cato rabëti bo pa? Iyamacani quiha ra. Cohuëti xaba ma xo ra. Jabi ahui bichish ca jato bëtano tsi oriquicani quiha ra. **20** Jama, tobixëhi quiha bari huëtsa, naa ahui bichish ca mëbihacaxëhai ca bari. Toa barí tsi quiha samacaxëcani quiha jahuë rabëti bo cohuëhi na.

(Jabi tocaxëhi quiha noho rabëti bo ri ë caquë no) —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Arati quinia siri jatihaina

Mateo 9.16-17; Lucas 5.36-39

21 Jatsi quiha Jesu chaniniquë nohiria bo qui jahuë arati quinia paxa ca yoati na.

—Quësi paxá tsi quiha raiti siri pishpayamahi quiha nohiria. Anoma quiha. Jabi quësi paxá tsi ja pishpapicano tsi pérësixëhi quiha raiti siri. Pérësixëhi quiha quësi paxa ri, jaha bëquiyamahai iqui na. (Jascaria, mato arati quinia siri jaha bëquiyamahai quiha noho tiisi paxa cato. Jamëri xo.) **22** Jasca, jënë bichi ca sota sirixëni qui jëësihai ca jënë paxa ca rëhuiyamahi quiha nohiria. Rëhuipijahuacano tsi poshixëhi quiha jënë bichi ca sota ra. Jatsi japaquëxëhi quiha jënë. Yoshihuahacaxëhi quiha sota ra. Jama, jënë bichi ca sota paxa ca qui jënëria paxa ca rëhuihacati xo. (Jascaria, anoma tsi xo toa arati quinia sirí tsi noho tiisi paxa ca tiisimahaina ra. Arati quinia huëtsá tsi ja tiisimahacaxëti xo. Mato arati jabi siri jaha bëquiyamahai quiha noho tiisi paxa cato) —nëa tsi nohiria bo qui Jesu nëcaniquë.

Joiti barí tsi Jesu rabëti bá trigo bimi risanina

Mateo 12.1-8; Lucas 6.1-5

23 Joiti barí tsi quiha harina trigo huai bo nacohi Jesu iniquë jahuë rabëti bo ya. Bohopama tsi quiha jahuë rabëti bá trigo bimi risaniquë pití. **24** Jatsi quiha ja qui jodioba chama bo chaniniquë tsayahax na.

—Tsayapa. Anoma ca acani quiha mi rabëti bo ra. Anoma tsi xo toa joiti barí tsi yonocohaina ra —i ja qui jaca niquë.

25 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—¿Quënëhacanish cabó ó tsi noba David yamabá ani ca ma tsayayamayamani, naa jahuë joni bo ya ja paxnaniquë no? **26** Dios xobo qui ja jiconi quiha jahuë joni bo ya, arati ibo ba mapari bixëna. Jabi toatiyá tsi quiha arati ibo bo chama Abiatar i-ipaoni quiha. Jicoxo tsi quiha Dios qui aquëquëmani ca mapari David yamabá bini quiha, pixëna; naa pinoma ca mapari quiha. Jatsi quiha ja bëta inish ca joni bo qui toa roa ca mapari ja ani quiha pití —nëa tsi Jesu nëcaniquë jato qui.

27 Jatsi,

—Joiti bari Diós ani quiha joni mëbixëna ra. Joni acacayamani quiha joiti bari bax na. 28 Jatsi jénima tsi xo toa noho rabëti bá acaina, joiti bari Ibo-iboria ca ë nori iqui na —i jato qui Jesu niquë.

Mëquë choni jaya cato

Mateo 12.9-14; Lucas 6.6-11

3 ¹Catiti xobo qui Jesu jicotéqueniquë. Toá tsi mëquë choni jayanish ca joni ini quiha. ²Jatsi quiha nohiria bá Jesu tsaya-tsayamisniquë ja qui quësocasquí na. Joiti barí tsi joni ja jénimahuaxëti ó ja pasocani quiha. ³Jatsi mëquë choni jayanish ca joni qui Jesu chaniniquë:

—Niihuë. Néri johuë —iquiina.

⁴Jatsi nohiria bo Jesú nicaniquë:

—¿Yoi ni, jia ni joiti barí tsi jia ca acaina? ¿Naa joni mëbixëhi ni noa? ¿Mëbiyamaxëhi ni noa? ¿Xabahamaxëhi ni noa; quëyoxëhi ni noa? —i jato qui ja niquë.

Quëbiyamaniquë nohiria pë. Ja pasicaniquë. ⁵Jatsi caxaxo tsi quiha Jesú jato bëisniquë. Cahëtimaxëni ca nohiria ra. Jato shina yoi iqui tsi Jesu cohuënaniquë. Jatsi noitiria ca joni qui Jesu chaniniquë:
—Mi mëquë yoi mëtahuë —iquiina.

Jatsi quiha joní jahuë mëquë mëtaniquë. Jénimahuahacani quiha jahuë mëquénë. ⁶Jatsi bamaxoma tsi jodioba chama bá jisbayaniquë. Jisbaya tsi maxo huëtsa ya, naa Herodes yonati bo ya ja caticaniquë chaninaxëna, Jesu acascani na.

Ia quëmapó ca nohiria misco bo

⁷Jatsi ia qui Jesu caniquë jahuë rabëti bo ya. Ja caquë tsi quiha banahuacaniquë Galileá ca nohiria misco ra. ⁸Jisti bo Jesú acai ca nicahax bëcani quiha jodioba maí ca nohiria. Jasca, Jerusalén, Idumea, ani Jordán rabëquéxë, Tiro, Sidón mai, tihi cabo ax ja bëcani quiha Jesu jisxëna. ⁹Jatsi quiha quëtsohai ca nohiria iqui tsi jahuë rabëti bo ja yobaniquë ja bax noti rohahuati. Nohiria quima paxati quiha. ¹⁰Jabi huéstima ca ja jénimahuaniquë toa barí no. Ja tsi xo toa ja qui nohiria quëtsoni quiha Jesu motsaxëna. ¹¹Jasca, ja bësojó tsi yoshi jaya ca nohiria mëni-mëniniquë, Jesu tsayahax na. Mënihax yoshi bá quënaniquë:

—Dios Baquë xo mia ra —iquiina.

¹²Jama, jato ja yobarianiquë tsohuë ja iqui ca yoayamati.

Doce ca rabëti bo Jesú binina

Mateo 10.1-4; Lucas 6.12-16

¹³Nohiria bo jénimahuahax tsi témachi Jesu témahinaniquë. Témahinaxo tsi quiha ja bicasni ca joni bo ja quénaniquë ja bëtati. Jatsi ja qui ja bëcaniquë. ¹⁴Doce ca joni bo ja bini quiha ja bëtati, raahacati, Dios Chani yoati. ¹⁵Jasca, chama jato qui ja aniquë yoshi bo tsécati. ¹⁶Jabi doce ca ja bini ca tsi xo naa:

Simón, naa Pedro ja janëni cato,

¹⁷Jacobo, naa Zebedeo baquë,

Jacobo noma Juan, (Boanerges ja quénahacacani quiha,
“Térëhai cato baquë bo” iquiina.)

¹⁸Andrés,

Felipe,

Bartolomé,

Mateo,

Tomás,

Alfeo baquë Jacobo,

Tadeo,

gobierno pasomaha ca Simón,

¹⁹Judas Iscariote, naa jodioba chama bo qui Jesu mëanish cato.

Tíhi cabó Jesú biniquë ja bëtati.

Yoshi bëboti chama Jesú jayahaina

Mateo 12.22-32; Lucas 11.14-23; 12.10

Jaquirëquë xobo qui Jesu jiconiquë jahuë rabëti bo ya. ²⁰Ja qui nohiria misco quëtsotëqueniquë pa. Jabi nohiria iqui tsi pinoma quiha ja icaniquë rë. ²¹Jatsi quiha Jesú nohiria jénimahuahai ca jahuë noma bo, jahuë jahëhua, tíhi cabá nicaniquë. Nicaxo tsi quiha Jesu bichi ja bocaniquë, yoyo jayahai ca quëscjahahuai na.

²²Jasca, jahuë xobo qui caheniquë Jerusalén ca maestro bo, naa Dios yoba cahëxeni cabó. Cahëhax tsi quiha ja nëcacaniquë:

—Jahuë ibo tsi xo Satanás ra. Yoshi bo ibo-iboria tsi xo toa Jesu mëbihai cato. Ja tsi xo toa yoshi tsécati chama jaya xo ra —i jaca niquë pë, ja yoati na.

²³Jatsi nohiria Jesú quénaniquë chani bo jato qui yoaxëna. Ja nécani quiha:

—¿Jénahuariaxo raca Satanás Satanás natsécana? ²⁴Jabi iquinapihi tsi quéyohacaxéhi quiha país ca nohiria ra. Chama yama xo toca ca gobierno ra. ²⁵Jasca, quéyohacaxéhi quiha xobó ca nohiria ra, ja iquinacaqué no. Yonocobéquitimaxéni ca xo rë. ²⁶Japi jamë pasomaha iquinapihi tsi quéyohacaxéhi quiha Satanás chama. Tocapijano tsi basima xo jahuë rëso ra. Jabi tocayamahi quiha Satanás ra.

²⁷¿Jénahuariahax raca joni chamaxéni cato xobo qui joni jicona, jahuë jahuë bo yomaxëna? ¿Jariapari tsi quiha chamaxéni ca joni nêxayamamaxéhi ni? Nêxaxo tsi jahuë jahuë bo yomahi quiha.

²⁸Mato parayamaquia. Nohiria jocha têqué masaxéhi quiha Dios ra. Masahacaxéhi quiha éa pasomaha ca chani ri. ²⁹Jama, Espíritu Santo pi nohiriá ocahuano tsi jahuë jocha shina-bénoyamaxéhi quiha Dios. Quësohacapaoxéhi quiha toa nohiria ra —i Jesu niqué nohiria bo qui chanihi na.

³⁰Jabi toca tsi quiha Jesu chaniniqué:

—Yoshi jaya —i jaca ni quëshpi na.

Jesu jahéhua, jahuë noma bo

Mateo 12.46-50; Lucas 8.19-21

³¹Jatsi xobo qui jahuë jahéhua, jahuë noma bo, tihí cabó bëcaniqué. Xobo cacha nii ja icani quiha. Jatsi chani ja qui ja raacaniqué, cacha ja jono iquish na.

³²Jatsi,

—Cacha tsi xo mi ihua, mi noma bo. Mia mëracani quiha —i Jesu téamë ca nohiria niqué.

³³Jatsi Jesú jato nicaniqué:

—¿Tsohuë ni toa noho jahéhua yoi ra? ¿Tsohuë ni toa ébë xatë yoi bo? —iquiina.

³⁴Jatsi ja téamë ca tsaho ca nohiria qui tsayahax,

—Néá xo noho jahéhua yoi. Néá xo ébë xatë yoi bo. ³⁵Ebë xatë, noho yoxa cato, noho jahéhua tihí ca tsi xo toa Dios shina acai cato iquia —iquiina.

Bëro sayanish cato

Mateo 13.1-9; Lucas 8.4-8

4 ¹Ia Galilea quëmapo xo tsi quiha nohiria bo tiisimati Jesú chitahéhuaniqué. Anomaria nohiria iniqué ra, naa ja qui quëtsocanaibo. Nohiria misco quiha. Ja tsi xo toa iané ca noti qui Jesu

jiconiquë nohiria quima paxaxëna. Jicohax tsi quiha ja tsahoniquë. Quëmapó tsi quiha nohiria tèquë mani ini quiha. ²Jatsi quiha huéstima ca jahuë bo jato ja yoaniquë chaniquí na. Béroria ca jahuë chani ini quiha. Ja nëcaniquë:

³—Bëro sayahi quiha huësti ca joni caniquë. ⁴Jahuë huai sayajahuano tsi quiha huësti huësti ca bëro bahi tapaí xapaquëniquë. Toá ca bëro isa bá piniquë joxo na. ⁵Jasca, bëro huëtsa quiha maxax mai qui xapaquëniquë, naa iriama ca mai cató no. Toá tsi quiha bëro shinahatapiniquë, oti yama pi mai ini iqui na. ⁶Bari tséquëquë tsi quiha ja mëshahacaniquë. Tapo mishni quiha. Ja iqui tsi ja chonicaniquë rë. ⁷Jatsi huësti huësti ca bëro masa xéréquë tsi xapaquëniquë rë. Bëro ya tsi shinahabéquiniquë masara pë. Banaha ca ja mapani quiha. ⁸Jama, bëro huëtsa mai jiaxení ca qui xapaquëniquë. Jocohax jia tsi quiha ja shinahaniquë. Huéstima ca bimi ja saihuacaniquë. Cien ca bëro huësti ca maxó saihuani quiha. Maxo huëtsa tsi quiha setenta. Maxo huëtsa ri treinta —nëa tsi quiha Jesu nëcaniquë.

⁹Jatsi,

—Ea nicaxëti xo jatiroha cabo ra —i Jesu niquë nohiria bo qui.

Jonë ca chani yoati na

Mateo 13.10-17; Lucas 8.9-10

¹⁰Jamë pistia ja no tsi quiha jahuë rabëti bo, toá ca banahuacanaibo huëtsa bo, tihi cabá nicaniquë ja yoaha ca chani yoati na. Jato qui bëronoma ini quiha ja yoahana. ¹¹Jatsi jato ja quëbiniquë:

—Mato qui tiisi acacaniquë, Diós otohai ca yoati tsi jonë ca jahuë bo cahëti. Jama, naa jonë ca jahuë bo cahëyamahi quiha éa pasomaha cabo. Nëca ca chaní tsi, naa ejemplo bá tsi nohiria qui chaniquia, nicaxo ja cahëyamacano iquish na. ¹²Dios quiri ja bësoyamacano, jato jocha masahacayamano iquish na.

Bëro sayanish ca ejemplo Jesú bërohuanina

Mateo 13.18-23; Lucas 8.11-15

¹³Jatsi Jesú jato nicaniquë:

—¿E yoaha ca chani ma cahëyamaha pa? Cahëyamapiquí tsi ¿jénahuariaxo raca é yoaxëhai ca ejemplo huëtsa bo ma cahëna?

¹⁴Bëro sayahai ca tsi xo toa Dios Chani yoahai cato. ¹⁵Huësti

huësti ca nohiria tsi xo toa bahi tapaí ca bëro jascaria. Dios Chani nicacani quiha. Ja nicacano tsi johi quiha Satanás, jato shina ó ca sayaha ca chani tsècaxëna. ¹⁶Nohiria huëtsa tsi xo toa maxax mai qui sayaha ca bëro jascaria. Ranixo tsi Dios Chani biriacani quiha nicaxo na. ¹⁷Jama, jato shina ó tsi tapoyamahi quiha Dios Chani rë. Naamayamahi quiha ja chahahuacanaina rë. Dios Chani iqui tsi nohiria bá jato yosino tsi ja ténëmapihacacano tsi Dios quinia quima casotapicani quiha. ¹⁸Jatsi nohiria huëtsa tsi xo toa masa xéréquë sayaha ca bëro jascaria. Dios Chani nicacani quiha jato ri; ¹⁹jama, Dios quima jato ninihi quiha maí ca jahuë bo, naa jaha ja quëëcanaina. Maí ca jahuë bo shinacani quiha pë. Jatsi Dios Chani, naa sayaha ca bëro tsiihaqui quiha parata ó ja quëëcanaina ra. Tsiihaqui quiha toa jato ranihuahai ca jahuë bo rë. Ja quëshpi tsi jato shina ó tsi anitimaxëni tsi xo Dios Chani ra. ²⁰Jama, tobi quiha Dios Chani bicanaibo, nicaxo na. Mai jiaxëni cato ó ca sayaha ca bëro jascaria ca xo. Dios bax saihuacani quiha. Huësti ca maxo tsi xo cien ca saihuahaina. Maxo huëtsa tsi xo setenta ca saihuahaina. Maxo huëtsa tsi xo treinta ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë, jahuë chani bërohuahi na.

Lamparina ejemplo

Lucas 8.16-18

²¹Jatsi quiha jahuë chani Jesú rëtsaniquë:

—¿Paiti nama, oxati nama, tihi cabo nama jahuë lamparina janahi ni ibo pa, tsamaxo na? Tocayamahi quiha ibo ra. Jahuë ití tsi janahi quiha. ²²Jabi bërohuahacaxëhi quiha jaboqui jonë ca têquë. ²³Ea nicati xo jatiroha cabo ra —i Jesu niquë.

²⁴Jaquirëquë ja nëcaniquë:

—Nicaquí tsi chahahuacana. Jia pi ma nicanoo tsi Dios Chani pi ma jabino tsi mato tiisi anihuaxëhi quiha Dios. ²⁵Oquë ca tiisi bixëhi quiha tiisi jaya cabo; jama, jahuë tiisi pistia roha bënoxëhi quiha nicacasyamacanaibo ra —i Jesu niquë.

Shinahacai ca bëro ejemplo

²⁶Jaquirëquë Jesu nëcaniquë:

—Chani mato qui yoquia Diós otohai ca mato cahëmaxëna. Tobi quiha huai ibo. Jahuë bëro sayahi cahi quiha. ²⁷Sayaxo jisbayahi quiha. Jatsi huinocahi quiha bari bo. Ibo yamano tsi jocohi quiha

toa ja sayahana. Jia tsi shinahahi quiha; jamë no. ²⁸Jabi mai tsi xo toa bëro jocomahaina. Jariapari tsi xo jahuë joco. Jaquirëquë jahuë pëhi. Jarohari tsi xo jahuë bimi shini cato. ²⁹Jahuë bëro shiniquë tsi tësaqui ibo ra. Tsëquëquë tésatiya —i Jesu niquë tiisimahi na.

Mostaza bëro ejemplo

Mateo 13.31-32; Lucas 13.18-19

³⁰Jaquirëquë chani huëtsa Jesú yoaniquë:
—¿Jénahuariaxo Diós otohai ca mato cahémaxëhi ni ëa sa? ¿Jëni ca exemplo yoaxëhi ni ëa sa, mato cahëmati? ³¹Jabi mostaza bëro chani mato yoaxëquia ra. Toca xo Diós otohaina ra. Jabi mishni-mishniria tsi xo toa banaha ca mostaza bëro. ³²Jama, shinahacax pistiama quiha. Tëtëcaria tsi xo jahuë mëshi bo. Planta huëtsa bo oquë quiha. Jasca, mëshi naxérëquë xo tsi jato naha acani quiha isa bo, tëbaquishí racaxëna —i jato qui Jesu niquë, tiisimahi na.

Ejempio bá tsi Jesu chaninina

Mateo 13.34-35

³³Néca tsi quiha huéstima ca ejemplo bo Jesú yoaniquë, Dios Chani nohiria bo tiisimaquí na. Cahëti mëtsa pi ja icano tsi ja tocani quiha. ³⁴Jabi ejemplo bo ja yoarohaniquë tiisimaquí na. Jahuë jabi quiha. Jama, jahuë rabëti bo roha yaquí tsi quiha jahuë chani bo ja bërohuapaoniquë.

Yoshini, choça, tihi cabo Jesú janacamanina

Mateo 8.23-27; Lucas 8.22-25

³⁵Yata, bari caquë tsi quiha jahuë rabëti bo Jesú yobaniquë:
—¿Ia rabëquëx ca qui canomani? —iquina.
³⁶Jatsi Jesu tsaho ca noti qui jahuë rabëti bo jiconiquë. Jicoxo tsi quiha nohiria bo ja jisbayacaniquë. Jisbaya tsi quiha ia ja shitacaniquë. Jatsi jato noti ya noti huëtsa bo shitaniquë jato ri. ³⁷Jatsi iané tsi cosporiatsi yoshi niquë rë. Rëamëtsi quiha jato noti niquë choça iqui na. Jëtëquëpaimaria ja icani quiha. ³⁸Jama, noti chipojó Jesu iniquë. Oxa quiha. Tëpasamëti raca. Jatsi jahuë rabëti bá Jesu bësomaniquë.

—Noqui shinahuë, Maestró. Rësopaima xo noa rë —i ja qui jaca niquë.

³⁹Jatsi Jesu niiniquë. Niixo tsi quiha yoshi, choça, tihi cabo ja raahaniquë:

—Pasihuë. Janacahuë ra —iquina.

Jatsi yoshi xotohai ca janacaniquë. Pasi roha ja ini quiha ra.

⁴⁰ Jatsi jahuë rabëti bo qui Jesu chaniniquë:
—¿Jéniriahax raquécanai ra? ¿Jéniriahax è qui ma chitimiyamaha? —iquina.

⁴¹ Raquëhax,
—¿Tsohuë cara ni naa sa? Ja qui nicahi quiha yoshini, choca, tihi cabو ra —i jaca niquë.

Yoshi jayanish ca jénimahuahacanina

Mateo 8.28-34; Lucas 8.26-39

5 ¹Ia Galilea shitahax tsi quiha Gadara mai qui ja rérëcaniquë.
²Rérëhax noti ax Jesu botëniquë. Jatsi maihuati quini bo, naa cementerio icanai ca ax joni joniquë, ³naa yoshi jaya cato. Toá tsi quiha ja racaniquë, rësonish caba maí no. Anomaria jahuë yoyo ini quiha. Nëxanoma quiha. Jasca, mëchichó nëxanoma ja ini quiha. ⁴Jasca, huéstima tsi jahuë mëquënë, jahuë tahë, tihi cabو næxahacaniquë; mahitsa. Mëchichó toa joni ja næxacaquë tsi quiha mëri tsi ja tésaniquë. Jasca, jahuë tahë achati manë bo ja choshapaoniquë. ⁵Jasca, barihani, baquicha, rësonish caba maí tsi quiha ja cocohi iniquë. Maca bo nacopama tsi ja sai-saini quiha. Quënoxëni ca maxa bá tsi quiha jamë ja quësani quiha. ⁶Jabi basi xo tsi Jesu jisi tsi quiha ja qui ja jabaniquë. Jabahax ja bësojó tsi quiha ja mëniniquë. ⁷Jatsi joi pistiamá tsi quiha ja quënaniquë:

—Ea huënhauayamahuë Jesú, mana ca Dios Baqué. Dios jané tsi éa shinahuë. Ea tënëmayamahuë ra iquia —iquina.

⁸Jabi toca tsi quiha ja chaniniquë Jesú yoaha iqui na,
—Naa joni quima natsëquëhuë ra —i ja qui ja ni quëshpi na.

⁹Jatsi,
—¿Jahuë ni mi jané ra? —i quiha Jesu niquë.
—Seis Mil xo éa —i ja niquë huéstima ca yoshi bo ja jayani quëshpi na.

¹⁰Jatsi Jesu ja bënarianiquë, toa mai quima jato ja raayamano iquish na. ¹¹Jabi toá tsi, basima quiha, huéstima ca yahua jinaya iniquë. Macana xo tsi pihi ja icani quiha. ¹²Jatsi yoshi bá bënaniquë:
—Toa yahua jinaya qui noqui raahuë. Jato qui no jicono ra —iquina.

¹³Jatsi,
—Bocata —i jato qui Jesu niquë.

Jatsi joni quima ax yoshi bo natsëqueniquë. Natsëquëhax tsi quiha yahua jinaya qui ja jicocaniquë. Jatsi jabatsi yahua tirixëni niquë. Dos mil ca yahua quiha. Maca ax rënichihax ia qui ja jabayocaniquë. Ja næachiyocaniquë iané no.

¹⁴Jatsi yahua jinaya obëso cabø jabayocaniquë, ratëhi na. Yacatá ca nohiria, xabachá ca nohiria, tihi cabø yoahi ja bocani quiha.

Jatsi nohiria bo bëcaniquë oca pi ja ni ca jisi na. ¹⁵Jesu ini ca qui cahëxo yoshi jayapaonish ca joni ja jiscaniquë. Jaboqui tsaho ja ini quiha. Raiti sahuë quiha. Yoyo yama, jénima ja ini quiha. Tsayahax ja raquécaniquë. ¹⁶Jabi yoyoxëni ca joni jénimahuahacani ca quinia jisnish cabá yoaniquë bëcanish cabø qui. ¹⁷Jatsi Jesu bënatsi jahuacaniquë jato mai jisbayati.

¹⁸Jatsi jahuë noti qui Jesu jiconiquë jisbayaxëna. Jicojano tsi quiha,

—Mi bëta cacasquia ra —i yoshi jayapaonish ca niquë.

¹⁹Jama, noti qui Jesú jicomayamaniquë. Jicomayamaxo tsi quiha ja qui ja chaniniquë:

—Jahari mi xobo, mi nabo, tihi cabø qui catá. Mi bax Ibobá acana, mia ja shomahuahana, tihi cabø jato mi yoano ra —iquina.

²⁰Jatsi pë joni jisbayaniquë. Jisbaya tsi quiha Decápolis icanai ca yaca bo xo tsi Jesú ja bax ani ca ja yoabonaniquë. Ratëniquë jahuë chani nicanish cabø tëquë.

Jairo jahini, jimiñai ca yoxa jénimahuahacanina

Mateo 9.18-26; Lucas 8.40-56

²¹Jahari ia rabëquëx ca qui Jesu cahëquë tsi toá tsi quiha nohiria misco mani iniquë. Quëmapó nii ja icani quiha. ²²Jatsi quiha ja qui joni joniquë, naa Jairo icanai cato. Jodioba catiti xobo chama quiha. Jesu jisi tsi quiha Jesu tahë tsi Jairo mëniniquë.

²³Mëniñax ja bënarianiquë:

—Anoma xo noho jahini rë. Noho xobo qui johuë. Noho jahi mi motsano ra, ja jénimanano iquish na, ja rësøyamano —iquina.

²⁴Jatsi Jairo ya Jesu caniquë. Banahuaniquë nohiria misco ri, ja qui quëtsocanaina. ²⁵Jabi nohiria xërëquë tsi quiha noitiria ca jimi acai ca yoxa ini quiha. Doce ca año no tsi quiha jimi ja ani quiha. ²⁶Jasca, huëstima ca doctor bo qui ja cani quiha jénimahuahacaxëna. Quëyohacani quiha jahuë parata; jama, jari jasca pi ja ini quiha rë. Oquënahi ja jimi acai ini quiha. ²⁷Jesu

yoati tsi nicahi tsi nohiria xéréquë tsi Jesu cho ja basimaniquë. Basimaxo tsi quiha Jesu sahuëti ja motsaniquë. ²⁸Jabi jamë ja nécani quiha: “Jahuë sahuëti roha pi motsahi tsi jénimaxéquia ra” iquiina. ²⁹Jatsi tocapijaniquë. Bismatapiniquë ja jimihibaina ra. ³⁰Jarohari tsi quiha jahuë chama natséquëha ca Jesú cahétapiniquë. Nohiria naxéréquë bopinaxo tsi quiha ja nicaniquë:

—¿Tsohuë noho sahuëti motsaha? —iquiina.

³¹Jatsi jahuë rabëti bá quëbiniquë:

—Tsayahuë. Anomaria tsi xo toa nohiriá mia tijihacanaina. ¿Jéniriahax raca, “¿Tsohuë éa motsaha?” i mi a pa? —iquiina.

³²Jama, motsahax ca jari Jesú méraniquë, nohiria tsayaquí na. ³³Jatsi raquëtsi yoxa niquë. Ja jénimahuahacaha ca ja cahëni quiha. Japi mémë tsi Jesu qui ja joniquë. Johax Jesu tahë tsi quiha ja mënинiquë. Ja jénimahuahacaha ca ja yoaniquë, parayamaquí na. ³⁴Jatsi Jesu ja qui chaniniquë:

—Mi jénimahuahacaquë cai, mi chitimihai ca iqui na. Bëpasi tsi cata. Jaboqui jénima xo mia —iquiina.

³⁵Jari Jesu ja qui chanino tsi quiha huësti huësti ca nohiria bëcaniquë Jairo xobo ax na, naa jodioba catiti xobo chama. Cahëhx, —Rësoquë mi jahini rë. Maestro jari huënahuayamahuë. Iquë rë —i jahini jahëpa qui jaca niquë.

³⁶Ja yoacana ca chahahuayamahi tsi jodioba catiti xobo chama qui Jesu chaniniquë:

—Raquëyamatsina. E qui roha mi chitimino ra —iquiina.

³⁷Jatsi jahari nohiria bo Jesú raaniquë, jamë cacatsina. Pedro, Jacobo, Juan, Jacobo noma, tihi ca roha ja boniquë. ³⁸Jairo xobo qui cahëxo tsi quiha pacots-huahai ca nohiria, naa araconacanaibo, huini-huinicanaibo, tihi cabro ja jisniquë. ³⁹Xobo qui jicopama tsi quiha,

—¿Jénahuariahax raca nëca tsi araconacanai? Anomaria xo ma pacots-huahaina ra. Rësoyamahi quiha naa baqué. Oxa roha —i nohiria bo qui Jesu niquë.

⁴⁰Jatsi ja osacaniquë. Jatsi xobo cacha nohiria tëquë ja raaniquë. Raaxo tsi quiha jahëpa, jahëhua, ja bëta bëcanish cabro, tihi roha ca ja bëniquë jahi ini ca qui. ⁴¹Jatsi jahini mëquë Jesú biniquë. Bichi tsi,

—Talita, cumi, naa joihuë caí, iquia —i jahi pistia qui Jesu niquë.

Jairo jahi jénimahuahacahaina

42 Jatsi joitapiniquë jahini. Tapiti mëtsa ja ini quiha ra. Jabi doce ca año ja jayani quiha naa xotaco. Jatsi rateníquë nohiria tqué tsayahax na. 43 Jama, nohiria bo Jesú yobaniquë, ja aca ca ja yoayamacano Jasca, jato ja yobaniquë jahi pistia pimati.

Nazaret qui Jesu shishonina

Mateo 13.53-58; Lucas 4.16-30

6 1 Jaquiréquë toa mai Jesú jisbayaniquë. Jisbaya tsi quiha jahari jahanahax ja coni yacata, naa Nazaret icanai ca qui ja bacaniquë jahuë rabëti bo ya. 2 Joiti barí tsi quiha ja cahécaniquë. Cahéxo tsi quiha jodioba catiti xobo xo tsi tiisimatsi quiha Jesú huaniquë. Jabi toá tsi quiha huéstima ca nohiria iniquë araxëna. Jesu chani nicahi tsi quiha ja ratéyocaniquë.

—¿Jahuënia ca naa tiisi ja bini sa? ¿Jénahuariaxo raca naa jisti bo aqui ni pa? 3 ¿Carpintero roha tsi xo naa ra? Maria baqué voi tsi xo naa pë. Jahuë noma bo tsi xo Jacobo, José, Judás, Simón ra. ¿Néá tsi racayamayamahi ni jahuë yoxa cabo ri? ¿Jénahuariahax raca noqui ja oquëna? —nëa tsi nohiria bo nécaniquë Jesu yoati na.

Ja iqui tsi pë jahuë chani ja nicacasyama-caniquë rë. 4 Jatsi Jesú jato yoaniquë:

—Jabi Dios Chani yoati ibo qui nicahi quiha jatiroha ca nohiria ra. Jama, nicacasyamacanaibo tsi xo toa jahuë yacatá ca nohiria,

jahuë jimi bo, jahuë xobó cabó pë. Tihi cabó tsi xo toa jahuë chani nicacasyamacanaibo —i jato qui ja niquë.

⁵Jatsi toa xo tsi jisti bo ati mëtsama Jesu iniquë, ja qui ja chitimiyamacani iqui na. Huësti huësti ca iquicanaibo roha ja jënimahuani quiha, jato ó tsi jahuë mëquë tsi janaquí na.

⁶Ratëni quiha Jesu, ja qui ja chitimicasyamacani iqui na. Jaquirëquë yaca huëtsa bo qui ja caniquë Dios Chani tiisimahi na.

Jahuë doce ca rabëti bo Jesú raanina Dios Chani yoati

Mateo 10.5-15; Lucas 9.1-6

⁷Jaquirëquë jahuë doce ca rabëti bo ja qui Jesú catianiquë. Catiaxo tsi quiha rabë rabë tsi jato raatsijahuaniquë Dios Chani yoati. Jasca, chama jato qui ja aniquë yoshi bo tsëcati. ⁸Jatsi jato ja yobaniquë:

—Mëquëya bocana. Coti jihui roha bocana. Sota, mapari, parata, tihí cabó boyamacana. ⁹Jénima tsi xo chinela sahuëhaina; jama, rabë ca camisa bo ma sahuëyamano —nëa tsi Jesu nëcaniquë, jato yobahi na.

¹⁰Nëca tsi ja rëtsaniquë:

—Yaca qui cahëhax mato qui joi amahai ca nohiria xobó tsi chitécana. Shishohi tsi xobo huëtsa rarinayamacana.

¹¹Yacatá ca nohiriá pi mato joihuayamano tsi mato chani pi ja nicacasyamacano tsi jato bëta chitéyamacana. Jisbaya tsi mato tahë ca cospo toj-tojhacahuë jato jocha jismaxëna. Toca tsi jato qui Dios caxa ma jismati xo —i jahuë rabëti bo qui ja niquë.

¹²Jatsi ja bocaniquë. Dios Chani ja yoabonacaniquë:

—Dios quiri mato quinia yoi ca quima bësocana ra —iquina.

¹³Jasca, yoshi huëstima ca ja tsëcacaniquë. Iquicanaibo ó tsi xëni ja japacaniquë, jato ja jënimahuaquë no. Tihi tsi ja acaniquë, Dios Chani yoaquí na.

Juan yamabo yoati Herodés nicanina

Mateo 14.1-12; Lucas 9.7-9

¹⁴Jabi Jesu yoati tsi chama Herodés nicaniquë, nëama Jesú ani ca chani pacanani quëshpi na. Nicahax tsi quiha,

—Tonia bësotëquë xo Juan yamabo ra. Ja tsi xo toa jisti ati chama jaya xo ra —i Herodes niquë Jesu yoati na.

15 Jasca,

—Dios Chani yoanish ca Elías yamabo tsi xo naa tonia —i nohiria huëtsa bo niquë.

Jama,

—Dios Chani yoati ibo-iboria tsi xo naa, naa noba Dios Chani yoanish cabo jascaria —i huëtsa bo niquë.

16 Nohiria bá yoahai ca nicahax tsi quiha chama Herodes nécaniquë:

—Juan yamabo xo ra. Jahuë mapo ë tēquëësaniquë rë; jama, jaboqui bëso ja nori —iquiina.

17 Jabi siri tsi soldado bo chama Herodés raani quiha Juan qui tsamiti. Juan nëxati ibo chama Herodes ini quiha. Jabi ja bichi ca ahui Herodías iqui tsi quiha preso qui Juan nanëhacani quiha rë. Jabi jahuë noma Felipe ahui chama Herodés bini quiha rë, naa Herodías icanai cato. **18** Jabi jahuë noma ahui ja biquë tsi,

—Binoma tsi xo mi noma ahuini ra. Anoma quiha —i ja qui Juan i-ipaoni quiha.

19 Ja tsi xo toa Juan qui jahuë ahui paxa ca Herodías caxa iniquë. Juan ja acasni quiha pë; jama, ati mëtsama ja ini quiha jahuë bënë Herodes iqui na.

20 Shina jiaxení ca mëstë ca joni Juan iqui ca chama Herodés cahëni quiha. Ja tsi xo toa Juan ja acasyamani quiha, raquéquí na. Japi Juan ó ja bësoniquë. Jasca, ja qui jia quiha Juan chanini ca ini quiha. Nicahax ja shina-huéjénapaoni quiha. **21** Jama, jahuë ahui qui tséquëni quiha Juan namëti xabaca, naa jahuë bënë Herodes coni bari no. Toa barí tsi quiha jahuë nohiria chama bo, jahuë capitán bo, Galileá ca yosibo, tihi cabio qui joi Herodés amaniquë, jahuë fiesta qui ja bëcano. **22** Ja oriquicano tsi quiha Herodías jahi jiconiquë jato bax pabëxëna. Jabi ja pabëhai ca qui raniniquë Herodes, ja bëta oriquicanaibo. Ranihax xotaco qui Herodes chaniniquë:

—¿Jahuë ó quëehai? Ea nicamahuë. Jaha mi quëehai ca mi qui axëquia ra —i ja qui ja niquë.

23 Jatsi ja jurar-aniquë:

—Mia parayamaquia ra. Jahuëcara mi bënähai ca mi qui axëquia ra, naa ë yonahai ca bëquëx tana —iquiina.

24 Jatsi xotaco caniquë jahuë jahëhua nicaxëna.

—¿Jahuë bënaxëhi ni ëa sa? —i jahuë jahëhua qui ja niquë.

Jatsi,

—Ashimati ibo Juan mapo bita —i ja qui ja niquë.

25 Bamahaxma tsi chama Herodes qui jahari ja joniquë. Johax,

—Ashimati ibo Juan mapo ë qui ahuë, ratá no —i chama qui ja niquë rë.

²⁶Jatsi Herodes cohuéniquë nicahax na. Jama, nohiria bësojó tsi “Mia parayamaquia” i ja ni iqui tsi jaha ja quééhai ca xotaco qui ja aniquë. ²⁷Jatsi soldado ja raaniquë Juan mapo biti. ²⁸Jatsi preso qui soldado caniquë. Caxo jahuë mapo ja téquëesaha ca tsi jahari ja bëniquë ratá no. Joxo xotaco qui ja aniquë. Jatsi jahéhua qui jahuë mapo ja aniquë.

²⁹Jabi Herodés ani ca nicahax Juan banahuacanaibo bëcaniquë jahuë yora bixëna. Bixo tsi quiha ja maihuajahuacaniquë.

Cinco mil ca nohiria Jesú pimanina

Mateo 14.13-21; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14

³⁰Jatsi Jesu rabëti bo bacaniquë, naa Dios Chani yoatí raahacanish cabo. Jesu ya catixo tsi quiha jatiroha ca ja acanina, ja tiisimacanina, tihi cabو tsi quiha Jesu ja yoacaniquë.

³¹Jatsi Jesu cacasníquë.

—¿Nohiria yama ca qui nomë canomani? Naa nohiria misco no jisbayano, no joiparino iquish na —i jahuë rabëti bo qui Jesu niquë.

Jabi huéstima ca nohiria ini quiha ja qui bëcanaina, bocanaina. Nohiria iqui tsi quiha piti xaba ja nariscaniquë. Jatsi ja yosanacani quiha. ³²Ja quëshpi tsi iti huëtsa qui ja bocaniquë notí no, jaméjacano iquish na. ³³Jama ja bocanai ca huéstima cabá jisníquë. Tsohuë cara ja icani ca ja cahécana ca tsi rëqué ja jabacaniquë ja rérëcanai ca qui. Ja quénibonacani quiha. Quénihax Jesu bëbo ja cahécani quiha. Jasca basima ca yaca bo ax ja jabacani quiha. ³⁴Jatsi témahinapama tsi quiha naa nohiria misco Jesú jisníquë. Jato ja noini quiha, jaha bësohamaca oveja jascaria ja icani quëshpi na. Japi huéstima ca jahuë bo jato tiisimatsi quiha Jesú huaniquë. ³⁵Yata tsi quiha ja qui jahuë rabëti bo bëcaniquë yobaxëna.

—Caquë bari tia —i Jesu qui jaca niquë. ³⁶Basima ca yaca bo, huai bo, tihi cabو qui nohiria raatsana. Toa xo tsi jahuëcara ca ja copicano piti. Yama tsi xo piti néá no —i jaca niquë.

³⁷Jatsi Jesú nëca tsi jato quëbiniquë:

—¿Mato tsani? Jato pimacana —iquiina. Jatsi ja chanicaniquë: —¿Jénahuariaxo raca tihiria ca mapari no copina, naa nohiria téquë pimaxëna? Copixëniria quiha —iquiina.

³⁸Jatsi Jesú jato yoaniquë:

—¿Jahuë tihi ca mapari jayahi ni nohiria bo ra? Tsayata —iquiina.

Cahéhax,

—Cinco ca mapari, dos ca sanino, tihí cabó jayacani quiha —i Jesú qui jaca niqué.

39 Jatsi nohiria bo Jesú tsahomaniqué huasí no.

40 Maxo cincuenta, maxo cien, toca tsi jato ja tsahomani quiha.

41 Tsahomaxo tsi quiha cinco ca mapari, dos ca sanino, tihí cabó Jesú biniqué. Bichi tsi quiha mana nai qui tsayahax tsi “Gracias” i Dios qui ja niqué piti quëshpi na. Jatsi mapari bo ja tèxenamaniqué. Tèxenamaxo jahué rabëti bo qui ja aniqué nohiria bo taati.

Jquiréqué sani ja tèxenamaniqué nohiria bo taaxéna. **42** Piniqué nohiria tèqueta. Ja sëyayocaniqué. **43** Jquiréqué mapari quësi bo, sanino, naa pihamá ca quësi bo jahué rabëti bá catianiqué. Doce ca caca rëahacaniqué ra. **44** Jabi toá tsi cinco mil ca mapari picanai ca joni bo ini quiha ra.

Jénë cache Jesu conina

Mateo 14.22-27; Juan 6.16-21

45 Nohiria bo pimaxo tsi noti qui jahué rabëti bo Jesú jicomaniqué, jabëbo Betsaida qui ja shitacano iquish na. Jasca, nohiria tèqué jahari jato xobo qui ja raaniqué. **46** Jahué rabëti bo raahax maca bo qui ja caniqué bëhox-xëna. **47** Bari caqué tsi quiha ia nëpax tsi jari noti ini quiha; jamë pistia maí tsi Jesu iquiina.

48 Jatsi noiyamaria tsi ja huasha-huashacanai ca ja jisniqué, yoshi xotohai ca bëcha ja icanaí quëshpi na. Jatsi patiari quëonox pari no tsi quiha jato qui Jesu caniqué, jénë cache cohi na. Copama tsi jato ja tarabicasni quiha. **49** Jatsi jénë tsi Jesu cohai ja jiscaniqué. Bërocamaqui ja iqui ja quëscahuajahuacaniqué. Jatsi ja sai i-caniqué raquéhi na. **50** Jabi ja jiscaniqué jato tèqueta. Jisi tsi ja ratëyocaniqué. Jatsi Jesu jato qui chanitapiniqué:

—Chamacana. Ea yoi xo naa. Raquëyamacana —iquiina.

51 Jatsi noti qui Jesu jicoqué tsi quiha pasiniqué yoshi xotohaina ra. Jatsi ratëyoniqué jahué rabëti bo. Shinati ja cahëyamacaní quiha.

52 Quëstoria ini quiha jato shinana. Jasca, mapari ja tèxenamaqué tsi quiha tsokué yoi ja iqui ca ja cahëyamayoicani quiha.

Genesarét ca iquicanaibo Jesú jénimahuanina

Mateo 14.34-36

53 Jatsi ia ja shitacaniqué. Shitaxo tsi quiha Genesaret mai qui ja rërëcaniqué. Toá tsi jato noti ja nëxacaniqué. **54** Ja témahinacaqué

tsi quiha nohiria bá Jesu cahëtapiniquë. ⁵⁵Jatsi toa maí tsi pacanayocaniquë nohiria, iquicanaibo ja iqui ca qui bëxëna. Jato oxatí tsi anoma cabو ja qui ja bëcani quiha jénimahuahacati. ⁵⁶Jasca, jatiroha ca Jesu cani ca qui, naa yaca bo, jihuëta bo, tihi cabو xo tsi jato anoma cabو ja janacaniquë bahí no. Jatsi Jesu ja bënariacaniquë jénimahuahacati, jahuë sahuëti quëpë roha motsacatsi na. Jabi jénimahuahacani quiha jahuë sahuëti motsanish cabو tëquëta ra.

Nohiria jochamahai cato

Mateo 15.1-20

7 ¹Jatsi jodioba chama bo, jato yoba tiisimacanaibo, tihi cabو caheniquë Jerusalén ax na, Jesu tsayacascani na. ²Jabi jahuë rabëti bo tsayapama tsi quiha chocohama ca mëquënë tsi ja picanai ca ja jiscaniquë. Jodioba jabi, jato yoba, tihi cabو pasomaha ini quiha ja acanaina. Ja quëshpi tsi jodioba chama bo ranimisniquë. ³Jabi jodioba yoba, naa jato naboyamaba yoba siri bo ja aria-ariacani quiha. Pinox pari tsi quiha ja mëchococani quiha. Jato jabi quiha. ⁴Jasca, jato yoba iqui tsi mercadó ca copini ca jahuë bo ja chocohacani quiha pinox pari. Jato jabi quiha. Jasca, jato canico bo, jato olla bo, jato rato bo, tihi cabو ja chocohacani quiha. Jato naboyamabá ani ca yoba quiha. ⁵Jatsi bëcanish ca jodioba chama bá Jesu nicaniquë:

—¿Jénixo tsi noba naboyamabá noqui ani ca yoba ayamahi ni mi rabëti bo? Mëchocoxoma tsi picani quiha pë. Anoma quiha —iquina.

⁶Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—Quiaxëni xo mato ra. Parayamaniquë Isaías yamabo, mato yoati tsi ja quënëquë no:

“Jato janá tsi jia tsi ëa ocahuacani quiha naa nohiria; jama, ëa basi jato shina nori.”

⁷Mahitsa ë qui aracani quiha.

“Dios yoba tsi xo naa’ icani quiha,
jato mahitsa ca yoba nori”

nëa tsi quiha Isaías yamabo nëcani quiha Quënëhacanish cabو ó no. ⁸Tsayacahuë. Dios yoba niaqui mato pë, mato joni bá tiisimahai ca yoba banahuaxëna —nëa tsi Jesu nëcaniquë jodioba chama bo qui.

⁹Jatsi Jesú rëtsaniquë, chanihi na:

—Mato jabi bo, mato yoba bo, tihi cabos banahuaquí tsi Dios yoba-yobaria niaqui mato pë. ¹⁰Jabi Dios yoba Moisés yamabá mato qui aniqué: “Mato jahépa, mato jahéhua noicana” iquiina. Jasca, “Naméhacati xo tsohuécara ca jahué jahépa, jahué jahéhua, tihi cabos ocahuahai cato” i ja ni quiha. ¹¹Jama, mato qui jénima tsi xo mato noitiria ca nabo nicayamahaina rë. “Jishopë. Mato mëbitimaxení xo éa rë, Dios qui noho parata é aquitaha quëshpi na” iqui mato pë, jato mëbicasymahi na. ¹²Jatsi mato nabo mëbiyamaqui mato rë. Mato qui jénima xo toca ca chanihaina pë. Jabi toca tsi Dios yoba niaqui mato ri, ma ani ca yoba ó bësocatsi na. ¹³Jabi tobi huéstima ca toca ca mahitsa ca jabi bo ma acaina rë —nëa tsi Jesu nëcaniqué bëcanish ca jodioba chama bo qui.

Nohiria jochamahai ca jahué bo

Mateo 15.10-20

¹⁴Jatsi nohiria bo quënatéquëhax tsi quiha Jesu chaniniqué:

—Ea nicayocana. Ma cahéno ra. ¹⁵Nohiria jochamayamahi quiha toa ja qui jicohaina. Jama, nohiria jochamahai ca tsi xo toa yoi ca ja shinahai ca ja chanihaina ra. ¹⁶Jabi naa chani nicaxéti xo jatiroha cabos —i Jesu niqué.

¹⁷Jatsi nohiria bo jisbëria tsi quiha xobo qui Jesu jiconiqué. Toa xo tsi jahué rabëti bá nicaniqué ja yoaha ca chani yoati na. Jatsi Jesu chaniniqué:

¹⁸—¿E yoaha ca cahéyamahi ni mato ri ra? ¿Jénahuariaxo raca ma pihai cató mato shina yoshihuana? ¹⁹Shina qui cayamahi quiha piti ra, jahué poco qui nori. Cahax jahué poco ax huajahi quiha —nëa tsi Jesu nëcaniqué.

Jabi ja yoaha cató tsi jatiroha ca piti jénima iqui ca Jesújismani quiha. ²⁰Jatsi ja nëcaniqué:

—Nohiria jochamahai ca tsi xo toa ja shinahaina ra. ²¹Ja xara, naa jahué shina quima ax johi quiha ja shinahai ca yoi cato. Yoi ca shinaquí tsi anoma ca jahué bo aqui quiha rë. Jahué shina yoi iqui tsi yomahi quiha nohiria ra. Ja quëshpi tsi tobi toa joni acaina, joni huëtsa ahui bichiina, ²²yoi ca ó quëémis-haina. Jasca, jato yoi ca shinahai iqui tsi tobi quiha yoi ca acaina, paramis-haina, ranomis-haina, ranimis-haina, jamé shinamis-haina, yoyohaina. ²³Jabi joni xara, naa jahué shina quima ax johi quiha naa yoi ca tēquéta. Ja tsi xo toa nohiria bo jochamahai cato, ja picanai ca nomari —nëa tsi Jesu nëcaniqué.

Carayana ca yoxa Jesu qui canina

Mateo 15.21-28

24 Toa ax riquicaya tsi quiha mai huëtsa, naa yaca Tiro y Sidón basima ca qui Jesu caniquë. Xobo qui jicoxo tsi quiha ja racahi iqui ca Jesú cahëmacasyamaniquë. Jama, méri tsi quiha jahuë iti nohiria bá cahëniquë. Jonënama ja ini quiha. **25** Toatiyá tsi ja racani ca huësti ca yoxá nicaniquë, naa yoshi jaya ca jahi jayanish cato. Nicahax ja qui ja joniquë. Jatsi Jesu bësojó tsi quiha ja mënitätapiniquë. **26** Jabi carayana naa yoxa ini quiha, naa Sirofenicia maí conish cato. Ménixo tsi quiha Jesu ja bënarianiquë jahuë jahi ó ca yoshi natsécati. **27** Jatsi quiha Jesu ja qui chaniniquë:

—¿Jénahuariaxo mia ë mëbina? Jodiobo qui roha ë raahacani quiha shomahuati. Jato ë mëbipariti xo ra. Noba jabi pasomaha tsi xo toa carayanabo mëbihaina. Noba xocoba mapari ini bo qui niahai jascaria xo —i ja qui Jesu niquë.

28 Jatsi yoxá quëbiniquë:

—Jabija, Taitá. Yoiria ca carayana roha ca ëa xo naa ra; jama, ñjato chama quima ax paquëhax ca quëxë mishni bo piyamayamahi ni ina bo ra? Shomahuahacaqui ina bo ri ra —iquiina.

29 Jatsi Jesu yoxa qui chanitëquëniquë:

—Jia tsi xo toa mi quëbihana. Ja iqui tsi mi jahi ë jénimahuaquë ra. Cata. Natséquëquë mi jahi ó ca yoshini ra —iquiina.

30 Jatsi jahari jahuë xobo qui yoxa caniquë. Jénima, oxati raca ja ini quiha, xobo qui ja cahëquë no. Yama jahuë yoshi ini quiha.

Jaro ca joni Jesú jénimahuanina

31 Tiro mai riquicaya tsi quiha Sidón mai Jesu naconiquë Ia Galilea qui caxëna. Decápolis icanai ca yaca bo ja tarabiniquë caquí na. **32** Toa xo tsi quiha patoxi ca jaro ca joni nohiria bá bëniquë ja qui. Bëxo tsi quiha Jesu ja bënariacaniquë, jahuë mëquë jaha ja janano. **33** Japi nohiria misco quima Jesú joni boniquë, jamë pistia ja bëtati. Jatsi joni pahoqui quiní tsi jahuë mëtsis Jesú pahostaniquë. Pahostaxo tsi quiha coshoxo tsi jahuë jana ja motsaniquë. **34** Jaquirëquë nai qui tsayapama tsi quiha ja eësiniquë. Jatsi, —Papéquëhuë ra —i ja qui Jesu niquë.

35 Jatsi nicatapiniquë joni. Bëro tsi quiha ja chaniniquë ra. Jénima quiha jahuë pahoqui, jahuë jana, tihi cabo iniquë. **36** Jatsi nohiria bo qui Jesu chaniniquë:

—E aca ca yoayamatsacana —iquiina.

Jato ja pasimacasni quiha; mahitsa. Jato ja pasima-pasimaquë tsi quiha oquë tsi ja ani ca ja pacanamacaniquë rë. ³⁷ Jatsi ratëyoniquë nohiria tëquë, ja ani ca nicahax na.

—Anomaria tsi xo toa ja acaina ra. Patoxi cabos pasomahi quiha ra. Jaro cabos chanimahi quiha pa —nëa tsi nohiria bo nëcaniquë Jesu yoati na.

Cuatro mil ca nohiria Jesú pimanina

Mateo 15.32-39

8 ¹ Jaquirëquë toatiyá tsi quiha nohiria misco catitëquëniquë, Jesu jiscatsi na. Jatsi jato piti ja quëyocaquë tsi quiha jahuë rabëti bo Jesú quënaniquë:

²—Noitiria tsi xo naa nohiria. Tres ca bari no tsi ë bëta ja icaquë. Jaboqui yama tsi xo ja picanaina rë. ³Paxnacanai ca jato xobo qui jato ë raapino tsi bahí tsi rësocanacaxëcani quiha tonia. Basi-basiria tsi xo toa huësti huësti ca bëcanana —i jahuë rabëti bo qui Jesu niquë.

⁴Jatsi jahuë rabëti bá quëbiniquë:

—¿Jénahuariaxo raca jato bax mapari bo no bina rë? Xobo yama ca iti tsi xo naa ra —iquiina.

⁵Jatsi Jesú nicaniquë:

—¿Jahuë tihi ca mapari yani mato? —iquiina.

—Siete ca mapari roha —i jaca niquë.

⁶Jatsi nohiria misco ca ja tsahomaniquë maí no. Mapari bichi tsi quiha “Gracias” i Dios qui ja niquë. Jatsi mapari ja têxenamaniquë. Têxenamaxo tsi quiha jahuë rabëti bo ja mëaniquë nohiria misco bo taati. Jatsi mapari nohiria bo qui ja mëacaniquë. ⁷Jasca, huësti huësti ca sani mishni ja jayacaniquë. Naa sani bixo tsi quiha “Gracias” i Dios qui Jesu niquë. Jatsi jahuë rabëti bo qui sani ja mëaniquë nohiria bo taati. ⁸Piniquë nohiria tëquëta. Ja sëyayocaniquë. Jabi tobi cuatro mil ca nohiria ini quiha picanaina. ⁹Ja picaquë tsi quiha pihama ca quësi mishni bo ja topicaniquë. Jaquirëquë jato xobo qui nohiria bo ja raaniquë. ¹⁰Raahax noti qui ja jiconiquë jahuë rabëti bo ya. Jicoxo ia ja shitacaniquë.

Jisti jodioba chama bá jiscasnina

Mateo 16.1-4

¹¹Jatsi jodioba chama bo Jesu qui bëcaniquë ja qui joi méraxëna. Jesu tanamacasquí tsi quiha Jesu ja nicacaniquë:

—Mana ca jisti mi ano ra. Jisti pi mi ano tsi mia chahahuaxëqui noa ra —iquiina.

Jabi ja tocacaniquë ja qui quësocastsí na pë. ¹²Jato qui yosanahi tsi quiha jato qui Jesu nëcaniquë:

—Jistí-naxëni xo mato pë. Mato bax ayamaxëquia ra —iquiina.

¹³Jatojisbaya tsi quiha notí qui ja jiconiquë. Jatsi ia ja shitaniquë rabëquëx ca qui.

**Jodioba chama bo, chama Herodes, tihi cabó ó jahuë
rabëti bo Jesú quiniamanina**

Mateo 16.5-12

¹⁴Ia shitapama tsi quiha,

—Jishopë. Mapari piti no shina-bënoquë rë —i Jesu qui jaca niquë.

Jabi huësti ca mapari roha ja jayacani quiha notí no.

¹⁵Jatsi Jesú jato yobaniquë:

—Jodioba chama bo, Herodes, tihi cabó ó tsi quiniacaxëcahuë, mapari levadura jascaria jaca nori iqui na. Mëri tsi pacanahi quiha jato yoi cato ra —iquiina.

¹⁶Jatsi jato xérëquë tsi chaninatsijacaniquë.

—¿Jénijaha sa? Toca tsi chanihi quiha pë, mapari no shina-bënoha iqui na, tonia —i jaca niquë.

¹⁷Jabi mapari yoati tsi ja chaninacanai ca Jesú cahëni quiha. Cahëhi tsi,

—¿Jénihax tsi joi i-icanai rë, naa ma shina-bënoha ca mapari yoati na? —i jato qui Jesu niquë—. Ma shina-bënoha ca mapari shinayamaquia ra. ¿Jari cahëyamacanai? Quëstoria xo mato mapo rë. ¹⁸¿Bëro yama ni mato sa? Jatsi tsayacahuë. ¿Pahoqui jaya ni mato? Jatsi nicacahuë. ¹⁹¿Cinco mil ca nohiria jaboqui ë pimayamaha? Jasca, ¿cinco ca maparí roha tsi jato tëquë ë pimayamaha? Jaquirëquë ñjahuë tihi ca caca ma rëaha, naa mapari pihama cató no? —i jato qui Jesu niquë.

Jatsi,

—Doce ca cacano —i jaca niquë.

²⁰Jatsi,

—Jasca, siete ca maparí tsi cuatro mil ca nohiria ë pimahitaquë ra. Toatiyá tsi ñjahuë tihi ca caca ma rëahitaha, pihama ca maparí no? —i Jesu niquë.

Jatsi jahuë rabëti bá quëbiniquë:

—Siete ca caca no röhahitaquë —iquina.

21 Jatsi,

—¿Jari tsohuë ë nori ca cahëyamacanai? ¿Jari ma pihai ca mapari shinahi ni mato ra? —iquina.

Betsaidá ca bëco ca joni Jesú jënimahuanina

22 Betsaida yaca qui ja cahëcaquë tsi quiha bëco ca joni Jesu qui nohiriá bëcaniquë. Bëxo tsi quiha Jesu ja bënariacaniquë, joni jënimahuati. **23** Jatsi yaca cacha Jesú joni mëpiniquë. Mëpixo tsi quiha jahuë bëro qui Jesu coshohaniquë. Jatsi jahuë mëquë jahá janaxo Jesú nicaniquë:

—¿Jahuë tsayahai? —iquina.

24 Jatsi taisniquë joni. Tais-hax tsi quiha,

—Nohiria bo jisquia. Jama, ë qui bohohai ca jihui bo jisiria ca xo rë —i Jesu qui joni niquë.

25 Jatsi joni bëro Jesú motsatëquëniquë. Ja bëpëquëquë tsi quiha jënimá jahuë bëro iniquë. Béroria quiha jatiroha ca ini quiha.

26 Jatsi Jesú joni raaniquë jahuë xobo qui. Raahax,

—Yaca qui mi jicotëquëyamano. Mi bax ë aca ca nohiria bo mi yoayamano ra —i joni qui Jesu niquë.

—Xabahamati Ibo xo mia —i Pedro nina

Mateo 16.13-20; Lucas 9.18-21

27 Jaquiréquë jahuë rabëti bo ya Jesu caniquë Cesareá ca Filipo mai ó ca yaca bo qui. Bahí copama tsi quiha jahuë rabëti bo Jesú nicaniquë:

—¿Tsohuë ni ëa? ¿Jënihi ni nohiria bo ëa yoati na? —iquina.

28 Jatsi jahuë rabëti bá quëbiniquë:

—“Ashimanish ca Juan yamabo pérë xo mia” ii quiha huësti huësti ca nohiria. “Elías yamabo xo mia” ii quiha nohiria huëtsa bo. “Tonia Dios Chani yoanish ca xo mia” ii quiha tëxë bo —i Jesu qui jaca niquë.

29 Jatsi Jesú jato nicaniquë:

—¿Jënihi ni mato ëa yoati na? ¿Tsohuë ni ëa yoi? —iquina.

Jatsi,

—Dios raahacanish ca Xabahamati Ibo xo mia ra —i ja qui Pedro niquë.

30 Jatsi Jesú jato yobaniquë, Cristo, naa Xabahamati Ibo ja iqui ca yoayamati.

Ja rësoxëhai yoati tsi Jesu chaninina
Mateo 16.21-28; Lucas 9.22-27

31 Jatsi ja rësoxëhai yoati tsi chanitsi Jesu niquë:

—Tënë-tënëxëquia ra, naa Nohiria Baquë ë nori cato. Ea niacaxëcani quiha jodioba yosibo, jato arati ibo ba chama bo, jato yoba tiisimacanaibo rë. Ea namëcaxëcani quiha ra; jama, tres ca bari huinocaquë tsi bësotëquëxëquia ra —nëa tsi jahuë rabëti bo qui Jesu nëcaniquë.

32 Jabi bëro tsi ja rësoxëhai yoati tsi Jesu chaniniquë. Jatsi ori tsi Jesu Pedró boniquë jamë tsi ja qui chanixëna.

—Anoma tsi xo toca tsi mi chanihaina ra —i Jesu qui ja niquë, raahahi na.

33 Jama, Jesu bopinaniquë. Bopinaxo tsi quiha Pedro ja raahaniquë, jahuë rabëti bo tsayaquí na.

—Ea basihuë, Satanás. Dios shinahai ca jasca ma xo toa mi shinahaina, nohiria bá shinahai jascaria nori —i Pedro qui ja niquë.

34 Jatsi jahuë rabëti bo, nohiria misco, tihi cabو Jesú quënaniquë yobati.

—Ea pi banahuacasquí tsi ma acatsai ca ma shinayamati xo. Jaquirëquë mato cruz iacana. Iaxo ëa banahuacahuë. **35** Jabi xabahamahacayamaxëhi quiha jahuë noma jabi ó quëëmisxëni cato. Jama, xabahamahacaxëhi quiha jahuë noma jabi chihohuahai cato, ëa, noho chani, tihi cabو quëshpi na. **36** Jabi jatiroha ca maí ca jahuë bo nohiriá bëbomitsa; jama, tënëtiya qui caapiquí tsi ɿjahuë raca ja bëbona? **37** Jabi jahuë shina pi bënoquí tsi ɿjahuë raca Dios qui nohiriá ana ra, jahuë shina bitëquëxëna? **38** Jabi anoma ca jochahuaxëni tsi xo naa jaboqui bësocanaibo iquia. Jabi ëa, noho chani, tihi cabو qui naa nohiria bo rabino tsi jato qui rabixëquia ëa ri, xaba huëtsá tsi ë joxëquë no. Toa barí tsi ángel bo ya tsi joxëquia ra, noho Jahëpa chamá no ra, naa Nohiria Baquë ë nori cato —nëa tsi nohiria bo qui Jesu nëcaniquë.

9 ¹Jatsi jahuë chani Jesú rëtsaniquë:

—Mato parayamaquia. Chamá tsi joxëhi quiha Diós otohaina ra. Jasca, ja johai ca jisxëqui mato huësti huësti cabو ra, ma rësonox pari —i jato qui ja niquë.

Jesu jabitinina

Mateo 17.1-13; Lucas 9.28-36

2Jatsi seis bari quirëquë, Pedro, Jacobo, Juan, tihí cabó maca qui Jesú boniquë jato bëtarohaxëna. Toá tsi quiha jahuë jaria jabitiniquë jato bësojó no. **3**Joxonariani quiha jahuë sahuëti; huëa jascaria quiha. ¿Tsohuë raca toca tsi raiti joxohuana? **4**Jatsi Elías yamabo, Moisés yamabo, tihí cabó jisiquiniquë. Jesu ya chanihi ja icani quiha. **5**Jatsi Jesu qui Pedro chaniniquë:

—Noqui jia tsi xo nëá no iquiina. Nëá xo tsi tres ca tapas axëqui noa ra; huësti mi-na, huësti Moisés-na, huësti Elías yamabá-na —nëá tsi Pedro nëcaniquë.

6Jabi jahuëcara chaniti Pedró cahëyamani quiha raquëquí na. **7**Jatsi tsëmo joniquë. Joxo tsi quiha jato ja mapaniquë. Jatsi tsëmò ca joi chaniniquë:

—Noho Baqué yoi tsi xo naa ra. Noiquia. E qui jia tsi xo toa ja acaina ra. Ja qui nicacana —i joi niquë.

8Jatsi nëjo nëjo taistapipama tsi quiha yama ca ja jiscaniquë. Jesu roha jato bëta ini quiha.

9Jatsi maca ax botëjacano tsi quiha jato Jesú yobaniquë:
—Ma jisi ca nohiria bo jari yoayamacana. Jariapari tsi rësohax bësotëquëxëquia ra, naa Nohiria Baqué ë nori cato. Jaquirëquë jénima tsi xo nohiria bo ma yoahaina ra —iquina.

10Jatsi ja bëpacaniquë. Jama, ja yoaha ca ja cahëyamacani quiha. Jaha tsi,

—¿Jénihax tsi “Bësotëquëxëquia” i ja a sa? —i jaca niquë chaninahi na.

11Cahëcasquí tsi quiha Jesu ja nicacaniquë:
—“Xabahamati Ibo jonox pari no tsi joxëhi quiha Elías chama jaya ca pari” ii quiha noba yoba tiisimacanaibo. ¿Jabija ni toa ja yoacanaina? —i Jesu qui jaca niquë.

12Jatsi Jesú jato quëbiniquë:
—Jariapari joxëhi quiha Elías, naa Dios chama jaya cato. Joxo tsi jatiroha ca paxahuaxëhi quiha. Jabija tsi xo toa ja yoacanaina. Jama, “Tënëxëhi quiha Nohiria Baqué ri. Niaxëhi quiha nohiria bo rë” ¿i Dios Chani yoanish cabó yamayamani? **13**Jabi joniquë Elías ra, naa Dios chama jaya cato. Ja joquë tsi ja qui nohiria bá yosiniquë rë, mato Quënëhacanish cabá yoani ca jascaria —nëá tsi jahuë rabëti bo qui Jesu nëcaniquë.

Yoyo jaya ca baquë Jesú jénimahuanina
Mateo 17.14-21; Lucas 9.37-43

¹⁴Jatsi maca ax botëxo tsi quiha nohiria misco ja jiscaniquë. Jesu rabëti bo yaxo joi mërahi jodioba chama ini quiha. Jato tëamë tsi nohiria misco mani ini quiha. ¹⁵Jatsi Jesu jisi tsi nohiria bo shina-risiquiniquë. Ja qui ja jabayocaniquë joihuaxëna. ¹⁶Jatsi Jesú jahuë rabëti bo nicaniquë:

—¿Jénixo tsi joi mëracanai? —iquiina.

¹⁷Jatsi toá ca nohiria xérëquë ca joní quëbiniquë:
 —Mi qui noho baquë ë bëquë ra, jénimahuahacati. Yoshi jaya xo rë. Jaro quiha. ¹⁸Noho baquë qui tsamiquí tsi mai qui niahí quiha rë. Jatsi jabacoxhi quiha noho baquë. Xëta mayëquëréhi quiha. Jatsi huishtha-huishtahi quiha ra. Anoma quiha. Jabi, “Noho baquë ó ca yoshi tsécacahuë” i mi rabëti bo qui ë quë. Tsëcatimaxënicana rë —nëa tsi Jesu qui joni nëcaniquë.

¹⁹Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Chitimitimaxëni ca yosaxëni ca nohiria xo mato pë. ¿Jahuë tihí tsi mato tënëxéhi ni ëa ra? Mi baquë néri bëhuë —nëa tsi joni qui Jesu nëcaniquë.

²⁰Jatsi Jesu qui jahuë baquë ja bëcaniquë. Jatsi pë Jesu jisi tsi quiha yoshiní baquë caxo amaniquë. Paqueniquë baquë. Maí tsi ja robi-robiniquë, ja bacoxhaina. ²¹Jatsi pë Jesú jahuë jahëpa nicaniquë:

—¿Jahuë tihí tsi nëca tsi ja ini?

—iquiina.

Jatsi jahuë jahëpa chaniniquë:

—Baquë pistia ax rohari. ²²Huéstima tsi chihi, jënë, tihí cabó qui yoshiní noho baquë niani quiha axëna. Japi noqui shinahuë ra. Noqui mëbihuë ra. Mia roha tsi xo toa ati chama jaya cato ra —i jahëpa niquë.

²³Jatsi,

—“Ati chama jaya xo mia” ëi mi a pa? Acacati xo jatiroha cato, Dios qui chitimihai ca bax na iquia —i jahëpa qui Jesu niquë.

²⁴Jatsi quiha jahëpá quëbitapiniquë:

—Dios qui chitimiquia ra. Jama, ëa chamahuahuë ra, oquë tsi ë chitimino iquish na —iquiina.

²⁵Jatsi ja qui quëtsohai ca nohiria misco anihai ca jisi tsi quiha baquë ó ca yoshi Jesú raahaniquë:

—Natsëquëhuë ra, yoshi jaro patoxi cató. Baquë qui jicotëquëpistiyamariaxëhuë iquia —nëa tsi quiha Jesu nëcaniquë yoshi qui.

26 Jatsi yoshiní jahuë baquë sai i-imaniquë. Caxo amahax tsi quiha ja natsëquëniquë ra. Jabi toa tsi pë chaparoha baquë ini quiha maí no. Ja rësoni nohuria bá quëscahuaniquë. Jaha tsi quiha,

—Naquë baquë ra —i jaca niquë.

27 Jatsi pë Jesú jahuë mëquë achaniquë. Achaxo tsi quiha baquë ja joimaniquë. Niiniquë baquë ra. Jënimia quiha ja iniquë ra.

28 Jaquirëquë, xobo qui Jesu jicoquë tsi,

—¿Jëníxo tsi jahuë yoshi tsécanoma no iqui? —i Jesu qui jahuë rabëti bo niquë.

29 Jatsi Jesú jato yoaniquë:

—Bëronoma tsi xo nëca ca yoshi natsëcahaina ra. No bëhoxhai cató tsi ja natsëcahacaxëti xo ra. Yama xo quinia huëtsa —i quiha jato qui Jesu niquë.

Ja nahai yoati tsi Jesu chanitëquënina

Mateo 17.22-23; Lucas 9.43b —5

30-31 Toa mai ax riquibaya tsi quiha Galilea mai ja nacocaniquë. Nohuria bo basi Jesu chitëniquë jahuë rabëti bo tiisimacatsi na. Chanihi tsi,

—Nohuria bo qui ë mëahacaxëti xo. Jatsi ëa acaxëcani quiha. Jama, tres bari quirëquë bësotëquëxëquia ra —i jato qui Jesu niquë.

32 Jabi Jesú yoaha ca jahuë rabëti bá cahëyamaniquë. Jama,

—¿Jënihi ni mi yoahaina? No joma —iyama jaca ni quiha raquëhi na.

¿Tsohuë ni toa oquë cato?

Mateo 18.1-5; Lucas 9.46-48

33 Jatsi Capernaum yaca qui ja cahëcaniquë. Xobo qui jicoxo tsi quiha Jesú jahuë rabëti bo nicaniquë:

—Bahí bohopama tsi ¿jahuë yoati tsi joi mëranahi ma iqui?

—iquina.

34 Jatsi ja bëpacaniquë, yoacasyamaquí na. Ja bërabicani quiha jato xërëquë ca oquë ca iqui ca yoati tsi chaninahi ja icani quëshpi na. **35** Jatsi Jesu tsahoniquë. Tsahoxo tsi quiha jahuë doce ca rabëti bo ja quënaniquë. Chanihi tsi,

—Ja cho ixëti quiha tsohuécara ca rëquë icatsai cato. Jatiroha cabó ja mëbixëti xo —i jato qui Jesu niquë.

³⁶Jatsi baqué pistia jato nëpax tsi Jesú jananiquë. Baqué icoanax ja rëtsaniquë. Chanihi tsi,

³⁷—Jabi éa joihuahi quiha tsohuécara ca noho jané tsi nëca ca baqué joihuahai cato. Jasca, éa raanish ca ri joihuahi quiha éa joihuahai cato ra —i jahuë rabëti bo qui Jesu niquë.

Jesu rabëti yoi bo

Lucas 9.49-50

³⁸Jatsi Juan chaniniquë:

—Mi jané tsi yoshi natsécahai ca joni no jisitaquë ra. “Ayamahuë ra” i ja qui no itaquë; noba maxo quirima ja iqui iqui na —iquina.

³⁹Jatsi,

—Toa jénëyamacana —i ja qui Jesu niquë—. Ea ocahuatimaxëni tsi xo toa noho jané tsi jisti acai cato ra. ⁴⁰Noba rabëti tsi xo toa noqui pasomahama cato iquia. ⁴¹Mato parayamaquia.

Copihacaxëhi quiha chahahuacanaibo mëbihai cato ra, éa iqui tsi jénepaxa roha jato qui ja aquë no.

Jochati tanamahacahaina

Mateo 18.6-9; Lucas 17.1-2

⁴²Jabi jia tsi é qui chitimicani quiha naa xocobo mishni bo. Japi noitiriaxëhi quiha nëca ca chahahuabëna cabó é quima bësomahai cato ra. Anomariaxëhi quiha jahuë copi ra. Ja acai quëshpi tsi tërotamë ca rënëti maxax ya nëmi ca ia qui ja niahacati xo iquia. Jama, oquëria ca copi bixëhi quiha ra, ja aca ca yoi ca quëshpi na. ⁴³Mato mëquénë pi mato jochamacasno tsi mërësicalahuë. Oquë tsi xo toa mërëxto tsi nai qui cahaina. Noitiria tsi xo toa tënëtiya qui niahacahaina mëquë ya.

⁴⁴Nocatimaxëni tsi xo toa tënëtiya chihi ra. ⁴⁵Jasca, yoi ca qui mato tahë pi mato bono tsi jorësicalahuë. Oquë tsi xo toa jorëxto tsi nai qui cahaina. Noitiria tsi xo toa tënëtiya qui cahaina tahë ya. ⁴⁶Nocatimaxëni tsi xo toa tënëtiya chihi ra. ⁴⁷Jocha quiri pi mato béró mato bësomano tsi bëtséquëcahuë. Oquë tsi xo Diós otomai ca qui huësti ca bëro ya roha jicohaina. Noitiria tsi xo toa rabë ca bëro ya tënëtiya qui niahacahaina ra. ⁴⁸Nocatimaxëni tsi xo toa tënëtiya chihi ra.

⁴⁹“Tënëhai cató tsi rohahuahacaxëti xo jatiroha cabó. ⁵⁰Chopara jia ca jascariacana. Jia tsi xo chopará tëehuahaina. Jama, jahuë tëë

bënopiquí tsi ɿjénahuariaxo ja tēehuana? —nëa tsi Jesu nëcaniquë nohiria bo tiisimahi na.

Ahui niahai yoati tsi Jesú tiismanina

Mateo 19.1-12; Lucas 16.18

10 ¹Jatsi toa ax riququiria tsi, jodioba mai qui Jesu caniquë, naa Jordán rabéquëx cato. Ani Jordan ja shitaquë tsi quiha ja qui nohiria misco quëtsotéquëniquë. Jatsi tiisimatsi Jesú huaniquë. Jahuë jabi quiha.

²Jatsi ja qui huësti huësti ca jodioba chama bo bëcaniquë tanamaxëna. Ja qui joi mératsijahuacani quiha. Jatsi,
—¿Anoma ni joní jahuë ahui niahaina? —i Jesu qui jaca niquë, ja qui quësocascani na.

³Quëbihi tsi,
—¿Jéni Moisés ni? ¿Jahuë yoba mato qui ja ani? —i jato qui ja niquë.

⁴Jatsi jodioba chama bá quëbiniquë:
—Moisés qui jénima ja ini quiha. Jariapari tsi quiha ahui niati papi joni ja huishamani quiha ahui mëati. Ahui qui toa papi mëajahuaquë tsi quiha jénima Moisés qui ini quiha toa jahuë ahui joní niahaina ra —i Jesu qui jaca niquë.

⁵Jatsi,
—Majia —i Jesu niquë—. Mato jochahuaxëni ca quëstoria ca shina iqui tsi toa yoba mato qui Moisés yamabá ani quiha ra. ⁶Dios quinia ma xo toa ahui niahaina ra. Jariapari tsi quiha joni, yoxa, tihi cabio Diós nëhohuaniquë racanabéquiti. ⁷Ja tsi xo toa jahuë jahëpa, jahuë jahëhua, tihi cabio jisbayahi quiha joni, jahuë ahui qui riiti. (Jasca, jahuë nabo jisbayahi quiha yoxa ri, jahuë bënë qui riiti.) Jatsi racanabéquicani quiha. ⁸Toca tsi huëstinacani quiha dos cabio, naa ahui bënë tēquëta. ⁹Jabi Diós racanabéquimaha ca nohiria bá bëquëxyamano ra —nëa tsi jodioba chama bo qui Jesu nëcaniquë.

¹⁰Jatsi xobo qui jicoxo tsi quiha jahuë rabëti bá Jesu nicatéquëniquë, naa joní ahui niahai ca yoati na. ¹¹Quëbihi tsi,
—Jahuë ahui pi niaquí tsi ahui pasomaha jochahi quiha joni, ahui paxa ca ja biquë no. ¹²Jascaria jahuë bënë pi niaquí tsi ja pasomaha jochahi quiha yoxa ri, bënë paxa ca ja biquë no —i jato qui Jesu niquë.

Xocobo mishni bo Jesú shomahuanina

Mateo 19.13-15; Lucas 18.15-17

¹³Hüesti hüesti ca nohiria bá jato xocobo Jesu qui bëniquë, jato ja shomahuano iquish na. Jama, jato nabo raahatsi jahuë rabëti bá huaniquë pë. ¹⁴Jatsi jato ja raahacahai ca jisi tsi quiha jahuë rabëti bo qui Jesu caxaniquë. Chanihi tsi,

—Néri ë qui xocobo bëcano ra. Jato chitiayamacana. Nëca cabototocati quiha Dios. Ja qui jia quiha. ¹⁵Mato parayamaquia. Béroria tsi Diós jato otohai ca bichi quiha xocobo ra. Jabi xocobo jascaria pi Diós otohai ca biyamahi tsi Diós otohai ca qui jicoyamaxëhi quiha mato ra —i nohiria bo qui Jesu niquë.

¹⁶Jatsi xocobo icoxo tsi jato ja shomahuaniquë. Jahuë mëquë jato ó tsi ja janani quiha.

Rico ca ya Jesu chaninina

Mateo 19.16-30; Lucas 18.18-30

¹⁷Bahí tsi Jesu cano tsi quiha ja qui joni jabaniquë. Ja bësojó tsi ja mëniniquë. Mënihax ja chaniniquë:

—¿Jénahuaxëhi ni ëa ra, Maestro jiaxëni cató, bëso-bësopaoxëti? —iquina.

¹⁸Jatsi Jesu ja qui chaniniquë:

—¿“Jiaxëni cato” ëa mi quenaha pa? Yama tsi xo jiaxëni cato ra. Ja huësti ca tsi xo Dios. ¹⁹Jabi Moisés yoba bo cahëqui mia tonia. “Nohiria ayamahuë” ii quiha. Jasca, “Joni huëtsa ahui biyamahuë; yomayamahuë; quiayamahuë; parayamahuë; mi ipa, mi ihua, tihi cabonoihuë,” tihi ca tsi ii quiha jahuë yoba —nëa tsi Jesu nëcaniquë joni qui.

²⁰Jatsi,

—Toa yoba bo tëquë ë nicaquë xocobo xo rohari, Maestró —i Jesu qui joni niquë.

²¹Jatsi noixo joni Jesú bëisniquë. Chanihi tsi,

—Huësti roha tsi xo toa mi naris-haina ati. Cata. Mi jahuëmishni bo tëquë iniahuë. Iniaxo toa parata noitiria cabu qui ahuë. Toca pi mi no tsi mana ca rico ca jahuë bo jayaxëqui mia naipá no. Jaquirëquë johuë. Ea mi banahuano ra —i joni qui Jesu niquë.

²²Jatsi joni cohuënaniquë Jesú yoaha ca nicahax na. Cohuë tsi quiha ja bacaniquë, rico-ricoria ja iqui iqui na.

23 Jatsi nëjo nëjo tsi quiha jahuë rabëti bo Jesú tsaya-tsayaniquë. Chanihi tsi,

—Bérónoma tsi xo toa rico ca joni Diós otohai ca qui jicohaina ra —i jato qui ja niquë.

24 Jatsi rateníquë Jesu rabëti bo, ja yoani ca nicahax na. Jama, jari jasca pi Jesu chaniniquë:

—Bérroma tsi xo Diós otohai ca qui jicohaina ra, noho xocobá.

25 Jahuë chama yoí tsi bérónoma tsi xo Diós otohai ca qui rico ca jicohaina iquia, naa sopiri quini camelló nacohai jascaria nori —nëa tsi jahuë rabëti bo qui Jesu nëcaniquë.

26 Jatsi ratéyorianiquë jahuë rabëti bo ja yoani ca nicahax na. Chaninahi tsi,

—¿Yama tsi xo toa xabahamahacati mëtsa cato rë? —i jaca niquë.

27 Jatsi Jesú jato yoaniquë:

—Jabija. Jamë xabahamatimaxëni tsi xo nohiria. Dios roha tsi xo toa nohiria xabahamahaina. Jatiroha ca ati mëtsa xo ra —iquina.

28 Jatsi Pedró quëbiniquë,

—Tsayahuë. Jatiroha ca no jisbërianiquë mia banahuaxëna —iquina.

29 Jatsi,

—Mato parayamaquia —i Jesu niquë—. Copihacaxëhi quiha ëa banahuahai cato ra. Ea, xabahamati chani, tihí cabi iqui tsi jahuë xobo, jahuë xatë bo, jahuë jahëpa, jahuë jahëhua, jahuë ahuini, jahuë xocobo, jahuë mai, tihí cabi pi jisbëriaquí tsi **30** cien ca veces huino bixëqui ëa banahuahai cato, jaboqui bësohi na. Xobo bo, xatë bo, jahëhua bo, xocobo, mai bo, tihí cabi bixëhi quiha tënëpiquí na. Jasca, mana ca copi bixëhi quiha bësotí paxa ca tsëquëxëquë no. Jatsi bëso-bësopaoxëqui toa. **31** Jishopë. Toa barí tsi jachoxëhi quiha huëstima ca jaboqui rëquë cabi. Jasca, rëquëxëhi quiha huëstima ca jaboqui jacho cabi.

Jesu chaninina ja nahai yoati na

Mateo 20.17-19; Lucas 18.31-34

32 Jerusalén qui jahuë rabëti bo ya capama tsi quiha jato bëbo Jesu cohi iniquë. Shina-huëjë jahuë rabëti bo ini quiha. Jasca, shina-huëjëni quiha bacahai ca nohiria bo ri. Capama tsi quiha jahuë rabëti bo ya roha Jesu chanicananiquë ja rësoxëhai ca yoati na. Chanihi tsi,

³³—Nicapa. Jerusalén qui caqui noa rë. Toa xo tsi arati iboba chama bo, yoba tiisimacanaibo, tihi cabو qui mëahacaxëquia rë. Jatsi ë qui quësocaxëcani quiha, “Namëhacati xo” iquiina. Jaquirëqué ë qui quësodoxo tsi carayanabo qui éa mëacaxëcani quiha acacati.

³⁴Jatsi éa mahuacaxëcani quiha naa carayanabo. Rispichí tsi éa rashacaxëcani quiha. Rashaxo tsi éa namëcaxëcani quiha. Jama, tres bari quirëqué bësotëquéxëquia ra —i jahuë rabëti bo qui Jesu niquë.

Jacobo, Juan, tihi cabá bënanina

Mateo 20.20-28

³⁵Jatsi Jesu qui Juan, Jacobo, tihi cabó bëcaniquë, naa Zebedeo baquë bo.

—Tobi jahuëcara ca no bax mi ano ra, Taitá —i Jesu qui jaca niquë.

³⁶Jatsi,

—¿Jahuë mato bax axëhi ni éa? —i Jesu niquë.

³⁷Jatsi Jesu ja quëbicaniquë:

—Mana xo tsi mi yonano tsi mia tapaí tsi tsahocasqui noa, huësti ca mi mënëcayá no, huëtsa mi mëxojó no —iquina.

³⁸Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Ma bënahai ca cahëyamaqui mato ra. ¿Tënëti mëtsa ni mato ra, naa é tënëmahacapaimaria ca jascaria? Anomariaxëhi quiha noho cohuë. Jasca, anomariaxëhi quiha é tënëhaina ra —i jato qui Jesu niquë.

³⁹Jatsi,

—Jaahuë. Mia jascaria tsi tënëti mëtsa xo noa ra —i Jesu qui jaca niquë.

Jatsi,

—Tënë-tënëxëqui mato ra, naa é tënëmahaca-xëhai jascaria.

⁴⁰Jama, noho mënëcayá ca tsahoti, noho mëxojó ca tsahoti, tihi cabó mato qui ati mëtsama xo éa ra. Dios tsi xo toa tsahoti bo acai cato. Ja shomahuaha cabó qui axëhi quiha ra —i jato qui Jesu niquë.

⁴¹Jabi jaha ja quëecana ca nicahax Jacobo, Juan, tihi cabó qui jahuë rabëti bo tëxëbo caxaniquë. ⁴²Japi Jesú jato catianiquë jato qui chanixëna.

—¿Jato nohiria yonamisyamayamacahi ni païs ca chama bo rë? Chama jayaca xo jato nohiria yonariati ra. ⁴³Anoma tsi xo toa ja

yonamiscanaina; jama, ma tocayamaxëti xo ra. Mato yonati pari ixëti quiha mato ó ca chama manëcatsai cato ra. ⁴⁴Yonati manëxëti xo toa nohiria bo rëquëninicatsai cato. Jatiroha cabó ja mëbixëti xo iquia. ⁴⁵Jabi mai qui ë joyamaniquë mëbihacati; jama, nohiria bo mëbiti nori. Jabi ëmë aquia nohiria bo bax nati, jocha quima huëstima ca nohiria paquëmaxëna —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Bëco ca inish ca Bartimeo Jesú jënimahuanina

Mateo 20.29-34; Lucas 18.35-43

⁴⁶Jatsi Jericó icanai ca yaca qui ja cahëcaniquë. Ja riquicano tsi quiha nohiria misco banahuahi iniquë. Jabi toá tsi naa bahi tapaí quiha Bartimeo, naa Timoteo baquë tsaho iniquë. Bëco ja ini quiha. Toa xo tsi parata bënahi ja iniquë. ⁴⁷Jesu tarabihai ca nicaquí tsi quiha quënatsijahuaniquë. Joi pistiamá tsi quiha,

—Ea shinahuë, David yamaba Baquë Jesú —i ja niquë.

⁴⁸Jatsi raahatsi nohiria bá huaniquë;

—Pasihuë, pasihuë —iquiina.

Jatsi oquë tsi ja quëna-quënaniquë:

—Ea shinahuë ra, David yamaba Baquë —iquiina.

⁴⁹Jatsi Jesu niiniquë. Niihax,

—“Néri johuë” i ja qui cana —i Jesu niquë.

Japi bëco ca ja quënacaniquë.

—Chamahuë. Joihuë. Mia quënahi quiha —i ja qui jaca niquë.

⁵⁰Jatsi jahuë capa, naa pocho jasca ca niahax ja niiniquë. Niihax Jesu qui ja joniquë.

⁵¹Jatsi,

—¿Jënhauaxëhi ni ëa mi bax na? —i ja qui Jesu niquë.

—Taistëquécasquia ra —i bëco ca niquë.

⁵²Jatsi,

—Cata. E qui mi chitimihai iqui tsi taisqui mia iquia —i ja qui Jesu niquë.

Jatsi taistapiniquë joni. Bahí tsi Jesu ja banahuaniquë jaa ri.

Jerusalén qui Jesu jiconina

Mateo 21.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19

11 ¹Jabi yaca Betfagé, yaca Betania, naa Maca Olivo Ya quiri bëso ca yaca qui cahëpama tsi quiha rëquë dos ca rabëti bo Jesú raaniquë. Jerusalén basima ja icani quiha. ²Jato raanox pari tsi quiha jato ja yobaniquë:

—Mato bëbo ca yaca qui jicocana. Jicoxo tsi nëxë ca burro jisxëqui mato, naa masohuahama ca burro quiha. Mériscana. Mérisco tsi näri bëcahuë. ³Jabi, “¿Jénixo tsi burro mériscanai?” i tsohuëcara pi no tsi “Bicatsi quiha Ibo. Tanaxo tsi jahari raaxëhi quiha” i jato qui cana —nëa tsi Jesu nëcaniquë jato raanox pari.

⁴Jatsi ja bocaniquë. Bahí ca burro baquë ja tsayacaniquë. Nëxë ja ini quiha. ⁵Mériscujuacano tsi quiha,

—¿Jénahuariaqui burro baquë mériscanai ra? —i jato qui toá ca nii ca joni bo niquë.

⁶Jatsi joni bo ja quëbicaniquë, naa Jesú yoaha ca jato yoahahi na. Jatsi, —Bicahuë —i jaca niquë.

⁷Jatsi Jesu qui burro baquë ja bëcaniquë. Bëxo tsi quiha jato sahuëti bo ja capohuëcaniquë. Jatsi burro cacha Jesu tsahoniquë. ⁸Jatsi rëquë huéstima ca nohiria bá jato sahuëti bo poohabonaniquë bahí no. Jasca, mëshi bo nohiria huëtsa bá quëesacaniquë bahí tsi poohaxëna.

⁹Jatsi quënatsi rëquë bocanaibo, ja cho bocanaibo, tihi cabá huaniquë.

—Joihuacana ra.

Shomahuahaca ca tsi xo naa Iboba jané tsi johai cato ra.

¹⁰Shomahuaha ca tsi xo noba chama David yamaba chamá tsi johai cato.

Jia tsi ja yonano ra.

Naipá cabá ocahuano ra —nëa tsi nohiria bo nëcaniquë.

¹¹Toca tsi Jerusalén qui Jesu jiconiquë. Jicohax templo qui Jesu caniquë, naa jodioba arati xobo-xoboria. Jicohax ja nëjo nëjo taisniquë, jatiroha ca tsayahí na. Tsayahax Betania qui ja caniquë, jahuë rabëti bo ya. Caniquë bari ra.

Bimiyamahai ca higuera jihui Jesú yoshihuanina

Mateo 21.18-19

¹²Huëaquë Betania ax riququiria tsi quiha paxnahi Jesu iniquë.

¹³Bacapama tsi quiha ori pistia ca higuera bimi jihui ja jisniquë. Japi jihui qui ja caniquë bimi méraxëna. Yama quiha, jahuë pëhi roha.

Jari bimitiya ma quiha. ¹⁴Jatsi higuera jihui qui ja chaniniquë pa:

—Mi bimi pitëquëpistiyamariaxëhi quiha nohiria ra —i jihui quiina.

Jabi ja yoaha ca jahuë rabëti bá nicaniquë.

Jerusalén qui Jesu jicohaina

Templó ca iniacanaibo Jesú jabamanina

Mateo 21.12-17; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22

15 Jerusalén qui cahëhax templo, naa jodioba arati xobo-xoboria qui Jesu jiconiquë. Jicoxo tsi quiha cacha toá ca iniacanaibo raatsijahuaniquë. Raaquí tsi quiha parata rarinamacanaiba mesa

bo ja narabaniquë. Boto iniacanaibo tsahoti bo ja pacanamaniquë.
 16 Jasca, nohiria, naa jato jahuémishni bo iniacascanaibo ja
 quétianiquë, templo qui ja nacoyamacano iquish na. Tihi tsi ja ani
 quiha ra. 17 Jaquiréquë jato ja tiisimaniquë. Tiisimahi tsi,

—“Béhoxti xobo quénahacati xo noho xobo” ɿiyamayamahi ni
 Quénéhacanish cabó? “Néá tsi béhoxti quiha jatiroha ca país ca
 nohiria” ii quiha. Jama, yomacanaiba iti Dios xobo manëmaqui
 mato pë —i jato qui Jesu niquë.

18 Jatsi Jesú aca ca nicaxo tsi quiha jodioba chama bo Jesu qui
 tsamicasníquë, naa arati iboba chama bo, jato yoba yoacanaibo. Ja
 qui caxa ja icani quiha. Japi Jesu ati quinia mératsijahuacaniquë.
 Jama, jari ja qui ja tsamiyamacani quiha nohiria misco iqui na.
 Jari nohiria qui jia Jesú tiisimahai ca ini quiha.

19 Jatsi quiha yata yaca Jesú jisbayaniquë jahuë rabëti bo ya.

Janonish ca higuera jihui

Mateo 21.20-22

20 Huéaquë tsi bahí tsi bohopama tsi quiha higuera jihui ja
 jiscaniquë. Jano tēquë ja ini quiha; bëso yama. 21 Jatsi Jesú
 yoahitaha ca Pedró shinaniquë. Shinahax,

—Tsayapa, Maestró. Naquë mi yosihuahitaha ca jihui ra —i Jesu
 qui Pedro niquë.

22 Jatsi quiha Jesú jato quëbiniquë:

—Dios qui chitimicana. 23 Mato parayamaquia. Dios qui
 chitimiyopihi tsi “Tséquéhuë. Ia qui mimë niahacahuë” iti
 mëtsaxëqui mato naa maca qui. Chitimiyopimano tsi mato qui
 nicaxéhi quiha macana ra. Ocapixéhi quiha mi yoahana iquia.
 24 Ja tsi xo toa “Chitimiyocana” mato qui iquia, ma bëhoxquë no.
 Chitimiquí tsi ma bënáhai ca bixëqui mato. 25-26 Jasca, Dios qui
 bëhoxquí tsi mia ocahuahai cató aca ca shina-bënocana. Jato qui
 caxayamacana. Tocapimano tsi mato jocha shina-bënoxëqui Dios ri.
 Mato qui caxayamaxëqui —nëa tsi quiha jahuë rabëti bo qui Jesu
 nëcaniquë.

Jesu qui jodioba chama bo caxanina

Mateo 21.23-37; Lucas 20.1-8

27 Jatsi Jerusalén qui Jesu bacaniquë jahuë rabëti bo ya. Templo,
 naa jodioba arati xobo-xoboriá tsi ja cono tsi quiha ja qui jodioba

chama bo bëcaniquë. Bëcani quiha arati iboba chama bo, jato yoba tiisimacanaibo, jodioba yosibo. ²⁸Bëxo tsi quiha Jesu ja nicaacaniquë:

—¿Tsohuë mi qui chama aquitaha, templo quima iniacanaibo cacha niati pë? —i ja qui jaca niquë.

²⁹Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—Mato nicapariquia éa ri. Ea pi ma quëbino tsi é qui toca ca ati chama anish ca mato yoaxëquia. ³⁰Jatsi, ¿tsohuë Juan yamabo qui chama ani, jahuë yonoco ati? ¿Dios ni? ¿Joni ni? Toa nicaquia ra —i jato qui ja niquë.

³¹Jatsi joi i-ibëquitsijacaniquë:

—¿Jénihi ni noa rë? “Dios” ipinono tsi jatsi “¿jënixo tsi Juan yamabo ma chahahuayamani?” i noqui xéhi quiha pë. ³²Jasca, ¿jëniriahax raca “Joni” i nona rë? —nëa tsi quiha ja nëcacaniquë chaninahi na.

Nohiria bo qui ja raquëcani quiha, “Dios Chani yoati ibo Juan yamabo iniquë nori” i nohiria bo ni quëshpi na. ³³Ja quëshpi tsi,

—Cahëyamaqui noa —i jaca niquë quëbihi na.

Jatsi,

—E qui toca ca ati chama anish ca mato yoayamaxëquia éa ri —i jato qui Jesu niquë.

Dios Baquë jodiobá niahaina

Mateo 21.33-46; Lucas 20.9-19

12 ¹Jatsi chani huëtsa Jesú yoaniquë nohiria bo tiisimaquí na. Jahuë jabi quiha. Ja nëcaniquë:

—Huai joní ani quiha. Axo tsi quiha toa xo uva icanai ca bimi ja bananiquë. Jaquirëquë tëamë ca panë ja aniquë. Jatsi maxaxá ca trapichi ja aniquë jénëria ati. Axo tsi quiha jaha bësoti xobo ja aniquë, naa torre icanai cato.

‘Jaquirëquë joni huëtsa bo qui jahuë huai ja aqueniquë bimi xatë quëshpi na. Aquëhax jahari xobo qui ja cani quiha. ²Jatsi tësatiya tsëquëquë tsi quiha jahuë huaí ca yonococanaibo qui jahuë yonati ja raaniquë, jahuë bimi xatë biti. ³Jama, ja cahëquë tsi quiha jahuë yonati qui ja tsamicaniquë pë. Tsamixo jahuë yonati ja sëtiacani quiha. Sëtiahax tsi quiha mëquëya jahari jahuë yonati ja raacani quiha. ⁴Jatsi quiha yonati huëtsa ibobá raaniquë. Ja macoaishacani quiha. Bërabihuajahuacani quiha. ⁵Jatsi yonati huëtsa ibobá

raaniquë. Toa yonati ja acaniquë. Huëtsa bo ja raaquë tsi quiha ja jascapijahuá-caniquë. Huësti huësti ca ja sëtiacani quiha. Huëtsa bo ja tēpascani quiha.

⁶Jama, tobi ini quiha huësti ca raahama cato ra; naa jahuë baquë yoi quiha. Jabi jahuë baquë ja noini quiha. Jarohari tsi jahuë baquë yoi ja raaniquë, “Noho baquë yoi roha chahahuacaxëcani quiha tonia” iquiina. ⁷Jama, jahuë baquë jisi tsi, “Iboba baquë tsi xo naa johaina ra. ¿Ai canomani? Axo jahuë huai ibohuaxëqui noa ra” i jaca ni quiha. ⁸Jatsi baquë qui tsamixo tsi quiha ja acaniquë. Axo tsi quiha jahuë huai catcha jahuë yora ja niacaniquë.

⁹Jatsi toa cabo Jesú nicaniquë:

—¿Jénahuaxëhi ni huai ibo, joxo na? Joxo tsi ¿toa joni bo ayamayamaxëhi ni? Axo tsi joni huëtsa bo qui jahuë huai aquëxëhi quiha ra. ¹⁰Jasca, ¿Quënëhacanish cabo ó ca ma jisyamani naa yoati na?

“Oquënaxëhi quiha yosibá niahá ca Maxaxa ra” ii quiha.

“Oquë-oquëria ca tsi manëxëhi quiha ra.

¹¹Diós aca ca tsi xo naa ra.

Noqui jia tsi xo toa ja acana” ii quiha.

¹²Jatsi jodioba chama bo Jesu qui tsamicasníquë, jato yoati tsi ja chaniha ca ja cahëcani quëshpi na. Jama, ja qui tsami-yamajacani quiha nohiria bo qui raquëhi na. Japi jisbaya tsi quiha ja bocaniquë.

Impuesto bo gobierno qui acaina

Mateo 22.15-22; Lucas 20.20-26

¹³Jatsi jodioba chama bo, Herodes yonati bo, tihi cabo Jesu qui raahacaniquë tanamati. Yoi ca chani ja amacasjahuacani quiha ja qui tsamixëna. ¹⁴Jatsi Jesu qui ja bëcaniquë. Chanipama tsi,

—Shina jiaxëni ca parayamahai ca joni tsi xo mia ra, maestró. Nohiria shinahai ca chahahuayamaqui mia. Mi qui jaharisi tsi xo nohiria tēquëta. Dios quiniá roha tsi tiisimaqui mia. Japi mia nicacasqui noa: ¿Romanoba chama-chamaria qui impuesto bo no ati ni, naa noqui jodiobo? ¿Mi qui jia ni? ¿Jato qui axëhi ni noa ra? —i Jesu qui jaca niquë.

¹⁵Jama, ja paracascanai ca Jesú jisniquë. Ja tsi xo toa,

—¿Jénixo tsi éa tanamacascanai ra? Parata néri bëcahuë.

Jiscasquia —i jato qui Jesu niquë.

¹⁶Jatsi parata ja qui ja bëcaniquë. Jatsi,

—¿Tsohuë bëmana jaya ni naa parata ra? ¿Tsohuë ni naa janë ibo? —i jato qui Jesu niquë.

Jatsi,

—Romanoba chama-chamaria bá-na —i jaca niquë.

¹⁷Jatsi,

—Romanoba chama-chamaria quiha jahuë jahuë bo têquë acana. Jasca, Dios qui jahuë jahuë yoi bo acahuë —nëa tsi jato qui Jesu nëcaniquë.

Jatsi ja ratëcaniquë ja yoahaha ca qui.

Bësotëquëxëhi ni nohiria

Mateo 22.23-33; Lucas 20.27-40

¹⁸Jatsi Jesu jisi bocaniquë maxo huëtsa, naa saduceobo icanai cabio. “Yama tsi xo nohiria bësotëquëhaina” inish ca maxo tsi xo naa. Jesu ja nicacaniquë jato ri tanamaxëna.

¹⁹—“Baqué bo yama pi joni rësono tsi jahuë ahui bixëti xo jahuë noma. Bixo tsi jahuë rëquëmë bax xocobo ja saihuati xo” i Moisés yamabo ni quiha, Maestró. ²⁰Jabi seis ca noma bo jayapaoni quiha joni. Jatsi ahui naa joní bini quiha. Jatsi xocobo yama tsi ja rësoniquë. ²¹Ja rësoquë tsi quiha jahuë xachacató jahuë ahui biniquë, ja bax xocobo saihuaxëna. Xocobo saihuahaxma tsi quiha ja rësoniquë jaa ri. Jaquiréquë jahuë nomá jahuë ahui biniquë. Xocobo saihuahaxma tsi quiha ja rësoniquë jaa ri. Toca tsi jahuë noma bo têquëtá toa jasca ca yoxa bini quiha ahui iti. ²²Xocobo ja saihuapistia-yamariacani quiha. Jarohari tsi quiha rësoniquë yoxa ri. ²³Jabi nohiria bo bësotëquëno tsi ¿tsohuë ahui ixëhi ni naa yoxa sa? Siete ca bënë ja jayani quiha bësoquí na —nëa tsi quiha Jesu qui ja nëcacaniquë tanamaxëna.

²⁴Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—Janyama xo mato ra, Quënëhacanish cabio, Dios chama, tihí cabio ma cahëyamahai iqui na. ²⁵Jabi Diós nohiria bësotëquëmano tsi naipá ca ángel bo jascaria icaxëcani quiha ra. Ahui bo, bënë bo biyamacaxëcani quiha. ²⁶Jabi, “Bësotëquëxëhi quiha nohiria” ¿ii ni mato sa? ¿Tonia Moisés yamabá quënëni ca ma jisyama-yamani, naa mëshohai ca pëtoro ó ca Dios chanini ca ja quënëni cató no? Toca tsi Moisés qui Diós yoani ca quënëhacani quiha. “Abraham, Isaac, Jacob, tihí cabá-na Dios ca éa xo naa ra” i Moisés qui Dios ni quiha. Jabi “Abraham yamabo, Isaac yamabo, Jacob yamabo,” iyama ja ni quiha ra, bëso jaca nori iqui na. ²⁷Bësoyama caba Dios

ma xo Dios ra; jama, bësocanaibá-na nori. Japi janyama xo mato ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë jato qui, naa “Bësotéquëyamaxëhi quiha nohiria” inish cabó qui.

Oquë-oquëria ca yoba

Mateo 22.34-40

28 Jabi toá tsi nii quiha maestro iniquë, naa jodioba yoba tiisimahai cato. Saduceobo ya Jesu chaninahai ca ja nicani quiha. Jasca, jia tsi quiha Jesú jato quëbini ca ja jisni quiha. Jisi tsi Jesu qui ja joniquë jaa ri nicaxëna.

—¿Jéni ca yoba ni toa oquë-oquëria cato sa? —i Jesu qui ja niquë.

29 Jatsi quiha Jesú quëbiniquë:

—Oquëria ca yoba tsi xo naa, Israel cabá. Nicacahuë. Huësti roha tsi xo nohiria ba Ibo ra. Noba Ibo Dios qui no arahai ca tsi xo naa ra. 30 Jatsi mato joiti têquëta, mato shina têquëta, mato coshi têquëta, tihi cabá tsi mato Ibo Dios yoi ma noiti xo iquia. 31 Jaquirëquë tobi yoba huëtsa. Oquëria ca yoba tsi xo toa ri. Mabë xatë yoi bo ri ma noixëti xo, mamë ma noihai jascaria. Jabi yama tsi xo toa naa dos ca yoba bo oquë cato ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë naa maestro qui.

32 Jatsi jodioba yoba tiisimahai ca joni quëbiniquë:

—Jia tsi xo toa mi yoahana, Maestró. Jabija tsi xo. Yama tsi xo Dios huëtsa. Ja huësti ca tsi xo Ibo Dios ra. 33 Jabija ra. Jasca, noba joiti têquëta, noba shina têquëta, noba coshi têquëta, tihi cabá tsi Dios no noixëti xo. Jasca, nobë xatë yoi bo no noixëti xo ra. Yama tsi xo toa dos ca yoba oquë cato ra. Dios qui altar ó ca yohina no mëshahaina, jahuëcara huëtsa Dios qui no acaina, tihi cabo no acai ca oquë-oquëria tsi xo toa dos ca yoba no nicahaina ra —nëa tsi quiha Jesu qui joni nëcaniquë.

34 Jabi jia tsi toa joni quëbini quiha. Nicahax,

—Diós otohai ca qui basima xo mia ra —i ja qui Jesu niquë. Jaquirëquë nohiria bá Jesu nicacasyamani quiha ja qui raquëquí na.

David yamaba Ibo Cristo inina

Mateo 22.41-46; Lucas 20.41-44

35 Arati xobo-xoboria xo tsi tiisimapama tsi quiha Jesú nohiria bo nicaniquë:

—“David yamaba chahitaxocobo ixëti xo Cristo, naa nohiria bo Xabahamati Ibo” ¿iyamayamacahi ni mato yoba tiisimacanaibo?

¿Jënihax tocacahi ni? ³⁶Espíritu Santo rëamëhax tsi ¿David yamabo nëcayamayamani?

“Mia oquëhuanox pari tsi,
jariapari mia pasomaha cabo bëboxëquia,
jato mi yonano’ i noho Ibo qui Dios ni quiha”
i David yamabo niquë pa. ³⁷“Noho Ibo” ci David yamayamani,
Cristo yoati tsi chanihi na? Jatsi, ¿jënahuahax jari jahuë
chahitaxocobo ii ni ra? —nëa tsi Jesu nëcaniquë, jato nicahi na.

Yoba tiisimacanaibo pasomaha Jesú chaninina

Mateo 23.1-36; Lucas 20.45-47

Jabi tobi quiha huëstima ca nohiria mani iniquë. Ja raniranicaniquë jahuë chani nicahax na. ³⁸Jatsi jato tiisimatsi quiha Jesú huaniquë:

—Yoba tiisimacanaibo qui quiniacaxëcahuë. Jato sahuëti têtëcaria bá tsi bohocani quiha pë. Nohiria bá jato joihua-joihuahai ca ó pasocani quiha ra nicaxëna. ³⁹Jasca, nohiria bo oriquibëquinapino tsi oquë-oquëria ca tsahoti bicascani quiha pë. Jasca, catiti xobo qui jicoxo tsi oquë ca tsahoti bo ó quëecani quiha tsahoti. ⁴⁰Jabi naa joni bo tsi xo toa imanish ca yoxa ba jahuë bo yomacanaibo ra. Yomapama tsi quiha nohiria bo bësojó tsi bëhox-bëhoxcani quiha pa. Anomariaxëhi quiha Diós jato copixëhaina iquia —nëa tsi quiha Jesu nëcaniquë.

Imanish cató Dios qui ofrenda anina

Lucas 21.1-4

⁴¹Arati xobo tahë tsi tsahopama tsi quiha nohiria bá jato parata caja qui nanëhai ca Jesú tsaya-tsayaniquë. Bëcaniquë huëstima ca rico cabo jato parata axëna. Huëstima ca parata ja acani quiha. ⁴²Jatsi, noitiria ca bënë imanish ca yoxa joniquë. Joxo tsi quiha dos ca parata roha ja nanëniquë. Copiriama ca parata quiha. ⁴³Tsayaxo tsi quiha jahuë rabëti bo Jesú quënaniquë.

—Anomaria tsi xo toa bënë imanish ca yoxá Dios qui acana ra. Jatiroha ca nohiria huëtsa bá aca ca oquë tsi xo toa ja acana iquia. ⁴⁴Jari huëstima ca parata jayacaxo têxë bo ra. Narisyamacani quiha. Pistia roha tsi xo toa ja acanana ra. Jama xo naa yoxa iquia. Jatiroha ca ja aquë ra; naa jahuë oriquiti copiti parata quiha —i jahuë rabëti bo qui Jesu niquë.

“Quëyohacaxëhi quiha jodioba arati xobo” i Jesu nina
Mateo 24.1-2; Lucas 21.5-6

13 ¹Arati xobo Jesú jisbayano tsi quiha ja qui chaniniquë jahuë rabëti huësti cato.

—Tsayapa, Maestró. Anomaria tsi xo naa xobo ra. Tio bo ria ca jahuë maxax bo ra —i Jesu qui ja niquë.

²Jatsi quiha Jesú quëbiniquë:

—Jabija. Naa xobo tsayacahuë. Jaboqui nii xo. Jama, potashacaxëhi quiha naa arati xobo tëquë iquia. Matsami matsami niyyamaxëhi quiha huësti ca maxaxa ra —i Jesu niquë.

Xaba rëso jisti bo

Mateo 24.3-14; Lucas 21.7-19

³Jabi arati xobo bëbo, naa Maca Olivo Ya tsi tsaho quiha Jesu iniquë. Tsahojano tsi quiha Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, tihi caboj qui bëcaniquë nicaxëna. Yama nohiria huëtsa jato bëta ini quiha. Jatsi,

⁴—¿Jénixo tsi ocapixëhi ni naa mi yoahana rë? ¿Jahuë jisti jisxëhi ni noa ra naa mi yoaha ca jatiyoxëquië no? —i Jesu qui jaca niquë.

Jatsi Jesu nëcaniquë:

⁵—Quiniacaxëcahuë, ma parahacayamano. ⁶Jariapari tsi noho jané tsi bëcaxëcani quiha huëstima ca mahitsa ca joni bo. “Ea ti tsi xo nohiria bo Xabahamati Ibo-iboria” i nohiria bo qui xëhi quiha. Toca tsi huëstima ca nohiria bo paracaxëcani quiha.

⁷Jatsi país ca nianahaina, nohiria huëtsa iquinacatsai ca chani, tihi cabo nicaxëqui mato. Nicahi tsi raquëyamacana. Ocapixëhi quiha ra. Jama, jari tobi jahuë rëso. ⁸Jariapari huësti ca país pasomaha nianaxëhi quiha país huëtsa. Jasca, chama huëtsa pasomaha iquinaxëhi quiha chama huëtsa. Jasca, toatiyá tsi biniacaxëcani quiha huëstima ca nohiria. Jasca, huëstima ití tsi yajoriaxëhi quiha mai. Jariapari ca nohiria bá tënëhai ca chitahë roha tsi xo naa ra, naa yoxá jahuë baquë comahai ca pahë jascaria.

⁹Quiniacaxëcahuë. Mato qui tsamicaxëcani quiha. Tsamixo tsi policía bo qui mato bocaxëcani quiha quësoxëna. Jasca, catiti xobo xo tsi mato rashacaxëcani quiha. Jasca, chama bo, presidente bo, tihi cabos bësojó tsi niixëqui mato éa iqui na. Jatsi jato qui Dios

Chani ma yoaxëti xo. ¹⁰Jasca, jatiroha ca nohiria qui yoahacaxëti xo Dios Chani. ¹¹Jabi mato qui ja tsamipicano tsi policía bo qui mato ja bocano tsi jato qui ma chanixëti ca yoati shina-huëjënayamacana. Toa xaba tsëquëno tsi mato qui acacaxëhi quiha ma yoaxëti cato. Toatiyá tsi ma chanino tsi ma yoaxëti ca mato jismaxëhi quiha Espíritu Santo. Chaniyamayoixëqui mato, Espíritu Santo nori. ¹²Toatiyá tsi jahuë xatë yoi mëaxëhi quiha huëtsa, namëhacati. Jasca, jahuë baquë pasomaha ixëhi quiha jahëpa ri. Jasca, jato nabo qui caxacaxëcani quiha xocobo ri. Caxaquí tsi chama bo qui jato nabo mëacaxëcani quiha namëhacati. ¹³Ea tahëhax tsi mato qui caxayocaxëcani quiha nohiria tëquëta. Jama, xabahamahacaxëhi quiha jahuë rëso qui tënëyocanaibo, naa bamayamacanaibo.

Quëras ca joni jisiquixëhaina Mateo 24.15-28; Lucas 21.20-24

¹⁴Toatiyá tsi “Quëyomisxëniria ca Yoixëni ca” jisxëqui mato ra. Raquëria ixëhi quiha. Jahuë iti ma tsi niixëhi quiha ra. Jabi naa quénëni ca tsayahai cató cahëno ra. Jatsi naa quëyomisxëniria ca yoixëni ca jisi tsi maca bo qui jabaxëti xo jodioba maí cab. ¹⁵Toatiyá tsi jato xobo qui jicoyamaxëti xo cacha ca nohiria, jato jahuë bo bixëna. Ja bamayamacano. ¹⁶Jasca, jahuë sahuëti biti bacayamaxëti xo huaí ca yonocohai cato. Ja bamayamano. ¹⁷Toatiyá tsi noitixëhi quiha tohoya ca yoxa bo, baquë pistia jaya cabi ri. ¹⁸Dios qui bëhoxcana, matsityá tsi ja ocapiyamano iquish na. ¹⁹Toatiyá tsi anomariaxëhi quiha nohiria bá tënëhaina. Mai nëhohuahacaqué rohari tsi nëca tsi tënëpistia-yamariani quiha nohiria bo ra. Toatiyá tsi oquë-oquëriaxëhi quiha naa nohiria bá tënë-tënëhaina. ²⁰Jama, toa tënëti xaba Diós chitiyamarohapino tsi yama ca nohiria xabahamahacaqué aquë ra. Ja bini ca nohiria bo bax toa xaba chitioxëhi quiha.

²¹Jatsi, “Nëá xo noqui Xabahamati Ibo; toá xo ra” i tsohuëcara pi no tsi jato chahahuayamacahuë. ²²Toatiyá tsi jisiquixëhi quiha mahitsa ca xabahamati ibo bo. Jasca, jisiquixëhi quiha naa mahitsa ca Dios Chani yoacanaibo ri. Jisiquixo tsi jisti bo acaxëcani quiha pë, Diós bini ca nohiria bo paraxëna tonia. ²³Jatsi quiniacaxëcahuë. Mato yobapariquia ja tocapiroxi pari.

Nohiria Baqué johaina
Mateo 24.29-31; Lucas 21.25-28

24 Toatiyá tsi anomariaxéhi quiha toa ténétiya ra.
 Jaquiréquë tsémonaxéhi quiha bari.
 Jasca, huahuayamaxéhi quiha oxé.
 25 Nai ax paquéxéhi quiha naipá ca huishti bo.
 Yajohacaxéhi quiha mai. 26 Jatsi naipá tsi jisiquixéquia, naa
 Nohiria Baqué è nori cato. Jatsi araxéhi quiha maí ca
 nohiria bo tquééta. 27 Jatsi jatiroha ca quinia, naa norte,
 sur, este, oeste, tihi cabو qui noho ángel bo raaxéquia.
 Toca tsi noho nohiria bo, naa è bini cabو catiacaxécani
 quiha.

Higuera jihui jisti
Mateo 24.32-35; Lucas 21.29-33

28 Jabi higuera jihui jisti tsayano. Ja botoxno tsi basima xo
 oitiya; toa cahéqui mato. 29 Jascaria, è yoaha ca jahuë bo ocapiti
 chitahéno tsi basima tsi xo toa è johaina. Joti basima xo èa.
 30 Mato parayamaquia. Jabi naatiyá ca bésocanaibo rësonox pari
 no tsi ocapixéhi quiha è yoahana. 31 Huinocaxéhi quiha naipa,
 mai, tihi cabو; jama, huinoca-pistiyamariaxéhi quiha noho
 Chani ra.

Jesu johai ca hora
Mateo 24.36-44

32 Jabi yama tsi xo toa è joxéhai ca bari hora cahéhaina.
 Cahéyamahi quiha naipá ca ángel bo. Cahéyamaquia èa ri, naa
 Dios Baqué è nori cato. Toa bari cahéhi quiha Jahépa Dios
 roha. 33 Jatsi quiniacaxécahuë. Jaha bésocahuë, mato ibo johai
 ca bari ma cahéyamahai quéshpi na. 34 Jabi joni jahuë xobo
 qui bacahai ca jascaria tsi xo toa è joxéhaina. Canox pari tsi
 èjahuë xobo ó jahuë yonati bo bësomayamaxéhi ni ibo? Jato
 yonoco yoi jaya xo jahuë yonati bo tquééta. Jasca, “Caiti ó
 bësohuë” i quiha jahuë caiti obëso ca qui. 35 Jatsi jaha ma
 bësocano mato ri. Ibo johai ca hora cahéyamaqui mato ra.
 ¿Jénino cara ca tia? ¿Yata ma ni? ¿Baquechá ma ni? ¿Huéatisca
 ma ni? ¿Baquechmari ma ni? 36 Méri joquí tsi ma oxahai ca

ja jisyamano ra. ³⁷ Ja tsi xo toa jaha bësocahuë. Bacaxëquia ra. “Jaha bësocahuë” iquia jatiroha cabo qui —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Jesu qui ja tsamicascanina

Mateo 26.1-5; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53

14

¹Jabi tsëquëpaimaria tsi quiha jodioba pascua fiesta iniquë. Dos ca bari roha quiha. Toatiyá tsi levadura yama ca mapari ja pi-pipaocani quiha. ²Jasca, toatiyá tsi jodioba chama bo, naa arati ibo bo, yoba tiisimacanaibo, tihí cabó Jesu qui tsamicasníquë. Tsamicasquí tsi quinia mërahi quiha ja icaniquë Jesu ati.

—Fiesta no tsi achanoma quiha. Caxanaxëhi quiha yacatá ca nohiria rë —i quiha jaca niquë.

Perojomé tsi Jesu tahë ashimahacanina

Mateo 26.6-13; Juan 12.1-8

³Jabi yaca Betaniá tsi quiha Jesu iniquë, naa bonohuaxëni ca Simón xobó no. Oriquijano tsi quiha ja qui yoxa Joniquë. Alabastro icanai ca botella ja jayani quiha. Copixëniria ca perojome rëamë ca botella quiha. Joxo tsi quiha ja térëjëhaniquë. Térëjëhaxo tsi quiha Jesu mapo qui ja japaniquë. ⁴Jatsi caxanatsi toá ca nohiria huësti huësti ca niquë tsayahax na.

—Jishopë. ⁵Iniarohapixo tsi huëstima ca parata, naa huësti ca año sueldo no jayaqué aquë rë. Toa parata noitiria cabo qui ati no iquë aquë rë —i jaca niquë.

Jatsi yoxa ja raahacaniquë.

⁶Jatsi,

—Iquë. Iquë. ¿Jéniriaxo tsi raahacanai? Jiaría tsi xo toa é bax ja acana ra. ⁷Mato bëtarohaxëhi quiha noitiria cabo. Xaba huëstima ca jayaxo mato jato mëbiti. Jama, éa ti tsi xo toa mato bëta naamayamahai cato. ⁸Ati mëtsa iqui ca naa yoxá aquë ra. Jiaría quiha. Noho mapo qui perojome ja japaqué ra, maihuahacati noho yora shomahuaxëna. ⁹Mato parayamaquia. Ja aca ca nicacaxëcani quiha maí ca nohiria bo tëquëta, naa Dios Chani yoahacahai cato xo na. Jatsi naa yoxa shinaxëhi quiha nohiria bo, nicaxo na —nëa tsi quiha Jesu nëcaniquë.

Chama bo qui Jesu Judás mëacasnina

Mateo 26.14-16; Lucas 22.3-6

¹⁰Jatsi arati iboba chama bo qui Judas Iscariote, naa Jesu rabëti bo ó ca huësti ca caniquë jato qui mëacatsi na. ¹¹Jahuë chani nicahax ranitsi quiha jodioba chama bo ni quiha. Jatsi,
—Jesu quëshpi tsi parata mi qui axëqui noa —i jaca niquë ja qui.
Japi jato qui Jesu mëati xaba jia ca mératsi quiha Judás huaniquë.

Pascua fiesta

Mateo 26.17-29; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Co. 11.23-26

¹²Jabi pascua fiesta chitahë ca barí tsi quiha oveja bo tēpas-hacani quiha nohiria ba jocha quëshpi na. Jatsi,
—¿Jahuënia tsi caxëhi ni noa sa, mi bax pascua oriquiti shomahuaxëna piti? —i quiha Jesu qui jahuë rabëti bo niquë.

¹³Jatsi jahuë rabëti bo dos ca ja raaniquë. Raahax,
—Yaca qui bocata. Toá xo joni, naa chomó ca jënë bëhai cato. Toa xo tsi bëchaxëqui mato. Toa joni banahuacana. ¹⁴Banahuahax jahuënia cara ca qui ja jicohai ca xobo ibo qui chanicana. “Noqui raaquë Maestro ra, naa shomahuahaca ca naquëtë jisti. ¿Jahuënia tsi pascua oriquiti pixëhi ni?” i ja qui cana. ¹⁵Jatsi pistiama ca naquëtë mato jismaxëhi quiha xobo ibo, naa mesa, tsahoti bo, tihi cabo jaya cato. Toa xo tsi pascua oriquiti shomahuacana no bax na —i quiha jato qui Jesu niquë.

¹⁶Jatsi quiha dos ca rabëti bo bocaniquë yaca qui. Ocapirajani quiha Jesú yoani jascaria. Xobo qui cahëxo tsi quiha oriquiti ja shomahuacaniquë.

¹⁷Jatsi quiha yata, bari caquë tsi quiha xobo qui Jesu caheniquë jahuë rabëti bo ya. ¹⁸Jatsi ja oriquicano tsi quiha Jesu chaniniquë:

—Mato parayamaquia ra. Jodioba chama bo qui ëa mëaxëhi quiha mato ó ca huësti cato rë, naa ë bëta oriquihai cato —i Jesu niquë.

¹⁹Jatsi quiha ja cohuëncaniquë:
—¿Tsohuë cara ni toa sa? Ea ma xo toa ra —i jaca niquë huësti huësti.

²⁰Jatsi quiha Jesú quëbiniquë:

—E bëtaxo tsi pitëxti ca jahuë mapari nacomabëequihai ca tsi xoa ëa mëaxëhai cato rë. 21 Rësoxëquia Quënëhacanish cabá yoani jascaria, naa Nohiria Baquë ë nori cato. Jama, noiti-noitixëhi quiha toa jodioba chama bo qui ëa mëahai ca joni ra. Ja coyamarohapino tsi shoma ja iquë aquë rë —i Jesu niquë.

Jaroha ca shiati Jesú nëtohaina

22 Jatsi oriquipama tsi quiha mapari Jesú biniquë. Bixo tsi quiha “Gracias” i Dios qui ja niquë ja quëshpi na. Bëquëx-xo tsi quiha jato qui mapari ja aniquë piti. Jatsi,

—Bicahuë. Picahuë. Noho yora tsi xo naa —i jato qui ja niquë.

23 Jatsi quiha copá ca jënë ja biniquë. Bichi tsi “Gracias” i ja niquë. Jatsi jënë jato qui ja aniquë. Ja ayocaniquë.

24 Jatsi shiati acax Jesu nëcaniquë:

Jaroha ca shiati Jesú nëtohaina

—Noho jimi tsi xo naa. Dios xabahamati quinia jisti quiha. Huéstima cabo bax japahacaxéhi quiha, jocha masati. ²⁵Mato parayamaquia. Naa uva bimi jénë mato bëta xo atëquëpistiyamariaxéquia nëa mai xo na, Diós yonahai cato xo tsi ë atëquëxéquë rohari mana xo na, quinia paxá no —i quiha jato qui Jesu niquë.

“Jochati tanamahacaxéqui mato” i Jesu nina

Mateo 26.30-35; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38

²⁶Jatsi quiha ja quëquëcaniquë. Quëquëhax jisbaya tsi Maca Olivo Ya qui ja bocaniquë. ²⁷Jatsi quiha jato qui Jesu chaniniquë:

—Naa baquichá tsi ë quima casoxéqui mato rë, “Oveja obëso ca tëpasmaxéquia. Pacanamahacaxéhi quiha jahuë oveja” i Quënëhacanish cabo ó tsi Dios ni quëshpi na. ²⁸Jama, bësotëquëhax mato bëbo Galilea qui caxéquia —i quiha jahuë rabëti bo qui Jesu niquë.

²⁹Jatsi Pedró quëbiniquë:

—Mi qui tëxë bo casomitsa. Jama, mi quima casopistiyamariahai ca éa xo naa ra —iquina.

³⁰Jatsi Pedro qui Jesu chaniniquë:

—Mia parayamaquia. Naa baquichá tsi patiari bënë quëonox pari no tsi tres tsi “Jesu cahëyamaquia” ixëqui mia rë —iquina.

³¹Jatsi quiha Pedro yosananiquë:

—Mi bëta rësorohapihi tsi mi quima casopistiyamariaxéquia ra —i Pedro niquë.

Jatsi toca tsi chaniniquë Jesu rabëti bo tëquëta.

Getsemaní tsi Jesu bëhoxnina

Mateo 26.36-46; Lucas 22.39-46

³²Jatsi Getsemaní icanai ca qui Jesu caniquë jahuë rabëti bo ya. Cahax,

—Nëá tsahocana. Bëhoxpariquia ra —i quiha jato qui ja niquë.

³³Jatsi Pedro, Jacobo, Juan, tihí cabó ja boniquë ja bëtati. Jatsi Jesu cohuënaniquë. Raquétsijani quiha. Jatsi,

³⁴—Cohuëria ca éa xo naa ra. Rësoti basima xo éa rë. E bëta bësocana ra —i quiha jato qui ja niquë.

35 Jatsi ori pistia cahax Jesu mëniniquë. Mënihax bëhoxtsijaniquë. Jatsi jahëpa ja nica-nicaniquë tënëtiya ja nacomahacayamano iquish na.

36 —Ea shinahuë, noho jahëpa-jahëpariá. Mi qui jia pi no tsí naa johai ca tënëtiya mëbihuë ra, ë tënëyamano. Jama, jaha ë quëéhai ca mi ayamano; jama, mi shina roha mi ano ra —i quiha Jesu niquë bëhoxhi na.

37 Bëhohax tsí quiha jahuë rabëti bo qui ja bacaniquë. Bacaxo tsí ja oxacanai ca ja jisníquë.

—¿Huësti ca hora roha ë bëta bësoti mëtsa ma ni mato rë?

38 Bësocana. Bëhoxcana, jochati ma tanamahacayamano ra. Jabija, mato shina tsí xo toa bëhoxcatsaina; jama, mato yora tsí xo chamayama rë —i quiha Pedro qui Jesu niquë.

39 Jatsi Jesu catëquéniquë bëhox-xëna. Jasca ca ja bëhoxtëquéniquë. **40** Bëhoxhax ja bacatëquéniquë. Oxahi ja icani ca ja jisníquë. Coshiria ini quiha jato bëro. Bérabiquí tsí quëbiti ja cahëyamacani quiha. **41** Tres tsí quiha toca tsí Jesu bacani quiha. Jarohari tsí,

—¿Jari oxacanai? ¿Jari joi-joicanai? Iquë ra. Tséquëquë hora ra. Jochahuaxëni cabo qui mëahacapaimaria xo ëa, naa Nohiria Baqué ë nori cato. **42** Joicana. ¿Canomaní? Tsayacapa. Nëbi johi quiha ëa mëacatsai ca joni rë —i quiha Jesu niquë.

Jesu qui soldado bo tsaminina

Mateo 26.47-56; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11

43 Jabi jari ja chanino tsí quiha Judas jotapiniquë rë, naa doce ó ca huësti cato. Ja bëta bëcaniquë nohiria misco. Saipi bo, jihui bo, tihi cabo ja jayacani quiha. Jabi arati ibo bo, nohiria yosibo, tihi cabo ini quiha toa jato raati ibo bo ra. Jabi ja raahacacani quiha Jesu qui tsamiti. **44** Jatsi quiha nohiria misco qui jisti Judás aniquë:

—Ma bicatsai ca joni tatsoxëquia ra. Toa joni qui tsamicaxëcahuë. Bicahuë. Jia tsí jaha bësocahuë —i jato qui Judas ni quiha.

45 Jatsi jato iti qui cahëhax Jesu qui Judas catapiniquë. Cahax,

—“Maestró” i Jesu qui ja niquë joihuahi na.

Joihuaxo tsí quiha Jesu ja tatsoniquë. **46** Jatsi Jesu qui joni bo tsaminiquë. Tsamixo tsí quiha achajahuacaniquë. **47** Jatsi quiha Jesu tapaí ca nii cató jahuë saipi tsëcaniquë. Tsëcaxo tsí quiha

arati ibo-iboria yonati ja paxtianiquë, Jesu paxamacatsi na. ⁴⁸Jatsi quiha jato qui Jesu chaniniquë:

—¿Saipi bo, tēpasti jihui bo, tihi cabو jaya ni mato pa? ¿Yomaxëni ca bichii jascaria éa bichi bëcanai pa? ⁴⁹Jatiroha ca bari mato bëta é i-ipaoyamëquë ra arati xobó no. Toa xo tsi é tiisimano tsi ejénihax tsi é qui ma tsamiyamayamëta sa? Jama, jatihuahacaxëti xo Quénëhacanish cabو ra —nëa tsi quiha jato qui Jesu nëcaniquë.

⁵⁰Jatsi jahuë rabëti bo jabayoniquë raquéhi na. ⁵¹Jama, huësti ca shinapayó Jesu banahuaniquë. Sabana rabanaca ja ini quiha. Jatsi toa joni qui soldado bo tsamicasníquë jaa ri. ⁵²Ja tsamicaquë tsi quiha toa joni paxaniquë. Jahuë sabana niabëria tsi ja jabaniquë ra. Tsoboco ja ini quiha rë.

Jodioba chama bo bësojó Jesu niinina

Mateo 26.57-68; Lucas 22.54-55, 63-71; Juan 18.12-14, 19-24

⁵³Jesu qui tsamixo tsi quiha jato arati ibo ba chama-chamaria qui Jesu ja bocaniquë. Toá tsi quiha mani iniquë jodioba yoba cahëxëni cabو. ⁵⁴Jabi basi quiha Pedró banahuaniquë. Banahuanax chama xobo huënë qui ja jiconiquë. Jicohax tsi quiha toá ca jaha bësohai ca soldado bo ya ja tsahoniquë, chihí tsi yohohi na.

⁵⁵Jatsi quiha arati ibo bo, nohiria yosibo, tihi cabá Jesu namëcasníquë pë. Ja tsi xo toa ja pasomaha ca joi ja mëracaniquë. Yama a ra. ⁵⁶Jama, tobi huéstima ca quiahucanaibo iniquë, ja qui quësocatsi na. Jamëri jamëri ini quiha ja quiacanaina. Jaharisi iyamani quiha ja quësocanaina ra. ⁵⁷Jarohapa tsi quiha dos ca joni niiniquë, mahitsa ja qui quësoxëna. Quiaxëni ca joni bo ja icani quiha.

⁵⁸—“Dios arati xobo potasti mëtsa xo éa ra” i ja ni quiha. Jatsi, “Jaquirëquë tres barí tsi naa xobo nimatëquëxëquia” i ja ni quiha pë —i yosibo qui toa joni bo niquë, Jesu qui quësohi na.

⁵⁹Jama, jamëri jamëri naa dos ca joni bo quësohai iniquë ra. Jaharisi ma quiha ra.

⁶⁰Jatsi quiha jato arati ibo ba chama-chamaria joiniquë naxérëquë no. Niixo tsi quiha Jesu ja nicaniquë:

—¿Jënhai naa jahuë bo yoati na? Mia pasomaha chanicaní quiha ra. ¿Jato quëbicasiyamahai? —i Jesu qui ja niquë.

⁶¹Pasi quiha Jesu iniquë. Ja quëbiyamaniquë. Jatsi quiha arati ibo ba chama-chamaria nicatëquëniquë:

—¿Dios Baquë, naa johai ca Xabahamatí Ibo ni mia ra? —i ja niquë.

62Jatsi,

—Jaahuë. Ja tsi xo ëa ra —i Jesu niquë—. Jasca, chamaxëni ca Dios mënëcayá ca Nohiria Baquë tsaho ca jisxëqui mia ra. Naipá ca tsëmo bá tsi ja joxëhai ca jisxëqui mia ra —i ja qui Jesu niquë.

63Jatsi arati ibo ba chamá jahuë sahuëti jaraxaniquë caxaquí na. Jatsi,

—¿Jéniriaxo tsi ja qui quësocanaibo huëtsa bo no nicacasna? **64**Dios ja ocahuaha ca ma nicaquë ra. ¿Jabija ma ni? —i jato qui ja niquë.

Jatsi Jesu qui ja quësocaniquë, “Ja nati xo” iquiina.

65Jatsi quiha Jesu bëmana qui coshotsijacaniquë. Jatsi ja bëmapacaniquë raití no. Bëmapaxo tsi ja bëtoxacaniquë. Tocahi tsi, —¿Tsohuë mia aca? —i ja qui jaca niquë pë.

Jatsi toá ca soldado bá sëtianiquë jato ri, bixo na.

Jesu quima Pedro bësonina

Mateo 26.69-75; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18, 25-29

66Xobo huënéné tsi Pedro niino tsi arati ibo chama yonati jiconiquë. Xotaco ja ini quiha. **67**Jicoxo tsi quiha toá ca chihi tapaí ca Pedro yohohai ca ja jisniquë. Béis-hax tsi quiha,

—Naa Nazarét ca Jesu ya mi iquë mia ri —i Pedro qui ja niquë.

68Jatsi,

—Jesu cahëyamahai ca ëa xo naa ra. E joma toa mi yoahana ra —i Pedro niquë quiahí na.

69Quiahax tsi quiha Pedro huajaniquë caiti qui. Jatsi quiha xotacó Pedro tsayatëquëniquë, cacha ja niiquë no. Tsayahax,

—Jesu rabëti tsi xo toa ra —i ja niiquë toá ca mani cabo qui.

70Jatsi,

—Jahuë rabëti ma xo ëa ra —i Pedro tëquëniquë.

Jaquirëquë,

—Jabija. Jahuë rabëti xo mia. Galileá ca joni xo mia ra. Jamëri tsi xo mi joi, mi chanihaina ra —i Pedro qui toá ca manicanaibo niquë.

71Jatsi ocahuatsi Pedró huaniquë rë.

—Jabija ca pi ë chaniyamarohano tsi Diós ëa copino ra.

Parayamahai ca ëa xo naa. ¿Tsohuë cara ni naa Jesu imahaina ra? Toa joni cahëyamaquia —nëa tsi Pedro nëcaniquë rë.

72Tocajaquë tsi quiha ja qui Jesú yoaha ca ja shinaniquë, naa “Dos tsi patiari quëonox pari no tsi tres tsi ‘Jesu cahëyamaquia’ ixëqui mia” i ja qui Jesu nina. Shinahax aratsijaniquë.

Pilato qui Jesu ja bocanina

Mateo 27.1-2, 11-14; Lucas 23.1-5; Juan 18.28-38

15 ¹Huëtiscano tsi quiha arati ibo ba chama bo, nohiria yosibo, tihi cabو chaninaniquë Jesu namëti yoati na. Jesu ja namëcasni quiha pë. Jatsi quiha Jesu ja nëxacaniquë. Nëxaxo tsi quiha Pilato qui ja mëpijahuacaniquë. Mëpixo tsi quiha ja qui ja mëacaniquë namëhacati.

²Jatsi,

—¿Jodioba rey, naa chama-chamaria ni mia ra? —i quiha ja qui Pilato niquë nicahi na.

Jatsi quiha,

—Jaahuë —i Jesu niquë.

³Jabi anomaria ini quiha toa ja qui arati ibo ba chama bo quësohaina ra. Mahitsa quiha. ⁴Jatsi quiha Pilató nicatëquëni.

—¿Tsayahai? Huéstima tsi xo toa mi qui ja quësocanaina rë.

¿Jato quëbiyamahai pa? —iquiina.

⁵Quëbicas yamaniquë Jesu ra. Jatsi quiha Pilato ratëni.

Nati Jesu copihacanina

Mateo 27.15-31; Lucas 23.13-25; Juan 18.38, 19.16

⁶Jabi jatiroha ca jodioba fiesta no tsi quiha huësti ca presó ca joni Pilató paquémapaoni quiha nohiria bo qui. Jahuë jabi quiha. ⁷Toatiyá tsi cárcel xara gobierno pasomaha ca joni ini quiha, naa Barrabás icanai cato. Iquinaquí tsi nohiria naa joni ani quiha. ⁸Jatsi quiha nohiria bëcaniquë Pilato nicaxëna, huësti ca ja paquémano iquish na, naa ja a-apaoni jascaria. ⁹Jatsi quiha,

—¿Mato jodioba rey paquémaxëhi ni ëa ra? —i quiha jato qui ja niquë.

¹⁰Jabi Jesu qui yosaria arati ibo bo iqui ca Pilató cahëni. Ja iqui tsi ja qui Jesu mëahacani quiha acacati. ¹¹Jato qui yoi ini quiha toa Jesu ja paquémacatsaina. Jatsi quiha arati ibo bá nohiria bo rají-rajimani. ¹²Jatsi quiha Pilató nicatëquëni:

—¿Jénahuaxëhi ni ëa ra Jesu qui, naa jodioba chama-chamaria ma quënahana? —iquiina.

¹³Jatsi quiha nohiria bá quënarianiquë:

—Cruzó tsi tooxahuë —iquiina.

14—¿Jëni ni ra? ¿Jahuë yoi ca ja aca? —i quiha jato qui Pilato niquë.

Jama, jato joi ja choshacaniquë quëbihi na:

—Cruzó tsi ja tooxahacati xo ra —iquiina.

15 Jatsi quiha Pilató Barrabás paquëmaniquë nohiria bo ranihuacatsi na. Paquémanox pari tsi quiha soldado bo qui pari Jesu ja mëaniquë rispichí tsi rashahacati. Jaquirëquë jodioba chama bo qui Jesu ja mëaniquë cruzó tsi tooxahacati.

16 Jatsi quiha palació ca huënë qui soldado bá Jesu boniquë. Boxo tsi quiha soldado bo tëquë ja quënanacaniquë catiti. **17** Jatsi quiha sahuëti shini, naa chama-chamaria sahuëti ja sahuëmacaniquë. Jasca, nishi moxá tsi quiha chaha ja quëcocaniquë ja bax na. Quëcoxo tsi quiha ja mahuajahuacaniquë pë. **18** Jaquirëquë joihuatsijahuacaniquë:

—¡Viva, viva, jodioba chama-chamariá! —iquiina.

19 Jatsi quiha ja bësojó tsi ja mënicaniquë ja qui araxëna. Mahitsa quiha. **20** Mahuaxo tsi quiha sahuëti shini ja tsobocaniquë. Jatsi jahuë sahuëti yoi sahuëmaxo tsi quiha Jesu ja bocaniquë tori, cruzó tsi tooxaxëna.

Cruzó tsi Jesu tooxahacanina

Mateo 27.32-44; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27

21 Riquipama tsi quiha tarabihai ca joni, naa Cirene mai ax jonish ca ja bicaniquë Jesu cruz papiti. Simón jahuë janë ini quiha, naa Alejandro, Rufo, tiki caba jahëpa. **22** Jatsi quiha Gólgota, naa Mapo Xao Ya icanai ca qui Jesu ja bocaniquë. **23** Toa xo tsi vino, naa tiahui ya roihacanish ca jënë Jesu qui ja amacaniquë atti. Ayamajahuaniquë. **24** Jaquirëquë quiha cruzó tsi Jesu ja tooxacaniquë. Tooxaxo tsi quiha jahuë sahuëti bo ja oquëxnacaniquë i-ihaicató no. Toca tsi jahuë jahuëcara ca biti ja cahëcani quiha.

25 Baquishmari mënata barí tsi quiha Jesu tooxahacaniquë cruzó no. **26** Jasca, papi ó tsi ja qui ja quësocani ca quënëhacaniquë; naa “Jodioba chama-chamaria” iquiina. **27** Jasca, ja bëta dos ca yomaxëni ca joni bo tooxahacaniquë jato ri; naa huësti ca jahuë mënécayá no, huëtsa ja mëxojó no. **28** Nëca tsi quiha Quënëhacanish cabo jatihuahacani quiha, naa “Yoixëni cabo ya ja tocahacanina” ini cato.

29-30 Jatsi Jesu mahuatsi quiha tarabinish cabá huaniquë. Bëqué-bëquéhi tsi quiha ja nécacaniquë.

—Jé, jé. Mimë xabahamahuë arati xobo potascatsai cató. ¿Tres barí tsi toa xobo nimati mëtsa ni mia pa? Cruz ax botëhuë iqui noa —nëa tsi ja nécacaniquë pë.

31 Jascaria tsi quiha arati ibo ba chama bo, yoba tiisimacanaibo, tihí cabá Jesu mahuaniquë jato ri:

—Huëtsa bo ja xabahamaquë; jama, jamë xabahamatí mëtsama xo ra. 32 ¿Noba Israél ca rey, naa noba chama-chamaria ni naa joni pa? Jaboqui cruz ax ja botëno ra. Jatsi chahahuaxëqui noa ra noqui ri —i quiha jaca niquë jato ri chaninahi na.

Jasca, toá ca ja bëta tooxahacanish cabá Jesu ocahuaniquë jato ri. Anoma jato chani ini quiha.

Jesu nanina

Mateo 27.45-56; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30

33 Matoroco barí tsi quiha tsémonaniquë toa mai. Naama ini quiha ja tsémonina. Tres hora bo quiha. 34 Jarohapa tsi a las tres quiha joi pistiamá tsi Jesú quénaniquë:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani?, naa “¿Jénixo tsi éa mi jisbëriaha rë, noho Diós, noho Diós?” —i ja niquë.

35 Toca tsi ja quénaquë tsi quiha,

—Elías, naa Dios Chani yoanish ca quénahí quiha tonia —i jaca niquë toá ca niicanaibo.

36 Jatsi quiha huësti ca joni jabaniquë jahuë chani nicahax na, tatë bixëna. Bixo tsi quiha vinagre, naa jénë nöpi ca qui ja moosaniquë. Moosaxo tsi rëbiquirihaxo tsi Jesu ja amaniquë. Amapama tsi,

—No manaparino ra. No tsayano. Elías jomitsa botëmaxëna —i quiha ja niquë.

37 Jatsi quiha Jesú quénatéqueniquë. Quénahax ja naniquë.

38 Ja naquë tsi quiha arati xobó ca rotamë ca quëbëti raiti jaxcahacaniquë. Mana ax napata quiri ja jaxcahacani quiha.

39 Jasca, Jesu bësojó ca nii ca soldado rateniquë ja nahai ca jisi na. Ratëhax,

—Jabija xo ra. Dios Baqué yoi naa joni iquë rë —i ja niquë.

40 Jasca, basima xo tsi Jesu nahai ca yoxa bá tsayaniquë. Toá tsi quiha mani iniquë María Magdalena; Jacobo, José, tihí caba

jahéhua María; Salomé. ⁴¹Jabi naa yoxa bá Jesu banahuapaoni quiha mëbicasquí na, naa Galilea maí tsi ja iniquë no. Jasca, toá tsi quiha mani iniquë yoxa huëtsa bo ri, naa Jerusalén qui ja bëta bëcanish cabo.

Jesu maihuahacanina

Mateo 27.57-61; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42

⁴²Capaima quiha bari iniquë. Chitahë-paimaria ini quiha jato joiti bari. ⁴³Ja tsi xo toa méri tsi José, naa Arimateá ca racanish ca Pilato qui caniquë Jesu yora baaxëna, maihuacatsi na. Cahí tsi ja raqueniquë. Jabi jodiobá chama shinajaxëni ca naa joni ini quiha. Jasca, Diós nohiria bo otoxëhai ca ó pasohai ca ja ini quiha jaa ri. ⁴⁴Jatsi quiha jahuë yora José baaquë tsi quiha Pilato rateniquë ja rësoha quëscahua-yamahi na. Jatsi capitán quiha ja quënaniquë.

—¿Japa Jesu; ja rësoha? —i quiha ja qui ja niquë.

⁴⁵Ja rësoha ca nicaxo tsi quiha José qui jahuë yora ja mëaniquë maihuahacati. ⁴⁶Jatsi quiha sabana jiaxëni ca José copiniquë. Jahuë yora botëmaxo tsi quiha ja yaboniquë sabana paxá no. Yaboxo tsi quiha maiquini ó tsi jahuë yora ja jananiquë. Huëyohaca ca quini paxa ca quiha. Janaxo tsi quiha maxax chahitaxëni caiti qui ja taraniquë japaxëna. ⁴⁷Jabi ja bëta iniquë María Magdalena, José jahéhua María, tihi cabo. Tihi cabá Jesu maihuahaca ca iti jisni quiha.

Jesu bësotëquënina

Mateo 28.1-10; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10

16 ¹Jodioba bari huinocaquë tsi quiha María Magdalena, Jacobo jahéhua María, Salomé, tihi cabá perojome copiniquë, Jesu yora chëxaxëna. ²Copihax tsi quiha domingo baquishmarí tsi quiha Jesu mai jisi ja bocaniquë. ³Capama tsi,

—Jishopë. ¿Tsohuë ni toa no bax caití ca maxax bahama tarahaina rë? —i jaca niquë chaninahi na.

Pistiamca maxax ja ini quiha. ⁴Jama, taisquí tsi nii ca maxax ja jiscaniquë ra. Bahama ja tarahacani quiha. ⁵Jatsi quiha maiquini qui ja jicocaniquë. Jicoxo tsi quiha jato mënécayá ca joni shinapayo ja jiscaniquë. Sahuëti joxo sahuë tsaho ja ini quiha.

Jatsi, ja raquëcaniquë tsayahax na. ⁶Jatsi quiha yoxa bo qui ángel chaniniquë.

—Raquëyamacana. Jesu, naa tooxahacahitahax ca ma mërahai cahëquia. Yama xo ra. Ja bësotëquëquë ra, ja yoani jascaria. Nëri bëcahuë. Ja janahacahitaha ca ma tsayaparino. ⁷Jatsi bocahuë. Pedro, jahuë rabëti bo, tihí cabó yoata. “Mato bëbo Galilea qui cahi quiha. Toa xo tsi Jesu jisxëqui mato, mato ja yoani jascaria” icana jato qui —nëa tsi quiha yoxa bo qui ángel nëcaniquë.

⁸Jatsi jisbaya tsi quiha ja jabariacaniquë raquëhi na. Ja mëmë-mëmëcanacaniquë. Raquëhi tsi huëtsa bo qui ja chaniyamacani quiha.

María Magdalena qui Jesu jisiquinina

Juan 20.11-18

⁹Semana jariapari ca barí tsi quiha Jesu bësotëquëniquë. Bësotëquëhax tsi María Magdalena, naa siete ca yoshi jayapaonish ca qui ja jisiquiniquë. Jahá ca yoshi bo ja niani quiha. ¹⁰Jatsi quiha María

Jesu yora ja yopacanaina San Marcos 16.4

jisbayaniquë Jesu rabëti bo yoaxëna. Arahi jahuë rabëti bo ini quiha, cohüëhi na. ¹¹ Ja yoaha ca nicaxo tsi ja chahahuayamacaniquë pë. Jatsi, —Bëso xo Jesu ra. Jisquë ëa ra —i jato qui ja niquë.

Dos ca banahuacanaibo qui Jesu jisiquinina

Lucas 24.13-35

¹² Jaquirëquë quiha jamëri ca quiniá tsi dos ca xabachá ca cocohai ca joni bo qui Jesu jisiquiniquë. Jato xobo qui cahi ja icani quiha. ¹³ Jato xobo qui cahëxo tsi quiha Jesu ja jiscana ca ja yoacaniquë huëtsa bo qui. Jama, ja yoacana ca ja chahahuayamacaniquë pë.

Jahuë rabëti bo qui Jesu jisiquinina

Mateo 28.16-20; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23

¹⁴ Jarohari tsi quiha jahuë rabëti yoi bo oriquino tsi jato qui Jesu jisiquiniquë. Jisiquixo tsi quiha jato ja raahaniquë. Quëstoria ca chahahuatimaxëni ja icani quiha. Jabi bëso Jesu iqui ca jisnish cabo ja chahahuayamacani quiha pë jato chani nicaxo na. ¹⁵ Jatsi quiha, —Jatiroha ca mai qui bocana, jatiroha ca nohiria qui chani jia ca yoati —i jato qui ja niquë—. ¹⁶ Xabahamahacaxëti xo tsahuëcara ca ë qui chitimihai ca ashimahacahax cato. Jama, quësohacaxëti xo tsahuëcara ca ë qui chitimiyamahai cato ra. ¹⁷ Jasca, jisti bo ati mëtsaxëhi quiha ë qui chitimicanaibo. Jariapari tsi yoshi bo natsëcacaxëcani quiha noho janë no. Jatsi joi jamëri bo chanicaxëcani quiha. ¹⁸ Jasca, jato mëquénë tsi quiha rono bo topiti mëtsacaxëcani quiha. Jasca, veneno pi ahi tsi rësoramacaxëcani quiha. Jasca, iquicanaibo jënimahuacaxëcani quiha jato ó tsi mëquë ja janacanai cató no. Tihi ca ati mëtsaxëhi quiha ë qui chitimicanaibo ra —nëa tsi quiha jato qui Jesu nëcaniquë.

Nai qui Jesu tërohacanina

Lucas 24.50-53

¹⁹ Jaquirëquë jahuë rabëti bo qui chanixo tsi quiha nai qui Jesu tërohacaniquë. Jatsi quiha jahuë iti Jesú bini quiha Dios mënëcayá no. ²⁰ Jatsi quiha jahuë rabëti bá jisbayaniquë, jatiroha cato xo tsi Dios Chani jia ca yoaxëna. Jato bëta xo tsi Ibo Dios yonocabëquiní quiha. Dios Chani ja yoacaquë tsi quiha anomaria ca jisti bo acacaniquë. Toca tsi jahuë Chani Diós oquëhuani quiha ra.

El Santo Evangelio Según

San Lucas

1 ¹Jabi Jesú ani ca jahuë bo yoati tsi huéstima cabá quënëniquë.
Noqui xéréquë xo tsi ja ani ca ja quënëcani quiha. ²Jesu rabëti
bo, toatiyá jisnish cabo, tihi cabá yoani ca ja quënëcaniquë no
tsayano iquish na. ³Jabi ja quënëcani ca tēquë è tsayarianiquë éa
ri ra. Tsayariaxo tsi jaboqui jatiroha ca rëquë rohari ca jahuë bo
yoati tsi quënëbonacasquia éa ri, Teofiló. ⁴Nëca tsi Jesu yoati mi
bax quënëcasquia, jabija ca tēquë mi cahëno, mi parahacayamano
iquish na. Jia tsi mia ja tiisimacani ca jahuë bo mi cahëyoino ra.

Zacarías qui ángel jonina

⁵Jabi jodioba mai xo tsi chama Herodés yonano tsi quiha tobi
arati ibo iniquë, naa Zacarías icanai cato. Abías icanai ca maxo ya
tsi quiha ja yonoconiquë arati xobó no. Jabi Elisabet jahuë ahuini
janë ini quiha. Jasca, arati ibo bo jahuë ahuini jimi bo ini quiha
jato ri. Arati ibo ba chahitaxocobo ja ini quiha. ⁶Jabi Zacarías,
Elisabet, tihi cabá Dios noirianiquë. Quësotimaxëni ca shinajiaxëni
ca ja icani quiha. Jasca, Dios yoba bo tēquë ja nicacani quiha ra.
⁷Jasca, baquë yama ja icaniquë rë, tohoyatimaxëni Elisabet ini
quëshpi na. Jasca, sirixëni ja icani quiha.

⁸Huësti barí tsi quiha jahuë maxo ya Zacarías iniquë arati
xobó no. Arati iboba yonoco aqui ja ini quiha. ⁹Toatiyá tsi ja
raahacaniquë iboba iti qui jicoti, altar xo tsi incienso mëshati.
¹⁰Jabi incienso mëshajahuano tsi quiha nohiria bo bëhoxhi iniquë
cacha. ¹¹Jatsi Zacarías qui ángel jisiquiniquë, naa Ibo quima
jonish cato. Incienso ya ca altar mënécayá nii ángel ini quiha.

12 Jatsi ángel jisi tsi Zacariás shina-risiquiniquë. Raquëria ja ini quiha.

13 Jatsi,

—Raquëyamana, Zacariás —i ja qui ángel niquë—. Nicahacaquë mi bëhoxhaina ra. Mi bax baquë comaxëhi quiha mi ahui Elisabet ra. Juan ja janéhacaxëti xo. **14** Ja iqui tsi raniriaxëqui mato ra. Jasca, ranixëhi quiha huëstima cabو, ja coquë no. **15** Jasca, Dios bësojó tsi oquë ca joni ixëhi quiha mi baquë. Vino, jénë shapo, tihi cabو ja ayamano. Espíritu Santo rëamëxëhi quiha ja coquë no. **16** Huëstima ca Israél ca nohiria jato Ibo Dios qui jahari bëxëhi quiha. **17** Jasca, Ibo bëbo caxëhi quiha mi baquë, nohiria shomahuahi na. Elías yamaba jabi, jahuë chama, tihi cabو jayaxëhi quiha ja caquë no. Jatsi jahëpa bo, jahëhua bo, jato xocobo, tihi cabو noinamaxëhi quiha. Jasca, nicamixëni cabو Dios qui bacamaxëhi quiha, mëstëxëni ca jahuë bo jato shinamaxëna. Toca tsi nohiria bo shomahuaxëhi quiha, Ibo johai ca quëshpi na —nëa tsi quiha ángel nëcaniquë Zacarías qui.

18 Jatsi,

—¿Jéniria pi raca ja na? Joni sirixëni xo ëa ra. Sirixëni xo noho ahui ri —i ángel qui Zacarías niquë.

19 Jatsi angél quëbiniquë:

—Gabriel xo ëa ra. Dios tapaí nii ca ëa xo naa. E raahacaquë mi qui chaniti, chani jia ca mi qui bëti. **20** Jatihuahacaxëhi quiha ë yoahana ra. Noho chani mi chahahuayamaha iqui tsi jaro, chaniti mëtsama ixëqui mia ra, mi baquë coquë rohari —nëa tsi ja qui ángel nëcaniquë.

21 Jabi Zacarías ó pasohi nohiria bo iniquë tsëquëti. Yama a. Yopahi tsi,

—¿Jéniriahax bamahi ni sa? —itsi jaca niquë.

22 Jatsi Zacarías tsëquëniquë. Tsëquëhax tsi quiha nohiria bo qui chaniti mëtsama ja iniquë. Jaro quiha. Jatsi ja tënamëha nori nohiria bá cahëniquë. Japi Zacariás jato qui bëëbëeniquë, chaniti mëtsama ja iqui ca jismaxëna.

23 Jaquirëquë arati xobó tsi ja yonocohai ca xaba jatiquë tsi quiha jahuë xobo qui Zacarías caniquë. **24** Jaquirëquë jahuë ahui Elisabet tohoyaniquë. Jatsi cinco oxë no tsi xobó tsi ja chitëniquë.

25 —Nëca tsi ëa Diós shomahuaquë ra. Jaboqui pi nohiria yahi tsi bërabiyyamaxëquia, baquë ë jayaxëhai quëshpi na —i Elisabet niquë.

María qui ángel jonina

²⁶Oxë huëtsa huinocaquë tsi quiha Diós jahuë ángel Gabriel raaniquë Nazaret icanai ca yaca qui. Jabi Galilea maí tsi naa yaca ini quiha. ²⁷Jabi Gabriel raahacani quiha María icanai ca yoxajahi qui Dios Chani bëti. Jari bënë yama María ini quiha. Jasca, jahuë bënë ti ca José ini quiha, naa David yamaba chahitaxocobo huësti ca iquiina.

²⁸Xobo qui jicohax tsi quiha,

—Shoma xo mia ra; yoxa bo huëtsa oquë quiha. Mi bëta xo Ibo ra —i María qui Gabriel niquë.

²⁹Angel chani nicahax shinati pi Mariá cahëyamaniquë.

—¿Jénihi ni sa? —i ja niquë jahuë shinaná no.

³⁰Jatsi,

—Raquëyamatsihuë, Mariá —i ángel niquë—. Diós mia shomahuaquë ra. ³¹Tohoyaxëqui mia. Baquë comaxëqui mia ra. Comaxo tsi Jesu mi janëno. ³²Jasca, oquëxëhi quiha mi baquë. Dios-diosria Baquë ja quënahacaxëti xo. Jahuë jahëpa David yamaba yonati chama ja qui axëhi quiha Ibo Dios, jahuë nohiria yonati. ³³Jabi Israél ca nohiria yona-yonapaoxëhi quiha. Jatiyamaxëhi quiha ja yonahaina —nëa tsi María qui ángel nécaniquë.

³⁴Jatsi ángel Mariá nicaniquë:

—Yoxajahi xo ëa ra. ¿Jénahuariaxo raca baquë ë comana? —iquiina.

³⁵Jatsi angél quëbiniquë:

—Mi qui joxëhi quiha Espíritu Santo. Tsëmo jascaria tsi mia mapaxëhi quiha Dios chama. Ja quëshpi tsi Dios Baquë jiaxëni ca quënahacaxëti xo mi Baquë, ja coquë no.

³⁶‘Mi rëquëmë Elisabet tsayahuë. “Tohoyatimaxëni xo” i nohiria bo paoni quiha mi rëquëmë yoati na. Jama, seis oxë no tsi ja tohoyaquë, sirixëni ja iqui ri. ³⁷Tsayahuë. Jatiuhuahacaxëti xo Diós yoahai tëquë. Jatiroha ca ati mëtsa xo ra —nëa tsi quiha María qui ángel nécaniquë.

³⁸Jatsi Mariá quëbiniquë:

—Ibo yonati xo ëa ra. Jabija xo toa mi yoahana ra —iquiina.

Jatsi ángel jisbayaniquë.

Elisabet qui María shishonina

39 Toatiyá tsi bamahaxma tsi quiha Elisabet yaca qui María caniqué. Jabi jodioba mai maca bo xéréquë ó tsi jahuë yaca ini quiha. **40** Cahéhax Zacarías xobo qui María jiconiqué. Jicoxo tsi quiha Elisabet ja joihuaniqué. **41** Jatsi María joihuahai ca Elisabét nicaquë tsi quiha jahuë xamá ca baqué mohiniqué. Jatsi Espíritu Santó Elisabet chanimaniqué:

42 —Yoxa huëtsa bo oquë tsi mi shomahuahacaquë ra. Shomahuahacaquë mi baqué ri —itsi María qui Elisabet niquë joi pistiama cató no—. **43** E qui shishohi noho Iboba jahëhua joquë pa. Shoma xo ëa ra. **44** Jabi mi joihuahai ca ë nicaquë tsi rani tsi ëa xara ca baqué mohiquë ra. **45** Mi qui angél yoahitaha ca jatihuaxëhi quiha Ibo Dios ra. Raniria xo mia ra, Dios qui mi chitimihai ca quëshpi na —i María qui Elisabet niquë.

46 Jatsi María chaniniqué:

—Oquë xo Dios ra iquia.

47 Noho Xabahamati Ibo Dios tahëhax tsi raniquia.

48 Ea, naa jahuë yonati nori ca ja noiquë ra.

Jaboqui “Shomahuahaca ca tsi xo toa” ixëhi quiha nohiria bo ëa yoati na.

49 Jiaria tsi xo ë qui Chamaxëni cató acana.

Jaxëni xo jahuë janë ra.

50 Jasca, ja qui aracanaibo noi-noipaohi quiha.

51 Anomaria tsi xo Diós acana jahuë chamá no.

Jamë shinamixënì cabo,
oquë ca manëcascanaibo,
tihì cabò pacanamahi quiha.

52 Nohiria chama-chamaria bo niahì quiha,

jato oquë ja bënocano.

Noitiria cabò oquëhuahi quiha.

53 Jasca, jahuë jahuë jia bá tsi paxnacanaibo sëyamaxëhi quiha.

Jama, jahuë mishni jayaria cabò mëquëya tsi raaxëhi quiha.

54 Jahuë Israél ca nohiria mëbihi johi quiha,

jato noihi na.

55 Jabi noba rëquébo yamabo qui ja yoani ca shina-bënoyamahi quiha Dios ra,

“Mato shomahuaxëquia” i Abraham,
jahuë chahitaxocobo,

tihi cabó qui ja ni quëshpi na —nëa tsi quiha María nëcaniquë.

⁵⁶Jatsi tres oxë no tsi quiha Elisabet ya tsi María chitëniquë. Jaquirëquë jahari jahuë xobo qui ja caniquë.

Juan conina

⁵⁷Tséquëniquë Elisabet comati xabaca ra. Jatsi baqué ja comaniquë.

⁵⁸Jabi Elisabet Diós shomahuani nori ca jahuë yacatá ca nohiria, jahuë jimibo, tihi cabá nicaniquë. Ja raniyocani quiha jato ri, nicahax na. ⁵⁹Jatsi ocho bari huinocaquë tsi quiha jahuë baqué jibirishahi jahuë jimibo bëcaniquë. Jato jodioba jabi quiha. Jatsi jahuë jahëpa janë, naa Zacarías janë baqué qui ja acascaniquë toatiyá no. ⁶⁰Jatsi jahuë jahëhuá quëbiniquë:

—Juan ja quënahacaxëti xo ra —iquina.

⁶¹—Majia. Yama tsi xo mi jimibo xérëquë ó ca toa janë jaya catora —i ja qui jaca niquë.

⁶²Jatsi jato mëquë bá tsi jisti bo ja acacaniquë baqué jahëpa qui. Toca tsi Zacarías ja nicacaniquë:

—¿Jahuë janë mi baqué qui axëhi ni noa ra? —iquina.

⁶³Jatsi jahuë mëquéné tsi Zacarías bëebëehaniquë papi ja qui ja acano. Jatsi, “Jahuë janë tsi xo Juan” i ja quéneni ca ni quiha. Jatsi quiha ja ratëyocaniquë. ⁶⁴Jarohapa tsi chaniti mëtsa Zacarías iniquë pa. Chanitsijaniquë. Dios ocahuatsijahua-niquë. ⁶⁵Jatsi yacatá ca nohiria bo shina-risiquiniquë jënipijani ca nicahax na. Jatsi Juan coni chani pacanani quiha, jodioba maí ca maca ó ca nohiria bo qui. ⁶⁶Nicahax ja shina-shinacaniquë.

—¿Oquë ca ixëhi ni naa baqué sa? —i jaca ni quiha.

Jasca, ja bëta Iboba chama iqui ca ja jiscaniquë.

Jia tsi Dios Zacariás ocahuánina

⁶⁷Jabi Espíritu Santo rëamë tsi Juan jahëpa Zacarías iniquë. Jatsi ja qui Diós ani ca chani yoatsijahuaniquë.

⁶⁸—Oquë xo Ibo, Israél caba Dios.

Jahuë nohiria mëbihi ja joquë ra,
jocha quima noqui paquëmaxëna.

⁶⁹Jabi David yamaba chahitaxocobo noqui raahi quiha,
noqui Xabahamatí Ibo-iboria iti.

⁷⁰Naama tsi quiha jahuë Chani yoanish cabó Diós chanimani quiha.

⁷¹“Mato qui caxacanaibo quima mato xabahamaxëquia”

i ja ni quiha.

72-73 Jabi noqui shomahuacatsi quiha Dios ra,
 naa noba rëquébo yamabo ja shomahuarani jascaria.
 Tobi quiha jato qui ja yoanina,
 tobi quiha noba rëquébo yamaba Abraham qui ja yoanina.
 Tihi ca tsi shina-bënøyamahi quiha Dios.

74 Noqui caxacanaibo quima noqui xabahamacatsi quiha ra,
 raquëhaxma tsi Dios bax no yonocono iquish na.

75 Ja bësojó tsi jocha yama,
 mëstë, tihi tsi no i-ipaoxëti xo,
 ja bax yonocohi na —nëa tsi quiha Zacarías nëcaniquë
 Dios Chani yoahi na.

76 Jatsi,
 —Dios-diosria Chani yoati ibo mi quënahacaxëti xo,
 noho baquë.
 Ibo bëbo caxëqui mia,
 Ibo johai ca quëshpi nohiria bo shomahuahi na.

77 Nohiria xabahamatí quinia yoaxëqui mia ra,
 “Mato jocha mëbixëqui Dios” i jato quiina.

78 Toca tsi ahi quiha Dios,
 noqui noiquí na.

Ja quëshpi tsi mana ca Huëa nori ca noqui raaxëhi quiha,

79 tsémó cabø,
 bënoria ca rësotí basima cabø,
 tihí cabø qui huahuaxëti.

Bëpasimati quinia ó tsi noqui rëquëninixëhi quiha —nëa tsi
 Zacarías

nëcaniquë.

80 Toatiyá tsi Zacarías baquë Juan shinahaniquë. Dios ja noiriani
 quiha. Shinahacax tsi quiha xabachá tsi Juan racaniquë. Toá tsi ja ini
 quiha, Dios Chani yoahi canox pari. Jaquirëqué Israél maí ca nohiria
 bësojó tsi quiha ja jisiquiniquë, naa jahuë yonoco chitahëhuaxëna.

Jesu conina

Mateo 1.18-25

2 1 Toatiyá tsi quiha romanoba chama-chamaria Augustó jahuë
 chani raaniquë nohiria tëquë qui.
 —Tocahacati xo nohiria tëquë —i quiha ja niquë.

²Jabi jariapari ca nohiria tocani ca xaba tsi xo naa. Jasca, toatiyá tsi quiha Siria mai xo tsi chama Cireníó yonani quiha.
³Jatsi jahanahax ja cocani ca yaca qui jatiroha cabo bocaniqué tocahacati. ⁴Caniqué José ri. Jahuë Galileá ca maí ca yaca Nazaret ja jisbayaniqué Belén yaca qui caxëna. Jabi Belén, naa jahuë David yamaba coni ca yaca qui ja cani quiha tocahacati, David yamaba chahitaxocobo huësti ca ja ini quëshpi na. ⁵Jasca, ja bëta caniqué María ri, naa jahuë ahui ti cato. Jabi tohoya tsi María ini quiha. ⁶Belén tsi jacano tsi quiha jahuë baquë comati xaba tséquëniquë. ⁷Jatsi jahuë jariapari ca baquë Mariá comaniqué. Comaxo tsi quiha raití tsi Mariá yaboniqué. Yaboxo tsi quiha yohina piti caja ó tsi jahuë Baquë ja jananiqué. Yama ini quiha racati xobó ca xëa rë.

Jesu conina

Oveja obësocanaibo

⁸Jabi yaca basima tsi quiha oveja obëso caba oxti iniquë. Baquicha quiha. Jato oveja ó bësohi ja icani quiha. ⁹Jatsi jato bësojó tsi iboba ángel jisiquiniquë. Jasca, jato tteamë tsi quiha Iboba oquë bajra-bajraniquë. Raquériatsijacaniquë tsayahax na.

¹⁰Jatsi jato qui ángel chaniniquë:

—Raquëyamacana. Chani jia ca mato qui bëquia. Nohiria tëquë ranihuaxëhi quiha é yoahaina. ¹¹Jaboqui David yacatá tsi coyaquë Xabahamatí Ibo ra. Mato Cristo, naa Diós raaha ca Ibo tsi xo naa. ¹²Yabohaca ca baquë jisxëqui mato. Yohina piti cajá tsi raca ixëhi quiha. Tocatsixëhi quiha, noho quiayama ca chani ma cahëno iquish na ra —nëa tsi quiha jato qui ángel nécaniquë.

¹³Jatsi quiha ángel ya tsi jisiquitapiniquë huëstima ca naipá ca ángel bo. Misco quiha. Dios ocahuahi ja icani quiha. Jabi ja yoacani ca tsi xo naa:

¹⁴—Mana ca Dios oquëhuahacano ra.

Ja qui jia cabo,

naa jahuë maí ca nohiria xérëquë ó ca rabëti bo
bëpasimacatsi quiha —i jaca niquë.

¹⁵Jatsi quiha nai qui ángel bo bocaniquë. Ja bocaquë tsi quiha oveja obëso cabo chaninaniquë:

—¿Belén jisi canomani? Jénipijaha ca no jisno. Jia tsi xo naa Ibobá noqui yoahana ra —i jaca niquë.

¹⁶Jatsi quiha Belén qui ja jabacaniquë baquë mërahi na. María, José, piti cajá ca racahai ca Baquë, tihi cabo ja jiscaniquë. ¹⁷Baquë jisi tsi quiha angél jato yoaha ca ja yoacaniquë. ¹⁸Jatsi oveja obëso cabá yoani ca qui ratëyoniquë nicanish cabo tëquë. ¹⁹María qui jia ini quiha ja yoacanina. Jénipijacani ca tëquë ja shina-shinani quiha. ²⁰Jatsi quiha oveja obëso cabo bacaniquë. Bacahi tsi ja quëquëcanacaniquë. Jia tsi Dios ja ocahuacaniquë, naa ja jiscanina, ja nicacanina, tihi cabo quëshpi na.

Arati xobo qui jahuë nabá Jesu bënina

²¹Huësti ca semana huinocaquë tsi quiha jato baquë jibirishahacaniquë. Toatiyá tsi Jesu jato baquë ja janëcani quiha. Jabi toa janë baquë qui angél ani quiha, siri, naa María tohoyanox pari no. ²²⁻²⁴Jatsi quiha tséquëniquë arati xobo xo tsi María

bahuëhacati ca xabaca. Jatsi Jerusalén qui José ya María caniquë, Moisés yamabá yoba jatihuaxëna. Cahëxo tsi quiha arati ibo qui jato yobá yoani ca jahuë bo ja acaniquë bahuëhacati. “Tëpas-hacati xo rabë ca botocoa. Jama, toa pi ati mëtsama jaca no tsi tëpas-hacati nori rabë ca corobisa iquë” nëa tsi jato yoba nëcani quiha. Jasca, toa barí tsi Jerusalén qui jato baqué Jesu ja bëcaniquë Dios qui mëaxëna. Jato jodioba jabi quiha. Ja tocacani quiha Iboba yoba quënëni ca tahëhax na, naa “Dios qui mëahacaxëti xo jariapari ca cohax ca baqué” i Dios yoba ni quëshpi na.

²⁵Naatiyá tsi quiha Jerusalén tsi joni iniquë, naa Simeón icanai cato. Joni shinajaxëni ca naa joni ini quiha, Dios qui aranish ca iquiina. Israél cabo Xabahamatí Ibo johai ó ja pasoni quiha. Jasca, Espíritu Santo rëamë tsi ja ini quiha. ²⁶Jasca, rësoti ó ja pasoyamani quiha, Ibobá raahai ca Xabahamatí Ibo jisquë rohari. Toca ca Espíritu Santó jismani quiha.

²⁷Jatsi quiha arati xobo qui Simeón caniquë, Espíritu Santó mëpihacahax na. Jabi toá tsi ja ini quiha, jahuë nabo ya Jesu cahëquë no. Jasca, Moisés yoba jatihuahi quiha José, María, tihi cabo bëcaniquë jato baqué Jesu ya. ²⁸Jatsi jato baqué pistia quiha Simeón iconiquë jisish na. Icoxo tsi quiha jia tsi Dios ja ocahuaniquë. Ja nëcani quiha:

²⁹—Jarohari tsi éa mi yoani ca jatihuahacaqué ra.

Jaboqui ranihax tsi rësoti mëtsa xo éa ra.

³⁰Noho bëro yoí tsi Xabahamatí Ibo é jisquë ra.

³¹ Nohiria bo tëquë qui naa baqué mi raaquë.

³²Carayanabo qui ja raahacaqué ra,
mía ja cahëcano iquish na jato ri.

Mi Israél ca nohiria qui ja raahacaqué ra,
jato oquëhuaxëna —nëa tsi quiha

Simeón nëcaniquë.

³³Jatsi Jesu nabo ratëniquë toca tsi jato baqué yoati Simeón chaniquë no. ³⁴Jatsi María, José, jato baqué, tihi cabo bax Simeón bëhoxniquë, Diós jato shomahuano. Bëhohxax tsi quiha Jesu jahëhua qui ja chaniniquë:

—Mi Baqué Diós biniquë ra. Ja iqui tsi bënoxëhi quiha huëstima ca Israél cabo. Jasca, ja iqui tsi rani-ranixëhi quiha huëstima cabo. Jabi Dios quima ca jisti ixëhi quiha mi Baqué. Ja pasomaha chanixëhi quiha huëstima cabo rë. Jasca, Dios quinia nohiria bo

jismaxëhi quiha. ³⁵Toca tsi nohiria bá shinahai ca jonë ca jahuë bo jisiquimaxëhi quiha mi Baqué. Jasca, cohuëriaxëqui mia ri, naa mi shina saipí nacohai jascaria —nëa tsi quiha María qui Simeón nëcaniquë.

³⁶Jasca, tobi quiha arati xobó tsi yoxa iniquë, naa Ana icanai cato. Dios Chani yoanish ca yoxa ja ini quiha. Fanuel jahi ja ini quiha, naa Aserbo icanai ca maxo quima conish cato. Jabi sirixëni Ana iniquë. Siete año roha no tsi bënë ja jayani quiha. ³⁷Rësoni quiha jahuë bënë. Jaquirëquë ochenta año no tsi Dios arati xobo ja jisbayayamani quiha. Toá tsi barihani, baquicha, tihi ca tsi Dios qui ja ara-arani quiha. Jasca, toá tsi samapama tsi ja bëhxoxni quiha. Jahuë jabi quiha. ³⁸María, José, tihi cabo ya Simeón chaninano tsi Ana joniquë. Johax Dios qui “Gracias” itsijaniquë jaa ri, baqué tsayahax na. Jatsi Israél cabo Diós xabahamatí ó pasocanaibo qui chanitsi quiha Ana niquë baqué Jesu yoati na.

Nazaret yaca qui ja bacacanina

³⁹Jaquirëquë ja yoahacani ca ati jahuë bo tëquë María, José, tihi cabá jatihuaniquë, naa Iboba yobá yoani cato. Jatihuahax jahari Galilea mai qui ja bocaniquë jato Nazaret yaca qui. ⁴⁰Toatiyá tsi quiha jato baqué Jesu shinahaniquë. Ja coshinani quiha. Ja tiisinani quiha. Jabi jato Baqué Jesu quiha Diós shomahuaniquë.

Arati xobó tsi Jesu inina

⁴¹Jabi jatiroha ca xénipá tsi quiha Jerusalén qui Jesu nabo bocaniquë pascua fiesta axëna. Jato jabi quiha. ⁴²Jatsi doce año bo jathihax jahuë nabo ya Jerusalén qui Jesu caniquë jaa ri. ⁴³Toa fiesta huinocaquë tsi quiha jato xobo qui bacatsi María, José tihi cabo niquë. Jama, Jerusalén tsi chitëhi Jesu iniquë pa. Yopayamani quiha jahuë nabo. ⁴⁴Jahuë rabëti bo ya tsi bacahai ja iqui ca ja quëscahuajahuacani quiha. Toca tsi huësti bari ja raacaniquë bahí no. Jatsi yata tsi jato rabëti bo, jato jimibo, tihi cabo xérëquë xo tsi Jesu mératsijahuacaniquë. Yama a ra. ⁴⁵Mahitsa ja méracaniquë rë. Jarohari tsi quiha jahari Jerusalén qui José, María, bocaniquë méraxëna.

⁴⁶Tres bari tsi ja raacaniquë Jesu mérähi na. Jarohari tsi arati xobó ca jato baqué ja jiscaniquë. Yoba tiisimacanaibo ya tsaho ja ini quiha. Jato bëta chaninahi Jesu iniquë Quënëhacanish cabo yoati na. ⁴⁷Jabi Jesu tiisi, ja quëbihaina, tihi cabo qui ja

ratëyocaniquë, naa nicacanish cabó. ⁴⁸Jato bëta ja iqui ca jisi tsi quiha jahuë nabo ratëniquë jato ri. Jatsi quiha ja qui jahuë jahëhua chaniniquë:

—¿Jéniriahax noqui mi nëcaha pa? Noba shina jii-jiiquë rë mia mërahi na. Mahitsa mia no mëra-mëraquë ra —i María niquë.

⁴⁹Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—¿Jéniriaxo tsi éa méracanai pa? ¿Noho Jahëpa xobó tsi é iti nori ca ma cahëyamaha? —iquiina.

⁵⁰Jama, ja quëbini ca jahuë nabá cahëyamaniquë. Jato joma quiha. ⁵¹Jatsi quiha jahari Nazaret qui Jesu caniquë jahuë nabo ya. Jato ja nica-nicaniquë ra. Jabi jénipijani ca jahuë jahëhuá shina-shinaniquë. Ja shina-bënoyamani quiha.

⁵²Jatsi shinahaniquë Jesu. Shinahacax ja tiisinaniquë. Dios, nohuria, tìhi cabá toa baqué noiniquë.

Arati xobó tsi Jesu inina

Dios Chani Juán yoanina xabacha xo na

Mateo 3.1-12; Marcos 1.1-8; Juan 1.19-28

3 ¹Jabi quince año bo jatiqué tsi quiha romanoba chama-chamaria Tiberió nohiria bo yonaniqué jaa ri. Jasca, ja namá tsi jodioba mai Poncio Pilató yonani quiha ja bax na. Jasca, chama Tiberio bax Galilea mai Herodés yonani quiha jaa ri. Jasca, Iturea, Traconite, tihi cabo yonani quiha Herodes noma Felipe. Chama Lisaniás Abilinia mai yonani quiha. ²Jasca, arati ibo-iboria bo Anás, Caifás tihi cabo ini quiha. Jatsi toatiyá tsi quiha Zacariás baqué Juan qui Dios Chani joniqué. Xabachá tsi racahí Juan ini quiha. ³Jatsi ani Jordán tapaí ca racahai ca nohiria bo qui Dios Chani Juán yoabonaniqué. Yoabonahax jato qui ja nécaniqué:

—Ashimahacaxëti xo nohiria bo. Mato jocha quima Dios quiri bësocana, mato jocha masahacano ra —i nohiria bo qui ja ni quiha.

⁴Jabi Juán acai ca yoati tsi Isaías yamabo chaniniqué ja quënëni cato ó no. Jabi siri tsi ja quënëni ca tsi xo naa:

“Xabacha xo tsi quënaxëhi quiha.

Quënahax,

‘Rohahuahacacana, Ibo johai ca quëshpi na’ ixëhi quiha.

‘Bahi mëstë ca acana ja bax coti.

⁵Rëahacaxëti quiha quini bo.

Michorohacaxëti quiha témachi bo.

Mëstëhuahacaxëti quiha yoro ca iti bo.

Parahuahacaxëti quiha bahi yoi cabo.

Toca tsi rohahuahacaxëti quiha mato shinana ra,

Ibo johai ca quëshpi na.

⁶Jasca, Dios xabahamati quinia jisxëhi quiha carayanabo ri, naa nohiria tëqué’ nécaxëhi quiha”.

Jabi néca tsi Isaías yamabá quënëni quiha Juan yoati na.

⁷Jatsi huéstima ca nohiria Juan qui bëcaniqué ashimahacaxëna. Jato ja yoani ca tsi xo naa:

—Quiaxëni caba xocobo xo mato ra. Tséquëti basima tsi xo nohiria qui Dios caxahai ca bari ra. ¿Tsohuë mato yobani, Dios caxa quima ax jabati? ⁸¿Mato jocha quima Dios quiri ma bësoha pa? No tsayano. Jariapari tsi jabi paxa ca ma jismaxëti xo. “No xabahamahacaxëti xo, Abraham yamaba chahitaxocobo no nori quëshpi na” iyamatsicana. Mato mëbiti mëtsama xo Abraham

yamabo ra. Tsayacahuë. Naa maxax bo biti mëtsa xo Dios, Abraham xocobo yoi bo axëna iquia ra. ⁹Jatsi quiniacaxëcahuë. Mato copipaimaria xo Dios ra. Bimi jia ca pi jihuí saihuayamano tsi toa jihui rëraxëhi quiha ibo. Réraxo tsi chihi qui niahí quiha. Jatsi jabi paxa ca ma saihuaxëti xo —nëa tsi nohiria bo qui Juan nëcaniquë.

¹⁰Jatsi,

—¿Jénahuaxëhi ni noa ra? —i Juan qui nohiria niquë.

¹¹Jatsi Juán jato quëbiniquë:

—¿Dos ca sahuëti jaya ni mato? Dos ca pi jayaquí tsi noitiria ca qui huësti ca acana. ¿Huéstima ni mato oriquiti? Huéstima pi jayahi tsi huëtsa bo ya xatënacana —i quiha jato qui Juan niquë.

¹²Jatsi impuesto bicanaibo, naa nohiria qui anoma cabo bëcaniquë ashimahacaxëna.

—¿Jénahuaxëhi ni noa, maestró? —i Juan qui jaca niquë jato ri.

¹³Jatsi,

—Gobierno qui nohiriá mëati ca parata roha bicana. Huino ca biyamacahuë —i jato qui Juan niquë.

¹⁴Jatsi soldado bá nicaniquë:

—¿Jénahuaxëhi ni noa ra? —iquina.

Jato ja quëbiniquë:

—Nohiria roayamacana parata bixëna. Mato sueldo quëshpi tsi ranicana —iquina.

¹⁵Toatiyá tsi Xabahamatí Ibo ó nohiria bo pasohi ini quiha. Ja quëshpi tsi jato Cristo Juan iqui ca ja quëscahuajahuacani quiha.

¹⁶Japi jato tëqué qui Juan nëcaniquë:

—Jéné tsi mato ashimaquia. Jama, joxëhi quiha ëa oquëria cato ra. Ea tsi xo oquë yama cato. Espíritu Santó tsi, naa chihi iquiria cató tsi mato ashimaxëhi quiha. ¹⁷Joxo tsi jahué-na bo tsëcaxëhi quiha, ja otomai ca qui ja jicocano iquish na. Jama, trigo xaca jascaria tsi nocatimaxëni ca chihi qui yoixëni cabo niaxëhi quiha mëshoxëna —nëa tsi Juán nëcaniquë Jesu yoati na.

¹⁸Dios Chani yoapama tsi huéstima tsi nohiria Juán yobaniquë, Dios quiri ja bësocano iquish na. ¹⁹Jasca, chama Herodes pasomaha Juán chanipaoniquë, jahué noma ahui ja bini iqui na. Jabi jahué noma ahuni, naa Herodías icanai ca ja bini quiha, jahué ahui iti. Jasca, huéstima ca yoi ca Herodés ani quiha. Jahué jabi quiha. ²⁰Jatsi pë preso qui Herodés Juan nanëniquë. Anoma toa joni iniquë ra.

Jesu ashimahacanina
Mateo 3.13-17; Marcos 1.9-11

- 21** Nohiria tēquë ashimahacayoquë tsí quiha Jesu
 ashimahacaniquë jaa ri. Béhoxjano tsí quiha nai japéqueniquë.
22 Jatsi ja qui Espíritu Santo boteníquë; boto jisiria ja nori. Jatsi,
 —Noho Baqué yoi xo mia. Mia noiquia. Ea ranihuaqui mia ra —i
 quiha naipá ca joi niquë.

Jesu rēquëbo yamabo
Mateo 1.1-17

23 Jabi treinta año bo quiha Jesú jayaniquë, jahuë yonoco ja
 chitahéhuaquë no. Jabi José baqué ja nori ca quëschua nohiria bá
 huaniquë.

- 24** José jahëpa Elí iniquë.
 Elí jahëpa Matat iniquë.
 Matat jahëpa Leví iniquë.
 Leví jahëpa Melqui iniquë.
 Melqui jahëpa Jana iniquë.
 Jana jahëpa José iniquë.
25 José jahëpa Matatías iniquë.
 Matatías jahëpa Amós iniquë.
 Amós jahëpa Nahum iniquë.
 Nahum jahëpa Esli iniquë.
 Esli jahëpa Nagai iniquë.
26 Nagai jahëpa Maat iniquë.
 Maat jahëpa Matatías iniquë.
 Matatías jahëpa Semei iniquë.
 Semei jahëpa José iniquë.
 José jahëpa Judá iniquë.
27 Judá jahëpa Joana iniquë.
 Joana jahëpa Resa iniquë.
 Resa jahëpa Zorobabel iniquë.
 Zorobabel jahëpa Salatiel iniquë.
 Salatiel jahëpa Neri iniquë.
28 Neri jahëpa Melqui iniquë.
 Melqui jahëpa Adi iniquë.
 Adi jahëpa Cosam iniquë.

- Cosam jahëpa Elmodam iniquë.
 Elmodam jahëpa Er iniquë.
- 29** Er jahëpa Josué iniquë.
 Josué jahëpa Eliezer iniquë.
 Eliezer jahëpa Jorim iniquë.
 Jorim jahëpa Matat iniquë.
- 30** Matat jahëpa Leví iniquë.
 Leví jahëpa Simeón iniquë.
 Simeón jahëpa Judá iniquë.
 Judá jahëpa José iniquë.
 José jahëpa Jonán iniquë.
 Jonán jahëpa Eliaquim iniquë.
- 31** Eliaquim jahëpa Melea iniquë.
 Melea jahëpa Mainán iniquë.
 Mainán jahëpa Matata iniquë.
 Matata jahëpa Natán iniquë.
 Natán jahëpa David iniquë.
- 32** David jahëpa Isaí iniquë.
 Isaí jahëpa Obed iniquë.
 Obed jahëpa Booz iniquë.
 Booz jahëpa Salmón iniquë.
 Salmón jahëpa Naasón iniquë.
- 33** Naasón jahëpa Aminadab iniquë.
 Aminadab jahëpa Aram iniquë.
 Aram jahëpa Esrom iniquë.
 Esrom jahëpa Fares iniquë.
 Fares jahëpa Judá iniquë.
- 34** Judá jahëpa Jacob iniquë.
 Jacob jahëpa Isaac iniquë.
 Isaac jahëpa Abraham iniquë.
 Abraham jahëpa Taré iniquë.
 Taré jahëpa Nacor iniquë.
- 35** Nacor jahëpa Serug iniquë.
 Serug jahëpa Ragau iniquë.
 Ragau jahëpa Peleg iniquë.
 Peleg jahëpa Heber iniquë.
 Heber jahëpa Sala iniquë.
- 36** Sala jahëpa Cainán iniquë.

Cainán jahëpa Arfaxad iniquë.

Arfaxad jahëpa Sem iniquë.

Sem jahëpa Noé iniquë.

Noé jahëpa Lamec iniquë.

37 Lamec jahëpa Matusalén iniquë.

Matusalén jahëpa Enoc iniquë.

Enoc jahëpa Jared iniquë.

Jared jahëpa Mahalaleel iniquë.

Mahalaleel jahëpa Cainán iniquë.

38 Cainán jahëpa Enós iniquë.

Enós jahëpa Set iniquë.

Set jahëpa Adán iniquë.

Adán jahëpa Dios iniquë.

Jesu tanamahacanina jochamaxëna

Mateo 4.1-11; Marcos 1.12-13

- 4** **1** Jatsi quiha ani Jordán Jesú jisbayaniquë. Espíritu Santo rëamë ja ini quiha. Jatsi cuarenta bari no tsi xabaca ax tsi ja mëpihacaniquë Espíritu Santó no. **2** Jabi xabacá ja no tsi quiha Satanás Jesu tanamaniquë jochamaxëna. Cuarenta bari no tsi Jesú piyamani quiha. Ja paxnani quiha. **3** Jatsi ja qui Satanás chaniniquë:
—Dios Baqué iipiquí tsi naa maxax yoahuë mapari ja manëno —iquina.
- 4** Jatsi Jesú quëbiniquë:
—“Maparí roha tsi bësoramaxëhi quiha joni, jama, Dios Chaní tsi ja nori” ii quiha Quënëhacanish cabo —iquina.
- 5** Jatsi quiha mana Satanás Jesu boniquë témachí no. Boxo tsi quiha maí ca chama bá yonahaina, jato oquë, tihi cabo Jesu ja jismaniquë. **6** Jismahax ja nëcaniquë:
—Naa nohiria bo yonati chama tëquë, ja yonacanai ca oquë, tihi cabo mi qui axëquia, ë qui ja acacani nori quëshpi na. Jabi tsuhuëcara, naa ë qui jia ca qui naa tëquë ati mëtsa xo ëa ra. **7** Japi ë qui mi arapino tsi jatiroha ca mina-xëhi quiha —i Satanás niquë.
- 8** Jatsi Jesú quëbiniquë:
—“Mato Ibo Dios roha qui ma arano ra. Mato chama roha ca tsi xo toa” ii quiha Quënëhacanish cabo —iquina.
- 9** Jaquirëquë Jerusalén ca arati xobo qui Satanás Jesu boniquë. Boxo tsi quiha jodioba arati xobo cacha, naa jahuë quëmapó tsi Satanás niimaniquë. Niimahax ja qui ja chaniniquë:

—“Dios Baquë iipiquí tsi mai qui mimë niahacahuë. ¹⁰Mato qui jahuë ángel bo raaxëhi quiha Dios, mato ó ja bësocano” ii quiha Quënëhacanish cabo. ¹¹Jasca, “Jato mëquéné tsi mia bëcaxëcani quiha ángel bo, mi paquëyamano, mi tahë tëquëyamano iquish na” ii quiha —nëa tsi quiha Jesu qui Satanás nëcaniquë.

¹²Jatsi Jesú quëbiniquë:

—“Mi Ibo Dios tanamayamahuë” ii quiha Quënëhacanish cabo —iquina.

¹³Jabi huëstima ca quiniá tsi Satanás Jesu tanamaniquë jochamaxëna; mahitsa quiha. Jochamati mëtsaxoma tsi quiha ja jisbërianiquë, oquë ca xaba huëtsa manaquí na.

Galileá ca mai xo tsi Jesú jahuë yonoco chitahëhuanina

Mateo 4.12-17; Marcos 1.14-15

¹⁴Jatsi quiha Galilea mai qui Jesu bacaniquë. Espíritu Santo chama jayani quiha. Jabi toa maí tsi quiha chani pacananiquë ja acai ca yoati na. ¹⁵Jasca, jato catiti xobo xo tsi Jesú tiismaniquë.

—Anomaria tsi xo toa joni ra —i nohiria bo niquë jahuë chani nicahax na.

Nazarét cabá Jesu nianina

Mateo 13.53-58; Marcos 6.1-6

¹⁶Jatsi quiha Nazaret qui Jesu joniquë, naa jahá ja shinahani ca yacata. Jabi toa barí tsi jato catiti xobo qui ja caniquë tiisimahi na. Jahuë jabi quiha. Jatsi quiha Jesu niiniquë Quënëhacanish cabo nicamaxëna. ¹⁷Isaías yamabá quënëni ca libro Jesu qui acacani quiha. Japëcaxo tsi quiha Dios Chani jato ja nicamaniquë.

¹⁸—“E bëta xo Ibobá Shinana ra.

Ea ja raaquë, Chani jia ca noitiria cabو qui ë yoano.

Ea ja raaquë, ‘Paquëmahacaxëqui mato’ i achiqui cabو qui ë no, ‘Jistëquëxëqui mato’ i bëco cabو qui ë no.

Ea ja raaquë cohuë cabو ë mëbino.

¹⁹‘Ibobá nohiria bo xabahamati xaba tsi xo naa’ ë iti xo” —nëa tsi Jesu

nëcaniquë Dios Chani nicamahi na.

²⁰Nicamaxo tsi quiha libro Jesú mapaniquë. Jatsi ibo qui axo tsi quiha ja tsahoniquë. Jatsi xobó ca nohiria tëquëtá tsaya-tsayaniquë ratëquí na. ²¹Jatsi,

—Jaboqui mato bësojó tsi jatihuahacaquë Isaías yamabá quënënina ra —i jato qui Jesu niquë.

22 Jatsi Jesú yoani ca qui nohiria bo shina-risiquiniquë.

—Anomaria tsi xo toa ja chanihaina ra. ¿José baquë ma ni naa sa? —itsi quiha nohiria bo niquë.

23 Jatsi quiha Jesú jato quëbiniquë:

—Mato yosiba yoba éa yoacasqui mato tia, naa “Noqui pari mëbihuë, nohiria huëtsa bo mi mëbinox pari” iquiina. Jasca, “¿Jénahuariaxo raca mi coni yacata xo tsi jisti bo ayamahai rë, naa Capernaum mai xo tsi mi aquitaha jascaria?” itiari è qui xëqui mato ra. 24 Jama, jaha ja coni ca yaca qui Dios Chani yoati ibo jono tsi jahuë chani bicasyamahi quiha jahuë yacatá ca nohiria bo pë iquia ra. Jascaria, éa bicasyama xo mato rë. 25 Ea nicaparicana. Mato parayamaquia. Jabi Elías yamabo bësono tsi quiha huéstima ca bënë imanish cabo racapaoniquë jodioba maí no. Toatiyá tsi quiha tres año y medio no tsi yama oi iniquë. Jasca, oriquiti binianiquë nohiria tëquë rë. 26 Jama, toa nohiria bo qui Elías yamabo raahacayamaniquë mëbiti. Jama, noitiria ca bënë imanish ca, naa carayana qui Elías yamabo raahacaniquë ra, naa Sidón basima ca Sarepta yacatá ca racanish ca yoxa qui. Tocapijaniquë ra, Elías yamabo qui jahuë nohiria bá nicacasyamani iqui na. 27 Jasca, Eliseo yamabo bësono tsi quiha huéstima ca leproso bo, naa bonohuaxëni cabo iniquë jodioba maí no. Jama, ja jénimahuahacayama-caniquë, Eliseo yamabo qui ja chitimiyamacani iqui na. Jama, carayana ca Naamán yamabo jénimahuahacaniquë ra —nëa tsi Jesu nécaniquë.

28 Jatsi Jesu qui caxarianiquë toa catiti xobó ca nohiria tëquë jahuë chani nicahax na. 29 Ja niitapicaniquë ja qui tsamixëna. Niixo tsi quiha yaca cachá Jesu ja xérëcaniquë. Xérëxo tsi quiha témachi cachá ja bocaniquë, naa jato yaca rohahuahacani cató no. Toa quëmapo xo tsi rënichi Jesu ja niajahuacascani quiha axëna. 30 Jama, toa nohiria misco Jesu naconiquë pa, jato jisbëriaquí na.

Yoshi jayanish ca joni

Marcos 1.21-28

31 Jaquirëquë quiha Capernaum yaca qui Jesu caniquë, naa Galileá ca yacata. Toa xo tsi nohiria bo tiisimatsi quiha Jesú huaniquë joiti barí no. 32 Jabi ja tiisimani ca qui nohiria bo rateniquë, chama ya ja tiisimani quëshpi na.

33 Toa catiti xobó tsi quiha yoshi jayanish ca joni iniquë. Joi pistiamá tsi quiha ja quénaniquë:

34—Jishopë. Noqui jisbayahuë ra, Nazarét ca Jesú. Noqui quëyohi mi joquë pë. Mia cahëquia. Dios Baqué jiaxëni ca xo mia ra —i ja qui yoshi niquë.

35 Jatsi quiha Jesú raahaniquë:

—Pasihuë. Joni quima ax natséquëhuë —iquiina.

Jatsi pë nohiria bo bësojó tsi yoshiní joni nianiquë mai qui. Niahax joni quima ja natséquëniquë. Jatsi jénima toa joni ini quiha. 36 Jatsi nohiria ratëyoniquë.

—¿Jahuë chani ni naa sa? Chamá tsi yoshi bo qui ja chaniquë pa. Natséquëquë jahuë yoshi bo ra —i nohiria bo niquë.

Toca tsi ja chaninacani quiha ratëhi na. 37 Jatsi quiha toa maí tsi chani pacananiquë, Jesú ani ca yoati na.

Simón raisi jénimahuahacanina

Mateo 8.14-15; Marcos 1.29-31

38 Catiti xobo jisbaya tsi quiha Simón xobo qui Jesu caniquë. Iquihi quiha Simón raisi iniquë rë. Jatsi quiha Jesu qui ja chanicaniquë yoaxëna. 39 Jatsi jahuë naquëtë qui Jesu jiconiquë. Jicohax jahuë oxati tapaí ja niiniquë. Jatsi quiha jahuë iqui qui Jesu chaniniquë ja janacano. Jatsi ja janacatapiniquë ra. Bamahaxma tsi ja niiniquë. Jénima ja ini quiha. Niixo tsi jato qui oriquiti ja taaniquë pa.

Iquicanaibo Jesú jénimahuanina

Marcos 1.35-39

40 Bari chixabano tsi quiha isicanaibo, iquicanaibo, anomaria cabo, tihí cabó nohiria bá Jesu qui bëniquë ja jénimahuahacacano. Jatsi bëcanish cabó tëquë ja motsaniquë jahuë mëquënenó. Jato tëquë ja jénimahuani quiha. 41 Jasca, huéstima ca yoshi bo natsécahacani quiha nohiria bo quima. Natséquëhax ja quénacaniquë:

—Dios Baqué xo mia ra —iquiina.

Jatsi quiha yoshi bo Jesú raahaniquë. Jato ja pasimani quiha, Dios raahacanish ca Xabahamati Ibo ja iqui ca ja cahëcani quëshpi na. 42 Jaquirëquë huëaquë tsi yaca Jesú jisbayaniquë xobo yama ca iti qui caxëna. Jatsi quiha nohiria bá yopaniquë. Yopaxo tsi quiha Jesú mératsijahuacaniquë. Jisi tsi,

Jesú noitiria cabo jenimahuanina

—Jari cayamahuë rë. No bëta mi chitëno ra —i ja qui nohiria bo niquë.

43 Jama,

—Yaca huëtsa bo qui ë cati xo, “Nohiria bo otocatsi quiha Dios” ixëna. Ja tsi xo toa ë raahacanina —i Jesu jato qui niquë.

⁴⁴Jatsi quiha jodioba mai xo tsi Dios Chani Jesú yoabonaniquë jato catiti xobo xo na.

Jesú jahuë rabëti bo quënanina

Mateo 4.18-22; Marcos 1.16-20

5 ¹Huësti barí tsi quiha Genesaret ia quëmapó tsi nii Jesu iniquë, Dios Chani yoahi na. Ja qui nicapama tsi ja qui nohiria bo quëtsoniquë. ²Jatsi dos ca rërénish ca noti bo Jesú jisniquë. Mëquëya quiha. Basima tsi jato ibo bo ini quiha, jato nishi bo chocohacaina. ³Jatsi nohiria misco iqui tsi quiha noti qui Jesu jiconiquë jabaxëna. Jabi Simón notí ja ini quiha. Jicohax,

—Tori pistia noti chishtëquirimahuë —i Pedro qui ja niquë.

Jatsi noti xo tsi nohiria bo ja tiisimaniquë tsahoxo na. ⁴Jahuë chani jatihuahax Pedro qui ja chaniniquë:

—Tori pistia noti rëboohahuë, naa paxnëmi ca qui. Toa xo tsi mato nishi niacahuë sani bixëna —i Jesu niquë.

⁵Jatsi Simón quëbiniquë:

—Mahitsa no tanashinaquë rë. Yama a. Jama, “Niahuë” i pi mi no tsi aqui noa tia —i Pedro niquë.

⁶Jatsi quiha jato nishi bo ja niacaniquë. Ja niacaquë tsi quiha nishi qui huëstima ca sani rëoconiquë. Tihiria ca racana. Rérëtsë-paimaria jato nishi ini quiha. ⁷Jaha tsi quiha jato rabëti bo qui jato mëquéné tsi ja bëebëehacaniquë ja bëcano jato mëbixëna. Jatsi jato rabëti bo bëcaniquë mëbixëna. Jato noti ja rëacani quiha. Huëstima ca sani iqui tsi jëtëquëpaimaria jato noti bo ini quiha. ⁸Tocapijani ca jisi tsi Jesu bësojó tsi Pedro mënинiquë.

—Noqui jisbayahuë, Taitá. Ea tsi xo jochahuaxëni cato ra. E bëtacasyama xo mia tia —i ja qui Pedro niquë.

⁹Jabi ratëniquë Pedro, ja bëtanish cabو, naa tihiria ca sani ja bicani tahëhax na. ¹⁰Jasca, ratëniquë Jacobo, Juan ri, naa Zebedeo baquë bo. Jabi Pedro ya yonoconabë-quinish cabو ja icani quiha. Jatsi,

—Raquëyamahuë, Pedrò. Jaboqui rohari tsi joni bo bixëqui mia. Dios quinia jato qui jismaxëqui mia —i ja qui Jesu niquë.

¹¹Jatsi jato noti bo rërëhaxo tsi jatiroha ca ja jisbëriacaniquë Jesu banahuaxëna.

Leproso inish ca Jesú jénimahuanina

Mateo 8.1-4; Marcos 1.40-45

12 Jabi jahuëcaraca yaca shishopama tsi quiha lepra jaya ca joní Jesu bëchaniquë. Bonohuaxëni ca joni ja ini quiha. Jesu jisi tsi ja bësojó ja mënинiquë.

—Apicatsi tsi éa jénimahuati mëtsa xo mia, Taitá —iriatsi ja niquë.

13 Jatsi quiha Jesú joni motsaniquë. Motsahax,

—Mia jénimahuacasquia ra. Jénima xo mia —i ja qui ja niquë.

Jatsi quiha jahuë bono tapoyotapiniquë ra. 14 Jatsi joni Jesú yobaniquë:

—Jénipimiha ca huëtsa bo yoayamaxëhuë. Bamaxoma tsi arati ibo qui mimë jismata. Moisés yoani ca jahuë ja qui ahuë tēpasti, naa mi buhuëxéhai ca quëshpi na. Tocapimino tsi jénima mi nori ca cahëcaxëcani quiha nohiria bo.

15 Jaquiréquë quiha Jesu yoati tsi chani pacanarianiquë. Ja iqui tsi ja qui huéstima ca nohiria quëtsoniquë jahuë chani nicaxëna. Jasca, ja bëcani quiha jénimahuahacaxëna. 16 Jama, Jesú jato jisbërianiquë nohiria yama ca iti qui caxëna. Jaha tsi quiha Dios qui ja bëhoxniquë.

Jesú mohitimaxëni ca jénimahuanina

Mateo 9.1-8; Marcos 2.1-12

17 Jesú nohiria bo tiisimano tsi quiha ja tahë tsi fariseobo, yoba tiisimacanaibo, tihi cabو tsaho iniquë. Jabi huéstima ca yaca bo ax ja bëcani quiha. Galileá ca yaca bo, jodioba maí ca yaca bo, Jerusalén, tihi cabو ax ja bëcaniquë Jesu nicaxëna. Jabi Ibo Dios chama Jesú jayani quiha nohiria jénimahuati. 18 Jatsi quiha joni bá mohiyama ca bëniquë jahuë oxatí no. Xobo qui cahëhax ja jicocascaniquë, Jesu bësojó noitiria ca joni janaxëna. 19 Jicotimaxëni ja icani quiha nohiria misco iqui na. Jatsi quiha xobo mapasti qui ja bocaniquë. Jaha xo tsi quiha teja bo ja tsëcacaniquë quinihuaxëna. Quinihuaxo tsi quiha naxéréquë tsi joni ja botëmaniquë jahuë oxatí no. Jesu bësojó tsi ja botëmajahuacani quiha. 20 Jabi mohiyama ca jénimahuati mëtsa ca Jesu iqui ca joni bá cahëni quiha. Jasca, ja chahahuacanai ca jisi tsi,

—Masahacaquë mi jocha, noho baquë —i joni qui Jesu niquë.

21 Jatsi quiha jamë xéréquë tsi chaninatsi fariseobo, yoba tiisimacanaibo, tihí cabó niquë. Shinahax,

—Quiaxení ca joni tsi xo naa ra. Dios pasomaha chanihi quiha pë. ¿Jénahuariaxo raca jocha ja masana? Jaroha xo Dios —i jaca niquë Jesu yoati na.

22 Jama, ja shinabéquicanai ca jahuë bo Jesú cahéniquë. Cahéhax,

—¿Jéniriahax toca tsi shinacanai pa? **23** ¿Jénica ni toa béroria

ca yoati? “Masahacaqué mi jocha” ¿iti ni? “Niina. Cohuë” ¿iti ni?

24 Nohiria ba jocha masati chama è jaya ca ma cahéno ra —i quiha jato qui Jesu niquë.

Jatsi mohitimaxení ca qui Jesu chaniniquë:

—Niina. Mi oxati bihuë. Mi xobo qui cata —iquina.

25 Jatsi niitapiniquë joni jato bësojó no. Jatsi jahuë oxati ja bitapiniquë. Bichi tsi quiha jahuë xobo qui ja caniquë. Jia tsi Dios ja ocahuaniquë ra. **26** Jasca, shina-risiquiniquë nohiria. Ja ratéyocani quiha. Jatsi Dios ocahuatsijahuacaniquë jato ri:

—Anomaria tsi xo naa jaboqui no jisina ra —iquina.

Jesú Levi quënanina

Mateo 9.9-13; Marcos 2.13-17

27 Jaquiréquë quiha xobo jisbaya tsi gobierno bax parata binish ca joni Jesú bëchaniquë, naa Leví icanai cato. Jahuë parata biti xobó tsi tsaho ja ini quiha. Jatsi,

—E bëta mi jono —i Leví qui Jesu niquë.

28 Jatsi Leví niiniquë. Niixó tsi quiha jatiroha ca ja jisbérianiquë Jesu banahuaxëna.

29 Jatsi quiha jahuë xobo xo tsi Jesu Leví orihiuacasníquë. Toá tsi ini quiha nohiria misco, naa gobierno bax parata bicanaibo, Leví rabëti huëtsa bo. **30** Jasca, toá tsi fariseobo, yoba tiisimacanaibo, tihí cabó ini quiha jato ri tsaya-tsayaxëna. Jatsi Jesu pasomaha ocahuatsijahuacaniquë jahuë rabëti bo qui:

—¿Jénihax tsi gobierno bax parata bicanaibo, jochahuaxení cabó, tihí cabó ya tsi oriquicanai pa? —i jaca niquë.

31 Jatsi quiha Jesú jato quëbiniquë nicaxo na:

—Doctor qui bocani quiha anoma cabó roha. Jénima cabó tsi xo cayamahaina. **32** Jasca, jamë shinamisxení cabó quënahí è joyamaniquë; jama, noitiria ca jochacanaibo jato jocha quima Dios quirí bësomahi nori —nëa tsi quiha jato qui Jesu nécaniquë.

Samati jabi

Mateo 9.14-17; Marcos 2.18-22

33 Jatsi quiha nëca tsi Jesu qui nohiria bo chaniniquë:

—Huéstima tsi xo Juan rabëti bo samacanaina. Jasca, huéstima tsi xo Dios qui ja bëhoxcanaina ra. Tocacani quiha fariseoba jabi acanaibo ri. Jama, mi rabëti bo tsi xo tocayamahaina pa. Mi rabëti bo tsi xo picanaina, jënë acaina rë —i Jesu qui jaca niquë.

34 Jatsi quiha Jesú québiniquë:

—¿Joní ahui yano tsi samahi ni ahui yahax cato rabëti bo pa? Iyamacani quiha ra. Cohuëti xaba ma xo. Toa barí tsi ja bëta oriquicani quiha.

Jascaria, jaboqui samayamahi quiha noho rabëti bo ri jato bëta ë iquë no.

35 Jama, jato quima ë mëbihacano tsi samacaxëcani quiha. Jatsi toa barí tsi cohuëcaxëcani quiha. Jatsi samacaxëcani quiha toatiyá no —i Jesu niquë.

36 Jatsi joxëhai ca arati quinia paxa ca yoati tsi Jesu chaniniquë nëca cató no:

—Jahuë sahuëti paxa ca quima quësi quësaya mahi quiha nohiria, jahuë sahuëtixëni pishpaxëna. Tocapiquí tsi jahuë sahuëti paxa ca yosihuahi quiha. Jasca, tsocoxéhi quiha quësi, jaha bëquiyamahai quëshpi na. (Jascaria tsi noho tiisi paxa cató tsi mato arati jabi siri shomahuatimaxëni xo mato. Juharisi ma xo.)

37 Jasca, mato jabi ma xo toa bichi ca sota sirixëni qui jënëria paxa ca rëhuihaina. Anoma quiha. Ma rëhuipino tsi bichi ca sota poshaxëhi quiha naa jënëria paxa cato. Ja poshiquë tsi japaquëxéhi quiha naa jënë rë. Yosihuahacaxëhi quiha bichi ca sota ri.

38 Jama, bichi ca sota paxa ca qui jënëria paxa ca rëhuihacaxëti xo. Toca tsi yosihuahacayamaxëhi quiha sota. Jasca, japaquëyamaxëhi quiha jënë. (Jascaria tsi arati quinia huëtsá tsi noho tiisi paxa ca tiisimahacaxëti quiha. Mato arati jabi siri jaha bëquiyamahai quiha noho tiisi paxa cato ra.)

39 Jama, noho tiisi paxa ca bicasyamaxo nohiria bo rë. Jato arati jabi siri bo noiyoicani quiha pë. “Oquë tsi xo noba arati jabi siri bo” icani quiha rë. Jato arati jabi rarinamacasyamacani quiha ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë jahuë tiisi paxa ca yoati na.

Joiti bari Ibo

Mateo 12.1-8; Marcos 2.23-28

6 **1** Joiti barí tsi quiha jahuë rabëti bo ya huai bo nacohi Jesu iniquë. Nacopama tsi jahuë rabëti bá bimi bëro risaniquë. Risaxo tsi quiha jato mëquené tsi ja huërocaniquë pixëna.

2 Jatsi quiha huësti huësti ca fariseobá Jesu nicaniquë:

—¿Jénixo tsi yoba pasomaha ca acanai? Anoma tsi xo yonocohaina joiti barí no ra —i Jesu qui fariseobo rabëroha niquë.

³Jatsi quiha Jesú jato quëbiniquë:

—¿Quënöhacanish cabo ó ca David yamabá ani ca ma tsayayamayamani, naa Dios arati xobo qui ja jicoquë no? ⁴Jicoxo tsi quiha Dios bësójó ca janani ca mapari ja bini quiha pixëna. Piniquë quiha jahuë joni bo ri. Jabi arati ibo bá mapari ja picaniquë pa. Roa quiha. Jabi noba jabi pasomaha ja picanai ca iniquë ra; jama, ja jochayamacaniquë iquia. ⁵Jascaria, jénima tsi xo toa no acaina iquia, joiti bari Ibo è nori quëshpi na —nëa tsi fariseobo qui Jesu nécaniquë.

Mëquë choni jaya cato

Mateo 12.9-14; Marcos 3.1-6

⁶Joiti bari huëtsá tsi quiha catiti xobo qui Jesu jiconiquë. Jicoxo tsi nohiria bo ja tiisimaniquë. Jabi toá tsi quiha tsaho iniquë mënëcayá ca mëquë choni jayanish ca joni. ⁷Jatsi quiha Jesu tsayatsi fariseobo, yoba tiisimacanaibo, tihi cabá huaniquë. Joiti barí pi Jesú joni jénimahuaxëhai ca ja jiscascani quiha, ja qui quësocatsi na. ⁸Jama, ja shinacanai ca Jesú cahëni quiha. Jaha tsi mëquë choni jayanish ca joni qui ja chaniniquë:

—Niihuë. Néri johuë —iquiina.

Jatsi joni joiniquë. Joihax toá tsi ja niiniquë. ⁹Jatsi quiha fariseobo, yoba tiisimacanaibo, tihi cabo qui Jesu chaniniquë:

—¿Yoi ni, jia ni, naa joiti barí tsi jia ca acaina? ¿Yoi ca axëhi ni noa? ¿Naa joni mëbixëhi ni noa? ¿Mëbiyamaxëhi ni noa? —i jato qui ja ni quiha.

¹⁰Bëro boho-bohoquí tsi quiha jato Jesú jisniquë. Jatsi,

—Mi mëquë mëstëhuana —i joni qui ja niquë.

Jahuë mëquë ja mëstëhuajahuaquë tsi quiha ja jénimahuahacaniquë. ¹¹Jatsi quiha Jesu qui fariseobo, yoba tiisimacanaibo, tihi cabo caxarianiquë, joiti barí tsi toa joni ja jénimahuani iqui na. Jatsi chaninatsijacaniquë:

—¿Jénahuariaxëhi ni noa sa Jesu qui? —iquiina.

Jesu doce ca rabëtiria cabo

Mateo 10.1-4; Marcos 3.13-19

¹²Jaquirëquë quiha maca bo qui Jesu caniquë bëhoxhi na. Toa xo tsi quiha baquicha ja raaniquë Dios qui bëhoxquí na. ¹³Huëaqué

tsi jahuë rabëti bo ja biniquë. Doce ca joni bo ja bihaca tsi jahuë chani chitahëhuati ibo bo jato ja manëmaniquë. Jabi ja bini ca tsi xo naa:

14 Simón, naa Pedro ja janëni cato.

Pedro noma Andrés,
Jacobo,
Juan,
Felipe,
Bartolomé,

15 Mateo,

Tomás,
Alfeo baquë Jacobo,
gobierno pasomaha ca Simón,

16 Jacobo baquë Judas,

Judas Iscariote, naa jodioba chama bo qui Jesu mëanish cato.
Tahi cabu Jesú bini quiha jahuë Chani chitahëhuati ibo bo iti.

Huëstima ca jënimahuahacanina

Mateo 4.23-25

17 Maca bo ax jahuë rabëti bo ya botëhax mai para ca ití tsi Jesu niiniquë chanixëna. Toá tsi quiha huëstima ca banahuacanaibo ini quiha jahuë chani nicaxëna. Misco quiha. Jodioba mai, Jerusalén, ia quëpë ca Tiro, Sidón yaca bo, tihia ca iti bo ax huëstima ca nohiria bëcani quiha jënimahuahacaxëna. **18** Jatsi jënimahuahacani quiha yoshi jayanish cabo. **19** Jasca, nohiria bá Jesu motsani quiha, ja quima jato jënimahuati chama tsëquëni iqui na. Jabi toca tsi jënimahuahacacani quiha ja motsacanai cató no.

Ranicanaibo — Cohuë cabu

Mateo 5.1-12

20 Jahuë rabëti bo bëis-hax tsi jato qui Jesu chaniniquë:

—Shoma xo mato noitiria cabu, Diós otohai ca qui ma jicoxëhai quëshpi na.

21 ‘Shoma xo mato paxnacanaibo. Sëyahua hacaxëqui mato.

Shoma xo mato aracanaibo. Ranixëqui mato.

22 ‘Ea tahëhax pi mato qui nohiria caxano tsi mato bëta pi ja rabëncasyamacano tsi shoma xo mato ra. Jasca, shoma xo mato, nohiria bá mato ocahuauquë no, ëa ma chahahuahai ca tahëxo

na. ²³Jabi ë bacano tsi raniriaxëqui mato, huëstima ca mato naipá ca copi jiaxëni cabو ma jayaxëhai quëshpi na. Toa barí tsi anomariaxëhi quiha mato copi ra. Jabi Dios Chani yoanish cabو tënëmahacani quiha jato ri, naa jaboqui ma yosihacahai jascaria.

²⁴Jama, noitiria xo toa jahuëmishni bo jayaria cabو. Nëá roha tsi ranicani quiha rë.

²⁵Noitiria tsi xo toa jaboqui sëyacanaibo. Paxnacaxëcani quiha.

'Noitiria tsi xo toa jaboqui shiracanaibo. Toa barí tsi araconacaxëcani quiha, cohuë iquiina.

²⁶Noitiria xo mato, paraxo tsi jia tsi nohiria bá mato ocahuaquë no. Jabi toca tsi mato mahitsa ca Dios Chani yoanish cabو mato rëquébo yamabá oquëhuani quiha jato ri. Jato qui jia jato mahitsa ca chani iniquë pë —nëa tsi Jesu nëcaniquë jahuë rabëti bo yobahi na.

Noqui caxacanaibo no noino

Mateo 5.38-48; 7.12

²⁷Jabi ëa nicacanaibo qui naa yoba aquia: Mato qui caxacanaibo noicana. Jato mëbicana. ²⁸Mato ocahuacanaibo shomahuacana. Mato ranimisxëni cabو bax bëhoxcana. ²⁹Tsohuëcaracá pi mato tapaishano tsi ja qui mato tamo huëtsa acana tapaishahacati. Mato sahuëti pi joní bino tsi ja bëta iquinayamacana. Toa joni qui mi camisa ri acana. ³⁰Mato jahuë bo pi joní bënanø tsi ja qui acana. Acax, "Jahari bicasquia ra" iyamacana jahari bixëna. ³¹Jia tsi nohiria huëtsa shomahuacana, naa mamë ma shomahuahacacatsai jascaria.

³²Jabi bëroria tsi xo mato noicanaibo noihibaina. Iriama tsi xo toca ca ma noihibaina iquia. Jabi jato noicanaibo noihi quiha chahahuayamacanaibo ri. ³³Bëroria tsi xo mato mëbicanaibo ma mëbihibaina. Iriama tsi xo toca ca ma mëbihibaina ra. Toca tsi acani quiha chahahuayamacanaibo ri. ³⁴Jabi bëroria tsi xo toa mato jahuë bo prestahuahacaina, mato qui nohiria bá parata aquë no. Tocacaqui chahahuayamacanaibo ri parata bixëna. ³⁵Tocayamacana. Jabi nëcacana: Mato qui caxacanaibo noicana. Jato mëbicana. Mato jahuë bo prestahuahacana, jahari jahuëcara biti ó pasoyamaquí na. ¿Jabi "Gracias" iyamacanaibo, yoixëni cabو, tihí ca nohiria bo mëbiyamayamahi ni Dios ra? Jato mëbihibaina quiha. Japi tocacana mato ri. Tocapiquí tsi copi jiaxëni ca bixëqui mato

ra. Mana ca Dios baquë bo ixëqui mato. ³⁶Jabi noi-noiriahí quiha mato Jahëpa Dios. Japi noicana, ja noihai ca jascaria.

Ocahuayamacana

Mateo 7.1-5

³⁷Huëtsa bo raniyamacana. Jatsi mato raniyamaxëhi quiha Dios ri. Huëtsa bo qui quësoyamacana, mahitsa. Quësoyamapimano tsi mato qui quësoyamaxëhi quiha Dios ri. Jasca pi nohiria mato pasomaha jochano tsi jato jocha shina-bënocana. Tocapimano tsi mato jocha shina-bënoxëhi quiha Dios ri. ³⁸Jasca, huëtsa bo qui acana. Huashiyamacana. Tocapimano tsi mato qui axëhi quiha Dios. Jatsi huësttimaria ca bixëqui mato. Ma acai ca huino quiha. Oquë ca ixëhi quiha. Jia pi nohiria huëtsa bo ma mëbino tsi mëbihacaxëqui mato ri. Jama jia pi huëtsa bo ma mëbiyamano tsi iriamaxëhi quiha ma shomahuahacahai ca ri.

Mahitsa ca maestro bo yoati Jesú yobanina

³⁹Jatsi chani Jesu jato qui yoaniquë:
 —¿Jénahuariaxo raca bëco ca joní, bëco ca joni huëtsa mëpina? ¿Naporó quini qui paquéyamayamacaxëcahi ni jato tëquëta? Jabi jasca xo mahitsa ca maestro bo ri. Janyama bocani quiha ra. Janyama mëpihacahi quiha jato alumna bo ri rë. ⁴⁰¿Jénahuariaxo raca jato mahitsa ca maestro oquë tsi alumno bá cahëna? Jama, maestro jia cató pi jahuë alumno bo tiisima-tiisimano tsi ¿jähari si iyamayamacaxëcahi ni? Jato maestro jascacaxëcani quiha jahuë alumno bo ra. ⁴¹Jabi mabë xatë bá janyama ca acai ca tsayaxëni xo mato pë. Jato tsaya-tsayaquí tsi yoi ca ma acai ca jisyamaqui mato ra. ⁴²Anoma tsi xo toca ca ma acai ri. ¿Jéniriahax raca “Anoma xo mi acaina, èbë xatë bá” i ma na? ¿Jéniriahax, “Mia è mëbino ra” i ma na, oquë ca jocha ma aquë no mato ri pë? Jariapari mato shina ó ca jocha tsayaparicana, quiaxëni cabá. Mato oquë ca jocha niahax mabë xatë bo mëbiti mëtsa ixëqui mato ra, jahuë jocha niamaxëna.

Bimi jihuí saihuahaina

Mateo 7.17-20; 12.34-35

⁴³Jabi bimi jia ca saihuatinaxëni tsi xo jihui yoi cato. Jascaria, bimi yoi saihuayamahi quiha jihui jia cato. ⁴⁴Ja saihuacanai ca

bimí tsi cahéhacahi quiha jatiroha ca jihui. 45 Jénahuariaxo bimi jia ca ronoxé saihuana? Bimi jia ca saihuatinaxéni quiha. 45 Jascaria, jabi jia ca saihuahi quiha joni jiaxéni cato. Jia tsi xo toa ja acaina, shina jia ca ja jaya ca iqui na. Jascaria, jabi yoi ca saihuahi quiha joni yoi cato. Anoma tsi xo toa ja acaina, shina yoi ca ja jaya ca iqui na. Jabi yoi ca jahuë bo pi jahuë shina rëamëno tsi chani yoi ca chanixéhi quiha ra.

Jabi jia ca jaya cato — Jabi yoi ca jaya cato

Mateo 7.24-27

46 ‘¿Jénihax tsi “Ibobá” éa quénacanai pë, noho yoba ma ayamaquë no? 47 Tobi ë qui bëcanaibo. Tobi éa nicacanaibo, naa noho yoba acascaniba. 48 Xobo rohahuahai ca joni iquiria ca xo. Jariapari tsi mai huëyohi quiha, maxax bërohuaxëna. Jatsi maxax cacha jahuë xobo rohahuahai quiha. Jatsi jénë baino tsi xobo qui tocaxqui jénë chama; mahitsa. Poxoyamahi quiha xobo, maxax cacha ja rohahuahacani iqui na. 49 Jama, mai cacha xobo rohahuahai ca joni iquiria tsi xo noho yoba ayamahai cato. Noho yoba nicahax ja qui yoi quiha. Jabi jénë baino tsi ja qui tocaxqui jénë chama. Jatsi poxohi quiha xobo rë, maxax cacha ja rohahuahacayamani iqui na. Poxoyoxéhi quiha toa xobo ra —i jato qui Jesu niquë.

Romano ca capitán

Mateo 8.5-13

7 1 Jahuë chani jatihuahax tsi quiha jahari Jesu caniquë Capernaum yaca qui. 2 Toá tsi quiha romanoba capitán racaniquë, naa yonati jayanish cato. Jabi iquihi quiha jahuë yonati iniquë; rësopaimaria. Jabi jahuë yonati naa capitán noini quiha. 3 Jatsi quiha Jesu yoati tsi capitán nicaniquë. Nicaxo tsi quiha jodioba yosibo rabéroha ca Jesu qui ja raaniquë, jahuë xobo qui joti nicamaxëna, jahuë baquë ja jénimahuano iquish na. 4 Jatsi quiha Jesu qui naa yosibo bocaniquë. Boxo tsi quiha Jesu ja nicacaniquë:

—Capitán bax jahuë yonati mi jénimahuano ra, shinajiaxéni ca joni ja nori ca quëshpi na. 5 Jasca, noba jimibo noihi quiha naa joni ra. Noba catiti xobo ja aniquë no bax na ra —nëa tsi quiha Jesu qui jodioba yosibo nécaniquë.

6 Jaha tsi jato bëta Jesu caniquë. Jahuë xobo ja basimano tsi quiha jahuë rabëti bo capitán raaniquë chani ya.

—Mimë huënhahuayamana, Ibobá. Noho xobo qui mi jicoyamano, anoma ca joni ë nori quëshpi na. **7** Ja tsi xo toa ë joyamahaina, noho jocha iqui na ra. Mi niihai cató pi mi chanino tsi jénimahuahacaxéhi quiha noho yonati ra. **8** Jénima xo mi chani ra. Jabi ëa oquë ca chama bo nama xo ëa. Jato nicati cahëquia. Jasca, ëa nama xo soldado bo ri. Ea nicacani quiha jato ri. “Bocata” i pi ë no tsi bocani quiha. “Bëcahuë” i pi ë no tsi bëcani quiha. Jabi “Jénimahuë” i pi mi no tsi jénimaxéhi quiha noho yonati iquia — nëa tsi capitán raani ca chani nëcaniquë.

9 Jatsi quiha Jesu shina-risiquiniquë jahuë chani nicahax na.

—Anomaria tsi xo naa joni ë qui chitimihaina ra. Jia tsi xo. Israél cabo chitimihai ca oquë quiha —i Jesu niquë.

10 Jesu jisbaya tsi jahari jato capitán xobo qui yosibo bocaniquë. Jénima quiha capitán yonati iniquë ra.

Shinapayo Jesú bësomanina

11 Jisbëria tsi quiha yaca huëtsa, naa Naín icanai ca qui Jesu caniquë. Jasca, jahuë rabëti bo, nohiria misco, tihi cabo ja bëta bocaniquë. **12** Jatsi yaca qui ja basimacano tsi quiha rësohax ca shinapayo ca joni yaca cacha nohiria bá bohi iniquë. Noitiria ini quiha jahuë jahëhua; bënë imanish ca quiha. Jasca, yama ini quiha jahuë baquë huëtsa rë. Jabi jahuë baquë maihuahi bocahi ja icani quiha. Jasca, ja bëta huëstima ca yacatá ca nohiria ini quiha jato ri.

13 Jatsi quiha Jesu cohüenaniquë yoxa jisi na. Jatsi,

—Arayamahuë, caí —i ja qui ja niquë.

14 Jatsi quiha joni nanëhacani ca caja qui Jesu caniquë. Cahax caja ja motsaniquë. Jatsi niiniquë caja iahai ca joni bo. Jatsi,

—Bësohuë, shinapayó —i Jesu niquë.

15 Jatsi quiha bësoyama ca joni tsahoniquë pa. Ja chanitapiniquë. Jatsi quiha jahuë jahëhua qui jahari baquë Jesú aniquë.

16 Ratëníquë nohiria tëquë. Jia tsi Dios ja ocahuacaniquë:

—Noqui xërëquë tsi xo Dios Chani yoati Ibo-iboria ra. Jahuë nohiria yoi bo mëbicatsi quiha Dios ra —i jaca niquë.

17 Jabi toa barí tsi quiha Jesú ani ca huëstima ca nohiria bá nicaniquë. Nëama pacanani quiha toa chani. Jodioba mai, jato tëamë ca mai bo, tihi cabá tsi Jesú ani ca nicahacani quiha.

Juán dos ca joni raanina Jesu nicati
Mateo 11.2-19

18 Jabi Jesú ani ca jahuë bo yoati tsi ashimanish ca Juan rabëti bá nicaniquë. Nicaxo tsi quiha Juan ja yoacaniquë. **19** Jatsi quiha dos ca joni, naa jahuë rabëti bo Juán quénaniquë Jesu qui raaxëna. Jabi Xabahamati Ibo Jesu iqui ca ja cahëcasni quiha jaa ri, Jatsi,

—“Johai ca Xabahamati Ibo ma ni mia? ¿Joni huëtsa ó pasoxëhi ni noa?” i Jesu qui cahuë —nëa tsi quiha Juan jato qui nëcaniquë.

Jatsi quiha jahuë rabëti bo Juán raaniquë nicaxëna. **20** Jesu qui bëhax,

—Noqui Juán raaquë. ¿Johai ca Xabahamati Ibo ni mia? ¿Joni huëtsa ó pasoxëhi ni noa? Cahëcatsi quiha Juan ra —i Jesu qui jaca niquë.

21 Jabi ja bëcaquë tsi quiha nohiria bo jënimahuahi Jesu iniquë. Huëstima ca nohiria jënimahuahacani quiha, naa iquicanaibo, yoshi jayanish cabo. Jasca, huëstima ca bëco cabo taismahacani quiha jato ri. **22** Jatsi Juán raani ca joni bo Jesú quëbiniquë:

—Jahari bocata. Ma tsayahana, ma nicahana, tihí cabó Juan yoacata. Taiscani quiha bëco cabo. Tapicani quiha huico choni jaya cabo. Pasohi quiha pasoyamacanaibo. Bësotëquécani quiha bësøyama cabo. Jasca, xabahamati Chani nicacani quiha noitiria cabo. **23** Jabi ranixëhi quiha è qui chitimicanaibo ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë Juan rabëti bo qui.

24 Jatsi quiha Juán raani ca joni bá Jesu jisbërianiquë. Jisbëria jahuacaquë tsi quiha nohiria bo qui chanitsi Jesu niquë Juan yoati na.

—Jahuë ó ma pasoni jisxëna, naa xabachá ca Juan qui ma bocaquë no? ¿Shinapayo cato, naa yoshiní tëtohuahacahai ca huasi jascaria ca joni ó ma pasoni? **25** ¿Jahuë jisi ma bocani? ¿Copixëni ca raiti sahuëhaca joni jisti ó ma pasoni? Toca tsi ja iyamani quiha. Xobo-xoboriá tsi racacani quiha copixëni ca sahuëti jaya cabo. **26** Mato nicaquia. ¿Jahuë ó ma pasoni jisxëna, ja qui cahi na? ¿Dios Chani yoati ibo ó ma pasoni? Jabi Dios Chani yoanish cabo oquë ca ma jisníquë iquia, naa Juan ma jisquë no. **27** Jabi nëca tsi ii quiha Dios Quénëhacanish cabo ó cato Juan yoati na:

“Mia bëbo noho Chani bëhai ca raaxëquia.

Mia bëbo mi quinia rohahuaxëhi quiha” ii quiha Dios Chani

—nëa tsi nohiria bo qui Jesu nëcaniquë Juan yoati na.

²⁸Jatsi quiha Jesu jari nëcaniquë Juan yoati na.

—Yama tsi xo Juan oquë ca conish cato ra. Jama, Juan oquë ca tsi xo Diós otohai cato ó ca iriama cato ra. ²⁹Jabi Juan chani nicahi quiha nohiria tëquë. Jasca, nicahi quiha impuestos bicanaibo ri. Jabi naa nohiria bo tsi xo toa Dios quinia jia ca banahuacanish cabo. Ja tsi xo toa ja ashimahacacanina. ³⁰Jama, Dios quinia jia ca fariseobo, yoba tiisimacanaibo, tihí cabá nianiquë pë. Jato qui yoi quiha. Ja ashimahacacasyamacani quiha —nëa tsi quiha Jesu nëcaniquë Juan yoati na.

³¹Jatsi Jesu nëcaniquë toa nohiria bo yoati na:

—¿Jahuë jasca ni naa jaboqui bësocanai ca nohiria ra? ¿Jahuë quiri ni naa nohiria pë? ³²Plazá ca iihai ca ranihuatinaxëni ca xocobo jascaria ca xo. “Bisto no ino” i pi huësti ca maxo no tsi “Pabëcasyama xo noa ra” ii quiha yosahai ca maxo huëtsa, cohuëcatsi na. Jama, “No nahuarino. No cohuëno” i pi jaca no tsi “Tsiricasqui noa” icani quiha pë. Jabi naa ranihuahacatimaxëni ca xocobo jascaria xo naa nohiria bo ri. ³³Jabi Juan joquë tsi jato qui yoi quiha jahuë jabi iniquë pë. Joxo tsi Juan samaniquë. Jénë ja ayamaniquë. Tocajano tsi “Yoshi jaya xo” iqui mato ja yoati na pë. ³⁴Jatsi è joniquë. Ea ti tsi xo oriquihaina. Ea ti tsi xo jénë acaina. Tocahëno tsi “Oriquití-naxëni, jénë-naxëni tsi xo toa. Jasca, jochacanaibo ya rabënahi quiha pë” iqui mato pë ëa yoati na. ³⁵Jabi mato qui yoi xo noho jabi è acaina. Jasca, mato qui yoi tsi xo Juan jabi ri. Jama, tiisiyoi-canaibo qui jia tsi xo noba jabi ra.

Jochahuaxëni ca yoxá Jesu tahë ashimanina

³⁶Huësti ca fariseobá quiha Jesu qui joi amaniquë ja bëta ja oriquino. Jatsi quiha jahuë xobo qui Jesu caniquë. Cahax ja tsahoniquë oriquixëna. ³⁷Jabi toa yacatá tsi racani quiha jochahuaxëni ipaonish ca yoxa ri. Fariseoba xobó tsi oriquihi Jesu ini nori ca ja nicani quiha. Nicahax toa tsi quiha ja caniquë jisi na. Botiá ca copixëni ca perojome ja bëniquë. ³⁸Jicohax Jesu tahë tsi ja mëniniquë. Toá tsi quiha ja aracona-niquë. Jatsi jahuë bëho yaxo tsi quiha jahuë tahë bo ashimatsijahuaniquë. Jatsi jahuë boó tsi jahuë tahë ja shinahuaniquë. Shinahuaxo tsi quiha ja tatsoniquë. Jaquiréquë jahuë tahë qui perojome ja japaniquë ra. ³⁹Jasca, yoxá ani ca fariseobá, naa Jesu qui joi amanish cató jisni quiha. Jisi

tsi ja shinaniquë, “Jochahuaxëni ca naa yoxa nori ca cahéyamahi quiha tonia. Dios Chani yoati ibo yoi pi irohaquí tsi motsahai ca yoxa ja cahéquë aquë ra. Jochahuaxëni ca yoxa tsi xo naa” i ja niquë jamë no. ⁴⁰Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Jahuëcara mia yoacasquia ra, Simón —iquiina.

—Ihuë, Maestró —i Simón niquë.

⁴¹Jatsi quiha ja qui chani Jesú yoaniquë:

—Tobi quiha dos ca joni bo iniquë. Jato qui chamá parata prestahuahaniquë. Jariapari ca joni qui quinientos ca parata ja aniquë. Naa copixëni ca parata quiha. Jasca, joni huëtsa qui nama, naa cincuenta ca parata ja qui ja aniquë. Prestamo quiha. ⁴²Jatsi quiha jahari toa parata ibo qui ati mëtsama ja icani quiha, naa dos ca joni bo rë. Noitiria ca joni bo quiha. Jatsi jato noiquí tsi quiha jato cuenta bo chamá nianiquë ra. Shinajiaxëni ca chama ja ini quiha. Jabi jato cuenta bo chamá niaquë tsi quiha ejëni ca joni oquë tsi jahuë chama noini? ¿Cuenta chahitaxëni ca jayanish ca ni? ¿Cuenta pistia ca jayanish ca ni? Ea yoahuë —nëa tsi quiha Simón qui Jesu nëcaniquë.

⁴³—Tonia oquë tsi noiniquë cuenta chahitaxëni ca jayanish cato ra —i Simón niquë.

—Oca xo ra —i Jesu niquë.

⁴⁴Jatsi yoxa quiri bësohax Simón qui Jesu chaniniquë:

—Mi xobo qui ë jicoquë ra. Jënepaxa ë qui mi ayamaquë rë, tachocohati; jama, jahuë bëho yaxo tsi noho tahë ja chocohaquë ra. Jaquirëquë jahuë boó tsi noho tahë ja shinahuaquë. ⁴⁵E jicoquë tsi ëa mi joihuayamaquë rë, tatsohai cató no. Jama, naa yoxa tsayahuë. E jicoquë rohari tsi noho tahë huëstima tsi ja tatsoquë ra. ⁴⁶Noho boo qui xëni mi ayamaquë rë. Jama, noho tahë bo qui copixëni ca perojome ja japaquë ra. ⁴⁷Jaha tsi masahacaquë jahuë huëstima ca jocha iquia ra, ja noiriah ca quëshpi na. Jama, ichariama ca masaha ca jocha jaya ca tsi xo toa noiyamariahai cato ra —nëa tsi Simón qui Jesu nëcaniquë.

⁴⁸Jatsi quiha,

—Masahacaquë mi jocha ra —i yoxa qui Jesu niquë.

⁴⁹Jatsi chaninatsi mesa tsahonish cabio niquë:

—¿Tsohuëcara ni naa joni sa, naa jocha masahai cato? —iquiina.

⁵⁰Jatsi quiha yoxa qui Jesu chaniniquë:

—Mi xabahamahacaquë ra, mi chitimihai cató no. Bëpasi tsi cata —iquiina.

Galileá ca yaca bo qui Jesu shishonina

8 ¹Jaquiréquë quiha yaca huëtsa, yaca huëtsa qui Jesu caniquë. Dios Chani yoahi ja caniquë Diós otohai ca yoati na. Jasca, ja bëta bocaniquë doce ca banahuacanaibo ri. ²Bocaniquë ichariama ca yoxa bo ri, naa ja jénimahuani ca yoxa bo. Jasca, caniquë María Magdalena, naa siete ca yoshi jayanish cato. ³Jasca, jato bëta caniquë Juana, Chuza ahuini, naa Herodes empleado. Bocaniquë Susana, yoxa huëtsa bo ri. Jabi Jesu, jahuë rabëti bo, tihi cabو naa yoxa bá orihuapaoni quiha jato parata yoí no.

Bëro sayanish cato

Mateo 13.1-9; Marcos 4.1-9

⁴Toatiyá tsi Jesu qui huëstima ca nohiria bëcaniquë. Huëstima ca yaca bo ax ja bëcani quiha jahuë chani nicaxëna. Jatsi bëroria ca chani Jesu jato qui yoaniquë jato tiisimaxëna. Ja nëcaniquë:

⁵—Bëro sayahi quiha joni caniquë. Bëro sayajahuano tsi quiha huësti huësti ca bëro bahi tapaí xapaqueniquë. Jahá tsi ja jamahacani quiha. Jasca, jahá ca bëro isa bá piniquë. ⁶Jasca, bëro huëtsa maxax mai qui xapaqueniquë. Jabi shinahacax ja chonini quiha jénë yama pi ja ini iqui na. ⁷Jatsi bëro huëtsa masa xéréquë tsi xapaqueniquë. Bëro ya shinahabéquiniquë quiha toa masara pë. Jatsi banahaca ca mapahacani quiha. ⁸Jatsi bëro huëtsa mai jiaxëni ca qui sayahacaniquë. Shinahaxo tsi huëstima ca bimi ja saihuaniquë. Tihiria ca bimi saini quiha —nëa tsi Jesu nëcaniquë nohiria bo qui.

Chanipama tsi,

—Ea nicati xo jatiroha cabo ra —i ja niquë.

⁹Jabi Jesú yoani ca chani jahuë rabëti bá cahéyamaniquë. Ja quëshpi tsi,
—¿Jénihi ni naa noqui mi yoahana sa? —i ja qui jaca niquë.

¹⁰Jatsi quiha Jesú quëbiniquë:

—Mato qui tiisi acacaniquë, naa Diós otohai ca yoati na.

Jonë ca jahuë bo ma cahëxëti xo. Jama, naa jonë ca jahuë bo cahéyamaxëhi quiha tëxë bo. Ja tsi xo toa nëca ca chani jato qui chaniquia, nicaxo ja cahéyamacano iquish na.

Jahuë chani Jesú bërohuanina jahuë rabëti bo bax na

Mateo 13.18-23; Marcos 4.13-20

¹¹Jatsi quiha jahuë chani Jesú bërohuaniquë:

—Jabi Dios Chani tsi xo toa sayahaca ca bëro. ¹²Toa bahi tapaí cabo tsi xo toa Dios Chani nicahai ca nohiria bo. Chani ja nicacano tsi johi quiha Satanás. Joxo tsi jato shina ó ca chani tsécahi quiha rë, ja chahahuayamacano xabahamahacaxëna. ¹³Jabi maxax mai qui sayahaca ca bëro jascaria tsi xo nohiria huëtsa. Ranixo tsi Dios Chani biriacani quiha nicaxo na. Jama, jato shina ó tsi tapoyamahi quiha Dios Chani rë. Naamayamahi quiha ja chahahuacanaina rë. Dios Chani tahëhax pi tënëmahacaquí tsi Dios Chani niacani quiha pë. ¹⁴Jabi masa xërëquë sayahaca ca bëro jascaria tsi xo nohiria huëtsa. Dios Chani nicacaquë jato ri. Jama, Dios quima jato ninihi quiha maí ca jahuë bo. Toa jahuë bo shina-shinacani quiha pë. Jatsi Dios Chani tsiihaqui quiha toa parata ó ja quëëcanaina. Jasca, tsiihaqui quiha toa jato ranihuahai ca jahuë bo pë. Ja quëshpi tsi jato shina ó ca tsi anitimaxëni tsi xo Dios Chani rë. ¹⁵Jama, mai jiaxëni sayahaca ca bëro jascaria xo nohiria huëtsa. Dios Chani nicacanaibo tsi xo naa. Nicahax jato qui jia quiha jahuë Chani ra. Chahahuacani quiha ra. Chahahuaxo tsi anomaria tsi xo toa Dios bax ja acanaina.

Yoahacati xo Jesu chani

Marcos 4.21-25

¹⁶¿Caca nama, oxati nama jahuë lamparina janahi ni ibo pa, tsamaxo na? Tocayamahi quiha. Béroria tsi janahi quiha, naquëtë ja huëano jicocanaibo bax na. ¹⁷Jascaria tsi bërohuahacaxëti xo nohiria bo qui yoahama ca têquë. ¹⁸Jatsi quiniacaxëcahuë. Jia tsi Dios Chani nicatsacana. Jia pi ma nicano tsi anixëhi quiha mato tiisi. Jama, ja bichi ca tiisi pistia bënoxëhi quiha nicacasyamacanaibo —nëa tsi quiha Jesu nëcaniquë jahuë chani bërohuahi na.

Jesu jahëhua, jahuë noma bo

Mateo 12.46-50; Marcos 3.31-35

¹⁹Jabi jahuë jahëhua, jahuë noma bo, tihi cabos Jesu qui bëcaniquë. Jama, ja qui basimatimaxëni quiha ja icaniquë ja qui quëtsoni ca nohiria bo iqui na. ²⁰Jatsi quiha Jesu qui nohiria bo chaniniquë:

—Bëcaquë mi ihua, mi noma bo ra. Xobo cacha niicani quiha. Mia jiscascanni quiha —iquiina.

21 Jatsi quiha Jesú quëbiniquë:

—Noho jahëhua yoi, noho noma yoi bo, tihi cabو tsi xo toa
Dios Chani nicacanaibo. Tihi cabو tsi xo toa jahuë yoba acanaibo
—iquiina.

Yoshini, choca, tihi cabو Jesú janacamanina

Mateo 8.23-27; Marcos 4.35-41

22 Toatiyá tsi quiha noti qui Jesu jiconiquë jahuë rabëti bo ya.
Jicohax,

—¿Ia rabëquëx ca qui canomani? —i jato qui ja niquë.

Jatsi shitatsijacaniquë. **23** Shitajacano tsi quiha noti tsi oxa Jesu
iniquë. Jatsi iané tsi cosporiatsi yoshi niquë. Jato noti rëamëtsi
quiha jënë iniquë rë. Jëtëquëpaimaria jato noti ini quiha. **24** Jatsi
Jesu bësomahi ja bocaniquë.

—Jisa Maestró. Jëtëquëpaima xo noa ra —i jaca niquë.

Jatsi quiha Jesu joiniquë. Joixo tsi quiha yoshini, choca, tihi
cabو ja raahaniquë. Jatsi quiha janacaniquë yoshini. Pasiniquë ia ri.

25 Jatsi Jesú jato nicaniquë:

—¿Yama ni ë qui ma chitimihaina ra? —iquiina.

Raquëhax,

—¿Tsohuë cara ni naa sa? Ja qui nicahi quiha yoshini, choca pa
—i jaca niquë.

Jatsi ja ratëyocaniquë.

Yoshi jayanish ca jënimahuahacanina

Mateo 8.28-34; Marcos 5.1-20

26 Galilea mai jisbaya tsi quiha ia rabëquëx ca qui ja shitacaniquë
Gadara icanai ca mai qui. **27** Rërëhax Jesu témahinaniquë. Toa xo
tsi quiha yoshi jaya cató jato bëchaniquë. Tsoboco ja ini quiha.

Siri tsi sahuëti ja sahuëyamani quiha. Jasca, jahuë xobó tsi ja
racayamani quiha, rësonish caba maí tsi ja chitécasni iqui na.

28 Jatsi Jesu tsayahax ja sainiquë. Saihax ja bësojó tsi ja mëniniquë.
Jatsi,

—Ea huënahuayamahuë Jesú, mana ca Dios Baqué. Ea
ténëmayamahuë iquia —i Jesu qui joni niquë joi pistiamá no.

29 Jabi néca tsi quiha ja chaniniquë, “Ja quima tsëquëcahuë” i
yoshi bo qui Jesu ni nori quëshpi na. Jabi huëstima tsi quiha yoshi
bá naa joni qui tsaminiquë rë. Jatsi jahuë yoshi iqui tsi quiha

nohiria bá jahuë mëquë bo, jahuë tahë bo, tihi cabو nëxapaoni quiha mëchichó no, ja paxayamano iquish na. Jama, mëchicho ja tésapaoni quiha. Jasca, xabaca, nihi, tihi cabو qui ja jabapaoni quiha yoshi iqui na. ³⁰Jatsi quiha,

—¿Jahuë ni mi janë ra? —i toa joni qui Jesu niquë.

—Seis Mil —i quiha joni niquë, huéstima ca yoshi ja qui jiconi nori iqui na.

³¹Jatsi yoshi bá Jesu bënarianiquë, tënëtiya qui jato ja raayamano.

³²Jabi basima xo tsi quiha yahua jinaya cabá pihí iniquë. Yahua tirixëni quiha. Jatsi quiha,

—Japa toa yahua jinaya cabو qui noqui raatsana. Jato qui no jicono ra —iriatsi jaca niquë Jesu qui.

Jatsi,

—Bocata —i jato qui Jesu niquë.

³³Jatsi quiha joni quima ax ja natsëquë-caniquë. Natsëquëhax yahua qui ja jicocaniquë. Jatsi quiha jabatsi yahua tirixëni niquë. Maca ax rënichihax ia qui ja jabayocaniquë. Ja nëachiyocaniquë. ³⁴Jatsi yahua obëso cabو jabaniquë yaca qui. Jënipijani ca ja yoabonacani quiha.

³⁵Jatsi nohiria bocaniquë ocapijani ca jisi na. Jesu qui ja bëcaniquë.

Toá tsi quiha yoshi jayanish ca joni ja jiscaniquë. Jesu tapaí tsaho ja ini quiha. Sahuëti sahuë ja ini quiha. Jénima ja ini quiha. Jatsi ja raquëyocaniquë tsayahax na. ³⁶Jatsi yoyoxëni ca joni jénimahuahacani nori ca quinia jisnish cabá yoaniquë bëcanish cabو qui. ³⁷Jatsi pë Jesu bënatsi quiha Gadara maí ca nohiria tēquëtå huaniquë jato ja jisbayano. Ja raquëyocan quiha. Jatsi noti qui ja jicohaca tsi quiha Jesu caniquë.

³⁸Jabi yoshi jayanish ca joni Jesu ya cacasníquë jaa ri,

—Mi bëta cacasquia —iquina.

Jama, jahari jahuë xobo qui Jesú raaniquë.

³⁹—Mi xobo qui cata. Mi bax Diós aca ca yoata —i ja qui Jesu niquë.

Jisbaya tsi quiha toa yacata xo tsi ja bax Jesú ani ca ja yoabonaniquë ra.

Jairo jahini, jimihacai ca yoxa, tihi cabو jénimahuahacanina

Mateo 9.18-26; Marcos 5.21-43

⁴⁰Ia rabëquëx ca ax Jesu bacaqué tsi quiha rani tsi nohiria bá joihuaniquë, ja manacanai ca quëshpi na. ⁴¹Jatsi quiha catiti xobo chama joniquë, naa Jairo icanai cato. Jesu tahë tsi ja mënihaca tsi,

—Noho xobo qui johuë ra —iriatsi ja qui ja niquë.

42 Jabi rësopaimaria quiha jahuë jahi iniquë rë. Doce ca año bo jayani quiha. Jatsi ja bëta Jesu caniquë. Ja cano tsi quiha ja qui nohiria quëtsojahuacaniquë. Huéstima ca nohiria quiha.

43 Jabi nohiria xërëquë tsi quiha jimihacai ca yoxa iniquë. Doce ca año no tsi ini quiha ja jimihanina rë. Jasca, jahuë parata tēquë doctor bo qui ja mëani quiha jénimahuahacaxëna. Jénimahuahacatimaxëni ja ini quiha. **44** Jabi Jesu cho quiha naa yoxa basimaniquë. Basimaxo tsi quiha jahuë sahuëti quëpë ja motsaniquë. Jatsi jénétapiniquë ja jimihacaina ra.

45 Jatsi quiha,

—¿Tsohuë ëa motsaha? —i Jesu niquë.

—Yama tsi xo toa mia motsahaina ra —i quiha nohiria bo niquë.

Jatsi pasi quiha nohiria bo iniquë. Jatsi,

—Tsayahuë. Mi qui quëtsocani quiha nohiria bo ra, Maestró. Mia tijihacani quiha. ¿Jénahuariahax “¿Tsohuë ëa motsaha?” i mi na ra? —i Jesu qui Pedro niquë.

46 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Ea motsayaquë nohiria iquia. E quima ax noho chama tséquëquë ra —iquina.

47 Jatsi mëmériatsi quiha yoxa niquë.

—Cahëhi quiha rë —i jamë ja niquë.

Jatsi Jesu qui johax tsi quiha ja bësojó yoxa mëniniquë. Mënixo tsi nohiria bo bësojo xo tsi ja ani ca ja yoaniquë.

—Mia ë motsaquë jénimahuahacaxëna ra. E jénimahuahacatapiquë ra —i Jesu qui yoxa niquë.

48 Jatsi,

—Mi jénimahuahacaquë caí, mi chitimiha ca quëshpi na. Bëpasi cata —i ja qui Jesu niquë.

49 Chanijano tsi quiha chama Jairo xobo ax chani bëhai ca caheníquë. Cahëhax,

—Rësoquë mi jahi pistia rë. Maestro jari huënhauayamahuë —i Jairo qui ja niquë.

50 Jama, nicahax Jesu chaniniquë:

—Raquéyamatsina. E qui mi chitimiti xo. Jénimaxëhi quiha mi jahini ra —iquina.

51 Jatsi xobo qui ja caheníquë. Cahëhax,

—Nohiria ë bëta jicoyamano —i ja niquë.

Jatsi quiha Pedro, Juan, Jacobo, jahini jahëpa, jahuë jahëhua, tihí cabó roha Jesu ya jiconiquë. ⁵²Jahi tahëhax tsi araconahi nohiria tēquë ini quiha. Jatsi,

⁵³—Arayamacana. Bëso xo ra. Oxa roha —i jato qui Jesu niquë.

Jatsi quiha nohiria bá osaniquë, ja rësoni nori ja cahëcani quëshpi na. ⁵⁴Jatsi xotaco mëquë Jesú biniquë. Bichi tsi,

—Bësuhuë, caí —i ja qui ja niquë.

⁵⁵Jatsi ja bësotëquëniquë. Ja niitapiniquë. Jatsi quiha,

—Pimahuë —i jahuë nabo qui ja niquë.

⁵⁶Ratëniquë jahuë nabo, rani-ranihi na. Jatsi,

—Jënipijaha ca yoayamacana —i jahuë nabo qui Jesu niquë.

Jahuë doce ca rabëti bo Jesú raanina

Mateo 10.5-15; Marcos 6.7-13

9 ¹Jesú jahuë doce ca rabëti bo quënaniquë ja caticano.

Quënaxo tsi quiha chama jato qui ja aniquë yoshi bo tsëcati, noitiria cabó jënimahuati. ²Jatsi quiha jato ja raaniquë Diós otohai ca chani ja yoacano, isicanaibo, iquicanaibo, tihí cabó ja jënimahuacano. ³Yobapama tsi Jesu nëcaniquë:

—Mëquëya bocana. Coti jihui, sota, oriquiti, parata, tihí cabó boyamacana. Rabë ca sahuëti boyamacana; huësti ca roha.

⁴Tsohuëcaracá xobo qui jicohax toá tsi chitécana. Chitéquí tsi xobo rarinyamacana. ⁵Jasca nohiria bá pi mato joihuayamano tsi toa yaca jisbayacana. Jisbaya tsi mato tahé ca cospo totohacahuë jato jocha jismaxëna. Toca tsi jato qui Dios caxa ma jismati xo —i quiha jato qui Jesu niquë.

⁶Jatsi quiha ja bocaniquë. Yaca bo ja nacocani quiha, Dios Chani yoahi na. Jasca, jatiroha ca iti xo tsi quiha noitiria cabó ja jënimahuacaniquë.

Juan yamabo yoati Herodés nicanina

Mateo 14.1-12; Marcos 6.14-29

⁷Jatsi quiha chama Herodés nicaniquë jatiroha ca Jesú ani ca yoati na. Nicahax ja shina-risiquiniquë. Shinati pi ja cahëyamani quiha “Bëso xo Juan yamabo ra” i nohiria bo ni quëshpi na.

⁸Jasca,

—Elías yamabo tsi xo naa jisiquihaina tonia —i huëtsa bo niquë.

—Bësotëquëquë Dios Chani yoanish ca huësti cato —i quiha huëtsa bo niquë.

⁹Jatsi Herodes nēcaniquë:

—Juan mapo ë quëésayamëquë ra. ¿Tsohuëcara ni naa joni sa? Anomaria tsi xo toa nohiria bo chanihai ca ja yoati na —iquina. Nohiria bo iqui tsi Herodés Jesu jiscasni quiha.

Cinco mil ca joni bo Jesú pimanina

Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Juan 6.1-14

¹⁰Jatsi quiha Jesu rabëti bo bacaniquë. Bacaxo tsi quiha ja acani ca tēquë Jesu ja yoacaniquë. Jaquirëquë jahuë rabëti bo Jesú boniquë Betsaida yaca quiri. Jato bëta ja icasni quiha jamëpistiá no. ¹¹Jabi ja bocaquë tsi quiha nohiria bá nicaniquë. Nicaxo tsi quiha ja banahuacaniquë jato ri. Jatsi nohiria Jesú joihuaniquë. Joihuaxo tsi quiha Diós otohai ca yoati jato ja yoaniquë. Jasca, noitiria cabo ja jénimahuaniquë.

¹²Jaquirëquë yata tsi quiha ja qui jahuë rabëti bo bëcaniquë. Caquë quiha bari. Béhax tsi jahuë rabëti bo ja qui chaniniquë:

—Basima ca yaca bo, huai bo, tihí cabó qui nohiria raatsana. Oxati bo, piti, tihí cabó ja bicano ra. Yama tsi xo nëá ca racati ra —i Jesu qui jaca ni quiha.

¹³Jatsi quiha,

—Jato pimacana —i jato qui Jesu niquë pa.

Jatsi,

—Yama tsi xo nëá ca piti ra. Cinco ca mapari, dos ca sanino, jaroha tsi xo rë. ¿Naa nohiria tēquë bax mapari copihi caxëhi ni noa pa? —i ja qui jaca niquë.

¹⁴Jabi toá tsi quiha cinco mil ca joni bo mani ini quiha.

Huéstima quiha. Jatsi,

—Maxo cincuenta, maxo cincuenta, nëca tsi nohiria tsahomatsacana —i jahuë rabëti bo qui Jesu niquë.

¹⁵Jatsi toca tsi ja acaniquë. Nohiria tēquë ja tsahomacaniquë.

¹⁶Jaquirëquë cinco ca mapari, dos ca sanino, tihí cabó Jesú biniquë. Bixo tsi quiha mana nai qui tsayahax tsi “Gracias” Dios qui i ja niquë piti quëshpi na. Jatsi mapari ja têxenamaniquë. Têxenamaxo tsi jahuë rabëti bo qui ja aniquë nohiria bo qui ja taacano. ¹⁷Piniquë nohiria tēquëta. Ja sëyayocaniquë. Jaquirëquë mapari quësi bo, sanino, naa pihama ca quësi bo ja catiacaniquë ra. Doce ca caca ja rëacani quiha.

—Xabahamati Ibo xo Mia —i Pedro nina

Mateo 16.13-19; Marcos 8.27-29

¹⁸Xaba huëtsá tsi Jesu bëhoxno tsi quiha ja bëta jahuë rabëti bo iniquë. Jatsi jato ja nicaniquë:

—¿Tsohuë ni ëa? ¿Jënihi ni nohiria bo ëa yoati na? —i jato qui Jesu niquë.

19 Jatsi jahuë rabëti bá quëbiniquë:

—“Ashimanish ca Juan yamabo pérë xo mia” ii quiha huëstima cabو. “Elías yamabo” ii quiha huëtsa bo. Jasca, “Dios Chani yoanish cabó ca huësti cato, naa résonish cabó quima ax téronoyamëtax cato” ii quiha tèxë bo —nëa tsi Jesu qui ja nëcacaniquë.

20 Jatsi jato ja nicaniquë:

—¿Japa mato tsa ni? ¿Tsohuë ë nori ca icanai? —i Jesu niquë.

Jatsi quiha,

—Dios raahacanish ca Xabahamati Ibo xo mia ra —i Pedro niquë.

Ja rësöhái yoati tsi Jesu chaninina

Mateo 16.20-28; Marcos 8.31-9.1

21 Jatsi jahuë rabëti bo Jesú yobaniquë, tsohuë ja iqui ca ja yoayamacano iquish na. **22** Yobapama tsi ja nëcaniquë:

—Ténë-ténëxëquia naa Nohiria Baqué ë nori cato ra. Jasca, ëa niacaxëcani quiha yosibo, arati ibo-iboria bo, Dios yoba tiisimacanaibo rë. Tihi cabá ëa namëcaxëcani quiha. Jama, tres bari huinocaquë tsi bësotëquëxëquia ra —i jahuë rabëti bo qui ja niquë.

23 Jaquirëquë Jesu nëcaniquë:

—Ea pi banahuacasquí tsi ma acatsai ca ma shinayamaxëti xo. Jatiroha ca barí tsi mato cruz ma iano ra. Iaxo ëa ma banahuano.

24 Jabi xabahamahacayamaxëhi quiha toa jahuë nomá jabi ó quëemisxëni cato. Jama, xabahamahacaxëhi quiha jahuë nomá jabi chihohuahai cato ëa tahëxo na. **25** Jatsi jatiroha ca maí ca jahuë bo joní bëbomitsa, ricoria ca iquiina. Jama ténëtiya qui pi caquí tsi ejahuëcara ca ja bëbona? **26** Jasca pi ëa, noho chani, tihi cabó qui jaboqui nohiria bërabino tsi jato qui bërabixëquia ëa ri, xaba huëtsa ë joxëquë no. Toa barí tsi Rey jascaria tsi, naa noho ángel bo ya tsi joxëquia ra, noho jahëpa chamá no. **27** Mato parayamaquia, “Diós otohai ca oquë jisxëqui mato ichariama cabó” iquia. Rësonox pari tsi ja otohai ca oquë jiscaxëcani quiha —nëa tsi quiha Jesu nëcaniquë.

Jahuë oquë Jesú jismanina

Mateo 17.1-8; Marcos 9.2-8

28 Nëca tsi chanixo tsi Pedro, Jacobo, Juan, tihi cabó maca qui Jesu boniquë oquëri ca semaná no. Jaha tsi Dios qui ja

bëhoxcasni quiha. ²⁹Dios qui bëhoxjano tsi quiha jahuë bëmana jaria jabitiniquë. Jasca, joxonaria-niquë jahuë sahuëti. ³⁰Jatsi jisiquitapiniquë rabë ca joni bo. Ja bëta chanihi ja icani quiha. Moisés yamabo, Elías yamabo, tihi cabو jisiquini quiha. ³¹Jabi mana ca oquë ca ja jayacani quiha jato ri. Anomaria jato jaria ini quiha. Jabi chaninahi ja icaniquë, naa Jerusalén tsi Jesu nahai ca yoati na. ³²Jabi coshi ini quiha Pedro, Jacobo, Juan, tihi caba bëro. Jatsi ja bësocaniquë. Bësoxo tsi quiha Jesu, ja bëta rabë ca niihai ca joni bo, tihi cabو ja jiscaniquë. ³³Jatsi nai qui Moisés yamabo, Elías yamabo, tihi cabá jisbayano tsi Pedro chaniniquë:

—Noqui jia tsi xo nëá no iquiina. Tres ca tapas no ano ra. Huësti mí-na, huësti Moisés yamabá-na, huësti Elías yamabá-na —i ja ni quiha.

Jabi toca tsi Pedro chaniniquë, ratëhi na. ³⁴Jari chanijano tsi quiha tsëmo joniquë. Joxo tsi jato ja mapaniquë. Jatsi tsëmo qui Moisés yamabo, Elías yamabo, tihi cabو jicoquë tsi quiha ja raquëcaniquë. ³⁵Jatsi tsëmó ca joi ja nicacaniquë:

—Noho Baqué tsi xo naa. E bini ca tsi xo naa noho yonoco ati. Ja qui nicatsacana —i joi niquë.

³⁶Jatsi joi pasiquë tsi quiha toá tsi Jesu iniquë. Jamëpistia quiha. Toatiyá tsi ja jiscani ca jahuë bo jahuë rabëti bá yoayamani quiha. Ja bëpacani quiha jënipijani ca yoati na.

Yoshi jayanish ca baqué Jesú jénimahuanina

Mateo 17.14-21; Marcos 9.14-29

³⁷Maca quima ax botëxo tsi quiha nohiria huëstima ca ja bëchacaniquë huëaquë no. ³⁸Jatsi nohiria xërëquë ó ca joni Jesu quënaniquë:

—Anoma tsi xo noho baqué ra, Maestró. Noho baqué yoi ra. Tsayapa. ³⁹Noho baqué qui yoshini tsamihaca tsi sai-saihitapihi quiha noho baqué rë. Jatsi noho baqué caxo amahi quiha. Jatsi bacoxhi quiha rë. Natohuahí quiha. Natohuaxo tsi jisbayahi quiha ra. ⁴⁰Jasca, “Noho baqué ó ca yoshi tsëcacahuë” i mi rabëti bo qui ë quë. Tsëcatimaxëni ca xo rë —nëa tsi Jesu qui joni nëcaniquë.

⁴¹Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Chitimitimaxëni ca yosaxëni ca nohiria xo mato pë. ¿Jahuë tihi tsi mato tënëxëhi ni ëa pë? Mi baqué néri bëhuë —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

42Jatsi baquë basimano tsi yoshiní mai qui baquë nianiquë. Caxo ja amahacani quiha. Jatsi yoshi Jesú raahaniquë. Raahaxo tsi quiha ja jénimahuaniquë. Jaquiréquë jahuë jahëpa qui jahari ja aniquë. **43**Jatsi Dios chama-chamaria qui nohiria téquë ratéyoniquë tsayahax na.

Ja rësoxéhai yoati tsi Jesu chaninina

Mateo 17.22-23; Marcos 9.30-32

Jari Jesú ani ca yoati tsi nohiria chaninano tsi quiha jahuë rabëti bo qui Jesu chaniniquë:

44—Jia tsi ëa nicacana, ma shina-bënoyamano iquish na. Nohiria caxaxëniria cabo qui ë mëahacaxëti xo —i ja niquë.

45Jama, Jesú yoani nori ca ja cahëyamacani quiha. Jato joma quiha. Jari jato qui jonë ini quiha ja yoanina. Jama, Jesu ja nicayama-caniquë ja yoaha ca ja bërohuano, raquéqui na.

¿Tsohuë ni oquë cato?

Mateo 18.1-5; Marcos 9.33-37

46Jatsi chaninatsi Jesu rabëti bo niquë, tsohuë jato oquë ca ixëti iqui ca yoati na. **47**Jabi ja chaninacanai nori ca Jesú cahëni quiha. Cahëxo tsi quiha baquë pistia ja biniquë. Bixo tsi ja tapaí ja nimaniquë. **48**Nimahax,

—Ea joihuahi quiha tsohuëcara ca noho janë tsi naa baquë pistia joihuahai cato. Jasca, ëa raanish ca ri joihuahi quiha ëa joihuahai cato. Nicaparicana. Oquë-oquëriaxëhi quiha mato xérëquë ó ca iriama cato ra, naa baquë pistia jasca cato —nëa tsi jato qui Jesu nëcaniquë.

Jesu rabëti yoi bo

Marcos 9.38-40

49Jatsi Juan chaniniquë:

—Jisa, Maestró. Mi janë tsi yoshi tsécahai ca joni no tsayahitaquë ra. Tsayaxo toa joni no jénëmacas-hitaquë noba maxo quirim ja iqui iqui na —i Jesu qui Juan niquë.

50Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Jénëmayamacana. Noba rabëti tsi xo toa noqui pasomahama cato ra —iquiina.

Jacobo, Juan, tihi cabo Jesú raahanina

51Jabi basima quiha nai qui Jesu tërohacati xaba iniquë. Toatiyá tsi raquéhaxma tsi Jerusalén qui ja cacasni quiha. **52**Jatsi rëquë tsi

joni bo ja raaniquë jahuë quinia ja rohahuacano. Jatsi, Samariá ca yaca qui ja jicocaniquë, chitëti iti Jesu bax méraxëna. ⁵³Jama, jato yaca qui Jesu cahëquë tsi quiha samariabá jato chitëmacasyamani quiha, Jerusalén qui ja bocanai ca ja jiscani quëshpi na. ⁵⁴Jatsi samariabo qui Jacobo, Juan, tihi cabو caxaniquë. Caxahax,
—¿Naipá ca chihi baaxëhi ni noa, Ibobá, jato mëshati, naa Elías yamabá ani jascaria? —i Jesu qui jaca niquë.

⁵⁵Jatsi Juan, Jacobo, tihi cabو quiri bësoxo tsi quiha Jesú jato raahaniquë. ⁵⁶Jatsi yaca huëtsa qui ja bocaniquë chitëxëna.

Mahitsa ca banahuacanaibo

Mateo 8.19-22

⁵⁷Bahí tsi bohocanajacano tsi,
—Jahuëniacara qui mi caxëhai ca mia banahuaxëquia —i huësti ca joni Jesu qui niquë.

⁵⁸Jatsi Jesú quëbiniquë:
—Jato quini bo jaya xo tsaca bo. Jasca, naha jaya xo isa bo. Jama, ëa, naa mana ax johax ca tsi xo toa racati xobo yama cato —iquina.

⁵⁹Jatsi joni huëtsa qui Jesu chaniniquë:
—Ea banahuahuë —iquina.

Jama,
—Mi bëta cacasquia ra. Jama, jaboqui canoma xo ëa ra.
Rësopaimaria xo noho jahëpa. E maihuaparixëti xo —i joni niquë.

⁶⁰Jatsi Jesú quëbiniquë:
—Jato nabo Dios chahahuayamacanaibá maihuano. Mi yonoco tsi xo toa Dios Chani yoahi cati, naa Diós otohai ca yoati na —iquina.

⁶¹Jatsi,
—Mi bëta caxëquia, Taitá. Huënayamaxëhuë. Jahari noho xobó cabو qui ë caapariti xo jato joihuaxëna —i joni huëtsa niquë.

⁶²Jama, ja qui Jesu chaniniquë:
—Noho yonoco pi chitahëhuaquí tsi jahari mi jahuë bo qui mi bacayamano. Ibo Dios bax yonocoyoiti mëtsama xo toa jahari bacacatsai cato ra —iquina.

Setenta ca joni bo Jesú raanina

10 ¹Jaquirëquë setenta ca joni bo Ibo Jesú biniquë. Bixo tsi quiha rëquë tsi dos, dos, dos tsi jato ja raaniquë ja shishocatsai ca yaca tëquë qui.

2Raapama tsi ja nēcaniquë:

—Huéstima tsi xo toa tésahacati cato ra, ichariama yonococanaibo nori. Ja quëshpi tsi Ibo Dios nicacana, yonati bo ja raano ja bax yonocoti. **3Jatsi**, bocata. Mato raaquia. Cama xërëquë ó ca oveja xocobo jascaria ixéqui mato. **4Jatsi** parata, sahuëti, zapato bo, tihi cabó boyamacana. Jasca, bahí tsi bamayamacana, nohiria joihuaxëna. **5Jasca**, xobo qui jiconox pari tsi “Dios mato shomahuano” icana ibo qui. **6Jabi** toá pi rabënacatsai ca joni racano tsi toá tsi chitëxéhi quiha ma shomahuahaina. Jama, xobo ibo pi rabënacasyamano tsi ma joihuahai ca jahari bicana. **7Jasca**, xobo qui jicohax xobo rarínayamacana. Huësti ca ití tsi chitécana. Toa xo tsi ma taahacahai ca jahuë bo picana. Jabi jahuë yonoco quëshpi tsi orihuahacaxëti xo yonati. **8Jabi** yacatá ca nohiria bá mato joihuano tsi mato qui ja taacanai ca jahuë bo picana ra. **9Jasca**, toá ca iquicanaibo jénimahuacana. Jénimahuahax, “Mato basima tsi xo Diós otohaina” icana jato qui.

10Jama, yacatá ca nohiria bá pi mato joihuayamano tsi jato calle bo qui bocata. **11Toá tsi** “Mato yacatá ca cospo jaya xo noba tahë bo pë. Bicasýama xo noa. Bita” i jato qui cana. Jasca, “Mato parayamaqui noa. Jaboqui mato qui basimaria Diós otohai ca joquë ra” i jato qui cana. **12Parayamaquia**. Copiti barí tsi anomariaxëhi quiha naa yacatá ca nohiria copi ra; naa jochahuaxëni ca Sodoma yaca oquë ja iti quiha.

Nicamisxëni ca yaca bo

Mateo 11.20-24

13“Noitiriaxëhi quiha mato Corazín cabá. Noitiriaxëhi quiha mato ri, Betsaidá cabá. Mato yaca bo xo tsi huéstima ca jisti bo acacani quiha; mahitsa rë. Jabi jochahuaxëni ca Tiro y Sidón yaca bo xo tsi jasca ca jisti bo acacarohapino tsi naama tsi jato jocha quima Dios quirí ja bësoquë acaniquë ra. Bamaxoma tsi moro ja sahuëquë acaniquë cohuëquí na. Jasca, chihi mishpó tsi ja tsahoquë acaniquë, jato cohuë jismaxëna. **14Nicaparicana**. Copiti barí tsi anomariaxëhi quiha mato copi ra; Tiro y Sidón yacatá ca jochahuaxëni ca nohiria oquë ja iti quiha. **15**¿Japa mato Capernaum yacatá cabá? ¿Nai qui bocascanai pa? Maj. Tënëtiya qui botëxëqui mato iquia —nëa tsi Jesu nëcaniquë jochahuaxëni ca yaca bo yoati na.

16 Jatsi Jesú jahuë rabëti bo yobaniquë:

—Ea nicayoohlí quiha mato chani nicacanaibo. Jasca, éa niahí quiha mato chani nicacasyamacanaibo. Jasca, éa raanish ca niahí quiha éa bicasyamacanaibo —i ja niquë.

Setenta cabo bacanina

17 Jatsi rani tsi setenta ca raahacanish cabo bacaniquë.

—Noqui nicahi quiha yoshi bo pa, Ibóbá, naa mi jané tsi jato qui no chaniquë no —i jaca niquë.

18 Jatsi Jesu jato qui chaniniquë:

—Dios Chani ma yoaquë tsi Satanás jahuë chama bënöhái ca ée jisitaquë ra. Ja bëbohacahitaquë ra. **19** Jabi chama mato qui aquia noqui pasomaha cato chama bëboxëna. Rono, nibo, tihi cabo xérëquë tsi coti métsaxëqui mato. Mato ayamacaxëcani quiha ra. **20** Jasca, yoshi ma natsécahai ca iqui tsi ranixëqui mato. Jama, oquë tsi ma ranixëti xo, naipá ca libro ó tsi mato janë bo quénëhacani iqui na —nëa tsi Jesu nëcaniquë jahuë bëcanish ca rabëti bo qui.

Jesu raninina

Mateo 11.25-27; 13.16-17

21 Espíritu Santó tsi Jesu rani-ranitapiniquë. Ranihax ja chaniniquë:

—Oquë-oquëria ca xo mia ra, Jahépá. Mia tsi xo naipa, mai, tihi cabo yonati Ibo-iboria. Mi qui “Gracias” iquia, tiisi jayamacabo qui mi Chani jia ca mi jisiquimahai quëshpi na. Jia tsi xo ra. Jasca, maí ca tiisi jaya cabo quima mi tiisi-tiisiria jonëmahacaquë ra, ja cahëyamacano iquish na. Jabi toca tsi mi acai ca quëshpi tsi “Gracias” mi qui iquia, Jahépá. **22** Jasca, nicaparicana, joni bá. Chama é qui noho Jahépá aniquë, jahuë bo tëquë yonati. Jabi yama tsi xo toa éa, naa Dios Baquë-baquëria cahëyoihaina. Noho Jahépa roha tsi xo toa éa cahëyoihai cato. Jasca, yama tsi xo Jahépa Dios cahëxëni cato. Jahépa Dios cahëxëni ca roha ca éa xo naa, naa jahuë baquë yoi. Jasca, Jahépa Dios cahëcani quiha chahahuacanaibo ri, naa é quénani cabo. Jato qui noho jahépa jisiquimaquia ja cahëcano iquish na —nëa tsi jahuë rabëti bo qui Jesu nëcaniquë.

23 Jatsi jahuë rabëti bo quiri Jesu bësoniquë. Bësohax jato qui ja chaniniquë:

—Shoma xo mato ra. Jia tsi xo ma jisina. ²⁴Jabi è acai ca jahuë bo huéstima cabá jiscasníquë, naa Dios Chani yoanish cabo, rësonish ca chama bo ri. Ja jisyamacani quiha rë. Jasca, è yoahai ca jahuë bo ja nicacas-caniquë, jaboqui ma nicahai jascaria. Jama, nicati mëtsama ja icani quiha —i Jesu niquë.

Jabi jiaxëni ca jayanish ca samariabo

²⁵Jatsi jodioba yoba bo cahëxëni ca joni Jesu qui joniquë tanamacatsi na. Johax,

—¿Jénahuaxëhi ni ëa, Maestró, bëso-bësopaoxëna? —i ja niquë.

²⁶Jatsi Jesú quëbiniquë:

—¿Jénihi ni Moisés quënénina? ¿Jahuë ja quënëni? —iquiina.

²⁷Jatsi yoba cahëxëni cató quëbiniquë:

—“Mato joiti, mato shinana, mato coshi, tihi cabá tsi Dios ma noixëti xo. Jasca, mato rabëti bo ma noixëti xo, mamë ma noiham jascaria” ii quiha —i joni niquë Jesu qui.

²⁸Jatsi,

—Jabija tsi xo toa mi yoahana. Tocapihi tsi bësoxëqui mia ra —i ja qui Jesu niquë.

²⁹Jama, tocacasyamani quiha yoba cahëxëni cato rë. Jatsi parahax,

—¿Tsohuë ni toa noho rabëti cato sa? —i joni niquë Jesu qui.

³⁰Jatsi naa chani Jesú yoaniquë ja cahëno iquish na.

—Jabi joni Jerusalén jisbayaniquë. Jericó yaca qui cahi ja ini quiha. Bahí tsi ja co-cono tsi yomacanaibo ja qui tsaminiquë rë. Jahuë sahuëti, jahuë parata, tihi cabø ja yoma-cani quiha. Ja sétiajahuacani quiha. Sétiaxo tsi quiha bahí tsi ja jisbériacaniquë rësoti. ³¹Toatiyá tsi quiha toa bahí tsi co-cohi arati ibo iniquë. Noitiria ca joni ja jisniquë ra. Jisi tsi tétiaquiria tsi bahi qui ja riiniquë.

³²‘Jaquirëquë joni huëtsa joniquë. Levita ja ini quiha, naa Dios xobó tsi yonocohai cato. Joni tsayaxo ja tétianiquë jaa ri, mëbicasyamaquí na.

³³‘Jaquirëquë joniquë samariabo, naa jodiobo qui yoixëni ca nohiria. Co-copama tsi noitiria ca joni ja jisniquë jaa ri. Jisi tsi, “Noitiria tsi xo naa joni ra” i ja ni quiha. ³⁴Ja qui caxo tsi quiha jahuë quëesi bo ja chëxaniquë. Chëxaxo tsi ja yaboniquë. Jatsi jahuë burro qui noitiria ca joni ja jananiquë. Janaxo tsi quiha jahuë oxati xobo qui ja boniquë. Jaha

xo tsi joni ja shomahuaniquë ra. ³⁵Jatsi huëaquë tsi quiha dos ca parata copixëni cabo xobo ibo qui samariabá aniquë. “Naa noitiria ca joni ó bësona” i ibo qui ja ni quiha. “Naa parata mi narisno tsi mia copixëquia jahari ë joquë no” i ja ni quiha —nëa tsi Jesu nëcaniquë toa chani yoahi na. ³⁶Chani yoahax,

—¿Jahuë shinahai, naa tres ca joni yoati na? ¿Jëni ca ni toa sëtiahacanish ca joni qui rabëti jascaria cato? —i yoba cahëxëni ca qui Jesu niquë.

³⁷Jatsi joní quëbiniquë:

—Shomahuanish ca samariabo quiha —iquiina.

—Cata. Ja ani jasca ca mi ano mia ri ra —i Jesu ja qui niquë.

Marta, María, tihi cabo qui Jesu shishonina

³⁸Jahuë rabëti bo ya capama tsi yaca qui Jesu cahëniquë. Jahá tsi quiha racaniquë yoxa, naa Marta icanai cato. Jabi Jesu qui joi ja amani quiha jahuë xobó tsi ja chitëno. ³⁹Jabi noma Martá jayani quiha, naa María icanai cato, naa Jesú tiisimahai ca nicacatsai cato. Jesu tahë tsi quiha ja tsahoniquë nicaxëna. ⁴⁰Jama, nicatimaxëni Marta ini quiha shishocanaibo ja taahai ca iqui na. Jahuë yonoco shina-shinahi ja ini quiha. Jatsi Jesu qui Marta caniquë. Cahax,

—Ea shinahuë, Ibobá. Noho nomá éa jisbayaquë pë. Emë pistia xo taahai ca éa xo naa rë. “Mi rëquëmë mëbihuë” ina ja qui —nëa tsi Marta nëcaniquë jahuë noma yoati na.

⁴¹Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Huëstima ca jahuë bo yoati tsi shina-huëjënahi quiha mia rë. Jënimá tsi xo mi acaina. ⁴²Jama, huësti ca jahuë narisqui mia axëna. Oquë tsi xo Mariá acaina, noho chani nicacastsi na. Mëbihacatimaxëni tsi xo toa ja nicahana —i ja qui Jesu niquë.

Jahuë rabëti bo Jesú tiisimanina bëhoxti ja cahëcano

Mateo 6.9-15; 7.7-11

11 ¹Jabi Dios qui bëhoxhi Jesu iniquë. Ja jatiquë tsi quiha, —Bëhoxti noqui ri tiisimana, Ibobá, naa Juan yamabá jahuë rabëti bo tiisimani jascaria —i jahuë rabëti bo ó ca huësti ca niquë.

²Jatsi jato Jesú yoani tsi xo naa:

—Bëhoxhi tsi nëcacana:

“Oquë xo mi janë ra, Jahëpá.

Nohiria mi ototsano ra” icana.

Jesu chani Mariá nicacasnina San Lucas 10.42

3 Jasca,

“Jatiroha ca barí tsi piti noqui ana” icana.

4 Jasca,

“Noba jocha mëbina, naa noqui yosicanaibo tëquë no noiha ca quëshpi na.

 Jochati no tanamahacayamano” icana
—nëa tsi jahuë rabëti bo qui Jesu nëcaniquë.

Dios qui bëhoxcana

5 Jatsi nëca tsi Jesu chaniniquë jahuë rabëti bo qui:

—Shinaparicana. Rabëti bo jaya xo mato têquëta. Jabi mato rabëti xobo qui ma camitsa huëatiscano tsi mapari baaxëna.

Cahax, “Tres ca mapari ë qui prestahuahahuë, noho rabëti. **6** Noho xobo qui cahëyaquë noho rabëti. Paxnahi quiha. Yama tsi xo ja

qui ë ati cato rë” i ja qui ma mitsa. ⁷Jatsi xobo xara näca tsi ja quëbimitsa, “Jishopë. Quëbëhacaquë caiti rë” iquiina. “Oxatí xo noa, naa ëa, nohó-na bo. Joinoma xo ëa ra, mapari mi qui axëna” i mato qui ja mitsa quiha. ⁸Jabi mato rabëti joicasyamamitsa mato qui mapari axëna, mato rabëti ja iquë ri. Jama, naama pi xobo ibo ma quënano tsi joixëhi quiha mapari mato qui axëna iquia ra. ⁹Jascaria, Dios qui bëhoxpiquí tsi bënacana iquia ra. Mato qui acacaxëhi quiha. Méracana. Mérapiquí tsi bixëqui mato. Mato bax japécahacaxëhi quiha jahuë caiti. ¹⁰Bënahai ca qui acacaxëhi quiha. Bixëhi quiha mërahai cato. Japécahaca-xëhi quiha caiti tsoluëcara ca quënahai ca bax na. ¹¹Shinaparicahuë. “Sani picasquia” i pi mato xocobo no tsi ñja qui rono acaxëcanai pa? ¹²“Bachi picasquia” i pi ja no tsi ñja qui nibo acaxëcanai pa pití? ¹³Jabi mato xocobo qui jahuë jia cabo ati cahëxëni xo mato, jochacanaibo ma iquii ri. Tocapimano tsi ɿbënacanaibo qui oquë tsi Espíritu Santo ayamayamaxëhi ni mato naipá ca Jahëpa ra? —nëa tsi jahuë rabëti bo qui Jesu näcaniquë.

Yoshi pasomaha ca chani

Mateo 12.22-30; Marcos 3.19-27

¹⁴Jabi joni quima yoshi niahí quiha Jesu iniquë. Yoshi iqui tsi jaro naa joni ini quiha. Jama, yoshi Jesú tsëcaquë tsi quiha chanitsi joni niquë ra. Jatsi ratëniquë nohiria bo ra tsayahax na. ¹⁵Jama, Jesu pasomaha chanitsi nohiria huësti huësti ca niquë pë.

—Naa joni mëbihi quiha Satanás, naa yoshi bo ibo-iboria ra. Satanás chamá tsi yoshi bo tsëcahi quiha tia —i jaca niquë Jesu yoati na.

¹⁶Jatsi,

—Naipá ca jisti-jistiria ahuë ra —i Jesu qui huëtsa bo niquë pë tanamaxëna.

¹⁷Jama, ja shinacanai ca cahëquí tsi jato Jesú quëbiniquë:

—Jabi quëyohacaxëhi quiha país ca nohiria bo, ja nianacaquë no ra. Jasca, quëyohacacaxëcani quiha xobó ca nohiria ri, ja iquinacaquë no. ¹⁸Jasca jamë pasomaha pi Satanás iquinano tsi ɿjénahuariahax jahuë chama naamana? Nëcaquía ra, ëa mëbihi quiha Satanás, yoshi bo tsëcati i ma ai quëshpi na. ¹⁹Yoshi bo tsëcati pi Satanás ëa mëbino tsi ɿtsohuë ni toa mato nohiria yoi mëbiti ibo-iboria? Yoshi bo tsëcacani quiha jato ri. ɿTsohuë ni toa

jato tsëquëmati ibo ra? ¿Satanás ma ni? Ja tsi xo toa mato qui quësoxëhi quiha mato nohiria yoi bo iquia. ²⁰Jabi Dios chamá tsi yoshi bo ë tsëcaquë ra, Satanás chamá tsi nomari. E aca cató tsi bëro tsi xo toa mato qui Diós otohai ca johana ra.

²¹Jabi chamaxëni ca joní jahuë xobó ca jahuë bo ó bësono tsi jénima ca xo jahuë jahuëmishni bo. Yomahacatimaxëni ca xo.

²²Jabi toca xo Satanás ri. Jénima xo jahuë jahuë bo. Jama Satanás oquë ca pi jono tsi bëbohacahi quiha Satanás ra. Joxo tsi Satanás iquinati jahuë bo mëbihi quiha. Jaquirëquë, jahuë jahuë bo bichi quiha.

²³Jabi éa pasomaha yoi tsi xo ë bëtama cato. Jasca, noho yonoco pasomaha tsi xo toa éa mëbiyamahai cato.

Bacahai ca yoshini

Mateo 12.43-45

²⁴Jabi joni quima yoshi tsécahacano tsi xaba qui cahi quiha. Caxo tsi iti huëtsa mërahi quiha chitëxëna. Mahitsa mërahax, “E jisbëriani ca xobo qui jahari caxëquia ra” ii quiha yoshini rë. Jatsi bacahi quiha pë. ²⁵Bacaxo tsi joni tsayahí quiha. Jaboqui jénima xo joni, bahuëhaca ca xobo jascaria. ²⁶Ja jisbëriani ca joni tsayahax catëquëhi quiha pë, naa jabë yoshi huëtsa bo mërahi na. Jatsi siete ca yoshi yoixëni cabo bëhi quiha ja bëtati. Jatsi joni qui jicocani quiha jato tëquëta racaxëna. Jariapari iriama joni iniquë, jama jaboqui noiti-noitiria nori —nëa tsi jato qui Jesu nëcaniquë.

Jesu nicacana

Mateo 12.38-42; Marcos 8.12

²⁷Nëca tsi Jesu chanino tsi quiha nohiria xërëquë ó ca yoxá quënaniquë:

—Shoma xo mi ihua, naa mia comanish cato ra. Shoma xo mia chocho amanish cato ra —iquiina.

²⁸Jatsi,

—Jama xo. Shoma tsi xo Dios Chani nicacanaibo. Shoma tsi xo Dios Chani acanaibo iquia —i ja qui Jesu niquë.

²⁹Tocajano tsi quiha ja qui quëtsotsi nohiria misco niquë. Jatsi jato qui ja nëcaniquë:

—Anomaria tsi xo no bëta jaboqui bësobëqui-canaibo rë. E acai ca jisti-jistiria roha jiscascani quiha pë, ë qui chitiminox

pari. Maj. Jonás jisti roha jato qui axëquia. ³⁰Jabi sani chahita jatoquë quima Jonás xabahamahacaquë tsi quiha jahuë chani Nínive yacatá ca nohiria bá chahahuaniquë ra. Jato qui jisti Jonás ini quiha jato chahahuamaxëna. Jascaria, naa xaba ó ca bësocanaibo qui jisti ixëquia éa ri, naa Nohiria Baqué è nori cato. ³¹Copiti barí tsi bësotëquéxéhi quiha yoxa chama, naa Shiba mai ax jonish cato. Bësotëquécaxécani quiha naa xabacá ca nohiria bo ri. Jatsi toa barí tsi jato qui quësoxéhi quiha naa yoxa chama, éa ja chahahuayamacana iqui na. Naa yoxa chama tsayacana. Nëama ja caniquë chama Salomón yamaba tiisi nicaxëna. Jama, nëá ca Salomón oquë ca jisqui mato ra. Jisi tsi nicayamaqui mato pë. ³²Jasca, bësotëquécaxécani quiha Nínive yacatá ca nohiria bo ri, copiti barí no. Naa xabacá ca nohiria qui quësocaxécani quiha jato ri. Jabi jato qui Dios Chani Jonás yoaque tsi quiha jahuë chani qui ja chitimicaniquë. Jama, nëá ca tsi Jonás oquë ca jisqui mato ra. Toa jahuë chani chahahuayamaqui mato pë.

Noba quinia bërohuahi quiha noba shinana

Mateo 5.15; 6.22-23

³³'Jabi lamparina tsamaxo tsi ćcaca nama janahi ni ibo pa? Jahuë ití tsi janahi quiha ra. Jatsi naquëtë qui jicoxo tsi huëa jisxéhi quiha nohiria. ³⁴Jascaria tsi mëbihacaxéhi quiha nohiria, shina jia ca jayapiquí na. Mato quinia bërohuaxéhi quiha mato shinana, ja jënimacaquë no. Jatsi jabi jia ca jayaxéhi quiha mato ra. Jama shina yoi pi jayahí tsi tsémó tsi coxéqui mato rë. ³⁵Jatsi quiniacaxécahuë, mato shina ó ca huëa nocahuahacayamano, ja yoinayamacano iquish na. ³⁶Mato shina pi jënimano tsi, tsémó pi ma bohoyamano tsi, huahuaxéhi quiha mato jabi jia cato ra, naa lamparina huahuahai jascaria —tihi tsi quiha Jesu niquë nohiria bo qui chanihi na.

Fariseobo, yoba cahëxëni cabو, tihi cabو pasomaha Jesu chaninina

Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 20.45-47

³⁷Jabi jahuë chani Jesu jatihuauquë tsi quiha fariseobá ja qui joi amaniquë jahuë xobó tsi ja oriquino. Jatsi jahuë xobo qui Jesu caniquë. Cahax ja tsahoniquë ja bëta oriquixëna. ³⁸Jabi Jesu mëchocoyamani quiha pinox pari. Ja quëshpi tsi fariseobo

ratëniquë, jodioba jabi pasomaha ja iqui iqui na. ³⁹Japi ja qui Jesu chaniniquë:

—Yobá-naxëni xo mato fariseobo ra. Mato mëquë chocoharia xo mato. Jodioba jabi bo nicariaqui mato. Jama, mato shina tsi xo toa jahuë bo ó quëemisxëniria ra. Yoixëni ca xo. ⁴⁰Jatsi, cahëtimaxëni xo mato ra. ¿Mato shina Dios, naa noba yora nöhohuanish cató ayamayamani? ⁴¹Jariapari mato shina Ibo Dios qui acahuë. Jaquirëquë jiaxëhi quiha mato jabi téquë.

⁴²Noiti xo mato fariseobo ra. Ma tésaha ca yochi bo, naa mente, ruda, tihi cabio quima xatë pistia ca, naa decima ca Dios qui aqui mato, mato yoba bo nicaxëna. Jénima quiha. Jama, mabë xatë yoi bo mëbicasyama xo mato pë. Dios noiyamayoiqui mato iquia. Jabi Dios yoba ma nicaxëti xo ra, yoba huëtsa bo shina-bënoxoma.

⁴³Noiti xo mato fariseobo ra. Catiti xobo qui jicoxo tsi oquë ca tsahoti bo bicasqui mato pë. Jasca, yacatá ca bahí tsi bohoquí tsi nohiria bá mato joihuahai ca ó pasoqui mato pë.

⁴⁴Noiti xo mato ra. Mato tsaya-tsayacani quiha nohiria, shina jiaxëni ca ma nori ca quëscahuaquí na. Jama, mato shina tsi xo yoixëniria. Jato qui jonë tsi xo toa mato jabi yoi bo ra —nëa tsi quiha fariseobo qui Jesu nécaniquë.

⁴⁵Jatsi Moisés yoba cahëxëni cabio huëstitá quëbiniquë:

—Jishopë. Noqui ri ocaguaqui mia pë, Maestró, toca tsi mi chaniquë no. Noqui anoma quiha —i Jesu qui joni niquë.

⁴⁶Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Noiti tsi xo mato ri, yoba cahëxëni cabá. Nicahacatimaxëni ca yoba bo nohiria bo qui aqui mato pë. Jama, jato qui ma acai ca yoba bo nicayamahai ca mato xo naa ra.

⁴⁷Noiti xo mato ra. Mato naborëquëbá Dios Chani yoanish cabio tēpasníquë pë. Jatsi jato bax maihuati xobo aqui mato pa, nohiria bo jato shinamaxëna. ⁴⁸Jama, mato qui jia tsi xo toa mato naborëquëbá anina iquia. Dios Chani yoanish cabio ja acani quiha. Jaquirëquë jato bax maihuati xobo aqui mato pë, nohiria bo quima mato jabi yoiria ca jonëmaxëna.

⁴⁹Jabi mato yoati tsi Diós yoani ca tsi xo naa ra: “Jato qui noho Chani yoati ibo bo, noho Chani chitahëhuati ibo bo, tihi cabio jato qui raaxëquia. Huësti huësti ca tēpascacxëcani quiha pë. Tëxë bo ténëmacaxëcani quiha” i Dios ni quiha jahuë tiisí no. ⁵⁰Jabi toca ja iquë ra. Rëquë rohari tsi tēpas-hacani quiha huëstima ca Dios

Chani yoati ibo bo rë. Jabi naa tēpas-hacanish cabo tēquë quëshpi tsi mato copixëhi quiha Dios ra. ⁵¹Jabi Abel pari acacani quiha. Jaquiréquë huéstima ca Dios Chani yoati ibo huëtsa bo acacani quiha. Jarohari tsi Zacarías ja acaniquë. Altar, naa arati xobo naxéréquë xo tsi Zacarías ja tēpascani quiha. Mato parayamaquia. Ja tēpas-hacacani quëshpi tsi copihacaxëti xo naa jaboquí ca bësocanaibo.

⁵²Noiti xo mato yoba cahëxëni cabá. Mahitsa ca ma tiisimahai ca iqui tsi Dios Chani cahëyamahi quiha nohiria bo ra. Jasca, jabija ca chani cahëcasyama xo mato ri. Jasca, ë qui bëcascanaibo quëtiaqui mato pë, Dios Chani ja chahahuayamacano iquish na — nëa tsi fariseobo, yoba cahëxëni cabó, tihi cabó qui Jesu nëcaniquë.

⁵³Chanixo tsi quiha jato xobo Jesú jisbayaniquë. Jatsi ja qui caxatsi yoba tiisimacanaibo, fariseobo, tihi cabó niquë. Caxaquí tsi huéstima ca jahuë bo yoati tsi ja nica-nicacaniquë tanamacasquí na. Mahitsa ja nica-nicacani quiha. ⁵⁴Jatsi ja tsayamisria-caniquë ja qui quësoxëna.

Fariseobo pasomaha Jesú yobanina

12 ¹Jabi huéstima ca nohiria bo Jesu qui quëtsoniquë. Tihiria ca inish ca racana. Yama xëa ini quiha tapiti. Jasca, jato huëtsa jamahi ja icani quiha xëa yama iqui na. Jatsi jahuë rabëti bo qui chanitsi Jesu niquë.

—Fariseobá tiisimahai ca qui quiniacaxëcahuë. Paramisxëni ca xo. ²Bërohuahacaxëti xo jato jabi yoi ra. Jonëma quiha.

Nohiria qui no raquëyamano

Mateo 10.28-31

³Jabi raquëxo tsi Dios Chani ma yoa-yoapaoniquë. Jama, jaboqui tsi mato nicacaxëcani quiha nohiria. Jasca, Dios Chani yoahi tsi ma baxëxpäoniquë. Jama, jaboqui bëro-bëroria tsi noho Chani ma yoaxëti xo, raquëxoma. ⁴Jabi mato acascanaibo qui raquëyamacana, noho rabëti bá. Mato yora roha tsi ati mëtsa ca xo. Mato aapiquí tsi jaroha tsi xo toa mato ja acanaina. ⁵Jama, Dios qui ma raquëxëti xo iquia ra. Tënëtiya qui nohiria niati chama jaya xo, jato ati. Parayamaquia. Dios qui raquëcana iquia.

⁶¿Mahitsa, naa dos ca parata quëshpi tsi cinco ca chorobo iniayamayamacahi ni? Copiyamaria ca xo. Jabi copiyama ca

chorobo shina-bënoyamahi quiha Dios ra. ⁷Jascaria, mato boo tēquë tocahacani quiha ra. Jatsi raquéyamacana, huéstima ca chorobo oquë ma nori quëshpi na —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Nohiria bësojo ax tsi Cristo ti chanihaina

Mateo 10.32-33; 12.32; 10.19-20

⁸'Nohiria bësojó pi "Cristó-na xo éa" i nohiria no tsi Dios ángel bo bësojó tsi "Nohó-na xo toa" ixéquia éa ri, naa Nohiria Baquë ë nori cato. ⁹Jama, nohiria bësojó pi éa pasomaha nohiria chanino tsi Dios ángel bo bësojó tsi "Nohó-na ma xo toa" ixéquia éa ri, naa Nohiria Baquë ë nori cato.

¹⁰'Jabi éa pasomaha pi nohiria chanino tsi iriama tsi xo toa. Jahuë jocha masaxéhi quiha Dios. Jama Espíritu Santo pasomaha pi nohiria chanino tsi masahacayamaxéhi quiha jahuë jocha ra.

¹¹'Jabi catiti xobó ca chama bo, nohiria chama bo, tihí cabó qui mato ja bocamitsa mato qui quësoxéna. Tocapijahuacano tsi shina-huéjénayamatsicana ma quëbixéhai ca yoati na. ¹²Toatiyá tsi mato tiisimaxéhi quiha Espíritu Santo ra. Ma yoaxéti ca mato jismaxéhi quiha. Chaniyamaxéqui mato, Espíritu Santo inori —nëa tsi jahuë rabéti bo qui Jesu nëcaniquë.

Jahuëmishni bo ó quëëmisxëni cato

¹³Jatsi nohiria xérëquë ó ca joni chaniniquë:

—Noho rëquëmë qui mi chanino, maestró. Huashicoxëni quiha. Noho jahépa yamaba jahuëmishni bo è bëta xaténayamahi quiha pë —i Jesu qui ja niquë.

¹⁴Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Iyamaquia ra, joní. Nohiria jahuëmishni bo tsi yobati è raahacayamaniquë ra —iquiina.

¹⁵Jatsi,

—Quiniacaxëcahuë. Anoma tsi xo jahuëmishni bo ó quëëmis-haina ra. Huéstima ca pi ma jayano ri tsi ɿjenahuariaxo raca toa jahuë bá mato raniyoihuana? —i Jesu niquë.

¹⁶Jatsi naa chani Jesú nohiria bo qui yoaniquë ja cahëcano iquish na:

—Huai jiaxëni ca rico ca joni jayani quiha. Anomaria ja tësani ca bëro ini quiha. ¹⁷Ja iqui tsi "¿Jénahuaxéhi ni éa sa? Bimi janati ca xobo narisquia rë" i jamë ja niquë. ¹⁸Jarohari tsi, "Noho bimi janati

xobo pistia bo poxaxëquia ra. Jaquirëquë xobo chahitaxëni cabo axëquia noho bimi, noho jahuë bo, tihi cabو quëshpi na. ¹⁹Acax, ‘Mi yonoco jënëna. Huëstima ca año no tsi naamaxëhi quiha mi nanëha ca jahuë bo ra. Shoma xo mia. Oriquihuë. Jënë ahuë. Ranitsihuë’ i èmë xëquia ra” —nëa tsi rico ca joni nëcani quiha. ²⁰Jatsi ja qui Dios chaniniquë: “Naa baquichá tsi rësoxëqui mia, yoyoxëni cató. Mi rësoquë tsi ɿtsohuë ni toa mi janaha ca jahuë bo bichiina ra?” iquiina. ²¹Jabi toca xo parata, jahuëmishni bo, tihi cabو ó quëëmisxëni cabو. Mëquëyariayoi ca xo, Dios shinayamahi na.

Dios no chahahuati xo

Mateo 6.25-34

²²Jatsi jahuë rabëti bo qui chanitëquëtsi Jesu niquë:
—Oriquiti, sahuëti, tihi cabو ti tsi shinayamacana ra. ²³Mato oriquiti oquë tsi xo ma bësöhaina. Jasca, mato sahuëti oquë tsi xo mato yora. ²⁴Isa bo tsayacahuë. Bëro banayamacani quiha. Bimi tësayamacani quiha. Jasca, yama tsi xo toa jato xobo qui nanëhaca ca bimi ra. Jama, jari jënima ca xo. Jato pimahi quiha Dios ra. Jabi ɿisa bo oquëyamayamahi ni mato ra? ²⁵Jasca, ɿjénahuaríaxo raca ma bësohai ca año bo ma huinomana, ma shina-huëjénahai cató no? ²⁶Inoma xo mato ra. Japi oriquiti, sahuëti, tihi cabو yoati tsi shina-shinayamatsacana.

²⁷Jasca, huasi joa jiaxëni cabو qui tsayacahuë. Yonocoyamacani quiha oriquiti quëshpi na. Jiaría tsi xo ja jiscanaina. Salomón yamaba raiti oquë-oquëria ca xo iquia ra. ²⁸Jabi jiaría tsi naa naamayamahai ca joa, naa méri tsi nahai ca joa sahuëmahai quiha Dios ra. Tocapiquí tsi ɿmato ri sahuëmacas-yamayamaxëhi ni Dios ra? Iriama tsi xo toa ma chitimihaina iquia. ²⁹Jaha tsi oriquiti, jënë, tihi cabو ó quëëmisyamacana. Jasca, nëca ca jahuë bo yoati tsi shina-huëjénayamacana. ³⁰Jabi ja picanai ca shina-shinacani quiha Dios cahëyamacanaibo. Jama, mato ó bësohi quiha mato Jahëpa, ma narisyamano iquish na. ³¹Jatsi, mato Chama-chamaria pari shinacana. Tocapimano tsi mato qui acacaxëhi quiha, oriquiti, jënë, tihi cabو ma narisyamano iquish na. ³²Raquëyamacana, noho xocobá. Jahuë mana ca jahuë bo mato qui acatsi quiha Dios ra.

Mana ca jahuë bo

Mateo 6.19-21

³³‘Mato jahuë bo iniacana, noitiria cabو qui parata axëna. Tocapimano tsi oquëxëhi quiha mato mana ca jahuë bo ra. Oquë-

oquëria ca jahuë bo quëyotimaxëni tsi xo jotoro ri. ³⁴Jabi maí ca jahuëmishni bo pi noiquí tsi toa jahuë bo shinarohaxëqui mato pë. Jama, Dios noiquí tsi Dios jahuë bo shinaxëqui mato ra.

Rohahuahacati xo Diós-na bo

³⁵⁻³⁶‘Ma rohahuahacaxëti xo iquia. Jato chama manacanai ca yonati bo jascariacana. Raiti sahuë ca xo. Jasca, chama bax ririhi quiha jato lamparina bo. Jatsi ahui yahai ca joni fiesta ax jato chama bacano tsi ja bax caiti japëcatapicani quiha. ³⁷Jatsi ranicani quiha yonati bo, ja manacanai ca nori ca jato chamá jisquë no. Ja manacanai nori iqui tsi ranixëhi quiha chama ri. Ja quëshpi tsi jahuë yonati bo tsahomaxëhi quiha pimaxëna. Jahuë sahuëti rarinamaxo tsi jato taaxëhi quiha chama ra. ³⁸Jabi baquicha, baquishmari, tihí pi no tsi chama jono tsi ranicaxëcani quiha yonati bo, ja rohahuahacacani quëshpi na. Jabi manahai ca yonati bo jisxëhi quiha chama, joxo na. ³⁹Jasca, shinaparicana. Yomaxëni ca johai ca xaba pi cahérohahi tsi jahuë xobo ó ibo bësoquë aquë ra. Jahuë xobo qui jicoti mëtsama yomaxëni ca iquë aquë ra. ⁴⁰Jascaria tsi ma rohahuahacaxëti xo mato ri. Jabi bacaxëquia, naa Nohiria Baquë ë nori cato. Bacaxëquia jaha ma pasoyamahai ca xabacá no —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Chiquishxëni ca yonati

Mateo 24.45-51

⁴¹Jatsi Pedró nicaniquë:

—¿Tsohuë qui naa chani mi yoaha? ¿Jatiroha cabó qui mi yoaha sa? ¿Noqui roha quëshpi ma ni? —iquina.

⁴²Jatsi Jesú quëbiniquë:

—¿Tsohuë ni toa empleado jiaxëni cato, naa chahahuahacati cato? ¿Jénica nohiria bixëhi ni chama, jahuë yonati bo obësoti empleado iti, jato orihiati? ¿Jahuë yonati jia ca biyamayamaxëhi ni? ⁴³Jahuë chamá ja qui aca ca yonoco aapihi tsi ranixëhi quiha empleado, jahuë chama joquë no. Ja acai ca jisxëhi quiha jahuë chama ra. ⁴⁴Jisi tsi jahuë empleado qui jatiroha ca axëhi quiha, jahuë jahuë bo tèquë obësoti. ⁴⁵Jama, “Bamaxëhi quiha noho chama” i pi toa yonati no tsi, jahuë chama yonati bo pi ja rashano tsi ɿjénahuariaxëhi ni jahuë chama ra, nicaxo na? Jasca, oriquihaina, jénë acaina, pahëhaina, tihí cabó pi empleadó ano

tsi ɿjénahuaxéhi ni chama ra, nicaxo na? ⁴⁶ Ja quinixäti xo ra. Jabi jaha ja pasoyamahai ca barí tsi bacaxéhi quiha toa chama ra. Bacaxo tsi ɿjahuë yonati yoi ca t  pasyamayamaxéhi ni? Nicamisx  ni caba copi ja qui ax  hi quiha ra.

⁴⁷ Jasca, hu  stima tsi rashahacaxéhi quiha jahu   chama shina cah  hai ca yonati, ja yoaha ca ayamapiqu   na. ⁴⁸ Jama, iriama tsi rashahacaxéhi quiha jahu   chama shina cah  yamahax cato, janyama ja aquí no. Jabi hu  stima ca tiisi pi joni qui acacarohano tsi hu  stima ca    pasohacaxéhi quiha. “Ariax  hi quiha” ii quiha nohiria bo ja yoati na. Joni qui pi hu  stima ca ati yonoco acacarohano tsi oqu   ca yonoco ja ati ca    pasocax  cani quiha nohiria bo —i Jesu niqu  .

Jesu iqui tsi oqu  xnamahacax  hi quiha nohiria

Mateo 10.34-36

⁴⁹ Jabi mai qui    joniqu   ma  i ca nohiria oqu  xnamax  na. Ea iqui tsi iquinacax  cani quiha nohiria ra, caxahi na. Jaboqui pi ja oqu  xnacano tsi    raniqu   aqu  . Ja oqu  xna-tapicano ra.

⁵⁰ Jasca, anomariax  hi quiha    t  n  -t  n  haina r  . Ja iqui tsi shina-hu  j  naquia. M  ri tsi ja jatino ra. ⁵¹ Jasca, nohiria b  pasimahi    joyamaniqu  . Toca tsi qu  scahuayamacana. Jama, nohiria iquinamati, nohiria oqu  xnamati, tihi ca aqui    joniqu  . ⁵² Ea iqui tsi oqu  xnax  hi quiha xob   ca cinco cabo. Dos ca pasomahax  hi quiha tres cabo; tres ca pasomahax  hi quiha dos cabo. ⁵³ Ea iqui tsi jahu   baqu   pasomahax  hi jahu   jah  pa r  . Jasca, jahu   jah  pa pasomahax  hi quiha jahu   baqu   ri. Ea iqui tsi jahu   jahi pasomahax  hi quiha jah  hua. Jasca, jahu   jah  hua pasomahaxëhi quiha jahu   jahini. (Jasca,   a iqui tsi jahu   raisi pasomahaxëhi quiha jahu   raisi ri) —n  a tsi quiha Jesu n  caniqu  .

Copiti Ibo-Iboria bësojó niixëhi quiha nohiria

Mateo 16.1-4; 5.25-26; Marcos 8.11-13

⁵⁴ Jatsi n  ca tsi nohiria bo qui Jesu chaniniqu  :

—“Joqui oi” iqui mato, yota ts  mo ch  qu   johai ca ma jisqu   no. Jatsi oi tsi xo. ⁵⁵ Jasca, xototsi yota no tsi “Matsinax  hi quiha r  ” iqui mato. Jabija tsi xo toa ma iquiina. ⁵⁶ Jabi nai tsaya-tsayaqu   tsi oi johai, yota johai, tihi cabos cahëxëni xo mato, paramisxëni cab  . Jama, jaboqui no bësohai ca xaba cah  timax  ni xo mato ra.

⁵⁷¿Jia ca jahuë ati mëtsama ni mato sa? ⁵⁸Jabi mato pasomaha ca joni pi mato qui caxano tsi bamahaxma tsi ja bëta rabënacana, gobierno chama bo qui mato ja bonox pari. Jabi policía qui chamá mato mëamitsa ra. Jaquirëqué cárcel qui ma nanëhacamitsa.

⁵⁹Jatsi tséquëyamaxëqui mato rë. Jariapari tsi mato múlta copi ma jatihuaxëti xo. (Jascaria tsi bamayamacana rohahuahacaxëna. Joxëhi quiha Dios copiti bari ra) —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

13 ¹Toatiyá tsi huësti huësti ca nohiria bo Jesu qui bëcaniquë Pilató ani ca yoaxëna. Jabi Galileá ca joni bo Pilató tëpasni quiha. Tëpasxo tsi quiha yohina jimi ya jato jimi ja jaxcamënamani quiha pë, Jerusalén ca arati xobo xo na. Toa yohina jimi Dios qui acacati ini quiha nohiria ba jocha quëshpi na. ²Nicahax Jesú quëbiniquë:

—¿Jahuë shinacanai? ¿Galileá ca nohiria oquë ni naa tëpas-hacanish ca joni ba jocha ra? ³Iyamahi quiha. Jatsi quiniacaxëcahuë. Mato jocha quima pi Dios quiri bësoyamahi tsi rësoxëqui mato ri.

⁴¿Japa Siloé ca namëhacanish ca joni bo? Toa ax tsi quiha dieciocho ca joni bo acacaniquë jato ri, jato cacha xobo tëtëca poxoniquë no. ¿Ja acacani iqui tsi Jerusalén cabo oquë jato jocha ini? ¿Jahuë shinacanai? ⁵Dios copi ja nomari iquia. Jama, mato quinia pi raninamayamahi tsi rësoxëqui mato tëquë ri —i jato qui Jesu niquë.

Bimiyamahai ca jihui ti chani

⁶Jatsi naa chani nohiria bo qui Jesu yoaniquë:

—Bimi jihui jayaniquë joni ra, jahuë huaí cato. Jahuë bimi bichi ja cani quiha. Yama a ra. ⁷Japi jahuë yonati qui ibo chaniniquë: “Tsayahüe. Tres año no tsi naa jihui qui è joquë bimi bixëna. Yama xo pë. Reràhuë. Anoma quiha. Noho mai xëa biqui ra” iquiina.

⁸Jama, jahuë yonatí quëbiniquë: “Jari huësti ca año no tsi ja niino. Ja tëamë tsi mai huëyoxëquia. Jahuë mai jiahuaxëquia. ⁹Oquëri ca xënipá tsi ja bimimitsa ra. Ja bimiyamapino tsi rëraxëquia ra” iyonati ni quiha ibo qui —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Joiti barí tsi yoxa Jesú jënimahuanina

¹⁰Jabi jodioba catiti xobo xo tsi tiisimahi Jesu iniquë. ¹¹Jaha tsi quiha noitiria ca yoxa iniquë. Dieciocho año no tsi tapitimaxëni ja ini quiha. Jabi yoshi iqui tsi této ja ini quiha, mëstë niitimaxëni iquiina. ¹²Jisi tsi Jesú quënaniquë:

—Mi jénimahuahacaquë, caí —iquiina.

¹³Jatsi yoxa ja motsaniquë jahuë mëquënë no. Ja joitapiniquë ra. Joixo tsi quiha Dios ja ocahuaniquë “Gracias” iquiina. ¹⁴Jama, catiti xobo chama caxaniquë, joiti barí tsi Jesú jénimahuani nori quëshpi na. Jatsi,

—Seis tsi xo toa yonocoti bari ra. Toa barí tsi bëcahuë jénimahuahacaxëna. Anoma tsi xo toa joiti barí tsi jénimahuahacahaina ra —i nohiria qui chama niquë.

¹⁵Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Jisa, mato paracanaibá. ¿Japa mato huëyë bo, mato burro bo? ¿Joiti barí tsi jato mërisyamayamacanai, jénë qui jato mëpixëna? ¹⁶¿Japa naa yoxa ra? Abraham yamabo chahitaxocobo xo ra. Huëyë, burro, tihi cabio oquë quiha. Jabi dieciocho año no tsi Satanás iqui tsi mëstë niitimaxëni ja iquë ra, tëto iquiina. ¿Mato qui yoi ni naa tëtohai ca yoxa jénimahuahaina pa? —i nohiria bo qui Jesu niquë.

¹⁷Nëca tsi Jesu chaniquë tsi quiha ja qui caxahai ca chama bo bërabiniquë. Jama, rani-raniniquë nohiria tëxë. Jato qui jia ini quiha Jesú ani ca tëquë.

Mostaza bëro, levadura, tihi cabo jascaria tsi xo Diós otohaina

Mateo 13.31-32; Marcos 4.30-32

¹⁸Jatsi Jesú nicaniquë:

—¿Jahuë jasca ni Diós otohaina? ¿Jahuë qui Diós otohai ca jaharisihuaxëhi ni noa? ¹⁹Bëro mishni, naa joní banahai ca mostaza bëro jascaria xo iquia. Shinahaqui quiha mostaza bëro. Shinahacax jihui manëhi quiha. Jaquirëquë toa xo tsi jato naha quiha isa bo —i Jesu niquë.

²⁰Jatsi Jesú jato nicatëquëniquë:

—¿Jahuë qui Diós otohai ca jaharisihuaxëhi ni noa? ²¹Levadura jascaria xo iquia. Jariapari tsi harina somo ca ya tëohai quiha yoxa. Toca tsi harina xara pacanahi quiha jahuë shapo —i Jesu niquë.

Natsëo ca caiti

Mateo 7.13-14; 21-23

²²Jatsi yaca bo xo tsi Jesú tiisima-bonaniquë. Huësti ca yaca jisbaya tsi yaca huëtsa qui ja caniquë Jerusalén quinia ca bahí no.

²³Jatsi,

—¿Xabahamahacaxëhi ni ichariama cabo roha, Taitá? —i nohiria niquë. Jatsi Jesú quëbiniquë:

24—Naipá ca caiti tsi xo natséo. Jatsi ariacana ja qui jicoxëna. Ja qui jicoti mëtsama icaxëcani quiha huëstima ca jicocas-canaibo ra. 25 Jabi xobo ibobá caiti japoano tsi jicotimaxëni-xëhi quiha mato ra. Jatsi, “Noqui jicomahuë, Ibobá” ixéqui mato, cacha niihax na. Jatsi, “Mato cahëyamaquia” i mato qui xëhi quiha Ibo ra. 26 Jatsi jahari quëbixëhi quiha mato. “Mi bëta no oriquipaoniquë ra. Jasca noba yacata xo tsi noqui mi tiisimaponaoniquë ra” ixéqui mato, mahitsa. 27 Jatsi, “Mato cahëyamquia. Bocata, mato jochahuaxëni cabá” i mato qui xëhi quiha. 28 Jatsi, araconaxëqui mato ra. “E ra ma. Jishopë” ixéqui mato, cacha ax na. Toá ca Diós otohai cató ca Abraham, Isaac, Jacob, Dios Chani yoanish cabo, tihi cabo jisxëqui mato. Jato bëtayamaxëqui mato ra. 29 Toatiyá tsi maí ca iti bo tëquë quima ax bëcaxëcani quiha nohiria bo. Diós otohai cató tsi oriquicaxëcani quiha carayanabo ri. 30 Tsayacahuë. Toa barí tsi mato qui quërasria ca carayanabo pari bixëhi quiha Dios ra. Jama, noitixëhi quiha mato jariapari ca Dios Chani binish cabo. Jachoxëqui mato iquia —nëa tsi jato qui Jesu nëcaniquë.

Jerusalén ca nohiria Jesú noinina

Mateo 23.37-39

31 Jatsi ja qui huësti huësti ca fariseobo bëcaniquë.

—Nëa chitëyamatsihuë. Jabahuë ra. Mia acatsi quiha Herodes ra —i Jesu qui jaca niquë.

32 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Jahari toa quiaxëni ca qui bocata. “Jaboqui, huëaquë, jari yoshi bo tsëcaxëquia ra. Toa dos ca bari no tsi nohiria bo jénimahuaxëquia. Jama, oquëri ca bari jatixëhi quiha noho yonoco ra” icana ja qui. 33 Jari noho quiniá tsi ë caxëti xo ra. Jaboqui, huëaquë, oquëri ca bari, tihi tsi xo ë cahaina. Jasca, Jerusalén tsi ë namëhacaxëti xo, naa Dios Chani yoanish ca huëtsa bo acacani jascaria.

34 Jisa Jerusalén ca nohiria bá. Dios Chani yoati ibo jari aqui mato rë. Mato qui Diós raahai ca Chani bëcanaibo aqui mato maxaxá no. Jabi mato noiquí tsi mato otocasquia, naa jahuë pëhi namá jahuë xocobo patiarí otohai jascaria. Jama, ëa niacasqui mato rë. 35 Diós mato niabayaquë iquia. Tsayahuë. Jabi ëa

jistéquënox pari tsi “Shoma tsi xo toa Ibobá jané tsi johai cato” ixéqui mato ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Iquihai ca joni Jesú jénimahuanina

14 ¹Huéstí ca joiti barí tsi quiha fariseobo chama xobo qui Jesu caniquë ja bëta ori quihi na. Jasca, tobi ini quiha Jesu qui tsayamixëniria ca jodioba jabinaxëni cabó ri. ²Jabi Jesu bësojó tsi noitiria ca joni tsaho ini quiha, naa bai ca yora, poyamë, huico, tihi cabó jayanish cato. ³Jaha tsi jodioba yoba cahëxëni cabó, fariseobo, tihi cabó Jesú nicaniquë:

—¿Mato qui jénima ni joiti barí tsi jénimahuahaina? —iquiina.

⁴Ja quëbiyamacaniquë. Jatsi Jesú joni biniquë. Bixo tsi joni ja jénimahuaniquë. Jatsi jahari jahuë xobo qui jénima ja raaniquë.

⁵Raahax jato qui Jesu chanítéqueniquë:

—¿Mato baqué, mato vaca, tihi cabó pi jénë maiquini qui paquërohano tsi bamaxoma tsi ma tsécayamaquë ana? —iquiina.

⁶Jatsi quëbitimaxëni quiha ja icaniquë ra, naa jodioba yoba cahëxëni cabó.

Fiesta qui joi binish cabó

⁷Jabi toá ca oquë ca tsahoti bo fariseobá bicasni quiha. Ja acanai ca jisi tsi naa chani jato qui Jesú yoaniquë:

⁸—Ahui yahai cato fiesta qui pi mato qui nohiriá joi amano tsi toá ca oquë ca tsahoti bo biyamacana. Quiniacaxëcahuë. Mato oquë ca nohiriá jomitsa ra. ⁹Jatsi mato qui joxëhi quiha fiesta ibo tia. Johax, “Mi tsahoti joni huëtsa qui acasquia rë” i mato qui xëhi quiha. Tocapijano tsi bërabixëqui mato tia. Jatsi ibo nëama ca tsahoti yoi ca bixëqui mato ra. ¹⁰Jama, mato qui joi amahacano tsi nëama ca tsahoti pari bicana. Jatsi johax, “Ea tahë tsi mi tsahono, noho rabëti” i mato qui fiesta ibo mitsa. Toca tsi fiesta qui bëcanish cabó bësojo ax tsi oquëhuahacaxëqui mato. ¹¹Jatsi quiniacaxëcahuë. Noitihuahacaxëhi quiha jamë oquëhuacatsai cato. Jama, oquëhuahacaxëhi quiha iriama cato, naa oquë bicas yamahai cato —nëa tsi Jesu nëcaniquë oquë ó quëecanaibo yoati na.

¹²Jatsi oriquiti ja qui joi amati ibo qui Jesu chaniniquë:

—Oriquiti taaquí tsi mi rabëti bo, mi xatë bo, mi jimi bo, mi rico ca rabëti bo, tihi cabó qui oriquiti joi amayamahuë. Jato qui oriquiti joi pi mi amano tsi jahari mi qui oriquiti joi amacaxëcani

quiha jato ri. Toca tsi copihacaxëqui mia. ¹³Jama, oriquiti taaquí tsi noitiria cabo, yora choni jaya cabo, tapiyamacanaibo, bëco cabo, tihi cabo qui oriquiti joi mi amaxëti xo. ¹⁴Tocapihi tsi shomahuahacaxëhi quiha mia ra, jahari mia copitimaxëni ja icanaí iqui na. Jatsi mia copixëhi quiha Dios ra, mëstëxëni cabo bësotéquëxéquë no —nëa tsi ibo qui Jesu nëcaniquë.

Fiesta-fiestaria ti chani

¹⁵Jabi Jesú yoaha ca toá ca oriquihai ca joni huësti cató nicaniquë. Nicahax,

—Rani-ranixëhi quiha Diós otohai cato ó ca oriquicanaibo têquë —i quiha Jesu qui ja niquë.

¹⁶Jatsi Jesu ja qui naa chani yoaniquë:

—Oriquiti, chariquiti, tihi cabo joní ani quiha. Axo tsi quiha huëstima cabo qui oriquiti joi ja amaniquë. ¹⁷Jatsi jahuë oriquiti bari tséquëquë tsi quiha jahuë yonati ja raaniquë nohiria bo qui joi amati. “Bëcahuë, rohahuahacaquë oriquiti ra’ icana jato qui” i jahuë yonati qui ibo ni quiha. ¹⁸Jama, nohiria bo bëcasyamacani quiha. “Huai copiyaquë éa ra. E jisi caxëti xo” i jariapari ca joni niquë jahuë yonati qui. ¹⁹Jatsi, “Cinco ca huëyë bo ë copiquë. Jato tanamahi caquia ra. Canoma xo éa rë” i huëtsa ni quiha. ²⁰Jatsi, “Jaboqui ë ahui yaquë ra. Canoma xo éa rë” i joni huëtsa ni quiha. ²¹Jatsi yonati bacaniquë jahuë ibo qui. Bacahax, “Bëcasyamacani quiha pë” i ja qui ja niquë. Jatsi ibo caxaniquë. “Yacatá ca bahi têquë qui cata. Noitiria cabo, yora choni jaya cabo, bëco cabo, tapitimaxëni cabo, tihi cabo néri bëhuë” i jahuë yonati qui ibo ni quiha. ²²Jatsi bacahax, “Jato ë bëquë ra, mi yoaha jascaria; jama, jari tobi xëa pa” i jahuë chama qui ja ni quiha. ²³Jatsi ibo jahuë yonati qui chanitëquëniquë. “Bahí ca nohiria bo, nëama ca nohiria bo, tihi ca nohiria néri bëhuë, noho xobo rëamëno iquish na. ²⁴Noho oriquiti piyamaxëhi quiha ra toa jariapari ca noho joi binish cabo ra” iquiina —nëa tsi joni qui Jesu nëcaniquë toa chani yoahi na.

Copixëni tsi xo Cristo banahuahaina

²⁵Jabi huëstima ca nohiria Jesu qui bëhi iniquë. Jato quiri bësohax ja chaniniquë:

²⁶—Ea noixëti xo tsuhuëcara ca éa banahuacatsai cato. Jahuë jahëpa, jahuë jahëhua, jahuë ahuini, jahuë xocobo,

jahuë xatë bo, tihi cabو oquë tsi ëa ja noixëti xo ra. Jasca, jamë ja noiyamano. Toca pi ëa noiyamahi tsi noho rabëti manëtimaxëni-xëhi quiha. ²⁷Jahuë cruz yoi pi iayamahi tsi ëa pi banahuayamahi tsi noho rabëti iti mëtsama xo toa ra. ²⁸Jabi չjénahuahi ni joni, xobo paxa ca acatsi na? Tsahoxo tsi չjahuë xobo pari ati copinaca shinayamayamahi ni? Toa shinaparihi quiha, parata narisyamaxëna. ²⁹Parata pi narisquí tsi jahuë xobo jatihuayamaxëhi quiha. Tocapijano tsi osacaxëcani quiha nohiria. ³⁰“Jahuë xobo naa joní chitahëhuaniquë. Chitahëhuahax jatihuatimaxëni xo ra” i caxëcani quiha. ³¹Jascaria, չshinayamayamaxëhi ni chama, ja pasomaha ca país huëtsá iquinacasquë no? Jabi veinte mil ca soldado bo pi chama huëtsá jayano tsi jahuë diez mil ca soldado bo yoi bëbohacamitsa. Japi jato iquinati chama cahëparicatsi quiha iquinanox pari. Shinaparihi quiha chama. ³²Jatsi bëbotimaxëni pi jahuë soldado bo no tsi toa chama huëtsa qui chani raaxëhi quiha, ja bëta rabënaxëna. ³³Jascaria, shina-shinaparicana. Mato jahuë bo tëquë pi jisbëriayamahi tsi noho rabëti bo itimaxëni xo mato ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Chopará jahuë tëë bënohaina

Mateo 5.13; Marcos 9.50

³⁴—Jabi chopara tëë tsi xo jënimá. Jama jahuë tëë pi bënohi tsi չjénahuariahx ja tëenatëquëna? ³⁵Mahitsa tsi xo chopara tëeyama cato. Anoma quiha. Ja niahacaxëti xo. Japi pahoqui jayaquí tsi nicacana ra —i Jesu niquë nohiria bo qui.

Bënonish ca oveja

Mateo 18.10-14

15 ¹Jabi gobierno impuestos bicanaibo, jochacanaibo, tihi cabو Jesu qui bëcaniquë jahuë chani nicacatsi na. ²Ja bëcaquë tsi quiha fariseobo, yoba tiisimacanaibo, tihi cabو yosananiquë.

—Jochahuaxëni cabو joihuahi quiha naa Jesu pa. Tsayacapa. Jato bëta xo tsi pihi quiha ra —i jaca niquë.

³Jatsi naa chani Jesú jato yoaniquë:

⁴—Shinaparicana. ¿Cien ca oveja bo pi jayarohaquí tsi jato ó ma bësoquë ayamana? Huësti ca oveja pi bënono tsi չnoventa y nueve

cabo jisbayayamayamacanai, toa huësti ca méraxëna? Toa bënohai ca oveja ma mëraquë aquë tia. ⁵Bichi tsi rani-raniqui mato. Icoxo tsi jahari xobo qui bëqui mato raniquí na. ⁶Jatsi mato xobo qui cahëxo tsi mato tapaí ca racacanaibo quënaqui mato, jato yoaxëna, “E bëta ranicana. Noho bënohax ca oveja jahari ë biquë ra” iquiina. ⁷Jascaria tsi, noventa y nueve ca mëstëxëni ca nohiria bo, naa janyama boyamacanaibo quëshpi tsi ranihi quiha naipá cabo. Jama, oquëria tsi xo ja ranicanaina, huësti ca bënohax ca jochahai ca jahari Dios qui joquë no —i Jesu niquë.

Bënohacanish ca parata

⁸—Shinaparicana. Diez ca parata jayaquí tsi huësti ca parata yoxá bënomitsa. Bënoxo tsi ñjahuë lamparina tsamayamayamaxëhi ni, toa huësti ca parata méraxëna? ⁹Méraxo tsi jahuë xobo tahë ca racacanaibo, jahuë rabëti bo, tihí cabó quënahi quiha jato yoaxëna, “E bëta ranicana. E bënoha ca parata ë biquë ra” iquiina. ¹⁰Jascaria tsi rani-ranixëhi quiha Dios ángel bo ri, jocha quima Dios quirí huësti ca jochahai ca bësoquë no —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Bënonish ca baqué

¹¹Jaquirëquë chani huëtsa Jesú yoaniquë. Ja nëcani quiha: —Dos ca baqué joní jayaniquë. ¹²Baqué nomá jahuë jahëpa jisbayacasni quiha. Canox pari tsi quiha “E bixëti ca jahuë bo xatë jaboqui ë qui ahuë, noho jahëpá” i ja qui ja ni quiha. Jatsi jahuë jahuëmishni bo, jahuë parata, tihí cabó jahuë jahëpá oquëxnamaniquë, jahuë baqué noma qui ati. ¹³Jatsi ichariama bari huinocaqué tsi jahuë jahuë bo, jahuë parata, tihí cabó sota qui baqué nomá nanëniquë. Nanëhax nëama ca mai huëtsa qui ja caniquë. Toá tsi jahuë parata ja raaniquë. Ja pahëni quiha. Ja yoyoni quiha. Méri tsi jahuë parata quëyohacani quiha. ¹⁴Toca tsi jahuë parata tëquë ja raaniquë pë. Jatsi biniatsi toá ca maí ca nohiria bá huaniquë, oi yama ca quëshpi na. Paxnatsi joni niquë rë jaa ri. ¹⁵Paxnaxo tsi quiha yonoco mërahi ja caniquë. Jatsi chancho obëso ca ja manëni quiha. Ja raahacani quiha jato pimati. ¹⁶Paxnaquí tsi quiha chancho bá piñai ca xëqui xëbo ja picasni quiha. Yama jahuë poco ini quiha. Huashicoxëni jahuë chama ini quiha. ¹⁷Jatsi jahuë jahëpa xobo shinatsijahuaniquë. “Shomaria tsi xo toa noho jahëpa yonati bo ra. Paxnayamacani quiha. Huëstima tsi xo jato oriquiti ra. Jama, rësopaimaria xo ëa rë, paxnahi na” nëa

tsi ja næcani quiha jamë no. ¹⁸Jatsi “Noho jahëpa qui jahari caquia ra. Cahax ‘Mia, Dios, tihi cabو pasomaha è jochaquë rë’ ixëquia noho jahëpa qui. ¹⁹‘Mi baquë è quënahacayamati xo. Mi yonati jascaria ea mi ano ra’ ixëquia” nëa tsi baquë næcani quiha jamë no. ²⁰Jatsi joihax jahuë jahëpa xobo qui catsijaniquë.

‘Jabi næama ja no tsi quiha jahuë jahëpá jahuë baquë jisniquë. Jisi tsi quiha jahuë baquë qui ja jabaniquë. Jahuë baquë ja tatsoniquë noiquí na. ²¹Jatsi jahuë jahëpa qui baquë chaniniquë: “Dios, mia, tihi cabو pasomaha è jochaquë ra. Mi baquë è quënahacayamati xo ra. Mi

Jabanish ca baquë bacanina

yonati jascaria éa mi ano” i jahuë jahëpa qui baquë ni quiha. ²²Jama, jahuë jahëpá jahuë yonati bo quénaniquë. “Saco, naa oquë ca saco néri bëcana. Noho baquë sahuëmacana. Jasca, jahuë mëquënë tsi mëquëraati amacana. Jaquirëquë zapato bo sahuëmacana. ²³Sahuëmaxo tsi vaca baquë chahitaxëni ca bëcana tēpas-hacati. No oriquino ra. No pabëno ra. ²⁴Résonish ca jascaria noho baquë iniquë, jama jaboqui bëso ja nori ra. Bëno tsi ja iniquë, jaboqui no bëta ja nori. Jahari ja joquë ra” nëa tsi jahuë jahëpa nëcaniquë. Jatsi oriquitsijacaniquë.

²⁵Jabi huaí tsi jahuë baquë rëquëmë iniquë, jahuë nomá bacaquë no. Xobo qui jopama tsi quiha música, pabëcanaina, tihi cabó ja nicaniquë ra. ²⁶Nicaxo jahuë yonati ja quénaniquë. “¿Jénahuacahi ni xobó cabó pa?” i ja qui ja ni quiha. ²⁷Jatsi, “Jahari joquë mi nomá ra. Vaca baquë chahitaxëni ca mi ipá aquë ra piti, jénima mi nomá nori quëshpi na. Jia tsi jahari ja joquë ra” i ja qui yonati niquë. ²⁸Jatsi caxaniquë jahuë rëquëmë. Xobo qui ja jicoyamani quiha. Jatsi cacha jahuë jahëpa caniquë ja qui, “Jicohuë, jicohuë” iquiina. ²⁹Jatsi jahuë jahëpa qui baquë nëcaniquë: “Huéstima ca año no tsi yonati jascaria mi bax é yonocoquë ra. Mi yoba tèquë é nicaquë ra. Toatiyá tsi chibo pistia roha é qui ayamaqui mia pë, noho rabëti bo ya é pabëno. ³⁰Jama, noho nomá bacatapiquë tsi vaca chahitaxëni ca aquí mia pë ja bax na. Mëtsaxëniria ca yoxa quëshpi tsi mi parata quëyoria ca baquë tsi xo naa ra” nëa tsi jahuë jahëpa qui baquë rëquëmë nëcaniquë. ³¹Jatsi jahëpa chaniniquë: “Jatiroha ca bari tsi é bëta xo mia ra. Nohó-na jatiroha ca xo mí-na ra. ³²Jaboqui no oriquino ra. Jaboqui no raniti xo, mi nomá bëso nori quëshpi na. Résonish ca jascaria ja iniquë ra. Bëno tsi ja iniquë ra, jaboqui no bëta ja nori. Jahari ja bacaquë ra” i ja qui jahuë jahëpa ni quiha —nëa tsi Jesu nëcaniquë naa chani yoahi na.

Yomaxëni ca empleado

16 ¹Jabi naa chani Jesú jahuë rabëti bo qui yoaniquë:
 —Jabi tobi ini quiha rico inish ca joni. Empleado jayani quiha jahuë yonoco ati. Jabi jahuë empleadó yomahai ca yoati tsi ja yoahacani quiha. ²Nicaxo tsi quiha jahuë empleado ja quénaniquë. “¿Jahuë ni naa rë, é nicahaha mia yoati na? Mi libro bo, mi cuenta bo, tihi cabó mi jatihuano. Jaboqui rohari tsi noho empleado inoma xo mia ra” i ja qui jahuë chama ni quiha. ³Jatsi shinatsi empleado huaniquë: “¿Jénahuariaxëhi ni éa rë? Ea tsi xo toa chamayama, huai xëxëti. Jasca, parata bënatí bërabipiquia” i jamë ja ni quiha.

Shinahax, ⁴“E axëti ca cahëquia ra. Noho yonoco jatiquë tsi huëstima ca rabëti bo jayaxëquia tia. Jato xobo qui éa joihua-caxëcani quiha ra” i jamë empleado ni quiha. ⁵Japi jahuë chama ó ca cuenta jaya cabo ja quënaniquë. Quënahax, “¿Jahuë tihi ni toa mi cuenta?” i ja niquë jariapari ca jonish ca qui. ⁶Jatsi joní quëbiniquë: “Noho cuenta tsi xo cien ca aceite lata bo rë” iquiina. Jatsi empleado nëcaniquë: “Nëa xo mi cuenta siri. Bamayamatsihuë. Cuenta paxa ca mi ano. Cincuenta lata bo huishana” i joni qui ja niquë pë, jahuë chama parahi na. ⁷Jaquirëquë huëtsa ja nicaniquë: “¿Jahuë tihi ni mi cuenta?” iquiina. “Cien ca medida trigo moto” i joni niquë. Jatsi, “Mi cuenta siri bihuë. Ochenta roha huishana” i joni qui ja niquë pë, jahuë chama parahi na. ⁸Jatsi chamá toa empleado paraxëni cató ani ca nicaniquë. Nicahax, “Anomaria tsi xo toa empleadó acana ra. Nohiria, parata, tihi cabo mëquixëni ca joni tsi xo naa. Cahëxëni quiha” i chama niquë. Jabi Dios xocobo oquë tsi xo toa chahahuayamacanaibá jato jahuë bo, jato parata, jato yonoco, tihi cabo ó ja bësocanaina ra.

⁹Jabi bëroria tsi xo toa paratá tsi anoma ca acaina ra. Jama, mato paratá tsi noitiria cabo mëbicana. Tocapiquí tsi rabëti-rabëtiria bo jayaxëqui mato ra. Jatsi ma rësono tsi mato joihuariaxëhi quiha Dios, i-ipaoħai ca qui ma cahëxëquë no.

¹⁰Jabi jia pi jahuë ichariama ca jahuë bo otoquí tsi jia tsi huëstima ca jahuë bo otoxëhi quiha nohiria. Chahahuahacati ca nohiria tsi xo naa. Jama, jia pi jahuë ichariama ca jahuë bo otoyamaquí tsi ɿjénahuariaxo oquë ca jahuë bo ja otona? Chahahuahacatimaxëni ca nohiria tsi xo naa. ¹¹Jabi parata, nohiria jahuë bo, tihi cabo pi ó bësoti cahëyamaquí tsi ɿjénahuariaxo raca mana ca jahuë bo ó bësoti ma cahëna? ¹²Jasca pi nohiria huëtsa jahuë bo ó bësoti mëtsama ma ino tsi ɿjénahuariaxo raca mana ca jahuë bo mato qui Diós ana, jaha ma bësono?

¹³Jabi dos ca chama bo bax yonocotimaxëni xo nohiria. Huësti ca chama qui caxaxëhi quiha; chama huëtsa noijahuanori. Huësti ca chama nicaxëhi quiha; chama huëtsa nicacasyama-jahuanori. Japi, ɿjénahuariahax raca Dios bax ma yonocona, parata noihi na? ¿Mato yonayamayamaxëhi ni parata ra? Dos ca ibo jayatimaxëni xo mato ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë jahuë rabëti bo qui, tihi ca chani bo yoahi na.

14 Jabi Jesu chanihai ca toa paratá-naxëni ca fariseobá nicaniquë. Nicaxo tsi quiha Jesu ja osacaniquë parata noiquí na. **15** Jatsi Jesu jato qui chaniquë:

—Paraquí tsi nohiria bësojó tsi mamë mëstëhuaqui mato pë. Jama, mato shina yoi bo cahëhi quiha Dios ra. Ma parahai ca iqui tsi jia tsi nohiria bá mato ocahuamitsa. Jama, mahitsa tsi xo toa mato yoati ja shinacanaina. Dios qui quërasria xo toa nohiria bo ma parahaina iquia ra —i jato qui Jesu niqué—.

Dios yoba-yobaria

16 Jabi Moisés quënënina, Dios Chani yoanish cabá quënënina, tihí cabó nohiria bo yoahacaniquë Juan yamabo jonox pari no. Ja joquë tsi quiha chitaheniquë chani paxa cato, naa Diós nohiria bo otohai ca yoati na. Jaha tsi jato chamá tsi Diós otohai ca qui jicocascani quiha jatiroha cabó.

17 Jabi jatihuahacaniquë Moisés yoba. Jama, naama-naamapaoxëhi quiha Dios yoba-yobaria. Jatihuahacayamaxëhi quiha.

Ahui niahaina

Mateo 19.1-12; Marcos 10.1-12

18 Jabi jocha ó tsi bësohi quiha ahui niahax ca joni, ahui huëtsa ja biquë no. Jascaria, jocha ó tsi bësohi quiha niahacahax ca yoxa bichi cato ra.

Rico inish ca joni — noitiria ca Lázaro

19 Jabi tobi iniquë quiha rico-ricoria ca joni, naa sahuëti copixëni ca sahuëhai cato. Xobo jiaxëni ca ja jayani quiha. Jasca, jatiroha ca barí tsi jia tsi ja piniquë. Ja paxnayamani quiha. **20** Jabi jahuë panë caiti ó tsi janahacani quiha joni, naa Lázaro icanaí cato. Bonohuaxëni ca naa joni ini quiha. Jasca, yonocotimaxëni ja ini quiha. **21** Jabi joni rico cato mesa quima ax paquëhax ca quësi mishni bo ja picasni quiha, paxnaquí na. Jasca, ja qui ina bo bëcanaca tsi jahuë bono bo ja taxocani quiha. **22** Jarohari tsi noitiria ca Lázaro rësoniquë. Ja rësoquë tsi quiha mana, naa Abraham iti icanaí ca qui ángel bá boniquë. Jaquirëquë rësoniquë rico ca ri. Rësohax ja maihuahacaniquë. **23** Jatsi tënëtiyá tsi ja bëpëquëníquë tënëhi na. Jaha xo tsi quiha néama ca Abraham, ja

tapaí ca Lázaro, tihí cabó ja jisni quiha. ²⁴Jisi tsi quiha Abraham ja quénaniqué: “Ea shinahué, noho jahépa Abrahám. Néri Lázaro mi raano ra. Jénë qui jahué mëtsis ja raano, noho jana matsihuaxëna. Naa chihí tsi ténëquia rë” i ja ni quiha. ²⁵Jatsi Abrahám quëbiniqué: “Shinaparihué, noho baqué. Huéstima ca jahué jia bo mi jayapaoni quiha bësoquí na. Toatiyá tsi noitiria Lázaro ini quiha. Jama jaboqui nëá xo Lázaro. Shoma xo ra. Jaboqui mia ri tsi xo toa ténëhaina. ²⁶Jasca, noqui naxérëquë tsi xo xëa chahitaxëni ra. Shitanoma quiha. Tori canoma xo nëá ca shitacascanaibo. Jasca, yama tsi xo toa néri bëcanaibo toa nahax na” i ja qui Abraham ni quiha. ²⁷Jatsi rico inish ca chaniniqué: “Jishopé. Jatsi noba jahépa xobo qui Lázaro raahué, noho jahépa Abrahám. ²⁸Cinco ca noma bo jaya xo ëa ra. Naa ténëtiya iti yoati tsi Lazaró jato yobano ra. Néri ja bëcamitsa jato ri rë ja rësoquë no” i Abraham qui ja ni quiha. ²⁹Jatsi Abrahám quëbiniqué: “Moisés quénënina, Dios Chani yoanish cabá quénënina, tihí ca libro bo jayacani quiha. Jato yoba qui ja nicacano ra” iquiina. ³⁰Jatsi rico cató quëbitéqueniqué: “Iriama tsi xo jato yoba, noho jahépa Abrahám. Oquë tsi xo rësonish cabó iti quima ax térohacahax ca nohiria jato qui shishohi cahaina, jato yobaxëna. Jatsi jato jocha quima Dios quiri bësocaxécani quiha ra nicahax na” i ja ni quiha. ³¹Jatsi ja qui Abraham chanitéqueniqué: “Moisés, Dios Chani yoanish cabó, tihí caba yoba pi nicayamaquí tsi ḥjénahuariaxo rësonish caba iti quima ax térohacahax ca ja nicacascana ra?” i Abraham ni quiha —nëá tsi Jesu nëcaniqué nohiria bo qui chanihi na.

Jochamahaina

Mateo 18.6-7, 21-22; Marcos 9.42

17 ¹Jahué rabëti bo qui Jesu chaniniqué:
 —Jochati tanamahacarohaxëhi quiha nohiria ra. Jama, noiti-noitixëhi quiha nohiria jochamahai cato. ²Anoma tsi xo naa chahahuabëna cabó jochamahaina ra. Ja acai ca quëshpi tsi térotamë ca rënëti maxaxa jaya tsi ia qui ja niahacarohapino tsi “Anomaria tsi xo toa copi” i no quë aquë. Jama, oquë ca copi bixëhi quiha toa nohiria huëtsa jochamahai cato iquia. ³Japi quiniacaxécahué. Mabë xatë pi jochano tsi raahacana. Jahué jocha quima Dios quiri pi ja bësono tsi jahué jocha shina-bënocana.
⁴Jasca, huësti barí pi siete tsi mato pasomaha ja jochano tsi, siete

tsi “Jochaquë ëa rë” i pi mato qui ja no tsi jari jahuë jocha ma shina-bënoxëti xo iquia —i Jesu niquë.

Chama jayaxo chitimihaina

Mateo 17.20

5 Jatsi Ibo qui jahuë Chani chitahëhuati ibo bo chaniniquë:

—No chitimihai ca mi anihuano —iquiina.

6 Jatsi,

—Mostaza bëro tsayacana. Mishni-mishniria ca bëro tsi xo toa ra. Jama, chahitaxëni ca planta manëhi quiha toa bëro banahacahax na. Jabi mostaza planta jascaria pi ma chitimihai ca anino tsi anomariaxëhi quiha ma acaina. Jatsi “Mimë tsëquëhuë. Ia qui cata” i pi toá ca jihui qui ma no tsi mato bax caxëhi quiha ra —i jato qui Jesu niquë.

Yonati yonoco

7 Jatsi Jesu nëcaniquë:

—Shinaparicana. Yonati mato ó ca huësti cató jayamitsa, naa mato huai xëxéhai cato, vaca ó bësohai cato. Huai ax ja joquë tsi çjénicanai ja qui? “Tsahohuë. Piiparihuë” ñi ja qui canai pa? **8** Iyamaqui mato ra. Jama, “Noho oriquiti rohahuahuë. Shomahuahacahuë. Jaboqui piquia. Ea mi taano. Ea taaxo tsi piquimia” iqui mato ra. **9** Pihax ja qui “Gracias” iyamaqui mato, yonati roha ja nori quëshpi na. **10** Jabi yonati bo xo mato ri. “Yonati bo roha xo noa. No ati ca yonoco roha no aquë ra” i ma ti xo, Diós mato yoaha ca tëquë jatihuahax na. Jatsi mamë oquëhuayamacana —nëa tsi jahuë rabëti bo qui Jesu nëcaniquë.

Diez ca lepra bo, naa bonohuaxëni cabo

11 Jerusalén qui cahi tsi Samaria, Galilea, tihi ca mai bo Jesu naconiquë. **12** Jëni ca yaca qui ja cahëquë tsi quiha ja qui diez ca lepra jaya cabo bëcaniquë. Noitiria ca joni bo quiha. Bonohuaxëni cabo ja icani quiha. Ja bëcanaca tsi basi xo tsi Jesu ja quënaçaniquë:

13 —Noqui shinahuë, taita Jesú —i quiha jaca niquë.

14 Jatsi Jesú jato jisníquë. Jisi tsi quiha,

—Arati ibo bo qui bocata. Jato qui mato yora bo jismacana —i jato qui ja niquë.

Capama tsi quiha ja jënimahuahacaniquë. ¹⁵Jatsi huësti ca joni jahari joniquë, ja jënimahuahacani nori jisish na. Jopama tsi Dios oquéhuahi ja ini quiha “Jia xo Dios” iquiina. ¹⁶Johax Jesu tahë tsi ja mëniniquë. Mënihax “Gracias” i Jesu qui ja niquë ranihi na. Jabi Samariá ca carayana ca joni, naa “Gracias” inish ca ini quiha, naa jodiobo qui quéras ca nohiria. ¹⁷Jatsi Jesu chaniniquë:

—¿Diez ca joni jënimahuahacayamayamaha? ¿Jahuënia ni toa nueve ca tëxë bo rë? ¹⁸¿Jaroха ca “Gracias” iquii ca ni naa carayana pa? ¿Béyamacahi ni tëxë bo rë, “Gracias” ixëna? —i Jesu niquë.

¹⁹Jatsi bacanish ca qui Jesu chaniniquë:

—Joihuë. Cata. Mi chahahuahai cató mi jënimahuahacaquë ra —iquina.

Diós otohaina

Mateo 24.23-28; 36-41

²⁰—¿Jénino tsi nohiria bo otoxëhi ni Dios ra? —i Jesu qui fariseobo niquë.

Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—Nohiria bo ototi Diós chitahëhuano tsi mato béró tsi jisyamaxëqui mato. Jisnoma quiha. ²¹Ja tsi xo toa yamaxëhi quiha toa “Néá xo ra. Toá xo ra” iti mëtsa cato, mato xérëqué ó tsi Diós otohai nori ca quëshpi na —i jato qui Jesu niquë.

Jesu bacahaina

Mateo 24.23-28, 36-41

²²Jatsi jahuë rabëti bo qui Jesu chanitëquëniquë:

—Tséquëxëhi quiha ma tënëti xabaca ra. Toatiyá tsi Nohiria Baquë bari, naa è bacahai ca bari jiscasxëqui mato iquia. Jama, mato ri tsi xo toa bari jisyamaxëhaina. ²³Toatiyá tsi quiacaxëcani quiha nohiria, “Toá xo Cristo, néá xo Cristo” iquiina. Tocajacano tsi boyamacana. Jato qui nicayamatsacana. ²⁴Toa barí tsi joritsixëhi quiha Nohiria Baquë, naa bajra-bajrahai ca canapa nai shitahai jascaria. Nohiria qui béroriaxëhi quiha ra. ²⁵Jama, è bacanox pari tsi è ténëparixëti xo. Jariapari èa niacaxëcani quiha naa nohiria, è qui caxaquí na. ²⁶Jasca, è bacano tsi è noho pasoyamacaxëcani quiha nohiria rë. Noé tiyá jascariaxëhi quiha. ²⁷Dios shinayamaquí tsi oi ó ja pasoyamacani quiha. Jénë aqui ja icani quiha. Ahui yahi

ja icani quiha. Ja tocacani quiha, jahuë noti chahitaxëni ca qui Noé jicoquë rohari. Jatsi jënë bainiquë. Jatsi ja quëyohacacaniquë jato tēquëta. ²⁸Jasca ca ja ini quiha Lot tiyá ca nohiria bo ri. Jocha copi ó ja pasoyamacani quiha jato ri. Toatiyá tsi oriquihi nohiria bo ini quiha, raquëhaxma. Jënë aqui ja icani quiha. Tobi copihaina, iniahaina, banahaina, xobo acaina, tihi cabو aqui ja icani quiha. ²⁹Jama, yaca Sodoma ax Lot tsëquëquë tsi quiha nai ax chihi, mëshohai ca azufre, tihi cabو xapaquëniquë oi jascaria. Quëyohacani quiha toa nohiria tēquë. ³⁰Jasca, tocatsixëhi quiha Nohiria Baquë jisiquihai ca barí no ra. Toa bari ó pasoyamacaxëcani quiha nohiria pë.

³¹Toa bari tsëquëno tsi bamahaxma tsi xobo cacha cabو jabano. Xobo qui ja jicoyamacano jato jahuëmishni bo bixëna. Jasca, jato xobo qui huaí ca yonococanaibo bacayamano. ³²Lot ahui shina-bënoyamacana. Ja copihacani quiha yaca qui ja bacacasni iqui na. ³³Jabi rësoxëhi quiha tsohuëcara ca jahuë shina xabahamacatsai cato. Jama, bësoxëhi quiha tsohuëcara ca jahuë shina chihohuahai cato. ³⁴Parayamaquia. Toa baquichá tsi huësti ca oxatí tsi oxa ixëhi quiha dos ca joni bo. Mëbihacaxëti xo huëstita iquia. Jisbëriahacaxëhi quiha huëtsa rë. ³⁵⁻³⁶Toa barí tsi yonoconabëquixëhi quiha dos ca yoxa bo, jato moto acaina. Mëbihacaxëhi quiha huësti cato. Jisbëriahacaxëhi quiha huëtsa rë —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

³⁷Jatsi,

—¿Jahuënia tsi ocapixëhi ni naa ra, Ibobá? —i jahuë rabëti bo niquë.

Jatsi ja quëbiniquë:

—Jatiroha ca iti xo naa. Poico catihai jascaria catixëhi quiha Dios ángel bo, jochacanaibo copixëna —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Copiti ibo-iboria — bënen imanish ca yoxa

18 ¹Jatsi naa chani jahuë rabëti bo Jesú yoaniquë, bëhoxti jato tiisimaxëna, ja shina-huéjénayamacano iquish na. ²Ja næcaniquë:

—Huësti ca yacatá tsi juez, naa copiti ibo-iboria ini quiha. Dios cahëcasyamahai ca ja ini quiha. Jasca, nohiria bo qui ja raquëyamani quiha. ³Toa yacatá tsi racani quiha bënen imanish ca yoxa ri. Jabi juez, naa nohiria bo copiti ibo-iboria qui naa noitiria

ca yoxa caroha-carohaniquë. Cahax, “Ea mëbihuë. Ea yosihai ca mi copino ra” i ja qui yoxa paoni quiha. ⁴Jabi naama tsi naa noitiria ca yoxa juéz mëbicasyamani quiha. Jarohari tsi yoxa qui ja yosananiquë. Yosanahax, “Toa yoxa mëbixëquia pë” i jamë ja ni quiha. “Dios, joni, tihi cabio qui raquëyamaquia. ⁵Jama, yosaria tsi xo naa yoxa é qui joroha-jorohahaina. Japi é mëbiyamano tsi jari joroha-jorohaxëhi quiha pë. Toa yoxa mëbixëquia ra, éa ja yosanamayamano ra” i jamë juez ni quiha —i Jesu niquë naa chani yoahi na.

6Jatsi Jesu chanitëquëniquë:

—Naa juez yoi cato chani nicacana. “Mia mëbixëquia” éi yoxa qui ja yamayamani? ⁷Nicacana. ¿Jahuë nohiria yoi bo mëbiyamayamaxëhi ni Dios ri? Baquicha, barihani, tihi cató tsi mëbixëhi quiha, “Ea mëbihuë ra” i ja qui nohiria quë no. Bamayamaxëhi quiha ra. ⁸Bamaxoma tsi jato mëbixëhi quiha Dios iquia ra. Jama, éa, naa Nohiria Baqué mai qui bacano tsi ichariama ixëhi quiha toa chahahuacanai ca bëhoxcanaibo iquia —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Fariseobo — impuestos biti ibo bo

⁹Jabi tobi ini quiha mëstëxëni ca jaca nori ca quëscahuacanaibo. Jato qui naa chani Jesú yoaniquë, naa nohiria huëtsa bo oquë jaca nori ca jascahuacanaibo qui.

10Ja nëcaniquë:

—Dios arati xobo qui dos ca joni bo bocaniquë bëhox-xëna. Caniquë fariseobo, naa nohiria huëtsa bo oquë ja nori ca quëscahuahai cato. Jasca, bëhoxhi caniquë impuestos parata biti ibo ri, naa nohiria bo qui yoixëni cato. ¹¹Jabi arati xobó tsi fariseobo niiniquë jamë bëhox-xëna. Ja nëcani quiha: “Paratánaxëni ma ca éa xo naa ra, Diós. Jasca, éa ti tsi xo nohiria parayamahaina. Yoxa mëtsaxëniria ca ma ca éa xo naa. Mi qui ‘Gracias’ iquia, Diós, nohiria huëtsa jascama é nori quëshpi na. Jasca, mi qui ‘Gracias’ iquia, naa nëca ca impuesto bichii ca yoixëni ca jascama é nori quëshpi na. ¹²Jasca, jatiroha ca semaná tsi dos bari no tsi samaquia ra. Jasca, mi qui noho parata xatë, naa décima ca mi qui aquia ra” tihi ca tsi fariseobo ini quiha, bëhoxhi na. ¹³Jama, ori pistia tsi nii quiha impuesto biti ibo iniquë. Nai qui ja tsayacasyamani quiha rabíhi na. Cohuéquí

tsi jahuë shipati ja tox-toxhaniquë jahuë jocha iqui na. “Ea shinahuë, Diós, jochahuaxëni ca ë nori quëshpi na” i ja ni quiha bëhoxhi na. ¹⁴Jabi masahacaquë toa joni jocha iquia ra. Jia tsi jahari jahuë xobo qui ja cani quiha. Jama, toa fariseobo rë. Ja bëhoxhai ca Diós nicayamaniquë. Masahacayamani quiha jahuë jocha. Jatsi quiniacaxécahuë. Jamë oquëhuamisxënocabo tëquë noitihuaxëhi quiha Dios. Jasca, oquëhuahacaxëhi quiha jato jocha bërohuacanaibo tëquë —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Xocobo Jesú shomahuanina

Mateo 19.13-15; Marcos 10.13-16

15Jatsi Jesu qui baquë mishni bo nohiria bá bëníquë, jato ja shomahuano iquish na. Jama, jato jisi tsi jahuë rabëti bá raahaniquë;

—Xocobo bëyamacahuë —iquiina.

16Jatsi xocobo Jesú quënaniquë:

—E qui xocobo
bëcano ra. Jato
chitiayamacana. Nëca
cabá-na tsi xo Diós
otohaina ra. **17**Mato
parayamaquia. Bëroria
tsi Chama Dios qui
chahahuacani quiha
xocobo ra. Jabi
xocobo jascaria pi
chahahuayamahi tsi
nai qui jicoyamaxëqui
mato ra —i Jesu
niquë.

Rico inish ca jonina

*Mateo 19.16-30;
Marcos 10.17-31*

18Jatsi huësti ca
jodioba chamá Jesu
nicaniquë:

Xocobo qui joi Jesú amanina

—¿Jënhauaxëhi ni ëa, maestro jiaxëni cató, bëso-bësopaoxëna?
—iquiina.

19 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—¿Jënixo tsi jiaxëni ca ëa mi quënaha? Yama tsi xo jiaxëni cato. Jaroha ca jia ca tsi xo Dios. **20** Tonia Moisés yoba cahëqui mia tia. “Joni huëtsa ahui biyamahuë; joni ayamahuë; yomayamahuë; quiahuayamahuë; mi ipa, mi ihua, tihi cabو noihuë” tihi ca tsi ii quiha jahuë yoba —i ja qui Jesu niquë.

21 Jatsi chama chaniniquë:

—Xocobo xo rohari tsi toa yoba bo tëquë ë nicaniquë ra —iquiina.

22 Jatsi Jesú quëbiniquë joni nicaxo na.

—Jari huësti ca jahuë narisqui mia axëna. Mi jahuë bo tëquë iniahüe. Iniaxo tsi noitiria cabو qui toa parata mëahuë. Tocapimino tsi naipá ca jahuë bo bixëqui mia ra. Jaquirëquë johuë. Ea mi banahuano —i joni qui Jesu niquë.

23 Nicahax cohuënaniquë chama, rico ja ini quëshpi na. **24** Cohuë ja ini ca Jesú jisniquë. Jatsi,

—Bëroma tsi xo toa rico cabو Diós otohai ca qui jicohaina ra.

25 Jato chama yoí tsi Diós otohai ca qui jicocascani quiha; toa quiniá tsi ja jicocanomari —i Jesu niquë.

26 Jatsi,

—Yama tsi xo xabahamahacati mëtsa cato rë —i nicanish cabو niquë.

27 Jatsi Jesú jato yoaniquë:

—Jamë xabahamatimaxëni tsi xo nohiria. Dios roha tsi xo toa nohiria xabahamahaina —iquiina.

28 Jatsi Pedro chaniniquë:

—Noba jahuë bo tëquë no jisbërianiquë mia banahuaxëna —iquiina.

29 Jesú jato quëbiniquë:

—Mato parayamaquia. Ibo Diós otohai ca iqui pi jahuë xobo, jahuë ahuni, jabë xatë bo, jahuë nabo, jahuë xocobo, tihi cabو jisbëriaquí tsi huëstima ca huino ca jahari bixëqui mato. **30** Jaboqui bësoquí tsi oquë ca copi bixëqui mato ra. Jasca, mato bëso-bësopaoxmaxëhi quiha Dios ra, toa tsëquëxëhai ca xaba paxá no —i Jesu niquë.

Jesu chaninina ja tënëhai ca yoati na

Mateo 20.17-19; Marcos 10.32-34

31 Jatsi jahuë doce ca rabëti bo Jesú biniquë jato qui chanixëna.

—Jaboqui Jerusalén qui caqui noa. Toá tsi jatihuahacaxëhi quiha Dios Chani yoanish cabá quënënina éa yoati na. ³²Carayanabo qui éa mëacaxëcani quiha. Mëaxo éa mahuacaxëcani quiha pë. Ea yosicaxëcani quiha rë. E qui coshocaxëcani quiha. ³³Jatsi éa rashacaxëcani quiha. Jaquirëquë namëhacaxëquia. Jama, tres barí tsi bésotëquëxëquia —i Jesu niquë.

³⁴Jama, Jesú yoani ca jahuë rabëti bá cahëyamani quiha. Jato joma quiha. Cahëtimaxëni ja icani quiha.

Bëco inish ca joni

Mateo 20.29-34; Marcos 10.46-52

³⁵Yaca Jericó qui tsi Jesu basimano tsi quiha bahi quëpë tsi bëco ca joni tsaho iniquë. Parata bënahi ja ini quiha.

³⁶Tsahoxo tsi nohiria misco tarabihai ca ja nicaniquë. Nicahi tsi,

—¿Tsohuë ni toa éa tarabihaina ra? —i ja niquë.

³⁷Jatsi,

—Tarabibi quiha Jesu, naa Nazarét conish cato —i ja qui nohiria bo niquë.

³⁸Jatsi Jesu quënatsijahuaniquë:

—Ea shinahuë, David yamabá Baquë —iquiina.

³⁹Jatsi,

—Pasihuë. Pasihuë —i ja qui rëquë ca nohiria bo niquë.

Japi oquë tsi ja quënatéquëniquë:

—Ea shinahuë, David Baquë —iquiina.

⁴⁰Jatsi Jesu niiniquë. Niihax,

—Néri toa joni bëcana —i ja niquë.

Jatsi joni joniquë.

⁴¹—¿Jahuë ó quëehai? ¿Jënhuaxëhi ni éa mi bax na? —i ja qui Jesu niquë.

Jatsi,

—Taiscasquia, Ibobá —i joni niquë.

⁴²—Taishuë. E qui mi chitimihai cató tsi mi jënimahuahacaquë ra —i ja qui Jesu niquë.

⁴³Jatsi taisritsijaniquë ra. Taisxo tsi quiha banahuatsijahuaniquë, Dios qui “Gracias” iquiina. Jatsi jia tsi nohiria bá Dios ocahuaniquë, jëníma ja iqui jisish na.

Jesu — Zaqueo

19

¹Jatsi yaca Jericó qui Jesu jicohaca tsi nacohi ja iniquë.

²Toá tsi racani quiha joni rico cato, naa Zaqueo icanai cato. Impuesto bo bicanaibo obëso ca ja ini quiha. ³Tsohuëcara Jesu iqui ca ja jiscasni quiha. Nohiria misco iqui tsi jisnoma ja iniquë rë, joni pistia ja ini quëshpi na. ⁴Japi rëquë ja jabaniquë jihui inaxëna, Jesu jiscatsi na. Jabi ja quiri johi Jesu ini quiha toa bahí no. ⁵Toa iti qui joxo tsi quiha mana Jesú tsayaniquë. Tsayahax,

—Botëtsihuë, Zaqueó. Jaboqui mi xobó tsi ë chitëti xo —i Zaqueo qui ja niquë.

⁶Jatsi ja botëtapiniquë. Botëhax rani tsi Jesu qui joi ja amaniquë jahuë xobó tsi ja chitëno. ⁷Jatsi nohiria bo ranimisniquë ocapijani ca jisi na. Jato qui yoi quiha.

—Jochahuaxëni cato xobó tsi chitëhi ja caquë pë —i jaca niquë ranimis-hi na.

⁸Jatsi Zaqueo niiniquë. Niihax,

—Jisa, Ibobá. Noitiria cabo qui noho jahuë mishni bo bëquëx ca axëquia ra. Huëstima cabo ë paraniquë rë, jato parata bichi na. Jaboqui cuatro veces huino jahari jato copixëquia ra —i Zaqueo niquë.

⁹Jatsi Jesu nëcaniquë Zaqueo yoati na.

—Jaboqui naa xobó cabo qui joquë Diós xabahamahai ca chama ra. Abraham yamaba chahitaxocobo yoi tsi xo naa joni ra. ¹⁰Nëca ca bënocaiba mërahi ë joniquë. Jato xabahamacasquia, naa Nohiria Baquë ë nori cato.

Diez ca parata ti chani

¹¹Jahuë chani nohiria bá nicano tsi quiha chani huëtsa jato qui ja yoaniquë. Jerusalén qui cahëpaima ja ini quiha. Jasca, Diós otohai ca ó nohiria bo pasoni quiha chitahëti. Ja quëshpi tsi naa chani jato qui Jesú yoaniquë.

¹²—Nëama ca mai huëtsa qui chama caniquë oquë ca chama bixëna. Rey manëhax jahari ja joniquë. ¹³Jama, canox pari tsi quiha jahuë diez ca yonati bo ja quënapariniquë. Quënaxo tsi quiha jato qui huësti ca parata copixëni ca ja aniquë jato tëquë qui. Acax tsi quiha, “Naa paratá tsi

iniatsacana. Yama ë no tsi ganancia bo ma ano ra” i jato qui ja ni quiha. ¹⁴Jabi toa maí ca nohiria bá jato chama noiyamani quiha. Ja qui caxa ja icani quiha. Jabi jato chama caquë tsi quiha comisión ja raacaniquë, “Naa joni bicasyama xo noa ra, noba rey iti” iquiina. ¹⁵Jama, rey toa joni manëni quiha. Manëhax ja bacaniquë. Bacaxo tsi quiha jahuë yonati bo ja quënaniquë, naa jahuë parata binish cabo. “Ma anihuani ca parata bo, naa mato ganancia bo jiscasquia ra” i jato qui ja ni quiha. ¹⁶Jatsi jariapari ca yonati ja qui joniquë. Johax, “Néá xo mi ganancia. Jaboqui diez ca parata tsi xo ra, Ibobá” i yonati niquë. ¹⁷Jatsi, “Jia tsi xo toa mi acana ra, yonati jiaxëni cató. Diez ca yaca bo mi yonano ra” i ja qui jahuë chama niquë. ¹⁸Jaquirëquë joniquë yonati huëtsa. Johax, “Néá xo mi ganancia. Jaboqui cinco ca parata tsi xo” i ja niquë. ¹⁹Jatsi, “Cinco ca yaca bo yonaxëqui mia ra” i ja qui jahuë chama niquë. ²⁰Jaquirëquë ja qui joniquë yonati huëtsa. Johax, “Pañuelo qui mi parata huësti ca é nanëniquë jaha bësoxëna. ²¹Mi qui é raquëníquë, shinacoshi mi nori iqui na. Jabi mi parata pi é bënorohano tsi é qui mi caxaquë aquë ra. Ja tsi xo toa mi parata ó é bësoquë, mi parata yoi jahari mi qui axëna” i yonati huëtsa niquë. ²²Jatsi chamá toa yonati raahaniquë: “Mi yoaha cató tsi mi qui quësoxëquia, yonati yoixëni cató. Joni shinacoshi é nori ca cahëqui mia ra. Jabija. Raahacai ca joni ca éa xo naa. ²³¿Jéniriaxo tsi banco qui noho parata mi ayamani, ganancia biti? Joxo tsi noho parata, jahuë ganancia, tihi cabo é biquë aquë ra” i yonati yoixëni ca qui ja niquë. ²⁴Jatsi, “Jahuë jahuësti ca parata mëbicahuë. Diez ca parata jaya ca joni qui acahuë” i chama-chamaria niquë toa mani cabo qui. ²⁵Jatsi toá ca mani cabá quëbiniquë: “Majia. Diez ca parata jaya xo pa” iquiina. ²⁶“Jabija” i chama niquë. “Huino ca copi bicaxëcani quiha jaya cabo, naa Dios bax yonococanaibo. Jasca, jahuë pistia roha ca bënoxëhi quiha chiquixëni cato. Mëbihacaxëhi quiha jahuë pistia roha cato ra. ²⁷Japi é qui caxacanaibo, naa ‘Noho chama-chamaria ma xo toa’ iquii cabo nëri bëcana. Bëxo tsi éa bësojo xo tsi jato tēpascana ra” nëa tsi chama-chamaria nëcani quiha —i Jesu niquë, naa chani nohiria bo yoahi na.

Jerusalén qui Jesu jiconina

Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Juan 12.12-19

28 Chanihax, jato bëbo ca Jerusalén quinia ca bahí tsi Jesu caniquë. **29** Jabi yaca Betfagé, yaca Betania, tihi cabó qui cahépaima ja ini quiha, naa Maca Olivo Yá tahé ca yaca bo. Basimapama tsi quiha jahuë rabëti bo dos ca ja raaniquë rëquë.

30 —Mato bësojó ca yaca qui jicocana. Jicoxo tsi nëxë ca burro baquë jisxëqui mato. Jaha jari tsahohama ca burro quiha. Mérисxo tsi ë qui bëtsacana. **31** “¿Jénixo tsi mériscanai?” i pi tsohuëcara no tsi “Bicatsi quiha Ibo” i jato qui cana —nëa tsi quiha jato qui Jesu nëcaniquë.

32 Jatsi raahacanish ca joni bo bocaniquë. Burro ja jiscani quiha Jesú yoani jascaria. **33** Ja mériscano tsi quiha,

—¿Jénahuariacanai ra? —i jato qui ibo bo niquë.

34 Jatsi,

—Bicatsi quiha Ibo —i jato qui jaca niquë.

35 Japi burro baquë Jesu qui ja bëcaniquë. Bëxo tsi quiha jato sahuëti bo ja capohuécanaca tsi cacha Jesu ja tsahomacaniquë.

36 Jerusalén qui ja co-cono tsi quiha jato sahuëti bo nohiria bá poohaniquë bahí no. **37** Maca Olivo Yá ca bahi rënichihai ca iti qui ja cahéquë tsi quiha Dios ocahuatsi nohiria bá huaniquë. Jerusalén cacha ja icani quiha. Ja rani-ranicani quiha. Jisti bo tëquë ja jiscani ca quëshpi tsi joi pistiamá tsi Dios ja ocahuacaniquë:

38 —Shomahuahaca ca tsi xo Ibobá jané tsi johai ca chamaría ra. Naipá ca ángel bo ranicano ra. Jia tsi xo manariá ca Dios ra —iquiina.

39 Jatsi nohiria bo xërëquë ó ca huësti huësti ca fariseobo Jesu qui chaniniquë.

—Mia banahuacanaibo pasimahuë, Taitá. Anoma tsi xo toa ja chanicanaina ra —iquiina.

40 Jatsi,

—Mato parayamaquia. Ja pasirohapicano tsi naa bahi quëpë ca maxax bá quënaquë aquë ra —i jato qui Jesu niquë, quëbihi na.

41 Jerusalén basimapama tsi aratsi Jesu niquë jisish na. **42** Arahax ja nëcani quiha:

—Jishopë. Dios xabahamati quinia cahéyamayoiqui mato rë. ¿Jénahuariaxo mato ë cahémana rë? Mato qui jonë xo rë.

43 Tséquëxéhi quiha xaba yoi ra, naa mato qui caxacanaibo mato qui quëtsoxëqué no. Mato paxati bahi bo quëtiacaxëcani quiha. Jatiroha ca quëpë xo tsi mato tëpascaxëcani quiha rë. **44** Jasca, mato yacata panë, mato xobo bo, tihi cabو potascaxëcani quiha rë. Jasca, mato ri quëyocaxëcani quiha rë. Matsamí, matsamí niiyamaxéhi quiha mato yacata panë maxax bo ra. Mai qui niahacayocaxëcani quiha jato tèquë, Dios xabahamatí quinia ma niani iqui na —nëa tsi Jesu nëcaniquë Jerusalén ca nohiria yoati na.

Jodioba arati xoboria qui Jesu jiconina

Mateo 21.12-17; Marcos 11.15-19; Juan 2.13-22

45 Jatsi arati xobo qui Jesu jiconiquë. Jicoxo tsi quiha toá ca iniacanaibo cacha raatsijahuaniquë. **46** Raapama tsi, —“Dios qui chaniti xobo quënähacati xo noho xobo” ii quiha Quënähacanish cabo ra; jama, yomacanaiba iti manëmaqui mato pë —i jato qui Jesu niquë.

47 Jatsi jatiroha ca barí tsi quiha arati xobo xo tsi nohiria tiisimahi ja iniquë. Jabi arati ibo ba chama bo, yoba tiisimacanaibo, nohiria chama bo, tihi cabá Jesu acasni quiha. **48** Jari anoma ja icani quiha, jahuë chani nohiria bá nicacasni quëshpi na.

Jesu qui jodioba chama bo caxanina

Mateo 21.23-27; Marcos 11.27-33

20 **1** Arati xobo xo tsi nohiria bo Jesú tiisimano tsi quiha ja qui arati ibo ba chama bo, yoba tiisimacanaibo, yosibo, tihi cabó bëcaniquë. Dios Chani jia ca yoahi Jesu ini quiha. Bëhax, **2** —Noqui yoahuë. ¿Tsohuë mi qui chama aquitaha, arati xobo quima iniacanaibo niati? ¿Tocati chama jaya ni mia ra? —i ja qui jaca niquë.

3 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Mato nicapariquia éa ri. Ea yoacahuë. **4** ¿Tsohuë Juan yamabo qui chama ani, nohiria ashimati? ¿Dios ni? ¿Joni ni? —iquiina.

5 Jatsi ja chaninariacaniquë:

—“Dios” ipinono tsi “¿Jénixo tsi Juan ma chahahuayamani?” i noqui xéhi quiha pë. **6** Jama, “Joni quima jahuë chama ja biniquë” ipinono tsi maxaxá tsi noqui axéhi quiha nohiria bo rë —i jaca ni quiha, joi i-iqui na.

⁷Japi,

—¿Tsohuëcara ni sa? Jahuënia tsi jahuë chama ja bini ca cahëyamaqui noa ra —i Jesu qui jaca niquë, quëbihi na.

⁸Jatsi,

—Mato quëbiyamaxëquia äa ri ra —i jato qui Jesu niquë.

Dios Baquë jodiobá niahai ca chani

Mateo 21.33-44; Marcos 12.1-11

⁹Jatsi naa chani nohiria bo qui Jesu yoaniquë:

—Huai joní aniquë. Axo tsi quiha toa xo tsi uva icanai ca bimi ja bananiquë. Banaxo tsi quiha joni huëtsa bo qui jahuë huai ja aqueniquë bimi xatë quëshpi na. Aquëhax tsi naama tsi quiha ja caniquë. ¹⁰Jatsi bimitiyá tsi jahuë yonati ja raaniquë jahuë huaí ca bimi xatë biti. Jatsi pë huaí ca yonococanaibá jahuë yonati rashaniquë. Jahari mëquëyá ja raacani quiha. ¹¹Jaquirëquë yonati huëtsa ibobá raaniquë. Ja rashahacani quiha jaa ri. Jahuë yonati ja yosicani quiha. Jahari mëquëyá ja raacani quiha. ¹²Jatsi yonati huëtsa ibobá raaniquë. Ja tsacahacani quiha rë. Cacha ja niahacani quiha. ¹³Jatsi, “¿Jénahuaxëhi ni äa rë?” i huai ibo niquë. Jatsi, “Noho baquë yoi jato qui raaxëquia, naa äe noihai ca baquë. Ja qui nicacaxëcani quiha tia” i ibo niquë. ¹⁴Jama, jahuë baquë jisi tsi quiha “Iboba baquë tsi xo naa ra” i jaca niquë. “No ano ra, jahuë bixëti ca mai mëbixëna” i huaí ca yonococanaibo niquë pë. ¹⁵Japi ibobá baquë ja acaniquë. Axo tsi quiha huai cacha jahuë yora ja niacaniquë. Jatsi, ¿jénahuariaxëhi ni huai ibo toa yonococanaibo qui? ¹⁶Toa joni bo quëyohi joxëhi quiha ra. Quëyoxo tsi yonococanaibo huëtsa bo qui jahuë huai axëhi quiha —nëa tsi Jesu nëcaniquë toa chani yoahi na.

Jatsi,

—¡Jishopë! Ocapijayamano ra —i nicanish ca jodiobo niquë.

¹⁷Jatsi Jesú jato tsayaniquë. Tsayahax tsi quiha ja nicaniquë:

—¿Jénihi ni naa Quënëhacanish cabo ó ca chani ra?

“Oquënaxëhi quiha yosibá niahai ca Maxaxa ra.

Oquë-oquëria ca manëxëhi quiha ra” ii quiha.

¹⁸Nicacahuë. Noitixëhi quiha naa Maxax icanai ca chahahuayamacanaibo tëquë. Toa Maxax icanai cató tsi quëyohacacaxëcani quiha ra —nëa tsi quiha jato qui Jesu nëcaniquë.

19 Jatsi Jesu qui ja tsamicascaniquë, naa yoba tiisimacanaibo, arati ibo bo. Jato yoati ja chanihai nori ca ja cahëcani quiha. Jama, jari ja qui ja tsamiyamacani quiha nohiria bo qui raquëhi na.

Jesu qui ja quësocascanina

Mateo 21.45-46; 22.15-22; Marcos 12.12-17

20 Jatsi jodioba yoba tiisimacanaibo, arati ibo bo, tihi cabá Jesu tsaya-tsayaniquë acasquí na. Japi Jesu qui joni bo ja raacaniquë ja yoahai ca nicati. Jabi joni shinajaxëni jisiria cabo ja raacani quiha; yoixëni cabo jaca nori. Romanoba chama-chamaria qui Jesu ja mëacascani quiha, ja namëhacano. **21** Ja tsi xo toa naa bëcanish ca joni bo nëcaniquë:

—Jia tsi xo mi chanihaina, maestró. Janyama ca tiisimayamaqui mia ra. Jasca, jatiroha cabo mëbicasqui mia ra. Paraxoma tsi Dios quinia tiisimaqui mia ra. **22** ¿Japa? ¿Romanoba chama-chamaria qui impuesto bo no ati ni, naa noqui jodiobo? —i ja qui jaca niquë tanamaxëna.

23 Jama, ja paracascanai ca Jesú cahëni quiha. Cahëhx,

24 —Parata éa jismacana. ¿Tsohuë bëmana jaria ni naa ra? ¿Tsohuë ni naa quïnë ibo? —i jato qui ja niquë.

Jatsi,

—Romanoba chama-chamaria janë quiha —i jaca niquë.

25 —Japi romanoba chama-chamaria qui jahuë jahuë bo tëquë acana. Jasca, Dios qui jahuë jahuë yoi bo acahuë —i jato qui Jesu niquë.

26 Jabi jia tsi Jesú quëbini quiha nohiria bo bësojo xo na. Ja quëshpi Jesu qui quësotimaxëni ja icani quiha. Jatsi ja pasicaniquë jiaria tsi ja quëbini iqui na.

¿Bësotëquëxëhi ni rësonish cabo?

Mateo 22.23-33; Marcos 12.18-27

27 Jaquirëquë saduceobo Jesu qui bocaniquë jato ri. “Yama tsi xo nohiria bësotëquëxëhaina” icanish cabo tsi xo naa. Jabi Jesu ja tanamacascani quiha jato ri. Ja nëcacaniquë:

28 —“Baqué yama pi joni rësono tsi jahuë ahui biti xo jahuë noma. Bixo tsi jahuë rëquëmë bax xocobo ja saihuati xo” ii quiha Moisés yamabá quënënina, maestró —i Jesu qui jaca niquë—.

29 Jabi seis ca noma bo jayanish ca joni ini quiha. Xocobo

saihuahaxma tsi naa joni rësoniquë rë. ³⁰Jatsi jahuë ahui jahuë xachacató biniquë. Xocobo saihuahaxma tsi ja rësoniquë jaa ri. ³¹Jaquirëquë jahuë ahui jahuë noma huëtsá biniquë. Xocobo saihuahaxma tsi ja rësoniquë jaa ri. Toca tsi jahuë noma bo tëquë aniquë. Ja rëscoyocaniquë, xocobo saihuahaxma. ³²Jarohari tsi rësoniquë yoxa ri. ³³¿Jabi nohiria bo bësotëquëno tsi tsohuë ahui ixëhi ni yoxa sa? Siete ca bënë jayani quiha bësoquí na —nëa tsi Jesu qui ja nëcacaniquë.

³⁴Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—Naa mai xo tsi ahui bo yacani quiha joni bo. Bënë bicani quiha yoxa bo ri. ³⁵Jama, mana xo tsi ahui bo, bënë bo, tihi cabojayamaxëhi quiha shomahuahaca cabos, naa bësotëquëxëcanabos. ³⁶Rësotëquëpistia-yamariacaxëcani quiha, ángel bo jascaria iquiina. Dios xocobo ca xo, jahuë rësotëquëtsi ja bësotëquëcaxëcanai quëshpi na. ³⁷Jatsi, “Bësotëquëxëhi ni nohiria bo” ¿icanai pa? Jabi Moisés yoani cato ó ca tsi bëroria tsi xo nohiria bo bësotëquëhaina ra. Toa noqui ja jismani quiha. “Abraham Dios, Isaac Dios, Jacob Dios” i Dios qui Moisés yamabo ni quiha, naa nihipétoro mëshohai cato ó tsi ja qui Dios jisiquiniquë no. ³⁸“Abraham yamabá Dios, Isaac yamabá Dios, Jacob yamabá Dios” iyama Moisés yamabo ni quiha, bëso jaca nori quëshpi na. Bësotëquëhaina Dios ma xo Dios; jama, bësotëquëhaina Dios ja nori. Bëso xo Dios jaya cabotëquë —i saduceobo qui Jesu niquë.

³⁹Jatsi,

—Jabija tsi xo mi quëbihana, maestró —i yoba tiisimacanaibo huësti huësti cabos, naa nihipétoro mëshohai cato ó tsi ja quiha raquëquí na.

David Ibo Cristo

Mateo 22.41-46; Marcos 12.35-37

⁴¹Jatsi Jesú toá ca yoba cahëxëni cabos, nicaniquë:

—“Johai ca Xabahamati Ibo tsi xo David Baqué” ii quiha nohiria bo. ¿Jénahuariahax nëcati mëtsacahi ni? ^{42,43}Jabi nëca tsi libro Salmos ó tsi David yamabá quëneniquë Cristo yoati na,

“Mia oquëhuanox pari tsi, jariapari mia pasomaha cabo bëboxëquia, jato mi yonano’ i noho Ibo qui Ibo Dios ni quiha” nëa tsi David yamabó nëcani quiha. ⁴⁴¿Jénahuariahax David baqué Cristo ii ni ra? “Noho Ibo” ¿i David yamabó yamayamani, Cristo yoati chanihi na? —nëa tsi jato qui Jesu nëcaniquë jato nicahi na.

Yoba cahëxëni cabo pasomaha Jesú yobanina*Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54*

45 Nohiria tēquëtá nicanó tsi quiha jahuë rabëti bo qui Jesu chaniniquë:

46 —Yoba tiisimacanaibo qui quiniacaxëcahuë. Sahuëtiria tētëcaxëni cabos sahuëcascani quiha. Toca tsi bohocascani quiha pë. Jasca, mercado xo tsi nohiria bá jato joihuahai ca ó pasocani quiha pë. Jasca, jato catiti xobó ca rēquë ca oquëria ca tsahoti bá tsi tsahocascani quiha. Jasca, nohiria oriquiti catino tsi oquë ca tsahoti bá tsi tsahocascani quiha pë. **47** Jasca, bënë imanish ca yoxa bo paracani quiha, jato jahuë bo mëbixëna. Paraquí tsi jato xobo bo mëbicani quiha pë. Mëbihax Dios qui chani tētëca tsi bëhoxcani quiha ra, nohiria bo paraxëna. Quësohacacaxëcani quiha ra. Oquëxëhi quiha jato copi ra —i jahuë rabëti bo qui Jesu niquë.

Dios qui bënë imanish ca yoxá anina*Marcos 12.41-44*

21 ¹ Arati xobó tsi niipama tsi parata biti caja qui nohiria rico cabá jato parata nanëhai ca Jesú tsaya-tsayaniquë.

² Tsayajahuanó tsi quiha noitiria ca bënë imanish ca yoxá dos ca parata copiriamá cabos nanëniquë. ³ Jisníquë Jesu. Jisi tsi,

—Nohiria huëtsa bá nanëhaca parata huino tsi xo naa noitiria ca yoxá acana ra. ⁴ Narisxoma tsi parata ja acana quiha. Jama naa yoxa ra. Noitiria xo. Jatiroha ca ja jaya ca ja aquë ra; naa jahuë oriquiti copiti parata —i Jesu niquë.

“Potas-hacaxëhi quiha jodioba arati xobo” i Jesu nina*Mateo 24.1-2; Marcos 13.1-2*

5 Templo, naa jato arati xobo yoati tsi chanihi quiha huësti huësti ca rabëti bo iniquë. Jahuë maxax jiaria cabo, templó ca jianati jahuë bo, naa nohiria bá anina, tihí cabo yoati tsi chanihi ja icani quiha. **6** Jatsi Jesu jato qui chaniniquë:

—Tséquëxëhi quiha xabaca ra, naa ma tsayahai ca potas-hacaxëquë no. Poxahacaxëhi quiha jahuë maxax bo tēquë. Yamaxëhi quiha matsami matsami niihai ca maxax bo iquia ra —iquiina.

⁷Jatsi,

—¿Jénino tsi potas-hacacaxécahi ni? ¿Jénahuariaxo tsi cahéxéhi ni noa, ocapijaxéquë no, Maestró? —i Jesu qui jaca niquë.

⁸Jatsi Jesú yoaniquë:

—Quiniacaxécahuë, ma parahacayamano. Joxéhi quiha huéstima ca noho jané tsi chanicanaibo. “Cristo xo éa” icaxécani quiha pë. “Tséquëpaimaria xo jaroha ca bari ra” icaxécani quiha. Jato banahuayamacana ra. ⁹Jasca pi país bo nianahaina, país ca xéréquë ca nohiria iquinahaina, tihi cabو nicahi tsi raquéyamatsicana. Toca tsi ja ixéti xo. Ocapijano tsi jari basi tsi xo toa jahuë rëso. ¹⁰Jariapari tsi país huëtsa pasomaha nianaxéhi quiha país huëtsa. Chama huëtsa pasomaha iquinaxéhi quiha chama huëtsa. ¹¹Yajoriaxéhi quiha mai. Oriquit narisxéhi quiha nohiria bo. Iquicaxécani quiha huéstima cabو. Jasca, raquériaxéhi quiha nai qui tsaya-tsayahaina. Jahá tsi jisiquixéhi quiha mana ca jisti-jistiria bo ra. ¹²Jama, ja tocapinox pari no tsi mato qui pari tsamicaxécani quiha ra. Mato ténémacaxécani quiha. Arati ibo bo qui mato mëacaxécani quiha. Preso qui mato nanëcaxécani quiha. Tihi ca tsi acaxécani quiha noho jané tahéxo na. ¹³Jatsi, toatiyá tsi xaba jayaxéqui mato jato qui Dios Chani yoaxëna.

¹⁴Tocapijano tsi jato bësojo ax tsi ma chanixéti ca yoati tsi shinayamatsacana. ¹⁵Toatiyá tsi chani-chaniti chama, tiisi, tihi cabو mato qui axéquia. Ja iqui tsi pasimahacaxéhi quiha toa mato qui caxacanaibo. ¹⁶Jasca, chama bo qui mato mëaxéhi quiha mato nabo, mabë xatë bo, mato jimibo, mato rabëti bo. Jatsi, mato ó ca huësti huësti ca namëcaxécani quiha ra. ¹⁷Noho jané tahéhx tsi mato qui caxacaxécani quiha jatiroha cabو. ¹⁸Jama, mato ó bësoxéquia mato ja motsayamacano iquish na. ¹⁹Chamatsicana. Xabahamahacaxéhi quiha mato naamapihi na —i jato qui Jesu niquë.

Soldado bá Jerusalén potasxéhaina

²⁰—Soldado bo Jerusalén tëayohai ca jisi tsi quëyohacati basima ja nori ca cahéxéqui mato. ²¹Jatsi maca bo qui jodioba maí cabو jabaxéti xo. Jisbayaxéti xo Jerusalén cabو. Xabachá cabو yaca qui bacayamaxéti xo ra. ²²Nohiria bo copiti xaba tsi xo naa. Toatiyá tsi jatiuhahacaxéhi quiha Quënëhacanish cabо iquiina. ²³Noitixéhi quiha tohoya cabو, baquë pistia ico cabо rë. Anomariaxéhi quiha

toa maí ca nohiria bá ténéhaina iquia. Anomariaxëhi quiha jato qui Dios caxahaina. ²⁴Saipí tsi tēpas-hacaxëhi quiha huéstima cabo. Nëxahacaxëhi quiha huéstima cabo, país bo tēquë qui ja bohacacano. Jasca, Jerusalén tsi bohocaxëcani quiha carayanabo jato xaba jatiquë rohari.

Jesu johaina

Mateo 24.29-35, 42-44; Marcos 13.24-37

²⁵Naipá tsi jisiquixëhi quiha jisti bo ra. Yoyoxëhi quiha bari, oxë, huishti bo. Shina-huéjénaxëhi quiha maí ca nohiria tēquëta. Jasca, raquéria ixëhi quiha ia bo ri. Jahuë pacotsa, jahuë yoyohai ca choca bo, tihi cabو qui raquécacaxëcani quiha. ²⁶Toatiyá tsi rësocaxëcani quiha nohiria raquéhi na. Jahuëcara ó pasoti cahéyamacaxëcani quiha, naipá ca jahuë bo yajohacaxëhai iqui na. ²⁷Jatsi tsémó tsi Nohiria Baquë johai ca jiscaxëcani quiha. Noho chama, noho oquë, tihi cabو jiscaxëcani quiha ë joxëquëno. ²⁸Naa jahuë bo tēquë ocapiti chitahëno tsi chamacana. Jaha bësocahuë. Joti basima tsi xo ma xabahamahacahaina —i Jesu niquë.

²⁹Jatsi naa chani Jesú yoaniquë jato cahémaxëna:

—Higuera jihui, jihui huëtsa bo, tihi cabو qui tsayacahuë. ³⁰Ja botoxpícano tsi basima oitiya nori ca cahéqui mato. ³¹Jascaria, ë yoaha ca jahuë bo ocapiti chitahëno tsi basima Diós otohai nori ca cahéxéqui mato ri. ³²Mato parayamaquia. Naa bësohai ca nohiria bo rësonox pari no tsi ocapixëhi quiha ë yoahaina iquia. ³³Huinocaxëhi quiha naipá ca jahuë bo, naa mai ri, jama, huinoca-pistiyamariaxëhi quiha noho Chani. Jabiija tsi xo naa ë yoahaina.

No rohahuahacati xo

³⁴Quiniacaxëcahuë. Pabëhaina, jënë acaina, maí ca jahuëmishni bo, tihi cabو tsi shina-shinayamacana. Tocapimano tsi mato ratiaxëhi quiha toa bari, jaha ma pasoyamahai iqui na. ³⁵Jatiroha ca maí ca nohiria bo ratiaxëhi quiha ë johaina ra. ³⁶Japi rohahuahacacahuë. Bëhoxrohacana, chama ma jayacano iquish na, naa jahuë bo tēquë paxaxëna, Nohiria Baquë bësojó tsi niixëna —i jato qui Jesu niquë.

³⁷Toa bari bo Jesú raaniquë arati xobó no, toa xo tsi nohiria bo tiisimahaina. Jama, Maca Olivo Yá tsi baquicha ja raaniquë. ³⁸Jabi baquishmarí tsi nohiria bocani quiha arati xobo qui Jesu nicaxëna.

Jesu qui ja tsamicascanina

Mateo 26.1-5, 14-16; Marcos 14.1-2, 10-11; Juan 11.45-53

22 ¹Tséquëti basima quiha jodioba pascua fiesta iniquë.
Toatiyá tsi levadura yama ca mapari ja picani quiha. Jato
jabi quiha. ²Jasca, Jesu ati quinia mérahi ini quiha arati iboba
chama bo, jato yoba tiisimacanaibo ri. Nohiria bo qui raquéquí tsi
quiha bëroxo tsi Jesu ja acasyamacani quiha.

³Jatsi Judas qui Satanás jiconiquë, naa Iscariote icanai cato. Jesu
doce ca rabëti bo huësti ca ja ini quiha. ⁴Jatsi arati ibo bo, arati
xobo obëso cabø, tihi cabø qui Judas caniquë chanixëna. Jato qui
Jesu ja mëacasni quiha. Cahax, jato bëta ja chaninaniquë. ⁵Jatsi ja
ranicaniquë ja yoani ca nicahax na. Ranihax,

—Parata mi qui axëqui noa ra —i Judas qui jaca niquë.

⁶Jatsi,

—Jénima —i Judas niquë.

Japi Jesu qui tsamiti xaba mératsi-jahuaniquë, nohiria bá
cahëyamano iquish na.

Pascua fiesta

Mateo 26.17-29; Marcos 14.12-25; Juan 13.21-30; 1 Co. 11.23-26

⁷Jatsi jato levadura yama ca mapari piti fiesta tséqueniquë,
naa oveja baqué acacaquë no. ⁸Japi Pedro, Juan, tihi cabø Jesú
raaniquë. Raahax,

—Bocata. Pascua oriquiti ma rohahuano piti —i jato qui ja niquë.

⁹Jatsi,

—¿Jahuëniaxo tsi rohahuaxëhi ni noa? —i jaca niquë.

¹⁰Jatsi,

—Yaca qui jicocana. Toa xo tsi chomó ca jënë bëhai ca joni
bëchaxëqui mato. Toa joni banahuacana, ja jicohai ca xobo qui.

¹¹Jatsi toa xobo ibo qui chanicana. “¿Jahuënia ni naquëtë?” ii quiha
Maestro” i ja qui cana. “Nëa xo tsi jahuë rabëti bo yaxo tsi pascua
oriquiti picatsi quiha” icana. ¹²Jatsi mana ca naquëtë chahitaxëni ca
mato jismaxëhi quiha; tsahoti bo, mesa, tihi cabø rohahuahaca ca
naquëtë quiha. Toa xo tsi oriquiti rohahuacana —i jato qui Jesu niquë.

¹³Jatsi Pedro, Juan, tihi cabø bocaniquë. Ja bocanaca tsi naquëtë
qui ja cahëcaniquë Jesú yoani jascaria. Cahëxo tsi quiha pascua
oriquiti ja rohahuacaniquë.

¹⁴Jatsi t̄txē bo ya tsi Jesu joniquë. Tsahohax oriquitsijacaniquë.

¹⁵Oriquipama tsi Jesu jato qui chaniniquë:

—Naa pascua oriquiti mato b̄eta oriqui-casquia r̄esonox pari.

¹⁶Jabi n̄ea xo tsi naa pascua oriquiti pit̄equépistiyamariaxéquia Diós otohai cato xo tsi ja jatihuahacaxéquë rohari. Jaquiréquë pit̄equéxéquia ra —iquiina.

¹⁷Jatsi copá ca jénë ja bihaca tsi “Gracias” i Dios qui ja niquë.

—Bicahuë. Ayocana. ¹⁸Néa xo tsi uva bimi jénë

atéquéyamaxéquia Diós otohai joxéquë rohari —i Jesu niquë.

¹⁹Jatsi mapari Jesú biniquë. Bichi tsi quiha “Gracias” i ja niquë. Béquéx-xo tsi jato qui ja aniquë ja picano.

—Noho yora tsi xo naa. Picahuë, éa shinaquí na —i quiha ja niquë.

²⁰Oriquixo tsi quiha copá ca jénë jato qui ja aniquë ja acano. Acax,

—Noho jimí tsi Dios xabahamati quinia paxa ca jismahi quiha naa jénë. Mato bax japhahacaxéhi quiha noho jimi ra. ²¹Tsayacahuë. No b̄eta tsaho tsi xo toa éa pasomaha cato r̄e, naa chama bo qui éa m̄eacatsai cato. ²²Jabi r̄esoxéti xo Nohiria Baqué ë nori cato. Diós yoani ca tsi xo naa ra. Jama, noitiriaxéhi quiha toa éa chama bo qui m̄eaxéhai cato iquia —n̄ea tsi Jesu n̄ecaniquë.

²³Jatsi chaninatsi jahuë rabéti bo niquë:

—¿Tsohuë cara ni toa no nohó ca Jesu pasomaha cato sa?
—iquiina.

¿Tsohuë ni toa oquë cato?

²⁴Jatsi joi i-ibéqui tsi quiha Jesu rabéti bo niquë, naa jato xéréquë ó ca oquë ca ixéti nori ca yoati na. ²⁵Jatsi jato qui Jesu chaniniquë:

—Jato nohiria bo yonahi quiha maí ca chama bo. Yonahi tsi “Nohiria Rabéti bo xo noa” icani quiha p̄e, jato rabéti bo jaca nomari. ²⁶Jabi toca ma xo noa ra. Yonati jascaria manéxéti xo mato xéréquë ó ca oquë cato. T̄txé bo ja m̄ebixéti xo. ²⁷Mato nicaquia. ¿Tsohuë ni toa oquë cato? ¿Tsaho ca pihai ca ni? ¿Taahai ca ni? Tsayacahuë. Jato yonati bá tsi taahacahai ca ó pasocani quiha tsahohai ca chama bo. Jama, n̄éa xo éa, mato xéréquë ó no. Ea ti tsi xo toa mato taahaina ra.

²⁸‘Mato tsi xo toa é qui chitimihax cabo, naa é t̄enétiyá no.

²⁹Jaboqui yonati chama-chamaria mato qui aquia, noho jahépa

ë qui ani jascaria. ³⁰Noho mesa ax oriquiti tsahoxëqui mato ë yonahai cató no. Jasca, trono bo xo tsi Israél ca doce ca xatë bo ó bësoxëqui mato ra —nëa tsi quiha jahuë rabëti bo qui Jesu nëcaniquë.

“Jochamati tanamahacaxëqui mia” i Pedro qui Jesu nina

Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Juan 13.36-38

³¹—Ea nicahuë, Simón —i Jesu niquë—. Jochati mato tëquë tanamacatsi quiha Satanás ra. ³²Jama, mi bax ë bëhoxquë, Simón, mi chahahuahai ca quima mi casoyamano. Jasca, jahari ë quiri bësoxo tsi mibë xatë bo mi chamahuano —i ja qui Jesu niquë.

³³Jatsi Pedró quëbiniquë:

—Mia jisbëriapistayamaxëquia ra. Preso qui pi mia ja nanëcano ri tsi mi bëta cahai ca ëa xo naa ra. Mi bëta rësoti qui raquëyamaquia ra —iquina.

³⁴Jatsi,

—Mia parayamaquia, Pedró. Ea pasomaha chaniti basima xo mia rë. Jaboqui patiari quéonox pari no tsi tres tsi “Jesu cahëyamaquia” ixëqui mia ra —i ja qui Jesu niquë.

³⁵Jatsi jahuë rabëti bo qui Jesu nëcaniquë:

—Mato ë raaquë tsi ñjahuë ma narisni? Mëquëya ma raahacani quiha. Parata, sota, zapato bo, tihi cabو yahaxma tsi ma bocani quiha —iquina.

Jatsi,

—No narisyamahitaquë ra —i jahuë rabëti bo niquë.

³⁶Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Jaboqui pi parata jayaquí tsi bocahuë. Sota pi jayaquí tsi bocahuë. Saipi pi jayamaquí tsi mato sahuëti iniacahuë copixëna. ³⁷Mato parayamaquia. Jatihuahacaxëti xo Quënëhacanish cabو, naa “Caxaxëniria ca jascaria ja tocahacaxëti quiha” iquina. Parayamaquia. Jatihuahacaxëhi quiha jatiroha ca ëa yoati Quënëhacanish cabو ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

³⁸Jatsi jahuë rabëti bo nëcaniquë:

—Tsayapa, Ibobá. Nëá xo dos ca saipi bo ra —iquina.

Jatsi,

—Iquë pë —i Jesu niquë.

Getsemaní Jesu bëhoxnina

Mateo 26.36-46; Marcos 14.32-42

39 Xobo jiisbaya tsi quiha Maca Olivo Ya qui Jesu caniquë bëhoxhi na. Jahuë jabi quiha. Jasca, ja bëta bocani quiha jahuë rabëti bo ri.

40 Cahax,

—Bëhoxcana, jochati ma tanamahacayamano ra —i jato qui Jesu niquë.

41 Jatsi ori pistia jamépistia tsi Jesu caniquë bëhoxhi na. Basima quiha. Mënihax Dios qui chanitsijaniquë:

42—Mi qui pi jia no tsi naa johai ca tënëtiya mëbihuë, noho Jahépá. Tënëcasyamaxo ëa ra. Jama, jaha ë quëehai ca mi ayamano. Mi shina mi ano ra —i Jesu niquë bëhoxhi na.

43 Jatsi ja qui naipá ca ángel jisiquiniquë chamahuaxëna. **44** Shina jii-jiitsi Jesu niquë bëhoxhi na. Jatsi ja bëhox-bëhoxrianiquë. Niscatsijani quiha. Jimi tioihai jascaria ja niscani quiha.

45 Bëhoxhax ja joiniquë. Joihax jahuë rabëti bo qui ja bacaniquë. Oxa ja icani quiha cohuëhi na. **46** Jatsi,

—¿Jënihax oxacanai rë? Joicana. Bëhoxcana, jocha qui ma paquëyamano —i jato qui Jesu niquë.

Jesu qui soldado bo tsaminina

Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Juan 18.2-11

47 Jahuë rabëti bo ya jari chanihi Jesu iniquë. Chanijano tsi quiha nohiria misco bëcaniquë. Jato bëta Judas, naa doce ó ca huësti ca iniquë jaa ri. Jato mëpihi ja ini quiha Jesu qui. Cahëhax Jesu qui ja basimaniquë tatsoxëna. **48** Jatsi ja qui Jesu chaniniquë:

—¿Ea tatsohai pa? ¿Toca tsi soldado bo qui ëa mëaxëhai rë, naa Nohiria Baquë ë nori cato? —i Judas qui ja niquë.

49 Ocapijahai ca jisi tsi,

—¿Noba saipí tsi jato tëpasxëhi ni noa, Ibobá? —i ja bëtanish ca rabëti bo niquë.

50 Jatsi jato ó ca huësti cató toá ca arati ibo-iboria yonati paxtianiquë. Jahuë mënëcayá ca pahoqui paxtiahacani quiha.

51 Jatsi,

—Iquë ra. Iquë ra. Iquinayamacana —i Jesu niquë.

Jatsi yonati pahoqui motsaxo tsi ja jënimahuaniquë.

52 Jënimahuahax arati ibo bo, arati xobo obëso ca capitán bo, yosibo, tihi ca bëcanish cabو qui Jesu chaniniquë:

—¿Saipi bo, tēpasti jihui bo, tihi cabo jaya ni mato pa?
 ¿Yomaxëni ca bichii jascaria éa bichi ma bëcana pa? ⁵³Jatiroha ca barí tsi mato bëta é i-ipaoyamëquë, arati xobó no. ¿Jéniriaxo tsi éa ma biyamahita, toá tsi é iquë no? Jishopë. Jaboqui mato xaba tsi xo naa rë. Jaboqui bëroria tsi yonahi quiha Satanás pë —i jato qui ja niquë.

⁵⁴Jatsi Jesu qui ja tsamicaniquë. Tsamixo tsi ori ja bocaniquë arati ibo ba chama xobo qui.

“Jesu cahëyamaquia” i Pedro nina

Mateo 26.57-58, 69-75; Marcos 14.53-54, 66-72; Juan 18.12-18, 25-27

Jesu basi tsi Pedró banahuaniquë raquéquí na. ⁵⁵Arati ibo ba chama xobo qui cahëxo tsi quiha soldado bá chihi maponiquë huënënë xo na. Tsamahax ja tsahocaniquë yohoxëna. Jasca, jato xérëquë tsi Pedro tsahoniquë jaa ri. ⁵⁶Chihi tapaí tsahojano tsi quiha xotacó Pedro jisniquë, naa toá ca yonati cato. Pedro ja tsayatsayani quiha.

—Jesu ya naa joni iquë ra —i xotaco niquë.

⁵⁷Jatsi Pedró quëbiniquë:

—Jesu cahëyamahai ca éa xo naa ra, caí —iquiina.

⁵⁸Jaquirëquë joní tsayaniquë. Tsayahax,

—Tonia Jesu rabëti huësti ca xo mia ra —i Pedro qui ja niquë.

Jatsi,

—Jahuë rabëti ma xo éa ra, joní —i Pedro niquë rë.

⁵⁹Jaquirëquë huësti ca hora huinocaquë tsi,

—Tonia Jesu ya naa joni iquë ra. Nicacapa. Galileá joi jaya xo ra

—iriatsi joni huëtsa niquë.

⁶⁰Jatsi Pedró quëbiniquë:

—E joma mi chanihaina ra, joní —iquiina.

Jari Pedro chanino tsi quiha patiari quëo-quëoniquë. ⁶¹Jatsi Pedro quiri bësohax Jesú bëisniquë cohuëquí na. Jatsi Ibobá yoaha ca Pedró shinaniquë, naa “Tres tsi cahëyamaquia’ ixëqui mia rë, patiari quëonox pari no” i Jesu quë no. ⁶²Jatsi cacha Pedro caniquë. Cahax ja ara-araniquë rabihu na.

Jesu qui jodioba yosibo quësonina

Mateo 26.59-68; Marcos 14.55-64; Juan 18.19-24

⁶³Jatsi Jesu mahuatsi jaha bëso cabá huaniquë. Ja sëtiacaniquë. ⁶⁴Bëmapahax,
 —¿Tsohuë mia aca? Noqui yoahuë ra —itsi quiha jaca niquë nicahi na.

65 Huéstima tsi Jesu ja ocahuacani quiha pë. 66 Huëaquë tsi baquishmarí tsi quiha nohiria yosibo, arati ibo ba chama bo, yoba tiisimacanaibo, tihi cabi catiniquë chaninaxëna. Jato bësojó tsi Jesu mëpihacani quiha toá tsi ja niino. Jatsi,

67 —¿Diós noqui raani ca Xabahamati Ibo ni mia ra? Noqui yoahuë ra —i Jesu qui chama bo niquë.

Jatsi Jesú quëbiniquë:

—“Jaahuë” i pi ë no tsi ëa chahahuayamaxëqui mato rë. 68 Jasca pi mato ë nicano tsi quëbiyamaxëqui mato tia. 69 Jama, basima tsi xo toa Dios chama ë bixëhaina ra, naa Nohiria Baquë ë nori cato. Chamaxëni ca Dios mënécayá tsi tsahoxëquia ra —i jato qui Jesu niquë.

70 Jatsi,

—¿Japa? ¿Dios Baquë ni mia ra? i jaca niquë jato tëquëta.

Jatsi,

—Jaahuë. Ja xo ëa ra —i Jesu niquë quëbihi na.

71 Jatsi ja næcacaniquë:

—Jahuë chani yoi ca no nicaquë ra. Jamë quësohi quiha ra. Ja pasomaha ca chanihai ca huëtsa no nicatima xo ra —i toá ca chama bo niquë.

Pilato qui Jesu ja bocanina

Mateo 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; Juan 18.28-38

23 1 Jatsi jodioba chama bo tëquë joiniquë. Joixo tsi quiha Pilato qui Jesu ja bocaniquë. 2 Boxo tsi quiha Jesu qui quësotsijacaniquë pë:

—Janyama noba nohiria mëpihi quiha naa joni ra. Gobierno pasomaha xo ra. “Romanoba chama-chamaria qui impuestos parata ayamacahuë” i nohiria bo qui quiha. Jasca, “Nohiria Xabahamati Ibo, naa nohiria ba chama xo ëa” ii quiha pë —nëa tsi quiha Pilato qui jodioba chama bo næcaniquë.

3 Jatsi Pilató Jesu nicaniquë:

—¿Jodioba chama-chamaria ni mia? —iquina.

Jatsi,

—Jaahuë —i Jesu niquë.

4 Jatsi arati iboba chama bo, nohiria misco, tihi cabi qui Pilato chaniniquë:

—Yama tsi xo naa joní yoi ca anina iquia —iquina.

5 Jama, jari Jesu ja ocahuacaniquë pë:
 —Jodioba mai têquë xo tsi tiisimapama tsi romanobo
 pasomaha nohiria bo caxahuahi quiha ra. Galilea mai pari tsi ja
 chitahéhuaniquë tiisimaxëna. Jaquiréquë jodiobá mai qui ja cani
 quiha. Jarohapa tsi nëa tsi ja johitaquë pë —i jaca niquë.

Herodes bësojó Jesu niinina

6 Jato nicahax,
 —¿Galilea mai quima ax naa joni joni? —i Pilato niquë.
 7 —Jaahuë —i nohiria bo quë tsi chama Herodes qui Pilató Jesu
 raaniquë, Galileá ca nohiria bo Herodés yonani quëshpi na. Jabi
 naatiyá tsi Jerusalén tsi Herodes ini quiha jaa ri. 8 Jatsi Herodes
 raniniquë Jesu jiscatsi na. Jistiria Jesú acai ca ja jiscasni quiha. 9 Japi
 Jesu ja nica-nicarianiquë. Mahitsa quiha. Quëbiyamaniquë Jesu.
 10 Jabi Herodes ya tsi quiha arati iboba chama bo, yoba tiisimacanaibo,
 tihi cabو mani iniquë jato ri. Jesu qui ja quëso-quësocaniquë pë.
 Anomaria ini quiha ja qui ja quësocanaina. 11 Jatsi jahuë soldado bo
 yaxo tsi Jesu mahuatsi Herodés huaniquë. Mahuaxo tsi quiha sahuëti
 copixëni ca Jesu ja sahuëmacaniquë, chama-chamaria jisiria ca
 manëmaxëna. 12 Jabi naama tsi Herodes, Pilato, tihi cabو caxanapaoni
 quiha. Jaquiréquë tsi quiha ja rabënacani quiha.

Jesu ja namëcascanina

Mateo 27.15-26; Marcos 15.6-15; Juan 18.39, 19.16

13 Jatsi arati iboba chama bo, rëquëninicanaibo, nohiria bo, tihi
 cabو Pilató quënaniquë catiti.

14 —E qui naa joni ma bëquë ra, “Romanoba gobierno pasomaha
 nohiria bo mëpihai ca tsi xo naa” iquiina. Jama, ë nicaquë mato
 bësojo xo na. Mahitsa ja qui quësoqui mato pë. Yama tsi xo toa
 janyama ca ja acana iquia. 15 Jascaria, ja qui quësoyamahi quiha
 Herodes ri, jahari noqui ja raaha quëshpi na. Ja namëhacatima
 xo ra. Yama tsi xo toa janyama ca ja anina ra, namëhacati. 16 Japi
 rashaxëquia. Rashaxo tsi paquëmaquia —i jato qui Pilato niquë.

17 Jabi Pascua fiestá tsi huësti ca achiqui ca ja paquëmapaoni quiha.

18 Jatsi quénatsi nohiria têquétá huaniquë:

—Jesu ahuë ra. Barrabás paquëmahuë —iquina.

19 Jabi preso qui Barrabás nanëhacani quiha, yacata xo tsi
 gobierno pasomaha nohiria bo ja mëpini iqui na. Iquinaxo nohiria

bo ja ani quiha. ²⁰Jama, Pilató Jesu paquëmacasni quiha. Mahitsá nohiria bo qui ja chani-chaniniquë rë.

²¹—Cruzó tooxahuë. Cruzó tooxahuë —iriatsi nohiria bo niquë.

²²Jatsi nohiria bo qui Pilato chanitëquëniquë:

—¿Jéni ni ra? ¿Jahuë janyama ca ja ani? Ja namëhacayamati xo ra iquia. Yama tsi xo toa janyama ca ja anina ra. Japi è rashano. Rashaxo tsi paquëmaxëquia —i jato qui ja niquë.

²³Jama, bamayamaniquë nohiria bo pë. Joi pistiamá tsi quiha,

—Cruzó tsi tooxahuë. Cruzó tsi tooxahuë —i jaca niquë.

Jarohapa tsi jato joi pacotsa iqui tsi jato qui Jesu ja mëaniquë ja acano. Jatsi,

²⁴—Ja namëhacati xo —i Pilato niquë, jaha ja quëëcani jascaria.

²⁵Jatsi jato qui gobierno pasomaha inish ca Barrabás, naa nohiria ati ibo preso quima ja paquëmaniquë. Jama, Jesu jato qui ja mëaniquë ja namëhacano.

Cruzó tsi Jesu tooxahacanina

Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Juan 19.17-27

²⁶Ori cruz Jesu mëpipama tsi quiha joni, naa Simón Cirene icanai ca qui ja tsamicaniquë Jesu cruz iati. Jerusalén qui jicohi ja ini quiha, ja tsamicaquë no. Jabi jahá cruz ja janacani quiha Jesu cho iati. ²⁷Jabi huéstima ca nohiria bá Jesu banahaniquë. Jato xérëquë tsi araconacanai ca yoxa bo iniquë jato ri noihi na. ²⁸Jatsi jato quiri Jesu bësohaca tsi ja chaniniquë:

—Ea iqui tsi arayamacahuë, Jerusalén ca jahi bá. Tënëxëqui mato ri. Jasca mato xocobo ri. Ja tahëhax aratsicahuë. ²⁹Joxëh quiha tënëti xabaca rë. Toatiyá tsi “Shomaria tsi xo baquë yama ca yoxa bo ra” icaxëcani quiha nohiria. ³⁰Toatiyá tsi maca bo qui quëanaxëhi quiha nohiria, “Noqui maxëni paquëcahuë. Noqui mapacahuë” iquiina. ³¹Jabi nëca pi ëa, naa mëstëxëni ca ja tënëmacano tsi ćjenahuariaxëhi ni Dios chahahuayamacanaibo qui? —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

³²Jasca dos ca caxaxëniria ca joni bo ri ja bëcaniquë Jesu ya namëxëna. ³³Mapo Xao Ya icanai ca qui cahëxo tsi quiha cruzó tsi Jesu ja tooxacaniquë. Jasca, ja bëta dos ca caxacanaibo tooxahacani quiha jato ri. Huësti ca jahuë mënëcayá no; huësti ca jahuë mëxojó no. ³⁴Jatsi Jesu chaniniquë:

Jesu tooxahacanina

—Jato jocha shina-bënöhuë, noho Jahëpá. Ja acanai ca cahëyamacani quiha rë —i Jesu niquë.

Jatsi jahuë sahuëti bo soldado bá biniquë. Bixo tsi quiha jato xérëquë xo tsi jahuë sahuëti bo ja oquëxhuacaniquë i-ihai cató no.

35 Jasca toá tsi nohiria bo niiniquë tsayahí na. Toá tsi ini quiha jodioba chama bo jato ri, mahuahi na. 36 Ja qui mahuani quiha soldado bo ri. Ja qui ja bëcanaca tsi mocaria ca jënëria ja qui ja acaniquë ati. Jatsi,

37 —Jodioba chama-chamaria pi iqui tsi mimë xabahamahuë —i jaca niquë.

38 Jatsi jahuë mapo maxcacha naa chani janahacaniquë: “Jodioba chama-chamaria xo naa” iquiina.

Jesu quiri yomaxëni ca bësonina

39 Jatsi Jesu tapaí ca tooxahacanish ca huëstitá ocahuaniquë jaa ri. Mahuahax,

—¿Xabahamatí Ibo ni mia? Mimë xabahamahuë. Jaquirëquë noqui xabahamahuë ra —i Jesu qui ja niquë.

40 Jama, tooxahacanish ca joni huëtsá raahaniquë:

—¿Dios qui raquëyamahai? Nëa rësohi quiha mia ra, naa joni jascaria. ⁴¹No copihacaquë, no ani ca yoi ca quëshpi na. Jama xo naa joni ra. Yama tsi xo toa janyama ca ja anina ra —i ja qui ja niquë.

⁴²Jatsi Jesu qui ja chaniniquë:

—EA shina-bënoyamahuë, Jesú, naa mi otohai ca qui mi jicoquë no —iquiina.

⁴³Jatsi ja qui Jesu chaniniquë:

—Mia parayamaquia. Jaboqui ë bëta-xëhi quiha mia ra tërohamá caba ití no —iquiina.

Jesu nanina

Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Juan 19.28-30

⁴⁴Jabi matoroco bari tsi ja iniquë, mai tëquë tsëmonaquë no. Tres hora no tsi ja baquishni quiha. ⁴⁵Jisiquiyamaniquë bari ra. Jasca, arati xobó ca rotamë ca quëbëti raiti jaxcahacaniquë. ⁴⁶Jatsi Jesú quënaniquë:

—Mi qui noho shina aquia, noho Jahëpá —iquiina.

Chanihax ja naniquë. ⁴⁷Ocapijani ca jisi tsi quiha toá ca niihai ca capitán Diós oquëhuaniquë,

—Mëstëxeni ca joni ja iquë tia —iquiina.

⁴⁸Jesu namëhai ca jisi tsi jahari jato xobo qui quëtsonish ca nohiria bocaniquë. Cohuë ja icani quiha. ⁴⁹Jasca, basi tsi quiha Jesu rabëti bo tëquë mani iniquë. Toá tsi ini quiha Galilea ax ja bëta bëcanish ca yoxa bo ri. Basi xo tsi naa jahuë bo tëquë ja tsayacani quiha raquëhi na.

Jesu maihuahacanina

Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Juan 19.38-42

⁵⁰Tobi joni shinajjaxëni ca iniquë, naa José icanai cato. Jodioba yobahai ca yosibo xatë ja ini quiha. ⁵¹Jabi Jesu toa jodioba chama bá acasquë tsi quiha jato ati yoba pasomaha ja chanini quiha. Jasca, yaca Arimateá tsi ja raca-racani quiha jodioba maí no. Jabi Diós nohiria bo otohai ca ó pasohi ja ini quiha jaa ri. ⁵²Jabi Pilato qui José caniquë. Caxo tsi quiha Jesu yora ja bënaniquë maihuati. ⁵³Jatsi Jesu yora ja botëmaniquë. Botëmaxo tsi quiha ja yaboniquë raiti miro cató no. Yaboxo tsi quiha maxax ó ca quini ó tsi, naa huéyohaca ca quini ó tsi ja jananiquë. Maihuati quini paxa ja ini

quiha. Jari jaxara janahacayamani quiha yora. ⁵⁴Jabi pascua fiesta rohahuati bari ja iniquë, Jesu ja maihuacaquë no. Jodioba joiti bari chitahëpaimaria ini quiha.

⁵⁵Jabi José ya bocani quiha yoxa bo ri, naa Jesu ya Galilea ax bëcanish cabو. Jahuë mai ja jiscani quiha. ⁵⁶Jaquirëquë jato xobo qui ja bacacaniquë perojome, yora chëxati, tihí cabو rohahuaxëna. Jama, jahari jahuë yora rohahuahi canoma ja icani quiha, jato joiti bari chitahëni nori iqui na. Japi toa barí tsi quiha ja joicaniquë jato jodioba yoba tahëhax na.

Jesu bësotëquënina

Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Juan 20.1-10

24 ¹Domingó tsi Jesu maiquini qui yoxa bo bacaniquë.

Baquishmari ja ini quiha. Perojome bo ja jayacaniquë, naa ja rohahuahacanish ca perojome yora chëxati. ²Jahuë maiquini qui cahëxo tsi quiha jahuë maiquini quëbëti maxax chahitaxëni ca ja yopacaniquë. Bahama ja tarahacani quiha ra. ³Maiquini qui jicoxo tsi quiha Iboba yora ja yopacaniquë. ⁴Yama a. Jatsi,

—¿Jahuënia cara ca jahuë yora sa? —i jaca ni quiha yopahax na.

Shinajahuacano tsi quiha jato tapaí niitapiniquë dos ca ángel bo. Joni jisiria ca ja icani quiha. Bajra-bajrani quiha jato raiti, canapa jascaria. ⁵Jatsi raquëníquë yoxa bo tsayahax na. Raquëhax jato bësojó ja rënicaniquë.

Jatsi jato qui ángel bo chaniniquë:

—¿Jéniria xo tsi maiquini xo tsi bësohai ca mëracanai pa? ⁶Yama xo ra. Ja tëronojaquë ra. ¿Jahuë mato ja yoani, Galileá tsi mato bëtaquí na? ⁷“Jochacanaibo qui mëahacaxëti xo Nohiria Baqué, cruzó tsi ja tooxahacano” ¿i ja yamayamani? “Tres bari quirëquë bësotëquëxëquia” ¿i ja yamayamani? —nëa tsi yoxa bo qui ángel bo nëcaniquë.

⁸Jatsi Jesú yoani ca yoxa bá shinaniquë. ⁹Shinaxo tsi quiha jahuë maiquini ja jisbayacaniquë. Jahari jato xobo qui ja bocani quiha. Xobo qui cahëxo tsi ángel jato yoani ca tëquë ja yoacaniquë Jesu once ca rabëti bo qui. Tëxë bo tëquë yoahacani quiha jato ri. ¹⁰Jabi Dios Chani chitahëhuati ibo bo yoanish ca yoxa bo tsi xo naa: María Magdalena, Juana, Jacobo jahëhua María, jato bëta ca yoxa huëtsa bo, tihí cabو ini quiha, naa jahuë maiquini qui bocanish cabو. ¹¹Jama, yoxa bo nicaxo tsi quiha Jesu rabëti bá chahahuayamaniquë, ja paracanai ca quëscahuaquí na.

¹²Jama, Pedro joiniquë jisi caxëna. Jahuë maiquini qui ja jabaniquë. Maiquini qui cahëhax ja tētoniquë jaxara tsayaxëna. Yabohaca ca raiti roha ja jisniquë. Yora yama. Jatsi xobo qui jahari ja caniquë jēnipijani ca qui ratëhi na.

Emaús yaca quinia ca bahi

¹³Toa barí tsi Emaús icanai ca yaca qui dos ca joni, naa Jesu banahuacanaibo cahi iniquë. Basiriama, naa once kilómetros Jerusalén quima toa yaca ini quiha. ¹⁴Jerusalén ocapijahitaha ca tēquë yoati chanihi ja icani quiha. ¹⁵Jabi ja chanicano tsi jato qui Jesu riiniquë. Riihax jato bëta cotsijaniquë. ¹⁶Jesu tsayaquí tsi jahuë bëmana ja cahëyamacani quiha. ¹⁷Jatsi jato qui Jesu chaniniquë:

—¿Jahuë chanibonacanai? —iquiina.

Jatsi ja niicaniquë. Cohuë jato bëmana ini quiha. ¹⁸Jatsi jato ó ca huësti cató quëbiniquë, naa Cleofás icanai cato.

—¿Naa bari no tsi Jerusalén ca jēnipijahitaha ca jahuë bo mi nicayamahitaha pa, toá tsi shishoquí na? Tonia mia roha tsi xo toa nicayamahaina ra —i Jesu qui ja niquë.

¹⁹Jatsi,

—¿Jahuë jahuë bo ni? —i Jesu niquë.

Jatsi ja quëbicaniquë:

—Nazaret ca Jesu yoati jahuë bo ra. ¿Toa jahuë bo mi nicayamahitaha pa? Dios Chani yoati ibo-iboria naa joni iquë ra. Anomaria ca jisti bo ja ani quiha. Jasca, Dios, nohiria tēquë, tihi cabø qui jiaria ja yoahai ca chani ini quiha.

²⁰Jama, noba arati ibo bo, noba chama bo, tihi cabá mëaniquë romanobo qui, ja namëhacano iquish na. Japi cruzó tsi ja tooxahacahitaquë rë. ²¹“Tonia noqui Israél cabø xabahamahai ca tsi xo naa ra” i no paoniquë. Noqui Israél cabø mëbihi jonish ca ja iqui ca quëscahuano huahitaquë ra. Jatsi ja nahitaquë rë. Jasca, huinocaquë tres bari. ²²Jama, jaboqui noqui xatë ca yoxa bá noqui ratiaquë. Naa baquishmarí tsi quiha jahari jahuë maiquini qui yoxa bo huësti huësti cabø bocaquë. ²³Jahuë yora ja yopacana quiha. Yama a. Yopahax jahari ja bëcaquë noqui yoaxëna. “Angel bo no jisquë ra. ‘Bëso xo ra’ icani quiha” i noqui toa yoxa bo quë pa. ²⁴Japi jahuë maiquini qui huësti huësti ca joni bo bocaniquë jato ri, jiscatsi

na. Yama a ra; naa yoxa bá yoaha jascaria —nëa tsi Jesu qui ja nëcacaniquë.

25 Jatsi jato qui Jesu chaniniquë:

—Cahëtimaxëni ca joni xo mato rë. Dios Chani yoanish cabá yoani ca tëquë chahahua-péniria ca mato xo naa. ²⁶ ¿Naa jahuë bo tëquë tënëti nori Xabahamatí Ibo iyamayamani? Toca tsi jahuë oquë ja biquë ra —iquina.

27 Jatsi jamë yoati tsi Quënëhacanish cabá yoani tëquë bërohuatsi Jesú huaniquë. Jariapari tsi jamë yoati Moisés yamabá quënëni ca jahuë bo ja bërohuaniquë. Jaquirëquë jamë yoati Dios Chani yoanish cabá quënëni ca jahuë bo ja bërohuaniquë. ²⁸ Jatsi yaca qui ja cahëcaniquë. Ori Jesu cahai ca quëscahuahi tsi,

29 —No bëta mi chitëno ra. Caquë bari —i Jesu qui jaca niquë.

Jatsi jato xobo qui Jesu jiconiquë jato bëta chitëxëna. ³⁰ Jatsi jato bëta Jesu oriquiniquë. Oriququí tsi quiha mapari ja biniquë. Ja quëshpi tsi “Gracias” ixo tsi ja bëquëxniquë. Bëquëx-xo tsi quiha jato qui ja mëaniquë piti. ³¹ Tocajaquë tsi quiha Jesu ja iqui ca ja cahëtапicaniquë. Jatsi Jesu yamatapiniquë. ³² Jatsi chaninatsijacaniquë:

—Anomaria iqui quiha jahuë chani ra, naa bahi xo tsi noqui ja yoohana. Dios Chani noqui ja bërohuano tsi ¿noba shina huahanayamaha pa? —iquina.

³³ Jatsi ja joitapicaniquë. Jerusalén qui bacatsijacaniquë. Jesu once ca rabëtiria bo, Jesu banahuacanaibo huëtsa bo, tihi cabo jisi ja bocani quiha jato yoaxëna. Cahëhax tsi quiha,

34 —Jabija. Bëso xo ra. Simón qui ja jisiquiquë ra —i jato qui jaca niquë.

35 Jatsi bahi ó ca jenipijaha ca ja yoacaniquë jato ri, naa dos ca joni bo. Yoahax,

—Mapari ja bëquëxquë tsi Jesu ja iqui ca no cahëtapiquë ra —i jato qui jaca niquë.

Jahuë rabëtiria cabo qui Jesu jisiquinina naquëtë no

Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Juan 20.19-23

36 Ocapijani ca jahuë bo yoati ja chanicano tsi jato xërëquë tsi Jesu niitapiniquë. Niihax,

—Raquëyamacana —i jato qui ja niquë.

37 Bërocamaqui ja iqui ca ja quëscahuajahuacani quiha raquëquí na. Mëmëtsijacaniquë ra. ³⁸ Jatsi jato qui Jesu chaniniquë:

—¿Jënhax tsi ratëcanai pa? ¿Jënixo tsi äa yoi ja nori ca shinayamacanai? ³⁹Noho mëquënë, noho tahë, tihi cabo tsayacahuë. Ea yoi xo naa ra. Ea motsacahuë. Nami, xao, tihi cabo jayama xo bërocamaqui ra. Nami ä jaya ca jisqui mato ra. ⁴⁰Toca tsi chanipama tsi jahuë mëquënë, jahuë tahë, tihi cabo jato ja jismaniquë. ⁴¹Jatsi ja ranicaniquë ra. Jari shinati pi ja cahëyamacani quiha. Ja ratëcaniquë. Jatsi,

—¿Jahuë ya ni mato piti? —i jato qui Jesu niquë.

⁴²Jatsi ja qui imaha ca sani ja acaniquë piti. ⁴³Bichi tsi jato bësojo xo tsi ja piniquë. ⁴⁴Pihax jato qui Jesu chaniniquë:

—Mato bëtapama tsi èmë yoati tsi Quënëhacanish cabotëquë è oyayamëquë. “Jatihuahacati iqui quiha èmë yoati Quënëhacanish cabotëquë” i mato qui è yamëquë —iquiina.

⁴⁵Jatsi bëroria tsi Quënëhacanish cabotëquë ja cahëyoicano iquish na. ⁴⁶Jatsi ja chaniniquë:

—Jabi äa yoati ja quënëcani ca tsi xo naa: “Tënëti nori quiha johai ca Xabahamatí Ibo” i jaca ni quiha. “Tres bari quirëquë rësonish cabotëquë ja têronoti nori quiha” i jaca ni quiha. ⁴⁷Jatsi, “Nohiria bo têquë qui jahuë xabahamatí Chani yoahacaxëti xo, ja quiri bësocanaiba jocha masahacano” i jaca ni quiha. Jabi Jerusalén pari tsi naa chani yoahacaxëti xo. ⁴⁸Jabi naa ma jisxëhai ca jahuë bo ma yoaxëti xo. ⁴⁹Jabi jaboqui Espíritu Santo mato qui raaxëquia, noho Jahépá yoani jascaria. Yacatá tsi chitëcana, mato qui mana ca chama joxëquë rohari. Toa chama ma jayano —nëa tsi jato qui Jesu nëcaniquë.

Mana Jesu têrononina

Marcos 16.19-20

⁵⁰Jaquirëquë Jerusalén quima jahuë rabëti bo Jesú boniquë, yaca Betania quiri. Toa xo tsi quiha jahuë mëquë Jesu têroniquë jato shomahuaquí na. ⁵¹Chanipama tsi nai qui têronotsijaniquë. Jato quima ja bichiquiniquë nai qui. ⁵²Jatsi ja mënicanaca tsi Jesu ja ocahuacaniquë. Ocahuahi tsi rani tsi jahari Jerusalén qui ja bocaniquë. ⁵³Arati xobó tsi ja i-ipaocani quiha Dios oquëhuahi na.

El Santo Evangelio Según

San Juan

Bësomatí Chani

1 ¹Jariapari tsi Cristo, naa Chani icanaí ca iniquë. Toatiyá tsi yama mai iniquë. Jabi Dios ya ja iniquë. Jasca, Dios ja iniquë ra, naa Chani inish cato. ²Jariapari tsi Dios ya ja iniquë. ³Jatiroha ca ja nëhohuayoniquë ra. Jasca, yama tsi toa ja ayamanina. ⁴Jatiroha ca ja bësomaniquë ra, Bësomatí Ibo-iboria ja nori quëshpi na. Jasca, jatiroha ca nohiria qui huahuahi quiha jahuë Chani, jabija ca jismahi na. ⁵Tsémó ca nohiria bo jabija ca Chani jismahai ca Huëa ca tsi xo naa ra. Jabi naa Huëa nocahuayama-pistriaxëhi quiha tsëmo ra.

Dios Chani chitahënina

⁶Jatsi jahuë Chani bëhai ca Diós raaniquë, naa Juan icanaí cato. ⁷Jesucristo, naa Huëa inish ca yoati tsi nohiria bo yoahi quiha Juan joniquë. Joxo tsi quiha Dios Chani ja yoaniquë, Huëa inish ca qui nohiria chitimino iquish na. ⁸Jabi Huëa inish ca Juan iyamaniquë. Jama, Huëa inish ca yoati chanihi quiha ja joniquë. ⁹Jabija ca Huëa-huëaria ca tsi xo toa mai qui jonish cato. Joxo tsi quiha jatiroha cabo qui jabija ca huahuahi quiha, nohiria bá Dios cahëno iquish na.

¹⁰Noba maí tsi quiha Chani icanaí ca racaniquë; naa noba mai nëhohuanish cato. Jama, tsöhuë ja iqui ca nohiria bá cahëyamaniquë rë. ¹¹Jasca, jahuë maí ca nohiria bo, naa jodiobo qui ja joniquë. Ja joquë tsi quiha jahuë jimibá biyamaniquë pë.

Jato qui yoi ja ini quiha. ¹²Jama, nohiria bá Chani icanai ca biquë tsí jato qui chama ja aniquë Dios baquë bo manëti. Jahuë baquë bo manëcani quiha Xabahamati Ibo ja nori ca ja chahahuacaquë no. ¹³Jatsi cotëquëhi quiha chahahuahi na. Jamëri tsí xo naa cohaina ra. Noba jahëhuá comahai ca jascaria ma xo ra. Nohiria jaha quëehaina, bënë bá saihuacatsaina, nëca tsí quiha Dios baquë bo manëyamacani quiha. Jama, Dios tsí xo toa jato Comati Ibo-iboria.

Joni Jesu manënina

¹⁴Jabi joni naa Chani icanai ca manëniquë. Joni manëhax noqui xérëquë tsí quiha ja racaniquë. Jatsi jahuë oquë no jisníquë, naa ja qui jahuë Jahépá acakanish ca oquë jiaxëni cato. Jasca, Dios baquë huësti ca ja iqui iqui tsí anomaria jahuë oquë ini quiha ra. Ja quëshpi tsí nohiria bo noiti cahëxëni ja ini quiha. Jasca, jabija ca chaniti cahëxëni ca ja ini quiha. ¹⁵Jabi Cristo yoati tsí Juan nëcaniquë:

—E cho joxëhi quiha ëa oquë cato. E conox pari no tsí ja iniquë. Jasca, mato qui ë yoani ca joni tsí xo naa —i Juan niquë Jesu yoati na.

¹⁶Anomaria tsí xo noqui Cristó noihaina ra. Ja noihai iqui tsí no shomahuariahacaniquë ra, naa noqui téquëta. ¹⁷Jabi jariapari tsí quiha noqui jodiobo qui Moisés yamabá yoba aniquë. Noqui quësohi quiha toa yoba rë. Jama, mai qui Jesucristo joni iqui tsí Diós noqui noihaina, jahuë jabija ca Chani, tihi cabو cahëyoiqui noa ra. ¹⁸Yama tsí xo toa Dios jisnish cato. Jabi Dios noqui cahëmanish ca tsí xo toa jahuë Baquë yoi roha, naa Dios tahë cato.

Cristo yoati Juan chaninina

Mateo 3.11-12; Marcos 1.7-8; Lucas 3.15-17

¹⁹Jabi arati ibo bo, jato mëbicanaibo, tihi cabو quiha Jerusalén ca jodioba chama bá raaniquë Juan qui. Jato ja raacaniquë Xabahamati Ibo ja iqui ca nicati. Jatsi Juan ja nicacaquë tsí quiha,

²⁰—Cristo, naa jaha ma pasohai ca Xabahamati Ibo ma xo ëa ra —i jato qui Juan niquë.

²¹Jatsi quiha,

—¿Tsohuë cara ni mia sa? ¿Elías ma ni mia ra? —i ja qui jaca niquë.

Jatsi quiha Juán quëbiniquë:

—Elías ma xo ëa —iquiina.

Jatsi,

—¿Diós raahai ca chani yoati Ibo-iboria ni mia sa? —i jaca niquë.

—Toa ma xo ëa ra —i Juan niquë.

²²Jatsi quiha,

—¿Tsohuë cara ni mia ra? Noqui yoahuë, noqui raahax cabó no quëbino iquish na. ¿Japa mia ti? ¿Jënhai ra? —i quiha Juan qui jaca niquë.

²³Jatsi Juán quëbiniquë:

—Xabachá ca quënahai ca ëa xo naa. Shomahuahacacahuë, Ibo johai ca bax na iquia ra. Jabi siri tsi quiha ëa yoati tsi Isaías yamabo, naa Dios Chani yoanish ca chaniniquë, naa ë conox pari no —nëa tsi Juan nëcaniquë.

²⁴Jatsi quiha fariseobá raahacanish cabá nicatëquëniquë:

²⁵Johai ca Xabahamati Ibo, Elías, Dios Chani yoati Ibo-iboria, tihí cabó iyamapiquí tsi ¿jëniriaxo tsi nohiria bo ashimahai pa? —i ja qui jaca niquë.

²⁶Jatsi quiha Juán jato quëbiniquë:

—Jénë tsi mato ashimaquia. Jama, mato xéréquë tsi bësohi quiha mato bëroma cato ra. ²⁷E cho joxëhi quiha ëa oquëria cato. ¿Jënhuariahax raca ja bax ë yonocona rë, iriama ca ë nori quëshpi na? —nëa tsi bëcanish cabó qui Juan nëcaniquë.

²⁸Jabi ani Jordán rabëquëxë, naa Betania mai icanish cató tsi quiha ja qui raahacanish cabó Juán quëbiniquë. Toa xo tsi quiha nohiria bo ashimahi ja iniquë.

Jesú jahuë yonoco chitahëhuanina

²⁹Huëaquë tsi quiha ja qui Jesu johai ca Juán jisníquë.

—Tsayacapa. Dios oveja tsi xo naa ra. Nohiria jocha bixëhi quiha.

³⁰Jabi mato qui ë yoani ca joni tsi xo naa, “E cho joxëhi quiha ëa oquë cato” i ë quë no. “E conox pari no tsi bëso ja iniquë” i ë ni quiha. ³¹Toatiyá tsi Xabahamati Ibo ja iqui ca ë cahëyamaniquë rë. Jama, jénë tsi ashimahi ë joniquë, Israél cabó qui mato Cristo jismaxëna —nëa tsi quiha nohiria bo qui Juan nëcaniquë.

³²Jatsi quiha Juán yoani ca tsi xo naa:

—Espíritu Santo ë jisníquë ra, nai ax boto botëhai jascaria.

Botëhax jahá tsi ja chiténiquë. ³³Jari jaha no pasohai ca Xabahamati Ibo ja iqui ca ë cahëyamaniquë rë. Jama, ë qui

chaniniquë Dios, naa nohiria bo ashimati ëa raanish cato. “Espíritu Santo botéhai ca jisxëqui mia” i ë qui Dios ni quiha. “Botéhx tsohuëcara ó chitëxëhi quiha. Espíritu Santó tsi nohiria ashimahai ca tsi xo toa” i ë qui Dios ni quiha. ³⁴Jatsi Jesu qui Espíritu Santo botéhai ca ë jisniquë. Ja tsi xo toa Dios Baquë ra iquia —nëa tsi quiha jato qui Juan nëcaniquë.

Jesu jariapari ca banahuacanaibo

³⁵Huëaquë tsi quiha dos ca jahuë rabëti bo ya Juan nii iniquë.

³⁶Niixo tsi quiha Jesu tarabihai ca ja tsaya-tsayaniquë.

—Tsayacapa. Dios oveja tsi xo toa ra —i quiha jato qui Juan niquë.

³⁷Jatsi Jesu quiha Juan rabë ca rabëti bá banahuaniquë ra ja yoani ca nicaxo na. ³⁸Bopinaxo tsi quiha ja cho banahuacanaibo Jesú jisniquë. Jisi tsi,

—¿Jahuë mëracanai? —i jato qui ja niquë.

³⁹Jatsi quiha,

—¿Jahuënia tsi racahai, Maestró? —i jaca niquë Jesu qui.

Jatsi,

—Jisi bëcahuë —i jato qui Jesu niquë.

Jatsi quiha ja bëta ja bocaniquë. Boxo tsi quiha Jesu racahai ca iti ja jiscaniquë. Jisi tsi ja bëta ja chitécaniquë, yata ja ini iqui na.

⁴⁰Jabi Jesu ya canish ca Andrés ini quiha, naa Juan chani nicanish cato. Simón Pedro noma quiha. ⁴¹Jasca, jisbaya tsi quiha jahuë rëquëmë Simón pari Andrés bichi caniquë.

—Xabahamati Ibo no jisquë ra —i quiha Simón qui ja niquë.

⁴²Jatsi quiha Jesu qui jahuë rëquëmë ja bëniquë. Ja bëquë tsi quiha Jesú tsayaniquë.

—Juan baquë Simón xo mia. Jaboqui janë paxa ca mi qui axëquia. Pedro mi quënahacaxëti xo —i quiha ja qui Jesu niquë. Jabi noba joí tsi “Maxaxa” Pedro janëhacani quiha.

Felipe, Natanael, tihí cabó Jesú quënanina

⁴³Jatsi huëaquë tsi quiha Galilea mai qui Jesu cacasníquë. Caxo tsi Felipe ja jisniquë. Jatsi,

—E bëta johuë —i quiha ja qui Jesu niquë.

⁴⁴Jabi Betsaida yaca quima Felipe joni quiha. Toa yacatá tsi racani quiha Andrés, Pedro ri. ⁴⁵Jatsi quiha Natanael Felipé bichi caniquë.

—Noqui Xabahamati Ibo ë jisquë ra. Jabi naa joni yoati tsi no yoahacani quiha Moisés quënëni cato ó no. Jasca, ja yoati tsi quënëni quiha Dios Chani yoanish cabo ri. Jahuë janë tsi xo Jesu, naa José baqué quiha. Nazaret quima ax johi quiha —nëa tsi quiha Natanael qui Felipe nëcaniquë.

46 Jatsi quiha,

—¿Jénahuariahax raca Nazaret quima ax jia ca jona? —i Natanael niquë.
Jatsi,

—Jisi jopa —i ja qui Felipe niquë.

47 Jatsi ja bécano tsi quiha Natanael Jesú jisniquë.

—Nëá tsi johi quiha Israél ca joni shinajiaxëni cato ra.

Quiatimaxëni ca joni tsi xo naa —i quiha Jesu niquë.

48 Jatsi quiha,

—¿Jénahuariaxo ëa mi cahëha pa? —i Natanael niquë.
Jatsi,

—Felipé mia quënanox pari no tsi tosa jihui namá mi tsahohai ca ë jisquë ra —i ja qui Jesu niquë.

49 Jatsi Natanaél quëbiniquë:

—Dios Baqué xo mia ra, Maestró. Israél caba chama-chamaria xo mia ra —iquina.

50 Jatsi,

—“Tosa jihui namá mia ë jisquë” i ë a iqui tsi ëa chahahuaqui mia pë. **51** Mia parayamaquia. Naa jisti oquë cabo jisxëqui mia ra. Nai japéquëhai ca jisxëqui mia. Jasca, Nohiria Baqué quima ax Dios ángel bo téronohaina, ja qui ja botëcanaina, tihí cabo tsi jisxëqui mia ra —i quiha Natanael qui Jesu niquë.

Jénëria Jesú jénëpaxa manëmanina

2 **1** Dos bari quiréquë quiha Galilea maí ca Caná icanish ca yaca xo tsi ahui yahi quiha joni iniquë. Toá tsi quiha Jesu jahëhua iniquë jaa ri.

2 Jatsi quiha jahuë rabëti bo ya Jesu caniquë jaa ri. Ja qui joi amahacani quiha. **3** Jabi nohiria bo oriquino tsi quiha oriquiti ibobá jénëria binianiquë rë. Jato jénë ja paisacaquë tsi quiha,

—Yama xo jato jénë rë —i quiha Jesu qui jahuë jahëhua niquë.

4 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Huénayamahuë, caí. Jamëri tsi xo toa mi shinahaina pë. Jari tsëquëyamahi quiha noho yonocoti xabaca ra —i quiha jahuë jahëhua qui Jesu niquë.

⁵Jama, toá ca yonati bo qui jahuë jahëhua chaniniquë:

—Mato ja yoahai ca acahuë —iquiina.

⁶Jabi toá tsi quiha seis maxax ca chomo bo nii ini quiha; naa Jodiobá chocohati jabi quëshpi na. Jabi pistiama naa chomo bo icani quiha. ⁷Jatsi,

—Chomo bo tsi jënëpaxa rëatsacana —i yonati bo qui Jesu niquë.

Jatsi quiha ja rëacaniquë jahuë quëbichí no. ⁸Rëajahuacaquë tsi quiha,

—Huëtacahuë. Oriquiti ibo qui bocahuë —i jato qui Jesu niquë.

Huëtaxo tsi quiha jënëria ibo qui yonati bá boniquë. ⁹Ja bocaquë tsi quiha jënëria rarinamahacanish ca jënëpaxa ibobá tananiquë. Anomaria ja ini quiha. Tanaxo tsi quiha ahui yahax ca joni ja

Jënëria Jesú jënëpaxa manëmanina

quënaniquë. Jabi jahuënia ca naa jënëria joha ca ja cahëyamani quiha. Cahëniquë taanish ca yonati bo roha.

10 Jatsi,

—Anomaria tsi xo naa jënëria ra —i ibo niquë—. Jënëria jiaxëni ca pari taahi quiha jatiroha cabo ra. Noba jabi quiha. Jaquirëquë, nohiria bo sëyaquë tsi quiha jënëria yoi ca taacani quiha pë. Jama, ja cho naa jënëria jiaxëni ca mi taaquë pa —i ja ni quiha ahui yahax ca qui.

11 Jabi naa jisti quiha Jesú aniquë Galileá ca Caná yacata xo na. Jahuë jariapari ca jisti quiha. Naa jistí tsi quiha jahuë oquë jiaxëni ca Jesú jismaniquë. Ja iqui tsi jahuë rabëti bá chahahuaniquë.

12 Jaquirëquë jahuë jahëhua, jahuë nomá bo, jahuë rabëti bo, tihi cabo ya Jesu caniquë Capernaum mai qui. Toá tsi quiha ichariama ca bari no tsi ja chitécaniquë.

Arati xobo qui Jesu jiconina

Mateo 21.12-13; Marcos 11.15-18; Lucas 19.45-46

13 Tsëquëpaimaria jodiobá pascua fiesta ini quiha. Ja quëshpi tsi Jerusalén qui Jesu caniquë. **14** Arati xobo qui jicoxo tsi huëyé bo, oveja bo, boto bo, tihi cabo iniacanaibo ja jisniquë. Jasca, toá tsi quiha parata rarinamacanaibo tsaho iniquë pë. **15** Jaha tsi quiha huacapi Jesú quëconiquë. Quëcoco tsi quiha arati xobo quima jato tëquë ja raaniquë. Jato oveja bo, jato huëyé bo, tihi cabo ja raaniquë cache. Raaxo tsi quiha parata rarinamacanaiba parata ja pacanamaniquë. Jasca, jato mesa bo ja narabaniquë.

16 Jatsi,

—Mato boto bo cache tsëcacata. Noho Jahëpa xobo tienda jabitihuayamaxëqui mato ra —i quiha boto iniacanaibo qui ja niquë.

17 Jatsi quiha Dios libro ó ca quënhacanish ca jahuë bo jahuë rabëti bá shinaniquë, “Mi arati xobo noiquia, Diós. Anomaria tsi xo toa mi xobo é noihaina ra” i ja nina.

18 Jatsi arati xobo quima jato Jesú raaquë tsi quiha jodiobá nicaniquë:

—¿Cacha jato raati chama ya ni mia sa? ¿Jahuë jisti ati mëtsa ni mia, noqui mi chama jismati? —iquiina.

19 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Naa arati xobo potasyocahuë. Tres barí tsi noho chamá tsi niitëquëmaxëquia —i jato qui ja niquë.

²⁰Jatsi,

—Cuarenta y seis año no tsi ja yonococaniquë, naa arati xobo jatihuaxëna. ¿Jënahuariaxo raca tres barí tsi naa xobo mi nimatëquëna? —i jaca niquë, quëbihi na.

²¹Jama, jahuë yora yoati tsi Jesu chanihi ini quiha, jato arati xobo yoati nomari. ²²Jasca, Jesu bësotëquëquë tsi quiha jodiobo qui ja næcani ca jahuë rabëti bá shinani quiha. Jaha tsi Quënëhacanish cabo, Jesú yoanina, tihí cabó jahuë rabëti bá chahahuayoini quiha.

Nohiriá shinahai ca cahëhi quiha Jesu

²³Pascua fiesta no tsi quiha Jerusalén tsi Jesu iniquë. Toá ja no tsi quiha huëstima cabá chahahuaniquë, ja ani ca jistiria cabó jisish na. ²⁴Jama, jato bëta Jesu rabënabëquiyamaniquë, jatiroha ca joni bá shinahai ca ja cahëni quëshpi na. ¿Mahitsa ja chahahuayamayamacani? ²⁵Jabi nohiria bá shinahai ca tëquë ja cahëyoini quiha.

Jesu qui Nicodemo jonina

3 ¹Tobi jodioba chama iniquë, naa Nicodemo icanai cato. Fariseobo, naa jodioba chama ja ini quiha. ²Jabi baquichá tsi quiha Jesu qui ja joniquë chaninaxëna. Johax,
—Dios raahacanish ca maestro xo mia, Taitá. Dios mi bëtayamarohapino tsi mi acai ca jisti bo mi ayamaquë aquë ra —i quiha Jesu qui ja niquë.

³Jatsi,

—Mia parayamaquia. Cotëquëyamapihi tsi Diós otohai ca qui jicotimaxëni xo joni ra —i quiha ja qui Jesu niquë.

⁴Jatsi,

—¿Jënahuariahax joni siri ca cotëquëna ra? ¿Jahuë jahëhua xama qui jicoxëti ni, cotëquëti pa? —i Nicodemo niquë.

⁵Jatsi quiha Jesú quëbiniquë:

—Mia parayamaquia. Jënë, Espíritu Santo, tihí cabá tsi cotëquëyamapihi tsi Diós otohai ca qui jicotimaxëni xo joni ra. ⁶Jabi nohiria comahi quiha nohiria. Jama, Dios baqué bo jabitiqui noa, Espíritu Santó tsi no cotëquëquë no. ⁷“Mi cotëquëpaima xo” i ë no tsi ratëyamana. ⁸Xotohi quiha yoshini jaha ja quëéhai cató no. Xotojano tsi jahuë joi nicaqui noa. Jama, jahuënia ax ja johaina,

jahuënia ja cahaina, tihí cabó tsi cahéyoyamaqui noa. Jabi toca tsi yonocohi quiha Espíritu Santo ri, no cotéquëqué no. Jisnoma xo Espíritu Santo yonocohaina —i Jesu niquë.

9 Jatsi,

—¿Jénahuariahi ni sa? —i Nicodemo niquë.

10 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—¿Israél ca nohiria maestro ma ni mia ra? Naa é chaniha ca cahéyamahai pa? **11** Jabi no cahéhai ca jahuë bo, no jisi ca jahuë bo, tihí roha cabó yoati tsi chaniqui noa ra. Jama, noba chani biyamacani quiha nohiria pë. **12** Naa maí ca jahuë bo yoati é chanihai ca chahahuayamapiquí tsi ¿jénahuariaxo tsi éa mi chahahuana, naa Dios naipá ca jahuë bo yoati é chanixéqué no?

13 Jabi éa roha ca tsi xo toa Dios naipá ca jahuë bo jismati mëtsa cato. Yama tsi xo toa nai qui canish ca huëtsa ra. Jaroha ca nai ax jonish ca éa xo naa, naa Nohiria Baquë cato. **14** Jabi jihuí tsi Moisés yamabá metal rono téroni quiha nohiria bo rësoramano iquish na. Jascaria, jihuí tsi térohacaxëti xo Nohiria Baquë ri, nohiria bo rësoramano iquish na. Ea namëxëti ca xo. **15** Jabi bëso-bësopaoxëhi quiha é qui chitimicanaibo téquë ra —nëa tsi quiha Nicodemo qui Jesu nëcaniquë.

Maí ca nohiria noihi quiha Dios

16 Jabi jatiroha ca maí ca nohiria Diós noiniquë. Noixo tsi quiha jahuë jahuësti baquë ja aniquë no bax na. Jahuë baquë chahahuahi tsi rëso-rësoramahi quiha noa. Jama, bëso-bësopaoxëqui noa. **17** Jabi Diós jahuë Baquë mai qui raayamaniquë jato jocha quëshpi nohiria copixëna. Jama, jahuë Baquë ja raaniquë noqui xabahamaxëna jahá no.

18 Jabi tënëtia qui jahuë Baquë qui chitimicanaibo raayamaxëhi quiha Dios. Jama, chitimiyamacanai ca tsi xo toa Dios copi bixëhaina ra, jahuë jahuësti Baquë qui ja chitimiyamacanai quëshpi na. **19** Jabi Diós yoani ca tsi xo naa: Mai qui joniquë Huëa nori cato. Jama, tsëmo ó quëecani quiha joni bo rë, yoi ca ja acanai iqui na. **20** Jabi yoi ca acanaibo qui anomá tsi xo Huëa cato. Jasca, Huëa ca qui bëyamacani quiha pë, jato yoi ca acanai ca jahuë bo bërohuahacamitsa iqui na. **21** Jama, Huëa ca qui bëcanni quiha jabija ca banahuacanaibo. Bërohuahacahi quiha Diós toa nohiria mëbihaina.

Jesu yoati Juan chaninina

²²Jaquirëquë quiha jodioba mai qui Jesu caniquë jahuë rabëti bo ya. Cahax jato bëta ja chitëniquë. Toa xo tsi quiha nohiria bo Jesú ashimaniquë. ²³Jabi Enón icanaí ca ani xo tsi quiha nohiria bo ashimahi Juan iniquë jaa ri. Salim yaca basima ja ini quiha. Toá tsi quiha huéstima ca jénë ini quiha. Jasca, ja qui nohiria bo cariahi ini quiha ashimahacati. ²⁴Jabi toatiyá tsi quiha jari preso qui nanéhama Juan ini quiha.

²⁵Jabi ashimati jabi tahëxo tsi quiha joi mérati Juan rabëti bá chitahéhuaniquë jodiobo yaxo na. ²⁶Joi mérähax Juan qui ja bocaniquë.

—Jisa, maestró. Joquë Jesu, naa ani Jordán rabëquëx ca mi bëta inish cato pa. Jia tsi toa joni yoati mi chaniniquë. Tsayahuë. Jaboqui nëa xo tsi nohiria bo ashimahi quiha pë. Ja qui bocani quiha nohiria tëquë rë —i quiha Juan qui jaca niquë.

²⁷Jatsi quiha Juán jato quëbiniquë:

—Jia tsi xo Jesu qui nohiria bocanaina iquia. Ja qui jahuë yonoco Diós ani quiha. ²⁸Jabi toa joni yoati é yoani ca ma nicaniquë ra. “Dios raahacanish ca Xabahamati Ibo ma xo éa” ciyama é ni? “E raahacaquë Cristo bëbo cati” i é ni quiha. Jabi noho yonoco tsi xo toa jahuë quinia shomahuahaina. ²⁹Ratëyamacana. Jénima tsi xo oquë ca joni qui nohiria bocanaina, naa fiesta ibo ya nohiria bocanai jascaria. ¿Jabi fiesta ibo mëbiyamayamahi ni jahuë rabëti bo? Jabi Iboba rabëti xo éa ra. Japi Ibo Jesu qui nohiria bocano tsi raniquia ra. ³⁰Jabi oquénaxëti xo Jesu iquia. Anixëti xo jahuë yonoco ra. Jama, iriama ca éa xo naa. Namahi quiha noho yonoco —nëa tsi quiha jato qui Juan nécaniquë.

Mana ax jonish cato

³¹Jatsi,

—Nai ax jonish ca tsi xo naa joni ra. Jatiroha cabó oquë xo. Maí conish ca roha xo éa ra. Iriama tsi xo noho tiisimati chama. Jama, noqui oquë tsi xo naa nai ax johax cato ra. ³²Ja jisni ca jahuë bo, ja nicaní ca jahuë bo, tihi cabó yoahi quiha. Jama, jahuë chani jía ca biyamacani quiha nohiria pë. ³³Jama, “Jabija ca xo Dios” iti mëtsa xo tsohuëcara ca naa joni chani bichish cato. ³⁴Jabi Dios Chani yoahi quiha Jesu, ja qui Espíritu Santo Diós ani quëshpi na. Dios

shina jayaria xo ra. ³⁵Jasca, jahuë Baquë noihi quiha Jahëpa Dios. Jahuë Baquë qui chama ja aniquë jatiroha ca ja yonano. ³⁶Jabi bëso-bësopaoxëhi quiha jahuë Baquë chahahuahai cato. Jama, nai qui jicoyamaxëhi quiha jahuë Baquë chahahuayamahai cato. Ja qui caxa-caxapaoxëhi quiha Dios ra —nëa tsi quiha nohiria bo qui Juan nëcaniquë ra.

Samariá ca yoxa

4 ¹Jodioba chama bo, naa fariseobo icanai cabo qui chani cahëniquë Jesu yoati na. “Huéstima ca nohiria bëbohi quiha Jesu ra. Huéstima ca ashimahi quiha pa; naa Juan huino quiha” i jato qui nohiria bo niquë. ²Jama, jahuë rabëti bá nohiria bo ashimani quiha, Jesu ja nomari. ³Jabi ja acai ca jodioba chama bá nicaquë tsi quiha toa jodioba mai Jesú jisbayaniquë. Jisbaya tsi quiha Galilea qui jahari catsijaniquë.

⁴Jabi samaria mai nacoti nori ja ini quiha, jahuë mai qui cahëti. ⁵⁻⁶Nacopama tsi quiha matoroco barí tsi yaca Sicar icanai ca qui ja cahëniquë. Cahëhax Jacob yamabá ani ca quini, naa jënepaxa jaya ca quini tapaí Jesu tsahoniquë. Ja joicasni quiha. Basi ja coni quiha. Caquië bari. Jabi José yamaba maí tsi toa jënepaxa ini quiha, naa jahuë jahëpa Jacob quima ja binina. ⁷Tsahojano tsi quiha Samariá ca yoxa joniquë jënepaxa bichi na. Jodiobo qui yoiria Samaria cabo ini quiha. Jabi ja joquë tsi quiha,

—E qui jënepaxa ahuë —i yoxa qui Jesu niquë.

⁸Jabi jamépistia Jesu ini quiha. Yaca qui jahuë rabëti bo jiconi quiha piti copiti. ⁹Jatsi yoxa rateníquë ja qui Jesu chanini nori iqui na.

—¿Samariá ca yoxa qui chanihi ni mia pa? ¿Jodioba jabi pasomaha ma ni? “E qui jënepaxa ahuë” ci mi a pa? —i quiha Jesu qui ja niquë.

¹⁰Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Diós mi qui acatsaina, mi qui chanihai cato, tihi cabo cahérohapiquí tsi ë quima bësomati jënë mi baaquë aquë iquia. Jatsi toa jënë mi qui ë aquë aquë ra —nëa tsi quiha yoxa qui Jesu nëcaniquë.

¹¹—Yama tsi xo mi jënepaxa biti cato, Taitá —i yoxa niquë—. Nëmi xo quini ra. ¿Jahuëniaxo raca bësomati jënë mi bina?

¹²Naa maiquiní ca jënepaxa jiaxëni ca noba Jacob yamabá

aniquë. Jasca, naa jënë aniquë jahuë baquë bo. Aniquë jahuë vaca bo ri. ¿Jënhuariaxo raca jënë oquë ca ë qui mi ana? ¿Noba rëquëyamabo Jacob oquë ni mia pa? —nëa tsi quiha yoxa nëcaniquë.

¹³Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Tëshinatëquëhi quiha naa maiquiní ca jënë acai cato. ¹⁴Jama, tëshinatëquëpistia-yamariaxëhi quiha ë acai ca jënë acai cato ra. Noho jënë ja aapino tsi rëamë ihipaoxëhi quiha jahuë shinana. Naama-naamapaoxëhai ca jënë xo naa ra —i quiha yoxa qui Jesu niquë.

¹⁵Jatsi,

—Toa jënë ë qui ri ahuë, Taitá. E qui mi aapino tsi tëshinatëquëyamaxëquia ra. Jaha tsi naa maiquiní ca jënë bichi joyamaxëquia ra —i ja qui yoxa niquë.

¹⁶Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Mi bënë bichi cata —iquina.

¹⁷Jatsi,

—Bënë yama ca ëa xo naa ra —i ja niquë.

Jatsi,

Samariá ca yoxa Jesu qui chitiminina

—Jabija tsi xo toa mi yoahaina. ¹⁸Cinco ca bënë bo mi jayani quiha. Jasca, mi bënë ma xo toa mi bëta racahai cato. Jabija ca mi yoaquë ra —i quiha ja qui Jesu niquë.

¹⁹Jatsi yoxá quëbiniquë:

—Tonia Dios Chani yoahai ca xo mia ra. ²⁰Néá tsi, naa macaná tsi noba rëquéyamabo arapaoni quiha Dios qui. Jama, “Jerusalén tsi araxëti quiha nohiria têquëta” ii quiha mato jodiobo pë —i Jesu qui ja niquë.

²¹Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Ea chahahuahuë, caí. Johi quiha bari huëtsa ra. Toatiyá tsi naa macana, Jerusalén, tihí cabá tsi Jahëpa Dios qui arayamacaxëcani quiha nohiria. ²²Jabi ma arahai ca cahëyoiyamaqui mato samariacabo. Jama, no arahai ca cahëqui noa, naa noqui jodiobo. Jabi jodiobo quima johi quiha Diós nohiria bo xabahamahaina. ²³Jasca, joxëhi quiha xaba huëtsa. Toa xaba tsëquëno tsi quinia huëtsá tsi Dios qui aracaxëcani quiha nohiria têquëta, naa Dios noicanaibo. Jato shinaná tsi Dios qui aracaxëcani quiha ra. Mahitsa iyamaxëhi quiha ja aracanaina ra. Jabi jaboqui rohari tsi naa Dios qui aratí quinia paxa ca chitahëhuahi quiha huësti huësti ca aracanaibo yoi bo ra. Néca ca aracanaibo jiscatsi quiha Dios. Ja qui jia quiha. ²⁴Shina xo Dios. Jisnoma quiha. Jascaria, jisnoma xo naa jabija ca arahai paxa cato. Noba shinaná tsi ja qui no araxëti xo —néa tsi quiha Jesu nécaniquë.

²⁵Jatsi yoxá quëbiniquë:

—Xabahamati Ibo raaxëhi quiha Dios ra. Joxëhi quiha Cristo icanai cato. Joquí tsi jahuë bo têquë yoaxëhi quiha —iquiina.

²⁶Jatsi,

—Dios raahacanish ca ëa xo naa, naa mi qui chanihai cato —i quiha ja qui Jesu niquë.

²⁷Jatsi Jesu rabëti bo bacaniquë. Samariá ca yoxa ya tsi Jesu chanihai ca jisi tsi ja ratëcaniquë. Jesu ja nicacascani quiha yoxa yoati na. Jama,

—¿Jénihax tsi naa yoxa ya tsi chanihai pa? ¿Jahuë ó quëëhi ni sa? —iyama jaca ni quiha, bërabihu na. ²⁸Jatsi yoxa jahari caniquë jahuë yaca qui. Jahuë chomo ja jisbërianiquë maiquini tapaí.

²⁹Jahuë yaca qui cahëhax,

—Naa joni jisi bëcpa. Jatiroha ca ë ani ca ëa ja yoaquë pa. ¿Tonia Diós raahai ca Xabahamati Ibo ma ni? —i quiha nohiria bo qui ja niquë.

³⁰Jaha tsi yacatá ca nohiria tēquë jisbayaniquë. Jisbaya tsi quiha Jesu jisi ja bocaniquë.

Dios yonoco acaina

³¹Jabi jahuë yaca qui yoxa bacaquë tsi quiha,
—Pihuë —i Jesu qui jahuë rabëti bo niquë.

³²Jatsi Jesú quëbiniquë:
—Piti huëtsa jaya xo ëa ra, naa ma cahëyamahaina —iquina.
³³Jatsi jato xéréquë tsi quiha chaninatsi jahuë rabëti bo niquë:
—¿Tsohuëcaracá ja qui piti bëha pa? —iquina.

³⁴Jatsi jahuë rabëti bo qui Jesu chaniniquë:
—Ea raanish ca quima johi quiha noho piti. Jahuë shina
acaina, jahuë yonoco jatihuahaina, tihi cabo tsi xo toa noho piti
ra. ³⁵“Cuatro oxë tsi bimi tésaxëqui noa” ii quiha mato ra. Jama,
johai ca nohiria tirixëni ca tsayacapa. Tésati bimi jascaria ca xo.
Dios chahahua-paimaria ca xo. Dios bax ja tésahacapaimaria ca
xo iquia. ³⁶Jasca, nohiria tésacanaibo qui copi jia ca axëhi quiha
Dios. Bëso-bësopaocaxëcani quiha toa ja tésacanaina. Jaha tsi
nohiria tésacanaibo ya ranixëhi quiha Dios Chani sayacanaibo ri.
³⁷Jabi “Huësti ca joni tsi xo sayahaina. Ja sayaha ca tésahi quiha
joni huëtsa” ii quiha nohiria bo. Jabija tsi xo toa ja chanicanaina.
³⁸Jatsi mato raaquia ma sayahama ca tésati. ¿Tsayayamacanai?
Dios bax yonoconiquë huëtsa bo, Dios Chani sayahaina. Jaboqui
jato yonoco tésaxëqui mato ra —nëa tsi quiha jahuë rabëti bo qui
Jesu nëcaniquë.

Samariá cabá chahahuanina

³⁹Jabi huëstima ca yacatá ca samariabá chahahuaniquë,
—Jatiroha ca ë ani ca ëa naa joní yoaquë pa —i jato qui yoxa quë
no.

⁴⁰Jatsi Jesu qui caxo tsi quiha samariabá bënarianiquë:
—No bëta mi chitëno ra —iquina.

Jatsi dos bari no tsi jato bëta Jesu chitëniquë. ⁴¹Jaha tsi nohiria
huëtsa bo chitiminiquë jato ri Jesu chani nicahax na. Huëstima ja
icani quiha.

⁴²—Jia tsi xo noqui mi yoahitahana. Jama, jaboqui
chahahuarquia noa, naa joni no nicaha quëshpi na. Nohiria bo
Xabahamatí Ibo yoi ja nori ca cahëqui noa ra —i yoxa qui jaca niquë.

Soldado ba capitán baquë

43 Dos ca bari huinocaquë tsi quiha samariabo Jesú jisbayaniquë. Jisbaya tsi quiha jahuë mai qui, naa Galilea qui ja caniquë.

44 Capama tsi quiha,

—Dios Chani yoahai ca nicayamahi quiha jahuë maí ca nohiria bo rë —i Jesu niquë.

45 Jama, jahuë mai, naa Galilea qui Jesu cahëquë tsi quiha nohiria bá joihuaniquë pa. Jatiroha ca Jesú ani ca ja jiscani quiha Jerusalén qui shishoquí na. Jabi Jerusalén ca pascua fiesta qui ja bocani quiha jato ri.

46 Jahuë mai qui cahëhax Caná icanai ca yaca qui Jesu caniquë, jënepaxa quima jënëria ja ani cato. Toá tsi quiha gobierno chama iniquë. Iquihi jahuë baquë ini quiha. Jasca, basi, naa Capernaum yacatá tsi racahi ja ini quiha. **47** Jodioba mai ax Galilea qui Jesu joni nori ca ja nicaniquë. Nicahax Caná yaca qui ja caniquë jahuë baquë iqui na. Jatsi,

—Noho xobo qui johuë. Rësopaimaria xo noho baquë rë. Noho baquë mi jénimahuano ra —i quiha Jesu qui ja niquë.

48 Jatsi capitán Jesú quëbiniquë:
—¿Jéniriahax è qui chitimiyamacanai? E qui chitiminox pari tsi jisti jiscatsi quiha mato rë —iquina.

49 Jama,

—Johuë, Taitá, noho baquë rësonox pari no —i Jesu qui capitán niquë.

50 Jatsi,

—Cata. Rësoyamaxéqui mi baquë ra —i capitán qui Jesu niquë.

Jatsi jahari jahuë xobo qui capitán caniquë. Jesú yoani ca qui ja chitimini quiha jahuë baquë yoati na. **51** Jahari capama tsi quiha jahuë yonati bo ja bëchaniquë bahi xo na.

—Jénima xo mi baquë ra. Bëso xo —i quiha ja qui jaca niquë.

52 Jatsi,

—¿Jahuë hora jénimati ja tahëha? —i capitán niquë.

—Matoroco bari quiha ja chamahitaquë. A la una quiha —i jaca niquë.

53 Jatsi jasca ca hora ja ini ca ja cahëniquë, naa “Jénima xo mi baquë” i Jesu quë no. Japi Jesu qui ja chitimiyoiniquë. Chitiminiquë jatiroha ca jahuë xobó cabo ri.

⁵⁴Jabi segunda jisti tsi xo naa Jesú anina, jodioba mai ax Galilea qui johax na.

Tapiyamahai ca joni Jesú jénimahuanina

5 ¹Jaquiréquë Jerusalén tsi quiha jodioba fiesta iniquë. Jatsi caniquë Jesu ri. ²Jabi Jerusalén tsi ashimati jénéquini ini quiha, naa Betsaida icanai cato. Oveja jicoti caiti basima quiha. Jabi cinco ca pórticos, naa caiti jisiria cabo, naa ashimati iti jayani quiha. ³⁻⁴Jabi jahuë pórtico namá tsi quiha noitiria cabo racahi ipaoni quiha. Toá tsi quiha bëco cabo, coyamacanaibo, yora choni jaya cabo, tihi cabo iniquë. ⁵Toá tsi iniquë cotimaxëni cato. Treinta y ocho año no tsi ja coyamani quiha. Naama quiha. ⁶Jabi Jerusalén qui jicopama tsi toa joni raca ca Jesú jisniquë. Naama toca tsi ja ini ca Jesú cahëniquë. Jatsi,

—¿Jénimacatsai? —i joni qui Jesu niquë.

⁷ Jatsi noitiria ca joní quëbiniquë:

—Yama tsi xo ashimati jénéquini qui éa jicomahai cato rë. Angél jénepaxa roihano tsi méri tsi jénë qui canoma xo éa rë. E jicocasno tsi jariapari jénë qui jicohi quiha huëtsa rë —i Jesu qui ja ni quiha.

⁸ Jatsi Jesu ja qui chaniniquë:

—Niihuë. Mi oxati bihuë. Cohuë —iquiina.

⁹ Jatsi chamatapiniquë joni. Chamaxo tsi quiha jahuë oxati ja biniquë. Bixo ja jisbayaniquë. Jabi joiti barí tsi quiha naa joni jénimahuahacaniquë. ¹⁰Ja quëshpi tsi jodiobá jénimahuahacanish ca joni raahaniquë pë.

—Joiti bari tsi xo naa ra. Anoma tsi xo naa mi oxati bëhaina ra —i ja qui jaca niquë.

¹¹ Jatsi joní quëbiniquë:

—“Mi oxati bihuë. Cohuë” i é qui éa jénimahuahax ca quë ra —iquiina.

¹² Jatsi jodiobá nicaniquë:

—¿Tsohuë ni naa joni ra, naa “Mi oxati bihuë. Cohuë” i mi qui ax cato? —i jaca niquë ja qui.

¹³ Tsohuécara ja ini joní cahëyamani quiha. Caquë Jesu. Nohiria misco ca qui ja jiconi quiha. ¹⁴Jatsi yata tsi quiha jodioba arati xobo xo tsi Jesú toa joni bëchaniquë. Bëchahax tsi,

—Tsawayapa. Jaboqui jénima xo mia. Jochatéquëyamahuë, jahuécara oquë ca isihai ca mi bimitsa iqui na —i ja qui Jesu niquë.

15 Jatsi jodioba chama bo mërahi joni caniquë, Jesu jistëquëxo na.

—Jesu tsi xo toa joni, naa ëa jënimahuahax cato ra —i jato qui ja niquë.

16 Jaha tsi Jesu tënëmati jodioba chama bá chitahëhuaniquë rë, joiti barí tsi nohiria ja jënimahuani iqui na. **17** Jatsi quiha Jesú jato quëbiniquë:

—Jatiroha barí tsi jia ca aqui quiha noho Jahëpa ra. Jabi toca xo ëa ri —iquiina.

18 Jaha tsi Jesu pi jodiobá ariacasniquë, jato joiti bari jabi bo ja janayamani iqui na. Jasca, “Noho Jahëpa xo Dios” i jato qui Jesu ni quiha. Jabi næca tsi Dios quësca jamë ja ani iqui tsi Jesu jodiobá acasniquë.

Dios Baquë chama

19 Jatsi quiha jodiobo Jesú quëbiniquë:

—Jabija ca mato yo aquia ra. Yama tsi xo toa jamëpistia xo ë acaina ra, naa Dios Baquë ë nori cato. Jasca, jaha ë quëehai ca ayamaquia. Noho jahëpá acai ca ë jisi ca roha ca aquia ra. Jatsi noho Jahëpá acai ca jascaria aquia ëa ri. **20** Jasca, ëa, naa jahuë Baquë noihi quiha Jahëpa. Jatiroha ca ja acai ca ëa jismahi quiha. Jaboqui naa joni jënimahuahacaquë. Jama, naa ë aca ca oquë ca axëquia. Jatsi ratëyoxëqui mato ra. **21** Jasca, noho Jahëpá bësoyama cabø bësomahai jascaria tsi ë qui jia cabø bësmaxëquia ëa ri. **22** Jasca, jato jocha quëshpi bo tsi nohiria copixëquia, nohiria bo copiti chama ë qui noho Jahëpá ani quëshpi na. Nohiria bo copiyamaxëhi quiha Jahëpa. **23** Jabi ë qui chama acacaniquë, ëa nohiria bá oquëhuano, naa noho Jahëpa nohiria bá oquëhuahai jascaria. Jabi ëa oquëhuayamapiquí tsi Jahëpa Dios, naa ëa raanish ca oquëhuayamahi quiha mato ra.

24 Mato parayamaquia. Bëso-bësopaoxëhi quiha noho chani nicahai cato, ëa raanish ca Dios chahahuahai cato. Jahuë jocha quëshpi tsi tënëtiya qui ja raahacayamati xo. Jaboqui bësyoixëhi quiha ra. Résonoma quiha. **25** Mato parayamaquia. Dios Baquë joi nicaxëhi quiha bësoyama cabø ra, toa xaba tséquëquë no. Jabi jaboqui ëa chahahuati chitahëhuahi quiha huësti huësti cabø ra. Jabi bëso-bësoxëhi quiha ëa nicacanaibo tëquë. **26** Nicacapa. E qui nohiria bo bësomati chama noho Jahëpá ani quiha, Bësomati

Ibo-iboria ja nori quëshpi na. ²⁷Jasca, nohiria bo copiti chama ë qui ja ani quiha, joni ë manëni iqui na. ²⁸Jabi ë yoahai ca qui ratëyamacana. Tsëquëxëhi quiha bari, naa maihuahacanish cabotëqué noho joi nicaquë no. ²⁹Toa barí tsi térohacaxëhi quiha jia ca acanaibo. Jasca, térohacaxëhi quiha yoi ca acanaibo. Bësobësopaoxëhi quiha jia ca acanaibo. Jama, copihacaxëti xo toa yoi ca acanaibo jato jocha quëshpi na.

Jesu chama yoati tsi ja chanicanina

³⁰‘Yama tsi xo toa èmepistia xo ë acaina ra. Nohiria copiquí tsi Diós ëa yoahai ca roha aquia. Jaha tsi mëstë tsi xo nohiria ë copihaina. Jaha ë quëéhai ca ayamaquia; jama, jaha noho Jahëpa quëéhai ca nori. ³¹Jabi èmë yoati tsi ë chanipino tsi noho chani chahahuayamahi quiha nohiria bo. ³²Jama, tobi ëa yoati chanihai ca huëtsa cato ra. Jia tsi chanihi quiha. Jabija tsi xo toa ëa yoati ja chanihaina iquia ra. ³³Jabi ashimati ibo Juan qui joni bo ma raaniquë, ëa yoati nicamati. Jabija tsi xo toa ëa yoati Juan chaninina ra. ³⁴Jabija ca ja yoani quiha. Jama, tobi quiha Juan chanihai ca oquë cato ra. Mato bax nëcatsiquia, ëa ma chahahuano xabahamahacati. ³⁵Jabi huëa jascaria Juan ini quiha. Nohiria bo qui jahuë chani huahuapaoni quiha. Tanaroha pistia no tsi mato qui jia quiha jahuë huéahai ca chani inique ra. ³⁶Jama, tobi quiha ëa yoati Juan oquë ca chanihai cato. Ea yoati chani-chaniriahai ca tsi xo toa ë acai ca jisti bo ra. Noho Jahëpá ë qui ani ca chamá tsi toa jisti bo aquia ra. Toa jisti bo aquia, Jahëpa Diós ëa raani ca ma cahëno iquish na. ³⁷Jasca, è bax chanihi quiha ëa raanish ca Jahëpa ri. Jabi jahuë joi ma nicapistiayamariani quiha. Jahuë bëmana ma jisyamani quiha. ³⁸Jasca, mato shina qui jicoyamahi quiha jahuë chani rë, ëa, naa Jahëpá raani ca ma chahahuayamahai iqui na. ³⁹Jama, Quënëhacanish cabotuya-tsayaqui mato ra, mato ja bëso-bësopaoamacaxëcanai quëscahuauquí na. Mahitsa tsi xo toa ma tsayahaina rë. Jabi ëa yoati chanihai ca tsi xo toa Quënëhacanish cabotuya ra. ⁴⁰Jama, ëa yoati Quënëhacanish cabotuya chaniquë ri tsi jari ë qui jocasyama xo mato rë, xabahamahacaxëna.

⁴¹‘Jabi ë qui iriamta tsi xo toa ëa ma nicacasyamahaina. ⁴²Jama, mato cahëriaquia ra. Yama tsi xo toa mato ó ca Dios noicanaibo iquia. ⁴³Jasca, noho Jahëpa chamá tsi johai ca ëa xo naa. Jama,

ëa, noho chani, tihi cabو bicasyma xo mato rë. Jama, jahuë chama yoí tsi joni huëtsa joopino tsi toa joni joihuaqui mato pë. ⁴⁴Jatsi,  jenahuariahax raca ë qui ma chitimina, nohiriá mato qui acai ca oqu  o qu  piqu  na? Mato qui Di s acatsai ca oqu  o qu  yamaqui mato rë. ⁴⁵Nicacapa, Jah pa Dios b sojo ax tsi mato qui qu  soyamax quia. Mato qui qu  sox hai ca tsi xo Moisés ra, naa ja qui ma chitimihai cato. ⁴⁶Jabi  a yoati tsi Moisés yamabá qu  n ni quiha. Moisés qu  n ni ca chahahuarohaphihax tsi   qui ma chitimiqu  aqu  ra. ⁴⁷Jatsi,  jenahuariaxo noho chani ma chahahuana, Moisés qu  n ni ca ma chahahuayamaqu  no? —n a tsi jodioba chama bo qui Jesu n caniqu .

Cinco mil ca nohiria Jes  pimanina

Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17

6 ¹Jaquir qu  quiha ia Galilea Jesu shitaniqu . ^{2,3}Shitahax maca qui ja t  mahinaniqu . T  mahinahax ja tsahoniqu  jahu  rab ti bo ya. Jasca, hu stima ca nohiria b  Jesu banahuaniqu , noitiria cabo ja j  nimahuahai jiscatsi na. ⁴Basima quiha jodioba fiesta ini quiha, naa jato pascua fiesta. ⁵Tsahopama tsi quiha ja qui b canai ca nohiria hu stima ca Jes  jisniqu . Jisi tsi Felipe qui ja chaniniqu :

— Jahu ni  ca mapari copix hi ni noa naa nohiria bo pimax na? —iquiina.

⁶Jabi ja n caniqu  Felipe tanamax na, ja ati nori ca ja cah ni qu  shpi na. ⁷Jatsi Felip  qu  biniqu :

—Doscientos ca parat  tsi mapari copixo tsi  jenahuariaxo raca jato no s  yamana? Narisx qui noa ra —i Jesu qui ja niqu .

⁸Jatsi Jesu qui chanitsi Andrés, naa Simón Pedro r  qu m  niqu .

⁹—Tobi quiha hu sti ca baqu  n a no ra. Cinco ca mapari, dos ca sanino, tihi cabو jaya xo ra.  Tihi roha cató tsi naa tihiria ca nohiria raca pimahi ni noa pa? —i Jesu qui ja niqu .

¹⁰Jatsi,

—Nohiria tsahomacahu  —i Jesu niqu .

Jabi jia toa iti ini quiha, huasi ya. Jatsi, tsahoniqu  nohiria. To  tsi cinco mil ca joni bo ini quiha. Tihiria ca racana quiha.

¹¹Tsahomajahuacaqu  tsi quiha baqu  mapari Jes  biniqu . Jatsi Dios qui “Gracias” ixo tsi tsahonish cabو qui ja m eaniqu . M axo

Jesu qui jahuë tapeque baqué anina San Juan 6.9

tsi quiha sani nohiria bo qui ja mëaniquë. Jatsi nohiria bá piniquë. Ja sëyacaniquë. ¹²Sëyajacaquë tsi quiha,

—Pihama ca quësi bo catiacahuë, oriquiti yosihuahacayamano —i jahuë rabëti bo qui Jesu niquë.

¹³Jatsi mapari quësi bo, sani quësi bo, tihi cabو ja catiacaniquë. Catiaxo tsi quiha doce ca caca ja rëacaniquë pa, naa pihama cato.

¹⁴Jatsi nohiria bo ratëniquë. Ja ani ca jisti jisi tsi,

—Jabija. Dios Chani yoahai ca, naa jaha no pasohai ca tsi xo naa ra —i nohiria bo niquë.

¹⁵Japi nohiria bá Jesu bicasniquë, jato rey, naa chama-chamaria manëmaxëna. Ja acascanai ca cahëxo tsi quiha jato ja jisbayaniquë. Jatsi maca bo qui jamëpistia tsi ja paxaniquë.

Jënë tsi Jesu conina

Mateo 14.22-27; Marcos 6.45-52

¹⁶Bari caquë tsi quiha ia qui jahuë rabëti bo botëniquë Jesu manaxëna. ¹⁷Joyamaniquë Jesu. Caquë bari. Jarohari tsi quiha

noti qui ja jicocaniquë, ia Capernaum shitaxëna. ¹⁸Shitajacano tsi quiha xotoriatsi yoshi niquë rë. Anomaria choca ini quiha. ¹⁹Pabasi huaaxaxo tsi quiha iané ca tsi Jesu cohai ja jiscaniquë. Jato noti qui basimahi ja ini quiha. Jatsi quiha ja raquëcaniquë. ²⁰Jatsi jato qui Jesu chaniniquë:

—Raquëyamacana. Ea yoi xo naa —iquiina.

²¹Japi jato noti qui ja jicomacascani quiha. Jicomajahuacaquë tsi quiha mai qui, naa ja rérécatsai ca iti qui ja cahëtapicaniquë.

Nohiria bá Jesu jiscasnina

²²⁻²⁴Huëaquë tsi quiha ia rabëquëx ca chitënish ca nohiria bá Jesu yopaniquë. Jahuë rabëti bo ya notí tsi Jesu cayamani ca ja cahëcani quiha. Jabi Jesu yama tsi jahuë rabëti bá ia shitashinani ca ja shinacani quiha. Jatsi Jesu, jahuë rabëti bo, tihi cabو yopaxo tsi ia ja shitacascani quiha jato ri. Yama ca noti bo ini quiha. Jatsi toá tsi quiha, naa Ibo Jesú mapari jato pimani ca qui Tiberiá ca noti bo réréniquë. Jatsi toa noti bo qui nohiria jicocaniquë Capernaum qui shitaxëna, toa xo tsi Jesu méracatsi na. ²⁵Ia shitaxo tsi quiha Jesu ja jiscaniquë. Jisi tsi,

—¿Jénino tsi mi john pa, Maestró? —i jaca niquë.

²⁶Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—E bëta bëyocascaqui mato, mato ë pimahitaha iqui na pë. Mato qui iriama tsi xo toa ë acai ca jisti bo rë. ²⁷Nicacapa. Iriama tsi xo piti ra. Naamayamahi quiha. Jatsi naamayamahai ca ó quëeyamacana. Jama, mana ca piti ó quëecana. Mato qui toa piti acasquia, naa Nohiria Baqué ë nori cato. Mato bëso-bësopasamaxëhi quiha toa ë acai ca piti ra. Jabi noho Jahëpa Diós ëa raaniquë, mana ca piti nohiria bo qui ati —nëa tsi nohiria bo qui Jesu nëcaniquë.

²⁸Jaha tsi nohiria bo chaniniquë:

—¿Jénahuaxëhi ni noa Dios ranihuaxëna ra? —iquiina.

²⁹Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Ranixëhi quiha Dios, ja raani ca ma chahahuaquë no —iquiina.

³⁰Jatsi,

—¿Jahuë jisti ati mëtsa ni mia? —i Jesu qui jaca niquë—. Noqui jismahuë, mi qui no chitimino. ¿Jahuë acai ra? ³¹Jabi xabacá tsi racapama tsi naipá ca mapari noba rëquëbo yamabá pini quiha. Jabi “Naipá ca mapari jato qui Moisés yamabá ani quiha piti” ii

quiha Quénéhacanish cabو. Moisés ani ca oquë ca jisti mi ano ra, Diós pi mia raani ca no cahéyoino iquish na —nëa tsi Jesu qui ja nécacaniquë.

³²Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Mato qui naipá ca mapari Moisés yamabá ayamani quiha ra, noho Jahépá tsi nori. Jasca, jaboqui naipá ca mapari yoi ca mato qui acatsi quiha. ³³Jabi Diós acai ca mapari tsi xo toa nai ax botënish cato. Maí ca nohiria bësomahi quiha —i jato qui Jesu niquë.

³⁴Jatsi,

—Jatiroha barí tsi naa mapari noqui ahuë, taitá —i nohiria bo niquë.

³⁵Jatsi,

—Bësomati Mapari ca ëa xo naa ra —i jato qui Jesu niquë—.

Paxnayamaxëhi quiha ë qui johai cato. Tëshinayamaxëhi quiha ë qui chitimihai cato. ³⁶Jama, mahitsa ëa, noho jisti bo, tihi cabو ma jisquë pë. Jisi tsi jari ë qui chitimicasyamaxo mato iquia. ³⁷Jama, ë qui chitimixëhi quiha huësti huësti cabو, naa jatiroha ca ë qui noho Jahépá acaina. Tsohuécara ë qui johai ca niayama-xëquia ra. ³⁸Jabi nai ax ë botëniquë, noho Jahépa, naa ëa raanish cato shina axëna. Noho shina ayamahai ca ëa xo naa. ³⁹Ea raanish cato shina tsi xo naa ë qui ja ani cabو ë bënoyamahaina. Jato bësomaxëquia jaroha ca barí no. Ea raanish ca qui jia tsi xo toa. ⁴⁰Ea, naa jahuë Baqué cahécaniba, ë qui chitimicanaiba, tihi cabو bësomacatsi quiha. Noho Jahépa qui jia tsi xo toa jaroha ca barí tsi jato ë bësomaxëhaina —nëa tsi nohiria bo qui Jesu nécaniquë.

⁴¹Jatsi pë Jesu qui yosanatsi jodiobo niquë, “Nai ax johax ca Mapari xo ëa” i ja ni iqui na. ⁴²Jatsi Jesu pasomaha chanitsijacaniquë pë.

—Jesu roha tsi xo naa ra. José baqué quiha. Jahuë jahépa, jahuë jahéhua, tihi cabو cahéqui noa ra. ÐJénuhariahax “Nai ax ë botëquë” i ja na? —nëa tsi nohiria bo nécaniquë.

⁴³—Toca tsi chaniyamacana. Anoma quiha —i jato qui Jesu niquë—. ⁴⁴Yama tsi xo toa ë qui jamépistia joti mëtsa cato. Ea raanish ca Jahépa tsi xo toa jato ë qui mëpití Ibo ra. Jatsi ë qui mëpihacahax cabو bësomaxëquia jaroha ca barí no. ⁴⁵Jabi “Jatiroha cabو tiisimaxëhi quiha Dios” ii quiha Dios Chani yoanish cabو ja quénëcani cabو ó no. Japi noho Jahépa nicacanaiba,

naa jabija ca tiisimahacahax cabو, tihi cabو tsi xo toa ë qui bëcaxëcanaina.

⁴⁶Jasca, yama tsi xo toa noho Jahëpa jisish ca ri. Huësti roha ca tsi xo toa noho Jahëpa jisish cato. Jisníquë toa Dios quima ax jonish ca roha. ⁴⁷Mato parayamaquia. Bëso-bësopaoxëhi quiha ë qui chitimicanaibo iquia. ⁴⁸Jasca, Bësomati Mapari ca ëa xo naa. ⁴⁹Jabi nai ax paquënish ca mapari mato rëquébo yamabá pini quiha xaba xo na. Pihax ja rës oyocaniquë ra. Jato bëso-bësopao mayamani quiha toa mapari ra. ⁵⁰Jama, tobi quiha nai ax johax ca Mapari huëtsa ra. Rës oyamaxëhi quiha tsoluëcara ca naa Mapari pihai cato. ⁵¹Mato parayamaquia. Nai ax botënish ca Bësomati Mapari ca ëa xo naa ra. Bëso-bësopaoxëhi quiha tsoluëcara ca naa Mapari pihai cato. Jabi naa Mapari tsi xo noho yora ra. Ja acacani quiha maí ca nohiria bo xabahamati —nëa tsi nohiria bo qui Jesu nëcaniquë.

⁵²Jatsi jato xérëqué tsi joi mér anatsi jodiobá huaniquë.

—¿Jénahuariaxo raca noqui jahuë yora ja ana? Pinoma quiha —i jaca niquë.

⁵³Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Mato parayamaquia. Pi hacati xo Nohiria Baquë. Acacati xo jahuë jimi ra. Jabi xabahamahacatimaxëni tsi xo toa Dios baquë biyamahaina. ⁵⁴Jama, bëso-bësopaoxëhi quiha noho yora pihai cato, noho jimi acai cato. Jaroha ca barí tsi quiha toa bës omaxëquia. ⁵⁵Piti-pitiria tsi xo noho yora ra. Ati-atiria tsi xo noho jimi ra. ⁵⁶E nohó bësoxëhi quiha noho yora pihai cato, noho jimi acai cato. Jasca, jahá tsi bësoxëquia ëa ri. ⁵⁷Jabi ëa raanish cato chamá tsi bës oyoiquia ra. Jascaria, noho chamá tsi bës oyoihi quiha ëa pihai cato. ⁵⁸Jabi naa nai ax botënish ca Mapari ca ëa xo naa ra. Mato naboyamabá pini ca mapari jascariama xo. Pihax ja rës oyocaniquë. Jama, bëso-bësopaoxëhi quiha tsoluëcara ca Mapari-maparia pihai cato ⁵⁹—nëa tsi quiha nohiria bo qui Jesu nëcaniquë, Capernaum ca catiti xobo xo tsi tiisimaquí na.

Bësomati Chani

⁶⁰Jahuë chani nicahax,

—Noqui bëronoma xo ja yoahaina rë. ¿Jénahuariaxo raca no cahëna ra? —i Jesu rabëti bo rabë roha niquë.

⁶¹Jato qui yosa jahuë chani ini quiha. Jatsi ja shinacanai ca cahëhax,

—¿Mato ratiahí ni é yoahana pa? —i jato qui Jesu niquë—.

⁶² Mana, naa naipá tsi é i-ipaoni quiha. ¿Jahari nai qui cati nori é irohapino tsi jahuë ma shinaquë ana? ⁶³ Jabi nohiria bësomahai ca tsi xo noho Shinana. Nohiria bësomayoiyamahi quiha noho yora ra. Pinoma xo toa ra. Jama, noho chani pi chahahuahi tsi bësoxëqui mato ra. Dios quima tsi xo naa mato qui é yoahana. Jama, tobi quiha mato ó ca chahahuayamacanaibo rë —nëa tsi jato qui Jesu nëcaniquë.

⁶⁴ Jabi rëquë rohari tsi ja qui chitimiyoi-canaibo, ja pasomaha cabo, tihi cabó Jesú cahëni quiha.

⁶⁵ Jatsi Jesu chanitëquëníquë:

—Yama tsi xo toa é qui jamépistia joti mëtsa cato itëquëquia ra. E qui noho Jahëpá mëpiti xo —iquiina.

⁶⁶ Jatsi pë huëstima ca banahuacanaibá Jesu jisbërianiquë jahuë chani nicaxo na. Jato jabi siri bo qui ja bacacaniquë pë. Jesu ya ja bocasyamacani quiha jahuë chani iqui na. ⁶⁷ Jisbëriajahuacaquë tsi quiha,

—¿Ea jisbëriacascanai mato ri rë? —i jahuë doce ca rabëti bo qui Jesu niquë.

⁶⁸ Jatsi,

—¿Tsohuëcara qui no cana, Ibobá? —i Pedro niquë—. Mia roha tsi xo toa bësomati chani jaya cato ra. ⁶⁹ Jaboqui mi qui chitimiqui noa. Dios quima ax mëstëxëni ca mi nori ca cahëyoiqui noa ra —i Jesu qui ja niquë.

⁷⁰ Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Mato tëquë é biniquë. Doce ca xo mato. Jama, mato ó ca huësti ca tsi xo toa éa pasomaha cato rë —iquiina.

⁷¹ Jabi Judas Iscariote yoati chanihí Jesu ini quiha. Jabi soldado bo qui Jesu mëaxëti ca ja ini quiha; naa Jesu doce ó ca huësti cato pa.

Jerusalén qui Jesu canina

7 ¹ Jaquirëquë quiha Galileá tsi Jesu chitëníquë. Jodioba mai qui jiconoma ja ini quiha, jodiobá acasni iqui na. ² Jabi tsëquëpaimaria jodioba fiesta ini quiha, naa tapás racatiyá no. ³ Toatiyá tsi quiha Jesu qui jahuë noma bo chaniniquë:

—Jodioba mai qui jahari cata. Mi acai ca jisti bo mia banahuacanaibájisno ra. Naa mai jisbayahuë ra. ⁴ ¿Jënahuaríaxo

nohiria bá mia cahëna, jonë tsi mi chitëquë no? Jisti bo aapiquí tsi nohiria bo qui mi acai ca jahuë bo jismata —i Jesu qui jahuë nomá bo niquë.

5 Jabi Jesu qui chitimiyoyamani quiha jahuë nomá bo ri rë.
6 Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—Canoma xo éa ra. Jari noho xaba ma xo toa émë nohiria bo jismati. Jama, mato qui jia tsi xo jaboqui fiesta qui cahaina. **7** Mato qui caxayama xo nohiria bo. Mato ayamacaxëcani quiha. Jama, é qui caxariacani quiha, jato yoi ca ja acanai ca pasomaha é chanihai iqui na. **8** Fiesta qui bocata. Jari fiesta qui cayamaquia. Jari noho cati xaba ma xo ra —i jahuë nomá bo qui Jesu niquë.

9 Jahuë nomá bo qui chanihax Galileá tsi ja chitëniquë.
10 Jariapari quiha jahuë nomá bo Jerusalén qui bocaniquë fiesta qui. Ja bocaqué tsi quiha jonë tsi Jesu caniquë jaa ri. Bëro tsi ja cayamani quiha.

Tapas fiestá tsi Jesu inina

11 Jabi fiesta no tsi quiha jodiobá Jesu mërahi iniquë. Mërahax, —¿Jahuënia cara ca Jesu tia? —i jaca niquë.

12 Jabi nohiria xërëquë tsi quiha huëstima ca ranimis-hai ca iniquë Jesu yoati na.

—Joni shina jiaxëni ca tsi xo naa ra —i jato rabë roha bo niquë, chaninahi na.

Jama,

—Jia yama xo Jesu ra. Nohiria bo parahi quiha pë —i huëtsa bo niquë.

13 Jabi bëro tsi quiha Jesu yoati tsi ja chaniyamacani quiha, jato jodioba chama bo qui raquëhi na. **14** Jatsi fiesta naamano tsi quiha jodioba arati xobo qui Jesu caniquë jaa ri. Caxo tsi quiha nohiria bo tiisimati ja chitahëhuaniquë. **15** Jatsi jodioba chama bo ratëniquë ja tiisimahai ca nicahax na.

—Tiisi jaya xo naa joni pa. ¿Jahuënia ca tiisi ja bini pa? Noba escuela bo xo tsi ja tiisimahacayamani quiha ra —i chama bo niquë.

16 Jaha tsi Jesú jato quëbiniquë:
 —Nohó-na ma xo naa é tiisimahaina ra. Dios, naa éa raanish ca quima johi quiha é tiisimahaina. **17** Dios shina aapicasquí tsi jahuënia ca é tiisimahai ca joha ca cahëxëhi quiha Dios

banahuacatsai cato tia. “¿Dios quima ni? ¿Joni quima ni?” ixéhi quiha, cahécatsi na. ¹⁸Jama, jamë oquëhuacatsi quiha jahuë chani roha yoacatsai cato. Jama, jahuë raati ibo oquëhuacatsai ca tsi xo toa jabija ca chanihai cato. Parayamahi quiha. ¹⁹¿Jabi mato qui yoba Moisés ayamayamani? ¿Jénahuariaxo jahuë yoba nicayamacanai? ¿Jénixo tsi éa pi acascanai pë? —i jato qui Jesu niquë.

²⁰Jatsi nohiria bá quëbiniquë:

—Yoyoxëni xo mia ra. ¿Tsohuëcaracá mia acatsana? —i jaca niquë.

²¹Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—Joiti barí tsi joni é jénimahuaquë tsi ma shina-risiquihitaquë pa. ¿Mato qui yoi ni joiti barí tsi joni é jénimahuahaina sa?

²²Tsayacahuë. Joiti barí tsi yonocoqui mato ri, Moisés ani ca jibirishati jabi ma aquë no ra. Jabi noba rëquébo yamabo qui naa jabi acacani quiha Moisés qui nomari ra. ²³Jabi mato qui jénima tsi xo joiti barí tsi mato baquë bo jibirishahaina, Moisés yoba jatihuati. Jama, joiti barí tsi joni é jénimahuano tsi é qui caxaqui mato pë. ¿Jéni ni sa? ²⁴Moisés yoba pasomaha joiti barí tsi é acai nori ca jascahuaqui mato pë. Jaxcamënaqui mato ra. Shinahaxma tsi é qui quësoyamacana ra —nëa tsi nohiria bo qui Jesu nëcaniquë.

—¿Dios raahacanish ca ma ni? —i nohiria bo nina.

²⁵Jatsi Jesu yoati tsi chaninatsi Jerusalén ca nohiria bo niquë:

—¿Ja acascanai ca joni ma ni naa pa? ²⁶Tsayacapa. Bëro tsi nohiria bo qui chanihí quiha ra. ¿Jéniriahax ja qui chaniyamahi ni noba chama bo pa? ¿Tonia Xabahamati Ibo ja nori ca cahécahi ni sa? —i huësti huësti ca niquë.

²⁷Jama,

—Oca ma xo tia. Naa joni coni yaca cahéqui noa, naa noqui têqueta ra. Jama, Xabahamati Ibojisiquino tsi jahuënia ja johai ca cahéyamaxëqui noa ra —nëa tsi nohiria huëtsa bo nëcaniquë.

²⁸Jatsi arati xobó tsi Jesu nëcaniquë nohiria bo tiisimahi na:

—¿Ea cahéyoicanai? ¿Jahuënia ax é joni ca cahéyoicanai? E joyamaniqué é jocasni iqui na. Jama, é raahacaniquë. Jabija ca tsi xo toa éa raanish cato. Toa cahéyamaqui mato ra. ²⁹Jama, toa cahéquia ja quima é joni iqui na. Ea ja raaniquë ra —i nohiria bo qui Jesu niquë.

³⁰Jatsi jodioba chama bo Jesu qui tsamicasníquë pë. Binoma quiha, jari jahuë rësotí xaba tséquëyamani quëshpi na. ³¹Jama, toá ca nohiria huëstima cabó Jesu qui chitiminiquë ra.

—Anomaria tsi xo naa joni jisti bo acaina ra. ¿Jënahuariaxo naa oquë ca jisti bo jaha no pasohai ca Xabahamati Ibobá ana? Ja tsi xo naa ra —i jaca niquë, ja qui chitimihí na.

Soldado bo raahacanina Jesu qui tsamiti

³²Nëca tsi Jesu yoati tsi nohiria bo baxëxëquë tsi quiha jodioba chama bá ja chanicanai ca nicaniquë rë. Jaha tsi pë soldado bo ja raacaniquë Jesu qui tsamiti. ³³Japi Jesu nëcaniquë:

—Tana roha pistia no tsi mato bëtaxëquia. Jaquirëquë éa raanish ca qui jahari caxëquia. ³⁴E cano tsi éa méraxëqui mato; mahitsa.

Jasca, é cahai ca qui canoma ixëqui mato ra —i jato qui Jesu niquë.

³⁵Jatsi chaninabéquitsi jodiobo niquë:

—¿Jahuënia cacatsi ni naa joni sa? “Mahitsa éa méraxëqui mato” ii quiha pa. ¿Tonia pais huëtsa ca jodiobo qui cayamaxëhi ni? ¿Nohiria huëtsa bo tiisimacatsi ni? ³⁶¿Jënihi ni ja yoahana sa, “Ea méraxëqui mato; mahitsa. E cahai ca qui canoma ixëqui mato” i ja quë no? ¿Jënihi ni sa? —i jaca niquë.

Bësomati Jënë iquish cato

³⁷Jabi jaroha ca fiesta bari ja ini quiha. Jodiobo qui oquë toa bari ini quiha. Toa barí tsi quiha Jesu niiniquë nohiria bo qui chanixëna. Pistiama ca jahuë joi quiha.

—E qui jopaima xo tsohuëcara tëshinahaina. Bësomati jënë ja qui axëquia ra. ³⁸“Tsohuëcara é qui chitimino tsi jahuë shina quima huahuaxëhi quiha bësomati jënë” ii quiha Quënëhacanish cabó —nëa tsi Jesu nëcaniquë nohiria bo qui.

³⁹Jabi Espíritu Santo yoati tsi chanihi Jesu ini quiha, naa chahahuacanaibo qui acacati cato.

⁴⁰—Tonia Dios Chani bëhai ca tsi xo naa joni ra —i huëstima cabó niquë, Jesu chani nicahax na.

Jasca,

—Nohiria Xabahamati Ibo tsi xo naa ra —i nohiria huëtsa bo niquë.

⁴¹Jama,

—Nohiria Xabahamati Ibo ma xo tia. Galilea mai ax joyamahi quiha jaha no pasohai ca Xabahamati Ibo ra. ⁴²Tsayacahuë. Belén,

naa noba David yamabo racani cató tsi coxëhi quiha jaha no pasohai ca Xabahamati Ibo ra. David yamaba chahitaxocobo ixëhi quiha ra —nëa tsi quiha huëtsa bo nëcaniquë.

43 Ja iqui tsi jamëri jamëri ini quiha nohiria bá shinahaina Jesu yoati na. Huëstima cabو qui jia ja ini quiha, huëtsa cabو qui yoi ja nori. **44** Jasca, huësti huësti ca Jesu qui tsamicasníquë. Jama, jari ja qui ja tsamiyamacaniquë raquëhi na.

Jodioba chama bá chahahuanina

45 Jatsi raahacanish ca soldado bo jahari bocaniquë jato jodioba chama bo qui. Jesu yama ja bëcana quiha.

Jatsi,

—¿Jénixo tsi Jesu ma bëyamacana pë? —i soldado bo qui chama bo niquë.

46 Jatsi,

—Yama tsi xo nëca ca chanihai cato ra. Jiaría tsi xo naa joní yoahaina ra —i soldado bo niquë quëbihi na.

47 Jaha tsi jodioba chama bá jato raahaniquë:

—¿Mato ri ja paraha pa? **48** ¿Japa noqui? ¿Toa joni chahahuahi ni noa, naa noqui fariseobo, noqui chama bo? Ayamaqui noa; ¿itsayacanai? **49** Jama xo nohiria bo pë. Dios Chani cahëtimaxëni ca xo ra. Yoshihuahacanish cabو tsi xo naa nohiria bo ra —i soldado bo qui chama bo niquë.

50 Jatsi Nicodemo, naa baquichá tsi Jesu qui canish ca chaniniquë chama bo qui. Jabi chama Nicodemo ini quiha jaa ri.

51 —Naa joni nicahaxma tsi ja qui quësoqui noa pë. ¿Noba yoba pasomaha ma ni naa no acaina? Jariapari ja acai ca no cahëxëti xo —i Nicodemo niquë.

52 Jatsi chama bá Nicodemo ri raahaniquë pë:

—¿Yoiria ca galileabo ma ni mia ra? Quënëhacanish cabو tsayahuë. Yama tsi xo Galilea ax johai ca Dios Chani bëhai cato ra —iquina.

Jochanish ca yoxa tsamihacanina

8 **1** Fiesta quirëquë jato xobo qui nohiria boyocaniquë.

Jama, Maca Olivo Ya qui Jesu caniquë. **2** Jatsi huëaque

tsi baquishmari tsi quiha jahari arati xobo qui ja bacaniquë.

Jatsi ja qui nohiria tëquë bëcana quiha. Jatsi tsahoxo tsi quiha

tiisimati Jesú chitahéhuaniquë. ³Tiisimajahuano tsi quiha Dios yoba cahëxëni cabo, fariseobo, tihi cabá jochahuaxëni ca yoxa bëníquë Jesu qui; naa joni huëtsa ya inish cato; naa bënë ma ca ya tsamihacanish ca yoxa quiha. Bëxo tsi quiha nohiria bësojó tsi yoxa ja nimacaniquë.

⁴Jatsi Jesu qui ja chanicaniquë:

—Joni huëtsa, naa jahuë bënë ma ya quiha naa yoxa iquë pë. No jisqué ra. ⁵“Ja qui nohiria bá maxax niano. Namëhacati xo tocacanaibo” ii quiha Moisés yamabo jahuë yoba ó no. ¿Japa mia ti? ¿Jënhai naa yoxa yoati na? —i jaca niquë Jesu qui.

⁶Ja nëcacani quiha Jesu tanamaxëna. Jahuëcara ca ja pasomaha ca ja mëracascani quiha pë, ja qui quësocasquí na. Jatsi Jesu tëtohaca tsi mai tsi huishatsijahuaniquë jahuë mëtsisí no.

Quëbiyamaniquë Jesu.

⁷Jatsi,

—¿Japa naa yoxa? ¿Jënhai? —iriatsi jaca niquë pë.

Jaha tsi Jesu niiniquë chanixëna. Chanipama tsi,

—Jariapari ja qui maxax niati xo tsohuëcara ca jochayama cato ra —i jato qui ja niquë.

⁸Jatsi ja tëtotëquëhaca tsi mai tsi ja huishatëquëniquë. ⁹Jahuë chani nicapama tsi quiha huësti huësti tsi yoxa qui quësocanaibá jisbërianiquë. Jariapari bocaniquë yosibo. Jaquirëquë shinapaya bo bocaniquë. Jatsi jamëpistia tsi Jesu iniquë niihai ca yoxa ya.

¹⁰Jatsi Jesu niitëquëniquë.

—¿Jahuënia ni mi qui quësocanaibo, yoxa? Yama tsi xo toa mi qui quësocatsai ca huësti cato pa —i yoxa qui ja niquë.

¹¹—Yama a. Boyocaquë pa, Ibobá —i yoxá niquë.

Jatsi,

—Mi qui quës oyamaquia éa ri. Cata. Jaboqui rohari tsi jochayamahuë —i ja qui Jesu niquë.

Jodiobo qui Jesú joi mëranina

¹²Jatsi arati xobó ca nohiria bo qui Jesu chanitëquëniquë:

—Maí ca nohiria Huëa ca éa xo naa. Ea pi banahuahi tsi tsémó tsi coyamaxëhi quiha mato. Mato quinia bërohuaxëquia, naa Huëa é nori cato. Nohiria Bësomatí Ibo ca éa xo naa —nëa tsi ja nëcaniquë.

¹³Jatsi jodioba chama bá quëbiniquë:

—Mimë yoati tsi chaniqui mia pë. Mahitsa tsi xo toa mi yoahaina ra —iquiina.

¹⁴Jatsi,

—Emë yoati tsi ë chanipino tsi jari jabija xo noho chani ra, jahuënia ax ë joni ca ë cahëhai quëshpi na. Jasca, ë caxëhai ca cahëquia. Jama, jahuënia ax ë jonina, jahuënia tsi ë caxëhaina, tihi cabو cahëyamaqui mato ra. ¹⁵Ea ma cahëhai ca quëschuaqui mato, nohiria quiniá tsi ma shinahai quëshpi na. Ja tsi xo toa ë pasomaha tsi xo mato chani. Toca tsi nohiria qui quësoyamaquia. ¹⁶Quësöhë-pino tsi jabija tsi xo toa ë quësöhaina, ëmëpistia ax tsi ë quësoyamahai quëshpi na. Ea, ëa raanish cato, tihi caba tsi xo toa nohiria qui quësöhaina. ¹⁷Iriama tsi xo toa huësti roha ca joni jabija ca chanihaina. Oquë tsi xo dos. “Dos ca joni bo iti quiha” ɿiyamayamani mato yoba ra? “Jabija tsi xo dos ca joni ba chani, jasca ca ja chanicaquë no” ii quiha. ¹⁸Jabi ëa yoati chanihain ca huësti ca ëa xo naa. Ea yoati chanihain ca huëtsa tsi xo naa ëa raanish ca Jahëpa —nëa tsi jodioba chama bo qui Jesu nëcaniquë.

¹⁹Jatsi Jesu ja nicacaniquë:

—¿Jahuënia ni mi ipa ra? —iquiina.

Jatsi,

—Ea cahëyamaqui mato ra. Jasca, noho Jahëpa cahëyamaqui mato. Ea pi cahërohaquí tsi noho Jahëpa ma cahëquë aquë ra —i jato qui Jesu niquë.

²⁰Arati xobó tsi Jesu nëcani quiha nohiria bo tiisimahi na.

Nohiria parata biti caja tahë tsi nii ja ini quiha. Jasca, Jesu qui ja tsamiyamacani quiha, jari jahuë rësotí xaba tsëquëyamani quëshpi na.

“E caxëhai ca qui canoma xo mato” i Jesu nina

²¹Jatsi nohiria bo qui Jesu chanitëquëniquë:

—Caxëquia. E cano tsi ëa méraxëqui mato; mahitsa. Jatsi mato jocha ó tsi rësotëqui mato rë. Jabi ë cahai ca qui canoma xo mato —i ja niquë.

²²Jatsi,

—¿Jahuë chanihi ni sa? ¿Jamë ixëhi ni sa? ¿Jéniriahax “E cahai ca qui canoma xo mato” i ja a sa? —i jodiobo niquë.

²³Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—Maí ca nohiria bo xo mato. Jama, mana ax jonish ca ëa xo naa. Nëá racaqui mato. Nëá racayamahai ca ëa xo naa. ²⁴Jabija tsi xo

toa “Mato jocha ó tsi rësoxëqui mato” i ë ana. Xabahamati Ibo ë nori ca chahahuayamapihi tsi mato jocha ó tsi rësoxëqui mato ri —i jato qui Jesu niquë.

25 Jatsi,

—¿Tsohuëcara ni mia ra? —i nohiria bo niquë.

Jatsi,

—¿Jénahuariahax “Tsohuëcara ni mia” icanai pë? Rëquë rohari tsi mato ë yoani quiha. **26** Jari huëstima tsi xo toa mato yoati tsi ë yoahama cato, naa yoi ca ma acaina. Jama, ëa raanish cató ëa yoahai ca roha chaniquia. Emë yoati chaniyamaquia ra. Jabija tsi xo toa ëa raanish cato chani ra —i jato qui Jesu niquë.

27 Jabi jahuë Jahëpa Dios yoati tsi chanihi ja ini nori jodioba chama bá cahëyamani quiha.

28 Jaha tsi,

—Jihui ó tsi ëa, naa Nohiria Baqué namëxëqui mato ra. Namëxo tsi jaha ma pasohai ca Xabahamati Ibo ë nori ca cahëxëqui mato ra. Toatiyá tsi émë ax tsi ë yonocoyamahai ca cahëxëqui mato, Jahëpá ëa tiisimani ca jahuë bo roha ë yoahai quëshpi na. **29** E bëtá xo ëa raanish cato ra. Ea jisbériayamaxëhi quiha, ja qui jia ca ë aroha-arohahai quëshpi na —i ja niquë.

30 Nëcajano tsi quiha huëstima cabo Jesu qui chitiminiquë.

Paquëmahacahax cabo, yonati bo

31 Jatsi ja qui chitimihai ca jodiobo qui Jesu chaniniquë:

—E tiisimahai ca nicapihi tsi noho rabëtiria bo ixëqui mato ra.

32 Jabija ca cahëxëqui mato. Jocha quima mato paquëmaxëhi quiha jabija ca Chani —i ja niquë jodiobo qui.

33 Jatsi,

—Abraham yamaba chahitaxocobo xo noa ra. Yama tsi xo toa noqui yonahaina. ¿Jénahuariahax “Paquëmahacaxëqui mato” i mi na? —i Jesu qui jaca niquë.

34 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Mato parayamaquia. Jocha yonati tsi xo toa jatiroha ca jochacanaibo. **35** Jabi noitiria tsi xo yonati. Jahuë chama xobó tsi chitëroha-chitërohayamahi quiha, chama huëtsa qui ja iniahacamitsa iqui na. Jama, jamëri tsi xo chama baqué. Jahuë jahëpa xobó tsi chitëroha-chitërohahi quiha. Chama huëtsa qui iniahacatimaxëni quiha. **36** Jasca, jocha quima Dios Baqué mato tsëcarohapino tsi

shoma-shomaria ixëqui mato, naa chama baquë jascaria iquiina.
37 Jabija. Abraham yamaba chahitaxocobo xo mato iquia éa ri. Jama, jari mato qui yoi xo noho chani rë. Noho chani bicasyamaquí tsi éa acasqui mato pë. **38** Jatsi nicaparicana. Noho Jahépá éa jismani ca jahuë bo yoati chaniquia ra. Jama, toa chani nicacasyama xo mato pë, mato jahépá yoba nicacasquí na —nëa tsi jodiobo qui Jesu nëcaniquë.

39 Jatsi,

—Noho Jahépa yoi tsi xo Abraham yamabo ra —i jaca niquë.

Jatsi,

—Abraham chahitaxocobo yoi bo irohapiquí tsi jia ca ma aquë aquë ra, naa ja ani jascaria. **40** Jama, jaboqui éa acasqui mato pë, jabija ca mato qui é chaniquë no. Toca tsi Abraham yamabá ayamani quiha. **41** Jabi mato jahépa yoí acai ca jascaria ca aqui mato ra —i jato qui Jesu niquë.

Jatsi jodiobá quëbiniquë:

—Jia tsi no coniquë ra. Yoma bo ma xo noa. Noba Jahépa yoi tsi xo Dios ra —iquiina.

42 Jato Jesú quëbiniquë:

—Dios pi mato jahépa iirohano tsi éa ma noiquë aquë ra. Dios quima ax é joniquë ra. Emépistia tsi é joyamani quiha. Jama, Diós éa raaniquë. **43** ¿Jénahuariaxo é yoahai ca jahuë bo cahéyamacanai pë? Noho chani nicacasyama xo mato iquia. **44** ¿Tsayacanai? Yoshi-yoshiria tsi xo toa mato jahépa yoi ra. Mato jahépa jaha quëehai ca acasqui mato. Rëqué rohari tsi atti ibo ja ini quiha. Quiamisxéniria quiha. Jabija ca chanitimaxëni quiha. Jahuë jabi tsi xo quiamic-haina ra. Quiati ibo-iboria tsi xo toa ra. **45** Ja tsi xo toa jaboqui tsi jabija ca é chanino tsi éa chahahuayamaqui mato pë. **46** ¿Jénahuariahax tsi é qui ma quësona? Jocha yama ca éa xo naa. Jabija ca é yoano tsi ¿jénihax tsi é qui chitimiyamacanai? **47** ¿Tsayayamacanai? Dios Chani nicahi quiha Diós-na bo. Tocama xo mato rë. Dios baquë bo ma xo mato ra. Ja tsi xo toa Dios Chani nicayamaqui mato iquia —nëa tsi quiha jodiobo qui Jesu nëcaniquë.

Jesu quirëquë Abraham inina

48 Jatsi jodiobá quëbiniquë caxaquí na:

—Dios cahëtimaxëni ca carayana xo mia ra. Mia ri tsi xo toa yoshi jaya cato ra. ¿Jabija ma ni naa no yoahaina mia yoati na? —i Jesu qui jaca niquë.

49 Jatsi,

—Yoshi yama ca ëa xo naa ra. Chanipama tsi Noho Jahëpa oquëhuaquia ra. Jama, mato tsi xo toa ëa ocahuahaina pë. **50** Emë oquë bicasyama xo ëa; jama tobi quiha huëtsá ëa oquëhuacatsaina. Ea mëbicatsai ca tsi xo toa. **51** Nicaparicana. Mato parayamaquia ra. Rësopistiyamariaxëhi quiha noho chani nicacanaibo —nëa tsi jato qui Jesu nëcaniquë.

52 Jatsi jodiobá quëbiniquë:

—Jabija. Mia ri tsi xo yoshi jaya. Rësoniquë Abraham ra. Rësotoniquë Dios Chani yoanish cabo ri. Jama, “Rësotyamapistiariaxëhi quiha noho chani nicahai cato” ?i mi a pa?

53 ¿Abraham yamabo oquë ni mia pa? Ja rësoniquë ra. Rësotoniquë jaquiréquë ca Dios Chani yoanish cabo ri. ¿Jënahuaría raca jato oquë ca mi ina? —i jaca niquë.

54 Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—Emë ë oquëhuapino tsi iriama tsi xo noho oquë ra. Jama, noho Jahëpa tsi xo toa ëa oquëhuahai cato, naa noba Jahëpa ma quënahai ca jascaria cato. **55** Dios cahëyamaqui mato rë. Jama, Dios cahëhai ca ëa xo naa. “Dios cahëyamaquia” irohapihi tsi quiaxëni ca ë iquë aquë pë, naa quiaxëni cabo ma nori jascaria. **56** Jasca, ë johai ca xaba mato jahëpa Abraham yamabá jiscasni quiha. Jasca, ë noho ja pasoni quiha. E noho pasohi tsi ja rani-ranini quiha —nëa tsi jato qui Jesu nëcaniquë.

57 Jatsi jodiobá quëbitéqueniquë:

—Jari cincuenta años ma xo mia ra. ¿Jënahuaríaxo raca Abraham mijisni? —i Jesu qui jaca niquë.

58 Jatsi,

—Mato parayamaquia. Abraham conox pari no tsi ë iniquë ra —i Jesu niquë.

59 Jatsi jodiobá maxax bo topiniquë Jesu axëna. Jama, jato quima Jesu paxaniquë. Paxaxo tsi quiha jato arati xobo ja jisbayaniquë.

Bëco ca joni Jesú jënimahuanina

9 **1**Copama tsi quiha bëco ca joni Jesú jisniquë. Jahuë coni ca bari rohari tsi quiha bëco ja iniquë.

2Jatsi,

—¿Jënihax tsi bëco tsi ja coni? ¿Tsohuë jochani? ¿Naa joni ni? ¿Jahuë nabo ni? —i jaca niquë Jesu nicahi na.

³Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Jochayamaniquë naa joni. Jasca, jochayamaniquë jahuë nabo ri. Bëco tsi ja coniquë ra, ja jénimahuahacahai cató tsi Diós jahuë chama jismano iquish na. ⁴Jatsi éa raanish cato yonoco é ati xo. Dios bax yonocoti xaba tsi xo naa ra. Joxéhi quiha baquicha. Ja jono tsi yama tsi xo toa Dios bax é yonocoxéhaina. ⁵Jama, máí ca nohiria bo yahi tsi máí ca nohiria ba Huëa ca éa xo naa —nëa tsi quiha Jesu nëcaniquë.

⁶Chanihax mai tsi Jesú coshohaniquë. Coshohaxo tsi quiha jahuë quëyonó tsi matsa ja biqui-biquihaniquë. Jatsi matsacá tsi joni bëro ja sinoniquë. ⁷Sinohax,

—Siloé icanai cato ca jéné tsi bëchocota —i bëco ca joni qui Jesu niquë.

Jatsi joni caniquë. Bëchocohax tsi quiha ja taistëquëniquë. Jénima jahari ja joni quiha. ⁸Ja joquë tsi quiha ja tahé ca racacanaibo, toa joni cahëxëni cabo, tihi cabو ratëniquë.

—¿Parata bënaxëni ca tsahonish ca joni ma ni naa pa? —i jaca niquë.

⁹—¿Oca ma ni? —i jato rabë roha niquë.

Jatsi,

—Jama xo toa. Ja jisiria quiha —i nohiria huëtsa niquë.

Jatsi,

—Toa joni xo éa ra —i parata bënaxëni ca niquë.

¹⁰Jatsi,

—¿Jénahuariaxo raca mi bëro jénimahuahacaha pa? —i ja qui nohiria bo niquë.

¹¹Jatsi joní quëbiniquë:

—Tsohuécara ca, naa Jesu icanai cató matsa biqui-biquihauquë. Jatsi noho bëro ja sinoquë pa. Sinohax, “Siloé ca jéné tsi bëchocota” i é qui ja quë. Jatsi jéné qui é caquë. Bëchocohax é taisquë ra —i jato qui joni niquë.

¹²Jatsi,

—¿Jahuënia ni naa joni ra? —i nohiria bo niquë nicahi na.

—¿Jahuënia cara ca tia? Cahëyamaquia rë —i joni niquë.

¹³Jatsi bëco inish ca joni nohiria bá boniquë jodioba chama bo qui. ¹⁴Jabi joiti bari ja ini quiha, naa matsacá tsi Jesú joni bëro taismaquë no. ¹⁵Jatsi fariseobá, naa jodioba chama bá toa joni nicaniquë jato ri:

—¿Jënhuariahx mi taismahacaha sa? —iquina.

Jatsi joní quëbiniquë:

—Noho béró tsi matsa naa joní janaquë tsi ë bëchocoquë. Jaboqui taisquia ra —iquina.

¹⁶Jatsi,

—Dios cahéyamahi quiha naa joni ra. Joiti barí tsi yonocohi quiha pë —i jato rabë roha niquë.

Jama,

—Jistiria naa joní aquë ra. ¿Jënhuariaxo raca jochahuaxëni ca joní nëca ca jisti ana? Tonia Dios cahëhi quiha —i fariseobo huëtsa bo ni quiha.

¹⁷Jatsi bëco inish ca joni qui chama bo chanitëquëniquë:

—¿Japa mia ti? ¿Jënhai mia ri naa joni yoati na? ¿Tsohuë ni naa joni, naa mia taismahax cato? —i jaca niquë.

Jatsi taismahacanish cató quëbiniquë:

—Dios Chani yoati ibo tsi xo naa joni iquia —iquina.

¹⁸Jabi bëco ja iqui ca jodioba chama bá chahahuayamani quiha pë. Jaha tsi jahuë jahëpa, jahuë jahëhua, tihi cabio ja bënacaniquë jato nicaxëna.

¹⁹—¿Mato baquë ni naa? ¿Bëco tsi ja coni? ¿Jënhuahax tsi jaboqui taisti mëtsa ja iqui? —i jahuë nabo qui jaca niquë.

²⁰Jatsi jahuë nabá quëbiniquë:

—Noba baquë yoi xo naa. Jabija, bëco tsi ja coni quiha.

²¹¿Jënhuariahx ja taismahacaha sa? ¿Tsohuëcaracá taisamaha sa? Cahéyamaqui noa ra. Nicacana, shina coshi xo. Jamë xo mato ja yoano —i jahuë jahëpa niquë.

²²Nëca tsi jahuë nabo chanini quiha, jodioba chama bo qui raquëhi na. Jodioba catiti xobo quima ja niahacacasyamacani quiha. Jabi “Niahacati quiha tsohuëcara ca ‘Jaha no pasohai ca Xabahamati Ibo xo naa joni’ icanaina” i jodiobo ni quiha. ²³Jabi ja tsi xo toa “Shina coshi xo noba baquë. Nicacana” i jato qui jahuë nabo ni quiha. Jasca, arati xobo quima ja niahacacasyamacani quiha. ²⁴Jatsi jodioba chama bá bëco inish ca bënätëquëniquë:

—Quiayamahuë. Jochahuaxëni ca Jesu nori ca cahëqui noa ra —i ja qui chama bo niquë.

²⁵Jatsi,

—¿Oca ma ni? Cahéyamaquia. Jabi bëco ca joni ë iquë; jaboqui taisquia ra —i bëco inish ca niquë.

26Jatsi,

—¿Jénahua mi bax jahuaha? ¿Jénahuaxo tsi mia ja taismaha? —i tēquë chama bo niquë.

27Jatsi bëco inish cató jato quëbitëquëniquë:

—Ja aca mato ë yoaquë ra. ¿Ea ma nicayamacana? ¿Tonia jahuë rabëti bo manëcaskanai pa? —iquiina.

28Jatsi toa joni ja raahacaniquë pë:

—Jesu rabëti xo mia pë. Jama, Moisés yamabo banahuacanaibo xo noa. **29**Moisés yamabo qui Dios chanini ca cahëqui noa. Naa Jesu cahëyamaqui noa. Tsohuëcara quima jahuë chama ja bini cahëyamaqui noa —i ja qui jaca niquë.

30Jatsi joní jato quëbiniquë:

—Anomaria tsi xo toa naa joní acana. Noho bëro ja jiahuaquë ra. Jama, ¿jahuënia ax ja joni ca cahëyamacanai pa? **31**Jochacanaibo nicayamahi quiha Dios ra. Jama, ja qui aracanaibo, jahuë yoba bo nicacanaibo, tihi cabو nicahi quiha. **32**Mai nëhohuahacanitiya rohari tsi bëco conish ca jënimahuahacahai ca nicahama ini quiha. **33**Dios quima joyamarohapihi tsi atti mëtsama naa joni iquë aquë ra —nëa tsi bëco inish ca nëcaniquë jodiobo chama bo qui.

34Jatsi,

—Jochahuaxëni mi coniquë ra. ¿Noqui tiisimahi ni mia pa? —i jaca niquë. Jatsi quiha jato arati xobo quima toa joni ja niacaniquë pë.

Bëco cabو jascaria xo jochacanaibo

35Jabi jato arati xobo quima ja niahacani ca Jesú nicaniquë.

Nicaxo tsi quiha joni mërahi ja caniquë. Bichi tsi quiha,

—¿Nohiria Baqué qui chitimihai? —i ja qui Jesu niquë.

36Jatsi joní quëbiniquë:

—¿Tsohuë ni toa, Taitá? Toa joni qui chitimicasquia ra —iquiina.

37Jatsi,

—Mi jisquë ra. Ja tsi xo toa mi bëta chanihai cato —i Jesu niquë.

38—Chitimiquia, Ibobá —i joni niquë.

Jatsi Jesu bësojó tsi quiha ja mënинiquë.

39Jatsi Jesu chaniniquë:

—Naa mai qui ë joniquë nohiria ba jocha bërohuaxëna. Bëco cabو, naa jochacanaibo mëbicasquia ra, xabahamati quinia ja jiscano. Jama, ëa iqui tsi bëconayoicani quiha “Bëco yama xo noa” icanaibo. Jato jocha jisyamacani quiha rë —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

40Jatsi,

—¿Bëco ni noa pa? —i toa ca chama rabë roha bo niquë, ja yoani ca nicahax na.

41Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Jabija ca cahëyamarohapihi tsi quësohacatima ma iquë aquë. Jama, tobi mato jocha rë, “Bëco yama xo noa” ma iquii iqui na —nëa tsi quiha Jesu nëcaniquë jato qui chanihi na.

Oveja panë chani

10 ¹—Mato parayamaquia —i Jesu niquë—. Oveja yomaxëni ca tsi xo toa oveja panë caiti qui jicoyamahai cato. Iti huëtsá tsi matarahi quiha pë. ²Jama, panë caiti qui jicohi quiha oveja ototi ibo. ³Ja jono tsi quiha ja bax caiti japécahi quiha panë obëso cato. Jicoxo tsi jato janë tsi jahuë oveja bo quënahi quiha. Jabi iboba joi cahëhi quiha oveja bo. Quënaxo tsi cacha jato rëquëninihi quiha. ⁴Paquëmahax jato bëbo cahi quiha ibo. Jatsi, banahuacani quiha jahuë oveja, jahuë joi cahëquí na. ⁵Joni huëtsa banahuayamacani quiha. Ja quima jabacaxëcani quiha jahuë joi cahëyamahi na —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

⁶Naa chani pistia Jesú yoaniquë nohiria bo mëbixëna. Jama, ja yoani ca nohiria bá cahëyamani quiha.

Ototi Ibo jiaxëni cato

⁷Jatsi quiha jahuë chani Jesú bërohuaniquë ja cahëyoicano. Ja nëcani quiha:

—Mato parayamaquia. Oveja panë Caiti ca ëa xo naa ra.

⁸Yomaxëni cabو jascaria tsi xo ëa bëbo bëcanish cabو, naa mahitsa ca tiisimacanaibo. Jato qui nicayamahi quiha noho oveja yoi bo. ⁹Jabi Caiti xo ëa ra. Xabahamahacaxëti xo toa tsahuëcara ë noho jicoti cato. Jahá bësoxëquia. Toa shomahuaxëhi quiha Dios. Yamaxëhi quiha toa ja naris-haina iquia.

¹⁰Jama, oveja yomahi johi quiha yomaxëni cato. Joxo tsi oveja namëhi quiha. Quëyohi johi quiha rë. Jabi tocahi quiha mahitsa ca tiisimacanaibo pë. Jama, ëa ti tsi xo toa nohiria bësomahi johaina, ouquë tsi ja bësocano iquish na. ¹¹Jabi oveja ototi ibo jiaxëni ca ëa xo naa. Emë aapiquia oveja bax natı. ¹²Jama, oveja jisbëriahи quiha yonati, johai ca cama jisi na. Jishopë, jato obëso ca ma xo toa. Oveja ibo ma quiha. Ja jabano tsi oveja pihi quiha camano.

Jatsi jato pacanamahi quiha rë. ¹³Jasca, parata quëshpi roha yonocohi quiha yonati. Oveja noiyamahi quiha rë. Jabi ja tsi xo toa jabahi quiha yonati, cama joquë no. ¹⁴⁻¹⁵Jama, oveja ó bësoti jiaxëni ca éa xo naa. Noho oveja cahëquia, naa éa noho Jahépá cahëhai jascaria. Jascaria, éa cahëcani quiha noho oveja, naa noho Jahépá é cahëhai jascaria. Oveja bax émë aapiquia nati. ¹⁶Jasca, oveja huëtsa bo jaya xo éa ra. Carayana ca nohiria bo ca xo. Jato ri rëquëninixëquia. Noho joi qui nicacaxëcani quiha jato ri. Jatsi huësti ca nohiria maxo icaxëcani quiha jodiobo, carayanabo tëquë. Huësti ca ototi ibo jayacaxëcani quiha.

¹⁷Jabi éa noihi quiha noho Jahépá, oveja bax nati émë é acai iqui na. Rësohax bësotëquëxëquia. ¹⁸Jabi yama tsi xo toa jahuë chamá tsi éa namëti mëtsa cato. Jama, caxacanaibo qui émë aquia nati. Noho chamá tsi émë aquia nati. Jasca, noho chamá tsi bësotëquëxëquia. Jabi noho Jahépá éa raaniquë nohiria bo bax nati —nëa tsi quiha nohiria bo qui Jesu nëcaniquë.

¹⁹Jatsi Jesú yoani ca iqui tsi jodiobo mapëxënaniquë. Rabë ca shinahai ca ja jayacani quiha Jesu tahëxo na. Jatsi,

²⁰—Yoshi jaya xo naa joni ra. Yoyoxëni quiha. ¿Jéniriaxо raca ja qui nicacanai pë? —i jodio huëstima cabo niquë.

²¹Jama,

—Nëca tsi chaniti mëtsama xo yoshi jaya cato ra. ¿Jénahuariaxо raca yoyoxëni cató joni bo taismana? —i jodiobo tëxë bo niquë ja yoati na.

Jodiobá Jesu chahahuayamanina

²²Jabi Jerusalén tsi quiha jodiobo mani iniquë. Dios qui jamë aquëquëti fiesta ja ini quiha. Jatiroha ca xénipá tsi quiha naa fiesta ja i-ipaoconi quiha, matsityá no. ²³Toatiyá tsi quiha arati xobó tsi co-cohi Jesu iniquë, naa Salomón Portal icanai cató no. ²⁴Co-cojano tsi quiha jodioba chama bo ja qui quëtsoniquë ja qui chanicatsi na.

—¿Jaha no pasohai ca Xabahamatí Ibo ni mia sa? Bëro tsi noqui yoahuë. Yosanaqui noa ra. ¿Jénino noqui yoahai sa? —i Jesu qui jaca niquë.

²⁵Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—Mato é yoahitaquë ra. E yoauquë tsi éa chahahuayamahitaquë mato pë. Ea yoati tsi jabija ca chanihi quiha é acai ca jisti

bo. Jabi naa jisti bo aquia noho Jahëpa chamá no. ²⁶Jama, éa chahahuayamaqui mato rë, noho oveja ma nomari iqui na. ²⁷Noho joi nicahi quiha noho oveja yoi bo. Jasca, noho oveja bo cahéquia. Ea banahuacani quiha. ²⁸Jasca, jato bëso-bësopaomaxëquia. Bënotimaxëni ca xo. Jabi yama tsi xo toa é quima jato tsëcati mëtsa cato ra. ²⁹Jabi é qui jato noho Jahëpá aniquë, jato ó é bësono. Jatiroha cabo oquë tsi xo noho Jahëpa ra. Jabi yama tsi xo toa noho Jahëpa quima jato tsëcati mëtsa cato iquia. ³⁰Jasca, éa, noho Jahëpa, tihi ca tsi xo huësti roha cato —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

³¹Jatsi pë jodiobá maxax bo topitëquëniquë axëna.

³²Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—Jisti huëstima cabo é aquë mato bax na jisti. Ja acacaniquë noho Jahëpa chamá no. ¿Jëni ca jisti jiaxëni ca quëshpi tsi éa acascanai pë? —iquina.

³³Jatsi quiha jodiobá quëbiniquë:

—Mi acai ca yonoco jia ca quëshpi tsi mia acasyamaxo noa; jama Dios mi ocahuahai quëshpi ja nori. Yoi tsi xo toa mi chanihaina ra. Jasca, Dios manëcasqui mia pë, joni roha mi nori —i jaca niquë.

³⁴Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Yoi ma xo é chanihana ra. Quënëhacanish cabo ó tsi “dios bo” mato rëquëyamabo quënahacani quiha, “Dios bo xo mato” i jato qui Dios quë no. ³⁵Quiayamahi quiha Dios Chani ra. “Dios bo” ja quënahacani quiha, naa Dios Chani bicanish cabo. Dios bo xo nohiria tëquë; jahuë jabi ja jayacanai iqui na. ³⁶Japi “Dios baquë xo éa” iti mëtsa xo éa ri ra. Jabi noho Jahëpa Diós éa biha ca tsi mai qui éa ja raaniquë. Jatsi, ¿jénahuariahax raca “Dios ocaguaqui mia pë” i é qui ma na, “Dios Baquë xo éa” i é quë no? ³⁷Noho Jahëpa yonoco pi é ayamano tsi éa chahahuayamacana. ³⁸Jama, jahuë yonoco pi é ano tsi é acai ca jisti bo chahahuacana, é qui ma chitimiquë mari. Noho jisti bo chahahuapiquí tsi é nohó Jahëpa iquiina, jahá é iquiina, tihi cabo cahëxëqui mato tia —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

³⁹Jatsi Jesu qui ja tsamítëquëcascaniquë namëxëna. Jama, jato quima ja paxaniquë ra. ⁴⁰Paxahax tsi quiha ani Jordán Jesú shitaniquë. Shitahax toa tsi quiha, naa jariapari ca Juán nohiria bo ashimani cató tsi ja chitëniquë. ⁴¹Toatiyá tsi quiha Jesu qui huëstima cabo bëcaniquë.

—Jisti bo Juán ayamaniquë. Jama xo naa joni ra. Ariahi quiha ra. Naa joni yoati tsi jabija ca Juán yoani quiha —i nohiria bo niquë.
 42 Toá tsi quiha huéstima cabo ja qui chitiminiquë.

Lázaro rësonina

11 1 Jabi iquihi quiha Lázaro iniquë rë. Betania yacatá tsi ja racani quiha jahuë yoxacabo ya; naa María, Marta, tihi cabو ya. 2 Jabi Iboba tahë qui perojomë japanish ca María tsi xo naa. Jasca, jahuë boó tsi María Jesu tahë masani quiha. Toatiyá tsi iquihi jahuë jonica ini quiha. 3 Jaha tsi quiha Jesu qui jahuë yoxacabá chani raaniquë:

—Iquihi quiha mi rabëtiria rë, Ibobá —iquiina.

4 Jato chani nicahax,

—Iquihi quiha Lázaro rë —i Jesu niquë jahuë rabëti bo qui—. Jama, rës oyamaxëhi quiha. Iquihi quiha, jia tsi Dios yoati tsi nohiria bo chanino iquish na. Dios Baqué oquë jismahacati xo jahá no —i ja niquë.

5 Jabi Marta, jahuë noma María, Lázaro, tihi cabو Jesú noini quiha. 6 Jabi Lázaro iquihai ca yoati tsi nicahax jato xobo qui Jesu cayamatapiniquë pa. Jari dos bari no tsi quiha ja chitëniquë ja ini cató no.

7 Jaquiréquë quiha,

—¿Jahari jodioba mai qui canomani, naa Lázaro racahai ca qui?
 —i jahuë rabëti bo qui Jesu niquë.

8 Jatsi jahuë rabëti bá quëbiniquë:

—Mia manacani quiha pë jodioba chama bo. Maxaxá tsi mia acascani quiha pë. ¿Jahari catéquëhai pa? —iquiina.

9 Jatsi Jesú jato quëbiniquë:

—Jabi Diós éa raaniquë jahuë yonoco ati. Jari jatihuahama xo noho yonocoti xabaca ra. Jasca, yama tsi xo toa éa ati mëtsa cato jaboqui. Jari jatihuahama quiha noho yonocoti xabaca iquia.

10 Jama, Dios bax noho yonocoti xaba jatiquë tsi é qui tsamixëhi quiha é qui caxacanaibo —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

11 Jatsi,

—Oxa xo Lázaro rë. Jaha bësomahi caquia ra —i jato qui ja niquë.

12 Jatsi,

—Oxapihi tsi chamaxëhi quiha tia, Ibobá —i jaca niquë nicahax na.

¹³Jama ja rësohitaha yoati tsi Jesu chanihi ini quiha. Jama, Lázaro oxahai ca ja quëscahuacani quiha; oxajano mari. ¹⁴Jatsi bëroria tsi jato qui Jesu chaniniquë:

—Nahitaquë Lázaro rë. ¹⁵E qui jia tsi xo ja bëta ë yamahitahana ja rësoquë no. Ja iqui tsi oquëxëhi quiha ë qui ma chitimihaina ra. ¿Jisi canomani? —i jato qui ja niquë.

¹⁶Jatsi,

—¿Jesu ya canomani, ja bëta rësoti? —i Tomás niquë jahuë rabëti bo qui.

Nohiria Bësomati Ibo

¹⁷Betania qui cahëxo tsi quiha naama, cuatro bari no tsi ja maihuahacani nori ca Jesú nicaniquë. ¹⁸Jabi Betania basima Jerusalén ini quiha. Cariama quiha; una hora nama. ¹⁹Jaha tsi Jerusalén ax huëstima ca jodiobo bëcaniquë, Marta, María, tihi cabو bëpasimaxëna, jato jonica rësohitaha iqui na. ²⁰Jatsi Jesu johai ca Martá nicaniquë. Nicaxo tsi quiha Jesu bëchahi ja caniquë. Cayamaniquë María. Xobó tsi ja chitëni quiha. ²¹Jesu bëchahax,

—Néá pi mi rohano tsi noho jonica rësoyamaquë aquitaquë rë, Ibobá. ²²Jabi jaboqui jahuëcara ca Dios mi bënähai ca mi qui axëhi quiha tia —i Jesu qui Marta niquë.

²³Jatsi,

—Bësotëquëxëhi quiha mi jonicate ra —i Jesu niquë.

²⁴—Jabija; toca xo tia. Jaroha ca barí tsi bësotëquëxëhi quiha, naa jatiroha cabو bësotëquëxëquë no —i Marta niquë.

²⁵Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Rësonish cabو Bësomati Ibo ca ëa xo naa ra. Jabi bësotëquëxëhi quiha ë qui chitimihai ca bësoyama cato. ²⁶Bëso-bësopaoxëhi quiha tsuhuecara ca ë qui chitimihai cato. Dios quima aquëquëmahacatimaxëni ixëhi quiha. ¿Jabija ma ni, Martá? —i ja qui Jesu niquë.

²⁷Jatsi,

—Jabija xo ra, Ibobá. Dios Baquë, naa nohiria bo jaha pasohai ca Xabahamati Ibo ca mia xo naa —i Marta niquë.

Jesu aranina

²⁸Chanihax jahuë noma bënähi Marta caniquë. Cahax,

—Joquë Maestro ra. Mia jiscatsi quiha —i ja qui Marta niquë, baxëxhi na.

²⁹Nicahax joitapi María niquë Jesu qui caxëna. ³⁰Jari yaca
cacha Jesu ini quiha, naa Marta ja bëchani cató no. ³¹Jabi María
jisbayahai ca jisi tsi toá ca jodiobá banahuaniquë jato ri, naa xobó
ca María bëpasimacanaibo. Ja banahuacani quiha, Lázaro maí tsi
ja aracatsai quëscaguaquí na. ³²Jatsi Jesu qui María cahëniquë.
Cahëhax jatahë tsi quiha ja mëniniquë. Jatsi,

—Nëá pi mi rohano tsi noho jonica rësoyamaquë aquitaquë rë,
Ibobá —i María niquë.

³³Araconaniquë María rë. Ara-araniquë ja bëta bëcanish ca
jodiobo ri. Jaha tsi Jesu cohuërianiquë.

³⁴Jatsi,

—¿Jahuënia ni jahuë mai? —i Jesu niquë.

—Jisi jopa —i jaca niquë.

³⁵Jatsi aratsi Jesu niquë jaa ri. ³⁶Jatsi,

—Tsayacapa. Lázaro ja noini quiha —i jodiobo niquë.

³⁷Jatsi,

—¿Bëco cabó ja taismayamayamani? ¿Tonia rësohai quima
Lázaro jënëmati mëtsa ja iyamayamahitaha? —i huësti huësti ca
niquë.

Lázaro bësotëquëmahacanina

³⁸Cohuëriahax Lázaro mai qui Jesu caniquë. Jabi macaná ca
quiní tsi ja maihuahacani quiha. Jasca, jahuë maiquini qui maxax
chahitaxëni tarahacani quiha japati. ³⁹Jatsi,

—Tori maxax taracana —i nohiria bo qui Jesu niquë.

Jatsi,

—Pisi quiha, Ibobá. Ja rësohitaquë. Cuatro bari tsi quiha —i ja
qui Marta niquë, naa rësohitahax cato yoxacato.

⁴⁰Jatsi Jesú quëbiniquë:

—“E qui chitimipití tsi Dios chama jisxëqui mia ra” ¿iyama mi
qui è a? —iquiina.

⁴¹Jatsi nohiria bá bahama maxax taraniquë. Jatsi nai qui Jesú
tsayahaca tsi jahuë Jahëpa qui ja chaniniquë:

—Ea nicaqui mia, noho Jahëpá. Ja quëshpi tsi “Gracias” iquia.

⁴²Ea mi nicarohahai ca cahëquia. Jama, naa nëá ca niicanai ca
nohiria bax bëro tsi è chaniquë, èa mi raani ca ja cahëcano —nëa
tsi jahuë Jahëpa qui Jesu nëcaniquë.

⁴³Jatsi Jesú quënaniquë:

—Huajahuë, Lazaró —iquiina.

⁴⁴Jatsi rësonish ca Lázaro huajaniquë. Raití tsi jahuë tahë bo, jahuë mëquë bo, tihi cabو yabohacani quiha. Jasca, jahuë mapo ri yabohacani quiha raití no. Jatsi,

—Yaboco ca mëristsacana. Ja cano ra —i jato qui Jesu niquë.

Jodioba chama bá Jesu acasnina

Mateo 26.1-5; Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2

⁴⁵Jabi Jesú ani ca huéstima ca jodioóbá, naa María jisi bëcanish cabá jisniquë. Jisi tsi quiha ja qui ja chitimicaniquë. ⁴⁶Jama, jato huéstí huéstí cabó bocaniquë Jesú ani ca yoati tsi fariseobo qui yoaxëna. ⁴⁷Jatsi arati ibo ba chama bo, fariseobo, tihi cabó jato jodioba chama bá quénaniquë, jato bëta chaninaxëna.

—¿Jénahuariaxëhi ni noa rë? Jisti yoi bo aqui quiha naa joni ra. ⁴⁸Naa joni pi no jénéyamano tsi chahahuaxëhi quiha nohuria tèquë pë. Naa Jesu pi ja chahahuacano tsi joxëhi quiha romanoba soldado bo tonia, noba arati xobo potasxëna. Jatsi noqui quëyocaxëcani quiha ra tonia —nëa tsi chama bo nëcaniquë.

⁴⁹Jatsi chanitsi jato huéstí ca niquë, naa Caifas icanai cato. Jabi toa xëni no tsi quiha jato arati ibo-iboria ja ini quiha. Jatsi,

“Huajahuë, Lazaró” i Jesu nina

—¿Jénahuariacascanai pë? ⁵⁰Oquë tsi xo huësti ca joni nohiria bo bax rësöhaina iquia. ¿Jesu tahëhax tsi quëyohacaxëti ni noba maí ca nohiria bo ra? Ja rësono iquia —nëa tsi jato qui Caifás nëcaniquë.

⁵¹Jabi jamë yoi tsi chama Caifás chaniyamani quiha. Jama, toa xëni no tsi quiha arati ibo ba chama ja ini iqui tsi Dios quima jahuë chani joni quiha. Ocapixëti ca jahuë bo ja chanini quiha. “Noqui jodiobo ratixëhi quiha naa joni ra nati” i ja ni quiha.

⁵²Jasca, “Dios xocobo, naa pacanamahacanish ca carayanabo ri catiaxëhi quiha, huësti ca nabo amaxëna” i ja ni quiha. ⁵³Jaha tsi toa bari rohari tsi jodioba chama bá Jesu acasni quiha pë.

⁵⁴Japi nohiria xérëqué tsi quiha bëro tsi Jesu coyamani quiha. Toa chama bo iqui tsi quiha jodioba mai ja jisbayani quiha. Jisbaya tsi xaba basima ca qui ja cani quiha chitëxëna. Toá tsi quiha Efraín icanai ca yacatá tsi ja chitëniquë jahuë rabëti bo ya.

Pascua fiesta chitahénina

⁵⁵Jabi basima jodioba pascua fiesta ini quiha. Jabi fiesta chitahënox pari no tsi huëstima ca nohiria Jerusalén qui bocaniquë jianati jabi axëna. ⁵⁶Arati xobó tsi catihax Jesu yoati tsi ja chaninabéquicaniquë. Jesu mërahi ja icani quiha. Nicahi tsi,

—¿Japa? ¿Pascua fiesta qui joyamahi ni Jesu? —i nohiria bo niquë jiscascanina.

⁵⁷Jabi jodioba chama bá Jesu bicasniquë pë ja qui tsamicasquí na. Jaha tsi,

—Jesu jono tsi noqui yoacaxëcahuë —i nohiria bo qui jaca niquë.

Perojomé tsi Jesu tahë ashimahacanina

Mateo 26.6-13; Marcos 14.3-9

12 ¹Toatiyá tsi quiha pascua fiesta tséquëti basima iniquë. Seis bari tsi chitahëpaima ja ini quiha. Jatsi Betania qui Jesu caniquë, naa Lázaro xobo qui, naa Jesú bësotëquëmani ca joni xobo qui. ²Toa ax tsi quiha Jesu bax oriquiti shomahuahacaniquë. Jato taahi María ini quiha. Jasca, Jesu ya oriquihi Lázaro ini quiha jaa ri. ³Jatsi nardo icanai ca perojome copixëni cató tsi quiha Mariá Jesu tahë ashimaniquë. Ashimaxo tsi quiha jahuë boó tsi jahuë tahë ja masaniquë. Jatsi xobó tsi jahuë chopish rëamëni quiha. ⁴Jatsi Judas Iscariote, naa Jesu rabëti chaniniquë. Jabi jodioba chama bo qui Jesu mëanish ca ja ini quiha. Jatsi,

5—¿Jénixo tsi naa perojome iniayamahaca pa? Copixëni quiha. Ja iniahacarohapino tsi huéstima ca parata no biquë aquë rë, noitiria cabo ati ra —i ja niquë.

6 Jabi næca tsi Judas chanini quiha, parata yomaxëni ca ja ini quëshpi na. Noitiria cabo ja noiyoiyamani quiha. Jasca, Jesu rabëti ba parata obëso ca ja ini quiha pë. Jaha bësoquí tsi quiha ja yomapaoni quiha.

7 Jatsi Jesu chaniniquë:

—Jénëmayamacana. Noho maihuati xaba bax yoxá ano. 8 Mato bëtarohaxëhi quiha noitiria cabo. Jama, mato bëtayamarohahai ca ëa xo naa ra —i ja niquë.

9 Jatsi Betaniá ca Jesu ini ca Jerusalén ca nohiria bá nicaniquë. Nicahax toa tsi quiha ja bocaniquë Jesu jisi na. Nohiria tirixëni quiha. Jasca, Lázaro ri, naa bësotëquëmahacanish ca ja jiscascani quiha. 10 Jaha tsi Lázaro ri arati ibo ba chama bá acasníquë. 11 Jabi Lázaro bësotëquëmahacani iqui tsi huéstima ca jodiobá jato rëquëniniti ibo bo jisbériani quiha Jesu banahuaxëna. Jisbëria tsi quiha Jesu qui chitimitsijaca-niquë.

Jerusalén qui Jesu jiconina

Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40

12 Huëaquë tsi quiha Jerusalén qui Jesu johai ca nohiria bá nicaniquë, naa pascua fiesta bëcanish cabo. 13 Nicaxo tsi quiha xëbini pëhi jascaria cabo ja bicaniquë bahi poohati. Bichi tsi quiha Jesu bëchahi ja bocaniquë. Jatsi quënatsi nohiria bá huaniquë:

—Jia xo Dios. Shomahuahaca ca tsi xo naa Iboba jané tsi johai cato ra. Noqui Israél caba chama-chamaria Diós shomahuano ra —i jaca niquë.

14 Jatsi quiha Jesús burro biniquë. Bichi tsi jacacha ja tsahoni quiha, Quënëhacanish cabá yoani jascaria. 15 “Mato chama-chamaria qui raquéyamacana, Israél ca nohiria bá. Burró tsaho joxëhi quiha pa” i Quënëhacanish cabo ni quiha. 16 Jabi toatiyá tsi toa quënëni ca Jesu rabëti bá cahëyamani quiha, naa toca tsi Jerusalén qui ja jicohai yoati na. Jama, nai qui ja tërohacaquë tsi Jesu yoati ja quënëhacani ca ja shinatapicani quiha. Jabi Quënëhacanish cabó jatihuahacani quiha toca tsi Jerusalén qui ja jicoquë no.

17 Jasca, Jesu ya huéstima ca nohiria bo ini quiha maiquini quima Lázaro ja quënaquë no. Toa xo tsi quiha Lázaro ja

bësotëquëmani ca ja tsayacani quiha. Tsayaxo tsi quiha Jerusalén ca nohiria bo ja yoacani quiha. ¹⁸Jabi ja tsi xo toa huéstima ca nohiria bëchahi bocaniquë, Jerusalén qui Jesu jicoquë no. ¹⁹Jatsi chaninabéquitsi quiha jodioba chama bo niquë:

—¿Jénahuaraxëhi ni noa pë? ¿Tsayacanai? Ja qui jabacani quiha nohiria tēquë pë —iquiina.

Carayanabo Jesu qui jonina

²⁰Jabi Jerusalén qui bëcaniquë carayanabo. Rabë roha quiha. Pascua fiesta ati ja bëcaniquë jato ri. ²¹Felipe qui basimahax, —Jesu jiscasqui noa, Señór —i quiha jaca niquë ja qui. ²²Jatsi Andrés yoahi Felipe caniquë. Jatsi Jesu qui ja bobëquicaniquë yoaxëna. Jatsi carayana bëcanai ca ja yoacaquë tsi quiha ²³Jesú quëbiniquë:

—Joquë hora ra, naa Nohiria Baquë oquënaxëquë no. ²⁴Mato parayamaquia. Saihuayamaxëhi quiha trigo bëro, maí tsi ma banayamaquë no. Jascaria, Dios xocobo paxa bo sainox pari no tsi rësoparixëti xo Nohiria Baquë. E namëhacaxëti quiha. ²⁵Parayamaquia. Quëyohacaxëti xo jahuë shina noixëni cato. Jama, xabahamahacaxëti xo toa jahuë shina noiyamahai cato. Bëso-bësopaoxëhi quiha toa. ²⁶Ea banahuaxëti xo tsohuécara è bax yonococatsaina iquia. Jatsi nai qui è térohacano tsi è bëtaxëhi quiha noho yonoco acai ca ri. Tsohuécara pi è bax yonocono tsi toa oquëhuaxëhi quiha noho Jahëpa ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Ja rësohai ca yoati tsi Jesu chaninina

²⁷—Jaboqui shina-huëjënaquia rë. ¿Jénixëhi ni éa rë noho Jahëpa qui? “Naa tënëti xaba quima éa tsécahuë ra, noho Jahëpá” ¿ixëhi ni éa sa? Iyamaxëquia. E tënëxëti xo rë. Ja tsi xo toa è joni quiha mai qui. ²⁸E tënëhai cató tsi mi oquë jismahuë, noho Jahëpá, jia tsi nohiria bá mia oquëhuano iquish na —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Jatsi naipá ca joi chaniniquë:

—Noho oquë è jismaquë. Noho oquë jismatëquëxëquia mi rësoquë no —i naipá ca joi niquë.

²⁹Jabi naipá ca joi toá ca nohiria bá nicaniquë. Nicahax,

—Térëjaquë pa —i jaca niquë.

Jama,

—Ja qui ángel chaniquë pa —i huëtsa bo niquë.

³⁰Jatsi Jesu jato qui chaniniquë:

—Chaniyamaquë toa joi ë nicati quëshpi na. Jama, mato bax ja chaniquë ra. ³¹Jaboqui quësohacaxëti xo chahahuayamacanaibo. Jasca, jaboqui bëbohacaxëti xo maí ca nohiria yonamisxëni ca Satanás. ³²Jabi cruzó tsi namëhacaquí tsi nohiria tèquë ë qui bëxëquia —i Jesu niquë.

³³Jabi nëca tsi Jesu chaniniquë ja rësohai ca quinia jismaxëna.

³⁴Jatsi nohiria bá quëbiniquë:

—Jaha no pasohai ca Xabahamati Ibo yoati tsi chanihi quiha Quënëhacanish cabo; “Bëso-bësopaoxëhi quiha Cristo” iquiina. Jatsi, ejënhuariahax raca “Namëhacaxëti xo Nohiria Baqué” i mi na? ¿Tsohuë ni naa “Nohiria Baqué” i mi aina? ¿Xabahamati Ibo jascaria ni? —i jaca niquë.

³⁵Jatsi quiha Jesú quëbiniquë:

—Huëa ca éa xo naa. Mato bëta naamayama-xëquia. Jaboqui tsi xo toa noho chani chahahuati xabaca ra. Jaboqui chahahuacana, jocha tsémó mato bëbomitsa iqui na. Jabi jahuë quinia cahëyamahi quiha tsémo ó cohai cato. ³⁶Huëa ca jayaquí tsi chahahuacana, jahuë xocobo manëxëna —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Jaquirëquë jato Jesú jisbayaniquë. Jisbaya tsi ja jonëni.

Jodioba chama bá chahahuayamanina

³⁷Jabi huéstima ca jisti bo Jesú aniquë nohiria bo bësojo xo na. Mahitsa quiha. Jisxo tsi quiha jari Jesu ja chahahuacasyamacani quiha. ³⁸Jasca, jatihuahacati Isaiás quënëni ca ini quiha, naa,

“Yama tsi xo toa no yoahai ca chani chahahuahai cato, Ibobá.

Mahitsa jato qui Dios chama jismahacaquë rë”

i ja quënëni ca nina.

³⁹Jabija, chahahuatimaxëni ja icani quiha rë, Diós jato bëro bëcohuani iqui na. Jabi toca tsi Isaías yamabá quënëni quiha.

⁴⁰“Diós jato bëcohuani quiha.

Jato shina ja quëstohuariajahuani quiha, jabija ca ja
jisymacano, jato shinaná tsi ja cahëyamacano.

Jasca, Dios quiria ja bësoramacano, jato jocha ja masano iquish na”
i ja ni quiha.

⁴¹Jabi toca tsi Isaías yamabó chaniniquë ra toatiyá tsi Jesu oquë
ja jisni iqui na. Jesu yoati tsi ja chanini quiha.

42 Jama, jari huéstima ca jodiobá Jesu chahuaniquë. Jama, chahahuahax ja pasicaniquë pë, fariseobo, naa jato rëquéniniti ibo bo qui raquéhi na. ¿Jato catiti xobo quima ax ja niahacacasyamacani ma ni? **43** Jishopë. Nohiria bá jato oquéhuahai ca ja noicani quiha. Jato qui iriama Diós acai ca oquë ca ini quiha.

Jato pasomaha Jesu chaninina

44 Jatsi joi pistiamá tsi quiha nohiria bo qui Jesu chaniniquë:
—Ea chahahuaquí tsi noho Jahëpa ri, naa éa raanish ca chahahuayoiqui mato ra. **45** Jasca, éa tsayaquí tsi éa raanish ca jisqui mato. **46** Jasca, maí ca nohiria Huëa ca éa xo naa. Mai qui é joni quiha, tsémo ó tsi é qui chitimihai ca chitéyamano iquish na. **47** Jabi noho chani nicacasyamacanaibo qui jaboqui quésoyamaxëquia. Jaboqui nohiria bo xabahamahi é joniquë, ténètiya qui jato raahi mari. **48** Jama, jaroha ca barí tsi quiha noho chaní tsi quésohacaxëti xo toa noho chani nicayamacanaibo, éa biyamacanaibo. **49** Jasca, jaboqui é chanino tsi é quima joyamahi quiha é yoahaina. Noho Jahëpa quima quiha. Noho Jahépá yoani ca mato qui é yoaquë ra. Noho chani ma xo. **50** Jasca, nohiria bësobësopaomaxëhi quiha noho Jahëpa yoba bo ra. E chanihai ca tsi xo toa é qui noho Jahépá yoahana ra —nëa tsi nohiria bo qui Jesu nécaniquë.

Jesú jahuë rabëti ba tahë ashimanina

13 **1**Huëaquë tsi chitahëti nori quiha pascua fiesta iniquë. Toatiyá tsi noba mai jisbériati xaba tséquëha ca Jesú cahëni quiha. Jahëpa qui bacati xaba ja ini quiha. Jabi jahuë maí ca rabëti bo ja noiriani quiha ra. Jasca, jato ja noiriahai ca jato ja jismani quiha.

2Jabi jahuë rabëti bo ya oriquihi Jesu iniquë. Naama tsi quiha Judas Iscariote, naa Simón baqué Yoshiní bini quiha yoi ca shinamaxëna. Ja tsi xo toa jodioba chama bo qui mëatsi quiha Judás huaniquë. **3**Jabi jatiroha ca Jesú cahëni quiha. Ja qui chama Jahépá anina, Dios quima ja jonina, Dios qui jahari ja cahaina, tihi cabio ja cahëni quiha. **4**Jatsi oriquihax mesa quima Jesu joiniquë. Joixo tsi quiha jahuë sacoria ja tsoboniquë. Tsoboxo tsi quiha toalla jabihaca tsi ja chinëxeniquë. **5**Jatsi pitëxti,

naa lavamanos icanai ca qui jënëpaxa ja japaniquë. Japaxo tsi quiha jahuë rabëti ba tahë chocohatsijahua-niquë. Chocohaxo ja shinahuaniquë.

6 Jatsi Simón Pedro qui ja joniquë.

—¿Noho tahë chocohahi ni mia pa, noho Ibobá? —i ja qui Pedro niquë.

7 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Jaboqui tsi ë acai ca cahëyoiyamaqui mia. Jama, bari huëtsa cahëxéqui mia tia —iquina.

8 Jatsi,

—Noho tahë ashimayamapistiariaxéqui mia ra —i Jesu qui Pedro niquë.
Jatsi Jesú quëbiniquë:

Pedro tahë Jesú ashimanina

—Mi tahë pi ë ashimayamano tsi ɿjénahuariaxо raca noho yonoco mi ana? —iquina.

9 Jatsi,

—Noho tahë ashimahuë, Ibobá. Jasca, noho mëquënë, noho mapo, tihi cabو ri ashimahuë ra —i Pedro niquë.

10 Jatsi næca tsi quiha Jesú quëbiniquë:

—Ashitëquëyamahi quiha bahuëhacanish cato ra. Ashimahacaxëti xo jahuë tahë roha, ja chëquënaquë no. Jascaria, jénima tsi xo masahacanish ca shina jaya cato. Masahacaxëti xo ja abëna ca jocha roha, ja jochaquë no. Bahuëhaca ca xo mato tëquéta. Jama, néa xo huësti ca shina masahama ca jaya cato rë —i Jesu niquë.

11 Jodioba chama bo qui ja mëacasni ca Jesú cahëni quiha. Ja tsi xo toa,

—Néa xo huësti ca shina masahama ca jaya cato rë —i ja nina.

12 Jato tahë ashimaxo tsi quiha jahuë sacoria Jesú sahuëtëquëniquë. Jatsi mesa tahë ja tsahotëquëniquë. Tsahohax,

—¿Jénixo tsi mato tahë ë ashimahi? ¿Cahëcanai? —i jato qui Jesu niquë—. 13 Maestro, Ibo, tihi cabо ëa quënaqui mato. Jabija tsi xo toa ma chanihaina, mato Ibo ë nori quëshpi na. 14 Jama, ɿjahuë yonati tahë ashimahi ni chama pa? ¿Tsayacanai? Mato tahë yoi ë chocohaquë ra, naa mato Ibo, mato Maestro ra. Toca tsi ma ati xo mato ri. 15 Mato tahë ë chocohaquë ra, ototi quinia mato jismaxëna. Mato bax ë aca ca jascaria tsi huëtsa bo bax ma ano mato ri. 16 Mato parayamaquia. Yama tsi xo toa jahuë chama oquë ca yonati. Jasca, raanish ca oquë ma xo raahacanish cato, naa jahuë ibo chani bëhai cato. 17 Jabi naa yoba nicaquë mato. E yoaha ca yoba jabiphi tsi raniriaxëqui mato ra.

18 Mato tëqué yoati tsi chaniyamaquia. E bini cabо cahëriaquia ra. Jama, jatihuahacaxëti xo Quënëhacanish cabо, naa “Mia pasomaha tsi xo toa mi bëta xo pihai cato” iquiina. 19 Nicaparicana. Jodioba chama bo qui ëa pi ja mëanox pari no tsi mato yoaquia, Xabahamatí Ibo ë nori ca ma cahëno iquish na. 20 Mato parayamaquia. Mato raaxëquia, noho chani nohiria bo qui boti. Ea yoi bixëhi quiha mato chani bichi cato. Jasca, ëa raanish ca Jahëpa ri bichi quiha ëa bichi cato —i jato qui Jesu niquë.

**“Jodioba chama bo qui ëa aqui mato ó ca huësti cato” i
Jesu nina**

Mateo 26.20-25; Marcos 14.17-21; Lucas 22.21-23

21 Chanihax cohuëtsi Jesu niquë.

—Mato parayamaquia. Jodioba chama bo qui ëa mëaxëhi quiha mato ó ca huësti cato rë —i ja niquë.

22 Jatsi bëisnabëquitsi jahuë rabëti bo niquë,

—¿Tsohuë cara ni sa? —i jaca niquë.

23 Jabi Jesu tapaí tsaho Juan ini quiha naa Jesu rabëti-rabëtiria.

24 Jatsi ja qui Simón Pedró jahuë mëquë bëë-bëéhaniquë,

—¿Tsohuë yoati ni toa ja chanihaina? Nicahuë, no cahëno ra —iquiina.

25 Jatsi Jesu qui Juan xëquëniquë nicaxëna,

—¿Tsohuë ni toa mia pasomaha cato rë? —iquiina.

26 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Pitëxti qui naa mapari nacomaquia moosaxëna. Nacomaxo tsi toa joni qui axëquia. Jabi ëa pasomaha ca tsi xo toa naa mapari bichi cato ra —i ja niquë.

Jatsi quiha mapari Jesú nacomaniquë pitëxti qui. Nacomaxo tsi quiha Judas Iscariote qui ja aniquë. 27 Jatsi mapari ja biquë tsi quiha jahuë shina qui Satanás jicotapiniquë pë.

Jatsi,

—Mi acatsai ca ahuë. Bamayamahuë —i ja qui Jesu niquë.

28 Jabi Judas qui Jesú yoaha ca toá ca tsaho cabá cahëyamani quiha nicaxo na. 29 Jahuécara ca oriquiti copiti, noitiria cabo qui parata ati ma ni, tihí cabo ati ja raahacani ca ja quëscahuajahuacani quiha. Toca tsi ja shinacani quiha, jato parata obëso ca Judas ini iqui na. 30 Jatsi quiha Jesú ja qui ani ca mapari Judás biniquë. Bichi tsi quiha cacha ja caniquë. Baquicha ja ini quiha.

Yoba paxa cato

31 Judas jisbayaquë tsi,

—Tséquëquë Nohiria Baqué rësoti xabaca ra —i Jesu niquë—. Jaboqui noho oquë jismahacaxëti xo. E rësöhái cató tsi jismahacaxëti xo Dios oquë ri. 32 Jabi ëa iqui tsi Dios oquë jismahacano tsi ë qui jahuë naipá ca oquë axëhi quiha Dios. E qui apaimaria xo ra. 33 Tanaroha pistia no tsi mato bëtaxëquia rë, noho xocobá. Jasca, ë caquë tsi quiha ëa méraxëqui mato. Jama, ë cahai ca qui canoma xo mato iquia ra, naa jodiobo ë yoahitaha jascaria. 34 Jaboqui yoba paxa ca mato qui aquia: Noinacana iquia, mato ë noihai jascaria. 35 Ma noinapino tsi noho rabëti bo ma nori ca

cahëcaxëcani quiha jatiroha cabo —nëa tsi jahuë rabëti bo qui Jesu nëcaniquë.

“Ea pasomaha chanixëqui mia” i Pedro qui Jesu nina

Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Lucas 22.31-34

36 Jatsi,

—¿Jahuënia tsi cahai, Ibobá? —i Simón Pedro niquë ja qui.

Jatsi,

—Jaboqui ë cahai ca qui canoma xo mia. Jama, bari huëtsa ëa banahuaxëqui mia ra —i ja qui Jesu niquë.

37 Jatsi Pedró quëbiniquë:

—Jaboqui tsi mi bëta cacasquia, Ibobá. Mi bax ëmë axëquia nati —iquina.

38 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—¿E bax rësoxëhi ni mia pa? Patiari bënë quëonox pari no tsi tres tsi ëa pasomaha chanixëqui mia rë —i ja qui Jesu niquë.

Jahëpa Dios quinia

14 ¹Shina-motsiquiyamacana. Dios qui chitimicana. Jasca, ë qui ri chitimicana —i jahuë rabëti bo qui Jesu niquë—. ^{2,3}Noho Jahëpa racahai cató tsi xo huëstima ca xobo bo ra. Jabi mato xobo bo rohahuahi caquia. Rohahuahax jotëquëxëquia mato bixëna, ë noho ma no. Tocayamarohapino tsi bëro tsi mato ë yoaquë aquë. Quiayamaquia. ⁴Jabi ë cahai ca quinia cahëqui mato —nëa tsi Jesu nëcaniquë jahuë rabëti bo qui.

5 Jatsi Tomás chaniniquë:

—¿Jahuënia tsi cahai, Ibobá? Cahëyamaqui noa rë.

—Jënhuariaxo raca mi cahai ca quinia no cahëna? —i Jesu qui ja niquë.

6 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Dios qui quinia xo ëa ra. Jabija ca xo ëa ra. Bësomati Ibo xo ëa ra. Yama tsi xo Jahëpa Dios qui jamëpistia cahai cato. Jasca, ëa roha tsi xo toa ja qui mëpihai cato. ⁷Jasca, ëa cahëpiquí tsi noho Jahëpa ri cahëxëqui mato. Jaboqui Jahëpa yoi cahëyoiqui mato. Jahëpa ma jisquë ra —i ja qui Jesu niquë.

8 Jatsi Felipe chaniniquë:

—Mi Ipa noqui jismahuë, Ibobá. Jispipihi tsi ranixëqui noa ra —iquina.

9 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Mato bëta ë naamaquë, Felipé. ¿Jënahuaraxo jari ëa cahëyamahai rë? Jahëpa Dios yoi jisqui ëa jisish cabو ra. Jënihax, “Jahëpa noqui jismahuë” ñi mi a pa? **10** ¿Jahëpa Dios ó ë iquiina, ë nohó Jahëpa Dios iquiina, tihi cabو chahahuayamahai, Felipé? E quima joyamahi quiha nohó chani, naa mato ë yoahaina. Jahëpa quima quiha. Jabi naa yonoco ati ibo tsi xo Jahëpa ra, naa ë nohó bësohai cato. **11** Jasca, Jahëpa ó ë iquiina, ë nohó Jahëpa iquiina, tihi cabو chahahuana. Noho chani chahahuacasyamaquí tsi ë acai ca jisti bo quëshpi tsi ëa chahahuana. **12** Mato parayamaquia. Ea chahahuapiquí tsi ë acai ca jisti bo axëqui mia ri ra. Naa ë acai ca jisti bo oquë ca axëqui mia, Jahëpa qui ë cahai quëshpi na. **13** Caxo tsi noho janë tsi jahuëcara ca ma bënahai ca mato bax axëquia. Toca tsi axëquia ra, ë acai cató tsi Jahëpa oquë jisiquino iquish na. **14** Jahuëcara pi noho janë tsi ma bënanø tsi mato bax axëquia —nëa tsi Felipe qui Jesu nëcaniquë.

Espíritu Santo yoati tsi Jesu chaninina

15—Ea pi noiquí tsi noho yoba nicaxëqui mato. **16-17** Jasca, noho Jahëpa nicaxëquia, Mébiti Ibo huëtsa ca mato qui ati. Espíritu Santo quiha, naa mato bëta chitë-chitëpaoxëhai ca tsi xo naa ra. Jabija ca qui mato mëpixëhi quiha. Jabi Espíritu Santo biyamahi quiha Dios cahëyamacanaibo. Jato qui bëroma quiha. Cahëyamacani quiha rë. Jama, mato ti tsi xo toa Espíritu Santo cahëcanaina, mato ó ja nori iqui na.

18 ‘Yoma bo iyamaxëqui mato. Toca tsi mato jisbëriayamaxëquia. Jahari mato qui joxëquia. **19** Tanaroha pistia no tsi ëa jisyamaxëhi quiha nohiria bo. Jama, ë caquë tsi jari ëa jistëquëxëqui mato. Bëso ë nori quëshpi tsi bësoyoixëqui mato ri. **20** Jasca, toa barí tsi quiha Jahëpa ó ë iquiina, ë nohó ma iquiina, mato ó ë iquiina, tihi cabو cahëxëqui mato ra, ë bësotëquëquë no.

21 ‘Tsohuëcara ca noho yoba bo nicahai ca tsi xo toa ëa noihibina ra. Jasca, ëa noihibi ca noixëhi quiha noho Jahëpa. Toa noihibua ëa ri. Noixo tsi ja qui ëmë jismaxëquia —nëa tsi jahuë rabëti bo qui Jesu nëcaniquë.

22 Jatsi quiha Judas huëtsa chaniniquë, naa Judas Iscariote ma cato:

—¿Noqui roha mimë yoi jismaxëhi ni mia pa, Ibobá? ¿Jëníxo tsi chahahuayamacanaibo qui mimë jismayamaxëhai, mia ja cahëyoicano? —i Jesu qui ja niquë.

23 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Noho chani nicaxëhi quiha éa noihai cato. Toa noixëhi quiha noho Jahëpa ra. Ja qui joxëqui noa, naa éa, noho Jahëpa. Johax jahá bësoxëqui noa ra. 24 Jama, noho chani nicayamaxëhi quiha éa noiyamahai cato rë. Jasca, noho chani ma xo naa ma nicahaina, noho Jahëpa chani nori. Ea raanish cato chani tsi xo naa ma nicahana iquia.

25 'Jabi nëca tsi chaniquia mato bëtahi na. 26 Jama, Espíritu Santo mato qui noho Jahëpá raano tsi mato tiisimaxëhi quiha. Mato Mëbiti Ibo ixëhi quiha. Joxo tsi éa yoati tsi mato tiisimaxëhi quiha. Mato é yoaha ca tèquë mato shinamaxëhi quiha é jisbayaquë no.

27 'Mato bëpasimaquia. Jia tsi xo toa mato é bëpasimahaina; Dios cahëyamacanaibá bëpasimahai ca jamëri nori quiha. Shina-huéjénayamacana. Jasca, raquëyamacana. 28 ¿Jabi mato é yoaha ca ma nicayamayamaha? "Mato jisbériayamaxëquia" i é quë ra. Jasca, "Mato qui jahari joxëquia" i mato qui é quë ra. Jatsi éa pi noihi tsi rani-ranixëqui mato ra, jahari noho Jahëpa qui é cahai tahëhax na. Ea oquëria xo noho Jahëpa ra. 29 Jaboqui tihí ca tsi mato yoaquia, ja ocanox pari no. Jatsi ocapijaquë tsi é qui chitimiyoixëqui mato ra. 30 Jabi ichariama bari tsi xo toa mato bëta é chanihaina rë. Capaima xo éa ra. Jasca, johi quiha Satanás rë, naa chahahuayamacanaibo yonati ibo-iboria. E axëhai ca yonoco quëtiayamaxëhi quiha ra. Ea yonati mëtsama xo ra. 31 Jama, Jahëpa Dios é noihai ca nohiria bá cahëno. Noiquí tsi jatiroha ca noho Jahëpá yoahai ca aquia ra. Iquë tia. Bëcahuë. ¿Canomani? —nëa tsi Jesu nëcaniquë jahuë rabëti bo qui.

Bimi nishi, jahuë mëshi bo

15 1—Bimi saihuahai ca nishi jascaria ca éa xo naa —i Jesu niquë—. Bimi nishi ototí ibo tsi xo noho Jahëpa ra. 2 E nohó ca mëshí pi bimi saihuayamano tsi toa mëshi mëris-hi quiha noho Jahëpa. Jasca, saihuahai ca mëshi bo rohahuahi quiha, oquë tsi ja saihuacano iquish na. 3 Jabi mato é yoani ca chaní tsi ma bahuëhacaniquë, naa mëshi rohahuahacahai jascaria. 4 E nohó bësocana, naa mato ó é bësohai jascaria. Jabi nishi quima mëris-hacapiquí tsi ¿jénahuariaxo raca toa mëshí saihuana? Jascaria, é nohó bës oyamapiquí tsi saihuati mëtsama ixëqui mato ri.

5 'Nishi xo éa ra. Mato tsi xo mëshi bo. Jabi huéstima ca bimi saihuahai quiha é nohó bësohai cato. Dios yonoco ariaxëhi

quiha, jaha ë bësohai iqui na. Yama ca axëqui mato ë bëtaxoma.

⁶Jabi niahacaxëti xo tsohuëcara ë nohó bësoramahai cato, naa niahacanish ca mëshi yoi ca jascaria. Bëso-bësopaoymaxëhi quiha toa rë. Jabi nëca ca mëshi yoi bo catiahi quiha bimi ibo. Catiaxo tsi chihi qui niahí quiha. Toá tsi mëshocaxëcani quiha. ⁷Jama, ë nohó pi ma bësono tsi, mato ó pi noho chani chitëno tsi jaha ma quëehai ca baati mëtsa ixëqui mato. Baaxo tsi bixëqui mato ra.

⁸Jabi huëstima ca bimi saihuahi quiha noho rabëti yoi bo ra. Toca tsi Dios jabi jia ca jismacani quiha ra. Jasca, toca tsi noho rabëti bo ma nori ca cahëxëhi quiha nohiria bo. ⁹Mato noiquia ra, naa éa noho Jahëpá noihai jascaria. E noihai cato ó tsi chitëcana. ¹⁰Noho yoba pi aqui tsi ë nohai cato ó tsi chitëxëqui mato. Jabi noho Jahëpa yoba bo aquia. Jaha tsi ja noihai cato ó tsi chitëxëquia ra.

¹¹'Nëcaquia ë ranihai ca ma oquëxnano. Ma rani-raniriano ra.

¹²Noho yoba tsi xo naa: Noinabëquicana, mato ë noihai jascaria.

¹³Tsohuëcara pi jahuë rabëti bax rësono tsi anomaria tsi xo toa ja noiaina. Yama tsi xo toa oquë ca noiaina. ¹⁴Jasca, noho rabëti bo xo mato, noho yoba ahi na. ¹⁵Jaboqui yonati bo mato quënayamaquia. Jahuë chamá shinahai ca cahëyoiyamacani quiha toa bo rë. Jaha, noho rabëti bo mato quënaquia ra. Ja tsi xo toa noho Jahëpa quima ë nicaha ca tëqué mato yoaquia ra. ¹⁶Ea ma biyamaniquë. Jaha, mato ë biniquë. Bixo tsi mato raaquia, huëstima ca huinocayamahai ca bimi saihuahi ma bocano. Jasca, noho jané tsi ma baaha ca jahuëcara ca mato qui axëhi quiha noho Jahëpa. ¹⁷Jabi noho yoba tsi xo naa: Noinabëquicana. Iquë.

Noqui caxahi quiha maí ca nohiria bo

¹⁸'Ratëyamacana. Mato qui pi Dios cahëyamacanaibo caxano tsi ë qui pari ja caxacani quiha. ¹⁹Jabi jato maí ca jabi yoi ca pi ma noino tsi mato noicaxëcani quiha Dios cahëyamacanaibo, jatóna ja noicanai jascaria. Jaha, maí ca nohiria bo quima mato ë tsëcaniquë ra. Jatóna ma xo mato. Ja tsi xo toa mato qui caxahi quiha maí ca nohiria bo. ²⁰Jabi ë yoaha ca shina-bënoyamacana: "Jahuë ibo oquë ma xo yonati" i ë quë ra. Jabi éa tënëmacaxëcani quiha maí ca nohiria bo. Jasca, mato ri tënëmacaxëcani quiha, noho rabëti bo ma nori iqui na. Jasca, noho chani nicarohapixo tsi mato chani ri ja nicaquë acaquë ra. ²¹Jasca, éa raanish ca cahëyamahi quiha maí ca nohiria bo rë. Jaha tsi éa iqui tsi mato

ténëmacaxëcani quiha rë. ²²Jato qui pi chanihi ë joyamarohano tsi ja quësoyamahacaquë acaquë. Jama, jaboqui jocha jayaca xo rë. “Noho shina ri ma xo” iti mëtsama ca xo ra, noho chani ja nicacana quëshpi na. ²³Noho Jahëpa qui caxahi quiha tsoluëcara ca ë qui caxahai cato rë. ²⁴Jasca, jato xërëquë xo pi jistiria bo ë ayamarohano tsi ja quësoyamahacaquë acaquë. Jama, ë ani ca jistiria bo ja jiscani quiha. Jisi tsi ëa, noho Jahëpa, tihi cabو qui jari caxacani quiha pë. ²⁵Jabi jatihuahacati xo Quënëhacanish cabو ra, ja acanai cató no, naa,

“Mahitsa ë qui caxacaxëcani quiha rë” iquiina.

²⁶Joxëhi quiha Espíritu Santo, naa mato Mëbiti Ibo ra. Noho Jahëpa ax joxëhi quiha. Jabija ca yoahai ca tsi xo naa. Jabi mato qui Espíritu Santo raaxëquia. Joxo tsi jatiroha ca ëa yoati mato yoaxëhi quiha. ²⁷Jascaria, ëa yoati chanixëqui mato ri, rëquë rohari tsi ë bëta ma ini quëshpi na.

Tënëxëhi quiha Jesu rabëti bo

16 ¹Jabi mato qui caxacaxëcani quiha maí ca nohiria bo. Toa mato yoaquia, jabija ca quima ma casoyamano iquish na. ²Jato catiti xobo quima mato niacaxëcani quiha rë. Toa xaba tsëquëno tsi mato acaxëcani quiha ra. Axo tsi Dios yonoco ja acanai ca quëscahuacaxëcani quiha rë. ³Jasca, ëa, Jahëpa, tihi cabو cahëyamacani quiha rë. Ja tsi xo toa mato acaxëcani quiha pë. ⁴Jaboqui mato yobaquia, noho chani ma shinaparino toa xaba tsëquëquë no.

Espíritu Santo yonoco

‘Jariapari tsi ë caxëhai ca ë yoayamaniquë, jari mato bëta ë ini quëshpi na. ⁵Jama, jaboqui ëa raanish ca qui capaima xo ëa. Jama, “¿Jahuënia tsi cahai?” iyamaqui mato rë. ⁶Jabija ca mato ë yoaha iqui tsi cohuëria xo mato. ⁷Jasca, mato qui jia tsi xo ë caxëhaina iquia. E cayamapino tsi mato qui joyamaxëhi quiha Espíritu Santo, naa mato Mëbiti Ibo. Jama, mato qui Espíritu Santo raaxëquia nai qui caquí na. ⁸Jato jocha nohiria bo qui bërohuaxëhi quiha joxo na. Jasca, noho mëstë ca jabi, Diós nohiria bo copixëhaina, tihi cabو tsi bërohuaxëhi quiha. ⁹Jasca, jato jocha bërohuaxëhi quiha Espíritu Santo, ë qui ja chitimiyamacanai quëshpi na. ¹⁰Jasca, noho mëstë ca jabi bërohuaxëhi quiha, Jahëpa Dios qui ë caxëhai

iqui na. Jabi mëstë ca ë nori iqui tsi Jahëpa qui cati mëtsa xo ëa. Jasca, ë caquë tsi ëa jisyamaxëqui mato. ¹¹Jasca, Diós nohiria bo copixëhai ca bërohuaxëhi quiha Espíritu Santo, Satanás, naa maí ca nohiria yonati ibo copihacani quëshpi na.

¹²Jari huëstima ca tsi xo toa mato qui ë yoacatsaina. Jaboqui cahënoma xo mato rë. Jaha tsi yoayamaquia. ¹³Jama, joxëhi quiha Espíritu Santo. Joxo tsi jatiroha ca jahuë bo tiisimaxëhi quiha. Jabija ca yoahai ca tsi xo naa. Quiayamahi quiha. Jahuë chamá tsi chaniyamaxëhi quiha. Jama, chaniquí tsi ja nicahai ca jahuë bo roha mato qui yoaxëhi quiha. ¹⁴Jasca, ëa oquëhuaxëhi quiha. Oquëhuaxo tsi ë noho ca chani bixëhi quiha. Bixo tsi mato cahëmaxëhi quiha ra. ¹⁵Jabi noho Jahëpa oquë, jahuë chani, tihi cabotëquë jaya xo ëa ra. Ja tsi xo toa “Ja qui ë acai ca jahuë bo bixëhi quiha Espíritu Santo. Bixo tsi mato cahëmaxëhi quiha ra” i ë quë.

Ja rësohai yoati tsi Jesu chaninina

¹⁶Tanaroha pistia no tsi ëa jisyamaxëqui mato. Jaquirëquë, ichariama bari huinocaquë tsi ëa jistëquëxëqui mato —nëa tsi jahuë rabëti bo qui Jesu nëcaniquë.

¹⁷Jatsi quiha chaninabëquitsi jahuë rabëti bo niquë:
—¿Jénijaha sa? “Tanaroha pistia no tsi ëa jisyamaxëqui mato; jaquirëquë, ichariama ca bari tsi ëa jistëquëxëqui mato” i ja quë pa. Jasca, “Noho Jahëpa qui caquia” i ja quë pa. ¹⁸¿Jahuëcara chanihi ni naa sa, “Tanaroha pistia no” i ja quë no? Ja chanihai ca cahëyamaqui noa rë —nëa tsi quiha jahuë rabëti bo nëcaniquë.

¹⁹Jabi jahuë rabëti bá nicacascani ca Jesú cahëniquë. Ja quëshpi tsi jato qui ja chanitëquëniquë:

—“Tanaroha pistia no tsi ëa jisyamaxëqui mato. Jaquirëquë, ichariama ca bari tsi ëa jistëquëxëqui mato” i ë quë. ¿Jabija ma ni naa ma nicacatsaina? ²⁰Mato parayamaquia. E caquë tsi araxëqui mato. Jama, ranixëhi quiha maí ca nohiria. Cohuënaxëqui mato. Jama, ranixëqui mato, ëa ma jistëquëquë no. ²¹Jabi pahë ya xo yoxa, jahuë baquë coquë no. Jama, jahuë baquë coquë tsi jahuë comahai ca pahë shina-bënohi quiha. Ranihi quiha, jahuë baquë coha quëshpi na. ²²Jascaria tsi jaboqui cohuë xo mato ri. Jama, ranixëqui mato, mato ë jistëquëquë no. Mato quima mëbitimaxëni ixëhi quiha ma ranixëhaina ra.

23 Toatiyá tsi ëa nicayamaxëqui mato, jahuëcara bixëna. Jama, Jahëpa Dios nicaxëqui mato ra. Jahuëcara ma nicahai ca mato qui axëhi quiha, noho rabëti bo ma nori quëshpi na. 24 Jaboqui jari noho jané tsi nicayamahi quiha mato, bëhoxquí na. Jama, toatiyá tsi noho jané tsi nicatsacana. Nicaxo tsi bixëqui mato. Toca tsi raniriaxëqui mato ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

Maí ca jabi bëbohi quiha Jesu

25 —Jaboqui mato joma quiha mato ë yoahaina rë. Jama, joxëhi quiha xaba huëtsa. Toatiyá tsi bëroria tsi Jahëpa Dios yoati tsi chanixëquia —i jahuë rabëti bo qui Jesu niquë—. 26 Toatiyá tsi noho jané tsi Jahëpa Dios nicaxëqui mato. Noho jané tsi ma bëhoxno tsi mato bax nicayamaxëquia, noho Jahëpá mato nicaxëhai quëshpi na. 27 Mato noiriahí quiha Jahëpa Dios yoi, ëa ma noihaí iqui na. Jasca, Dios quima ax ë joni ca chahahuaqui mato. Ja quëshpi tsi mato noiriahí quiha Jahëpa. 28 Jahëpa Dios ë jisbërianiquë mai qui joxëna. Jaboqui naa mai jisbëriaquia jahari noho Jahëpa Dios qui caxëna —nëa tsi Jesu nëcaniquë jahuë rabëti bo qui.

29 Jatsi jahuë rabëti bá quëbiniquë:

—Jaboqui bëro xo mi chanihaina. Jonë ma xo ra. 30 Jaboqui jatiroha ca cahëhai ca mi nori ca cahëqui noa. Mia pi no nicacasno tsi no shinahai ca cahëqui mia pa. Ja tsi xo toa Dios quima ax mi joni ca cahëqui noa ra —i Jesu qui jaca niquë.

31 Jatsi quiha Jesú quëbiniquë:

—¿Jaboqui chahahuacanai pa? 32 Jabi basima tsi xo toa hora ra, naa ma pacanamahaca-xëquë no. Jabi joquë toa hora. Toatiyá tsi mato xobo qui jabaxëqui mato pë. Ea jisbëriaxëqui mato rë. Jama, èmepistia iyamaxëquia ë bëta Jahëpa nori quëshpi na. 33 Nëca tsi mato qui chaniquia ma bëpasino, ma raquëyamano iquish na. Nicacana. Mato yosicaxëcani quiha maí ca nohiria. Jama, ranitsicana maí ca yoi ca jahuë bo, maí ca nohiria bo, tihi cabó ë boboni quëshpi na —nëa tsi quiha jahuë rabëti bo qui Jesu nëcaniquë.

Jahuë rabëti bo bax Jesu bëhoxnina

17

¹ Jatsi quiha nai Jesú tsayaniquë bëhoxhi na. Tsayahax,

—Tsëquëquë ë rësoti xabaca rë, Jahëpá —i Jahëpa Dios qui ja niquë—. Mi Baquë xo ëa ra. Noho oquë jismahuë, mi oquë ë

jismano éa ri. ²Jasca, é qui nohiria yonati chama mi aniquë, é qui mi ani ca nohiria bo tēquë é bëso-bësopaomano iquish na. ³Jabi bëso-bësopaoti quinia tsi xo naa ra: Mia, éa, tihi cabو ja cahéyoiti ca xo ra. Mia tsi xo toa jaroha ca Dios yoi. Jasca, éa ti tsi xo toa mi raani ca baqué yoi. ⁴Jabi naa mai xo tsi mi oquë é jismaquë ra. Jasca, é qui mi ani ca yonoco é jatihuauquë ra. Jaboqui yama tsi xo. ⁵Jatsi jaboqui noho oquë mi jismati xo, Jahépá, naa mi bëta é jayapaoni ca oquë. Jabi mai mi nëhohuanox pari no tsi anomaria ini quiha noho oquë ra.

⁶Jasca, é qui mi ani ca maí ca nohiria bo qui tsohuë mi nori ca é jismaquë ra. Jabi jato qui mi oquë é jismaquë. Jariapari tsi mi-na bo ja icapaoniquë. Jatsi é qui jato mi aniquë jato ó bësotí. Jaboqui mi chani nicacani quiha ra. ⁷Jasca, jaboqui éa yoi cahériacani quiha. Noho chani, noho tiisi, noho chama, tihi cabو é qui mi ani ca cahécani quiha. ⁸E qui mi ani ca chani jato qui é aniquë. Mi chani ja bicaniquë ra. Bixo tsi mi quima ax é joni ca cahériacani quiha ra. Ea mi raani ca chahahuayoicani quiha iquia.

⁹Jasca, noho rabëti bo bax bëhoxquia. Chahahuayamacanaibo bax bëhoxyaamaquia. Jama, é qui mi ani cabو bax bëhoxquia mi-na bo jaca nori quëshpi na. ¹⁰Jabi jatiroha ca nohó-na bo xo mi-na bo ri. Jasca, jatiroha ca mi-na bo xo nohó-na bo ri. Jaboqui ja acanai cató tsi jismahacahi quiha noho oquë. ¹¹Ea ti tsi xo jisbayahaina. Jama, nëá tsi chitëcahi quiha nohó-na bo. Jisbaya tsi mi qui caquia. Ja quëshpi tsi jia tsi é qui mi ani cabو ó bësohuë, noho Jahépa jiaxëni cató. Tocahuë, huësti ca ja icano, huësti ca no nori jascaria. ¹²Jato bëtapama tsi jato é oto-otoniquë, é qui mi ani ca chamá no. Jénima ca xo. Huësti roha tsi xo toa bënohacahax cato, naa tënëtiyá ca baqué rë. Tocapijaquë, Quënëhacanish cabо jatihuahacano iquish na. Iquë. ¹³Jaboqui mi qui caquia. Jato bëtapama tsi naa jahuë bo jato é yoaniquë, é ranihai ca ja xatënacano iquish na. ¹⁴Jasca, mi chani jato qui é aquë. Ja iqui tsi jato qui caxahi quiha maí ca nohiria bo, jato maí ca jabi yoi bo ja niacani iqui na. Maí ca nohiria bo quirima ca xo, éa jascaria jaca nori. ¹⁵Mai quima jato tsécahuë iyamatsiquia. Jama, jato ó bësohuë, Satanás jato yoshihuayamano. ¹⁶Jaboqui maí ca nohiria ma ca xo. Jató-na ma ca xo, éa jascaria jaca nori. ¹⁷Jasca, jabija ca Espíritu Santó tsi jato aquëquémahuë, mi yonoco ati. Jabija tsi xo mi chani ra. ¹⁸Jabi maí ca nohiria bo qui éa mi raani jascaria tsi

maí ca nohiria bo qui jato é raaquë éa ri. ¹⁹Jato bax émë mi qui aquia namëhacati, Espíritu Santó tsi ja aquëquëmahacacano iquish na.

²⁰Jabi noho rabëti bo, jato chani iqui tsi é qui chitimicaxëcanaibo, tihi cabو bëhoxquia ra. ²¹Bëhoxquia ja huëstinabëquicano. No nohó ja huëstinabëquicano, Jahépá, naa é nohó mi nori jascaria. Ja huëstinabëquicano ra, maí ca nohiria bá éa mi raani ca chahahuano iquish na. ²²Jabi é qui mi ani ca oquë jato qui é aniquë, ja huëstinabëquicano iquish na, naa huësti ca no nori jascaria. ²³Jabi jato ó xo éa. Jasca, é nohó xo mia ri. Ja iqui tsi ja huëstina-bëquinayoicano ra. Tocapijacano tsi éa mi raanina, jato é noi-noihaina, tihi cabو cahëcaxëcani quiha maí ca nohiria bo.

²⁴Jabi éa mi noiniquë mai nëhohuahacanox pari no. Toatiyá tsi oquë é qui mi aniquë. Toa oquë ja jiscano ra. Ja tsi xo toa é nori cató tsi noho rabëti bo icano jato ri, noho oquë ja jiscano. ²⁵Jishopë, mëstëxëni ca Jahépá. Mia cahëyamahi quiha maí ca nohiria bo rë. Jama, mia cahëhai ca éa xo naa. Jasca, éa mi raani ca cahëhi quiha noho rabëti bo ri. ²⁶Mi jabi yoi jato é cahëmaniquë. Jasca, jari mi jabi yoi jato cahëmaxëquia, noiti ja tiisicano, éa mi noihai jascaria. Jabi jato shina ó tsi bësoxëquia — nëa tsi Jesu nëcaniquë bëhoxhi na.

Jesu tsamihacanina

Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53

18 ¹Bëhoxhax tsi quiha pao Cedrón Jesú shitaniquë. Jahuë rabëti bo ri ja boni quiha. Shitahax huerto qui ja jicocaniquë. ²Jabi toa iti Judás cahëni quiha jaa ri, naa Jesu pasomaha inish cato. Huëstima tsi toa huerto qui Jesu ca-capaoni quiha jahuë rabëti bo ya. ³Jaha tsi quiha huerto qui Judás caniquë jaa ri, Jesu mërahi na. Huëstima ca soldado bo, jodioba chama bá raani ca policía bo, tihi cabو ja boniquë. Jotati bo, lamparina bo, saipi bo, tihi cabو ja jayacani quiha. ⁴Huerto qui ja cahëcaquë tsi quiha jato bëchahi Jesu caniquë, ja acascanai ca ja cahëni quëshpi na. Bëchahax,

—¿Tsohuë mëracanai? —i jato qui Jesu niquë.

⁵Jatsi,

—Nazarét ca Jesu mëraqui noa ra —i jaca niquë.

Jatsi quiha,

—Ja xo ëa ra —i Jesu niquë.

Jabi toá tsi quiha soldado bo ya Judas nii iniquë, naa Jesu pasomaha inish cato. ⁶“Ja xo ëa ra” i Jesu quë tsi quiha ja chishtéquiri-caniquë. Mai qui ja paquëcaniquë ratëhi na. ⁷Jatsi quiha Jesú jato nicatëqueniquë:

—¿Tsohuë méracanai ra? —iquiina.

Jatsi quiha,

—Nazarét ca Jesu ra —itëquë jaca niquë.

⁸Jatsi Jesú quëbiniquë:

—“Ja xo ëa ra” i ë quë. Ea pi ma mérano tsi noho rabëti bo ma paquëmano iquia —iquiina.

⁹Jabi toca tsi ja yoaha ca Jesú jatihuani quiha naa “E qui mi ani cabio bénayamaxëquia” i ja quë no. ¹⁰Jatsi quiha Simón Pedró jahuë saipi tsécaniquë. Tsécxo tsi quiha Malco, naa arati ibo-iboria yonati ja paxtianiquë. Jahuë mënècayá ca pahoqui quiha.

¹¹Paxtia-jahuaquë tsi quiha,

—Mi huaina qui jahari mi saipi nanëhuë. ¿E qui noho Jahépá ani ca yonoco ayamayamaxëhi ni ëa ra? Aquia ra —i Pedro qui Jesu niquë.

Jodioba chama bo bësojó Jesu niinina

¹²Jatsi pë soldado bo, jato capitán, jodiobá policía bo, tihi cabio Jesu qui tsaminiquë. Tsamixo tsi quiha ja nëxacaniquë pë.

¹³Nëxaxo tsi Anás xobo qui pari Jesu ja bocaniquë. Caifás raisi ja ini quiha. Jabi toa año no tsi arati ibo ba chama Caifás ini quiha.

¹⁴Jabi jodiobo yobanish ca Anás tsi xo naa, “Oqué tsi xo nohiria bo bax huësti ca joni rësohana” inish cato.

Pedró Jesu ocahuinanina

Mateo 26.69-70; Marcos 14.66-68; Lucas 22.55-57

¹⁵Jabi Jesu cho Pedro caniquë. Ja cho ë caniquë ëa ri, naa Jesu rabëti huëtsa. Jabi ëa Anás cahëni quiha, naa arati ibo-iboria iqui cato. Ja quëshpi tsi Jesu ya arati ibo-iboria xobo huënené ca mai qui jicoti mëtsa ë iniquë. ¹⁶Jiconoma Pedro ini quiha. Caiti cacha nii quiha. Jatsi cacha ë caniquë, caiti obëso ca xotaco qui chanixëna, huënené qui Pedro jicomacatsi na. Jatsi Pedro ë jicomaniquë ra. ¹⁷Jatsi ë bëta jicojano tsi

—Tonia Jesu rabëti xo mia ra —i caití quëmëpi ca xotaco niquë Pedro qui.

Jatsi quiha,

—Jahuë rabëti ma xo ëa ra —i Pedro niquë rë.

¹⁸Jabi matsi iqui tsi toá ca policía bo, yonati bo, tihi cabá chihi maponiquë. Mapohax toá tsi quiha ja yohocaniquë. Jato bëta niiniquë Pedro ri, yohohi na.

Anás Jesu nicanina

Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Lucas 22.66-71

¹⁹Jatsi quiha jahuë rabëti bo, ja tiisimahaina, tihi cabo yoati tsi arati ibo ba chamá Jesu nicaniquë. ²⁰Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Béroria tsi nohiria bo qui ë chaniniquë ra. Mato catiti xobo bo, arati xobo, tihi cabo xo tsi ë tiisimapaponiquë, naa jodiobo têquë catihai cato xo na. Jonë tsi ë chaniyamaniquë ra. ²¹Ja quëshpi tsi, çjéniriaxo tsi ëa nicahai? Noho chani nicanish cabو nicahuë ra. E yoani ca cahécani quiha ra —i jato chama qui Jesu niquë.

²²Jatsi pë toá ca nii ca soldadó Jesu bëpaishaniquë pë.

—¿Toca tsi arati ibo ba chama quëbihí ni mia pa? —i ja qui soldado niquë.

²³Jatsi quiha Jesú quëbiniquë:

—Anoma ca pi ë chanirohano tsi ëa nicamahuë. ¿Jéniriaxo tsi ëa mi bëpaishaha pa, jabija ca ë chaniquë no? —iquiina.

²⁴Jatsi arati ibo-iboria Caifás qui Anás Jesu raaniquë. Jari næxë Jesu ini quiha.

Pedró Jesu ocahuatëquënina

Mateo 26.71-75; Marcos 14.69-72; Lucas 22.58-62

²⁵Jabi chihi tahë tsi quiha jari nii quiha Pedro iniquë, yohohi na. Yohojano tsi quiha ja qui chanitsi toá ca joni bo niquë:

—¿Jesu rabëti ma ni mia ra? —i ja qui jaca niquë.

Jatsi quiha,

—Jahuë rabëti ma xo ëa ra —i Pedro niquë rë.

²⁶Jatsi quiha Pedro qui ibo-iboria yonati chaniniquë, naa paxtiahacanish cato jimibo:

—¿Huerto xo tsi Jesu ya mia ë jisyama-yamaha? —iquiina.

²⁷Jatsi quiha,

—Ea ma xo ra —i Pedro niquë rë.

Ja quiaquë tsi quiha patiari bënë quëotapiniquë.

Pilato bësojó Jesu niinina

Mateo 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; Lucas 23.1-5

²⁸Jaquirëquë Caifás xobo jisbaya tsi quiha romanoba chama xoboria qui Jesu ja bocaniquë. Baquishmari ja ini quiha. Jahuë

xoboria qui cahëhax tsi quiha ja jicoyama-caniquë. Carayanaba xobo qui jicohai jodiobo qui yoi ini quiha, jato jabi pasomaha ja ini quëshpi na. Jato qui roa quiha. Jicorohapihi tsi jato pascua fiesta oriquiti mëtsama ja iquë acani quiha. ²⁹Jatsi quiha cacha Pilato caniquë jato qui.

—¿Jahuë naa joni qui quësocanai? —i jato qui ja niquë.

³⁰Jatsi quiha,

—Anoma ca pi ja ayamarohano tsi mi qui no bëyamaquë aquë ra —i jaca niquë.

³¹Jatsi quiha Pilató jato quëbiniquë:

—Bicahuë. Mato yobá tsi copihuë —iquina.

Jatsi quiha,

—Naa joni namëcasqui noa ra. Romanoba yoba pasomaha tsi xoa toa joni no namëhaina rë —i jaca niquë.

³²Nëca tsi Jesú yoani ca jatiuhuacani quiha, naa ja rësohai ca quinia yoati ja yoaniquë no. ³³Jatsi jahuë xoboria qui jahari Pilato cahaca tsi Jesu ja bënaniquë. Bënahax,

—¿Jodioba chama-chamaria ni mia? —i Jesu qui ja niquë.

³⁴Jatsi quiha Jesú quëbiniquë:

—¿Mi quima johi ni mi nicahaha? ¿Tonia éa yoati huëtsa bá mia yoayamayamaha? —iquina.

³⁵Jatsi,

—¿Jodio é nori ca shinahai? Mi jimibo, jato arati ibo bo, tihi cabot tsi xo toa é qui mia mëahax cabotra. Jatsi, ¿jahuë anoma ca mi aca sa? —nëa tsi Jesu qui Pilato nëcaniquë.

³⁶Jatsi quiha Jesú quëbiniquë:

—Maí ca nohiria chama ma xo éa ra. Nëa xo tsi yonayamaquia. Jasca, nëa xo tsi é yonarohapino tsi noho yonati bo nianaque aquë, jodioba chama bo qui é mëahacayamano. Mai xoma xo é yonahaina ra —nëa tsi Jesu nëcaniquë.

³⁷Jatsi quiha,

—¿Chama ni mia pa? —i Pilato niquë.

—Jabija. Chama xo éa ra. Ja tsi xo toa é conina. Mai qui é joniquë jabija ca yoaxëna. Jabi noho rabëti bo tsi xo toa jabija ca nicacanaibo téquë —i Pilato qui Jesu niquë.

³⁸Jatsi quiha,

—¿Jahuë ni toa jabija ca sa? —i Pilato niquë.

Chanihax cacha jodiobo qui Pilato catéqueniquë. Cahax,

—Yama tsi xo naa joní anoma ca acana iquia —i jato qui ja niquë. ³⁹Mato pascua fiesta no tsi presó ca achiquinish ca huësti ca ë paquëmapaoniquë. Noba jabi quiha. ¿Japa jaboqui mato jodiobo chama-chamaria mato bax paquëmaxëhi ni ëa? —i jodiobo qui Pilato niquë, Jesu paquëmacatsi na.

⁴⁰Jatsi quiha jato joi jodiobá choshaniquë. Jato qui yoi ini quiha ja yoanina. Jaha tsi,

—Naa joni paquëmayamahuë ra. Barrabás paquëmahuë ra —i jaca niquë pë.

Jabi yomaxëni ca joni naa Barrabás ini quiha.

Jesu ja namëcanina

Mateo 27.15-31; Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25

19

¹Jatsi Pilató Jesu biniquë. Bixo tsi quiha ja rashamaniquë rispichí no. ²Jaquiréquë moxa chaha soldado bá quëconiquë. Quëcoxo tsi quiha ja machëquërëxacaniquë pë. Jatsi quiha raiti shini ja sahuëmacaniquë; naa chama-chamaria sahuëti. ³Sahuëmahax ja qui soldado bo bocaniquë joihuaxëna.

—iViva! iViva, jodioba chama-chamariá! —i jaca niquë pë.

Joihuaxo tsi quiha ja bëpaishacaniquë pë.

⁴Jaquiréquë cacha Pilato catëquëniquë jodiobo qui.

—Cacha mato qui Jesu boquia. Yama tsi xo toa anoma ca ja acana iquia. Ja bësoxëti xo ra —i jato qui ja niquë.

⁵Jatsi xobo cacha Jesu caniquë. Moxa chaha, raiti shini, tihi cabو sahuë ja ini quiha. Jatsi,

—Nëá xo mato joni ra —i jato qui Pilato niquë.

⁶Jatsi quiha arati ibo bo, jato yonati bo, tihi cabá Jesu jisniquë. Jisi tsi,

—Cruzó tsi tooxahuë. Cruzó tsi tooxahuë —i jaca niquë pë.

Jatsi quiha,

—Bocahuë. Acasyamaxo ëa ra. Mamëxo tsi cruzó tsi tooxacahuë pë. Yama tsi xo anoma ca ja acana iquia ra —i jato qui Pilato niquë.

⁷Jatsi jodiobá quëbiniquë:

—“Ja namëhacati xo” ii quiha noba yoba ra, “Dios Baqué xo ëa” i ja ni quëshpi na —i jaca niquë.

⁸Nicahax raquëriatsi Pilato niquë. ⁹Raquëhi tsi jahuë xoboria qui ja jicotëquëniquë Jesu qui chanitëquëhi na.

—¿Jahuënia ax mi joni? —i ja qui Pilato niquë.

“Nëá xo mato chama ra” i Pilato nina

Quëbiyamaniquë Jesu; pasi quiha.

10—¿Ea quëbiyamahai pa? ¿Noho chama cahëyamahai? Mia paquëmati chama, mia cruzó tsi tooxamati chama, tihi cabo jaya xo ëa ra —i Jesu qui ja niqué.

11 Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Mana quima mi qui chama ayamahacarohapino tsi ëa namëti chama mi jayamaquë aquë ra. Jaha tsi mi jocha oquë tsi xo toa mi qui ëa mëahax cato jocha ra —nëa tsi quiha Pilato qui Jesu nëcaniquë.

12 Jatsi quiha Pilató Jesu paquëmacasníquë nicaxo na. Jama, jahari jodiobá quënaniquë:

—Paquëmapihi tsi romanoba chama-chamaria rabëti ma xo mia pë. Romanoba chama pasomaha tsi xo toa “Chama-chamaria xo ëa” iquii cato. Tocahi quiha naa Jesu ra —i jaca niqué.

13 Jesu qui ja quësocanai ca nicaxo tsi quiha Pilató Jesu boniquë, cacha xo copixëna pë. Bohax tsi quiha jahuë copiti tsahotí ja tsahoniquë ja qui quësoxëna. Tsahohax,

14—Nëá xo mato chama-chamaria Jesu ra —i jodiobo qui ja niqué.

Jabi pascua fiesta chiho ca bari ja ini quiha. Matoroco bari quiha. ¹⁵Jatsi quënatxi quiha nohiria bá huaniquë:
 —Ahuë ra. Ahuë ra. Cruzó tsi tooxahuë ra —i jaca niquë.
 Jatsi quiha,
 —¿Mato chama-chamaria tooxaxëhi ni ëa pa? —i jato qui ja niquë.
¹⁶Chanixo tsi jato qui Pilató Jesu mëaniquë cruzó tsi tooxahacati.

Cruzó tsi Jesu ja tooxacanina

Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43

¹⁷Jatsi jodiobá Jesu biniquë. Yaca cacha ja mëpihacani quiha jahuë cruz iahaina. Mapo Xao Ya icanai ca maca qui tsi quiha ja bocaniquë, naa jodioba joí tsi “Gólgata” quënahacanish cato. ¹⁸Toa xo tsi Jesu soldado bá tooxaniquë cruzó no. Jasca, ja bëta dos ca joni huëtsa bo ja tooxacaniquë, huësti ca jahuë mënëcayá no, huëtsa jahuë mëxojó no. Népax tsi quiha Jesu cruz iniquë. ¹⁹Jatsi quiha papi ó tsi Pilató quëneniquë cruzó tsi janahacati chani.

“Nazarét ca Jesu. Jodioba chama-chamaria” i ja quëneni ca niquë.

²⁰Jabi Jerusalén basima tsi Jesu tooxahacani quiha. Ja quëshpi tsi huéstima ca jodiobá Pilató quëneni ca jisniquë. Tres ca joi bá tsi jahuë chani quënhacani quiha, naa jodioba joi, griego joi, romanoba joi. ²¹Jabi arati ibo bo qui anoma ini quiha Pilató quënenina. Jatsi quiha Pilato qui ja chanicaniquë:

—Mi quënéha ca rarinamahuë. “Jodioba chama-chamaria” quënyamana rë. Jama, “Jodioba chama-chamaria xo ëa’ ii quiha naa joni” quënéhuë —nëa tsi quiha Pilato qui jaca niquë.

²²Jatsi quiha,

—E quënéha ca rarinamayamaquia ra —i Pilato niquë.

²³Jatsi cruzó tsi Jesu tooxaxo tsi quiha jahuë raiti soldado bá biniquë. Bixo tsi cuatro ca maa ca ja oquëxhuacaniquë jamë bax na. Jabi cuatro ca soldado bo ja icaní quiha, naa jahuë raiti ó quënenish cabo. Jatsi quiha jahuë camisaria jiaxëni ca ja bicaniquë, naa quëshqué yama cato. ²⁴Bichi tsi soldado bo nëcaniquë:

—Jahuë camisaria no jaxcayamano ra. Suerte bo no niaparino. Toca tsi jahuë camisaria biti ca cahëxéqui noa ra —i jaca niquë.

Toca tsi ja acanai cató tsi Quënhacanish cabo jatihuahacani quiha. Jabi Quënhacanish cabá yoani ca tsi xo naa:

“Jato xëréquë xo tsi noho sahuëti bo ja oquëxhuacaniquë.

Noho camisaria quëshpi tsi suerte bo ja niacaquë” iquiina.
Jabi toca tsi soldado bá aniquë ra.

25 Jabi cruz tapaí quiha Jesu jahëhua María, jahuë jahëhua noma, Cleofas ahuini María, María Magdalena, tihi cabو iniquë. 26 Jasca, jahuë jahëhua tapaí nii ë iniquë, ëa ri. Jatsi noqui, naa ëa, jahuë jahëhua María, tihi cabو Jesú jisniquë. Jisi tsi,

—Jaboqui mi baquë tsi xo toa, caí —i jahëhua qui ja niquë.

27 Jatsi ë qui ja chaniniquë:

—Noho jahëhua mi otono, mi ihua ó mi bësohai jascaria —iquiina.

Japi noho xobo qui Jesu jahëhua ë boniquë racati.

Jesu nanina

Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49

28 Jaquirëquë jahuë maí ca yonoco jatihuahacani ca Jesú caheniquë. Jatsi,

—Tëshinaquia —i ja niquë, Quënëhacanish cabá yoani ca jatihuaxëna.

29 Jabi toá tsi nii quiha chomo iniquë. Nopi ca jénë jayani quiha. Jatsi toa jénëria qui taté ja moosacaniquë. Moosaxo tsi quiha tahuá tsi taté ja rëbiquiriahacaniquë. Jatsi jahuë jana qui ja tërocaniquë nöpi ca jénë amaxëna. 30 Jénëria acax tsi,

—Jatiquë noho yonoco ra —i Jesu niquë.

Jatsi ja tëpiniquë. Tëpihax ja naniquë.

Jesu xao bo tëcahacayamanina

31 Jabi chitahëpaimaria quiha jodioba joiti bari iniquë. Ja quëshpi tsi Pilato qui jodioba chaniniquë:

—Cruzó tsi tooxahacanish caba huico bo tëcaritsacahuë, ja rësouhënicano. Jato yora bo botëmahacaxëti xo —iquiina.

Jabi jodioba qui anoma ini quiha cruzó tsi yora rotamëhaina, naa jato joiti barí no. Bari-bariria jato jodioba joiti bari ini quiha. Jato qui roa quiha. 32 Jaha tsi quiha soldado bo bocaniquë jato huico bo tëcaxëna. Jatsi Jesu ya ca tooxahacanish ca joni ba huico pari ja tëcacaniquë, méri tsi ja rësocano. 33 Tëcahax Jesu qui ja bocaniquë. Ja qui cahëxo tsi quiha bësoyama ja iqui ca ja jiscaniquë. Ja quëshpi tsi jahuë huico bo ja tëcayamacaniquë. 34 Jama, soldado huëstitá Jesu yora quëpë tsacaniquë jahuë saipí

no. Jatsi jimi, jénepaxa, tihi cabو xapaqueniquë. ³⁵Jasca, ja rësohai ca ë jisniquë ëa ri. Jabija tsi xo naa ë quenéhaina. Quiayamaquia. Parayamaquia, ja qui ma chitimicano mato ri. ³⁶Jabi nëca tsi Jesu naniquë Quenéhacanish cabو jatihuahacano iquish na, naa “Jahuë xao bo tècayamacaxëcani quiha” ini cato ó no. ³⁷Jasca, “Ja tsacani ca qui tsayaxëhi quiha nohiria bo” ii quiha Quenéhacanish caba iti huëtsa ó no.

Jesu maihuahacanina

Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56

³⁸Jaquirëquë quiha raquëhax tsi Arimatiá ca racanish ca José caniquë Pilato qui. Caxo tsi quiha Jesu yora ja bënaniquë maihuaxëna.

Jatsi quiha,

—Bihuë —i ja qui Pilato niquë.

Jatsi quiha Jesu yora bichi ja caniquë. Jabi Jesu rabëti ja iqui ca ja yoayamaniquë jodioba chama bo qui raquëhi na. ³⁹Jasca, ja bëta Nicodemo caniquë jaa ri, naa baquichá Jesu qui canish cato. Yora maihuati shomahuati perojome, naa mirra, áloes roihacani ca chëxëti ja bëcaniquë. Ihuë ini quiha ja bëcani ca chëxëti.

⁴⁰Jatsi Jesu yora ja bicaniquë. Bixo tsi quiha ja yabocaniquë, chëxëti tsi cohohuahaina. ⁴¹Jabi cruzó tsi Jesu tooxahacani ca basima huerto ini quiha. Toá tsi maiquini paxa ca ini quiha, naa maihuahama cato. ⁴²Ja bamayamacaniquë, jato jodioba joiti bari chitahëpaimaria ini quëshpi na. Jaha tsi toa maiquini qui méri tsi Jesu ja maihuacaniquë, cruz basima ja ini quëshpi na.

Jesu bësotëquënina

Mateo 28.1-8; Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12

20 ¹Domingo baquishmari, jari mitsëmono tsi quiha maiquini qui María Magdalena caniquë. Caxo tsi quini quëbëti maxax chahitaxëni ja yopaniquë. Bahama ja tarahacani quiha. ²Yopahax jahari ja jabaniquë Simón Pedro, ëa, tihi cabو yoaxëna. Jabahax,

—Maiquini quima noba Iboba yora ja tsëcacahitaquë rë. ¿Jahuënia cara jahuë yora ja janacahitaha sa? Cahëyamaqui noa rë —i ja niquë.

³Jatsi quiha Pedro, ëa, tihi cabو jahuë maiquini qui bocaniquë jisxëna. ⁴No jabanabëquiniquë. Jatsi Pedro ë

xononiquë. Jariapari jahuë maiquini qui ë cahëniquë. ⁵Cahëxo tsi ë naisniquë. Jahá ca jahuë yora yabohacanish ca raiti ë jisniquë caiti xo na. Jari quini qui ë jicoyamaniquë. ⁶Jatsi ë cho Pedro joniquë. Johax quini qui ja jiconiquë jisxëna. Yabohacanish ca raiti ja jisniquë jaa ri. ⁷Jatsi Jesu bëmana yabohacaha ca raiti pistia ja jisniquë. Iti huëtsá tsi ja ini quiha pa; yabohaca roha. Raiti têxë basi jahuë mapo raiti ini quiha. ⁸Jatsi maiquini qui ë jiconiquë ëa ri. Jicoxo tsi niabëriahacanish ca raiti pistia ë jisniquë ëa ri. Jisi tsi Jesu bëso iqui ca ë cahëniquë ra. ⁹Toatiyá tsi jari Jesu yoati Quënëhacanish cabo no cahëyamariani quiha, naa “Rësonish cabo quima ja têrohacati xo” iquii cato. ¹⁰Tsayahax jahari noba xobo qui no caniquë.

María Magdalena qui Jesu jisiquinina

Marcos 16.9-11

¹¹Jabi jahari quiha jahuë maiquini qui María Magdalena caniquë. Toá tsi arahi ja iniquë, quini quiémepi nii iquiina. Arapama tsi quiha ja rëniniquë naisxëna. ¹²Naisxo tsi quiha dos ca ángel bo ja jisniquë. Raiti joxo sahuë ja icani quiha. Jasca, Jesu janahacani cató tsi tsaho ja icani quiha; huësti ca jahuë matoró no, huësti ca jahuë tahë rësó no.

¹³Jatsi quiha,
—¿Jénihax tsi arahai, caí? —i ja qui ángel bo niquë.
—Noho Iboba yora ja bocahitaquë rë. Ja janacana ca iti cahëyamaquia rë —i María niquë.
¹⁴Chanipama tsi quiha ja bopinaniquë. Jatsi Jesu ja jisniquë pa. Jama, Jesu ja iqui ca ja cahëyamani quiha.

¹⁵Jatsi quiha,
—¿Jénihax tsi arahai, caí? ¿Tsohuë mërahai? —i ja qui Jesu niquë.

Jabi toa mai obëso ca ja iqui ca María jascahuani quiha. Ja quëshpi tsi ja qui chanitsi María niquë:
—¿Jahuë yora mi bichi? ¿Jahuënia tsi mi janaha? Ea yoahuë; ë bichi cano —i ja qui María niquë.

¹⁶Jatsi quiha,
—Mariá —i ja qui Jesu niquë.
Ja qui bësohax tsi,

María Jesú joihuanina

—Maestro pa —i María niquë.

17—Ea achariayamahuë. Jari noho Jahëpa qui ë téronoyamaquë ra —i ja qui Jesu niquë—. Dios, naa noho Jahëpa qui caquia. Jabi mato Dios, mato Jahëpa xo noho Jahëpa ri. Ja qui ë cahai ca yoati tsi ébë xatë bo yoata —nëa tsi María Magdalena qui Jesu nëcaniquë.

18 Jatsi quiha Jesu rabëti bo qui María caniquë yoacatsi na.

—Ibo Jesu ë jisquë ra —i jato qui ja niquë.

Jatsi ja qui Jesú yoaha ca jato qui ja yoaniquë.

Jahuë rabëti bo qui Jesu jisiquinina

Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49

19 Jabi domingó tsi quiha manihi Jesu rabëti bo iniquë. Caquë quiha bari. Mitsëmono quiha. Jasca, xobo caiti quëbëhacani quiha, jato jimibo qui ja raquécani iqui na. Ja manicano tsi quiha jato xérëquë tsi Jesu niitapiniquë pa.

—Joquë äa ra. Raquëyamacana —i jato qui ja niquë.

20 Chanixo tsi quiha jahuë mëquë bo, jahuë taquëpë, tihi cabo jato ja jismaniquë. Jatsi quiha jahuë rabëti bo ranirianiquë jato Ibo jisi na. 21 Jatsi jato qui Jesu chanitëquëniquë:

—Raquëyamacana. Mato raaquia noho chani yoati, naa äa noho Jahëpá raani jascaria —i jato qui ja niquë.

22 Jatsi quiha jato ja xoohaniquë. Xoohacax tsi,

—Espíritu Santo bicahuë —i jato qui ja niquë—. 23 Masahacati xo toa nohiria jocha ma shina-bënohaina. Jama, jato jocha pi ma shina-bënoyamano tsi masahacayamaxëqui mato —nëa tsi quiha jahuë rabëti bo qui Jesu nëcaniquë.

Tomás Jesu jisnina

24 Jabi jato bëta Tomás, naa Gemelo icanai ca iyamani quiha, naa jato qui Jesu jisiquiquë no. Jabi doce ca rabëti bo ó ca huësti ca ja ini quiha. 25 Ja quëshpi tsi,

—Ibo no jisquë ra —i Tomás qui jaca niquë.

—¿Ocama ni? —i Tomás niquë—. Chahahuanox pari tsi jahuë mëquë tsayacasquia ra. Jasca, clavó tsacahitaha ca iti jiscasquia. Jahuë clavo quiní tsi noho mëtsis é raaparino ra —nëa tsi quiha jato qui ja nëcaniquë.

26 Jatsi huësti semana huinocaniquë. Naquëtë tsi manihi quiha ja itëquécaniquë. Toatiyá tsi jato bëtá Tomás iniquë jaa ri. Jasca, quëbëhacani quiha xobo caiti. Ja manicano tsi quiha naquëtë tsi jato xérëquë tsi Jesu jisiquitapiniquë. Nii quiha. Jatsi,

—Joquë äa ra. Raquëyamacana —i jato qui Jesu niquë.

27 Jatsi quiha Tomás qui Jesu chaniniquë:

—Nëá mi mëtsis raahuë. Noho mëquë tsayahuë. Nëá mi mëquënë tsi noho taquëpë mamëpa. ¿Jari chahahuayamacatsai pa? Ea chahahuahuë —i ja qui Jesu niquë.

28 Jatsi quiha,

—Noho Ibobá, noho Diós —i Tomás niquë quëbihi na.

29 Jatsi quiha,

—Chahahuaqui mia, éa mi jisi iqui na. Jama, shoma tsi xo toa éa jis-haxma tsi é qui chitimicanaibo ra —i ja qui Jesu niquë.

Jesú anina

³⁰Jabi huéstima ca jisti huëtsa bo Jesú aniquë jahuë rabëti bo bësojo xo na. Naa libro ó tsi tihi ca jahuë bo quënëyamaxéquia; huéstima quiha. ³¹Jama, naa jisti bo quënëhacaquë jaha no pasohai ca Xabahamati Ibo Jesu nori ca ma cahëno. Jasca, Dios Baqué ja nori ca ma cahëno. Jabi bëso-bësopaoxëhi quiha ja qui chitimicanaibo.

21 ¹Jaquirëquë noqui, naa jahuë rabëti bo qui Jesu jisiquitëqueniquë ia Tiberias quëmapó no. Jabi nëca tsi noqui ja jisiquiniquë. ²Simón Pedro, Tomás, Natanael, naa Galileá ca yacatá racanish cato, Zebedeo baqué bo, Jesu dos ca rabëti bo, tihi cabo no iniquë ia quëmapó no. ³Jatsi,

—Sani ai caquia ra —i noqui Pedro niquë.

Jatsi,

—Mi bëta caqui noa noqui ri —i no niquë.

Jatsi noti qui no jiconiquë noqui tēquéta. Jicoxo tsi mahitsa no tana-tanashinaniquë rë. Yama quiha. ⁴Huëaquë tsi quëmapó ca joni nii ca no jisniquë. Jesu ja iqui ca no cahëyamani quiha.

⁵Jatsi,

—¿Japa? ¿Mëquë ya ni mato, joni bá? —i noqui ja niquë.

—Yamaha rë —i no niquë.

⁶Jatsi,

—Noti mënécayá tsi mato nishi niatsacana. Toá ca bixëqui mato ra —i noqui ja niquë.

Jatsi mënécaya ó tsi noba nishi no nianiquë. Anomaria sani ini quiha. Jahari nishi xérëtimaxëni no iniquë rë, tihiria ca sani ini quëshpi na.

⁷Jatsi Pedro qui é chaniniquë:

—Tonia Ibo tsi xo toa ra —iquiina.

Jatsi Pedró jahuë sahuëti sahueniquë. Tsoboco ja ini quiha. Sahuëhax jénë qui ja biisiniquë Jesu qui caxëna. ⁸Notí tsi noqui téxë chiténiquë, sani rëamë ca nishi xérëhi na. Quëmapo basima no ini quiha, cien metros roha. ⁹Rërëxo tsi chihi rëxquë no jisniquë. Jahá ca sani imahi ja ini quiha. Toá tsi mapari ini quiha jaa ri.

¹⁰Jatsi noqui Jesu chaniniquë:

—Ma bichi ca sani tahi roha ca néri bëcana —i noqui ja niquë.

¹¹Jatsi noti qui Pedro jiconiquë sani bixëna. Quëmapo qui nishi ja xéréniquë. Rëämë tsi nishi ini quiha; ciento cincuenta y tres sani quiha. Tëséyamaniquë nishi pa, huëstima ja iquë ri. ¹²Jatsi,

—Néri bëcahuë. ¿Sani piyamacanai? —i noqui Jesu niquë.

Jabi Ibo Jesu yoi ja iqui ca no cahëniquë. Ja tsi xo toa “¿Ibo yoi ni mia?” iyamanoniquë.

¹³Jatsi mapari bichi Jesu caniquë. Bixo tsi noqui ja mëaniquë. Sani noqui ja aniquë piti.

¹⁴Jabi tres tsi ja iniquë, naa noqui Jesu jisiquihaina bësotëquëhax na.

Simón Pedro ya Jesu chaninina

¹⁵No oriquiquë tsi quiha Simón Pedro Jesú nicaniquë:

—¿Tëxë bo oquë tsi ëa noihai, Jonás baquë Pedró? —iquina.

Jatsi,

—Jaahuë, Ibobá. Mia noiquia. Toa cahëqui mia ra —i Pedro niquë.

Jatsi Jesú quëbiniquë:

—Noho oveja bo, naa ëa chahahuacanaibo tiisimana —i ja qui ja niquë.

¹⁶Jatsi Jesú Pedro nicatëquëníquë:

—¿Ea noiyoihai? —iquina.

—Jaahuë, Ibobá. Mia noiquia. Toa cahëqui mia ra —i Pedro niquë.

Jatsi,

—Noho oveja bo obëso mi ino ra —i ja qui Jesu niquë.

¹⁷Jatsi quiha Jesú Pedro nicatëquëníquë pa:

—¿Ea noiyoihai, Jonás baquë Pedró? —iquina.

Jatsi Pedro cohuëníquë, tres tsi “¿Ea noihai?” i Jesu ni iqui na.

—Jatiroha ca cahëqui mia, noho Ibobá. Mia noiyoiquia. Toa cahëqui mia ra —i Jesu qui Pedro niquë.

Jatsi quiha,

—Noho oveja bo tiisimana —i ja qui Jesu niquë—. ¹⁸Jabi jaha mi quëëhai ca mi a-apaoñiquë, shinapayo mi iquë no. Jama, mi sirinaquë tsi mia nëxacaxëcani quiha nohiria bo. Mi cacasyamahai ca qui mia mëpicaxëcani quiha mia namëxëna —nëa tsi quiha Pedro qui Jesu nëcaniquë.

19 Jabi Pedro rësohai quinia Jesú jismani quiha nëca tsi ja chaniquë no. Jabi Pedro rësohai cató tsi Dios oquë jismahacaxëti ini quiha. Jatsi,

—Ea banahuahuë —i ja qui Jesu niquë.

Jesu rabëti huëtsa

20 Jatsi bopinaxo tsi ëa yoi Pedró jisniquë. Jato cho banahuahi ë ini quiha. Jabi Jesu rabëtiria ë ini quiha ëa ri. Jabi no oriquino tsi Jesu tapai tsahonish ca ëa xo naa, naa “iTsohuë ni toa mia pasomaha cato, Ibobá?” iquish cato. **21** Jatsi ëa jisi tsi,

—¿Japa toa joni, Ibobá? ¿Jénahuariahax rësoxëhi ni? —i Pedro niquë ëa yoati na.

22 Jatsi quiha Jesú Pedro quëbiniquë:

—Toa joni shinayamahuë. Mi shina ma xo ja rësohaina. Ja bësopino tsi jahari ë joxëquë rohari noho shina tsi xo toa. Ea mi banahuati xo iquia —iquiina.

23 Jatsi pë “Rësoramaxëhi quiha Juan” itsi nohiria bo niquë. Jabi toa mahitsa ca chani rëtsamani quiha chahahuacanaibo xërëquë no rë. Jabi “Rësoramaxëqui Juan” iyamaniquë Jesu. Jama, “Mi shina ma xo ja rësohaina. Ja bësopino tsi jahari ë joxëquë rohari noho shina tsi xo toa. Ea mi banahuati xo iquia” i Pedro qui ja ni quiha.

Jatihaina

24 Jabi Juan xo ëa, naa carta quënëhai cato. Jabija tsi xo naa ë quënëhaina ra. Jabija ca ë quënëhai ca nori ca cahëqui mato ri.

25 Jabi huëstima tsi xo toa Jesú anina ra. ¿Jénahuariaxo raca ja ani ca tëquë no quënëna? Jatiroha ca ë quënërohapino tsi xëa narisquë aquë janati ra.

Los Hechos

De Los Apóstoles

1 ¹Noho jariapari ca cartá tsi Jesú yoati mi qui ë quënëníquë. Quënëxo tsi jatiroha ca Jesú anina, ja tiisimayonina, tihí cabó mi bax ë quënëníquë, naa jahuë yonoco ja chitahëhuatiya rohari ja térononiquë rohari. ²Tihí tsi ë quënëni quiha. Jama, térononox pari tsi quiha ja bini ca rabëti bo Jesú tiisimaniquë Espíritu Santo chamá no. ³Jasca, bësohax huéstima tsi quiha jato qui ja jisiquiniquë. Cuarenta bari no tsi quiha jato bëta ja ini quiha. Jato bëtapama tsi quiha Diós otohai ca yoati ja chani-chaniniquë.

⁴Jahuë rabëti bo ya rabënapama tsi quiha jato qui ja nëcaniquë:
—Jari Jerusalén ax riquiyamacana. Nëa xo tsi manaparicana, naa noho Jahépá mato qui raacatsai ca quëshpi na. “Espíritu Santo raaquia” i ja ni quiha, naa mato ë yoani jascaria. ⁵Jéné tsi mato Juan yamabá ashimaniquë. Jama, ichariama bari no tsi Espíritu Santó tsi ashimahacaxëqui mato ra —nëa tsi jato qui Jesu nëcaniquë.

Mana Jesu térohacanina

⁶Jabi Jesu ya rabënapama tsi quiha jahuë rabëti bá nicaniquë:
—¿Jaboqui tsi Israél cabó qui jato mai jahari axëhai, Ibobá? —i ja qui jaca niquë.

⁷Jatsi Jesú jato quëbiniquë:
—Bari bo, fecha bo, tihí cabó janati Ibo tsi xo noho Jahépa ra. Toa bari fecha bo cahënomá xo mato ra. ⁸Jama, ma cahëxëti ca tsi xo naa: Mato qui Espíritu Santo jono tsi chama bixëqui mato. Jatsi caxëqui mato ëa yoati chanixëna. Jatsi Jerusalén, jatiroha ca

jodioba mai, samariaba mai, nëama ca carayanaba mai, tihí cató
tsi ëa yoati chanixëqui mato ra —i jato qui Jesu niquë.

Mana Jesu têrononina

⁹Chanihax tsi quiha nai qui ja tērohacaniquë. Ja tēronono tsi quiha ja tsaya-tsaya-caniquë. Jatsi quiha tsēmo qui ja jiconiquë. Caquë ra. Jisnoma ja ini quiha. ¹⁰Jabi ja tēronohai ca ja tsaya-tsaya-can tsi quiha dos ca ángel bo jisiquiniquë jato tahë no.

¹¹Jisiquihax ja nēcacaniquë:

—¿Jéniriahax nēá tsi niicanai pa, naa nai tsaya-tsaya-canaina, Galileá ca joni bá? Jotéquexéhi quiha naa mato ó ax tēronohax ca Jesu yoi ra. Ja tēronohai ca ma jisquë. Toca tsi jahari joxéhi quiha ja bacaxéquë no —i jato qui ángel bo niquë.

Matías ja bicanina Judas iti biti

¹²Maca Olivo Ya jisbëria tsi quiha Jerusalén qui ja bacacaniquë, naa jahuë Chani chitahéhuati ibo bo. Cariama quiha. ¹³Yaca qui cahéhx tsi quiha jato naquëtë qui ja jicocaniquë. Mana jato racati ini quiha. Toá tsi ja manicaniquë, naa Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Alfeo baqué Jacobo, Simón, naa gobierno pasomaha chaninish cato, Jacobo noma Judas. ¹⁴Toá tsi iniquë yoxa bo ri, naa Jesu jahëhua, jahuë noma bo, tihi cabo.

¹⁵Toatiyá tsi quiha Pedro niiniquë chahahuacanaibo qui chanixëna. Toá tsi ciento veinte ca nohiria mani ini quiha. Niihax ja nēcaniquë:

¹⁶—Jatihuahacati nori quiha Quënëhacanish cabo iquë ra, naa Espíritu Santó David yamabo chanimanina. Jabi Judas yamabá, naa Jesu qui tsamicanish cabo mëpinish cató ani ca yoati David yamabo chanini quiha. ¹⁷Jasca, no bëta Judas yamabo yonocobéquinapaoni quiha. ¹⁸Jama, ja ani ca yoi ca quëshpi tsi parata ja bini quiha pë. Bixo tsi quiha mai pistia ja copini quiha. Toá tsi ja rësoniquë paquëhx na. Poshini quiha jahuë jatoquë. Jatsi jahuë poco xapaquëni quiha. ¹⁹Jatsi quiha “Mai Jimi Ya” toa mai Jerusalén ca nohiria bá quënaniquë nicaxo na. Jato joí tsi quiha “Acéldama” ja icani quiha. ²⁰Tsayacahuë. Nëca tsi quiha salmos libro ó tsi David yamabá quënëni quiha:

“Yosihuahacaxëti xo jahuë xobo.

Toá tsi nohiria racayamano”

i ja ni quiha.

‘Jasca,

“Jahuë yonoco huëtsá bino”

ii quiha Judas yoati na.

21 Ja tsi xo toa huësti ca joni no bixëti xo jahuë yonoco iti ja bino iquish na. Jasca, no bëta inish ca ja iti nori quiha, naa Jesu ya copaonish cato. 22 Juan yamabá Jesu ashimani ca jisni ca ja iti xo. Jasca, jatiroha ca Jesú ayonina, no quima ax ja mëbihacanina, tihi cabi jisti nori ja iti xo. Jasca, “Bëso xo Jesu” i ja xëti nori quiha no bëta —nëa tsi Pedro nécaniquë jato qui.

23 Jatsi quiha dos ca joni bo ja bicaniquë. Bichi tsi quiha ja bëhoxcaniquë:

24—Jatiroha ca joni ba shina naispique mia ra. Nëá xo dos ca joni bo. ¿Jëni ca joni mi bichi? Noqui jismahuë ra, 25naa Chani chitahëhuati iboba yonoco ja ano. Jabi naa yonoco Judás niabériani quiha rë jahuë iti qui caxëna —nëa tsi ja nécacaniquë bëhoxhi na.

26 Jatsi quiha suerte bo ja acaniquë cahëxëna. Bëboniquë Matías. Bëbohax once ca Chani chitahëhuati ibo bo qui ja riiniquë.

Espíritu Santo jonina

2 1 Fiesta Pentecostés icanaí ca bari tséquëquë tsi quiha naquëtë tsi chahahuacanaibo tëquë mani iniquë. 2 Manipama tsi quiha nai ax johai ca yoshi chamaxëni ca pacotsa ja nicacaniquë. Rëamëni quiha xobo, naa ja tsahocanai cató no. 3 Jatsi quiha chihi jana jisiria ca ja jiscaniquë. Jatiroha cabo qui naa chihi jana japacaniquë mapëxëhax na. Jato mapo tëquë ó nii ja icani quiha. 4 Jatsi quiha Espíritu Santo ja rëahacacaniquë. Rëamëhax joi jamëri tsi chanitsijacaniquë, naa Espíritu Santó jato chanimahai cató no.

5 Toatiyá tsi quiha Jerusalén tsi huëstima ca jodiobo racahi iniquë, naa país huëtsa bo ax bëcanish cabo. Dios noicanaibo ja icani quiha. 6 Naa yoshini pacotsa ja nicacaniquë jato ri. Nicahax tsi quiha ja quëtsocaniquë. Jatsi ja shina-risiquicaniquë, jato joi yoi bá tsi ja chanicanai nori quëshpi na. 7 Jatsi ja ratë-ratëcaniquë:

—Jisna. ¿Galileá ca joni bo ma ni naa chanicanaibo pa?

8 ¿Jënhuariaxo raca noba joi yoí tsi nicahi ni noa sa? 9 Nëá xo Partia joi jaya cabo. Nëá xo Media joi jaya cabo. Nëá xo Elam joi jaya cabo. Jasca, nëá xo Mesopotamia, Judea, Capadoccia, Ponto, Asia, tihi ca maí ca nohiria joi bo ra. 10 Jasca, nëá xo Frigia, Panfilia, Egipto, tihi ca mai ax bëcanish cabo. Nëá xo Africa ó ca Cirene ori ax becanish cabo ra. Jasca, nëá xo Roma ax bëcanish cabo, jodioba arati jabi binish ca carayanabo ri. 11 Jasca, tobi Creta, Arabia, tihi ca mai ax bëcanish cabo. Noba joi yoi bá tsi chanicaní

quiha pa. Anomaria ca Diós aca ca noba joí tsi yoacani quiha ra — nëa tsi quiha naa nohiria nëcacaniquë.

¹²Jatsi quiha ja ratëyocaniquë. Ratëhax,

—¿Jénahuaria ni sa? ¿Jénipihi ni? —i jaca niquë chaninahi na.

¹³Jama, huëtsa bá osa-osacaniquë nicaxo na.

—Huéstima ca jënë ja ayocaquë iqui noa. Pahëquë naa joni bo ra —i jaca niquë rë.

Nohiria bo qui Pedro chaninina

¹⁴Jatsi quiha Pedro niiniquë once ca Chani chitahëhuati ibo bo ya. Nihax chanitsjaniquë joi pistiamá no.

—Ea nicacana, èbë xatë bá, Jerusalén ca racacanaibá. ¹⁵Naa joni bo pahëha ca quëscahuaqui mato pë. Pahëyama ca xo iquia. ¿Jénahuariahax ja pahécana? Tsayacapa. Huëaquë tsi, naa a las nueve roha tsi xo ra. ¹⁶Jama, ma jisi ca yoati Joel yamabá quënëniquë ra. Ja yoani ca tsi xo naa:

¹⁷“Jaroha ca barí tsi nohiria bo tëquë qui noho Shina japaxëquia ra”

ii quiha Dios.

“Jasca, èa yoati tsi chanicaxëcani quiha mato baquë bo, mato jahi bo ri.

Jasca, tënämëcaxëcani quiha mato shinapayo bo.

Jasca, namacaxëcani quiha mato siri bo.

¹⁸Jasca, noho yonati bo, naa joni bo, yoxa bo, tihi cabو qui noho Shina japaxëquia ra toa barí no.

Jatsi èa yoati tsi chanicaxëcani quiha ra.

¹⁹Jatsi naipá ca jistiria bo, maí ca jisti bo, tihi cabو jismaxëquia.

Tobixëhi quiha jimi, chihi, chihicohini

²⁰Jasca, tsëmonaxëhi quiha bari.

Shininaxëhi quiha oxë, naa jimi jascaria.

Tocaxëhi quiha ra, Ibo johai ca bari tsëquënox pari no.

Anomariaxëhi quiha toa bari ra.

²¹Jasca, xabahamahacacaxëcani quiha Iboba janë quënacaxëcanabo tëquë”

ii quiha Dios; nëa tsi Joel yamabá quënëniquë.

²²‘Ea nicaparicana, Israél ca joni bá. Jahuë Jesu, naa Nazarét ca Jesu qui chama Diós aniquë ra. Toca tsi quiha Diós raani ca ja iqui ca ma jismahacaniquë, Dios chamá tsi jistiria bo ja ani

cató no. Jisti bo ja aniqué ra mato bëtaquí na. ²³Jabi naa joni mato qui mëahacaniqué, Dios shinana, naa jaha ja quëeni ca ja ini quëshpi na. Jatsi carayanabo yaxo tsi cruzó tsi naa joni ma tooxaniqué. Naa joni ma namëniqué iquia. ²⁴Jama, jahuë Jesu Diós bësotëquëmaniqué iquia. Bësoyama caba iti quima ax ja paquémahacani quiha ra. Bëbotimaxëni ja rësohai ca ini quiha.

²⁵Jabi Jesu yoati tsi David yamabo nëcaniqué:

“Ea bësojó ca Ibo ë jisquë.

Ea jisbëriayamahi quiha.

Ja iqui tsi shina-motsiquiyamaxëquia ra.

²⁶Ja tsi xo toa shina-raniquia.

Anomaria xo noho Ibo iquia ranihi na.

Rësohax bësotëquëti ó pasoquia ra.

²⁷Bësoyama caba iti ó tsi éa jisbëriayamaxëqui mia ra.

Jasca, mi chama iqui tsi poroyamaxëhi quiha mi yonati jiaxëni cato.

²⁸Bësoti quinia éa mi jismaquë.

Jasca, éa ranihuaxëqui mia, mi bëta ë xëquë no”

i jahuë Jahëpa Dios qui Jesu ni quiha David yamabá quënëni cató no.

²⁹‘Béró tsi mato qui chaniquia, ébë xatë bá. Nicacana. Siri tsi David yamabo yoi rësoniqué. Ja maihuahacaniqué. Jasca, tobi quiha no bëta jahuë mai. ³⁰Jabi Dios shina cahëxëni ca David yamabo iniqué iquia. “Mi chahitaxocobo huësti ca janaxëquia, mi trono xo tsi ja yonano” i ja qui Dios ni ca ja cahëníqué. Jasca, quiayamahai ca Dios ini ca ja cahëníqué. ³¹Jabi rëquë ca xaba tsayahí David iniqué Cristo qui. Diós axëti nori ca cahëhax tsi quiha Cristo bësotëquëxëhai ca yoati ja chaniniqué. Bësoyama cabo iti ó tsi ja niabëriahacayamaxëhaina, jahuë yora poroyamaxëhaina, tihi cabo yoati David chanini quiha.

³²Dios tsi xo toa naa Jesu icanai ca Bësotëquëmati Ibo. Ja bësotëquëyamëquë ra. Tihi ca tsi xo toa no yoahaina ra, naa noqui tëquëta. ³³Jasca, jahuë Jesu Diós oquë-oquëhuaniqué ra. Jaboqui Dios mënëcayá tsi tsaho xo ra. Jaquirëquë Espíritu Santo jahuë Jahëpa quima Jesú biniqué. Bixo tsi quiha noqui ja japaniqué, naa Diós yoani jascaria. Jabi noqui Espíritu Santo japhahacahai ca tsi xo toa ma tsaya-tsayahaina, ma nica-nicahaina ra. ³⁴Tsayacahuë. Nai qui tëronoyamaniqué noba

David yamabo. Jama, nëca tsi ja quënëniquë noba Jesu yoatina:

“Noho mënëcayá tsi tsahotsina,
 35 mi chama nama tsi mia pasomaha cabó ë janaxëqué rohari’ i
 noho Ibo qui Ibo Dios ni quiha”
 nëa tsi David yamabo nëcani quiha.

36 Jatsi jatiroha ca Israél ca nohiria bá jabija ca cahëno ra.
 Ma tooxani ca Jesu Diós oquëhuaniquë ra. Noba chama, noqui
 Xabahamati Ibo, tihi cabó Diós jahuë Jesu manëmaniquë —nëa tsi
 nohiria bo qui Pedro nëcaniquë.

37 Jatsi Pedró yoani ca nicahax tsi quiha ja cohuënanacaniquë.
 Cohuënahax,

—¿Jënhauaxéhi ni noa ra, noba xatë bá? —i Pedro, Chani
 chitahëhuati ibo bo, tihi cabó qui jaca niquë.

38 Jatsi Pedró quëbiniquë:
 —Mato jocha quima Dios quirí bësocana. Jasca, Jesu jané tsi ma
 ashimahacaxëti xo. Tocacana, mato jocha masahacano iquish na.
 Jatsi mato qui Espíritu Santo axéhi quiha Dios ra. 39 Mato, mato
 xocobo, carayanabo, tihi cabó qui Espíritu Santo acatsi quiha,
 mato qui jahuë Chani acacani iqui na. Bixéhi quiha noba Ibo, Diós
 quënani cabó tëquë —nëa tsi nohiria bo qui Pedro nëcaniquë.

40 Chanipama tsi quiha jato ja yoba-yobaniquë:
 —Jochahuaxéniria ca nohiria bo quima tséquëcana,
 xabahamahacaxëna —iquina.

41 Jatsi quiha ashimahacaniquë jahuë chani chahahuanish
 cabó. Toa barí tsi quiha chahahuacanaiba maxo qui tres mil ca
 nohiria riiniquë ra. 42 Chahahuaxo tsi quiha Chani chitahëhuati
 ibobá tiisimani ca ja nica-nicacaniquë. Jia tsi quiha ja rabëna-
 rabënabëquicaniquë. Rabënaxo tsi quiha Dios shiati ja nëtocaniquë.
 Jasca, Dios qui ja bëhox-bëhoxcaniquë.

Jariapari ca chahahuacanaibo

43 Toatiyá tsi quiha huëstima ca jisti bo jahuë Chani chitahëhuati
 ibobá aniquë. Jatsi ratëyoniquë nohiria tëquë, tsayahí na. 44 Jasca,
 racanabëquiniquë chahahuacanaibo tëquë. Racanabëquihax tsi
 quiha jato jahuë bo tëquë ja xatënanacaniquë. 45 Jato jahuë bo iniaxio
 tsi quiha noitiria cabó qui parata ja acaniquë. 46 Jasca, jatiroha ca
 barí tsi quiha jodioba arati xobó tsi ja cati-caticaniquë Dios qui

araxëna. Jasca, jato xobo xo tsi quiha shiati ja pi-pipaocaniquë. Jasca, ja oriquibëquinapaocaniquë ranihax na. Ja huashiyamacani quiha.⁴⁷ Jasca, jia tsi Dios ja ocahua-ocahuacaniquë. Nohiria qui jia jato jabi ini quiha. Jasca, jatiroha ca barí tsi quiha nohiria xabahamahacaniquë. Jatsi iglesia qui ja riicaniquë chahahuahax na.

Catëjo tahë jaya ca jënimahuanina

3 ¹Huësti barí tsi quiha Pedro, Juan, tihí cabó jodioba arati xobo-xoboria qui bocaniquë bëhoxhi na. A las tres ja ini quiha, naa jato bëhoxti hora. ²Jabi toá tsi arati xobo caití tsi quiha, naa “Caiti Jiaría” icanai cató tsi quiha joni noitiria ca tsaho iniquë. Catëjo ca tahë yoi jayanish ca ja ini quiha. Jatiroha barí tsi toá tsi ja janahacani quiha, parata bënariati. ³Jatsi arati xobo-xoboria qui Pedro, Juan, tihí cabó jicohai ca ja jisniquë. Jisi tsi,

—E qui parata ahuë —i jato qui ja niquë.

⁴Jatsi joni Pedro Juan bëisniquë. Bëis-hax ja qui Pedro chaniniquë:

—Noqui bëishuë iquia —iquina.

⁵Jatsi quiha joni tsaya-tsayaniquë. Parata ó ja pasoni quiha.

⁶Jatsi Pedro ja qui nécaniquë:

—Parata yama ca éa xo naa. Jama, mia mëbicasquia. Nazarét ca Jesucristo tsi xo toa chama jaya cato. Jahuë jané tsi tapitsina iquia —i ja qui Pedro niquë.

⁷Jatsi jahuë mëqué mënècayá tsi Pedró biniquë. Bixo tsi quiha toa joni ja joimaniquë. Chamatapini quiha jahuë tahë. Jënimá jahuë jopoto ini quiha. ⁸Jatsi joni biisiniquë. Jahuë tahë tsi ja niiniquë. Jatsi co-cotsijaniquë. Jatsi quiha Pedro, Juan, tihí cabó ya arati xobo qui ja jiconiquë jaa ri. Co-copama tsi quiha Dios ja ocahua-ocahuaniquë, biisi-biisixó na. ⁹Ja cohaina, Dios ja ocahuahaina, tihí ca tsi quiha toá ca maní ca nohiria bá jisniquë. ¹⁰Parata bënaxéniria cato, naa “Caiti Jiaría” icanai cató ca tsahopaoħax ca joni ja iqui ca cahëħax tsi ja ratëyocaniquë.

—¿Jënahuariahax ja jënimahuahacaha sa? —i jaca niquë tsayahax na.

Arati xobó tsi Pedro chaninina

¹¹Pedro, Juan, tihí cabó parata bënaxéniria cató achaniquë. Achajahuano tsi quiha jato qui nohiria bo jabayoniquë tsayacatsi

na. Portal de Salomón icanai cató tsi ja quëtsocani quiha. ¹²Jatsi nohiria bo jisi tsi quiha jato qui Pedro chaniniquë. Ja nëcaniquë:

—¿Jéniriahax ratëcanai pa? ¿Jéniriaxo tsi noqui tsaya-tsayacanai sa? Noba chamá tsi naa joni no tapimayamaquë ra. ¿Jénahuariaxoa noba mëstë ca jabí tsi naa joni no jénimahuana ra? ¹³Dios, naa noba Abraham yamabo, noba Isaac yamabo, noba Jacob yamabo, tihi caba Diós jahuë yonati Jesu oquëhuaniquë ra. Jabi naa jasca ca Jesu Pilato qui ma mëaniquë pë, ja namëhacano. Jatsi Pilatô paquëmacasquë tsi quiha “Anoma. Paquëmayamahuë” i ja qui ma niquë ra. ¹⁴Mato ti tsi xo toa jocha yama ca Mëstëxeniria ca niati ibo-iboria bo iquia. Niaxo ati ibo-iboria ca joni ma baaniquë rë, paquëmahacati. ¹⁵Mato ti tsi xo toa nohiria Bësomati Ibo-iboria acanaibo iquia. Jama, naa acakanish ca Jesu Diós bësotëquëmaniquë ra. Jabija tsi xo naa no yoahaina iquia. Parayamaqui noa. ¹⁶Naa joni, naa ma tsayahai ca joni jénimahuahacaquë ra, naa jasca ca Jesu janë no. Naa ma cahëhai ca joni tapimahacaquë ra, toa janë qui ja chitimihä cató no. Tsayacahuë.

¹⁷‘Jisa, noho xatë bá. Tonia cahëxoma tsi ma tocaniquë iquia, naa mato rëquëniniti ibobá ani jascaria. ¹⁸Jama, toca ca quiniá tsi quiha ja yoacani ca Diós jatihuaniquë, ma tocani cató no. Naama tsi quiha Cristo yoati tsi jahuë Chani yoanish cabø chanini quiha, “Tënëxeti xo Cristo” iquiina. ¹⁹Jatsi jaboqui mato jocha quima Dios quirí bësocana ra, mato jocha masahacano iquish na. ²⁰Jatsi mato ranihuaxëhi quiha Ibo Dios. Jasca, mato bax ja bini ca Xabahamatí Ibo, naa jahuë Jesu mato qui raaxëhi quiha. ²¹Jama, jaboqui naipá tsi ja chitëpariti xo ra. Jariapari tsi tsëquëxeti xo jatiroha ca paxahuahacatiya, naa Dios Chani yoanish cabá tsi Diós yoani jascaria. ²²Moisés yoani ca nicacana. Ja nëcani quiha: “Mato qui Dios Chani Yoati Ibo-iboria raaxëhi quiha Dios ra, naa mato qui éa ja raani jascaria. Mato jimibo huësti ca yoi ixëhi quiha naa joni ra. Ja yoahai ca tëquë ma nicaxëti xo. ²³Jasca, Dios nohiria bo quima aquëquëmahacaxëti xo toa joni chani nicayamacanaibo. Nicayamahax quëyohacacaxëcani quiha” tihi ca tsi i Moisés ni quiha ra.

²⁴‘Jabi naa xaba yoati tsi Dios Chani yoanish cabø tëquë chanipaoni quiha, naa Samuel yamabo tiya rohari cabø. ²⁵Jasca, naa Dios Chani yoacanish caba chahitaxocobo xo mato ra. Mato

qui Dios Chani acacani quiha jaari, naa mato naborëquébo qui ja acacani jascaria. Jariapari tsi quiha Abraham yamabo qui Dios Chani acacaniqué, naa “Chahitaxocobo jayaxéqui mia. Toa baqué tsi shomahuahacaxéhi quiha maí ca nohiria bo tēqué” i ja qui Dios nina. ²⁶Jatsi mato jodiobo qui pari tsi quiha jahué yonati yoi Diós raaniqué mato shomahuaxéna. Mato jocha quima mato casomacatsi quiha ra —nëa tsi quiha Pedro nëcaniqué nohiria bo qui.

Jodiobo yosibo bësojó tsi Pedro, Juan, niinina

4 ¹Jari nohiria bo qui ja chanicano tsi quiha bëcaniqué arati ibo bo, arati xobo obëso ca capitán. Jasca, bëcaniqué saduceobo icanai ca chama bo ri, naa “Bësotëquéyamaxéhi quiha nohiria” icanaibo. ²Jato qui yoi ini quiha toa nohiria bo qui Pedro, Juan, tihi cabá tiisimanina, Jesu bësotëquémahacani nori yoahi ja icani quëshpi na. Jato qui yoi toa chani ini quiha, nohiria bësotëquéyamaxéhai ja quëscahuacani quëshpi na. Jatsi Pedro, Juan, tihi cabo qui ja caxacaniqué. ³Caxahax tsi quiha jato qui ja tsamicaniqué. Caqué quiha bari. Ja iqui tsi preso qui jato ja nanëcaniqué huëaqué copixëna. ⁴Jama, huëstima cabá chahahuaniqué jato chani nicaxo na. Cinco mil ca joni bo tahé ja icani quiha.

⁵Huëaqué tsi quiha jodioba chama bo catiniqué, naa jato yosibo, jato yoba tiisimacanaibo. ⁶Toá tsi quiha Anás, naa jato arati ibo-iboria iniqué jaa ri. Jasca, toá tsi quiha Anás jimibo iniqué jato ri, naa Caifás, Juan, Alejandro, tihi cabo. ⁷Catixo tsi quiha jato nëpax tsi Pedro Juan ja nimacaniqué nicaxëna. Nimahax,

—¿Jénahuaxo tsi naa joni ma jénimahuahitaha sa? ¿Jahué chama ya ni mato ra? ¿Tsohué ni toa naa chama mato qui ati ibo ra? —i jato qui jaca niqué.

⁸Jatsi quiha Espíritu Santo rëamëxo tsi Pedró quëbiniqué:

—Noqui nicacana, nohiria chama bá, yosibá. ⁹¿Naa noitiria ca joni no mëbihitaha ca yoati tsi noqui nicacanai sa?

“¿Jénahuariahax naa joni jénimahuahacaha sa?” ¹⁰Jénima quiha. Ma cahëyoti xo. Cahëxéti xo Israél ca nohiria bo tēqué ri. Nazaret ca Jesucristo chamá tsi ja jénimahuahacahitaqué ra, naa ma tooxani ca jasca cato chamá no. Ja tsi xo toa Diós

bësomanina. Jesu chama iqui tsi mato bësojó tsi nii quiha naa joni ra. ¹¹Jabi naa jasca ca Jesu yoati tsi chanihi quiha Quënëhacanish cabo ra.

“Oquënaxëhi quiha yosibá niahá ca Maxaxa ra.

Oquë-oquëria ca manëxëhi quiha”

ii quiha ra. Jabi Jesu tsi xo naa maxaxa ra, naa ma niani cato. Jama, naa maxax jascaria tsi ja oquënani quiha. ¹²Oquë-oquëria ca tsi xo naa ra. Yama tsi xo Xabahamati Ibo huëtsa ra. Ja huësti ca tsi xo Jesu. Jaroha ca tsi xo toa Diós noqui acana noqui xabahamati —nëa tsi quiha chama bo qui Pedro næcaniquë.

¹³Chama ya tsi Pedro, Juan, tihi cabo chanini nori ca jisi tsi toa chama bo ratërianiquë. Jasca, escuela qui ja boyamacani nori ca nicaquí tsi Jesu rabëti bo ja icani nori ca ja cahëcaniquë. ¹⁴Jama, Pedro, Juan, tihi cabo ya niihai ca jënimahuahacahitahax ca joni jisi tsi quëbiti ja cahëyamacani quiha. Ja iqui tsi jato qui quësoti mëtsama ja icaniquë. ¹⁵Jatsi quiha naquëtë cache jato ja raacaniquë jamëhax chaninaxëna. Raahax,

¹⁶—¿Jénahuariaxëhi ni noa sa, naa joni bo qui? Naa anomaria ca jisti naa joni bá acahitaha ca cahëhi quiha Jerusalén ca nohiria bo tëquë rë. ¿Jénahuariahax “Oca ma xo” i no na ra? ¹⁷Naa jahuë bo nohiria bo qui pacanamitsa rë. Jato no jënëxëti xo ra. Jatsi jato no yobano, Jesucristo jané tsi ja chanitëquëpistriariacano —i jaca niquë chaninahi na.

¹⁸Jatsi quiha Pedro, Juan, tihi cabo ja quënacaniquë. Quënaxo tsi quiha jato ja yobacaniquë:

—Nohiria bo qui Jesu yoati tsi ma chanitëquëyamano ra —iquina.

¹⁹Jama, Pedro, Juan, tihi cabá quëbiniquë:

—Shinaparicana. ¿Tsohuë nicayoixëhi ni noa ra? ¿Mato ni? ¿Dios ni? ²⁰¿Jénahuariaxo no chanihai ca no jënëna ra? No jisnina, no nicanina, tihi cabo yoati tsi no chaniti xo ra —i jato qui Pedro Juan niquë.

²¹Yobatëquëxo tsi quiha chama bá jato paquëmaniquë. Jabi nohiria bo qui raquëquí tsi Pedro, Juan ja copiyamacani quiha. Jabi naa jënimahuahacanish ca joni quëshpi tsi Dios ocahuahi nohiria bo iniquë. ²²Anomaria toa jisti ini quiha. Cuarenta año bo huino toa jënimahuahacanish ca joni ini quiha.

Dios qui chahahuacanaibo bëhoxnina

²³Jisbëria tsi quiha jato nohiria yoi bo qui Pedro Juan bocaniquë. Jatsi quiha arati ibo bo, yosibo, tihi cabá yoani ca jato ja yoacaniquë. ²⁴Jatsi quiha Dios qui ja bëhoxyocaniquë nicahax na: —Mia ri tsi xo Ibo-iboria. Mia ri tsi xo toa naipa, mai, ia, tihi cabó Nëöhohuati Ibo ra. Jahá cabó tëqué mi ani quiha ra. ²⁵Jasca, mia ri tsi xo toa Espíritu Santó tsi noqui chaninish cato, naa noba naborëquëbo David yamabo mi chanimaniquë no:

“¿Jënihax tsi caxahi ni carayanabo pë?

¿Jënixo mahitsa tsi shina-shinahi ni nohiria bo ra, Dios pasomaha yoi ca axëna?

²⁶Shomahuahacacani quiha maí ca rey bo rë, iquinaxëna.

Caticani quiha país ca chama bo rë, Ibo Dios, jahuë Xabahamatí Ibo, tihi cabó pasomaha iquinaxëna”

i David yamabo ni quiha.

²⁷“Tocapiyamëquë ja yoanina iquia. Naa noba yaca yoí tsi Herodes, Poncio Pilato, tihi cabó chaniyamëquë carayanabo, Israél ca nohiria bo, tihi cabó ya. Chaninaxo tsi quiha mi yonati mëstëxeni ca Jesu, naa noqui mi raani ca ja namëcasjahuacaniquë pë. ²⁸Jatsi quiha ja tocacaniquë. Jabi mi planes, naa mi chamá tsi acacani ca planes roha ja acani quiha, mi shina ja ini quëshpi na. ²⁹Jabi jaboqui mi yonati bo roamiscani quiha pë, Ibobá. Jama, noqui, naa mi yonati bo mi chamahuano, raquëxoma tsi mi chani no yoano iquish na. ³⁰Jasca, mi chamá tsi noitiria cabó mi jënimahuano. Jasca, mi yonati jiaxëni ca Jesu jané tsi jisti-jistiriabo mi ano ra” —nëa tsi ja nëcacaniquë bëhoxhi na.

³¹Ja bëhoxcaquë tsi quiha yajo-yajohacaniquë ja caticani ca xobo ra. Jasca, Espíritu Santó tsi ja rëahacacaniquë. Rëamëhi tsi raquëhaxma tsi quiha Dios Chani chanitsijacaniquë.

Jato jahuë bo ja xatëncanina

³²Toatiyá tsi quiha jia tsi chahahuacanaibo rabënabëquicaniquë. Jäharisi quiha ja shinacanai ca ini quiha. Jasca, jato jahuë bo tëqué ja xatëncaniquë. “Nohó-na xo naa, nohó-na xo toa” iyama jaca ni quiha. ³³Jasca, chama-chamariá tsi quiha Dios Chani chitahëhuati ibo bo chaniniquë, Ibo Jesu bësotëquémahacani nori ca yoahi na. Toatiyá tsi quiha jia tsi Diós jato mëbiniquë. ³⁴Jasca, toatiyá tsi

quiha chahahuacanaibá narisyamaniquë. Jato xobo bo, jato mai bo, tihi cabó ja iniacaniquë. ³⁵Iniaxo tsi quiha toa parata Chani chitahéhuati ibo bo qui ja acaniquë. Jaquiréquë quiha noitiria cabó qui toa parata acacani quiha. ³⁶Jabi tocaniquë José, naa Chipre ó conish cato. Arati xobó ca yonati ja ini quiha. Jabi naa José qui janë huëtsa Chani chitahéhuati ibo bá ani quiha, naa Bernabé cato. Noba joí tsi “Nohiria mëbiti ibo” iqui noa. ³⁷Jabi jahuë mai Bernabé inianiquë jaa ri. Iniaxo tsi quiha Chani chitahéhuati ibo bo qui jahuë parata ja mëaniquë, noitiria cabó qui acacati.

Ananías, Safira, tihi cabá paracasnina

5 ¹Jatsi quiha joni huëtsa, naa Ananías icanai cató jahuë mai inianiquë jaa ri, jahuë ahui Safira yaxo na. ²Iniaxo tsi quiha parata xatë ja jananiquë jamë bax na. Jahuë ahui qui jia ini quiha ja anina. Jatsi quiha parata tëxë ja bëniquë Chani chitahéhuati ibo bo qui. ³Ja bëquë tsi quiha ja qui Pedro chaniniquë:

—¿Jénahuariahax mi shina qui Satanás jicoha pa? Parata xatë mi jonéquë pë iniaxo na. Toca tsi Espíritu Santo qui mi quiaquë rë. ⁴Toa mai inianox pari tsi ¿mí-na ja iyamayamani? Jasca, ja iniahacaquë tsi jari mi parata ja iquë ra. Jama, noqui paracasquí tsi toa parata xatë roha noqui mi bëquë rë. Anoma tsi xo toca ca mi shinahaina iquia. Dios qui mi quiaquë rë, joni qui nomari —nëa tsi quiha ja qui Pedro nécaniquë.

⁵Jatsi quiha Ananías rësoniquë, Pedro chani nicahax na. Mai qui ja paqueniquë. Jatsi quiha nohiria tëquë raqué-raqueniquë nicahax na. ⁶Jatsi joixo tsi quiha shinapayo bá jahuë yora yaboniquë raití no. Yaboxo tsi cacha boxo tsi ja maihuacaniquë.

⁷Tres hora quiréquë Ananias ahui jiconiquë, naa Safira icanai cato. Jari jahuë bënë rësoha nori ca ja nicayamani quiha. ⁸Jatsi Pedró nicaniquë:

—Ea yoahuë. ¿Tihi roha ca parata ma bichi, mato mai quëshpi na? —iquina.

Jatsi quiha,

—Jabija. Tihi roha ca parata no bichitaquë —i Pedro qui ja niquë. Ja quiani quiha.

⁹Jatsi Pedró quëbiniquë:

—Jishopé. ¿Jéniriaxo nëca tsi mi shinaha pa. Espíritu Santo tanamaqui mia pë. Nicapa. Bëcani quiha rë mi bënë maihuahax cabó. Mia bichi bëcani quiha maihuaxëna —i ja qui Pedro niquë.

¹⁰Jatsi ja rësotapiniquë. Jatahë tsi quiha ja paquëniquë. Jatsi quiha shinapayobá jiconiquë. Jicoxo tsi ja jiscaniquë. Cacha boxo tsi quiha jahuë bënë ya raquëpina tsi ja maihuacaniquë. ¹¹Jatsi raquë-raquëniquë chahahuacanaibo tëquë. Jasca, raquëyoniquë nicanish ca nohiria huëtsa bo ri.

Acacani ca jisti bo

¹²Toatiyá tsi quiha Salomón Portal icanai cató tsi chahahuacanaibo catihí ipaoniquë araxëna. Toa xo tsi huëstima ca jisti bo Dios Chani chitahëhuati ibobá ani quiha, nohiria bo xérëquë xo na. ¹³Jama, jato bëta arati catiyamani quiha nohiria tëxë rë, jato chama bo qui raquëhi na. Jama, nohiria bo qui shinajjaxëni cabو chahahuacanaibo ini quiha. ¹⁴Toatiyá tsi jato qui riini quiha huëstima ca chahahuacanaibo paxa cabو, naa Ibo qui chitimicanish ca joni bo yoxa bo tëquëta. Jatiroha ca barí tsi jato maxo anini quiha. ¹⁵Jasca, Chani chitahëhuati ibobá acani ca jisti bo iqui tsi isicanaibo, iquicanaibo, tihi cabو nohiria bá bëcani quiha ja jënimahuahacacano. Bahí tsi jato oxati, jato huana bo, tihi cabо ó tsi ja janahacacani quiha Pedro ja manacano. Pedro tëbaquishi jato matarahai ca ó ja quëécani quiha jënimahuahacati. ¹⁶Jasca, Jerusalén ca tëamë ca yaca huëtsa bo quima ax nohiria bëcani quiha. Isicanaibo, yoshi jaya cabо, tihi cabо ja bëcani quiha. Ja jënimahuahaca-caniquë jato tëquëta.

Chani chitahëhuati ibo bo tënëmahacanina

¹⁷Jatsi quiha Dios Chani chitahëhuati ibo bo qui arati ibo-iboria yosananiquë. Jato qui yosananiquë jahuë rabëti bo ri, naa saduceobo, naa “Bësotëquëyamaxëhi quiha nohiria” icanabo. ¹⁸Yosanahax tsi quiha jato qui ja tsamicaniquë. Tsamixo tsi preso qui jato ja nanëcaniquë. ¹⁹Jatsi toa baquichá tsi quiha Ibo Diós raani ca angél preso caiti japécaniquë. Japécxo tsi quiha preso cacha jato ja bëniquë ra. Jatsi jato qui ja yoaniquë:

²⁰—Bocata. Arati xobo nabirí tsi niixo xabahamati quinia paxa ca yoacana —iquina.

²¹Jatsi huëaquë tsi quiha arati xobo qui ja jicocaniquë, naa ja yoahacacani jascaria. Jicoxo tsi nohiria bo tiisimatsijahuacaniquë. Jatsi quiha arati ibo ba cahëniquë jato rabëti bo ya. Cahëxo tsi quiha jodioba chama bo, yosibo, tihi cabо ja quënacaniquë chaninaxëna.

Jatsi quiha preso qui policía ja raacaniquë Chani chitahéhuati bo bëti. ²²Preso qui cahëxo tsí quiha Chani chitahéhuati ibo bo policía yopaniquë. Yama a ra. Jatsi ja bacacaniquë chama bo yoaxëna.

²³—Preso qui no cahëquë. Jénima toa caiti bo iquë ra. Pëyéhama quiha jahuë candado iquë iqui noa. Jasca, caiti cacha jari nii iqui quiha jaha bësotí soldado bo ra. Jama, caiti japëcaxo tsí yama ca no jisquë pa. Mëquëya toa jato presó ca naquëtë iquë pa —i chama bo qui jaca niquë bacahax na.

²⁴Jatsi ja yoacani ca nicahax tsí quiha ja shina-risiquiyocaniquë, naa soldado ba capitán, arati ibo-iboria bo. Nicahax,

—¿Jénahuaria ni sa? —i jaca niquë.

²⁵Jatsi quiha chani paxa jaya ca joni jiconiquë. Jicohax,
—Jisi bocata. Arati xobo nabirí tsí nii quiha nanëhacahitahax ca joni bo ra. Toa xo tsí nohiria bo tiisimacani quiha ra —i jato qui ja niquë.

²⁶Jatsi méri tsí capitán caniquë jahuë soldado bo ya. Jahari chama bo qui jato ja bëcaniquë. Ishima tsí toa Chani chitahéhuati ibo bo ja bëcani quiha nohiria bo qui raquéquí na. Nohiria bá jato acai ca ja quëscahuacani quiha. ²⁷Bëxo tsí quiha chama bo bësojó tsí jato ja nimacaniquë. Jatsi arati ibo ba chama bá jato nicaniquë:

²⁸—“Jesu yoati tsí nohiria bo tiisimayamacana” ñi mato qui no yamayamahitaha ra? ¿Jénahuariacanai ra? Jerusalén tsí pacanahi quiha mato chani ra. Anoma tsí xo toa ma tiisimahaina. Jasca, noqui quësocasqui mato pë, toa Jesu nani quëshpi na —nëa tsí quiha arati ibo ba chama nécaniquë.

²⁹Jatsi Pedro, Dios Chani chitahéhuati ibo bo, tihí cabá quëbiniquë:

—Jariapari tsí Dios no nicaxëti xo ra, joni bo nomari. ³⁰Noba naboréquëba Diós jahuë Jesu bësomayamëquë ra, naa cruzó tsí ma tooxayamëta ca jasca cato. ³¹Bësomaxo tsí quiha ja oquëhuayamëquë, jahuë mënëcayá ja ino. Chama jahuë Jesu qui ja ayamëquë Rëqueniniti Ibo, Xabahamati Ibo, tihí cabo iti. ³²Jabi toca xo ra. Jabija ca cahëxo tsí nohiria bo yoa-yoaqui noa ra, paraxoma. Tocahi quiha Espíritu Santo ri. Jasca, jahuë Chani nicacanaibo qui Espíritu Santo aquí Dios ra —nëa tsí quiha ja nécacaniquë.

³³Jatsi quiha catinish ca yosibo caxa-caxaniquë ja yoacani ca nicahax na. Itsisnaniquë jato shinana ra. Jato ja acascani quiha.

³⁴Jama, jato ó niini quiha huësti ca chama, naa Gamaliel icanai cato. Yoba tiisimanish ca joni ja ini quiha. Jasca, nohiria qui shinajaxëni ca naa joni ini quiha. Yosibo bësojó niixo tsi quiha naquëtë cache Chani chitahëhuati Ibo bo ja raaniquë. ³⁵Raahax chanitsijaniquë:

—Jisa, Israél ca joni bá. Quiniacaxëcahuë, anoma ca naa joni bo qui ma ayamano. ³⁶Tobi ini quiha Teudas icanai cato. Joni-joniria ja ini ca ja quëscahuani quiha ra. Jasca, ja bëta cuatrocientos ca joni bo riini quiha nianaxëna. Toa joni acacaniquë ra. Jatsi pacanamahacani quiha jahuë rabëti bo tëquéta. ³⁷Jaquirëquë tobi iniquë Galileá ca Judas. Nohiria censo ini cató tsi toa joni jisiquini quiha. Joni bo misco ja mëpini quiha jaa ri. Jama, toa joni acacaniquë jaa ri. Jabayoni quiha jahuë rabëti bo ra. ³⁸Jatsi noho yoba tsi xo naa: Naa joni bo no motsayamano. Jato paquëmacana iquia. Jato chama yoí pi ja chanicano tsi quëyohacaxëhi quiha ja acaina iquia. Pacanaxëhi quiha jato rabëti bo ri. ³⁹Jama, Dios yonoco pi ja acano tsi yama tsi xo toa jato yonoco quëyoti mëtsa cato ra. Jatsi quiniacaxëcahuë, Dios yoi pasomaha iquinahi ma imitsa iqui na —nëa tsi yosibo qui Gamaliel nëcaniquë.

⁴⁰Jatsi quiha yosibo qui jia quiha jahuë yoba iniquë. ⁴¹Jatsi Dios Chani chitahëhuati ibo bo jahari ja quënanacaniquë. Quënaxo tsi quiha jato ja rashacaniquë. Jatsi quiha jato ja yobaniquë, Jesu janë tsi ja chaniyamacano. Yobaxo tsi quiha jato ja paquëmacaniquë. ⁴²Jatsi quiha jatiroha ca barí tsi arati xobo xo tsi Xabahamatí Ibo Jesu iqui ca ja yoa-yoacaniquë. Jasca, chahahuacanaiba xobo xo tsi tiisimatsijahuacaniquë.

Iglesiá ca mëbicanaibo janëhacanina

6 ¹Toatiyá tsi chahahuacanaiba maxo anino tsi quiha jodioba joi chanicanaibo qui carayana ca joi chanihai ca jodiobá joi mëraniquë.

—Piti biyamahi quiha noba bënë imanish ca yoxa bo rë, barihaní tsi piti ja acaquë no —nëa tsi quiha jato jimibó qui ja nëcacaniquë.

²Jatsi quiha chahahuacanaibo tëqué Dios Chani chitahëhuati ibo bá quënaniquë ja caticano.

—Noqui yoi tsi xo Dios Chani no yoahai ca jënëhaina rë, piti, parata, thi cabotoxëna. Anoma quiha. ³Jatsi siete ca joni shinajaxëni cabotoxëna, nobë xatë bá, toa ototi yonoco ati. Espíritu Santo rëamë ca

joni ja ixëti ca xo. Jasca, tiisi ja jayacaxëti xo. Jato qui naa ototi yonoco mëaxëqui noa ra. ⁴Mëaxo tsi xaba jayaxëqui noa bëhoxti, Dios Chani tiisimati —nëa tsi quiha jato qui Chani chitahëhuati ibo bo nëcaniquë.

⁵Jatsi raniniquë chahahuacanaibo têquë, nicahax na. Jatsi quiha siete ca joni bo ja bicaniquë ja yoahacacani jascaria. Jatsi Esteban ja bicaniquë, naa Dios qui chitiminish ca Espíritu Santó rëamënish ca joni. Jasca, Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, Antioquía ó ca conish ca Nicolás, naa jodioba jabi binish ca carayana, tihi cabو quiha ja bicaniquë toa yonoco ja otocano. ⁶Jatsi quiha Chani chitahëhuati ibo bo bësojó ja janahacacaniquë. Jatsi jato bax ja bëhoxcana ca tsi jato mëquë jato ó ja janacaniquë shomahuaxëna.

⁷Toatiyá tsi quiha Dios Chani pacananiquë. Ani-aniniquë Jerusalén ca chahahuacanaibo. Jasca, Cristo qui chitiminiquë huëstima ca jodioba arati ibo bo ri ra.

Preso qui Esteban nanëhacanina

⁸Toatiyá tsi quiha chamaxëniria ca jisti bo Estebán aqui iniquë nohiria xérëquë xo na. Diós toa joni shomahuarani quiha, jahuë yonoco ja aquë no. Jasca, Espíritu Santo chama jayani quiha. ⁹Jama, ja qui caxa iniquë catiti xobó ca nohiria bo, naa Paquémahacanish ca Yonati bo icanai ca maxo. Esteban qui tsi quiha joi mératsijahuacaniquë. Jasca, jato maxo qui riiniquë jodiobo huëtsa bo ri, naa Cirene, Alejandría, Cilicia, Asia, tihi cabو mai ax bëcanish cabو. Esteban qui caxa ja icani quiha jato ri. ¹⁰Jabi Esteban qui joi ja méracano tsi quiha Espíritu Santo tiisí tsi jato ja quëbiniquë. Esteban bëbotimaxëni ja icani quiha, ja quëbihai ca iqui na. ¹¹Jatsi quiha parata joni bo qui ja acaniquë quiahuamaxëna. Acax tsi quiha,

—“Moisés yamabo, Dios, tihi cabو pasomaha chanihi quiha Esteban ra. No nicaquë ra. Anoma quiha” tihi ca tsi icana —i joni bo qui jaca niquë pë.

¹²Jatsi ja quiacaniquë Esteban qui nohiria bo caxahuaxëna. Jatsi quiha itsisnaniquë nohiria bo, yosibo, Dios yoba tiisimacanaibo têquëta. Caxahi tsi quiha Esteban qui ja tsamicaniquë. Ratëniquë Esteban. Tsamixo tsi quiha jodioba chama bo qui ja boniquë ja qui quësoxëna. ¹³Jatsi quiha chama bo qui chanitsi quiha quiacanaibo niquë.

—Noba arati xobo, Moisés yoba, tihí cabó pasomaha chanihi quiha naa joni ra. Anoma tsi xo toa ja chani-chanihaina ra. ¹⁴Jasca, “Noba arati xobo potasxéhi quiha naa Nazarét ca Jesu” ii quiha pë. Jasca, “Noqui Moisés yamabá ani ca jabi bo rarinamaxéhi quiha ra” tihí ca tsi ii quiha ra. No nicahitaquë ra —i quiha jaca niquë quiahi na.

¹⁵Jatsi quiha toá ca naquëtë ca tsahonish ca chama bá Esteban béisniquë. Béis-xo tsi quiha ángel bémama jisiria ca jahuë bémama manéhai ca ja jiscaniquë.

Estebán quëbinina

7 ¹Jatsi quiha arati ibo-iboriá Esteban nicaniquë:
—¿Jabija ni naa mi qui ja quësocanaina? —iquina.

²Jatsi Estebán quëbiniquë:

—Ea nicaparicana, ébë xatë bá, noho jahëpa bá. Mesopotamia mái tsi Abraham yamabo racano tsi quiha noba oquë-oquëria ca Dios ja qui jisiquiniquë ra, naa Harán racahi ja canox pari no. ³Toatiyá tsi quiha, “Mi mai, mi jimibo, tihí cabó jisbériana. Mai huëtsa, naa mi qui é jismaxéhai ca mai qui cata” i ja qui noba Dios ni quiha. ⁴Jaha tsi quiha Abraham riquiniquë Caldea mai ax na. Riquicaya tsi quiha Harán mai icanai ca qui ja caniquë racahi na. Jatsi Abraham jahëpa rësoniquë. Ja rësoquë tsi quiha néri naa mai qui, naa ma racahai ca qui Diós raaniquë. ⁵Raaxo tsi quiha naa mai yoi ja qui Diós ayamaniquë ibohuati. Mai mishni roha ca ja qui acacayamani quiha toatiyá no. Jama, “Mia, mi chahitaxocobo, tihí cabó qui naa mai axëquia, ibohuati” i ja qui Dios ni quiha, baqué Abrahám jayanox pari no. ⁶Jasca, “Naa mai niabayacaxëcani quiha mi chahitaxocobo carayanaba mái tsi racaxëna. Toá tsi carayanaba yonati bo icaxëcani quiha mi chahitaxocobo. Cuatrocientos ca año no tsi jato yosicaxëcani quiha toa carayanabo ra. ⁷Jasca, toa carayanabo copixëquia, naa jato yonamisxëniria cabó. Jaquiréquë toa carayanaba mai jisbayacaxëcani quiha mi chahitaxocobo naa mai ó tsi é qui araxëna” nëa tsi noba Abraham yamabo qui Dios nëcaniquë. ⁸Jatsi quiha Abraham yamabo qui jabi paxa ca, naa jibirishati jabi Diós aniquë, ja parayamahai ca jismaxëna. Jatsi quiha Abraham yamabá jahuë baqué Isaac jibirishaniquë, huësti ca semana ja jayaniquë no. Jasca, Isaac yamabá jahuë baqué Jacob jibirishaniquë jaa ri. Jaquiréquë Jacob yamabá jahuë doce ca baqué bo ri jibirishaniquë ja cocaquë no.

9 'Jabi Jacob doce ca baquë bo noba naborëquébo ini quiha. Jatsi quiha jato nomá José qui noba naborëquébo yosananiquë. Yosanaxo tsi quiha carayana ca comerciante bo qui jato nomá ja iniacaniquë, Egipto mai qui ja bocano. Toá tsi quiha yonati José iniquë rë. Jatsi, ja bëta Dios ini quiha. 10 Toá tsi José tënë-tënëni quiha. Jatsi Diós José mëbirianiquë. Tiisi ja qui ja ani quiha. Jatsi José tiisi Faraón jisníquë, naa Egipto chama-chamaria. Jisi tsi quiha jahuë mai tëquë, jahuë xobó cabó, tihi cabó José qui ja mëaniquë otojahuano iquish na.

11 'Toatiyá tsi quiha Egipto, Canaán, tihi ca maí ca nohiria bá tënë-tënëniquë. Piti ja biniacani quiha. Jasca, binianiquë José rëquémë bo ri, naa noba naborëquébo. Yama ja jayacani quiha piti. 12 Jatsi Egipto ó ca piti ini ca nicaxo tsi quiha jahuë baquë bo Jacob yamabá raaniquë, Egipto mai qui ja shishocano. Toa xo tsi quiha trigo ja copicaniquë piti. 13 Jaquiréquë jahuë rëquémë bo biniatéqueniquë. Biniahax Egipto qui ja bacatéquëcaniquë. Toatiyá tsi quiha "Mato nomá xo ëa ra" i jato qui José ni quiha. Jasca, Faraón qui jahuë rëquémë bo ja boniquë cahëmaxëna. 14 Jaquiréquë quiha jahuë jahëpa qui chani José raaniquë Egipto mai qui ja jono. Jatsi quiha ja bëyocaniquë Jacób-nabo tëquëta, naa setenta y cinco ca nohiria. 15 Egipto mai qui cahëhax toá tsi ja racacaniquë. Jasca, toá tsi ja rësoyocaniquë, naa Jacob, noba naborëquébo. 16 Jatsi xëni huëtsa quiha Jacob xao bo, noba naborëquéba xao bo, tihi cabó jahari ja bëcaniquë Canaán mai qui. Toá tsi quiha, naa Siquem icanai cato ax tsi quiha ja maihuahacaniquë. Jabi toa Siquem ó ca maihuati mai noba Abraham yamabá copini quiha Hamor icanai ca baquë bo quima.

17 'Jatsi quiha cuatrocientos ca año bo, naa Abraham yamabo qui Diós yoani ca chani jatipaimano tsi quiha noba jimibo ani-aniniquë. Huéstima tsi ja icani quiha Egipto maí no. 18 Jasca, toatiyá tsi quiha noba jimibo yonatsi Egipto chama huëtsá huaniquë. José-nabo jaca nori ca ja cahëyamani quiha rë. 19 Jasca, noba jimibo qui caxa ja ini quiha. Caxaxo tsi quiha jato ja para-paraniquë. Jasca, jato cobëna ca baquë bo ja niabëriama-niquë rë, jato rësomacatsi na. 20 Toatiyá tsi quiha noba Moisés coniquë ra. Jiaria ca baquë ja ini quiha. Toa baquë Diós shomahuaniquë. Tres oxë no tsi quiha ja shinahamahacaniquë jahuë xobó no. 21 Jatsi quiha xobo cacha ja jonëcaniquë Faraón qui raquëquí na. Jatsi Faraón jahiní

jisniquë. Jisi tsi quiha Moisés pistia jahuë xobo qui ja boniquë shinahamaxëna. Jahuë baquë jascaria tsi ja shinahamahacani quiha. ²²Jatsi quiha Egipto tiisi, jato jabi bo, tihi cabو Moisés tiisimahacaniquë. Toca tsi quiha joni-joniria ja manëniquë. Oquénaniquë jahuë chani, ja acai ca téquë.

²³‘Cuarenta año bo jayaxo tsi quiha jahuë jimibo Moisés jiscasníquë. ²⁴Jato tsaya-tsayaquí tsi quiha noitiria ca rashahacahai ca joni, naa jahuë jimibo ja jisniquë. Jatsi jabë xatë ja mëbicasníquë. Jatsi quiha toa rashahai ca Egipto ca carayana Moisés tëpasníquë copixëna. ²⁵Tëpasxo tsi quiha jato rëquëniniti ibo iti ó ja pasoniquë, toa mai quima ax jato tsécaxëna. “Diós raani ca joni tsi xo naa ra noqui mëbiti” i jaca ti ó ja pasoni quiha. Jabi Moisés ja bicasýama-caniquë jato rëquëniniti ibo iti. ²⁶Jatsi huëaquë dos ca jimibo iquinahai ca Moisés jisniquë. Jato rabënamacatsi tsi “¿Jéniriahax iquinacanai rë? Mabë xatë bo xo mato ra” i jato qui ja ni quiha. ²⁷Jatsi quiha joni huëtsa yosihai ca joní Moises shitijihaniquë. Shitijihacax tsi “¿Noba chama ni mia pa? ¿Tsohuëcaracá mi qui chama aca pa, noqui yobati? ²⁸Tonia éa acasqui mia ra, naa Egipto mi aquitaha jascaria” i Moisés qui ja ni quiha. ²⁹Jatsi Moisés raqueniquë nicahax na. Raquëhax tsi quiha Madián mai qui ja jabaniquë. Toá tsi ja racaniquë carayanabó ya. Ahui bichi tsi dos ca baquë bo ja saihuaniquë toa xo na.

³⁰‘Jaquirëquë cuarenta año bo huinocaquë tsi quiha Moisés qui ángel jisiquiniquë, mëshohai ca pëtoro ó no. Sinaí xabacha tahë tsi Moisés ini quiha. ³¹Chihi jisi tsi quiha ja rateniquë, “¿Jahuë ni naa sa?” iquiina. Jatsi pëtoro qui ja basimaniquë tsayaxëna. Basimaxo tsi quiha Iboba joi ja nicaniquë: ³²“Mi naborëquëba Dios xo éa ra. Abraham, Isaac, Jacob, tihi caba Dios xo éa ra” i ja qui Dios ni quiha. Jatsi mëmë-mëmëniquë Moisés raquëhi na. Pëtoro qui ja tsayacasyamani quiha. ³³Jatsi quiha, “Mi zapato bo tsobohuë. Roa xo naa mai ra, naa mi niihai cato. ³⁴Noho Egiptó ca nohiria bá ténëhai ca jisquia ra. Ja éesicanai ca nicaquia ra. Ja tsi xo toa é botëquë jato paquëmaxëna. ¿Canomani? Jahari Egipto mai qui mia raaquia ra” i ja qui Ibo niquë.

³⁵‘Jabi noba jimibá niani ca joni Diós biniquë ra, jato rëquëniniti ibo iti. “¿Noba chama ni mia pa? ¿Tsohuëcaracá mi qui chama aca pa, noqui yobati?” i jaca ni quiha naa joni tsayahax na. Jama, jato qui Moisés raahacaniquë ra jato rëquëniniti ibo iti. Toa pëtoró ca

jisiquihai ca angél noba Moisés jahari raaniquë noba jimibo ja xabahamano. ³⁶Jabi naa jasca ca Moisés noba jimibo mëpiniquë ra Egipto mai quima. Jasca, jisti-jistiria bo ja aniquë ra, Egipto, Ia Shini, Sinaí xabaca, tihi cabو xo na. Cuarenta año no tsi quiha ja tocaniquë ra. ³⁷Jasca, “Mato qui jahuë chani yoati ibo huëtsa raaxëhi quiha Dios mato mëbiti. Mato quima tséquëxëhi quiha naa joni ra” i jahuë jimibo qui Moisés yamabo ni quiha. Toca ca yoanish ca Moisés tsi xo naa ra. ³⁸Jasca, xabachá tsi Dios qui arati noba jimibo catiquë tsi quiha Maca Sinaí ca ángel ya tsi chaniniquë Moisés roha, noba jimibo nomari. Toa xo tsi quiha Dios yoba yoi ja biniquë noqui ati ra.

³⁹‘Jama, naa Moisés noba jimibá banahuacasyamaniquë pë. Jato qui yoi quiha. Jahari Egipto mai qui ja bacacascaniquë pë. ⁴⁰Jatsi quiha “Dios bo noqui mi ano ra, noba rëquëniniti ibo bo iti. Yama xo Moisés ra. ¿Jahuënia caraca tia?” i Aarón qui jaca ni quiha, Moisés banahuacasyamahi na. ⁴¹Toatiyá tsi quiha ídolo ja acaniquë pë. Toro baqué jahuë jaria ini quiha. Axo tsi quiha tëpas-hacanish ca yohina bo ja qui ja bëcaniquë pë toa ídolo ranihuaxëna. Jato qui jia ini quiha ja acanina.

⁴²‘Jatsi jato quima Dios casoniquë. Jato noma jabi qui jato ja mëaniquë, oxë, bari, huishtima, tihi cabو qui ja aracano. Jabi ja tocacani ca Dios Chani yoanish cató yoani quiha:

“Cuarenta xëni no tsi quiha yohina bo ma tëpasniquë; mahitsa. E qui ja acacayamacaniquë rë, Israél cabá; mato mahitsa ca dios bo qui ja acacani iqui na.

⁴³ Jatsi Moloc icanai ca dios qui ma ara-araniquë rë, jahuë arati tapasa mato bëta bohi na.

Jasca, Renfán icanai ca huishti qui ma ara-araniquë rë.

Tihi ca ídolo bo ma aniquë rë, arati.

Ja quëshpi tsi Babilonia mai oquëri mato pacanamaxëquia ra” i Dios ni quiha.

⁴⁴‘Jasca, xabachá racapama tsi quiha arati oxti noba naboyamabá jayapaoniquë. Jabi Moisés jisni ca planes jascaria tsi toa arati oxti acacaniquë, naa Diós Moises yoani jascaria. ⁴⁵Toa arati oxti noba naboyamabá jayapaoniquë. Jatsi Moisés quiréquë quiha Josue yaxo tsi noba naboyamabá toa arati oxti bëniquë noba mai qui. Jatsi carayanaba mai quiha noba naborëquëbá biniquë ra. Toa mai ó tsi noba naborëquëbó rëquë bocaquë tsi

quiha toa carayanabo Diós jabamaniquë. Jatsi toá tsi huéstima ca xëni no tsi quiha toa arati oxti chitëniquë. David yamabá yonati chitahéhuaquë tsi jari toa arati oxti i-ipaoni quiha. ⁴⁶Toatiyá tsi arati xobo paxa ca David yamabá acasníquë. “Noba Jacob yamaba Dios bax arati xobo acasquia, racati” i ja ni quiha. Jasca, Diós noba David shomahuarianiquë. ⁴⁷Jama, toa arati xobo David yamabá ayamani quiha, jahuë baqué Salomón ja nori. ⁴⁸Jasca, joni bá acai ca xobó tsi racayoiyamahi quiha Dios ra. Jabi nëcahi quiha Dios ra:

⁴⁹“Naipa xo tsi yonaquia;
noho tsahoti jascaria xo ra.
Mai xo tsi yonaquia;
noho tahë iti jascaria xo ra.
¿Jënahuariaxo raca è bax xobo ma ana ra?
Jatiroha ca iti ó xo ëa ra.

⁵⁰Jasca, ¿noho mëquënë tsi jatiroha ca acacayamani?”
i Dios ni quiha.

⁵¹Jisa, jonibá. Noba naborëquébo jascaria xo mato rë. Mahitsa ca dios bo, jabi bo, tihi cabو ja banahuacaniquë. Jishopë, tocaqui mato ri iquia, naa carayanabo jascaria. Mato shina qui jicotimaxëni xo Dios Chani rë. Jasca, Espíritu Santo joi nicacasyamaxo mato jaari ra. ⁵²Jisa; ëa yoacana. ¿Jëni ca Dios Chani yoati ibo mato naborëquébá tënëmayamayamani? Dios Chani yoanish cabó tèquë ja acaniquë iquia. “Joxëhi quiha Mëstëxëni ca Yonati” i jaca quë tsi quiha tihi cabó mato naborëquébá aniquë rë. Jaboqui tsi naa Mëstëxëni ca ma ayamëquë mato ri ra. Carayanabo qui ma mëayamëquë iquia, ja acacano iquish na. ⁵³Jabi tocayamëquë mato, naa Dios yoba binish cabó ra. Jabi angél mato qui ani ca yoba nicayamaqui mato rë —nëa tsi quiha toa chama bo qui Esteban nëcaniquë.

⁵⁴Esteban chani nicapama tsi quiha itsisnarianiquë jato shinana. Caxaxëniria ja icani quiha ra. Esteban qui anomaria ini quiha ja caxacanaina. ⁵⁵Jama, nai Esteban bëisniquë. Espíritu Santo rëamë ja ini quiha. Bëisquí tsi quiha Dios oquë-oquëria, ja mënëcayá ca nii ca Jesu, tihi cabó ja jisníquë. ⁵⁶Jisi tsi quiha,

—Tsayapa. Japëquéhi quiha naipa ra. Nohiria Baqué, naa Jesucristo jisquia ra. Toá xo ra; Dios mënëcayá tsi nii xo —nëa tsi quiha Esteban nëcaniquë.

57 Jatsi quiha jato joi ja choshacaniquë jahuë chani nicacasyamaxo na. Jasca, ja pamapoicaniquë. Joi choshapama tsi quiha ja qui ja jabayocaniquë axëna. **58** Tsamixo tsi quiha yaca cacha ja xérëcaniquë axëna. Toa xo tsi quiha Esteban ja acaniquë maxaxá no. Jasca, ati ibo bá jato sahuëti bo janani quiha shinapayo tapaí, naa Pablo icanaí cato. **59** Tsobocoxo tsi quiha Esteban qui maxax bo ja niacaniquë. Rësopama tsi quiha Esteban bëhoxniquë:

—Noho shina bihuë, Ibo Jesú —iquiina.

60 Jatsi quiha ja mënинiquë. Mënihax,

—Jato jocha shina-bënohuë, Ibobá —iriatsi ja niquë.
Jatsi ja naniquë.

8 **1** Jabi toá tsi quiha Pablo ini quiha. Ja qui jia ini quiha ja acanaina.

Chahahuacanish cabo Pabló acasnina

Toa barí tsi quiha Jerusalén ca chahahuacanaibo tënëmati nohiria chama bá chitahëhuaniquë pë. Jatsi pacanamahacayoniquë chahahuacanaibo téquë. Jodioba maí ca departamento huëtsa bo, Samaria mai, tihi cabo qui ja jabayocani quiha. Jerusalén tsi chitëniquë Chani chitahëhuati ibo bo roha. **2** Jatsi quiha Dios noixëni ca joni bá Esteban maihuaniquë. Maihuahax ja ara-araconacaniquë.

3 Jatsi chahahuacanaibo quëyotsi Pabló huaniquë. Quëyopama tsi quiha xobo, xobo huëtsa, xobo huëtsa, tihi cabo qui Pablo jiconiquë chahahuacanaibo tsëcaxëna. Tsëcaxo tsi quiha preso qui jato ja nanëniquë.

Samaria mai qui Felipe canina

4 Jabapama tsi quiha Dios Chani chahahuacanaibá yoabonaniquë. Jatiroha ca iti xo tsi ja yoacani quiha. **5** Toatiyá tsi quiha Samaria maí ca yaca qui Felipe caniquë. Caxo tsi quiha Xabahamatí Ibo Jesu ini ca ja yoaniquë. **6** Jia tsi quiha jahuë chani ja nicacaniquë. Ja acai ca jisti bo jisi tsi ja yoani ca ja chahahuacaniquë jato ri. **7** Jatsi jénimahuahacaniquë yoshi jayanish ca huëstima cabo. Tsëquëpama tsi jato joi ja choshacani quiha. Jasca, yora choni jayanish cabo, tapiroamacanaibo, tihi cabo jénimahuahacaniquë jato ri. **8** Jatsi quiha rani-raniquë toa yacatá ca nohiria bo.

⁹Jama tobi quiha Simón icanai ca iniquë toa yacatá no, naa yobë i-ipaonish cato. Ja ani cató tsi quiha Samariá ca nohiria bo ratë-ratëniquë. Jasca, jamë shinamisxéniria ca joni ja ini quiha. ¹⁰Jasca, ja qui chama bo, nohiria bo, tihi ca nohiria têquétá chahahuapaoni quiha.

—Anomaria tsi xo naa joni chama ra. Tonia Dios chama jaya xo ra —i nohiria bo paoniquë ja yoati na.

¹¹Yobë ja ini iqui tsi nohiria bá chahahuapaoniquë. Naama tsi ja qui ja nicacani quiha. ¹²Jama, Dios Chani Felipé yoaquë tsi quiha ja quima Dios quiri ja bësocaniquë. Diós nohiria bo otocatsaina, Xabahamatí Ibo Jesu iquiina, tihi cabo Felipé yoa-yoaniquë. Jatsi chahahuahax tsi quiha toa nohiria ashimahacaniquë, naa joni bo, yoxa bo, tihi cabo têquë. ¹³Jatsi quiha Jesu qui chitiminiquë Simón ri. Ja ashimahacaniquë jaa ri. Ashimahacaxo tsi quiha Felipe ja banahuaniquë. Ja ratë-ratëniquë acakanish ca jistiria bo jisi na.

¹⁴Jatsi quiha Samariá ca nohiria bá Dios Chani chahahuani nori ca Jerusalén ca Dios Chani yoati ibo bá nicaniquë. Nicaxo tsi quiha Pedro, Juan, tihi cabo ja raacaniquë ja tsayacano iquish na. ¹⁵Samaria mai qui cahéhax chahahuacanaibo bax ja bëhoxcaniquë, Espíritu Santo ja bicanos. ¹⁶Jari jato qui Espíritu Santo botëyamani quiha. Ibo Jesu jané roha tsi ja ashimahacacani quiha. ¹⁷Jatsi quiha nohiria ó tsi jato mëquë Pedro, Juan, tihi cabá jananiquë. Jatsi Espíritu Santo ja bicaniquë.

¹⁸Dios Chani yoati ibo bá jato mëquë nohiria ó janahai cató tsi Espíritu Santo acacani nori ca Simón jisniquë. Jisi tsi quiha Pedro, Juan, tihi cabo qui parata ja acasníquë toca ca chama bixëna.

¹⁹—Toca ca chama é qui ri acana. Espíritu Santo nohiria bá bino ra, noho mëquë jato ó é janahai cató no —i jato qui ja niquë.

²⁰Jatsi Pedró quëbiniquë:

—Mi parata ya ténëtiya qui cata. ¿Jénahuariaxo raca Diós acai ca chama paratá tsi copiti mi jascahuana? ²¹No bëta yonoconabéquitimaxëni xo mia ra, Dios basi mi shinahai ca nori iqui na. Anoma quiha. Jatsi ²²mi shinahai ca yoi ca quima casohuë. Méri tsi Dios qui bëhoxhuë, mi shinahai ca yoi ca ja masano ra. ²³Yosaria ca mi nori ca jisquia ra. Mia yonahi quiha mi shina ó ca jocha ra —néa tsi Simón qui Pedro nécaniquë.

²⁴Jatsi Simón raquëniquë. Raquëhax,

—E bax bëhoxcana ra, naa mi yoaha ca Diós éa copiyamano —i Simón niquë.

25Jatsi toa yacata xo tsi Iboba Chani yoahax Jerusalén qui ja bacacaniquë. Bacapama tsi quiha huéstima ca Samariá ca yaca bo xo tsi Dios Chani ja yoabonacaniquë ra.

Etiopiá ca chama Felipé bëchanina

26Jatsi quiha Felipe qui Ibobá raani ca ángel chaniniquë:
—Niihuë. Sur quinia tsi cata. Toá xo Jerusalén quima Gaza quinia ca bahi ra —iquiina.

Xabachá ca nacohai ca bahi ja ini quiha. **27**Jatsi quiha Felipe caniquë. Bahi qui cahëxo tsi quiha Etiopía maí ca carayana ja jisniquë. Jahari bahí tsi cohi ja ini quiha. Jabi chama naa joni ini quiha, naa jahuë país ca parata obësoti ibo-iboria. Jahuë país ca yoxa chama bax ja yonoconi quiha, naa Candace icanai cato. Jabi Jerusalén qui naa joni caniquë arahi na. **28**Jatsi quiha jahuë mai qui bacapama tsi quiha Dios papi tsayahi ja iniquë; caritá tsi tsaho. Dios Chani yoati ibo Isaías yamabá quënëni ca tsayahi ja ini quiha.

29Jatsi quiha Espíritu Santo Felipe qui chaniniquë:

—Cata. Toa johai ca carita mi bëchano —iquiina.

30Jatsi Felipe carita jisi caniquë. Capama tsi quiha joni joi ja nicaniquë. Isaiás quënëni ca tsayahi ja ini quiha, joi bëro cató no.

—¿Japa mi tsayahai ca cahëhai? —i joni qui ja niquë.

31Jatsi joní quëbiniquë:

—¿Jénahuaraxo raca ë cahëna rë? Yama tsi xo toa ë qui naa chani bërohuahaina rë —iquiina.

Jatsi Felipe qui joi ja amaniquë ja bëta ja tsahono.

32Jabi ja tsayani ca tsi xo naa:

“Namëhacati ja mëpihacaquë ra, oveja jascaria.

Namëjahuacano tsi quiha ja pasiquë, naa oveja jascaria jahuë rani maxcohacaquë no.

33Ja bërabihuahacaquë ra.

Ja qui chama bá nicayamaquë rë.

Yoanoma tsi xo toa ja bëta bësobëquicanaibá acana ra.

Mëri tsi naa joni acacaquë ra”

i ja tsayani ca ni quiha, naa Dios papi ó cato.

34Jatsi chamá Felipe nicaniquë:

—Ea mëbihuë. ¿Tsohuë yoati tsi chanihi ni Isaías sa? ¿Jamë yoati ni? ¿Joni huëtsa yoati ni? —iquiina.

Carayana Jesu qui chitimina *Los Hechos 8.31*

35 Jatsi quiha ja tsayahai ca nori ca bërohuati Felipé chitahëhuaniquë. Toa chani bërohuapama tsi quiha Jesu yoati chani jia ca ja yoaniquë. 36 Bahí tsi copama tsi quiha jënë toro pistia ca qui ja cahëcaniquë. Cahëhax,

—Tsayapa. Toá xo jënë ra. ¿E ashimahacati ma ni? —i Felipe qui chama niquë.

37 Jatsi,

—Jesu qui pi mi chitimiyoino tsi ¿ai canomani? —i Felipe niquë.
Jatsi chamá quëbiniquë:

—Jaahuë. Dios Baquë yoi ca Jesu nori ca chahahuaquia ra
—iquina.

38 Jatsi jahuë carita ja mënimapaca tsi jënë qui ja bocaniquë. Toa xo tsi quiha Felipé chama ashimaniquë. 39 Jatsi témahinajacano tsi quiha Espíritu Santó Felipe mëbitapiniquë. Jistëquëyamani quiha Etiopiá ca chama. Jatsi chama rëtsaminiquë jahuë mai qui. Rani tsi ja ini quiha. 40 Jatsi Azoto yacatá tsi Felipe jisiquitapiniquë pa. Toa xo tsi quiha Dios Chani ja yoaniquë. Yoaxo riququiria tsi quiha Dios Chani ja yoabonaniquë Cesarea qui caquí na.

Jesu qui Pablo chitimina

Hechos 22.6-16; 26.12-18

9

¹Toatiyá tsi quiha chahahuacanaibo Pabló quëyocasníquë. Anomaria ini quiha jato ja roahaina. Quëyocatsi tsi jodioba arati ibo bo qui ja caniquë, ja shinahai ca yoahi na. ²Caxo tsi quiha carta bo, naa Damasco yacatá ca chama bo qui joihuati carta ja baaniquë. Jabi Damascó ca chahahuacanaibo tēquë, naa joni bo, yoxa bo tēquë, tihi cabو qui ja tsamicasni quiha, jahari Jerusalén qui boxëna. ³Jatsi Damasco yaca qui basimajano tsi quiha ja qui mana ca huëa-huëaria ja qui huahuatapiniquë. ⁴Mai qui paquëxo tsi quiha ja qui chanihai ca joi Pabló nicaniquë.

—Jisa Pabló. ¿Jénixo tsi noho rabëti bo tënëma-tënëmahai rë?

—i ja qui joi niquë.

5 Jatsi,

—¿Tsohuë ni mia, Ibobá? —i Pablo niquë.

Jatsi,

—Jesu xo ëa ra. Noho rabëti bo tënëmaqui mia rë. Niitsina. Yaca qui mi jicono ra. ⁶Toa ax tsi mi qui yoahacaxëti xo toa mi axëti cato —i ja qui joi niquë.

⁷Jabi toa joi nicacaniquë Pablo banahuahai ca joni bo ri. Nicahax ja shina-risiquicaniquë. Yama ca ja jiscani quiha. ⁸Jatsi quiha Pablo joiniquë. Niihax ja bëpëquëníquë. Bëco quiha ja iniquë ra. Ja taisyamani quiha. Jatsi quiha Damasco yaca qui Pablo ja mëpicaniquë. ⁹Jatsi tres bari tsi quiha ja taisyamaniquë. Jasca, piti, jënë, tihi cabو ja ayamaniquë.

Pablo qui Ananías raahacanina

¹⁰Jabi Damasco yacatá tsi racaniquë Ananías icanai cato; naa Ibo qui chitiminish ca joni. Naa joni qui noba Ibo jisiquiniquë ja tënämëhai cató no. Jisiquihax,

—Ananías —i ja qui Ibo niquë.

Jatsi,

—Nëá xo ëa, Ibobá —i ja qui Ananías niquë.

11 Jatsi,

—Mëstëxëni icanai ca bahi qui catá. Toá xo xobo ra. Jahuë ibo tsi xo Judas. Jahá chitëhi quiha Pablo, naa Tarsó racapaonish cato. Jaha xo tsi nicahuë. Jaboqui bëhoxhi quiha. ¹²Jasca, ja tënämëhai

cató tsi mia ja jisquë ra. Jahuë naquëtë qui mi jicohaina, mi mëquené tsi jahuë bëro mi motsahaina taismaxëna, tihi ca tsi ja jisquë tënämëquí na —nëa tsi quiha Ibo nëcaniquë Pablo yoati na.

13 Jatsi Ananías quëbiniquë:

—Jishopë, Ibobá. Huéstima ca nohiria bá ëa yobayamëquë naa joni yoati na. “Jerusalén ca chahahuacanaibo tënëmahí quiha” icani quiha ra. Anoma xo naa joni iquia. **14** Jasca, néri ja johitaquë rë noqui, naa mi qui chitimicanaibo qui tsamixëna. Carta jaya quiha arati ibo ba chama bo jismati. Preso qui noqui bocatsi quiha iquia —i Ibo qui Ananías niquë.

15 Jama, Ibo nëcaniquë:

—Cata. Toa joni ë biniquë, carayanabo, país ca chama bo, jodiobo, tihi cabو qui noho Chani ja bono. **16** Jasca, noho janë iqui tsi ja tënë-tënëxëhai ca ja qui jismaxëquia —i Ananías qui Ibo niquë.

17 Jatsi quiha Pablo mërahi Ananías caniquë. Jahuë xobo qui jicoxo tsi quiha Pablo ó tsi jahuë mëquë ja jananiquë. Janahax,

—Jisa, ëbë xatë Pabló. Ibo Jesú ëa raaquë, naa bahí tsi mi qui jisiquihitahax ca jasca cato. Ea ja raaquë ra, mi taistëquëno, Espíritu Santo mi rëahacano iquish na —nëa tsi quiha Pablo qui Ananías nëcaniquë.

18 Jatsi quiha Pablo taistapiniquë ra. Jahuëcaraca, naa sani tsapa jascaria ca jahuë bëro quima ririquiniquë. Jatsi jënima quiha jahuë bëro iniquë. Jatsi Pablo joiniquë. Jasca, ja ashimahacaniquë. **19** Jatsi ja oriquiniquë. Oriquihax ja chamaniquë. Jatsi quiha toa Damascó ca chahahuacanaibo ya ja chitëniquë ichariama ca barí no.

Damasco xo tsi Dios Chani Pabló yoanina

20 Chahahuaxo tsi quiha jodioba catiti xobo bo xo tsi Dios Chani yoati Pablo chitahéhuaniquë. Yoahi tsi,

—Dios Baquë yoi xo Jesu ra —i jato qui ja niquë.

21 Jatsi ratëyocaniquë jahuë chani nicanish cabo.

—Jia ma. ¿Jerusalén ca Jesu qui chitiminish cabo tënëmapaonish ca ma ni naa sa? ¿Nëá ca chahahuacanaibo qui tsamihi ja joyamayamahitaha? ¿Jerusalén ca arati iboba chama bo qui ja bocasyamayamahitaha? —nëa tsi quiha nohiria bo nëcaniquë jahuë chani nicahax na.

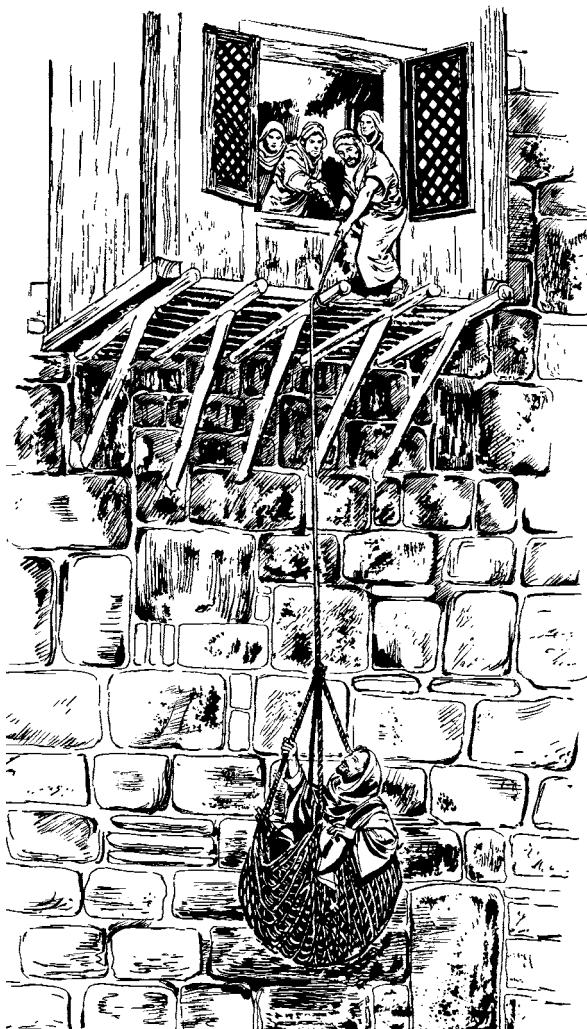
22 Jama, raquëxoma tsi quiha Dios Chani Pabló yoayoaniquë. Cristo, naa jato Xabahamati Ibo Jesu iqui ca jato

ja jismani quiha. Jama, toa Damascó ca jodiobá jahuë chani chahahuayoicas yamaniquë rë. Pablo chani quëbitimaxëni ja icani quiha.

Damascó ca jodiobá Pablo acasnina

23 Jatsi quiha jodioba chama bá Pablo acasniquë huéstima ca bari quirëquë. Ati planes ja acani quiha shinaxo na. 24 Jama, ja acascanai ca Pabló nicaniquë. Jatsi ja quinia-quiniániquë. Jatiroha ca bari, jatiroha ca baquicha, tihi cató tsi quiha yacatá ca caiti bo ó ja bësocaniquë axëna. 25 Jama, quinia huëtsá tsi quiha Pablo paxaniquë ra. Baquichá tsi quiha yacatá ca panë xo tsi Pablo chahahuacanaibá botëmaniquë mai qui. Cacanó tsi ja botëni quiha. Toca tsi quiha Pablo paxaniquë.

26 Jatsi Jerusalén qui cahéhxas tsi quiha Jerusalén ca chahahuacanaibo qui Pablo riicasniquë. Jama, ja qui ja raquécaniquë. Chahahuahai ca ja iqui ca ja quëscahuayamacani

Baquichá tsi Pablo paxanina

quiha. ²⁷Jatsi quiha Bernabé Pablo mëbiniquë. Chani chitahëhuati ibo-iboria bo qui Pablo ja boni quiha. Boxo tsi quiha Pablo qui ocapijani ca jato qui ja yoaniquë. Yoaquí tsi quiha Damasco quinia ca bahí tsi ja qui Ibo jisiquinina, ja qui Ibo chaninina, Damasco xo tsi Ibo Chani ja yoanina, tihi cabو jato qui ja bërohuaniquë. ²⁸Jatsi quiha Chani chitahëhuati ibo bo ya Pablo co-coniquë. Jasca, toa xo tsi Iboba Chani ja yoa-yoaniquë raquëxoma. ²⁹Jama, ja bëta joi mëraniquë carayanaba joi chanihai ca jodiobo. Jato qui yoi ini quiha ja chanihaina. Ja iqui tsi Pablo ja acascani quiha. ³⁰Jama, ja acascanai ca chahahuacanaibá nicaniquë. Nicaxo tsi quiha Pablo ja mëbicaniquë ja paxano iquish na. Jatsi Cesarea yaca qui ja bocaniquë. Toa xo tsi quiha Tarso yaca qui ja raacaniquë ra.

³¹Jaquirëquë quiha chahahuacanaibo, naa jodioba maí cabو, Galileá cabو, Samariá cabو, tihi cabو nohiria bá yosiyamaniquë. Jia tsi quiha ja raca-racacani quiha. Jatsi chamana niquë ja chitimicanaina ra. Jasca, Espíritu Santó jato mëbiniquë. Chahahuaniquë huëstima cabو. Jia tsi Iboba yoba ja banahuariacaniquë.

Lida yaca qui Pedro canina

³²Toatiyá tsi quiha chahahuacanaibo qui shishohi Pedro caniquë, naa yaca huëtsá ca racacanaibo qui. Jabi Lida icanai ca yaca qui ja cani quiha. ³³Caxo tsi quiha Eneas icanai ca joni ja bëchaniquë toa xo na. Noitiria ca joni ja ini quiha. Ocho año no tsi jahuë oxati raca ja ini quiha. Choni jahuë yora ini quiha. ³⁴Jatsi quiha Pedro ja qui chaniniquë:

—Mia jënimahuahi quiha Jesucristo, Eneás. Joihuë. Mi oxati shomahuahuë —i ja qui ja niquë.

³⁵Jatsi jënimahuahacanish ca Lida, Sarón, tihi ca yacatá ca racacanaibá jisniquë. Jisi tsi quiha Ibo quiri ja bës oyocaniquë ra.

Yoxa Pedró bësotëquëmanina

³⁶Jasca, Jope icanai ca yacatá tsi quiha shinajiaxëni ca yoxa racaniquë. Tabita jahuë janë ini quiha. Jabi Carayanaba joí tsi quiha Dorcas ja quënahacani quiha. Jasca, noitiria cabو mëbihi naa yoxa i-ipaoni quiha. ³⁷Toatiyá tsi ja rësoniquë iquihax na. Jatsi jahuë rabëti bá jahuë yora ashimahaca tsi quiha mana ca naquëtë ó tsi ja jamacaniquë. ³⁸Jatsi Lida yacatá tsi Pedro iqui ca ja

nicacaniquë. Basima ja ini quiha. Nicaxo tsi quiha dos ca joni bo ja qui ja raacaniquë chani ya, Pedro bicasquí na. Cahëhax,

—Méri tsi Jope qui johuë —i ja qui jaca niquë.

³⁹Jatsi jato bëta Pedro caniquë nicahax na. Ja cahëquë tsi quiha mana ca naquëtë qui nohiria bá boniquë. Toá tsi bënë imanish ca yoxa bo mani ini quiha. Arapama tsi quiha Dorcás quëshani ca saco bo, sahuëti bo, tihi cabو Pedro qui ja jismacaniquë. Noitiria cabو bax ja ani quiha. ⁴⁰Naquëtë qui jicoxo tsi quiha Pedró nohiria bo raaniquë cacha. Raahax ja mëniniquë bëhox-xëna. Bëhoxhax tsi quiha bës oyama ca yoxa quiri ja bësoniquë.

—Tsahohuë, Tabitá —i ja qui ja niquë.

Jatsi quiha ja bëpëquëniquë. Pedro jisi tsi quiha ja tsahoniquë. ⁴¹Jatsi Pedró mëhachahaca tsi ja nimaniquë. Jatsi toá ca mani ca chahahuacanaibo, bënë imanish ca yoxa bo, tihi cabو ja quënaniquë. Quënahax,

—Néá xo mato Tabita ra. Bëso xo ra —i jato qui ja niquë.

⁴²Jatsi ocapijani ca Jope yacatá ca nohiria bo nicayoniquë. Jatsi quiha Ibo qui huëstima ca nohiria chitiminiquë. ⁴³Jatsi naama tsi quiha Jope ó tsi Pedro chitëniquë tiisimahi na. Simón icanai ca joni ya ja chitëni quiha, naa yohina bichi shomahuati ibo ya.

Carayana ca Cornelio qui Pedro canina

10 ¹Jabi Cesarea yacatá tsi quiha carayana ca Cornelio racaniquë. Soldado capitán ja ini quiha. Jabi huëstima ca soldado bo ja yonani quiha, naa Italia mai ax bëcanish cabو. ²Jasca, shinajiaxëni ca Dios qui arahai ca joni ja ini quiha. Jasca, Dios qui aracani quiha jahuë ahuini, jahuë xocobo ri. Jasca, noitiria cabو qui parata ja ani quiha. Dios qui ja bëhoxrohani quiha. Tihi tsi ja ani quiha Dios noiquí na. ³Toatiyá tsi quiha yata, a las tres tsi bëhoxpama tsi Cornelio tënämëniquë. Jahuë xobo qui jicohai ca ángel ja jisniquë, naa Diós raani ca ángel. Jicohax,

—Cornelió —i ja qui ángel niquë.

⁴Jatsi ángel Cornelio tais-taisniquë raquëhax na. Jatsi,

—¿Jahuë ni, Taitá? —i Cornelio niquë.

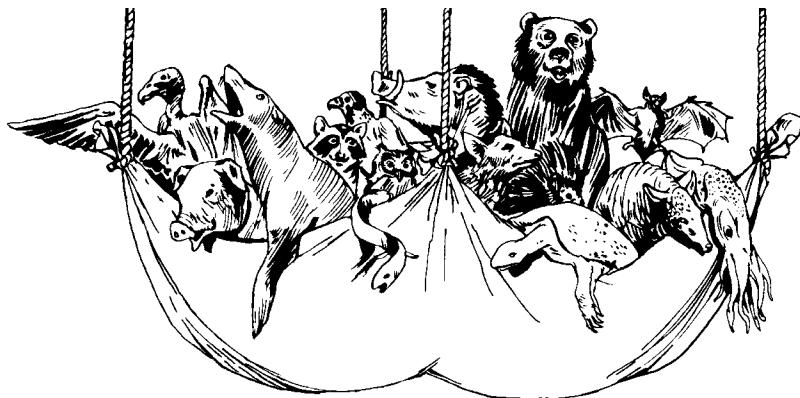
Jatsi angél quëbiniquë:

—Mi bëhoxhaina, noitiria cabو mi mëbihaina, tihi cabو Dios qui jia quiha. Jaboqui mia shinahi quiha Dios. ⁵Jaboqui joni bo Jope yaca qui mi raano. Toá xo joni, naa Simón Pedro icanai cato.

Bichi ja bocano ra. ⁶Simón ya, naa yohina bichi shomahuati ibo ya racahi quiha; naa ia quëpë ca xobó cato —nëa tsi quiha Cornelio qui ángel nëcaniquë.

⁷Jatsi quiha ja qui chaninish ca angél jisbayaniquë. Jisbayajahuaquë tsi quiha dos ca yonati bo, huësti ca soldado, naa Dios qui arahai cato, tihi cabو ja quënaniquë, Pedro qui ja bocano. ⁸Quënaxo tsi quiha angél yoaha ca jato qui ja yoaniquë. Yoaxo tsi quiha Jope qui jato ja raaniquë Pedro ja bicano.

⁹Huëaquë tsi quiha, naa matoroco barí tsi quiha Jope basima ja icaniquë. Jasca, matoroco bari tsi quiha xobo cacha Pedro caniquë bëhoxhi na. ¹⁰Bëhoxpama tsi quiha ja paxnaniquë. Ja oriquicasni quiha. Jari ja bëtë-bëtëcano tsi quiha Pedro tënämëníquë. ¹¹Jatsi nai japéquëhai ca ja jisniquë. Japéquëjaquë tsi quiha jahuëcara ca, naa raiti jahëhuaxëni ca mai qui botëhai ca ja jisniquë. Jahuë cuatro ca papotó tsi ja botëmani quiha. ¹²Jabi jaxara tsi quiha yohina bo, rono bo, isa bo, tihi cabو iniquë. ¹³Jatsi quiha chanihai ca joi Pedrò nicaniquë:

Pedro tënämëhaina

—Joihuë, Pedró. Tépashuë. Mi pino ra —i ja qui joi niquë.

¹⁴Jama, picasyamaniquë Pedro.

—Jishopë, Ibobá. Pinoma xo ra. Noba jabi pasomaha tsi xo toa no pihaina iquia —i Pedro niquë.

¹⁵Jatsi joi chanitéqueniquë:

—“Jénima tsi xo naa piti ra” ii quiha Dios. Jatsi “Pinoma” iyamahuë —i ja qui joi niquë.

¹⁶Trés tsi joi nécani quiha. Jatsi nai qui raiti chahita térohacatapiniquë. ¹⁷Jatsi quiha Pedro shina-shinaniquë ja jisni ca yoati na. Shinajahuano tsi quiha Cornelio raani ca joni bo jahuë xobo qui caheniquë. Caiti cacha nii quiha ja icaniquë.

¹⁸Cahéhxax,

—¿Néa racahi ni Simón Pedro ra? —i jaca niquë quénahi na.

¹⁹Nicayamahi quiha Pedro. Ja ténaméhai ca yoati shinahi ja ini quiha. Jatsi ja qui Espíritu Santo chaniniquë:

—Jisa. Mia bénahi quiha tres ca joni bo ra. ²⁰Joihuë. Jato qui botëtsina. Raquéhxaxma tsi jato bëta cata, jato ë raahitaha quëshpi na —i Pedro qui Espíritu Santo niquë.

²¹Jatsi quiha joni bo qui Pedro boteniquë. Botéhxax,

—Pedro xo éa ra. ¿Jénihax tsi ma bëcana? —i jato qui Pedro niquë.

²²Jatsi ja quëbicaniquë:

—Noqui capitán Cornelio raahitaquë ra. Shinajaxëni ca Dios qui arahai ca joni quiha. Jasca, jodiobo nohiria bo qui jia quiha. Jabi ja qui ángel chanihitaquë ra. “Pedro qui chani raahuë, mi xobo qui ja jono iquish na” i ja qui ja ita quiha. Johuë. Mi chani nicacatsi quiha —i Pedro qui joni bo niquë.

²³Jatsi quiha joni bo qui joi Pedró amaniquë ja bëta baquichá oxati. Jatsi huëaquë tsi baquishmari tsi quiha jato bëta Pedro caniquë. Jasca, bocani quiha Jopé ca chahahuacanaibo rabë cato.

²⁴Oxabaya riquibaya tsi huëaquë tsi quiha Cesarea yaca qui ja cahécaniquë. Jabi Pedro ó Cornelio pasoni quiha. Jaha pasoquí tsi quiha jahuë jimi bo, jahuë rabëti bo, tihi cabó ja catiani quiha, Pedro chani ja nicacano iquish na. ²⁵Jatsi jahuë xobo qui Pedro cahéquë tsi quiha ja bësojó tsi Cornelio mëniniquë. ²⁶Jama, Pedró joimaniquë. Joimahax,

—Niihuë. Joni roha xo éa ri ra —i ja qui Pedro niquë.

²⁷Jatsi Cornelio xobo qui Pedro jiconiquë. Jicoxo tsi quiha huéstima ca nohiria mani ca ja jisniquë. ²⁸Jatsi jato qui Pedró chaniniquë:

—Noqui jodioba yoba pasomaha tsi xo toa mato carayanabo ya no rabënabéquihaina ra. Dios qui yoi ë quëscahuani quiha. Jama, yama tsi xo toa yoi cato, jénima xo carayanabo téquë, tihi cabو ëa Diós jismahitaquë ra. ²⁹Ja tsi xo toa carayana ca Cornelío ëa bënaquë tsi ë jotapihitaquë. “Jishopë. Cacasyama xo ëa” i jato qui ë yamahitaquë ra. Jatsi jaboqui mia nicacasquia. ¿Jénixo tsi ëa mi bënaha? —nëa tsi ja qui Pedro nëcaniquë.

³⁰Jatsi quiha Cornelío quëbiniquë:

—Bari huëtsa, naa matoroco bari bëhoxpama tsi ëa bësojó ca niihai ca joni, naa bajra-bajrahai ca sahuëti sahuë ca ë jisitaquë ra. ³¹“Mi bëhoxhaina, noitiria cabo mi mëbihaina, tihi cabو Dios qui jia quiha” i ë qui ja itaha quiha. ³²Jasca, “Jope yaca qui joni bo mi raano. Toá xo joni ra, naa Simón Pedro icanai cato. Bichi ja bocano. Simón ya, naa yohina bichi shomahuati ibo ya racahi quiha; naa ia quëpë ca xobó cato” i ë qui ja itaha quiha. ³³Ja yoaha ca nicaxo tsi bamaxoma tsi joni bo mi qui ë raatapihitaquë mia biti. Noqui jia tsi xo mi johana ra. Jaboqui nëá xo noa, noqui téquëta, Dios bësojó no. Ibo Dios Chani, naa mi yoaxëti ca nicariacasqui noa ra. Ihuë —nëa tsi Pedro qui Cornelio nëcaniquë.

Carayana ca Cornelio xobo xo tsi Dios Chani Pedró yoanina

³⁴Jatsi chaniti Pedró chitahëhuaniquë:

—Jabija ca ë cahéyamaniquë rë. Oquë noqui jodiobo iqui ca ë quëscahuani quiha rë. Jama xo ra. Yama tsi xo toa oquë ca nohiria bo Dios qui iquia. Jaharisi ca xo ra. ³⁵Jaboqui nohiria bo téquë, naa ja qui aracascanaibo, jia ca acanaibo, tihi cabو bichi quiha. ³⁶Jabi jodiobo qui pari jahuë Chani Diós raani quiha. Jariapari tsi Dios ya rabënamatí Chani jato qui jahuë Jesucristó yoani quiha. Jabi jahuë baquë tsi xo toa jatiroha caba Ibo-iboria, naa jodiobo, carayanabo téquë. ³⁷¿Jodioba mai ó tsi ocapijani ca ma nicayamayamani? Jabi jariapari tsi quiha ashimati ibo Juan yamabá Jesu ashimaniquë Galilea xo na. ³⁸Jatsi quiha jahuë Jesu qui chama Diós aniquë Espíritu Santó no. Toa chamá tsi huéstima ca jia ca jahuë bo Jesú ani quiha. Jasca, yoshi jaya cabو ja jénimahuaniquë. Co-copama

tsi quiha jia tsi ja tocaniquë, Dios ja bëta ini iqui na. ³⁹Jabi naa Jesu ya no bohopaoniquë ra. Jatiroha ca ja anina, naa jodioba mai, Jerusalén, tihi cabو xo ja ayoni ca no jisniquë ra. Jatsi quiha naa Jesu ja acaniquë ra, cruzó tsi tooxacanai cató no. ⁴⁰Jatsi tres bari tsi ja raaniquë mai xo na. Jaquiréquë jahuë Jesu Diós bësotéquëmaniquë. Bësomaxo tsi quiha jahuë Jesu Diós jismaniquë nohuria bo qui. ⁴¹Jatsi Jesu no jisniquë, naa jahuë rabëti bo. Jisyamahi quiha nohuria tëxë. Jama, noqui, naa ja bëta i-ibéquipaonish cabá jisniquë. Rëqué Diós noqui bini quiha tihi cabو no yoano. Jasca, naa bësotéquëmahacanish ca Jesu ya no oriquiniquë. Ja bëta jënë no aniquë ra. ⁴²Jatsi nohuria bo qui jahuë chani yoatí Jesú noqui raaniquë. “Jatiroha ca nohuria bo, naa bësoyama cabو, bëso cabو, tihi cabو copixëquia ja acanai ca quëshpi na. Tocati chama Diós ë qui ani quiha” i noqui Jesu ni quiha. Jasca, naa Chani yoatí no raahacaniquë ra. ⁴³Jabi Jesu jonox pari no tsi Dios Chani yoati ibo bo chani-chanipaoniquë ja yoati na. “Jahuë chamá tsi masahacaxëhi quiha toa ja qui chitimicanaiba jocha ra” i jaca paoni quiha —nëa tsi Cornelio, jahuë xobó cabو, tihi cabو qui Pedro nëcaniquë.

Carayanabá Espíritu Santo binina

⁴⁴Jari Pedro chanino tsi quiha ja qui nicacanaibo qui Espíritu Santo botëniquë; naa carayanabo qui. ⁴⁵Jatsi Pedro ya bëcanish ca jodiobo ratëniquë, carayanabo qui Espíritu Santo Diós ani ca jisi na. ⁴⁶Jasca, jamëri ca joi bá tsi Dios ja ocahuahai ca ja nicacaniquë.

⁴⁷Jatsi Pedró chaniniquë:

—¿Tobi ni toa jato ë ashimahai ca jënëmacatsai cato pa? Noqui jodiobo jascariá tsi naa carayanabá Espíritu Santo biquë jato ri ra.

⁴⁸Jatsi Jesucristo jané tsi jato ashimaxëquia ra —i jahuë jimibo qui Pedro niquë.

Jato ja ashimaquë tsi quiha Pedro ja nicacaniquë tihi ca bari tsi ja chitëno.

Carayanabá chahahuahai ca yoati Pedró yoanina Jerusalén ca yosibo qui

11 ¹Jatsi quiha Dios Chani carayanabá bini ca Dios Chani chitahëhuati ibo bo, jodioba maí ca chahahuacanaibo, tihi cabá nicaniquë. ²Jatsi Jerusalén qui Pedro bacaquë tsi quiha ja qui jodioba chahahuacanaibo quësoniquë. Quësohax,

³—¿Jéniriahax carayanabo qui shishohi mi cahitaha rë?
 ¿Jéniriahax jato bëta tsi mi oriquihitaha? Anoma quiha —i Pedro qui jaca niquë ja qui quësocatsi na.

⁴Jatsi quiha ja qui ocapijani ca jato qui bërohuati Pedró chitahëhuaniquë:

⁵—Huësti barí tsi Jope qui shishopama tsi é tënämëhitaquë bëhoxhi na. Tënamëquí tsi jahuëcara ca, naa raiti jahëhuaxëni ca mai qui botëhai ca éjisitaquë. Jahuë cuatro ca papotó acha quiha. ⁶E tsaya-tsayahitaquë ra. Tsayaquí tsi ja xara ca huëstima ca yohina bo, rono bo, isa bo, tihi cabø éjisitaquë. ⁷Jatsi é qui chanihai ca joi énicahitaquë. “Tëpushuë. Pihuë, Pedró” i é qui joi itaha quiha. ⁸Jama, é quëbiniquë: “Jishopë, Ibobá. Anoma ra. Noba jabi pasomaha ca épiyamapistriarianiquë ra” i é itaquë. ⁹Jatsi mana ca joi é qui chanitëquëhitaquë pa. “Jénima tsi xo naa piti ra’ ii quiha Dios ra. ‘Pinoma’ iyamahuë” i é qui joi ita quiha. ¹⁰Tres tsi quiha ja ocaniquë ra. Jaquirëquë mana ja tërohacaniquë.

¹¹Toatiyá tsi quiha noho racahai ca xobo qui tres ca joni cahëhitaquë. Cesarea yaca quima ja raahacacahitaha quiha éa biti. ¹²Jatsi quiha “Raquéhxma tsi jato bëta cata” i é qui Espíritu Santo itaha quiha. Jatsi é cahitaquë. Jasca, éa chimatihitaquë seis ca xatë bo ri. Jatsi carayana ca Cornelio xobo qui no jicohitaquë, naa noqui tèquëta. ¹³Jatsi quiha jahuë xobó ca niihai ca ángel ja jisi ca yoati noqui ja yoahitaquë. “Jope yaca qui joni bo raahuë Pedro biti. ¹⁴Mato qui chani yoaxéhi quiha, mia, mí-nabo, tihi cabø xabahamati” i ja qui ángel itaha quiha. ¹⁵Jicoxo tsi quiha Dios Chani yoatí é chitahëhuahitaquë. Jatsi naa carayanabo qui Espíritu Santo botëníquë, naa noqui ja botëni jascaria. ¹⁶Jatsi Ibo Jesú noqui yoani ca é shinahitaquë: “Jéné tsi ashimahi quiha ashimati ibo Juan. Jama, Espíritu Santó tsi ashimahacaxëqui mato ra” i noqui ja ni quiha. ¹⁷Jatsi jato qui Espíritu Santo Diós aca nori ca é cahëhitaquë ra, naa noqui ja ani jascaria, naa noba Ibo Jesucristo qui no chitiminiquë no. Jatsi ¿jénahuariaxo raca Diós acai ca é jénëna? —nëa tsi quiha Jerusalén ca yosibo qui Pedro nëcaniquë carayanabá chahahuacanai ca yoati na.

¹⁸Jatsi Pedró yoaha ca nicahax tsi quiha ja rani-ranicaniquë. Jénëna quiha ja qui ja quësocanaina.

—Carayanabo xabahamacatsi quiha Dios ra. Jato bësomacatsi quiha pa —i jaca niquë Dios ocahuahi na.

Antioquiá ca carayanabá chahahuianina

¹⁹ Esteban axo tsi quiha chahahuacanaibo huëtsa ri yositsi nohiria bá huaniquë. Ja iqui tsi nëama ja jabacaniquë. Fenicia mai, Chipre mai, Antioquía yacata, tihi cabو qui ja jabacaniquë. Toa xo tsi quiha jato jimbo qui, naa jodiobo qui roha Dios Chani ja yoacaniquë. ²⁰ Jasca, toatiyá tsi quiha Antioquía yaca qui huësti huësti ca chahahuahai ca jodiobo bocaniquë, carayanabo qui Ibo Jesu Chani jia ca yoaxëna. Carayanaba mai, naa Chipre, Cirene, tihi cató ca racahai ca jodiobo bocani quiha. ²¹ Jia tsi Ibobá jato mëbini quiha. Jatsi quiha huëstima ca carayanabá chahahuaniquë. Ibo quiri ja bësocani quiha jato ri.

²² Jabi Ibo quiri carayanabo bësoni ca nicaxo tsi quiha jato qui Bernabé Jerusalén ca iglesiá raaniquë. ²³ Cahëxo tsi quiha Diós toá ca carayanabo xabahamani ca ja jisniquë. Jatsi quiha ja raniniquë. Jasca, jia tsi jato ja yobaniquë, Ibo quima ja casoyamacano iquish na. ²⁴ Jabi shinajaxëni ca joni Bernabé ini quiha. Espíritu Santo rëamë ja ini quiha. Jasca, chamaxëni Ibo qui ja chitimihai ca ini quiha. Ja iqui tsi huëstima ca carayanabo Ibo quiri bësoniquë ra.

²⁵ Jaquirëquë riquicaya tsi Tarso yaca qui Bernabé caniquë, Pablo méraxëna. ²⁶ Jatsi Pablo ja jisniquë. Jaquirëquë quiha Pablo ja bëniquë jahari Antioquía qui. Jatsi toa xo tsi quiha huësti ca año ja raacaniquë chahahuahai ca carayanabo ya. Huëstima ca nohiria bo tiisimahi ja icani quiha. Jabi Antioquiá pari tsi “Cristiano bo” chahahuacanaibo quénahacani quiha.

²⁷ Jasca, toatiyá tsi quiha Jerusalén ax huësti huësti ca Dios Chani yoati ibo bo bëcaniquë Antioquía qui. ²⁸ Jabi jato maxo ó tsi huësti ca joni, naa Agabo icanai ca ini quiha. Cahëhx iglesiá tsi Agabo niiniquë chahahuacanaibo yobaxëna.

—Basima tsi xo nohiria bá piti biniatiya iquia ra. Paxnacaxëcani quiha naa carayanaba mai tëquë ó ca nohiria bo rë —i jato qui ja niquë.

Jabi ocapijani quiha, carayana ca chama Claudió yonaniquë no. ²⁹ Jatsi jodioba maí ca chahahuacanaibá tënë-tënëníquë biniaquí na. Jatsi quiha Antioquiá ca chahahuacanaibá ofrenda raaniquë jato mëbicasquí na. Parata ati tiisi jayaquí tsi jato qui ja acani quiha. ³⁰ Ofrenda catiaxo tsi quiha Bernabé, Pablo, tihi cabو qui ja acaniquë Jerusalén ca yosibo qui ja bocano.

Jacobo namëhacanina — Preso qui Pedro nanëhacanina

12 ¹Toatiyá tsi quiha chahahuacanaibo tënëmatsi chama Herodés huaniquë. ²Jariapari tsi quiha Jacobo, naa Juan rëquëmë ja tëpasníquë saipí no. ³Jaha tsi shina-raniniquë jodiobra. Ja rani-ranicanaí ca jisi tsi Pedro qui ja tsaminiquë jaa ri. Jabi ocapijani quiha jodioba fiestá no, naa levadura yama ca mapari ja picaniquë no. ⁴Tsamixo tsi quiha preso qui Pedro ja naneniquë. Nanëxo tsi quiha huéstima ca soldado bo ja jananiquë Pedro ó bësoti. Cuatro ca maxo bo ja janani quiha. Jasca, jatiroha ca maxo ó tsi cuatro ca soldado bo ini quiha. Jabi pascua fiesta quiréquë jodiobo qui Pedro ja mëacasni quiha nohiria bo bësojó xo tsi copixëna. ⁵Jama, presó ca Pedro ó soldado bo bësono tsi quiha ja bax iglesiá ca nohiria bo bëhox-bëhoxníquë.

Preso quima Pedro paquémahacanina

⁶Jatsi huëaquë tsi baquishmarí tsi quiha tsécahacati Pedro iniquë. Huëaquë tsi jodiobo bësojo xo tsi Pedro Herodés copicasni quiha. Jama, toa baquichá tsi quiha oxa Pedro iniquë, dos ca soldado bo naxéréquë no. Jasca, cadená tsi nëxë ja ini quiha. Jasca, naquëtë cache nii ini quiha dos ca jaha bësohai ca soldado bo. ⁷Jatsi jahuë naquëtë tsi quiha Iboba ángel jisiquitapiniquë. Toá tsi nii ja ini quiha. Jasca, naquëtë qui huahuani quiha huëana. Jatsi angél Pedro pipaisahaca tsi quiha ja bësomaniquë.

—Mëri, mëri, niitsina —i ja qui ángel niqué.

Jatsi jahuë mëquënë ca cadena xapaquëniquë.

⁸Jatsi,

—Mi saco, mi zapato bo, tihi cabo sahuëhuë ra —i ja qui ángel niqué.

⁹Jatsi quiha ángel Pedró banahuaniquë. Toca tsi quiha preso quima ja tséquëniquë. Jabi angél aca ca ja cahëyoiyamani quiha, ja tënämëhai nori ca quëscahuaquí na. ¹⁰Toca tsi quiha jariapari ca soldado ba maxo ja huinocaniquë. Jaquiréquë maxo huëtsa ja huinocaniquë. Huinohax preso caiti qui ja cahëcaniquë, naa yaca qui huajati cato. Jatsi quiha jato bax caiti japëquëniquë ra; jamë no. Jatsi ja huajacaniquë. Huajahax tsi quiha bahí tsi ja bocani quiha. Jatsi calle huësti cató tsi angél Pedro jisbërianiquë. ¹¹Jatsi Pedro bësoyoiniquë.

—Jabija pa. Ibobá huësti ca ángel raaquë pa, éa tsécati, Herodes, jodioba chama bo, tihi cabá éa ayamano iquish na —i Pedro niquë.

¹²Ocapijaha ca shinapama tsi María, naa Juan Marcos jahéhua xobo qui Pedro caniquë. Toá tsi quiha huéstima ca nohiria mani ini quiha, bëhoxhi na. ¹³Xobo qui cahëxo tsi quiha caiti ja tox-toxhaniquë. Jatsi Rode, naa xobó ca yonati caniquë, tsohuécara joha ca jisi na. ¹⁴Caxo Pedro quénahai ca joi ja nicaniquë. Nicahax jahari ja jabaniquë ranihi na. Caiti japécati ja shina-bënoni quiha.

—Joquë Pedro ra. Caití nii xo pa —i jato qui ja niquë. ¹⁵Jatsi,

—¿Jénahuariahax raca nëbi ja ina ra? Cahëyamaqui mia ra —i ja qui nohiria niquë.

Jama,

—Jisi bëcahuë. Mato parayamaquia. Joquë ra —iria tsi ja niquë.

Jatsi,

—Tonia jahuë ángel mi nicaquë. Yama xo ra —i ja qui jaca niquë.

¹⁶Nécajacano tsi quiha jari caiti tox-toxhahi quiha Pedro iniquë jicocatsi na. Jarohari tsi caiti ja japécacaniquë. Japécxo tsi quiha Pedro pa ja jiscaniquë. Ja ratëyocaniquë jisi na. ¹⁷Jatsi quiha Pedró jahuë mëqué bëë-bëëhaniquë jato pasimaxëna. Ja pasicaquë tsi quiha ocapijaha ca jato ja yoaniquë:

—Preso quima Ibobá éa tsécayaquë ra. Jaboqui Jacobo, chahahuacanaibo huëtsa bo, tihi cabo yoacata —i jato qui ja niquë.

Yoaxo tsi quiha jato ja jisbayaniquë xobo huëtsá racaxëna.

¹⁸Huëaquë baquishmarí tsi quiha soldado bá Pedro yopaniquë. Yopahax ja shina-motsiquicaniquë,

—¿Jahuënia caraca Pedro sa? —iquiina.

¹⁹Jatsi Herodés jahuë soldado bo raaniquë Pedro mëratí. Mahitsa ja mëra-mëracani quiha. Jatsi Pedro ó bësoni ca soldado bo ja nicaniquë. Mahitsa quiha. Ja cahëyamacani quiha. Jatsi caxaxo tsi catcha jato Herodés raaniquë namëhacati. Jaquirëquë jodioba mai Herodés jisbayaniquë jahuë xobo-xoboriá tsi racaxëna, naa Cesarea yacatá cató no.

Chama Herodes rësonina

²⁰Toatiyá tsi quiha Tiro, Sidón, tihi ca yacatá ca nohiria bo qui caxaxéniria quiha Herodes iniquë. Ja iqui tsi tihi ca yaca ax nohiria maxo Herodes qui jisi bocaniquë ja bëta chaninaxëna, ja bëta iquinacasyamahi na. Cahëhax tsi quiha Herodes palacio ototi ibo,

naa Blasto icanai ca ya pari ja chaninacaniquë. Jatsi Blasto qui jia ini quiha toa jaha ja quëécanaina. Jatsi quiha Blastó jato mëbiniquë jato yacatá cabo ya Herodes rabënamaxëna. Jabi Herodes ya ja rabënacascani quiha jahuë mai xo tsi jato piti ja copicascani quëshpi na.²¹ Jatsi jato qui Herodés xaba aniquë jato bëta chaniti. Toa barí tsi quiha jahuë sahuëti-sahuëtiria ja sahuëniquë. Sahuëhax tsi quiha jahuë tronó tsi ja tsahoniquë. Tsahohax Tiro, Sidón, tihi ca yaca ax jonish ca maxo qui chanitsijaniquë:²² Chanijano tsi quiha, —Anomaria tsi xo toa ja yoahaina ra. Joni ma xo naa chanihaina, Dios ja nori —i nohiria bo niquë.

²³ Jatsi quiha Ibobá raani ca angél Herodes tēpastapiniquë, jia tsi Dios ja ocahuayamani iqui na. Xéná jahuë poco piyoni quiha. Jatsi Herodes naniquë.

²⁴ Toatiyá tsi quiha Dios Chani pacananiquë. Mëri ja rëtsamini quiha. Huëstima ca chahahuacanaibo paxa cabo ini quiha.

²⁵ Jasca, jato yonoco jatihuahax Jerusalén qui Pablo, Bernabé, tihi cabو bacaniquë. Juan Marcos ja bocani quiha jato bëta.

Bernabé, Pablo, tihi cabو raahacanina carayanbo qui Dios Chani yoati

13 ¹Jabi Antioquiá ca iglesia naxérëquë tsi quiha Dios Chani yoati ibo bo, tiisimacanaibo, tihi cabو iniquë. Jabi toá ini quiha Bernabé, Simón naa Negro icanish cato, Cirene ax jonish ca Lucio. Tobi ini quiha Manaén, naa Herodes ya shinahamahacanish cato. Jasca, tobi ini quiha Pablo. Tihi cabو Dios Chani yoati ibo-iboria bo ini quiha toa iglesia ó no. ²Jatsi huësti barí tsi Ibo qui culto ja acano tsi quiha jato qui Espíritu Santo chaniniquë:

—E bax Bernabé, Pablo, tihi cabو tsécacana jato qui ë axëhai ca yonoco axëna —iquiina.

³Jatsi ja samacaniquë. Ja bëhoxcaniquë. Jatsi jato mëquë Bernabé, Pablo, tihi cabو ó ja janacaniquë Dios Chani yoatí shomahuacasquí na. Shomahuaxo tsi quiha jato ja raacaniquë Dios yonoco ja acano.

Chipre xo tsi Dios Chani ja yoacanina

⁴Jaquirëquë quiha Seleucia yaca qui Bernabé, Pablo, tihi cabو bocaniquë barco bixëna. Espíritu Santó tsi ja raahacani quiha. Barco qui jicoxo tsi quiha Chipre tésëbë qui ja shitacaniquë. ⁵Shitahax Salamina icanai ca qui ja rërëcaniquë. Jatsi toa jodioba catiti xobo xo

tsi quiha Dios Chani yoatí ja chitahéhuacaniquë. Jabi jato bëta Juan Marcos ini quiha jaa ri, jato mëbixëna. ⁶Jatsi riquibayá tsi tésëbë ja shitacana ca tsi Pafos yaca qui ja cahécaniquë. Toa xo tsi quiha yobë ja bëchacaniquë, naa quiamisxëni ca joni ra. Dios Chani yoahai ja nori ca toa yobécá quëscahuani quiha mahitsa ja nori. Barjesús jahuë janë ini quiha. ⁷Jabi toa tésëbë ototi ibo, naa Sergio Paulo bax toa yobë yonoconi quiha. Jasca, tiisi naa mai ototi ibo ini quiha. Jatsi quiha Chipre ototi ibobá Bernabe, Pablo, tihi cabو quënaniquë jato bëta chaninacasquí na. ⁸Jama, toa yobécá jato quëtianiquë pë, jahuë chama ya ja chaninayamacano iquish na. Jabi Ibo quima jahuë chama ja casomacasni quiha pë. Yobë qui yoi jato chani ini quiha. ⁹Jatsi quiha Pabló yobë bëisniquë, Espíritu Santo chama jayaquí na.

¹⁰—Paraxëni ca quiamisxëni ca xo mia ra. Mia ri tsi xo toa Yoshini baqué-baquëria. Mia ri tsi xo toa Dios yoi pasomaharia cato ra. Anomaria tsi xo toa Iboba jabija ca quinia mi yoshihuacatsaina iquia ra. ¹¹Jaha bësopa. Jaboqui mia copixëhi quiha Ibo-iboria. Bëcoxëqui mia ra. Huëstima ca bari no tsi bari huëahai ca jisyamaxëqui mia ra —i yobë qui Pablo niquë.

¹²Jatsi ocapijani ca Chipre ototi chamá jisniquë. Jisi tsi quiha Ibo qui ja chitiminiquë, Iboba Chani qui ja ranini quëshpi na.

Pisidiá ca Antioquía qui ja bocanina

¹³Jaquirëquë Pafos ax riquibaya tsi quiha Pablo, jahuë rabëti bo, tihi cabو bocaniquë Perge qui, naa Panfilia maí ca yaca qui. Perge qui ja cahécaquë tsi quiha Juan Marcós jisbérianiquë, jahari Jerusalén qui cacasquí na. ¹⁴Jatsi Perge ax riquibaya tsi Pisidia mai qui Pablo, Bernabé, tihi cabو bocaniquë. Yaca Antioquía qui ja cahécaniquë. Cahéhax tsi quiha jodioba catiti xobo qui ja bocaniquë joiti barí no. Jicohax ja tsahocaniquë. ¹⁵Jatsi Moisés yoba, Dios Chani yoati ibo bá quënënina, tihi cabо toá ca yosibá nicamaniquë. Nicamaxo tsi quiha Pablo qui joi ja acaniquë jato bësojó tsi ja chanicano iquish na.

—Noqui pi chamahuati chani jayaquí tsi noqui mi yoano ra —i Pablo qui jaca ni quiha.

¹⁶Jatsi Pablo niiniquë. Chaninox pari tsi quiha jato ja pasimaniquë, jahuë mëquë bëë-bëëhacaina. Jatsi jahuë chani ja chitahéhuaniquë:

—Ea nicaparicana, Israél ca joni bá. Ea nicacana mato ri, Dios qui aracanai ca carayanabá. ¹⁷Siri tsi quiha noba rëquëyamabo

Diós quënani quiha. Quënaxo tsi quiha jato ja shomahuarianiquë, carayana ca Egiptó tsi ja racacaniquë no. Toá tsi ja anicani quiha. Jatsi toa carayana ca mai quima Diós jato mëpiniquë jahuë chamá no. ¹⁸Jaquiréquë cuarenta ca año no tsi quiha jato ja oto-otoniquë, xabachá tsi ja icaniquë no. ¹⁹Jaquiréquë quiha siete ca carayana ca nohiria bo ja quëyocani quiha, naa Canaan maí ca racapaonish cabo. Jatsi quiha toa mai noba rëquëyamabo qui Diós aniquë ibohuati. ²⁰Toca tsi quiha cuatrocientos cincuenta ca año bo huinocaniquë. Jaquiréquë quiha noba jimibo qui ototi ibo bo, naa juez bo, Diós aniquë jato obësoti. Jarohari tsi noba jimibo Samuel yamabá jato otoniquë. ²¹Jaquiréquë rey, naa chama-chamaria ó quiha noba jimibo quëeniquë, jato ja yonano. Jatsi quiha Saulo yamabo, naa Cis baqué jato qui Diós aniquë jato obësoti. Jabi Benjamin maxo quima Saulo joni quiha. Jatsi cuarenta ca año no tsi quiha noba jimibo Saulo yamabá yonaniquë. ²²Jaquiréquë Saulo quima jahuë yonati chama jahari Diós biniquë. Bixo tsi quiha toa chama noba David yamabo qui ja aniquë noba jimibo yonati. Jatsi jia tsi quiha David yoati tsi Diós chaniniquë: “Isaí baqué David é biquë ra, ja yonano. E qui jiaría ca joni quiha. Jaha é quëehai ca jatiroha ca axéhi quiha ra” i Dios ni quiha. ²³Jaquiréquë David yamaba chahitaxocobo huësti ca Diós biniquë, noqui Xabahamatí Ibo iti. Jesu Diós biniquë ra, naa ja yoani jascaria. ²⁴Jabi Jesú jahuë yonoco chitahéhuanox pari no tsi quiha Dios Chani Juan yamabá yoaniquë. Jato jocha quima nohiria casoti, jatsi ja ashimahacacati, tihi cabó Juan chanini quiha noba jimibo qui. ²⁵Jahuë yonoco jatihuapama tsi quiha “Yama ca éa xo naa ra. Nohiria Xabahamatí Ibo, naa jaha ma pasohai ca ma xo éa ra. Jama, é cho joxéhi quiha. Ea oquë-oquëria ca tsi xo naa ra” i nohiria bo qui Juan yamabo ni quiha.

²⁶Jabi éa nicaparicana, Abraham chahitaxocobá. Jasca, éa nicaparicana mato ri, Dios qui aracanai ca carayanabá. Noqui tèquë qui Dios xabahamatí Chani raahacaniquë ra. ²⁷Jabi Xabahamatí Ibo Jesu ini ca Jerusalén ca nohiria bo, jato chama bo, tihi cabá cahéyamaniquë rë. Jabi jatiroha ca joiti barí tsi mahitsa Dios Chani yoanish cabá quënëni ca ja nicacaniquë. Jasca, ja quënëcani ca ja jatihuacaniquë ra, Jesu naméhacati ja raacaniquë no. ²⁸Jariapari tsi Jesu qui ja quësoriacascani quiha namëcastsi na. Quësonoma ja ini quiha jocha yama ja ini iqui na. Jatsi carayana

ca Pilato qui Jesu ja mëacaniquë namëhacati. ²⁹Toca tsi jatiroha ca Jesu yoati quïnëhacani ca ja jatihuacani quiha. Namëxo tsi quiha cruz quima botëmaxo tsi maiquini qui jahuë yora ja nanëcaniquë. ³⁰Jama, Diós jahuë Jesu bësotëquëmaniquë. ³¹Jaquirëquë huëstima ca bari no tsi quiha jahuë rabëti bo ya Jesu co-coniquë, naa Galilea ax Jerusalén qui ja bëta bocanish cabo.

³²‘Jaquirëquë néri no johitaquë ra mato qui naa Chani jia ca yoaxëna. Jabi siri tsi noba naborëquëbo qui naa Chani Diós yoaparini quiha. ³³Jama, no bax, naa jato chahitaxocobo bax toa Chani ja jatihuani quiha, jahuë Jesu ja bësomaní cató no. Jabi Jesu bësotëquëxëti nori yoati Diós noqui yoani quiha, salmo libro ó no. Toa ó tsi “Noho baquë xo mia ra. Jaboqui mia bësomaquia ra” i Dios ni quiha. ³⁴¿Tsayacanai? Jahuë baquë yoi ja bësomaniquë ra. Jasca, rësotëquëyamapistariaxëhi quiha noqui ja ani ca Jesu. Jariapari “Paraxoma tsi mato qui huëstima ca jahuë jia cabo, naa nohiria xabahamati quinia, Xabahamati Ibo, tihí cabø axëquia, mato David yamabo qui ë yoani jascaria” i noqui Dios ni quiha. ³⁵Jasca, iti huëtsa ó tsi “Rësotëquëyamaxëqui mi mëstëxení cato. Ea poromayamaxëqui mia, Diós” ii quiha. ³⁶Jabi David yamabo yoati chaniyamahi quiha naa ja quënëcanina ra. David yamabo tsayacapa. Bësoquí tsi jia tsi jahuë nohiria bo ja otoni quiha, Dios shina aquí na. Jama, ja rësoniquë. Jahuë naboyamabo ya ja maihuahacaniquë. Jatsi, ¿jahuë yora poroyamayamani? Iniquë ra. ³⁷Jama, poroyamaniquë naa bësotëquëmahacanish cato ra, naa Diós bësomaní cato. ³⁸Tihí tsi xo toa Dios Chani jia cato iquia ra. Jatsi éa nicacana, ébë xatë bá. Naa bësotëquëmahacanish ca Jesu mato yoaqui noa ra. Ja tsi xo toa nohiria jocha masati Ibo-iboria ra. ³⁹Jasca, mëstëhuahacaxëhi quiha jatiroha ca ja qui chitimicanaibo. Anomaria tsi xo toa Jesú acaina, Moisés yobá acai oquë-oquëria. Nicaparicana. ¿Jénahuariaxo raca toa Moisés yobá noqui mëstëhuana ra? ⁴⁰Jatsi quiniacaxëcahuë, ma chahahuacasyamamitsa iqui na, naa Dios Chani yoanish cabá yoani jascaria:

⁴¹“Tsayacahuë, jabija ca nicacasyamacanaibá.

Mato xabacá tsi anomariaxëhi quiha toa ë axëhaina ra.

Jama, chahahuayamaxëqui mato rë, toa chani ma nicaxëquë no.

Japi ratëhax rësocahuë iquia ra”

i Dios ni quiha ja quënëcani cato ó no. Jatsi quiniacaxëcana, ma tocayamano ra —nëa tsi Pablo nëcaniquë, Chani jia ca yoahi na.

⁴²Jatsi jodioba catiti xobo Pablo, Bernabé, tihi cabá jisbayano tsi quiha jato qui nohiria bá joi amaniquë, joiti bari huëtsá tsi jasca ca jahuë bo yoati ja chanicano. ⁴³Jasca, Pablo, Bernabé, tihi cabo qui huëstima ca jodiobo, huëstima ca jodioba jabi binish ca carayanabo, tihi cabo riiniquë. Jatsi quiha Bernabé yaxo tsi quiha jia tsi Pabló jato yobarianiquë, ja nicacana ca Dios Chani ja chahahuayoicano.

⁴⁴Jatsi joiti bari paxa tsëquëquë tsi quiha yacatá ca nohiria bo tēquë, naa carayanabo bëcaniquë Iboba Chani nicaxëna. ⁴⁵Jatsi carayanabo huëstima ca jisi tsi jodiobo yosananiquë pë. Yosanahax tsi quiha Pabló yoahai ca chani pasomaha chanitsijacaniquë caxahi na. ⁴⁶Jatsi raquëhaxma tsi quiha Pablo, Bernabé, tihi cabo chaniniquë:

—Mato jodiobo qui pari Dios Chani yoatí nori no iquë ra. Jama, naa Chani jia ca bicasyma xo mato iqui noa. Tsayacahuë. Mato bëso-bësopaomacatsi quiha Dios ra, jama, mato qui yoi jahuë Chani nori. Ja tsi xo toa carayanabo qui caxëqui noa tia. ⁴⁷Jatsi jaboqui jato qui no cati xo naa Ibo Jesú noqui yoani quëshpi na:

“Carayanabo bax huëa mia manëmaquia ra, noho xabahamatí quinia nëamaria cabá cahëno iquish na”

i noqui Ibo ni quiha —nëa tsi jodiobo qui jaca niquë.

⁴⁸Jatsi quiha carayanabo rani-raniniquë Pablo chani nicahax na. Nicaxo tsi quiha Ibo qui “Gracias” i jaca niquë. Jatsi chahahuaniquë huëstima ca carayanabo, naa Diós bini cabo. Bëso-bësopaoti ja quënähacacani quiha jato ri. ⁴⁹Jquirëquë quiha toa mai tēquë ó tsi quiha Iboba Chani pacananiquë ra. ⁵⁰Jama, jodiobo qui yoi ini quiha toa chani paxa cato. Ja iqui tsi yacatá ca carayanaba chama bo, jodioba jabi binish ca yoxa bo, tihi cabo naa jodiobá caxahuaniquë Pablo, Bernabé, tihi cabo qui. Toca tsi Pablo Bernabé tënëmati ja chitahëhuacaniquë. Tënëmaxo tsi quiha jato mai quima jato ja niacaniquë pë. ⁵¹Jatsi quiha Pabló Bernabé jisbayaniquë. Riquibaya tsi quiha jato tahé ca mai pari ja pojphacaniquë jato shina yoi ca ja ini ca jismaxëna. Pojphacax tsi Iconio, naa yaca huëtsa qui ja bocaniquë. ⁵²Jama, rani-ranini quiha toá ca chahahuabëna cabo, Espíritu Santo jayahi na.

Iconió tsi Pablo chitënina

14

¹Iconio qui cahax tsi quiha jodioba catiti xobo qui Pablo Bernabé jiconiquë. Jicoxo tsi quiha chama ya Dios Chani ja yoacaniquë. Jaha tsi quiha huéstima ca jodiobo, carayanabo, tihi cabá chahahuaniquë ra. ²Jaha tsi yosanani quiha chahahuacasyamahai ca jodiobo. Yosanaxo tsi quiha toa yacatá ca carayanabo ja itsisnahuayocaniquë chahahuacanaibo pasomaha. ³Ja quëshpi tsi naama tsi quiha Pablo Bernabé chitëni quiha toá ca chahahuacanaibo mëbixëna. Raquëxoma tsi Ibo yoati ja yoacani quiha. Jasca, yoapama tsi quiha jisti bo ati mëtsa ja icani quiha, Diós jato qui ani ca chamá no. Toca tsi jabija ca jato chani ini ca Diós jismani quiha.

⁴Jatsi quiha jahuëcara shinati yacatá ca carayanabá cahëyamaniquë. Ja mapëxnacani quiha. Huéstima cabá jodiobo mëbicasni quiha. Nohiria tëxé bá Pablo, Bernabé, tihi cabo mëbicasni quiha. ⁵Jarohari tsi quiha toa jodiobo yaxo tsi quiha yacatá ca carayanabo, jato chama bo, tihi cabá planes ani quiha Pablo, Bernabé, tihi cabo axëna. ⁶⁻⁷Jama, ja acascani ca Pabló Bernabé nicaniquë. Nicahax tsi quiha mai huëtsa, naa Laconia icanai ca qui ja jabacaniquë. Toa maí ca dos ca yaca bo, naa Listra, Derbe, jato tëamë ca nohiria, tihi cabo xo tsi quiha Dios Chani ja yoacaniquë.

Listra xo tsi Dios Chani Pabló yoanina

⁸Jabi Listra ó tsi joni, naa tahë choni jaya ca racaniquë. Toca tsi ja coni quiha rë. Tapipistiyamariani quiha naa joni ra. ⁹Toa xo tsi Dios Chani Pabló yoaquë tsi quiha jato chani naa joní nicaniquë. Nicaxo tsi quiha ja chahahuaniquë. Jatsi jënimahuahacati chahahuati mëtsa ja ini ca Pabló jisniquë. Jisi tsi quiha ¹⁰joni qui ja quënaniquë:

—Mi tahë tsi niihuë ra —iquiina.

Jatsi mëri tsi ja niiniquë. Tapiti ja chitahëniquë ra. ¹¹Jabi Pabló ani ca nohiria bá jisniquë. Jisi tsi quiha quënatsijahuacaniquë jato joí no:

—Noqui botëquë dios bo ra. Joni jaria bo jaya ca xo —iquiina.

¹²Jatsi dios “Júpiter” Bernabé quënahacaniquë. Jatsi dios “Mercurio” Pablo quënahacaniquë, chaniti ibo ja ini quëshpi na.

Jabi botënish ca dios bo ja icani ca ja quëscahuacani quiha. ¹³Jatsi jato dios Júpiter arati ibo joniquë jato arati xobo ax na. Jabi yaca cacha jato arati xobo ini quiha. Jatsi huëyë bo, jianati joa bo, tihi cabot jato arati ibobá bëniquë yacata jicoti qui. Jatsi nohiria bo yaxo tsi quiha huëyë bo ja tëpascasniquë Pablo, Bernabé bax na, dios bo ja icani ca quëscahuaquí na. ¹⁴Jatsi quiha ja acascani ca Pabló Bernabé nicaniquë. Nicaxo tsi quiha jaraxatsi jato sahuëti bo jahuacaniquë cohüëquí na. Nohiria misco qui jabapama tsi quiha ja quëna-quënacaniquë:

¹⁵—Ayamacahuë, joni bá. Maí ca nohiria yoi bo xo noa ra, naa mato jascaria. Chani jia ca yoahi no johitaquë ra. Mato mahitsa ca jahuë bo quima bëso ca Dios quiri, naa naipa, mai, ia bo, tihi cabot nëhohuanish ca quiri bësocana iqui noa ra. ¹⁶Jariapari tsi mato carayanabo qui Dios caxayamapaoni quiha, mato quinia yoi cato ó tsi ma bohoquë no. ¹⁷Toatiyá tsi quiha bëso ja ini ca cahëti mëtsa ma i-ipaoniquë iquia, mato bax ja ani cató no. Mato qui naipá ca oi ja raani quiha. Jasca, ma banani ca shinahamahi quiha. Ma piti ca mato qui aqui quiha, ma narisyamano iquish na. Jasca, mato ranihuahi quiha —nëa tsi nohiria bo qui Pablo nëcaniquë.

¹⁸Pablo chani nicaxo tsi quiha jari jato bax huëyë bo ja acascaniquë pë. Jarohari tsi quiha nohiria bo ja jénëcaniquë ja ayamacano iquish na. Bëroma ja ini quiha.

¹⁹Jatsi quiha Antioquía, Iconio, tihi ca yaca bo ax tsi quiha huësti huësti ca jodiobo cahëniquë. Cahëxo tsi quiha Pablo ja ocahuacaniquë jahuë chani nohiria bá nicayamano iquish na. Jatsi Pablo qui yacatá ca nohiria bo caxaniquë. Caxaxo tsi quiha Pablo ja acaniquë maxaxá no. Axo tsi quiha yaca cacha jahuë yora ja xërëcaniquë, bësoramaya ja ini ca quëscahuaquí na. ²⁰Jama, jahuë yora tëamë tsi chahahuacanaibo quëtsoquë tsi quiha Pablo niiniquë. Joihax jahari yaca qui ja caniquë chahahuacanaibo ya. Jatsi huëaquë tsi quiha Derbe icanai ca yaca qui Pablo caniquë Bernabé ya.

²¹Derbe qui cahëxo tsi quiha Dios Chani ja yoacaniquë. Yoapama tsi quiha huëstima ca chahahuacanaibo ja bëbocaniquë. Jaquirëquë quiha Listra, Iconio, Antioquía, tihi ca yaca bo qui jahari ja bacacaniquë. ²²Bacaxo tsi quiha chahahuacanaibo ja chamahuacaniquë. Chamahuaxo tsi quiha jato ja yobacaniquë Ibo quima ja casoyamacano.

—Diós otohai ca qui jiconox pari tsi huéstima tsi no tënëxëti xo ra —i jato qui jaca niquë.

²³Yobaxo tsi quiha jatiroha ca iglesia ó tsi yosibo ja janacaniquë chahahuacanaibo ja otocano. Jabi Ibo qui mëanox pari tsi quiha ja samacana ca tsi ja bëhoxcaniquë. Jia tsi toá ca nohiria bo Ibo qui chitimini quiha.

Siriá ca Antioquía yaca qui Pablo Bernabé bacanina

²⁴Derbe jisbëria tsi quiha Pisidia mai ja natanicaniquë. Natanihax tsi quiha Panfilia mai qui ja cahëcaniquë. ²⁵Toa xo tsi, naa Perga yacata xo tsi quiha Dios Chani ja yoacaniquë. Yoahax Atalia yaca qui ja bocaniquë. ²⁶Jahá ca barco qui jicohax tsi quiha jahari Antioquía qui ja bocaniquë, naa Dios qui ja acacacani cató no. Jabi jato qui toa acacani ca yonoco ja jatihuacani quiha. ²⁷Jatsi Antioquía qui cahëxo tsi quiha chahahuacanaibo tëquë ja catiacaniquë. Jatsi jato bax Diós anina, carayanabo Diós jahuë Chani nicamanina, carayanabá chahahuahaina, tihi cabو quiha jato ja yoacaniquë. ²⁸Jaquiréquië quiha naama tsi ja chitécaniquë toá no, chahahuacanaibo ya.

Jerusalén tsi ja caticanina

15 ¹Toatiyá tsi quiha Antioquía qui cahëniquë huësti huësti ca jodiobo jato mai ax na. Cahëxo tsi quiha carayana ca chahahuacanaibo tiisimatsijahuacaniquë. Ja nécacaniquë:

—Ma jibirishahacati xo ra. Moisés yamabá noqui toa jabi ani quiha ati. Xabahamahacati-maxëni xo mato ra, toa jabi acaxma —nëa tsi ja nécacani quiha chahahuacanaibo qui.

²Jatsi quiha jibirishati jabi tahëxo tsi jato qui Pablo, Bernabé, tihi cabá joi méraniquë. Jato qui yoi jato yoba ini quiha. Jaha tsi Pablo, Bernabé, iglesiá ca xatë huëtsa bo, tihi cabو Jerusalén qui raahacaniquë, toá ca Chani chitahëhanish cabو, yosibo, tihi cabو ya ja chaninacano iquish na, naa toa Moisés jabi yoati na.

³Jatsi iglesiá ca xatë bá jato raaniquë. Fenicia, Samaria, tihi ca mai bo natanipama tsi quiha carayanabo Ibo qui bësocanai ca ja yoabonacaniquë. Jatsi raniniquë iglesiá ca xatë bo toa chani nicahax na.

⁴Jatsi Jerusalén qui cahëxo tsi quiha iglesiá ca xatë bo, yosibo, Chani chitahëhuati ibo bo, tihi cabو ja joihuacaniquë. Joihuaxo

tsi quiha jatiroha ca jato bax Diós ani ca ja yoacaniquë. ⁵Jatsi niiniquë huësti huësti ca chahahuanish ca fariseobo chanixëna:

—Jibirishahacaxëti xo chahahuahai ca carayanabo ra. Jasca, Moisés yoba ja nicaxëti xo jato ri ra —i toá ca xatë bo qui jaca niquë.

⁶Jatsi Chani chitahëhuati ibo bo, yosibo, tihí cabó catiniquë jibirishati jabi, Moisés yoba, tihí cabó yoati tsi chaninaxëna.

⁷Naama tsi quiha ja chaninacani quiha. Jatsi Pedro niiniquë chanixëna:

—Ea nicaparicana, ëbë xatë bá. Naama tsi quiha mato ó ca éa Diós biniquë, carayanabo qui jahuë Chani Jia ca yoatí, ja chahahuacano jato ri iquish na. ⁸Jatsi Diós, naa nohiria ba shina cahëxëni cató carayanabo qui Espíritu Santo aniquë, noqui jodiobo qui ja ani jascaria. Dios qui jia ja ini quiha. ⁹Ja qui oquë noqui jodiobo iyamani quiha, ja qui ja chitimihai cató tsi jato shina ja bahuëni iqui na. ¹⁰Jatsi ɿjéniriaxo tsi Dios tanamacascanai sa? Naa chahahuahai ca carayanabo qui noba jodioba jabi bo pi ma ano tsi caxaxëhi quiha Dios tonia. Toa jabi bo banahuatimaxënia noba naborëquébo ini quiha jato ri. Jasca, banahuatimaxënia xo noqui ri ra. ¹¹Toa jabi no acai cató tsi noqui xabahamayamahi quiha Dios ra. Jama, jahuë Jesucristo noihai cató tsi xabahamahacahi quiha noa iquia, naa carayanabo xabahamahacahi jascaria —nëa tsi iglesiá ca chama bo qui Pedro nëcaniquë.

¹²Jatsi pasicaniquë catinish cabó. Jaquirëqué quiha Pablo, Bernabé, tihí cabó chaniniquë. Chanixo tsi quiha carayanabo xérëqué xo tsi Diós jato amani ca jistiria bo ja yoacani quiha. ¹³Jato chani ja jathiuacaquë tsi quiha Jacobo chaniniquë:

—Ea nicaparicana, ëbë xatë bá. ¹⁴Carayanabo Diós otocatsai ca noqui Simón yoaquë ra. “Carayanabo quima jahuë nohiria yoi bo tsëcahi quiha jahuë-na bo iti” i ja a quiha. ¹⁵Jabija tsi xo toa ja yoahana ra. Tocaxëti xo i Dios Chani yoati ibo-iboria ni quiha, Quënëhacanish cabó ó no. Jabi ja quënëcani ca tsi xo naa:

¹⁶ ““Mato jocha iqui tsi mato ë jisbërianiquë; jama, bacaxëquia.

Bacaxo tsi noho nohiria yoi bo catiaxëquia ë qui ja aracano iquish na, naa David yamabá yonani cató tsi ja arapaocani jascaria.

¹⁷ Jatsi Ibo yoi chahahuacaxëcani quiha nohiria huëtsa.

Nohó-naxëhi quiha carayanabo ri’

18 nëa tsi Ibo, naa noqui jahuë planes yoanish ca nëcani quiha".

19'Jabi naa quënëni ca iqui tsi noho yoba tsi xo naa: Dios quirí bësocanai ca carayanabo no yosanamayamano. "Noba jodioba jabi bo ma ati xo" i jato qui no yamano ra. 20Jama, carta ó ca yoba huëtsa jato qui no raano. Idolo bo qui acacaha ca piti ja piyamacano. Jasca, anomia ca chotahai ca ja quiniacano. Jasca, jimihuahama ca nami, jimi, tihi cabø ja piyamacano. Tihi ca yoba bo roha jato qui no quënëxëti xo iquia. Tihi tsi xo toa ja ayamacaxëcanaina iquia. 21Jabi jatiroha ca barí tsi quiha tihi ca jahuë bo pasomaha ca yoba yoahacani quiha jatiroha ca yacata ax na. Naama tsi quiha noba nohiria qui toa Moisés yoba acacani quiha —nëa tsi jato qui Jacobo nëcaniquë.

22Jatsi iglesiá ca chahahuacanaibo ya tsi quiha Dios Chani chitahëhuati ibobo, yosibo, tihi cabá jato ó ca huësti huësti ca joni bo biniquë Antioquía yaca qui jato yoba boti. Pablo, Bernabé, tihi cabø ya jato ja raacani quiha. Jatsi Judas ja bicaniquë, naa Barsabás quënahacanish cato. Jaquirëquë Silas ja bicaniquë. Tihi cabø ja bicaniquë jato yoba boti. Jato xatë bo rëquëniniti ibo bo ja icani quiha. 23Raapama tsi jato bëta naa carta ja raacaniquë:

"Mabë xatë bo, naa Dios Chani chitahëhuati ibo-iboria bo, nëa ca yosibo, tihi cabø tsi xo naa carta quënëcanaina. Mato carayanabo joihuaki noa, naa Antioquía yacata, Siria, Cilicia mai, tihi cató ca racacanaibo. 24Jishopë. Noba maxo ó ca xatë bo, naa chama yama cabø mato qui bocani ca no nicahitaquë rë. 'Jibirishahacaxëti xo chahahuahai ca carayanabo. Jasca, jodioba yoba bo ma banahuaxëti xo' ñi mato qui ja yamayamacani? Toca tsi ma shina-motsiquini ca no nicahitaquë. Anoma quiha. 25Jaha tsi nëa ca dos ca joni shinajaxënia ca no biquë mato qui raaxëna. Shinaxo tsi Pablo, Bernabé, tihi cabø ya jato raaqui noa. 26Ibo Jesucristo tahëhax tsi huëstima tsi naa dos ca joni bo acacaquë ani quiha ra. 27Jaha tsi Judas, Silas, tihi cabø mato qui raaqui noa noba yoba boti. No quënëha ca jasca ca mato yoacaxëcani quiha. 28Nicacana. Noba jodioba jabi bo mato qui acasyama xo noa. Mato qui yosariaxëhi quiha iqui noa. Jama, tobi quiha yoba pistia mato qui no acatsaina, naa noqui, Espíritu Santo, tihi cabø qui jia cato. 29Idolo bo qui acacahax ca oriquiti, jimi, jimihuahama ca nami, tihi cabø piyamacana. Jasca, anomia ca chotahai ca basicana. Tihi cabø ayamapiquí tsi jia tsi axëqui mato. Iquë" nëa tsi jato carta nëcaniquë.

³⁰Jatsi Pablo, Bernabé, chani bocanai ca joni bo, tihi cabo bocaniquë Antioquía qui. Cahëxo tsi quiha chahahuacanaibo ja catiacaniquë jato carta nicamaxëna. ³¹Toa yoba nicacaniquë iglesiá ca nohiria bo. Nicahax ja rani-ranicaniquë. Jato qui jia toa yoba ini quiha. ³²Jasca, carta nicamaxo tsi quiha jia tsi chahahuacanaibo ja chamahuacaniquë, Dios Chani yoati ibo bo ja icani iqui na. ³³⁻³⁴Ichariama bari no tsi ja chitécani quiha. Jatsi jia tsi jahari Jerusalén qui ja raahacacani quiha. ³⁵Jama, Antioquiá tsi Pablo Bernabé chiténiquë. Toá tsi quiha Iboba Chani ja tiisimacaniquë.

Pablo catéquënina Dios Chani yoaxëna

³⁶Jaquiréquë Bernabé qui Pablo chaniniquë:

—¿Iboba Chani no yoani cabo qui jahari canoma ni, toá ca yacatá ca xatë bo qui shishoxëna? ¿Jénijacanai ca jisi canomani? —iquina.

³⁷Jatsi Juan Marcos Bernabé bocasni quiha, ja bëta ja cano.

³⁸Jama, Pablo qui yoi ja ini quiha. Marcos ja bocasyamani quiha, Panfilia ó tsi jato ja niabériani iqui na. Toatiyá tsi quiha jato bëta Marcos chitéyamani quiha. ³⁹Ja iqui tsi Pablo Bernabé joi mérarananiquë. Joi méraranahax tsi quiha jato jamë ca quiniá tsi ja bocaniquë. Ori tsi naa Chipre qui barcó tsi quiha Bernabé caniquë Marcos ya. ⁴⁰Jatsi Silas Pabló biniquë ja bëta ja cano. Jabi ja bocanox pari no tsi toá ca iglesiá cabo jato bax bëhoxniquë, Diós jato mëbiriano. ⁴¹Jatsi Siria, Cilicia, tihi ca mai bo ja nacocaniquë. Nacopama tsi quiha chahahuanish cabo ja chamahuabonacaniquë.

Pablo, Silas ya Timoteo canina

16 ¹Derbe, Listra, tihi ca yaca qui cahëxo tsi quiha Timoteo, naa Jesu qui chitiminish ca shinapayo ca Pablo, Silas, tihi cabá bëchaniquë. Chahahuahai ca jodio Timoteo jahëhua ini quiha. Jahuë jahëpa carayana ini quiha. ²Jasca, jia tsi Timoteo toa Listra, Iconio, tihi cató ca xatë bá ocahuani quiha. ³Jatsi quiha jato bëta Timoteo Pabló bocasniquë. Jama, bonox pari tsi quiha Timoteo ja jibirishaniquë, chahahuahai ca jodiobo ja qui caxayamano. Carayana jahuë jahëpa ini ca ja cahécani quiha. ⁴Jatsi quiha toa yaca bo ja nacocaniquë Dios Chani yoaxëna. Nacopama tsi Jerusalén ca Chani chitahëhuati ibo bo, yosibo, tihi cabá yobani ca ja yoabonacaniquë. Jasca, jato yoba ja nicacati nori ca ja yoacani

quiha. ⁵Toca tsi Iboba quiniá tsi quiha iglesiá ca chahahuacanaibo chamahuahacaniquë. Toatiyá tsi jatiroha ca barí tsi quiha Ibo qui nohiria bo chitiminiquë.

Pablo tēnamënina

⁶Jaquiréquë Frigia, Galacia, tihi ca mai tsi Pablo, jahuë rabéti bo, tihi cabo naconiquë. Jabi Espíritu Santó jato yobani quiha, Asia mai xo tsi jari Dios Chani ja yoayamacano. ⁷Jasca, Misia mai qui cahéhax tsi quiha departamento Bitinia qui ja jicocascani quiha Dios Chani yoaxëna. Jama, Jesú raani ca Espíritu Santó jato quétiani quiha. ⁸Jaha tsi Misia mai nacopama tsi quiha Troas yaca qui ja bocaniquë. ⁹Toá tsi baquichá tsi Pablo tēnaméniquë: Ja qui Macedonia ca joni jisiquini quiha. Pablo qui ja chanini quiha, “Noba Macedonia mai qui bécahuë. Noqui ma mëbino ra” iquiina. ¹⁰Tēnaméhax bamahaxma tsi cacastapiniquë Pablo. Jatsi quiha noba jahuë bo no shomahuaniquë Macedonia mai qui caxëna. Toá ca nohiria bo qui Chani Jia ca yoití Diós noqui quënani ca no cahëyoiniquë.

Filipos yaca qui ja cahécanina

¹¹Jatsi Troas no jisbayaniquë barcó no. Ia shitapama tsi quiha mëste tsi tésébë Samotracia qui no caniquë. Cahax huëaquë tsi quiha Neápolis yaca qui no réréniquë. ¹²Riquibaya tsi maí tsi Filipos yaca qui no caniquë. Toa maí ca oquë-oquëria ca yaca Filipos ini quiha. Jasca, toá tsi huéstima ca romanobo ca nohiria racani quiha. Filipos qui cahéhax ichariama ca bari no tsi no chiténiquë. ¹³Jatsi joiti barí tsi jodioba arati iti qui no caniquë araxëna. Yaca cacha, naa ani quëmapó tsi ja caticani quiha. Tsahohax toá ca arati bécانish ca yoxa bo ya chaninatsiniquë. ¹⁴Jabi toá tsi ini quiha Tiatirá ca yoxa, naa Lidia icanaí cato. Raiti shini iniahai ca ja ini quiha. Jasca, Dios qui arahai ca naa yoxa ini quiha. Ja iqui tsi jia tsi Pabló yoani ca chani ja nicanicarianiquë. Jasca, Ibobá toa yoxa mëbiniquë, Pabló yoahai ca chahahuamaxëna. ¹⁵Jahuë xobó ca bo ya ashimahacaxo tsi quiha joi noqui ja amaniquë jahuë xobó tsi chitëti. Joi amahax,

—Ibo Jesu qui è chitimiquë ra. Mato qui jia pi no tsi noho xobo qui ma bécano racati —i noqui naa yoxa niquë.

Jaha tsi jahuë xobo qui no caniquë chitëxëna.

16 Toatiyá tsi arati iti qui capama tsi quiha yonati xotaco no bëchaniquë. Yoshi ja jayani quiha, nohiria jato xaba cahëmati. Toca tsi huëstima ca parata ja bini quiha jahuë ibo chama bax na. 17 Jatsi Pablo, noqui, tihi cabo ja banahuaniquë. Banahuapama tsi quiha,

—Mana ca Ibo-iboria ca Dios yonati bo xo naa joni bo ra. Xabahamati quinia noqui yoatí ja bëcahitaquë ra —i ja niquë joi pistiamá no.

18 Tocapijaniquë huëstima ca barí no. Jarohari tsi Pablo yosananiquë. Yosanahax ja bopinaniquë ja qui chanixëna. Jatsi jahuë yoshi qui ja chaniniquë:

—Jesucristo chamá tsi naa xotaco quima natsëquëhuë iquia —iquiina.

Jatsi yoshi natsëquëtapiniquë.

19 Jatsi cohuënaniquë jahuë chama bo. Toca tsi jato parata biti xaba ja bënocani ca ja cahécani quiha. Ja iqui tsi Pablo, Silas, tihi cabo qui ja tsamicaniquë. Tsamixo tsi quiha yacatá ca plazá ca chama bo qui jato ja xërëcaniquë. 20 Chama bo qui boxo tsi quiha jato qui quësotsijacaniquë:

—Noba yacatá ca nohiria bo yosicani quiha naa jodiobo ra.

21 Noba jabi bo rarínamacascani quiha pë. Noba yoba pasomaha tsi xo toa ja yoacanaina. ¿Jénahuariaxo raca jato jabi bo no bina ra? Romanobo xo noa —nëa tsi ja nëcacaniquë jato qui quësohi na.

22 Jatsi jato qui quëtsonish ca nohiria bo riiniquë Pablo, Silas, tihi cabo qui quësóxëna jato ri. Jaha tsi quiha chama bá jato sahuëti tsobomaniquë. Tsobomaxo tsi quiha ja yobacaniquë ja rashahacacano iquish na. 23 Rashaxo tsi quiha cárcel qui ja niacaniquë. Jatsi cárcel obëso ca ja yobacaniquë jia tsi jato ó ja bësono, ja paxayamacano iquish na. 24 Jatsi quiha cárcel nëpax ca naquëtë qui jato ja nanëniquë chama bá yobani ca nicaxo na. Nanëxo tsi quiha jihui para quini jaya cato ó tsi jato tahë bo ja achamaniquë. Tsëquëtimaxëni ja icani quiha.

25 Jatsi toa baquichá tsi quiha Dios qui bëhoxhi tsi Silas, Pablo iniquë. Bëhoxpama tsi ja quëquë-quëquëshinacaniquë. Tocajacano tsi quiha jato qui presó ca achiqui cabá nicanici quiha. 26 Jatsi yajotapitsi quiha mai niquë. Anomaria tsi preso yajohacacani quiha. Japëquëyoniquë preso ó ca caiti bo tëquë. Mérisyocaniquë achiquinish caba mënëxëti

Cristo tahëxo tsi ja tënëcanina

cadenabo ri. ²⁷Jatsi preso obëso ca bësoniquë. Preso ó ca caiti bo japéquë ca jisi tsi quiha achiquinish cabo paxani nori ca ja quëscahuani quiha. Jatsi jahuë chibiquiti saipi ja natsëcaniquë jamë ixëna. ²⁸Jama, ja qui Pabló quënaniquë joi pistiamá no:

—Iyamahuë. Iyamahuë. Nëá xo noqui tëquëta —iquina.

²⁹Jatsi quiha preso obëso cató pëxë baaniquë. Bixo tsi quiha mëri tsi ja jiconiquë. Jicohax mëmë-mëmë tsi quiha Pablo, Silas, tihi cabo bësojó ja mëniniquë. ³⁰Jatsi cachá jato mëpihax,

—¿Jénahuaxéhi ni ëa ra, joni bá, xabahamahacaxëna? —i jato qui ja niquë.

³¹Jatsi ja quëbicaniquë:

—Ibo Jesucristo qui chitimicana. Jatsi xabahamahacaxëqui mato, naa mia, mí-na bo ri —iquiina.

³²Jatsi quiha preso obëso cato, jahuë xobó ca bo, tihi cabو qui Dios Chani ja yoacaniquë. ³³Jasca, baquichá tsi quiha jato sëquënë, jato quëesi bo, tihi cabو preso obëso cató chocohaniquë. Jaquiréquë preso obëso cato, jahuë-na bo, tihi cabو ashimahacaniquë. ³⁴Jatsi jahuë xobo qui jato ja bëniquë jato orihiuaxëna. Rani-raniniquë preso obëso cato ra. Rani-raniyoniquë jahuë xobó cabو tëquë, Dios qui ja chitimicani iqui na.

³⁵Baquishmarí tsi quiha preso qui romanoba chama bá policía bo raaniquë jato paquëmati chani ya. ³⁶Jatsi Pablo qui preso obëso ca chaniniquë:

—Joquë chani ra. Ma paquëmahacaxëti xo ii quiha yacatá ca chama bo. Jia tsi bocahuë —iquiina.

³⁷Jama, policía bo qui Pablo chaniniquë:

—Mahitsa no rashahacahitaquë pë, nohiria bo bësojo ax na. Juez qui noqui ma boyamahitaquë ra, toa ax tsi noqui quësoxëna. Anoma quiha. Romanobo yoi ca noqui xo naa ra. Anoma tsi xo toa preso qui noqui romanobo ja niacanaina iquia. ¿Jaboqui jonë tsi noqui raacascahi ni pa? Cayamaqui noa ra. Néri ja bëparicano ra noqui tsëcaxëna. Jamë yoi xo tsi noqui ja paquëmacano iquia —nëa tsi policía bo qui Pablo nëcaniquë.

³⁸Jatsi quiha yacatá ca chama bo qui Pablo chani policiá yoaniquë. Romanobo Pablo, Silas, tihi cabو ini ca nicahax ja raquë-raquëcaniquë. ³⁹Raquëhax tsi quiha preso qui ja bocaniquë isshima tsi preso quima jato mëpixëna. Mëpihax tsi quiha jato yaca cacha qui jato ja chimaticaniquë. ⁴⁰Jatsi preso jisbaya tsi quiha Lidia xobo qui ja bocaniquë, toá ca chahahuacanaibo qui chanixëna. Jato ja chamahuani quiha. Chamahuaxo tsi quiha ja jisbayacaniquë.

Tesalonicá cabو Pablo qui caxanina

17 ¹Filipos ax riquibaya tsi quiha Anfípolis, Apolonia, tihi ca yaca bo Pablo Silas nataniniquë. Natanihax Tesalónica qui ja cahëcaniquë. Toá tsi jodioba catiti xobo ini quiha. ²Cahëxo tsi quiha jato catiti xobo qui Pablo caniquë. Jahuë jabi quiha. Tres ca joiti bari no tsi quiha Dios Chani yoati tsi jato bëta ja chaninaniquë. ³Chaninaxo tsi quiha Dios Chani jato qui ja bërohuaniquë. Cristó ténëxëhaina, ja rësoxëhaina, ja bësotëquëxëhaina, tihi cabو jato Xabahamatí Ibo iti nori ca ja jismani quiha.

—Mato Xabahamati Ibo-iboria tsi xo naa Jesu ë yoahaina iquia
—i jato qui ja niquë.

⁴Jatsi quiha chahahuaniquë huësti huësti ca jodiobo.
Chahahuahax tsi quiha Pablo, Silas, tihi cabو qui ja riicaniquë.
Jasca, chahahuaniquë huëstima ca Dios qui aracanai ca
carayanabo ri. Chahahuaniquë huëstima ca chama ba ahui bo ri.
⁵Jatsi ja chahahuacaquë tsi quiha toa chahahuayamahai ca jodiobo
caxaniquë. Caxaxo tsi quiha plazá ca bohohai ca chiquixëniria
ca joni bo ja catiacaniquë ja yosicano. Yosipama tsi quiha Jasón
icanai cato xobo qui ja jabacaniquë Pablo, Silas, mërahi na. Cacha,
naa yacatá ca nohiria bo qui jato ja bëcasni quiha. ⁶Pablo, Silas,
tihi cabو ja yopacaniquë. Yopaxo tsi quiha xobo ibo Jasón, toá ca
chahahuacanaibo huëtsa bo, tihi cabو ja xërëcaniquë cacha yacatá
ca chama bo qui. Xërëpama tsi quiha ja quënacaniquë:

—Jatiroha cato xo tsi nohiria bo yosicani quiha naa Pablo, Silas,
i qui noa. Jaboqui noba yaca qui ja bëcahitiquë pë. ⁷Jasca, noba
Jasón tsi xo toa naa joni bo otohaina ra, jahuë xobo xo no. Jasca,
nobא chama-chamaria yoba pasomaha chanicani quiha pë. “Tobi
chama huëtsa, naa Jesu icanai cato” icani quiha ra —nëa tsi chama
bo qui ja nëcacaniquë.

⁸Jatsi shina-huéjénaniquë yacatá ca nohiria bo, jato
chama bo ri, jato qui ja quësocanai ca nicahax na. ⁹Jatsi
paquëmanox pari tsi quiha chama bá parata bicasniquë pë.
Jatsi Jasón, chahahuacanaibo, tihi cabá jato qui parata aniquë
paquëmahacaxëna.

Yaca Berea qui Pablo Silas shishonina

¹⁰Jatsi bamaxoma tsi quiha Berea yaca qui Pablo, Silas, tihi cabو
chahahuacanaibá raatapiniquë. Cahéhax tsi quiha jodioba catiti
xobo qui ja bocaniquë. ¹¹Jabi Tesalonicá ca jodiobo oquë naa Bereá
cabو ini quiha. Pablo chani qui ja nica-nicariacani quiha. Jatiroha
ca barí tsi quiha Quënhacanish cabو ja tsaya-tsayacaniquë, jabija
ca Pabló yoahai ca iqui ca cahëxëna. ¹²Jatsi Jesu qui chitiminiquë
huëstima ca jodiobo. Jasca, chahahuaniquë huëstima ca carayana
ca joni bo, yoxa bo, tihi cabو ri, naa nohiria rëquëninicanaibo.
¹³Jatsi quiha Berea xo tsi Dios Chani Pabló yoahi ini ca Tesalonicá
ca jodiobá nicaniquë. Nicahax ja bëcaniquë pë nohiria bo
yosixëna. Pablo qui nohiria bo ja itsisnamacaniquë ra. ¹⁴Ja iqui

tsi chahahuacanaibá Pablo raaniquë ra ia quëpë qui. Jama, Berea ó tsi quiha Silas, Timoteo, tihí cabó chitëniquë chahahuacanaibo mëbixëna. ¹⁵Jatsi Atenas yaca qui huësti huësti ca xatë bá Pablo chimitiniquë. Chimatihax jahari ja bocaniquë jato xobo qui. Silas, Timoteo, tihí cabó qui Pablo chani ja bocani quiha. Mëri tsi ja bëcati ó Pablo quëeni quiha. Jabi tocani quiha jahuë chani.

Atenás tsi Pablo chitënina

¹⁶Atenas xo tsi mana-manapama tsi quiha Pablo shina-motsiquiniquë yacatá ca ídolo bo tsayahax na. ¹⁷Jasca, jodioba catiti xobó tsi quiha ja chaninaniquë, toá ca jodiobo, Dios qui aracascanai ca carayanabo, tihí cabó ya. Jasca, plazá ca nohiria bo ya ja chaninaniquë Jesu yoati na. ¹⁸Jatsi epicúreobo, estoicobo, tihí ca icanai ca maxó ca joni bá Pablo qui joi méraniquë. Tiisi jayanish ca joni bo ja icani quiha. Chanihax,

—¿Jënihi ni naa bahua sa? —i huësti huësti ca niquë.

Jasca,

—Tonia jamëri ca dios bo qui noqui aramacatsi quiha pa —i huëtsa bo niquë.

Jabi toca tsi ja chaninacani quiha, Jesu, ja bësotëquëhaina, tihí cabó Pablo chanini iqui na. ¹⁹Jatsi quiha Pablo qui joi ja amacaniquë jahuë chani nicacasquí na. Amaxo tsi quiha jato chaninati xobo, naa Areópago icanai ca qui ja boniquë. Bohax,

—Mi yoahai ca tiisi paxa ca cahëcasqui noa ra. ²⁰Noqui jamëri tsi xo toa mi yoahaina. Mi yoahai ca noqui mi bërohuano ra —i Pablo qui jaca niquë.

²¹Jabi tiisí-naxëni ca Atenás ca nohiria bo, toá ca racacanai ca carayanabo, tihí cabó ini quiha. Jaha tsi Pablo chani ja nicacascani quiha. Jato qui jia ini quiha tiisi paxa ca nicahaina, chaninacanaina, tihí cabó. Jato jabi quiha.

²²Jatsi jato bësojó tsi quiha, naa Areópago xara tsi Pablo niiniquë chanixëna. Chanihax,

—Dios bo qui araxëni ca nohiria bo xo mato tia. Toa è jisquë ra, Atenás ca joni bá. ²³Mato yacatá tsi co-copama tsi mato arati itiria bo è jisquë ra. Jisi tsi naa quënë pistia ca è jisquë huësti ca altar ó no. “No cahëhama ca dios bax na” ii quiha jahuë quënë ra. Jabi naa Dios è yoahai ca tsi xo toa naa ma cahëhama ca dios, naa ja qui ma arahaina.

²⁴Jabi Dios yoi tsi xo toa naipa, mai, tihi caba Ibo-iboria, naa jatiroha ca nēhohuanish cato iquia. Joni bá acani ca arati xobó tsi racayamahi quiha. ²⁵Naa Dios mēbitimaxéni xo nohiria, ja narisyamahai ca iqui na. Jasca nohiria bo qui jatiroha ca Ototi Ibo-iboria tsi xo naa. Jatiroha cabo bēsomahi quiha. Noqui yoi xacamahi quiha.

²⁶Jasca, huësti ca joni quima jatiroha ca nohiria bo nēhohuahacani quiha. Nēhohuaxo tsi quiha naa mai tēquë tsi quiha jato ja racamaniquë. Jasca, ja bēsocanai ca xaba naa Dios yoí janani quiha. Jasca, jatiroha ca nohiria bo qui jato mai ja ani quiha racati. ²⁷Jabi tocانiquë Dios yoi, ja qui nohiria bá mērano iquish na. Mērapiquí tsi ja chahahuacamitsa ra. Jabi nohiria qui basima xo Dios yoi ra. ²⁸Jabi Dios yoi iqui tsi bëso xo noa ra. Ja iqui tsi mohiqui noa. Ja iqui tsi naa maí tsi racaqui noa ra. Jasca, “Dios xocobo xo noa” čiyamayamacahi ni mato maestro bo ra? ²⁹Jabija xo ra. Dios xocobo yoi bo xo noa. Jahuë xocobo pi inono tsi ɿjenahuariahax raca oro, plata, maxaxa, tihi cabو nohiria bá acai ca jaria ca Diós ina ra? Toca ma xo Dios iquia. ³⁰Jabi nohiria bá Dios cahéyoyamatiyá tsi quiha jato jocha Diós mataraniquë. Jama, jaboqui ja qui bësoxéti xo nohiria bo tēquë ii quiha ra. ³¹Jatsi quiniacaxécahuë. Nohiria bo copiti bari ja janani quiha. Toa barí tsi quiha mësté tsi nohiria bo tēquë copixéhi quiha ja bini ca joni yaxo na. Copiti Ibo-iboria ixéhi quiha naa joni ra. Jabi naa joni rësoquë tsi quiha Diós bësotëquëmaniquë ra. Ja iqui tsi Dios parayamahai ca cahéqui noa —nëa tsi jato qui Pablo nēcaniquë.

³²Jatsi “Bësotëquëxéhi quiha nohiria bo” i Pablo quë tsi quiha osa-osaniquë toá ca huësti huësti cabو. Jama,

—Mi chani nícatëquëcasqui noa ra, naa nohiria bo bësotëquëxéhai ca yoati na —i huësta bo niquë.

³³Jatsi Pabló jisbayaniquë. ³⁴Jama, chahahuaniquë huësti huësti ca jahuë chani nicanish cabو. Chahahuahax Pablo maxo qui ja riicaniquë. Riini quiha toa Areopagó ca maxo inish ca joni, naa Dionisio icanai cato. Chahahuani quiha huësti ca yoxa, naa Dámaris icanai cato. Jasca, chahahuaniquë nohiria huëtsa bo ri.

Corinto qui Pablo shishonina

18 ¹Tiisimaxo tsi quiha Atenas Pablo jisbayaniquë. Jisbaya tsi quiha Corinto yaca qui ja caniquë. ²Corinto qui cahéxo tsi quiha jodio huësti ca ja bëchaniquë, naa Aquila icanai cato. Pontó

maí conish ca naa joni ini quiha. Jasca, Corinto qui jobëna ja ini quiha jaa ri, jahuë ahui ya. Jato mai, naa Italia ax ja jabacani quiha toá ca maí ca chama-chamaria, naa Claudio icanai ca iqui na. Roma yaca quima jodiobo tēquë ja raani quiha. Cahëxo tsi quiha jato Pablo jisi caniquë.³ Jatsi jato bëta ja chitëniquë yonocoxëna. Jabi parata quëshpi tsi jato bëta xo tsi oxti raiti xobo ja ani quiha iniaxëna.⁴ Jatsi jatiroha ca joiti barí tsi quiha jodioba catiti xobo qui Pablo caniquë Jesucristo Chani yoaxëna. Jesu qui toá ca jodiobo, carayanabo, tihi cabø ja mëpicasni quiha.

⁵Jatsi Macedonia mai ax Silas, Timoteo, tihi cabø cahëquë tsi quiha jahuë yonoco, naa oxti xobo acai ca ja jënëniquë, jatiroha ca barí tsi Dios Chani yoacasquí na. Xabahamatí Ibo Jesu ini ca ja yoaniquë jodiobo qui. ⁶Jatsi Pablo qui ja caxacaniquë toa chani nicacasyamahi na. Caxaxo tsi quiha Pablo ja ocahuacaniquë. Jarohari tsi jato ja jisbayaniquë. Jama, jisbayanox pari tsi quiha jahuë sahuëtí ca cospo ja rij-rijhaniquë ja cahai ca jismaxëna.

—Mato shina ri tsi xo ra, Diós mato qui pi quësoquë no. Mahitsa Dios Chani ma nicaquë ra. Jaboqui carayanabo qui caxëquia jato qui jahuë Chani yoaxëna —i jato qui Pablo niquë.

⁷Jato jisbaya tsi quiha toá ca catiti xobo tapaí ca xobo qui ja caniquë tiisimaxëna, naa Justo icanai cato xobo. Jabi Dios qui arahai ca naa joni ini quiha. ⁸Jasca, Ibo qui chitimini quiha toa catiti xobo obëso cato, naa Crispó icanai cato. Chitimini quiha jahuë xobó cabø ri. Toatiyá tsi quiha huëstima ca Corintó ca carayanabo chitiminiquë Ibo Chani nicahax na. Ja ashimahacayocani quiha. ⁹Jaquirëquë huësti ca baquichá tsi quiha Pablo ténamëniquë. Ténamëjano tsi Pablo qui Ibo chaniniquë. Chanihax,

—Nohiria bo qui raquëyamahuë. Mi pasiyamano. Noho chani mi yoano ra. ¹⁰Jari tobi quiha huëstima ca yacatá ca ë qui chitimixëti cabø ra. Yama tsi xo toa mia acaina ra, mi nohó ë bësohai iqui na —i ja qui Ibo niquë.

¹¹Jatsi un año y medio no tsi Corintó tsi Pablo chitëniquë jato xérëquë xo tsi Dios Chani yoaxëna.

¹²Toatiyá tsi quiha departamento Acayá ca obëso cato, naa gobernador Galión iniquë. Jatsi jodiobo Pablo qui tsaminiquë rë. Tsamixo tsi quiha tribunal, naa nohiria copiti iti qui ja bocaniquë ja qui quësoxëna. ¹³Boxo tsi,

—Anoma tsi xo naa joní acaina ra. Dios qui arati quinia jamëri ca noba jimibo qui yoahi quiha pë. Noba jabi, noba yoba, tihi cabosomaha tsi xo toa ja yoahaina ra —nëa tsi Galión qui ja nëcacaniquë.

¹⁴Quëbipaima Pablo iquë tsi quiha Galión jodiobo qui chaniniquë:

—Jisa jodiobá. Yama tsi xo toa yoi ca naa joní acana ra. Ja yosipirohano tsi yoi ca pi ja aarohano tsi jia tsi mato qui ë nicaquë aquë. ¹⁵Jama, mato chani bo, mato jabi bo, mato yoba bo, tihi cabosahax tsi iquinaqui mato pë. Toa nicacasyama xo ëa ra. Toca ca jahuë bo copiyamaxëquia ra —nëa tsi bëcanish ca jodiobo qui Galión nëcaniquë.

¹⁶Chanixo tsi quiha tribunal quima jato ja raaniquë. ¹⁷Jatsi jodiobá jisbayaniquë. Jatsi carayanabá jato catiti xobo obëso cato, naa Sóstenes qui ja tsamicaniquë pë. Tsamixo tsi quiha ja sëtiacaniquë tribunal xobo bësojo xo na. Chama Galión qui jënima ini quiha ja acanina pë.

Jahari Antioquía qui Pablo bacanina

¹⁸Jatsi naama tsi quiha Corintó tsi Pablo chitëniquë. Jarohari tsi toá ca xatë bo ja jisbayaniquë. Jisbaya tsi quiha Siria mai quiri catsijaniquë barcó no. Aquila, Priscila, tihi cabá Pablo chimatini quiha. Cahax Cencrea yaca qui ja cahëniquë. Toa xo tsi quiha Pabló jahuë boo maxconiquë, parayamahai ca chani Dios qui ja yoani iqui na. Jodioba jabi ja ini quiha. Maxcorohax ja catëqueniquë. ¹⁹Cahax Efeso yaca qui ja cahëcaniquë. Nëá tsi quiha Priscila, Aquila, tihi cabosahax tsi chitëniquë. Jasca, yacatá ca jodioba catiti xobo qui shishohi Pablo caniquë. Toa xo tsi quiha jodiobo ya ja chaninaniquë Jesu yoati na. ²⁰Jatsi quiha Pablo qui joi ja amacaniquë naama tsi ja chitëno. Jama, chitënoma ja ini quiha. ²¹Jisbaya tsi quiha barco qui ja jicotëqueniquë Efeso qui caxëna. Joihuahax,

—Jerusalén jari ë cati xo ra. Basima tsi xo fiesta ra. Jama Dios shina pi ja no tsi jahari joxëquia tia mato qui shishoxëna ra —i jato qui ja niquë.

²²Jatsi quiha Cesarea yaca qui ja rërëcaniquë. Rërëhax maí tsi Jerusalén qui ja caniquë iglesiá ca xatë bo joihuaxëna. Jaquirëquë Antioquía qui ja catëqueniquë. ²³Naama tsi Antioquía tsi ja

chitëni quiha. Jaquirëquë Galacia, Frigia, tihí ca mai bo qui ja catëqueniquë toá ca chahahuacanaibo chamahuaxëna.

Efeso xo tsi Dios Chani Apolós yoanina

²⁴Toatiyá tsi quiha tobi iniquë toa Alejandriá tsi conish ca jodio, naa Apolos icanai cato. Efeso yaca qui shishohi ja joni quiha. Jiaria tsi chaniti naa joni cahëniquë. Jasca, Quënëhacanish cabó ja cahéyoiniquë jaa ri. ²⁵Jasca, Iboba quinia ja tiisimahacaniquë. Jesu quinia cahëxo tsi quiha jia tsi toá ca nohiria bo ja tiisimaniquë. Jama, ashimanish ca Juan chani roha ja cahëni quiha. ²⁶Jabi raquëxoma tsi Efesó ca jodioba catiti xobo xo tsi Jesu Chani yaratí ja chitahëhuaniquë. Jatsi quiha Priscila, Aquila, tihí cabá jahuë chani nicaniquë. Nicaxo tsi quiha ja qui joi ja amacaniquë jato xobo qui ja jono. Jatsi oquë tsi quiha Apolos qui Dios Chani ja bërohuacaniquë oquë tsi ja cahëno iquish na. ²⁷Jaquirëquë Acaya mai qui Apolos cacasníquë Dios Chani yoaxëna. Jaha tsi Efesó ca xatë bá mëbicasníquë. Mëbixo tsi quiha ja bax carta ja quënëcaniquë Acayá ca xatë bo qui, jia tsi Apolos ja joihuacano iquish na. Jatsi toa mai qui ja cahëquë tsi quiha anomaria tsi toá ca xatë bá Apolos joihuaniquë. Jatsi jia tsi toá ca chahahuacanaibo Apolós mëbi-mëbiniquë, Dios noihai cató no. ²⁸Toá tsi quiha chamá tsi jodiobo ya ja chaninaniquë nohiria bo bësojo ax na. Chaninaquí tsi quiha jato ja bëboniquë, Quënëhacanish cabá tsi jato Xabahamati Ibo Jesu ini ca jismaxo na.

Efeso qui Pablo canina

19 ¹Jabi Corintó tsi Apolos chitëno tsi quiha Efeso yaca qui Pablo cahëniquë. Maca bo ja natanini quiha. Cahëxo tsi quiha huësti huësti ca chahahuacanaibo ja bëchaniquë. ²Bëchaxo tsi quiha jato ja nicaniquë:

—¿Espíritu Santo ma bini, chahahuaxo na? —iquiina.

Jatsi,

—Biyamaqui noa. ¿Tsohuécara ni naa Espíritu Santo sa?

Nicayamaqui noa rë —i Pablo qui jaca niquë.

³Jatsi Pabló jato nicaniquë:

—¿Jénahuariahax ma ashimahacani sa? —iquiina.

Jatsi,

—Juan yoani cató tsi no ashimahacani quiha —i jaca niquë.

⁴Jatsi Pabló jato yobaniquë:

—Juan tiyá tsi quiha ashimahacaniquë toa jato jocha quima Dios quiri bësocanaibo. “E cho joxëhai ca qui ma chitimiti xo ra” i nohiria bo qui ja ni quiha. Jabi naa ja cho jonish ca tsi xo Jesu ra —i jato qui Pablo niquë.

⁵Jatsi Jesucristo jané tsi ja ashimahacacaniquë jahuë chani nicahax na. ⁶Jatsi Pabló jahuë mëquë jato ó janaquë tsi quiha Espíritu Santo jato qui jiconiquë. Jatsi jaméri ca joi bá tsi quiha chanitsijacaniquë. Dios Chani ja yoacani quiha. ⁷Jabi doce ca joni bo ja icani quiha.

⁸Jaquirëqué catiti xobo qui Pablo caniquë jodiobo qui chanixëna. Tres oxë no tsi quiha raquëxoma tsi bëroria tsi jato qui Dios Chani ja yoaniquë. ⁹Jama, jahuë chani qui nicacasyamaniquë misco bo. Jesu qui ja chitimicasyamacani quiha. Jasca, nohiria bo bësojo xo tsi Jesu quinia ja ocahuacani quiha. Jarohari tsi Pabló jato jisbayaniquë. Jisbaya tsi quiha toá ca chitiminish cabo ja boniquë ja bëta. Jatsi Tirano escuela qui ja bocaniquë Dios qui araxëna. Jatiroha ca barí tsi quiha Dios Chani yoati tsi ja chaninacaniquë. ¹⁰Dos año no tsi quiha Pabló jato tiismaniquë toa xo na. Jaha tsi quiha jatiroha ca Asia maí ca nohiria bo, naa jodiobo, carayanabo, tihi cabá Iboba Chani nicaniquë ra. ¹¹Jasca, anomaria Diós ani ca jisti bo iniquë, naa Pabló anina. ¹²Ja motsani ca pañuelo bo, raiti quësi bo, tihi cabo iquicanaibo qui ja bocaniquë jénimahua-xëna. Jatsi jénimahuahacani quiha noitiria cabo. Jasca, jénimahuahacani quiha yoshi bo jayanish cabo ri. Tséquëyoní quiha jato yoshi bo.

¹³Toatiyá tsi quiha tobi iniquë toa huësti huësti ca bohocanai ca jodiobo, naa yobë jascaria cabo. Nohiria bo quima yoshi bo ja tsécacani quiha jato ri. Jatsi Jesu jané tsi ja tanamacascaniquë yoshi bo tsécaxëna.

—Jesu jané tsi, naa Pabló yoahai ca jané tsi tséquëcahuë iqui noa —i jaca paoniquë pë.

¹⁴Jabi tocapaoniquë Esceva baquë bo, naa jodioba arati ibo ba chamá-na bo. ¹⁵Jatsi yoshi bá quëbiniquë:

—Jesu, Pablo, tihi cabo cahëqui noa. Jama, ¿tsohuëcara ni mato ra? —iquiina.

¹⁶Jatsi quiha toá ca yoshi jaya ca joni jato qui tsaminiquë. Caxaxëniria toa joni ini quiha. Sëtiapama tsi jato ja bëboniquë ra. Jatsi jahuë xobo quima ja jabayocaniquë. Jaxcahacacani quiha jato raiti. Tsoboco ja icani quiha. Anomaria ja sëtiahacacani quiha.

¹⁷ Jatsi ocapijani ca Efesó ca nohiria bá nicaniquë, naa jodiobo, carayanabo tēquë. Nicahax ja raquë-raquëcaniquë. Jasca, Ibo Jesu janë nohiria bá ocahuacaniquë.

¹⁸ Jasca, bëcaniquë chahahuacanaibo ri jato jocha bërohuaxëna. Tobi ini quiha jato jabi yoi ca ja acanaina rë. Jatsi jato yoixëniria ca jabi bo ja bërohuacaniquë. ¹⁹ Yobë i-ipaonish cabá jato libro yoi bo bëcani quiha mëshaxëna. Copixëni ini quiha toa ja mëshacanaina. Cincuenta mil ca parata quiha. ²⁰ Tocajacaqué tsi quiha mëri tsi Iboba Chani pacananiquë. Toa Chani nohiria bá nicacasniquë ra.

Yobë bá jato papi yoi meshahaina

21 Jaquirëquë Jerusalén qui Pablo cacasníquë. Macedonia, Acaya, tihí ca mai bo natanihax na.

—Tihí cabó qui shishohax Roma qui é catí xo —i Pablo niquë.

22 Jatsi Macedonia mai qui canox pari tsí quiha jahuë rabëti bo, naa Timoteo, Erasto, tihí cabó ja raaníquë rëquë. Jatsi Asia mai ó tsí jari ja chitëníquë, toa xo tsí Dios Chani yoaparicatsi na.

Efesó ca iquinacanaina

23 Toatiyá tsí quiha chahahuacanaibo tahëhax tsí anomaria iniquë toa nohiria bá yosicanaina ra. **24** Tobi ini quiha chahahuacanaibo qui caxahai ca joni, naa Demetrio icanish cato. Platá tsí arati mishni bo ja ani quiha parata quëshpi na, naa jato diosa Diana arati xobo jaria cabó. Jasca, huëstima ca yonati bo ja jayani quiha. Toca ca yonocó tsí quiha huëstima ca ganancia bo ja acani quiha. **25** Chahahuacanaibo tahëxo tsí quiha jahuë yonati bo, yonococanaibo huëtsa bo, tihí cabó ja quënacaniquë. Quënahax,

—Jisa joni bá. Diana iqui tsí yonoco jiaria ca jaya xo noa ra. Ja tahëxo tsí noba sueldo biqui noa ra. **26** Jama, tobi naa Pablo icanai cato rë. Toa joni tsayacahuë. “Dios bo ma xo toa ma acaina” ii quiha pë. ¿Toa ma nicayamaha? Jasca, jaboqui jahuë chani chahahuahi quiha huëstima ca nohiria bo rë. Nëbí Efesó ca nohiria bo, Asia maí ca nohiria bo, tihí bo janyama mëpihi quiha naa joni ra. **27** Anoma quiha. No acai ca jahuë bo nohiria bá copicas yamamitsa iquia. Jasca, noba diosa Dianá jahuë oquë-oquëria bënomitsa ja tocapiquë no. Jaboqui ja qui arahi quiha Asia maí ca nohiria bo tëquë ra. Ja qui arahi quiha maí ca nohiria bo tëquë ra. Jama, ja yoahai ca iqui tsí noba Diana qui yosanatsicani quiha rë —nëa tsí joni bo qui Demetrio nëcaniquë.

28 Jatsi toa dios bo acanaibo itsisnaniquë jahuë chani nicahax na. Quënatsijahuacaniquë:

—Oquë-oquëria ca tsí xo noba Efesó ca diosa Diana ra —iquiina.

29 Jatsi quiha nohiria ba pacotsa pacananiquë yacatá no. Caxa ja icani quiha. Jatsi Pablo dos ca rabëti bo, naa Macedonia mai ax ja bëta bëcanish ca Gayo, Aristarco, tihí cabó qui ja tsamicaniquë. Tsamixo tsí quiha jato i-iti cancha-cancharia qui jato ja xérëcaniquë. **30** Ocapijani ca nicahax cancha qui Pablo

jicocasni quiha jaa ri nohiria bo bësojó tsi chanixëna. Jama, toá ca xatë bá Pablo quëtianiquë cancha qui ja jicoyamano. ³¹Jasca, Pablo qui toa yacatá ca chama bá, naa jahuë rabëti bá chani raaniquë ja jicoyamano. Caxaxëniria toa nohiria bo ini quiha. ³²Jabi anomaria toa cancha ó ca nohiria ba pacotsa iniquë. Jasca, yama ini quiha jato rëquéñiniti ibo, naa jato pasimati cato. Anomaria ini quiha jato jamëri ca quënanacanaina. Jasca, jéniriahax ja bëcani nori ca huëstima ca nohiria bá cahëyamani quiha:

—¿Jéniriahax no catiha sa? —iquina.

³³Jatsi nohiria tirixëni bësojo qui jodiobá Alejandro icanai ca chitijihaniquë nohiria bo qui chanimaxëna. Jatsi Alejandró jahuë mëquë huishqui-huishquihaniquë nohiria bo pasimaxëna. Jato qui ja chanicasni quiha. ³⁴Jama, jodio ja ini ca jisi tsi quiha oquënaniquë nohiria ba pacotsa ra. Carayanabo qui yoi jodiobo ini quiha.

—Oquë-oquëria ca tsi xo noba Efesó ca diosa Diana ra —i nohiria bo niquë jato joi choxahi na.

³⁵Jatsi quiha yacatá ca secretario, naa papi obëso ca Joniquë. Jarohari tsi nohiria bo pasimati mëtsa ja iniquë. Pasimahax,

—Jisa Efesó ca joni bá. Noba diosa-diosaria Diana arati xobo, jahuë paquënish ca jaria, tihi cabotot ibo ca noqui xo naa ra, naa noba yacata. Toa cahëhi quiha maí ca nohiria bo tëquë iquia. ³⁶¿Jabija ma ni ë yoahana ra? Jatsi pasicana. Quiniacaxëcahuë, yoyo ca ma ayamano ra. ³⁷Nébi naa joni bo ma bëquë rë quësoxëna. ¿Noba Diana arati xobó ca jahuë bo ja yomacana?

¿Noba diosa ja ocahuacana? Ayamacaque iquia ra. ³⁸Jabi naa joni bo qui Demetrio, jahuë yonati bo, tihi cabotot iquia. Toa ax tsi jato qui ja quësocano iquia. ³⁹Jahuëcara huëtsa ó pi quëecatsi tsi juez bo qui ma bocati xo nicaxëna. Toa gobierno xobo xo tsi mato

nicacaxëcani quiha toá ca chama bo iquia. ⁴⁰Jasca, ma pacots-huaha iqui tsi gobierno pasomaha no nori ca ja quëscahuacamitsa pë, naa Romá ca chama bo. Jatsi quiniacaxëcahuë. Noqui pi ja nicacano tsi çjénixëhi ni noa pë, naa pacotsa, ma yosihaina, tihi cabotahëhax na? Bërabixëqui noa iquia —nëa tsi nohiria bo qui yacatá ca secretario nëcaniquë.

⁴¹Jatsi jato xobo qui nohiria bo ja raaniquë chanixo na.

Macedonia, Grecia, tihí ca mai bo qui Pablo canina

20 ¹Jabi ja yosicanai ca jatiquë tsi quiha chahahuacanaibo Pabló catianiquë jato qui chanixëna. Dios Chaní tsi chamahuahax tsi quiha “Caquia rë” i jato qui ja niquë. Joihuahax Macedonia mai qui ja riquiniquë. ²Toa mai natanipama tsi toá ca xatë bo ja chamahuabonaniquë. Jarohari tsi Grecia mai qui ja caheníquë. ³Cahéhxas tsi quiha tres oxë no tsi ja chiténiquë. Jatsi barcó tsi Siria mai qui capaima ja iniquë, jodiobá acasni ca nicahax na. Ja quëshpi tsi jahari Macedonia mai qui ja caniquë. ⁴Jabi tobi ini quiha Pablo chimaticanaibo. Tobi ini quiha Sópater, Berea yaca ax jonish cato. Tobi ini quiha Aristarco, Segundo, naa Tesalónica ax bëcanish cabo. Jasca, tobi ini quiha Gayo, naa Derbe yaca ax jonish cato, jatsi Timoteo. Tobi ini quiha Tíquico, Trófimo, naa Asia mai ax bëcanish cabo. Tihi cabá Pablo chimatiniquë, Dios Chani ja yoaquë no. ⁵Jatsi noqui, naa Pablo, éa, naa Lucas, tihí ca noqui bëbo Troas qui naa joni bo bocaniquë. Toa xo tsi quiha noqui ja manacaniquë. ⁶Jama pascua fiesta iqui tsi Filipós tsi no chitépariniquë. Jaquiréquë Troas qui no caniquë noqui ri, barcó no. Cinco ca barí tsi quiha no rërëniquë. Rérëxo tsi quiha huësti ca semana no raaniquë toa xo na.

Troas qui Pablo shishonina

⁷Jatsi sábado, naa mitsémono tsi quiha toá ca chahahuacanaibo ya no catiniquë oriquixëna, shiati axëna. Huëaquë cacatsi tsi naama tsi quiha Pablo jato qui chaniniquë. Naa baquichá tsi quiha jari chanihi ja ini quiha. ⁸Jabi tobi ini quiha huëstima ca lamparina bo toa mana ca naquëtë xara cato. ⁹Bëhuéjá tsi quiha tsaho shinapayo iniquë. Jabi Pablo chaniroha-chanirohano tsi quiha coshinaniquë naa shinapayo bëro ra, naa Eutico icanai cato. Oxahax tsi quiha néama tres pisos tsi quiha ja paqueniquë mai qui. Topijahuacaquë tsi quiha bësoyama ja iniquë. ¹⁰Jatsi Pablo botëniquë. Mënixo tsi quiha shinapayo ja iconiquë. Icohax,

—Arayamacana. Bëso xo ra —i jato qui ja niquë.

¹¹Jaquiréquë mana ca naquëtë qui ja catéqueniquë. Toa xo tsi quiha Iboba shiati ja picani quiha. Huëatiscano tsi quiha jahuë chani Pablo jatihuaniquë. Jatsi Pabló jisbayaniquë huëaquë no.

¹²Jasca, paquëhax ca shinapayo jahüe xobo qui ja bocani quiha. Rani-raniniquë toa chahahuacanaibo ra.

Mileto qui Pablo shishonina

¹³Jisbëria tsi quiha rëqué noqui, naa Pablo chimaticanaibo, ëa, thi cabu caniquë Asón yaca qui. Barcó tsi no cani quiha. Tocanono tsi Asón qui Pablo jamë caniquë maí no. ¹⁴Jatsi Asón xo tsi quiha Pablo no bëchaniquë. Bëchaxo tsi quiha barco qui jato no jicomaniquë. Jatsi barcó tsi Mitilene qui no caniquë noqui tëquëta. ¹⁵Asón ax riquibëria tsi huëaquë tsi quiha Quío icanai ca tésëbë oquëri ca qui no cahëniquë. Oxabëria tsi quiha Samos icanai ca tésëbë qui no rérëniquë. Oxabëria tsi huëaquë Mileto yaca qui no rérëniquë. ¹⁶Rérëhax Efeso yaca qui Pablo shishocasyamani quiha, bamahaxma tsi Jerusalén qui cahëcatsi na. Huéstima ca bari ja raacasyamani quiha Asia mai xo na. Jasca, Jerusalén tsi ja icasni quiha Pentecostés fiesta quëshpi na.

Efesó ca yosibo qui Pablo chaninina

¹⁷Jama, Mileto no rérëqué tsi quiha toa xo tsi carta ca chani Efesó ca yosibo qui Pabló raaniquë, Mileto qui ja bëcano. ¹⁸Jatsi yaca qui ja cahëcaquë tsi quiha Pabló jato yobaniquë:

—Asia mai qui ë jonitiya rohari no tsi ë bësohai ca tëquë cahëqui mato iquia.

¹⁹Yonati jascaria tsi mato xérëqué tsi ë yonoco-yonoconiquë ra. Bého ya ë yonoconi quiha mato noihi na. Toatiyá tsi quiha ë ténë-ténëníquë, ëa jodiobá acasni iqui na. ²⁰Jasca, Dios Chani yoaquí tsi jia tsi mato ë yobaniquë mato mëbixëna. Yacatá ca nohiria bo bësojo xo tsi mato xobo xo tsi tihi cabu xo tsi Dios Chani mato ë yoaniquë. ²¹Jodiobo, carayanabo, thi cabu qui jia tsi Dios Chani ë yoani quiha, “Mato jocha quima Dios quirí ma bësoxëti xo. Ibo Jesu ma chahahuano” i mato quiina. ²²Jasca, jaboqui Jerusalén qui caquia, Espíritu Santó ëa raahai iqui na. ¿Jënahuacaxëcahi ni toá ca nohiria bo sa, ë joqué no? Cahëyamaquia rë. ²³Jama ténëti, preso qui nanëhacati, thi cabu ó pasoquia cahëhax na. Toa ëa yobahi quiha Espíritu Santo pë, jatiroha ca yacata xo na. ²⁴Jatsi ë qui iríama tsi xo toa preso qui ë nanëhacaxëhaina. Raquëyamaquia. E qui Jesucristó ani ca yonoco ë jatihuati xo ra, naa nohiria bo Dios noihi ca Chani yoahaina.

25‘Mato xéréquë tsi ë co-copaoniquë, Diós nohiria bo otohai ca yoahina. Toa Chani ma nicani quiha. Jama, jaboqui ëa jistéquëyamariaxëqui mato rë, ë caqué no. 26Mato tqué ë chahahuamacasníquë iquia. Ja tsi xo toa pi ma xabahamahacacasyamano tsi noho shina ri ma xo ra. 27Dios Chani mato quima ë quëtiayamaniquë yoaquí na. Dios shina tqué nicaqué mato iquia. 28Jasca, mamë yoi, chahahuacanaibo tqué, tihi cabo jia tsi ó bësocana. Jato ototi yonoco mato qui Espíritu Santó ani quiha. Jatsi jia tsi Dios iglesiá cabo otocana. Jahuë baqué nahai cató tsi ja copihacacani quiha. 29Jasca, mato ë jisbayano tsi nébi bëcaxëcani quiha mahitsa ca Dios Chani yoacanaibo, naa cama jascaria iquiina. Joxo tsi iglesiá cabo quëyocasçaxë-cani quiha rë. 30Jasca, mato quima tsquéxëhi quiha huësti huësti ca Dios Chani cahëyoiyamacanaibo ri. Quiacaxëcani quiha rë iglesia quima chahahuacanaibo mëpixëna. 31Jaha tsi quiniacaxëcahuë iquia ra. ¿Tres ca xëni no tsi bëho ya tsi mato ë yobayama-yamani? Barihani, baquicha tsi mato ë yoba-yobani quiha.

32‘Jatsi jaboqui Dios yoi, ja noihai ca chani chamaxëni cato, tihi cabo qui mato mëaquia ra. Mato chamahuati xo Dios yoi. Jasca, mato chamahuaxëhi quiha jahuë Chani ri. Mato shomahuaxëhi quiha ra, jahuë nohiria bo tqué ja shomahuariahai jascaria. 33Jasca, tsayacahuë. Mato parata, mato oro, mato jahuëmishni bo, tihi cabo ó ë quëyamaniquë mato bëtahi na. 34Noho mëqué yoí tsi ë yonoco-yonoconiquë noho sueldo bixëna. Noho piti, noho jahuë bo tqué, tihi cabo ë copiniquë ra, èmë yoi xo na. Jasca, noho rabëti bo ri ë otoniquë. 35Tsayacahuë. Jénima tsi xo yonoco coshi. Toca tsi noitiria cabo mëbiti mëtsa xo noa yonocoquí na. Jatsi Ibo Jesú yoani ca ma shina-bënoyamano. “Raniqui mato jahuë bo bichi na. Jama, oquëxëhi quiha ma ranihaina noitiria cabo qui ma aquë no” i ja ni quiha —nëa tsi Pablo nëcaniquë yosibo qui chanihi na.

36Yobahax tsi quiha rapotó tsi jato bëta ja niiniquë bëhox-xëna. 37Jatsi aratsijacaniquë. Pablo ja xëcocani quiha. Ja tatsocani quiha. 38Cohuë ja icaniquë, “Ea jistéquëyamariaxëqui mato” i ja ni quëshpi na. Jaquirëquë barco qui Pablo ja chimatiyocaniquë.

Jerusalén qui Pablo canina

21 1Jato joihuaxo tsi no jisbayaniquë. Jisbaya tsi quiha iá tsi mëstë Cos icanai ca tésëbë qui no caniquë. Huinobaya huëaquë tsi quiha Rodas icanai ca tésëbë qui no cahëniquë. Jaquirëquë Pátara icanai ca qui no rërëniquë. 2Toa xo tsi quiha

barco no rarinaniquë Fenicia mai qui caxëna. ³Jisbaya tsi quiha Chipre icanaí ca tésëbë no tarabiniquë, jahuë mëxojó no. Tarabibaya tsi Siria mai qui no cahëniquë. Jatsi Tiro yaca qui ja rërëhacani quiha carga janaxëna. ⁴Jatsi toá ca xatë bo jisi no caniquë, carga ja niacaquë no. Siete ca bari no tsi quiha jato qui no shishoniquë ra. Jatsi Espíritu Santó chamá tsi toá ca xatë bá Pablo yobaniquë, “Jerusalén qui cayamahuë” iquiina. ⁵Jatsi barco shomahuahacaquë tsi quiha no bacaniquë caxëna. Jatsi noqui ja chimaticaniquë, jato ahui bo, jato xocobo ri. Barco qui témahinanox pari tsi quiha mai quëmapó tsi no niiniquë rapotó no, bëhoxparixëna. ⁶Jato tékue joihuahax tsi quiha barco qui no témahinaniquë. Jatsi jahari jato xobo bo qui ja bocaniquë.

⁷Jatsi catéqueniquë barco. Riquibaya tsi Tolemaida yaca qui no rërëniquë. Rérëxo tsi toá ca chahahuacanaibo no joihuaniquë. Huësti ca bari tsi jato bëta no chitëni quiha. ⁸Jatsi huëaquë riquibaya tsi Cesarea yaca qui no rërëniquë. Rérëhax toá tsi no chitëniquë Dios Chani yoati ibo-iboria Felipe xobó no. Jerusalén ca siete ó ca huësti ca inish ca naa joni ini quiha. ⁹Jasca, cuatro ca bënë yama ca jahi bo ja jayani quiha, naa Dios Chani yoacanaibo. ¹⁰Yoanoma ca bari huinocaquë tsi quiha noqui cahëniquë jodioba mai ax johax ca joni, naa Acabo icanaí cato. ¹¹Joxo tsi quiha Pablo cinturón bixo tsi jahuë mëquë yoi, jahuë tahë yoi, tihí cabø ja nëxaniquë. Jatsi,

—Nëca tsi nëxahacaxëhi quiha naa cinturón ibo rë. Tocacaxëcani quiha Jerusalén ca jodiobo pë. Nëxaxo tsi carayanabo qui mëacaxëcani quiha acacati. Tocaxëti xo ii quiha Espíritu Santo ra —nëa tsi noqui Acabo nëcaniquë.

¹²Jatsi jahuë chani nicaxo tsi Pablo no yobaniquë noqui ri:

—Jerusalén qui cayamahuë —i ja qui no niquë.

¹³Jatsi,

—¿Jëniriahax aracanai sa? ¿Jëniriaxo ëa quëtiacascanai rë? Cacasquia ra. Nëxahacahai ca qui raquëyamaquia. Jasca, Jesucristo tahëxo pi ëa ja namëcano tsi ë qui jia tsi xo ra —nëa tsi noqui Pablo nëcaniquë.

¹⁴Jabi noqui Pabló chahahuayamaniquë. Jaha tsi no pasiniquë.

—Ja shinahai ca Diós ano ra —i no ni quiha.

¹⁵Jaquirëquë noba jahuë bo no rohahuaniquë. Rohahuahax Jerusalén quiri no catéqueniquë. ¹⁶Jasca, noqui chimatini quiha

Cesareá ca xaté bo huësti huësti cabo. Jerusalén qui no cahéquë tsi quiha Manasón icanai ca xobo qui noqui ja bocaniquë, naa Chipre ó conish cato. Rëqué chahahuanish ca naa joni ini quiha. Jabi jahuë xobó tsi no chitëniquë cahéhax na. ¹⁷ Jasca, jia tsi quiha Jerusalén ca xaté bá noqui joihuaniquë. ¹⁸ Jatsi huëaquë tsi quiha noqui Pabló boniquë Jacobo jisxëna. Jabi mani ini quiha iglesiá ca yosibo tēquëta. ¹⁹ Jia tsi jato tēquë Pabló joihuaniquë. Joihuaxo tsi quiha carayanabo xérëquë xo tsi Diós ani ca jatiroha ca jahuë bo jato ja yoaniquë. Carayanabo qui Dios Chani ja yoahai ca ja bërohuani quiha. ²⁰ Jatsi ja rani-ranicaniquë nicahax na. Dios ja ocahuacaniquë jato tēquëta. Jatsi Pablo qui ja chanicaniquë:

—Noqui nicaparihuë, nobë xaté. Chahahuacani quiha jodiobo ri. Tihiria cabá chahahuaní quiha. Jama, Moisés yobá-naxëni cabo xo jato tēquëta. ²¹ Moisés yoba, jodioba jabi bo, jibirishati jabi, tihi cabo pasomaha mi nori ca ja nicacani quiha pë. ²² Jishopë. ¿Jënhuariaxëhi ni noa sa? Mi joha ca nicacaxëcani quiha pë. ²³ Jaha bësopa. Noba shina tsi xo naa: Nëá xo cuatro ca joni bo. Bahuëhacati jabi apaimaria ca xo, Diós yoani ca jatihuaxëna. ²⁴ Jato bëta catá mia ri arati xobo qui. Toa xo tsi noba bahuëhacati jabi mi ano ra, mia ri, jato bëta xo na. Jaquirëqué, jato gasto bo mi copino, mato boo ja maxcocauquë no. Toa jabi pi mi ano tsi mia pasomaha ca chani chahahuayamacaxëcani quiha iqui noa. Moisés yoba mi nicahai ca jiscaxëcani quiha mi tocapiquë no ra. ²⁵ Jasca, carayanabo, naa chahahuanish cabo qui yoba raaqui noa, “Pinoma xo ídolo bo qui acacaha ca piti” i jato qui iqui noa. Jasca, “jimi, jimihuahama ca nami, tihi cabo piyamacahuë” iqui noa. Jasca, “anoma ca chotahai ca quimacahuë” iqui noa. Tihi ca tsi xo toa no iquiina, yobahi na —nëa tsi quiha Pablo qui ja nëcacaniquë.

Pablo qui ja tsamicascanina

²⁶ Japi huëaquë tsi quiha jodioba bahuëhacati jabi Pabló aniquë toa cuatro ca joni bo yaxo na. Axo tsi quiha arati xobo-xoboria qui jato ja boniquë ja acana ca yoaxëna. Jabi jato bax arati ibo bá yohina tēpasnox pari no tsi siete ca bari no tsi ja mana-manati nori icani quiha. Toa bari bo quirëqué jato quëshpi tsi yohina tēpas-hacati nori ini quiha. Tihi ca ati jaca nori ini quiha. Jodioba jabi bo quiha.

²⁷ Jabi toa bari bo jatipaimano tsi quiha Asia mai ax bëcanish ca jodiobá Pablo jisníquë arati xobo xo na. Jato arati xobó tsi Pablo

ini ca jisi tsi ja caxacaniquë. Jatsi nohiria bo ja tsamacaniquë Pablo qui ja tsamico. ²⁸Tsamihax tsi quiha,

—Noqui mëbihuë, Israél ca joni bá. Moisés yoba, noba nohiria bo, noba arati iti, tihí cabó ocahuamisxéniria ca tsi xo naa joni ra. Anoma tsi xo toa nohiria bo ja tiisimahaina ra. Jaboqui tsayacahuë. Noba iti roa ca yosihuahi quiha pë. Noba arati xobo qui carayanabo ja jicomaquë ra —nëa tsi quiha ja nëcacaniquë joi pistimá tsi quënahi na.

²⁹Jabi arati xobo qui Pablo jiconox pari no tsi yacatá ca carayana ya, naa Efesó ca Trófima ya tsi Pablo co-cohai ca ja jiscani quiha. Ja tsi xo toa jato arati xobo yoi qui carayanabo Pabló jicomani ca ja quëscahuacani quiha tonia.

³⁰Jatsi yacatá ca nohiria bo shina-rajinaniquë. Mëri tsi ja quëtsocaniquë. Quëtsohax tsi Pablo qui ja tsamicaniquë. Tsamixo tsi quiha arati xobo-xoboria cacha ja xérécaniquë. Jatsi arati xobo-xoboria ó ca caiti bo japhacaniquë jato cho, nohiria misco iqui na. ³¹Jabi toa quëtsonish ca nohiria bá Pablo acasni quiha. Jabija pi carayana ca soldado ba comandanté toa jodiobá acasni ca nicayamarohano tsi quiha Pablo ja aquë acaniquë ra. “Iquinahi quiha Jerusalén ca nohiria bo têquë” i ja qui jaca ni quiha. ³²Nicaxo tsi quiha jahuë soldado bo, jahuë capitán bo, tihí cabó ja quënatapiniquë. Bamahaxma tsi quëtsonish ca nohiria bo qui ja jabacaniquë. Jatsi nohiria bá Pablo jënëníquë soldado bo jisi na. ³³Cahëxo tsi quiha Pablo bichi comandante caniquë. Pablo qui soldado bo tsaminiquë. Tsamixo tsi quiha ja nëxacaniquë dos ca cadena bá no. Jaquirëquë,

—¿Tsohuë ni naa joni ra? ¿Jahuë yoi ca ja aca? —i nohiria bo qui ja niquë.

³⁴Jatsi nohiria bá quëbi-quëbiniquë. Jamëri jamëri ja qui ja quëncanai ca ini quiha. Anomaria toa nohiria ba pacotsa iniquë. Jatsi comandante yosananiquë, tsohuë ca Pablo ini ca cahëti mëtsama ja ini iqui na. Jatsi cuartel qui Pablo ja boniquë. ³⁵Jabi tapiti qui Pablo cahëquë tsi quiha bëyoria-bëyorianiquë yacatá ca nohiria bo. Anomaria toa nohiria bo ini quiha. Jatsi Pablo soldado bá itiniquë ja acacayamano iquish na. ³⁶Banahuaniquë nohiria bo, Pablo acasquí na.

—Ahuë. Ahuë —i jaca niquë joi pistiamá no.

Nohiria bo qui Pablo chaninina

³⁷Jatsi cuartel qui jicopama tsi quiha,

—Mi bëta chaniparicasquia ra —i comandante qui Pablo niquë.

Jatsi,

—¿Carayanaba joi chanihi ni mia pa? ³⁸Jatsi toa iquinaxëniria ca Egiptobo ma xo mia tonia. Anomaria tsi xo toa joni ra. Cuatro mil ca iquinaxëniria ca joni bo toa joní mëpini quiha xaba qui —i Pablo qui comandante niquë.

³⁹Jatsi Pabló quëbiniquë:

—Toa joni ma xo ëa ra. Jodio yoi xo ëa ra. Ciliciá ca Tarso yacatá tsi ë coniquë. Yaca-yacaria tsi xo toa. Ea shinahuë. Noho jimibo qui chaniparicasquia —i ja qui Pablo niquë.

⁴⁰Jatsi,

—Ihuë —i ja qui comandante niquë.

Jatsi quiha tapiti cacha tsi Pablo niiniquë chanixëna.

Niixo tsi quiha jahuë mëquë ja huishquihaniquë nohiria bo pasimaxëna. Pasijacaquë tsi quiha jato joi yoí tsi chanitsi Pablo niquë.

22 ¹—Ea nicaparicana, ëbë xatë bá, noho jahëpa bá. Noho shina mato nicamacasquia —i jato qui ja niquë.

²Jatsi ja pasicaniquë jato Hebreo joi yoí tsi ja chaniha ca nicahax na.

³—Jodio yoi xo ëa ra. Ciliciá ca Tarsó tsi ë coniquë. Cohax tsi quiha naa yacatá tsi ë shinahaniquë ra. Nëa xo tsi Gamaliel yoí ëa tiisimaniquë ra jahuë escuela xo na. Noba naborëquëba yoba, jabi bo, tihi cabø ëa ja tiisimani quiha. Jasca, Dios yonoco ë aria-ariacasníquë noho coshi têquëtá no, naa jaboqui ma acatsai jascaria. ⁴Rëquë tsi toa quinia paxa ca banahuacanaibo ë tënëma-tënëmapaoniquë, jato namëcasquí na. Jabi huësti huësti ca ë namëniquë rë. Jasca, joni bo, yoxa bo, tihi cabø tsi preso qui ë nanëpaoniquë. ⁵Jabi ë a-apoani ca cahëhi quiha nëá ca arati ibo-iboria, yosibo têquë ra. Jato nicacahuë. Parayamaquia. Jatsi, Damascó ca chahahuacanaibo qui ë tsamicasníquë. Jatsi quiha ë qui carta bo nëá ca yosibá aniquë ra Damascó ca yosibo qui jismati. Toa carta bo bichi tsi Damasco qui ë caniquë toá ca chahahuacanaibo qui tsamixëna. Jahari Jerusalén qui jato ë bëcasni quiha preso qui nanëxëna.

Ja chitimini ca Pabló yoanina

Hechos 9.1-19; 26.12-18

6‘Jatsi Damasco qui ë caniquë. Cahax yaca basimahëno tsi quiha ëa tëamë tsi anomaria ca naipá ca huëa huahuaniquë. Matoroco bari ja ini quiha. 7Tsayahax mai qui ë paquëniquë. Jatsi ë qui chanihai ca joi ë nicaniquë ra. “Jisa Sauló. ¿Jëníxo tsi ëa tënëmahai ra?” i ë qui joi ni quiha. 8Jatsi, “¿Tsohuë ni mia, Ibobá?” i ë niquë ra. Jatsi, “Jesu, naa Nazarét ca racanish ca ëa xo naa. Ea tënëmaqui mia ra” i ë qui ja niquë. 9Jabi ëa tëamë ca nohiria bá toa ë qui chanihai ca joi nicayamani quiha. Toa huëaria roha ja jiscani quiha. 10Jatsi, “¿Jëñahuaxéhi ni ëa, Ibobá?” i ë niquë. Jatsi ëa Ibobá quëbiniquë. “Niihuë. Damasco qui cata. Toá tsi mi axëti ca yoahacaxëqui mia ra” iquiina. 11Jatsi Damasco qui noho rabëti bá ëa mëpiniquë, bëco ë ini iqui na. Anomaria toa huëa ini quiha.

12‘Jatsi ëa jisi joniquë huësti ca joni, naa Ananías icanai cato. Jabi Dios yoba banahuahai ca shinajiaxëni ca naa joni ini quiha. Chahahuani quiha toá ca jodiobo tëquë. 13Johax ëa tapaí ja niiniquë. Jatsi, “Jisa, ébë xatë Sauló. Mi taistëquëno ra” i ë qui ja ni quiha. Jatsi ë taistapiniquë ra. Jëníma noho bëro ini quiha. Toa joni jisti mëtsa ë iniquë iquia. 14Jatsi ëa ja yobaniquë: “Mia noba naborëquéba Diós bichitaquë, jahuë shina mia cahëmaxëna. Jasca, jahuë Mëstëxéniria ca mi jisti, jatsi jahuë joi yoi nicati, tihí cabó ó quëéhi quiha iquia. 15Tocajahitaquë, mi nicahitahana, mi jisitahana, tihí cabó jatiroha ca nohiria bo qui mi yoano iquish na. Mi yonoco ixéhi quiha toa jahuë Chani yoahaina iquia. 16Jatsi bamayamahuë. Niihuë. Jaboqui mi ashimahacaxëti xo ra. Mi jocha masaxëhi quiha, Iboba janë mi quënaquë no ra” nëa tsi quiha ë qui ja nëcaniquë.

Carayanabo qui ja raahacani nori ca Pabló yoanina

17Jaquiréquë jahari Jerusalén qui ë caniquë. Jatsi huësti ca barí tsi arati xoboxboriá tsi bëhoxpama tsi ë tënämëniquë. 18Tënämëpama tsi Ibo ë jisniquë ra. Jatsi ë qui chanitsijaniquë: “Méri, méri, Jerusalén mi jisbayano. Nëá pi ëa yoati mi chanino tsi mia nicayamacaxëcani quiha” i quiha ë qui Ibo niquë. 19Jatsi, “Toca xo tia, Ibobá. Catiti xobo bo qui ë ca-capaoniquë rë, mi qui chitimicanaibo méraxëna, preso qui nanécasquí na. Jasca, jato ë tënëmapaoniquë. Tihi ca ë ani ca cahëyocani quiha. 20Jasca, mi chani yoahai ca Esteban yamabo ja acaquë

tsi quiha ë rani-raniniquë. Toa ax tsi toa ati ibo ba sahuëti ó ë bësoniquë. Tihi cabio iqui tsi ëa nicayamacaxëcani quiha naa nohiria bo ra” i Ibo qui ë niquë.
 21 Jatsi quiha Ibobá quëbiniquë: “Cata. Nëama ca carayanabo qui mia raaquia ra” iquiina —nëa tsi quiha nohiria bo qui Pablo nëcaniquë.

Comandante Pablo ó bësonina

22 Jabi jia tsi Pablo chani toa nohiria bá nicaniquë. Jama, “Carayana” i ja quë tsi quiha ja caxatapicaniquë. Caxaquí tsi quiha jato joi ja choshacaniquë:

—Anoma tsi xo toa joni ra. Acahuë ra. Oquë tsi xo ja rësohana —iquiina.

23 Anomaria jato joi pacotsa iniquë. Jato sahuëti bo huishqui-huishquihapama tsi quiha mana mai mishpo ja niacaniquë caxaquí na. 24 Jatsi quiha cuartel qui comandanté Pablo jicomaniquë. Jicomaxo tsi quiha Pablo ja rashacasniquë jabija ca yoamaxëna. 25 Nëxajahuacano tsi quiha toá ca capitán qui Pablo chaniniquë.

Chanihax,

—Romano-romanoria ca ëa xo naa. Ea rashanox pari tsi ¿juez qui ëa boyamahai sa? Anoma tsi xo toa mi acaina ra —i ja qui ja niquë.

26 Jatsi quiha comandante qui capitán caniquë, Pablo nicahax na.

—Anoma tsi xo no acaina ra. Romano-romanoria ca joni tsi xo naa ra —i quiha ja qui ja niquë.

Pablo nëxahacanina rashahacati

²⁷Jatsi quiha Pablo qui comandante caniquë nicaxëna:

—¿Romano ni mia pa? Toa nicaquia —iquiina.

Jatsi,

—Jaahuë —i Pablo niquë.

²⁸Jatsi quiha comandanté quëbiniquë:

—Majia. Huéstima ca parata ë inianiquë pë romano manëxëna —iquiina.

²⁹Jatsi quiha Pablo quima toa soldado bo basitapiniquë. Jasca, raqueniquë comandante ri, romano ja nëxani iqui na.

Catinish ca jodioba yosibo bësojó tsi Pablo niinina

³⁰Jaquirëquë Pablo qui toa jodiobo quësocanai ca comandanté cahëcasniquë. ¿Jéniriahax Pablo qui caxaxëniria ja icana? Toa ja cahëcasni quiha. Jatsi quiha huëaquë Pablo ja pëcaniquë. Pëcaxo tsi quiha jodioba yosibo, jato arati ibo bo, tihi cabo qui chani ja raaniquë ja caticano iquish na. Jatsi ja caticaqué tsi quiha jato qui Pablo ja boniquë jato bësojó tsi nimaxëna.

23 ¹Jatsi quiha catinish ca yosibo Pablo bëisniquë.

—Jisa, èbè xatë bá. Mato parayamaquia. Dios bësojó niipama tsi jia tsi xo toa jatiroha ca ë anina iquia ra. Jénima tsi xo noho shinana —i quiha jato qui Pablo niquë.

²Jatsi caxaniquë arati ibo-iboria Ananías, Pablo chani nicahax na,

—Quëpaishacahuë. Quëpaishacahuë —i jaha bëso cabo qui ja niquë.

³Jatsi quiha,

—Mia tëpasxëhi quiha Dios iquia, jana quiamisxëni cató. ¿Jénahuariaxo tsi Dios yobá tsi ëa mi copina ra, Dios yoba mi nicayamaqué no mia ri? Dios yoba pasomaha tsi xo toa “Quëpaishacahuë” i mi aina —i ja qui Pablo niquë quëbihi na.

⁴Jatsi toá ca nii cabo chaniniquë:

—Dios arati ibo-iboria ocahuauqui mia ra —iquiina.

⁵Jatsi,

—Jishopë. Arati ibo-iboria ja iqui ca ë cahëyamaqué rë, èbè xatë bá. “Nohiria chama bo ocahuayamacana” ii quiha Quënëhacanish cabo —i Pablo niquë.

⁶Jabi toa yosibo xara ini quiha saduceobo fariseobo tëquë. Jabi fariseobo jisi tsi quiha jato qui Pablo chaniniquë:

—Jisa, ébë xatë bá. Fariseobo ca éa xo naa ra. Fariseobo xo noho jahëpa ri. Diós nohiria bësotéquëmaxëhai ó pasoquia éa ri. Ja tsi xo toa é qui quësyoicani quiha naa nohiria bo rë —i quiha jato qui Pablo niquë.

⁷Jatsi joi mérariatsijahuacaniquë ja yoaha ca nicaxo na. Joi mérähax tsi quiha ja mapëxnacaniquë, naa saduceobo, fariseobo.

⁸“Yama tsi xo nohiria bo bësotéquëxéhaina; yama xo ángel bo; yama xo yoshini” tihi ca tsi ini quiha toa saduceobo. Jama, naa tres ca jahuë bo fariseobá chahahuani quiha. ⁹Ja iqui tsi anomaria ini quiha toa joi ja méraranacanaina. Aniniquë jato pacotsa. Jatsi Dios yoba tiisimacanaibo, naa fariseobo, niiniquë Pablo mëbixëna.

—Yama tsi xo naa joní yoi ca acana iqui noa. ¿Tonia Dios shinana, ángel, tihi cabo ja qui chaniyamani ma ni? —i quiha saduceobo qui jaca niquë.

¹⁰Jatsi comandante raqueniquë, Pablo ja ninicanai ca tsayahí na. Ja jaxcayocani nori ca ja quëscahuani quiha. Jaha tsi quiha nëpax jahuë soldado bo ja raaniquë jato quima Pablo ja bicano. Bichi tsi quiha jahari cuartel qui Pablo ja bëniquë.

¹¹Jatsi huëaquë, naa baquichá tsi quiha Pablo qui Ibo jisiquiniquë. Tapai niihax,

—Chamatsihuë. Jia tsi xo toa Jerusalén tsi mi chanihaina éa yoati na. Toca tsi Romá tsi mi chanixëti xo —i quiha ja qui Ibo niquë.

Pablo ja acasnina

¹²Huëaquë baquishmari tsi quiha jodiobo catiniquë, Pablo ati planes axëna. Parahaxma tsi,

—Piti, jënë, tihi cabo ayamaxëqui noa, Pablo aquí rohari ra —i jaca niquë.

¹³Tobi ini quiha cuarenta ca joni bo huino, naa Pablo acascanish cabo. ¹⁴Jabi jato planes acax tsi quiha arati ibo bo, yosibo, tihi cabo qui ja bocaniquë yoaxëna.

—Parayamaqui noa ra. Piti, jënë, tihi cabo ayamaxëqui noa Pablo aquí rohari. ¹⁵Jatsi comandante nicacana, jahari jodioba chama bo qui Pablo raati. “Pablo ya chanitëquëcasqui noa” i ja qui cana. Tocapimano tsi axëqui noa ra Jerusalén qui ja cahënox pari no —nëa tsi quiha yosibo qui jaca niquë. Jato shina quiha.

¹⁶Jama, ja acascani ca planes Pablo yoxacato baqué nicaniquë. Nicahax cuartel qui ja caniquë Pablo yobaxëna. ¹⁷Jatsi quiha capitán bo Pabló quënaniquë. Quënahax,

—Naa jonipayo comandante qui bocahuë. Chani jaya xo ra yoati —i quiha jato qui ja niquë.

¹⁸Jatsi comandante qui capitán boniquë. Bohax tsi quiha,

—Ea Pabló quënaquë. “Naa jonipayo comandante qui bohuë” i ë qui ja quë ra. Mi bax chani jaya quiha —i ja qui capitán niquë.

¹⁹Jatsi comandanté mëpiniquë ori, jamëhax ja bëta chanicasquí na.

—¿Jahuë ëa yoacatsai? —i ja qui ja niquë.

²⁰Jatsi,

—Huëaquë tsi bëcaxëcani quiha jodiobo. Mia paracascani quiha pë. “Jahari jodioba chama bo qui Pablo mi raano, jahuë chani no nicatéquëno” i caxëcani quiha. ²¹Quiniahuë. Tobi cuarenta ca joni bo huino quiha. Jatsi Jerusalén qui pi Pablo mi bono tsi bahi nëpax tsi jotacaxëcani quiha axëna. Parahaxma tsi “Piti, jënë, tihi cabø ayamaxëqui noa, Pablo aquí rohari” i jaca itaha quiha. Jaboqui jonë ca xo. Mi chani roha manacani quiha —nëa tsi quiha Pablo pihaca niquë.

²²Jatsi,

—Ea mi yoaha ca huëtsa bo qui yoayamahuë —i ja qui comandante niquë. Yobaxo tsi quiha jahari jahuë xobo qui ja raaniquë.

Carayana ca chama qui Pablo raahacanina

²³Jatsi quiha comandanté jahuë capitán bo quënaniquë:

—Doscientos ca maí cohai ca soldado bo, setenta ca caballo pohuëhai ca soldado bo, doscientos ca piahua niati mëquixëni ca soldado bo, tihi cabø shomahuacana. Baquicha, a las nueve Cesarea yaca qui Pablo ma bono ra. ²⁴Jasca, Pablo bax caballo shomahuacana. Jatsi quiniacaxëcahuë. Jia tsi gobernador Félix qui naa joni ma mëano —nëa tsi quiha jahuë capitán bo qui ja nëcaniquë.

²⁵Yobaxo tsi quiha carta quënëtsi comandanté huaniquë jato bëta raaxëna. Nëca tsi ja quëneni quiha:

²⁶“Excelentísimo gobernador Félix: Claudio Lisias ca ëa xo naa. Mia joihuauquia. ²⁷Mi qui ë raahai ca joni qui jodiobo tsamihitaquë. Soldado bo ya pi ë joyamarohanø tsi naa joni ja aquë acahitaquë iquia. Romanobo ja iqui iqui tsi bichi ë cahitaquë ra. ²⁸¿Jëniriacaraxo naa joni ja acaschitaha pa? Jatsi jahuë jimiba chama bo qui ë bohitaquë, cahëcasquí na. ²⁹Jatsi ja qui ja

quësocanai ca ë nicahitaquë. Mahitsa quiha. Jato jabi yoi bo yoati tsi quiha. Yama tsi xo toa yoi ca ja acana iquia ra. Jatsi ayamahuë. Preso qui nanëyamahuë. ³⁰Jaboqui planes acani quiha pë naa joni axëna. Ja acascanai ca iqui tsi mi qui raaquia jaha mi bësono. Jasca, ja qui quësocanaibo qui chani ë raaquë mia jisi ja bocano. Iquë”.

³¹Jatsi soldado bo bocaniquë jato comandante yoba nicahax na. Baquichá tsi quiha Antípatris icanai ca qui Pablo ja bocani quiha. Toá tsi quiha soldado bo tooniquë. ³²Jatsi huëaquë tsi quiha caballo pohuëhax ca cohai ca soldado rëtsaminiquë Pablo ya Cesarea qui. Bacani quiha soldado bo, naa mai cohai cabo.

³³Cesarea qui cahëxo tsi quiha mai obësoti ibo, naa prefecto qui carta ja acaniquë. Jaquirëquë ja qui Pablo ja mëacaniquë. ³⁴Jatsi carta prefectó tsaya-tsayaniquë. Tsayahax,

—¿Jahuë maí tsi mi coni? —i quiha Pablo qui ja niquë.

Jatsi Pabló quëbiniquë:

—Cilicia ó no —iquiina.

³⁵Nicahax,

—Mia nicaxëquia ra mi qui quësocanaibo joquë no —i Pablo qui ja niquë.

Jatsi Pablo ja raaniquë cárcel qui, naa Herodes xobo-xoboria cató no.

Pablo qui ja quësocanina

24 ¹Cinco bari quirëquë quiha Cesarea qui Jerusalén ca jodiobo cahëniquë. Cahëni quiha jato arati ibo ba chama Ananías, jato yosibo, huësti ca abogado, naa Tértulo icanai cato. Tihi cabo cahëni quiha. Cahëhax tsi quiha prefecto jisi ja bocaniquë Pablo qui quësoxëna. ²Jatsi Pablo quënahacaniquë. Ja joquë tsi quiha chaniti Tértulo chitahëhuaniquë ja qui quësoxëna. Ja nëcani quiha:

—Joquë noa, noba taita Félix shinajaxëni cató. Mia iqui tsi jia tsi racaqui noa ra. Mi tiisi iqui tsi oquë-oquëria xo noba mai. Yama tsi xo no nianahaina ra. ³Mi acai ca quëshpi tsi “Gracias” iqui noa ra. Jia tsi xo toa mi acaina jatiroha cato xo na. ⁴Jaboqui tsi chani pistia icasquia pë. Tonia huëstima tsi xo toa mi yonoco iquia. Jatsi mëri tsi chanixëquia. Mi yosanayamano. Jia tsi nicahuë. ⁵Anoma tsi xo naa joni Pablo iquia ra. Noba jimibo, naa jodiobo tsamahi quiha iquinamaxëna, naa jatiroha ca país xo na. Jasca, huësti ca

maxo, naa nazarenobo icanai ca rëquëninihi quiha pë. ⁶Jasca, noba arati xobo-xoboria ja yoshihuacas-hitaquë pë. Ja tsi xo toa ja qui no tsamihitaquë ra. Noba yobá tsi naa joni no copicas-hitaquë. ⁷No ayamahitaquë rë, comandante joha iqui na. Chamá tsi pë noba mëquë quima Pablo ja tsécahitaquë rë. ⁸Tsécaxo tsi quiha mi qui noqui ja raahitaquë pë. Jatsi Pablo nicahuë. Parayamaqui noa, naa joni qui quësoquí na. Tsayahuë —nëa tsi quiha prefecto Félix qui Tértulo nécaniquë.

⁹Jatsi toá ca jodiobo chaniniquë jato ri:

—Jabija tsi xo toa ja yoohana ra —iquiina.

Félix bësojó tsi Pablo chaninina jamë bax na

¹⁰Jatsi Felíx Pablo chanimaniquë. Pablo nécani quiha:

—Raniquia ra, mia bësojó ëmë bax chanixëna. Huéstima ca año no tsi xo toa naa maí ca nohiria bo ó mi bësohaina. Mëstë tsi xo mi copihaina ra. ¹¹Jato nicahuë. Jerusalén qui jobëna ca éa xo naa. Doce bari roha ca é cahëhitaquë arati xobo-xoboriá tsi araxëna. ¹²Quiahí quiha é qui quësocanaibo pë. Toa arati xobo-xoboria, jato catiti xobo bo, yacatá ca iti huëtsa bo, tihi cabo xo tsi nohiria bo é tsamayamahitaquë joxo na. Pasiroha é iquitaquë aracatsi na. ¹³¿Jéniriaxo éa quiahuacahi ni sa? Mahitsa tsi xo toa ja yoacanai ca tqué iquia. ¹⁴Jabi é yoacatsai ca tsi xo naa: Quinia paxá tsi noba naboréquëbo Dios qui araquia ra. Mahitsa tsi xo naa arati quinia icani quiha pë, mahitsa ja nomari. Jasca, Moisés yamabá quënënina, Dios Chani yoanish cabá quënënina, tihi cabo chahahuaquia éa ri ra, jato jascaria. ¹⁵Jasca, nohiria bo, naa shinajaxëni cabo, yoixëniria cabo, tihi cabo Diós bësotéquëmaxëhai ca ó pasoquia éa ri, jato jascaria. ¹⁶Jasca, jia tsi Dios, nohiria bo, tihi cabo bësojó tsi Dios yoba nicacasquia éa ri, quësohacatimaxëni ixëna.

¹⁷Jabi huéstima ca año no tsi Jerusalén é jisyamani quiha. Jobëna ca éa xo naa ra. Jabi Jerusalén qui é johitaquë ra ofrenda parata ya, naa noho paxnacanai ca jimibo qui axëna. Jasca, toa xo tsi ofrenda bo é acas-hitaquë éa ri ra. ¹⁸Jabi noba arati xobo xo tsi tocahëno tsi éa ja jiscahitaquë pë, naa Asia mai ax bëcanish ca jodiobo. Yama pacotsa ini quiha toá no. Yama ini quiha nohiria tirixëni, ëmë roha iquia. Jabi noba bahuëhacati jabi é jatihuahitaquë, éa ja jiscaquë no. ¹⁹Jabi néri bëcaxëti xo toa Asia

mai ax bëcanish ca jodiobo iquia ra. Mia bësojo ax tsi ë qui ja quësocano iquia, ë qui caxapihi na. ²⁰Toa joni bo pi bëyamacano tsi nëá ca jodiobá mia parayamano. Jato yosibo, jato chama bo, tihi cabó bësojó tsi nii ë iquitaquë. Ea ja nicariacahitaquë pë, ë qui quësocasquí na. Jato nicahuë. “¿Jahuë ni toa ja yoyohaina?” itsihuë. Yama xo iquia ra. ²¹Toa barí tsi noho joi roha ë choshahitaquë rë, “Diós nohiria bo bësotëquëmaxëhai ó ë pasohai iqui tsi ë qui quësocasqui mato tonia” i jato qui ë itaquë no. Jaroha ca tsi xo toa ë yoyohaina iquia ra —nëa tsi quiha Pablo nëcaniquë prefecto ca Félix qui.

²²Jatsi Pablo nicahax Felíx bamaniquë. Bamaxo jato ja paquëmani quiha. Jabi chahahuacanaiba quinia cahëria ja ini quiha. Jatsi,

—Comandante Lisias jono tsi mia nicatëquëxëquia ra —i quiha Pablo qui ja niquë.

²³Jatsi capitán qui chani Felíx aniquë Pablo ó ja bësono. Jabi jénima Pablo ini quiha. Toá tsi co-coti mëtsa ja ini quiha. Jasca, ja qui shishoti mëtsa jahuë rabëti bo ini quiha mëbixëna.

²⁴Jaquirëquë ichariama ca bari huinocaquë tsi quiha Félix bacaniquë jahuë ahui Drusila ya. Jabi jodio jahuë ahui ini quiha. Bacaxo tsi quiha Pablo ja quënaniquë Jesucristo qui ja chitimini ca nicacasquí na. ²⁵Jia tsi quiha jato qui Pablo chaniniquë. Jatsi Dios mëstë, nohiria bá jato shina mëquihaina, joxëhai ca copi, tihi ca jahuë bo chanijano tsi quiha Félix raquëniquë. Raquëhi tsi,

—Iquë, iquë tia. Cata. Bari huëtsa mia quënatëquëxëquia —i quiha Pablo qui ja niquë.

²⁶Jasca, Pablo quima parata ó ja pasoniquë pë. Ja iqui tsi huëstima tsi quiha Pablo ja quënaniquë ja bëta chaninaxëna.

²⁷Jatsi dos ca año huinocaquë tsi quiha Félix ratiniquë prefecto paxa cato, naa Porcio Festo. Jabi jodiobo ranihuacasquí tsi Pablo ja paquëmayamaniquë rë. Jatsi jari preso xara Pablo chitëniquë.

Festo bësojó tsi Pablo chaninina

25 ¹Jatsi quiha Festo cahëniquë toa maí ca nohiria bo yonaxëna. Prefecto paxa ca ja ini quiha. Tres bari quirëquë Cesarea ja jisbayaniquë Jerusalén qui shishoxëna. ²Toa ja no tsi quiha ja qui bëcaniquë jodioba arati ibo bo, jato chama bo. Pablo qui ja quësocascani quiha. ³Cahëxo tsi quiha Festo ja bënariacaniquë jato ja mëbino, Pablo pasomaha. “Jahari Jerusalén

qui Pablo mi raano” i Festo qui jaca ni quiha, Pablo acatsi na, naa bahí tsi ja bacaxëquë no. ⁴Jama, Festó quëbiniquë:

—Cesareá ca presó xo Pablo ra. Tséquënama. Jahari capaima xo éa. ⁵E bëta mato chama bo bocati xo. Anoma ca pi toa joní aarohano tsi toa ax tsi ja qui ma quësono iquia —nëa tsi quiha Festo nëcaniquë.

⁶Ocho o diez ca bari roha tsi Jerusalén tsi Festo chitëniquë. Jaquirëquë quiha Cesarea qui jahari ja caniquë. Cahëhax huëaquë tsi quiha nohiria bo copiti ja chitahëhuaniquë. Jatsi quiha Pablo ja quënaniquë ja bësojó ja niino. ⁷Jatsi Pablo jisiquiquë tsi quiha ja qui quëtsoniquë bëcanax ca jodiobo. Ja tëamë tsi nii ja icani quiha ja qui quësoxëna. Huëstima ini quiha toa ja quiacanaina ra. ⁸Jatsi quiha chaniti Pablo chitahëhuaniquë:

—Yama tsi xo toa anoma ca é anina ra. Jodioba yoba bo, noba arati xobo-xoboria, noba chama César, tihí cabø pasomaha é ocáhuapistia-yamarianiquë ra —i Festo qui Pablo niquë.

⁹Jatsi quiha jodiobo Festó caxahuacasyama-niquë. Jato ja mëbicasni quiha. Ja tsi xo toa,

—¿Jerusalén qui cacatsai? Toa xo tsi mi qui quësocanaibo nicaxëquia mia copiquí na —i Pablo qui ja niquë.

¹⁰Jatsi Pabló quëbiniquë:

—Anoma ra. Romanoba copiti ití tsi niiquia copihacati. Nëa roha xo tsi éa mi nicaxëti xo iquia. Romanoba jabi quiha. Yama tsi xo toa jodiobo pasomaha é yoyonina ra. Toa cahëriaqui mia. ¹¹Anoma ca pi aarohahi tsi nati copi quima é paxacasyamaquë aquë ra. Jama, mahitsa tsi xo naa é qui naa jodiobo quësohaina iquia. Quiariacani quiha. ¿Jënahuaríaxo naa joni bo qui éa mi ana copihacati? Anoma quiha. Romanoba chama-chamaria jiscasquia. Ea ja copino iquia ra —nëa tsi quiha Festo qui Pablo nëcaniquë.

¹²Jatsi yosibo ya Festo chaninapariniquë Pablo nicahax na. Chaninahax,

—“Romanoba chama-chamaria jiscasquia” ¿i mi a pa? Jatsi ja qui mia raaxëquia mia ja copino ra —i quiha Pablo qui ja niquë.

Rey Agripa bësojó tsi Pablo niinina

¹³Ichariama bari quirëquë rey Agripa, jahuë ahui Berenice, tihí cabø Cesarea qui cahëniquë Festo joihuaxëna. ¹⁴Huëstima ca bari

no shishopama tsi quiha preso xara Pablo ini ca ja nicacaniquë. Festó jato yoani quiha.

—Néá tsi preso xara tsi xo huéstí ca joni, naa Felíx nanëni cato. ¹⁵Jabi Jerusalén qui é shishohi caquë tsi toá ca jodioba arati ibo bo, jato yosibo, tihi cabó é qui bëcaniquë naa joni qui quësocatsi na. Ja namëcasjahuacani quiha pë. ¹⁶Jatsi, “Romanoba jabi ma xo toa nohiria huëtsa bo qui nohiria mëahacahaina namëhacati ra. Jariapari ja qui xaba acacaxëti xo ja qui quësocanaibo bëbochiná tsi ja chaninano. Jasca, jato bësojo xo tsi jamë bax ja quëbipariti xo jaa ri” tihi tsi jato é yoaniquë ra. ¹⁷Jatsi jahari Cesarea qui é bëta ja bëcahitaquë. Jatsi huëaquë jato nicati é chitahëhuahitaquë. E bamayamahitaquë pë. Jatsi Pablo é qui ja bëcahitaquë. ¹⁸Jatsi ja qui quësoti ja chitahëhuacahitaquë ja bësojo xo na. Anoma ca naa joni ani ca nicati ó é pasohitaquë, mahitsa ca jato chani nori. ¹⁹Jato jodioba jabi tahëxo tsi quiha joi ja mëra-mëracahitaquë pë. Tsohuëcara ca, naa Jesu icanai ca yoati tsi quiha ja chaninacahitaquë pa. “Bëso xo” i Pablo ni quiha. ²⁰Jishopë. Ati é cahëyamahitaquë rë. Jatsi, “¿Jerusalén qui cacatsai? Toa xo tsi mia nicaxéquia” i Pablo qui é itaquë. ²¹Jatsi, “Romanoba chama-chamaria jiscasquia. Ea ja copino ra” i é qui ja itaquë pë. Jatsi jahari preso qui toa joni é raahitaquë, noba chama-chamaria qui raaxëna —nëa tsi quiha Agripa qui Festo nëcaniquë.

²²Jatsi,

—Toa joni nicacasquia éa ri —i quiha Festo qui rey Agripa niquë. Jatsi,

—Huëaquë toa joni nicashariqui mia ra —i Agripa qui ja ni quiha.

²³Jatsi huëaquë tsi quiha naquëte-naquëtëria qui Rey Agripa jiconiquë jahuë ahui Berenice ya. Anomaria ini quiha ja jicocanaina. Jato bëta jiconi quiha soldado ba chama bo, yacatá ca chama bo ri. Tihi cabó jicocani quiha Pablo nicaxëna. Jatsi ja jicocaquë tsi quiha Festó Pablo quënaniquë. ²⁴Quënahax tsi quiha,

—Tsayapa, rey Agripá. Néá xo Pablo icanai cato ra. Tsayacahuë joni bá. Naa joni namëcascani quiha jodioba nohiria bo tëquë iquia. Acascani quiha Jerusalén ca jodiobo, naa nëá ca jodiobo ri. “Namëhacati xo” icaní quiha pë. ²⁵Jama, yama tsi xo toa naa joni yoi ca acana iquia. Jia tsi ja qui é nicahitaquë ra; yamaha quiha. Jatsi, “Romanoba chama-chamaria qui mia raaxëquia, mia ja copino ra” i ja qui é itaquë pë, “Romanoba chamá éa copino ra”

i ja itaha iqui na. ²⁶Jatsi jaboqui noba chama-chamaria qui carta
ë quënëti xo pë, yoi ca ja aca ca yoahi na. ¿Jënhuariaxoa raca toa
carta ë quënëna? Ja tsi xo toa mi qui naa joni bëcasquia mi nican
mia ri, rey Agripá. Naa joni pi mi nican tsi tonia tobixëhi quiha
jahuëcara ca ë quënëxëti cato ra. ²⁷Jishopë. Naa joni raacasyama
xo ëa ra, ja qui quësoxoma —nëa tsi quiha rey Agripa qui Festo
nëcaniquë.

Rey Agripa bësojó tsi Pablo chaninina

26 ¹Jatsi quiha,
—Mi chani nicacasquia, Pabló. Mimë bax chanihuë —i
Pablo qui rey Agripa niquë. Jatsi chaniti Pablo chitahëhuaniquë,
jahuë mëquë bo teroxo na.

²—Shoma xo ëa, rey Agripá, ë qui jodiobo quësocani ca
quëbixëna. Anomaria tsi xo toa ë qui ja quësocanaina rë. ³Jasca
jia tsi xo toa ëa mi nicahaina ra, jodioba jabi bo, jato yoba bo,
tihi cabio cahëxëni ca mi nori iqui na. Jatsi jia tsi mi nican. Mi
yosanayamano.

Pablo jabi inina chahahuanox pari

⁴Ea cahëyoicani quiha jodiobo tëquë. Noho maí tsi ë
shinahaniquë. Jasca, Jerusalén tsi ë racapaoniquë. Tihi ca tsi
cahëcani quiha. ⁵Naama, naa siri tsi ëa cahëcani quiha ra.
Jariapari noba arati jabi banahuahai ca fariseobo ë i-ipaoniquë;
naa jodioba jabí-naxëni ca iquiina. Jodioba jabi noixéniria cabio
tsi xo toa maxo ra. ⁶Jama, jaboqui ë qui quësocascani quiha toa
jasca ca maxo pë, “Bësotëquëxëqui nohiria” i ë ai iqui na. Jabi
noba naborëquëbo qui Diós tocana quiha ra. ⁷Jariapari tsi noba
doce ca nohiria maxo bá nican quiha. Jasca, barihani, baquichá,
tihi cató tsi arapama tsi quiha bësotëquëxëti ó pasoqui noa, noqui
ri ra. Jama, toa ó tsi ë pasohai iqui tsi ë qui quësocani quiha
no jimibo rë. Toca xo, taita Agripá. ⁸¿Jënhuariahax, “Nohiria
bësotëquëmayamaxëhi quiha Dios” i jaca na? ¿Jënhuariahax yoi
ca toa ina?

Chahahuacanaibo Pabló tënëmanina

⁹Jabi siri tsi ë qui jia ini quiha Nazarét ca Jesu qui
chitimicanaibo ë yosihaina. ¹⁰Toatiyá tsi ë yoyopaoni quiha

Jerusalén ax na. Toa xo tsi preso qui huéstima ca chahahuacanaibo ë nanëniquë rë. Tocati arati ibobá ëa raani quiha. Jasca, “Namëhacacati xo” i jaca quë tsi quiha ë rani-ranipaoniquë pë, “Acahuë” iquiina. ¹¹Toatiyá tsi quiha ë co-copaoniquë, noba catiti xobó ca chahahuacanaibo mërahi na. Jato ë copicasni quiha. Jasca, Jesucristo quima jato ë casomacasniquë pë. Caxaxëniria ë i-ipaoni quiha toatiyá no. Caxahax carayanaba mai qui jato ë chibaniquë jato achacasquí na.

Pabló chahahuanina

¹²Toatiyá tsi quiha Damasco quirí co-cohi ë iniquë, jato mëracatsi na. Noba arati ibobá ëa raani quiha jato biti, soldado bo ya. Comisión jahëhua ja ini quiha. ¹³Jabi Damasco quinia ca bahí tsi co-copama tsi naipá ca huëa-huëaria, naa bari oquë ca ë jisníquë, Agripá. Matoroco bari ja ini quiha. Ea, noho rabëti bo, tihi cabó tëamé tsi quiha ja huahuaniquë ra. ¹⁴Jatsi mai qui no paquëyoniquë. Paquëxo tsi ë qui chanihai ca joi ë nicaniquë. Noba joí tsi chanijani quiha. “Sauló, Sauló, ¿Jënixo tsi ëa tënëmahai rë? Quiniahüe. Mi têquëmitsa, buéy jamé tahë onëhai jasca cato” i ë qui joi ni quiha. ¹⁵Jatsi ë nicaniquë. “¿Tsohuë ni mia, Ibobá?” Jatsi, Ibobá quëbini quiha: “Jesu xo ëa ra. Ea tënëmaqui mia ra. ¹⁶Joihuë. Niihuë. Mi qui ë jisiquiquë, noho yonati mia manëmacatsi na. Jasca, jaboqui mi jisi ca jahuë bo nohiria bo mi yoaxëno. Jasca, noho Chani nohiria bo mi yoano, naa mia ë jismaxëhai cato. ¹⁷Jasca, mi jimibo, carayanabo, tihi cabó qui mia raaxëquia noho chani mi yoano. Mia pi ja yosicano tsi mia mëbixëquia. ¹⁸Bëco ca xo rë. Jato mi bëpëquëmano ra. Jia tsi tsëmo quima huëa quirí jato mi bësomano. Satanás quima Dios quirí ja bësocano ra. Tocapimino tsi ë qui chitimicaxécani quiha. Jatsi masahacaxéhi quiha jato jocha ra. Diós mëstëhuani ca maxo qui riicaxécani quiha jato ri” nëa tsi ë qui Ibo nëcani quiha.

Jesu chani Pabló nicanina

¹⁹Jabi toca tsi naipá ca Ibo chaniquë tsi “Jo” i ja qui ë niquë. Ja iqui tsi jodiobo, carayanabo, tihi cabó qui ë caniquë jahuë Chani yoahi na, rey Agripá. ²⁰Jariapari tsi Damasco ó cabó qui Cristo Chani ë yoaniquë. Jaquirëquë Jerusalén cabó, Judea maí cabó, carayanabo, tihi cabó qui Cristo Chani ë yoaniquë. “Mato jocha

quima Dios quiri bësocana. Jabi jia ca jayacana, ma chahahuaha ca nohiria bá cahëno ra” i jato qui ë niquë chaníhi na. ²¹Ja quëshpi tsi ë qui jodiobo tsaminiquë pë arati xobo ax na. Ea ja acascani quiha. ²²Jama, toa barí tsi Diós éa mëbiniquë ra. Ea mëbi-mëbiriahi quiha. Ja tsi xo toa xaba jaya xo ëa iquia, rey bo, chama bo, empleado bo, tihi cabó qui jahuë Chani yoati. Jabi Moisés yamabo, Dios Chani yoanish cabó, tihi cabá quënëni ca roha ca yoaquia ra. ²³“Rësoxëti xo noba Xabahamati Ibo” i jaca ni quiha, siri. Jasca, “Rësohax jariapari ca bësotëquëxëhai ca ja ixëti xo. Bësoxo tsi jodiobo, carayanabo, tihi cabó qui xabahamati huëa ja yoaxëti xo” i jaca ni quiha. Jabi toa ja yoacani ca chani yoaquia éa ri ra” —nëa tsi Agripa qui Pablo nëcaniquë.

Cristo qui Agripa Pabló mëpicasnina

²⁴Toca tsi jamë bax chanijano tsi quiha.

—Iquië. Iquië. Yoyoxëni xo mia, Pabló. Mia yoyohuaqui mi tiisi pë —i Pablo qui Festo niquë joi pistiamá no.

²⁵Jatsi Pabló quëbiniquë:

—Yoyoyamahai ca éa xo naa ra, taita Festó. Mia parayamaquia. Jabija tsi xo naa ë yoahana ra. ²⁶Jasca, ë yoaha ca cahëhi quiha rey Agripa ri. ¿Jabija ma ni, rey Agripá? Naa jahuë bo tèquë cahëriaqui mia ra. Bëro tsi nohiria bësojó tsi tocani quiha naa jatiroha cabó. ²⁷Japa mia ti, rey Agripá. ¿Dios Chani chahahuahai mia ri? Tonia chahhuaqui mia iquia —nëa tsi Pablo nëcaniquë.

²⁸Jatsi,

—Huënayamaxëhuë. ¿Tana roha mishni tsi chahahuahai ca éa manëmacatsai pa? —i Pablo qui Agripa niquë.

²⁹Jatsi,

—Jaahuë. Jaboqui, huëaqué ma ni. Jatiroha ca noho joi nicacanaibo éa jascano iquia ra. Nëxati cadena bo roha ja jayamacano —nëa tsi Agripa qui Pablo nëcaniquë.

³⁰Nicahax tsi quiha rey Agripa niiniquë. Jatsi ja bëta niini quiha prefecto, jahuë ahui Berenice, jato bëta tsaho cabó. ³¹Naquëtë huajahax tsi quiha prefecto ya ja chaninaniquë. Jatsi,

—Nayamaxëti xo naa joni ra. Yama tsi xo toa yoi ca ja anina. Jasca, ja paquëmahacaxëti xo ra —i jaca ni quiha chaninahi na.

³²Jatsi,

—Jishopë. Romanoba chama-chamaria pi Pabló jiscasyamarohano tsi jaboqui bëro tsi ja iquë aquë ja paquëmahacahaina rë —i Festo qui quiha Agripa niquë.

27 ¹Jatsi quiha Italia mai qui chama Festo, Agripa, tihi cabá Pablo raacasniquë. Jatsi Pablo, achiquinish ca huëtsa bo, tihi cabo ja mëacaniquë capitán Julio qui. Carayanaba soldado-soldaduria ca maxo obëso ca quiha. ²Jatsi Adramitrio ax johitahax ca barco qui no témahinaniquë Italia mai qui caxëna. Asia mai ó ca rërëti bo quiri capaima noba barco ini quiha. Jasca, no bëta ini quiha Aristarco, naa Tesalónica ax jonish ca carayana ri. ³Riquibaya tsi quiha huëaquë Sidón yaca qui no rërëniquë. Jabi shinajaxëni toa capitán Julio ini quiha. Ja qui jënimá ini quiha toá ca rabëti bo qui Pablo shishohaina, orihuahacati. ⁴Jatsi quiha Sidón no jisbayaniquë. Jisbaya tsi quiha Chipre tésëbë xotoyamahai ca jo no caniquë. Barco bëchá yoshi ini quiha rë. ⁵Tarabihax jisbaya tsi quiha Cilicia, Panfilia, tihi ca mai no huinoniquë. Huinobaya tsi quiha Mira yaca qui no rërëniquë. Licia maí ca yaca ja ini quiha.

⁶Toa xo tsi quiha barco huëtsa capitán biniquë, naa Alejandria mai ax johax cato. Italia mai qui capaima ja ini quiha. Jatsi toa barco qui noqui ja jicomaniquë. ⁷Jisbaya tsi quiha huëstima bari no tsi rëquë no capënинiquë. Bëroma tsi quiha Gnido bësojo qui no cahëniquë. Yoshi iqui tsi rërënama no ini quiha. Anoma yoshi ini quiha, noqui bëchá. Jaha tsi quiha Creta tésëbë xotoyamahai ca jo no caniquë. Oquëri Salmón no huinoni quiha. ⁸Quëníbaya tsi quiha bëroma tsi Rërëti Jia bo qui no rërëniquë, naa Lasea yaca tahë no.

⁹Huëstima ca bari bo no tsi quiha no bamaniquë rë. No capënini quiha. Yota iqui tsi anoma ini quiha no rëquë cahaina. Ja iqui tsi jato Pabló yobaniquë.

¹⁰—Jisa, joni bá. Anoma tsi xo rëquë cahaina. Caapiquí tsi cargo huëstima ca bënoxëqui mato tia. Yoshihuahacaxëhi quiha mato barco ri. Jasca, no nëachimitsa noqui tëquë iquia —nëa tsi Pablo nëcaniquë.

¹¹Jama, Pablo yoba soldado ba capitán nicacasyamaniquë. Ja qui oquë ini quiha toa barco capitán, barco ibo, tihi cabá yoanina.

¹²Jasca, yoi toa rërëti ini quiha chitëti, matsitiyá no. Ja iqui tsi rëquë cacasniquë huëstima cabo.

—¿Canoma ni? Fenicia qui cahëxëqui noa tia —i jaca ni quiha.

Jabi yoshi xotoyamahai ca jo toa rërëti ini quiha, naa Creta tésëbë ó no.

Iané ca yota-yotaria

¹³Jatsi mishni mishni tsi quiha xototsi yoshi niquë. Jénima cati quëscahuaquí tsi quiha barco ancla bo ja xérëcaniquë barco xara janaxëna. Acax tsi quiha Creta ja quënibonacaniquë. ¹⁴Ori pistia roha no cano tsi quiha xoto-xotoriatsi yoshi niquë rë. Yota-yotaria ja ini quiha, naa tèsëbë ax noqui quirí. ¹⁵Jatsi achiquiniquë noba barco rë. Jahari tèsëbë qui canoma no iniquë rë, yoshi bëcha no ini iqui na. Ja iqui tsi no jéneniquë tèsëbë qui cahëti. Rëquë canoma no ini quiha. Jatsi basi noqui yoshiní raaniquë rë. ¹⁶Capama tsi tèsëbë pistia, naa Claudia icanai ca casojó tsi no huinoniquë. Toa jo tsi quiha iriama yoshi xotohai iniquë. Jatsi tëtiapama tsi barco cho ca xérëhacahai ca noti pistia no jicomaniquë. Bëronoma ini quiha no jicomahaina ra. ¹⁷Jicomaxo tsi quiha barco nonamá tsi rispi no raaniquë, jahuë yora nèxaxëna, ja choshiyamano iquish na. Jatsi no raqué-raqueniquë jénë namá ca mixai-mixairia qui, naa Africa mai tahë ca mixai. No toohacasyamani quiha. Ja iqui tsi yoshiní matiti raitiria no botëmaniquë, méri no cayamano. Toca tsi iané tsi noba barco raahacani quiha rë. ¹⁸Noqui choca-chocariá nianiquë. Raquëria ja ini quiha. Choshi-paimaria noba barco ini quiha. Ja iqui tsi huëaquë tsi baquishmari tsi barcó ca carga ia qui no nianiquë huëjéhuaxëna. ¹⁹Jari jasca pi ja ini quiha. Ja iqui tsi huëaquë barco jahuë mishni bo no nianiquë. ²⁰Jasca, huëstima ca bari no tsi bari, huishti bo, tihi cabo no jisyamani quiha. Tsémoria tēquë ja ini quiha. Jasca, janacayamani quiha yoshi xotoxotoriahaina rë. Ja iqui tsi bësoti ó no pasoyamaniquë.

²¹Jasca, huëstima ca bari no tsi no piyamaniquë. Toatiyá tsi joni bo bësojó tsi Pablo niiniquë chanixëna.

—Noho yoba ma nicayamahitaquë pë. Oquë ja iitaha quiha rë Creta no jisbayayamahaina iquia. No jisbayayamarohapino tsi naa carga, barco, tihi cabo yosihuahacayamaquë aquë rë. ²²Jama, raquéyamacana. Chamacahuë iquia ra. Rësoramaxëqui mato ra. Jétëquëxéhi quiha barco roha. ²³Baquichá tsi ë qui jisiquiquë ángel ra, naa Diós raaha ca ángel. Jabi naa Dios tsi xo noho Ibo ra. Ja tsi xo toa ja bax ë yonocohaina. ²⁴E qui naa ángel chaniquë ra. Chanihax, “Raquéyamahuë, Pabló. Carayana ca chama-chamaria bësojó tsi mi niixéti xo. Jasca, mia iqui tsi rësoramaxëhi quiha mi bëta barcó ca joni bo ri. Jato shomahuaxéhi quiha Dios” i ë qui

ángel quë ra. ²⁵Ja iqui tsi chamacana, joni bá. Parayamahi quiha Dios ra. Tocapixëhi quiha ra, ja yoaha jascaria. ²⁶Jama, tësëbë qui noqui niaxëhi quiha yoshini ra —nëa tsi jato qui Pablo nëcaniquë.

²⁷Dos semana no tsi toca tsi no raahacaniquë rë toa Adria icanai ca iané no. Baquichá tsi “Basima xo mai tonia” i marinero bo niquë. ²⁸Jatsi medida jënë qui ja raacaniquë. Treinta y seis ca metros ja ini quiha. Jaquiréquë ori pistia caxo ja tanamatéquëcaniquë. Veintisiete ca metros ja ini quiha. ²⁹Jatsi raquëtsijacaniquë mai maxax qui yoshiní noqui niamitsa iqui na. Jatsi cuatro ca mai achati ancla bo ia qui ja niacaniquë barco chipo jo xo na. Jaquiréquë baquishmari no mana-mananiquë raquëquí na. ³⁰Toatiyá tsi quiha huësti huësti ca marinero bo barco quima paxacasníquë pë. Noti pistia jënë qui botëmapama tsi barco rësó ca ancla huëtsa bo niahí ja bocani quiha noqui parahi na. ³¹Jatsi soldado ba capitán qui Pablo chaniniquë:

—Barcó tsi toa joni bo pi chitëyamano tsi xabahamahacatimaxëni ixëqui mato ra —iquiina.

³²Jatsi soldado bá noti rispichi quëësaniquë. Caquë noti pistia. Paxanoma ja icani quiha.

³³Jatsi huëaticano tsi quiha joni bo Pabló pimacasníquë.

—Dos ca semana no tsi oxayamaqui mato. Jasca, piyamaqui mato.

³⁴Jatsi piparicana iquia. Ma chamanaxëti xo ra. Jasca, yama tsi xo toa rësoxëhaina iquia. Jënimaxëqui mato tëquë ra —nëa tsi quiha joni bo qui Pablo niquë.

³⁵Chanixo tsi quiha Pabló mapari biniquë. Jatsi jatiroha cabo bësojó tsi Dios qui “Gracias” i ja niquë piti quëshpi na. Jatsi xatënaxo tsi ja piniquë. ³⁶Jatsi chamananiquë joni bo Pabló acai ca tsayahax na. Ja picaniquë jato ri. ³⁷Jabi doscientos setenta y seis ca nohiria ini quiha toa barcó no ra. Huëstima no ini quiha. ³⁸Pixo tsi quiha barcó ca jahuë bo ia qui niatsijahuaca-niquë huëjéhuaxëna. Harina trigo bëro ja niacani quiha.

Barco choshinina

³⁹Huëaquë tsi quiha toa mai marinero bá cahëyamaniquë. Tsaya-tsayapama tsi nabiri ca quëmapo jia ca ja jiscaniquë. Toá tsi quiha barco ja rërëhacascani quiha. ⁴⁰Jatsi ancla bo ja quëësacaniquë. Quëësaxo tsi quiha chiyëti ja mëriscaniquë. Mërisxo tsi quiha rëquë ca matiti raiti ja tërocaniquë, quëmapo quiri yoshiní barco

matino iquish na. ⁴¹Jatsi quëmapo quiri capama tsi quiha mixai ja rëtsois-haniquë rë. Mai ja jëtani quiha. Tséquënoma barco ini quiha. Jatsi quiha barco chipo ó ca chocá chosha-choshaniquë. ⁴²Jatsi soldado bá achiquinisch cabot tqué acascaniquë ja paxayamacano iquish na. ⁴³Jama, soldado ba capitán jato jénemaniquë Pablo ja xabahamacasni iqui na. Jatsi jatiroha ca pocati cahëxeni cabot Pabló yobaniquë jénë qui pari biisiti, quëmapo qui cahëti. ⁴⁴Jaquirëquë banahuani quiha tèxë bo. Jihui para bo, quësi mishni bo, tihi cabá tsi mai qui ja nonocani quiha. Toca tsi mai qui no cahëniquë ra. Jénima no iniquë.

Malta icanai cató tsi Pablo inina

28 ¹Jénima tsi quëmapo qui cahëxo tsi quiha Malta toa tésébë quënahacani ca no cahëniquë. ²Jia tsi quiha toá ca nohiria bá noqui shomahuaniquë. No bax chihi ja mapocani quiha, oi, matsu, tihi cabot iqui na. Jia tsi noqui ja joihuacani quiha. ³Jatsi

Barco choshinina

Pabló caro mishni bo topiniquë chihi qui niaxëna. Niajahuano tsi quiha rono huajaniquë jahuë huao iqui na. Pablo mëquë qui ja tsaminiquë rë. ⁴Jatsi Pablo mëquë ronó acha ca toá ca nohiria bá jisniquë. Jisi tsi quiha,

—Tonia ati ibo-iboria tsi xo toa joni ra. Jënë ax ja paxaquë pa. Jama, jaboqui naqui tia, ja copihacaha quëshpi na —i jaca niquë.

⁵Jatsi Pabló jahuë mëquë huishqui-huishquihaniquë rono chihi qui paquëmaxëna. Jénéjahuaquë tsi quiha jénima Pablo iniquë ra. ⁶Baiyamaniquë jahuë mëquënë. Ja rësoyamaniquë. Jama, tocati ó toa nohiria bo pasoni quiha. Ja rësoyamaquë tsi quiha shina huëtsa nohiria bá biniquë. Shinahax,

—Tonia dios tsi xo toa joni ra —itsi jaca niquë.

⁷Jabi no rërëni ca basima tsi quiha toa tésëbë ca chama racani quiha, naa Publio icanai cato. Noqui joi ja amaniquë jahuë xobó tsi no chitëno. Tres ca bari no tsi noqui ja orihuani quiha.

⁸Jabi oxatí tsi Publio jahëpa iniquë, iquihi na. Jasca, chixojani quiha. Jatsi jahuë jahëpa Pablo jisi caniquë. Cahax jahá tsi jahuë mëquë janahax tsi quiha ja bax ja bëhoxníquë. Jahuë jahëpa ja jénimahuaniquë. ⁹Ocapijaquë tsi quiha tésëbë ca iquicanaibo, isicanaibo, tihi cabø bëcaniquë jato ri. Ja jénimahuahacacani quiha. ¹⁰Jatsi noqui jahuëmishni bo ja acaniquë noqui shomahuacasquí na. Jasca, noqui piti ja acaniquë, barco qui no jiconiquë no. No pibonahai ca noqui ja acani quiha.

Roma yaca qui Pablo canina

¹¹Tres oxë quirëquë barcó tsi, naa matsitiyá tsi toá ca chitënish ca barcó tsi no jisbayaniquë. Alejandriá ca barco quiha. Jahuë rëpatí tsi quiha Castor, Pólux, tihi ca icanai ca dios jaria ca jisti bo ja jayani quiha. ¹²Jisbaya tsi quiha Siracusa qui no rërëniquë. Toá tsi tres ca bari no chitëni quiha. ¹³Riquibaya tsi no quënicananiquë Regio icanai ca qui. Toá tsi no rërëniquë. Huëaquë tsi quiha yota pistia iniquë. Jisbaya tsi dos bari tsi quiha Puteoli yaca qui no caheníquë. ¹⁴Toá ca xatë bo no bëchaniquë. Noqui joi ja amacaniquë jato bëta no chitëno. Huësti ca semana raahax no catëquëniquë Roma qui. ¹⁵Jatsi no johai ca yoati tsi Romá ca xatë bá nicani quiha. Nicahax tsi quiha Foro de Apio, naa Tres Tabernas icanai ca qui ja bocani quiha, toa xo tsi noqui manaxëna. Jato bëchahax tsi “Gracias” i Dios qui Pablo niquë ranihi na. Jaha tsi ja

chamaniquë. ¹⁶Jatsi Roma qui no cahëquë tsi quiha preso obëso ca qui capitán achiquinish cabo mëaniquë. Jama, ja qui jia ini quiha toa jahuë iti yoi ó tsi Pablo chitéhaina jamë no. Jatsi huësti ca soldado capitán jananiquë Pablo ó bësoti.

Roma xo tsi Dios Chani Pabló yoanina

¹⁷Tres ca bari quiréquë jodioba rëquéninicanaibo Pabló quënaniquë, jato bëta tsi chaninaxëna. Ja bëcaquë tsi quiha Pablo nëcaniquë:

—Jisa, ébë xatë bá. Jerusalén ca ëa ja achacaniquë, mahitsa. Jaquiréquë quiha Romanobo qui è mëahacaniquë pë, ëa ja copicano. Nicacahuë. Yama tsi xo toa noba jimibo, noba naboréquëba jabi bo, tihi cabو pasomaha è anina iquia. ¹⁸Jia tsi quiha toa Romanobá ëa nica-nicaniquë. Nicaxo tsi quiha ëa ja paquëmacascaniquë. Yama ini quiha toa yoi ca è anina iquia, naa namëti copi quëshpi na. ¹⁹Jama, è qui caxaniquë toá ca jodiobo. Jato qui yoi ini quiha toa ëa ja paquëmacanaina. Ja iqui tsi “Romanoba Chama-chamariá ëa copino ra” i toá ca chama bo qui è niquë. Jishopë, noho jimibo qui quësocasyamahai ca ëa xo naa ra. ²⁰Ja tsi xo toa mato è quënaquë mato bëta chaninaxëna. Noqui Israél cabá jaha pasohai ca iqui tsi naa cadená tsi nëxë xo ëa rë — nëa tsi yosibo qui Pablo nëcaniquë.

²¹Jatsi ja quëbicaniquë:

—Jodio maí ca carta biyamaqui noa mia yoati na. Jasca, toa nahax ca bëcanish ca xatë bo tsi xo toa chani yama mia yoati na. Yama tsi xo toa mia pasomaha ca chani nëá no. ²²Mi shina nicacasqui noa ra. Naa maxo paxa ca pasomaha chanicaní quiha nohiria tëquë iqui noa, jatircha ca iti ó no —nëa tsi Pablo qui ja nëcacaniquë.

²³Jatsi huësti bari ja iticaniquë Pablo ya chaninatëquëxëna. Toa barí tsi quiha misco ini quiha toa Pablo xobo qui bëcanish cabø. Baquishmarí tsi chitahëhax Pablo chanibahinaniquë. Chanixo tsi quiha Diós nohiria otocatsai ca ja bërohuaniquë. Jasca, Quënëhacanish cabá tsi Xabahamati Ibo Jesu ini ca ja jismani quiha. Naama tsi quiha ja chaniniquë, naa jatiroha ca bari. ²⁴Jatsi huësti huësti cabø qui jia Pabló yoani ca ini quiha; tëxë bo qui yoi quiha. ²⁵Jaha tsi mapëxnani quiha toá ca jodiobo, Pabló yoani ca nicahax na. Ja bocanox pari no tsi Pablo nëcaniquë:

—Anomaria tsi xo toa Espíritu Santó yoanina iquia, naa Isaías yamabá quënëni cató tsi ja chaniniquë no. Ja nëcani quiha:

26 “Naa nohiria bo qui chanihi cata.

Chanihax,

‘Cahëxoma tsi Dios Chani nicaqui mato pë.

Jisxoma tsi tsaya-tsayaqui mato pë’ ihuë.

27 Quëstoria tsi xo naa nohiria ba shinana iquia.

Nicacasyamahi quiha jato pahoqui.

Bëtsiniquicaní quiha jabija ca ja jiscamitsa iqui na.

Jabija ca nicacasyama ca xo.

Quiniacani quiha pë, jato shinaná cahëyamano.

Tocacani quiha ra, Dios quirí bësocasyamahi na.

Bësopijacano tsi jato ë jënimahuaquë aniquë iquia”

i Espíritu Santo ni quiha. **28** Jaha tsi ma cahëyoino ra. Jaboqui rohari tsi carayanabo qui raahacahi quiha Dios xabahamati Chani iquia. Toa Chani nicacaxëcaní quiha iquia —nëa tsi jato qui Pablo nëcaniquë.

29 Tihi ca tsi Pablo yoaquë tsi quiha ja jisbayacaniquë. Jisbaya tsi ja chaninabëquicaniquë jahuë chani yoati na.

30 Jaquirëquë dos ca xëni no tsi Roma yacatá tsi Pablo chitëniquë, jahuë xobó no. Xobo alquilada quiha. Toa xo tsi jatiroha ca ja qui shishocanaibo ja joihuaniquë. **31** Toa xo tsi Diós nohiria bo otohaina, Ibo Jesucristo, tihi cabó ja tiisimaniquë raquëxoma. Yama ini quiha toa jahuë chani jënëmahai cato.

La Carta Del Apostol San Pablo a Los Romanos

Romá ca iglesia qui Pabló quënënina

1 ¹Pablo, naa Jesucristo yonati tsi xo naa carta quënähai cato. Jabi ē quënähacaniquë, Dios Chani chitahëhuati ibo iti. Diós ēa biniquë jahuë Chani jia ca nohiria yoati.

²Jabi siri tsi “Noho Baquë mai qui raaxëquia” i Dios ni quiha. Jabi Dios tocani quiha Quënëhacanish cabó ó no. ³Jatsi maí tsi jahuë Baquë Jesu coniquë ra. Cohi tsi chama David yamaba chahitaxocobo ja iniquë. ⁴Jascaria, Dios Baquë ja iniquë jaa ri. Dios mëstëxëni ca jabi yoi ja jayani quiha. Jabi Dios Baquë chamaxëni ca ja iqui ca jismahacani quiha, rësonish cabó quima ja térohacani cató no. Jabi noba Ibo tsi xo naa Jesucristo ra. ⁵Noqui ja noiniquë. Noixo tsi quiha jahuë Chani chitahëhuati ibo bo noqui ja manëmaniquë. Jatsi jatiroha ca maí ca nohiria, naa carayanabo qui noqui ja raaniquë, jahuë Chani yoati. Ja chahahuacano jato ri. Chahahuaxo tsi jahuë yoba nicacaxécani quiha jato ri. ⁶Jabi mato Romá cabó quënähacaniquë mato ri, Jesucristó-na bo iti.

⁷Japi mato qui, naa Roma yacatá cabó qui naa carta raaquia ra. Mato noihi quiha Dios. Noixo tsi mato ja quënäniquë jahuë nohiria iti. Noba Jahëpa Dios, noba Ibo Jesucristo, tihi cabá mato noino. Mato ja bëpasimacano ra.

Romá ca chahahuacanaibo Pabló jiscasnina

⁸Jariapari tsi mato quëshpi tsi noho Dios qui “Gracias” iquia ra, ma chahahuani ca jatiroha ca maí ca nohiria bá nicani quëshpi

na. ⁹Jabi mato bax ë bëhoxrohahai ca cahéhi quiha Dios ra. Jabi naa Dios bax yonocoriaquia noho coshi tēquétá no, jahuë Baqué Chani yoahi na. ¹⁰Bëhoxquí tsi Dios nica-nicarohaquia, mato qui shishoti xaba ë qui ja ano ra. ¹¹Mato jiscasquia ra, mato mëbixëna. E qui Diós ani ca tiisi mato bëta xatënacasquia. Jasca, mato chamahuacasquia. Jabi jaha ë quééhai ca tsi xo toa ra. ¹²No mëbinabëequiti xo. Jabi aranabëquipinono tsi chamahuahacaxëquia ra. Jascaria, chamahuahacaxëqui mato ri. Toca tsi shomahuahacaxëqui noa, noqui tēquéta.

¹³Jabi huéstima tsi xo mato qui ë cacasnina ra, ëbë xatë bá. Canoma ë iniquë rë, yaca huëtsa bo qui ë raahacani iqui na. Jabi mato yaca Roma xo tsi Cristo qui nohiria ë bëbocasníquë, carayanaba yaca huëtsa bo xo ë ani jascaria. ¹⁴Jabi carayanabo, nohiria huëtsa bo, tihí cabø ë mëbixëti xo. Escuela tiisi jaya cabø, escuela tiisi jayama cabø, tihí cabø ri ë mëbixëti quiha. ¹⁵Japi, mato Romá ca nohiria qui Cristo Chani jia ca yoacasquia ra.

Chama jaya xo Cristo Chani jia cato

¹⁶Jabi Cristo Chani qui rabiyamaquia yoaxëna. Dios chama jaya xo ra, chahahuacanaibo tēquë xabahamati. Jariapari tsi quiha naa Chaní tsi jodiobo xabahamahacaniquë ra. Jaboqui tsi xabahamahacahi quiha carayanabo ri jahá no. ¹⁷Mëstéhuahacati quinia noqui yoahi quiha naa chani ra, naa “Jahuë Cristo qui no chitimixëti xo” iquiina. Jaroha ca xabahamati quinia tsi xo naa no chahahuahai cató no, naa Quénëhacanish cabá yoahai jascaria. Jabi “Bëso-bësopaoxëhi quiha chahahuahai cato” ii quiha.

Jochahuaxëni cabø qui caxa xo Dios

¹⁸Jabi jochahuaxëni cabø, yoi ca acanaibo, tihí cabø qui caxa xo naipá ca Dios ra. Ja qui anomá xo ja yoyocanaina. Ja yoyocanai cató tsi Dios Chani yoi ca quëtiacani quiha pë, jabija ca Chani nohiria bá cahëyamano iquish na. ¹⁹Jatsi jato qui caxa xo Dios, jato qui bëroria tsi Dios cahëti quinia ini quëshpi na. Jabi Dios tiisi jaya ca xo nohiria bo tēquë, jato shina qui naa tiisi nanëhacani iqui na. ²⁰Siri tsi, naa noba mai nëhohuähacanitiya rohari tsi jato qui bëroria Dios ini quiha, naa Dios jisnoma ca jabi. Ja nëhohuani cató tsi jahuë oquë-oquëpaohai ca chama, jahuë mana ca jabi, tihí cabø jato qui bëroria ini quiha

ra. Jatsi ɿjénahuariahax raca “Dios cahëti mëtsama xo noa rë” i jaca na? ²¹Dios ja iqui ca ja chahahuayamacaniquë rë, ja cahëcaquë ri. Ja qui “Gracias” iyama jaca niquë rë. Jama, mahitsa ca jahuë bo quiri jato shina bësoniquë rë. Jatsi jato shina bo tsémohuahacaniquë. ²²“Tiisi xo noa ra” i jaca ni quiha, cahëtimaxëniria cabo jaca nori. ²³Jatsi noba résotimaxëni ca Dios oquë ja niacaniquë pë, jato arati jahuë huëtsa bo qui araxëna. Mahitsa ja icani quiha. Japi résohai ca joni jaria bo qui aratsijacaniquë rë. Isa bo, yohina bo, chaxpa bo, rono bo, tihi ca jaria bo qui aratsijacani quiha rë.

²⁴Japi Diós jato niabërianiquë, jato shina jaha quëéhai ca jahuë bo ja acano. Jatsi Diós jato nianiquë yoixëni ca jocha ja acano, jato yora bo ja yoshihuacano. ²⁵Dios jabija ca jabi ja rarinamacaniquë pë, mahitsa ca jahuë bo quëshpi na. Diós nëhohuaní ca jahuë bo, naa isa bo, jihui bo, rono bo, tihi cabo qui aratsijacaniquë pë. Dios, naa noqui Nëhohuanish ca qui arayamatsi quiha jacaniquë ra. Jama, noqui Nëhohuanish ca Dios roha no oquë-oquëhuapaoxëti xo ra.

²⁶Jabi ja tsi xo toa Diós jato niabërianiquë, jaha ja quëécanai ca jahuë yoixëni cabo tëquë ja acano. Jatsi quiha ja yoyocaniquë. Jato noma jabi jia ca yoxa bá nianiquë pë, yoxa huëtsa bo ya jobonaxëna. ²⁷Tocaniquë joni bo ri. Jato noma jabi jia ca ja niacaniquë jato ri, jato huëtsa ya jobonaxëna. Bérabixëni ca jahuë bo ja i-ibëquinacani quiha pë. Toca tsi jato yora bo yoshihuacani quiha ra, ja acanai ca jocha iqui na. Jato copi tsi xo toa ra.

²⁸Jasca, Dios ja cahëcasyamacaniquë pë. Japi Diós jato niabërianiquë, yoixëni ca shina ja jayacano, anomá ca jahuë bo ati. ²⁹Jatsi jatiroha ca anomá ca jahuë bo, jocha bo, tihi cabo ja ariacascaniquë. Anini quiha ja yoyocanaina rë. Parata ó ja quëécani quiha. Nohiria qui ja caxacani quiha. Ransomisxëni cabo, ati ibo bo, tihi cabo ja manëcani quiha. Iquinaxëni cabo, paramisxëni cabo, caxaxëniria cabo, ranimisxëni cabo, tihi cabo ja manëcani quiha rë. ³⁰Jasca, huëtsa bo ja ocahuacani quiha. Dios qui caxaxëniria ja icani quiha. Jamë shinamisxëni, jamë oquëhuamisxëni cabo ja icani quiha. Jasca, jocha paxa cabo ja chitahëhuacani quiha. Jasca, jato nabo qui nicamisxëni cabo ja icani quiha. Tihi ca tsi ja acaniquë yoyoquí na. ³¹Jabi

cahëtimaxëni cabo xo naa bo ra. Quiacani quiha pë. Jato chani jatihuayamacani quiha pë. Jasca, nohiria noiti cahëyamacani quiha pë. ³²Jabi “Rësopaimaria xo tocacanaibo” ii quiha Dios yoba ra. Jama, Dios yoba cahëqui ri tsi jari toca ca jocha acani quiha pë. Jasca, nohiria huëtsa bo pi jochano tsi “Jëníma tsi xo ma acaina” icani quiha pë.

Nohiria bo copixëhi quiha Dios

2 ¹“Toca ca jochahuaxëni ca carayanabo jasca ma xo noa ra” ¿ii ni mato sa? Jato jascaria xo mato ri iquia ra. “Copihacaxëti xo toca ca jochacanaibo” iipihi tsi mamë yoati tsi chaniqui mato ra, jasca ca jahuë bo ma acai quëshpi na. ²Mëstë tsi xo jochacanaibo Diós copihaina ra. Jochayamahi quiha jato copihi na. ³¿Jahuë shinacanai? ¿Jënahuariahax raca tocacanai ca nohiria qui ma quësona, jasca ca jocha ma aquë no mato ri? Tocapihi tsi ¿jënahuariahax raca Diós copihai ca quima ma paxana? ⁴Tonia Diós mato shomahuahai ca cahëyamaqui mato tia. Mato qui caxahuëniyamahi quiha ra. Mato qui yosanahuëniyamahi quiha. Jasca, ja noihai cató tsi jocha quima mato casomacatsi quiha ra. Jatsi ¿jënahuariahax, “Yoi xo toa Diós acaina” i ma na? ⁵Quiniacaxëcahuë. Maxax jascaria xo mato rë. Mato jocha quima pi ja quiri ma bësoyamano tsi oquënaxëhi quiha Dios mato qui caxahaina iquia. Jabi tsëquëxëhi quiha Dios caxahai ca bari ra. Toa barí tsi jocha quëshpi tsi jahuë mëstë ca copi jismaxëhi quiha. ⁶Jatsi jatiroha ca nohiria bo copixëhi quiha ja acanai ca quëshpi na. ⁷Yosaxoma jia ca acanaibo, Dios oquë ó quëecanaibo, bëso-bësopaocascañaibo, tihi cabos bëso-bësopaomaxëhi quiha. ⁸Jama, jamë shinamisxëni cabos, jahuë yoba nicamisxëni cabos, naa yoi ca acanaibo, tihi cabos qui caxariaxëhi quiha Dios. Anomariaxëhi quiha jato ja copihaina ra. ⁹Tënë-tënëcaxëcani quiha yoi ca acanaibo tëquë. Anomariaxëhi quiha jato cohuë ra. Copihacaxëti xo jodiobo. Copihacaxëti xo carayanabo ri. ¹⁰Jama, oquëhuahacaxëti xo jia ca acanaibo tëquë. Oquëhuahacaxëti quiha jia ca acai ca jodiobo. Oquëhuahacaxëti quiha carayanabo ri. Jato oquëhuaxëhi quiha Dios ra. Jatsi rani tsi racacaxëcani quiha. ¹¹Jabi mëstë tsi xo Diós nohiria copihaina ra. Ja qui jaharisi tsi xo nohiria bo tëquë.

Mëstë tsi xo Diós copihaina

¹²Jochacanaibo tēquë copixëhi quiha Dios ra. Carayanabo, naa Diós quënëni ca yoba jayamacabo pi jochano tsi jato ri copixëhi quiha Dios. Jasca, jodiobo, naa Dios yoba jaya cabo pi jochano tsi jato ri copixëhi quiha Dios. ¹³Jabi Dios bësojó tsi mëstëhuahacayamaxëhi quiha jodiobo, Dios yoba ja jayacanai ca iqui na ra. Jama, Dios yoba ja nicaxëti ca xo mëstëhuahacaxëna. ¹⁴Carayanabo tsayacahuë. ¿Moisés yoba jayacahi ni? Mëquëya ca xo rë. Jama, ja acanai cató tsi Dios yoba nicacani quiha jato ri pa. Jia ca ati cahëcani quiha, Dios yoba ja jayamacauë ri. ¹⁵Jabi jato shina ó tsi Dios yoba quënëhacani quiha, jia ca ati ja cahëyoicanai ca quëshpi na. Jia ca ati jato yobahi quiha jato shinana. Jasca, anoma ca pi ja acano tsi jato qui quësohi quiha jato shinana. Jama, jia ca pi ja acano tsi jato qui quësoyamahi quiha. ¹⁶Jabi tséquëxëhi quiha jaroha ca bari ra. Toa barí tsi jahuë Jesucristó tsi nohiria bo tēquë copixëhi quiha Dios. Mato shina ó ca bërohuahama ca jahuë bo, naa ma shinahaina, jonë ca ma acanaina, tihi cabو copixëhi quiha ra. Jabi tocaxëhi quiha Dios, è yoahai jascaria.

Moisés yoba jaya xo jodiobo

¹⁷¿Japa mato tsa ni? “Jodiobo xo noa. Moisés yoba qui chitimiqui noa. Oquë xo noba Dios” ¿tihi ca tsi i-iyamacanai? ¹⁸Jasca, “Dios shina cahëriaqui noa” iqui mato. Dios yoba ma tiisimahacani iqui tsi jia ca ati cahëyoiqui mato iquia. ¹⁹“Bëco cabø mëpiti mëtsa xo noa. Tsémó cabø bax huëa xo noa” iqui mato pë. ²⁰Jasca, “Cahëyamacanaibo, shinapayo bo, tihi cabø Dios jahuë bo tiisimati mëtsa xo noa” tihi ca tsi iqui mato, Quënëhacanish cabø ma jaya iqui na. Jayaquí tsi tiisi tēquë, jabija ca tiisi, tihi cabø cahëti mëtsa xo mato ra. ²¹Jabija. Carayanabo tiisimati cahëqui mato iquia. Jama, tiisimaquí tsi ¿jénahuariaxo raca mato yoba yoi nicayamayamacanai? Tiisimahi tsi “Yomayamacahuë” iqui mato; jama, ¿yomayamayamacanai? ²²“Anoma tsi xo joni huëtsá ahui bichiina” iqui mato; jama, ¿tocayamayamacanai? “Mahitsa ca dios bo qui arayamacahuë” iqui mato; jama, ¿jato arati xobó ca jahuë bo yomayamayamacanai? ²³“Jia tsi xo Dios yoba” iqui mato; jama, jahuë yoba nicayamaqui mato pë. Nicayamaquí tsi Dios quiahuaqui mato pë. ²⁴Jascaria tsi, mato jabi yoi ca tahëxo tsi Dios janë ocahuacani quiha carayanabo rë, naa Quënëhacanish cabá yoani jascaria.

¿Tsohuë ni toa jodiobo jabija cato?

25 Jabi jénima tsi xo jodiobo iquiina, Dios yoba ma nicaquë no. Jama, Dios yoba pi nicayamahi tsi Dios cahéyamahai ca carayanabo jascaria xo mato iquia. 26 Jabi Dios yoba pi carayanabá nicanco tsi ¿jato shomahuayama-yamaxéhi ni Dios? ¿Jahuë baqué yoi bo jato manémayamayamaxéhi ni, naa jodiobo ja bini jascaria? 27 Jatsi Dios cahéyamanish ca carayanabá tsi quésohacaxéqui mato jodiobo iquia. Mato ti tsi xo toa Dios yoba jayanish cabo ra. Jasca, mato ti tsi xo toa jibirishati jabi jayanish cabo. Dios tiisi jaya xo mato ra. Japi, quésohacaxéqui mato ra, Dios yoba nicayamahai ca ma nori iqui na. 28 Tobi quiha mato jodioba jabi bo. Jasca, tobi quiha mato jibirishati jabi. Jama, Dios jabija ca nohiria ma xo mato, mato jodioba jabi bo iqui na. 29 Jama, judio yoi bo, naa Dios jabija ca baqué bo tsi xo toa Dios jabi paxa ca jaya cabo ra. Espíritu Santó tsi jato shina bo rarinamahacani quiha, Moisés yoba nicaxoma. Jabi paxa ca jaya ca nohiria qui ranihi quiha Dios; chahahuayamacanaibo qui nomari.

3 ¹Ma chahahuahai cató pi jahuë nohiria yoi bo Diós mato manémamo tsi “Mahitsa tsi xo jodiobo no iquiina rë” ¿ii ni mato sa? Jasca, “Mahitsa tsi xo noba jibirishati jabi rë” ¿ii ni mato sa? ²Mahitsa ma xo ra. Jénima tsi xo jodiobo iquiina. ¿Carayanabo oquë tsi noqui jodiobo Diós shomahuayamayamani? Jariapari tsi quiha jahuë chani jodiobo qui Diós ani quiha. ³Jama, toa chani noba naboréquëbá nicacasyamani quiha rë. Dios quima ja casocano ri tsi quiha jari jato shomahuaxéqui Dios, “Mato shomahuaxéquia” i ja ni quéshpi na. ⁴Parayamahi quiha. Jabi joni bá jato chani jatihuayamamitsa, quiacanaibo jaca nori iqui na. Jama xo Dios; jahuë chani jatihuahi quiha. Quiayamahi quiha. Jabi toca xo Dios ii quiha Quënëhacanish cabo:

“Jabija ca chaniquí mia, Diós, chanihi na.

Mi qui nohiria quésono tsi jato bëboxéqui mia” ii quiha.

⁵ Jabi yoi ca no acai cató pi Dios mëstë jismahacano tsi ¿jénixéhi ni noa? “Anoma tsi xo Diós acaina pë, noba jocha quéshpi noqui ja copiquë no” ¿ixéhi ni noa pa? ⁶Tocanoma quiha. Mëstë xo Dios ra. Mëstë iyamarohapiquí tsi ¿jénahuariaxo raca jato jocha quéshpi nohiria Diós copina? Jocha matarayamahi quiha. Ja copihacati xo ra. ⁷Jasca, tobi quiha yoyohai ca nohiria huëtsa bo.

“Jénima tsi xo no quiahaina” icani quiha pë. “No quiano tsi oquë tsi jisiquixëhi quiha Dios parayamahai ca jabi-jabiria. Jatsi toca pi Dios no oquëhuano tsi Ʉjénahuariaxo jochacanaibo noqui ja tocana?” icani quiha pë. ⁸Anoma tsi xo toca ca chanicanaina ra. “¿Yoi ca ai canomani, Diós noqui shomahuano?” iqui jascaria tsi xo toca ca chani pë. Anoma tsi xo toca ca ma shinahaina iquia. Jabi tobi quiha toa éa ranixëni cabo rë. “Toca tsi chaniqui Pablo” icani quiha mato ó ca huësti huësti cabو pë. Tocayamaquia ra. Tënëtiya qui raahacacaxëcahi quiha tocacanaibo ra.

Jochaqué jatiroha cabo

⁹Jatsi, Ʉjénixëhi ni noa jodiobo yoati na? ¿Carayanabo oquë ma ni noqui jodiobo? Oquë ma xo noa ra. Jochahi quiha jatiroha ca nohiria bo. Jochahi quiha jodiobo. Jochahi quiha carayanabo ri. Jabi jochacanaibo nohiria bo tëquë nori é jismaqué ra. ¹⁰Toca tsi nohiria yoati tsi chanihi quiha Quënëhacanish cabو ri. Nëcahi quiha:

“Yama tsi xo mëstëxëni cato; yama ra.

¹¹ Yama tsi xo jabija ca cahëhai cato rë.

Yama tsi xo Dios mërahai cato rë.

¹² Dios quima casoniquë jatiroha cabo; janyama bocani quiha jato tëquëta.

Jasca, yama tsi xo jia ca acai cato; yama ra.

¹³ Jasca, anoma tsi xo nohiria chanihaina, nami pisi jascaria. Jato chaní tsi quiacani quiha pë.

Rono ba veneno jascaria tsi xo toa ja chanicanaina ra.

¹⁴ Jasca, yoixëni ca caxa ca chani icani quiha.

¹⁵ Jasca, mahitsa nohiria acascani quiha.

¹⁶ Jahuënia ja bocanai cató tsi tënëhi quiha nohiria bo rë jato tahëxo na.

¹⁷ Jasca, nohiria ya rabënatí cahëyamacani quiha pë.

¹⁸ Jasca, Dios qui raquëyamacani quiha ra” tihi ca tsi ii quiha.

Jabi nëca tsi chanihi quiha Quënëhacanish cabو jato yoati na ra.

¹⁹ Jabi jodiobo qui naa yoba-yobaria acacaniquë ra. Jato yoba yoi tsi xo naa ra. Jato qui Diós ani quiha. Jato qui chanihi quiha naa yoba, jato pasimaxëna. Japi, Ʉjénahuariahx “Jocha yama xo noa” i jaca na? Jasca, Dios copi bicaxëcani quiha carayanabo ri, naa nohiria bo tëquë. Paxayamacaxëcani quiha. ²⁰Japi Moisés yoba no nicahai cató tsi mëstëhuahacatimaxëni xo noa, Dios bësojó no. Jama, Dios yobá tsi noba jocha cahëqui noa ra. Toca tsi jocha noqui cahëmahí quiha Dios.

Dios tsi xo toa noqui mëstëhuahaina

21 Jabi jaboqui quinia huëtsa noqui jismahi quiha Dios, mëstëhuahacati. Moisés yoba bo no nicahai cató tsi jaboqui noqui biyamahi quiha ra. Jama, siri tsi naa mëstëhuahacati quinia paxa ca Quénëhacanish cabو, Dios Chani yoanish cabو, tihi cabá yoapaoni quiha. **22** Jaboqui nohiria bo tēquë, naa jahuë Jesucristo qui chitimicanaibo bichi quiha. Ja qui ja chitimicano tsi jato mëstëhuahi quiha. Jatsi jaboqui Dios qui jaharisi tsi xo nohiria bo tēquë. Yama tsi xo oquë cato ra. **23** Jochaqué jatiroha cabو ra, naa jodiobo carayanabo tēquë. Dios jabi narisqui noa rë. **24** Jaboqui ja noihai cató tsi noqui tēquë mëstëhuahi quiha Dios. Copiyama tsi xo toa no bax ja anina. Jocha quima noqui Diós paquémangué jahuë Cristo ini cató no. **25** Diós jahuë Baquë ani quiha, nohiria bo bax nati. Noba jocha quëshpi ja nani quiha. Ja tocani quiha, ja qui no chitimihai cató tsi noba jocha masahacano iquish na. Toca tsi ja mëstë ca copihai ca Diós noqui jismaniqué ra. Jabi siri tsi nohiria ba jocha copiyamahacani quiha. **26** Jama, jaboqui ja mëstë ca copihai ca noqui jismacatsi quiha. Jariapari mëstë ja iquiina, jatsi jahuë Jesu qui chitimicanaibo ja mëstëhuahaina, tihi cabو tsi noqui cahëmacatsi quiha Dios jaboqui.

27 Japi toca tsi Diós noqui mëstëhuano tsi ɿjénahuariahax “Jia tsi xo no acaina” i no na? Jasca, Moisés yobá pi Diós noqui xabahamarohano tsi “Jia tsi xo no acaina” iti mëtsa no iquë aquë pë. Jama, jahuë Baquë qui no chitimihai cató tsi noqui xabahamahi quiha. **28** Jarohari tsi Dios bësojó mëstëhuahacaxëhi quiha nohiria ra, Cristo qui ja chitimicaquë no, Moisés yoba ja nicacanai cató nomari.

29 Ja tsi xo toa nohiria bo tēquë, naa jodiobo, carayanabo, tihi cabو bichi quiha Dios jasca ca quiniá no. Jatiroha ca nohiria ba Dios tsi xo naa Dios. **30** Jabi huësti Dios roha tsi xo ra. Jasca, huësti roha tsi xo Diós nohiria xabahamati quinia. Jodiobo, carayanabo tēquë, tihi cabо xabahamahi quiha, jahuë Baquë qui ja chitimicaquë no. **31** Jatsi, ɿDios yoba quëyohi ni noa, “No chitimihai cató tsi noqui xabahamahi quiha Dios” i no quë no? Ayamaqui noa. “Jëníma tsi xo Dios yoba” iqui noa ra.

Dios qui Abraham chitiminina

4 ¹Jaboqui tsi Abraham yamabo, naa noqui jodioba rëquéyamabo yoati tsi mato yoapariquia. ²Jabi jia tsi xo toa Abrahám anina. Jama, ja ani ca iqui tsi mëstéhuahaca-rohapihi tsi “Jénima xo éa ra” iti mëtsa ja iquë aniquë ra. Jama, Dios bësojo xo tsi jamë ocahuati mëtsama ja ini quiha. ³Quënëhacanish cabo qui no tsayano. “Dios qui Abraham chitiminiquë” ii quiha. “Toca tsi mësté ja tocahacaniquë” ii quiha.

⁴Jatsi shinaparicana. Copihacaxëhi quiha yonocohai cato. Parata ja qui ahi quiha jahuë chama, jahuë yonoco quëshpi na. Mahitsa toa copi biyamahi quiha. ⁵Jama, mahitsa noqui bichi quiha Dios ra. Dios qui iriama tsi xo toa jodioba yoba no acaina. No acai cató tsi xabahamahacatimaxëni xo noa. Jama, mëquëya ca jochahuaxëni ca bichi quiha, ja qui no chitimiquë no. Mësté no tocahacati xo ja qui no chitimihai ca tahëxo na. ⁶Japi “Ranihi quiha toa nohiria” i David yamabo ni quiha, copixoma tsi mësté toa joni Diós tocani quëshpi na. Jabi nëca tsi naa ranihai ca joni yoati tsi David yamabá quënëniquë:

⁷“Mato jocha Diós masano tsi mato jocha niahacano tsi raniraniqui mato.

⁸Jahuë libro ó tsi mato jocha Ibobá quënëyamano tsi raniraniqui mato ra”
i David yamabo ni quiha.

⁹¿Jabi tsohuë ni naa ranicanaibo? ¿Jodiobo roha ma ni naa nëca ca ranicanaibo pa? ¿Jabi nëca tsi raniyamayamacahi ni carayanabo ri? Jabi jariapari tsi quiha Dios qui Abraham chitiminiquë. Jaquirëqué ja chitimihai ca tahëxo tsi quiha mësté Diós Abraham tocaniquë. ¹⁰Jabi, ¿jénino tsi mësté Diós Abraham tocani? Ja jibirishahacanox pari no tsi quiha Diós shomahuaniquë ra. ¹¹Jariapari tsi quiha Dios qui Abraham chitiminiquë. Jaquirëqué jibirishati jabi ja biniquë, ja chitimihai ca tahëxo Diós bini ca jismati. Japi nëca tsi Abraham xocobo yoi bo manëhi quiha carayanabo ri, naa Dios qui ja chitimicaquë no. Ja chitimicanai ca tahëxo tsi jato ri bichi quiha Dios, jibirishati jabi tahëxo ja nomari. ¹²Jasca, Abraham xocobo yoi bo tsi xo jibirishahacanish ca jodiobo ri, Abraham jascaria tsi ja chitimicaquë no. Jato mëbiyamahi quiha jato jibirishati jabi, xabahamahacati. Jabi

Abraham jibirishahacanox pari no tsi Diós toa joni mëstë tocaniquë.

Moisés yobá tsi mëstëhuahacatimaxëni xo nohiria

13 Jabi Abraham, jahuë chahitaxocobo, tihi cabo Diós shomahuaniquë, “Mai téquë ibohuaxëqui mato” i jato qui Dios niquë no. Jabi Abraham yamabo Dios qui chitimini ca tahëxo tsi quiha Diós toa joni shomahuaniquë, jodioba jabi ja nicani cató nomari. **14** Jama, “Jodioba jabi banahuacanaibo shomahuahi quiha Dios” i-ipinono tsi mahitsa tsi xo toa Dios qui no chitimihaina iquia. Jasca, mahitsa Abraham yamabo qui Diós Chani iquë ani quiha. **15** Jabi Moisés yobá tsi nohiria mëstëhuayamahi quiha Dios. Jama, toa yoba iqui tsi nohiria bo qui caxahi quiha, ja nicayamacanai quëshpi na. Jabi toa yoba pi iyamarohano tsi jato qui Dios quësoyamaquë aniquë. **16** Ja quëshpi tsi ja qui chitimicanaibo roha shomahuahi quiha Dios. Copixoma tsi noqui bichi quiha. Toca tsi shomahuahacaxëhi quiha Abraham chahitaxocobo yoi bo téquë. Shomahuahacaxëhi quiha Dios qui chitimihai ca jodiobo. Jasca, shomahuahacaxëhi quiha Dios qui chitimihai ca carayanabó ri. Jabi Abraham chahitaxocobo yoi bo xo noqui chitimicanaibo téquëta; noba jahëpa quiha. **17** Jabi ɿtocayamayamahi ni Quënëhacanish cabo ra? naa “Huëstima ca nohiria ba jahëpa mia manëmaquia” i Abraham qui Dios nina. Parayamaniquë Dios. Jabi Dios, naa rësonish cabo Bësomahai ca Dios Chani qui Abraham chitimiyoini quiha. Jahuë Chaní tsi jatiroha ca nëhohuanish ca Dios tsi xo naa.

18 Jabi sirixëni ax tsi quiha jari Dios qui Abraham chitiminiquë, “Baquë mi qui axëquia” i ja qui Dios ni quëshpi na. Toatiyá tsi jari baquë saihuati ó Abraham pasoni quiha, sirixëni ja iquë ri. Japi huëstima ca nohiria ba jahëpa ja manëni quiha, ja yoahacani jascaria. Jabi “Huëstima ca chahitaxocobo jayaxëqui mia” ɿ ja qui Dios yamayamani? **19** Jaha tsi payoyamani quiha Dios qui Abraham chitimihaina, cien ca años ja iquë ri. Toatiyá tsi xocobo saihuati mëtsama ja ini quiha. Jasca Sara ri; sirixëni quiha. **20** Jama, jari Diós ja qui yoani ca Chani qui Abraham chitiminiquë. Jari baquë ó ja pasoni quiha. “Baquë saihuayamaxëquia rë” iyama tsi quiha Abraham niquë ra. Jama, chamananiquë Dios qui ja chitimihaina. Jasca, jia tsi Dios ja ocahuani quiha. **21** Ja yoani ca jatihuati mëtsa

Dios nori ca ja cahéyoini quiha. ²²Ja tsi xo toa mëstë Abraham tocahacaniquë, ja chitimihai ca tahéhxan na.

²³⁻²⁴Jabi Abraham bax roha ma xo toa Diós yoanina ra. No bax ri ja quënöhacani quiha, naa “Ja chitimihai ca tahëxo mëstë ja tocahacaniquë” iquiina. Toca tsi noqui ri bichi quiha Dios, Jesucristo bësotëquémánish ca qui no chitimiquë no. ²⁵Noba jocha quëshpi tsi Jesu namëhacaniquë. Jatsi Diós bësomaniquë noqui mëstëhuaxëna.

Dios ya no rabënahaina

5 ¹Jabi Dios Chani qui no chitimihai cató tsi no mëstëhuahacaniquë. Ja iqui tsi Dios ya rabënaqui noa ra, no bax Jesucristo ini iqui na. ²No chitimihai ca iqui tsi Dios qui noqui Cristó mëpiniquë. Jaboqui shoma xo noa ra. Rani-raniqui noa, Dios oquë-oquëria biti ó pasohi na. ³Jasca, jaboqui rani-raniqui noa, noqui pi nohiria bá yosiquë no ri. Toca tsi noba tënëti chama coshihuahi quiha noqui ja yosicanaina ra. ⁴No tënëno tsi oquënaxëhi quiha noba jabi, ja tanamahacahai quëshpi na. Jasca, noba jabi pi tanamahacano tsi oquënaxëhi quiha jaha no pasohaina. ⁵Jasca, jaboqui Diós noqui noihami ca cahéqui noa, noqui acacanish ca Espíritu Santó no. Espíritu Santó tsi noba shina qui Diós noihami ca japhacanquiha. Ja tsi xo toa mahitsa ma xo toa jaha no pasohaina. Noqui ranihuahi quiha ra.

⁶Jabi noitiria-nono tsi noqui jochahuaxëni cabox Cristo naniquë, Dios qui jia ca xabacá no. ⁷Anomaria tsi xo Diós noihamina ra. Toca ma xo no noihamina rë. Béronoma tsi xo toa joni shinajiaxëni ca bax no namëhacahaina. Tocacasyama xo noa. Jabi huësti huësti ca jahuë rabëtiria bax namitsa pa, noihi na. ⁸Jama, Diós jahuë Cristo raaniquë no bax nati, jochacanaibo no iqué no. Toca tsi ja noi-noihami ca noqui ja jismani quiha. ⁹Jasca, jahuë Cristo nani cató tsi quiha mëstë no tocahacaniquë. Tocahi tsi ejénahuariahax Dios noqui caxana jaroha ca barí no ra? ¹⁰Jabi Dios pasomaha no i-ipaoni quiha. Tocanono tsi jahuë Baquë nani cató tsi quiha jahuë rabëtiria bo noqui ja manëmaniquë ra. Jaboqui pi jahuë rabëti bo inono tsi ɿoquë tsi noqui xabahamayamayamaxëhi ni Dios, bëso jahuë Baquë nori iqui na? ¹¹Jasca, Dios qui raniqui noa, noba Ibo Jesucristo ini iqui na. Ja ini iqui tsi Dios ya rabënatimëtsa xo noa ra.

Adán anina — Cristó anina

¹²Jabi Adán yoyoni iqui tsi maí ca nohiria bo xéréquë tsi jocha chitahéniquë. Jasca, Adán jocha tahéhxas tsi rësotsi nohiria bo niquë. Jochahi quiha nohiria bo tèquë pë. Jaha tsi jato jocha tahéhxas tsi rësokayocani quiha. ¹³Jabi Moisés yamabo qui Diós jahuë yoba anox pari no tsi nohiria jochapaoniquë. Jama, toatiyá tsi quiha jato jocha tocahacayamani quiha, jari Moisés yamabo qui Dios yoba acacayamani iqui na. ¹⁴Toatiyá tsi quiha jato jocha iqui tsi Moisés rëquë ca bësocanaibo nani quiha jato ri, yoba-yobaria pasomaha ja jochayamacauë ri, naa Adán jochani jascaria.

Jabi Adán yoyoniquë rë. Jama, tocayamaniquë mai qui jonish ca Cristo. ¹⁵Jasca, jocha Adán chitahéhuaniquë pë. Jama, toa jocha oquë tsi xo Diós noqui shomahuahaina ra. Huësti ca joni jocha tahéhxas tsi rësohi quiha nohiria bo tèquë; jama, toa jocha oquë tsi xo Diós noqui noihaina ra. Ja noihai ca jismahacaniquë huësti ca joni, naa Jesucristo ja raaquë no, maí ca nohiria bo xabahamaxëna. ¹⁶Jasca, Adán jocha tahéhxas tsi rësohi quiha nohiria bo tèquë. “Jocha jaya xo jatiroha cabo” ii quiha Dios. Jama, jocha huéstima cabo tahëxo tsi jahuë Baqué Diós aniquë, no mëstéhuahacano iquish na. ¹⁷Jabi huësti ca joni, naa Adán ani ca jocha tahéhxas tsi rësohi quiha jatiroha cabo. Jama, joni huëtsa tahéhxas tsi bëso-bësoyoiqui noa, naa noqui shomahuahacanish cabo. Jesucristó ani ca tahëxo tsi quiha noqui Diós shomahuaniquë ra. Copixoma tsi noqui mëstéhuahi quiha.

¹⁸Jasca, Adán jocha tahéhxas tsi nohiria bo tèquë quësohacaniquë. Jama, Jesucristo ini tahëxo tsi mëstë nohiria tocahacaniquë. Jaha tsi bësocani quiha ra. ¹⁹Huësti ca nicamisxëni ca joni tahéhxas tsi quiha jochacanaibo nohiria bo tèquë maneniquë rë. Jama, Dios qui jia tsi Jesucristó nicani ca iqui tsi mëstéhuahacahi quiha huéstima cabo ra.

²⁰Jabi Moisés qui jahuë yoba Diós aniquë, nohiria ba yoiria ca jocha jismaxëna. Ja tahéhxas tsi quiha oquénaniquë jocha rë. Jatsi nohiria ba jocha oquënaquë tsi quiha oquénaniquë Diós noihai ri. Jabi anomaria tsi xo Diós noihaina ra; nohiria ba jocha oquë nori. ²¹Jocha iqui tsi rësoqui noa. Jama, Diós noihai ca iqui tsi no mëstéhuahacaniquë. Ja noihai ca iqui tsi bëso-bësopaoxëqui noa, noba Ibo Jesucristó no.

Noba jabi siri nanina

6 ¹Jabi noba jocha oquë tsi xo Diós noiħaina ra. Jama, “Jari no jochapaono ra, oquë tsi Diós noqui noino iquish na” čii ni mato sa? ²Anoma tsi xo toca ca shinacanaina ra. Chahahuahax jocha qui no rësoniquë. Jocha qui rësohi tsi ċjénahuariahax jari no jochacasna ra? ³¿Jení pi ni, no ashimahacaquë no? Tonia cahéyamaqui mato. Chahahuahax tsi no ashimahacaniquë, Jesucristo ya no rabënahai ca jismaxëna. Jabi noba jocha quëshpi tsi Cristo naquë tsi quiha ja bëta no naniquë noqui ri. ⁴Ja bëta no naquë tsi quiha Cristo ya noba jabi siri maihuahacaniquë. Toca ca jismahi quiha no ashimahacahaina. Toca tsi ja bëta jocha qui no rësoniquë noba jabi paxa chitahëno iquish na. Jahuë chama-chamariá tsi noqui bësoyoimahi quiha Jahëpa Dios, jahuë Baquë Jesucristo ja bësotëquëmani jascaria.

⁵Jabi Cristo ya no rësoniquë, noba jocha quëshpi tsi ja naquë no. Rësohi tsi noba jabi siri quima no aquëquëni quiha. Ja bëta rësohax ċja bëta bësoyoiyamaxëhi ni noa ra, naa Cristo bësotëquëmahacani jascaria? ⁶Jabi Cristo ya noba jabi siri namëhacani quiha cruzó no, no nohó ca jocha bëbohacano iquish na. Noqui jochá yonayamano ra. ⁷Jabi jocha qui pi nohiria rësono tsi bëboti mëtsama xo jocha ra. Jocha quima aquëquë xo ra. ⁸Jabi Cristo ya rësohi tsi jahuë jabi jia ca xatënaxëqui noa. Ja bëta bësoyoixëqui noa. ⁹Jabi rësotëquëyamapistiariaxëhi quiha Cristo ra. ¹⁰Jocha tahëhax tsi huësti roha tsi Cristo nani quiha jocha chama quëyoxëna. Jocha quëshpi tsi rësotëquëyamapistiariaxëhi quiha. Jasca, jaboqui tsi Dios ya rabëna-rabënahi quiha bësohi na. ¹¹Jascaria tsi toca tsi mato jocha jabi qui bësoyama ca mamë ma tocaxëti xo, Dios qui bëso ma nori. Jaboqui Dios nicaqui mato, Jesucristo ó ma nori iqui na.

¹²Japi mato yora bo ó xo tsi jochá yonayamano, yoi ca amaxëna. ¹³Mato yora bo, naa mato mëquë bo, mato bëro, mato jana, tihi cabo jochá yonayamano mato jochamaxëna. Jama, Dios qui mamë acahuë jaboqui bësoyoiquí na. Jaboqui chahahuacanaibo xo mato. Japi mato mëquënen, mato bëro, mato jana, tihi cabo Diós yonano jia ca ati. ¹⁴Tocapimano tsi mato yonayamaxëhi quiha jocha ra, Dios noiħai cató tsi ma yonahacahai iqui na. Moisés yoba namá ma xo mato ra. Mato qui quësohai ca yoba tsi xo toa. Jama, jaboqui Diós noiħai ca tsi xo toa noqui mëbihaina, jocha bëboti.

Jocha yonati — Dios yonati

15 Jabija. Jaboqui noqui yonayamaqui Moisés yoba ra. Jaboqui Diós noihai namá bëso xo noa. Ja iqui tsi jochacasyama xo noa ra. ¿Jénahuariahax “Jénima tsi xo no jochahaina jaboqui” i no na? Anoma tsi xo toca ca ma shinahaina iquia. **16** Jabi yonati manëqui mato, tsuhuécara qui mamë ma aquë no nicaxëna. Jasca, jocha pi nicahi tsi jocha yonati tsi xo toa joni. Toa quinia tsi xo rësohaina. Jama, Dios yonati tsi xo toa jia ca acatsai cato. Mëstéhuahacati quinia tsi xo toa ra. **17** Jabi jocha yonati bo ma i-ipaoni quiha; jama, jaboqui ma tiisimahacani ca yoba qui nicariaqui mato ra. Ja quëshpi tsi Dios qui “Gracias” iquia. **18** Jabi jocha quima, naa mato ibo siri quima ma paquëmahacani quiha. Jatsi Dios yonati bo ma acacani quiha jia ca ati. **19** Nëca tsi mato qui chaniquia, ma cahëyoino iquish na. Jocha yonati bo ma i-ipaoni quiha yoi ca axëna. Jatiroha ca yoi ca ma a-apaoniquë; jama, jaboqui Dios yonati bo ma manëxeti xo jia ca axëna.

20 Jia ca ati basi tsi ma i-ipaoniquë rë, jocha yonati bo ma iniquë no. Toatiyá tsi jia ca ma acasyamani quiha. **21** Jasca, toatiyá tsi quiha yoi ca roha ma tësapaoni quiha. Jabi Dios quima aquëquëxëhi quiha toca ca yoyocanaibo ra. **22** Jama, jaboqui Dios yonati bo xo mato ra. Jocha quima ma aquëqueniquë iquia. Ja quëshpi tsi Dios bax bësocasqui mato. Jarohari tsi bëso-bësopaoxëqui mato. **23** Jabi jocha quëshpi bo tsi rësohi quiha nohiria bo. Jama, no copinoma tsi noqui bëso-bësopaomaxëhi quiha Dios, noba Ibo Jesucristó no.

Moisés yoba quima no paquëmahacanina

7 **1** Jabi ë yoacatsai ca cahëqui mato, ëbë xatë bá, gobierno yoba cahëxëni cabo ma nori iqui na. Jabi gobierno yoba nicahi quiha nohiria bësoquí na. Jama ja rësopino tsi toa nohiria yonati mëtsama xo gobierno yoba. **2** Nëcapa. Chani pistia mato yoacasquia, ma cahëyoino iquish na. Jabi jahuë bënë yoba nicaxëti xo ahuini, ja bësoquë no. Tocaxëti quiha ii quiha noba yobayobaria. Jatsi bënë ya racaxëhi quiha ahuini. Jama jahuë bënë pi rësono tsi ¿jénahuariaxo jahuë yoba ja nicana? Jatsi jahuë yoba quima aquëquëhi quiha ahuini, bënë huëtsa biti, bësoyama jahuë bënë nori iqui na. **3** Jama, anoma tsi xo bënë huëtsa bichiina, jari

jahuë bënë bësono. Bichi tsi jochaxëhi quiha ahuini pë. Jama, jahuë bënë pi rësono tsi yoba quima aquëquëhi quiha yoxa, bënë huëtsa bixëna. Nohiria yoba namá ma xo ahuini jaari. Jatsi jochayamaxëhi quiha ahuini, bënë huëtsa ja biquë no.

⁴Jascaria tsi Moisés yoba quima ma paquëmahacaniquë Cristo rësoquë no. Cristo ya tsi toa yoba qui ma rësoni quiha. Japi Moisés yoba quima ma aquëquëni quiha Ibo huëtsa, naa Bësotëquënish ca bixëna. Jabi jahuë Cristo noqui bimacatsi quiha Dios, ja bax jia ca jahuë bo no saihuano iquish na. ⁵Chahahuanox pari tsi noba jabi siri ó tsi no bëso-bsopaoniquë. Toatiyá tsi Moisés yobá tsi no nohó ca jochahuaxëni ca jabi tsamahacapaoniquë, noqui jochamatí. No nohó ca yoi ca jahuë bo toa Moisés yobá saihuani quiha. Toca tsi noqui ja namëni quiha. Jabi toa yobá tsi quiha no yonahacapaoniquë rë. ⁶Jama, jaboqui noqui yonayamahi quiha ra. Japi Dios bax bësoyoixëti mëtsa xo noa, Espíritu Santo quinia paxá no. Quinia sirí tsi, naa Moisés yoba namá tsi bësoyamaqui noa jaboqui.

Jocha bërohuahi quiha Diós ani ca yoba

⁷¿Jénixëhi ni noa sa? “Yoi tsi xo toa Moisés qui Diós ani ca yoba” ¿iixëhi ni noa pa? Iyamaxëqui noa. Yoi ma xo jahuë yoba ra. Toa yoba pi Diós noqui ayamarohano tsi ¿jénahuariaxo tsi jocha no cahëna? Nëcapa. “Anoma tsi xo toa mato xatë ba jahuëmishni bo ó quëéhaina” ii quiha Moisés qui acacani ca yoba. “Mato xatë ba jahuëmishni bo ó quëéyamacana” i toa yoba pi yamarohano tsi ¿jénahuariaxo tsi anoma ca ja iqui ca no cahëquë ana? ⁸Jama, toa yobá tsi ë nohó ca jocha tsamahacaquë pë, yoi ca ó noqui quëëmati. Jabi toa yoba pi iyamarohano tsi chama yama jocha iquë aquë, yoi ca éa amati. ⁹Jasca, Dios yoba cahëyamahi tsi rani tsi ë i-ipaoniquë. Toatiyá tsi ë qui quësonoma Dios yoba i-ipaoni quiha, jahuë yoba ë cahëyamani iqui na. Jama, Dios yoba ë jabiquë tsi ë nohó ca jocha tsamahacaniquë, yoi ca éa amati. Jatsi ë cohuënaniquë noho jocha bërohuahacani iqui na. ¹⁰Toa yoba jia ca ë qui quësoni quiha. Jasca, éa toa yobá mëbiyamani quiha quinia jia tsi bësoti. ¹¹Dios yoba jia cató tsi éa jochá paraniquë rë. Yoi ca éa ja amani quiha. Jatsi ë cohuëníquë, Dios yoba ë qui quësoni iqui na.

¹²Jama, jari jénima tsi xo Diós ani ca yoba iquia. Yoi yama quiha. Mëstë quiha. ¹³Jama, ¿jari mato qui yoi ni Moisés qui Diós ani ca yoba sa? “Noqui namëhi quiha toa yoba jia cato pë.

¿Jéñahuariahx jia ca ja ina?" cii ni mato sa? Nicaparicana. Noqui namëyamaxëhi quiha Dios yoba ra. Jama, noqui namëhai ca tsi xo toa no nohó ca yoixëni ca jocha ra. Dios yoba jia cató tsi éa namëhi quiha pë. Jasca, toca tsi noqui bëro xo jocha jabi yoi. Anomaria tsi xo jocha ra. Paramisxëni quiha. Jishopë. Dios yoba jia ca bichi quiha, yoi ca éa amaxëna.

Yonamisxëni tsi xo jocha

14 Espíritu Santó tsi Dios yoba acacaniquë. Jénima tsi xo Dios yoba. Jama, éa ti tsi xo jiayama, jocha yonati é nori iqui na.

15 Noitiria ca éa xo naa ra. Jia ca acasquia, ati mëtsa ariati. Jaha tsi é qui yoi ca aquia pë. **16** Jabi yoi ca pi é ano tsi é qui quësohi quiha noho shinana. Toca tsi jia ca Dios yoba nori ca cahëquia. **17** Jabi é nohó ca jocha tsi xo toa yoi ca amati ibo, éa yoi nomari. **18** Jabi yama tsi xo toa é nohó ca jia cato rë. Jia yama xo noho jabi. Jia ca ati ó quëequia, ati mëtsa ariati. **19** Jia ca pi acasquí tsi é ati mëtsa ca ariati rë. E acasyamahai ca jahuë yoi bo tsi xo toa é acaina pë. **20** E qui yoi ca é ano tsi é nohó ca jocha tsi xo amati ibo, éa yoi nomari.

21 Jatsi jabija tsi xo naa é yoahaina: Jia ca pi é acasno tsi tobi é nohó ca yoi cato rë. Ea chitiahí quiha rë, jia ca é ayamano iquish na. **22** Noho jabi paxa tahëxo tsi Dios yoba noiquia nicaxëna.

23 Jama, é nohó tsi xo yoba huëtsa rë, naa noho shina pasomaha ca yoba. Jocha yoba tsi xo naa é nohó cato rë. Ea yonacatsi quiha. Ea jochamacatsi quiha pë. **24-25** Japi éa ti tsi xo noitiria ra. Noho jabi paxa iqui tsi Dios yoba nicacasquia ra; jama, tobi quiha jabi siri. Ja tsi xo toa éa jochamacatsaina rë. Jabi ctsuhuecara ni toa éa mëbiti mëtsa cato ra? ctsuhuecara ni toa é nohó ca jochahuaxëni ca jabi bëboti mëtsa cato ra? Shoma xo éa ra. Noba Ibo Jesucristo tsi xo toa éa mëbiti mëtsa cato iquia. Jocha quima éa paquëmanish ca tsi xo naa ra.

Espíritu Santo quinia ó tsi no bësohaina

8 **1** Jabi jaboqui quësohacatimaxëni tsi xo toa Jesucristo ó cato ra. **2** Quinia huëtsa ó tsi bësohi quiha. Jasca, Cristo qui ja chitimino tsi ja qui Espíritu Santo acacaquë. Jaha tsi namëhai ca jocha chama quima ja paquëmahacaha quiha bësomahai ca Espíritu Santo chamá no ra. **3** Jabi jocha chama noqui paquëmatimaxëni

Moisés yoba iniquë ra. Noba noma jabi iqui tsi chama yama toa Moisés yoba ini quiha, noqui mëbiti. Jatsi quinia huëtsa Diós noqui aniquë xabahamahacati. Jariapari tsi quiha mai qui jahuë Baquë ja raaniquë. Jaquirëquë noba noma jabi, noba yora, tihi cabو jahuë Baquë sahuëniquë coxo na. Jatsi noba jasca ca yora jayahí tsi ja naniquë noba jocha quima noqui paquëmaxëna. ⁴Toca tsi Diós aniquë ra, mëstë ca jabi no jayano iquish na, naa Moisés yobá yoani jascaria. Japi jaboqui noba noma jabi nicayamaqui noa, Espíritu Santo nicahi nori.

⁵Jabi maí ca jabi bo shinahi quiha jato noma jabi nicacanaibo. Jama, mana ca jahuë bo shinahi quiha Espíritu Santo nicacanaibo. ⁶Jabi tënëtiya qui mëpihacahi quiha maí ca jahuë bo shinacanaibo. Jama, mana tsi bocani quiha Dios jahuë bo shinacanaibo.

Bësoyoicaxë cani quiha toca cabو. Jasca, bëpasicaxëcani quiha.

⁷Jabi toca xo ra. Dios pasomaha tsi xo toa jahuë noma jabí tsi yonahacahax cato. Dios yoba nicacasyamai ca tsi xo toa. Dios yoba nicatimaxëni quiha. ⁸Jasca, Dios ranihuatimaxëni xo jochahuaxëni ca jahuë noma jabí tsi yonahacahai cato. ⁹Jama, toca ma xo mato iquia. Chahahuacanaibo xo mato ra. Mato noma jabi nicayamaqui mato, Espíritu Santo nori, mato ó ja bësohai iqui na. Jabi Cristó-na ma xo toa Espíritu Santo jayama cato. ¹⁰Jama, mato ó pi Cristo bësono tsi shoma xo mato ra. Jabi rësoxëhi quiha mato yora bo. Jama, bësoyoixëqui mato shinana, ma mëstëhuahacani iqui na. ¹¹Espíritu Santo jayahí tsi bësotëquëxëqui mato ra. Jabi Espíritu Santo chamá tsi jahuë Cristo Diós bësomaniquë. Jasca, mato rësohai ca yora bo ri bësomaxëhi quiha Dios ra, mato ó ca bësohai ca Espíritu Santó no.

¹²Japi mato jochahuaxëni ca noma jabi qui ma nicayamano, ébë xatë bá. ¹³Mato noma jabi pi nicahi tsi rësoxëqui mato ra. Jama, Espíritu Santo chamá tsi mato noma jabí acatsai ca namëpihi tsi bësoyoixëqui mato. ¹⁴Jabi Espíritu Santó mëpihacanish cabو tsi xo Dios xocobo ra. ¹⁵Ja iqui tsi Dios qui no raquëyamaxëti xo, naa mëmëhai ca raquëria ca yonati bo jascaria. Yonati bo ma xo noa, Dios xocobo nori. Ja quëshpi tsi “Noho Jahëpa, noho Jahëpa” iqui noa Dios qui. ¹⁶Jasca, noba shina qui chanihi quiha Espíritu Santo ri, “Dios baquë yoi bo xo mato” iquiina. ¹⁷Dios baquë bo iipihi tsi noba Jahëpa jahuë bo xatënaxëqui noa ra. Jasca, Diós jahuë Baquë qui ani ca jahuë bo

tëquë xatënaxëqui noa Cristo yahax na. Jaha tsi jaboqui Cristo ya no tënëxëti xo, jahuë oquë xatënaxëna ra.

Jisiquipixëhai ca oquë

18 Jabi iriama tsi xo toa jaboqui Cristo quëshpi tsi no tënëhaina iquia ra. Mahitsa quiha. Jaquiréquë tsi jisiquipixëhi quiha noqui acacaxëhai ca oquë-oquëria. Jiariaxëhi quiha. **19** Toa barí tsi bësomahacaxëhi quiha Dios xocobo. Dios oquë xatënacaxécani quiha ra. Jabi toa bari ó pasocani quiha nëhohuahaca-canish ca jahuë bo tëquë ri. **20-21** Jabi siri tsi naa mai, nihi, yohina bo, chaxpa bo, tihi ca nëhohuahacanish cabotëquë yoshihuahacanish quiha Adán jocha tahëhax na. Rësomahi quiha Ibo Dios, jahuë shina ja nori iqui na. Jasca, jaboqui poronahi quiha jatiroha cabotëquë rësohax na. Jama, toa barí tsi yamaxëhi quiha rësohaina ra. Jasca, jocha quima paquëmahacaxëhi quiha naa mai ri, naa jocha quima Dios xocobo paquëmahacaxëhai jascaria. **22** Jariapari rohari tsi tënëhi nori iqui quiha Diós nëhohuani ca tëquë, naa tsëquëhai ca bari ó pasoquí na.

23 Jabi toca xo noqui ri, naa Espíritu Santo binish cabotëquë. Mana ca jahuë bo no tananiquë, noqui Espíritu Santo acacaquë no. Toa noba yora paxa bo ó quëeriaqui noa noqui ri ra, jocha quima aquëquëxëna. Toa tsëquëhai ca barí tsi Diós-na bo qui riixëqui noa. Ja tsi xo toa “Jéé, jéé” iqui noa, noqui ri, jaha quëehi na. **24** Yora paxa bo ó pasoqui noa bixëna ra. Jari jisyamaqui noa rë. Jama, jaha pasohi tsi, “Xabahamahacaxëqui noa” iqui noa. **25** Jatsi jaboqui noba bëroma ca yora paxa bo ó no pasoxëti xo. Manaqui noa ra, yosanaxoma.

26 Jasca, noqui mëbihi quiha Espíritu Santo ri, chama yama no iqué no. Jia pi Dios qui bëhoxti no cahëyamano tsi Jahëpa Dios qui no bax chanihi quiha. Jabi anomaria tsi xo toa Espíritu Santo no bax bëhoxhaina ra. Yoanoma quiha. **27** Jabi Espíritu Santó no bax bënahai ca jahuë bo cahëhi quiha Jahëpa ra, naa jatiroha caba shina cahëxëni cato. Jasca, Dios nohiria yoi bo bax chani-chaniriah quiha Espíritu Santo, Dios quiniá tsi no bax nicati cahëhai ca ja nori quëshpi na.

Jahuë-na bo ó bësohi quiha Dios

28 Jabi jatiroha ca quiniá tsi noqui mëbihi quiha Dios ra. Jaha noicanaibo, naa jahuë shinaná tsi quënahacanish cabotëquë ya

yonocobëquinahi quiha, jia ca axëna jato bax na. ²⁹Jabi jariapari tsi noqui quënahacanish cabo Diós bini quiha jahuë Baquë jascaria iti. Jahuë Baquë jabi-jabiria noqui amacatsi quiha. Toca tsi jahuë Baquë oquëhuacatsi quiha, huëstima ca noma bo ja jayano iquish na. ³⁰Jabi noqui bixo tsi Diós noqui quënaniquë ja qui no jono. Jatsi no joquë tsi noqui ja mëstëhuaniquë, ja qui jia cabo nono. Mëstëhuahax tsi no bëta jahuë oquë ja xatënaniquë.

³¹Jabi anomaria tsi xo toa no bax Diós acaina. Jatsi, Ʉjénahuariahax no raquëna? Diós pi noqui mëbino tsi Ʉjénahuariaxо raca tsohuëcaracá noqui bëbona? ³²Jabi huashiyamaniquë Dios. Jahuë Baquë ja chitiayamani quiha. ɄNo bax jahuë Baquë nati ja ayamayamani? Tocaxo tsi Ʉnoqui jahuë bo tëquë ayamayamaxëhi ni ra? ³³Jasca, Ʉtsohuë ni toa, noqui, naa Diós bini ca nohiria bo qui quësoti mëtsa cato? Yama xo ra, Diós noqui mëstëhuani iqui na. ³⁴Jasca, yama tsi xo toa noba jocha quëshpi tsi noqui copiti mëtsa cato, noba jocha quëshpi tsi Cristo nani iqui na. Nahax ja bësotëquëni quiha ra. Jaboqui Dios mënécaya ó tsi xo. Toá tsi Dios qui no bax chanihi quiha. ³⁵Jabi anomaria tsi xo toa Cristó noqui noihibana iquia. Yama tsi xo toa Cristó noqui noihibai ca jënëmati mëtsa cato ra. Noqui pi nohiria bá yosino tsi no nohó bësohi quiha. No tënepino tsi jari no nohó bësohi quiha ra. Oriquití, raiti, tihi cabio pi no narisno tsi no nohó bësohi quiha. Nohiria bá pi noqui acasno tsi jari no nohó bësohi quiha ra. ³⁶Jabi, “Jatiroha ca barí tsi no rohahuahacaxëti xo, Dios bax naxëna” ii quiha Dios Chani. Tëpas-hacati ca manahai ca oveja jascaria xo noqui chahahuacanaibo. ³⁷Jama, tocapino tsi jari noqui mëbihí quiha Cristo, noqui noiquí na. Ja iqui tsi bëbo-bëboriaxëqui noa. ³⁸Jabi yama tsi xo Cristó noihibai ca quima noqui aquëquëmahai cato. No rësopino tsi no nohó bësohi quiha Cristo. Jasca, no bësopino tsi no nohó bësohi quiha. Ja noihibai ca quima noqui aquëquëmati mëtsama xo ángel bo, yoshi bo, chama bo ra. Jasca, jaboqui, huëa huëtsa, naa jatiroha ca xabacá tsi no nohó bësohi quiha. ³⁹Jasca, ja noihibai ca quima aquëquëmatimaxëni xo mana ca jahuë bo, nëmí ca jahuë bo. Yama tsi xo toa Diós noihibai ca quima noqui aquëquëmati mëtsa cato ra. Jabi noba Ibo Jesucristó tsi noqui ja noihibai ca Diós jismaniquë ra.

Israél ca nohiria bá chahahuayamahaina

9 ¹⁻²Cristo ma cahéyamahai ca iqui tsi cohuë-cohuëria ca éa xo naa rë, ébë jodiobo xatë bá. Mato parayamaquia ra. Ihuëria tsi xo noho shinana rë mato tahéhx na. Quiayamaquia ra, Cristóna ca é nori iqui na. Jasca, noho shina ó bësohi quiha Espíritu Santo ri, é quiayamano iquish na. ³Ea nicaparicano. Noho jimibo mëbicasquia rë. Jato chahahuamacasquia. Ja iqui tsi é qui jénima tsi xo yoshihuahacahaina jato bax na. Jénima tsi xo Cristo quima é aquéquëma-hacahaina, ja xabahamacano iquish na. ⁴Jabi siri tsi Diós jato biniquë ra jahuë xocobo iti. Bichi tsi jahuë oquë, jahuë chama, tihi cabو jato bëta ja xaténani quiha. Jatsi Dios xabahamatí chani, jahuë yoba, Dios qui arati jabi, tihi cabو jato qui acacaní quiha. Jasca, “Mato shomahuaxëquia” i jato naboréquëbo qui Dios ni quiha. ⁵Jasca, Jacob doce ca xocobo quima naa nohiria bëcaní quiha. Jabi naa shomahuahacaní ca nohiria bo quima noba Cristo, noba Xabahamatí Ibo joni quiha. Jodio jimibo Cristo ini quiha jaa ri. Jatiroha cabو oquë-oquëria ca tsi xo naa ra. Japi Dios no oquëhua-oquëhuaro hano ra. Amén.

⁶Jabi jaboqui noba Cristo chahahuayamahi quiha jodiobo têquë rë. Ja chahahuacasyama-picano tsi “Mahitsa xo Dios Chani” ¿ixéhi ni noa pa? Iyamaqui noa. Chama jaya xo Dios Chani ra. Jabi nicaparicana. Dios xocobo yoi ma xo Israél ca nohiria bo têquë. ⁷Jasca, Abraham yamaba xocobo yoi ma xo jatiroha ca jahuë chahitaxocobo ri. Jama, jahuë xocobo yoi bo tsi xo toa Dios Chani binish cabو. Toca ini quiha Abraham baqué Isaac. “Isaac quima roha coxéhi quiha mi chahitaxocobo yoi bo” i Abraham qui Dios ni quiha ra. Jatsi Isaac Diós quénaniquë, Ismael nomari. ⁸¿Tsayacanai? Dios xocobo yoi bo tsi xo toa Dios Chani bichish cabо, noma ca quiniá tsi cohai cabو jaca nomari. ⁹Jabi nëca tsi Dios Chaní yoani quiha: “Xaba jia cató tsi noho chama mia jismaxëquia ra. Toatiyá tsi baqué comaxéhi quiha Sara ra” iquiina. ¹⁰Jasca, jaquiréquë Rebeca yamabo qui Dios chaniniquë, naa Isaac ahui qui. Jabi dos ca baqué bo ja comani quiha jahuë bënë Isaac bax na. ¹¹⁻¹²Jama, huësti ca baqué roha Diós bini quiha. Huëtsa ja bicasyamani quiha. Jatsi toa dos ca baqué conox pari no tsi quiha Jacob Diós biniquë Isaac chahitaxocobo saihuati. Esaú ja biyamani quiha. Jari jia cato, yoi cato, tihi cabو atti toa xocobá cahéyamani

quiha, naa Jacob Diós biniquë no. Jasca, jari cohama quiha toa dos ca baquë bo ini quiha toatiyá no. ¿Japi tsayayamacanai? No acai ca quëshpi tsi noqui biyamahi quiha Dios ra. Jama, jahuë shinaná tsi jaha ja quëehai ca bichi quiha. ¹³Jabi toca ja ini quiha, Quënëhacanish cabá yoani jascaria, naa “Jacob bixëquia shomahuaxëna. E qui yoi xo Esaú” i Dios niquë no.

¹⁴Jatsi, ¿jénixéhi ni noa ra? “Anoma tsi xo toca tsi Diós acaina ra” ¿ixéhi ni noa? Iyamaqui noa. Jénima tsi xo toa Diós anina. ¹⁵Dios roha tsi xo toa næca ca biti chama jaya cato. Moisés qui ja yoani ca nicacana. “E qui jia cabo shomahuquia ra. Jasca, è noicatsai ca noixëquia” i Moisés yamabo qui Dios ni quiha. ¹⁶¿Tsayacanai? Jaha no quëehaina, no acaina, tihi cabo iqui tsi noqui shomahuayamahi quiha Dios ra. Jama, ja qui jia cabo shomahuahi quiha, jato noiquí na. ¹⁷Faraón, naa Egipto nohiria ba chama-chamaria no tsayano. Quënëhacanish cabo ó tsi ja qui Dios chanini quiha. Chanihax, “Nohiria chama-chamaria mia è manëmaniquë, nohiria bo qui noho chama jismaxëna” i ja qui ja ni quiha. ¹⁸Jasca, “Mia pasomaha noho chama iquë ra, maí ca nohiria tèquétá è ani ca nicano iquish na” nëa tsi quiha ja qui Dios nëcaniquë. Japi ja noicatsai ca mëbihi quiha Dios. Jasca, nohiria pi patoxihuacasquí tsi patoxihuaxëhi quiha, ja qui ja nicayamacano iquish na.

¹⁹Jabi toca pi Diós ano tsi “¿Jénahuariahax tsi noqui Dios quësona pë, yoi ca no acaquë no? Yama tsi xo toa Dios shina pasomaha ati mëtsa cato” ¿ii ni mato sa? Jasca, “Ati ibo tsi xo Dios, joni shina nomari” ¿ii ni mato sa? ²⁰Jabi toca tsi chaniyamacana ra. ¿Jénahuariaxo raca Dios ma ocahuana pa? “Jénixo tsi næca tsi èa mi aca” ¿ii ni acacahax ca paiti pa, jahuë ati ibo qui? Jahuë ibo ocahuatimaxëni xo paiti ra. ²¹¿Ja acatsai ca ayamayamaxëhi ni ibo ra? Jahuë matsacá tsi chomo jiaxëni ca ati mëtsa xo ibo. Jama, paiti yoixëni ca pi acatsi tsi aqui quiha, matsaca ibo ja nori iqui na.

²²Jabi toca xo Diós ani ri. Jahuë caxa, jahuë chama, tihi cabo nohiria bo qui Diós jismacasni quiha. Jismahax tsi ja bama-bamaparini quiha jato jocha quëshpi tsi jato copinox pari. Jato jocha quëshpi tsi quëyohacapaimaria toa nohiria ini quiha. ²³Jasca, jahuë oquë-oquëria Diós jismacasni quiha nohiria bá cahëyoino iquish na. Jatsi jahuë nohiria yoi bo, naa jahuë oquë biti rohahuahacanish cabó ja shomahuariani quiha. Ja noihi ca jato jismacatsi quiha ra. ²⁴Jabi noqui tsi xo toa jahuë nohiria yoi bo, naa noqui jodiobo, carayanabo ri. ²⁵Jabi

naa carayanabo yoati tsi chanihi quiha Dios, Oseas yamabá quënëni cato ó no:

“E qui arayamacanaibo, naa carayanabo quënaxëquia noho nohiria yoi bo iti ra.

Siri tsi naa nohiria ë noiyamaniquë.
Jama, jaboqui jato noixëquia ra”

i Dios ni quiha toá no.

26“Jasca,

‘Dios nohiria ma xo toa carayanabo’ iyamacaxëcani quiha nohiria, naa ja tocacani jascaria.

Jama, ‘Bësohai ca Dios xocobo xo carayanabo ri’ icaxëcani quiha”.

Tihi ca tsi i-i quiha Oseás quënëni cato ra. 27 Jasca, Israél ca nohiria bo pasomaha Isaías yamabá quënëniquë jaa ri.

“Tocanoma Israél ca nohiria bo imitsa. Ia quëmapó ca mashënë jascaria pi ja icano ri tsi jari jato xatë pistia roha xabahamaxëhi quiha Dios. 28 Bamaxoma tsi méri tsi maí ca nohiria bo tëquë copixëhi quiha Dios” i ja ni quiha jato yoati na. 29 Jasca, “Noqui shinahi quiha chamaxëni ca Dios. Noqui pi ja shinayamarohan tsi noqui jodiobo tëquë quëyohacaquë aniquë, naa Sodoma, Gomorra, tihi cabو quëyohacani jascaria” tihi tsi Isaías quënëni quiha siri.

Cristo qui Jodiobo chitimicas yamahaina

30 ¿Japa? ¿Jénahuacatsi ni Dios ra? Nicaparicana. Jaboqui Diós acatsai ca tsi xo naa ra. Carayanabo, naa jahuë mëstë mérayamanish cabo mëstëhuacatsi quiha Dios. Jabi jahuë mëstë bicaxëcani quiha jato ri, ja chahahuacaquë no. 31 Jama, naa Dios mëstë biyamacaxëcani quiha jodiobo rë, Moisés yobá tsi ja mëstëhuahacacascanai iqui na. 32 Jatsi, ¿jénixo tsi Dios mëstë biyamacahi ni? Mëstëhuahacayamacahi quiha Cristo qui ja chitimicanai cató tsi Dios mëstë ja bicas yamacanai iqui na.

Jasca, jato jabi bo, jato yoba bo, tihi cabو banahuacascani quiha mëstëhuahacaxëna. Jama, Dios mëstë biti quinia tsi xo toa jahuë Cristo qui chitimihaina ra. Jesucristó tsi jato quinia quëtiahacani quiha. Japi Cristo qui ja yosanariacaniquë rë. 33 Toca tsi chanihi quiha Quënëhacanish cabo: “Jodioba quinia ó tsi Cristo janaxëquia. Jatsi ja qui yosacaxëcani quiha Sión racahai ca nohiria bo rë. Jama,

ja qui rabiyma-caxëcani quiha ja qui chitimicanaibo ra” i Dios ni quiha jato yoati na.

“Chahahuapaimaria xo jodiobo” i Pablo nina

10 ¹Jaha ë quëehai ca tsi xo toa noho jimibo xabahamahacahaina ra, ëbë xatë bá. Dios qui bëhoxquia ja xabahamahacacano iquish na. ²Jabi anomaria tsi xo toa Dios qui ja aracanaina ra; mahitsa ja nori. Cahëhaxma tsi ara-aracani quiha rë. ³Jasca, Diós mëstëhuahai ca quinia cahëyamacani quiha rë. Ja tsi xo toa jato jabi bo, jato yoba bo, tihí cabó nicariacani quiha mëstëhuahacaxëna. Jama, Dios xabahamatí quinia ma xo toa ra. ⁴Jato arati quinia tsi xo toa Moisés yoba nicahaina rë. Jama, toa mëstëhuahacati quinia Cristó jatihuani quiha, ja qui chitimicanaibo tëquë mëstëhuahacano iquish na. ⁵Jabi toa mëstëhuapaoni ca quinia yoati tsi Moisés quënëniquë. Quënëhi tsi, “Bësoxëhi quiha yoba nicahai cato” i ja ni quiha rë. ⁶Jama, oquë tsi xo mëstëhuahacati quinia huëtsa, naa Cristo qui no chitimihaina ra. Ja tsi xo toa “¿Nai qui canoma ni? Cristo jahari no bëno, noqui mëbiti” iyamaqui noa ra. Jatihuahacani quiha jahuë xabahamatí yonoco ra. ⁷Jasca, “¿Rësonish caba iti qui canoma ni, Cristo téroxëna?” iyamaqui noa. ⁸“Basima xo Diós mato mëbihaina ra” ii quiha Dios Chani. “Mato jana, mato shinana, tihí cabá tsi ‘Chitimiquia’ itsicana” ii quiha Dios Chani ra. Jabi naa xabahamatí Chani tsi xo naa ë yoahaina ra. ⁹“Noho Ibo tsi xo Jesu” i pi ma no tsi rësonish cabó quima jahuë Cristo térohacani ca mato shinaná pi ma chahahuano tsi mato xabahamaxëhi quiha Dios ra. ¹⁰Mato shinaná tsi ja qui chitimiqui mato, mëstëhuahacaxëna. Jasca, xabahamahacaxëqui mato, mato janá tsi “Chahahuaquia” i ma quë no. ¹¹Jabi “Rani-ranixëhi quiha tsuhuëcara ca ë qui chitimihai cato” ii quiha Quënëhacanish cabó ra. ¹²Jabi jaboqui jasca ca quiniá tsi Dios qui bëcani quiha nohiria bo tëquë, naa jodiobo, carayanabo. Jasca ca Ibo jayaca xo ra, jaboqui. Jabi jaha quënacanaibo tëquë shomahuariahi quiha. ¹³Xabahamahacaxëhi quiha jatiroha ca Ibo janë quënähai cabó ra.

¹⁴Jabi Ʉjénahuariaxo Cristo nohiriá quënana, ja qui chitimiyamapiquí na? Jasca, Dios xabahamatí Chani pi nicayamahi tsi Ʉjénahuariahax ja qui ja chitimicana? Jasca, jato qui pi Dios Chani yoahacayamano tsi Ʉjénahuaria xo toa Chani nohiria bá

nicana rë? ¹⁵Jasca, Dios Chani yoatí joni bo pi chahahuacanaibá raayamano tsi ɿjénahuariaxo raca Dios Chani ja yoacana rë? Jabi, “Jiaria tsi xo Dios Chani yoacanaibo bëcanaina ra” ii quiha Quënëhacanish cabo. ¹⁶Jama, toa Chani jia ca nicacasyamacani quiha jatiroha cabo rë. Jabi tocani quiha Isaías yamabo pë, naa “Yama tsi xo noho chani chahahuacanaibo rë, Ibobá” i ja niquë no. ¹⁷Jatsi chitimicani quiha nohiria, Chani nicahax na, naa Cristo Chani jia cato.

¹⁸¿Jabi naa Chani jia ca jodiobá nicayamayamani? ¿Jénahuariahax “Nicayamaqui noa” i jaca na ra? Ja nicayocani quiha.

“Jatiroha ca mai qui caniquë Dios Chani yoacanaiba joi. Néama xo jato chani nohiria bá nicaquë ra” ii quiha Quënëhacanish cabo ra.

¹⁹Jasca, Dios xabahamati Chani nicaxo tsi ɿja cahëyamayamacani? Nicaxo tsi ja cahëcaniquë iquia ra. Jodiobo yatoi tsi Diós nëcani quiha Moisés quënëni cato ó no:

“Nohiria huëtsa, naa nohó-na ma cabo xabahamaxëquia. Jatsi jato qui yosanaxëqui mato ra. Ea cahëtimaxëni ca nohiria huëtsa bo ë xabahamano tsi caxaxëqui mato pë”
i Dios ni quiha jato yatoi na.

²⁰Jasca, carayanabo ri yatoi tsi Dios chaniniquë, Isaías quënëni cato ó no. Bëroria xo ja quënënina:

“Ea bicaxëcani quiha éa mërayamacanaibo ra.
Ea cahëcaxëcani quiha éa nicayamacanaibo ra”.
Tihí tsi ja quënëni quiha carayanabo yatoi na.

²¹Jama,
“Nicamisxëni ca éa pasomaha ca nohiria bo qui joi ama-amaquia, jato mëbicasquí na; mahitsa quiha”
i Dios ni quiha Israél ca nohiria yatoi na.

Xabahamahacanish ca Israél cabo

11 ¹Jabi ja nicamiscanai ca iqui tsi ɿjahuë Israél ca nohiria Diós niani? Ayamahi quiha. Jato pi ja niarohano tsi é niahacaquë aniquë éa ri rë, jodiobo é nori iqui na. Abraham chahitaxocobo yoi xo éa ri. Benjamín xatë tsi é coniquë ra. ²Jasca, siri tsi Israél ca nohiria Diós biniquë jahuë nohiria-nohiria iti.

Jato tēquē niyamaxéhi quiha ra. Tonia Quënëhacanish cabo cahéyamaqui mato, naa Elías yamabo yoati na. Siri tsi Elías yamabo Dios qui chanini quiha. ³Ja nēcani quiha: “Mi Chani yoacanaibo tēpascani quiha rē, Ibobá. Jasca, mi qui arati altar bo poxacani quiha pē. Ea roha tsi xo toa bësohaina ra. Jaboqui éa pi acascani quiha rē” i Elías yamabo ni quiha, jahuë jimibo pasomaha Dios qui ranimistsi na. ⁴Jabi toca tsi Elías yamabo ranimisquë tsi quiha Diós quëbiniquë: “Mimë ma xo mia ra. Jari Israél ca maí tsi xo siete mil ca nohiria huëtsa bo ra, naa Baal bësojó mëniyamacanaibo ra” i ja qui Dios ni quiha ra. ⁵Jabi Elías tiyá tsi jascaria tsi xo jaboqui rē. Jari tobi xo Diós bini ca jodiobo xatë bo ri, naa ja qui aracascanaibo. Diós noihi ca iqui tsi xabahamahacaxéhi quiha huësti huësti cabo. ⁶Jato bichi quiha Dios, jato noiquí na. Jato jabi, jato yoba, tihi cabo ja acanai ca iqui tsi jato biyamahi quiha. Ja acanai cató pi Diós jato xabahamarohano tsi ja noihi cató tsi ja xabahamahacayamaquë acaquë ra. Jama, noqui noiquí tsi noqui bichi quiha Dios ra.

⁷¿Jénipihi ni noa? Mahitsa Dios mëstë Israél ca nohiria bá mëra-mëraniquë iquia ra. Dios mëstë ja biyamacani quiha. Biniquë jato maxo pistia roha, naa Diós bini cabo roha. Quëstonariani quiha têxé ba shinana rē, ja chahahuacasyamacani iqui na. ⁸Jabi toca tsi jato yoati tsi chanihi quiha Quënëhacanish cabo ra. “Dios quinia cahëtimaxëni ca shina jato qui Diós aquë ra” ii quiha. Jasca, “Jabija ca chanijisquí tsi cahéyamacaxëcani quiha. Nicaquí tsi chahahuayamacaxëcani quiha pē. Jabi toca xo jaboqui rē” ii quiha Dios Chani jato yoati na. ⁹Jasca, Israél ca nohiria pasomaha chaniniquë David yamabo ri.

“Mahitsa tsi xo jato qui jia ca arati fiesta bo ja acanaina ra.

Jaha ja quëécanai ca jabi yoi iqui tsi Dios quima casocani quiha pē.

Ja iqui tsi copihacacaxëcani quiha ra”

i David yamabo ni quiha. ¹⁰Jasca,

“Jato shina tsëmonano ra, ja cahéyamacano iquish na ra.

Jaha ja quëécani ca jahuë bo iqui tsi ja tënëcano”

i David yamabo ni quiha jahuë jimibo yoati na.

¹¹Jabi Cristo quima jodiobo casoniquë rē. Ja iqui tsi ñbenorohacaxëcahi ni? Iyamacaxë-caní quiha iquia ra. Jaboqui roha tsi xo toa ja bënocabaina ra. Cristo quima ja casocani nori

tahëxo tsi jaboqui carayanabo xabahamahi quiha Dios ra. ¹²Jato jocha tahëhax tsi shomahuahacahi quiha Dios cahëyamahai ca carayanabo jaboqui. Ja quima ja casocani iqui tsi nohiria bo têquë, naa carayanabo xabahamahi quiha Dios. Jabi jaboqui jia tsi xo toa carayanabo bax Diós acaina. Jama, Dios qui jodiobo jahari bacano tsi oquë-oquëriaxëhi quiha carayanabo Diós shomahuahaina ra.

Carayanabo xabahamahacahaina

¹³Jaboqui mato carayanabo qui chaniquia. Mato qui è raahacaniquë ra, Dios Chani mato yoati. Jia tsi xo naa yonoco Diós è qui anina ra. ¹⁴Jabi Dios Chani mato qui è yoahai ca noho jimibá tsayano. Toca tsi mato qui noho jimibo yosanamacasquia Cristo qui jato mëpixëna. Tonia mato bax pi Diós acai ca jisquí tsi ja chahahuacamitsa jato ri ra. ¹⁵Jabi jodiobo Diós niabëriani quiha ra. Niabëria tsi mato carayanabo ja biniquë xabahamaxëna. Jama, Cristo qui jodiobo bacano tsi anomariaxëhi quiha mato carayanabo bësöhaina toatiyá no ra. Toa barí tsi chitahëxëhi quiha jahuë rëso, naa rësonish cabo Diós bësomaxëquë no. ¹⁶Jahari jahuë jodiobo bixëqui Dios. ¿Abraham, jato rëquëbo jahëpa bo, tihi cabo Diós biyamayamani? Jato pi bichi tsi ¿jato chahitaxocobo ri biyamayamaxëhi ni Dios tia? Jato jahari bixëqui ra. Abraham yamabo Diós aquëquëmaniquë jahuë-na iti. Jasca, bichiquixëhi quiha jahuë chahitaxocobo ri.

¹⁷Jabi jodiobo niahacaniquë rë, naa mëchish-hacaha ca mëshi noma jascaria. Jabi jodiobo, naa mëshi noma bo niahacani quiha, Cristo qui ja chitimiyamacani iqui na. Jatsi jato tahëhax tsi jamëri ca mëshi huëtsa bo, naa mato carayanabo catsamihacani quiha, Dios shoma bo ma xatënano. Jaboqui Abraham, jahuë chahitaxocobo, tihi cabo qui Diós ani ca shoma bo xatënaqui mato ra. ¹⁸Japi quiniacaxëcahuë. Jihui mëshi noma bo, naa jodiobo ocahuayamacana. Jari mëshi roha ma nori ca shina-bënoyamacana. Mato oquëhuahai ca tsi xo Dios ra. ¹⁹“Toa mëshi noma bo mëchish-hacaniquë, jato no ratino iquish na ra” ¿ii ni mato sa? “Tonia jato oquë xo noa ra” i ma mitsa pë. ²⁰Quiniacaxëcahuë. Toa mëshi noma bo, naa jodiobo, mëchish-hacani quiha ja chitimiyamacani iqui na. Jasca, jato ma ratiniquë, ma chitimini iqui na. Japi mamë oquëhuayamacana. Quiniacaxëcahuë, janyama ca ma ayamano iquish na, naa jodiobá ani jascaria. ²¹Jabi jodiobo, naa jihui noma

mëshi bo Diós nianiquë, ja qui ja chitimiyamacaguë no. Jasca, mëshi noma bo pi niaquí tsi mato ri niaxëhi quiha Dios, ja qui ma chitimiyamaquë no. ²²Japi Diós noihaina, ja caxahaina, tihi cabو qui tsayacahuë. Jaha nicayamacanaibo qui caxahi quiha Dios. Jama, Dios pi ma noi-noino tsi, ja qui ma chitimipino tsi mato mëbixëhi quiha ra. Jama, nicayamapihi tsi mëchish-hacaxëqui mato ri ra.

²³Jasca, jodiobá chahahuatëquëpino tsi jahari pi Dios qui ja bëcano tsi jihui qui jato catsamimaxëhi quiha Dios. Jahari jato joihuaxëhi quiha. Toca ca ati chama jaya xo Dios ra. ²⁴¿Jabi mato carayanabo jia tsi Diós biyamayamani? Jia tsi mato, naa jaméri ca mëshi bo pi bichi tsi ¿oquë tsi jahuë nohiria-nohiria, naa mëshi noma bo biyamayamaxëhi ni? Tocaxëhi quiha ra, Cristo qui ja chitimicaquë no. Dios qui béroria tsi xo mëshi noma bo jahari jato noma iti qui catsamimatëquëhaina.

Xabahamahacaxëhi quiha jodiobo

²⁵Jisa, ébë xatë bá. Jahuë Israél ca nohiria yoati tsi Diós acai ca cahéyamacani quiha nohiria. Yoahama ja ini quiha. Ja tsi xo toa jaboqui jato bax Diós acai ca mato yoaxëquia, mamë ma oquëhuayamano iquish na. Jaboqui tsi Dios Chani pasomaha ca xo jodiobo rë. Jama, naamapaoyamaxëhi quiha toca tsi ja icanaina iquia. Jabi jariapari Cristo qui bëcaxëcani quiha jatiroha ca país ca nohiria bo. Jariapari chahahuacaxëcani quiha huéstima ca carayanabo. Jaquiréquë chahahuatëquëxëhi quiha jodiobo ri ra. ²⁶Toatiyá tsi xabahamahacaxëhi quiha jodiobo têquëta. Jabi jasca ca ii quiha Quënëhacanish cabو ri:

“Sión ax joxëhi quiha Xabahamati Ibo ra.

Joxo tsi jato quinia yoi bo quima jodiobo bësomaxëhi quiha.

²⁷Toatiyá tsi jato jocha masaxëquia, é yoani jascaria” iquiina.

²⁸Jaboqui Dios pasomaha tsi xo jodiobo rë, naa Cristo xabahamati Chani tahëhax na. Jaha tsi Diós mato carayanabo biniquë shomahuaxëna, jato tahëxo na. Jama, siri tsi Diós jodiobo bini quiha jahuë xocobo iti. Jato naborëquébo iqui tsi jari jato noihi quiha Dios. ²⁹Jahari jato bixëhi quiha Dios ra, jato ja shomahuacasni iqui na. Jahuë shina rarinamayamahi quiha. ³⁰Jabi siri tsi Dios nicamisxëni cabو mato carayanabo i-ipaoniquë. Jama, jaboqui shoma xo mato, jodiobá chahahuacasyamahai iqui na.

31 Jasca, jaboqui Dios nicamisxëni cabotxi xo jodiobo ri. Jama, huëa huëtsá tsi mato qui Diós acai ca shoma bo bicaxëcani quiha jato ri. **32** Jabi jamë ax jocha quima tséquëtimaxëni xo nohiria bo têquë. Toca tsi Diós ani quiha nohiria bo têquë jasca ca quiniá tsi shomahuaxëna.

33 Anomaria tsi xo Dios tiisi ra. Jatiroha ca cahëhi quiha. ¿Jénahuariaxo Dios shinahai ca nohiria bá cahëna? Diós acai ca cahëtimaxëni xo noa. Jasca, jahuë quinia bo cahëyoiti mëtsama xo noa ra. **34** Yama tsi xo Ibo Dios shinahai ca cahëhai cato ra. Jasca, yama tsi xo Dios yobati mëtsa cato. **35** ¿Tsohuë ni toa Dios qui jahuëjahuë ati mëtsa cato pa, mëbixëna? Narisyamahi quiha. **36** Jatiroha ca Diós aniquë. Jahuë chamá tsi bësohi quiha jatiroha cabotxi. Jasca, jahuë oquë bax tsi jatiroha ca acacaniquë ra. Jatsi jia tsi Dios no ocagua-ocahuapaoxëti xo.

Dios qui jamë aquëquëhai ca nohiria

12 **1** Jabi anomaria tsi xo toa Diós noqui shomahuahaina ra. Ja quëshpi tsi mato bënariaquia, ëbë xatëbá, Dios qui mamë ma ano. Jatsi mato yora bo, mato shinana, tihi cabotxi qui aquëquëmacana jahuë yonoco ati. Tocapimano tsi mato qui ranixëhi quiha Dios. **2** Jasca, maí ca nohiria ba jabi banahuayamacana ra. Yoi quiha jato jabi. Jama, Diós mato shina paxahuaxëno. Paxahuaxo mato jabi ja jabitihuaxëno. Jatsi Dios shinana, ja qui jia cato, ja qui ranihuahai ca jahuë bo, tihi cabotxi ati cahëxëqui mato ra.

3 Jabi ea Diós biniquë jahuë Chani yoati. Jaha tsi mato yobaquia. Noho yoba tsi xo naa: Mamë oquëhua- oquëhuariayamacana iquia. Jama, Diós mato qui ani ca medidá tsi mato jabi ma tanamano. Jabi naa medida paxa ca tsi xo toa Dios qui ma chitimiyoihaina. **4-5** Jasca, jamëri tsi xo toa Diós noqui acai ca tiisi bo, naa noba yora xatë bo jascaria. ¿Jamëri ma ni noba huico, noba tahë, noba mëquënë, tihi cabá acaina ra? Jabi toca xo noqui chahahuacanaibo ri. Jamëri ca yonoco jaya xo noa noqui têquë ati. Japi mëbinabëquinono. **6** Ja noihai ca iqui tsi noqui têquë qui jamëri ca tiisi bo ahi quiha Dios. Huësti tsi xo toa Dios Chani yoati mëtsa cato. Dios Chani yoati tiisi jayapiquí tsi jia tsi Dios Chani yoacana, naa ja qui ma chitimihai cató no. **7** Huëtsa tsi xo toa nohiria mëbiti

mëtsa cato. Mëbiti tiisi jayapiquí tsi jia tsi nohiria mëbicana. Jasca, huëtsa tsi xo toa nohiria tiisimati mëtsa cato. Tiisimati tiisi jayapiquí tsi jia tsi nohiria tiisimacana. ⁸Jasca, huëtsa tsi xo toa nohiria ranihuati mëtsa cato. Jatsi nohiria ranihuati tiisi jayapiquí tsi jato chamahuacana. Jasca, huëtsa bo tsi xo huashiyamahaina. Jatsi mato jahuë bo xatënati tiisi jayapiquí tsi huashiyamacana. Tihi cató tsi nohiria mëbiquí tsi rani tsi jato mëbicana.

Chahahuacanaiba jabi-jabiria

⁹Jatsi paraxoma noicana. Yoi ca quima bësocana. Jia ca ó quëecana. ¹⁰Jasca, jia tsi mabë xatë bo noicana. Jia tsi ocahuancana, jia ca mabë xatë bá aquë no.

¹¹Jasca, yonocohi tsi chiquishyamacana. Espíritu Santó tsi Diós yonoco ariacana Ibo bax yonocoquí na.

¹²Ibo ó pasohi tsi ranicana. Tënëhi tsi yosanayamacana. Dios qui bëhox-rohacana.

¹³Chahahuacanai ca noitiria cabo ya mato jahuë bo xatënacana. Jasca, mato bëroma ca shishocanaibo orihiucana.

¹⁴Mato yosixëni cabo ocahuayamacana. Jama jato bax bëhoxcana.

¹⁵Ranicanaibo ya ranicana. Nohiria pi cohuëno tsi jato bëta cohuëncana.

¹⁶Jia tsi racanabëquicana. Mamë oquëhuayamacana ra. Jama, noitiria cabo ya ma rabënaxëti xo. “Tiisi-tiisiria ca éa xo naa ra” iyamatsicana; anoma quiha.

¹⁷Nohiria bá pi mato yosino tsi jahari yoi ca copiyamacana. Nohiria qui jia ca jahuë bo ati ó quëecana. ¹⁸Jatiroha ca nohiria bo ya jia tsi racanabëquiti tanacana. ¹⁹Nohiria bá pi mato yosino tsi jato tënëmayamacana, èbë xatë bá. Jama, jato qui Dios caxano. “Ea tsi xo nohiria tënëmati ibo ra. Yoi ca acanaibo copixëquia” ii quiha Dios Quënëhacanish cabo ó no. ²⁰Jasca, mato pasomaha cabo pi paxnano tsi jato orihiucana. Ja tëshinacano tsi jënë jato qui acana. Tocapimano tsi bërabicaxëcani quiha. Jatsi jato jocha quima ja casocamitsa jato ri. ²¹Jabi mato qui nohiria bá yoi ca ano tsi jato qui yoi ca ayamacana. Toca tsi jato yoi ca bëboxëqui mato, jia ca ma acai cató no.

Gobierno chama bo qui nicahaina

13

¹Jabi yonahai ca gobierno chama bo qui nicaxëti xo jatiroha ca nohiria bo ra. Jatsi yonati chama amati ibo tsi xo Dios. Ja tsi xo toa jato qui chama acaina noqui yonati. ²Japi gobierno yoba pi nicayamahi tsi Dios qui jia ca pasomaha ixëqui mato pë. Jabi copihacaxëti xo gobierno pasomaha cato tia.

³Jama, gobierno yoba pi nicahi tsi gobierno chama qui raquëyamaxëqui mato. Jama, gobierno chama bo qui raquëxëhi quiha toa yoyocanaibo ra. Jatsi raquëcasyamapiquí tsi gobierno yoba nicacana. Jia ca ma ano tsi jia tsi mato ocahuaxëhi quiha gobierno chama bo. Jato qui jia ixëhi quiha mato jabi. ⁴Jabi Dios yonati tsi xo toa chama bo ra. Mato ja mëbixëti ca xo. Jama, anoma ca pi ahi tsi jato qui ma raquëxëti xo. Mato copiti chama jaya ca xo ra. Tocacani quiha Dios mëbixëna. Yoyocanaibo copicaní quiha ja bax na. ⁵Japi gobierno yoba nicacana, chama bá mato copiyamano iquish na. Jabi noba shina qui jia tsi xo toa gobierno chama ba yoba nicahaina.

⁶Jasca, gobierno chama bo qui mato impuesto bo acana. Copihacaxëti xo gobierno chama bo jato yonoco quëshpi na. Jabi Dios bax yonococani quiha ra, jia tsi jato yonoco ja acaquë no. ⁷Jasca, jato ó tsi cuenta pi jayaquí tsi copihuë. Rani tsi jato qui mato impuesto bo acana. Jasca, jia tsi mato yonahai ca chama bo qui nicacana ra. Jato ma chahahuaxëti xo.

Noinacano

⁸Quiniacaxëcahuë. Anoma xo cuenta bo ra. Huësti roha tsi toa cuenta jia cato. Toa cuenta tsi xo nohiria huëtsa bo no noihaina. Jabi Dios yoba nicahai ca tsi xo toa jahuë xatë noihai cato. ⁹Jasca, Dios yoba téquë ma ano ra: “Joni huëtsa ahui biyamacana, joni ayamacana, yomayamacana, nohiria huëtsa ba jahuë bo ó quëeyamacana. Tihi ca tsi acahuë” ii quiha Dios yoba bo. Jasca, tobi quiha toa Dios yoba huëtsa bo ri; jama, huësti roha tsi xo toa Dios yoba-yobaria cato. “Huëtsa bo noicana, mamë ma noihai jascaria” ii quiha Dios oquë ca yoba ra. Tocapiquí tsi yoba huëtsa bo ri jatihuaxëqui mato iquia. ¹⁰Noipiquí tsi mabë xatë qui yoi ca ayamaxëqui mato ra. Dios yoba téquë nicahai ca tsi xo toa nobë xatë bo no noihaina ra.

¹¹Jabi ma tocaxëti xo, joti basima noba Ibo nori quëshpi na. Oxatiya ma xo naa ra. Jatsi jaha bësocana. No chahahuaniquë tsi

quiha jari basi Cristo johai ca iipaoniquë. Jama, jaboqui basiriama xo ja bacahaina iquia ra. ¹²Jatipaimaria xo jocha tsémonatiya ra. Huéapaimaria xo ja johai ca xabaca. Japi jocha tsémo quima bésocana. Jasca, Dios jabi jia ca sahuécana, soldadó jahuë armadura sahuéhai jascaria, huëa ó xo tsi bëboxëna. ¹³Huéaná ca nohiria iipití tsi jabi jia ca no jayati xo. Jama, tobi quiha toa yoyocanaina: naa pabë-pabëriahaina, pahéhaina, anomá ca chotahaina, iquinahaina, yosanahaina. Tihi cabó tsi xo yoi. ¹⁴Jama, noba Ibo Jesucristo jabi sahuécana. Sahuëxo tsi mato noma jabi yoi ca chahahuayamacana, jaha ja quëéhai ca axëna.

Quinixaxëni ca chahahuacanaibo

14 ¹Jabi tobi quiha toa quinixaxëniria ca chahahuacanaibo ra, naa coshi yama cabó. Jia tsi jato joihuacana. Jaméri ca jabi bo pi ja jayacano tsi jato raniyamacana, naa jato jabi tahëxo na. ²Jaméri xo nohiria ba jabi bo ra. Huësti ca chahahuahai ca tsi xo toa jatiroha ca pihaina. Ja qui jiaría quiha jatiroha ca ja pihaina ra. Jama, tobi toa jaha quinixaxëni ca chahahuahai cato. Verdura bo roha picatsi quiha ra. Ja qui roa tsi xo toa piti huëtsa. ³Jatsi quiniacaxécahuë. Piti ó quinixaxëni ca ranimisyamaxëti xo jatiroha ca jahuë bo pihai cato. Anoma quiha. Jasca, jatiroha ca picatsai ca ranimisyamaxëti xo verdura bo roha pihai ca ri, Diós toa dos ca nohiria bini iqui na. ⁴Jatsi, ejénahuariahax raca toca tsi mabë xatë bo ma ranina? Anoma quiha. Ibobá-na tsi xo toa bo têquëta, mato yonati bo nomari. Anoma ca pi ja acano tsi Diós jato yoano iquia. Jato mëbixëti mëtsa xo Dios ra, jia ca ati.

⁵Jasca, tobi quiha toa jodioba fiesta barí tsi aracascanaibo. Oquëria ca jato bari bo nori ca quëscahuacani quiha. Jama, chahahuacanaibo huëtsa bo qui jaharisi tsi xo jatiroha ca bari. Jatsi shinaparixëti xo jatiroha cabo ra, jia ca ati cahëxëna. ⁶Jabi, “Oquë tsi xo naa barí tsi Dios qui no arahaina” i huësti ca mitsa. Jëníma quiha. Toa barí tsi aracatsi quiha, Dios ranihuaxëna. Jasca, Dios ranihuahi quiha jatiroha ca pihai ca ri, jahuë piti quëshpi tsi “Gracias” ja iqui iqui na. Jasca, Dios ranihuahi quiha verdura bo roha pihai ca ri. Dios qui “Gracias” ii quiha toa ri. ⁷Japi quiniacaxécahuë, mabë xatë jabi bo tahëhax na. Nomë bësoyamaqui noa, jaha no quëéhai ca roha ca axëna ra. No acai ca tsayahí quiha nobë xatë bo ra. ⁸Jatsi bësopihi tsi Ibo bax bësoqui noa. Jasca, rësopihi tsi Ibo bax rësoqui noa. Bëso, bësoyama, tihi tsi no imitsa. Tocahi tsi jari Ibobá-na xo noa ra. ⁹Ja tsi xo toa no bax Cristo

rësoni quiha. Rësohax ja bësotëquëniquë noqui tëquë, naa bësocanaibo, bësoyama cabo, tihi cabo yonaxëna. ¹⁰Jatsi, ɿjéniriaxo raca nobë xatë bo no ranina? Jasca, ɿjéniriahax raca nobë xatë bo qui no caxana? Dios bësojó tsi niixëqui noa, noqui tëquë copihacaxëna, joni bësojó nomari.

¹¹Jabi Quënëhacanish cabo ó tsi Ibo Dios nécaniquë:

“Bëso xo éa ra. Parayamaquia.

Ea bësojó tsi mënícaxécani quiha jatiroha cabo ra.

Jia tsi Dios ocahuaxëhi quiha jatiroha ca nohuria”

i Dios ni quiha. ¹²Japi Dios qui noba jocha bërohuaxëqui noa, naa noqui tëquëta ra.

Mabë xatë bo jochamayamacana

¹³Japi mato huëtsa raniyamacana. Jama, jato ma mëbixëti xo. Jato jochamayamacana. Jabi jia ca ma jayapino tsi jia ca acaxécani quiha. Jama, ma yoyopino tsi ja tocacamitsa jato ri pë.

¹⁴Jatsi nicaparicana. E qui jénima tsi xo jatiroha ca no pihaina iquia. Toca ca Ibobá éa jismani quiha. Jama, jahuëcara pi nohiriá picasyamano tsi oquë tsi xo toa ja piyamahaina. Ja shinahai tsi xo. ¹⁵Jasca, ma pihai cató tsi mabë xatë bo pi yosihuahacano tsi Dios noihai ca quinia ó tsi bësoyamaqui mato rë. Jasca, ɿto xatë bax Cristo nayamayamani? Japi jahuëcara ma pihai cató tsi mabë xatë bo yosihuahacano tsi pinoma tsi xo toa iquia. ¹⁶Jatsi quiniacaxëcahuë. Jénima jahuëcara ca ma pihai ca imitsa. Jama, ma pihai ca tahëxo tsi nohiriá mato ranipino tsi oquë tsi xo toa piti ma piyamahaina iquia. ¹⁷Jabi no pihaina, jénë no acaina, tihi cabo tsi xo mahitsa Diós otohai cato ó no. Oquë tsi xo toa jabi mëstëxëni ca jayahaina. Jasca, oquë tsi xo nobë xatë bo ya jia tsi no racanabëquihaina. Oquë tsi xo Espíritu Santó tsi no ranihaina. Tihi tsi xo jiaría cabo ra. ¹⁸Nëca pi Cristo quinia ó tsi ma bësono tsi mato qui ranixëhi quiha Dios. Jasca, jia tsi chanicaxécani quiha nohuria bo ri mato yoati na.

¹⁹Jatsi Dios quinia ó tsi bësocana. Tocapimano tsi oquëxëhi quiha ma rabënabëquihaina. Toca tsi mëbihacaxëhi quiha jatiroha cabo. ²⁰Jatsi ma pihai ca iqui tsi Dios yonoco yosihuayamacana ra. Jénima tsi xo piti tëquë iquia. Jama, no pihai cató pi nobë xatë bo no jochamano tsi anomá tsi xo toa no pihaina iquia.

²¹Jatsi oquë ca quinia tsi xo toa nami no piyamahaina, jénëria no ayamahaina, jahuëcara ca huëtsa no acaina, tihi cabá tsi

nobë xatë bo no jochamaquë no. ²²Jabi jamëri jamëri tsi xo nohiria bá shinahaina piti yoati na. Jënima quiha. Dios roha ma yoano. Jabi ma acatsai ca pi ahi tsi shoma xo mato, mato shina quësohacayamaquë no. ²³Jama, tobi quiha toa quinixeniria cato ra. Ja qui yoi ca pi ja pino tsi ja qui quësoxéhi quiha jahuë shinana pë. Ja qui jocha quiha. Jabi jocha tsi xo toa noqui yoi ca acaina. Noitiria ca tsi xo toa.

Nobë xatë bo mëbihaina

15 ¹Jabi quinixeniria ca chahahuacanaibo no mëbiti xo ra, naa noqui Cristo quinia cahëxeni cabio. Mëbihiri tsi nomë no ranihuayamaxëti xo. ²Jasca, nobë xatë bo no ranihuaxëti xo. Jasca, jato no mëbino, Cristo quinia ó tsi ja shinahacano iquish na. ³Cristo jabi no tsayaparino. Joxo tsi quiha jamë tsi ja ranihuayamaniquë. Jama, ja joquë tsi quiha nohiria bá roaniquë pë. Jabi toca tsi chanihi quiha Quënëhacanish cabio, “Ea roamistsi quiha mi qui caxacanaibo” iquina. ⁴Jabi siri tsi naa chani tèquë quënëhacani quiha, jaboqui noqui chamahuaxëna. Jatsi jaha no pasohaina, no yosanayamahaina, tihí ca tsi noqui tiisimahi quiha Diós quënëni ca chani ra. Jaha pasocanaibo Diós mëbini ca noqui jismahi quiha. ⁵Jasca, Dios tsi xo toa noqui mëbihaina ra. Ja tsi xo toa noqui chamahuahaina. Jabi mato ri Diós mëbino, jia tsi ma rabënabëquino iquish na. Jasca, mato ja mëbino ra, Cristo quinia ó tsi ma banahuan. ⁶Jatsi huësti ca joí tsi Dios, naa noba Ibo Jesucristo Jahëpa jia tsi ocahuabëquixëqui mato.

Carayanabo qui Dios Chani yoahacaxëti xo

⁷Jia tsi mato huëtsa joihuanacana, naa Cristó mato joihuani jascaria. Toca tsi ocahuahacaxéhi quiha Dios. ⁸Jabi yonati Jesu manëniquë jahuë jimibó mëbixëna iquia. Jato xérëquë xo tsi quiha Dios Chani ja yoaniquë jabija ca Dios nori ca jismaxëna. Jasca, ja joni cató tsi jahuë jodioba rëquébo yamabo qui Diós yoani ca chani jatihuahacaniquë. ⁹Jasca, mai qui Jesu joniquë carayanabo ri xabahamahacano iquish na. Jia tsi Dios ja ocahuacano jato ri. Jabi toca tsi Salmo quënënish cató quënëni quiha carayanabo yoati na.

“Carayanabo xérëquë xo tsi mia ocahuaxëquia.

Quëquëxëquia mi janë yoati na” ii quiha.

¹⁰Jasca, Dios Chani iti huëtsa ó tsi,

“Jahuë jodiobo nohiria ya tsi ranicana, carayanabá” ii quiha.

¹¹Jasca, iti huëtsá tsi,

“Jia tsi Ibo Dios ocahuacana, carayanabá.

Jatiroha ca nohiria bá Dios ocahuano ra” ii quiha.

12Carayanabo yoati tsi Isaías yamabá quënëníquë jaa ri.

“Jisiquixéhi quiha Isaí chahitaxocobo.

Jisiquixo tsi carayanabo yonaxéhi quiha.

Jatsi ja qui chitimicaxécani quiha carayanabo ri”

i ja ni quiha.

13Japi mato carayanabo bax bëhoxquia, Diós mato ranihuano iquish na. Jabi Dios ó pasoqui noa, noqui ja mëbino. Japi Diós mato ranihuano, ma chahahuaquë no. Tocapijano tsi oquëriaxéhi quiha jaha ma pasohaina Espíritu Santo chamá no.

Carayanabo qui Pablo raahacaniquë chaniti

14Tiisi ma nori ca iipiquia, ébë xatë bá. Jasca, shinajiaxëni xo mato iquia. Mato tiisi iqui tsi jia tsi yobanati mëtsa xo mato, jia ca axëna. Tihi ca tsi cahéyoiquia. **15**Jabi raquëxoma tsi naa carta mato qui è quënëqué, noho yoba ma shina-bënayamano iquish na. Raquëhaxma tsi mato qui chaniquia, è qui jahuë Chani yoati yonoco Diós ani iqui na. **16**Mato carayanabo qui éa ja raaniquë, jahuë Cristo Chani è yoano. Toa yonoco aquí tsi è qui Diós ani ca Chani boquia mato carayanabo qui. Espíritu Santó rohahuahacanish ca ofrenda jascaria tsi Dios qui mato mëacasquia ra. **17**Jabi è qui jia tsi xo toa Dios bax è acana iquia. E aca ca qui bërabiyamaquia, jahuë Jesucristo ya è yonocobëquinahai ca iqui na. **18**Jabi è yoahana, è acana, tihi cabá tsi jia tsi xo toa mato bax Cristó acana ra. ¿Tsayacanai? Jaboqui Dios banahuaqui mato ra, Dios Chani mato qui è yoani iqui na. **19**Jasca, mato xëréquë xo tsi jisti bo è aniquë. Toca tsi Espíritu Santo chama ma jisni quiha. Tihi cabá tsi Cristo qui mato carayanabo mëpihacaniquë ra. Jasca, toca tsi Cristo Chani è yoabonaniquë jatiroha ca iti xo na. Jerusalén, nëama ca Ilírico mai, tihi cabo xo tsi jato qui jahuë Chani è yoaniquë ra.

20Jabi Dios Chani yoahi quiha joni huëtsa bo ri. Jia quiha. Jama, ja yoacanai cato ax tsi yoacasyamahai ca éa xo naa. Jato yonoco quiha. Ja tsi xo toa basi, naa Dios Chani nicayamanish cabo qui Cristo Chani yoacasquia, naa yoahama cato xo na. **21**Tocatsiquia Quënëhacanish cabo jatiuhuacano iquish na.

“Jisxéhi quiha jahuë Chani nicahama cabo.

Cahécaxécani quiha nicayamacanaibo” ii quiha.

Romá ca chahahuacanaibo qui Pablo shishocasnina

²²Néama xo tsi Dios Chani yoahi tsi ë bamaniquë mato qui shishoxëna. Mato qui canoma ë iniquë rë. ²³Jama, jaboqui jatihuahacaquë nëa xo tsi Dios Chani ë yoahaina ra. Japi mato jisi joquia. Naama tsi mato qui ë cacasni quiha. ²⁴Jabi ë shinahai ca tsi xo naa: Mato oquëria ca España mai qui capama tsi mato yaca qui shishoparicasquia. Rani tsi shishonabëquixëqui noa tia. Jaquirëquë España mai qui ëa ma raaxëti xo.

²⁵Jaboqui Jerusalén qui caapariquia, toá ca chahahuacanaibo mëbixëna. ²⁶Jabi Macedonia, Acaya, tihi ca maí ca carayana ca chahahuacanaibá parata catiani quiha Jerusalén ca noitiria ca jodiobo bax na. Toa parata jato qui ë boxëti xo. ²⁷Ranixo tsi naa parata ja acani quiha toá ca noitiria cabo mëbixëna. Jabi toá ca noitiria ca jodiobo carayanabá mëbixëti xo iquia. ¿Jodiobo iqui tsi Dios Chani ja nicayamayamacani? Ja quëshpi tsi jaboqui Jerusalén ca noitiria ca jodiobo ja mëbicaxëti xo iquia, ja biniayamacano iquish na. ²⁸Jatsi jaboqui carayanabá ë qui mëani ca parata pari Jerusalén cabo qui ë booparixëti xo. Niabëria tsi jahari joxëquia España mai qui. Jopama tsi mato qui shishoxëquia tia. ²⁹Jatsi mato qui ë cahëno tsi ëa chamahuariaxëhi quiha Cristo tia, jia tsi mato ë mëbino.

³⁰Jasca, ë bax ma bëhoxno, ëbë xatë bá, Ibo Jesucristo tahëhax na. Jasca, ëa ma noihai ca iqui tsi ëa ma mëbino Dios yonoco ati, naa ë bax ma bëhoxhai cató no. Jabi, ¿Espíritu Santó ëa mato noimayamayamani? ³¹Jatsi ë bax bëhoxcana, jodioba maí ca nicamisxëni cabo quima ë paxano iquish na. Jasca, bëhoxcana, ë bohai ca parata ranixo tsi Jerusalén ca chahahuacanaibá bino ra. ³²Jaquirëquë Dios shina pi ja ino tsi rani tsi mato qui joxëquia tia. Johax mato bëta chitëxëquia, joiparixëna. ³³Iquë. Noqui bëpasimahai ca Diós mato tëquë bëtano ra. Amén.

Romá ca bo Pabló joihuánina

16 ¹⁻²Jabi noba yoxacato, naa Febe mato qui raaxëquia. Iboba jané tsi naa yoxa joihuacana iquia ra. Néá ca Cencreá ca iglesiá ca yonocoxëni ca quiha. Chahahua-canaibá jabi tsi xo toa jia tsi nohiria joihuahaina. Jia tsi ëa naa yoxá mëbini quiha. Ja iqui tsi jatiroha ca quiniá tsi naa yoxa mëbicana ja joquë no.

³Jasca, Priscila, Aquila, tihí cabó joihuacana. E bëta ax tsi Dios bax ja yonocobëquipaocaniquë jato ri. ⁴Ea tahëhax ja naquë acaniquë ra, éa xabahamaxëna. Ja quëshpi tsi jato qui “Gracias” iquia. Jato qui “Gracias” ii quiha carayanaba iglesia bo tëqué ri. ⁵Jasca, jato xobó ca catihai ca aracanaibo joihuacana. Jasca, noho rabëti Epeneto joihuacana. Asia maí ca jariapari ca Cristo chahahuanish ca ja ini quiha. ⁶Jasca, María ri. Mato bax ja yonoco-yonocorianiquë ra. ⁷Jasca, tobi Andrónico, Junias. E bëta preso qui nanëhacanish cabó tsi xo toa bo. Noho rabëti bo quiha. Oquë-oquëria ca Dios Chani yoacanaibo ja icani quiha. Jariapari Cristo chahahuanish cabó tsi xo naa bo; jato cho é iquiina. Jia tsi tihí cabó joihuacana.

⁸Jasca, Amplias joihuacana. Ibo iqui tsi naa joni noiquia ra. ⁹Tobi quiha Urbano, naa é bëta yonocobëquipaonish cato. Tobi quiha Estaquis, naa é noihai cato. Tihi cabó noicana. ¹⁰Jasca, Apeles, naa Cristo chahahuanish ca yosi cato, Aristobuló-na bo, tihí cabó joihuacana. ¹¹Tobi noho jimi bo Herodión. Tobi Narcisóna bo, naa jahuë xobó ca aracanaibo. Tihi cabó joihuacana. ¹²Jasca, Trifena, Trifosa, tihí cabó joihuacana. Ibo bax yonocoria ca xo. Tobi noba yoxacato Pérsida. Joihuacana. Huëstima tsi xo toa Ibo bax ja yonoconina. ¹³Jasca, tobí Rufo, naa Cristo chahahuanish ca yosi cato. Tobi jahuë jahëhua. Tihi cabó joihuacana. Ea jahuë jahëhuá shomahuarianiquë, naa noho cai jascaria iquiina. ¹⁴Jasca, Asíncrito, Flegonte, Hermas, Patrobas, Hermes, jato maxó ca rabëti bo, tihí cabó joihuacana. ¹⁵Jasca, Filólogo, Julia, Nereo, jahuë yoxa cato, Olimpas, jato bëtahai ca chahahuacanaibo, tihí cabó joihuacana. ¹⁶Jia tsi joihuacana iquia ra. Jabi mato joihuahi quiha nëá ca Cristo iglesia bo tëqué.

¹⁷Quiniacaxécahué, ébë xatë bá. Tobi xo toa chahahuacanaibo oquëxnamahai ca nohiria bo rë. Tobi toa nohiria janyama mëpicanaibo rë. Jaha bësopa. Jato bëta rabënayamacana iquia. ¹⁸Noba Ibo Cristo bax yonocoyamacani quiha ra. Jasca, jamë shinamisxëni ca xo. Anoma tsi xo toa ja yobacanaina. Paraquí tsi cahëtimaxëni ca nohiria janyama mëpicani quiha pë. ¹⁹Jabi jato qui nicayamaxëqui mato tia. Nëama quiha, naa país huëtsa bo qui pacananiquë chani mato yoati na. “Jia tsi Cristo nicacani quiha Romá ca chahahuacanaibo” icani quiha ra mato yoati na. Ja iqui tsi rani-raniquia. Jia ca ati ma jabino ra. Oquë tsi xo toa yoi

ca cahëyamacanaibo iquiina iquia. ²⁰Jabi mato mëbixëhi quiha Dios ra, naa noqui ranihuahai cato. Mato bax Satanás bëboriaxëhi quiha. Basima tsi xo toa bari ra. Noba Ibo Jesucristó mato shomahuano ra.

²¹Jasca, mato joihuahi quiha nëá ca Timoteo, naa é bëta yonocobëquihai cato. Jasca, mato joihuacatsi quiha é bëta yonocobëquicanaibo, naa Lucio, Jasón, Sosípater. ²²Jabi Tercio tsi xo naa carta quënëhai cato. E bax quënëhi quiha. Jarohapa tsi mato joihu aquia éa ri. ²³Jasca, mato joihuahi quiha Gayo, naa nëá ca éa oriuhuahai cato. Jahuë xobó tsi caticani quiha nëá ca chahahuacanaibo araxëna. Mato joihuahi quiha Erasto ri, naa yacatá ca parata obëso cato. Jasca, mato joihuahi quiha nobë xatë Cuarto ri. Tihi cabø tsi xo mato joihuacanaina.

²⁴Mato tëquë noba Ibo Jesucristó shomahuano. Amén.

Dios no ocahua-ocahuapaoti xo noa

²⁵Dios no oquëhuano ra. Mato chamahuati Ibo tsi xo toa. Mato mëbixëhi quiha ra, mato qui é yoani ca Cristo Chani ma banahuano iquish na. Naama pi nohiria qui jonë quiha naa Chani jia ca i-ipaoniquë ra. ²⁶Jama, jaboqui bëroria tsi xo naa chani ra. Ja tsi xo toa nohiria tëquë ca qui ja yoahacaxëti xo ra, Cristo qui ja chitimicano jato ri. ¿Jabi tocapixëti nori ca Quiënëhacanish cabá noqui yoayamayamani? Jabi noba bëso-bësopaohai ca Dios shina tsi xo toa nohiria huëtsa bá jahuë Chani nicahaina. ²⁷Ja huësti ca tsi xo toa tiisi-tiisiria jaya cato ra. Jatsi Jesucristó tsi Dios ocahua-ocahuacana ra. Amén.

Primera Carta Del Apostol San Pablo a Los Corintios

Corintó ca chahahuacanaibo Pabló joihuanina

1 ¹Mato qui quënëhai ca Pablo ca éa xo naa. Dios shinaná tsi ë quënaha caniquë, Dios Chani yoati ibo iti. E bëta xo tsi mato joihuahi quiha nobë xatë Sóstenes ri. ²Mato Corintó ca chahahuacanaibo qui naa carta raaquia. Dios nohiria bo, naa jahuë Jesucristó tsi mëstëhuahacanish cabo qui naa chani raaquia. Jasca, raahacahi quiha jatiroha ca ití ca noba Jesucristo qui aracanaibo qui. Jato Ibo, noba Ibo, tihi cabá-na xo Jesu ra. ³Jatsi noba Jahëpa Dios, noba Ibo Jesucristo, tihi cabá mato noino. Mato ja ranihuacano.

Carta Pabló quënëhaina

**Ja shomahuariahacacanina
Jesucristó no**

⁴Jabi Jesucristó ani ca iqui tsi ma shomahuariahacaniquë iquia. Ja quëshpi tsi Dios qui “Gracias” iroha-irohaquia, bëhoxhi na. ⁵Jatiroha ca quiniá tsi ma shomahua-riahacani quiha, Cristó-na bo ma nori iqui na. Jaha tsi oquë tsi xo toa ja bax ma chanihaina. Jasca, Cristo iqui tsi oquë tsi xo toa Dios ma cahëhaina iquia. ⁶Jabi mato qui

Cristo Chani no yoaquë tsi toa Chani ma birianiquë ra. Jaha tsi mato shina ó tsi toa Chani coshinaniquë. ⁷Toca tsi Espiritu Santó acai ca tiisi bo ma biyoniquë. Yama ca tsi xo toa ma naris-haina iquia, Ibo Jesucristo jisiquihai ca manaquí na. ⁸Mato otoxëhi quiha ra jahuë rëso qui. Jatsi jaroha ca bari, naa noba Ibo Jesucristo bari tséqueno tsi quësöhacatimaxëni ixëqui mato ra. ⁹Chahahuahacati xo Dios. Quiayamahi quiha. Mato ja quënani quiha, jahuë Baquë Jesucristo, naa noba Ibo ya rabenati.

Ja mapëxnacanina

¹⁰Noba Ibo Jesucristo jané tsi mato yobaquia, ebë xatë bá. Jasca ca jahuë bo ma chahahuati xo iquia. Ma mapëxnayamano; anoma quiha. Jasca, huësti ca shina roha ca ma jayano, Dios bax yonocobëquinaxëna. ¹¹Jabi ma mapëxnahai ca ë nicaniquë rë, ebë xatë bá. “Joi mérabëquinacani quiha Corintó ca chahahuacanaibo” ii quiha nëá ca nohiria bo rë mato yoati na. ¹²Nicaparicana. Anoma tsi xo toa ma yoahaina iquia. “Pabló-na xo éa” ii quiha mato mishni bo pë. “Apolós-na xo éa” ii quiha maxo huëtsa pë. “Pedró-na xo éa” ii quiha huëtsa bo. Tihi ca tsi iqui mato pë, chanihi na. ¹³Jama, huësti ca Ibo roha jaya xo mato ra. Mapëxnatimaxëni xo noba Cristo ra. Huësti ca maxo roha xo noa ra, huëstima ca ja nomari. Nicaparicana. ¿Mato jocha bax Pablo tooxahacani pa? ¿Noho jané tsi ma ashimahacani pa? ¹⁴“Gracias” Dios qui iquia ra, yama ca ë ashimani quëshpi na. Crispo, Gayo, tihi roha cabo tsi xo toa ë ashimanina. ¹⁵Jaha tsi yama tsi xo toa “Pablo jané tsi ashimahacanish ca éa xo naa ra” iti mëtsa cato ra. ¹⁶Estéfanas, jahuë xobó cabo, tihi roha cabo ë ashimani quiha, mato bëtaquí na. Ichariama ja icani quiha. Yama tsi xo toa ë ashimani ca nohiria huëtsa tia iquia ra. ¹⁷Jabi Cristó éa raayamaniquë nohiria bo ashimati. Jama, ë raahacaniquë jahuë Chani jia ca yoati. Yoahi tsi nohiria ba tiisí tsi chaniyamaquia. Jama, “Cristo rësoni cató tsi no xabahamahacaxëti xo” iquia, jahuë chama Cristo crúz bënoyamano iquish na.

Dios tiisi

¹⁸Jabi tënëtiya qui bocanaibo qui yoyoxëni tsi xo naa cruz Chani. Jama, noqui xabahamahacanish cabo qui jia tsi xo ra. Dios chama

jaya xo ra. ¹⁹Jasca, Quënëhacanish cabo ó tsi nëca tsi Dios chanini quiha jato yoati na:

“Nohiria ba tiisi quëyoxëquia.

E qui iriama tsi xo toa cahëxëni caba tiisi.

Jato tiisi quëtiaxëquia”

i Dios ni quiha. ²⁰Jabi Dios qui iriama tsi xo maí ca nohiria ba tiisi jaya cabos. Ja qui iriama tsi xo jato yoba, jato papi, tihi ca cahëxëni cabos ri. Chaniti mëtsaxëniria ca ja icamitsa; jama, Dios qui iriama jato tiisi têquë nori. Yoyoxëni ca jato tiisi nori ca Diós jismani quiha. ²¹Jabi Dios cahëyoiti mëtsama xo nohiria jato tiisí no. Dios quinia ma xo toa ra, Dios cahëti. Jama, jahuë Chani chahahuacanaibo xabahamahi quiha. Toa Chani yoaquia. Toca tsi Dios cahëti mëtsa xo nohiria ra, jahuë Chani chahahuauquí na. Jishopë. Jato qui yoyoxëni tsi xo toa quinia rë. ²²Jisti bo jiscascansi quiha jodiobo, chahahuanox pari. Jasca, carayanabo ri tsi xo toa nohiria ba tiisi roha nicacascanaina pë. ²³Jama, cruzó tsi Cristo tooxahacani ca Chani yoaqui noa ra. Jodiobo qui yoi xo naa Chani rë. Jasca “Yoyoxëni xo” icani quiha carayanabo ri. ²⁴Jama, Dios tiisi-tiisiria cahëriaqui noa, naa noqui quënahacanish ca jodiobo carayanabo têquë. Jabi Dios tiisi-tiisiria, jahuë chama, tihi cabos noqui jismahacaniquë cruzó tsi Cristo rësoniquë no. ²⁵Dios tiisi quësca ma xo nohiria ba tiisi. “Yoyoxëni xo Diós acaina” i jaca mitsa; jama, jato tiisi oquë Dios tiisi nori. Jasca, “Chama yama xo Cristo rësöhaina” i jaca mitsa; jama, nohiria ba chama oquë Cristo rësöhái ca chama nori.

¿Tsohuë ni toa xabahamahacanish cabos?

²⁶Shinaparicana, ébë xatë bá. Diós mato quënaquë tsi ¿maí ca nohiria-nohiria ma ini pa? ¿Chama bo ma ini pa? ²⁷Iyamaqui mato. Toca ca tiisi jaya ca nohiria bo bérabihuacatsi quiha Dios ra. Ja tsi xo toa noqui tiisi janyama cabos ja biniquë. Noqui chama janyama cabos bichi quiha maí ca chama bo bérabihuaxëna. ²⁸Jishopë. Maí ca nohiria bo qui yoi tsi xo naa quinia ra. Jama, jato qui yoi cabos Diós biniquë oquëhuaxëna. Noqui noitiria cabos ja bichi cató tsi quiha jato tiisi ja quëyoniquë. ²⁹Ja iqui tsi yama tsi xo toa Dios bësójó tsi jamë oquëhuati mëtsa cato. ³⁰Dios roha tsi xo toa jahuë Cristo ya noqui rabënamahai cato ra. Dios quinia tsi xo toa jahuë Cristo ra. Tsayacahuë. Jahuë Cristó tsi Diós noqui xabahamati quinia bërohuahacaniquë. Jahuë Cristó tsi no jiahuahacaniquë.

Jatsi jahuë Cristó tsi no xabahamahacaniquë. Tihi ca tsi ahi quiha Dios jahuë Cristó no. ³¹ Jaha tsi “Oquëhuacaspiquí tsi Ibo no oquëhuati xo ja acani quëshpi na” ii quiha Quënëhacanish cabo.

Cruzó tsi Cristo tooxahacani ca Chani

2 ¹Mato qui cahëxo tsi béroria tsi Dios Chani mato qui
é yoaniquë iquia. Yoahi tsi chaniti mëtsaxëniria ca é iyamaniquë. Jasca, nohiria ba tiisí tsi mato qui é chaniyamaniquë, Dios jabija ca yoahi na. ²Jama, Jesucristo yoi, no bax cruzó tsi ja résonina, tihi roha ca é yoaniquë mato bëtaquí na. ³Jasca, chama yama tsi mato qui é joniquë shishohi na. E shina-huëjénaniquë rë. E mémëniquë. ⁴Johax nohiria ba tiisí tsi é chaniyamaniquë Dios Chani mato qui yoahi na. Jama, Espíritu Santo chamá tsi mato qui noho chani joniquë iquia. Ja iqui tsi Dios quima noho chani joni ca ma jisníquë. ⁵Jaha tsi nohiria ba tiisi qui chitimiyamahi quiha ma chahahuahaina, Dios chama qui ja nori.

Dios tiisi

⁶ Jabi shinahanish ca chahahuacanaibo qui mana ca tiisi yoaquia. Nohiria ba tiisi jaquirima tsi xo naa tiisi ra. Naa mana ca tiisi cahëyamahi quiha toa Dios cahëyamacanaibo. Cahëyamahi quiha jaboqui yonacanaibo ri. Tihi ca tsi xo toa naamayamacaxécanaaina ra. ⁷Jasca, jato oquë tsi xo toa é yoahaina ra, Dios quima noho chani nori iqui na. Noqui xabahamahacati quinia ca tiisi ca tsi xo naa é yoahaina ra. Jabi no bax naa xabahamatí quinia Diós ani quiha, mai nëhohuahacanox pari. ⁸Naa xabahamatí quinia cahëyamahi quiha maí ca chama bo. Cahërohapiquí tsi cruzó tsi mana ca Ibo-iboria ja tooxayamaquë acaniquë iquia. ⁹Jasca, naa quinia quënëhacaní quiha Quënëhacanish cabo ó no:

“Anomaria tsi xo toa noicanaibo bax Diós shomahuahaina.

¿Jënahuariaxo ja acai ca shina no cahëna?

No tsayahaina, no nicahaina, tihi ca oquë ixëhi quiha toa no bax ja shomahuaxëhaina”

tihi tsi ii quiha.

¹⁰Jama, ja acai ca jahuë bo noqui Diós jismaniquë jahuë Espíritu Santó no. Jatiroha ca cahëriahi quiha Espíritu Santó ra. Dios jabi, Dios shinana, Dios tiisi, tihi ca tsi, naa noqui jonë ca jahuë bo cahëyoihí quiha. ¹¹Toca ma xo noa. Noqui tsi

xo toa joni huëtsá shinahai ca cahëtimaxëni cabو. Nomë no shinahai roha ca cahëyoiqui noa iquia. Jasca, noqui tsi xo toa Diós shinahai ca cahëtimaxëni cabو. Jama xo Espíritu Santo ra. Ja roha tsi xo toa Diós shinahai ca cahëhaina. ¹²Jasca, naa Dios quima ca Espíritu Santo no biniquë noqui ri; maí ca tiisi ja nomari. Noqui tiisimahi quiha ra, Diós noqui ani ca jahuë bo tēquë no cahëyoino iquish na. ¹³Jaha tsi Dios jahuë bo bërohuapama tsi nohuria bá noqui tiisimani ca tiisí tsi chaniyamaqui noa. Jama, Espíritu Santó tsi noqui tiisimahai ca jahuë bo roha yoaqui noa iquia. Noba chani ma xo. Jabi toca tsi chahahuacanaibo qui mana ca tiisi bërohuaqui noa, jato tiisimaqui na.

¹⁴Jabi Espíritu Santó tiisimahai ca jahuë bo biyamahi quiha Dios cahëyamacanaibo. Jato qui yoyoxëni quiha. Cahëtimaxëni ca xo, Espíritu Santo janyamacanai ca jaca nori iqui na. ¹⁵Jama, jatiroha ca jahuë bo cahëyoiti mëtsa xo Espíritu Santo jaya cabو ra. Jama tsi yosanahi quiha Dios cahëyamacanaibo, tihí ca tsi tsayahax na. Noqui cahëyamayoicani quiha pë. ¹⁶¿Jénahuariaxo raca Ibobá shinahai ca ja cahëyoicana? Yama tsi xo toa noba Ibo tiisimati mëtsa cato ra. Jama, noqui tsi xo toa Cristó shinahai ca cahëcanaibo, naa ja qui chitimicanaibo.

Dios bax yonocobëquinahaina

3 ¹Jabi Dios Chani mato qui ë yoaqueü tsi Dios tiisi binoma ma i-ipaoniquë iquia, Espíritu Santó tsi ma mëpihacayamani iqui na. Jari xocobo jascaria, naa chahahuabëna cabو jascaria ma ini quiha. ²Jaha tsi bëroria ca tiisi roha mato qui ë amaniquë, naa jahuë baquë jahëhuá xoma amahai jascaria. Toatiyá tsi Dios Chani-chaniria binoma ma iniquë. Jishopë. Jari toca xo mato rë jaboqui. ³Jari chahahuabëna cabо jascaria xo mato pë. Tsayacahuë. Jari mato xérëquë tsi xo yosanahaina iquia. Jari mato xérëquë tsi xo joi mërahaina rë. Tocapimano tsi ćjénahuariaxo Espíritu Santó mato mëpina? ¿Dios cahëyamacanaibo jascaria iyamayamacanai, tocahi na? ⁴Huësti ca maxo tsi xo toa “Pablo roha ó quëéqui noa” iquiina. Maxo huëtsa tsi xo toa “Apolos ó quëéqui noa” iquiina. Jabi toca pi ma chanino tsi ćjénahuariaxo Espíritu Santó mato mëpina?

⁵Nicaricana. Iriama ca ëa xo naa. Jasca xo Apolos ri; iriama quiha. Dios yonati bo roha xo noa ra. Noqui iqui tsi Dios Chani

qui ma chitiminiquë. Diós noqui aca ca yonoco roha aqui noa ra. ⁶Jasca, jamëri tsi xo toa Diós noqui ani ca yonoco ati. Mato xérëquë xo tsi Dios Chani pari ë bananiquë. Jaquirëquë Apolos joniquë. Joxo tsi Dios Chani mato qui ja tiisimaniquë, mato coshihuaxëna. Noba yonoco tsi xo toa. Jama, Dios roha tsi xo toa mato ó ca Chani shinahamanish cato ra. ⁷Ja quëshpi tsi iriama ca éa xo naa, naa Dios Chani banahai cato. Jasca, iriama xo Apolos ri, naa Chani tiisimanish cato. Dios roha tsi xo toa mato shina ó ca Chani shinahamahaina. ⁸Jaha tsi yonocobëquinahi quiha Dios Chani banahai cato, Dios Chani tiisimahai cato. Jato yonoco quëshpi roha tsi jato copixëhi quiha Dios. ⁹Jatsi Dios yonati bo roha xo noa, Dios yahax tsi yonocobëquinahaina. Mato tsi xo toa huai iquiria. Huai Ibo xo Dios. Huaí ca yonococanaibo xo noqui.

Xobo iquiria xo chahahuacanaibo

Diós acai ca xobo jascaria xo mato. ¹⁰Ea ti tsi xo toa jahuë xobo rohahuati ibo-iboria. Jabi Dios noihaí cató tsi ë qui naa yonoco acacani quiha. Rohahuaxo tsi jahuë xobo chinichiti bo ë nimaniquë, mato chahahuamaquí na. Mato xérëquë xo tsi Dios yonoco ë chitahëhuani quiha. Jatsi ë quirëquë nohiria huëtsa bo joniquë, mato chamahuahi na. Joxo tsi ë chitahëhuani ca cacha tsi ja rohahuacaniquë. Jia tsi ja rohahuati ca xo iquia. ¹¹Jabi Jesucristo roha tsi xo toa nimahacanish ca chinichiti. Ja qui roha chitimiqui noa xabahamahacati. ¹²Jasca, Jesucristo, naa chinichiti nori ca cacha rohahuaqui noa. Jahá tsi jia ca jahuë bá tsi rohahuaxëhi quiha huësti huësti ca nohiria. Oro, plata, maxax copixëni cabø, tihi cabá tsi rohahuacaxëcani quiha. Jama, jihui, xépamë, huasi, tihi ca copiriamá cabá tsi rohahuacaxëcani quiha huëtsa bo pë. ¹³Quiniacaxëcahuë. Bérohuahacaxëti xo noba yonoco yoi, Ibo Jesucristo bacauë no. Toa barí tsi chihi tsi tanamahacaxëti xo nohiria yonoco téquë. Jatsi mëshoyoxëhi quiha mahitsa ca yonoco. Mëshoyamaxëhi quiha yonoco jia cato. ¹⁴Ja rohahuacana ca pi mëshoyamano tsi copi jia ca bicaxëcani quiha ra. ¹⁵Jama, nohiria bá rohahuaha ca pi mëshono tsi jato copi jia ca bënocabaxëcani quiha pë. Jishopë. Xabahamahacacaxëcani quiha, naa chihi nacohai ca paxahai ca jascaria.

Arati xobo quëscaria xo chahahuacanaibo

16 ¿Dios xobo ma nori ca cahëyamacanai sa? Mato ó tsi bësohi quiha Espíritu Santo, naa Dios Shinana ra. **17** Jaha tsi tsoluëcaracá pi Dios xobo yosihuano tsi toa nohiria quëyoxëhi quiha Dios iquia, roa ca mëstë ca Dios nohiria jaca nori iqui na. Dios xobo xo mato ra. **18** Ma parahacayamano. ¿Tonia mato xërëquë ma ni toa tiisi-tiisiria ca jaca nori ca quëscahuacanaibo? ¿Mato ó ca ma ni toa maí ca tiisi ó quëecanaibo? Jatsi maí ca nohiria bo qui yoyoxëni ca ja manëcano iquia ra. **19** Dios qui yoyoria tsi xo toa maí ca nohiria ba tiisi, jato tiisí tsi xabahamahacatimaxëni jaca nori quëshpi na. Jabi, “Tiisi jayaria cabo paquëmahí quiha Dios, ja paracanai cató no” ii quiha Quënëhacanish cabo. **20** Jasca, “Tiisi jaya cabá shinahai ca cahëriahi quiha Dios; mahitsa jaca nori” tihi ca tsi ii quiha. **21** Ja tsi xo toa nohiria ba tiisi qui chitimiyamacana iquia. Dios tsi xo toa jatiroha ca jahuë bo mato qui ati ibo-iboria. **22** Apolos, Pedro, éa, tihi cabo mato qui Diós ani quiha mato mëbiti. Jatiroha ca maí ca jahuë bo mato qui ja ani quiha mato mëbiti. Bësöhaina, rësöhaina, tihi cabo mato qui acacani quiha. Jasca, jaboqui, huëaquë, tihi cabo mato qui acacani quiha mato mëbiti. Tihi cabo mato qui aqui quiha mato mëbiti ra. **23** Jasca, Cristo qui ma acacaniquë mato ri. Cristó-na bo xo mato iquia; nobá-na ma nomari. Jasca, jahëpa Diós-na xo Cristo ri.

Anoma tsi xo tiisimacanaibo oquëhuahaina

4 **1** Anoma tsi xo Apolos, Pedro, éa, tihi cabo ma oquëhuahaina iquia. Cristo yonati bo xo noa; jaroha. Toca tsi ma shinaxëti xo noqui yoati na. Dios Chani yoatí yonoco noqui acacani quiha nohiria bo qui bërohuati. **2** Jabi jia tsi jahuë chama qui nicaxëti xo yonati. **3** ¿Japa éa ti? ¿Cristo yonati jia cara ni éa sa? Cahëyamaquia. “Yonati jia ca xo Pablo” i mato mishni bo mitsa. “Yonati yoi xo” i huëtsa bo mitsa. Jama, é qui iriama tsi xo toa éa yoati nohiria bá shinahaina. Jasca, “Jia tsi xo naa é acana” iyamaquia, quiniahí na. **4** Jaboqui yama tsi xo toa éa pasomaha ca jahuë bo iquia. Jama, չjénahuariaxo émë é cahëyoina? Ibo roha tsi xo toa éa, noho shinana, noho yonoco, tihi cabo cahëyoihaina. **5** Jatsi quiniacana. Mato tiisimacanaibo oquëhuatapiyamacana iquia, Dios qui oquë yama ja icamitsa iqui na. Joxëhi quiha Ibo

ra. Manacahuë. Joxo tsi nohiria ba shina ó ca jonë ca jahuë bo bërohuaxëhi quiha. Toa barí tsi oquëhuahacaxëhi quiha nohiria bo, jia ca ja acani ca quëshpi na. Jato copixëhi quiha Dios.
6 Jaha tsi Apolos, ëa, tihi cabو oquëhuayamacana, ëbë xatë bá. Quiniacaxëcahuë, Quënëhacanish cabو pasomaha ma iyamano. Anoma tsi xo toa huësti ca maestro oquëhuahaina, maestro huëtsa qui nicacasyamaquí na.

Corintó ca chahahuacanaibo Pabló raahanina

7 ¿Nohiria huëtsa bo oquë ni mato tiisi pa? ¿Jatiroha ca jahuë bo Diós mato ayamayamani? Ja quëshpi tsi *‘cjénahuariahax “Oquë xo noa”* i ma na, Dios quima mato tiisi ma biquë no?
8 Quiniacaxëcahuë. Mamë paraqui mato iquia. Tonia chama bo, narisyamacanaibo, tihi cabو ma nori ca quëscahuaqui mato pë. Noqui axma tsi chama-chamaria bo ma manëniquë iquia. E ra ma. Yonahai ca chama bo ma iti ó quëequia. Tocapimarozano tsi mato bëta xo tsi yonaxëquia ëa ri tia.

9 Jama, noqui Dios Chani chitahëhuati ibo bo tsi xo toa jahuë rësó no. Tonia jaroha ca iti ó tsi Diós noqui janani quiha, nohiria bo bësojó tsi rësoti raahacanish ca joni bo jascaria. Noqui tsi xo noitiria. No tënëhai ca tsayacani quiha jatiroha cabو, naa ángel bo, nohiria bo tëquë. **10** Noqui ratëcani quiha tsayahax na. Cristo iqui tsi nohiria bo qui yoyoxëni xo no acaina. Jama, Cristo ó tsi mato ti tsi xo toa tiisi jaya cabو tonia. Mato oquëhuacani quiha Dios cahëyamacanaibo iquia. Jama pi xo noa. Noqui tsi xo toa chama yama. Noqui nomacani quiha pë. **11** Jaboqui tsi paxnaqui noa. Tëshinaqui noa. Sahuëti narisqui noa. Noqui setiacani quiha; mahitsa. Noqui tsi xo xobo yama cabо. **12** Jasca, noba mëquëné tsi yonocoqui noa, noba piti copixëna. Nohiria bá noqui roano tsi jato bax bëhoxqui noa, Diós jato shomahuano iquish na. Noqui pi ja tënëmacano tsi caxayamaqui noa. Jato tënëqui noa ra. **13** Noqui pasomaha pi nohiria bo chanino tsi caxahaxma tsi jato qui chaniqui noa. Jaboqui tsi Dios cahëyamacanaibo qui quërasria ca masa xo noa rë. Jabi toca xo noqui Dios Chani yoacanaibo iquia.

14 Nëca tsi mato qui quënëquí tsi mato bërabihuquia tonia. Mato bërabihuacasyama xo ëa iquia. Nëca tsi mato qui quënëquia mato yobaxëna, noho xocobo ma nori ca quëshpi na. **15** Jabi huëstima ca Cristo yoati tiisimacanaibo ma jayacamitsa; jama, huësti roha ca

mato jahëpa yoi nori. Mato jahëpa ë manëniquë, Cristo qui mato ë mëpiniquë no. Mato qui Dios Chani yoatí chitahëhanish ca éa xo naa. ¹⁶Ja tsi xo toa noho jabi jascacana iquia. ¹⁷Jasca, mato qui Timoteo, naa noho noi ca baquë raaquia. Ibo Cristo yonoco ariahi quiha. Jatsi mato mëbixëhi quiha joxo na. E yoahai ca Cristo quinia mato nicamatëquëxëhi quiha, naa jatiroha ca iglesia bo xo tsi ë tiisimahai ca jascaria.

¹⁸Basi ë nori iqui tsi jamë shinamisxëni mato huësti huësti ca manëniquë rë. “Joyamaxëhi quiha Pablo, noqui raquëhi na” icani quiha tonia. ¹⁹Jaha bësocapa. Dios qui pi jiano tsi mëri tsi mato qui joxëquia ra. Joxo tsi toá ca shinamisxëni cabá acai ca yonoco jissxëquia ra, jato chani nicahi ë nomari. ²⁰Noba shina ó xo pi Diós yonayamano tsi mahitsa tsi xo toa no chanihaina iquia. Chama yama xo. Jama, no noho xo pi ja yonano tsi jahuë chama jayaxëqui noa jahuë yonoco ati. ²¹Jatsi, ¿jénahuaxëhi ni éa, mato qui joxo na? Toa nicaquia. ¿Joxëhi ni éa, mato raahati? ¿Oquëyamayamahi ni ishma tsi ë johaina? Jabija; oquë tsi xo noihax ë joxëhaina iquia ra. Jama, mato quinia yoi bo pi ma niabëriayamano tsi mato raahaxëquia joxo na.

Niahacaxëti xo jochahuaxëni ca chahahuahai cato

5 ¹Jishopë. Chani yoi ca ë nicahitaquë mato yoati na. “Corintó ca chahahuacanaibo xérëquë ó tsi bësohi quiha jochahuaxëni cato, naa jahuë jahëpa ahui ya racahai cato” ii quiha toa nahax ca bëcanai ca nohiria rë. Anoma xo toa ja tocahraina ra. Tocayamacani quiha Dios cahëyamacanaibo ri. ²¿Jénahuariahax “Jénima tsi xo ja acaina” i ma na pë? Cohuëyama xo mato; rani ma nori iquia. Jama, ja acai ca iqui tsi mato quima niahacaxëti xo toa joni iquia. ³Jaboqui basi xo éa rë; jama, mato bëta iquiria ë nori, mato ë shina-shinahai quëshpi na. Jabi anomia tsi xo toa jochahuaxëni cató acaina iquia. Mato bëtahaxma tsi mato quima ja niahacati xo iquia Ibo Jesu chamá no. ⁴⁻⁵Jabi arati ma catino tsi mato bëtaxëquia noho shinaná no. Noba Jesu chamá tsi Satanás qui naa joni mëacana, Satanás tënëmano iquish na, jahuë jocha quima Dios quiri ja bësono. Tocacana, jahuë shina xabahamahacano iquish na, naa Ibo Jesucristo joxëquë no.

⁶Anoma tsi xo “Jénima xo ja acana” i ma aina pë. Jabi mëri tsi pacanahi quiha jocha pistia, levadura mishni mapari xara

pacanahai jascaria. ⁷Jabi pascua fiesta pinox pari tsi quiha jato xobó ca levadura tsécaparini quiha Israél ca nohiria. Jascaria tsi mato quima naa levadura yoi, naa jochahuaxëni ca joni tsécacana. Tocapihi tsi jénimaxëqui mato ra. Siri tsi ma bahuëhacaniquë. ¿Mato jocha quëshpi tsi Jesucristo, naa noba pascua oveja tēpas-hacayamayamaní? ⁸Jaha tsi pascua fiesta jascaria jaya xo noqui chahahuacanaibo ri, naa arati no catiquë no. Jaboqui catipama tsi jocha quima no paquëmahacani ca shinaqui noa. Jasca, noqui jochamahai ca jahuë bo no jaquimaxëti xo, Dios qui arahi na. Jochahaxma tsi jabija ca Dios qui no arano ra.

⁹Jasca, siri tsi mato qui carta huëtsa ë raaniquë. Toa carta ó tsi “Jochahuaxëni ca chahahuacanaibo ya rabënabëquiyamacana” i ë niquë. ¹⁰Jaha bësocapa. Tobi quiha jochahuaxëniria ca chahahuayamacanaibo rë. Jato xérëquë tsi xo toa anomá ca chotamis-canaibo, paratá-naxëni cabó, yomacanaibo, mahitsa ca dios bo qui aracanaibo. “Tihi cabó ya rabënayamacana” iyama ë niquë. Inonoma xo. ¿Jénahuariahax chahahuayamacanaibo tēquë quima no aquëquëna? Inoma quiha. Tocapiquí tsi naa mai ma jisbayaxëti xo ra. ¹¹Jama, chahahuahai ca quënahacanish ca nohiria pi jari jochacasno tsi toa nohiria ya rabënabëquiyamacana, “Dios nohiria xo noa” i jaca quë no. Toca ca nohiria yaxo tsi piyamacana iquia. Anoma quiha. ^{12,13}Yobaquí tsi Dios cahëyamacanaibo yobayamaquia ra. Jato copiti Ibo xo Dios ra. Jama, chahahuacanaibo pi jochano tsi jato ma copixëti xo, “Mato maxo quima jochahuaxëni ca tsécacana” i Dios Chani ai iqui na.

Dios cahëyamacanaibo qui mabë xatë bo ma bocanaina copihacati

6 ¹Mabë xatë bo pasomaha ca jahuëcara ca pi jayaquí tsi chahahuayamacanaibo qui jato boyamacana yobahacati. Anoma quiha. ¿Oquë ma ni Dios nohiria bo qui jato ma bohaina, yobahacati? ²¿Jabi Dios cahëyamacanaibo yobayamayamaxëhi ni Dios nohiria bo? Tocaxëqui noa iquia. Tocapiquí tsi ¿mato xérëquë ca iriama ca jahuë bo yobati mëtsama ni mato rë? Jato ma yobaxëti xo iquia. ³Tsayacahuë. Naipá ca ángel bo yonaxëqui noa ra. Jato pi yonaquí tsi néá ca Dios nohiria bo yobati mëtsa xo noa tia. ⁴Mato xérëquë pi mabë xatë bo joi ibëquinano tsi ¿Dios cahëyamahai ca juez qui jato raahi ni mato pë, copihacati? Iriama

tsi xo Dios cahéyamacanaiba yoba ra. ⁵Jishopë. Ma bérabixëti xo iquia. ¿Yama ni mato xérëqué ca jia tsi yobati mëtsa cato pa? Tonia tobi huësti pérë xo iquia. ⁶Jama, chahahuayamahai ca juez qui mabë xatë bo boqui mato pë, chahahuayamacanaibo bësojo ax tsi jato qui quësoxëna. Anoma quiha.

⁷Anoma tsi xo toa Dios cahéyamacanaibo qui mabë xatë bo bohaina iquia, jato qui quësoxëna. ¿Oquë ma ni janyama ca ma ténëhaina yoi ca tahëhax na? ¿Oquë ma ni mato jahuë bo ma bënöhaina? Tihi tsi ma ati xo. ⁸Jama, mabë xatë bo qui quësocasqui mato pë, juez bësojo ax na. Quësoquí tsi jato janyamahuaqui mato iquia. Ma acai cató tsi jato quima yomaqui mato ra.

Dios xobo xo mato

⁹Diós otohai ca qui jicoyamaxëhi quiha nohiria yoi bo. Tihi ca tsi cahéqui mato ra. Diós otohai ca qui jicoyamaxëhi quiha yoxa mëtsaxëniria cabو, mahitsa ca dios bo qui aracanaibo. Jicoyamaxëhi quiha huëtsa ba ahui ninicanaibo, jato huëtsa ya jobonacanaibo. ¹⁰Jicoyamaxëhi quiha yomacanaibo, paratá-naxëni cabو, pahëcanabo, ranimisxëni cabو, yomaxëni cabو. Tihi ca tsi xo toa jicoyamahaina. ¹¹Jabi toca tsi mato huëstima cabو i-ipaoni quiha, chahahuanox pari. Jama, ma bahuëhacaniquë. Dios qui ma aquëquëmahaca-niquë jia iti. Jasca, Jesucristo chama, Dios Shinana, tihi cabá tsi ma xabahamahacaniquë ra.

Chahahuacanaiba jabi

¹²“Noqui jénima tsi xo toa no acatsai ca tēquë” i mato ó ca huësti mitsa. ¿Ocamani? Tobi quiha anoma ca acaina ra. Noqui mëbiyamahai ca tsi xo toa. Ja tsi xo toa yoi ca ayamaxëquia. Jatiroha ca ati mëtsa xo éa iquia; jama, quinia-quiniaquia yoi cató tsi é yonahacayamano iquish na. ¹³¿Japa no pihaina? ¿Noba pocó-na piti acacayamayamani? Jasca, ¿noba oriquitína noba poco acacayamani? Jatsi iriama tsi xo no pihaina iquia. Jatiuhahacaxëhi noba yora bo, noba oriquiti, tihi cabو tēquëta. Jasca noba yora bo ri. Anoma ca chotati noba yora bo acacayamani quiha, Diós-na jaca nori. Noqui mëbicatsi quiha Dios ra, jahuë chamá no. ¹⁴Jabi jahuë chamá tsi noba yora yoi bo chamahuacatsi quiha, naa noba Ibo Jesucristo ja bësomani ca chama jasca cató no.

¹⁵Cristó-na bo xo mato yora bo ra. Jatsi, ¿jénahuariahax raca mëtsaxëniria ca yoxa qui mato yora bo ma riina? Dios qui anoma quiha. ¹⁶Mëtsaxëniria ca yoxa qui pi joni riino tsi huëstinacani quiha jato dos ca yora bo ra, “Huësti ca yora manëcani quiha rabëta” i Dios Chani ai quëshpi na. ¹⁷Jama, Dios qui pi mamë ai tsi Cristo ya huëstinaqui mato. Toca tsi jahuë jabi, jahuë shinana, tihi cabø xatënaqui mato.

¹⁸Jatsi quiniacaxëcahuë. Anoma ca chotahai ca jocha quima jabacana. Anoma quiha. Jahuëcara ca jocha huëtsa pi nohiriá ano tsi yosihuahacayamaxëhi quiha jahuë yora. Jama, anoma ca jocha ai tsi jahuë yora pasomaha jochahi quiha ra. ¹⁹Quiniacaxëcahuë. Mato yora bo tsi xo toa Espíritu Santo xobo ra. Toa cahëqui mato. Jahá tsi racahi quiha mato qui Diós ani ca Shinana. Ja tsi xo toa mato yora ibo tsi xo Dios; mató-na ja nomari. ²⁰Jabi Cristo copixëni ca jimí tsi ma copihacaniquë ra. Ja tsi xo toa mato yora bá tsi Dios ma oquëhuaxëti xo ma acai cató no.

Ahui biti yoba

7 ¹Jabi é qui ma raani ca carta ó tsi ahui bichiquiti yoati tsi ma nicaniquë. E quëbihai ca tsi xo naa: Jariapari tsi é qui jia tsi xo ahui biyamahaina ra. ²Jama, jocha iqui tsi jia tsi xo jatiroha ca joní jahuë ahui yoi jayahaina. Jasca, jahuë bënë yoi jayaxëti xo jatiroha ca yoxa bo ri, jochati ja tanamahacayamano iquish na. ³Jasca, jahuë ahui otoxëti xo bënë. Jahuë bënë otoxëti xo ahui ri. ⁴Jasca, jahuë yora ibo ma xo ahuini, bënë-na ja nori. Jasca, jahuë yora ibo ma xo bënë ri, jahuë ahuiní-na ja nori. ⁵Ja tsi xo toa “Mia basitaquia” iyamaxëti xo bënë, jahuë ahui qui. Jama, mato qui jiapino tsi jénima tsi xo toa tanaroha pistia no tsi ma basitahaina iquia, oquë tsi Dios qui bëhox-xëna. Jaquiréquë ma jobonatëquëxëti xo, Satanás mato tanamayamano jochati. ⁶Tihi ca tsi xo toa é shinahaina, noho yoba-yobaria ja nomari. ⁷Jama, é qui oquë tsi xo toa joni bá ahui jayamahaina iquia, naa éa jascaria. Jama, inoma ca xo. Jaméri tsi xo toa jatiroha ca nohiria qui Diós ani ca jabi ra. Huësti ca tsi xo toa ahui bicatsaina; huëtsa tsi xo toa ahui bicasyamahaina. Tihi ca quinia tsi xo jénima iquia.

Pablo Yoba

⁸Bënoma cabø, bënë imanish cabø, tihi cabø qui noho yoba tsi xo naa: “Oquë tsi xo bënoma ca iquina” iquia. ⁹Jama, “E ra ma.

E qui yoi tsi xo bënoma ca iquiina” i tsohuëcara pi no tsi oquë tsi xo ahuini, bënë, tihi cabو bichiina. ¹⁰⁻¹¹Jasca, bënë bo, ahui bo, tihi cabو qui noho yoba tsi xo naa, naa Jesú yoanina. “Jahuë bënë niayamaxëti xo ahuini ra” i ja ni quiha. Jascaria, “Jahuë ahui niayamaxëti xo bënë ra” i ja ni quiha. Jasca, jahuë bënë pi niabëriaquí tsi bënë huëtsa ja biyamaxëti xo. Bënoma ca icasymahи tsi jahari jahuë bënë qui ja cati xo iquia.

¹²Tëxë bo qui noho yoba tsi xo naa, Ibobá-na ja nomari. Chahahuayamahai ca ahui pi jayaquí tsi jahuë ahui bënë niayamano, naa ja bëta pi ja racacasquë no. ¹³Jasca ahui ri. Chahahuayamahai ca bënë pi jayaquí tsi jahuë bënë ja niayamano, ja bëta pi ja racacasquë no. ¹⁴Ja racanabëquipicano tsi toa chahahuayamahai ca bënë chahahuamitsa, jahuë ahuini jabi jia ca tsayaquí na. Jasca, toa chahahuayamahai ca ahuiní chahahuamitsa jaa ri, jahuë bënë jabi jia ca tsayaquí na. Jama, ja racanabëquipiyamacano tsi ɿjénahuariaxo raca jato xocobá chahahuana? Jama, ja racanabëquipicano tsi shomahuahacaxëhi quiha jato xocobo ra, jato chahahuahai ca nabo iqui na. ¹⁵Jama, chahahuayamahai ca xatë pi jisbëriacasno tsi chitiayamacana. Ja jisbayano. Ja jisbayapino tsi tséquë tsi xo toa chahahuahai ca xatë. Jabi Diós mato quénani quiha rani tsi racanabëquit. ¹⁶Jatsi shinaparicana, chahahuahai ca ahui bá. “Oquië tsi xo noho chahahuayamahai ca bënë ɿ chitiahaina, chahahuamaxëna” i ma mitsa rë. Jama xo ra. ¿Mato bënë bo chahahuamati mëtsa yoi ni mato sa? Jasca, mato chahahuahai ca bënë bo ri. ¿Mato ahui bo chahahuamati mëtsa yoi ni mato sa? Ja iqui tsi mato chahahuayamahai ca xatë jisbayacaspino tsi oquë tsi xo toa ma oquënnahaina iquia.

Mato jabi bo, mato tiisi, mato yonoco, tihi cabو qui yosanayamacana

¹⁷Jabi iglesiá ca chahahuacanaibo qui ɿ acai ca yoba tsi xo naa: Mato jabi bo, mato tiisi, mato yonoco, tihi cabو mato qui acacani quiha. Jatsi Diós mato qui acacani ca iti qui yosanayamacana. ¹⁸¿Jodio ma ini, Cristo chahahuanox pari? Jatsi chahahuaxo tsi carayana manëti tanayamacana. ¿Carayana ma ini, Cristo chahahuanox pari? Jatsi jodioba jabi bo biyamacana. ¹⁹Jabi Dios qui iriama tsi xo carayanabo, jodioba,

tihi caba jabi bo. Ja qui jia ca tsi xo toa jahuë yoba bo no nicanicahaina ra.

20 ¿Japa? ¿Jahuë yonoco ma jayani, Diós mato quënaquë no? Jatsi toa yonoco jari ma ano. 21 ¿Japa yonati ma ini, Dios chahahuanox pari? Jatsi shina-huéjénayamacana, yonati ma nori ca tahéhx na. Jama, mato chamá pi mato paquémacasno tsi jénima quiha. Tséquécana. 22 ¿Japa; chamá mato yona- yonani, Diós mato quënaquë no? Jatsi ranicana. Jaboqui mato yona-yonayamaxéhi quiha jocha chama iquia. Cristo ó tsi tséquë xo mato. ¿Japa; chama yama ma ini, Diós mato quënaquë no? Ranicana. Jaboqui Cristo yonati xo mato ra. 23 Jabi Jesu copixéni ca jimí tsi ma copihacani quiha. Ja quëshpi tsi Cristó-na bo xo mato ra. Jaha tsi joni bo qui raquéyamacana. 24 Jisa ébë xatë bá. Diós mato janani ca iti ó tsi chitécana, naa ma iqui ca jascaria chahahuanox pari. Mato yonoco, mato jabi bo, mato tiisi, tihi cabo qui yosanayamacana, Diós mato mëbihai quëshpi na.

Bënoma cabو — Bënë imanish cabو

25 Jabi mato bënoma ca yoxajahi bo yoati tsi éa ma nicaniquë mato cartá no. Jabi yama tsi xo toa Ibobá é qui ani ca yoba yoi mato qui ati, naa mato yoxajahi bo yoati na. Jama, noho yoba mato qui axëquia, Diós shomahuahai cató tsi yobati tiisi é qui acacani iqui na. Chahahuahacaxëti xo noho yoba ri iquia. 26 Nicacana. Anomariaxéhi quiha no bësohaina, naa Ibo Jesucristo bacanox pari no. Ja quëshpi tsi é qui oquë tsi xo bënoma ca iquiina iquia. 27 Jama, ahui pi otohi tsi aquéquëyamacana. Jasca, bënomapiquí tsi ahui biyamacana. 28 Jama, ahui pi bichi tsi jochayamahi quiha joni. Jasca, jochayamahi quiha yoxajahi ri, bënë pi ja biquë no. Jama, xatë pi ja bicano tsi noiticaxëcani quiha iquia. Bëronomaxéhi quiha racanabëquití ja jabicanaina naatiyá no. Ja quëshpi tsi néca ca yoba jato qui aquia, jato mëbixëna.

29 E yoacatsai ca tsi xo naa, ébë xatë bá: Tséquëti basima tsi xo toa noba Ibo bacahaina ra. Ja iqui tsi ahui yama cabو jascaria tsi bësoxëti xo ahui jaya cabو iquia. 30 Jaboqui Dios yonoco no ati xo ra. Jahuëcaracá noqui jénemayamano ra, naa cohuë iquiina, ranihaina, jahuëmishni bo copihaina. 31 Jasca, jahuëmishni bo copipiquí tsi iniapiquí tsi tihí ca jahuë bo no noiyamano, Dios yonoco aquí na. Jabi huinocaxëhi quiha naa maí ca jahuë bo tëquë.

³²Jabi ë qui jia tsi xo toa maí ca jahuë bo yoati tsi ma shina-huëjénayamahaina, Dios yonoco aqui na. ³³Jama, tocayamapi xo toa ahui jaya cato. Maí ca jahuë bo shina-shinahi quiha. ³⁴Jabi dos ca quiniá tsi ninihacahi quiha toa ahui jaya cato. Jahuë ahuini jatsi Dios, tihi cabos shina-shinahi quiha. Jasca xo yoxa bo ri. Bënoma cabos, bënë jayama cabos, tihi cabos tsi xo toa Dios yonoco ariapicanaibo. Dios qui jato yora bo, jato shinana, tihi cabos aquëquémacascani quiha ra. Jama, tocayamapi xo bënë jaya cato iquia. Maí ca jahuë bo shinahi quiha jahuë bënë ranihuacatsi na.

³⁵Nëca tsi mato qui chaniquia mato mëbicatsi na. Mato quëtiacasyama xo ëa ra. Jatsi ahui pi ma bicasno tsi jénima xo. Jaha ë quëehai ca tsi xo toa quinia jiá tsi ma bëso-bësöhaina. Jia tsi Dios yonoco ma aria-ariano, jahuëcara ca huëtsa bo shinaxoma.

³⁶Jasca, tobi quiha toa jato yoxajahi jaya cabos, naa bënë yama cabos. “Oquë tsi xo bënë noho jahiní bichiina. Shina coshi xo rë” i jahëpa mitsa. Toca pi shinaquí tsi jahuë jahi bax bënë ja bino ra. Jochayamahi quiha tocahi na. ³⁷Jama, tobi quiha toa jahuë jahi huashihai cato. Ja qui oquë tsi xo jahuë yoxajahi bo bënoma ca iquiina. Toca pi ja shina-shinano tsi jénima tsi xo toa jahuë jahi bax bënë ja biyamahaina.

³⁸Jatsi jia tsi aqui quiha toa jahuë jahi bax bënë biyamahai cato. Jasca, jia tsi aqui quiha toa jahuë jahi bax bënë bichii ca ri. Jama, oquë tsi aqui quiha toa jahuë jahi bax bënë biyamahai cato iquia.

³⁹Jabi jahuë bënë xatë tsi xo ahuini ra. Ja bësono tsi bënë huëtsa ja binoma quiha. Jama, jahuë bënë pi rësono tsi tséquë xo yoxa tsohuëcara ca bënë paxa ca bixëna. Ibo chahahuahai ca toa joni iti xo iquia. ⁴⁰Jama, bënë paxa ca pi ja biyamano tsi oquëxëhi quiha ja rani-ranihaina iquia. Jabi toca tsi shinahi quiha Dios Shinana ri iipiquia ra.

Idolo bo qui acacahai ca nami

8 ¹Jaboqui ídolo bo qui acacahai ca nami yoati tsi chanicasquia. ²Jabi naa jahuë bo yoati tsi bërono tsi xo toa “Cahëyoiqui noa ra” i no aina. Ja iqui tsi no quinixäti xo ra, no tocayamaxëno iquish na. Mahitsa noqui oquëhuahi quiha toca ca no shinahaina pë. Jama, noqui shinahamahai ca tsi xo toa no noihaina. ³“Cahëyoiquia” iipihi tsi jari cahëti basi toa joni imitsa ra, cahëti tiisi naris-hi na. ⁴Jama, Dios pi ja noino tsi toa joni cahëyoiohi quiha Dios.

⁴Jatsi ídolo bo qui acacahai ca nami no tsayano. ¿Piti ni?
 Jariapari tsi chama yama ídolo nori ca cahëqui noa. Dios ma xo
 toa ra. Huësti roha tsi xo toa noba Dios yoi. ⁵Jama, “Tobi xo toa
 huëstima ca dios bo” ii quiha huësti huësti ca nohiria pë, naa naipá
 ca dios bo, maí ca dios bo. Jabi iirohapihi tsi mahitsa ca xo iquia.
⁶Noba Dios yoi tsi xo huëstita. Yama xo huëtsa ra. Noba Jahëpa,
 naa jatiroha ca nëhohuanish ca tsi xo naa. Jasca, bëso xo noa,
 jahuë oquë jismaxëna. Jatsi tobi quiha huësti ca Ibo yoi ri, naa
 noba Jesucristo. Jahuë chamá tsi jatiroha ca nëhohuahacani quiha.
 Jahá tsi bëso xo noa ra.

⁷Jabi naa jabija ca tiisi cahëyamahi quiha chahahuacanaibo
 tëquë rë, naa ídolo bo yoati na. Bëso jaca nori quëscahuacani
 quiha. Ja iqui tsi ídolo qui acacaha ca nami picasyama ca xo, jocha
 ja nori ca quëscahuaquí na, coshi yama jato shina nori iqui na.
⁸Shinaparicana. ¿Jénahuariaxo namí noqui mëbina, Dios ya noqui
 rabënamaxëna? Japi no piyamano tsi yama tsi xo toa no bënohaina.
 Jasca pi pihi tsi oquënayamaqui noa. ⁹Jabi jénima tsi xo toa ídolo
 qui acacaha ca nami no pihaina iquia. Jama, quiniacaxëcahuë.
 Mato chama yama ca xatë bo ma jochamayamano, jahuëcara ca
 ma pihai cató no. ¹⁰Shinaparicana. Mato shina coshi bo qui jénima
 tsi xo ídolo arati xobo xo tsi ma pihaina. Jama, ¿jahuë shinaxëhi
 ni toa shina coshi yama cato, toá ca ma pihai ca jisi na? Jisi tsi toa
 xo tsi ja qui yoi ca, naa ídolo qui acacaha ca nami pixëhi quiha
 jaa ri iquia. Anoma quiha. ¹¹Jatsi toca tsi bënoxëhi quiha mabë
 xatë coshi yama cato, mato oquë ca tiisi iqui na. Jabi ja bax Cristo
 rësoni quiha jaa ri. ¹²Tocapihi tsi Cristo yoba pasomaha jochaxëqui
 mato ra, mabë xatë pasomaha ma jochahai cató no. Toca tsi jato
 shina coshi yama ca yosihuaxëqui mato iquia. ¹³Jaha pi ídolo
 bo qui acacaha ca nami ë pihai cató ëbë xatë jochamano tsi toa
 nami piyamaxëquia ra. Pitëquëpistiyamariaxëquia, ëbë xatë
 jochamacasyamaquí na.

Parata copi Pabló biyamanina Dios Chani yoaquí na

9 ¹Dios Chani chitahëhuati ibo yoi ca ëa xo naa ra. Ea ti tsi xo
 chama yama. Ea ti tsi xo toa noba Ibo Jesu jisnish cato. Jasca,
 ëa ti tsi xo toa noba Ibo qui mato chitimima-nish cato ra. Tihi ca
 ëa xo naa ra. ²Jama, tobi quiha toa noho chama bicasyamacanaibo
 rë, Chani chitahëhuati ibo ë nomari ca quëscahuaquí na. Jama,

Chani chitahéhuati ibo yoi ca ë nori ca cahëqui mato ra, Ibo qui mato ë mëpini iqui na.

³Nëca tsi noho chama bicas yama canaibo quëbiquia ra:

⁴¿Oriquiti, jënë, tihi cabi biti chama yama ni ëa pa, noho yonoco quëshpi na? ⁵¿Jato ahui bo pi Chani chitahéhuati ibo huëtsa bá bono tsi jasca ca tocati chama yama ni ëa pa? ¿Dios Chani yoaquí tsi jato ahui bo boyamayamacahi ni Pedro, noba Iboba noma bo, tihi cabi? ⁶Tonia ëa, Bernabé roha tsi xo toa yonoco-yonocohaina noba oriquiti copiti parata quëshpi na. ⁷Tsayacahuë. Yonocopama tsi ¿jahuë gasto yoi bo copihi ni soldado pa? Jasca, huai banaxo tsi ¿jahuë bimi piyamayamahi ni ibo pa? Jasca, vaca otoquí tsi ¿vacaxoma ayamayamahi ni jato obëso cato pa? ⁸Tihi ca joni ba yoba roha jaca nori ca ma quëscahuamitsa, jaca nomari. Jasca ca yoba yobahi quiha Dios Chani ri ra. ⁹Moisés quënëni ca yoba tsayacahuë. “Rëmapahacayamaxëti xo huëyë, trigo ja timaquë no” ii quiha.

¿Japa huëyë roha shinahi Dios ini, toa yoba acacaniquë no? ¹⁰Jama xo ra. Noqui ri, naa jahuë Chani yoacanaibo shinahi ja ini quiha. Toa yoba quënëhacani quiha noqui mëbixëna. Jabi copihacaxëti xo Dios yonoco acanaibo ri, naa huaí ca banacanaibo, tésacanaibo, tihi cabi copihacahai jascaria. ¹¹¿Jabi mato shina ó tsi Dios Chani ë banayamayamani? Mato pi mëbirohahi tsi ¿ë acai ca quëshpi tsi oriquiti, sahuëti, parata, tihi cabi biti ó pasoyamayamaxëhi ni ëa? ¹²Huëtsa bo qui tihi ca jahuë bo aqui mato pë, Dios Chani mato ja tiisimacaquë no. ¿Japa ëa ti? ¿Jato oquë tsi mato ë mëbiyamayamani? ¿Mato quima ca copi ó pasoyamayamaxëhi ni ëa pa?

Tsayacahuë. Mato jahuë bo ë bënapistiyama-rianiquë mato mëbiquí na. Jama, ë biniani quiha, Cristo Chani jia ca pasomaha nohiria bo chaniyamano iquish na. ¹³Shinaparicana. ¿Arati xobo quima jato oriquiti biyamayamacahi ni toá ca yonococanaibo? Jasca, ¿altar quima jato oriquiti biyamayamacahi ni toá ca yonococanaibo ri jato yonoco quëshpi na? ¹⁴Jascaria ca quiniá tsi copihacaxëti xo Dios xabahamatí Chani yoacanaibo ri jato yonoco quëshpi na. Iboba yoba tsi xo toa ra.

¹⁵Jabi mato piti, mato parata, tihi cabi biti chama jaya ca ëa xo naa ra, bicas yama ca ë nori. Jasca, jaboqui mato qui naa carta quënëyamaquia parata ó quëëquí na. E qui jiaria tsi xo toa copi biyamahaina, Dios Chani yoaquí na. Mato parata pi biirohahi

tsi ejéñahuariahax “Parata biyamaquia” i é quë ana? Mato parata bicasymahai ca éa xo naa. E qui oquë tsi xo rësoxéhaina, bihaxma ra. ¹⁶Jabi Dios Chani yotí é quénahacaniquë. Yoapama tsi “Jia tsi xo toa é acaina ra” i é tima xo. Inoma quiha. Toa yonoco é qui acacani quiha ati. Dios yonoco quiha. Toa Chani pi yoayamahi tsi noiti-noitixéquia. ¹⁷Jasca, naa Chani yotí yonoco pi é biirohano tsi jénima ja iqué aquë, naa parata bichiina toa yonoco quëshpi na. Jama, toa yonoco é biyamaniquë. E qui ja acacani quiha ati. ¹⁸Nicacana. Tobi toa noho copi yoi ra. Noho copi tsi xo toa mahitsa Dios Chani yoahaina iquia, parata bixoma. Yoapama tsi mato quima tihi ca jahuë bo biti chama jaya xo éa ra, bicasymahai ca é nori. E qui jia tsi xo é tocahraina ra.

Jatiroha ca nohiria maxo Pabló bëbocasnina Cristo qui

¹⁹Tséquë xo éa ra. Yonati ma xo éa. Yama tsi xo toa éa yonahaina, copihaina, Dios yonoco é ano iquish na. Jama, jatiroha ca nohiria ba yonati ca éa xo naa iquia, huéstima cabo Cristo qui bëboxëna. ²⁰Jodiobo qui Dios Chani yoapihi tsi jodio manëquia, Cristo qui jato bëboxëna. Moisés yoba nama cabo qui yoapiquí tsi toa yoba namá tsi émë janaquia Cristo qui jato bëboxëna. Toa yoba nicaxéquia éa ri, ja nama yoi é nomari. ²¹Jasca, carayanabo qui Dios Chani yoahi tsi jato jascaria tsi manëquia, Cristo qui jato bëboxëna. Jato bëtapiquí tsi noho jodioba jabi bo ayamaquia. Jabi tocapiyoihí tsi jari Dios yoba nama xo éa ra. Tséquë ma xo éa, Cristo yoba nicayamaxëna. ²²Jasca, chama yama ca tiisimahama ca chahahuacanaibo pi yahi tsi jato jascaria tsi manëquia jato mëbixëna. Jisna; jatiroha ca nohiria bo jascaria tsi manëquia ra, jatiroha ca quiniá tsi Cristo qui jato bëboxëna. ²³Tocaquia ra xabahamati Chani nohiria bá nicano iquish na. Jasca, tocapihi tsi shomahuahacaxéquia éa ri.

Dios mana ca premio no bëbono

²⁴Shinaparicana. Carrerá tsi jabana-bëquicani quiha jabati axëni cabo tëquë. Jabayocani quiha premio bëboxëna. Jama, huësti roha ca tsi xo toa premio bëbohaina. Jatsi toa jabati axëni ca jascariá tsi Dios yonoco ma ati xo mato ri, Dios mana ca premio bëboxëna. ²⁵Bëbopicastsí tsi ma quinia-quiniashëti xo iquia, mato shinana, mato yora bo, tihi cabo coshinano iquish na. Jabi jabati axëni ca

tsayacana. Jahuë yora coshihuahi quiha maí ca naamayamahai ca premio bëboxëna. ²⁶Jaha tsi mëstë tsi jabariahai ca ëa xo naa ra. Ea ti tsi xo bëbocatsaina. Ea ti tsi xo nianahaina, mahitsa naxëa tox-toxhacai ca ë nomari. ²⁷Ea ti tsi xo toa noho yora ó bësohaina. Noho yonati tsi xo ra. Tihi ca tsi aquia ra bëboxëna. Jasca, naa carrera quima niahacacasyama xo ëa ra, “Naa carrera qui jicocana” i huëtsa bo qui ë ni quëshpi na. Bërabiria tsi xo toa niahacahaina ra.

Idolo bo pasomaha ca yoba

10 ¹Noba naboyamabo bax Diós ani ca ma shina-bënøyamano, èbë xatë bá. Xabachá racapama tsi quiha tsémó tsi ja mëpihaca-caniquë, Egipto cabو quiha ax ja jabacaquë no. Jabahax tsi quiha Diós mëbihai cató tsi Ia Shini ja nacoyocaniquë. ²Toca tsi ja mëbihacacaquë tsi quiha Moisés, naa jato rëquéñiniti ibo ja chahahuayoicaniquë, naa jato têquëta. Jatsi jato bax Diós janani ca yonati Moisés ini ca ja jistapicaní quiha. ³Jasca, xabachá tsi racapama tsi Diós raani ca mapari noba naborëquébá piniquë jato têquëta. ⁴Jasca, toa xo tsi Diós jato qui ani ca jénepaxa ja acaniquë, jato têquëta. Jabi jato banahuani ca maxax chahitaxëni, naa Diós raani ca maxax quima ca jénepaxa ja acaní quiha. Jabi Cristo jascaria naa maxax ini quiha, jahá tsi ja mëbihacani iqui na. ⁵Toca tsi noba naborëquébo Diós shomahuaquë ri tsi quiha jari Dios huéstima cabá nicayamaniquë rë. Ja quëshpi tsi ja quëyohacacaniquë xabachá no.

⁶Jabi ocapijaniquë noqui yobaxëna, yoi ca ó no quëeyamano, yoi ca ó ja quëécani jascaria. ⁷Mahitsa ca dios bo qui arayamacana, jato huësti huësti cabo ini jascaria. “Arahax ja tsahocaniquë pixëna, jénë axëna. Acax ja joicaniquë pabëxëna” ii quiha Quënëhacanish cabo jato yoati na. ⁸Jasca, joni huëtsa ba ahui bo ya jobanayamacana, jato huësti huësti cabo ini jascaria. Toa barí tsi quiha veintitrés mil ca rësoniquë jato jocha quëshpi na. ⁹Jatsi quiniacaxëcahuë. No acai cató tsi Ibo no tanamayamano ra, naa noba naborëquébá ani jascaria. Ja acaní quëshpi tsi rono bá jato quëyoní quiha.

¹⁰Jasca Dios pasomaha chaniyamacana, jato mishni bo ini jascaria. Diós raani ca angél jato quëyoní quiha. ¹¹Toca tsi ja copihacacani quiha, noqui yobaxëna, ja acaní ca jasca ca jahuë

bo no ayamano iquish na. Tihi ca jahuë bo quënëhacani quiha noqui, naa xaba rësó ca bësocanaibo mëbixëna. ¹²Jaha tsi quiniacaxëcahuë, “Jocha qui paquéyamahai ca ëa xo naa” i ma mitsa iqui na. Toca pi shinahi tsi jochati basima xo mato iquia.

¹³Shinaparicana. Jochati tanamahacahi quiha nohiria bo tëquëta. Jasca, nohiria huëtsa oquë ma xo toa ma tanamahacahaina ra. Parayamaqui Dios. Mato mëbiriaxëhi quiha, mato chama huino ma tanamahacayamano. Jochati ma tanamahacano tsi mato chamahuaxëhi quiha. Paxati quinia mato qui axëhi quiha, jia tsi ma tënë-tënëno.

Idolo bo qui acakanish ca piti

¹⁴Idolo bo, naa mahitsa ca dios bo jaquimacana, ëbë xatë bá. Jato qui arayamacana. ¹⁵Jabi tiisi jaya xo mato iquia. ¿Jabija ma ni naa è yoahaina? ¹⁶Jabi Iboba shiati jënë ai tsi Dios qui “Gracias” iqui noa. Jasca, naa shomahuahaca ca jënë no ano tsi ¿Cristo jimi jisti iyamayamahi ni? Jabija xo iquia. Cristo ya no rabënahai ca jismahi quiha. Jascaria no bëquëxha ca mapari no pino tsi ¿Cristo yora jisti iyamayamahi ni? Jahuë yorá tsi no shomahuahacani nori ca jismahi quiha ra, toa mapari no piquë no. ¹⁷Jabi huësti ca mapari piqui noa, noqui tëquëta, shiati aquí na. Huësti ca maxo no nori ca jismahi quiha toa ra, huëstima ca xatë bo no iquë ri. Huësti ca maxo xo noa, jasca ca mapari no xatënahai iqui na.

¹⁸Jodioba jabi bo no tsayano. Jato altar xo tsi yohina bo tëpascani quiha jato jocha quëshpi na. Toa acakanish ca piti ja picano tsi huësti ca maxo ca aracanaibo jaca nori ca jismahi quiha toa ja acanaina. ¹⁹Jama, jaméri tsi xo toa carayanabá acaina, ídolobo qui piti ja acaquë no. Mahitsa tsi xo toa jato ídolo bo ra. Jasca, mahitsa tsi xo toa ja acanai ca jabi ri. ²⁰Jabi yoshi qui acacahi quiha toa ídolo ba altár ca tëpashacanish ca yohina bo iquia, Diós-na jaca nomari. Tocahi tsi yoshi qui aracani quiha pë. Jatsi quiniacaxëcahuë. Yoshi bo ya ma rabënayamano ra. ²¹Rabë ca shiati nëtonoma xo chahahuacanaibo ra. Iboba shiati jënë pi nëtoquí tsi yoshini shiati jënë ma nëtoyamano. Iboba shiati mapari pi piquí tsi yoshini shiati piyamacana. Anoma quiha. ²²¿Rabë ca shiati pi no nëtono tsi ¿noqui caxayamayamaxëhi ni Dios ra? ¿Jënhuariahax Dios caxahai quima no paxana, tocapihi na?

Idolo bo qui acakanish ca piti pasomaha ca yoba

23 “Jatiroha ca jahuë bo piti mëtsa xo noa ra” ćii ni mato sa? Jabija xo iquia éa ri; yama tsi xo toa pinoma cato. Jama, jahuëcara ca no pihai cató pi nobë xatë bo no jochamano tsi oquë tsi xo toa jahuë bo no piyamahaina iquia. Nohiria mëbiyamahi quiha toa no tocahaina. 24 Jatsi mamë roha shinayamacana ra. Oquë tsi xo toa nohiria huëtsa no shinahaina, jato mëbixëna. 25 Jabi mato qui noho yoba tsi xo naa: Mercado ó ca nami pi copiquí tsi picana. Copihi tsi “¿Idolo bo qui acacahax ca nami ni naa sa?” iyamacana, mato shina quësohacamitsa iqui na. 26 “Ibobá-na tsi xo naa mai, jatiroha ca maí ca jahuë bo ri” ii quiha Dios Chani. 27 Jatsi raquëyamacana. Jasca, chahahuayamahai cató pi mato qui joi amano tsi jahuë xobo qui bocahuë, bocatsi na. Jatsi mato ja taahai ca jahuë bo picana. “¿Idolo bo qui acacahax ca nami ni naa sa?” iyamacana mato shina tahëhax na. 28 Jama, “Idolo ba nami tsi xo toa pë” i pi toá ca tsohuëcara no tsi piyamacana, mia yobahax ca iqui na. Ja shinahai ca iqui tsi piyamacana iquia. 29 Jatsi quiniacaxëcahuë. Mato yobahax ca qui yoi ca ma ayamano. Nohiria huëtsa shina ó no bësoti xo. Jama, “Jishopë, tsohuëcara qui pi toa piti yoi no tsi ćjénixo tsi toa ë qui jénima ca piti piyamaxëhi ni éa rë?” i ma mitsa, picatsi na. 30 Jasca, toa piti quëshpi tsi “Gracias” i Dios qui é no tsi “¿Jénahuariahax raca é qui nohiria quësona?” ćii ni mato sa? 31 Toca pi ma shinano tsi anomia xo iquia. Jatiroha ca ma acai cató tsi Dios ma ranihuati xo. Oriquiquí tsi jénë aquí tsi Dios ranihuacana iquia. 32 Jasca, ma acai cató tsi nohiria jochamayamacana. Jodiobo, carayanabo, Dios iglesiá ca chahahuacanaibo, tihi cabo mato qui quësoyamano ma acai ca tahëxo na. 33 Tihi tsi acana iquia, é acai jascaria. Ea ti tsi xo toa nohiria ranihuacatsaina jatiroha ca quiniá no. Ea ti tsi xo toa jaha é quëéhai ca ayamahaina. Jama, jatiroha cabo mëbicasquia, ja xabahamahacacano iquish na.

11

1 Noho jabi banahuacana, Jesu jabi é banahuahai jascaria.

Dios qui yoxa bo arahaina

2 Jia tsi xo toa éa ma shina-shinahaina iquia. Jasca, mato é tiisimani ca jahuë bo aqui mato ra. Jénima tsi xo toa ma acaina. 3 Jama, jari tobi huësti ca yoba mato qui é bërohuacatsaina. Jatsi

nicacana: Joni ba ibo tsi xo Cristo. Cristo qui ja nicaxëti xo. Jasca, ahuini ibo tsi xo bënë. Jahuë bënë qui nicaxëti xo ahuini. Jasca, Cristo Ibo tsi xo Dios. Ja qui nicahi quiha. ⁴Jatsi quiniacaxëcahuë. Nohiria bësojó tsi bëhoxpiquí tsi Dios Chani yoapiquí tsi mapoti joní sahuëyamano ra. Sahuëpiquí tsi jahuë Ibo Jesu bërabihuahi quiha pë. ⁵Jama xo yoxa bo. Mapoti ja sahuëxëti ca xo, nohiria bësojó tsi bëhoxpiquí na. Jasca, Dios Chani yoapiquí tsi mapoti ja sahuëti ca xo. Tocapiyamaquí tsi jato bënë bërabihuacaxëcani quiha pë. ⁶Joni jisiria tsi jato boo maxcohacaxëti xo iquia, naa mapoti sahuëyamahai ca yoxa bo. Bërabiria tsi xo yoxa maxcohacahaina. Bërabipiquí tsi mapoti ja sahuëcano. ⁷Jama xo joni bo. Mapoti sahuëyamati ca xo, Dios oquë, Dios jaria, tihi cabو jisiquimahai ca jaca nori iqui na. Jama, joni oquë jisiquimahai ca tsi xo yoxa. ⁸Jariapari tsi joni nëhohuahacaniquë. Yoxa quima ja joyamani quiha, joni quima yoxa nëhohuahacani nori. ⁹Jasca, yoxa bax joni nëhohuahacayamaniquë; jama, joni bax yoxa nëhohuahacani nori. ¹⁰Ja tsi xo toa mapoti yoxa bá sahuëti xo, bënë ja nicacanai ca jismaxëna. Jasca, ángel bo tahëxo tsi ja tocaxëti ca xo, ja tsayacanai quëshpi na.

¹¹Shinaparicana. Dios quinia tsi xo toa joni, yoxa, tihi cabو mëbinabëequihaina. ¹²Jabi joni bax yoxa acacani quiha. Jasca, yoxa quima cohi quiha joni. Dios qui jaharisi ca xo. Jatiroha ca nëhohuati Ibo tsi xo naa.

¹³¿Japa mato tsa ni? ¿Mato qui jia ni Dios qui yoxa bëhoxhaina, jahuë mapo mapahaxma? ¹⁴⁻¹⁵Mapahacaxëti xo yoxa ba mapo iquia. Noba jabi-jabiria quiha. Jasca, jato qui jia tsi xo toa jato boo têtëca cato. Jato qui ja acacani quiha jato mapo iti. Jama xo joni bo. Jato qui bërabiria tsi xo toa boo têtëca jayahaina. ¹⁶Jabi tsohuëcaracá pi naa yoba nicacasyamano tsi yama tsi xo toa noqui chahahuacanaiba jabi huëtsa iquia. Tocacani quiha Dios iglesiá ca chahahuacanaiba têquë, Dios qui ja aracaquë no.

Iboba shiati acaina

¹⁷Mato yobapama tsi ¿jénahuariahax “Jia tsi xo Dios qui mato arati quinia” ¿i ë na rë? Anoma xo toa ma acaina iquia, arati ma quëtsoquë no. ¹⁸Jariapari tsi Dios qui arati ma quëtsono tsi mato naxérëquë tsi xo toa iquinahai ca maxo bo iquia rë. Toa ë yoahacani quiha. Tonia jabija tsi xo ja yoacanaina

iquia. ¹⁹Tonia mato iglesia ó tsi xo toa jaméri ca maxo bo pë. Toca tsi jisiquimahacaxéhi quiha toa jabija ca quinia jaya cabo quëschuaqui mato. Anoma quiha. ²⁰Nicaparicana. Oriquiti piti quëtsoquí tsi Iboba shiati piyamaqui mato iquia. ²¹Oriquiquí tsi méri tsi xo toa ma pihaina rë. Nohiria huëtsa manaxoma tsi pirlaqui mato pë. Jaha tsi oriquiti nariscani quiha têxë bo. Mato ti tsi xo toa sëya-sëyahaina. Têxë bo tsi xo toa paxnacanaina. Jasca, jënë paisahi tsi pahëcani quiha huësti huësti cabo ri. Anoma quiha. ²²¿Jéniriahax mato xobó tsi oriquiyamacanai sa? Mato xobo xo tsi mato jënë ma ano ra. Iglesia xo tsi tocaquí tsi Dios chahahuacanaibo bérabihuaqui mato pë, ma acai cató no. Bérabicaní quiha noitiria cabo ri, naa oriquiti bëyamacanaibo. Jatsi, ¿jéniria mato qui xéhi ni éa rë? ¿Jéniriahax, “Jénima tsi xo toa ma tocahraina” i mato qui é na, anoma ja iquë no.

²³Shiati quinia jia ca mato qui aquëcasquia ra, naa Ibo quima é bini cato. Jabi soldado bo qui ja acacani ca baquichá tsi Ibo Jesú mapari biniquë. ²⁴Bichi tsi quiha “Gracias” i ja niquë. Jatsi ja bëquëxniquë. Bëquëhxax tsi quiha “Bicana; picana. Noho yora tsi xo naa. Mato bax acacahi quiha. Nétocana, éa shinaxéna” i noba Ibo ni quiha. ²⁵Jascaria tsi jënë ja biniquë oriquixo na. Bichi tsi “Dios xabahamati quinia paxa ca jismahi quiha naa jënë ra. Nohi jimí tsi acacaxéhi quiha toa quinia paxa cato ra. Ea shinacana, shiati jënë aquí na” i jato qui Jesu ni quiha.

²⁶Jotëquëxéhi quiha Ibo. Jatsi manapama tsi naa shiati mapari, jënë, tihi cabo ma nétono. Toca tsi ja nani ca jismaqui noa. ²⁷Jaha pi yoi ca quiniá tsi Iboba shiati nétoquí tsi Ibo Jesu yoi, ja nanina, tihi cabo ocaguaqui mato pë. ²⁸Ja tsi xo toa shiati nétonox pari tsi jahuë shina naisxëti xo nohiria. Shina ó ca jocha yaquí tsi ja nétoyamano. ²⁹Jabi quësöhacaxëti xo toa mahitsa Iboba shiati nétohai cato, naa Ibo yoi, ja nanina, tihi cabo shinayamahai cato. ³⁰Ja tsi xo toa mato xérëquë tsi xo huëstima ca iquicanaibo iquia. Ja iqui tsi rësoni quiha huëtsa bo. Ja copihacacani quiha quinia yoí tsi ja nétocani quëshpi na. ³¹Jatsi nétonox pari tsi noba shina no naisxëti xo, yoi ca niaxéna. Tocapinono tsi noqui caxayamaxéhi quiha Dios. ³²Jama, toca pi noqui copiquí tsi noqui mëstëhuacatsi quiha Dios, chahahuayamacanaibo ya tsi no copihacayamano iquish na.

³³Jatsi noho yoba tsi xo naa, ébë xatë bá. Iboba oriquiti pihi joquí tsi mato huëtsa manacana. Ma oriquibëquinano.

³⁴Paxnapiquí tsi mato xobo xo tsi picahuë, mato qui Dios caxayamano iquish na. Iquë.

Jahuë huëtsa bo mato yoaxëquia joxo na.

Espíritu Santó noqui acai ca tiisi bo

12 ¹Espíritu Santó noqui acai ca tiisi bo ma cahëyoino, ébë xatë bá. ²Ma chahahuanox pari no tsi mato yona-yonapaoni quiha toa chanitimaxëniria ca mahitsa ca ídolo bo ra. ³Jaha tsi jariapari ca yoba ma cahëyoixëti ca tsi xo naa: “Yosihuahacati xo Jesu” iyamahi quiha Espíritu Santó mëpihai cato. Jascaria, “Noho Ibo xo Cristo” ii quiha Espíritu Santó mëpihacahai ca roha.

⁴Nicaricana. Huéstima tsi xo toa Diós noqui acatsai ca tiisi bo. Jasca ca Espíritu Santo tsi xo toa tiisi noqui ati ibo-iboria. Jahuësti ca quiha. ⁵Jasca, tobi huéstima ca jamëri ca quinia bá tsi Dios bax yonocoti. Jama, jasca ca Ibo bax yonocoqui noa ra, noqui tëquëta. Yama xo Ibo huëtsa. ⁶Jasca, tobi huéstima ca jamëri ca tiisi bo Dios yonoco ati. Jama, jasca ca Dios tsi xo toa no nohó ca tiisi bá tsi yonocohaina. Yama tsi xo Dios huëtsa.

⁷Jatiroha ca nohiria bo qui tiisi aqui Espíritu Santo, jatiroha ca chahahuacanaibo no mëbino iquish na. Yama tsi xo toa ati ibo huëtsa ra. ⁸Huësti ca nohiria qui yobati tiisi aqui quiha. Nohiria huëtsa qui Dios Chani bërohuati tiisi aqui quiha. ⁹Nohiria huëtsa qui chitimiti tiisi aqui quiha. Nohiria huëtsa qui nohiria jénimahuati chama aqui quiha. ¹⁰Huëtsa qui jisti-jistiria ati chama aqui quiha. Huëtsa qui Dios Chani yoati tiisi aqui quiha. Huëtsa qui mahitsa ca tiisimacanaibo cahëti tiisi aqui quiha, chahahuacanaibo yobati. Jatsi huëtsa qui jamëri ca joí tsi chaniti tiisi aqui quiha. Jatsi huëtsa qui toa yoaha ca chani bërohuati tiisi aqui quiha. ¹¹Tihi ca tiisi bo chahahuacanaibo qui aqui quiha jasca ca Espíritu Santo. Yama tsi xo toa ati ibo huëtsa ra. Jatiroha ca nohiria bo qui tiisi aqui quiha, jaha ja quëehai cató no.

Huéstima ca xatë bo jaya xo yora

¹²Yora jascaria xo noqui chahahuacanaibo iquia. Huéstima ca jamëri ca xatë bo jaya quiha. Jascaria tsi xo Cristó maxo, naa noqui chahahuacanaibo. Huéstima ca jamëri ca nohiria bo jaya

quiha noba maxo. ¹³Jabi Espíritu Santó tsi no ashimahacani quiha, noqui téquëta, huësti ca maxo manëti. Jabi Cristo yora xatë bo xo noqui téquëta. Mishni mishni tsi xo jodiobo. Mishni mishni tsi xo carayanabo. Mishni mishni tsi xo yonati bo. Huëtsa tsi xo toa tséquë cabo, naa chama jayama cabو. Huësti ca maxo xo noqui téquë. Jasca ca Espíritu Santo noqui acacani quiha.

¹⁴Huëstima ca xatë bo jaya xo noba yora yoi bo. Mëquë bo, poyamë bo, huico bo, tihi cabو jaya quiha. Huësti ca xatë ma xo ra. ¹⁵Jaha tsi ɿjénahuariahax, “Yora xatë ma xo ëa, mëquë ë nomari iqui na” i noba tahë na? ɿJari noba yora xatë iyamayamahi ni? ¹⁶Jascaria, “Yora xatë ma xo ëa ra, bëro ë nomari iqui na” ɿiti mëtsa ni noba pahoqui pa? ɿJari noba yora xatë iyamayamahi ni? ¹⁷Bëro téquë pi noba yora iirohano tsi ɿjénahuariaxо raca no nicaná? Huësti ca pahoqui pi noba yora iirohano tsi ɿjénahuariaxо raca no xëtëna? ¹⁸Jia tsi noqui Diós nëhohuaniquë ra. Ja qui jia ca quiniá tsi noba yora ó tsi jamëri ca xatë bo, naa poyamë, huico, mëquënë, tihi cabو ja janani quiha. ¹⁹Jascaria ca pi noba yora xatë bo iirohano tsi ɿjénahuariahax yora ja ina? ²⁰Huëstima ca xatë bo jaya xo noba huësti ca yora ra.

²¹Jaha tsi “Mia niaquia” mëquë qui iti mëtsama xo noba bëro. Jascaria, “E qui yoi xo mia ra. Cata” i tahë qui ti mëtsama xo noba mapo. ²²Jama, noqui iriama ca xatë bo tsi xo toa oquë-oquëria ca xatë yoi bo. ²³Jabi huësti huësti ca noba xatë bo qui rabiqui noa. Rabihu tsi toa xatë bo ó quiniaqui noa. Sahuëtí tsi noba bërabiria ca xatë bo mapaqui noa, nohiria bá jisyamano. ²⁴Toca tsi sahuëhacayamahi quiha noba yora xatë oquë cabو. Jama, noba yora ca xatë bo Diós oquëhuani quiha. ²⁵Toca tsi ja ani quiha jia tsi noba yora xatë bo yonocobëquinano. ²⁶Jatsi noba yora xatë huësti ca pi pahëno tsi pahëhi quiha noba yora téquëta. Jasca, huësti ca xatë oquëhuahacano tsi ja bëta ranihi quiha noba yora xatë bo téquë.

²⁷Japi mato ë yoacatsai ca tsi xo naa: Yora jascaria xo noqui chahahuacanaibo, naa Cristo yora ó ca xatë bo iquiina. Jamëri jamëri tsi xo toa no acaina. ²⁸Tsayacana. Jariapari tsi jahuë Chani chitahëhuati ibo bo noqui Diós ani quiha, jahuë Chani pacanamati. Jaquirëquë jahuë Chani bërohuacanaibo noqui ja ani quiha. Jaquirëquë Dios Chani tiisimacanaibo noqui ja ani quiha. Jatsi jisti acanaibo, jénimahuati chama jaya cabو, mëbicanaibo,

yobacanaibo, jamëri ca joí tsi chanicanaibo, tihi cabو noqui Diós ani quiha, noqui chahahuacanaibo ja mëbicano iquish na. ²⁹Jaha tsi Dios Chani chitahëhuati ibo ma xo jatiroha cabو. Dios Chani bërohuacanaibo ma xo noqui tëqué. Tiisimacanaibo ma xo noqui tëqué. Jisti acanaibo ma xo noqui tëqué. ³⁰Jënimahuati chama jayama xo noqui tëqué. Jamëri ca joi bá tsi chaniyamaqui noa, noqui tëqué. Jato chani bërohuati tiisi jayama xo noa, noqui tëqué. Jabi noqui chahahuacanaibo qui Dios tiisi bo tëqué acacani quiha. ³¹Jabi naa tiisi oquë cabو ó quëécana. Nicacahuë. Tobi xo toa tiisi bo oquë ca quinia huëtsa ra. Jaboqui naa quinia oquë ca mato jismacasquia.

Nohiria bo no noixëti xo

13 ¹Nohiria ba joi bo, ángel ba joi, tihia ca joi bá tsi chaniti mëtsa é imitsa. Jama, é noiyamapino tsi pacots-pacotsaria, campana pacotsa, tihia cabو jascaria ca tsi xo toa é yoahaina ra. ²Jasca, Dios Chani yoatí tiisi é jaya mitsa. Jonë ca jabija ca jahuë bo tëqué é cahëmitsa. Jatiroha ca jahuë bo é cahëmitsa. Jasca, Dios qui é chitimihai iqui tsi maca bo niati tiisi é jayamitsa. Jabi tihia ca ati tiisi é jayamitsa. Jama, é noiyamapino tsi mahitsa tsi xo toa é aca ca tëquéta. ³Jasca, noho jahuëmishni bo tëqué é amitsa noitiria cabو qui. Dios Chani quëshpi tsi émë é amitsa naxëna. Jama, é noiyamapino tsi mahitsa tsi xo toa é acaina iquia.

⁴Noihi tsi huënayama xo noa. Noiquí tsi nohiria mëbiqui noa. Jasca, nohiria huëtsa ba jahuë bo ó quëeyamaqui noa noipihi na. Noipihi tsi nomë shinayamaqui noa. ⁵No noino tsi jia tsi xo noba jabi. Jaha tsi huashiyamaqui noa. Caxayamaqui noa. Huëtsa bo yosicasyama xo noa. ⁶Noipihi tsi raniyamaqui noa, yoi ca nohiria aquë no. Jama, jia ca pi nohiria ano tsi rani-raniqui noa noihi na. ⁷Jahuë bo tënë-tënëqui noa noiquí na. Nohiria qui chitimiqui noa. Jatiroha ca jia ca ó pasoqui noa. Yosana-yamaqui noa. Tihi ca tsi aqui noa noiquí na.

⁸Naamapaoxéqui no noihaina. Naamapao-yamahai ca tsi xo toa Dios Chani yoatí tiisi. Jatixëhi quiha toa. Jatixëhi quiha jamëri ca joi bá tsi chanihai ri. Jatixëhi quiha cahëti tiisi. Tihi tsi xo toa jatihaina. ⁹Jaboqui tsi naris-hi quiha toa no cahëhaina rë. Naris-hi quiha Dios Chani no yoahai ri. ¹⁰Jama, Cristo bacano tsi cahëyoixëqui noa. Toa barí tsi jatixëhi quiha noba iriama ca tiisi ra.

¹¹ Xocobo ax xocobo jascaria tsi ë chani-chanipaoniquë. Toatiyá tsi xocobo jascariá tsi ë shina-shinapaoniquë. Jama, joni manëxo tsi noho xocoba jabi bo ë nianiquë. ¹² Jascaria tsi naris-hi quiha Dios jahuë bo no cahéyoihaina rë. Jaboqui jia tsi cahéyoiyamaqui noa pë xocobo jascaria. Jama, toa bari bëbëchiná tsi Dios cahéyoixéqui noa ra, naa noba shina ó ca jahuë bo ja cahéhai jascaria. ¹³ Jatsi tres tsi xo toa naamahai ca tiisi bo. Naamaxëhi quiha ja qui no chitimihaina. Naamaxëhi quiha jaha no pasohaina. Naamaxëhi quiha no noihaina. Jama, oquëria ca tiisi tsi xo toa no noihaina ra.

Jamëri ca joi bá tsi chanihaina

14 ¹ Noiti tiisi ó quëécana iquia. Jasca, noipama tsi Espíritu Santó acai ca tiisi huëtsa bo ó quëécana. Jabi noqui ja acai ca oquë ca tiisi tsi xo toa Dios Chani yoatí tiisi. ² Jabi tobi quiha toa nohiria ba joi bá tsi chaniti mëtsa cab. Oquë ma xo toa tiisi ra. Toca ca jamëri ca joi bá pi chanihi tsi nohiria qui chaniyamacani quiha, Dios qui nori. Jato chani cahéyamacani quiha nicacanaibo rë. Espíritu Santó tsi cahéhama ca jahuë bo chanicaní quiha. ³ Jama, noba noma joí pi Dios Chani yoahi tsi nohiria qui chaniqui noa jato mëbixëna. Toca tsi chamahuahacacaxëcani quiha. Toa quiniá tsi jato ranihuaxéqui noa. ⁴ Jama, jamë roha mëbihi quiha toa jamëri ca joí tsi chanihai cato. Jahuë noma joí tsi Dios Chani yoahai ca tsi xo toa chahahuacanaibo tëqué mëbihaina. ⁵ Jabi jamëri ca joi bá tsi ma chanino, mato tëqué iquia. Jama, ë qui oquë tsi xo toa Dios Chani ma yoahaina mato noma joí no. Oquë tsi xo toa jahuë noma joí tsi Dios Chani yoahai cato. Jama, jamëri ca joí pi toa yoaha ca chani tsahuécara ca nohiriá bërohuano tsi jénima tsi xo toca ca ja chanihaina. Mëbihacaxëti xo chahahuacanaibo iquia. ⁶ Shinaparicana, èbë xatë bá. Jamëri ca joi bá pi mato qui chaniquí tsi ñjénahuariaxo raca mato ë mëbina? Mahitsa tsi xo toa ë yoahaina iquia. Jama, ë cahéhai ca jahuë bo, ë qui Diós ani ca chani, jahuécara ca chani paxa cato, tihí cabi pi bëroria tsi ë chanino tsi mëbihacaxëhi quiha iglesiá ca nohiriá bo ra.

⁷ Bëroria pi nohiriá jahuë bisto i-iyamano tsi pacotsa roha tsi xo toa ja acaina. Música ma xo ra. Jascaria pi jamëri ca joí tsi jato qui no chanino tsi ñjénahuariaxo raca Dios Chani nohiriá cahëna? ⁸ Bëroria pi trompetá xoohacayamano tsi nianati

shomahuahacayamaxëhi quiha soldado bo ra. Pacotsa roha tsi xo toa ja nicacanaina. ⁹Jascaria pi béroria tsi mato nomá joí tsi Dios Chani ma yoayamano tsi Ʉjénahuariaxo raca mato chani nohiria bá cahëna? Jato qui mahitsa tsi xo toa ma chanihaina iquia. ¹⁰Jabi huëstima tsi xo toa maí ca jamëri ca joi bo ra. Jato ibo qui jia ca xo. Jato nomá joi cahériacani quiha. ¹¹Jama, jamëri ca joí pi ë qui joni chanino tsi Ʉjénahuariaxo raca ja yoacatsai ca ë cahëna rë? Jahuë joi iqui tsi chaninabëquitima ixëhi quiha noa rë. ¹²Tonia Espíritu Santó acai ca tiisi bo ó quëeriaqui mato iquia. Jénima quiha. Jatsi toa oquë ca tiisi bo ó quëecana, chahahuacanaibo mëbihacano iquish na iquia.

¹³Dios nicaxëti xo toa jamëri ca joí tsi chanihai cato, jahuë chani bërohuati tiisi ja qui Diós ano iquish na. ¹⁴Jabi Dios qui jamëri ca joí pi ë chanino tsi noho jana roha tsi xo toa chanihaina. Cahëhaxma tsi chaniquia ra. ¹⁵¿Japi jëni ca quiniá tsi chanixëhi ni ëa sa? Dos ca quiniá tsi chanixëquia ra. Jatsi jamëri ca joí tsi chanixëquia Dios qui. Jasca, noho nomá joí tsi chanixëquia nohiria bo qui noho chani ja cahëyoicano iquish na. Jamëri ca joí tsi quëquëxëquia. Jascaria, noho nomá joí tsi quëquëxëquia, ë quëquëhai ca nohiria bá cahëno. ¹⁶Jatsi quiniacaxëcahuë. Mato shinaná tsi, naa jamëri ca joí tsi jia tsi Dios ma ocahuapino tsi Ʉjénahuariaxo raca ma yoahai ca nohiria bá cahëna? Nicahax, Ʉjénahuariahax “Amen, jaahuë” i jaca na? Jato jomaxëhi quiha toa ma yoahaina rë, mato nomá joí tsi ma chaniyamapiquë no. ¹⁷Jia tsi xo toa Dios ma oquëhuahaina ra. Jama, mëbihacayamaxëhi quiha chahahuacanaibo rë, jamëri ca joí tsi ma chaniquë no. ¹⁸Jabi Dios qui “Gracias” iquia ra, jamëri ca joí tsi Dios qui chanihai ca ë nori quëshpi na. Mato oquë tsi xo toa jamëri ca joi bá tsi ë chanihaina iquia. ¹⁹Jama, chahahuacanaibo bësojó pi jamëri ca joí tsi chani têtëca ë chanino tsi mahitsa tsi xo toa ë yoahaina. Jato jomaxëhi quiha. Jatsi arati ja caticano tsi oquë tsi xo toa chani pistia roha ca ë yoahaina jato nomá joí no iquia. Toca tsi mëbihacacaxëcani quiha chahahuacanaibo tëquë, jato joí tsi ë chaniquë no.

²⁰Xocobo shinahai ria tsi shinayamacana, ëbë xatë bá. Shinaxoma tsi acani quiha pë. Jama, yoi ca pi jisiquino tsi jia tsi xo toa cahëtimaxëniria ca iquiina, naa xocobo jascaria. Jama, oquë- oquëria tsi xo toa shina-choshi iquiina iquia. Jatsi shinaparicana. ²¹Siri tsi quiha Israél ca chahahuayamahai ca nohiria bo

yobahacaniquë. Jamëri ca joí tsi jato qui Dios chanini quiha. Jabi nëcahi quiha Quënëhacanish cabo:

“Jamëri ca nohiria ba joí tsi mato qui chanixëquia. Toca tsi è chanino tsi jari è qui nicayamaxëqui mato pë’ i Israél cabo qui Dios ni quiha”

ii quiha Quënëhacanish cabo. 22 ¿Tsayacanai? Jamëri ca joí tsi quiha toa chahahuayamanish cabo Diós yobaniquë ra. Jabi toca xo jaboqui. Iglesiá ca nohiria, naa Dios nohiria yoi bo quëshpi ma xo toa jamëri ca joí tsi no chanihaina. Jato qui Dios Chani yoahacaxëti xo jato noma joí no iquia, ja mëbihacacano iquish na. 23 Jaha tsi jamëri ca joi bá tsi chahahuacanaibo chaniyamano catihax na. Tocapiyamajacano tsi ćjénicaxëcahi ni iglesia qui jicohax ca chahahuayamacanaibo ra? Toca ca chani nicahax “Yoyoxëni ca xo toa chahahuacanaibo” ćiyamacaxëcahi ni?

Tocacaxëcani quiha pë. 24 Jama, noba noma joí pi Dios Chani no yoano tsi no yoahai cató bërohuahacaxëhi quiha jato jocha. Jato joí pi Dios Chani ja nicacano tsi tsacahacaxëhi quiha jato shinana iquia. 25 Toca tsi jato qui bërohuahacaxëhi quiha jato shina ó ca yoi ca juhuë bo ra. Jaha tsi jato rapotó tsi mënicaxëcani quiha Dios qui araxëna. Mënihax, “Jabija xo ra. Nëá xo Dios mato bëta” icaxëcani quiha.

Yoyoyamacana Dios qui arati ma catique no

26 Japi mato qui noho yoba tsi xo naa, èbë xatë bá. Arati catihi tsi shomahuahacacana mabë xatë mëbixëna. Quëquëti jayaxëti xo huësti huësti cabo. Tiisimaxëti xo huëtsa bo. Dios quima ca chani yoaxëti xo huëtsa bo. Jamëri ca joi bá tsi huëtsá chanino. Jatsi ja yoahai ca nohiria huëtsá bërohuano, chahahuacanaibá cahëno iquish na. No acai cató tsi mëbihacaxëti xo jatiroha cabo iquia. 27 Tobi pi jamëri ca joi bá tsi chanicas-canaibo no tsi huësti huësti tsi ja chanicaxëti xo, naa dos, tres ca nohiria bo roha iquia. Jariapari chanixëti xo huëstita; jaquirëquë huëtsa, jaquirëquë huëtsa. Jasca, jato chani bërohuati xo nohiria huëtsa ra. 28 Mato xëréquë pi jato chani bërohuahai ca nohiria yamano tsi ja pasiti ca xo iquia. Chahahuacanaibo bësojó tsi jamëri ca joi bá tsi ja chaniyamacano. Tëxë bo qui bërohuahacaxëti xo jato chani. Yama pi ja no tsi jamëno, Dios, tihi roha cabo qui ja chanicano ra.

²⁹Jasca, Dios Chani yoaxëti xo dos, tres cabo. Chanijacano tsi jia tsi jato qui nicaxëti xo chahahuacanaibo tëxë bo. ³⁰Jasca, Dios quima pi tsohuëcara ca tsahohai ca nohiriá chani bino tsi jénëxëti xo toa nii ca chanihai cato. ³¹Jia tsi xo Dios Chani ma yoahaina mato têquëta. Quinia jia tsi, naa huësti huësti tsi ma chanino, jatiroha cabo tiisimahacano iquish na. Mëbihacaxëti xo jatiroha cabo. ³²Jasca, cahëhxama tsi chaniyamaxëti xo toa Dios Chani yoati tiisi jaya cato. Ja yoyoyamano. ³³Jabi pacots-huati Ibo ma xo noba Dios ra. Ja qui yoi tsi xo toa ma pacots-huahaina ma catiquë no. Jia ca quiniá tsi noqui aranabëquima-catsi quiha noba Ibo ra.

Iglesíá ca yoxa ba jabi

Jia ca quiniá tsi noqui aramacatsi quiha Dios jatiroha ca iglesiá no. ³⁴Jatsi ma arano tsi pasixëti xo yoxa bo iquia. Ja chaniyamacano, “Nohiria ja rëquéniniyamacano” i Quënëhacanish cabo ai quëshpi na. ³⁵Jahuëcara ca cahëpicasquí tsi jato bënë bo ja nicacano jato xobo xo na. Rabiria tsi xo iglesiá ca yoxa bo chanihaina iquia.

³⁶Jatsi quiniacaxëcahuë. Naa yoba pasomaha pi ma no tsi “¿Mato ó tsi Dios Chani chitahëni pa?” iquia. “¿Mato qui roha jahuë Chani raahacani pa?” iquia. Iyamahi quiha. Nicacaniquë nohiria huëtsa ri. ³⁷Jabi Iboba yoba tsi xo naa mato qui ë quënëhaina ra. Iboba yoba ja nori ca cahëxëti xo toa mato xërëquë ca Dios Chani yoatí tiisi jaya cabo. Cahëxëti xo tiisi huëtsa jaya cabo ri. ³⁸E yoahai ca yoba pi ja chahahuayamacano tsi tihi cabo chahahuayamacana.

³⁹Jarohari tsi Dios Chani yoatí tiisi ó quëécana iquia, èbë xatë bá. Jasca, jaméri ca joí pi nohiriá chanino tsi pasimayamacana. ⁴⁰Quinia jia tsi acacaxëti xo jatiroha cato, arati ma catiquë no.

Cristo Chani

15 ¹Dios xabahamati Chani, naa mato qui ë yoani ca Chani mato shinamacasquia. Toa Chani ma bini quiha. Toa Chani qui chitimiriaqui mato. ²Japi mato qui ë yoani ca qui chitimihí tsi toa Chaní tsi xabahamahacaxëqui mato ra. Tocapiyamamano tsi mahitsa tsi xo toa ma chahahuahaina iquia.

³⁻⁴Jariapari tsi Cristo quima ë bini ca jahuë bo mato ë yoaniquë. E yoani ca tsi xo naa ra: Noba jocha quëshpi tsi Jesu naniquë, Quënëhacanish cabá yoani jascaria. Jaquirëquë ja

maihuahacaniquë. Jatsi tres bari quirëquë ja bësomahacaniquë, Quënëhacanish cabá yoani jascaria. ⁵Bësohax Pedro qui ja jisiquiniquë. Jatsi jahuë doce ca rabëti bo qui ja jisiquiniquë. ⁶Jaquirëquë quinientos ca xatë bo qui ja jisiquiniquë. Jasca, jari jaboqui bëso tsi xo toa jato ó huéstima cabo, naa Jesu bëso ini ca jisnish cabo. Rësoyoni quiha têxë bo. ⁷Jatsi Jacobo qui ja jisiquiniquë. Jaquirëquë jahuë Chani chitahëhuati ibo bo têquë qui ja jisiquiniquë.

⁸Jarohari tsi ë qui yoi Cristo jisiquiniquë ra, Damasco quinia ca bahí no. Shoma ë ini quiha. ⁹Jabi ëa oquëria ca xo toa Dios Chani chitahëhuati ibo bo. Ea ti tsi xo toa iriama cato, Dios iglesiá ca nohiria bo ë tënëmapaoni quëshpi na. Ja iqui tsi Chani chitahëhuati ibo quënahacapaimaria ma xo ëa ra. ¹⁰Jama, ëa Diós noi-noirianiquë. Ja noihai ca iqui tsi shomaria xo ëa jaboqui ra. Mahitsa ëa ja noiyamani quiha. Ja noihai iqui tsi shomaria xo ëa jaboqui ra. Mahitsa ëa ja noiyamani quiha. Ja noihai ca tahëhax ja bax yonocoriaquia ra. Chani chitahëhuati ibo huëtsa bo oquë tsi xo toa ë yonocohaina iquia. Jabi ëa yonocomati chama tsi xo toa ëa ja noihaina. ¹¹Jabi jia tsi xo toa noba yonoco têquëta. Yonoconabëquipama tsi jasca ca Chani jia ca yoaqui noa, naa noqui Chani chitahëhuati ibo bo têquë. Naa Chani ma chahahuaniquë iquia.

Bësotëquëxëhi quiha Cristó-na bo

¹²“Rësonish cabó quima Cristo tërohacaniquë” iqui noa, naa noqui Chani chitahëhuati ibo bo têquë. Jabija ca noba Chani pi no tsi ɿjénahuariahax raca “Bësotëquëyamaxähì quiha nohiria bo” i mato mishni bo na? ¹³Nohiria bo pi bësotëquëyamano tsi bësomahacayamani quiha Cristo ri iquia. ¹⁴Jasca pi Cristo bësomahacayamarohanø tsi mahitsa tsi Dios Chani yoaqui noa. Jasca, mahitsa tsi xo toa ja qui ma chitimihai ri. ¹⁵Jarohapa tsi Dios quiahuaqui noa tonia, mahitsa “Rësonish cabó quima jahuë Cristo Diós tëroniquë” i nohiria bo qui no ai quëshpi na. Jatsi shinaparicana. ¿Bësotëquëxëhi ni nohiria bo iquia? Bësotëquëyamapijacano tsi Diós jahuë Cristo bësotëquëmayamani quiha jaa ri iquia. ¹⁶Jasca pi rësonish cabó bësotëquëyamano tsi bësomahacayamani quiha Cristo ri. ¹⁷Cristo pi bësomahacayamarohanø tsi mahitsa tsi xo toa ja qui ma

chitimihaina rë. Jari mato jocha ó tsi bëno xo mato ra. ¹⁸Jasca, bësotëquë-yamaxëhi quiha Cristo qui chitiminish ca rësonish caborí. ¹⁹Tsayacahuë. Jaboqui noqui ranihuahi quiha toa bësotëquëti ó no pasohaina ra. Noqui jia quiha. Jama, bësotëquëyamapihi tsi noitiria ca noqui xo naa ra, no parahacaha quëshpi na.

²⁰No parahacayamaniquë iquia. Résonish cabo quima Cristo térohacani quiha. Bësohi quiha. Jariapari ca maihuahacanish ca bësotëquëhai ca nohiria tsi xo naa. Ja bësotëquëni iqui tsi bësotëquëcaxëcani quiha jahuë nohiria bo ri. ²¹Jabi Adán jocha iqui tsi rësohi quiha nohiria bo tëquë. Jasca, Cristó bëboni iqui tsi bësotëquëxëhi quiha nohiria bo ri. ²²Rësoxëqui noa, noqui tëquëta, noba jahëpa Adán jocha iqui na. Jascaria tsi bësotëquëxëqui noa, Cristó-na bo no nori iqui na. ²³Jariapari tsi Cristo bësomahacaniquë. Jariapari ca tsi xo toa. Jaquirëquë bësomahacaxëhi quiha Cristó-na bo ri, jahari ja joxëquë no. ²⁴Jaquirëquë joxëhi quiha jahuë rëso, naa jahuë Jahëpa Dios qui ja yonahai ca jahuë bo ja mëaxëquë no. Jama, mëanox pari tsi ja pasomaha ca chama bo tëquë bëboxëhi quiha ra. Bëboxo tsi jahuë Jahëpa Dios qui ja yonahai ca mëaxëhi quiha. ²⁵Jama, jaboqui Chama-chamaria xo Cristo. Jahuë Jahëpa qui jari mëahama tsi xo toa ja yona-yonahaina. Ja pasomaha ca chama bo tëquë ja bëbopariti xo. ²⁶Jabi jaroha ca noqui pasomaha ca tsi xo toa no rësohana. Bëbohacaxëhi quiha toa ri. ²⁷Nicacana. “Cristo chama namá janahacaxëti xo jahuë bo tëquë” ii quiha Quënëhacanish cabo. Jabi “jahuë bo tëquë” i Dios Chani no tsi jahuë chama namá jahuë Jahëpa Dios nori ca ma quëscahuamitsa. Jama xo. Jahëpa Dios tsi xo toa jahuë Cristo chama namá ca jahuë bo janati ibo-iboria. ²⁸Jabi Cristo chama namá tsi jatiroha ca jahuë bo janahacano tsi jahuë Jahëpa chama namá jamë janaxëhi quiha Baquë. Toa barí tsi jatiroha ca yonaxëhi quiha Dios.

²⁹¿Jahuë ó pasohi ni nohiria bo, rësonish cabobax ja ashimahacacaquë no? Tocacani quiha naipa xo tsi jato rabëti yamabo jiscascani na. Jama, “Yama tsi xo nohiria bo bësotëquëhaina ra” i pi jaca no tsi ɿjeniriahax jato rabëti yamabo bax ashimahacacahi ni pa? ³⁰Rësonish cabopibësotëquëyamano tsi yoyoxëniria cabonoqui xo naa, naa noqui Dios Chani yoacanaibo. Jatiroha ca barí tsi toa Chani tahëxo tsi noqui acatsi quiha noqui pasomaha caborá. ³¹Jishopë. Jatiroha ca barí tsi toa

Chani tahëxo tsi ëa acascani quiha pë, èbë xatë bá. Jasca, ë qui jia tsi xo toa Ibo Jesucristo ó tsi ma bësohai ri. Mato parayamaquia.

³²Efeso ax tsi ë acacaquë ani quiha. Caxaxëniria ca yohina jascaria toa joni bo ini quiha. Japi rësonish cabø bësotëquéyamano tsi mahitsa jato pasomaha ë iquinaniquë. Jasca, nohiria bo pi bësotëquéyamano tsi jaboqui no yoyono iquia. No oriquino. Jëné no ariano. No tocano ra, huëaquë tsi no rësosharihai quëshpi na.

³³Ma parahacayamano. Mato jabi jia ca yoshihuacaxëcani quiha toá ca yoyocanaibo, mato bëta ja rabënapiquë no.

³⁴Quiniacaxëcahuë. Toá ca paraxëni ca nohiria bo quima bësocahuë. Jari jochayamacana. Jasca, mato ó tsi xo toa huësti huësti ca Dios cahëyamacanaibo iquia. Nëcaquia mato bërabimaxëna.

Yora paxa ca no bixëhaina

³⁵Quiniacaxëcahuë. Mato nicacaxëcani quiha huësti huësti cabø, naa rësonish cabø yoati na. Nicahax, “¿Jënhuariaxo raca tërohacaxëhi ni rësonish cabø sa? ¿Jëni ca yora jayacaxëcahi ni sa, ja bësotëquéxéquë no?” icaxëcani quiha pë. ³⁶Yoyoxëni tsi xo toca ca ja nicacanaina iquia. Shinaparicana. Joconox pari tsi maí tsi toa bëro maihuahaca-parixëti xo. Ja rësoparixëti quiha. ³⁷Banapiquí tsi jahuë bëro yoi banaqui noa, jahuë jihui nomari. Jahuëcara ca ma banahai ca bëro jamëri tsi xo toa ja jocohaina. ³⁸Toa bëro ma banano tsi ja qui yora paxa ca aqui Dios, naa ja qui jia ca yora. Jabi jatiroha ca bëro qui jahuë yora yoi ca ahi quiha. Ja iqui tsi jamëri jamëri tsi xo toa ja jococanaina. ³⁹Jascaria tsi tobi jamëri ca nami bo ri. Tobi nohiria nami. Tobi yohina nami. Jaquirima tsi xo isaca nami. Jasca, jamëri tsi xo sanino nami ri. Tihi cabø tsi xo jamëri. ⁴⁰Jascaria tsi xo naipá ca jahuë bo. Noqui rima tsi xo ángel yora bo. Maí ca nohiria jamëri tsi xo jato oquë ri. ⁴¹Jascaria, jamëri tsi xo bari, oxë, huishti bo. Oxë huahuahai ca quirima tsi xo bari huahuahaina. Jamëri tsi xo huishti huahuahai ri. Jasca, huësti huishti jamëri tsi xo huishti huëtsa huahuahaina. Yama tsi xo jaharisi cato ra. ⁴²Jabi tocaxëhi quiha ra, rësonish cabø bësotëquéxéquë no. Jaboqui porohi quiha maihuahacahax ca yora. Jama, porotimaxëni tsi xo toa tëronoxëti cato. ⁴³Yoiria tsi xo toa maihuahacahax ca yora ra. Anomariaxëhi quiha toa tëronoxëti cato. Chamayama tsi xo toa maihuahacahax cato. Chama

jayaxëhi quiha toa têronoxëti cato. ⁴⁴Noba noma yora tsi xo toa ja maihuahacahaina. Jama, ja têrohacaquë tsi mana ca yora ixëqui ra. Jabi tobi dos ca yora jamëri cabo. Huësti tsi xo toa noba noma yora yoi. Rësoxëhi quiha toa. Jasca, tobi xo yora huëtsa, naa Diós noqui axëhai ca mana ca yora.

⁴⁵Jabi jariapari ca joni Adán iniquë. Bësohai ca nohiria ja manëni quiha. Jama, nohiria bësomatí ibo-iboria toa segundo ca joni manëni quiha, naa Cristo. ⁴⁶¿Tsayacanai? Jariapari tsi xo toa noba noma yora. Jaquirëquë tsi xo toa Diós noqui axëhai ca yora, naa noba mana ca yora. ⁴⁷Mai cospó tsi toa jariapari ca joni acacani quiha. Tocamaxo toa segundo cato. Mana ax ja joni quiha. ⁴⁸Jabi cospó tsi acacanish ca Adán jascaria xo noqui maí ca bësohai ca nohiria bo. Jama, mana ca joni jascariaxëhi quiha Cristó-na bo. ⁴⁹Jaboqui Adán yora jascaria ca jaya xo noa. Jahuë noma jabi no bini quiha. Jascaria tsi mana ca joni yora jascaria ca jayaxëqui noa ra. Jahuë mana ca jabí tsi acacaxëhi quiha noa.

⁵⁰E yoacatsai ca tsi xo naa èbë xatë bá. Nicacana: Mana, naa Diós otohai ca qui jicotimaxëniria tsi xo toa noba noma yora bo iquia. Bëso-bësopao timaxëniria ca tsi xo naa noba rësöhái ca yora bo. ⁵¹Mato parayamaquia. Jiaria ca yoahama ca jahuë bo mato yoaquia: Rësoramaxëqui noa, naa noqui têquëta. ⁵²Méri tsi, naa bëxtiria tsi yora paxa ca noqui acacaxëhi quiha jaroha ca trompeta xoo hacaxëquë no. Toa trompeta xoo hacano tsi têro hacaxëqui toa rësonish ca chahahuacanaibo pari. Rësotimaxëni ca yora paxa ca jayacaxëcani quiha. Jatsi jabitihuahacaxëqui noa, naa noqui bëso cabo. ⁵³Porotimaxëni ca yora sahuëxëhi quiha noba porohai ca yora bo iquia. Rësotimaxëni ca yora rarina xëti quiha noba rësöhái ca yora bo. ⁵⁴Jabi toa rësotimaxëniria ca yora no sahuëno tsi jatiuhuahacaxëqui Quënëhacanish cabo, naa “Quëyohacaquë no rësöhaina ra. Jia tsi xo no bëbohaina” iquiina. ⁵⁵¿Tsayacanai? Noqui bëbotimaxëni tsi xo no rësöhaina ra. Rësöhái qui ra quëyamaqui noa. ⁵⁶Jabi jocha chama tahëhax tsi rësoqui noa. Jasca, Moisés yoba tahëxo tsi noqui quësoti chama jaya xo jocha ra. ⁵⁷Jama, Dios qui “Gracias” iqui noa, naa dos ca chama bo bëboti mëtsa no nori iqui na. Noba Ibo Jesucristó tsi noqui bëbomahi quiha Dios. ⁵⁸Jatsi chamatsicana, èbë xatë bá. Mahitsa ca tiisi tsi mëpihacayamacana. Jasca, Iboba yonoco ma ariano. Tocapimano tsi mahitsama ixëhi quiha Ibo bax ma acaina iquia.

Noitiria cabo qui ofrenda acaina

16

¹Dios nohiria bo bax, naa Jerusalén ca noitiria cabo bax parata yoati tsi yobacasquia, jia ca ati ma cahéno iquish na. Galata maí ca iglesia bo ë yobani ca jasca ca tsi xo naa yoba ri. Nëcacana: ²Jatiroha ca domingó tsi mato sueldo quima ca parata xatë ma janaxëti xo ofrenda qui. Tocapimano tsi ofrenda huëtsa ë catiayamaxëti xo, mato qui ë shishoxëqué no. ³Mato qui cahëxo tsi mato ofrenda raaxëquia Jerusalén qui. Mato qui jia ca joni bo ya tsi mato ofrenda raahacaxëti xo iquia. Jasca, naa joni bo qui joihuati carta bo axëquia, jia tsi Jerusalén qui ja cahëcano. ⁴Jasca, Jerusalén qui ë caapino tsi ë bëta ja bocano jato ri.

Pablo Corinto cabo qui shishocasnina

⁵Jaboqui Macedoniá ca chahahuacanaibo qui shishoparicasquia. ⁶Shishoquiria tsi mato qui caxëquia chitëxëna. Naama matsitiyá tsi ë chitëmitsa mato bëta. Jaquirëqué jia tsi rëquë ëa raati mëtsa ixëqui mato iquia, ë cahai ca jahuëniacara ca qui. ⁷Johax méri tsi nacocasyama xo ëa ra. Dios qui jia pi no tsi naama tsi chitëxëquia johax na. ⁸Jaboqui canoma xo ëa. Efesó tsi chitëparicasquia Pentecostés fiesta bari quëshpi na. ⁹Jasca, nëa xo tsi huëstima ca xaba jaya xo ëa, Dios yonoco axëna. Jasca, jari huëstima tsi xo toa Dios Chani pasomaha cabo nëá no rë.

Timoteo — Apolos

¹⁰⁻¹¹Mato qui Timoteo shishopino tsi jia tsi toa joni joihuacana. Dios bax yonocohi quiha, naa ëa jascaria. Joihuaxo tsi chahahuacana ra, Dios yonoco ja acai quëshpi na. Jasca, toa joni ma mëbino jia tsi jahari ë qui ja jono. Noho carta bëcanaiibo bacaquë tsi jaha pasoxëquia jisti. ¹²Jasca, Apolos mato qui shishomacasquia. “Naa carta bohai ca xatë bo ya mi cano mia ri” i ja qui ë quë. Jaboqui cacasyama xo rë. Jari shinahi quiha. Tonia mato qui caxëhi quiha xaba huëtsa tsëquëqué no.

Jaroha ca chani

¹³Quiniacaxëcahuë. Tobi quiha mahitsa ca chani. Jaha tsi Dios yoba ó tsi coshicana. Jasca, chahahuayamacanaibo qui raquëyamacana. Chamacahuë. ¹⁴Noixo tsi jatiroha ca ma ano ra.

15 Jasca, Estéfanas, jahuë xobó cabو, tihi cabو yoati tsi nicacasquia. Jariapari ca Cristo qui bëbohacanish cabو ja icani quiha Acaya maí no. Dios nohiria bo ja mëbiriacani quiha noixo na. 16 Jia tsi xo toca ca nohiria bo. Jabi toca ca nohiria bá pi mato rëquënininino tsi jato yoba nicacana. Jia tsi xo toca ca nohiria bá mato rëquëninihaina iquia, naa mato xérëqué ca yonocoriacanaibo. 17 Jasca, raniraniquia Estéfanas, Fortunato, Acaico, tihi cabá ëa jisi bëcani iqui na. Jaboqui ëa mëbicani quiha mato tahëxo na. 18 Nëa xo tsi ëa ranihuacani quiha, naa mato ja ranihuapaoni jascaria. Nëca ca joni bo ma chahahuaxëti xo, jato yonoco jia ca iqui na.

Joihuahaina

19 Mato joihuaqui nëá ca iglesiá cabو, naa Asia maí ca chahahuacanaibo. Mato joihuacatsi quiha Aquila, Priscila, jato xobó ca aracanaibo. 20 Mato joihuahi quiha nëá ca chahahuacanaibo tëquëta. 21 Jarohari tsi mato joihuquia ëa ri, ë quënëhai cató no. 22 Jasca, yosihuahacaxëti xo toa tsahuëcara ca noba Ibo noiyamahai cato. Noba Ibo jono ra. 23 Noba Ibo Jesú mato noinor ra. 24 Jesucristó no bax ani iqui tsi mato tëquë noiriaquia ra. Iquë.

Segunda Carta Del Apostol San Pablo a Los Corintios

Corintó ca iglesia Pabló joihuanina

1 ¹Pablo, naa Jesucristo yonati tsi xo naa carta quënëti ibo. Jabi
éa Diós biniquë ra, jahuë Chani chitahëhuati ibo iti. Jatsi
Corintó ca chahahuacanaibo, Acaya maí ca chahahuacanaibo,
tihi cabó joihuaquia. Jasca, mato joihuahi quiha Timoteo ri, naa
ë bëta ax tsi yonocobëquihai cato. ²Noba Jahëpa Dios, noba Ibo
Jesucristo, tihi cabá mato shomahuano. Mato ja ranihuacano ra.

Ibo bax Pabló tënënina

³Jabi Dios qui, naa noba Jesucristo Jahëpa qui “Gracias”
iquia ra. Noqui shomahuati Ibo-iboria tsi xo toa noba Jahëpa
ra. No tënepino tsi noqui mëbixëhi quiha ra, mëbiti ibo-
iboria ja nori iqui na. ⁴No cohuëno tsi noqui chamahuahi
quiha ra. Tocahi quiha, nohiria huëtsa bo no mëbino iquish
na, ja cohuënaquë no. Diós noqui mëbini jascaria tsi jato
mëbipixëqui noa noqui ri. ⁵Jasca, anomaria tsi xo toa no
bax Cristó tënënina ra. Ja iqui tsi no mëbiriahacaniquë. Jatsi
jaboqui tënëpihi tsi mëbiriahacaxëquia éa ri ra, Cristo chamá no.
⁶⁻⁷ Jasca, mëbihacaxëqui mato ri, Dios Chani ë yoahai iqui tsi ë
tënëxëquë no. Ea Cristó mëbihai ca tsayacahuë. Tsayapiquí tsi
Diós xabahamati quinia cahëxëqui mato iquia. Jasca, éa jascaria
tsi ma tënëno tsi mato mëbixëhi quiha Dios ra, éa ja mëbihai

jascaria. Mato parayamaquia. Mato mëbixëhi quiha ja bax ma tënëxëquë no.

⁸Nicaparicana, ëbë xatë bá. Asia mai xo tsi quiha anomaria ë tënëniquë iquia Ibo bax na. Noho coshi oquë ë tënëhai ini quiha. Toatiyá tsi chamayama cohüë ë iniquë. Huëjë noho shina ini quiha rë. Ja iqui tsi bësoti ó ë pasoyamaniquë. ⁹Toatiyá tsi "Rësopaimaria xo ëa rë" i ë niquë tënëhi na. Jama, tocajaniquë ra, ë quima Dios quiri, naa nohiria bo Bësomati Ibo-iboria quiri ë bësono iquish na. ¹⁰Jatsi ëa Ibobá mëbi-mëbiniquë ra. Ja iqui tsi ë rësøyamaniquë. Jasca pi xaba huëtsá tsi ë tënëtëquëno tsi ëa mëbitëquëxëhi quiha Dios iquia. ¹¹Jatsi ë bax bëhoxcana, preso quima ë paquëmahacano iquish na. Japi ë bax huëstima ca nohiria bo bëhoxno tsi oquë-oquëriaxëhi quiha toa "Gracias" i-icanaibo ra, Diós ëa mëbixëquë no.

Pablo bamanina Corinto yaca qui caxëna

¹²Ranixo tsi ë yoacatsai ca tsi xo naa: Dios Chani yoaquí tsi mato yoi, nohiria huëtsa bo, tihí cabó ë parayamaniquë ra. Jiaria noho jabi i-ini quiha mato bëta ë iniquë no. Jasca, yama tsi xo toa yoi ca ë anina iquia ra, nohiria huëtsa bo xërëquë xo na. Jabi ëa noixo tsi quiha jahuë chamá tsi Diós ëa mëbi-mëbiniquë ra jia ca ë ano iquish na. Jasca, toca tsi mato mëbicasquia ëa ri, noho tiisí tsi nomari. ¹³Jasca, naa carta quënëpama tsi bëroria ca chani quënëcasquia, noho chani tëquë ma cahëyoíno iquish na. Yama tsi xo toa noho carta ó ca jonë ca chani ra. Mato parayamaquia quënëquí na. ¹⁴Jaboqui jia tsi ëa ma cahëyoíyamamitsa rë. Jama, huësti barí tsi ëa cahëyoixëqui mato tia, noba Ibo Jesu joxëquë no. Toa barí tsi ranixëqui mato, mato bax ë ani quëshpi na. Jasca, mato qui ranixëquia ëa ri.

¹⁵Nëca tsi shinaquí tsi mato qui shishoti planes ë aniquë mato ranihuatëquëcasquí na. ¹⁶Jariapari tsi Macedonia mai qui capama tsi mato qui ë shishocasni quiha. Jaquirëquë, Macedonia ax riququiria tsi mato qui ë shishotëquëcasni quiha. Tihi tsi noho planes ini quiha. Toca tsi mato qui ë caarohapino tsi jodioba mai qui ëa raati ma mëbiquë aniquë tia. Jama, canoma ë ini quiha rë toatiyá no. ¹⁷Jishopë. Naa carta bichí tsi Macedonia mai ó ë nori ca jisi tsi "Jocasyamaxo ra. Quiahi quiha ra" cixëhi ni mato sa ëa yoati na? Parahaxma tsi mato

qui ë shishocasníquë iquia ra, canoma ë ini nori. Jabi paracani quiha huéstima ca Dios cahéyamacanaibo pë, jato planes aquí na. ¹⁸Tocayamahai ca éa xo naa ra. Jasca, éa cahéyoíhi quiha Dios. Noho planes aquí tsi parayamaquia. ¹⁹Tsayacahuë. Dios Baqué Jesucristo Chani mato qui yoaquí tsi no parayamaniquë ra, naa Silvano, Timoteo, éa. Jasca, parayamaqui Cristo ri. Chahahuahacaxéti xo jahuë Chani ra. ²⁰Jasca, Cristo iqui tsi jia tsi xo toa noqui Diós quëbihaina. Parayamahi quiha. Jahuë Chani jatihuahi quiha ra. Jascaria tsi Jesucristo yonati bo no nori iqui tsi quiayamaqui noa, noqui ri, Dios oquëhuacasquí na. ²¹Jabi Dios tsi xo toa noqui mëbihaina ra, jabi jiaria ca no jayano iquish na. Jasca, Dios tsi xo toa noqui raati ibo-iboria ra, jahuë Chani yoati. ²²Jasca, noqui chahahuacanaibo ja jiisaniquë, noqui ibohuaxëna. Jiisaxo tsi quiha Espíritu Santo noqui ja aniquë, parayamahai ca ja nori ca no cahéyoino iquish na.

²³Jaboqui Dios nicaquia mato qui ë quënëhai ca carta ja tsayano. Jatiroha ca cahéhi quiha. Mato parayamaquia ra quënëquí na. Mato qui ë shishoti planes ë rarinama-niquë pë, mato bérabihuacasyamaquí na. Caarohapixo tsi quiha mato ë raahaquë aniquë tia. Jabi ja tsi xo toa mato qui ë cacasyamanina ra. Mato ë raahacasyamani quiha. ²⁴Nicacana. Johax tsi mato bëta ax tsi yonocobëquinacasquia, ma rani-ranino iquish na, yonamis-hai ca ë nomari quëshpi na. Jabi jia tsi xo toa Cristo qui ma chitimihaina iquia.

2 ¹¿Tsayayamacanai? Mato cohuëhuacasyamahi tsi mato qui ë cacasyamaniquë. Ja iqui tsi planes huëtsa bo ë aniquë shinaxo na. ²Jabi mato qui caarohapixo tsi mato ë cohuëhuaquë aniquë iquia yobaquí na. Jatsi ɿjenahuariaxо raca jia tsi mato cohuëhuahacahax cabá éa ranihuauquë ani? ³Ja tsi xo toa carta pari mato qui ë raaniquë mato yobaxëna, jocha quima ma casoparino iquish na. Toatiyá tsi caarohapihax tsi ë cohuëhuahacaquë aniquë ra toá ca jocha iqui na. Jama, jaboqui ranihuahacati ó pasoquia mato qui shishopihi na. Jatsi no rani-ranibëquinano ra. ⁴Toa jariapari ca carta quënëpama tsi cohuëria ë iniquë. Quënëhi tsi ë ara-araniquë, mato cohuëhuacasyamahi na. Toca tsi mato ë yoba-yobaniquë, mato ë noihai ca ma cahéyoino iquish na.

Jochahuaxëni ca ja mëbicati xo

5 ¿Japa toá ca jochahuaxëni cato ra, naa noqui cohuëhuati iboiboria? Toa nicacasquia. Ja iqui tsi ma tënë-tënëniquë rë. Jasca, pistia tsi ë cohuëhuahacaniquë ëa ri ja ani ca nicahax na. Jatsi quiniacaxécahuë. 6 Jénima tsi xo toa jahuë jocha quëshpi toa joni ma copinina. Jama, jaboqui toa joni ma copihai ca ma jénëmati xo iquia. Copihacaquë toa joni ra. 7 Jaboqui jahuë jocha ma shina-bënoxëti xo iquia. Shina-bënoxo jaboqui toa joni ma mëbixëti xo, ja yosana-yosanayamano iquish na. Tonia iglesia ja jisbayacasmitsa pë. 8 Jaboqui toa joni noitëquécana iquia. 9 Jabi toa jariapari ca carta ë quënëniquë, noho yoba pi ma nicaxëti nori ca cahëcasquí na. ¿Toa joni ma copini sa? Toatiyá tsi toa ë cahëcasníquë ra. 10 Jama, jaboqui pi toa joní yoi ca ani ca ma shina-bënono tsi jahuë jocha shina-bënoxëquia ëa ri. Jabi Cristo bësojo xo tsi toa joni jocha shina-bënoxëquia ra, mato mëbixëna. ¿Tonia tobi ni toa ë shina-bënoxëti ca jahuë huëtsa bo sa? 11 Jatsi toa jochahuaxëni ca mëbicasquia jaboqui, Satanás toa joni parayamano iquish na. Satanás planes, naa ja acatsai ca tsi xo yoixëniria. Toa cahëqui noa ra.

Troas yacatá tsi Pablo cohuënanina

12 Jabi Troas yaca qui ë cahëqué tsi quiha xaba jia ca ë qui acacaniquë ra Cristo Chani jia ca yoati. Jasca, Troas qui cahëxo tsi noho rabëti Tito ë jisyamaniquë rë. Jaha ë pasoni quiha, mato ó ca chani nicaxëna. Yama a ra. 13 Ja iqui tsi ë shina-huéjénaniquë, ëa ri. Jatsi jato joihuahax tsi riquicaya tsi Macedonia mai qui ë caniquë.

Jesucristo chamá tsi bëboqui noa

14 Dios qui “Gracias” iquia, jia tsi noqui ja mëpihai ca quëshpi na ra. Jahuë Cristo yaxo tsi noqui bëbomahi quiha Dios ra. Jabi ëa ja bini quiha jahuë Chani pacanamatí, jatiroha cató ca nohiria bá jahuë Cristo cahëyoíno iquish na. 15-16 Jabi xabahamahacacanaibo qui perojome jascaria tsi xo toa Dios Chani ë yoahaina ra. Dios qui jia quiha. Jama, nicacasyamacanaibo qui pisiria ca rësomahai ca coho jascaria tsi xo toa ë yoahaina. Jama, xabahamahacacanaibo qui bësomatí perojome jascaria tsi xo toa Chani ra. Anomaria tsi xo Dios Chani iquia. ¿Tsohuécara ni toa Chani yoatí mëtsa cato sa?

17 Jabi huéstima tsi xo toa Dios Chani yoacanaibo, parata ganancia quëshpi na pë. Jahuë mishni bo mëtsaxëniria cabo jascaria tsi Dios Chani mëtsamiscani quiha pë. Jama, paraxoma tsi Dios Chani yoaquia ra, Diós éa raani iqui na. Dios ranihuacasquia. Jabi Cristo iqui tsi toa Chani yoati mëtsa xo éa ra.

Arati quinia paxa ca chani

3 ¹Nëca tsi é quënëno tsi émë é oquëhuacatsai ca ma quëscahuamitsa rë. Tocayamaquia ra. Jama, tocacani quiha é qui quësocanaibo iquia. Tsayacahuë. Jato ti tsi xo toa jamë oquëhuacanaibo. ²Jato yoi oquëhuati carta bo bëyamayamacahi ni, jia tsi iglesiá ca nohiria bá jato joihuano iquish na? Jasca, iglesia huëtsa bo qui canox pari tsi mato quima ca carta ó quëecani quiha pë, iglesia huëtsa bo jismati. ³Tocayamaquia ra. Noho carta yoi bo xo mato ra. Noho shina ó tsi quënëhacani quiha Ibo qui ma chitimina iquia. Jaboqui jatiroha cabo qui yoahacahi quiha ma inina, naa cartá yoahai jascaria. ⁴Toca tsi Cristo quima quënënish ca carta jascaria xo mato ra, noho yonoco ma nori iqui na. Tintá tsi naa carta quënëhacayamani quiha Dios Espíritu Santó tsi ja nori. Jasca, maxax para cato ó tsi ja quënëyamahacani quiha, naa Moisés yoba quënëhacani jascaria. Jama, nohiria ba shina ó tsi quënëhacahi quiha Ibo bax ma acaina.

⁴Parayamaquia. Dios bësojó tsi mato xérëqué ca é ani ca yonoco qui bérabiyamaquia Cristo chamá no. ⁵Jénima tsi xo toa é anina iquia, jahuë chama iqui na. Jasca, tiisi pi é qui Diós ayamarohano tsi ⁶jénahuariaxo raca jahuë Chani é yoaquë ana? ⁶Dios tsi xo toa éa rohahuati Ibo, jahuë xabahamatí quinia paxa ca Chani é yoano. Jabi Moisés quënëni ca yobá tsi nohiria quësohacapaoni quiha nati. Jama, naa é yoahai ca quinia paxá tsi xabahamahacahi quiha nohiria, Espíritu Santo chamá no.

Xabahamatí quinia paxa ca Chani

7 Jabi Moisés yoba oquë-oquëria tsi xo Cristo Chani ra. Jabi maxax para cato ó tsi quiha Moisés yoba quënëhacaniquë. Jasca, nohiria bo qui toa yoba acacaqué tsi quiha anomaria toa Maca Sinaí bajra-bajrahai ca iniquë ra. Toatiyá tsi Dios oquë-oquëria jismahacani quiha. Jasca, bajra-bajraniqué Moisés bëmana, maca ax ja rënichiquë no. Jahuë bëmana ó ca huëa tsayanoma toa

nohiria bo ini quiha. Naamayamani quiha toa jahuë bëmana ó ca huëa. Tsayacahuë. Oquë jayapaoniquë toa noqui quësohai ca namëcatsai ca yoba ra.⁸ Jama, jaboqui oquë-oquëria ca tsi xo toa Espíritu Santó acaina. Noqui bësomahai ca tsi xo toa ra.⁹ Jabi oquë jayani quiha toa Moisés yobá tsi nohiria bo Diós otohai ca xabaca iquia. Jama, oquë-oquëria ca tsi xo naa nohiria bo mëstëhuahai ca Espíritu Santo xabaca.¹⁰ Jabi noqui jiaria i-ipaoni quiha toa jariapari ca yoba xabaca. Jama, jaboqui mahitsa tsi xo toa oquë iqui noa, naa xabahamati quinia paxa ca xabaca oquë iqui na.¹¹ Jabija. Oquë jayapaoni quiha toa nahai ca jariapari ca xabaca. Jama, oquë-oquëriaxëhi quiha naa i-ipaohai ca quinia paxa cato ra.

¹² Jabi bëboxëhi quiha Cristo Chani ra. Toa ó pasohi tsi raquëhaxma tsi mato qui chaniquia.¹³ Jabi Dios Chani yoaquí tsi jatiroha ca bërohuacasquia ra. Yama tsi xo toa ë mapacatsaina. Jama, tocayamani quiha Moisés yamabo ra. ¿Raití tsi jahuë bëmana ja bëmapayamayamani, jahuë bëmana ó ca oquë Israél ca nohiria bá tsayayamano iquish na? Bërohuahacayamani quiha toa huinocahai ca oquë ra. Ja jisyamacani quiha.¹⁴ Jasca, toa nohiria ba shina quëstohuahacaniquë rë. Toa arati quinia huinocati nori ca ja cahëyamacani quiha rë. Jabi jasca pi ca xo jaboqui pë. Moisés yamabá quënëni ca tsayaquí tsi toa arati quinia jatihuahacani nori ca cahëyamacani quiha pë. Jama, mëbihacaxëhi quiha toa jato shina mapahai ca raiti, Cristo qui ja chitimicaxëcaquë no.¹⁵ Tsayacahuë. Jaboqui Moisés quënëni ca ja nicacano tsi jari mapahaca tsi xo toa jato shinana rë. Toa arati quinia jatihuahacani nori ca jari cahëyamayoicani quiha rë.¹⁶ Jama, Ibo Cristo qui nohiria bësono tsi mëbihacaxëhi quiha toa jahuë shina mapahai ca raiti ra. Jatsi jabija ca cahëyoicaxëcani quiha.¹⁷ Jabi Ibo Cristo tsi xo toa jocha quima noqui paquëmati Espíritu Santo ra. Jasca, Espíritu Santo jaya cabo tsi xo toa Moisés yoba quima paquëmahacahax cabo, quinia paxa ca ja banahuacano.¹⁸ Jabi Ibo Cristo oquë jismahi quiha noqui chahahuacanaibo tëquë, naa Moisés yamabá Dios oquë jismani jascaria. Toa oquë jascaria tsi manëhi quiha noba noma jabi. Iboba iquiria noqui manëmahi quiha ra. Ibo Cristo, naa Espíritu Santo yonoco tsi xo naa ra.

4 ¹ Jabi jahuë Chani ototi, yonoco Diós ë qui aniquë ra, éa noiquí na. Ja iqui tsi coshi xo éa, jahuë yonoco axëna.

² Jasca, quinia jiaxëni cató tsi yonococasquia, Dios yonoco aqui

na. E qui yoi tsí xo toa yoaxoma tsí é acaina, mato paraxéna. Nohiria bo paracasyama xo éa, chaniquí na. Jasca, Dios Chani rarinamayamaquia yoaquí na ra. Jabija ca roha ca chanihai ca éa xo naa iquia. Ja tsí xo toa “Jia tsí xo toa ja yoahaina” icaxécani quiha nohiria bo, jabija ca é chaniha ca ja nicacaqué no. Noho quinia tsí xo toa, Dios Chani é yoaqué no. Jasca, é acai ca jisqui Dios ri. ³Jama, tobi xo toa noho chani nicacasyamacanaibo rë, naa ténetiya qui bocanaibo. Jato qui bérónoma tsí xo toa é yoahai ca chani jia cato. ⁴Satanás, naa maí ca yonamisxéniria ca iqui tsí éa chahahuayamacani quiha pë. Satanás tsí xo toa Dios cahéyamacanaibo bëcohuahaina ra. Tocahi quiha, jabija ca huéahai ca Chani ja nicayamacano iquish na. Jama, Cristo oquë, naa Dios jaria-jaria ja nori ca béróhuahi quiha toa é yoahai ca chani ra. ⁵Jasca, Dios Chani yoahi tsí émë yoati tsí chaniyamaquia. Jama, “Ibo-iboria tsí xo Jesucristo” iquia. Jasca “Jesu iqui tsí mato yonati roha xo éa” iquia. Tihi tsí xo toa é yoahaina Dios Chani yoaquí na. ⁶Anomaria tsí xo noba Dios ra. Noba shina ó tsí jahuë huëa huahuamahi quiha, naa “Tsémo ó tsí huëa huahuano” inish cato. Ja iqui tsí Dios oquë yoi ca cahéyoiqui noa. Jabi toa oquë jahuë Cristó jisiquimani quiha, naa Dios oquë Moisés bëmaná jisiquimani jascaria.

Chani chitahéhuati iboba yonoco

⁷Jabi jahuë copixéniria ca Chani Diós é qui aniquë pa, nohiria bo qui é bono. Chamayama ca iriama ca joni ca éa xo naa ra. ¿Jéniriaxo tsí Diós éa bini pa? Caca yoixéniria cató tsí copixéniria ca jahuë bo nohiriá bohai ca jascaria xo toa Diós acaina iquia. Jabi Diós tocani quiha, jahuë copixéniria ca Chani é qui ja quë no. Ja iqui tsí jahuë Chani é yoano tsí jisiquihi quiha Dios chama roha, chama yama ca é nori iqui na. ⁸Toa Chani iqui tsí éa yosihi quiha nohiria bo rë; jama, bëbohacatimaxëni é nori. “¿Jénahuariaxéhi ni éa sa?” i é mitsa; jama, cohuéyama ca é nori. ⁹Huéstima tsí xo toa éa pasomaha cabø, é bëta Dios nori. Mai qui é niahacaniquë; jama, jari bëso é nori. ¹⁰Jatiroha ca barí tsí béróhuahacahi quiha noho yora rë, namëhacati, naa Jesu ténémahacani jascaria. Jasca, ja ténéhaina, ja nahaina, tihi cabø Jesú bëboni jascaria tsí bëboxëquia éa ri. E nohó ca Jesu jabi jisiquimahacaxëti xo ra. ¹¹Jabi Jesu tahéhx tsí nati aroha-arohahacahi quiha noho yora rë,

no nohó ca Jesu jabi nohiria bá jisno iquish na. ¹²Jabi Dios Chani é yoahai iqui tsi jatiroha ca barí tsi rësoti basima xo éa iquia. Jama, naa Chani iqui tsi mato ó tsi bësohi quiha Cristo ra.

¹³Jabi Dios Chani yoahi tsi Cristo qui chitimiquia, éa ja mëbino iquish na, naa David yamabo Dios qui chitimini jascaria. Quénéhacanish cabo ó tsi “E chaniquë, Dios qui chitimihí na ra” i David yamabo ni quiha. Jabi tocaquia éa ri chanihi na. ¹⁴Jasca, Dios Chani yoapama tsi rësohai qui raquéyamaquia ra. Jabi noba Jesu tsayacana. ¿Noba Ibo Jesu Diós bësotëquémayamayamani? Jatsi, jahuë Jesu yaxo tsi noqui ri bësomaxëhi quiha ra. Toa barí tsi ja bësojó tsi niixëqui noa, noqui tëquëta ra. ¹⁵¿Tsayacanai? E tënë-tënëníquë ra, ma mëbihacano iquish na. E acai cató tsi pacanamahacahi quiha Dios noihai ca Chani ra. Toca tsi shomahuahacaxëhi quiha nohiria huéstima cabo. Jatsi toa barí tsi anomariaxëhi quiha toa Dios qui “Gracias” icanaibo iquia. Jatsi Dios oquëhuahacano ra.

¹⁶Jabi bësotëquéxëqui noa ra. Ja iqui tsi shina-huëjénayamaquia, Dios yonoco aqui na. Jabi noho yora tsi xo toa chonihaina. Sirinahi quiha. Jama, noho shina tsi xo toa coshi-coshiria, jatiroha ca barí tsi ja chamahuahacahai quëshpi na. ¹⁷Jabi jaboqui é qui iriama tsi xo toa é tënëhaina. Naamayamaxëhi quiha ra. Iriama tsi xo. Jama, é tënëhai quëshpi tsi copihacaxëquia toa barí no. Anomariaxëhi quiha toa i-ipaohai ca premio iquia. ¹⁸Jatsi bësopama tsi naa maí ca bëroria ca jahuë bo ó quëéyamaquia. Jama, mana ca jisnama ca jahuë bo ó quëériaquia ra bixëna. Jabi naamayamaxëhi quiha naa noqui bëroria ca maí ca jahuë bo. Jama, i-ipaohai ca jahuë bo tsi xo toa no jisyamahaina ra.

5 ¹Nicaparicana. Noho yora, naa noho oxti yoi rësono tsi yora paxa ca é qui axëqui Dios, toa barí no ra. Ja acai ca yora ixëhi quiha, joni bá aca ca ja nomari. Toa barí tsi i-ipaohai ca yora jayaxëquia ra. ²Jabi jaboqui tsi bësopama tsi éesiquia, naa noho mana ca yora sahuëcatsi na. Jabiticasquia ra. ³Jasca, toa yora sahuëhax tsoboco iyamaxëhi quiha noho shinana, Ibo bacaquë no. ⁴Jaboqui bësopama tsi oxtí tsi é racahai ria tsi xo toa noho yora ó tsi é bësohaina. E qui pistia yoi quiha. Jasca, rësocasyamahi tsi éesiquia rë. Rësocasyama xo éa, Ibo jonox pari no. Bësopama tsi jabiticasquia toa barí no. Rësoxoma tsi noho yora paxa ca sahuëcasquia ra. ⁵Jabi Dios tsi xo toa éa jabitihuacatsaina. Ja tsi xo

toa ëa rohahuahi quiha toa bari quëshpi na. Jasca, jahuë Espíritu Santo ë qui ja ani quiha, ë bax ja axéhai ca ë shina-bënoyamano iquish na.

⁶Noho mana ca yora ó pasohi tsi raquëyamaquia. Jama, noho yora yoi ó tsi bësohi tsi Ibo ya iyamapiquia rë. ⁷Jasca, jisnoma xo noba Ibo; jama, “Ja bëtaxëquia” iquia, ja qui chitimihna. ⁸Raquëhaxma tsi jaha pasoquia. Ja iqui tsi ë qui jénima tsi xo toa ë rësöhaina. Rësohi tsi Ibo ya ixëquia ra. ⁹Ja tsi xo toa Ibo yoi ranihuacasquia ra bësoquí na. Jasca, rësoxo tsi jari Ibo ranihuacasquia toa jo xo na. ¹⁰Jabi toa bari tséquëno tsi Cristo copiti tsahoti bësojó tsi niixëqui noa noqui tëquëta copihacaxëti. Toa xo tsi noba copi bixëqui noa ra. Jatsi jia ca no anina, yoi ca no anina, tihí cabø quëshpi tsi copihacaxëhi quiha noa.

Rabënamati chani

¹¹Jabi raquë-raquëria tsi xo toa Ibobá copihaina. Jaha tsi quinia-quiniaquia nohiria bo qui chanihi na. Jabi Ibo bax nohiria bo bëbocatsai ca ëa xo naa ra. Noho shina cahëriahi quiha Dios ra. Jasca, noho shina yoi ma cahëno mato ri. ¹²Jabi nëca tsi chaniquí tsi ëmë oquëhuacasyama xo ëa ra. Jama, xaba mato qui acasquia ë qui ma ranino. Jasca, toá ca ëa ocahuamiscanaibo quëbiti mëtsa ma ino ra. Nohiria ba tiisi, nohiria jaria, tihí cabø roha chani-chanihi quiha toa joni bo pë. “Jia tsi xo toa no acaina ra” icani quiha pë, mahitsa ja nori. ¹³Jasca, Dios yonoco ë aria-ariahai iqui tsi yoyoxëni ca ë nori ca quëscahuacaní quiha toa joni bo rë. ¿Ocamani? Yoyopiquí tsi Dios bax naa yoyo jaya xo ëa iquia, mato mëbicasquí na. ¹⁴Jabi noqui Cristó noi-noiriahai ca shinaquí tsi jahuë yonoco aria-ariacasquia ra. Tsayacahuë. Jatiroha ca nohiria bo bax huësti ca joni rësoniquë. Ja rësoquë tsi quiha rarinaniquë jatiroha ca nohiria ba iti. Tobi quiha toa bëso yoi cabø, naa Cristo cahëcanaibo. Tobi quiha toa bëso yama cabø, naa Cristo cahëyamacanaibo. ¹⁵Ja tsi xo toa no bax rësonish ca bësotëquëmahacanish ca no ranihuaxëti xo, naa noqui bëso yoi cabø. Nomë bax no bësoyamano ra. Ja tsi xo toa jatiroha cabø bax ja nani quiha. ¹⁶Jasca, ë rarinan iqui tsi jamëri tsi xo toa nohiria yoati ë shina-shinahaina jaboqui ra. Chahahuanox pari tsi quiha noho noma jabi quiniá tsi nohiria tanamahi ë i-ipaoniquë rë jato cahëyoixëna. Toa quiniá tsi Cristo ri ë tanamani quiha mahitsa. Cristo ë cahëyoini ca ë quëscahua-paoniquë pë. Jama, jaboqui

tocayamaquia ra, chahahuahax na. ¹⁷Jabi Cristó nohiria rarinamano tsi nohiria paxa ca manëhi quiha. Huinocahi quiha jahuë jabi siri. Jabi paxa ca bichi quiha ra.

¹⁸Jabi Diós acai ca tsi xo toa no xabahamahacahaina. Cristo ini cató tsi jahuë rabëti bo noqui manëmacatsi quiha. Jasca, Dios tsi xo toa noqui rabënamatí yonoco acaina ja tahëxo na. ¹⁹¿Tsayacanai? Nohiria bo tēquë ya tsi rabënacatsi quiha Dios, jahuë Cristó no. Ja acani ca jocha cuenta jato pasomaha tocahacayamani quiha ra. Jasca, toa rabënamatí chani noqui Diós aniquë yoati. Tihi ca tsi xo toa no yoaxëti cato. ²⁰Ja tsi xo toa Cristo Chani bohai ca éa xo naa. Noho chaní tsi mato qui chaní quiha Dios ra. Jatsi Dios ya ma rabënamatí yonoco iquia ra. ²¹Jabi jocha yama jahuë Cristo iniquë. Jama, no bax jahuë Cristo Diós jochahuaniquë ra, jahuë Cristo ini cató tsi jahuë mëstë no jayano iquish na.

6 ¹Jasca, Dios ya yonocobëquipama tsi mato yoba-yobariaquia. Mato noi-noiriahí quiha Dios iquia ra. Ja tsi toa ja noihai ca quima casoyamacana iquia. Mahitsa mato ja noiyamano ra. ²Jatsi Dios Chani nicaparicana:

“E qui xaba jia cató tsi mato é nicaquë ra.

Nicaxo tsi mato é mëbiquë toa xabahamahacati barí no”
i Dios ni quiha. Nicacapa. Jaboqui tsi mato mëbicatsi quiha Dios ra. Jaboqui tsi xo toa xabahamahacaxëti bari ra.

³Jasca, Dios yonoco aqui tsi quinia-quiniaquia, é qui nohiria bo quësoramano iquish na. ¿Jato qui yoi ma ni é acaina? Jabi, “Anoma tsi xo toa Dios yonoco ja acaina ra” i jaca mitsa éa yoati na, Dios yonati bo qui quësocascani na. ⁴Jama, yonocoquí tsi Dios yonati roha é nori ca jismacasquia jatiroha ca é acai cató no. Dios yonati xo tsi ténë-ténéquia ra. Ea nohiria bá yosipino tsi Dios yonati é nori ca jismaquia. Ja iqui tsi é binianiquë. Ténëhi tsi é yosanayamaniquë. ⁵Jasca, é sëtiahacaniquë; preso qui é nanëhacaniquë; é qui nohiria bo caxa-caxaniquë; é yonocorianiquë; coshi ini quiha noho bëro; é paxnaniquë; tihi tsi é ténë-téneniquë ra Dios yonati xo na. ⁶Jasca, jahuë yonoco aquí tsi noho jabi jiaxëni cató tsi Dios yonati é nori ca jismaquia naa é acai cató no. Tsayacahuë. E yoyoyamaniquë; Dios Chani é cahëyoiniquë; é yosanayamaniquë; nohiria bo é mëbiniquë. Tihi cató tsi Dios yonati é ini ca é jismani quiha. Jasca, é bëta Espíritu Santo iniquë; nohiria bo é noiyoiniquë; ⁷é quiayamaniquë;

Dios chama é jayaniquë; tihi ca tsi é ini quiha jahuë yonoco aqui na. Tihi ca jabi bo tsi xo toa noho mëstë ca arma quiha, naa noho bëboti arma, noho quiniamati arma. ⁸Dios Chani é yoano tsi tobi xo toa éa oquëhuacanaibo; jama, tobi é qui caxacanaibo nori. Tobi xo toa éa ranicanaibo rë; jama, tobi toa jia tsi éa ocahuacanaibo nori. Jabija ca é chanino tsi tobi xo toa éa quiahucanaibo rë. ⁹Tobi quiha é quima casocanaibo rë, jama, tobi toa éa cahéyoihai ca chahahuacanaibo nori. Huéstima tsi é rësopicasniquë jari bëso é nori Dios Chani yoaxëna. Rësoti basima iroha-irohaquia, jari bëso é nori. ¹⁰Cohuë é nori ca quëscahuacani quiha ra; jama, ranihai ca é nori. Noitiria ca é nori ca quëscahuacani quiha; nohiria bo mëbiti mëtsa é nori. Mëquëya ca é nori ca quëscahuacani quiha; narisyamahai ca é nori, naa éa Dios Chani yoahai cato.

¹¹Jisa, noho Corintó ca rabëti bá. Bëroria tsi mato qui chaniquia ra. Mato parayamaquia chaniquí na. Jatiroha ca é shinahai ca bërohuaquia. ¹²Jatsi mato noi-noiriaquia iquia. Mato qui caxyama xo éa ra. Jama, mato ri tsi xo toa éa joihuacasyamahaina iquia. ¿Jëniriaxo éa noiyamacanai sa? ¹³Jaha tsi mato yoba-yobariaquia rë, naa jahuë xocobo jahëpá yobahai jascaria. Ea noitsacana iquia ra, naa mato é noihai jascaria.

Chahahuayamacanaibo ya rabënayamacana

¹⁴Yobahi tsi Dios cahéyamacanaibo ya rabënayamacana. Jato noma jabi banahuayamacana iquia ra. ¿Jënahuariahax raca dos ca quinia bo, naa mëstëxëni ca quinia, anoma ca quinia, tihí cabó jia tsi ibéquinana? Jaméri ca xo ra. Jasca, ¿jënahuariahax raca tsëmo, huëa, tihí cabó ibéquinana? Jaméri ca xo. ¹⁵Jasca, ¿jënahuariaxo raca dos ca ibo bo, naa Satanás, Cristo, tihí cabó ma jayana? ¿Jënahuariahax raca Dios cahéyamacanaibo, chahahuacanaibo, tihí cabó rabënabëquiyoina? ¹⁶¿Jënahuariahax raca Dios iti-itiria, mahitsa ca dios ba iti-itiria, tihí cabó no jaxcamënamana? Quiniacaxëcahuë. Bësöhái ca Dios iti-itiria tsi xo noqui ra. Nicacapa. Diós yoani ca tsi xo naa:

“Noho nohiria bo ó tsi racaxëquia.
Jato bëta tsi co-coxëquia.
Jasca, jato Dios yoi ixëquia ra;
Noho nohiria yoi bo icaxëcani quiha jato ri”
i ja ni quiha.

17 Jasca,

“Jato quima tséquécana.

Jato bëta rabënayamacana.

Jato yoi ca jabi pi ma basino tsi mato bixëquia ra.

18 Jatsi mato Jahëpa yoi ixëquia.

Jasca, noho baqué bo, noho jahi bo, tihí cabó ixéqui mato ra”
nëa tsi Ibo chamaxéni ca nécani quiha.

7 ¹Toca tsi noqui chaniqui Dios ra, no bëta rabënacatsi na,
noho rabëti bá. Jatsi jocha quima no casoti xo ra. Noba yora,
noba shinana, tihí cabó ó ca yosihuahai ca jocha no bahuëno.
Bahuëhax tsi no mëstérianano Dios yoi nicahi na. Tihi tsi xo toa
noho yoba ra.

²Jatsi éa shinacana ra. Mato bëta rabënacasquia éa ri
ra. ¿Tsayayamayamacanai? Tonia anomia ca é ani nori ca
quéscahuquia mato iquia. Jishopé. Yama tsi xo toa mato
pasomaha ca é ani ca yoi cato ra. Yama tsi xo toá ca é yosihuani
cato. Yama tsi xo toá ca biniahuahacahax ca nohiria huëstita.
Tocayamahai ca éa xo naa ra. ³Jabi nécä tsi chaniquia mato
mëbixéna, mato qui quésoti é nomari. Noho shina ó xo mato
ra. Jaha tsi bësopiquí tsi rësopiquí tsi mato mëbiriacasquia ra.
⁴Jasca, naa yoba quénepama tsi bérabihaxma tsi béroria tsi
mato qui chaniquia ra. Quénepama tsi rani-raniquia, noho yoba
siri ma nicani iqui na. Jasca, jaboqui anomaria tsi xo toa éa ma
raniuhahaina ra, nëa tsi ténëhi é iquë ri.

⁵Jabi jaboqui Macedonia maí xo éa rë. Naa mai qui cahëhax
tsi joitimaxéni é iyaméquë rë. Anomaria ja iyamëta quiha toá ca
nohiria bá éa yosihaina ra. E bëta joi ja mëracasca-yamëta quiha.
Jasca, é shina-huéjénayaméquë. ⁶Jama, cohuë pi é no tsi Dios, naa
cohuë cabó ranihuati Ibo-iboriá éa ranihuayaméquë é qui Tito ja
raahai cató no. ⁷Jatsi é rani-raniyaméquë ja joquë no. Jasca, é
raniyaméquë mato yoati tsi nicahax na, éa ja yoayamëta cató no.
Jia tsi iyamëta quiha toa mato yoati tsi ja chanihaina ra. Ea ma
jiscasnina, ma jochani quëshpi tsi cohuë ma iquiina, noho yoba ma
banahuacasnina, tihí cabó yoati éa ja yoayamëta quiha. Nicahax
oquë tsi rani-raniquia jaboqui ra.

⁸Nicaparicana. Jabi toa mato qui é raani ca carta iqui tsi
tanaroha pistia tsi cohuë ma iniquë mato ri iquia. Ja iqui tsi
pistia cohuë é iniquë éa ri ra toa chani é raaquë no. Jama, é qui

jia ini quiha toa jariapari ca carta mato qui ë raanina. ⁹Jabija; toa ë quënëni ca yobá mato cohuëhuaniquë pë. Jama, toa yoba iqui tsi jocha quima Dios quirí ma bësoniquë ra. Ja tsi xo toa rani-raniriaquia jaboqui. Jocha quima ma casoniquë iquia ma cohuëhuahacahai cató no. Jiaria ca cohuë tsi xo toa ra. Jaha tsi ma mëbihacarianiquë ra. ¹⁰Jasca, Dios qui jiaria tsi xo toa jocha quëshpi no cohuëhaina ra. Toca tsi cohuëhax noba jocha quima casoqui noa ra. Jasca, Dios qui noqui mëpihi quiha toca ca cohuë, xabahamahacati. Jiaria tsi xo toca ca jocha quëshpi cohuë ra. Jama, toca tsi cohuëyamahi quiha Dios cahëyamacanaibo rë. Cohuëncani quiha pë, jato jocha bërohuahacaquë no, bërabibi na. Ja bërabihuahacacanai ca iqui tsi cohuë ca xo, jato jocha quëshpi cohuë jaca nomari. Jabi toca ca cohuë tsi xo toa tënëtiya qui nohiria bo mëpihaina. ¹¹Jatsi mato jocha quëshpi cohuë yoati shinaparicana. ¿Toca ca cohuë mato mëbiyamayamani? Ja iqui tsi jaboqui jocha quinixäneria xo mato iquia. Jasca, jaboqui yoi ca ma acai ca bëroriahua-casqui mato ra, toca ca cohuë iqui na. Jaboqui mato qui yoiria tsi xo jochahaina. Jasca, jocha qui Dios caxahai ca qui raquëria xo mato ra. Jénima tsi xo toa toca tsi iquiina iquia. Jasca, jaboqui noho yoba nicariacasqui mato ra. Jasca, oquënaniquë toá ca jochahuaxëniria ca ma copicasni ca ri. Jaha tsi jaboqui quësohacatimaxëni xo mato iquia. ¹²Jabi toá ca jochahuaxëni cato, toá ca tënëmahacanish ca jahëpa, tihi cabotahëxo tsi toa carta mato qui ë raani ca ma quëscahuamitsa. Jama xo. Toa carta ë quënëyoiniquë mato mëbixëna. Mato qui ja raahacani quiha éa ma noihai ca jismati. Parayamaquia. Noho shina cahëhi quiha Dios ra. ¹³Ja tsi xo toa ë rani-raniniquë, naa éa ma noiyoini iqui na.

Tito joquë tsi ë rani-raniniquë éa ma noiyoihai ca nicahax na. Jasca, oquë tsi ë ranihuahacayamëquë jia tsi Tito ma joihuani ca nicahax na. Ja bax ma ani ca iqui tsi juhuë shina chamahuahacani quiha. ¹⁴Jabi mato qui Tito canox pari no tsi “Shina jiaxëni cabotsi xo toa Corintó ca chahahuacanaibo ra” i ja qui ë ni quiha. Jabi é parayamani ca Titó jisni quiha mato cahëxo na. ¿Tsayacanai? Mato parayamaquia mato qui chaniquí na. Jabija ini quiha toa mato qui ë yoanina Tito yoati na. ¹⁵Jaboqui anihi quiha mato bax ja noihaina, mato shinaquí na. Jujuë yoba ma aria-ariacasnina, raquëxo tsi jia tsi ma joihuainina, tihi ca tsi shina-bënoyamahi

quiha iquia.¹⁶ Jasca, jaboqui rani-raniquia ëa ri, jia tsi mato qui ë chitimiyopihai iqui na.

Ranixo ofrenda acacati

8 ¹Jabi nëá ca Macedonia ca iglesia bo Diós shomahuaraniquë iquia, èbë xatë bá. Diós noihai ca iqui tsi anomaria tsi xo toa ja acanaina jaboqui. Toa mato yoacasquia. ²E jonox pari no tsi quiha huéstima tsi ja tënëcaniquë Ibo bax na. Jama, tënëhax raniquí tsi noitiria ca nohiria bo ja mëbicascani quiha ra. Jaha tsi jaboqui ofrenda acascani quiha biniahai ca nohiria bo qui. ³Mato parayamaquia. Anomaria tsi xo toa Ibo bax ja acascanaina iquia. Biniaqui ri tsi quiha jari ofrenda ja acahitaquë pa, naa Jerusalén ca noitiria cabo qui. ⁴“Jodioba maí ca chahahuacanaibo

Ofrenda iglesiá acaina

mëbiriacasqui noa, noqui ri” i è qui jaca itaquë pa. ⁵Jatsi anomaria tsi xo toa ofrenda ja acahitahana ra. Jaha è pasohai ca huino quiha. Jabi jariapari tsi Ibo Jesu chama qui jamë ja mëacahitaquë jahuë yoba nicaxëna. Jaquiréquë, Dios shinaná tsi quiha è qui jamë ja mëacahitaquë ra, noho yoba axëna. ⁶Anomaria tsi xo toa ja acahitahana iquia. Jatsi ja acahitaha ca ofrenda jisi tsi méri tsi mato qui jahari Tito raacasquia ra, ma chitahëhuani ca yonoco ma jatihuano. Jabi mato xéréquë Tito no tsi ¿ofrenda ati ma chitahëhuayamayamani, noitiria cabo bax na? Toa nicaquia. Jatsi jaboqui bacahi quiha Tito ra, toa ofrenda jatihuati mato mëbixëna. ⁷Anomaria tsi xo toa ma acaina Ibo bax na iquia ra. ¿Ibo qui chitimiriayamayamacanai? ¿Nohiria bo tiisimati mëtsayamayamacanai? ¿Dios Chani cahériayamayamacanai? ¿Nohiria bo mëbiriacasyamayamacanai? ¿Ea noiyamayamacanai? Tihi ca tiisi bo jaya xo mato iquia. Ja iqui tsi ma huashiyamano ra ofrenda aquí na.

⁸Nëca tsi quënepama tsi “Ofrenda acahuë ra; acahuë ra” iriayamaquia mato qui. Jama nohiria bo pi noiyoiquí tsi jato ma mëbixëti xo iquia, ofrenda ma acai cató no. Ja tsi xo toa néá ca chahahuacanaibá acai ca ofrenda yoati mato yoquia, jascaria ca ma ano mato ri. Jatsi jaboqui ma noiyoihai ca jismacana. ⁹¿Japa noba Ibo Jesucristó noqui noiyama-yamani? Noixo tsi jahuë oquë, jahuë jahuë bo, tihi cabo ja jisbërianiquë ra noitiria ca joni manëxëna, noqui mëbicatsi na. Shinacana. Tihi ca tsi no bax ja ani quiha, no shomahuariahacano iquish na.

¹⁰Jaboqui mato yobapama tsi oquë tsi xo toa ofrenda ma jatihuahaina iquia, naa xëni huëtsa catiati ma chitahëhuani cato. Jabi jariapari ca noitiria cabo bax ofrenda acanaibo ma iniquë iquia. Jasca, noitiria cabo ma mëbicasnì quiha. Jiaria quiha. ¹¹Jatsi acahuë iquia. Jaboqui tsi toa ofrenda jatihuahacaxëti xo ra. Jabi toa ofrenda ma aria-ariacasni quiha. Jaboqui ma catiariano, ma ariacasni jascaria. Jatsi ma jaya ca quima Dios qui ma ano ra. ¹²Jabi ofrenda Dios qui acasqui mato tonia. Jatsi ma jaya ca quima Dios qui pi ma ano tsi mato qui ranixëhi quiha Dios ra. Jasca, mëquëya pi ma no tsi jaha pasoyamahi quiha.

¹³Jabi noitiria cabo bax ofrenda aqui tsi ma biniayamano iquia. Quiniacaxécahuë ma narisyamano mato ri. Jasca, ja narisyamacano jato ri. ¹⁴Jaboqui huéstima ca jaya xo mato iquia, jato mëbixëna, ja narisyamacano iquish na. Jascaria pi xëni

huëtsa ma biniano tsi mato mëbicaxëcani quiha jato ri, huëstima ca jayapiquí na. Toca tsi yamaxëhi quiha toa ma naris-haina. 15 Jabi “Tocaxëti xo” ii quiha Quënëhacanish cabo. Moisés tiyá tsi narisyamani quiha toa nohiria bo, naa maí ca jahuëcara ca piti mapari jasca ca ja catiacaquë no. Catiaxo tsi piti narisyamani quiha huëstima ca jayanish cato. Jasca, narisyamani quiha toa pistia ca catiahai ca ri. Yama ini quiha toa ja nariscanaina ra.

Corinto qui Tito raahacanina

16 Jabi mato shina-shinaqui Tito ra, naa mato yoati ë shinahai ria. Mato mëbiriacatsi quiha iquia. Ja quëshpi tsi Dios qui “Gracias” iquia. 17 “Jahari Corinto yaca qui mi bacano” i Tito qui ë quë tsi “Jo” i ja itaquë ra. Ja cacastapini quiha mato mëbicatsi na. Jaboqui mato qui shishoxëhi quiha, cati ó quëëhi na. 18 Jasca, Tito ya nëá ca xatë huëtsa raaxëquia, naa nëá ca Dios Chani yoati cahëxëni cato. 19 Naa jasca ca joni iglesia bá bini quiha Jerusalén qui ë bëta xo ofrenda boti, naa no caxëqué no. Jabi naa ofrenda noqui acacani quiha Ibo Jesucristo oquëhuahacano iquish na. Jasca, jismahacaxëhi quiha jato no mëbicatsaina. 20 Jabi quiniaquiniaquia toa ofrenda otohi na, nohiria bo ë qui quësoyamano iquish na. 21 Ja tsi xo toa quinia-quiniacaxëniria ca éa xo naa, jia roha ca axëna. Ibo Jesu, nohiria bo ri, tihí cabo ranihuacasquia, ë acai cató no.

22 Jasca, naa dos ca joni bo ya tsi joni huëtsa raaquia, naa nëá ca Dios yonoco aria-ariacatsai cato ra. Huëstima tsi naa joni tanahamahacani quiha Dios yonoco aqui na. Jabi anomaria tsi xo toa ja mëbicatsaina iquia. Jaboqui mato shinaquí tsi mato mëbicatsi quiha jaa ri. 23 Jatsi, “¿Tsohuëcara ni naa joni bo sa?” i pi toá ca chahahuacanaibo no tsi jia tsi jato quëbicana. Quëbihax, “Nëá xo Tito, Pablo rabëti. Jatsi nëá xo dos ca joni huëtsa bo, naa Dios oquëhuacascanaibo. Iglesia bo tsi xo toa noqui jato raati ibo-iboria” i jato qui cana. 24 Jasca, mato qui ja shishocano tsi jato mëbicana, noiquí na. Jato pi ma mëbiriano tsi jato ma noihai ca cahëxëhi quiha nëá ca iglesiá cabo ri. Jasca, mato qui ë ranihai ca cahëcaxëcani quiha jato ri, nicaxo na.

9 ¹ Jabi noitiria ca Jerusalén ca chahahuacanaibo qui no bohai ca ofrenda yoati mato qui ë quënëyamaxëti xo iquia.
² Tonia ofrenda acasqui mato ri jato mëbixëna. Ja tsi xo toa jato

ma mëbicasni ca yoati tsi yoa-yoaquia nëá ca Macedoniá ca xatë bo qui. Yoaxo, “Huësti ca xëni no tsi ofrenda Acaya maí ca chahahuacanaibá acasni quiha ra” i nëá cabo qui quia. Jatsi ma acasni ca nicahi quiha nëá cabo ra. Nicaxo tsi Jerusalén ca noitiria cabo mëbiriacascajécani quiha jato ri jaboqui ra.³ Jatsi jaboqui Tito, dos ca joni bo, tihi cabo mato qui raaxéquia, mato yoati tsi mahitsama noho chani nori ca jato jismaxëna. Jabi mato qui cahëhx tsi mato ofrenda biti ó pasocaxécani quiha, jato è yoahai ca jascaria.⁴ Jatsi quiniacaxécahuë. Ofrenda pi ma jayamano tsi bérabixéqui noa ra, è bëta nëá ca Macedoniacabo joxëmitsa iqui na. Jasca, bérabixéqui mato ri, ofrenda jayamapihi na.⁵ Ja tsi xo toa mato qui naa joni bo pari rëqué raaquia. Mato mëbicascani quiha ra, mato quima toa ofrenda catiaxëna, naa ma acasni jascaria. Toca tsi rohahuahacaxëti xo mato ofrenda è joquë no. Tocapimano tsi béroriamaxëhi quiha ma acatsai ca shina jiaxëni cato ra. Jama, ofrenda pi acasyamaquí tsi ma ayamaxëti xo iquia.

⁶Noho yoba shinaparicana ofrenda ma aquë no. Mishni-mishniroha ca tésaxëhi quiha ichariama ca banahai cato ra. Jasca, huëstima ca bëro banahai ca jascaria tsi shomahuariahacaxëhi quiha toa ofrenda jia ca acatsai cato, nohiria bo ja mëbicasquë no.⁷ Jatsi ofrenda anox pari tsi shinaparicana mato tëquëta. Jabi ofrenda acai cató tsi cohuépikuí tsi ayamacana ra. Jasca pi nohiriá ofrenda acasyamano tsi jato amayamacana ra. Ofrenda acatsai ca noihi quiha Dios ra.⁸ Noixo tsi mato shomahuariati mëtsa xo Dios ra, ja qui ma aquë no. Mato ja shomahuano tsi narisyamaxëqui mato iquia. Jatsi huëstima ca jayaxéqui mato oquë ca yonoco axëna.⁹ Tocaxëti xo ra, naa Quënëhacanish cabá yoani jascaria.

“Huashiyamaquí tsi noitiria cabo qui ariahi quiha Dios noihi cato.

Jasca, ja acai ca jia ca shina-bënopistiyamariaxëhi quiha Dios ra”

ii quiha ra.

¹⁰Jatsi jaha ma quëëhai ca bëro tëquë mato qui axëhi quiha Dios. Mato banati bëro, mato piti mapari, tihi cabo ati ibo-iboria xo. Axo tsi mato yonoco shomahuariaxëhi quiha tésatiria ca ma jayano iquish na. Tocaxëhi quiha Dios ra, ma huashiyamaquë no.¹¹ Mato rico-ricorihauaxëhi quiha. Narisyamahi tsi jatiroha ca xabacá tsi ofrenda ati mëtsariaxëqui mato ra. Jasca, mato qui

noho yoba iqui tsi shomahuariahacaxëhi quiha toa mato ofrenda bicaxëcanaibo ri. Bichi tsi Dios qui “Gracias” iria-iriacaxëcani quiha ra. ¹²Jatsi shinaparicana. Ma acai ca ofrenda iqui tsi mëbiriahacaxëhi quiha noiti-noitiria cabo. Jasca, toa ma acai ca ofrenda iqui tsi anomariaxëhi quiha toa Dios qui “Gracias” iquiina. ¹³Jasca, mato ofrenda iqui tsi mato jabi jia ca jiscaxëcani quiha Jerusalén ca nohuria bo. Cristo Chani ma chahahuayoihaina, ma huashiyamahaina, jato ma mëbiriacatsaina, tihi cabo jiscaxëcani quiha ofrenda ma acai cató no. Jatsi rani-ranicaxëcaqui. Ranixo tsi Dios oquëhuardiacaxëcani quiha mato iqui na. ¹⁴Jasca, mato bax bëhoxcacaxëcani quiha ra, mato bëta rabënabëquicatsi na. Tocacaxëcani quiha ra, Diós mato mëbiriaha ca jisish na. Mato ja mëbihai iqui tsi ma huashiyamahai ca jiscaxëcani quiha. Iquë ra. ¹⁵Jatsi Dios qui “Gracias” inono ra, no bax ja ani ca xabahamatí quinia quëshpi na. Yoanoma tsi xo toa no bax ja acaina ra.

Chama Pablo jayanina Dios Chani yoati ibo iti

10 ¹Jaboqui ëa yoi, naa mato qui yoixëniria ca bërabiria ca Pablo nicacana iquia ra. Jabi tobi quiha toa chama yama ca ë nori ca quëscahuacanaibo ra. “Ishima xo Pablo, noqui shishohi na” icani quiha. Jasca, “Roamixëniria xo, noqui basihax na” i mato qui cani quiha tonia. Jabi toca ma xo ëa ra. Ja tsi xo toa ishimaria ca Cristo jascaria tsi jaboqui mato qui chanicasquia. ²Jariapari tsi quiniacaxëcana iquia ra. Mato qui joquí tsi mato roacasyama xo ëa ra. Jama, tobi quiha toa Dios cahëyamacanaiba jabi ë jaya ca quëscahuacanaibo rë. Jabi toa nohuria raahati ó pasoquia ra, mato qui johax na. ³Jabija; ëa ti tsi xo toa chama yama ca joni. Jama, nohuria ba planes, nohuria ba quinia bo, tihi cabá tsi nianayamaquia. Yoixëniria ca jocha pasomaha nianapama tsi ejënahuariaxo raca jato quinia bá tsi no bëbona? ⁴Noqui chahahuacanaiba arma bo, naa nianati bo tsi xo jamëri; Dios cahëyamacanaibá-na jasca ca jaca nomari. Dios chama jaya xo noba arma bo ra. Toa arma bá tsi Yoshini iti-itiria bo quëyoti mëtsa xo noa iquia ra. ⁵Jatiroha ca Dios pasomaha ca quëyoquia ra. Jishopë. Tobi toa Dios pasomaha ca shinacanaina. Tobi toa Dios tiisi pasomaha ca chanicanaina ra. Tihi ca shina yoi bo bëboti mëtsa xo ëa ra, Dios chamaxëni ca arma bá no. Bëboxo tsi jatiroha ca toca ca shinacanaibo, chanicanaibo, tihi cabo Cristo

qui mëpixëquia ra, ja huësti ca nicamaxëna. ⁶Jasca, joquí tsi toá ca Dios Chani nicatimaxëni cabotëquë copixëquia ra, noho yoba manicayoiquë no.

⁷Nicacapa. Ea tsayaquí tsi chama yama ca ë nori ca quëscahuahi quiha toá ca ëa pasomaha cabotra. Tonia jato qui yoiria tsi xotoa noho jaria, noho chani, noho jabi rë. Jasca, ëa oquëria jaca nori ca quëscahuacani quiha, “Cristo chama-chamaria jaya ca noqui xo naa” iquiina. Jatsi ja shinaparicano iquia ra. ¿Jénahuariahax Cristo chama mëquëya ca ë ina? Jabi ë qui ri Cristó jahuë chama aniquë ra. ¿Tsayacanai? Anomaria tsi xo toa ëa ja shinacanaina iquia. ⁸Cristo chama jaya xo ëa ra. Jabi naa chama ë qui acacani quiha mato chamahuati, mato yosihuati nomari. Jabi toa chama qui bérabiyamaquia. Toa mato yoacasquia ra. E qui jiaria xo toa chama ra. ⁹Tihi tsi quënëquia chama jaya ca ë nori ca ma cahëyoino, noho carta ma jisquë no. ¹⁰Jishopë. “Ja quënëhai ca carta bo chahahuayamacahuë” i mato qui cani quiha toá ca huësti huësti cabotra. “Chamaxëni tsi xo toa ja quënëhaina; mahitsa ca ja nori. Tsayacahuë, ja joquë no. Chama yama ca joni tsi xo naa ra. Yoiria tsi xo toa ja chanihaina” i mato qui cani quiha pë. ¹¹Jabi basi ë no tsi ë quënëhai ca jamëri ca ë nori ca quëscahuahi quiha ëa pasomaha cabotra. Jama, tsayacahuë. Mato bëta ë no tsi jamëriyamaxëhi quiha toa ë axëhaina ra mato ó xo na. Coshiriaxëquia ra, noho carta bo jascaria.

¹²Jasca, naa carta quënëpama tsi “Ea ti tsi xo toa oquë-oquëria” i mato qui yamaquia, naa ëa pasomaha cabotra jascaria. Bérabiria tsi xo toa toca ca chanihaina ra. Jabi ëa oquë-oquëria jaca nori ca quëscahuacani quiha pë. Jatsi ja acanai ca tanamaquí tsi jato medida yoi ca acanai quiha pë, jato yonoco yoi ca tanamaxëna. Tanamahax tsi ranicani quiha pë, jia ca jato yonoco nori ca quëscahuahi na. ¹³Jama xo ëa ra. Quinia-quiniaquia ë acai ca yonoco yoati tsi chanihi na. Diós ë qui ani ca medidá tsi tanamahacahi quiha ë ani ca yonoco tëquë iquia. Toa yonoco yoati tsi mato qui chaniparicasquia ra. Jabi, ¿mato tana tsi jariapari ë cayamayamani, Dios Chani ya? ¹⁴Tana tsi mato qui caxo tsi quiha Dios medida ë niniyamaniquë mato qui caquí na. Toa yonoco Diós ë qui ani quiha. Tëtëcaria xo Dios medida ra. Ja iqui tsi Dios Chani ya tsi mato tana tsi ë caniquë Cristo Chani yoaxëna. Jatsi ðe cho ja bëyamayamacani, naa mato ó ca Dios Chani yoacanaibo?

15 ¿Jabi jia ma ni toa mato ó ca yonoco ja acanina? Quiniahax, “E acai ca tsi xo naa” iyamaquia. Anoma quiha. Jasca, mato ó ca tsi Diós è qui ani ca yonoco anihuati ó pasoquia, jia tsi Cristo tiisi ma cahéyoiquë no. Tsayacahuë. Dios medida xara tsi chitécasquia jahuë yonoco aqui na. 16 Jabi mato ó ca yonoco pi anino tsi jaha è quéehai ca tsi xo toa nohiria huëtsa bo qui Dios Chani bohaina ra. Mato oquëri ca nohiria bo qui cacasquia ra. Jabi Dios Chani yoahacahai ca qui cacasyamahai ca éa xo naa ra, jató-na iti ja nori iqui na. Toa qui caapiquí tsi ja acanai ca è ibohuamitsa rë, “E acai ca tsi xo naa” iquiina. Anoma quiha. 17 Jarohapa tsi noba yonoco yoati tsi chaniquí tsi Dios roha è oquëhuati xo iquia. 18 Jasca pi Diós è acai ca yonoco shomahuano tsi noqui béroriaxëhi quiha toa è qui ja ranihaina. ¿Jénahuariaxo raca noho yonoco Diós shomahuana?, “Jaria tsi xo naa è acaina” i è quë no.

Mahitsa ca Dios Chani chitahéhuati ibo bo

11 1 Jarohari tsi éa yoati tsi chanixëquia pë. Jia tsi éa nicaparicana ra, naa noho yoyo pistia mato è yoaquë no. E qui yosanayamacana. 2 Yoaquí tsi mato shina-shinaquia ra, naa jahuë ahui ranohai ca bënë jasca cato. Jabi mato ó bësoriaquia, naa Diós no nohó bësohai jascaria. Jabi Cristo qui mato è aniquë ra, mato ja otomo, naa jahuë jahi bënë ti ca qui jahépá jahuë jahi jaria ca acai jascaria. 3 Jabi jaboqui jia tsi xo toa Cristo ma nicacatsaina iquia. Jama, Cristo quima ma casomitsa iquia xaba huëtsá no. Toa shina-shinaquia ra. ¿Jabi ronó Eva parayamayamani? Jascaria tsi ¿mato parayamayamaxëhi ni sa toá ca parahai ca tiisimacanaibo? 4 ¿Jabi méri tsi naa jobëna ca tiisimacanaibo ma chahahuayamayamani? Jishopë. Jaméri ca Jesu, naa è yoani ca quirima ca mato yoacani quiha pë. Jasca, Espíritu Santo yoi, Dios Chani yoi, tihi cabo ma biyamaniquë ra jato qui nicaquí na. 5 ¿Ea oquë-oquëria ni toa mato jobëna ca Chani chitahéhuati ibo-iboria bo pa? ¿Jénahuariahax raca éa oquë ca ja icana ra? 6 Jabi Chani yoatí cahëxëni ca è iyamamitsa; jama, Dios tiisi cahëxëniria ca éa xo naa ra. ¿Jatiroha ca quiniá tsi toa tiisi mato è jismayamayamani, mato bëtaquí na?

7 Jasca, Dios tiisi mato qui yoaquí tsi mato parata è biyamaniquë è tiisimahai ca quëshpi na. Tonia mato qui yoi tsi xo toa mato è cobrar-ayamahaina iquia ra. Tonia è jochaniquë ra, tocahi na.

⁸Jasca, mato xérëquë xo tsi Dios yonoco ë ano tsi iglesia huëtsa bá ë qui parata raaniquë ea otoxëna. Jishopë. Jato parata ë yomani quiha mato mëbixëna ra. ⁹Nicaparicana. Toa xo tsi Dios Chani mato tiisimapama tsi ë binarianiquë rë. Toatiyá tsi Ʉmato parata ë baani? Ayamaniquë ea ra. Jama, Macedonia quima ax bëcanish ca xatë bá ëa otoniquë. Ja iqui tsi mato ó xo tsi ofrenda ë bënayamaniquë ra, mato yosanamacasyamaquí na. Jascaria tsi tocaxëquia, xaba huëtsa mato qui ë shishotëquëxëquë no. Mato parata bicasyma xo ëa ra. ¹⁰Mato parayamaquia. Cristo tsi xo toa ëa raati ibo-iboria. Copixoma tsi Dios Chani yoaxëquia ra. Noho jabi quiha. E qui jia tsi xo ë tocahaina ra. Ja tsi xo toa toá ca iglesia bo, naa Acaya cabo quima parata biyamaxëquia ë tiisimahai ca quëshpi na. ¹¹Jabi noqui noiyamaquí tsi noba ofrenda bicasymahai ca Pablo nori ca ma quëscahuamitsa. Jama xo. Mato noiyoiquia. Toa cahëhi quiha Dios. ¹²Jama, quinia-quiniaquia. Dios Chani yoaquí tsi mato ofrenda bicasymaxo ëa ra, ëa pasomaha cabo iqui na. Mato ofrenda pi ë bino tsi “Paratá-naxëni xo Pablo ra” icaxëcani quiha iquia. Jishopë. Toa xaba jato qui acasyama xo ëa ra. Ea jascaria tsi Ibo bax yonococasyama ca xo, parata ó quëëmis-hi na. ¹³Dios Chani chitahëhuati ibo yoi bo ma xo toa joni bo iquia. Quiacani quiha jato yonoco yoati na. Jato yoixëni ca jabi rarinamacani quiha pë, Dios Chani chitahëhuati ibo-iboria bo jascaria jisiquixëna. ¹⁴Jatsi ratëyamacana. ɄJascaria tsi jahuë yoixëni ca jabi Satanás rarinamayamayamani, huëahai ca ángel jascaria tsi ja jisiquiniquë no? ¹⁵Jabi tocacani quiha Satanás yonati bo ri. Rarinacani quiha jato ri, jia ca acanai ca nohiria jascaria jisiquixëna. Jama, ja acanai ca quëshpi tsi copihacaxëhi quiha toa nohiria bo ra.

Ibo bax Pablo tënënina

¹⁶Jabi nëca pi ëa yoati ë chanino tsi “Yoyoxëni xo Pablo ra” Ʉii ni mato sa? Toca pi quëscahuauquí tsi noho yoyoxëni ca chani pistia nicacahuë. Yoyohi tsi mishni mishni noho yonoco yoati tsi chanicasquia ëa ri pë, naa ëa pasomaha cabo chanihai jascaria. ¹⁷Nëca tsi chanipama Ibo quima ca chani ma xo naa mato ë yoacatsaina. Yoyo pistia tsi xo naa ë yoaxëhaina rë. ¹⁸Jabi ja acanai ca tëquë yoati tsi chanicaní quiha huëstima ca ëa pasomaha cabo, jamë oquëhuacatsi na. Jatsi jaboqui tocaxëquia

ëa ri pë. ¹⁹Jishopë. Toa yoyoxëni cabo qui yosanayamaqui mato pa. Tonia mato qui jiaria ca xo toa ja acanaina iquia. Jatsi ëa, naa huësti ca yoyoxëni ca huëtsa ma nicaparino, mato cahëxëni cabá. ²⁰Tsayacahuë. Mato yonacani quiha. Mato biniahuacani quiha. Mato jahuë bo mëbicaní quiha. Mato qui nomacani quiha. Mato bëpaishacani quiha. Tocajacano tsi jato tënë-tënëqui mato ra. Jato qui raniqui mato pa. ²¹Jishopë. E bërabiniquë rë tocati.

Jamë pi ja oquëhuacascano tsi tocati cahëquia ëa ri, naa yoyoxëni ca jascaria. Tsayacahuë. Jaboqui bërabiyamaxëquia ra, jato jascaria chaniti. ²²“Jodio yoi bo xo noa ra” ¿icahi ni? Jatsi, toca xo ëa ri. “Abraham yamaba chahitaxocobo xo noa” ¿icahi ni? Jatsi, toca xo ëa ri. ²³“Cristo yonati bo xo noa ra” ¿icahi ni? Jatsi oquëria ca yonati ca ëa xo naa ra. Jishopë. Yoyoxëniria ca chanihai jascaria tsi xo naa ë chanihaina rë. Jariapari tsi jato yonoco oquë tsi xo toa ë yonocohaina iquia. Jasca, jato oquë tsi xo toa preso qui ë nanëhacanina ra. Jasca, jato oquë tsi xo toa ë rashahacanina ra. Jasca, jato oquë tsi rësoti basima ë ini quiha. ²⁴Cinco tsi jato huacapí tsi jodioba chama bá ëa rashani quiha. Copiquí tsi treinta y nueve ca sëqué ë qui ja acani quiha. ²⁵Jasca, tres tsi quiha carayanabá ëa rashaniquë jato jihuí no ra. Jatsi huësti tsi nohiria bá ëa aquë aniquë maxaxá no. Jatsi tres tsi ëa bëhai ca barco jëtëquëni. Huësti tsi quiha ia nëpax tsi ë nononiquë jatiroha ca barí no. ¿Tsayacanai? Tihí ca tsi ë tënë-tënëni. Ibo bax na. ²⁶Jasca, raquëria ë cohái iniquë. Tobi ini quiha ani bo ë shitahaina. Tobi ini quiha bahí ca yomacanaibo. Jasca, raquëria ini quiha yacatá tsi racahaina; jasca, nihi, ia bo, tihí cabó shitahai ri. Jasca, mahitsa ca chahahuacanaibá ëa yosini quiha. ²⁷Jasca, yosaria ca yonoco ë aniquë. Huëstima tsi oxanoma ë ini quiha. E paxnani quiha. E tëshinani quiha. Huëstima tsi oriquiti, racati, sahuëti, tihí cabó ë narisni quiha. Tihí ca tsi ë tënëni. ²⁸Jarohapa tsi tobi ini quiha toa jatiroha ca barí tsi iglesia bo tëquë ë shinashinahaina, jato otocasquí na. ²⁹Japi tsohuëcaracá yoi ca ano tsi cohuënaquia ra. Tsohuëcara pi jochano tsi tënëriaquia ra. Jato têquë mëbiriacasquia jato noiquí na.

³⁰¿Tsayayamacanai? Chama yama ca ëa xo naa ra. Toa mato yoaxëquia, ë tënëni ca yoati tsi chaniquí na. ³¹Mato parayamaquia. E tënëni ca têquë cahëhi quiha Dios, naa noba Ibo Jesucristo

Jahëpa ra. Oquëhuahacati ca tsi xo toa ra. ³²Tonia noho jabi tsi xo toa Ibo bax tënëhaina iquia. Toca tsi ë chitahëniquë chahahuahax na. Damascó tsi ë no tsi chama-chamaria Aretas nama ca gobernadór ëa acasni quiha. Jatsi yacatá ca caiti bo ó tsi jahuë soldado bo ja janani quiha, ë qui tsamimaxëna. ³³Jama, panë ca xëa pistia nacohax ë paxaniquë, cacanó tsi ëbë xatë bá mai qui ëa botëmaniquë no.

Pablo tënämënina

12 ¹¿Jabi Dios bax ë ani ca jahuë bo yoatí rëtsaxëhi ni ëa rë? Mahitsa ca xo; jama, jari yoaxëquia. Jaboqui Diós ëa jismani ca jahuë bo, ë tënämënina, tihi cabو yoati tsi mato yoaxëquia. ²Naama tsi quiha, naa catorce año tsi ë tërohacani quiha Dios itiria ca qui. ¿Noho yora yoi tërononi sa? ¿Noho shina roha ma ni? Toa cahëyamaquia rë. Cahëhi quiha Dios roha. ³Jabi Dios itiria qui ë tërohacani quiha itëquëquia parahaxma. ¿Noho yora tërononi ma ni? ¿Noho shina roha ma ni? ¿Jënahuariaxo ë cahëyoina? ¿E tënämëni ma ni? Cahëhi quiha Dios roha. ⁴Jatsi quiha mana qui cahëxo tsi quiha anomaria ca chani ë nicaniquë. Yoanoma ini quiha toa ë nicanina iquia. Jiaria quiha. ⁵Jama, ocapihëni ca yoapama tsi ë bax Diós ani ca roha yoaxëquia, ja oquëhuahacano iquish na. Jabi ëa ti tsi xo toa mahitsa cato. Chama yama ca ëa xo naa iquia ra. ⁶Jabi ë qui bëroria tsi xo toa jia tsi ëmë yoati tsi ë chanihaina. E tënämëhai ca yoati pi ë chanino tsi yoyoxëni ë nori ca ma quëscahuamitsa. Jama, tocapihi tsi yoyoyamaquia, jabija ca ë yoahai quëshpi na. Jatsi quiniaquiniaquia, oquë-oquëria ca ë nori ca ma shinayamano. Noho chani, ë anina, tihi cabو oquë ë nomari ca ma cahëno.

⁷Jabi anomaria ini quiha toa mana xo Diós ëa jismanina. Jatiroha ca nohiria bo qui ë yoacasni quiha. Jatsi jahuëcara ca pahë, naa moxa pahë jascaria ca ë qui acacaniquë, ëmë ë oquëhuayamano iquish na. Yoshiní raahai ca pahë jascaria ja ini quiha. E qui ja acacani quiha ëa tënëmati. ⁸Jatsi tres tsi quiha Ibo ë nicaniquë, naa noho yora ó ca pahë ja mëbino. Ayamahi quiha. ⁹Jama, Ibobá ëa quëbiniquë: “Mia mëbixëquia. Noho chama narisyamaxëqui mia” iquina. Jasca, “Chama yama pi mi no tsi oquë-oquëria tsi xo toa noho chama mi nohó no” i ë qui ja ni quiha. Ja tsi xo toa rani-raniquia ë tënëquë no. E qui jia tsi xo toca tsi

chama yama ca iquiina. Japi noho chama yoi jayama ca ë no tsi nohiria bo qui bëroriaxëhi quiha Cristó ëa mëbihaina ra. ¹⁰Jaha tsi ë qui jénima tsi xo chama yama ca iquiina. Jasca, rani-raniquia pa, Ibo tahëxo nohiria bá ëa ocahuaquë no. Jatsi ë qui jénima tsi xo toa ë biniahaina, ë tënëmahacahaina, ëa nohiria bá yosihaina. Ibo bax ocapihëno tsi ëa mëbiriaxëhi quiha Cristo, oquë tsi jahuë yonoco ë ano.

Corintó ca chahahuacanaibo Pabló shina-shinanina

¹¹Yoyoxëni ca ë iquë rë, nëca tsi mato qui chanixëna. Mato shina ri tsi xo iquia, Ibo bax ë ani ca ma cahëyoini iqui na. ¿Jéniriaxo tsi ëa ma mëbiyamayamaní? ¿Jéniriahax “Jia tsi xo toa nëá ca Pabló anina” i jato qui ma yamani rë? Jabi chama yama ca ë imitsa; jama, ëa oquë ma xo toa mato qui bëcanish ca Dios Chani chitahëhuati ibo-iboria bo iquia ra. ¹²Nicacahuë. Dios Chani chitahëhuati ibo yoi ca ma jisníquë ra, mato bëta ë iquë no. Yosanaxoma tsi ¿jisti-jistiria bo ë ayamayamani mato xérëquë xo na? ¹³Jatsi ¿jahuë nariscanai sa? Toa cahëcasquia ra. Tonia yosaria xo mato, mato ofrenda ë biyamani iqui na. Oca xo tia. Jishopë. Tonia ja tsi xo toa yoi ca ë anina iquia mato caxahuaxëna. Jaha tsi ëa shinacahuë.

¹⁴Jaboqui mato qui shishocasquia ra. Jabi tres tsi xo toa mato qui ë shishocasnina. Mato qui pi shishotëquëquí tsi mato biniahuacasyamaquia. Mato parata, mato jahuë bo, tihi cabó quëeyamaquia. Jama, jaha ë quëehai ca tsi xo mato yoi ototi. Tsayacahuë. ¿Jato nabo otohi ni xocobo pa? Ayamacani quiha. Xocobo ototi ibo-iboria tsi xo toa jato nabo ra. Jascaria tsi mato jahëpa yoi ë nori iqui tsi mato ë otoxëti xo ëa ri. ¹⁵Ja tsi xo toa ranixo tsi noho parata, noho chama yoi, ëmë yoi, tihi cabó aapiquia mato mëbixëna. ¿Jéniriaxo tsi mishni mishni roha tsi ëa noicanai sa, mato ë noiriaquë no?

¹⁶Jishopë. Tobi quiha mato ó ca ëa quiahuacanaibo rë. Shishoquí tsi ¿mato ë biniahuani pa? “Paraxo noba parata bichi quiha Pablo” ¿iyamayamacahi ni? Jishopë. ¹⁷¿Jénahuariaxo mato ë biniahuani? Ea yoacahuë. ¿Mato qui ë raani ca joni bá mato biniahuani pa? ¹⁸Toa nicaquia. Mato qui Tito cani quiha, “Mi cati xo” i ja qui ë quë no. Jasca, ja bëta xatë huëtsa ë raani quiha mato ja mëbino. Jaboqui ëa yoacahuë. “Noqui Titó biniahuaniquë pë, ganancia

acasquí na” *¿ii ni mato sa? ¿Jénahuariaxo toca tsi ma shinana?*
 Anoma quiha. Mato bëta racahi tsi éa jascaria ja ini quiha. Mato ja parayamani quiha. Noba jabi tsi xo toa ra, nohiria bo mëbicastsi na.

¹⁹ Jabi éa mato é noimacatsai ca quëscahuaqui mato tonia.
 Jishopë. Tocayamaquia ra, Cristo chahahuahai ca é nori iqui na.
 Dios yoi bësojó tsi chaniquia ra. Dios roha tsi xo toa éa copiti ibo-iboria ra. Jatsi nicaparicana, noho rabëti bá. Jatiroha ca é acai cató tsi mato mëbiriacasquia, oquë ca chahahuacanaibo imano iquish na. ²⁰ Jama, jaboqui pi mato qui shishohi tsi mishni mishni tsi mato qui raquéquia rë. Shishoquí tsi cjahuë jisxéhi ni éa sa?
 Jasca, cjahuë ó pasohi ni mato ri, é quima sa? Toa shina-shinaquia ra. Jabi Ibo bax ma bësohai ca jiscasquia joxo na. Jama, ctoá ca joi méracanaina, nohiria bo qui ma yosanahaina, ma caxahaina, tihi cabi jisxéhi ni éa sa? Jasca, ctoá ca huashicoxëni cabi, ranimisxëni cabi, jamë oquéhuamisxëni cabi, pacots-huaxëni cabi, tihi cabi jisxéhi ni éa sa, é joquë no? Tihi tsi shina-shinaquia mato yoati na. ²¹ Ja tsi xo toa mishni mishni tsi raquépiquia mato qui shishoxëna. Tonia mato bësojó tsi Diós éa bérabihuamitsa iipiquia ra. ¿Mahitsa mato é tiisimayamayamani sa? Toa shinaquia ra. Tocapijano tsi cohuë-cohuëriaxëquia rë. ¿Jari toá ma ni toa jato jocha quima casoyamanish ca anoma ca chotamisxëniria cabi ra? Toa shina-shinaquia ra.

13 ¹Jabi mato qui é cahëno tsi tres ixéhi quiha toa mato qui é shishohaina. Jaboqui mato qui é shishoti xo ra. Jatsi copihacaxëti xo toá ca jochamisxëniria cabi ra. Tsuhuécara qui pi no quësocasno tsi tobixëti xo toa dos, tres ca tsayahax cabi, “Jabija xo” iti. ²Mato bëtaquí tsi dos tsi mato é yobaniquë, toá ca jochamisxëniria cabi ma copino. Jaboqui tres tsi xo toa é yobahaina ra. Jabi siri tsi jochanish cabi, jochabëna cabi, tihi ca jochamisxëniria cabi copixëquia é joquë no. Paxayamacaxëcani quiha iquia. ³Jama, “Jishopë. ¿Jénahuariaxo noqui ja copina? ¿Cristo chama jayahí ni? Jahuë chama noqui ja jismaparino ra” *¿ii* ni mato sa? Jatsi quiniacaxëcahuë. E nohó tsi Cristo chanihai ca mato jismaxëquia ra é joquë no. Chama-chamaxëni tsi xo Cristo ra. Tsayacahuë. ¿Mato xérëquë tsi jia tsi Cristo yonocoyamayamani é ani cató no? ⁴Jabi chamayama ca joni jascaria tsi Cristo acacaniquë cruzó no, chamaxëniria ca ja nori. Jaboqui Dios chamá tsi bësohi quiha. Jabi toca xo éa ri. Chama yama ca éa xo

naa, naa ja ini jasca cato. ¿Tsayayamacanai? Chahahuacanaibo yonayamahai ca éa xo naa ra. Jama, tobi quiha toa Dios chama ra. Toa chamá tsi mato copixéquia éjoquë no.

⁵Quiniacaxécahuë. Jabi éa tanamapama tsi mamë tanamaparicahuë iquia. ¿Mahitsa ma ni ma chahahuahaina sa? Toa nicaquia. ¿Mato ó tsi bësoyoíhi ni Cristo sa? “Jaatia” imano tsi ¿mahitsa ma chahahuayamani? iquia. ⁶Jama, mahitsa ca chahahuahai ca ma xo éa ra. Toa ma cahëno. ⁷Jasca, mato bax Dios qui bëhoxquia ra, yoi ca ma ayamano. Ma bëbohaina, jia ca ma acaina, tihi cabo nohiria bá tsayano. Jabi mato é mëbini ca nohiria bá jismitsa. Jisi tsi “Jia tsi xo Pabló acaina” i jaca mitsa. E qui iriama tsi xo toca ca chani ra. Jaha é quëëhai ca tsi xo toa ma bëbohai ca ja tsayacanaina ra. ⁸Jatiroha ca barí tsi jia ca roha acasquia ra. Jabija ca pi nohiria bá cahëno tsi raniraniquia. ⁹E qui jënima tsi xo toa mahitsa iquiina, chamaxëni ca ma iquë no. Mëstëxënia ca jabi jiaxëni ca ma jayano. Toa nicaqui noa bëhoxquí na. ¹⁰Jabi jaboqui naa carta quënëquia mato qui shishohi canox pari. Joxo tsi é qui Ibobá ani ca chamá tsi mato raahacasyama xo éa ra. Yoi quiha. Jabi toa chama é qui acacani quiha nohiria bo chamahuati, mëbiti, jato yoshihuati ja nomari.

¹¹Jarohari tsi naa carta jatihuauquia. Jatsi ranicana. Mëstëxënia ca jabi ó quëëcana. Mëbinacana. Huësti ca shina ma jayano. Iquinayamacana. Tihi ca tsi acahuë. Jasca, noqui noihamai ca ranihuahai ca Dios mato bëtano. ¹²Jia tsi joihuuanacana. ¹³Jasca, mato joihuahi quiha nëá ca chahahuacanaibo ri.

¹⁴Ibo Jesucristó mato tëquë shomahuariano. Jahëpa Diós mato noiyoíno. Mato bëta Espíritu Santo rabënano. Iquë.

La Carta Del Apostol San Pablo a Los Gálatas

Chahahuacanaibo Pablo joihuanna

1 ¹Dios Chani chitahéhuati ibo ca Pablo ca ëa xo naa ra. Jesucristo, Jahëpa Dios, naa Jesucristo bësomanish cato, tihi cabá ëa raaniquë jahuë Chani ë yoano. ²Galata maí ca iglesia bo joihuaquia. Jasca, mato joihuahi quiha ë bëta ca xatë bo ri. ³Noba Jahëpa Dios, noba Ibo Jesucristo, tihi cabá mato noino. Mato ja bëpasimacano. ⁴Jabi noba jocha quëshpi tsi Jesú jamë aniquë, jaboqui anomaria ca maí ca jabi yoi bo quima noqui xabahamaxëna. Jabi Dios qui jia ini quiha ja inina. ⁵Dios no oquëhua-oquëhuapaoxëti xo. Amen.

Huësti roha tsi xo Dios Chani

⁶Noixo tsi Diós mato quënaniquë. Jama, ćjaboqui mato quënanish ca quima casocanai pa? ⁷Jabi yama tsi xo toa chani jia ca huëtsa ra. Tonia mato xëréquë tsi xo toa mato yosihai ca nohuria bo iquia. Cristo Chani rarinamacascani quiha pë, chani huëtsa yoaquí na. ⁸Japi quiniacaxëcahuë iquia. Jabija ca tsi xo toa mato ë tiisimani ca chani ra. Yama tsi xo chani huëtsa. Jamëri ca chani pi tsuhüécaracá yoano tsi tënëtiya qui toa Diós raano. Jasca pi mato qui jamëri ca chani naipá ca ángel, noqui yoi, tihi cabá yoano tsi tënëtiya qui Diós noqui raano iquia. ⁹Jabija tsi xo toa ma bini ca chani itëquëquia. Tsuhüécaracá pi jamëri ca chani mato qui yoano tsi tënëtiya qui Diós raano iquia ra.

10 ¿Jabi tsohuëcara ni toa é ranihuacatsaina, Dios Chani yoaquí na? ¿Nohiria ni? ¿Dios ni? ¿Tsayayamacanai? Nohiria bo roha pi ranihuacatsi tsi ejénahuariahax raca Cristo yonati é ina ra? E qui Diós ranino ra.

Jesu quima Pablo chani jonina

11 Joni bo quima joyamaniqué é yoahai ca chani ra, ébë xatë bá. **12** Ea tiisimayamaniqué nohiria ra. Jama, é qui Jesucristó jahuë Chani jisiquimaniqué é yoano iquish na. **13** Tonia é i-ipaoni ca ma nicaniqué tia, naa jodioba jabi é noi-noiniqué no. Toatiyá tsi bamaxoma tsi chahahuacanaibo é ténëmapaoniqué rë. Jato é quëyo-quëyocasníqué ra. **14** Jasca, anomaria ini quiha noba rëquéyamaba jabi é noihaina. Noho rabëti bo oquë quiha.

15 Jatsi Diós éa quënaniqué, éa noiquí na. Jabi é conox pari no tsi éa ja bini quiha jahué-na iti. **16** Jatsi shina rani tsi jahué Baquë yoi éa ja jismaniqué, carayanabo qui jahuë Chani é yoano iquish na. Toatiyá tsi joni huëtsa bo qui é cayamaniqué yoba bixëna. **17** Jasca, Jerusalén qui é cayamaniqué toa jariapari ca Dios Chani chitahëhuati ibo bo icanish cabø ya chaninaxëna. Jama, Arabia mai qui é catapiniqué. Jaquirëqué Damasco yaca qui jahari é joniqué. **18** Tres año no tsi Jerusalén qui é cayamani quiha. Jaquirëqué Jerusalén ca Pedro qui shishohi é caniqué cahëxëna. Quince bari no tsi ja bëta é chitëni quiha; jaroha. **19** Toatiyá tsi Dios Chani chitahëhuati ibo huëtsa bo é jisyamaniqué. Jacobo, naa noba Iboba noma roha é jisni quiha.

20 Jabija tsi xo naa mato qui é quënëhaina iquia. Dios bësojó tsi quiayamaquia ra.

21-22 Jaquirëqué Siria, Cilicia, tihí ca mai bo qui é caniqué. Naatiyá tsi jari éa cahëyamaniqué jodioba maí ca chahahuacanaibo iquia ra. **23** Jama, “Dios Chani yoahi quiha noqui pasomaha ca ipaonish cato pa” i nohiria bo paoni quiha. “Ja quëyocasni ca Chani jaboqui yoahi quiha ra” i jaca paoni quiha éa yoati na. Jaroha tsi xo toa ja nicacanina. **24** Jatsi é chahahuani iqui tsi chahahuacanaibá Dios oquëhuaniqué ra, raniquí na.

Jerusalén qui Pablo canina

2 **1** Catorce año no tsi Jerusalén qui é cayamaniqué. Jaquirëqué é caniqué Bernabé ya. Tito ri é boni quiha. **2** Jabi Jerusalén qui é caniqué, “Cata” i é qui Dios ni iqui na. Cahax, toá ca

rëquëninicanaibo ya roha ë chaniniquë. Jatsi carayanabo qui ë yoani ca chani jato qui ë bërohuaniquë, ja cahëcano iquish na. ¿Anoma ca ë yoani ini ca ja quëscahuayamayamacani? ³Jama, jato qui jia noho chani ini quiha. Jasca, Tito, naa ë bëta jonish ca carayana ja jibirishayamacaniquë ra, mahitsa ca chahahuacanaibo nicaxo na. ⁴Jabi toá tsi mahitsa ca chahahuacanaibo iniquë pë, naa carayanabo qui jodioba jabi bo amacascanaibo. Jabi jodioba jabi bo tëquë quima Jesucristó noqui paquëmaniquë iquia. Jotamiscanaibo jascaria tsi ja bëcaniquë Jesucristo quinia jia ca nicaxëna. Japi ja joyamarohacano tsi Tito yoati tsi ja nicayamaquë acaniquë ra. ⁵Jabi toa joni bo no chahahuayamaniquë ra, Chani jia ca jabija ca ma jayano iquish na. Jatsi ë quinia-quinianiquë Dios Chani rarinamahacayamano iquish na.

⁶Jasca, ë yoani ca chani rarinamayamaniquë toá ca oquëria ca rëquëninicanaibo ri. Jabi nohiria bo qui oquë-oquëria ca joni bo ja icamitsa, jama, Dios bësojó jascaria ca nohiria bo tëquë nori. ⁷Jabi carayanabo qui chani yoati ëa Diós raaniquë, naa jodiobo qui Pedro raahacani jascaria. ⁸Jato qui jia jato qui ë cahai ca ini quiha. Dios chamá tsi carayanabo qui ë raahacani nori ca ja jiscaniquë, naa jodiobo qui Pedro raahacani jascaria. Noqui tëquë Diós mëbini quiha. ⁹Japi Jacobo, Pedro, Juan, naa oquë-oquëria ca joni bá noqui joi amaniquë ra, jato bëta no yonocobëquinano, Dios Chani no yoano. Jibirishahama ca carayanabo qui no cati nori iquë. Jato ri tsi xo toa jodiobo qui cahaina. ¹⁰Jatsi no canox pari no tsi “Nobë noitiria cabos shina-bënoyamacana” i noqui jaca niquë; jaroha. Jabi noitiria cabos no mëbi-mëbicasniquë noqui ri.

Pedro Pabló raahanina

¹¹Jatsi xaba huëtsa Antioquía yacatá tsi ë quiniatëquëniquë Dios Chani otohi na. Toatiyá tsi anomia quiha Pedró jabi iniquë rë, noqui shishohi na. Jatsi pë Pedro ë raahaniquë rë. ¹²Jabi Antioquía yaca qui johax tsi quiha carayanabo ya, naa jibirishahama cabo ya Pedro oriquipaoniquë. Jahuë jabi quiha. Jénima quiha. Jama, jodioba jabí-naxëni cabo, naa Jacobo ax bëcanish cabo qui yoi ini quiha toa carayanabo ya ja oriquihaina rë. Jatsi Pedró jéneniquë, jato qui raquëhi na. Jaquirëquë carayanabo ya ja rabënayamaniquë rë. ¹³Jatsi pë carayanabo ya rabënacasyamaniquë chahahuahai

ca jodiobo ri, Pedro jato bëta rabënayamahai ca jisi na. Jatsi jéneniqué Bernabé ri. ¹⁴Anoma ini quiha ja acanina iquia; Dios Chani jia ca pasomaha quiha. Jatsi ja acanai ca jisi tsi Pedro è raahaniqué jatiroha cabo bësojo xo na. Raahacax, “Jéniriahax chahahuahai ca carayanabo ya rabënayamahai, jaboqui?” i Pedro qui è niqué. “¿Mi qui yoi ni? ¿Jéniriaxo tsi jodioba jabi bo jato amacatsai ra? Jodioma ca xo ra. Jabi jodio mi coniqué; jamaca mia ri tsi xo toa jodioba jabi tèquë nicayoiyamahaina iquia” nëa tsi Pedro qui è nécaniqué.

¹⁵Jabi shoma tsi xo noqui chahahuahai ca jodiobo. Jodiobo no coniqué ra, Dios cahéyamahai ca carayanabo no nomari. ¹⁶Naama tsi Jesucristo quinia no caheniqué. Jama, noqui xabahamayamaxéhi quiha Dios, noba jabi bo, noba yoba bo, tihi cabo no aqué no. Jama, noba jocha masahi quiha Dios, Jesucristo qui no chitiminiqué no. Jabi Jesucristo qui no chitiminiqué noqui ri, Dios bësojó tsi mëstéhuahacati. No mëstéhuahacayamani quiha noba jodioba yoba no nicahai cató no. Jabi jodioba jabi bo acai cató tsi mëstéhuahacatimaxëni tsi xo nohirira. Jesucristo qui ja chitimiti xo iquia.

¹⁷Jaboquí jibirishati jabi, jodioba yoba bo, tihi cabo ri banahuacasqui mato carayanabo pë. Shinaparicana. Toa jodioba quinia pi banahuatéquëcatsi tsi “Naris-hi quiha Cristo qui no chitimihaina noqui xabahamatí” ii quiha mato ra. “Jocha quima noqui paquématimaxëni xo Cristo. Jesucristo iqui tsi oquë tsi xo noba jocha” ii quiha mato ra, toca pi shinahi na. Anoma quiha. ¹⁸Japi toa è niani ca quinia siri qui bacarohahi tsi Dios pasomaha è jochaqué aqué iquia. Jama, jochahai ca tsi xo toa jodioba jabí tsi xabahamahacacatsai cato. ¹⁹Jabi Quénéhacanish cabo tsayaquí tsi noho jocha yoi è jisniqué ra. Noho jocha yoi bërohuahacani quiha Dios Chaní no. Dios yoba è qui quësoniqué, nicati basi è ini quëshpi na. Jatsi toa quinia quima Cristo quirí è bësoniqué Dios bax bësoxëna. ²⁰Cristo ya tsi cruzó tsi è naniqué noho jabi yoi qui. Jaboqui jaméri tsi xo toa è bësohaina. E nohó bësohi quiha Cristo ra. Jaboqui pi Dios Baquë qui chitimihí tsi bësotéquëyoiquia. Jabi èa noihai ca tsi xo toa jahuë Baquë. Noihax è bax ja naniqué èa xabahamaxëna. ²¹Dios noihai ca quima casoyamaquia. Dios Chani yoahi tsi “No bax Cristo rësoniqué ra” iquia. Jabi jodioba yoba no nicahai cató pi Diós noqui xabahamarohanó tsi mahitsa Cristo naquë aniqué iquia ra.

Yoba paxa cato

3 ¹Jisa cahétimaxëni ca Galatá cabá. ¿Tsohuécaracá mato parani sa? Béroria tsi cruzó tsi Jesucristo nani ca Chani mato qui berohuahacaniquë iquia. ²Mato nicacasquia: ¿Jodioba yoba ma nicahai cató tsi Espíritu Santo ma bini? Toca tsi ma biyamaniquë ra. Jama, Espíritu Santo ma biniquë, mato qui yoahacani ca Cristo Chani qui chitimixo na. ³Jatsi ¿cjénahuariacanai rë? Espíritu Santó quinia ó tsi ma chitahëniquë. Jama, jaboqui mato chama yoí tsi mëstëhuahacacasqui mato pë. ⁴Jabi huéstima tsi xo toa Cristo Chani iqui tsi ma tënënina iquia. Jama, toa Chani quima pi ma casono tsi ¿mahitsa ma ni toa ma tënë-tënënina? Mahitsa xo iquia. ⁵Jabi ¿Espíritu Santo mato qui ahi ni Dios pa, jodioba yoba ma nicahai ca iqui na? ¿Mato xérëquë xo tsi jisti chamaxëni cabo ahi ni Dios pa, jodioba jabi bo ma acai iqui na? Toca tsi ayamahi quiha. Toca tsi aqui quiha, jahuë Chani qui ma chitimini iqui na.

6 Abraham yamabo no tsayano. Dios qui ja chitimiyoiniquë. Chitimihax tsi Dios bësojó tsi ja mëstëhuahacani quiha. ⁷Jaboqui tsi Abraham chahitaxocobo yoi bo tsi xo toa jatiroha ca chitimicanaibo ra. Jasca ca quiniá tsi xabahamahacacaxëcani quiha, naa Abraham yamabo jascaria. ⁸Jabi naama tsi quiha Quënëhacanish cabá chaniniquë carayanabo chitimixëhai ca yoati na. Jariapari tsi quiha naa Chani yoahacaniquë Abraham yamabo qui: “Mia iqui tsi shomahuahacaxëti xo jatiroha ca carayanabo” i Abraham yamabo qui Dios ni quiha. ⁹Jaha tsi shomahuahacahi quiha chitimicanaibo tëquë, naa Abraham yamabo shomahuahacani jascaria. ¿Tsayacanai? Dios qui chitimiyoinish ca Abraham ini quiha.

10 Jama, yosihuaha ca tsi xo toa Moisés yobá-naxëni cabo. Yobá tsi mëstëhuahacacascani quiha rë. Nicacapa. “Yosihuaha ca tsi xo toa Moisés yoba bo tëquë nicayamahai cato” ii quiha Quënëhacanish cabó ra. ¹¹Jabi yama tsi xo toa Moisés yobá tsi Dios bësojó tsi mëstëhuahacahai cato ra. Jabi noqui béro xo Dios Chani. “Chitimih tsi bësohi quiha mëstëhuahacahax cato” i Dios ni quiha. ¹²Jama, xabahamatí quinia huëtsa jismahi quiha Moisés quënënina. Chitimihai cato quinia ma xo. “Bësohi quiha yoba bo tëquë nicahai cato” ii quiha.

¹³Jabi Moisés yoba iqui tsi no yoshihuahacaniquë iquia. Mato nicaquia. ¿Tsohuëcara ni toa Moisés yoba bo tēquë nicati mëtsa na? Yama a ra. Jama, toa yoshihuahai ca yoba bo quima Cristó noqui tsécaniquë, cruzó tsi no bax jamë tsi yoshihuahacaquí na. Jabi, “Yoshihuahaca ca tsi xo toa jihui ó tsi rotahaca cato” ii quiha Quénëhacanish cabo. Tsayacahuë. Toca tsi noqui ja ratini quiha.

¹⁴Jabi Cristo naniquë, carayanabo Diós shomahuano iquish na, naa Abraham yamabo ja shomahuani jascaria. Espíritu Santo jato qui acatsi quiha. Jabi naama tsi “Espíritu Santo jato qui axéquia” i Dios ni quiha.

Abraham qui Dios chaninina — Moisés yoba

¹⁵Ejemplo mato qui ë ano, ëbë xatë bá, ma cahëyoino iquish na. Jabi dos ca nohiria bá convenio acasmitsa. Aquí tsi jato janë bo convenio papi ó tsi huishacani quiha. Jaquirëquë toa papi rarínamatímaxëni tsi xo joni huëtsa. Ja nicahacaxëti xo. Jabi toca xo Dios convenio Abraham yamabo ya. Yama tsi xo toa ja cho johai cató toa convenio chani rarínamatíhaina. ¹⁶Jabi naama tsi quiha Abraham yamabo Diós shomahuacasníquë. Jaha tsi “Mia, mi chahitaxocobo, tihi cabو shomahuaxëquia” i Abraham qui Dios ni quiha. Jabi “Mi baqué bo” iyamaniquë Dios, “Mi chahitaxocobo” inori, jahuë Cristo yoati chanihi na. ¹⁷Jabi ë yoacatsai ca tsi xo naa. Abraham yamabo ya convenio Diós aniquë. Parayamaniquë Dios. Jaquirëquë joniquë Moisés yoba; cuatrocientos treinta ca años quiréquë quiha. Jabi toa convenio rarínamatímaxëni tsi xo toa ja cho joni ca Moisés yoba ra. ¹⁸Jabi jaboqui tsi Moisés yoba no nicahai cató pi Diós noqui xabahamano tsi mahitsa quiha Abraham qui jahuë convenio chani iqué aniquë ra. Jama, parayamaniquë Dios, Abraham yamabo qui chaniquí na. Ja tsi xo toa Abraham ja shomahuani quiha. Jabi toa jariapari ca quinia banahuacanai ca noqui xo naa.

Jocha bërohuahi quiha Moisés yoba

¹⁹Shinaparicana. Moisés yobá nohiria mëstëhuayamano tsi ejénahuaqui tsi Moisés qui toa yoba bo Diós ani? Jabi ja acacani quiha nohiria ba jocha bërohuati. Jabi naama tsi Moisés yoba ini quiha. Jama, Abraham chahitaxocobo, naa Jesucristo joqué tsi jatiniquë Moisés yoba yonoco ra. Jabi naa xabahamati quinia

jahuë Cristo yoi qui pari Diós aniquë, Abraham yamabo qui ja chaniniquë no. Jabi iriama ca tsi xo toa Moisés qui acakanish ca yoba. Jariapari tsi quiha ángel qui jahuë yoba Diós aniquë. Jaquiréquë Moisés qui toa yoba angél boni quiha. Jatsi nohiria bo qui toa yoba Moisés boni quiha. ²⁰Jama, naa oquëria ca Chani aqui tsi Abraham yamabo qui Dios chaniniquë jamë yoi ax na. Huëtsa bo ja raayamaniquë jahuë Chani boti. Ja tsi xo toa Moisés qui acakanish ca yoba oquë tsi xo toa jahuë Cristó tsi Diós anina.

²¹ ¿Jahuë shinacanai? “¿Cristo qui Diós ani ca yonoco pasomaha ma ni Moisés yoba?” Iyamahi quiha. Jabi nohiria bo qui pi bësomati yoba Diós aarohano tsi Dios bësojo tsi no mëstéhuahacaquë aniquë ra. Jabi yama tsi xo toca ca acakanish ca yoba ra. Toca tsi jocha chama quima paxatimaxëni xo noa. ²²Tocahi quiha Quënëhacanish cabo ri: “Jatiroha cabo yonahi quiha jocha chama” iquiina. Ja iqui tsi jahuësti ca paxati quinia tsi xo Jesucristo. Jaha tsi Jesucristo qui pi no chitimino tsi noqui mëstéhuahi quiha Dios ra.

²³ Jabi Cristo jonox pari no tsi Moisés yobá noqui yonapaoniquë. Toa yoba iqui tsi preso xara ca nohiria bo jascaria no i-ipaoniquë rë. Jama, noba Xabahamati Ibo joquë tsi ja qui chitimini no chitahéhuaniquë. Noqui ja paquémani quiha. ²⁴Jabi noqui jodiobo obëso ca Moisés yoba i-ipaoniquë. Cristo qui noqui ja mëpini quiha, no chitimihai cató tsi no xabahamahacano iquish na. ²⁵Joniquë Cristo ra. Ja iqui tsi jaboqui noqui otoyamahi quiha Moisés yoba. ²⁶Jaboqui Dios baqué bo xo mato tēquëta, Jesucristo qui ma chitimihai cató no. ²⁷Cristo ó tsi ma ashimahacaniquë. Cristo jabi ma sahuëyoní quiha. ²⁸Jasca, jaboqui Dios bësojó tsi yama tsi toa xo oquë cato. Carayanabo oquë ma xo jodiobo. Yonati oquë ma xo chama. Yoxa oquë ma xo joni. Jaharisi xo noa. Jesucristó-na bo xo noqui tēquëta. Huësti maxo xo noa. ²⁹Cristó-na bo ma nori iqui tsi Abraham yamaba chahitaxocobo yoi bo xo mato ra. Jaboqui Abraham qui Diós yoani ca chani iqui tsi shomahuahacaxëqui mato carayanabo ri ra.

Noqui yonapaoniquë jodioba yoba bo

4 ¹Jabi ejemplo huëtsa mato yoacasquia, ma cahéyoino iquish na. Jabi joni pi rësono tsi jahuë jahuëmishni bo, jahuë mai, jahuë xobo, tihi cabo bichi quiha jahuë baqué yoi. Jama, xocobo

pi no tsi binoma tsi xo toa jahuë jahëpa jahuë bo. Jari yonati jascaria xo toa baquë ja shinahaxëquë rohari. ²Yonahacahi quiha. Huëtsa bo nicahi quiha. Jama, shinapayo manëhax tsëquëhi quiha. ³Jabi naa baquë jascaria no i-ipaoniquë, naa noqui chahahuahai ca jodiobo. Jariapari tsi noqui yonapaoni quiha noba yoba, noba jabi bo. ⁴Jatsi Dios qui jia ca xaba tsëquëniquë. Toa xabacá tsi Diós jahuë Baquë raaniquë noqui xabahamaxëna. Jatsi yoxá jahuë baquë comani quiha. Jodiobo ja coni quiha, ⁵noqui yonahai ca yoba quima noqui tsëcaxëna. Toca tsi Diós aniquë jahuë baquë yoi bo noqui manëmaxëna. ⁶Jahuë baquë bo ma nori iqui tsi Espíritu Santo mato shina qui Diós raaniquë. Ja tsi xo toa jahuë baquë yoi bo ma nori ca cahëqui mato ri ra. Jaboquí “Noho Jahëpa” i Dios qui qui mato. ⁷Jasca, yonati bo ma xo mato ra. Jaboqui Dios baquë bo xo mato. Ja tsi xo toa jahuë jahuë bo tëquë ibohuaxëqui mato ri, naa jahëpá-na bo baquë ibohuahai jascaria.

Galatá cabó Pabló shinanina

⁸Siri tsi Dios yoi ma cahëyamaniquë. Noitiria ma i-ipaoniquë. Toatiyá tsi mato yona-yonapaoniquë mato mahitsa ca dios bo ra. ⁹Jama, jaboqui Dios yoi cahëqui mato ri ra. Diós mato bini quiha. Japi anoma tsi xo toa noba mahitsa ca jodioba jabi bo quiri ma bësocanaina iquia. Quiniacaxëcahuë. Mato yona-yonaxëhi quiha toa mahitsa ca jabi bo ra. ¹⁰Jishopë. Mishni-mishniria tsi toa jabi bo quiri bësoqui mato rë. Jaboqui jodiobá fiesta bari bo, oxë bo, tihi cabó aquí mato pë. ¹¹¿Mato naxérëquë tsi mahitsa é yonocoyamayamani sa?

¹²Ea nicaparicana, èbë xatë bá. Mato carayanabo jascaria tsi é maneniquë noho jodioba jabi bo quima casohi na. Ea jascacana. Jabi jodioba jabi bo banahuati chitahëhuanox pari tsi èa ma noipaoniquë. ¹³Siri tsi mato bëta é chitëníquë iquihi na. Ja iqui tsi xaba é jayaniquë Dios Chani mato qui yoaxëna. ¹⁴Toatiyá tsi é qui ma yosanayamaniquë toá tsi é iquiniquë no. Anoma, quëras é ini quiha iquihi na. Jama, èa ma mëbiniquë ra, Dios ángel, Jesucristo yoi, tihi cabó é irohani jascaria. ¹⁵Toatiyá tsi ma rani-ranipaoniquë. Mato bëta é no tsi jatiroha ca é qui ma aquë aniquë tonia, èa mëbixëna. ¹⁶Jama, ¿jaboqui é qui caxacanai sa, jabija ca mato qui é yoahai iqui na? ¹⁷Jabi noixoma tsi mato chahahuaricani quiha naa bëcanish ca jodioba jabí-naxëni cabó iquia. Tocacani quiha pë,

ë yoani ca chani quima mato casomaxëna, jato mahitsa ca chani ma nicano iquish na. ¹⁸Jabi jënima tsi xo toa nohiria bá mato mëbicatsaina iquia. Jabi tocaroha-tocarohaxëti xo toa mato qui bëcanish cabô. ¿Mato mëbicahi ni sa, mato bëta yama pi ë no? Toa nicaquia. ¹⁹Jisa noho xocobá. Jaboqui anomaria tsi xo toa mato ë shina-shinahaina ra, jabija ca chani quima ma aquëquéhai iqui na. Jahuë baquë comahai ca pahë jascaria tsi xo toa noho mapo pahë mato tahëhx na. Mato ó tsi Cristo jabi rëamëno ra. ²⁰Jaboqui pi mato bëtarohahi tsi oquë tsi mato qui chaniti mëtsa ë iquë aquë. ¿Jënhuariaxo mato mëbixëhi ni ëa sa?

Dos ca quinia bo

²¹¿Jodioba yobá tsi yonahacacascanai? Toa yoba pari ma cahëti xo. ¿Jënihi ni Quënëhacanish cabô toa yoba yoati na. ²²“Dos ca baquë bo jayaniquë Abraham yamabo” ii quiha. Jariapari tsi jahuë cocinera Agar icanai cató jahuë jariapari ca baquë Ismael comaniquë. Abraham yonati toa yoxa ini quiha. Jaquirëqué jahuë ahuiní jahuë baquë huëtsa comaniquë. Yonati ma ja ini quiha, jahuë ahui nori. ²³Jabi bëro tsi tohoyaniquë jahuë yonati, naa Agar icanish cato. Tohoyaxo tsi quiha jahuë baquë ja comaniquë. Jama, tohoyatimaxëni quiha jahuë ahui iniquë rë, naa Sara icanish cato. Jabi ja tohoyanox pari no tsi quiha Abraham qui Dios chaniniquë, “Baquë jayaxéqui mia” iquiina. Jaquirëqué Sara yamabo tohoyaniquë jaa ri. Baquë ja comani quiha. ²⁴Jabi dos ca quinia bo, naa jahuë nohiria bo Diós ototi quinia bo jismahi quiha naa dos ca yoxa bo iquia. Jahuë nohiria bo Diós otropaoni ca quinia siri jismahi quiha Agar yamabo. Jabi jodiobo qui naa quinia siri acacani quiha Maca Sinaí ax na. Toa xo tsi Moisés yamabo qui jahuë yoba bo Diós aniquë. Nohiria bo ototi quinia siri ja ini quiha. Jabi yonati bo tëquë tsi xo toa jaboquí tsi naa quinia siri banahuacanaibo rë, naa yonati Agar ini jascaria. ²⁵Tsayacapa. ¿Agar chahitaxocoba maí tsi niyyamayamahi no toa Maca Sinaí? Quinia siri jisti tsi xo toa maca ri. Agar jascaria xo iquia. Jasca tobi naa quinia siri jisti huëtsa rë. Maí ca Jerusalén tsi quiha. Toa xo tsi jodioba yoba bo, jato jabi bo, tihi cabô banahuacani quiha pë toá racacanaibo. Yonati bo, naa Agar xocobo ca xo jato ri. Jabi Maca Sinaí, maí ca Jerusalén tsi xo jaharisi. Mahitsa ca xabahamatí quinia jismahi quiha naa dos cato. ²⁶Jama, tobi xo

yaca huëtsa ra, naa naipá ca Jerusalén. Chitimicanaiba yaca tsi xo toa. Noba jahéhua jascaria xo. Jahanahax johi quiha noba jabi jia cato. Ja tsi xo toa jodioba yobá tsi yonahacatimaxëni xo noa. ²⁷Jabi siri tsi naipá ca Jerusalén yoati tsi nëca tsi Isaías yamabá quënëniquë:

“Ranitsihuë, baquë yama ca yoxá.

Rani tsi quënahuë, comahai ca pahë cahëyamahai cató.

Hüéstima ca xocobo jayaxëqui mia ra.

Tohoyatapinish ca ahuiní xocobo huinoxëhi quiha xocobo mëquëya cato ra”

nëa tsi quiha ja quënëni ca nëcaniquë.

²⁸Jabi Abraham yamabo qui Diós yoani iqui tsi Dios xocobo xo mato, naa Abraham yamabo baquë yoi Isaac ini jascaria. ²⁹Jabi toatiyá tsi Isaac tënë-tënëniquë, naa Dios paxa ca quiniá tsi conish cato. Ja qui caxa ini quiha toa yonati baquë pë. Jabi toca xo jaboqui. Noqui, naa Espíritu Santó conish cabo tënëmahi quiha pë toa quinia siri banahuacascañaibo. ³⁰Jabi nëca tsi Dios chaniniquë Abraham qui Quënëhacanish cabo ó no: “Mi yonati, jahuë baquë, tihi cabo niahuë. Mi mai, mi jahuëmishni bo, tihi cabo binoma xo toa baquë. Mi ahuini baquë tsi xo ibo ti cato, mi rësoquë no” i Abraham yamabo qui Dios ni quiha. ³¹Jaha tsi Abraham yonati xocobo ma xo noa. Jama, ahuini baquë jasca ca xo noa, naa noqui jodioba yoba quima paquëmahacanish cabo.

Quinia siri quima no paquëmahacanina

5 ¹Jabi Moisés quinia siri quima Cristó noqui paquëmaniquë ra. Jatsi toa yobá tsi yonahacayamacana. Chamatsicana. Toa yonamisxëni ca yoba quiri bësotëquëyamacana ra. ²Ea nicacahuë. Pablo yoi tsi xo naa mato qui quënëhaina. Ma jibirishahacapino tsi Cristo quima casoqui mato iquia. ³Nicacana. Moisés yoba tëquë nicaxëti xo jibirishahacahax cato ra. ⁴Toa yobá pi mëstëhuahacacatsi tsi Cristo quima aquëquë xo mato iquia. Mato mëbiyamaxëhi quiha Dios. ⁵Jama, noqui chahahuacañaibo tsi xo toa Cristo qui chitimihaina. Dios ó pasoqui noa, noqui ja mëstëhuano jahuë Espíritu Santó no. ⁶Jabi Jesucristo quinia ó tsi jaharisi tsi xo carayanabo jodiobo tëquë. Dios qui oquë ma xo toa jibirishahacahax ca jodiobo. Jasca, ja qui oquë ma xo jibirishahama ca carayanabo ri. Jama, jaboqui jahuë Cristo qui

chitimicanaibo tēquë xabahamahi quiha Dios. Chitimixo tsi Dios no noiti xo ra. Dios qui jia ca quinia tsi xo naa.

⁷ Jabi jia tsi Cristo quinia ó tsi banahuahi ma ipaoniquë. Jama xo jaboqui rë. ¿Tsohuécaracá naa jabija ca quinia quima mato bësomani pa? ⁸ Tocayamaniquë Dios, naa mato quënanish cato. ⁹ Quiniacaxécahuë. Tonia mato xéréquë tsi pacanahi quiha toca ca ma shinahai ca yoi rë. “Jatiroha ca mapari ó pacanahi quiha levadura mishni-mishniria cato” ¿iyamacahi ni? ¹⁰ Jama tocayamaxëqui mato iquia. Jahari è yoani ca quinia qui mato bëxëhi quiha Dios iquia. Jasca, mato yosihai ca joni bo copixëhi quiha. ¹¹ Jishopë. Ea quiahuacani quiha toa Moisés yobá-naxëni cabo, èbë xate bá. “Jibirishahacaxëti xo carayanabo’ ii quiha Pablo” icani quiha pë. Yoyoxëni ca chani tsi xo toa ra. Ja quiacanaina. Jabi jibirishati jabi pi è yoarohano tsi ëa ja tënëmayamaquë acaniquë toá cabo. Jama, è yoaní ca cruz Chani qui caxaxëniria ca xo iquia. ¹² Anomaria tsi xo toa mato jibirishacascanaibo ra. Mato ja jisbayacano iquia.

¹³ Jisa èbë xatë bá. Diós mato quënaniquë, tsëquëti. Jodiobo ma manëyamaxëti xo ra. Toa jabí tsi ma yonahacayamaxëti xo iquia. Jasca, quiniacaxécahuë, mato jochahuaxëni ca noma jabi ma banahuacasmitsa iqui na. Anoma ca quinia tsi xo toa. Oquë tsi xo toa mabë xatë bo ma mëbihaina, noinaquí na. ¹⁴ “Nohiria huëtsa bo noicana, mamë ma noiham jascaria” ii quiha Quënëhacanish cabo. Oquë-oquëria ca yoba tsi xo toa. Mabë xatë bo pi noiyoiquí tsi Dios yoba jatiroha cabo jatihuaxëqui mato ra. ¹⁵ Jama, joi pi mërahi tsi ranimistsi tsi quëyohacaxëqui mato tēquëta. Quëyohacaxëhi quiha mato iglesia bo ri, naa ma arabëquina-haina rë.

¹⁶ Nëcatsiquia. Espíritu Santó pi mato mëpino tsi mato jochahuaxëni ca noma jabi jaha quëëhai ca banahuayamaxëqui mato ra. ¹⁷ Jabi jaha noba noma jabi quëëhai ca tsi xo toa jaha Espíritu Santo quëëhai ca pasomaha cato. Jasca, jaha Espíritu Santo quëëhai ca tsi xo noba noma jabi jaha quëëhai ca jamëri. Jabi iquinacani quiha naa dos cato. Ja tsi xo toa jia ca pi mato shinaná acasno tsi tobi quiha toa mato jochahuaxëni ca noma jabí mato jënëmacatsaina. ¹⁸ Jama, Espíritu Santó pi mato mëpino tsi jocha bëboxëqui mato iquia. Bëbohax toa yonahai ca jodioba yoba tēquë quima ma paxaquë ra. ¹⁹ Jasca, noqui bëroria tsi xo toa noba noma jabí noqui amahaina. Tobi xo: anoma ca chotahaina,

yoyohaina,²⁰ mahitsa ca dios bo qui arahaina. Tobi quiha yosihuahaina, ranomis-haina, noiyamahaina, caxatapihaina, xatë bo bëquëxnahaina.²¹ Tobi quiha joni huëtsa bá jahuëmishni bo ó quëehaina, joi acaina, pahëhaina, pahëhax yoi ca acatsaina. Tihi cabot tsi xo jocha iquia. Nicacana. Diós otohai ca xatëñayamaxëhi quiha toca ca jabicanaibo iquia ra, siri tsi mato ë yobani jascaria.

²²Jamëri tsi xo toa Espíritu Santó noqui amahaina. Espíritu Santo iqui tsi noicasqui noa. Tobi quiha no ranihaina, no bëpasihaina, no yosanayamahaina, no mëbicatsaina, no jianacatsaina, Dios no chahahuacatsaina.²³Tobi quiha toa ishima no iquiina, noba shina mëquihaina. Tihi tsi xo toa Espíritu Santo jabi. Jabi yama tsi xo toa naa jabi jia ca pasomaha ca yoba. Jatiroha ca nohiria bo qui jia quiha.²⁴Jabi jato jocha qui mëpihai ca noma jabi niahí quiha Jesucristó-na bo.²⁵Espíritu Santo pi no banahuayoino tsi Espíritu Santó noqui mëpino ra.²⁶Nomë shinamisxëni no iyamano ra. Anoma quiha. Nobë xatë bo no caxahuayamano. Anoma quiha. Nohiria huëtsa bo qui no yosanayamano. Tihi tsi no jënëti xo.

Jatiroha ca nohiria mëbicana

6 ¹Tsohuëcaracá pi anomá ca ano tsi Espíritu Santó mëpihacahax cató toa joni mëstéhuano, ëbë xatë bá. Ishima tsi toa jochahax ca ja mëbixëti xo. Jasca, quiniacaxëcahuë, jochati ma tanamahacayamano mato ri.²Jabi noitiria pi mabë xatë ino tsi jato mëbicana. Jia tsi xo toa ma mëbibëquinahaina. Tocapiquí tsi Cristo yoba jatihuaxëqui mato ri.³Jabi tobi xo toa oquëria ca jaca nori ca quëscahuacanaibo, mahitsa ca jaca nori. Jamë paracani quiha.⁴Tocayamacana. Jabi ja acai ca yoi, jahuë jabi yoi, tihi cabot jatiroha ca nohiria bá tsaya-tsayano. Jia ca arohahax ja ranixëti xo. Jëníma quiha. Jasca, joni huëtsá acai ca ja tsayayamano. Jama, ja acai ca yoi, jahuë jabi yoi, tihi cabot ó ja bësono ra.⁵Jatsi jato jabi yoi ca otoxëti xo jatiroha cabot. Bëronoma tsi xo toa noba jabi otohaina iquia.

⁶Dios Chani pi tsohuëcaracá mato tiisimano tsi toa pastor ya tsi mato jahuëcara mishni bo xatëñacana. Copihacaxëti xo pastor jahuë yonoco quëshpi na.

⁷Jasca, ma parahacayamano. Bëro tsi Dios no parahai ca nori ca ma quëscahuamitsa rë. Jama, parahacatimaxëni quiha. Ja

tsi xo toa ja banaha ca tésaxëhi quiha toca ca joni iquia. ⁸Jahuë noma jabi jaha quëëhai ca pi aquí tsi copihacaxëti xo toa joni. Jochahuaxëni ca jabi tésaxëhi quiha toa rë. Jama, Espíritu Santo jaha quëëhai ca pi aquí tsi jabi jia ca saihuaxëhi quiha ra. Toa joni bësopaomaxëhi quiha Espíritu Santo. ⁹Japi jia ca ati no yosanayamano. No bëbohacayama-pino tsi noqui shomahuaxëhi quiha Dios. No tésaxëhai ca bixëqui noa ra xaba jia cató no. ¹⁰Ja tsi xo toa jatiroha cabo bax jia ca no ano ra. Jasca, Cristó-na bo no shomahuariaxëti xo ra.

Jaroha ca yoba

¹¹Tsayacana. Mato qui naa carta quënëquia noho mëquënë no ra. Chahitaxëni ca letra jaya quiha. ¹²Nicacana. Jamë shinamisxëniria tsi xo toa mato janyama mëpicanaibo. Ja tsi xo toa mato ja jibirishacascanaina iquia. Jasca, Cristo cruz Chani quëshpi tsi tënëmahacahai ca quima paxacascani quiha ra. ¹³Jibirishahacahaina, jodiobo iquiina, tihi cabot tsi xo toa jato qui jia cato. Moisés yoba nicaxoma tsi tihi ca jabi bo bicani quiha pa. Ja iqui tsi mato jibirishacascani quiha “Jia tsi xo toa no acana” iquiina. Jodiobo mato manëmacascani quiha pë. ¹⁴Tocayamaquia. Noba Ibo Jesucristo cruz Chani roha chaniquia. Cruz iqui tsi è qui yoi tsi xo toa jochahuaxëni ca maí ca jahuë bo. Toa jahuë bo noiyamahai ca ëa xo naa. Toa jahuë bo qui bësoyama ca jascaria ca ëa xo naa ra. ¹⁵Dios qui iriama tsi xo toa jodioba jabi bo. ¿Jénahuariaxo raca toa jabi bá noqui mëbina? Noqui oquëhuayamahi quiha jibirishahacahaina iquia. Oquë-oquëria ca tsi xo toa paxahuahacahax ca nohiria iquiina. ¹⁶Jabi naa yoba banahuacanaibo Diós ranihuano. Jato ja noino. Dios nohiria-nohiria tsi xo toa naa yoba paxa ca banahuacanaibo iquia.

¹⁷Jarohari tsi jodioba jabí-naxëni cabá ëa yositëquëyamano ra. Jesu tahëxo tsi tobi noho yora ó ca huishiqui ra. ¹⁸Noba Ibo Jesucristó mato shomahuariano, ëbë xatë bá. Amén.

La Carta Del Apostol San Pablo a Los Efesios

1 ¹Efesó ca chahahuacanaibo, Jesucristo chahahuacanaibo huëtsa bo, tihi cabو qui naa carta raaquia. Jabi Pablo tsi xo naa carta quënëhai cato. Ea Diós biniquë ra, jahuë Chani bohai ca iti. ²Noho Jahëpa Dios, noba Ibo Jesucristo, tihi cabá mato shomahuano. Mato ja ranihuacano ra.

No bax Diós ani ca jahuë bo

³Dios, naa noba Ibo Jesucristo Jahëpa no oquëhuano ra. Mana xo tsi noqui shomahuariaqui ra. Jahuë baquë Jesu ya no rabënabëquihai ca iqui tsi jia tsi xo toa no bax ja acaina Espíritu Santó no. ⁴Mai nëhohuanox pari tsi quiha noqui pari Diós biniquë ra, jahuë-na bo iti. Jahuë baquë Cristo iqui tsi noqui ja bini quiha noqui mëstëhuaxëna, ja bësojó tsi jochayama cabو inono iquish na. ⁵Toca tsi no bax Diós aniquë no noino iquish na. Siri tsi jahuë baquë bo noqui ja manëmacasni quiha. Ja tsi xo toa jahuë baquë Jesu ja raani quiha no bax nati. Jahuë shina ja ini quiha. Jaha quëëquí tsi ja tocaniquë. ⁶Jaha tsi oquëhuahacaxëti xo Dios, noqui ja shomahuariani nori quëshpi na. “Anomaria tsi xo noqui ja noihibaina”, i no no, ja noihibaina ca baquë yoi noqui ja raani nori quëshpi na.

⁷Jabi jahuë baquë yoi Diós aniquë no bax nati. Jahuë baquë jimí tsi jocha quima noqui ja paquëmani quiha. Jasca, masahacaniquë noba jocha ra. ¿Tsayacanai? Anomaria tsi xo toa noqui Diós noihibaina ra. ⁸Ja noihibaina ca noqui ja japaniquë. Huashiyamahi quiha. Jasca, tiisi xo. Jatiroha ca cahëhi quiha. ⁹Ja tsi xo toa ja tocanina

no bax na, jamë xo shinaquí na. Shinaxo tsi ja acatsai ca Diós noqui cahémani quiha. Siri tsi jahuë planes, naa ja acasni ca no cahéyamani quiha. Toatiyá tsi noqui jonë ini quiha jahuë planes, naa jahuë shinana. Jama, jaboqui jahuë planes cahéqui noa ra. Jasca, toa planes, naa ja acatsai ca jatihuaxéhi quiha jahuë Cristo. ¹⁰Toa planes tsi jatihuaxéhi quiha jia ca xaba tséquéquë no. Jatsi maí ca nohiria bo tēquë, naipá ca bésocanaibo, tihi cabو catiaxéhi quiha Dios, Cristo chama nama janaxëna. Jatsi jatiroha cabو yonaxéhi quiha Cristo ra. Toatiyá tsi Ibo-iboria ixéhi quiha.

¹¹Jabi Dios shinaná tsi acacahi quiha jahuë bo tēquë. Toa jahuë planes ini quiha. Shinaquí tsi quiha Diós noqui biniquë ra jahuë nohiria yoi bo iti. Ja tocani quiha, jahuë baqué iqui na. Rēquë rohari tsi toca tsi Diós shinani quiha axëna. ¹²Noqui ja biniquë ra jahuë oquë noqui jismaxëna. Jaha tsi quiha noqui jariapari ca Cristo qui chitiminish cabá Dios ocahuano, naa noqui jodiobo.

¹³Jasca, Cristo qui chitiminiquë mato carayanabo ri, jabija ca xabahamati Chani nicahax na. Espíritu Santó tsi ma jiisahacani quiha Cristó-na bo ma nori ca jismati. Jabi mato carayanabo qui ri Espíritu Santo acacati ini quiha, siri tsi toa Diós yoani iqui na. ¹⁴Jaboqui Espíritu Santo jaya xo noa, noqui tēquëta. Ja iqui tsi Diós noqui xabahamaxéhai ca cahéyoiqui noa ra. Parayamaqui Dios. Jahuë-na bo Diós xabahamaxëti ó noqui pasomahi quiha. Jatsi Dios no oquëhuano ra.

Efesó cabox Pablo bëhoxhaina

¹⁵⁻¹⁶Jabi Diós acatsai iqui tsi mato bax bëhox-bëhoxquia. Siri tsi mato bax bëhoxti é chitahéhuani quiha, naa Ibo Jesu ma chahahuayoihaina, Dios nohiria bo ma noiyoihaina, tihi cabو ё yoahacaquë no. ¹⁷Bëhoxquí tsi quiha noba Ibo Jesucristo Dios, naa noba oquëria ca Jahépa nicaquia ra, mana ca tiisi mato qui ja ano. Jatsi oquëxéhi quiha toa Dios ma cahéhaina iquia. ¹⁸Jasca, bëhoxquí tsi Dios nicaquia, mato shina ja huéahuano, jabija ca ma cahéno iquish na. Tsayacahuë. Anomaria tsi xo toa mato bax Diós acaina ra. ¿Mato ja quënayamayamani ja bëta ma iti? Toa xabacá tsi anomariaxéhi quiha toa jahuë nohiria bo bax Diós axéhaina ra. Toa ma cahéyoini quiha iquia ra. ¹⁹Jasca, anomaria tsi xo toa Dios chama ra. Toa chamá tsi noqui mëbiriahí quiha. ²⁰Toa jasca ca chamá tsi quiha jahuë Cristo ja bësotëquëmaniquë.

Bësotëquëmaxo tsi quiha jahuë baquë ja oquëhuaniquë. Jatsi naipá tsi jahuë mënecayá tsi quiha jahuë baquë ja tsahomaniquë ja yonano. ²¹Toa xo tsi yonahi quiha Cristo jaboqui ra. Gobierno bo tëquë, chama bo tëquë, yonacanaibo tëquë, jatiroha ca nohiria bo tëquë, jaboqui noqui bësocanaibo, johai ca xaba paxá tsi bësocanaibo, tihi cabotëquë yonahi quiha noba Cristo ra. ²²Jasca, Cristo chama namá jatiroha cabot Diós jananiquë yonahacati. Jasca, jahuë iglesia, naa noqui chahahuacanaibo qui Cristo acacani quiha noba chama iti. Noqui Rëquéniniti Ibo-iboria tsi xo naa ra. ²³Noqui chahahuacanaibo, naa iglesia cabot tsi xo toa Cristo banahuacanaibo. Rëquéniniti Ibo-iboria qui no riihai cató tsi huësti ca maxo manëqui noa, naa Rëquéniniti Ibo, noqui chahahuacanaibo, tihi cabot. Yora jascaria xo noa. Jasca, no nohó tsi bësoyoio quiha Cristo, naa jatiroha cato ó ca rëamëhai cato ra.

Dios noiha cató tsi ma xabahamahacaniquë

2 ¹Jabi Dios mato xabahamanox pari no tsi bësoyama jascaria bo ma i-ipaoniquë mato jocha iqui na. Nicamisxëni cabot ma i-ipaoniquë ra. ²Toatiyá tsi jochahuaxëni caba quinia ma banahuani quiha. Satanás, naa naipá ca yoshi ba ibo-iboria ma nicapaoni quiha. Jaboqui Dios nicamisxëni cabot chamahuahi quiha pë jahuë yonoco ati. ³Jabi toa jochahuaxëni ca carayanabo jascaria noqui jodiobo i-ipaoniquë noqui ri. Noba noma jabi no banahuapaoni quiha. Noba yora, noba shina yoi, tihi cabot jaha quëehai ca no a-aparoniquë. Anoma quiha. Ja iqui tsi quiha noqui caxaxëniria Dios iniquë, carayanabo qui ja caxani jascaria.

⁴Jama, shinajaxëni xo Dios. Anomaria tsi xo toa noqui ja noihaia ra. ⁵Jochahuaxëni ca nicamisxëniria cabot inono tsi noqui Diós bësotëquëmaniquë jahuë Cristo ya noqui rabënamaxëna. Ja noihaia cató tsi ma xabahamahacani quiha. ⁶Noqui bësotëquëmaxo tsi quiha jahuë mana ca chama, jahuë oquë, tihi cabot noqui ja aniquë jahuë Cristo yaxo tsi no yonabëquinano, no bax Cristo ini iqui na. ⁷Ja tocanci quiha jatiroha ca xabacá tsi ja noihaia ca jismaxëna, naa Jesucristó tsi noqui ja shomahuarianina. Toa ja noihaia ca jatiroha cabot cahëmacatsi quiha ra. ⁸Tsayacahuë. Dios noihaia cató tsi ma xabahamahacani quiha, ja qui ma chitimihai cató no. Mamë xabahamatí mëtsama xo mato ra; mato bax Diós acai ca ja nori. ⁹Jasca, mamë oquëhuati mëtsama xo mato ra, ma

acai ca ja nomari. ¹⁰Jabi Dios tsi xo toa noqui Néhohuati Ibo-iboria. Jahuë Jesucristo ó tsi noqui ja nähohuaniquë jia ca no ano iquish na. Siri tsi quiha jia ca ati noqui ja rohahuaniquë, jahuë shina ja ini quëshpi na.

Jodiobo, carayanabo, tihi cabو rabënabëquihaina

¹¹Jabi ma i-ipaoni ca shina-bënoyamacana, carayanabá. Toatiyá tsi Dios ma cahëyamaniquë ra. Dios cahëtimaxëniria ca yoixëni cabو ma quënahacani quiha. Jabi toca tsi quiha jodiobo chaniniquë mato yoati na. Chanihax, “Noqui tsi xo toa Dios cahëcanaibo, no jibirishahacani nori iqui na” i jaca ni quiha. ¹²Jatsi shina-bënoyamacana iquia. Toatiyá tsi quiha Cristo ma cahëyamaniquë ra. Carayanabo, naa jahuë quinia cahëtimaxëni cabو ma i-ipaoni quiha. Diós bini ca nohiria bo ya, naa Israel cabو ya ma rabënabëquiyamapaoni quiha. Jasca, jato qui jismahacanish ca rabënati quinia ma cahëyamaniquë. Toatiyá tsi mato carayanabo qui Dios chaniyamapaoni quiha. Jasca, yama ini quiha jaha ma pasohaina. Dios yama ma i-ipaoni quiha. Toca tsi ma i-ipaoniquë ra.

¹³Jama, jaboqui basima tsi mato basi cabو Diós bëniquë, jahuë baquë Jesu ya ma rabënano iquish na. Jaha tsi jaboqui Cristo rësoni iqui tsi jodiobo yoi bo ya, naa Dios cahëyoicanaibo ya rabënabëquiqui mato ra. ¹⁴Jabi Cristo tsi xo toa noqui tëquë rabënabëquimati Ibo-iboria. Ja iqui tsi noqui jodiobo, mato carayanabo, tihi cabو bichi quiha Dios, huësti ca nohiria paxa cabو axëna. Jaboqui yama pi xo dos ca maxo bo. Noqui bëquëxhuahai ca naxërëquë ca panë, naa noba jodioba yoba bo Cristó quëyoniquë ja ini cató no. Toa yoba iqui tsi no caxa-caxapaoni quiha rë. ¹⁵Jama, toa jodioba yoba ja quëyoniquë ra. Quëyoxo tsi quiha dos ca nohiria bo, naa noqui jodiobo, mato carayanabo, tihi cabá tsi quiha huësti ca maxo paxa ca ja nähohuaniquë ja bëta rabënabëquiti. ¹⁶Jabi ja rësonox pari no tsi quiha no caxana-caxanapaoniquë. Jama, ja nahai cató tsi no caxanahai ca ja quëyoní quiha. Cruzó tsi huësti ca nohiria paxa cabو ja ani quiha, jahari Dios qui noqui bëxëna. ¹⁷Jabi mai qui Jesu joniquë. Joxo tsi quiha mato carayanabo, naa Dios basi cabو, mato jodiobo, naa Dios basima cabو, tihi cabو qui Dios Chani jia ca ja yoaniquë. Dios ya rabënamatí Chani ja yoani quiha. ¹⁸Ja iqui

tsi jaboqui Espíritu Santó mëbihai cató tsi Dios qui joti mëtsa xo noa noqui tēquëta. Huësti ca Jahëpa jaya xo noa no bax Jesucristo ini iqui na.

¹⁹Japi jaboqui Dios cahëqui mato, mato carayanabá. Carayana yoi bo ma xo mato, Dios nohiria yoi bo ma nori. Jaboqui jahuë xocobo ya rabënabëquipiqui mato ra. Jatsi Diós-na bo xo mato jaboqui. ²⁰Tsayacahuë. Xobo jascaria xo noqui tēquëta. Jariapari tsi xo toa Dios Chani chitahëhuati ibo bo, Dios Chani yoati ibo bo. Tihi cabá noqui Dios Chani ani quiha. Xobo chinichiti jascaria ca xo. Jasca, tobi Cristo. Xobo naniti jascaria xo, oquë jahuë yonoco nori iqui na. ²¹Cristo ó tsi rohahuahacaqui noa xobo jia ca manëti. Toca tsi Ibo ya tsi aniqui noa, naa noqui chahahuacanaibo tēquë. ²²Jasca, Cristo ya ma rabënabëquihai ca iqui tsi jahuë xobo iti rohahuahacahi quiha mato ri, chahahuacanaibo huëtsa ya. Huësti ca xobo jiaria ca xo noa, naa noqui jodiobo carayanabó tēquë. Jahá tsi bësohi quiha Dios ra, Espíritu Santó no.

Carayanabó Diós xabahamacasnina

3 ¹Jabi mato carayanabó iqui tsi preso qui é nanéhacaniquë. Cristo yonati nëxahaca ca éa xo naa ra mato mëbicatsi na. ²Jabi mato carayanabó qui Dios Chani yoati yonoco é qui acacani quiha mato mëbiti. ¿Tonia é qui Diós ani ca yonoco yoati tsi ma nicayamayamani? ³Ea pari quiha ja acatsai ca planes Diós jismaniquë. Jahuë jonë ca shina ja ini quiha. Jismaxo tsi quiha éa jahuë planes ja cahëmaniquë. Ja tsi xo naa pistia ca é quënëhaina. ⁴Jabi é quënëhai ca tsayacana. Tsayaquí tsi jahuë Cristó tsi carayanabó ri Diós xabahamacatsai ca cahëxëni ca é nori ca jisxëqui mato ri. ⁵Jabi naarima tsi quiha carayanabó ri Diós xabahamacasni ca noba naborëquébá cahëyamaniquë. Jama, jaboqui tsi quiha noqui Chani chitahëhuati ibo bo, Dios Chani yoati ibo bo, tihi cabo qui Dios shina jismahacaniquë Espíritu Santó no. ⁶Jabi Dios cahëhama ca shina tsi xo toa jahuë Cristó tsi carayanabó ja xabahamahaina ra. Jaboqui Dios xocobo manëhi quiha carayanabó ri jodiobo ya. Jasca ca Dios maxo xatë xo jato ri. Jaboqui Espíritu Santo bicani quiha jato ri naa Diós yoani jascaria.

⁷Jabi mato carayanabó qui éa pari Diós raaniquë ra, jahuë Chani é yoano. Ea noiquí tsi éa ja chamahuani quiha jahuë

yonoco ë ano. ⁸Ea pi, naa Dios nohiria tënëmapaonish ca Diós bini quiha, carayanabo qui jahuë Chani yoati. Jaha tsi “Cristo tsi xo toa carayanabo Xabahamati Ibo-iboria” i jato qui ë ti xo. ⁹Jasca, naa quinia jatiroha ca nohiria bo, naa jodiobo, carayanabo, tihi cabو qui ë bërohuaxëti xo. Jabi carayanabo Diós, naa noqui NéhoHuati Ibobá xabahamacasni ca noba naborëquébá cahëyamaniquë rë. Naarima, naa huëstima ca año no tsi jato qui jonë Dios shina ini quiha. ¹⁰Jama, jaboqui tsi Dios qui aranabëquicani quiha nohiria bo tëquë, naa “iglesiá” i no aina. Tihi tsi Diós aniquë mana ca ángel bo, mana ca chama bo, tihi cabá jahuë tiisi-tiisiria cahëno iquish na. Jabi carayanabo, jodiobo, tihi cabو aranabëquicanai cató tsi jato qui tsi Dios planes jismahacani quiha. ¹¹Toca tsi Diós acasni quiha. Jaboqui tsi quiha jahuë shinana, naa jahuë planes ja jatihuaniquë noba Ibo Jesucristó no. ¹²Ja iqui tsi raquëhaxma tsi Dios qui chaniti mëtsa xo noa, jahuë Baquë qui no chitimini iqui na. ¹³Jatsi ëa tahëhax shina-huéjénayamacana, naa mato carayanabo qui Dios Chani ë yoahai ca iqui tsi presó tsi ë nori ca iqui na. Ocapijaquë mato bax na ra.

Pablo bëhoxnina

¹⁴Nëca tsi chanipama tsi Jahëpa yoi bësojó mënihad bëhoxquia ra. ¹⁵Noqui nohiria bo, mana ca ángel bo, tihi cabá jahëpa-jahëparia ca Dios tsi xo naa noba Jahëpa ra. ¹⁶Anomaria tsi xo Dios oquë ra. Ja quëshpi tsi Jahëpa Dios nicaquia, mato shina ja chamahuano Espíritu Santó no. ¹⁷Chamahuaxo tsi mato shina ó tsi Cristo bësono ra, ja qui ma chitimihai cató no. Jasca, mato bax bëhoxquia, noiti ma cahëriano iquish na. ¹⁸Jasca, mato Efeso cabó, Dios nohiria bo tëquë, tihi cabó Diós mëbino, Cristó noihai ca ma cahëyoíno iquish na. Anomaria tsi xo toa noqui ja noihaína ra. Yoanoma quiha. ¹⁹Jabi ja noihaí ca pi cahëhi tsi Dios jabi tëquë rëahacaxëhi quiha noa ra. Jabi, ¿jénahuariaxo raca ja noihaí ca no cahëyoína rë? Noqui huino quiha. Tihi ca tsi mato bax nicaquia, bëhoxquí na ra. ²⁰Jatsi oquëhuahacaxëti xo Dios iquia. Anomaria tsi xo toa ja ati mëtsa ca chama ra. No nohó ca yonocohai ca chama tsi xo toa, jia ca ati. ²¹Japi jahuë Jesucristo ini iqui tsi Dios no oquëhua-oquëhuapaoti xo ra jahuë rëso qui. No tocaxëti xo iglesiá no ra. Amén.

Huësti ca yora xo chahahuacanaibo

4 ¹ ¿Diós mato quénayamayamani? Jatsi mëstëxëni ca jabi jayacana iquia, naa Ibo tahëhax tsi presó ë nori cato.
²Noihi tsi shinapënicana. Shinapënihi tsi yosanayamacana. Yosanayamaquí tsi noicana. Noiquí tsi mëbinabëquicana. ³Jasca, noihi tsi rabënabëquiti ó quëëriacana. Jabi Espíritu Santo tsi xo toa noqui rabënabëquimahaina ra. ⁴Jabi tobi xo huësti roha ca iglesia ra; naa Cristo banahuacanaibo. Tobi xo huësti ca Espíritu Santo ri. Jasca, huësti roha tsi xo toa xabahamati quinia ra. Jabi Diós mato quénani quiha, ja bëta ixëti ó ma pasono. ⁵Jasca, huësti ca Ibo roha xo. Huësti roha tsi xo toa no chitimihaina. Jasca, huësti roha tsi xo toa no ashimahacahaina. ⁶Tobi huësti roha ca Dios; naa noba Jahëpa-jahëparia. Ja tsi xo toa noqui chahahuacanaibo tëquë otohai cato. No nohó tsi yonocohi quiha ra, jahuë shina no ano iquish na.

⁷Nicaricana. Noqui tëquë qui tiisi bo acacani quiha Dios yonoco ati. Jamëri jamëri tsi xo toa noqui Cristó acaina. ⁸Jabi tocaxëti ja ini quiha ii quiha Quénëhacanish cabo.

“Mana nai qui ja térononiquë bëbohax na.

Téronoxo tsi quiha tiisi bo ja aniquë joni bo qui”

i jaca ni quiha Cristó acai ca yoati na. ⁹Japi tsayacana. “Mana nai qui ja térononiquë” ii quiha. Jabi mana térononox pari tsi quiha ¿mai yoi qui ja botëyamayamani? ¹⁰Jabi naa botënish ca tsi xo Cristo ra; naa mana téronish ca jasca cato. Toa tsi ja cani quiha jatiroha ca yonaxëna. ¹¹Téronoxo tsi quiha jahuë nohiria bo qui tiisi bo ja aniquë chahahuacanaibo mëbixëna. Jatsi Dios Chani chitahëhuati ibo bo, Dios Chani yoati ibo bo, Dios qui nohiria bo mëpiti ibo bo, pastor bo, naa chahahuacanaibo obëso cabo, Dios Chani tiisimacanaibo, tìhi cabo Cristó iglesia qui ani quiha. ¹²Tìhi ca tiisi jaya ca joni bo acacani quiha noqui chahahuacanaibo rohahuaxëna, Dios yonoco ati. Toca tsi chamahuahacahi quiha iglesia, naa noqui Cristo banahuacanaibo. ¹³Tocapihi tsi jia tsi catixëqui noa, jia tsi aranabëquihi na. Jatsi quiha jaharisixëhi quiha no chitimihaina ra. Jasca, jaharisixëhi quiha Dios Baqué no cahëhaina. Tocapihi tsi shinacoshi bo manëxëhi quiha noa, toa Cristo jabi-jabiria jayahí na. ¹⁴Jaha tsi xocobo jascaria iyamaxëqui noa ra. Jama, coshixëhi quiha no

cahēhaina. Rarinamahacatimaxëni-xëhi quiha no chitimihaina ra. Jabi huéstima tsi xo toa mahitsa ca chani yoahacahaina rë. Tobi xo quiahaina, parahaina. Jama, shinahaxo tsi jato mahitsa ca chani chahahuayamaxëqui noa. ¹⁵Noipihi tsi Cristo jascaria tsi manëxëqui noa ra, jabija ca Chani nicahi na. Jabi Cristo tsi xo toa noqui rëquéninhaina ra. Noba mapo quiha. ¹⁶Ja tsi xo toa noqui chahahuacanaibo yonoco-bëquinamati Ibo-iboria. Cristo yora xatë bo xo noa. Jabi yonoco jaya xo jatiroha ca xatë ati. Jabi jia pi jatiroha ca xaté jahuë yonoco ano tsi anixëhi quiha Cristo yora; naa iglesia cato. Jasca, oquëxëhi quiha no noinabëquihai ri.

Quinia siri quima casocana

¹⁷Iboba jané tsi Dios cahëyamacanaibo jascaria tsi bës oyamacana iquia. Anoma tsi xo toa jato jabi ra. Jasca, mahitsa tsi xo toa ja shinacanaina. ¹⁸Tsëmo rëamë tsi xo toa ja shinacanaina pë. Jasca, jabija ca cahëyamaquí tsi Dios cahëyoiyamacani quiha. Jabija ca nicacasyamacani quiha rë. ¹⁹Bërabitimaxëni ca nohiria bo tsi xo naa ra. Anoma ca acascani quiha pë. Jasca, jato qui jia tsi xo toa ja acanaina ra. Jatiroha ca jocha yoixëni ca jobicascani quiha pë. ²⁰Jama, jamëri tsi xo toa ma jabirianina, Cristo Chani nicahax na. ²¹Jabija tsi xo toa Jesu Chani ra. Toa Chani ma yoahacaquë tsi quiha čjia tsi ma nicayamayamani? ²²Jatsi mato jochahuaxëni ca jabi ma tsoboxëti xo ra. Toa ma tiisimahacani quiha. Jatsi quiniacaxëcahuë. Mato jabi jia ca yosihuahacayamano, yoi ca ó ma quëehai cató no. ²³Jaboqui paxahuahacaxëti xo mato shinana ra. ²⁴Jatsi Dios jabi paxa ca sahuécana. Jabi Dios jascariati no nëohuahacani quiha, mëstë, jochayama, tihi cabo iti.

²⁵Jatsi jaboqui quiayamacana jaa ri. Jabija ca noba xatë bo qui no chanixëti xo, jasca ca yora xatë bo no nori iqui na. ²⁶Jasca, caxapihi tsi jochayamacana. Caxahi tsi mëri tsi rabënacana, naa bari canox pari no. ²⁷Mëri tsi rabënayamapiquí tsi Satanás qui xaba axëqui mato pë, mato yonati. ²⁸Jasca, yomayamatëquëxëti xo yoma-yomapaonish cato. Yonocoti ja chitahëhuano iquia. Yonocopihi tsi noitiria cabo qui parata mëati mëtsaxëhi quiha ra. ²⁹Jasca, quiniacaxëcahuë. Anoma tsi xo toa yoi ca chanihaina. Jia tsi nohiria bo qui chanicana jato chamahuaxëna, jato mëbixëna. Jatsi mato chani jia ca ja nicahai cató tsi mëbihacaxëti xo nohiria

bo ra. ³⁰Jama, yoi ca pi chanimano tsi cohuëxéhi quiha Espíritu Santo ra. Espíritu Santo cohuëhuayamacana. Mato qui acakanish ca tsi xo naa ra, Diós-nabo ma nori ca jismati. Ja iqui tsi mato xabahamaxéqui Dios, jaroha ca barí no ra. ³¹Jasca, huëtsa bo qui joi mërayamacana caxaquí na. Itsisnayamacana; anomia quiha. Mato joi choshayamacana. Anoma tsi xo ocahuahaina. Tihi ca jocha quima bësocana iquia. ³²Jama, rabënabëquicana noihi na. Mato pasomaha pi mabë xatë bá jahuëcara ca ano tsi shina-bënocana, naa Cristo iqui tsi yoi ca ma acai ca Diós shina-bënoni jascaria.

Dios xocoba jabi

5 ¹Dios xocobo yoi xo mato ra. Jaha tsi Dios jascacana. ²Jasca, noinacana, naa Cristó mato noini jascaria. ¿No bax nati jamë ja ayamayamani? Jabi Dios qui acacapaoni ca oveja jascaria tsi Dios qui je acacani quiha. Perojome jascaria ja ini quiha Dios qui.

³Jatsi Dios xocobo ma nori iqui tsi anomia ca chotahaina, yoi ca acaina, jahuëmishni bo ó quëëmis-haina, tihi cabio iyamacana, mato qui nohiria bo quësoyamano ra. ⁴Jasca, rabixéniria ca yoyoxéniria ca jahuë bo, anomia ca shirahaina, tihi ca yoati tsi pasicana. Anoma tsi xo toca ca jahuë bo chanihaina. Jama, Dios qui “Gracias” i ma ti xo. ⁵Nicaparicana. Jabija tsi xo naa é yoaxéhaina: Cristo, Dios, tihi cabá otohai ca qui jicopistiyamarijaxéhi quiha mëtsaxéniria cabio. Jicoyamacaxëcani quiha shina yoixéniria ca jaya cabio, jahuëmishni bo ó quëëmisxéniria cabio ri. Toca tsi mahitsa ca dios qui aracanaibo jascaria ca xo toa nohiria bo ra. ⁶Tobi quiha huëstima ca mahitsa ca chani rë. Jatsi ma parahacayamano. Anoma ca ó ja bësocanai ca quëshpi tsi toa nicamisxéniria cabio qui caxaxéniria tsi xo Dios ra. Jato copixéhi quiha ra. ⁷Toca ca nohiria bo ya rabënabëquiyamacana iquia.

⁸Siri tsi tsëmo ó tsi quiha ma i-ipaoniquë. Jama, jaboqui Dios huëa ó tsi bohoqui mato ra, Ibo ya rabënahi na. Jaha tsi jabi jiaxéni ca jayacana, Huëa ó ca nohiria bo jascaria. ⁹Huëaná tsi no jabitihuahacani quiha. Ja tsi xo toa caxayama xo noa jaboqui. Jahá tsi no mëstëhuahacani quiha. Jahá tsi noqui jia tsi xo jabija ca no banahuahaina. ¹⁰Jatsi mato bax Ibo jaha quëëhai ca ma jabixëti xo ra. ¹¹Tsayacahuë. Anoma tsi xo toa tsëmo ó cabá acaina ra.

Jatsi jato bëta rabënayamacana. Jama, oquë tsi xo toa ja acanai ca yoi ca ma bërohuahaina. ¹²Bérabixëniria tsi xo toa jonë xo tsi ja acanaina ra. Ja acanai ca yoati tsi chaniyamaqui noa. Bérabiria ca xo. ¹³Jabi huëa ó pi jahuëcara ca jochahuaxëni ca jahuë bo janahacano tsi noqui bërohuahacahi quiha toa yoi ca tëquëta. Toca tsi jato jabi yoi ca cahëxëqui noa. ¹⁴Jabi toca tsi noqui yoahi quiha noba quëquëti ra, naa jochahuaxëni ca jahuë bo yoati na.

“Bësohuë, oxahai cató.

Bësoyama cabo, naa jochahuaxëni cabo quima tsëquëhuë.

Jatsi mato qui huahuaxëhi quiha Cristo ra” ii quiha.

¹⁵Japi bësotí quiniacaxëcahuë. Jasca, jabi jia ca jayacana. Cahëtimaxëniria ca joni bo jascaria tsi bësoyamacana, tiisi ca joni jascati nori. ¹⁶Jasca, bamayamacana. Anomaria tsi xo toa jaboqui jochacanaina ra. ¹⁷Japi yoyoyamacana. Jama, mato bax Ibo jaha quëehai ca ma jabixëti xo iquia. ¹⁸Jasca, pahëyamacana. Ja tsi xo toa nohiria yosihuahaina ra. Jama, Espíritu Santó tsi rëämëcana. ¹⁹Jasca, rabënapama tsi salmos, himnos, Dios quëquëti bo, tihi cabo i-icana. Jiaria tsi xo toa quëquëbëquinahaina. Jiaria tsi xo toa Ibo qui música jia ca ma acaina mato shina ó no. ²⁰Jasca, noba Ibo Jesucristo janë tsi noba Jahëpa Dios qui “Gracias” iroha-irohacana jatiroha ca jahuë bo quëshpi na.

Bënë bo — Ahui bo

²¹Jabi Cristo noihi tsi jia tsi racanabëquicana. ²²Jasca, mato bënë bo nicacana, ahui bá, naa Ibo ma nicahai jascaria. ²³Jabi jahuë ahui ototi chama jaya xo bënë, naa chahahuacanaibo ototi chama Cristó jaya ca jascaria. Bënë tsi xo toa ahuni mapo; naa jahuë rëqueniniti Ibo. Jascaria tsi noqui chahahuacanaiba mapo tsi xo Cristo, naa noqui Xabahamati Ibo-iboria. Jasca, noqui tsi xo toa jahuë yora, naa noqui Cristo banahuacanaibo. ²⁴Cristo nica-nicaqui noa, naa noqui chahahuacanaibo. Jascaria tsi jato bënë bo nicayoixëti xo ahui bo ri.

²⁵Jasca, mato ahui bo noicana, bënë bá, jahuë iglesia, naa noqui chahahuacanaibo Cristó noini jascaria. Noixo tsi ɿjamë ja ayamayamani no bax nati? ²⁶Cristó tocani quiha, noqui, naa jahuë iglesia mëstëhuacatsi na. Jahuë Chaní tsi noqui ja bahuëni quiha, jënë tsi no ashimahacahai jascaria. ²⁷Toca tsi quiha jahuë iglesia oquëhuahacaniquë ja bax biti. Jatsi quiha iglesia jiaria

ca mëstëxëniria ca biti mëtsa ixëqui Cristo ra. Jochayama ca quësohacatimaxëniria ca iglesia ixëhi quiha. ²⁸¿Jabi iglesia, naa jahuë yora oto-otoyamahi ni Cristo ra? Toa jascaria tsi jato ahui bo otoxëti xo bënë bo ri, naa jato yora yoi bo ja otocanai jascaria. Jabi jahuë yora noihai ca tsi xo toa jahuë ahui otoyoihai cato iquia. ¿Jahuë yora jascaria ma ni? ²⁹Jabi yama tsi xo toa jahuë yora yoi otoyamahai cato iquia. Jahuë yora pimahi quiha jatiroha cabo. Jato yora bo otocani quiha, naa Cristó jahuë iglesia otohai jascaria, jato yora bo jaca nori iqui na. ³⁰Jabi noqui ri otohi quiha Cristo ra, jahuë yora xatë bo no nori iqui na. ³¹Jabi ja tsi xo toa jahuë jahëpa, jahuë jahëhua, tihi cabo jisbayaxëti xo baquë jahuë ahui ya racaxëna. (Jasca, jahuë nabo jisbayati xo toa jahuë jahi ri bënë ya racaxëna.) Jatsi huësti ca xobo paxa ca manëcani quiha naa dos cabo, huësti ca yora paxa ca iquiina. ³²Anomaria tsi xo naa chani ra. Diós noqui jismani quiha, jahuë Chaní no. Jascaria tsi huësti ca yora paxa ca manëhi quiha Cristo, jahuë iglesia, tihi cabo ri. ³³Jarohari tsi mato ahui bo ma noixëti xo ra, mamë ma noihai ca jascaria. Jasca, jato bënë bo nicayoixëti xo ahui bo ri.

Xocobo — Jato nabo

6 ¹Mato nabo nicacana, xocobá. Chahahuacanaiba jabi tsi xo toa. Jiaria tsi xo toa mato nabo nicahaina ra. ²“Mi ipa, mi ihua, tihi cabo noicahuë” ii quiha Dios yoba-yobaria. ³Jabi tocapi mano tsi mato shomahuaxëhi quiha Dios. Jasca, “Naama tsi bësoyoicaxëcani quiha tocacanaibo maí no” i Dios ni quiha.

⁴Jasca, mato xocobo yosanamayamacana, jahëpa bá. Jama, jia tsi Iboba quinia ó tsi jato shinahamacana, jato qui Iboba yoba amahai cató no.

Yonati bo — Chama bo

⁵Jia tsi mato chama bo nicacana, yonati bá. Noixo tsi jato yonoco acana, naa Cristo yonoco ma aquë ana jascaria. ⁶Jabi tobi quiha toa chiquixëniria ca yonati bo ra. Yonocoriacani quiha jato ó tsi jato chama bo bësoquë no. Jama, jato ó pi chama bësoyamano tsi bama-bamacani quiha pë. Tocayamacana. Anoma quiha. Jama, Cristo yonati ma nori iqui tsi noixo tsi Dios shina ma ariati xo ra. ⁷Jatsi mato Ibo ma ranihuaxëti xo yonocoquí na, mato Ibo-iboria ja nori quëshpi na. Jascaria tsi ranihax yonocoriacana mato maí ca chama bax na. ⁸Jabi

jatiroha ca nohiria bo copixëhi quiha Dios, jia ca ja acanai ca quëshpi na. Chama jaya cabo, chama yama cabo, tihi cabo tëquë copixëhi quiha.

⁹ Jasca, mato yonati bo ri mëbicana, chama bá. Jato roayamacana. Anoma quiha. ¿Jasca ca naipá ca Chama-chamaria jayamayamani mato ra? Yama tsi xo toa Dios qui oquëria cato ra.

Dios armadura sahuëti xo chahahuacanaibo

¹⁰ Jarohari tsi Ibo ya ma rabënahai cató tsi coshinacana, ébë xatë bá. Mato ó tsi jahuë chama ino ra. ¹¹ Jasca, Dios armadura tëquë sahuëcana, jia tsi yoshiní parahai ca quinia bo pasomaha niixëna. ¹² Jabi nohiria

bo pasomahama xo toa
no iquinayoihaina iquia,
jama, yoixëniria ca yoshi
bo pasomaha ja nori.
Yonamisxëniria ca chama bo,
mana ca chama yoixëniria
cabo, tsëmo ó ca Dios
pasomaha ca yoshi bo, tihi
cabo pasomaha xo noa ra.

¹³ Naa Dios pasomaha cabo
iqui tsi Dios armadura tëquë
ma sahuëxti xo. Sahuëhax
tsi bëbohacayamaxëqui
mato ra, toa bari yoixëni ca
tsëquëxëquë no. Nianahax
jari coshixëqui mato iquia
toa barí no. ¹⁴ Jatsi ma
shomahuahacano ra. Jabi
niananox pari tsi jahuë
armadura sahuëhi quiha
soldado. Jahuë cinturón,
jahuë shipati quiniamati
manë, tihi cabo sahuëhi
quiha shomahuahacaxëna.
Jabi armadura jaya xo
mato chahahuacanaibo ri.
Jariapari tsi quiayamahai

Shomahuahaca ca soldado

ca jabi sahuëcana, mato cinturón ja nori quëshpi na. Jatsi mëstëxëniria ca jabi sahuëcana. Mato shipati quiniamati manë tsi xo toa. ¹⁵Mamë shomahuacana, rabënamahai ca Chani jia ca yoaxëna, naa zapató tsi juhuë tahë soldadó shomahuahai jascaria. ¹⁶Jasca, Dios qui chitimihai ca jabi sahuëcana, naa mato escudo ja nori quëshpi na. Jatsi toa escudó tsi yoshini mëshohai ca pia bo tëquë nocahuapixëhi quiha mato ra. ¹⁷Jasca, Dios casco bicana mato mapo quiniamaxëna, mato xabahamatí ca ja nori quëshpi na. Jasca, Espíritu Santo saipi, naa Dios Chani bicana. ¹⁸Tihi cabó bichí tsi bëhoxcana. Armadura narisxo tsi Dios nicacana ra. Jasca, Espíritu Santó tsi bëhoxcana jatiroha ca xabacá no. Bësohax tsi bamahaxma tsi Dios nohiria bo tëquë bax bëhoxcana. ¹⁹Jasca, ë bax ri ma bëhoxno ra. Raquëxoma tsi nohiria huëtsa bá Dios nicahama ca Chani yoacasquia ra. ²⁰Jabi naa Chani tahëhax tsi preso xara xo ëa jaboqui. Jama, toa Chani yoatí ë quënahacani quiha. Jatsi ë bax bëhoxcana, raquëxoma tsi toa Chani ë yoano.

Joihuania

²¹Jabi ëa yoati tsi, naa ë acai ca ë shinahai ca, tihi cabó mato yoaxëhi quiha Tíquico, naa ë bëta ax Ibo bax yonocobëquihai cato. Nobë xatë jiaxëni ca quiha. ²²Ja tsi xo toa mato qui naa joni raaquia, nëá ca chani ëa yoati mato qui boti. Jahuë chaní tsi ma ranihuahacano. ²³Jasca, noba Jahëpa Dios, noba Ibo Jesucristo, tihi cabá toá ca xatë bo tëquë ranihuano. Mato ja noimacano. Oquë tsi mato ja chahahuamacano. ²⁴Noba Ibo Jesucristo noi-noicanaibo tëquë Diós shomahuano ra. Iquë.

La Carta Del Apostol San Pablo a Los Filipenses

**Cárcel xo tsi carta Pabló quënënina
Filipó ca chahahuacanaibo qui**

1 Pablo tsi xo naa carta quënëhaina ra. Filipó ca Jesucristo qui chitimicanaibo tēquë, jasca jato ó bësohai ca yosibo, iglesiá ca mëbicanaibo, tihi cabo joihuaquia Timoteo yaxo na. Jesucristo yonati bo xo noa ra. **2** Jabi noba Jahëpa Dios, noba Ibo Jesucristo, tihi cabá mato shomahuano. Mato ja bëpasimacano.

Chitimicanaibo bax Pablo bëhoxnina

3 Jatiroha ca xabacá tsi mato shinahi tsi “Gracias” iquia Dios qui. **4** Jasca, bëhoxhi tsi rani-ranihax mato bax bëhoxquia ra. **5** Jabi jia tsi ëa ma mëbiriani quiha, Dios Chani pacanamaxëna. Chahahuaxo tsi ëa mëbiti ma chitahëhuani quiha. Jiaria quiha. Jasca, jaboqui jari tocaqui mato. **6** Jabi ë cahëyoihai ca tsi xo naa ra: Mato ó ca yonoco jatihuaxëhi quiha Dios ra, naa toa yonoco jia ca Chitahëhanish cato. Jatihuahacaxëhi quiha, toa barí tsi Jesucristo joquë no. **7** Jabi mato shina-shinaquia ra, mato noiquí na. Tocapiquia, ë bëta xo tsi Dios yonoco ma abëquini iqui na. Jasca, jaboqui presó tsi ë no tsi jari ëa mëbiriaqui mato tēquë ra, nëa xo tsi Dios Chani ë yoaquë no. **8** Paraxoma tsi mato yopa-yopariaquia ra. Toa cahëhi quiha Dios. Jabi Jesucristó mato noihai jascaria tsi mato noi-noiriaquia ëa ri.

9 Bëhoxquí tsi mato bax ë nicahai ca tsi xo naa: Jariapari ma cahëyoihai ca ánino iquia. Jasca, oquë ca tiisi ma jayacano iquia.

Jatsi tihi cató tsi ma noi-noiriahai ca oquë-oquëriano.¹⁰ Jabi toca ca tiisi pi jayahi tsi jia ca oquë ca yonoco ati mëtsa-xëqui mato ra. Jatsi Cristo jono tsi mëstëxëni ca quësohacatimaxëni ca ixëqui mato toa barí no.¹¹ Jasca, Dios mëstëxëniria ca jabi tsi ma rëamëno iquia ra, bëhoxhi na. Jabi mato ó tsi toa mëstëxëniria ca jabi saihuati mëtsa xo Jesucristo roha. Toa jabi tsayaxo tsi jia tsi nohiria bá Dios oquëhuano.

Cristo bax Pablo bësonina

¹² Jabi jënima tsi xo toa presó tsi jaboqui é iquiina iquia, ebë xatë bá. Ja tahëhx tsi oquë tsi xo toa Dios Chani jia ca pacanahaina iquia.¹³ ¿Tsayacanai? Cristo Chani tahëxo tsi preso qui é nanëhacani ca cahëhi quiha nëá ca palació ca soldado bo têquë. Jasca, éa tahëxo nicahi quiha yacatá ca nohiria bo ri. Jiaría quiha.¹⁴ Jasca, preso qui é nanëhacani cató tsi chamahuahacani quiha nëá ca huëstima ca chahahuacanaibo ri. Jasca, aníhi quiha jato chama, raquëxoma tsi Dios Chani yoati.

Cárcel xo tsi Pabló quënëhaina

¹⁵Jama, tobi xo toa yoi ca quiniá tsi Dios Chani yoacanaina rë. E qui yosaquí tsi Dios Chani yoacani quiha huësti huësti cabo ra. Anoma quiha. Jama, tobi xo toa bo, naa quinia jiá tsi Dios Chani yoacanaina, éa mëbicasquí na. ¹⁶Jabi naabo tsi xo toa Dios Chani yoacatsaina, éa noiquí na. ¹⁷Toca ma xo huëtsa bo rë. Quinia jia tsi Dios Chani yoayamacani quiha pë, jamë oquëhuacasquí na. Tocacani quiha rë, éa yosicasquí na, presó tsi ë iquë no.

¹⁸¿Jénahuariahi ni naa nohiria bo sa? Xatë tsi xo toa Cristo Chani yoahaina, noixoma. Huëtsa bo tsi xo toa jahuë Chani yoahaina, noiquí na. Jénima quiha. Jatiroha ca quiniá tsi yoahacahi quiha Cristo Chani ra. Ja iqui tsi rani-raniquia ra.

¹⁹Jasca, rani-ranixëquia, preso quima éa ja paquëmacaqué no. E bax ma bëhoxhaina, Cristó raani ca Espíritu Santó éa mëbihaina, tihi cabi iqui tsi preso quima paquëmahacaxéti ó pasoquia ra. ²⁰Jasca, jaboqui jaha ë quëéhai ca tsi xo toa Cristo qui ë bërabi-yamahaina iquia. Jasca, raquëxoma tsi jahuë Chani yoacasquia ra. Bëbo-bëboria-casquia, jatiroha ca ë acai cató tsi Cristo oquëhuahacano iquish na. Ja bax ë bësohai cató pi ja oquëhuahacano tsi rani-raniquia. Jasca, presó pi resohi tsi ranixëquia. Toca ca quiniá tsi oquëhuahacati mëtsa xo jaa ri.

²¹Jatsi éa pi ja paquëmacano tsi xaba huëtsa jayaxëquia ra Cristo bax bësoti. Jama, éa pi ja namëcano tsi jénima tsi xo toa ri, ja bëta ë ixëhai quëshpi na. Oquë tsi xo toa Cristo ya iquiina iquia.

²²Jama, rësoramapihi tsi Ibo bax yonoco jia ca ati mëtsaxëquia ra. ¿Jénica cara ni toa oquë ca iti? ¿Bësoti ni? ¿Rësoti ni?

²³Cahëyamaquia ra. Rësopiquia Cristo ya iti. Oquë xo toa ra.

²⁴Jama, ¿jénahuariaxo raca mato ë mëbina, rësopiquí na? Oquë tsi xo toa ë bësohaina iquia mato bax na. ²⁵Jabija; oquë tsi xo toa tia iquia. Namëhacayamaxëquia iquia ra. Mato bëta bësoxëquia, mato mëbixëna, oquë tsi Cristo ma cahëhaina, ma ranihaina, tihi cabi anino iquish na. ²⁶Jatsi mato bëta pi ë itëquëno tsi jia tsi Jesucristo ocahuati mëtsa ixëqui mato, ë bax ja aca quëshpi na.

²⁷Jatsi quiniacaxëcahuë, ma acai ca iqui tsi Jesucristo Chani ocahuahacayamano iquish na. Jabi preso quima ax tsëquëhax mato qui shishocasquia. Jama, mato qui pi shishoyamaquí tsi basi xo tsi ma acai ca yoati tsi nicaxëquia tia. ¿Jia ca icaxëcahi ni sa? Jia ca pi ma ano tsi huësti ca shina ó tsi yonoconabëquixëqui mato iquia. Jasca, jiaxëhi quiha toa Dios Chani pasomaha cabi ma bëböhaina

iquia, toa Chani noiquí na. ²⁸Tocapihi tsi mato pasomaha cabó qui raquéyamaxéqui mato ra. Jatsi jato qui ma raquéyamahai ca jisí tsi "Jishopë" icaxécani quiha. Jasca, raquéyamapimano tsi bëbohacati ó pasocaxécani quiha ra. Tocaxéqui ra, Diós mato mëbihai iqui na. ²⁹Jabi shomaria xo mato ra, Cristo qui chitimiti xaba mato qui Diós ani quéshpi na. Jasca, mato qui acacani quiha toa xaba huëtsa ra, naa ja bax tënëti. ³⁰¿Tsayacanai? Jaboqui Dios Chani iqui tsi Dios bax tënëqui mato ri è tënëni jascaria. Toa ma jisni quiha mato bëta è iniquë no. Jabi jaharisi tsi xo naa nëá ca è tënëhai ca ma nicahaina. Jénëyamaqui Ibo bax no nianahaina ra.

Jahuë oquë Jesú jisbërianina joni manëxëna

2 ¹Ea nicaparicana, èbë xatë bá. Cristo qui riihax tsi ćma chamahuahacayamayamani? Cristó mato noihaí ca cahëhax tsi ćma ranihuahacayamayamani? Jasca, ćjia tsi Espíritu Santó mato rabënamayamayamani? ¿Jaboqui mabë xatë bo noiyamayamacanai? Tihi tsi xo toa mato bax Diós anina iquia. ²Ja iqui tsi mato yobacasquia jaboqui. Noho yoba pi nicaquí tsi éa ranihuariaxéqui mato ra. Jariapari tsi jasca ca shina ma jayano. Jatsi jia tsi jasca ca Dios ma noino. Jatsi huësti ca shina ó tsi ma yonocabëquinano. Toca pi ma bësono tsi rani-ranixëquia ra. ³Jasca, anoma tsi xo toa bëbomisxëniria ca jamë shinamisxëniria iquina. Jama, mato oquë nohiria huëtsa bo nori ca ma totaxëti xo. Jia tsi xo toca ca shinahaina ra. ⁴Jasca nohiria huëtsa ba jahuë bo, ja acascanaina, tihi cabó shinacana jato mëbixëna. Anoma tsi xo toa mato jahuë bo roha shinahaina iquia.

⁵Jasca, Jesucristo ó ca jabi ó quëecana. Jesu jascaria tsi no shinaxëti xo ra. ⁶Jariapari tsi quiha Dios jabi-jabiria ja jayaniquë. Jayahi tsi Dios chama ó ja quëeyamani quiha, Dios chama jasca ca jayati. ⁷Jama, jahuë oquë, jahuë chama, tihi cabó ja jisbërianiquë ra, mahitsa ca manëxëna. Jisbëria tsi quiha yonati jabi-jabiria ja sahuëniquë. Joni ja manëni quiha. Manëxo tsi noba jabi ja jayani quiha mai ó bësoquí na. ⁸Jatsi jahuë Jahëpa yoba ja nicaniquë yonati jascaria. Nicahax tsi quiha rësohi ja caniquë. Jatsi yoiria ca cruzó tsi ja rësoni quiha ra. ⁹Ja tsi xo toa jahuë Jesu Diós oquëhuarianiquë. Oquëhuaxo tsi quiha oquëria ca janë jahuë baquë Jesu qui Diós aniquë. Jatiroha ca janë huëtsa oquë toa janë ini quiha. ¹⁰Toca tsi Diós aniquë, jatiroha ca bëso cabó, naa maí cabó, naipá cabó, tënëtiyá cabó, tihi cabó ja

bësojó mënino iquish na. ¹¹Mënihax, “Ibo-iboria tsi xo Jesucristo ra” icaxëcani quiha jatiroha cabo. Toca tsi ocahuahacaxëqui Dios ra.

Maí ca nohiria bo qui huëa-huëaria xo chahahuacanaibo

¹²Jisa noho rabëti bá. Jia tsi noho yoba ma nica-nicapaoniquë mato bëta ë iniquë no. Jama, jaboqui basi xo ëa rë. Ja iqui tsi oquë tsi noho yoba ma nicano iquia. Basixo tsi *çjénahuariaxo* mato ë mëbina? Japi jaboqui mamëyoixo tsi ma xabahamahacahai ca jatihuacana iquia, Diós mato tsayahai ca cahëquí na. Dios ma chahahuaxëti xo ra. ¹³¿Tsayayamacanai? Mato ó tsi yonocohi quiha Dios, oquë tsi jahuë yoba ma banahuacasno iquish na. Mato mëbicatsi quiha, jahuë shina ati ó ma quëeno iquish na. Toca tsi jatihuahacaxëhi quiha ma xabahamahaina iquia. ¹⁴Jatsi ranixo tsi jatiroha ca acana. Jasca, joi mërayamacana. Anoma quiha. ¹⁵Toca ca jabi jia ca pi jayahi tsi Dios xocobo yoi bo, naa quësohacatimaxëni ca mëstëxëni ca xocobo ixëqui mato ra. Tocaxëqui mato, janyama ca jochahuaxëniria ca maí ca nohiria bo xërëquë tsi ma bësoquë no. Jato xërëquë tsi huahuahai ca huishti bo jascaria ixëqui mato. ¹⁶Tocaxëqui mato, maí ca nohiria bo qui bësomati Chani ma acai ca quëshpi na. Tocapimano tsi rani-ranixëquia, toa barí tsi Cristo joquë no ra. Mahitsa ë yonocoyamani nori ca jismahacaxëhi quiha. ¹⁷Toa barí tsi jismahacaxëhi quiha mato jabi jia cato ra. Jasca, Cristo qui ma chitimihai ca iqui tsi anomariaxëhi quiha toa jaboqui ja bax ma acaina. Dios qui jiaxëhi quiha toa mato jabi jia cato, ma acaina, tihi cab. Jasca, ma acai ca qui ë namëhacaxëhai ca maniacasquia, Dios qui ma acai ca oquëhuaxëna. Ja tsi xo toa ëa pi ja namëcano tsi ranixëquia. Jasca, mato bëta ranixëquia, Dios qui ma acai ca quëshpi na. ¹⁸Jascaria tsi ë bëta ma raniti xo mato ri.

Timoteo — Epafroditó

¹⁹Ibo Jesu qui jiapino tsi Timoteo mato qui raacasquia. Tocapihi tsi rani-ranixëquia iquia, ma acai ca yoati tsi nicahax na. ²⁰Yama tsi xo toca ca joni huëtsa iipiquia. Tsayacahuë. Ea jascaria tsi mato mëbiriacatsi quiha. ²¹Tëxë bo tsi xo toa jato jahuécara ca yoi bo roha otocatsaina rë. Jasca, jato qui iriama tsi xo toa Jesucristo yonoco. ²²Toca ma xo Timoteo. Ea mëbi-mëbiriahí quiha Dios Chani jia ca yoaxëna, naa baqué jahuë jahëpa mëbihai jascaria.

Toa cahéqui mato. ²³Ja tsi xo toa mato qui Timoteo raacasquia. Jama, jaboqui raanoma quiha. ¿Jénahuacaxécahi ni nëá ca chama bo sa? Toa cahéparicasquia. ¿Ea paquémamacaxécahi ni sa? Jari cahéyamaquia rë. ²⁴Jatsi Ibo ó pasoquia éa mëbiti, mato qui éa yoi ri shishono iquish na.

²⁵Jasca, jahari nobë xatë Epafroditó é raaxëti xo iipiquia. E qui naa joni ma raani quiha, éa ja mëbino, é narisyamano iquish na. Jia tsi xo toa éa tapai ja yonocobëquihaina. Soldado jascaria tsi Cristo yonoco aqui quiha. ²⁶Jama, jaboqui mato yopa-yopariahi quiha. Jahari jahuë xobo qui cacatsi quiha. Jasca, shina-huéjénahi quiha ja iquini ca yoati ma nicani iqui na. ²⁷Jabi anoma ja ini quiha jahuë iquini. Ja rësoquë aniquë iquia. Ja rësorohapino tsi cohuë-cohuëria é iquë ani quiha. Jama, Epafroditó yoi, éa ri, tihi cabø Diós mëbirianiquë. Jatsi noho cohuë qui cohuë huëtsa maniahacayamani quiha. ²⁸Japi jaboqui naa joni jahari raacasquia. Jisi tsi ranixëqui mato. Jatsi ma rani-ranino tsi namahuahacaxéhi quiha noho cohuë jaboqui. ²⁹Mato Ibo ó ca xatë ja nori ca iqui tsi rani tsi naa joni joihuacana ja joquë no. Nëca ca joni bo ma oquëhuaxëti xo iquia. ³⁰Nëá tsi ja rësoquë ani quiha, Dios yonoco aqui na. Ocapijaquë ani quiha, mato tahëhax tsi éa mëbiti ja joni iqui na.

Jabi mëstëxëni cato

3 ¹Jarohari tsi Ibobá mato ranihuano, ébë xatë bá.
Jasca, é qui yosayama tsi xo toa é quënëha ca yoba yoatëquëhaina. Ma yobahacatëquëti xo iipiquia. ²Jatsi jariapari tsi quiniacaxécahuë iquia. Tobi mato ó ca jodioba jabí-naxëni cabø rë. Caxaxëniria ca ina bo jascaria ca xo. Jato mahitsa ca jibirishati jabi mato qui acascani quiha pë. Jatsi jato chani qui quiniacaxécahuë. Anoma quiha. ³Jabija ca arati jabi bo ja jayacanai ca quëscahuacani quiha pë. Jama, noqui tsi xo toa jabija ca arati jabi jaya cabø ra, naa Espíritu Santó tsi Dios qui aracanaibo. Ea yoacahuë. ¿Jénahuariaxo raca jato jibirishati jabí noqui mëbina iquia? Noqui mëbihai ca tsi xo Cristo yoi roha. ⁴Jatsi jodioba jabi bá tsi nohiria xabahamahacarohapino tsi oquë tsi é mëbihacaquë ani quiha; mahitsa jaca nori. ⁵Jatsi éa nicaparicana. ¿Jodio yoi é coyamayamani? Ja iqui tsi é jibirishahacaniquë, ocho bari huinocaquë no. Jasca, Benjamín

maxó ca ëa xo naa. Jasca, hebreo yoi, noho jimiba jabi bo, tihi cabá tsi ë shinahamahacaniquë. Noba jodioba jabi bo ë aria-arianiquë ra, fariseobo ë ini iqui na. ⁶Jodioba jabí-naxëni ca ë ini iqui tsi iglesiá cabo ë ténëmapaoni quiha. Jodioba yoba bo têquë ë jatihuani quiha, toca tsi mëstëhuahacati ó pasoquí na. ⁷Toatiyá tsi noho jabi yoi, ë anina, tihi cabá tsi mëstëhuahacati ó ë pasoniquë. Mahitsa ja icani quiha. Jaboqui toa bo têquë ë nianiquë Cristo quëshpi na. ⁸Nicaparicana. Mahitsa tsi xo toa jatiroha ca jahuëcara ë anina, naa ëa mëbiti nori ca ë quëscahuani cato. Mahitsa naa taxa jascaria tsi xo toa bo têquë iquia ra. Oquë-oquëria tsi xo toa Ibo Jesucristo cahëyoihaina iquia. Ja quëshpi tsi toa jahuë bo têquë ë nianiquë, oquë tsi Cristo cahëxëna. ⁹Ja bëta yoi rabëna-rabënacasquia ra. Jaboqui jia ca jahuë bo acaina, jodioba yoba acaina, tihi cabá tsi xabahamahacati ó pasoyamaquia. Jama, Dios mëstë yoi ë qui acacani quiha, Cristo, naa noba Xabahamati Ibo qui ë chitiminiquë no. Yama tsi xo mëstëhuahacati quinia huëtsa ra. Noqui Mëstëhuati Ibo-iboria roha tsi xo Dios, jahuë baquë qui no chitimiquë no. ¹⁰Jatsi jaboqui Cristo yoi roha cahëcasquia ra. Jasca, ë nohó ca Dios chama, naa jahuë baquë Cristo bësotëquëmanish ca chama yoi cahëyoicasquia. Anomaria tsi xo toa chama iquia. Jasca, ja ténëti jascaria tsi ténëti ë jabixëti xo ëa ri. Jasca, ja rësoni jascaria tsi jocha qui rësoni ë jabixëti xo ëa ri. ¹¹Tihi tsi jabiscasquia ra, mana xo tsi jaroha ca barí tsi Cristo jabi ë jayano. Jabi toa jabi-jabiria jayati ó pasoquia ra. ¹²Jama, jaboqui toa jabi-jabiria jayati basi xo ëa rë. Jama, jari rëquë caquia, naa jabanacanaibo jascaria tsi bëboxëna. Jabi toca ca jabi-jabiria jayati Cristó ëa quënani quiha. Jaha quëëquia rë. ¹³Jabi mato parayamaquia, ëbë xatë bá. Jari bëboti basi xo ëa rë. Jama, rëquë capama tsi Dios bax ë ani ca jahuë bo shina-bënoquia. E qui iriama tsi xo toa ë anina iquia. Naa jahuë bo shina-bënohax tsi Diós jaha quëëhai ca jahuëcara qui bësoxëquia, rëquë cacatsi na. ¹⁴Toa premio qui mëstë tsi caquia ra bëboxëna. Jabi Jesucristó tsi noba naipá ca Diós ëa quënani quiha toa premio biti.

¹⁵Toca tsi no shinati xo noqui shinacoshi ca chahahuacanaibo. Jama, jamëri ca pi ma shinano tsi ë yoaha ca mato qui bërohuaxëhi quiha Dios iquia. ¹⁶Oca xo tia. Jatsi rëquë capama tsi jia tsi noqui

mëpihai ca yoba jari no nicano ra. Toa yoba pi no banahuano tsi jiarjaxëhi quiha toa noba jabi nëá mai ax na.

¹⁷Jatsi noho jabi mëstëxëni ca banahuacana, ëbë xatë bá. Toa jabi mato ëjismani quiha mato bëtaquí na. Jasca, toá ca jascaria ca jabi jia ca jaya cabo chahahuacana, jasca ca jabi jayaxëna.

¹⁸Jishopë. Tobi xo toá ca jabi yoi ca jaya cabo iquia. Mato bëta xo tsi jato yoati tsi mato ëyobani quiha. Jato qui quiniacaxëcahuë iquia bëho ya. Anoma tsi xo toa ja yoacanaina ra. Cruzó tsi Cristo noqui xabahamati quinia pasomaha ca xo rë. ¹⁹Tënëtiya ax tsi quëyohacacaxëcani quiha. Jocha ó quëëmisxëniria ca xo iquia. Bërabiria ca jocha acax tsi rani-ranicani quiha pë. Naa maí ca jahuë bo roha tsi shina-shinacani quiha rë. Tihi tsi xo toa ja acanaina. ²⁰Jama, toca ca jabi yama xo noqui chahahuacanaibo. Naipá roha xo noba racati yoi iquia. Jasca, toá ca noqui Xabahamati Ibo ó pasoqui noa, naa noba Ibo Jesucristo. ²¹Joxo tsi noba chama yama ca rësohai ca yora yoi bo rarinamaxëhi quiha. Jatsi jahuë mana ca yora jascariaxëhi quiha noba yora bo ri. Jahuë chama-chamariá tsi rarinamahacaxëqui noa ra, naa jahuë jatiroha ca bëboti chamá no.

Ibo ó tsi rani-ranicana

4 ¹Jarohari tsi Ibo quima bësoyamacana, ëbë xatë bá. Jasca, mato yopauquia, noho rabëti yoi bá. Toá ca noho yonoco quëshpi tsi noho premio xo mato iquia ra, éa ma ranihu-ranihuahai iqui na. Ibo ma banahuahai ca iqui tsi rani-raniquia ra.

²Jasca, toá ca Evodia, Síntique, tihi ca yoxa bo yobacasquia jaboqui. “Ma iquinahai ca jénëcana” i jato qui quia ra. Ibo ó tsi rabenatsicana iquia. ³Jasca, toa dos ca yoxa bo mëbicahuë, noho shinajiaxëni ca rabëti bá. Jia tsi naa dos ca yoxa bá éa mëbiriani quiha Dios Chani pacanamaxëna. Jasca, toatiyá tsi éa mëbini quiha Clemente ri, chahahuacanaibo huëtsa bo yaxo na. Dios bësocanaiba libro ó tsi quenëhacani quiha jato janë bo tëquë.

⁴Mato yobapama tsi rani-ranicana iquia. Cristó-na bo ma nori iqui tsi rani-ranicana itëquëquia. ⁵Jasca, jatiroha cabo qui mato ishima ca jabi jismacana. Joti basima xo Ibo ra.

⁶Jasca, jahuëcara yoati tsi shina-huëjénayamacana. Jama, jahuëcara pi naris-hi tsi bëhoxcana. Bëhoxpama tsi Dios nicacana, “Gracias” iquiina. ⁷Jatsi mato ranihuaxëhi quiha Dios

ra. No cahëhai ca oquë-oquëria tsi xo toa noqui ja ranihuahaina. Toca tsi mato shina bo otoxëhi quiha, Jesucristo qui ma chitimiquë no.

Jia ca shinacana

⁸Jarohari tsi mato shina qui jia ca jahuë bo roha tsi rëacana, ëbë xatë bá. Tobi xo toa jabija ca jahuë bo. Tobi toa noqui mëbihai ca jahuë bo. Tobi toa mëstëxëniria ca jahuë bo. Tobi noqui noimahai ca shinajjaxëni ca jahuë bo ra. Tihi ca jahuë bo yoati tsi shinacana iquia.

⁹Jasca, mato ë jabimani ca ë tiisimani ca jahuë bo ariacana. Noho chani, noho jabi, tihi cabi pi ma banahuano tsi mato bëtaxëhi quiha Dios, naa noqui Bëpasimati Ibo-iboria.

Filipó ca chahahuacanaibá Pablo qui ofrenda raanina

¹⁰Ibo qui “Gracias” iquia, ëa ma mëbitëquécatsai ca quëshpi na. Shoma xo ëa iquia. Jabi siri tsi ëa ma mëbicasni quiha, mahitsa. Toatiyá tsi ëa mëbiti xaba mato qui acacayamani quiha. ¹¹Mato parayamaquia. Ea ma mëbicatsai ca iqui tsi rani-raniquia, ë qui ma raani ca parata quëshpi tsi ja nomari. Naama tsi quiha jatiroha ca xabacá tsi raniti ë jabiniquë ra. ¹²Biniapihi tsi rani-raniquia. Toca tsi bësoti ë jabiniquë. Jasca pi narisyamahi tsi rani-raniquia. Tihi tsi cahëyoiquia. Nicaparicana. Jatiroha cató tsi jatiroha ca xabacá tsi raniti ë jabiniquë. Sëyapihi tsi raniquia. Paxnapiquí tsi raniti cahëquia toatiyá no. Biniayamapihi tsi rani-raniquia. Jama, biniapiquí tsi raniti cahëquia toatiyá ri. ¹³Jatiroha ca xabacá tsi téneti mëtsa xo ëa ra, ë qui Cristó ani ca chamá no.

¹⁴Nëa ax tsi ë biniano tsi ëa mëbiriacasqui mato. Ja tsi xo toa mato qui “Gracias” iquia ra. Jiaria tsi xo toa ëa ma mëbicatsaina.

¹⁵Jabi naama tsi quiha, naa Dios Chani yoatí chitahëhuahax tsi quiha ë biniarianiquë Macedonia mai jisbayahax na. Toatiyá tsi ë qui iglesia huëtsa bá ofrenda ayamani quiha ëa mëbiti. Jaroha ca ëa mëbinish ca iglesia ca mato xo naa ra. Toa cahëqui mato.

¹⁶Jaquirëqué quiha Tesalónica ë chitëno tsi dos, tres tsi quiha ofrenda bo ë qui ma raaniquë ëa mëbiti. ¹⁷Jabi ë qui jiaria ini quiha toa mato ofrenda bo. Jama, jaha ë quëëyoihai ca tsi xo toa mato cuenta ó ca ganancia bo maniahacahaina. ¹⁸Jabi ë qui ma raani ca ofrenda, naa Epafroditó bëni ca ë biniquë ra. Ja iqui tsi

narisyamaquia jaboqui. Shoma xo ëa ra. Jasca, ranihi quiha Dios ri iquia. E qui ma raani ca ofrenda tsi xo perojome jascaria ja qui. ¹⁹Jia tsi xo toa ë bax ma anina. Ja iqui tsi jahuë Jesucristó tsi mato otoriaxëhi quiha Dios, ma narisyamano iquish na. Ati Ibo-iboria xo Dios ra. ²⁰Noba Jahëpa Dios yoi no oquëhua-oquëhuapaono ra. Iquë.

Jaroha ca joihuahaina

²¹Jatiroha ca Diós-na bo, naa Jesucristo qui chitiminish cabو joihuquia. Mato joihuahi quiha nëá ca ë bëta ca xatë bo ri. ²²Jasca, mato joihuahi quiha Romá ca chahahuacanaibo ri. Joihuahi quiha nëá ca chama-chamaria ca yonati bo ri. ²³Noba Ibo Jesucristó mato shomahuano. Iquë.

La Carta Del Apostol San Pablo a Los Colosenses

Colosás ca iglesia qui Pablo quënënina

1 ¹Naa carta quënëhai ca Pablo ca ëa xo naa. Jabi Jesucristó
ëa quënaniquë jahuë Chani chitahëhuati ibo iti. Dios shina ja
ini quiha. Mato joihuaquia. Jasca, mato joihuahi quiha ëbë xatë
Timoteo ri. ²Jabi Colosás ca bamatimaxëniria ca chahahuacanaibo
qui naa noba Chani raaqui noa. Noba Jahëpa Diós mato
shomahuano. Mato ja ranihuano ra.

Chahahuacanaibo bax Pablo bëhoxnina

³Noba Dios, naa noba Ibo Jesucristo Jahëpa qui bëhoxhi tsi mato
quëshpi “Gracias” iroha-irohaqui noa. ⁴Ma bamayamahai ca no
nicaniquë ra. Cristo Jesu qui ma chitimiyoihaina, chahahuacanaibo
huëtsa bo ma noihaina, tihí cabó no nican quiha mato yoati na. Ja
quëshpi tsi “Gracias” iriaqui noa ra. ⁵Jasca, anomariaxëhi quiha
toa mana xo tsi Diós mato shomahuariahaina iquia ra. Jaha pasoti
ma chitahëhuani quiha, Dios jabija ca Chani jia ca ma nicaniquë no.
⁶Anomaria tsi xo toa Chani ra. Jaboqui jatiroha ca maí tsi pacanahi
quiha toa ma nican ca Chani. Jia tsi nohiria ba jabi yoi jabitihuahi
quiha, naa mato jabi ja jabitihuani jascaria. Toa Chani nicahax tsi
ma mëbiriahacani quiha, cahëyoihax na. ⁷Jabi naa Chani Epafras,
naa no bëta yonocobëquinanish cató mato tiisimaniquë. Jia tsi mato
xërëquë tsi no bax ja yonoconi quiha. Cristo yonati yoi tsi xo naa
joni ra. ⁸Espíritu Santó tsi ma noihai ca yoati tsi noqui ja yoani
quiha.

⁹Jabi ma chahahuanina, ma noihaina, tihí cabó nicaxo tsi mato bax bëhoxti no jënepistiyamarianiquë ra. Bëhoxhi tsi mato bax Dios è nicahai ca tsi xo naa: Jariapari Diós mato mëbino, jahuë shina ati ma cahéyoino. Jaquirëqué mana ca tiisi mato qui ja ano. Toa nicaquia bëhoxquí na. ¹⁰Jatsi Dios shina cahéyoíhi tsi Iboba quinia jia ca ó tsi bësopixéqui mato ra. Toca tsi Ibo ranihuaro haxéqui mato. Jasca, Ibo cahéyoíqui tsi yonoco jia ca saihuaxéqui mato, jatiroha ca ma acai cató no. Jatsi Dios tiisi ma cahéhai ca aniriano iquia. Toa nicaquia bëhoxquí na. ¹¹Jatsi jahuë chama yoí tsi Diós mato coshihuano ra, yosanahaxma tsi jatiroha ca téneti mëtsa imano iquish na. ¹²Tënëhi tsi rani tsi Jahëpa Dios qui “Gracias” icana. Ja tsi xo toa noqui rohahuanish cato ra. Jahuë mana ca oquë-oquëria ca jahuë bo xaténacatsi quiha. Toa huëaria ca ití tsi mëstehuahacanish cabó ya ixëhi quiha noa ra. ¹³⁻¹⁴Jasca, Jahëpa Dios tsi xo toa yonamisxëniria ca tsëmo quima noqui mëbinish cato. Mëbixo tsi quiha ja nohai ca Baquë otohai ca qui noqui ja shitamani quiha. Jahuë Baquë iqui tsi noqui ja paquémahaca tsi noba jochá ja masaniquë.

Jahuë Baquë rësöhái cató tsi nohiria bo xabahamati quinia Diós anina

¹⁵Nicacahuë. Jisnoma ca Dios jaria yoi ca Jisiquimati Ibo-iboria xo Cristo ra. Jahá tsi Dios jabi yoi ca jismahacani quiha. Jasca, jatiroha ca nëhohuahacanish ca oquë-oquëria ca tsi xo naa ra. ¹⁶Jahuë chamá tsi jahuë bo tëquë acacani quiha. Naipá ca jahuë bo, maí ca jahuë bo, noqui bëroria ca jahuë bo tëquë, tihí cabó Cristó nëhohuani quiha jahuë chamá no. Jasca, jisnoma ca jahuë bo, naa ángel bo, mana ca ibobo, mana ca yonacanaibo, mana ca chama bo, tihí cabó nëhohuahacani quiha jahuë chamá no. Jasca, ja bax jatiroha ca nëhohuahacani quiha. ¹⁷Jahuëcara ca nëhohuahacanox pari no tsi ja iniquë. Jaboqui jahuë chamá tsi jatiroha ca otohi quiha ra. ¹⁸Jasca, iglesiá ca chahahuacanaibo rëquéniniti ibo tsi xo, naa “Iglesia Mapo” i no aina. Jabi iglesia tsi xo toa jahuë yora, naa noqui Cristo banahuacanaibo. Jasca, jatiroha ca rëquë Chitahëhuati Ibo-iboria tsi xo naa. ¿Tsayayamacanai? Jariapari ca bësotëquémahacanish ca tsi xo naa, rësöhax na. Toca tsi jatiroha ca quiniá tsi jariapari ca oquë-oquëria ca Cristo manëniquë. Yama tsi xo toa oquë cato ra. ¹⁹Dios tocáni quiha jahuë Baquë ó tsi Dios

jabi-jabiria chitëno. ²⁰ Jasca, jahuë Baquë yoí tsi quiha jatiroha ca yosihuahacanish ca jahuë bo jahari Diós bëcasníquë jamë ca yoi ya rabënamati. Cruzó tsi jahuë Baquë rësohai cató tsi jatiroha ca naipá cabو, jatiroha ca maí cabو, tihi cabو Diós jiahuanı quiha, ja bëta ja rabënacano iquish na.

²¹ Jahari mato carayanabo ri Diós bëniquë ra ja bëta rabënati. Naarima tsi Dios basi mato carayanabo i-ipaoni quiha. Toatiyá tsi Dios pasomaha ma i-ipaoniquë, jochahuaxëniria ca jabi ma jayapaoni ca iqui na. ²² Jama, jaboqui jahuë Baquë rësoni cató tsi Dios rabëti bo ma acacaniquë ra. Mato bax jahuë yora yoí tsi ja tënë-tënëni quiha. Jaha tsi jahuë Baquë iqui tsi mëstëxëni ca quëshacatimaxëni ixëqui mato ra, Dios bësojó tsi ma niiquë no. ²³ Tocaxëti xo ra, chahahuacanaibo quinia ó tsi ma rëtsaquë no. Jasca, toa tiisimahacani ca xabahamati Chani ó tsi ma coshinaxëti xo. Anomaria tsi xo toa Chani ra. ¿Jatiroha ca nohiria bo qui yoahacayamayamahi ni? Jabi yonati iti è quënahacaniquë toa Chani yoati.

Iglesia mëbiti Pabló quënahacanina

²⁴ Dios Chani yoapama tsi mato carayanabo bax tënëti raniraniquia. E qui jia quiha. Jabi è tënëhai cató tsi iglesiá ca chahahuacanaibo tënëhai ca jatihuati mëtsa pistia ca éa xo naa. Jabi iglesiá cabو, naa banahuacanaibo bax Cristó tënëriani quiha. Jatsi ja tënëhai ca qui è tënëhai ca maniacasquia éa ri anihuaxëna. ²⁵ Jabi chahahuacanaibo tëquë mëbiti è quënahacani quiha è qui Diós jahuë Chani aniquë no. Toa Chani nohiria bo qui è boti xo. ²⁶ Jabi siri tsi quiha, naa huéstima ca xénipa no tsi cahënomá naa Chani i-ipaoniquë. Jama, jaboqui jahuë nohiria bo qui naa Chani jismahi quiha Dios ra. ²⁷ Jabi Dios shina tsi xo naa: Jahuë nohiria bo qui naa jonë ca cahëhama Chani Diós jisiquimacasni quiha. Jaboqui carayanabo qui ri cahi quiha jahuë Chani ra. Jonë i-ipaoni quiha toa mato carayanabo bax Diós acasnina. Jama, jaboqui mato ó tsi xo Cristo. Ja iqui Dios oquë xatëanaxëqui mato carayanabo ri.

²⁸ Jaha tsi jatiroha ca nohiria bo, naa jodiobo carayanabo tëquë qui Cristo Chani yoaquia. Yobapama tsi jatiroha cabو toa Chani tiisimaqui noa, jia tsi Cristo tiisi ja cahëyoicano iquish na. Cristo ó tsi jatiroha cabо shinahamacasqui noa. ²⁹ Noba yonoco yoi tsi xo toa. Jaha no quëehai ca tsi xo toa Cristo ó tsi nohiria bo shinacoshi

iquiina. Ja tsi xo toa yonoco-yonocoriaquia è qui Cristó acai ca chamá no.

2 ¹Jabi anomaria ini quiha toa mato bax è yonoconina iquia. Mato Colosás ca chahahuacanaibo, toá ca Laodiceá ca racacanaibo, jasca mato noho bëroma ca xatë bo, tihi cabو bax è yonocorianiquë ra. Toa mato cahëmacasquia. ²Mato mëbiquia ra ma shinacoshinano iquish na. Jasca, oquë tsi mato noinamacasquia ra. Mato tiisi anihuacasquia, Dios yoi, naa mana ca jisnoma ca Dios ma cahëyino ra. Nicaparicana. Cristo yoi pi cahëquí tsi noba mana ca jisnoma ca Dios yoi cahëxëqui mato ra. Cristo tsi xo toa Diós yoi noqui Cahëmati Ibo-iboria. ³Jasca, ja tsi xo toa Dios tiisi-tiisiria jaya cato iquia. ⁴Jama, tobi xo toa mato paracascanaibo, naa Cristo quima mato bësomacascanaibo rë. Ma parahacayamano. ⁵Jaboqui mato basi xo ëa rë, jama, mato tahë ca jascaria ca è nori, mato bëta noho shina nori iqui na. Jaboqui jia tsi Cristo qui ma chitimihai ca jisquia. Ja iqui tsi rani-raniquia.

⁶Jabi Cristo ma biniquë mato Ibo-iboria iti. Jiaria quiha. Jatsi jia tsi mato ja yonano ra. ⁷Jabi nëmi tsi mai qui jahuë tapo raahi quiha jihui, jahuë chama bixëna. Jascaria tsi Cristo quima mato chama ma bino mato ri. Jahá tsi ma shinahaxëti xo. Oquë-oquëria tsi Cristo qui ma chitimixëti xo, naa ma tiisimahacani jascaria. Jasca, rani-raniriacana Diós mato shomahuahai ca quëshpi na.

Cristo ó ca jabi paxa cato

⁸Quiniacaxëcahuë. Tobi xo toa mahitsa ca chani. Tobi xo mahitsa ca tiisi ri. Tihi cabá tsi ma parahacayamano. Cristo quima joyamahi quiha ja yoacanaina, nohiria ba jabi bo, nohiria bá shinahaina, tihi cabø quima ja nori. Mahitsa tsi xo toa ja yoacanai ca tëquë iquia.

⁹Nicaparicana. Maí tsi Cristo coquë tsi quiha jahuë yora yoi ó tsi Dios jabi-jabiria bësoniquë. ¹⁰Ja tsi xo toa Dios jabi-jabiria jayaria xo. Mana ca yonahai ca chama jaya ca ángel bo Rëquëniniti Ibo-iboria ca Cristo tsi xo naa. ¿Tsayayamacanai? Anomaria tsi xo noba Cristo ra. ¹¹Cristo qui ma chahahuaquë tsi quiha Cristó mato jibirishayoiniquë, mato jochahuaxéniria ca noma jabi ja përësiquë no. Cristo tsi xo toa mato mëbinish cato, joni bo nomari. ¹²Jabi toa ma jismahacani quiha ma ashimahacaniquë no. Toatiyá tsi Cristo ya mato jochahuaxéniria ca noma jabi maihuahacaniquë. Ja

maiuhuahacaquë tsi quiha Cristo ya mato jabi paxa ca tērononiquë, chamaxëniria ca Dios qui ma chitiminiquë no. Jabi naa chamaxëniria ca Diós jahuë Baqué bësomani quiha. ¹³Chitimi-nox pari tsi quiha Dios qui bësoyama jascaria ca ma i-ipaoniquë mato jocha iqui na. Toatiyá tsi carayanabo ma ini iqui tsi Dios yoba ma jayamani quiha. Jama, jahuë Baqué ja bësotëquëmani jascaria tsi mato carayanabo Diós bësomaniquë. Bësomaxo tsi quiha mato jocha tēquë ja masaniquë. ¹⁴Masaxo tsi quiha mato jocha cuenta ja nianiquë. Anomaria ini quiha toa jahuë yoba pasomaha ca no jochahaina ra. Jatsi cruzó tsi noba cuenta bo ja tooxaniquë. Jaboqui yama tsi xo ra. ¹⁵Toca tsi Satanás noqui quësoti chama ja mëbiyoniquë. Mëbixo tsi jahuë crúz ca Baqué tsi jatiroha cabo qui Cristó bëboni ca jahuë bo ja jismaniquë ra. Achiqui cabo jascaria tsi Satanás, jahuë yonati bo, tihi cabo ja mëpini quiha jatiroha cabá tsayano.

¹⁶Jatsi rëquë canomani ra. Jodioba yonamisxëniria ca arati jabi bo quima ma paquémahacaniquë iquia. Toa jabi bo namá tsi ma janahacayamano bësoti. “Pinoma xo toa; anomá xo naa; naa jodioba fiesta acana; tobi xo noba joiti bari bo” tihi ca yoba bo mato qui acani quiha banahuati. ¹⁷Jato jodioba jabi bo roha quiha. Jabi jénima toa arati jabi bo i-ipaoni quiha ati, Cristo jonox pari no. Jama, huinocahai ca tēbaquishi roha ca toa jabi bo ini quiha. Tsayacahuë. Jahuë jaria-jaria xo Cristo ra. Jabi jahuë jaria-jaria jisiquiquë tsi quiha toa mahitsa ca jabi bo huinocaniquë. ¹⁸Jatsi quiniacaxécana. Toá ca jodiobá jabí-naxëniria cabá mato parayamano jato mahitsa ca chaní no. Jato qui jiaria tsi xo toa ángel bo qui ja aracanaina pë. Toca ca nohuria bo tsi xo toa ja tēnamécanai ca yoati tsi noqui yoarohacas-canaina iquia. Tihi cabo iqui tsi mato oquë ja nori ca quëscahuacani quiha pë. Jama, jato noma jabi iqui tsi mahitsa tsi xo toa ja shinacanaina ra. ¹⁹Tsayacahuë. Cristo, naa noba Rëquéniniti Ibo-iboria banahuacasyamacani quiha rë. Ja qui ja riiyamacani quiha. Jabi Cristó noqui rëquéninino tsi coshinaqui noa, naa noqui Cristo banahuacanaibo. Huësti ca yora jascaria xo noa ra. Toca tsi Dios qui jia ca quinia ó tsi shinahaxëqui noa, naa noqui Cristo banahuacanaibo.

²⁰Jatsi ëa nicaparicana. Cristo ya tsi toa maí ca noma quinia bo qui ma rësoniquë. Rësopiquí tsi չjéniriaxo tsi toa maí ca jabi bo

jari acascanai sa, xabahamahacaxëna? Toa jabi bo ó pi quëéqui tsi
 ejari chahahuayamacanaiba quinia banahuayamayamacanai rë?
 21 “Toa ayamacahuë; toa piyamacahuë, toa motsayamacahuë” i pi
 jaca no tsi jato qui nicariaqui mato rë. ¿Jéniria ni sa? 22 ¿Mahitsa
 ma ni toa jabi bo tëquë iquia? Chama yama xo toa yoba bo
 noqui mëbiti. Pihacati xo piti ra. Jabi joni ba yoba roha xo toa ja
 yoacanaina iquia. 23 Jiaria ca yoba bo jaca nori ca ma shinamitsa;
 mahitsa jaca nori. Tsayacahuë. Bëronoma tsi xo toa yoba bo no
 banahuahaina pë. Ja iqui tsi noba noma jabi yonati mëtsa toa jabi
 bo nori ca quëscahuaqui mato rë. Mahitsa ca xo iquia ra. Noqui
 mëbitimaxëniria ca xo.

3 ¹Cristo yahax tsi ma bësomahacaniquë iquia, jabi paxa ca
 mato qui Diós aniquë no. Ja tsi xo toa mana ca jahuë bo yoati
 tsi ma shina-shinaxëti xo. Jahá xo Cristo. Toá tsi Dios mënécayá
 tsi jahuë tronó tsi tsaho quiha. ²Jatsi mana ca jahuë bo yoati
 tsi shinacana, maí ca jahuë bo nomari. ³Jabi chahahuacanaibo
 manëhi tsi mato noma jabi qui ma rësoniquë. Jatsi ¿jénahuariahax
 raca maí ca jahuë bo ó ma quëëna? Jaboqui Dios ó xo mato, jahuë
 Cristo ya. ⁴Jaboqui Cristo tsi xo toa mato bësomayoihaina ra. Jabi
 ja jisiquino tsi mana tsi ja bëta jisiquixëqui mato ri. Toa barí tsi
 jahuë oquë xatëanaxëqui mato ra.

Noba jabi siri — Noba jabi paxa

⁵Jatsi mato ó ca jochahuaxëni ca jahuë bo ma namëxëti xo, naa
 mato noma jabi yoi cato. Jatsi anoma ca chotahai ca basicana.
 Yoi ca jahuë bo ayamacana. Jasca, mato noma jabi jaha quëëhai
 ca banahuayamacana. Jasca, parata ó quëémixëniria ca joni
 iyamacana, ídolo bo qui arahai ca jascaria ja nori iqui na. Tihi
 ca mato ó ca jahuë bo ma namëxëti xo. ⁶Quiniacaxëcana. Naa
 jocha bo iqui tsi jahuë yoba nicamisxëniria cabo copi-copixëhi
 quiha Dios ra. ⁷Jaha bësocapa. Toca tsi ma bëso-bësopaoni quiha
 chahahuanox pari. ⁸Jasca, jaboqui chahahuacanaibo ma nori
 iqui tsi naa jocha bo tëquë ma niaxëti xo: caxahaina, itsisnahaina,
 tënëmacatsaina, joi ocahuahaina, anoma ca chanihaina, tihi
 cabo niacana iquia. ⁹Jasca, quianabëquiyamacana. Anoma quiha.
 ¿Mato jabi siri, naa yoi ca ma a-apaponi ca ma tsoboyamayamaní?
¹⁰Tsoboxo tsi quiha Dios jabi paxa ca ma sahuëniquë. Mato ó tsi
 xo toa jabi paxa iquia. Jatiroha ca bari tsi toa mato ó ca jabi paxa

chamahuahi quiha mato nēhohuanish cato ra, jahuë jaria-jaria ma jayano iquish na. Tocahi quiha oquë tsi ma cahëyoino. ¹¹ Jaha tsi yama tsi xo toa Dios qui oquë cabo iquia. Ja qui jaharisi tsi xo carayanabo jodiobo tēquë. Ja qui jaharisi tsi xo papi cahëcanaibo, papi cahëyamacanaibo tēquë. Ja qui jaharisi tsi xo yonati yonatima tēquë. Yama tsi xo toa ja qui oquë cato. Jabi no cahëcatsai ca tsi xo naa: ¿Mato ó tsi bësohi ni Cristo? Toa cahëcasqui noa. Jatiroha ca chahahuacanaibo ó bësohi quiha ra.

¹² Jabi Dios nohiria bo xo mato ra. Noixo tsi quiha mato ja biniquë jahuë-na bo iti. Ja tsi xo toa ma noixëti xo. Noiquí tsi jahuë jabi sahuëcana. Noiti jabi ma sahuëxëti xo. Shomahuati jabi ma sahuëxëti xo. Mamë ma oquëhuayamaxëti xo. Ishima ma iti xo. Mëri tsi ma yosanayamati xo. ¹³ Jasca, mëbinabëquicana. Mato qui tsohuëcaracá joi mërapino tsi jato yoi ca shina-bënocana iquia. Shinaparicana. ¿Mato yoi ca mato Ibobá shina-bënoyamayamani? Jascaria tsi ma tocaxëti xo mato ri. ¹⁴ Tihi ca jabi jia ca qui noiti jabi ma maniaxëti xo ra. No noihai ca tsi xo toa jatiroha ca jahuë bo quëtsomahaina, huësti ca maxo iti. ¹⁵ Jasca, Diós mato ranihuahai cató tsi mato shina yonahacano iquia. Huësti ca maxo iti ma quënahacani quiha jia tsi racanabëquit. Jatsi rani-ranicana iquia.

¹⁶ Jasca, mato shina ó tsi Cristo Chani rëamëriano ra. Tiisi yaxo tsi tiisimanacana. Jia tsi yobanacana Dios yoba ya. Ranihax salmos, himnos, quëquëti bo, tihi cabo Dios qui quëquëcana. ¹⁷ Jahuëcara ca ma acaina, ma iquiina, tihi cabo tēquë acana Ibo Jesu chamá no. Apama tsi Jahëpa Dios qui “Gracias” icana jahá no.

Chahahuacanaiba banahuahacaxëti ca yoba

¹⁸ Mato bënë bo nicacana, ahui bá. Tocaxëti xo Ibo qui chitimicanaibo ra. ¹⁹ Mato ahui bo noicana, bënë bá. Jato yonayamacana iquia. ²⁰ Mato nabo nicacana, xocobá. Toca tsi Dios ranihuaxëqui mato ra. ²¹ Mahitsa mato xocobo caxahuayamacana, jahëpa bá; ja yosanacamitsa iqui na. ²² Mato chama bo nicacana, yonati bá. Mato ó ja bësøyamacano tsi jia tsi yonococana, naa mato ó ja bësocanai jascaria. Jasca, shina jia ca yahax tsi jia tsi jato bax yonococana, Ibo ma chahahuacatsai iqui na. ²³ Jahuëcara aquí tsi ranixo tsi acana. Ibo bax yonocoqui mato, nohiria bax roha nomari. ²⁴ Shina-bënoyamacana: Jia ca pi ma ano tsi mato copixëhi

quiha mato Ibo. Ibo Cristo bax yonocoyoiqui mato ra. ²⁵Jasca, copihacaxëhi quiha yoi ca acanaibo ri jato yoi ca quëshpi na. Yama tsi xo toa Dios copi quima paxacaxëcaniba bo. Dios qui jaharisi xo nohiria bo tèquë.

4 ¹Jatsi quiniacaxëcana chama bá. Mëstë tsi mato yonati bo yonacana. Shinaparicana. Chama yoi jaya xo mato ri, naa mato naipá ca Chama.

²Jasca, bëhoxti jënëyamacana. Bëhoxpama tsi bësocana Dios qui "Gracias" iquiina. ³Jasca, no bax ri bëhoxcana, Jesucristo Chani jia ca yoatí xaba Diós noqui ano. Jabi toa Chani tahëhax tsi preso xara xo ëa jaboqui rë. ⁴Jatsi bëhoxcana, bëroria tsi Cristo Chani ë yoano, naa ë yoaxëti ria.

⁵Jasca, quinia jia tsi Dios cahëyamacanaibo quiri bësocana. Jato bax jia ca ati xaba ma yoshihuayamano. ⁶Jia tsi yosanahaxma tsi jato qui ma chanixëti xo. Chanixo tsi jia tsi jato quëbiti ma tanaxëti xo.

Jaroha ca joihuahaina

⁷Joxo tsi ëa yoati tsi mato yoaxëhi quiha Tíquico, naa mato qui naa carta ja axëqué no. Naa joni noirquia ra. Jia tsi ëa mëbiriahí quiha, ë bëta xo tsi Dios yonoco abëquihaina. ⁸Naa joni mato qui raaquia, ëa yoati tsi ja yoaxëhai cató tsi mato ja ranihuano iquish na. ⁹Jasca, ja bëta shinajaxëni ca xatë huëtsa raaquia, naa Onésimo icanai cato. Mato jimivo quiha, Colosas quima ax ja joni iqui na. Jatiroha ca nëá ca ocapijaha ca mato yoacaxëcani quiha.

¹⁰Jarohari tsi mato joihuahi quiha ë bëtä preso iquí ca Aristarco. Jasca, mato joihuahi quiha Bernabé chahi Marcos ri. Jabi Marcos yoati tsi naa yoba mato qui ë raani quiha. Jabi mato qui ja shishono tsi jia tsi toa joni joihuacana. ¹¹Jasca, mato joihuahi quiha nëá ca Jesús Justo ri. Naa tres ca chahahuanish ca jodiobo roha tsi xo toa jaboqui ë bëta yonocobëquihaina Chama Dios bax na. Jia tsi xo toa ëa ja mëbicanaina.

¹²Jasca, mato joihuahi quiha Epafras, naa mato yaca ax jonish cato. Cristo yonati yoi xo jaa ri. Anomaria tsi xo toa mato bax ja bëhoxhaina. Bëhoxpama tsi Dios nicahi quiha mato shinahamatí, jia tsi Dios shina ma nicariano iquish na. ¹³Mato parayamaquia. Mato mëbiriacatsi quiha naa joni ra. Jasca, toá ca Laodicea, Hierápolis, tihi cató ca iglesia bo ri shinahi quiha. ¹⁴Jasca, mato

joihuahi quiha doctor Lucas noho rabëti yoi. Mato joihuahi quiha Demas ri.

¹⁵Jasca, Laodiceá ca chahahuacanaibo ë bax ma joihuano. Jasca, tobi Ninfas, jahuë xobó ca aracanaibo, tihi cabó ë bax ma joihuano.

¹⁶Jasca, naa carta tsayaxo tsi Laodiceá ca iglesia ma nicamano.

Jasca, Laodicea qui ë raani ca carta bicahuë tsayaxëna. ¹⁷Jasca, Arquipo qui noho chani yoi ma ano. “Mi qui acacani ca yonoco jatihuahuë, naa jaha Ibo quëëhai cato. Mi jatihuaxëti xo” ii quiha Pablo i ja qui cana.

¹⁸Mato joihuaquia ëa ri. Noho mëquë yoí tsi naa carta quënëquia ra. Jasca, ëa shinacana. Jari preso xara xo ëa rë. Diós mato shomahuano ra. Iquë.

Primera Carta Del Apostol San Pablo a Los Tesalonicenses

Chahahuacanaibo qui Pabló quënënina

1 ¹Tesalónica yacatá ca chahahuacanaibo joihuaqui noa, naa Pablo, Silvano, Timoteo. Noba Jahëpa Dios, noba Ibo Jesucristo, tihi cabá-na xo mato. Diós mato shomahuano. Mato shina ja bëpasimano. ²Jatiroha ca barí tsi mato bax Dios qui “Gracias” iqui noa ja qui bëhoxhi na.

³Noba Jahëpa Dios bësojo xo tsi ma ani ca shina-bénoyamaqui noa bëhoxquí na. Ma chahahuani iqui tsi jia tsi xo mato jabi. Jasca, Dios ma noihi ca iqui tsi anomaria tsi xo toa ma mëbinabéquihaina iquia. Jasca, coshi tsi xo toa Jesucristo ó ma pasohaina. ⁴Jabi mato noihi quiha Dios ra. Mato ja biniquë ra jahué-na bo iti. ⁵Jabi Chani jia ca mato qui no yoaquë tsi mahitsa ca chani mato qui ja iyamaniquë. Jama, chama ya noba chani ini quiha. Espíritu Santó tsi mato qui no chaniniquë iquia. Jabija ca mato no yoaniquë ra. Jasca, mato xérëquë no no tsi noba jabi jia cabo ma jisniquë. Mato no mëbicasniquë ra. ⁶Jaha tsi noba jabi, Ibo Jesu jabi, tihi cabo ma jabiniquë noqui tsayahax na. Jatsi Dios Chani ma chahahuaquë tsi quiha nohiria bá mato tënëmaniquë rë. Jama, shinaranixo Dios Chani ma biniquë Espíritu Santó no.

Mato jabi nohiria huëtsa bá jisnina

⁷ Jatsi noba jabi, Ibo Jesu jabi, tihi cabو ma jabiniquë. Jasca mato jabi ri jabiniquë jatiroha ca chahahuacanaibo, naa Macedonia mai, Acaya mai, tihi cató ca racacanaibo. ⁸Mato quima Ibo Jesu Chani rëtsamini quiha. Jatsi mato iqui tsi Dios Chani Macedoniá cabá nicaniquë. Nicaniquë Greciá ca nohiria bo ri. Nëama ca jatiroha cató ca nohiria bá nicaniquë ma chahahuahai ca yoati na. Ja quëshpi tsi ma chahahuani ca jato no yoayamaniquë shishoquí na, ja nicacani nori iqui na. ⁹Jama, mato ó ca no chitahëhuani ca yonoco yoati tsi noqui yoacani quiha pa. Yoaxo tsi ídolo bo quima Dios quiri ma bësonina, bësohai ca jabija ca Dios bax ma yonocohaina, tihi cabو yoati tsi noqui yoacani quiha. ¹⁰Jasca, naipa ax jahuë Baquë johai ó ma pasohai ca yoati tsi noqui yoacani quiha ra. Tihi tsi xo toa ja yoacanaina mato yoati na. Jabi Diós jahuë Baquë Jesu bësotëquëmaniquë. Jabi anomá ca johai ca tënëtiya quima noqui xabahamanish ca Jesu tsi xo naa ra.

Tesalónica ax tsi Pabló yonoconina

2 ¹Mato qui shishohi tsi mahitsa no yonocoyamaniquë iquia, ebë xaté bá. Mato ó tsi mahitsama noba yonoco ini ca cahëqui mato. ²Jariapari Filipos yacata xo tsi no tënëniquë. Toa xo tsi noqui nohiria bá yosiniquë, mato qui no jinox pari no. Noqui ja acani ca cahëqui mato. Jama, Diós noqui mëbiniquë toatiyá no. Jaha tsi raquéhaxma tsi mato qui Dios Chani yoahi no joniquë, noqui pasomaha huéstima cabو iquë ri. ³Johax jabija ca mato qui no chaniniquë iquia. Janyama ca quima joyamani quiha noba chani. Jabi yoi cabو no iyamaniquë mato qui chanihi na. Mato no parayamaniquë. ⁴Jama, Dios qui jia tsi xo toa no acaina. Noqui jahuë Chani acacaniquë yoati. Jaha tsi jahuë Chani nohiria bo yoaqui noa, noba Dios, naa noba shina Naisti Ibo ranihuaxëna. Jahuë Chani yoayamaqui noa, nohiria bo ranihuaxëna. ⁵Nohiria bo ranihuati chani no yoayamani quiha jaha no quëéhai ca bixëna. Jasca, parahax no chaniyamaniquë mato parata bixëna. Noba jabi nori ca cahëqui mato iquia. No ani ca jisniquë Dios ri. ⁶Jabi mato parata, nohiria huëtsa bá parata, tihi ca ó no quëeyamaniquë. Jama, “Noqui copihuë” iti mëtsa no iniquë ra, Cristo Chani chitahëhuati ibo bo no nori ca iqui na.

Mato noiqui noa

⁷Jama, mato xéréquë ax ishma no iniquë, naa jahéhuá jahuë baquë icohai jascaria. ⁸Mato no noirianiquë. Noihax tsi Dios Chani jia ca mato bëta no xaténaniquë. Jasca, nomë mato qui no aniquë mato mëbixëna. Toca tsi no aniquë mato noiriaquí na. ⁹Jasca, no yonocorianiquë noba oriquiti copixëna ra. No bamayamani quiha. Jabi no ani ca ma jisniquë, ébë xatë bá. Baquicha, barihani, tihi tsi no yonocopaoniquë mato parata biyamaxëna. Mato qui yosa no icasayamani quiha. Toca tsi no aniquë ra, Dios Chani jia ca mato qui yoaquí na. ¹⁰Mato chahahuanish cabo qui jia noba jabi iniquë iquia. Noba jabi ma jisniquë ra. Noqui cahéhi quiha Dios ri. ¿Jabi jia ca no jayamayamani? ¿Méstë no iyamayamani? ¿Quësohacatimaxëni no iyamayamani? ¹¹Shinaparicana. Jahuë xocobo yobahai ca jahépa jascaria no iniquë ra. ¹²Yobapama tsi “Jabi jia ca ma jayaxëti xo” i mato qui no ni quiha. Mato no chamahuaniquë. Chamahuahax “Dios ranihuahai ca quinia ó tsi ma bësono” i mato qui no niquë. Jabi Diós mato bënaniquë, ja otohai ca iti qui ma jicono, jahuë jabi jia ca ma bino.

Dios Chani ja bicanina

¹³Jasca, jia tsi Dios Chani ma bini iqui tsi “Gracias” iriaqui noa Dios qui. Noba chani nicaxo tsi ma chahahuaniquë ra. “Dios Chani tsi xo naa ra, joni bá-na nomari. Jabija xo ra” i ma ni quiha nicahax na. Jabi mato chahahuacanaibá shina ó ax tsi jia tsi yonocohi quiha Dios Chani iquia. ¹⁴Jasca, jodioba maí ca Dios iglesia bo jascaria ma téneniquë mato ri. Toá ca Jesucristo ó cabo chahahuayamanish ca jodiobá ténëmani quiha. Jascaria mato país ca jimi bá mato ténëmani quiha jato jascaria. ¹⁵Ibo Jesu, Dios Chani yoanish cabo, tihi cabo namëti ibo bo jascaria ca xo iquia. Jasca, noqui ri ja raacaniquë jato mai quima. Dios qui anoma tsi xo toa ja acanaina. Jatiroha ca nohiria pasomaha ca xo ra. ¹⁶Noqui ri jénëmacascani quiha pë, nohiria huëtsa bo qui Dios xabahamatí Chani no yoayamano. Toca tsi anishi quiha jato jocha ra. Jaboqui jato qui caxa xo Dios.

Tesalónicabo qui Pablo shishocasnina

¹⁷Tanaroha pistia no tsi mato quima aquëquëxo tsi mato no shinaniquë rë. Mato jisbaya tsi jahari ë cacasníquë mato qui

shishotëquëhi na. ¹⁸Tahi ca tsi ë cacasni quiha canoma ë nori. Satanás ea jënëmaní quiha. ¹⁹Jaha bësocana. Mato shina-shinaqui noa iquia. Noqui ranihuaqui mato ra. Jasca, Ibo Jesu jono tsi oquëxëhi quiha no ranihaina. Ma chahahuani iqui tsi noqui jia tsi copixëhi quiha Dios ja bësojó tsi no niixëquë no. ²⁰Jia tsi noqui ocahuaxëhi quiha Dios iquia. Ma chahahuani iqui tsi rani-ranixëqui noa ra.

Timoteo, jahuë chani, tihi cabø tsi Pabló raanina

3 ¹⁻²Jatsi mato no shina-shinaniquë. Shinahax, “¿Jato qui Timoteo raaxëhi ni noa sa?” i no niquë. Jatsi Timoteo, naa nobë xatë mato qui no raaniquë, mato ja chamahuano, ma chahahuahai ca ja mëbino. Jabi Dios bax yonocohi quiha naa joni ra. Jahuë yonoco tsi xo toa Cristo yoati tsi Chani jia ca yoabonahaina. Raahax tsi ëmë ax Atenas yacatá tsi ë chitëniquë. ³Nicacana: Nohiria bá pi mato tënëmano tsi mato mëbixëhi quiha Timoteo, ma shina-huëjénayamano iquish na. Tënëti ó no pasoxëti xo iquia, naa noqui chahahuacanaibo. ⁴Jabi mato bëta ax tsi “Tënëxëhi quiha chahahuacanaibo ra” i mato qui ë niquë, ma tënëmahacanox pari no. Jabi toca tsi ja ini ca cahëqui mato. ⁵Jatsi mato shina-shinahi tsi “¿Tënëcahi ni sa?” i no ni quiha. Jaha tsi Timoteo mato qui ë raaniquë, ocapihai ca nicaxëna. ¿Tonia Satanás mato jochamayamani ma ni? ¿Tonia mahitsa ë yonocoyamani ma ni? Tihi tsi ë quëscahuani quiha.

⁶Jama, jahari mato ó ax Timoteo johitaquë. Joxo chani jia ca ë qui ja bëhitaquë mato yoati na. Ma chahahuahaina, mabë xatë bo ma noihaina, éa yoati jia tsi ma shinahaina, éa ma jiscatsaina, naa mato ë jiscatsai jascaria, tihi cabø yoati éa ja yoahitaquë ra. ⁷Jatsi jia tsi ma chahahuahai ca yoati nicahax ë rani-ranihitaquë nëa xo tsi tënë-tënëhi na. ⁸Ibo Jesu ó pi coshi ma niino tsi shina-huëjénayamaxëquia. ⁹Jaboqui anomaria tsi xo toa ë rani-ranihaina mato iqui na. Ja iqui tsi jaboqui Dios qui “Gracias” iti mëtsa xo éa ra, ja qui bëhoxhi na. ¹⁰Baquicha, barihani, tihi tsi mato bax bëhoxquia mato qui Diós éa raano. Mato jiscasquia rë. Tonia naris-hi quiha Dios ma cahëhaina iquia. Ja tsi xo toa mato qui cacasquia, Dios jahuë bo mato jabimahi na.

Jaha Pablo quëënina

¹¹Noba Jahëpa Dios, noba Ibo Jesucristo, tihí cabá mato qui éa raano ra. ¹²Jasca, Diós ma noihai ca anihuano, oquë tsi mabé xaté bo ma noino iquish na. Jatiroha ca nohiria ma noino iquia, naa mato é noihai jascaria. ¹³Diós mato shina chamahuano, jiaxéni ca quësotimaxéni ca ma ino iquish na. Tocapihi tsi noba Jahëpa Dios bësojó tsi jia ixéqui mato, jahuë ángel bo ya tsi noba Ibo Jesucristo joxéquë no.

Jocha pasomaha ca chani

4 ¹Jarohari tsi noba jabi tsayahax tsi bësoyoiti ma jabiniquë iquia, Dios ranihuaxéna, ébë xaté bá. Jabi toca tsi bësoqui mato tonia. Jénima quiha. Jama, jaboqui mato yobatéquëqui noa. Oquë-oquëria ca jabi ma jayaxéti xo iquia Ibo Jesu jané no. ²Ibo Jesu chamá tsi mato qui é chanini quiha. Mato qui é ani ca yoba cahëqui mato iquia.

³Jabi mato bax jaha Dios quëëhai ca tsi xo naa: Ma aquëquëxéti xo. Anoma ca chotahai quimamaxéti xo. ⁴Ahui biti ma cahëxéti xo. Bixo tsi jiaxéni ca quiniá tsi ma otoxéti xo. ⁵Jochahuaxéniria ca Dios cahëyamacanai ca carayanabo jascariayamacana. Yoyocani quiha pë ahui bihax na. ⁶Jasca, parahax mato xaté bo pasomaha ma jochayamano, ahui bichi na. “Néca ca jocha copixéhi quiha Dios” iquia, naa mato é yobani jascaria. ⁷Jabi Diós noqui quénayamani quiha jocha ó tsi bësoti. Jama, noqui ja quénani quiha mëstëxéni iti. ⁸Dios yoba tsi xo naa é yoahaina iquia. Nicacasyama-piquí tsi Dios yoba niahí quiha pë toa nicacasyamahai cato, joni yoba ja nori ca quëscahuaquí na.

Noiti chani

⁹Jasca, ¿jénahuariaxo raca mabé xaté bo ma noihai ca yoati tsi mato qui é quénena, noinati Diós mato tiisimani iqui na? ¹⁰Jatiroha ca Macedonia maí ca xaté bo noiqui mato. Jama, “Oquë tsi jato noitsacana” iquia, ébë xaté bá. ¹¹Jasca, pasiroha racati ó quëëtsicana. Huëtsa bo yosiyamacana. Mato mëquéné tsi yonocotsicana, naa mato é yoani jascaria. Tihi tsi iquia yobahi na. ¹²Tocapimano tsi mato jabi jia ca tahëxo tsi jia tsi ocahuaxéhi quiha chahahuayamacanaibo. Jasca pi yonocohi tsi biniayamaxéqui mato ra.

Ibo Jesu jotëquëhaina

¹³Jabi jaboqui tsí rësonish cabó yóati tsí mato cahëmacasquia, chahahuayamacanaibo jascaria ma iyamano iquish na. Jato yoi bo pi rësono tsí cohuëriacani quiha, bësotëquëhai ca ó ja pasoyamacanai quëshpi na. ¹⁴Rësoniquë Jesu iqui noa. Rësohax ja bësotëquëniquë iqui noa. Jasca, tocacaxëcani quiha Jesu ó ca rësonish cabó ri. Jato bëxéhi quiha Dios jahuë Jesu ya.

¹⁵Nicacana. Ibobá noqui yoani ca tsí xo naa mato qui é yoahaina. Noba Ibo bacano tsí maihuahacanish cabó rëqué térionyamaxëqui noa, naa noqui jari bëso cabó. ¹⁶Jariapari tsí yonahai ca joí tsí quënaxéhi quiha Dios. Jatsi quënaxéhi quiha ángel-ángelria. Xoozacaxéhi quiha Dios trompeta. Jatsi nai ax botëxéhi quiha Ibo yoi. Jatsi ja qui térioxéhi quiha Cristo ó rësonish ca chahahuacanaibo pari. ¹⁷Jaquirëqué térioxéhi quiha noqui bësó cabó jato qui riixëna. Jatsi nai xo tsí noba Ibo bëchaxëqui noa ra. Jaquirëqué noba Ibo ya i-ipaoxëqui noa ra. ¹⁸Mabë xatë bo ranihuatsacana naa chaní no.

5 ¹Jabi Ibo bacahai ca xaba cahëxéni xo mato, nobë xatë bá. Toa xaba yóiti tsí é quënëyamaxëti xo iquia. ²Jabi baquicha yomaxéni ca jascaria joxéhi quiha noba Ibobá xabaca. ³Toatiyá tsí “Jénima xo noa. Yama tsí xo nianahaina” ixéhi quiha chahahuayamacanaibo. Jama, jotapixéhi quiha jato quëyohai ca bari, naa yoxá comahai ca pahé jotaiphai jascaria. ⁴Jabi tsëmo ó ma xo mato, ébë xatë bá. Mato ratiayamaxëhi quiha toa xabaca, naa yomaxéni cató ratiahai jascaria. ⁵Huëana, barihani, tihi caba baquë bo xo mato ra, baquicha, tsëmo, tihi caba baquë bo ma nomari. ⁶Jatsi quiniacaxëcahuë. Ja johai ca ó pasoyamahi quiha jochacanaibo; oxacanaibo jascaria jaca nori. Jama, jaha bësocahuë. Shomahuahacacahuë Ibo joihuaxëna. ⁷Toca ma xo jochacanaibo iquia. Ja johai ca qui shomahuahacacahama ca xo rë. Baquichá oxacanaibo jascaria ca xo. Cahëtimaxëni ca xo iquia, pahëcanaibo jascaria jaca nori. ⁸Jama, shomahuahaca ca no ixëti xo, barihani baquë bo no nori iqui na. Soldado no jascariano. Shipati quiniamatí, manë shabi, tihi cabó sahuëcani quiha shomahuahacaxëna. Jascaria, Dios no chahahuariano. No noinabëquino. Jesucristo ó no pasono. Tocapihi tsí shomahuahacaxëqui noa noqui ri.

⁹Diós noqui biyamaniquë, ja caxahai cató tsi noqui copixëna. Jama, noqui ja biniquë, noba Ibo Jesucristó tsi noqui xabahamaxëna. ¹⁰No bax ja naniquë ra ja bëta no bëso-bësopaono iquish na. Jatsi shina-huéjénayamacana. Rësonish cabو, bëso cabو, naa noqui tëquë téroxéhi quiha joxo na. ¹¹Jaha tsi chamahuabëquinacana. Jasca, mëbinabëquitsacana, ma acai jascaria.

Jaroha ca yoba

¹²Mato iglesiá ca yonococanaibo jia tsi nicacana, iquia, ébë xatë bá. Iboba quinia ó tsi mato mëpicani quiha ra. Jasca, Iboba chamá tsi yobacani quiha mato quiniamaxëna. ¹³Jato noicana. Jato chahahuacana jato yonoco iqui na. Jasca, jatiroha cabو ya pasiroha racanabëquicana iquia.

¹⁴Jasca, nicamisxëni cabو raahacana, ébë xatë bá. Cohuëxeni cabо chamahuacana. Chama yama cabо mëbicana. Jatiroha cabо qui yosanayamacana. ¹⁵Nohiria bá pi mato yosino tsi jahari jato copiyamacana. Anoma quiha. Jama, mabë xatë bo, jatiroha ca nohiria bo, tihi cabо mëbicana.

¹⁶Jasca, rani-ranipaocana. ¹⁷Jatiroha ca barí tsi bëhoxcana. ¹⁸Jatiroha ca jahuë bo qui “Gracias” icana. Jesucristó tsi jaha Dios quëehai ca tsi xo toa mato bax na.

¹⁹Jasca, Espíritu Santo yonoco nocahuayamacana. ²⁰Dios Chani yoacanaibo ocahuayamacana. ²¹Jama, jatiroha ca chani tanacana, jabija ca ja nori ca cahéxëna. Chani jia cabо roha nicacana.

²²Jatiroha ca yoi ca quimacana.

²³Jabi Dios, naa noba shina pasimati Ibobá mato jiahua-jiahuariano. Mato jabi, mato shinana, mato yora, tihi cabо tsi Diós otono, quësotima ca ma ino iquish na, Jesu joquë no. ²⁴Jabi mato ó bësohi quiha Dios, naa mato quënanish cato. Quiayamahi quiha.

Pablo joihuacana

²⁵No bax bëhoxcana, ébë xatë bá.

²⁶Jasca, toá ca chahahuacanaibo jatiroha cabо joihuacana no bax na.

²⁷Jatiroha ca chahahuacanaibo naa é quënëha ca carta nicamacana iquia, Iboba chamá no.

²⁸Noba Ibo Jesucristó mato shomahuano. Amén.

Segunda Carta Del Apostol San Pablo a Los

Tesalonicense

1 ¹Tesalónica yacatá ca chahahuacanaibo joihuaqui noa, naa Pablo, Silvano, Timoteo. Noba Jahëpa Dios, noba Ibo Jesucristo, tihi cabá-na xo mato ra. ²Noba Jahëpa Dios, noba Ibo Jesucristo, tihi cabá mato shomahuano. Mato shina ja pasimacano.

Tënëhai ó no pasoxëti xo

³Jiaria tsi anihu quiha ma chahahuahaina iquia. Jasca, anihu quiha ma noinabëquihaina. Ja tsi xo toa mato bax Dios qui “Gracias” iroha-iroha è ti xo, èbë xatë bá. ⁴Jaha tsi mato jabi jia ca yoati tsi yoabonaqui noa Dios chahahuacanaiba iglesia bo xo na. Mato pasomaha nohiria bo iquiina, mato ja tënëmacanaina, jato qui ma yosanayamahaina, tihi ca tsi jato è yoani quiha ranixo na. ⁵Jasca, ma tënëhai cató tsi noqui bëro xo Diós jia ca acaina. Jia tsi nohiria bo copixëhi quiha Dios ra. Jabi ma tënëhai cató tsi mato rohahuahi quiha Dios iquia ja otohai ca qui mato jicomaxëna.

⁶Jasca, mëstë xo Dios. Mato yosicanaibo copixëhi quiha iquia. ⁷Jasca, jia tsi mato tënëmahacahax cabo racamaxëhi quiha Dios, noba Ibo Jesucristo nai ax jisiquiquë no. Toa barí tsi jahuë ángel chamaxëni cabo ya joxëhi quiha, chihi ririhai cato ó no. ⁸Jatsi Dios cahëyamacanaibo, noba Ibo Jesu Chani jia ca nicamisxëni cabo, tihi cabo tsi copixëhi quiha Dios. ⁹Anomariaxëhi quiha ja copihaina ra. Tënëtiyá tsi ihipaocaxëcani quiha rë. Jato copi quiha. Noba Iboba iti quima raahacacaxëcani quiha. Jahuë oquë-oquëria

ca chama jisyamacaxëcani quiha ra.¹⁰ Tocaxëhi quiha Dios ra Ibo joquë no. Toa barí tsi Ibo ocahuaxëhi quiha jahuë-na bo tēquë, “Jiaria tsi xo Ibo ra” iquiina. Jasca, toa barí tsi jato xérëquë ixëqui mato ri, mato ë yoani ca chani qui ma chitimini iqui na.

¹¹ Ja tsi xo toa mato bax Dios qui bëhoxqui noa, jiaxëni cabio Diós mato manëmano. Jabi Diós mato quënani quiha jia ca ati. Jahuë chamá tsi mato ja mëbino iquia, ma acatsai ca jia ca jahuë bo tēquë ma ano iquish na. Jasca, ja qui ma chitimihai cató tsi mato ja mëbino, ma acai ca yonoco ma jatihuano. ¹² Toca tsi mato bax bëhoxqui noa, mato ó tsi noba Ibo Jesucristo janë oquëhuahacano iquish na. Jasca, Ibo ó tsi ma oquëhuahacano mato ri. Noba Dios, noba Ibo Jesucristo, tihi cabá mato shomahuano.

Jochamisxëni cato

2 ¹ Joxëhi quiha noba Ibo Jesucristo, nobë xatë bá. Joxo tsi ja qui noqui catiaxëhi quiha. Tihi ca yoati tsi chaniparicasquia. ² Jishopë. Tobi toa paracanaibo, naa “Tséqueniquë Iboba xabaca” iquii ca nohiria bo. “Toca tsi ii quiha Pablo chani, jahuë carta bo” ¿i cahi ni sa? Nëca ca chani nicahax shina-risiquiyamatsicana iquia. Raquëyamatsicana. ³ Nëca tsi tsahuëcaracá mato parayamano. Jabi jariapari joxëhi quiha xaba huëtsa bo ra, noba Ibo jonox pari no. Jariapari joxëhi quiha Dios pasomaha iquinatiyá. Jaquirëquë jisiquixëhi quiha jochamisxëni ca joni, naa tënëtiya qui raahacati cato. ⁴ Jisiquixo tsi jatiroha ca Diós quënahacanish cabio, arati jahuë bo, tihi cabio tsi pasomahaxëhi quiha pë naa jochamisxëni cato. Jatsi Dios arati xobó tsi tsahoxëhi quiha pë. Tsahohax toá tsi “Dios xo ëa ra” ixëhi quiha pë.

⁵ ¿Mato ë yoani ca ma shina-bënoni pa? Ocapixëhai ca yoati mato ë yoaniquë mato bëta xo na. ⁶ Jaboqui tsi naa jochamisxëni ca quëtiahia quiha jahuëcara ca chama, ja jisiquiyamano iquish na. Jari jahuë xaba ma xo ra. Jabi naa quëtiahiai ca chama cahëqui mato iquia. ⁷ Jama, jaboqui jonë tsi yonocohi quiha pë. Jisiquiyamahi quiha. Ja jisiquinox pari no tsi tsécahacaxëhi quiha jahuë yonoco quëtiahiai cato. ⁸ Jatsi jisiquixëhi quiha toa yoixëni cato rë. Jatsi chamá tsi joxëhi quiha noba Ibo Jesu yoi ri. Joxo tsi bëro tsi toa yoixëni ca tëpasxëhi quiha ra. Quëyohacaxëhi quiha jahuë yonoco yoi tēquë.

⁹Nicacahuë. Naa yoixëni ca jono tsi mëbixëhi quiha Satanás. Satanás chama jayaxëhi quiha pë. Joxo tsi jisti bo axëhi quiha nohiria bo paraxëna. Toca tsi nohiria bo paraxëhi quiha rë, Cristo ja chahahuayamacano iquish na. ¹⁰Jasca, jatiroha ca quinia yoi bo axëhi quiha pë, tënëtiya qui bocanaibo paraxëna. Toatiyá tsi jabija ca chani ó quëeyamacaxécani quiha nohiria bo rë, xabahamahacaxëna. ¹¹Ja quëshpi tsi janyama ca chani jato qui raaxëhi quiha Dios, quiaxëni cabo ja chahahuacano. ¹²Jaha tsi jabija ca chahahuayamacanaibo, jocha ó quëecanaibo, tihi cabo tsi tënëtiya qui raaxëhi quiha Dios ra.

Diós mato quënaniquë xabahamahacati

¹³Mato bax Dios qui “Gracias” no i-ipaoxëti xo, ëbë xatë bá. Anomaria tsi xo toa Ibobá mato noihaina iquia. Jariapari tsi mato ja quënani quiha xabahamahacati. Espíritu Santó tsi mato ja bahuëni quiha, jabija ca Chani qui ma chitiminiquë no. ¹⁴Jabi no yoani ca chaní tsi Diós mato quënaniquë xabahamahacati, noba Ibo Jesucristo chama jia ca ma xatënan iquish na. Tihi ca quëshpi tsi ja qui “Gracias” iqui noa.

¹⁵Japi chamacana, ëbë xatë bá. Mato no tiisimani ca yoba achariacana ra, naa mato qui no chaninina, carta ó tsi no quënënina, tihi cabo. ¹⁶⁻¹⁷Noba Ibo Jesucristo, noba Jahëpa Dios, naa noqui noinish cato, tihi cabá mato chamahuano. Mato ja mëbican, jabi jia ca ma jayano. Jabi noba Jahëpa Diós noqui shina-ranihuapaono. Jia ca no bax ja ani quëshpi tsi jaha pasoqui noa ra.

No bax bëhoxcana

3 ¹Jarohari tsi no bax bëhoxcana, ëbë xatë bá, mëri tsi noba Iboba Chani rëtsamino. Jia tsi Dios Chani nohiria bá bino, ma bini jascaria. ²Jasca, no bax bëhoxcana iquia, caxacanaibo, yoixëni ca joni bo, tihi cabo quima Diós noqui xabahamano, noqui ja yosiyamacano iquish na. Jabi Dios Chani chahahuayamahi quiha jatiroha cabo rë. ³Jama, noqui mëbicasqui Dios ra. Mato chamahuaxëhi quiha. Satanás pi mato yosino tsi mato ó bësohi quiha ra. ⁴Jasca, Ibo qui chitimiquí tsi mato no tiisimani ca jahuë bo axëqui mato iquia. Jiaxëhi quiha ma axëhaina iquia. ⁵Noba Ibobá mato mëbino, Dios noihaina, Cristo tënëhaina, tihi cabo ma cahéyoíno iquish na.

Yonocoti xo jatiroha cabo

⁶Noba Ibo Jesucristo chamá tsi mato yobaquia, ëbë xatë bá. Chiquixëni ca chahahuacanaibo, noba yoba nicamisxëni cabo, tihí cabó quimacana iquia. ⁷Noba jabi ma banahuaxëti nori ca cahéqui mato. No chiquishyamani quiha mato bëta ax na. ⁸Noqui ma orihuaquë tsi mato no copiniquë ra. Baquichá, barihaní no yonocopaoni quiha noba oriquiti copixëna. Tihi ca tsi no aniquë ra mato yosanamaxäna. ⁹Jasca, no tocani quiha banahuati jabi jia ca mato qui axëna. ¿Jabi mato oriquiti biti mëtsa no

Parata queshpi Pablo yonoconina

iyamayamani? Jama, copixoma tsi no biyamaniquë ra noba jabi jia ca mato jisetMaxëna. Noba jabi ma banahuaxëti xo iquia.

¹⁰Jasca, “Piyamaxëti xo toa yonococas-yamacabo” i ë niquë mato bëta ax na.

¹¹Jishopë. “Chiquixëniria ca xo. Yonocoyamacani quiha. Ranimisxëniria ca xo” i noquii quiha nohiria bo rë mato yoati na.

¹²Jabi noba Ibo Jesucristo chamá tsi næca ca nohiria bo yobaquia. “Jia tsi ja yonocoxëti ca xo, jato oriquiti copixëna” iquia ra.

¹³Jari jia tsi yonococana, ëbë xatë bá. Jia ca ati qui yosanayamacana iquia. ¹⁴Tsohuëcaracá pi noba yoba niano tsi jaha bësocahuë. Ja bëta rabënayamacana jahuë jabi qui ja bërabino iquish na. ¹⁵Jama, mabë xatë ja nori ca shina-bënoyamacana yobaxo na.

Jaroha ca chani

¹⁶Jatiroha ca xabacá tsi Cristó, naa noqui ranihuati Ibobá mato shina-ranihuano. Mato bëtajano. ¹⁷Jabi noho mëquënë tsi naa carta jatihuaquia mato joihuaquí na. E quënëhai cató tsi naa carta ibo Pablo nori ca cahëxëqui mato. ¹⁸Noba Ibo Jesucristó mato shomahuayoino. Amén.

Primera Carta Del Apostol San Pablo a Timoteo

Timoteo qui Pabló quënénina

1 ¹Pablo ca ëa xo naa chani quënëhaina. Jesucristo yonati ca ëa xo naa. Jabi Dios, naa noqui Xabahamati Ibo, jatsi Jesucristo, naa jaha no pasohai cato, tihí cabá ëa raaniquë Chani Jia ca ë yoano. ²Mi qui naa chani quënëquia, Timoteó. Noho baqué jascaria xo mia iquia, Ibo tahëhax na. Noba Jahëpa Dios, noba Ibo Jesucristo, tihí cabá mia shomahuano. Mia ja noicano. Mia ja ranihuariacano iquia.

Timoteo Pabló yobanina Chani yoi ca yoati na

³Efesó tsi jari mi chitëno ra. Jabi “Mi tocaxëti xo” i mi qui ë ni quiha Macedonia mai qui canox pari. Toá xo mahitsa ca chani yoacanaibo rë. Anoma tsi xo toa ja yoacanaina iquia. Ja iqui tsi jato mi pasimano. ⁴Jasca, tobi xo toa jato naborëquëba chani bo, jato janë bo, tihí cabø ja chanicanaina. Ja iqui tsi joi méracascani quiha iglesiá ca nohiria bo ja tahëxo na rë. Anoma quiha. Dios quinia ó tsi noqui mëbiyamahi quiha toca ca chani iquia, oquë tsi Ibo qui noqui chitimimati.

⁵Toca tsi toá ca xatë bo mi yobano, jato huëtsa ja noiyoicano iquish na. Noiyoipiquí tsi bahuëhaca ca shinana, shina jia cato, tihí cabø ja jayaxëti ca xo. Jasca, jia tsi Ibo qui ja chitimiti ca xo,

noicatsi na. ⁶Jama, tobi xo toa naa quinia jia ca quima casocanaibo rë. Casohax bënocani quiha, jato mahitsa ca chani naxërëquë no. ⁷“Dios yoba yoati ibo bo xo noa” icani quiha; jato chani yoi cahëtimaxëni jaca nori. ¿Jénahuariaxo Dios yoba ja tiisimacana, cahëtimaxëni ca ja icaquë no?

⁸Japi quinia jia cató pi Dios yoba bo yoahacano tsi noqui mëbixëhi quiha Dios yoba iquia. Toa cahëqui noa. ⁹Jama, noqui mëstëxëni ca nohiria bo qui toa yoba bo acacayamani quiha, nicamisxëniria ca nohiria bo qui ja acacani nori. Jabi tobi xo toa yoyocanaibo, gobierno pasomaha nianacanaibo, Dios pasomaha cabو, jochahuaxëni cabو, mëstëhuahama cabو, Dios yoba pasomaha cabو. Tihi cabو qui Dios yoba bo acacani quiha. Jasca, jato jahëpa, jahëhua, tihi cabو acanaibo, ati ibo bo, tihi cabو qui ja acacani quiha. ¹⁰Jasca, anoma ca chotacanaibo, nohiria yomacanaibo, quiacanaibo, juez bësojó tsi quiacanaibo, tihi cabو qui ja acacani quiha. Jasca, è tiisimahai ca jia ca chani pasomaha cabو qui Dios yoba acacani quiha. ¹¹Jabi è tiisimahai ca tsi xo toa è qui acacani ca Chani. E qui toa Chani noba chamaxëniria ca oquëria ca Diós aniquë ra.

Dios qui “Gracias” i Pablo nina

¹²Noba Ibo Jesucristo qui “Gracias” iquia, jahuë yonoco ati chama è qui ja ani iqui na. Ea shinaxo tsi èa ja biniquë pa jahuë yonoco ati. Ja iqui tsi ja qui “Gracias” iquia. ¹³Chahahuanox pari tsi Ibo è ocahuapaoniquë rë. Jasca, chahahuacanaibo è tënëmapaoniquë jato qui caxaxëniria è ini iqui na. Jatsi Diós èa shomahuaniquë, cahëhaxma tsi è tocani iqui na. Toatiyá tsi jari Cristo qui è chitimiyamani quiha. ¹⁴Jama, anomaria ini quiha Ibobá èa noihaina ra. Jatsi Jesucristo iqui tsi ja qui è chitiminiquë èa ri. Jaboqui noi-noiriaquia èa ri.

¹⁵Jabijaria tsi xo naa mato qui è yoahaina iquia. Chahahuahacaxëti xo naa chani ra: Mai qui Jesucristo joniquë jochacanaibo xabahamaxëna. Jabi jato oquëria ca jochanish ca èa xo naa ra. ¹⁶Ja iqui tsi anomaria ini quiha Diós èa noihaina. Jasca, noiquí tsi jahuë Jesucristo è qui yosanayamahai ca ja jismacasni quiha nohiria bo qui. Toa quiniá tsi Ibobá noiyoihai ca cahëxëhi quiha è cho chahahuacanaibo, naa bëso-bësopaocaxëcanibaو ra. ¹⁷Jatsi jia tsi Dios yoi no ocahuapaoxëti xo. I-ipaohai ca

rësotimaxëniria ca Chama-chamaria tsi xo naa ra. Jisnoma quiha. Jaroha ca Dios yoi tsi xo naa. “Oquëria ca tsi xo naa” i-ipaoqui noa. Iquë. Amén.

18 Mia yobacasquia, ëbë baqué, Timoteó. Siri tsi yosibá mi bax bëhoxni ca chani mi shina-bënoyamano. Jato yoba pi nicahi tsi jia tsi Ibo bax nianapixëqui mia tia. **19** Nianahax Cristo, naa mi chahahuahai ca quima mi casoyamano. Jasca, shina jia ca mi jayaxëti xo. Jabi tobi xo toa jato shinaná yoahai ca jia ca qui nicacasyamacanaibo. Ja iqui tsi yosihuahacaxëhi quiha ja chitimicanaina rë. Jato shina pasomaha ca acani quiha pë. **20** Jabi tocani quiha Himeneo, Alejandro ri. Ja iqui tsi Satanás qui jato è mëaniquë ja copihacacano iquish na.

Arati jabi bo

2 **1** Noho jariapari ca yoba tsi xo naa: Nohiria bo tëquë bax no bëhoxti xo iquia. Bëhoxquí tsi Dios no nicaxëti xo jato ja mëbino. Jasca, “Gracias” i Dios qui ti no shina-bënoyamano iquia. **2** Jasca, gobierno chama-chamaria bo, jato nama ca chama bo, tihi cabox bax no bëhox-xëti xo, jia tsi no racabëquinano. Quinia jia cató pi ja yonacano tsi oquëxëhi quiha toa Dios qui no arahaina, no yonocobëquinahaina, tihi cabox iquia. **3** Tihi tsi xo jia. Dios, noqui Xabahamatí Ibo ranihuahai ca quinia tsi xo naa. **4** Nohiria bo tëquë xabahamacatsi quiha Dios. Jabija ca quinia jato cahëmacatsi quiha. **5** Jabi huësti roha tsi xo Dios ra. Jasca, huësti roha tsi xo toa Dios qui nohiria mëpiti ibo. Toa joni tsi xo Jesucristo ra. **6** Jamë ja aniquë nohiria bo tëquë copixëna. Dios qui xaba jia cató tsi ja raahacani quiha no jisno iquish na. **7** Ja tsi xo toa carayanabo qui è raahacaniquë toa Chani tiisimati. Parayamaquia ra. Jato qui è raahacani quiha jabija ca quinia yoati.

8 Nicacana. Jatiroha cabox ó ca joni bo bëhoxno iquia. Bëhoxquí tsi jocha yama ca mëquë bo ja tëroceno. Caxacanaina, joi mëracanaina, tihi cabox quima ja aquëquëxëti xo, jia tsi bëhoxcatsi na. **9** Jasca yoxa bo ri. Jabi jia ca ja jayacano jato ri. Jayahi tsi quinia jia cató tsi ja jianacaxëti xo. Jasca, quinia jia cató tsi jato boo ja bohuëxëcano. Jasca, copixëniria ca oro ca jianati bo, moyo bo, raiti bo, tihi cabox tsi ja jianariayamano. Ja quiniacaxëcati xo iquia. **10** Oquë tsi xo nohiria bo ja mëbi-mëbicanaina. Ja tsi xo toa Dios qui aracanai ca yoxa bá axëti

cato iquia. ¹¹Jasca, ishima tsi ja nicacano, ja tiisimahacacaquë no. ¹²Jasca, joni bo yoxa bá tiisimayamaxëti xo ra. E qui yoi tsi xo toa joni bo ja yonacanaina. Ja pasixëti ca xo. ¹³Jabi jariapari tsi Adán acacani quiha. Jaquirëquë Eva ja ani quiha. ¹⁴Parahacayamani quiha Adán, yoxa roha ja nori. Parahacahax ja jochani quiha. ¹⁵Jama, baqué comahi tsi xabahaxéhi quiha yoxa bo ri, quinia jia cató pi ja chitimicano. Jatsi ja noixëti ca xo. Mëstë ca jabi ja jayaxëti ca xo. Quinia jia tsi ja bësoxëti ca xo. Tihi tsi ayoxëti xo yoxa bo ra.

Jénixëti ni iglesiá ca chahahuacanaibo ó bësocanaibo

3 ¹“Jia tsi xo iglesiá ca rëquëniniti ibo iquiina” icani quiha nohiria. Jabija tsi xo toa ja yoacanaina ra. Rëquëniniti ibo pi joni manëcasno tsi yonoco jia ca tsi xo toa jaha ja quëéhaina ra. ²Ja tsi xo toa quësohacatimaxëni ca ixëti xo iglesiá ca rëquëniniti ibo. Huësti ca ahui roha ja jayaxëti xo. Jéné-naxëni, yoyoxëni, tihi tsi ja itima xo. Ja qui nohiria bá nicaxëti xo. Jasca, jahuë xobo qui nohiria bo ja jicomati xo. Jatsi tiisimati ja cahëxëti xo. ³Pahëxëni, iquinaxëni, tihi tsi ja itima quiha. Jama, ishima, shinajiaxëni, tihi tsi ja iti xo. Jasca, parata noixëni ca ja itima quiha. Tihi ca jabi jiaxëni cabo jayaxëti xo toa rëquëniniti ibo bo. ⁴Jasca, jahuë xobó cabo otopihai ca ja iti xo. Jia tsi jahuë xocobo ja jabimaxëti xo nicati. ⁵Jia pi jahuë xocobo ototi cahëyamaquí tsi ¿jénahuariaxo raca iglesiá cabo ja otona? ⁶Jasca, chahahuabëna ca mi biyamano rëquëniniti ibo iti. Anoma quiha. Tocapimino tsi jamë shinamisxëni ca ja manëmitsa ra. Tonia ja qui quësoxëhi quiha xatë bo, Satanás qui Dios quësoni jascaria. ⁷Jasca, jia tsi chahahuayamacanaibo qui chanixëti xo rëquëniniti ibo. Jato qui jia ja iti quiha. Quiniacaxécahuë. Ja qui pi ja quësocano tsi yoshini trampa qui ja paquëmitsa ra. Jabi toca ca tsi ixëti xo toa rëquëniniti ibo manëcatsai cato ra.

Iglesiá ca mëbicanaibo

⁸Jascaria tsi jabi jia ca jayaxëti xo iglesiá ca mëbicanaibo ri. Paramisxëni, jéné-naxëni, paratá-naxëni, tihi ca tsi ja itima ca xo ra. ⁹Jama, jia tsi Cristo quinia ja banahuati ca xo, naa jato bëroma ca Cristo. Ja tsi xo toa ja qui ja chitimicanaina. ¹⁰Jato binox pari tsi jato tanamahuë. ¿Jabi jia ca jayacahi ni? Tsayaparihuë. Yama

jato pasomaha ca jahuë bo pi no tsi jato qui iglesiá ca yonoco ahuë.
11 Jasca, jabi jia ca jayaxëti xo toa jato ahui bo ri. Ranimisxëni,
jénë-naxëni, tihi tsi ja itima ca xo, shinajiaxëni ca jaca nori.
12 Jasca, huësti ca ahui roha ca ja jayati ca xo. Jato xocobo, jato
xobó cabو, tihi cabو ototi ja cahëxëti ca xo. **13** Jia pi iglesiá ca
yonoco ja acano tsi jato oquëhuacaxëcani quiha chahahuacanaibo.
Jatsi raquëhaxma tsi Jesucristo qui ja chitimicani ca yoati tsi
chanipicaxëcaqui.

No chitimihaina

14 Mi qui cacasquia. ¿Oxë huëtsa ma ni? Jama, jaboqui naa carta
mi qui raaquia ë bamamitsa iqui na. **15** Bamapihëno tsi Dios iglesiá
ca arati quinia mia jismaxëhi quiha naa ë quënëhaina. Bësó xo
chahahuacanaiba Dios iquia. Jasca, jato ó tsi xo Dios jabija ca
Chani. Toa jabija ca Chani ó bësocani quiha. **16** Jabi anomaria tsi xo
toa noba arati quinia ra. Yoanoma quiha.

Nohiria yora ó tsi Dios coniquë.

Mëstë ja iquí ca Espíritu Santó jismaniquë.

Angel bá tsaya-tsayaniquë.

Carayanabo qui jahuë Chani yoahacaniquë.

Ja qui ja chitimicaniquë jato ri.

Jaquirëquë mana nai qui ja térohacaniquë.

Cristo quima casocanaibo

4 **1** Xaba rësó tsi Cristo quima casocaxëcani quiha huësti huësti
cabo, parahai ca tiisimacanaibo nicacatsi na. Jato qui jiaxëhi
quiha toa yoshiní tiisimahaina. Tihi ca tsi noqui yoahi quiha Espíritu
Santo. **2** Jatsi quiniacaxëcahuë. Quiacaxëcani quiha toa tiisimacanaibo.
Parati cahëxëni ca xo. Parajahuacano tsi jato qui quësoyamahi quiha
jato shinana rë, bësoyama jaca nori iqui na. **3** Tiisimahi tsi “Anoma
tsi xo ahui bënë bichiina” icani quiha pë, jénima ja nori. “Pinoma xo
toa; pinoma xo naa” icani quiha pë, piti yoati na. Jishopë. Tihi cabو
Diós nëhohuani quiha piti. Jasca, toa piti quëshpi tsi “Gracias” iqui
noa Dios qui, naa noqui chahahuacanaibo. Noqui tsi xo toa jabija ca
cahëcanaibo. **4** Nicacana. Jia tsi xo toa jatiroha ca Diós nëhohuanina.
“Gracias” ipihi tsi “Pinoma xo toa” i no yamaxëti xo, bëhxhi na.
5 Dios Chani, no bëhxhaina, tihi cabو tsi xo toa piti shomahuahaina
piti.

Jesucristo pastor jiaxëni cato

⁶Tihi ca yoba bo pi mi xatë bo qui ahi tsi Jesucristo yonati jiaxëni ca ixëqui mia. Tocapimino tsi chahahuahacati ca Chani, Dios yoba jia cabo, tihi cabو cahëhai ca mi nori ca jismahacaxëhi quiha ra. ⁷Jasca, mahitsa ca chani, yoyoxëni ca chani, tihi cabو quima basihuë. Jatsi quiniahüë. Oquë tsi xo toa mi shina coshihuahaina Dios quinia ó tsi bësohai cató no. ⁸Tsayahuë. Jénima tsi toa no mohi-mohihaina noba yora coshihuati. Jama, oquë tsi xo toa noba shina coshihuahaina Dios quinia ó no. Tocapimino tsi oquëxëhi quiha mi bësohaina jaboqui, rëquë ca xaba ri. ⁹Nicahuë. Jabija tsi xo naa ë yoahana. Ja chahahuahacaxëti xo. ¹⁰Bësohai ca Dios qui chitimiqui noa. Maí ca nohiria bo, noqui chahahuacanaibo, tihi cabو Xabahamatí Iboiboria ca tsi xo naa ra. Ja tsi xo yonocoria-yonocoriaquia Dios bax na.

¹¹Tiisimaquí tsi tihi ca jahuë bo chahahuacanaibo mi amano. ¹²Jasca, mia nohiria bá ocahuayamano, shinapayo mi nori iqui na. Quinia jia cato ó tsi mi bësono chahahuacanaibo bax na. Mi chani, mi jabi, mi noihaina, mi chitimihaina, mi yoyoyamahaina, tihi cabو tsayacaxëcani quiha. ¹³Ea manapama tsi mi bamayamano. Quënëhacanish cabو nohiria bo mi nicamano. Dios Chani mi yoano. Mi tiisimano. ¹⁴Jabi Dios Chani yoatí tiisi jaya xo mia iquia. Toa tiisi mi shina-bënoyamano. Toa tiisi Diós mi qui ani quiha, Chani chitahëhuati ibobá mi nohó jato mëquë jananiquë no. Mi bamayamano ra.

¹⁵Jatsi ë quënëha ca yoba mi shinano. Mi tiisí tsi mi ariano, mi shinahacai ca nohiria bá jisno iquish na. ¹⁶Jahuëcara ca ahi tsi quinixëhuë. Tiisimahi tsi jaha bësohuë. Tocapiquí tsi mimë xabahamaxëqui mia. Jasca, xabahamahacaxëhi quiha mia nicacanaibo ri.

5 ¹Joni yosibo raahayamahuë. Anoma quiha. Jato qui chanipama tsi jia tsi jato mi yobano, naa mi ipa mi yobahai jascaria. ²Jasca joni baquë bo ri. Jato rëquëmë jascaria mi iti xo iquia. Jasca, yoxa ëhuati bo qui chanipama tsi jato noihiüë, mi ihua mi noihai jascaria. Jasca, yoxa jahi bo ri mi mëbino, naa mi yoxa ca mi mëbihai jascaria.

³Jasca, bënë imanish ca yoxa yoi bo mi shinano. ¿Tobi ni jato otohai cato? ⁴Tsayahuë. Shinahacahax ca xocobo, chahitaxocobo, tihi cabi pi ja jayacano tsi jato éhuati bo ja ototi ca xo iquia. Jato nabo mëbiti ja cahëti ca xo. Jato ó ca cuenta jahari ja copixëti ca xo, Dios qui jia ja nori iqui na. ⁵Jama, tobi xo bënë imanish ca yoxa noitiria cabi, naa jato ototi ibo yama cabi. Dios qui chitimiyocani quiha ra. Baquicha, barihani, tihi cató tsi bëhoxcani quiha. Dios qui jamë aquéquëcani quiha ja bax yonoco xëna. ⁶Jama, tobi xo toa Dios shinayamahai ca bënë imanish ca huëtsa bo. Jahuëmishni bo roha shina-shinacani quiha pë. Bësoyama ca jascaria ca xo naa bëso ca yoxa bo iquia. Jato mi mëbiyamano. ⁷Tihi ca yoba iglesiá ca nohiria bo qui mi ano, quësohacatimaxëni ja icano iquish na. ⁸Dios quima casocani quiha toa jato xobó cabi otocasyamacanaibo. Tsohuëcaracá pi jahuë nabo, jahuë jimibo, tihi cabi mëbiyamano tsi chahahuayamacanaiba jocha oquë tsi xo toa jahuë jocha iquia.

⁹Mato lista qui shinapayo ca bënë imanish ca maniayamahuë. Sesenta año bo pari ja jayaxëti xo. Jasca, huësti ca bënë ya roha ja ini nori quiha. ¹⁰Jasca, jia tsi nohiria bo chanixëti xo ja acai ca yoati na. ¿Jia tsi jahuë xocobo ja shinahamani? ¿Shishocanaibo otohi ni? ¿Dios nohiria bo shomahuahi ni? ¿Noitiria cabi, iquicanaibo, tihi cabi mëbihi ni? ¿Tihi ca yonoco jia ca acatsi ni? Tocapijano tsi iglesiá ca lista qui jahuë janë maniahuë iquia.

¹¹Jama, mato lista qui shinapayo ca bënë imanish ca yoxa maniayamahuë. Tihi cabi tsi xo toa bënë huëtsa bicascanaibo. Jato noma jabi quiha. Cristo qui aquéquëhax tsi ja casomitsa pë bënë bixëna. ¹²Tocapijacano tsi noqui béroria tsi xo toa Cristo ja banahuayoicasayamahaina. ¹³Jasca pi iglesiá cabá jato otono tsi ja chiquishcamitsa. Yonocoyamapihi tsi xobo bo topoco-topococani quiha pë mahitsa. Topocohi tsi ranimiscaxëcani quiha tia. Anoma tsi xo toa ja tocacanaina. ¹⁴Jaha tsi ë qui jia tsi xo toa bënë paxa ca ja bicanaina. Xocobo ja saihuaxëti ca xo. Jato xobó cabi ja otoxëti ca xo. Tocapijacano tsi yamatsixëhi quiha toa jato pasomaha ca chani iquia. ¹⁵Jishopë. Iglesia quima huësti huësti ca casoni quiha Yoshi banahuaxëna.

¹⁶Noho yoba tsi xo naa. Jato bënë imanish ca yoi bo chahahuacanaibá otoxëti xo iquia, jato jimibo ja icaquë no.

Copixëni tsi xo toa jato orihuati gasto bo. Ja tsi xo toa iglesiá cabá jato mëbiyamano. Jama, toa bënë imanish ca yoxa noitiria cabo, naa jamë yoi cabo, iglesiá cabá mëbixëti xo iquia.

¹⁷Jasca, doble ca sueldo copihacaxëti xo iglesiá ca rëquëninicanai ca yosibo. Dios Chani pi ja yoariacano tsi ja tiisimariapicano tsi jato qui chahahuacanaibo rani-raniriano iquia. ¹⁸Nëcahi quiha Dios Chani ra: “Trigo bëro huëyé timano tsi jarancatí amayamacahuë” ii quiha. Jasca, “Copihacaxëti xo yonocohai cato. Sueldo ja bino” ii quiha.

¹⁹Jasca, pastor qui nohiria quësono tsi quinixähuë. Mi nicanox pari no tsi ja qui quësoxëti xo dos tres cabo pari. ²⁰Pastor pi jocharohano tsi chahahuacanaibo bësojo xo tsi mi raahaxëti xo, tëxë bo raquëno iquish na. ²¹Nicaparihuë. Dios, Jesucristo, jahuë ángel yoi bo, tihi cabo bësojo xo tsi mia yobaquia. Iglesiá ca nohiria bo ó bësopama tsi jaharisi nohiria bo mi yobano ra. Yamaxëti xo toa mi qui oquë cato iquia. ²²Jasca, méri tsi nohiria ó tsi mi mëquë janayamahuë pastor amaxëna. Tocapiquí tsi jahuë jocha mi yopamitsa. Toca ca joni pi pastor mi ano tsi mi qui quësoxëhi quiha iglesia iquia. Nohiria huëtsa ba jocha xatënayamahuë. Jocha quima tëquë basina.

²³Jasca, mi poco ó quinixähuë. Huëstima tsi xo toa mi iquihaina. Tobi quiha mi poco pahë. Jatsi jënepaxa roha mi ayamano. Oriquiquí tsi oquë tsi xo vino pistia acaina iquia. Poco qui jia quiha.

²⁴Jasca, huësti huësti ca joni ba jocha tsi xo noqui bërono ra. Jatiroha ca nohiria bo tsi xo cahëhaina. “Ja copihacaxëti xo ra” iqui noa. Jama, jonë tsi xo toa nohiria huëtsa bo jochahaina. Jari basi tsi xo jato copi. ²⁵Jascaria pi jia ca huësti huësti cabá ano tsi noqui bëroria tsi xo toa jia ca ja acanaina. Jasca, bërohuahacaxëhi quiha toa jonë ca acacanish ca jia ca jahuë bo ri.

Chama ba Yonati bo

6 ¹Jato chama bo nicaxëti xo chahahuahai ca yonati bo tëquë, Dios janë, Dios yoba, tihi cabo qui nohiria bo quësoyamano iquish na. ²Jasca, chahahuahai ca chama pi jayahí tsi ja yosanayamaxëti xo, jahuë xatë ja nori iqui na. Tihi ca yoba bo mi yoaxëti xo iquia, mi tiisimaquë no.

Mahitsa ca tiisimacanaibo

³Quinixéhuë. Toá xo toa jaméri ca yoba yoacanaibo. Toá xo toa Ibo Jesucristo Chani nicamisxëniria cabo. Chahahuacanaiba yoba quinia ma xo toa ja yoacanaina pë. ⁴Jamë shinamisxëni ca cahëtimaxëniria ca xo iquia. Joi mëramissxëni ca xo pë. Jato iqui tsi tobi yosanhaina, iquinahaina, roamis-haina, mahitsa ca quësocanaina. ⁵Jënëyamahi quiha rë joi ja icanaina. Tsayahuë. Yoshihuahacani quiha jato shinana. Jabija ca cahëyoitimaxëni ca xo iquia. Ganancia quëshpi roha tsi Dios Chani yoacascani quiha pë.

⁶Jama, rico-ricoria ca xo chahahuacanaibo iquia. Jato ganancia tsi xo toa ja rani-ranicanaina. ⁷Tsayahuë. ¿Mëquëya tsi naa mai qui no joyamani cohax na? Jasca, ɿjahuë boxëhi ni noa ra rësoko na? Yama ra. ⁸Jatsi oriquiti, sahuëti, tihí cabó pi jayahí tsi no ranixëti xo. ⁹Jama, jocha qui paquëcani quiha ricocascaibo. Trampa jascaria tsi xo toa rico ca iquiina. Parata iqui tsi yoi ca jahuë bo quiri bësocani quiha pë. Jatsi yoshihuahacacani quiha, yoi ca ó ja quëehai cató no. ¹⁰Quinixéhuë. Jatiroha ca yoi ca qui noqui mëpihi quiha parata noihaina ra. Ja iqui tsi Dios quima huësti huësti ca casoni quiha parata noihi na. Jaboqui cohuëria xo jato shinana.

Raquëxoma tsi Dios Chani yoahaina

¹¹Dios joni-joniria xo mia, Timoteó. Ja quëshpi tsi jatiroha ca yoi ca basihuë. Jia ca ati ó mi quëeno. Jatsi mëstëxëni ca jabi jayahaina, Dios noihaina, Ibo qui chitimihaina, nohiria noihaina, ishima iquiina, tihí cabó tsi xo toa jiaria cabó. Mi tocaxëti xo iquia. ¹²Jasca, bamahaxma tsi Ibo bax nianata. Mia ja quënaní quiha bëboti, bëso-bësopaoxëti. Jabi toca tsi mi chitahëni quiha, chahahuacanaibo bësojo xo tsi mi chahahuani ca mi yoaniquë no. ¹³Dios bësojo xo tsi, naa jatiroha ca Bësomati Ibo bësojo xo tsi mia yobaquia. Jasca, Jesucristo bësojo xo tsi, naa Poncio Pilato qui jabija ca chaninish ca bësojo xo tsi mia yobaquia: ¹⁴Ibo Jesucristo manapama tsi jatiroha ca yoba bo nicana iquia. Quësohacatimaxëni mi ino Ibo jisiquixëqué no iquia. ¹⁵Xaba jia cató tsi jahuë Cristo jisiquimaxëhi quiha Dios ra, naa jiaria ca Chama-chamaria. Jatiroha ca maí ca chama bo, chama-chamaria bo, tihí cabó oquëria ca tsi xo

naa huësti ca Dios ra. ¹⁶Ja huësti ca tsi xo toa rësotimaxëni cato. Jasca, anomaria tsi xo toa jahuë bajra-bajrahai ca oquë. Ja qui basimatinaxëni xo noa ra. Jasca, yama tsi xo toa Jahëpa Dios jisish cato,jisnoma ca ja nori iqui na. Toa Dios no oquëhuariano. Jatiroha cabø ja oto-otopaono ra jahuë chama ya. Iquë. Amén.

¹⁷Jahuë mishni bo jayaria cabø mi yobano. “Mamë shinamisxëni iyamacana” ina jato qui. Jato parata qui ja chitimiyamacano ra, naamayamahai ca ja nori quëshpi na. Dios qui ja chitimixëti ca xo. Ja tsi xo toa noqui ranihuati jahuë mishni bo Ati Ibo-iboria.

¹⁸Toa jahuë mishni jayaria cabø mi yobano tsi “Jia ca acana. Huashiyamacana” i jato qui cana iquia. ¹⁹Tocapiquí tsi mana ca jahuë mishni bo jayacaxëcani quiha johai ca xabacá no. Jasca, tocapihi tsi nëá tsi bëso-bësoyoicaxëcani quiha iquia.

Jaroha ca yoba

²⁰Jisa Timoteó. Quinixao tsi Diós mi qui ani ca yonoco mi ariano. Anoma ca yoi ca chani nicayamahuë. Toá ca mahitsá ca tiisi jaya cabø chanihai ca quimahuë. ²¹Jishopë. Tobi xo toa Ibo quima casonish cabø pë, toa mahitsa ca tiisi ó quëëhi na. Tihi tsi iquia mia yobahi na. Iquë. Diós mia shomahuano.

Segunda Carta Del Apostol San Pablo a Timoteo

Timoteo qui Pablo quënénina

1 ¹Pablo, naa Jesucristo yonati tsi xo naa quënëhaina. Diós éa raani quiha jahuë Chani chitahëhuati ibo iti. Jahuë Jesucristo qui nohiria bo pi chitimino tsi jato bësomapaoxëqui ra. Ja tsi xo noho chani. ²Naa carta mi qui raaquia, Timoteó, noho baqué yoi cató. Noba Jahëpa Dios, noba Ibo Jesucristo, tihi cabá mia shomahuano. Mia ja ranihuacano.

Jesucristo Chani yoahaina

³Barihani, baquicha, tihi cató tsi bëhoxpama tsi Dios qui “Gracias” iquia mia quëshpi na. Jabi shina jia ca yahi tsi naa Dios-diosria bax yonocoquia, naa noba naborëquébo ini jascaria. Dios ranihuacatsai ca éa xo naa. ⁴Jasca, bëho yaxo tsi mia shina-shinaquia, mi qui cacasquí na. ⁵Jia tsi xo toa Dios qui mi chitimihaina iquia, naa mi éhuati Loida, mi ihua Eunice, tihi cabo chitimini jascaria. Tihi tsi xo toa é shina-shinahaina.

⁶Dios bax yonocoti tiisi jaya xo mia iquia. Toa tiisi Dios mi qui ani quiha mi nohó mëqué é jananiquë no. Toa tiisi chamahuahuë iquia ja nocayamano iquish na. ⁷Jia tsi xo toa Diós noqui acaina. Chamaxëni ca shinana, noiti shinana, nohiria bo rëquéniniti shinana, tihi cabo noqui aqui quiha, raquëxëni ca shina ja

nomari. ⁸Ja iqui tsi bérabiyamana Dios Chani yoahi na. Jasca, é qui bérabiyamana, naa preso qui nanëhacanish cato. Jabi Dios Chani pi yoaquí tsi ténëxéqui mia ri, naa é ténë-ténëhai jascaria. Tocapijano tsi mia chamahuaxéhi quiha Dios. ⁹Anomaria tsi xo toa no bax Diós anina iquia. Noqui ja xabahamaniqué ra. Xabahamaxo tsi noqui ja quénaniqué jahuë yonoco mëstëxëni ca ati. Noqui, naa mëquëya ca noitiria cabo ja quénani quiha jahuë yonoco ati. Shoma xo noa. Mai nëhohuanox pari tsi quiha Diós noqui shomahuaniqué jahuë Jesucristo ini cató no. ¹⁰Siri tsi Diós acasni ca no cahéyamaniqué. Jama, jaboqui Jesucristo joní cató tsi jahuë planes cahéqui noa ra. Joxo tsi quiha rësoti chama ja quëyoní quiha. Jasca, jahuë Chani jia ca qui no chitimihai cató tsi noqui bëso-bësopaomahi quiha. Tihi ca tsi xo toa no cahëhaina jaboqui. ¹¹Jasca, éa Diós biniqué ra, jahuë Chani jia ca é yoano. Ja iqui tsi jahuë Chani chitahëhuati ibo, carayanabo tiisimati ibo, tihi ca éa xo naa ra. ¹²Jabi anomaria tsi xo toa é ténëhaina naa Chani iqui na. Jama, toa Chani qui bérabiyamahai ca éa xo naa. Jari yoacasquia ra, jahuë rëso qui éa ja otoxëhai quëshpi na. E nohó bësoxéhi quiha iquia.

¹³Mia é tiisimani ca jahuë bo mi shina-bënoyamano. Jesucristo yoba mi chahahuayoino. ¹⁴Quinixähuë. Anomaria tsi xo toa Diós mi qui ani ca tiisi. Toa tiisi ó mi bësono ra, mi nohó ca bësohai ca Espíritu Santó no. Tihi ca tsi iquia mia yobahi na.

¹⁵Jabi Asia maí ca chahahuacanaibá éa jisbérianiqué pë, é qui bérabiquí na. Jisbériani quiha Figelo, Hermógenes ri. Ja acani ca cahéqui mia tia. ¹⁶Jama, é qui bérabiyamaniqué Onesíforo ra, presó tsi é nori iqui na. Huéstima tsi éa ja shinani quiha éa ranihuaxëna. Jahuë xobó cabo Ibobá shomahuano. ¹⁷Roma yaca qui cahéxo tsi quiha méri tsi éa ja mëra-mëraniqué. Mërahax é qui ja shishoni quiha. ¹⁸Jaroha ca barí tsi toa joni Diós shomahuano ra. Jasca, Efeso xo tsi éa ja mëbini quiha. Tihi ca tsi cahéqui mia iquia.

Jesucristo soldado jiaxëni cato

2 ¹Jisa, noho baqué, Timoteó. Mia chamahuati mëtsa xo Jesucristo ra. Jahá tsi mi chamano. ²Nicaparihuë. Jia tsi nohiria bo bësojo xo tsi é tiisimani ca jahuë bo tëqué mi nicaniqué iquia. Jaboqui tihi ca jahuë bo Dios bax yonococascañaibo qui mi mëano, nohiria huëtsa bo ja tiisimacano iquish na jato ri.

³Jasca, Ibo bax tënëcanaibo yaxo tsi mi tënëno mia ri, Jesucristo soldado iquiria. ⁴¿Jabi jahuë comandante ranihuacasyamahi ni soldado? Ja iqui tsi jamëri ca yonoco biyamahi quiha, soldado ja nori iqui na. ⁵Toca xo deporte i-ihai ca ri. Deporte yoba bo pi nicayamaquí tsi ejénahuaría xo raca premio ja bëbona? ⁶Jasca, huaí ca yonocohai ca ri. Jia tsi copihacaxëhi quiha toa huaí ca yonocoxëni cato iquia. ⁷Tihi ca jahuë bo mi shinano. Shinapimihuano tsi mia mëbixëhi quiha Dios jatiroha ca mi cahëyoino iquish na.

⁸Jabi naa Chani jia ca mi shina-bënoyamano, naa è yoahai cato: Rësonish cabo quima Jesucristo térohacaniquë iquia. Jaboqui bëso xo ra. Jasca, chama David chahitaxocobo ja ini quiha. ⁹Jabi naa Chani tahëhax tsi preso qui è nanëhacaniquë, naa yoixëniria cabo jascaria. Ea ti tsi xo toa mëchichó cato, nëxahacatimaxëni Dios Chani nori. ¹⁰Japi naa Chani qui Diós bini cabo chitimino tsi jénima tsi xo toa preso xo tsi è tënëhaina iquia. E qui jiaría tsi xo toa Jesucristó jato xabahamahaina iquia. Jahuë i-ipaohai ca oquë xatënacaxëcani quiha jato ri. ¹¹Chahahuahacaxëti xo naa chani:

Ja bëta pi noba noma jabi qui rësohi tsi ja bëta bësoxëqui noa.

¹²Tënëpiquí tsi ja bëta xo tsi yonaxëqui noa.

Jasca, ja pasomaha pi no chanino tsi noqui pasomaha
chanixëqui.

¹³Jama, janyama pi no cano tsi jari noqui noixëqui, jahuë yora
xatë no nori iqui na.

Tihi tsi ii quiha naa Chani jia cato.

Dios bax yonocoxëni cato

¹⁴Tihi ca jahuë bo mi nicamano, Timoteó. “Anoma tsi xo toa mahitsa ca chani tahëhax iquinahaina” i nohiria bo qui na Dios jané no. Ja tocatima ca xo. Toca ca chaní tsi yosihuahacahi quiha pë nicacanaibo roha. ¹⁵Jasca, yonocopama tsi mi aria-ariano mi qui Dios ranino iquish na. Yonati jiaxëni ca mi iti xo, naa jahuë yonoco qui bërabiyyamahai cato. Jasca, jabija ca Chani cahëriaxo tsi mi tiisimati xo. ¹⁶Jasca, mahitsa ca yoyoxëni ca chani quimahuë. Dios quinia quima noqui mëpihi quiha toca ca chani ra. ¹⁷Microbios pacanahai jascaria tsi xo toa ja tiisimacanaina. Anoma quiha. Toca xo Himeneo, Fileto, tihi cabو. ¹⁸Jabija ca quinia quima ja casocani quiha, “Térohacani quiha rësonish cabو”

iquiina. Ja yoacani ca iqui tsi huësti huësti ca chahahuacanaibo yosihuahacani quiha rë. ¹⁹Jama, mohitimaxëni tsi xo Dios Chani ra, naa maxax chahitaxëni jascaria. Ja cacha jahuë xobo ahi quiha Dios. Toa ó tsi quënëhacani quiha jahuë chani ra. “Jahuë-na bo cahëqui Dios” ii quiha. Jasca, “Yoi ca quima casoxëti xo toa “Ibobá-na xo éa” iqui cabo téqueü.

²⁰Jatsi nicapa. Rico cato xobó tsi xo huëstima ca jamëri ca plato bo. Huësti huësti ca tsi xo toa oro, plata, tihi cabá tsi acacahax cabو. Huëtsa tsi xo toa jihui, matsaca, tihi cabá acakanish cabو. Fiesta bari no tsi toa plato copixëni cabو tsëcahi quiha ibo. Bari huëtsa no tsi copiriama cabо tsëcahi quiha. ²¹Jabi toa plato copixëniria cabо jascariaxëhi quiha toa yoi ca jahuë bo quima casohai cato. Jato bixëhi quiha Ibo ra jahuë oquëria ca yonoco ati.

²²Jasca, shinapayo ba jocha bo quima basihuë. Basixo tsi mëstëxëni ca jabi, Dios qui chitimihaina, noihibaina, rabënabéquihaina, tihi ca jahuë bo chahahuana. Toca ca jabi mi jayaxëti xo iquia Ibo qui parayamahai ca aracanaibo ya. ²³Jasca, yoyoxëni ca jahuë bo pi nohiria chanino tsi jato basihuë. Toca ca chani tahëhax tsi caxacaqui nohiria pë, joi mëracatsi na. ²⁴Joi mërayamaxëti xo toa Iboba yonati, ishima tsi nohiria bo mëbihai ca ja nori. Jasca, yosanatimaxëni ca Dios Chani tiisimati ibo ja iti xo, naa Iboba yonati cato. ²⁵Jahuë chani nicacasyamacanaibo yobapama tsi ishima tsi jato yobati ja cahëxëti xo. Tsayahüë. Toca ca nohiria ba shina Diós rarinamamitsa ra, jabija ca ja cahëyoicano iquish na. ²⁶Yoshini jocha ca trampa pi paxaquí tsi jabija ca quinia banahuatëqué-caxëcani quiha iquia. Anoma tsi xo toa jato qui tsamihax ca Yoshini ra. Toca ca nohiria tsi xo toa Yoshini shina acaina rë.

Xaba rëso

3 ¹Jaha bësohuë. Anomariaxëhi quiha xaba rëso iquia. ²Toatiyá tsi tobixëhi quiha huashicoxëni ca paratá-naxëni ca nohiria bo. Tobixëhi quiha jamë shinamisxëni ca Dios pasomaha cabو ri. Jato nabo qui nicayamacaxëcani quiha pë. Ranitimaxëni ca yoiria ca jabi jaya cabو tsi xo naa ra. ³Jasca, tobixëhi quiha noitimaxëni cabо, shinacaxa cabо. Tobixëhi quiha roamisxëniria ca caxaxëni cabо. Jato qui yoixëhi quiha toa jia cato. ⁴Jato rabëti bo quima casocaxëcani quiha pë. Shina itsis jaya cabо tsi xo naa

bo iquia. Jamë shinamisxëniria ca xo. Dios quinia quima casoxo tsi jaha ja quëécanai ca roha acani quiha pë. ⁵Tsayahuë. Iglesia qui bocaxëcani quiha pë, Dios chama mëquëya cabo jaca nori. Nëca ca nohiria bo quima basihuë iquia. ⁶Nëca ca nohiria tsi xo toa nohiria ba xobo qui jicocascanaina jato yoba yoi ca nicamaxëna. Jicoxo tsi toá ca jocha ihuë ca papihai ca yoxa bo, naa yoyoxëni cabo paracani quiha pë. Yoba paxa ca ó quëémisxëniria ca yoxa bo tsi xo naa. ⁷Jahuëcara paxa ca jobicascani quiha, jabija ca cahëtimaxëniria cabo jaca nori. ⁸Dios jabija ca Chani pasomaha tsi xo nëca ca tiisimacanaibo. Moisés yamaba chani pasomaha inish ca Janes, Jambres, tihi cabو jascaria ca xo. Yoiria tsi xo toa ja shinacanaina iquia. Cristo yoba quima ja casocani quiha. Mahitsa tsi xo toa ja qui ja chitimicanaina iquia. ⁹Jaha bësopa. Jatiti basima tsi xo toa ja tocacanaina. Bërohuahacaxëhi quiha ja yoyocanaina iquia, naa Janes, Jambres, tihi caba yoyo nohiria bá jisni jascaria.

Pablo jaroha ca yoba Timoteo qui

¹⁰Toca ca nohiria è nomari ca cahëqui mia iquia, noho jabi yoi ca mi jisni iqui na. E acatsaina, Ibo qui è chitimihaina, è yosanayamahaina, è noihaina, è ténëhaina, ¹¹è rashahacahaina, tihi cabو mi jisníquë. ¿Antioquía, Iconio, Listra, tihi ca yacata xo tsi nohiria bá èa acasyamayamani? Tihi cabو quima Ibobá èa tsécaniquë ra. ¹²Jaha bësopa. Ténëmahacaxëhi quiha Jesucristo yoba banahuacascanaibo téquë iquia. ¹³Jasca, oquëanaxëhi quiha yoixëni caba jocha. Huëtsa bo parapama tsi parahacacaxëcani quiha jato ri.

¹⁴Jama, mi tiisimani ca quinia ó tsi mi rëtsano. Jabija ca quinia ja nori ca cahëqui mia, èa, naa mia tiisimanish ca mi cahëyoihai iqui na. ¹⁵Jasca, Quëñëhacanish cabو mi tiisimahacaniquë, xocobo mi initiya rohari. Dios Chani tsi xo toa tiisi-tiisiria ca mia amahaina. Diós noqui xabahamati quinia qui noqui mëpihai ca tsi xo naa, Jesucristo qui no chitimiquë no. ¹⁶Jatiroha ca Quëñëhacanish cabо tsi xo toa Dios Chani yoi cato. Espíritu Santo chamá tsi noqui ja acacani quiha. Jatsi Dios Chaní tsi jabiya ca tiisimati mëtsa xo noa. Jahuë Chaní tsi yoi ca yoba bërohuati mëtsa xo noa. Jasca quinia jia cató tsi noqui mëpihi quiha, jabi jia ca no jayano. Jia tsi noqui yobahi quiha jahuë Chani, mëstë inono.

¹⁷Toa quiniá tsí rohahua haca qui noa Dios bax yonocoti. Jaquiréquë jahuëcara ca yonoco jia ca tēquë aapi xo.

4 ¹Dios bësojo xo tsí jatsi Jesucristo, naa bës oyama cabø, bëso cabø, tihi cabø copihi joxéhai ca Chama-chamaria bësojo xo tsí Dios Chani yoahuë iquia. ²Jatiroha ca xabacá tsí jahuë Chani mi yoano iquia. Xaba jia cato, xaba yoi cato, tihi cabá tsí mi yoaxëti xo. Ja nicacascanai cató tsí Dios Chani yoahuë. Yoaxo Iboba quinia qui jato mi mëpino. Yoaxo jochacanaibo mi yobano. Chahahuacanaibo mi chamahuano. Yosanaxoma tsí mi tiisimano. Tihi ca tsí mi ati xo Dios Chani yoaquí na. ³Jaha bësopa. Tséquëxéhi quiha toa jabija ca Chani nohiria bá nicacasyamahai ca xabaca rë. Toatiyá tsí jato ranihuati chani ó quëecaxécani quiha pë. Jaha quëequí tsí tihiria ca tiisimacanaibo catiacaxécani quiha jato chani nicaxëna. ⁴Dios jabija ca Chani quima casoxo tsí anomá ca jato mahitsa ca chani chahahuacaxéca qui. ⁵Jaha quinixaxéhuë, quinia jia ca bixëna. Nohiria bá pi mia yosino tsí mi raquëyamano. Dios Chani yoapama tsí Ibo qui nohiria bo mi bëbono. Tihi ca yonoco mi jatihuano, mi yonoco ja nori iqui na.

⁶Nëca tsí mia yobaquia rësotí basima è nori quëshpi na. Mana nai qui capaima xo èa iquia. ⁷Naama tsí xo toa Ibo bax è nianahaina. Jatiquë noho yonoco ja bax na. Jasca, jari coshi tsí xo toa ja qui è chitimahaina. ⁸Tihi cabø quëshpi tsí premio ó pasoquia Ibo johai ca barí no. Toa barí tsí è qui toa premio axëhi quiha Ibo, naa noqui Copiti Ibo mëstëxëni cato. Jasca, toa barí tsí copihacaxéhi quiha jaha pasocanaibo ri.

Jaroha ca yoba

⁹Jénimapino tsí mëri tsí è qui mi jono. ¹⁰Ea jisbërianiquë Demas rë. Maí ca jahuë mishni bo noihi tsí Tesalónica qui jahari ja caniquë. Jatsi Galacia mai qui Crescente caniquë. Jatsi Dalmacia mai qui Tito caniquë. ¹¹Jaboqui è bëta xo Lucas roha. Joopiquí tsí Marcos nëri mi bëno, èa mëbiti mëtsa ja nori iqui na. ¹²Jasca, yama xo Tíquico. Efeso qui è raani quiha. ¹³Joquí tsí noho saco mi bëno. Troás tsí è jisbëriani quiha, Carpo xobó no. Jasca, toá xo noho libro bo, noho papi bo. Tihi cabø ri mi bëyono.

¹⁴Alejandro qui quinixaxéhuë, naa metal mëquixëni cato. Ea yosixëni ja ini quiha. Ja ani quëshpi tsí copixéhi quiha Ibo ra. ¹⁵Toa joni qui quinixaxéhuë noba chani qui caxaxëniria ja ini quëshpi na.

¹⁶Jariapari ca xabacá tsi chama bo bësojó tsi ë chaniquë tsi yama ini quiha toa ëa mëbicatsai cato rë, naa ë bëta niicatsai cato. Jabayocaniquë jato tëquë. Ibobá jato copiyamano iquia.
¹⁷Jama, ëa tapai nii ini quiha Ibo yoi. Ea ja chamahuani quiha, raquëxoma tsi carayanabo qui jahuë Chani ë yoano iquish na. Ja nicayocani quiha. Ibo iqui tsi cama qui ë niahacayamaniquë ra. ¹⁸Raquëyamahai ca ëa xo naa. Jatiroha ca yoi ca quima ëa mëbixëhi quiha Ibo iquia. Mëbixo tsi jia tsi jahuë mana ca otohai ca qui ëa boxëhi quiha. Ja qui oquë i-ipaoxëti xo iquia. Iquë. Amén.

Joihuahaina

¹⁹Prisca, Aquila, Onesiforó-na bo, tihi cabo joihuauia.
²⁰Yama tsi xo Erasto nëá no. Corintó tsi ë jisbëriani quiha. Jasca, yama xo Trófimo ri. Mileto ja chitëni quiha iquihi na.
²¹Jënimapino tsi nëri mi jono matsitiya jonox pari no. Jasca, mia joihuahi quiha Eubulo, Pudente, Lino, Claudia, nëá ca huëtsa bo tëquë.
²²Mi bëta Ibo Jesucristo ino. Mato tëquë Diós shomahuano. Iquë. Amén.

La Carta Del Apostol San Pablo a Tito

Tito qui Pabló quënënina

1 ¹Dios yonati ca Pablo ca éa xo naa. Jesucristo Chani chitahëhuati ibo xo éa ra. Ea Diós raaniqué ra, ja bini ca nohiria bo mëbiti, jabija ca ja cahëcano iquish na. Jabija ca arati quinia ó jato mëpixëhi quiha toa ja cahëhaina iquia. ²Jasca, bëso-bësopaoti ó pasocaxëcani quiha jabija ca cahëhi na. Jabi siri tsi “Mato bëso-bësopaomaxëquia” i Dios ni quiha, naa mai nëhohuanox pari. Quiayamaqui Dios. ³Jatsi ja qui xaba jia ca tsëquéqué tsi Diós jahuë Chani nohiria bo qui jisiquimaniqué è yoahai cató no. Jahuë Chani è qui acacani quiha. Ja tsi xo toa Dios Chani yoaquia ra, Dios, naa noba Xabahamati Ibobá éa raani iqui na. ⁴Naa carta mi qui quënëquia Titó, noho baqué yoi cató. Jaharisi tsi xo toa Ibo qui no chitimihaina iquia. Noba Jahëpa Dios, noba Ibo Jesucristo, naa noba Xabahamati Ibo, tihi cabá mia shomahuano. Mia ja ranihuacano.

Yosibo janahaina

⁵Siri tsi Cretá tsi mia è jisbérianiqué, mimë xo tsi no acama ca yonoco mi jatihuano iquish na. Toá ca iglesia bá tsi jari janahama ini quiha yosibo, naa pastor bo. Jatsi jatiroha ca yaca ó tsi yosibo mi janano. Janaquí tsi noho yoba mi shina-bënoyamano. ⁶Quësohacatimaxëni ja iti ca xo iquia. Jasca, huësti ca ahui roha ja jayati ca xo. Jasca, chahahuacanaibo, naa yoyoyamahai ca xocobo jayati ca xo. Toca ca pastor bo mi janaxëti xo iquia, ⁷Dios yonoco yoi jato qui acacani iqui na. Ja iqui tsi quësohacatimaxëni ca joni

bo ja iti ca xo. Jatsi jamë shinamisxëni, caxatapihai cato, jënë-naxëni, iquinacatsai cato, paratá-naxëni, tihi cabو biyamahuë. Ja tocatima ca xo. ⁸Jama, nohiria bo qui joi amahai ca ja iti ca xo. Jia ca jahuë bo ja noiti ca xo. Jia ca ati ja cahëti ca xo. Mëstëxëni ca jabi ja jayati ca xo. Bamatimaxëni ja iti ca xo. Tihi ca jabi bo ja jayati ca xo iquia. ⁹Jasca, coshi-coshiriaxëti ca xo toa Dios rarinatimaxëni ca Chani qui ja chitimicanaina, jia ca quiniá tsi Dios nohiria bo yobati mëtsa ja icano iquish na. Jasca, Dios Chani pasomaha pi nohiria bo chanino tsi quëbiti ja cahëxëti ca xo.

¹⁰Quinixähuë. Tobi huëstima ca Dios Chani nicamisxëniria cabo rë, naa jodioba jabí-naxëni cabo. Jato mahitsa ca chaní tsi Dios nohiria bo paracani quiha pë. ¹¹Ja pasimahacacaxëti xo iquia. Anoma tsi xo toa ja yoacanaina. Xobó ca nohiria huëstima cabo yosihuahai ca nohiria bo tsi xo naa. Jasca, tiisimacani quiha pë parata bixëna.

¹²Jaha bësopa. Toa Cretá ca nohiria bo ocahuani quiha jato ó ca maestro huësti cato, naa jato jimibo. “Quiaxëniria tsi xo toa Cretá ca joni bo. Yohina caxa ca iquiria ca xo. Oriquití-naxëni ca chiquixëniria ca xo” i ja ni quiha jahuë jimibo yoati na. ¹³Jabija tsi xo toa ja yoanina iquia. Ja tsi xo toa jato mi raahati xo, ja tocayamacano iquish na. Jia tsi Ibo qui ja chitimiti ca xo. ¹⁴Jato pi mi raahayamano tsi jodioba mahitsa ca chani ja nicacamitsa iquia. Jabija ca quima casocanaibá yoahai ca ja nicayamacano.

¹⁵Masahacanish cabo qui jia tsi xo jatiroha cato. Jama, masahama ca Dios cahëyamacanaibo qui yama tsi xo toa jia cato, jato shina yosihuahacaní quëshpi na. ¹⁶“Dios cahëqui noa ra” icani quiha pë. Jama, ja acanai cató tsi jisiquihi quiha jato jabi yoi bo. Yoiria ca nicamisxëniria ca nohiria bo tsi xo naa. Jia ca ati cahëyamacaquei iquia.

Yoba jia cato

2 ¹Dios yoba ixëti xo toa mi tiisimahaina, nohiria yoba ja nomari. ²Jasca, joni yosibo qui chaniquí tsi jia tsi jato yobana: Shinajiaxëni ca yoyoyamacanaibo ja iti ca xo. Jia ca ati ja cahëti ca xo. Coshi ixëti xo toa Ibo qui ja chitimicanaina. Nohiria bo ja noiti ca xo. Mëri tsi ja yosanayamaxëti ca xo. Tocaxëti xo iglesiá ca yosibo iquia. ³Jasca yoxa yosibo ri. Jia tsi jato ri mi yobano: Dios quinia ó tsi ja bësoti ca xo. Ranimisxëni ca jënë-naxëni ca

ja itima ca xo. Jasca, jabi jia ca ja tiisimati ca xo ja acai cató no. ⁴Tiisimaquí tsi yoxa payo bo ja mëbixëti ca xo, jato bënë bo, jato xocobo, tihi cabو ja noicano iquish na. ⁵Yoyo-yamahaina, jochayamahaina, xobó ca yonoco acaina, ishima iquiina, jato bënë yoba nicahaina, tihi ca jahuë bo yoxa payo bo ja tiisimaxëti ca xo, Dios Chani pasomaha nohiria bo chaniyamano iquish na.

⁶Jasca joni shinapayo bo ri. Jato qui chaniquí tsi jia tsi jato yobana, ja yoyoyamacano iquish na. ⁷Mi acai cató tsi jia ca ati jato ri jismana. Tiisimahi tsi mi yoyoyamano. ⁸Jia ca chani, naa quësohacatimaxëni ca chani mi yoano, mia pasomaha cabو bérabicanو iquish na. Tocapimino tsi noqui ocahuapiyamacaqui iquia.

⁹Jasca yonati bo ri. Tiisimaquí tsi jia tsi jato yobana. Jatiroha cató tsi jato chama bo ja ranihuati ca xo. Jato chama bo ja ocahuayamano. ¹⁰Jasca, jato chama ba jahuë bo ja yomayamatи ca xo. Jama, shinajriaria cabو jaca nori ca ja jismati ca xo jatiroha ca ja acanai cató no. Tocapijacano tsi oquëhuahacaxëhi quiha noba Xabahamatи Ibo Dios Chani, no tiisimahaina, tihi cabо ra.

¹¹Jaha bësopa. Jatiroha ca nohiria bo qui Dios noihai ca jismahacaniqué. Noiquí tsi jatiroha cabо xabahamacatsi quiha. ¹²Noqui ja noihai ca iqui tsi Dios pasoma ca jahuë bo, noqui ranihuahai ca jocha, tihi cabо quima no casoxëti xo. Casoxo tsi no yoyoyamaxëti xo. Jasca, naa jochahuaxëni ca maí tsi bësohi tsi Dios quinia ó tsi no bësono ra. ¹³Tocanoti xo iquia noba Jesucristo manahi na. Jaha pasoqui noa. Jisiquixëhi quiha noqui Xabahamatи Ibo, naa noba Dios-diosria. ¹⁴Jamë no bax ja aniqué ra, jatiroha ca yoi ca quima noqui tsëcaxëna. Noqui rohahuacatsi quiha jahuëna bo iti. Jochayama ca nohiria bo, naa jia ca acascanaibo noqui manëmacatsi quiha.

¹⁵Tihi ca jahuë bo tiisimana, Dios nohiria bo yobaquí na. Janyama pi ja bocano tsi mi chamá tsi jato raahatsana, toa yoi ca ja niacano iquish na. Mi qui tsoluëcara nomayamano iquia.

Chahahuacanaibo jabi

3 ¹Chahahuacanaibo yobahi tsi nëcana: Gobierno chama bo ja nicaxëti ca xo, jato yoba axëna. Jatiroha ca xabacá tsi ja rohahuahacaxëti ca xo jia ca ati. ²Jasca, nohiria huëtsa bo ja ocahuayamano. Jama, huëtsa bo ya ja rabënabëequixëti ca xo. Nohiria bo tëquë ja shomahuacano. Tihi ca tsi ja acano.

³Mi shina-bënoyamano. Chahahuanox pari tsi ɿyoyoxëni ca nicamixëniria ca nohiria bo no iyamayamani, noqui ri? ɿToatiyá tsi janyama no mëpihacayamayamani? Jishopë, toatiyá tsi jatiroha ca jocha yoi cabá noqui yonapaoniquë, naa yoi cabo ó no quëëni cato. Jocha ó tsi no bësopaoniquë ra. Anoma ini quiha toa no a-apaonina. Huëtsa bo qui caxaxëniria no i-ipaoniquë. Jasca, nomëria ri caxa no i-ipaoniquë, noqui ri. Toca tsi no i-ipaoniquë pë. ⁴Jama, tocanono tsi quiha maí ca nohiria bo qui Dios, naa noba Xabahamatí Ibobá noihai ca jisiquiniquë. ⁵Noqui noiquí tsi noqui ja xabahamaniquë ra. Xabahamaxo tsi quiha noba yonoco jia cato, noba jabi jia cato, tihi cabo ja bicasyamaniquë. Jama, jéné tsi ashihai jascaria tsi no cotëquëníquë. Espíritu Santo chamá tsi noqui ja paxahuani quiha. ⁶Anomaria tsi xo toa Diós noqui Espíritu Santo japahaina, noba Xabahamatí Ibo Jesucristó no. ⁷Noiquí tsi noqui ja mëstëhuani quiha jahuë xocobo yoi noqui manëmaxëna. Ja iqui tsi bëso-bësopaoti ó pasoqui noa. ⁸Jabi ja tsi xo naa ë yoahaina iquia.

Tihi ca jahuë bo iglesiá cabo qui mi yoano, Dios chahahuacanaibá jabi jia ca jayano iquish na. Bamaxoma tsi Dios yonoco ja ati ca xo. Tihi ca jahuë bo pi ja acano tsi shomahuahacaxëhi quiha nohiria bo tëquë iquia. ⁹Jasca, mahitsa ca joi mërahaina, noba naborëquëbá quënëni ca janë lista bo, jodioba jabi bo, tihi cabo quimahuë. Mahitsa ca chanihai ca tsi xo toa bo. Noqui mëbitimaxëni ca xo toca ca chani ra.

¹⁰Jasca, iglesiá ca nohiria pi tsohuëcaracá bëquëxno tsi dos tsi toca ca joni yobahuë ja jénëno. Yosibo qui pi ja nicayamano tsi toa joni ya ja rabënayamacano. ¹¹Toca ca nohiria tsi xo toa yoi ca acatsaina. Jochahuaxëni quiha. Ja acai cató tsi bërohuahacahi quiha jahuë jocha iquia.

Acacaxëti ca jaroha ca yoba

¹²Artemas, Tíquico ma ni, naa huësti ca joni mi qui raaxëquia. Mi qui ja cahëno tsi Nicópolis yaca qui mi jono. Toá tsi chitëcasquia matsitiyá no. ¹³Jasca, Zenas, naa abogado cato, Apolos, tihi cabo mi mëbino, jia tsi ja bocano, ja narisyamacano iquish na. ¹⁴Nohiria bo mëbiti jabiti ca xo Dios nohiria iquia. Anoma tsi xo toa no bama-bamahaina, mahitsa ca no acaina.

¹⁵Mia joihuahi quiha ë bëtá cabo. Jasca, toá ca noqui noihai ca chahahuacanaibo mi joihuano. Diós mato tëquë shomahuano. Iquë. Amén.

La Carta Del Apostol San Pablo a Filemón

¹Jabi mi qui naa chani raati ibo ca Pablo ca ëa xo naa. Nobë xatë Timoteo yaxo tsi mia joihuaquia, Filemón. Jasca, mia ri tsi xo nobë xatë ri, naa no bëta Dios bax yonocoriabëquihai cato. Jabi Jesucristo tahëhax preso qui ë nanëhacani quiha. ²Jasca, mi xobó ca catihai ca chahahuacanaibo, noba poi maxco Apia, nobë xatë Arquipo, naa no bëta yonocoriabëquihai cato, tihi cabو joihuaquia. ³Noba Jahëpa Dios, noba Ibo Jesucristo, tihi cabá mato shomahuano. Mato ja ranihuacano ra.

Shinajiaxëni ca Filemón

⁴Mi bax bëhoxpama tsi Dios qui “Gracias” iroha-irohaquia, mi jabi jia ca yoati ë nicaní quëshpi na. ⁵Jiaria tsi xo toa noba Ibo Jesu, toá ca chahahuacanaibo, tihi cabو mi noihaina iquia. Jasca, anomaria tsi xo toa Dios qui mi chitimihai ri. Tihi tsi nicahax “Gracias” iroha-irohaquia ranihi na. ⁶Jasca, jaboqui Ibo qui mi chitimihai ca huëtsa bo qui mi yoaxëti xo iquia. Tocapimino tsi noqui Cristó shomahuariahai ca cahëyoicaxëcani quiha jato ri. Tihi tsi nicaquia jaboqui mi bax bëhoxquí na. ⁷Jasca, mi noihai ca iqui tsi rani-raniquia ra. “Dios nohiria bo mëbi-mëbiriahí quiha Filemón” i ë qui jaca ni quiha ra, ëbë xatë. Jiaria tsi xo toa mi noihaina iquia.

Pabló bënanina

^{8,9}Noiriahai ca mi nori iqui tsi huësti ca jahuë pistia mia nicacasquia ë bax ati. Jabi Cristo ó ca chama jaya xo ëa, mia yonati,

jia ca mia amati. Jishopë. Tocacasyama xo ëa. Jama, mia nicaquia. Shinaparihuë. Huësti ca joni siri cato, naa Jesucristo tahëhax tsi presó nori ca Pablo ca tsi xo naa mia nicahaina. ¹⁰Néá tsi ë bëta tsi xo ëbë baquë Onésimo, mi jabahuanish ca yonati. Preso xo tsi naa joni ë bëboniquë Ibo qui. ¹¹Jabi chahahuanox pari tsi quiha mahitsa ja i-ipaoniquë mi qui. Jama, jaboqui ëa mëbiriahi quiha; jasca, jaboqui mia mëbiriapixëhai ca ja nori. ¹²Jatsi jaboqui jahari mi yonati raacasquia. Jabi ja cano tsi cohuëxëquia tia. ¹³Jasca, mi yonati chitiacasquia ra, mia ja ratino iquish na. Ea mëbiti mëtsaria xo mi yonati, presó tsi ë iquë no, Cristo Chani tahëhax na. ¹⁴Jama, tocayamaxëquia ra, mi qui jia yama ja imitsa iqui na. Jasca, tocati mia ë nicarohano tsi noihaxma tsi “ahuë” i ë qui mi quë aquë iquia. E qui yoi tsi xo toa acaina. Noba xatë bo no mëbixëti xo, noixo na.

Filemón qui Onésimo Pabló raanina

¹⁵Jabi siri tsi mi quima mi yonati jabani quiha. Jama, tanaroha pistia tsi xo iquia, jaboqui mi i-ipaohai ca yonati ja nori iqui na. Shoma ixéqui mia ja bacaquë no. ¹⁶Bacahax yonati oquë-oquëria ixéhi quiha. Jaboqui mibë xatë tsi xo ra. Jasca, anomaria tsi xo toa mi yonati ë noihaina. Tsayahuë. Mi yonati yoi jatsi Cristo ó ca xatë, tihí cabó tsi xo toa mi yonati jaboqui ra.

¹⁷Mi rabëti pi ë no tsi jia tsi mi yonati joihuahuë, éa mi joihuacatsai jasca cato. ¹⁸¿Tonia yoi ca mia pasomaha ja ayamayamani? ¿Mi nohó ca cuenta ja jayamayamani? Tocapijaquë tsi noho cuenta ó tsi janahuë ra. ¹⁹Jahari mia copixëquia, naa Pablo cato. Jabi noho mëqué yoí tsi naa chani mi qui quénëquia ra. Jasca, ¿é nohó ca cuenta jayamani mia ra? Toa nicaquia. Jatsi shinaparihuë. Mi shina yoi ë qui mi axëti xo ra mi bax é ani quëshpi na. ²⁰Ja iqui tsi jia tsi jahari mi yonati mi joihuano, ébë xatë. Jatsi Ibo tahëxo tsi éa ranihuahuë, mi Cristo ó ca xatë é nori quëshpi na.

²¹Jabi tocaxëqui mia tia. Ja iqui tsi raquëxoma tsi naa chani mi qui quénëquia. Tonia mi yonati cahëno tsi mia ë nicahai ca oquë tsi jahari bixéqui mia tonia. ²²Quénëpama tsi ë bax chitëti iti mi shomahuano. Toa mia nicaquia. Preso quima tsëquëti ó pasoquia mi qui caxëna, é bax mi bëhoxhai ca iqui na.

Chani rëso

²³Mia joihuahi quiha ë bëtá ca Epafras. Jesucristo tahëhax preso xara xo naa joni ri, éa jascaria. ²⁴Jasca, nëá xo ë bëta yonocobëquicanaibo huëtsa bo, naa Marcos, Aristarco, Demas, Lucas. Mato joihuacani quiha tihí cabó ri.

²⁵Noba Ibo Jesucristó mia shomahuano. Iquë. Amén.

La Carta a Los

Hebreos

Jaboqui tsi noqui chanihi quiha Dios jahuë Baquë yoí no

1 ¹Siri tsi quiha noba naborëquébo qui Dios chanipaoniquë.
Toatiyá tsi quiha joni bo, naa jahuë Chani yoacanaibo ja
raapaoniquë nohiria bo qui. Toca tsi Dios Chani nohiria bá nica-
nicapaoni quiha toatiyá no. Huéstima ca jato qui ja yoani quiha
toca ca quiniá no. ²Jama, jaboqui, naa jaroha ca barí tsi quiha
jahuë Baquë yoi Diós raaniquë noqui chaniti. Jabi jahuë Baquë
yoí Diós bini quiha jatiroha ca ibohuati. Jasca, jahuë Baquë yoí
tsi naa mai, naipa, jahuë bo tēquë, tihi cabو Diós nēhohuaniquë.
³ Jahuë Baquë tsi xo toa Dios oquë-oquëria jismahaina ra. Jasca,
Dios jabi yoi, jahuë jaria, tihi cabو jaya ca tsi xo naa. Jahuë chaní
tsi jatiroha ca otohi quiha. Ja tsi xo toa noba jocha quima noqui
bahuénish cato. Noqui bahuéhx tsi quiha jahuë mana ca iti bichi
ja caniquë. Jaboqui mana ca Chama-chamaria mënécayá tsi tsaho
xo.

Angel bo oquë xo Dios Baquë

⁴Jabi ángel bo oquë-oquëria jahuë Baquë acacaniquë ra.
Tsayacahuë. ¿Angel ba janë oquë ma ni jahuë janë ra? “Dios
Baquë” ja quënahacani quiha. Toa janë tsi jahuë ángel bo
quënahacapistriayamariani quiha.

⁵“Noho Baquë yoi xo mia ra:
Jaboqui oquë, chama, tihi cabو mi qui axëquia”
¿i huéstí ca ángel qui Dios ni pa? Iyamapistriariajani quiha. Jasca,

“Noho Baquë xo mia ra;
Jaboqui mia oquëhuaxëquia”

¿i huësti ca ángel qui Dios ni pa? Iyamahi quiha. ⁶Jama, mai qui jahuë baquë yoi raapama tsi,

“Noho Baquë yoi bësojó tsi mënixëti xo ángel bo tëquë”
i Dios ni quiha.

⁷Yonati bo roha ca xo. Jabi ángel bo yoati tsi Dios chanini tsi xo naa:

“Jahuë ángel bo, naa jahuë yonati bo manëmahi quiha Dios,
yoshini, chihi, tihi cabو jascaria iti”

ii quiha ángel bo yoati na.

⁸Jama, nëca tsi jahuë Baquë chama yoati tsi Dios chanini quiha:

“Naama-naamapaoxëhi quiha mi otohaina, Diós,
Mëstë tsi jatiroha cabو yonaxëqui mia ra.

⁹Jia ca ati noiqui mia ra.

Tsohuëcaracá pi yoi ca ano tsi caxa xo mia.

Ja tsi xo toa mia biquia, naa mi Ipa Dios.

Ja tsi xo toa mi rabëti bo tëquë oquë tsi mia shomahuaquia ra”

i jahuë Baquë qui Dios ni quiha.

¹⁰Jasca, “Ibo” jahuë Baquë quënahacani quiha ra, naa,
“Jariapari tsi mai mi nëhohuaniquë, Ibobá”

i ja qui Dios niquë no.

Jasca,

“Naipá ca bari, oxë, huishti bo, tihi cabو mi aniquë mi chamá no.

¹¹Huësti barí tsi yamatapixëhi quiha mi nëhohuanina.

Jama, chitë-chitëpaohai ca mia xo naa.

Raiti jascaria tsi sirinaxëhi quiha toa mi nëhohuanina.

¹²Toa naipá ca jahuë bo biquirihaxëqui mia ra, naa colcha biquirihacacahai jascaria.

Jama, mia ri tsi xo jaharisiria.

Rarinayamaqui mia.

Yama tsi xo mi año rëso ra”

nëa tsi jahuë Baquë qui Dios nëcani quiha.

¹³Jasca,

“Noho mënécayá tsi tsahona”

¿i jëni ca ángel qui Dios ni pa?

“Mi qui caxacanaibo bëboxëquia jato mi yonano”

¿i ángel qui Dios ni pa?

Iyamahi quiha.

¹⁴Jabi Dios ángel bo tsi xo toa jahuë yonati bo roha. Jahuë Chani bocani quiha. Jasca, noqui ja raahacani quiha, naa noqui mana ca qui bocaxëcanaibo mëbiti.

Quiniacaxëcahuë Dios xabahamati quinia quima ma casoyamano

2 ¹Jabija tsi xo naa è yoahaina ra. Ja tsi xo toa no tiisimahacani ca jahuë bo no chahahuaxëti xo iquia, jabija ca quima casoyamaxëna. ²Siri tsi Maca Sinaí xo tsi Dios Chani ángel bá yoaquë tsi jabija ca toa Chani ini ca jismahacani quiha. Toatiyá tsi jato copi yoi bini quiha toa Chani nicamisxëniria cabo ra. ³Jatsi shinacahuë. ¿Jénahuariahax Dios copi quima no paxana, jahuë xabahamati Chani yoi ca no chahahuayamaquë no? Jabi jariapari tsi quiha Dios xabahamati Chani Ibo Jesú yoaniquë. Jaquirëquë Jesu Chani nicanish cabá noqui yoaniquë. Yoaxo noqui ja parayamacani quiha. ⁴Jasca, toatiyá tsi quiha jahuë Chani qui jisti bo Diós manianiquë. Jatsi anomaria ca jisti bo ja acani quiha Dios Chani yoaquí na. Jasca, Espíritu Santo nohiria bo qui Diós aniquë, naa ja qui jia cabo qui.

Joni Jesu manënina

⁵Naa mai nëhohuaquí tsi quiha ángel bo qui yonati chama Diós ayamaniquë, naa ixëti nori ca mai yonati. ⁶Toa chama nohiria bo qui ja ani quiha. Toa noqui jismahi quiha Quënëhacanish cabo ra. Nëcahi quiha:

“Jisa Diós. ¿Noqui nohiria yoi bo shinahai pa?

¿Noqui rësohai ca nohiria bo tëquë otocatsai pa?

⁷ Nohiria nëhohuaxo tsi quiha xaba pistia tsi ángel bo nama noqui nohiria bo mi jananiquë.

Janaxo tsi quiha nohiria bo qui oquë, chama, tihi cabo mi aniquë ra.

⁸Axo tsi jatiroha ca yonati chama nohiria bo qui mi ani quiha” ii quiha Quënëhacanish cabo ra. Nicacahuë. Diós nohiria bo aniquë “jahuë bo tëquë yonati”. Toca tsi ii quiha ra. Jasca, “Ja yonacati xo” ii quiha ra. Jama, tsayacahuë. ¿Jatiroha ca yonahi ni nohiria bo ra jaboqui? Ayamacani quiha. ⁹Jama, tobi xo Jesu ra. Xaba pistia no

tsi ángel nama tsi ja janahacani quiha jaa ri, joni ja manëquë no. Ja tsi xo toa jaboqui chama, oquë, tihi cabo jaya cato ra. Jatiroha ca yonahi quiha nohiria bo bax ja rësoni iqui na. Diós noqui noini iqui tsi jatiroha ca nohiria Jesu ratiniquë jato bax nati.

¹⁰ Jabi huëstima ca baquë yoi bo mana Diós bëcasníquë. Bëcatsi tsi jariapari tsi quiha jahuë Baquë yoi Diós rohahuaniquë nohiria bo Rëquëniniti Ibo-iboria iti. Tocaniquë jatiroha ca Nëhohuanish ca Ototi Ibo-iboria ra. Jabi tënëmahai cató tsi jahuë Baquë ja rohahuani quiha. Ja tsi xo toa nohiria bo Xabahamati Ibo-iboria manëti mëtsa jahuë Baquë ini quiha. ¹¹ Jabi Jesu tsi xo toa jocha quima noqui nohiria bahuëhai cato. Noqui tsi xo toa mëstëhuahacahax cabو. Jatsi Jesu, noqui nohiria bo, tihi caba Jahëpa yoi tsi xo Dios. Jasca ca Jahëpa jaya xo noa, naa Jesu, noqui nohiria bo tëquë ra. Ja tsi xo toa noqui bërabiyamahi quiha Jesu, noqui jahuë noma bo quënati. ¹² Quënëhacanish cabó ó tsi nëcahi quiha noqui yoati na:

“Mi jabi yoi yoati tsi chanixëquia noho noma bo qui, Diós.
Chahahuacanaibo xërëquë xo tsi mia oquëhuaxëquia”

i Dios qui Jesu ni quiha.

¹³ Jasca, iti huëtsa ó tsi

“Noho noma bo yahax tsi Dios qui chitimixëquia éa ri”

i Jesu ni quiha. Jasca,

“Néá xo éa ra, é qui Diós ani ca xocobo ya”

i ja ni quiha.

¹⁴ ¿Tsayacanai? Dios xocobo yoi bo xo noa ra, naa noqui nohiria bo. Jabi nami, jimi, tihi cabá tsi no acacani iqui tsi noqui jascaria tsi quiha Jesu ri manëniquë joni manëhi na. Jasca, noba jabi ja biniquë. Toca tsi joni manëhi tsi rësotí mëtsa ja ini quiha. Jabi rësoyamarohapixo tsi quiha ¿jénahuariaxo raca Yoshi ja quëyoquë ani? Toca tsi rësomatí ibo-iboria chama quëyoti mëtsa Jesu ini quiha. ¹⁵ Rësoxo tsi quiha nohiria bo ja paquëmaniquë, rësohai ca qui ja raquëyamacano iquish na. ¹⁶ Tsayacahuë. Noqui chitimicanaibo, naa Abraham yamaba chahitaxocobo yoi bo mëbihi Jesu joniquë, ángel bo mëbiti ja nomari. ¹⁷ Ja tsi xo toa joni Jesu manëni quiha jahuë noma bo jaharisi ixëna. Japi joni manëyamarohahax ¿jénahuariahax nohiria bo noihai ca mëbicatsai ca Arati Ibo-iboria ja manëni? Jaboqui jia tsi Dios yonoco ahi quiha. Tocaniquë Jesu, ja rësohai cató tsi nohiria ba jocha

copihacaxëno iquish na. ¹⁸ Ja tënë-tënëni quiha. Jasca, jochati ja tanamahacani quiha. Jama, ja jochayamaniquë. Ja tsi xo toa noqui nohiria mëbiti mëtsa xo ra, no jochayamano, noqui jascaria ja tanamahacani iqui na.

Moisés oquë xo Jesu

3 ¹Jisa ëbë chahahuahai ca xatë bá, naa mato Dios quenahacanish cabá. Jesu shinaparicana ra. Ja tsi xo toa Diós noqui raani cato, naa noba Arati Ibo-iboria iti. ²Jia tsi quiha ja qui Diós ani ca yonoco ja aniquë, siri tsi Moisés Dios yonoco ani jascaria. Toatiyá tsi jia tsi Dios arati jabi Moisés otoni quiha nohiria bo xérëquë xo na. ³Jabi Dios arati jabi obëso ca roha Moisés ini quiha. Ja tsi xo toa Moisés oquë-oquëria xo Jesu, Dios arati jabi chitahëhuati Ibo-iboria ja nori quëshpi na. ⁴Jabi chitahëhuati ibo jaya xo jatiroha ca arati quinia. Jama, jatiroha ca nëhohuanish ca tsi xo Dios, naa noba Jesu. ⁵Siri tsi quinia jia cató tsi quiha jahuë nohiria bo Moisés yamabá otoniquë. Toatiyá tsi quiha rëquë ixëti nori ca jahuë bo nohiria bo qui ja chaniniquë. Chanipama tsi Dios yonati roha Moisés ini quiha. ⁶Jama, Moisés oquë xo Cristo, Dios Baquë yoi ja nori iqui na. Yonati ma xo ra, nohiria bo Obësoti Ibo-iboria ja nori. Noqui, naa Dios xocobo ó bësoriahi quiha. Jabi noqui otoxëhi quiha jahuë rëso qui, noba Ibo qui no chitimiquë no. Jatsi jaha no pasohai ca quima no casoyamano ra.

Jahuë nohiria bo joimacatsi quiha Dios

⁷Oquë-oquëria ca Jesu nori iqui tsi ja qui no nicaxëti xo ii quiha Espíritu Santo Quénëhacanish caba ó no:

“Jaboqui jahuë joi pi nicahi tsi

⁸ ja quima casoyamacana naa Dios quima mato naborëquëbo casoni jascaria.

Toatiyá tsi nicamisxëniria ja icani quiha, xabacha xo tsi ëa ja yosanamacaniquë no.

⁹‘Toa xo tsi ëa yosanamaquí tsi quiha ëa ja chahahuacasyamacaniquë rë’ ii quiha Dios.

Ja tocacaniquë rë, cuarenta ca año no tsi jato ë mëbihai ca ja jiscaquë ri.

¹⁰Ja tsi xo toa toa nohiria bo qui ë caxaniquë.
Caxahax,

‘E quima casoroha-casorohacani quiha pë.

Noho yoba bo banahuacasyamaca xo’ i ë niquë.

11 Caxahi tsi,

‘Jato bax ë shomahuani ca joiti iti qui jicopistiyamariaxëhi
quiha naa nohiria bo ra’ i ë niquë”

nëa tsi Espíritu Santo nécani quiha Quénéhacanish cabo ó no. **12** Japi quiniacaxëcahuë, ébë xatë bá, yoixëni ca chahahuatimaxëni ca shina ma jayamano. Bëso-bësöhái ca Dios quima mato casomaxëhi quiha toca ca ma shinahai ca tonia. **13** Jama, tobi xo xabaca ra, Dios joiti iti qui jicoti iquia. Japi jatiroha ca barí tsi quiha, naa jaboqui mëbinacana, jochá mato parayamano iquish na. Paramisxëniria xo jocha ra. Dios quima noqui casomacatsi quiha. **14** Jabi Cristo yahax tsi Dios jahuë bo xatëanaxëqui noa, jia tsi jahuë rëso qui ja qui chitimipihi na, naa bëbo no chitimini jascaria. **15** Jaboqui tsi xo toa Dios joiti iti qui jicoti xabaca iquia. Toca tsi noqui yobahi quiha Quénéhacanish cabo.

“Jaboqui jahuë joi nicahi tsi,

Ja quima casoyamacana naa Dios quima mato naborëquébo
casoni jascaria”

ii quiha. **16** Jatsi mato nicacasquia. ¿Tsohué Dios joi nicani? ¿Tsohué ja quima casoni? Jabi tocani quiha toa Egipto mai quima ax Moisés yamabá mëpini ca nohiria bo iquia. **17** Jasca, ¿tsohué qui cuarenta año no tsi Dios caxa ini? Toa xabachá ca jochahuaxëniria ca jodio ca nohiria bo iquia. Jabi toá tsi jato xao bo jisbëriahacani quiha. **18** Jatsi, ¿tsohué qui Dios chanini, “E shomahuani ca joiti iti qui jicopistiyamariaxëhi quiha naa nohiria bo ra” i ja niquë no? Ja quima casonish ca jodiobo yoati tsi chanihi ja iniquë ra. **19** Jatsi tsayacana. Toa joiti iti qui jicotimaxëni toa nicamisxëniria ca nohiria bo iniquë, Dios qui ja chitimiyamacani iqui na.

4 **1** Jabi noqui parayamaqui Dios ra. “Mato bax joiti iti ë shomahuaquë” i jodio ca nohiria bo qui Dios quë tsi quiha noqui ri toa chani acacaniquë jaa ri. Niahacayamani quiha toa chani ra. Toa joiti iti qui noqui ri jicomacatsi quiha Dios iquia. Japi quiniacaxëcahuë, jicoti ma caniayamano. **2** Dios Chani no nicaniquë ra, toa jodiobá nicani jascaria. Jama, jato qui mahitsa toa Chani ini quiha rë. Mëbihacayamani quiha toa Chani nicanish ca nohiria bo rë, Diós yoani ca ja chahahuacasyamacani iqui na. **3** Jama, noqui chahahuacanaibo tsi xo toa Dios joiti iti qui

jicohaina. Toa chahahuayamacanai ca jodiobo ratiqui noa ra, naa noqui chahahuacanaibo. Jabi toca tsi chanihi quiha Dios:

“Jato iqui tsi ē caxaniquë.

Caxahi tsi,

‘Noho joiti iti qui jicopistiyamaria-caxëcani quiha naa nohiria ra, ē bëta joixëna’ i ē ni quiha”

iquiina. Jabi jatiroha ca nëhohuacaquë tsi quiha jatiniquë Dios yonoco ra. Nëhohuahax ja joini quiha. ⁴Joixo tsi jaboqui noqui manahi quiha jahuë joiti iti qui no jicono. Tsayacana.

“Séptimo barí tsi Dios joiniquë, jahuë yonoco jathihuahax na” ii quiha. ⁵Joixo tsi quiha mahitsa ca toa jodio nohiria bo ja manamananiquë. Dios joiti iti qui ja jicopistiyamariacaniquë rë,

“Jicopistiyamariacaxëcani quiha”

i Dios ni quëshpi na. ⁶¿Tsayacanai? Dios joiti iti qui jicoyamaniquë toa jariapari ca Dios Chani nicacanish cabo rë. Nicamisxëniria ja icani quiha. Jama, nohiria bo jari joimacatsi quiha Dios. Ja tsi xo toa jato ratihax toa iti qui jicoxëhi quiha nohiria huëtsa bo. ⁷Jatsi jicoti toa nicamisxëniria cabo caniaquë tsi quiha xaba huëtsa Diós jananiquë nohiria huëtsa bo bax na, ja jicocano iquish na. “Jaboqui” toa xaba quënahacani quiha. Naama tsi quiha, naa Josué quirëqué David yamabá tsi toa xaba Diós janatëquëni quiha,

“Jaboqui ëa nicacana.

E quima casoyamacana”

i ja niquë no. Toca tsi ii quiha Quënëhacanish cabo ó no. ⁸Jabi toa jodio nohiria bo pi Josué yamabá joimarohano tsi quiha jaquirëqué ca jicoti xaba huëtsa yoati tsi chaniyamaquë Dios aniquë iquia. ⁹Jabi tobi xo toa Dios joiti iti huëtsa jahuë nohiria bo bax na ra, naa séptimo barí tsi Dios joini jasca cato. ¹⁰Jabi raniranicaçëcani quiha Dios nohiria, jahuë iti qui jicohax na. Jicohax tsi jato yonoco quima joicaxëcani quiha, Dios joini jascaria. ¹¹Jatsi no bamayamano ra, toa joiti iti qui cahëti. Jabi Dios joiti iti qui cahëti toa jodio nohiria bá narisniquë rë. Jatsi quiniacaxëcahuë ma tocayamano mato ri ra.

¹²Jabi bëso xo Dios Chani ra. Chama jaya quiha. Bëquëx-bëquëx ca quënoxëni ca saipi oquëria ca tsi xo toa jahuë quëno ra. Noba shina qui nacoria tsi xo ra. Jatiroha ca jonë ca no shinahai ca bërohuahi quiha. Jasca, jatiroha ca ó no quëëhai ca tanamahi quiha. ¹³Jabi Dios qui bëroria tsi xo toa nëhohuahacanish cabo

tëquë. Yama tsi xo toa ja qui jonë cato ra. Jatiroha ca nais-hi quiha. Jasca, huësti barí tsi jatiroha ca no aca ca ja qui yoaxëqui noa ra.

Oquë ca arati ibo-iboria xo Jesu

¹⁴Jabi tobi xo noba arati ibo-iboria, naa mana nai qui canish cato. Noba Jesu, naa Dios Baqué yoi tsi xo naa ra. Jatsi no chitimihai ca no achariano ra. No casoyamano. ¹⁵Jabi oquë-oquëria ca tsi xo naa noba arati ibo ra. Noba chamayama ca jabi cahëriahi quiha. Jasca, jatiroha ca quiniá tsi ja tanamahacaniquë, noqui jascaria. Jama, ja jochayamaniquë ja tanamahacaniquë no. ¹⁶Jatsi raquëhaxma tsi noba Dios trono qui no cano. Ja qui no cano tsi noqui noixëhi quiha ra. “Jaboqui” tsi noqui mëbixëhi quiha, noitiria no iquë no.

5 ¹Jabi joni yoi roha, naa noqui jascaria tsi xo toa jodioba arati ibo. Nohiria bo xérëquë quima quënahacahi quiha toa, Dios bax yonocoti. Quënahacahax tsi ja qui acacahi quiha jahuë nohiria bo mëbiti yonoco, naa Dios ya nohiria bo rabënamati. Jatsi quiha jahuë nohiria ba jocha quëshpi bo tsi tēpas-hacanish ca yohina bo, ofrenda bo, tihi cabio Dios qui aqui quiha nohiria bo bax na. ²Jahuë nohiria ba jabi bo cahëyoiquí tsi jia tsi jahuë nohiria bo, naa Dios yoba cahëyamacanaibo, jochacanaibo, tihi cabio mëbixi quiha. Jabi jochacatsai ca jabi jayaquí tsi jato mëbiyoiti mëtsa xo ra. ³Ja tsi xo toa jahuë jocha yoi quëshpi bo tsi Dios qui ofrenda aaparihi quiha ra, naa jahuë nohiria bo bax ofrenda anox pari.

⁴Jasca, toa arati ibo bo qui toa yonoco Diós aniquë. Jamë bax toa yonoco biyamacani quiha jaha quëéquí na. Quënahacaxëti xo arati ibo bo tëquë, naa arati ibo Aarón yamabo quënahacani jascaria. ⁵¿Tsayacanai? Toa arati ibo ba yonoco Cristó biyamaniquë jamë bax na. Toa oquë ca yonoco ja qui Diós aniquë ra. Acax ja qui ja chaniniquë:

—Noho Baqué xo mia ra.

Jaboqui mia oquëhuaxëquia —iquiina.

6 Jasca,

—Mia biquia ra.

I-ipaoħai ca arati ibo-iboria ixëqui mia, naa Melquisedec yamabo ini jascaria

—i Jesu qui ja ni quiha. ⁷Jabi no bëta bësopama tsi quiha Dios qui Jesu bëħox-bëħoxniquë ra. Ja rësħai ca quima xabahamat

mëtsaria ca ja bëna-bënariani quiha joi pistiamá no. Ja ara-arani quiha bëho ya. Jatsi ja bëhoxhai ca Diós nicaniquë ra, jahuë Jahëpa yoba banahuacatsai ca ja ini iqui na. ⁸Dios Baquë yoi iqui ri tsi quiha jahuë Jahëpa yoba nicati Jesu jabiniquë ra ja tënë-tënëhai cató no. ⁹Nicati jabiyoihax tsi nohiria bo Xabahamati Ibo-iboria ja manëniquë ra. Jaboqui jahuë Chani nicacanaibo têquë bësopaomati mëtsa xo ra, xabahamaxo na. ¹⁰¿Tsayacanai? Diós jahuë Baquë biniquë Arati Ibo-iboria iti, naa Melquisedec yamabo ini jascaria.

Dios quima casocanaina

¹¹Jari huéstima tsi xo toa ë yoacatsaina rë, noba arati ibo-iboria yoati na. Bëronoma tsi xo toa mato ë cahëmahaina iquia, mëriyama ma jabihi iqui na. ¿Jabicasyamacanai sa? ¹²Jaboqui Dios Chani cahëxëni cabø ma iti iquë ra, jari xocobo ma nori. Jishopë. Jari ma tiisimahacaxëti xo iquia. Dios Chani ca bëroria ca jahuë bo ma tiisimahacatëquëxëti xo rë. Jari bëroria ca tiisi, naa xoma jasca ca mato qui acacaxëti xo rë, tiisi-tiisiria ca xëanoma ma nori iqui na. ¹³Jabi jari xocobo tsi xo toa chocho acai cato ra. Jia ca ati jari cahëyamahi quiha. ¹⁴Jama, piti coshi, naa tiisi-tiisiria ca bicascani quiha shinacoshi cabø. Jia ca, yoi ca, tihi cabø cahëti ja jabicani quiha.

6 ¹Jatsi rëquë canomani shinacoshi bá. Toa bëro-bëroria ca Cristo yoba no jisbériano ra. Huéstima tsi quiha toa jariapari ca bëroria ca yoba ma tiisimahacani quiha. Rëquë capama tsi toa mahitsa ca xabahamatimaxëni ca jabi bo quima no casono. Cristo qui chitimihax rëquë no cati xo ra. ²Jishopë. Jari tobi toa ashimahacati yoba, chahahuacanaibo ó tsi mëquë janati yoba, rësonish cabø bësotëquëxëhai ca chani, Diós nohiria bo copixëhai ca chani. Tihi cabø ma jisbériati xo iquia ra, siri tsi toa jahuë bo ma tiisimahacani iqui na. ³Jisbëria tsi ¿Dios tiisi-tiisiria ca bichi canomani? Toa axëqui noa tia, Dios qui jiapino.

⁴Nicacahuë. Tobi xo toa Cristo quima casonish cabø rë, naa Dios Huëa ó tsi i-ipaonish cabø. Huëa iqui tsi quiha mana ca jahuë bo ja tanacaniquë iquia. Jasca, Espíritu Santo ja bicaniquë jato ri. ⁵Jato qui jia i-ipaoni quiha Dios Chani ra. Jasca, tsëquëxëhai ca xabaca chama ja cahëcaniquë. ⁶Tihi ca tsi cahëqui ri tsi quiha jari Cristo quima ja casocaniquë rë. Tocapijacano tsi ¿jënahuariaxo

raca jahari Dios qui toca cabo no bëna? Ja casocanai cató tsi cruzó tsi Dios Baqué tooxayoicani quiha rë. Jasca, jaboqui nohiria bësojo xo tsi Dios Baqué shirahuacani quiha rë. ⁷Quiniacaxécahuë. Dios nohiria yoi bo tsi xo toa banahaca ca huai jascaria, naa oi bichii cato. Jabi Ibo bax banahaca ca bëro saino tsi jiaria xo ra. Diós shomahuaha ca xo. ⁸Jama, naa Dios quima casonish ca nohiria tsi xo toa masa saihuahai ca huai jascaria. Yoiria tsi xo ja saihuacanaina. Yoshihuahacati basima ca xo. Mëshahacaxëti xo toca ca huai ra.

Chahahuacanaiba jabi yoi

⁹Nëca tsi mato yobapama tsi oquë ca jahuë bo ma ati xo iquia, ëbë xatë bá. Dios quima casocanaibo jascama xo mato ra. Ma chahahuaquë rohari tsi jia ca jahuë bo ma saihuahai ca jisquia ra. ¹⁰Jasca, mëstë xo Dios. Ja bax ma ani ca shina-bënoyamaxëhi quiha. Jabi anomaria ini quiha toa chahahuacanaibo ma mëbihaina, jato ma noiaina. Noixo tsi jari Dios chahahuacanaibo mëbiqui mato ra. Tihi ca ma acai ca cahëhi quiha Dios iquia. ¹¹Jatsi ma acai ca jénëyamacana. Jaha è quëëhai ca tsi xo toa ma rëtsahaina jahuë rëso qui. Tocapiquí tsi jaha ma pasohai ca copi bixëqui mato ri tia. ¹²Jasca, ma chiquishyamano. Dios bax yonocopama tsi yosanatimaxëni ca chahahuayoicanaibo jascariacana. Toca pi bësoquí tsi Diós mato qui acatsai ca jahuë bo bixëqui mato ra. Parayamahi quiha Dios.

¹³Abraham yamabo no tsayaparino. Ja qui chanipama tsi quiha parayamaniquë Dios ra. “Mia shomahuaxëquia” i ja qui ja ni quiha. Shomahuapama tsi “Mia parayamaquia iquia èmë no” i ja qui Dios niquë. “Iquia èmë no” i Dios ni quiha ra. Tocajaquë tsi yama ini quiha toa oquë ca jurar-atí cato, naa ja bax chaniti cato. ¹⁴“Iquia èmë no” ipama tsi “Mia shomahuaxëquia. Chahitaxocobo jayaxëqui mia ra” i Abraham yamabo qui Dios niquë. Toca tsi Abraham yamabo qui Diós jurar-aniquë. ¹⁵Jatsi yosanaxoma tsi quiha jahuë baqué coti xaba Abrahám mana-mananiquë. Jarohapa tsi jahuë baqué coni quiha, ja qui Diós yoani jascaria. ¹⁶Jabi toca tsi chanihi quiha nohiria bo ri jabija ca yoacatsi na. Ja parayamacanai ca jismacaspipi tsi oquë ca jané tsi chanicaní quiha. Jatsi toa chani chahahuacani quiha nohiria. Nohiria ba jabi tsi xo toa. Tocapijacano tsi jato bëta joi mërayamaxëhi quiha nohiria

huëtsa bo, ranixo na. ¹⁷Jabi tocaniquë Dios ri, ja parayamahai ca Abraham chahitaxocobo jismaxëna. Rarinatimaxëni ca Dios ja ini ca ja jismacasni quiha. ¹⁸Ja tsi xo toa dos ca chani ja ani quiha rarinatimaxëniria ca quiayamahai ca Dios ja ini ca jismaxëna. Jariapari tsi quiha “Mia shomahuaxëquia” i Dios ni quiha. Jaquirëqué “Parayamaquia iquia émë no” i ja ni quiha. ¿Tsayacanai? ¿Jénuhuarioxa raca Diós noqui quiana ra? ¿Dos ca chani noqui ja ayamayamani? Ja tsi xo toa Dios qui rani-raniqui noa, naa noqui Dios qui jabanish cabo. Quiayamaqui Dios iqui noa. Noqui xabahamaxëhi quiha ra, noqui ja yoani jascaria. Toa ó pasohi tsi shina-huéjénayamaqui noa. ¹⁹Jénima ca jéné ca barco, naa mai achahai ca ancla jaya ca barco jascaria xo noa. Dios qui, naa jahuë iti-itiria qui noqui mëpihi quiha no chahahuahaina. ²⁰Jabi noqui rëqué toa iti-itiria qui noba Jesu jiconiquë no bax na. Jicohax Arati Ibo-iboria ja manëniquë, naa Melquisedec yamabo ini jascaria.

Arati ibo-iboria Melquisedec yamabo

7 ¹Jabi Salem icanai ca yacata xo tsi rey Melquisedec yamabá yonapaoniquë. Jasca, Dios arati ibo-iboria naa joni ini quiha. Toatiyá tsi quiha jahuë joni bo ya Abraham yamabo nianahi caniquë, huéstima ca rey bo, jato soldado bo, tihi cabos pasomaha. Jato ja bëbocaquë tsi quiha Melquisedéc Abraham bëchaniquë bahi xo na. Bëchaxo tsi quiha Abraham ja shomahuaniquë arati ibo ja ini iqui na. ²Jatsi Melquisedec qui ofrenda, naa huësti ca décima, naa ja bëboni ca jahuë bo quima ca décima Abrahám aniquë. Anomaria naa naa Melquisedec ini quiha. Noba joí tsi “Mëstë” ii quiha jahuë janë ra. Rey “Mëstë” ja quénahacani quiha. Jasca, “Rani-ranitiya” jahuë yaca quénahacani quiha, naa ja yonani cato. ³Jasca, Melquisedec jahëpa, jahuë jahëhua, jahuë naborëqué bo, jahuë chahitaxocobo, tihi cabos cahëyoiyamaqui noa. Jasca, ja coni bari, ja rësoni bari, tihi cabos cahëyamaqui noa, naa Dios Baquë jascaria iquiina. I-ipaoxëhai ca arati ibo tsi xo naa iqui noa.

⁴Jabi anomaria naa arati ibo Melquisedec iniquë. Jariapari tsi quiha ja qui ofrenda, naa huësti ca décima noba naborëquébo Abraham yamabá ani quiha toa rey bo bëboxo na. ⁵Tsayacahuë. ¿Jahuë jimibo qui toa ofrenda Abraham yamabá ani? Ayamahi quiha, carayanaba arati ibo Melquisedec ini quëshpi na. Jabi

tocayamaniquë Abraham chahitaxocobo ofrenda bo aquí na. Jato jimiba arati ibo bo qui roha jato ofrenda bo ja acani quiha. Jabi jato jimibo qui, naa Leví icanai ca maxo qui Moisés yoba ani quiha, ofrenda, naa huësti ca décima jato nohiria bo quima ja bicano Ibo bax na. ⁶Jama, carayana Melquisedec ini quiha. Abraham jimibo ma quiha. Carayana ca ja ino ri tsi quiha jari ja qui Abrahám yamabá ofrenda aniquë ra, oquë-oquëria ca arati ibo ja ini iqui na.

Jaquiréquë quiha Melquisedéc Abraham yamabo shomahuaniquë. Jabi Dios parayamahai ca chani binish ca Abraham tsi xo naa.

⁷Jasca, noba jahëpa Abraham yoi oquë-oquëria Melquisedec iniquë iquia. ¿Shomahuahacanish ca oquë-oquëriayamahi ni shomahuati ibo ra? ⁸Jasca, noba Leví maxo ca arati ibo bo oquë-oquëria ca Melquisedec iniquë. Rësoyocani quiha ra noba ofrenda bichi ca arati ibo bo. Jama, jari bëso ca Melquisedec nori ca yoahacaniquë.

⁹Jasca, naa arati ibo-iboria Melquisedec qui noba Leví yoi yamabá ofrenda bo aniquë jaa ri iqui noa, naa noba arati ibo ba naboréquëbo. Ja qui ofrenda bo ja ani quiha, naa, noba ofrenda bo binish ca Leví yamabo pa. Melquisedec qui jahuë chahita Abraham yamabá ofrenda aquë tsi quiha Leví yamabá ani ca yoi jascaria iniquë toa ja acaina iqui noa. ¹⁰Toatíyá tsi Melquisedéc Abraham bëchaquë tsi jari cohama Leví ini quiha. Jari Abraham coxëti ca chahita ja ini quiha. Ja tsi xo toa Melquisedec qui ofrenda bo noba Leví yoi aniquë iqui noa, jahuë chahita ja ini iqui na.

¹¹Jabi mato qui Moisés yamabá Dios yoba aniquë. Ja tahëxo tsi oquë-oquëria ca arati quinia ja nori ca quëschuaqui mato rë. Mato nicaparicasquia. ¿Mato arati quiniá tsi nohiria bo mëstëhuariahacani? Jabi mato pi mëstëhuati mëtsa toa arati quinia iirohano tsi ¿jëniriaxo tsi Arati Ibo-iboria paxa ca, naa Melquisedec jasca ca Diós raani sa? Arati ibo-iboria Aarón oquë ca tsi xo naa arati ibo paxa cato iquia. ¹²Jasca pi nohiria ba arati quinia rarinamahacano tsi rarinamahacaxëti xo toa jato arati yoba ri. Ratihi quiha yoba paxa cato. ¹³Tsayacahuë. Tocajaniquë ra, Arati Ibo-iboria iti Cristo joniquë no. Toa arati quinia paxa ca ja chitahëhuani quiha. Jasca, johax tsi quiha Leví maxo quima ma ja iniquë, Judá maxo quima ja nori. Jabi altar xo tsi arati yonoco ayamapistiariapaoni quiha toa Judá maxo ra. ¹⁴Jama, toa Judá maxo quima Cristo joni ca cahëqui jatiroha cabo. Jasca, toa Judá maxo qui arati yonoco Moisés yamabá ayamani quiha. Jaha tsi ratihi quiha Cristo yoba ra.

¹⁵Jabi noqui bëroria tsi xo toa Diós anina. Jisiquiniquë Arati Ibo-iboria paxa cato, naa Melquisedec jasca cato. Jisiquihax toa quinia siri Jesu ratiniquë. ¹⁶Jasca, maí ca arati ibo ba maxo quima ja joyamaniquë. Toca tsi ja coyamani quiha. Jama, naa Arati Ibo-iboria yonoco ja qui Diós aniquë, bëso-bësopaohai ca ja nori iqui na. Quéyohacatimaxëni ja ini quiha. ¹⁷Jabi jasca ca yoahi quiha Quënëhacanish cabro ri:

“I-ipaohai ca Arati Ibo-iboria xo mia, Melquisedec yamaba chama jascaria ca jayahí na”

iquiina. ¹⁸Jabi toa arati yoba siri yoba paxa ca Jesú ratimaniquë. Mahitsa, chamayama, toa jariapari ca quinia ini quiha. ¹⁹Nohiria bo mëstëhuati mëtsama Moisés yoba ini quiha. Jama, toa yoba siri ratini quiha oquë-oquëria ca xabahamati quinia paxa cato. Naa quinia iqui tsi Dios qui basimati mëtsa xo noa jaboqui ra.

²⁰Jasca, Arati Ibo-iboria Cristo manëquë tsi quiha “I-ipaohai ca Arati Ibo-iboria ixëqui mia ra” i jahuë Baqué qui Dios niquë. Jabi toca tsi arati ibo huëtsa bo qui Dios chaniyamani quiha, jato yonoco ja chitahëhuacaquë no. ²¹Jama, Arati Ibo-iboria Jesu manëquë tsi quiha Dios nécaniquë:

“Noho jané tsi mia parayamaquia.

Rarinamahacatimaxëni xo noho shinana ra.

I-ipaohai ca Arati Ibo-iboria ixëqui mia ra”

i Jesu qui ja ni quiha. ²²Tsayacahuë. “Noho jané tsi mia parayamaquia” i jahuë Jesu qui Dios ni quiha. Toa Chani iqui tsi oquë-oquëria ca xabahamati quinia otohi quiha Jesu ra. Mahitsa ma xo ra. ²³Jasca, huëstima ca arati ibo bo toa jariapari ca quinia jayaniquë, ja rëso-rësocanacani iqui na. Huësti arati Ibo siri rësoquë tsi ratini quiha huëtsa, jahuë yonoco rëtsaxëna. ²⁴Jama, i-ipaoxéhi quiha Jesu ra. Jahuë iti ratiyamaxéhi quiha huëtsa ra. ²⁵Ja tsi xo toa nohiria bo xabahamati mëtsaria xo Jesu ra. Narisyamahi quiha jahuë xabahamati chama ra, bëso-bësopaohai ca ja nori quëshpi na. Jatiroha ca Dios qui bëcanaibo mëbi-mëbipaohi quiha.

²⁶¿Jatsi tsayacanai? Jesu tsi xo toa oquë-oquëria ca arati ibo ra, naa noqui mëbiti cato. Yama xo jahuë jocha ra. Jasca, quësohacatimaxëniria xo. Yama tsi xo toa yoi ca ja acana ra. Jochacanaibo quima ja aquëquëmahacani quiha. Jasca, oquë-oquëria ca iti ja qui acacani quiha mana. ²⁷Jasca, noba maí ca

arati ibo bo quirima xo. Jabi jatiroha ca barí tsi jahuëcara ca ofrenda Dios qui acani quiha noba arati ibo bo. Tocacani quiha jato jocha yoi, jato nohiria ba jocha, tihi cabo quëshpi na. Jama xo Cristo ra. Huësti ca ofrenda roha Dios qui ja aniquë ra, jamë yoi ja aniquë no, nati. ²⁸Jasca, toa jariapari ca quiniá tsi chamayama ca jochahai ca arati ibo bo janahacaniquë nohiria bo mëbiti. Jama, oquë-oquëria ca Arati Ibo Diós janani quiha, “Noho jané tsi parayamaquia” i ja quë no. I-ipaohai ca oquëria ca Arati Ibo-iboria ca tsi xo naa ra.

Dios qui ofrenda Moisés, Aarón, tihi cabá ocaina

Xabahamati quinia paxa ca abogado xo noba Jesucristo

8 ¹Jabi ë yoacatsai ca tsi xo naa ra. Jaboqui mana, naa Chama-chamaxëniria ca Dios trono mënëcayá tsi tsaho xo Jesu ra. Toá xo noba Arati Ibo-iboria ra. Oquë-oquëria ca iti tsi xo toa ja jayahaina. ²Toa roa ca iti-itiria xo tsi noqui mëbiriahí quiha. Naa maí ca iti-itiria ca oquë quiha. Jabi naa jabija ca iti-itiria roa ca Diós aniquë, joni bo nomari. ³Jabi Dios qui ofrenda bo, t  pashacanish ca yohina bo, tihi cabø ax  ti xo noba ma   ca arati ibo bo. Jato yonoco quiha. Jascaria tsi jahu  cara ofrenda jayati nori iniquë noba Arati Ibo-iboria Jesu ri Dios qui ati. ⁴Mana xo tsi Dios qui jahu   ofrenda Jes   ani quiha. Ma   ma xo noba Arati Ibo-iboria ra. Mana quiha. Jabi ma   tsi irohapihi tsi Arati Ibo yoi ja iyamaqu   aqu   iquia. Jama, noba ma   ca nohiria bo bax Dios qui ofrenda bo ati ibo bo tsi xo toa Lev   max   ca arati ibo bo. Toa maxo quima ma xo Jesu ra. ⁵Jasca, ma   ca iti-itiria xo tsi yonococani quiha naa ma   ca arati ibo bo. Jahu   jaria-jaria ma xo toa ja acanaina. Jasca, jahu   jaria-jaria ma xo toa jato iti-itiria ri. Macana xo tsi quiha jato arati iti-itiria planes, naa jahu   jaria-jaria Di  s jismaniqu   Moisés qui. Jatsi toa arati tapas Moisés anox pari no tsi Di  s yobaniqu  : “Macana ax tsi jatiroha ca mi jismahaca ca jaria-jaria mi ano ra” iquiina.

Jatsi tsayacahu  . Jahu   oqu  -oqu  ria ca jaria tsi xo toa mana cato iquia. ⁶Jasca, toa oqu  -oqu  ria ca jaria Jesu qui acacaniqu   ototi ra. Moisés yamabo, Lev   maxo, tihi cab   otoni ca oqu  -oqu  ria tsi xo toa Jes   otohaina. Jasca, oqu   ca xabahamati quinia otohi quiha, oqu   ca chan   tsi ja chitah  huahacani iqui na.

⁷Jabi toa jariapari ca xabahamati quinia pi oqu   iirohano tsi ratiyamaqu   aniqu   toa quinia paxa cato. ⁸Jama, Dios qui oqu  -oqu  riama ini quiha toa jariapari ca arati quinia. Toa quinia yoati tsi Dios n  caniqu  :

“Jaha b  socana.

Ts  qu  x  hi quiha arati quinia paxa ca Chani ra.

Toa bar   tsi quiha Isra  l ca nohiria bo, Judá maxo, tihi cab   qui naa xabahamati quinia paxa ca Chani ax  equia.

⁹Jam  rix  hi quiha naa xabahamati quinia Chani paxa cato; naa jato nabor  qu  bo qui ë ani ca chani jam  ri cato.

Jabi toa jariapari ca xabahamati quinia Chani jato qui ë aniqu  , Egipto mai quima jato m  pixon na.

Toa Chani ja bicasamacani quiha.

Jaha tsi jato ë jisbërianiquë rë.

10 Jama, tobi xo toa xabahamati quinia ca Chani paxa cato, naa
noho Israél ca nohiria bo qui ë acaina.

Toa bari tséquëno tsi jato shina qui noho yoba bo nanëxëquia.
Jato shina ó tsi toa yoba bo quënëxëquia, noho Chani ja shina-
bénoyamacano iquish na.

Jatsi toa barí tsi jato Dios yoi ixëquia.

Jasca, noho nohiria yoi icaxëcani quiha jato ri.

11 Toatiyá tsi jahuë xatë yoi tiisimayamaxëhi quiha nohiria, éa ja
cahëyoicaxëcanai iqui na.

Jasca, 'Ibo mi cahëti xo ra' iyamacaxëcani quiha éa yoi ja
cahëcaxëcanai iqui na.

Toatiyá tsi éa cahëcaxëcani quiha nohiria bo tëquë, naa yonati
bo, chama bo ri.

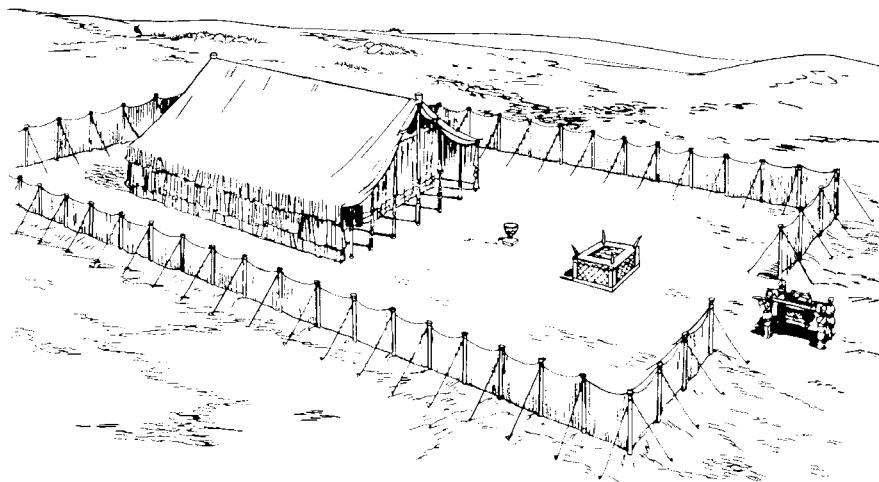
12 Toatiyá tsi jato jocha masaxëquia.

Masaxo tsi jato jocha bo shina-bënoxëquia ra"

nëa tsi Israél ca nohiria bo qui Dios nëcani quiha. **13** Jatsi
nicaparicana. Toa Moisés arati quinia siri ratixëti nori ini quiha
nohiria bo xabahamati quinia paxa cato i Dios ni quiha. Sirinani
quiha toa jariapari ca arati quinia. Nati basima xo.

Mana ca arati quinia paxa cato

9 **1** Jabi toa jariapari ca xabahamati quinia no tsayaparino. Yoba
bo, arati jabi bo, arati iti, tihi cabotoa jariapari ca quinia
jayaniquë. **2** Tobi ini quiha jahuë arati tapasa. Tapas xara tsi
quiha dos ca naquëtë bo iniquë. Toa jariapari ca naquëtë tsi quiha
candelero, mesa, Dios qui acacani ca mapari, tihi cabotoiniquë.
"Arati iti" toa naquëtë quënähacani quiha. **3** Jatsi naquëtë huëtsa ó
tsi, naa rotamë ca raiti oquëri ca iniquë toa Dios iti-itiria. Roa toa
iti ini quiha. **4** Toa naquëtë tsi oro ca altar, incienso mëshati, Dios
Chani jaya ca caja-cajaria, tihi cabotoiniquë. Jabi oró tsi naa caja-
cajaria rabahacani quiha. Jasca, jaxara ini quiha oro ca pitëxti, naa
mana ax paquénish ca mapari jaya cato. Jasca, caja xara ini quiha
Aarón yamaba coti jihui, naa nihipëhi joconi cato. Jasca, jaxara
ini quiha toa dos ca maxax para bo, naa Dios yoba jayanish cabotoiniquë.
5 Jatsi caja cacha nii iniquë ángeljisiria ca querubine bo, naa Dios
iti obëso cabotoiniquë. Jocha masahacahai ca iti maxëni ini quiha jato

Xabachá ca carati tapasa

mëstë ca pëhi bo. Jabi toca tsi ja iniquë toa arati tapasá no. Yama xo xabaca tèxé bo yoati rë.

⁶Toca tsi quiha jatiroha ca jahuë bo janahacaniquë toa arati tapasá no. Jatsi jatiroha ca barí tsi quiha toa jariapari ca naquëtë qui arati ibo bo jiconiquë jato nohiria bo bax jato yonoco ati. ⁷Jama, toa rotamë ca raiti oquëri ca naquëtë huëtsa qui jiconiquë toa arati ibo-iboria roha. Jatiroha ca barí tsi ja jicoyamani quiha. Xénipá ca huësti ca barí tsi quiha jamë tsi ja jiconiquë. Jicoxo tsi quiha Dios qui acacani ca jimi ja boniquë jahuë jocha, jahuë nohiria ba jocha, tihi cabو quëshpi na. ⁸Toatiyá tsi toa iti-itiria roa ca qui jicotimaxëni nohiria bo iniquë. Roa quiha. Jabi Dios qui basimativaxëni ja icani quiha rë. Dios qui no basimati mëtsanox pari no tsi toa jariapari ca arati xobo, jahuë yoba bo, jahuë jabi bo, tihi cabو jatihuahacati nori iniquë ra. Tihi ca tsi noqui jismahi quiha Espíritu Santo. ⁹Jabi jisti-jistiria roha tsi xo toa jariapari ca arati iti-itiria. Arati quinia paxa ca qui noqui mëtohi quiha ra. Jabi toa siri ca quiniá tsi ofrenda bo, tèpas-hacanish ca yohina bo, tihi cabو Dios qui axo tsi quiha jari jato jocha nohiria bá shinashinaniquë rë. Bahuëhacahama jato shina ini quiha rë. ¹⁰Jabi Dios arati quinia paxa ca jonox pari no tsi noqui jënima ini quiha toa jabi bo, naa oriquiti, jënë ashimahaina, tihi cabو. Jama, jaboqui

Dios chani jaya ca caja-cajaria

niahacaxëti xo toa jabi bo iquia, xabahamati quinia paxa ca joni iqui na.

¹¹ Joniquë noba Arati Ibo-iboria Jesucristo ra. Joxo tsi quiha noba arati quinia paxa ca ja chitahëhuaniquë. Toa quinia banahuaqui noa ra jaboqui. Jatsi nëa mai xo tsi jahuë yonoco jatihuahax tsi quiha mana ca oquë ca iti-itiria ca qui ja jiconiquë, naa joni bá acama ca qui. ¹² Jicoxo tsi quiha huësti roha tsi Dios iti-itiria qui Jesu jiconiquë. Jatini quiha jahuë yonoco ra. Jasca, jicopama tsi cabrito jimi, vaca baquë jimi, tihi cabo ja boyamani quiha, naa maí ca arati ibo-iboriá boni jasca cato. Jama, jahuë jimi yoi ja boniquë ra. ¹³ Jabi toa jariapari ca arati quiniá tsi quiha cabrito jimi, vaca baquë jimi, mëshahaca ca vaca baquë tsistë, tihi cabá tsi nohiria bo ashimahacaniquë jato bahuëti. Toca tsi jato yoi ca mëbihacani quiha. ¹⁴ Jabi toatiyá tsi jënima pi toa jabi bo iirohano tsi ejaboqui oquë-oquëria iyamayamahi ni Cristó noqui mëbihaina, ja rësoni cató no?

Espíritu Santó tsi Dios qui jamë ja aniquë ra. Oquëria ca ofrenda ja ini quiha. Jasca, jocha yama ja ini quiha. Anomaria tsi xo toa no bax ja rësonina iquia. Ja tsi xo toa noba shina ó ca noqui rësomahai ca yoi ca jahuë bo bahuëti cato. Tocahi quiha jahuë jimi ra, bësohai ca Dios bax no bësono iquish na.

¹⁵Jatsi tsayacahuë. Oquë ca xabahamati quinia paxa ca otohi quiha Jesu ra. Otopama tsi noqui, naa Diós quënani cabo bësopaoma-xëqui, jahëpa Diós yoani jascaria. Noqui xabahamati quinia paxa ca Ototi Ibo-iboria tsi xo naa ra, nohiria ba jocha quëshpi ja rësoni iqui na. Toca tsi toa jariapari ca xabahamati quinia namá ca jochacanaibo ja paquëmani quiha. ¹⁶Nicaparicana. Nohiria ba jabi tsi xo toa testamento icanai ca papi huishahaina rësonox pari. Toca tsi jato jahuë bo tëquë acani quiha tsohuëcara qui. Nohiria ba jabi quiha. Jabi rësoparixëti quiha nohiria, jahuë jahuë bo acacanox pari no. ¿Rësojaha? Toa nicaqui noa. ¹⁷Rës oyamapijano tsi mahitsa copiyama tsi xo toa ja quënëni ca papi, naa testamento cato. Chama yama. Jama, ja rësopino tsi chama jaya xo toa ja quënënina. Jaquirëquë jahuë jahuë bo bichi quiha nohiria. ¹⁸Jascaria ca quiniá tsi yohina tëpas-hacani quiha toa jariapari ca xabahamati quinia chitahëhuahacanox pari no. Rësoti pari ini quiha yohina. ¹⁹Jariapari tsi quiha nohiria bo qui Dios yoba tëquë Moisés yoaniquë. Yoaxo tsi quiha cabrito, vaca baquë, tihi cabio ja tëpasníquë. Rësoniquë yohina bo ra. Jaquirëquë jénepaxa roihacakanish ca jimí tsi nohiria bo, Diós quënëhacani ca yoba bo, tihi cabio ja ashimani quiha. ²⁰Ashimahax tsi quiha “Naa jimí tsi chitahëxéhi quiha Diós noqui xabahamati yoba ra” i nohiria bo qui ja niquë. ²¹Jaquirëquë jato arati tapas ja ashimani quiha jimí no. Jasca, jaxara ca jahuë bo tëquë ja ashimani quiha. ²²Jabi jimí tsi ashimahacaxëti nori iniquë toa jahuë bo tëquë. Jabi jimi yama tsi bahuëhacatimaxëni xo jocha ra.

Noba jocha masahi quiha Cristo jimi

²³Jabi toca tsi quiha toa arati tapasá ca jahuë bo, arati ibo bo, nohiria bo, tihi cabio roahuahacaniquë yohina jimí no. Dios jaria-jaria ca jahuë bo jismanish ca jisti roha ini quiha toa jariapari ca arati quinia iquia. Jahuë jaria-jaria ma quiha. Jahuë jaria-jaria quinia tsi xo mana. Jahá tsi xo toa noba oquë-oquëria ca

ofrenda ra. ²⁴Jabi naa maí ca joni bá ani ca arati iti qui Cristo jicoyamani quiha, naipá ca yoi ca iti qui nori. Jahuë jaria-jaria ca qui ja jiconiqué ra. Toa mana ax no bax Dios bësojó tsi jisiquihi quiha noqui mëbiti cato. ²⁵Jicoxo tsi jamë Dios qui tëquéroha-atëquéroha-yamahi quiha, naa maí ca arati ibo bá Dios qui ofrenda bo aaroha-aarohani jascaria. Jatiroha ca xénipá tsi jato iti-itiria roa ca qui jicohi quiha jato arati ibo-iboria. Huéstima, naa tocanoma tsi yohina jimi bohi quiha. ²⁶Jama, tocayamaniqué Cristo ra. Huéstima pi jicorohahi tsi huéstima tsi ja namëhacati nori iquë ani quiha, naa mai nëhohuahacanitiya rohari. Jama, huësti roha tsi Cristo jisiquiniqué, naa xaba rësó no. Nati jamë ja acai cató tsi quiha jocha chama quëyohi ja jonicué ra. ²⁷Jasca, huësti tsi xo toa nohiria bo rësoxéhai ri. Jaquirëqué tséquëxéhi quiha nohiria ba copiti bari iquia. ²⁸Jascaria, huësti roha tsi Cristo namëhacaniqué huéstima ca nohiria ba jocha mëbixëna. Jasca, jotëquëxéhi quiha manacanaibo bixëna, jocha bax namëhacatëquëti nomari.

10 ¹Jabi noba jaria-jaria tsi xo toa no bax Cristó acaina. Jahuë jaria-jaria ma xo toa noba jodioba yoba bo. Toa yoba bo tahëhax tsi quiha jatiroha ca xénipá tsi yohina bo tëpas-hacaniqué nohiria ba jocha quëshpi na. Jatihuahacayamani quiha toa yohina bo ja tëpascanaina. Yama jahuë rëso ini quiha. Jasca, toa jabí tsi masahacatimaxëni ini quiha toa Dios qui aracanaiba jocha ra. ²Jabi jato jocha pi masahacayoirohano tsi quiha jato shina ó ca yoi ca jahuë bo ja shina-bënoqué acaniqué iquia. Jatsi jatiqué ani quiha jocha quëshpi yohina bo ja tëpascanaina iquia. Jasca, yama jato shina ó ca yoi ca jahuë bo iquë ani quiha jato qui quësoti ra. ³Jama, jatiroha ca xénipá tsi quiha yohina bo ja tëpascaniqué. Tëpasxo tsi jari jato jocha yoi ja shina-shinacani quiha. ⁴Jabi cabrito jimi, vaca bënë jimi, tihí cabá tsi masahacatimaxëni xo nohiria ba jocha ra.

⁵Ja tsi xo toa mai qui jopama tsi quiha Dios qui Cristo nëcaniqué:

“Tëpas-hacanish ca yohina bo, ofrenda bo, tihí cabó bicasyama xo mia ra.

Jama yora yoi ë bax mi shomahuaqué.

⁶Nohiria ba jocha quëshpi bo tsi yohina bo pi tëpas-hacano tsi ja mëshahacacano tsi raniyamaqui mia.

⁷Jatsi, ‘Nëá xo ëa, Diós.

Jaha mi quëëhai ca axëquia ra, naa mi libro ó ca quënëni ca jascaria’ ”

nëa tsi Cristo nëcani quiha jahuë Jahëpa qui. ⁸Jatsi tsayacahuë. “Tëpas-hacanish ca yohina bo, ofrenda bo, tihi cabو Diós bicasyamaniquë” ii quiha. Jasca, “Nohiria ba jocha quëshpi tēpas-hacanish ca yohina bo, mëshahacanish ca yohina bo, tihi cabو bicasyama xo” i Cristo ni quiha. ⁹Jatsi, “Nëá xo ëa, Diós. Jaha mi quëëhai ca axëquia ra” i ja ni quiha. Toca tsi quiha toa jariapari ca arati quinia Cristó jatihuaniquë. Ja ratini quiha. ¹⁰Ratixo tsi quiha jahuë yora ja aniquë jocha quëshpi na. Huësti roha tsi jamë ja mëani quiha tēpas-hacati. Jatsi jatiniquë jocha quëshpi yohina bo ja tēpascanaina ra. Jaha tsi Dios shina Jesú aquë tsi quiha jocha quima no buhuëhacaniquë ra.

¹¹Jabi jatiroha ca barí tsi jato yonoco aqui jodioba arati ibo bo tēquë. Jocha quëshpi bo tsi yohina bo tēpasroha-tēpasrohacani quiha. Jatiyamahi quiha toa ja tēpascanaina ra. Jasca, nohiria ba jocha masatimaxëniria tsi xo toa Dios qui ja acanana. ¹²Jama, huësti roha tsi quiha nohiria ba jocha quëshpi bo tsi jamë Cristó aniquë namëhacati. Atéquëyamahi quiha. Axo tsi quiha Dios mënëcayá tsi ja tsahoniquë yonaxëna. ¹³Jaboqui manahi quiha tojo xo na. Jahari ja jonox pari no tsi ja namá tsi ja pasomaha cabو tēquë janaxëhi quiha Dios, yonahacati. ¹⁴¿Tsayacanai? Nohiria ba jocha quëshpi bo tsi huësti roha tsi ja namëhacani quiha. Ja ini cató tsi jocha quima xabahamahacanish cabو tēquë ja oquëhuarianiquë ra. Jocha quima jato ja aquëquëpaomani quiha. ¹⁵Jabi jabija tsi xo naa ë quënëhaina iquia. Jascaria ca yoahi quiha Espíritu Santo ri:

¹⁶“Chani paxa ca tsi xo naa jato qui ë acaina.

Toa bari tséquëno tsi jato shina qui noho yoba bo nanëxëquia” iquia.

¹⁷Jaquirëquë,

“Jato jocha bo shina-bënoxëquia ra”

i Espíritu Santo ni quiha. ¹⁸¿Tsayacanai? Nohiria ba jocha Diós shina-bënoniquë ra. Ja tsi xo toa jaboqui yohina bo tēpasyamaqui noa noba jocha quëshpi na. Mahitsa tsi xo toa acaina ra.

Dios qui no basimati xo

¹⁹Jaboqui shomaria xo noa, ëbë xatë bá. Jaboqui Dios iti-itiria qui jicoti mëtsa xo noa, Jesu ini cató no. ²⁰Jicoti quinia paxa ca

tsi xo naa ra. Jaboqui yama tsi xo toa noqui quëtiahaina, naa arati xobó ca rotamë ca raiti jasca cato. Naa noqui bësomati quinia paxa ca Cristó japëcaniquë, namëhacati jahuë yora ja aniquë no. ²¹Jatsi jaboqui Arati Ibo-iboria jaya xo noa ra. Noqui iglesiá ca chahahuacanaibo tëquë otohi quiha ra. ²²Ja iqui tsi Dios qui no basimati xo. Jahuë iti qui jicoti mëtsa xo noa ra, shina jia ca no jayahai iqui na. ¿Dios qui no chitimiyoyama-yamani? ¿Jahuë baqué jimí tsi noba shina bahuëhacayamayamani? Jasca, ñoba jocha masahacayamayamani? ²³Ja tsi xo toa Cristó noqui xabahamaxëhai ca ó pasoqui noa ra. Parayamahi quiha Dios iqui noa ra. “Mato shomahuariaxëquia” ¿i noqui ja yamayamani? ²⁴Jatsi no mëbinati xo, noiti, jia ca ati. ²⁵Arati chahahuacanaibo caticano tsi mato xobó tsi chitëyamacana. Jabi tocacani quiha huësti huësti cabo pë. Jama, chamahuanacana aranabëequiti. Jabi tséquëti basima xo Ibo bacahai ca bari ra. Ja iqui tsi oquë tsi no chamahuabëquinano iglesia qui cati.

²⁶Jabi tobi xo toa Cristo quima casocanaibo rë. Jabija ca cahëhax tsi jari jochacani quiha, yoi ca ó quëëhi na. Nicaparicana. Cristo quima pi no bësoyoicasno tsi yama tsi xo toa noba jocha masahacati quinia huëtsa ra. Jasca, mahitsa tsi xo toa jato jocha quëshpi bo tsi yohina tëpas-haina ra. Jahuësti ca quinia tsi xo Cristo ra. ²⁷Copiti bari ó roha pasohi quiha toa Cristo quima casocanaibo iquia. Dios nicamisxëniria cabo mëshahacahai ca shina-shinacaxëcani quiha. Raquëria tsi xo toa copi ra. ²⁸Jabi Moisés tiya tsi quiha nohiria bo copihacaniquë jato jocha quëshpi na. Noixoma tsi Moisés yoba nicamisxëniria cabo namëhacani quiha, dos, tres, tihi cabo jato qui quësoniquë no. ²⁹Jama, ¿jénahuariaxëhi ni Dios ra, jahuë Baqué nohiria shirahuaquë no? Oquë-oquëriaxëhi quiha jahuë copi ra. Tocapiquí tsi nohiria ba jocha masati Cristo jimi, Dios xabahamati quinia, tihi cabo niahí quiha toca ca nohiria rë. Ja qui mahitsa xo. Jasca, noqui shomahuahai ca Espíritu Santo ocahuahi quiha rë. ¿Copihacayamayamaxëhi ni toca ca nohiria ra? ³⁰Jatsi quiniacaxëcana. “Ea yoi tsi xo toa nohiria bo Copiti Ibo-iboria. Copihacaxëhi quiha jochacanaibo ra” ¿i Dios yamayamani? Jasca, “Jahuë nohiria bo copixëhi quiha Ibo Dios” ii quiha. ³¹Jatsi quiniacaxëcahuë. Raquëria tsi xo toa bësohai ca chamaxëniria ca Dios copi bichiina iquia.

³²Jama, Dios huëa bixo tsi huëstima tsi ma tënë-tënëniquë Dios bax na iquia. Toa ma shina-bënyoyamano. Toatiyá tsi chahahuabëna cabø ma i-ipaoniquë. ³³Jasca, toatiyá tsi nohiria bo bësojo ax tsi ma shirahuahacaniquë. Nohiria bá mato yosipaoni quiha. Jasca, tënëmahacanish ca huëtsa bo ya ma niiniquë, jascaria tsi nohiria bá jato yosiniquë no. ³⁴Jasca, cárcel qui namëhacanish ca chahahuacanaibo ma shina-shinaniquë. Jasca, mato jahuë bo Dios cahëyamacanaibá mëbiyoquë tsi quiha ma caxayamaniquë pa, oquë ca naama-naamapaohai ca jahuë bo ó pasohi na. Tihi cabø tsi shinacana iquia ra. ³⁵Tihi cabø shinapama tsi Jesu qui ma chitimihai ca janacayamano. Tobixëhi quiha mato copi-copi jiaria cato ra. ³⁶Jatsi yosanayamacana. Dios shina ma ati xo ra. Tocapiquí tsi mato bax ja acatsai ca, naa ja yoani ca bixëqui mato ra. ³⁷Jabi Dios tocani quiha Quënëhacanish cabø ó no:

“Mëri tsi tanapistia rohano tsi joxëhi quiha joxëhai cato.

Bamayamaxëhi quiha.

³⁸Ja jono tsi bësocaxëcani quiha ja qui chitimicanaibo, naa mëstëhuahacahax ca nohiria bo.

Jama, tsoluëcara pi ë quima casono tsi ja qui raniyamaxëquia” i Dios ni quiha. ³⁹Jama, toa quëyohacaxëti ca casocanaibo ma xo noa ra. Noqui ri tsi xo toa xabahamahacaxëti cabø, naa Jesu qui chitiminish cabø ra.

Chitimiti iboria cabo

11 ¹Chitimiquí tsi jaha no pasohai ca bixëti cahëqui noa ra. “Tocaxëti xo” iqui noa ra, Dios Chani qui chitimihai na. ²Jabi chitimiyoiniquë noba naborëquébo ri. Ja chitimicanai ca iqui tsi jato qui Dios rani-raniniquë.

³Jabi Dios qui no chitimihai cató tsi Dios Chaní tsi jatiroha ca nëhohuahacani ca cahëqui noa ra. No jisnoma cató tsi jatiroha ca acacani quiha, naa noqui béroria ca jahuë bo.

⁴Chitimiyoiniquë Abel yamabo. Ja chitimihai cató tsi quiha ofrenda jia ca Dios qui Abél aniquë, naa jahuë rëquémë Caín oquë cato. Ja iqui tsi mëstë ja tocahacaniquë, jahuë ofrenda qui Dios raniquë no. Jaboqui bësoyama ja no ri tsi jari noqui bëso xo ja anina ra. Jari Dios qui ja chitimiyoini ca shina-bënyoyamaqui noa. Noba shina ó bëso xo ja anina iquia. Jasca, no tocaxëti xo noqui ri.

5 Chitimiyoiniquë Enoc yamabo ri. Ja chitimihai cató tsi Enoc mana Diós boniquë. Ja rësoramani quiha. Ja yopahacaniquë, Diós bini iqui na. Jabi mana canox pari tsi quiha Enóc Dios ranihuaniquë. **6** Jasca pi Dios qui chitimiyamaquí tsi Dios ranihuayamapistiaria-xëqui noa, noqui ri. Jabi bëso xo Dios ra. Jia tsi méracanaibo copixëhi quiha ra. Tihi ca tsi chahahuayoiti xo tsohuécara ca Dios qui johai cato.

7 Chitimiyoiniquë Noé yamabo ri. Ja chitimihai cató tsi quiha Dios yoba-yobaria ja nicaniquë. Joxëhai ca jënë nicaxo tsi quiha Dios ja chahahuaniquë. Chahahuaxo tsi quiha barco jahëhuaxëniria ca ja aniquë, jahué-na bo xabahamatí. Ja ani cató tsi janyama toa chahahuayamacanaibo ini nori ca jajismani quiha. Toca tsi mëstë Noé tocahacaniquë, Dios qui ja chitimihai cató no.

8 Jatsi chitimiyoiniquë Abraham yamabo ri. “Mai huëtsa qui cata” i ja qui Dios quë tsi quiha ja caniquë ra Dios qui chitimihai na. Jahué mai jisbëria tsi quiha jahué quinia ja cahëyamaniquë, Diós ja qui acasni ca mai qui caquí na. **9** Dios qui chitimihai tsi toa carayana ca mai tsi ja raca-racaniquë. Shishohai ca jascaria ja ini quiha. Tapasá roha tsi quiha ja raca-racaniquë. Jasca, toca tsi racani quiha Isaac yamabo, Jacob yamabo ri. Dios Chani ja bicani quiha jato ri, naa Abrahám Dios Chani bini jascaria. **10** Toca tsi Abrahám raca-racapaoni quiha oquë ca yaca ó pasohi na. Diós acai ca yacata, naa naamapaoħai ca yaca ó ja quëenī quiha.

11 Jatsi Dios qui chitimiyoiniquë Sara yamabo ri. Ja chitimihai ca iqui tsi tohoyati mëtsa ja iniquë, sirixëni ja iquë ri. Jatsi baquë ja comaniquë ra. Diós parayamani ca Sará cahëni quiha. **12** Ja iqui tsi Abraham yamabo quima, naa rësopaimaria inish ca quima tihiria ca nohiria bëcaniquë ra. Tocanoma xo jahué chahitaxocobo iquia. Naipá ca huishti bo, ia quëmapó ca mashënë, tihi ca jascaria ca xo.

13 Jabi Dios qui chitimipama tsi quiha naa nohiria téquë rësyoniquë, naa jato qui Diós ani ca Chani jatihuahacanox pari no. Basi xo tsi quiha Diós jato qui yoani ca jahué bo jatihuahacaxëti nori ó ja pasocaniquë. “Maí ca carayana ca bohocanaibo roha xo noa. Noba racati yoi ma xo naa mai ra” i jaca ni quiha. **14** Jabi jato iti yoi mëra-méracani quiha toca ca chanicanaibo ra. **15** Jato mai yoi jisbëria tsi quiha jahari ja bocasyama-caniquë. Tsayacahuë. Jato mai pi ó quëerohahi tsi jahari ja bocaquë aniquë iquia. **16** Jama, oquë ca mai ó ja quëecaniquë, naa mana ca mai. Ja tsi xo

toa bérabiyamahi quiha Dios, jato Dios quënahacati, jato bax yacaria yoi ca ja shomahuani quëshpi na.

¹⁷Jasca, Abraham yamabo Diós tanamaquë tsi quiha jia tsi Dios yoba ja nicaniquë, ja qui chitimiquí na. Dios qui jahuë baquë yoi ja aniquë tēpas-hacati. Jahuë baquë yoi tēpaspaimaria naa Dios Chani nicanish ca joni ini quiha. ¹⁸Tsayacahuë. Toa huësti ca baquë yoi tēpasti ja iniquë ra, “Mi bax huëstima ca chahitaxocobo saihuaxëqui mi baquë” i ja qui Dios niquë no ri. ¹⁹Jabi jahuë baquë Isaac tēpas-rohapiquí tsi jahuë baquë bësotëquëmati chama Diós jayani ca ja cahëni quiha. Rësoti jahuë baquë nori ca ó ja pasoni quiha. Jama, jahari Abraham yamabo qui jahuë baquë Diós aniquë ra. Bësotëquëmahaca-nish ca jascaria jahuë baquë iniquë iqui noa.

²⁰Jasca, Dios qui chitimiyoiniquë Isaac yamabo ri. Chitimiquí tsi quiha jahuë baquë bo, naa Jacob, Esaú, tihi cabo bax Isaac bëhoxniquë, Diós jato shomahuaxëno iquish na. ²¹Jasca, chitimiquí tsi quiha José baquë bo bax Jacob yamabo bëhoxniquë, Diós jato shomahuaxëno iquish na. Rësonox pari tsi quiha nii tsi jato bax ja bëhoxniquë jahuë coti jihui rëso quëpi. ²²Jasca, rësonox pari tsi quiha “Egipto mai jisbériaxëhi quiha Israél ca nohiria bo” i José niquë, Dios qui ja chitimini iqui na. Jasca, jahuë jimibo ja yobaniquë jahuë xao bo ja bocano, Egipto ja jisbériarohacaxëcaquë no. Toá tsi ja maihuahacacasyamani quiha.

²³Jasca, chitimiyoiniquë Moisés yamaba nabo ri. Dios qui chitimiquí tsi quiha tres ca oxë no tsi jato cobëna ca baquë ja jonëcaniquë. Toa Egipto rey qui ja raquëyamacaniquë, oquë- oquëria ca jato baquë ini ca jisi na.

²⁴Jatsi shinahacax tsi quiha Dios qui Moisés yamabo chitiminiquë jaa ri. Ja qui yoi ini quiha toa “Egipto rey jahini baquë” ja quënahacahaina. ²⁵Ja qui oquë ini quiha toa Dios nohiria bo ya ja tënë-tënëhaina. Ranihua-hai ca janacahai ca jocha quima ja casoniquë jato bëta xo tënëxëna. ²⁶Ja qui oquë-oquëria ini quiha toa joxëhai ca Xabahamati Ibo bax ja tënëmahacahaina ra. Rëquë ca joxëhai ca copi ó ja pasoni quiha. Ja tsi xo toa ja qui yoi toa Egipto ca copixëni ca jahuë bo ini quiha.

²⁷Jquiréquë Egipto mai Moisés jisbérianiquë Dios qui chitimiquí na. Jisbería tsi quiha toa chamaxëniria ca rey qui Moisés raquëyamaniquë. Jahari ja cacasyamani quiha jisnoma ca Dios ja jisni iqui na. ²⁸Dios qui chitimiquí tsi quiha toa pascua fiesta

Moisés chitahëhuaniquë. Egipto ca mai jisbërianox pari tsi jimí tsi jato xobó ca caiti bo ja ashimacaniquë, Diós raani ca Namëti Angél jato jariapari ca baqué motsayamano iquish na. ²⁹Jisbëria tsi quiha Ia Shini Israél ca nohiria bá shitaniquë, Dios qui chitimiquí na. Mai shiná toa napata ini quiha. Jama, nëachiyoní quiha toa shitacasnish ca Egipto bo téquë, jasca ca tanahi na.

³⁰Jatsi yaca Jericó ax tsi quiha chitimiyoiniquë Israél ca nohiria bo ri. Siete bari no tsi toa yacata panëhua ja tëamëcaniquë. Dios qui ja chitimiyocani iqui tsi poxoniquë toa panëhua ra.

³¹Dios qui chitimiyoiniquë toa yacatá ca joni mëtsaxëniria ca carayana ca Rahab yamabo ri. Toa barí tsi quiha Dios nicamisxëniria cabo ya ja quëyohacayamaniquë, jia tsi toa jotamiscanai ca Israél ca joni bo ja joihuani iqui na.

³²Jabi tobi ini quiha huëstima ca Dios qui chitiminish cabo ra. Narisqui xabaca rë jatiroha cabo yoati. Tobi quiha Gedeón, Barac, Sansón. Tobi quiha Jefté, David, Samuel, Dios Chani yoanish cabo. Tihi cabo Dios qui chitimiyoiniquë. ³³Dios qui chitimihí tsi quiha chamaxëni ca país ca nohiria bo bëboti mëtsa ja icaniquë. Jia ini quiha toa ja acanina. Jatsi Diós jato shomahuaniquë rëquë jato ja yoani jascaria. Dios qui Daniel chitimini iqui tsi japëquëtimaxëni toa cama bo ini quiha, pixëna. ³⁴Chihí tsi quëyohaca-timaxëni huëtsa bo ini quiha. Saipí tsi acacatimaxëni Dios Chani yoanish cabo ini quiha. Coshinariani quiha toa coshiyama ca nohiria bo ra. Raquëhaxma tsi ja nianacani quiha. Carayanaba soldado bo ja bëbocani quiha. ³⁵Jasca, chitimiyoiniquë jato yoxa bo ri. Chitimicano tsi quiha jato bax jató-na bo bësotëquëmahacaniquë.

Rësoniquë huëtsa bo tënëmahacahax na. Ja paquëmahacacanai ca oquë ini quiha ja rësocanaina Ibo bax na. Oquë ca bësohai ca ó ja pasocani quiha, bësotëquëhax na. ³⁶Huëtsa bo maihuahacaniquë. Huëtsa bo rashahacaniquë. Huëtsa bo nëxahacaniquë. Huëtsa bo preso qui nanëhacaniquë. ³⁷Huëtsa bo namëhacaniquë maxaxá no. Rësquéhatí tsi quiha huëtsa bo yëjëhacacaniquë. Saipí tsi quiha huëtsa bo namëhacaniquë. Xobo yama huëtsa bo iniquë. Yohina bichi sahuëtí tsi ja bohocaniquë. Parata yama ja icaniquë. Ja tënë-ténëcani quiha. Yosihacani quiha huëtsa bo. ³⁸Yoiria ja icani ca Dios cahëyamacanaibá quëscahuani quiha, jato oquë-oquëria jaca nori. Paxahi tsi xabaca, macabo, maiquini bo, tihí cabo qui racahi ja bocaniquë. ³⁹Jabi Dios qui ja chitimicaquë tsi quiha jato

qui Dios raniniquë. Jama, Diós jato bax acasni ca jahuë bo jari ja biyamacani quiha toatiyá no. ⁴⁰Jabi oquë ca iti jato bax acatsi quiha. Jasca, noqui rëquë Diós jato shomahuacasyamani quiha. No shomahuahacabëuiyoxëti xo ra.

Jesucristo no banahuaxëti xo

12 ¹Jabi noqui téamë jascaria tsi xo toa Dios qui chitimiyoinish cabو. No bësocanai ca tsayacani quiha ra. Ja tsi xo toa noqui quétiahai ca jahuë bo, naa noqui tsamicatsai ca jocha no niaxëti xo. Niaxo tsi jabanacanaibo jascaria tsi Dios yonoco no ariaxëti xo bëbocasquí na. No yosanayamano. ²Rëquë ca Jesu qui no tsayaxëti xo. Ja tsi xo toa noba Rëquëniniti Ibo-iboria. Noqui Tiisimati Ibo-iboria ca tsi xo naa ra. Jabi Dios qui ja chitimiyoini quiha jaa ri. Bérabiria toa cruzó tsi ja rësohai ini quiha. Jama, bérabihaxma tsi cruz qui ja cani quiha, rëquë ca ranihuahai ca jahuë bo tsayahí na. Jaboqui Dios mënécayá tsi tsaho xo ra. Toa xo tsi yonahi quiha.

³Jesu tënëni ca shinacahuë. Anomaria ini quiha toa ja qui jochahuaxëni cabو caxahaina ra. Ja yosanayamani quiha. Jabi toca tsi shinapihi tsi yosanayamaxëqui mato ri. Toca tsi coshihuahacaxëqui mato iquia. ⁴Jabi iriama tsi xo toa ma tënë-tënëhaina iquia. Jocha pasomaha nianapama tsi  namëhacahi ni mato pa? Iyamaqui mato ra. ⁵Tonia mato qui Dios chanini ca ma shina-bënoniquë iquia. Xocobo qui jahëpa chanihai jascaria tsi xo toa ja næcanina.

“Mato yoi ca quëshpi tsi Ibobá mato copino tsi chahahuacana, noho baqué.

Mato ja raahano tsi yosanayamacana.

⁶Jabi jatiroha cabو, naa jahuë-na bo tëquë jabihuahi quiha Ibo ra.

Jasca, jatiroha ca jahuë baqué bo, naa ja bichii cabو rashahi quiha ra”

ii quiha. ⁷Jatsi yosanayamacana ma tënëquë no. Jénima tsi xo toa ma tënëhaina iquia. Toca tsi mato oquëhuaxëhi quiha mato jahëpa Dios, jahuë baqué bo ma nori iqui na. Jabi yama tsi xo toa jahuë baqué yoi jabihuayamahai ca jahëpa ra. Jato baqué bo jabihuacani quiha jahëpa bo tëquë iquia. ⁸Jabi toca pi Diós mato jabihuayamarohano tsi  jenahuariahax jahuë baqué bo

ma iquë ana? Yoma bo roha ma iquë aquë iquia. ⁹Jabi tobi xo noba maí ca jahëpa bo. Noqui ja rashacano tsi èmëri tsi jato chahahuayamayamahi ni noa ra? Jatsi noba maí ca jahëpa bo chahahuaquí tsi oquë tsi noba mana ca Jahëpa no chahahuayoixëti xo iquia, bëso-bësoxëna. ¹⁰Jabi no shinahanox pari no tsi noba maí ca jahëpa bá noqui rashapaoniquë. Jato qui yoi ca pi no aquë tsi noqui ja copipaoni quiha. Jascaria tsi noqui copihi quiha noba mana ca Jahëpa ri noqui mëbicatsi na. Noqui jabihuahi quiha, jahuë mëstëxëniria ca jabi no xatënan iquish na. ¹¹Jabi tanapistiarohano tsi cohuë xo noa, no copihacaquë no. Noqui yoi tsi xo toa noqui ja rashacanaina. Jama, jaquirëquë mëstëxëniria ca jabi jayaxëqui noa ra. Oquë tsi bësoxëhi quiha toa jabihuahacahax cato iquia.

Dios yoba nicamis-haina

¹²Quiniacaxëcahuë. Mato ó ca chamayama ca rëquë bocasyamacanaibo chamahuacana. Mato ó ca mëmë-mëmëcanaibo coshihuacana. ¹³Jatsi rëquë Dios quinia ó tsi bocahuë. Jasca, toa quinia rohahuacana chamayama ca chitimicanaibo bax na, ja paquëyamacano iquish na. Ja chamanacano ra.

¹⁴Jasca, jatiroha ca joni bo ya jia tsi rabënabëquiti ó quëecana. Jasca, mëstëxëni ca jabi ó quëecana. Jabi Ibo jisyamacaxëcani quiha toa mëstëhuahacahax ca jabi jayama cabo. ¹⁵Jasca, mëbinacana, Dios shomahuahai ca quima tsohuëcaracá mato casomayamano. Jasca, quiniacaxëcahuë mato xëréquë tsi pahëria ca jascaria ca nohiria shinahayamano. Shinahaxo tsi mato chahahuacanaibo yosicaxëcani quiha pë jato sëmë no. Anoma quiha. ¹⁶Quiniacaxëcahuë. Chotamisxëniria ca tsohuëcara ma manëyamano ra. Maí ca jahuë bo shinamisxëniria ca, naa Esaú ini jasca ca manëyamacana. Huësti ca piti quëshpi tsi jahuë rëquëmë chama, naa jahuë jahëpa jahuë bo ibohuati chama ja inianiquë jahuë noma qui. Anoma ini quiha toa ja anina iquia. Mahitsa toa ibohuati chama ini ca ja quëscahuani quiha. ¹⁷Jaquirëquë toa ibohuati chama jahari ja bicasníquë. Binoma ja ini quiha. Jatsi ara-arapama tsi jahuë jahëpa ja bënariani quiha shomahuahacati. Jahuë jahëpa shina rarinamatimaxëni ja ini quiha. Toca tsi jahuë xaba ja nianiquë pë.

¹⁸Jatsi quiniacaxëcahuë. Chitimihai cató roha tsi Dios cahëpíqui noa ra. Mamëhacatima-xëni ca jisnoma ca Dios jahuë bo qui chitimiqui noa. Tocama ini quiha toa jariapari ca arati quinia jahuë bo. Moisés tiyá tsi quiha Maca Sinaí ca ririhai ca chihi, jahuë chëqué, jahuë tsëmo, toá ca xotohai ca yoshini, tihi cabro noba naborëquébá jisníquë jato béró no. ¹⁹Toá ca trompeta pacotsa, Dios joi-joiria, tihi cabro ja nicacaniquë jato pahoquí no. Nicaxo tsi Dios ja bënacani quiha pasiti. Raquëria toa joi ini quiha. ²⁰Jasca, raquëria iniquë Dios yoba ri, naa “Acacaxëti xo toa tsohuëcara ca naa maca motsati cato. Acacaxëti xo motsahai ca chaxpa bo ri” i Dios ni quiha toatiyá no. ²¹Raquëria ini quiha toa ja tsayacanai ri. Ja tsi xo toa “Raquëhi tsi mëmë-mëmëquia ré” i Moisés ni quiha.

²²Jama, Dios iti-itiria, naa Maca Sion icanai ca qui basimati mëtsa xo mato ra. Noba bësohai ca Dios yaca-yacaria tsi xo naa ra. Mana ca Jerusalén quiha. Jasca, jahá ca ángel tirixëni cabro, ²³iglesiá ca chahahuacanaibo yoi bo, naa mana ca quënëhacani ca janë jaya cabro, tihi cabro qui basimati mëtsa xo mato ra. Jasca, Dios, naa jatiroha ca nohiria bo copiti ibo-iboria qui basimati mëtsa xo mato ra. Jasca, mana ca mëstëhuahacanish ca chahahuacanaiba shina bo qui basimati mëtsa xo mato ra. ²⁴Jasca, tobi Jesu, naa noba xabahamati quinia paxa ca ototi ibo. Ja qui ri basimati mëtsa xo mato ra. Jabi toa arati quinia paxa ca chitahëhuahacani quiha jahuë ashimahai ca jimí no. Tëpas-hacanish ca Abel jimi oquë quiha. Nohiria bo xabahamati mëtsa xo ra. Jabi tihi cabro qui basimati mëtsa xo mato jaboqui ra.

²⁵Jatsi quiniacaxëcahuë. Mato qui Dios chanino tsi nicacana. Jabi Dios chani Moisés yamabá yoaque tsi quiha nicayamaniquë toa nohiria bo ré. Ja iqui tsi Diós jato copiniquë. Ja paxayamacani quiha. Jatsi, ejénahuariahax noqui chanihai ca mana ca Dios quima no paxana, ja quima casohi na? ²⁶Moisés tiyá tsi quiha toa mai Dios joí yajohaniquë ra. Jaha bësopa. “Naa mai yajohatëquéxëquia. Jasca, toa barí tsi mai, naipá ca jahuë bo, tihi cabro tëqué yajohaxëquia ra” ii quiha Dios. Parayamahi quiha. ²⁷Jatsi toa barí tsi jatiroha ca acacani ca jahuë bo yajohaxëqui Dios ra. Yajohaxo tsi jatiroha ca yoi ca mëbixëhi quiha. Jatsi chitëxëhi quiha toa yajohacatimaxëni ca jahuë bo roha, naa Ibobá yonahaina. ²⁸Jabi yajohacatimaxëni tsi xo toa ja yonahaina ra. Jasca, noqui ri jahuë chama axëhi quiha Dios, no yonano noqui

ri. Ja iqui tsi no rani-ranixëti xo. Jasca, jia tsi Dios qui no araxëti xo jahuë chama yoi cahëhi na. ²⁹Quëyohai ca chihi jascaria tsi xo noba Dios ra.

Dios ranihuati quinia

¹Mabë xatë bo noi-noicana. Noiti jënëyamacana ra.

15 ²Jasca, mato bëroma ca xatë bo oriuhacana mato qui ja shishocaquë no. Cahëxoma tsi quiha ¿ángel bo noba naborëquébá oriuhayamayamani?

³Jasca, presó ca xatë bo shinacana, naa jato bëta ma iquiria. Jasca, yosihacacanaiibo mëbicana, jato bëta tënëquí ri.

4 Jabi ahui ya jobonati tsi xo jënima; huëtsa ya jobonahai ca tsi xo anoma ra. Jabi chotamisxëniria cabو copixëhi quiha Dios. Jasca, ahui niacanaibo, bënë niacanaibo, tihi cabو copixëhi quiha.

⁵ Parata ó quëëmis yamacana ra. Mato jahuë bo ya ranicana, “Mato jisbériayamaxëquia” i Dios ni quëshpi na. Jasca, “Mato otoxëquia” i noqui ja ni quiha ra. ⁶ Ja tsi xo toa raquëhaxma tsi nëcaqui noa:

“Ea mëbi-mëbiriaxëhi quiha noho Ibo ra.

Jatsi raquëyamaxëquia.

¿Jénahuariaxo joni bá ëa yosihuana ra?" iquiina.

⁷Jasca, mato rëqueniniti ibo bo, naa Dios Chani mato tiisimanish cabos shinacana. Dios bax ja acacani ca juhuë bo shinacana. Shinahax tsi jato jabi jia ca jascacana chitimih na.

⁸Jasca, rarinatimaxëni xo Jesucristo ra. Jatiroha ca bari jaharisi tsi xo, jaboqui, huëaquë, xëni huëtsá no. ⁹Ja iqui tsi jamëri ca chaní tsi janyama mëpihacayamacana, naa piti yoati na. Oquë tsi xo toa Dios noihai cató tsi chamahuahacahaina iquia. Noba piti yoi tsi xo toa ra. Jama, tobi xo toa piti yoba mahitsa ca banahuacanaibo. Toca ca yobá tsi mëbihacapistiyamariacaxëcani quiha iquia. ¹⁰Jabi altar jaya xo noa, noqui Cristo banahuacanaibo ri, naa Jesu acacani ca crúz. Ja tsi xo toa noqui chamahuahaina, piti yoi ja nomari. ¹¹Jabi toa jodioba quiniá tsi yohina tēpas-hi quiha arati ibo-iboria. Axo tsi toa iti-itiria roa ca qui jahuë jimi bohi quiha nohiria ba jocha quëshpi na. Jatsi yaca cacha ca nabiri xo tsi toa tēpas-hacanish ca yohina yora bo mëshahi quiha. ¹²Jascaria tsi yaca cacha xo Jesú téneniquë jaa ri, jahuë jimí tsi jato jocha quima nohiria bo bahuëxëna. ¹³Jatsi noba mahitsa ca

yoba bo, jabi bo, tihi cabو no jisbëriano Jesu qui caxëna. Caxo tsi ja bërabihai ca no xatënano noqui ri. ¹⁴Jabi naa maí tsi yama tsi xo noba racati-racatiria ra. Noba mana ca iti-itiria ó quëequi noa naa rëqué cato. ¹⁵Jatsi Jesucristó tsi jia tsi Dios no ocahuano iquia, noba janá no. Dios qui no acai ca ofrenda quiha. Jasca, noba janá tsi Dios oquë nohiria huëtsa bo no cahëmati xo. ¹⁶Jasca, jia ca ati shina-bënoyamacana. Huëtsa bo mëbicana. Tihi cabو tsi xo toa Dios no ranihuahai ca ofrenda bo iquia. Tëpas-hacanish ca yohina bo ó quëeyamahi quiha.

¹⁷Jasca, mato rëquëninicanaibo nicacana. Mato pi ja yobacano tsi nicacana. Jia tsi mato shina ó bësocani quiha ra. Jabi Dios qui jatiroha ca jahuë bo ja bërohuacaxëcanai ca iqui tsi anomaria tsi xo toa mato ó ja bësocanaina. Jatsi jato yoba pi ma banahuano tsi ranixo tsi jato yonoco acaxëcani quiha. Jama, jato yoba pi ma nicayamano tsi cohuëcaxëcani quiha. Tocapimano tsi ɿjënhuariaxo mato ja mëbicana ra?

¹⁸No bax bëhoxcana. Jaboqui yama tsi xo toa noba shina ó ca jahuë bo noqui quësohaina iquia. Jatiroha cató tsi jia ca roha acasqui noa. ¹⁹Jasca, Dios qui bëhoxcana, mëri tsi jahari mato qui è jono.

Joihuahaina

²⁰Jabi noba Jesucristo Diós bësotéquëmaniquë ra. Ja ini iqui tsi no noho Bësoti Ibo-iboria ja manëni quiha. Jasca, jahuë jimí tsi toa i-ipaohai ca xabahamatí quinia paxa ca chitahëhuahacani quiha. ²¹Jatsi nohiria bo ranihuahai ca Diós mato shomahuano, jia tsi jahuë shina ma ano iquish na. Jahuë Jesucristó tsi noqui ja jabihuano ra ja qui jia ca iti. Jasca, Jesucristo ocahuahacano ra. Iquë. Amén.

²²Jabi têtëcariama xo naa è quënëhana, èbë xatë bá. Jia tsi naa chani ma nicanra. ²³Jasca, preso quima Timoteo paquëmahacahi-taquë ra. Mëri pi ja jono tsi bëxëquia mato qui è shishoquë no. ²⁴Mato rëquëninicanaibo, toá ca chahahuacanaibo, tihi cabو joihuaquia. Jasca, mato joihuahi quiha nëá ca Italia maí ca xatë bo ri. ²⁵Diós mato tëquë shomahuano.

La Carta De Santiago

1 ¹Santiago tsi xo naa mato joihuahaina. Dios, Ibo Jesucristo, tihi caba yonati ca éa xo naa. Jabi néama ca pacanamahacanish ca jodiobo, naa chahahuacanaibo qui naa carta raaquia.

Dios quima ca tiisi

²Ranicana, ébë xatë bá, ma tanamahacaquë no. Huéstima tsi xo toa jaméri ca tanamahacahaina iquia. ³Ma chitimihai ca tanamahacano tsi oquénaxéhi quiha mato tënëti chama iquia. ⁴Mato tënëti chama aní-aniriano ra. Toca tsi jiaxéni ca jabi-jabiria jayaxéqui mato. Toca tsi rohahuariahacaxéqui mato, Dios yonoco ati.

⁵Tiisi pi naris-hi tsi Dios qui bëhoxcana. Jatiroha cabo qui tiisi axéqui Dios, huashiyamahai ca ja nori quëshpi na. Mato raahayamaxéhi quiha, ma bënaquë no. ⁶Jama, bëhoxhi tsi ja qui chitimiyocana, mato qui ja ati ca ó pasohi na. Jaha pasoyamahai ca tsi xo toa yoshiní tsi nia-niahacahai ca iané ca chocha jascaria. ⁷⁻⁸Toca ca joni tsi xo rabë ca shina jaya cato. Jahuë quinia cahëtimaxéni ca tsi xo naa pë. Ibo Dios quima jahuëcara biti ó pasoyamatí xo toca ca joni iquia.

⁹Jabi ranixëti xo toa noitiria ca chahahuahai cato, Dios bësojo ax ja oquëhuahacani quëshpi na. ¹⁰¿Jénahuariahax raca rico ca ranina, Dios bësojo ax tsi mahitsa ca ja nori ca ja jismahacani iqui na? Huinocaxéhi quiha rico cato, nihi joa jascaria. ¹¹Matoroco bari no tsi anomaria tsi xo bari huao. Joa mëshahi quiha. Jatsi mai qui

paquëhi quiha joa. Yama tsi xo. Jabi toca tsi quëyohacaxëhi quiha rico ca ri, yonocohi na.

¹²Shoma tsi xo toa ténëhai ca joni, ja tanamahacaquë no. Ja tanamahacaquë tsi toa joni oquëhuaxëhi quiha Dios. Premio, naa corona jasca ca bëboxëhi quiha. Noicanaibo bësomaxëhi quiha Dios, ja yoani jascaria. ¹³Jabi jochati pi tanamahacahi tsi “Ea tanamahi quiha Dios rë” iyamacana. Yoi ca ati ninihacatimaxëni tsi xo Dios ra. Jascaria, nohiria tanamayamahi quiha jochati. ¹⁴Jama, jochati tanamahacahi quiha nohiria, yoi ca ó ja quëequë no. Toca tsi ninihacahi quiha yoi ca ati. Jatsi ja qui jianahi quiha toa yoi ca ja acaina rë. Ja tsi xo toa noqui jochamahaina. ¹⁵Jatsi anihi quiha toa yoi ca ja acatsaina rë. Jatsi jochamahi quiha rë. Anixo tsi namëxëhi quiha. Toca tsi Dios quima aquëquëhi quiha rë.

¹⁶Ma parahacayamano, é noihi ca xatë bá. ¹⁷Mana quima ax johi quiha jatiroha ca noqui acacani ca jahuë jia cabo. Naa shoma bo noqui aqui Dios ra, naa naipá ca huishti bo, oxë, bari, tihi cabو nëhohuanish cato. Rarinatimaxëni tsi xo Dios; jahuë jabi quiha. Bari, oxë, tihi cabو tsi xo rarina-rarinahaina, baquish-huahaina. Jama xo Dios. Rarinayamahi quiha. Mëstë xo. ¹⁸Jabi jahuë shinaná tsi jahuë xocobo Diós noqui manëmaniquë ra, jahuë jabija ca Chaní no. Toca tsi jahuë xocobo paxaria cabو manëqui noa, jahuë-na bo ixëna. Ja nëhohuani ca jahuë bo tëquë oquë xo noa, Dios qui no acacani iqui na.

Jabija ca chahahuacanaibo

¹⁹E yoahai ca ma cahëno, ébë xatë bá. Mëri tsi Dios Chani nicati xo jatiroha cabو iquia. Shinahaxma pari tsi chaniyamacana. Caxatapiyamacana. ²⁰Caxapiquí tsi չjénahuarialo raca Dios jabi jia ca ma jayana? ²¹Japi jatiroha ca jabi yoi cato, jatiroha ca jocha, tihi cabو niacana. Niaxo tsi Dios Chani ma bino, naa mato shina ó banahacanish cato. Ishimaxo tsi toa Chani ma biti xo. Mato shina xabahamatí Chani tsi xo naa ra.

²²Dios Chani nicaxo tsi ja yoahai ca acahuë. Mamë paraqui mato pë, jahuë yoba ma ayamaquë no, nicaxo na. ²³Mahitsa bëisiti tsayahai ca jascaria tsi xo toa toca ca nicahai cato. Jahuë bëmana tsayahai quiha. ²⁴Tsayaxo tsi jahuë jaria yoi ca shina-bënötapihi quiha pë. ²⁵Jama, rani-ranixëhi quiha toa Dios Chani tsayahai cato, naa jahuë yoba acai cato. Jocha quima paquëmahai ca tsi xo Dios Chani ra. Toa yoba no nicati xo. Nicaxo tsi no shina-bënøyamano.

²⁶Jabi “Chahahuariaquia” i nohiria mitsa. Jama, yoi ca pi chaniquí tsi jamë parahi quiha. Mahitsa tsi xo ja chahahuahaina iquia. ²⁷Jia pi chahahuahi tsi bënë imanish cabô, yoma bo, tihi cabô ó bësoxëqui noa tia, ja biniacaquë no. Jia pi chahahuahi tsi quinixäqui noa, jochahuaxëni cabá noqui yosihuayamano iquish na.

Oquë tsi rico cabô ó bësoyamacana

2 ¹Nohiria bo pi mëbiquí tsi jato oquëxhuayamacana, nohiria huëtsa oquë ja nori quëscahuaquí na. ¿Jënhuariahax raca ma tocana, Jesucristo, naa noba Ibo-iboria chahahuahi na. Anoma quiha. ²Jabi mato arati xobo qui rico ca jicomitsa. Oro ca mëquéraati, sahuëti jiaría cato, tihi cabô sahuë johi quiha. Jasca, ja bëta noitiria ca joni jicomitsa jaa ri, naa raiti chëqué jaya cato. ³Ja jicocauquë tsi sahuëtiria jaya ca ma otocasmitsa, oquë ja nori quëscahuaquí na. Jaha tsi “Naa oquë ca tsahoti tsi tsahotsina” iqui mato pë. Jama, “Toá tsi tsahohuë ra. Napatá tsi tsahohuë” iqui mato rë noitiria ca qui. ⁴Tocapiquí tsi Ʉrabë ca maxo bo, naa huësti ca oquë cato, huësti ca iriama cato, ayamayamacanai? ¿Anoma ni toca ca ma acatsaina? Anoma quiha.

⁵Ea nicaparicahuë, ébë xatë bá. ¿Noitiria cabô Diós biyamayamani, oquëhuaxëna? Dios qui copixëni tsi xo toa ja chahahuacanaina iquia. Diós jato biniquë ra. Ja otohai cató ca jahuë bo jato qui acatsi quiha ibohuati, “Tocaxëquia éa noicanaibo bax na” i ja ni quëshpi na. ⁶Jama, naa noitiria ca joni bërabihuaki mato pë. Mato nicaquia. ¿Tsohuë ni toa mato qui yosicanaibo ra? ¿Chama bo qui mato boyamayamacahi ni toa rico cabô? ¿Mato qui quësoramayamacahi ni? ⁷Jasca, jato tsi xo toa Cristo janë, naa ma banahuahai ca janë pasomaha chanicanaibo iquia.

⁸Jaha bësopa. Quënëhacanish cabô ó ca yoba oquëria ca ma ati xo iquia. Toa yoba pi ma nicanos tsi anomariaxëhi quiha ma acaina. Jabi “Mabë xatë bo noicana, mamë ma noihai jascaria” ii quiha toa yoba ra. ⁹Jama, oquë tsi huësti ca nohiria pi otohi tsi jochaqui mato. Tocapimano tsi mato qui quësori quiha Dios Chani. “Jocha tsi xo toa” ii quiha. ¹⁰Tsayacahuë. Jatiroha ca Dios yoba pasomaha jochahi quiha toa Dios huësti roha ca yoba nicayamahai cato. ¹¹¿Jasca, yoba Ibo pasomaha jochayamayamahi ni? “Joni ayamahuë” inish ca tsi xo toa “Joni huëtsa ahui biyamahuë” inish

ca jasca cato. Jabi joni huëtsa ahui ma biyamamitsa. Jama, joni pi aqui tsi Dios pasomaha jari jochahi quiha. ¹²Jatsi quiniacaxëcahuë. Jia ca chanicana iquia. Jia ca acana, Dios yobá tsi ma copihacaxëhai quëshpi na. Jocha quima noqui paquëmahai ca yoba tsi xo naa. ¹³Jabi ma noipiryamano tsi mato noiyamariaxëhi quiha Dios ri, nohiria bo ja copixëqué no. Jama, ma noipino tsi mato shinaxëhi quiha Dios. Dios copi qui raquëyamaxëqui mato ra.

Jabi jia ca jayahaina

¹⁴Jatsi quiniacaxëcahuë. Jia ca pi ma ayamano tsi mahitsa tsi xo ma chahahuahaina iquia, ëbë xatë bá. Mahitsa tsi xo “Chahahuauquia” i ma aina. ¿Jënahuariaxo raca Diós mato xabahamana, toca tsi ma chahahuaquë no? ¹⁵⁻¹⁶Jabi noitiria ca xatë ma bëchamitsa, naa raiti yama cato, paxnahai cato. Toa nohiria pi ma mëbiyamano tsi ¿mahitsa ma ni mato chani, naa “Jia tsi catá. Mimë yohohuë. Mimë sëyahuë” i ja qui ma quë no? ¹⁷Jascaria, mahitsa tsi xo Dios qui ma chitimihaina, nohiria ma mëbiyamaquë no. Toca ca chitimihai ca tsi xo bësoyama, mahitsa quiha.

¹⁸Jabi ¿jënixëhi ni maí ca nohiria bo toca ca chahahuahai ca tsayahax na. “Mia tsi xo toa chahahuarohahaina pë. Ea ti tsi xo toa nohiria bo mëbihaina ra” iyamayamacaxëcahi ni? “Chahahuahai ca è nori ca mato jismaxëquia, nohiria bo è mëbihai cató no. ¿Mato tsa ni? ¿Jënahuariaxo raca chahahuahai ca ma nori ca ma jismana, nohiria bo mëbiyamapiquí na” icaxëcani quiha. Jabi tocacaxëcani quiha pë, mëbiyamahai ca chahahuahai ca yoati na ra. ¹⁹“Huësti ca Dios yoi chahahuauquia noa ra” ¿ii ni mato sa? Jabi jënima tsi xo toa ma yoahaina. Raquëhi tsi tocacani quiha yoshi bo ri iquia, mahitsa ja yoacanai ca nori. ²⁰Jisa yoyoxëni ca cahëtimaxëni cabá. Mahitsa tsi xo toa Dios qui ma chitimihaina ra, jia ca ma ayamaquë no. Anoma quiha. ²¹Noba naborëquëbo Abraham no tsayano ra. Altar ó tsi jahuë baquë Isaac ja janani quiha, acacati, naa Diós bënani jascaria. Jabi toca tsi Abraham mëstëhuahacani quiha, ja ani cató no. Dios qui jia ini quiha ja anina iquia.

²²¿Tsayayamacanai? Altar ó tsi jahuë baquë ati janapama tsi jia tsi Dios qui ja chitiminiquë. Toca tsi yonoconabëquiniquë ja chitimihaina, ja acaina, tihi cabo. Ja ani cató tsi jatiuhuahacani quiha Dios qui ja chitimihaina. ²³Ja tsi xo toa “Dios qui Abraham

chitiminiquë. Ja chitimihai ca iqui tsi mëstë ja tocahacaniquë” i Quënëhacanish cabó niquë. “Dios rabëti” ja quënähacani quiha.

24 Jisi. Ja acai cató tsi mëstë tocahacahi quiha nohiria, ja chitimihai ca roha ja nomari. **25** ¿Japa Rahab yamabo, naa joni mëtsaxëniria cato? ¿Ja ani cató tsi mëstë ja tocahaca-yamaní? Dios qui jia ini quiha toa ja anina ra, naa Josué yamabá raani ca jotamiscanaibo ja jonëmanina. Jonëmaxo tsi quiha quinia huëtsa tsi jahari jato ja raaniquë, ja acacayamacano iquish na. **26** Japi jia ca ma ayamano tsi bësoyama ca mahitsa tsi xo toa ma chitimihaina iquia. Shina yama ca yora jaharisi tsi xo toca ca chitimihaina; chamayama.

Noba jana bo

3 **1** Ichariama ixëti xo mato ó ca tiisimacanaibo iquia, èbë xatë bá, nohiria bo oquë tsi noqui rëqueninicanaibo Diós copixëhai quëshpi na. **2** Noba janá tsi jochaqui noa rë, noqui têquëta. Huëstima tsi xo toa noba jana jochahaina rë. Jahuë janá pi yoi ca yoayamahi tsi jochayamahai ca mëstëxëniria ca nohiria tsi xo toa iquia. Jahuë yora xatë bo têquë chitiati mëtsa xo, jochayamati. **3** Jabi caballo jana xara freno, naa rëboohati janaqui noa. Toca tsi jahuë yora rëboohabonaqui noa, naa no cacatsai ca quiniá no. **4** Jasca, barco ri. Pistiama tsi xo toa jahuë yora. Chamaxëni ca yoshiní tsi raahacahi quiha. Jama, chibooohati pistiá tsi rëboohaqui quiha ibo, ja cacatsai ca quiniá no. **5** Jasca, pistiaria tsi xo toa noba jana ri, chama jaya ca racana ra. **6** ¿Japa chihi jana? Anomaria ca xabaca ca chihi tsamiti mëtsa tsi xo toa chihi jana pistia iquia. Toca xo noba jana yoi ri. Anoma quiha. Noba jabi têquë yoshihuati mëtsa xo ra. Noba yora xatë bo oquë tsi xo toa ja yoi ca acaina, tënëtiya quima jahuë chama ja bichi iqui na. **7** Jabi yohina raëhuati mëtsa xo joni bo. Jasca, isa bo, rono bo, sanino, tihi cabo raëhuati mëtsa ca xo. Ja raëhuahacayocani quiha. **8** Jama, yama tsi xo toa jahuë jana raëhuati mëtsa cato iquia. Yoixëni tsi xo toa noba jana ra. Pasimahacatimaxëni quiha. Pahëxëni ca rono jana jascaria tsi xo toa ja acaina. **9** Noba janá tsi Dios oquëhuaqui noa. Jasca, noba janá tsi noba xatë, naa Dios jariá tsi nëhohuahacanish ca ocahuaqui noa pë. **10** Jasca ca janá tsi yoi cato, jia cato, tihi cabo chaniqui noa pë. Anoma quiha. No tocamano, èbë xatë bá. **11** ¿Paó tsi huahuabéquinahi ni jënë jia, jënë yoi cato?

Iyamahi quiha. ¹² ¿Jénahuariaxo raca dos ca bimi jaméri ca jihuí saihuana, ébë xatë bá? Jahuë noma bimi roha saihuahi quiha. Jasca, jihui bimi sahuatimaxëni tsi xo uva nishi ri. Jascaria, paó tsi huahuabéquinayamahi quiha jénë jia cato, jénë yoi cato ra. Japi noba janá tsi yoi ca chanihi tsi ¿jénahuariahax jia tsi no chanina?

Jabija ca tiisi

¹³ ¿Toá tsi mato xérëquë ma ni tiisi-tiisiria cato? Jatsi jahuë jabi jia ca ja jismano, jia ca ja acai cató no. Jahuë tiisí tsi ishima tsi nohiria bo ja mëbixëti xo iquia. ¹⁴ Jama, caxahax pi mato xatë bo qui yosanahi tsi “Tiisi xo noa” iyamacana ra. “Oquë xo noa” iipiquí tsi jabija ca tiisi jayama xo mato ra. Quiahai ca tsi xo toa. ¹⁵ Dios quima joyamahi quiha toca ca tiisi ra. Nohiria ba tiisi roha xo toa. Mato noma jabi quima johi quiha. Yoshi tsi xo toca ca tiisi ibo iquia. ¹⁶ Anoma tsi xo mabë xatë bo qui yosanhaina. Jasca, anoma tsi xo mamë ma oquëhuahaina. Tocapimano tsi anomariaxëhi quiha toa mato xérëquë ca iquinahaina, jatiroha ca yoi ca acai ri. ¹⁷ Jama, Dios mana ca tiisi tsi xo yoi yama. Jayapihi tsi iquinayamaxëqui mato. Ishima ixëqui mato. Toa tiisi pi jayaquí tsi Dios yoba nicaxëqui mato. Nohiria noixëqui mato. Huëtsa bo mëbixëqui mato. Shina rarinamahai ca iyamaxëqui mato. Paraxoma tsi Dios Chani yoayoixëqui mato. ¹⁸ Jasca, jia tsi xo toa nohiria rabënamacanaibo. Jato iqui tsi jia tsi racanabéquití mëtsa xo nohiria bo ra. Jatsi oquë tsi xo toa nohiriá jia ca acaina jabë xatë bo bax na.

Mai ca jabi ya rabënahaina

4 ¹ ¿Jénihax tsi iquinabéquicanai rë? ¿Jénixo tsi joi mëracanai rë? Mato noma jabi tahëhax tsi huëstima tsi xo toa jaha ma quëehaina iquia. ² Binoma ca jahuë bo ó quëëqui mato pë. Jatsi jahuë ibo acasqui mato pë bixëna. Nohiria huëtsa ba jahuë bo ó quëëmisxëni xo mato. Biyamapiquí tsi joi mératsaqui mato rë, bicasquí na. Jama, jaha ma quëehai ca biyamaqui mato, ma bëhoxyamahai iqui na. ³ Jasca, Dios ma nicano tsi mato qui ayamahi quiha, anoma ca ó ma quëehai iqui na. Mato noma jabi quëshpi roha tsi bicasqui mato pë; mamë ranihuahacati roha nori. ⁴ Maí ca jabí-naxëni xo mato pë, naa joni huëtsa ya jobonacatsai ca ahui jascaria. Maí ca jabi pi noihi tsi Dios pasomaha xo mato. Maí

ca jahuë bo, maí ca jabi bo, tihi cabو pi noihi tsi ɿjénahuariahax raca Dios rabëti bo imana? ⁵Quiniacaxëcahuë. “Ranoxëni tsi xo toa no nohó ca bësohai ca Espíritu Santo” ii quiha Quënëhacanish cabو. Yoi ca pi ma ano tsi cahëhi quiha. ⁶Jasca, yoi ca ó pi no quëeno tsi jahuë chamá tsi noqui mëbihi quiha Dios no jochayamano iquish na. “Jamë oquëhuaxëni cabو pasomaha xo Dios; jama, noitiria cabو mëbiti nori” ii quiha Quënëhacanish cabо. ⁷Jatsi Dios qui mamë mëacana. Yoshi pasomahacana. Tocapimano tsi mato quima jabaxëhi quiha. ⁸Dios qui basimacana. Ja qui pi ma basimano tsi mato qui basimaxëhi quiha jaa ri. Mato jabi yoi ca bahuëcana, dos ca shina jaya cabá. Jia ca ó roha quëecana. ⁹Cohuëcana, yoi ca ma ani quëshpi na. Aracahuë. Huinicahuë. Jasca, aracanaibo manëxëti xo toa tsiricanaibo. Cohuëxëni cabо manëxëti xo toa ranicanaibo iquia. ¹⁰Ibo Dios bësojó tsi mahitsa ca ma manëno tsi mato oquëhuaxëhi quiha Dios. Mato mëbixëhi quiha.

Mabë xatë bo ocahuahaina

¹¹Mabë xatë bo ocahuayamacana, ébë xatë bá. Jabi Dios yoba pasomaha chaniqui mato rë, mabë xatë bo ma ocahuauquë no. Dios yoba ocahuahi quiha jabë xatë ocahuahai cato iquia, “Noinacana” i jahuë yoba ai iqui na. “E qui yoi tsi xo toa yoba” iipiquí tsi Dios yoba ocahuauqui mato ra. Tocapiquí tsi nicayamaqui mato. Toca tsi “Dios yoba oquë xo noa” iqui mato pë. ¹²Huësti ca roha tsi xo toa nohiria bo qui yoba anish cato ra. Jasca, huësti ca roha tsi xo toa nohiria bo Copiti Ibo-iboria, naa noqui xabahamatí mëtsa cato. Jahuësti tsi xo toa nohiria quëyoti mëtsa cato. Jatsi quiniacaxëcahuë. ¿Jénahuariaxo raca mabë xatë bo ma ocahuana?

Jaboqui — huëaquë — bari huëtsa

¹³“Jaboqui, huëaquë ma ni, naa yaca qui caqui noa ra, yonocohi na” ɿii ni mato pa? “Toa xo tsi huësti año raaxëqui noa parata bixëna” ɿicanai sa? Ea nicaparicahuë, tocacanaibá. ¹⁴¿Jénahuariaxo ma ashariti ca ma cahëna? Cohi jascaria xo noa ra. Jisiquihax tsi yamatapihi quiha. Toca xo no bësohai ri. ¹⁵Jama, Ibo Dios qui pi jiano tsi “Tocaxëquia, nëcaxëquia, bësopihi na” i no ti xo. Jénima tsi xo toa no yoahaina. ¹⁶Jama, mamë oquëhuauqui mato pë, “Nëca tsi axëquia ra” i ma quë no Dios shinahaxma. Toca

ca chanihai ca tsi xo anomia iquia. ¹⁷Jabi jia ca pi ati cahëhi tsi jochaqui mato ma ayamaquë no.

Noitixëhi quiha rico cabó

5 ¹Ea nicaparicahuë, mato rico ca nohiria bá. Aracahuë iquia. Huini-huinicahuë iquia. Tséquëti basima tsi xo toa ma ténëhaina ra. Noitiria xo mato. ²Jaboqui mahitsanahi quiha mato parata. Mahitsa tsi xo toa mato sahuëti copixëni cabó, naa jotoró pini ca sahuëti jascaria. ³Pohinahi quiha mato plata, mato oro ri. Toa pohí tsi jismahacaxëhi quiha mato huashicoxëni ca jabi iquia. Parata jascaria quëyohacaxëqui mato ra. Jasca, ma catiahai ca copixëni ca jahuë bo tahëhax tsi copihacaxëqui mato ra. Jaroha ca barí tsi anomariaxëhi quiha toa mato pasomaha catiahai ca copi iquia. ⁴Mato yonati ba saldo bo chitiaqui mato pë. Mahitsa mato bimi bëro tésacani quiha ra. Jato joi nicacahuë. Mato qui quësocani quiha ra. Jabi jato joi nicahi quiha Ibo-iboria ca Dios ra. ⁵Rani tsi huëstima ca año bo raaqui mato nëa mai xo na. Jaboqui narisyamaqui mato. Huëstima tsi xo toa mato ranihuati jahuë bo. Xoaxëni ca chancho jascaria xo mato. Mamë roha shinaqui mato pë. Jaha bësopa. Chancho jascaria tsi xoaqui mato, tëpasti bari quëshpi na. ⁶Mato ti tsi xo toa shinajiaxëni ca acascanaibo. Mato ti tsi xo toa jato ati ibo bo iquia. Chamayamaca xo rë, mato jënëmaxëna.

Yosanayamahaina — Bëhoxhaina

⁷Yosanayamacana, èbë xatë bá. Basima tsi xo noba Ibo johaina iquia. Huai ibo tsayacahuë. Yosanayamaquí tsi tésatiya manahi quiha. Jasca, oi ó pasohi quiha banahax na. ⁸Yosanayamacana. Chamacana, basima tsi Ibo johai ca nori quëshpi na. ⁹Jasca, quësonabëequiyamacana, èbë xatë bá, Diós mato copiyamano. Tséquëti basima xo toa ja copihaina ra. ¹⁰Jabi Dios Chani yoanish caba jabi tsayacahuë. Ténëpama tsi ja yosanayamacani quiha. ¹¹Ma shina-bënoyamano. Shomahuahacahax cabó tsi xo toa ténë-ténëhax cabó iqui noa. Jabi ténëniquë Job yamabo. Ténëhi tsi ja yosanayamani quiha. Jarohari tsi Diós toa joni shomahuaniquë. Tihi ca jahuë bo cahëqui mato iquia. Ja iqui tsi shinajiaxëni ca xo Dios iqui noa. Noiquí tsi Job yamabo ja shomahuariani quiha.

¹²Jasca, mahitsa tsi Dios janë iyamacana, ébë xatë bá. Chanihi tsi “Dios bësojo xo tsi mia parayamaquia ra” iyamacana. Naipa, mai, jahuëcara ca huëtsa cato, tihi cabá tsi jurar-ayamacana chaniquí na. “Aquia” iquí tsi mato joi ma jatihuati xo. “Ayamaquia” iquí tsi mato joi ma jatihuati xo. Tocapihi tsi quësohacayamaxëqui mato.

¹³¿Tsohuë ni toa tënëhai cato? Dios qui ja bëhoxti xo. ¿Tsohuë ni toa ranihai cato? Ja quëquëno. Dios ja oquëhuano. ¹⁴¿Toá ma ni mato iquicanaibo? Tsohuëcara pi iquiyoino tsi yosibo ja bax quënacana, ja bax bëhoxti. Bëhoxquí tsi ja qui xëni japacana Ibobá jané no. ¹⁵Ma chitimipino tsi jénimahuahacaxëhi quiha toa iquihai cato, naa ma bëhoxhai cato. Jasca, masahacaxëhi quiha toa ja ani ca jocha bo ri. ¹⁶Jatsi mato jocha bërohuanacana. Bëhoxcana jénimahuahacati. Chamaxëni tsi xo toa mëstëxëni ca joni bëhoxhaina. ¹⁷Jabi noqui jascaria Elías yamabo iniquë. Dios qui ja bëhoxrianiquë oi iyamano. Jatsi tres año y medio no tsi yama oi ini quiha. ¹⁸Jatsi ja bëhoxtëquëníquë. Jatsi anomaria oi ini quiha. Saitëquëtsi bimi ni quiha.

¹⁹⁻²⁰Jabija ca quima pi mato ó ca huësti ca casono tsi toa nohiria mëbiriaxëti xo toa jahuë jocha quima casomapihai cato. Jahuë yoi ca quinia bo quima pi jochahai ca bësomaquí tsi toa nohiria xabahamahi quiha. Tënëtiya qui cayamaxëhi quiha ra. Toca tsi masahacaxëhi quiha jahuë huëstima ca jocha.

Primera Carta Del Apostol

San Pedro

1 ¹Naa chani quënëhai ca Pedro ca ëa xo naa. Ea Jesucristó biniquë jahuë Chani yoati ibo iti. Jasca, naa chani raaquia carayanaba mai ó ca chahahuacanaibo qui, naa Ponto, Galacia, Capadocia, Asia, Bitinia, tihi ca mai qui pacanamahacanish cabo qui. ²Jabi jahuë shinaná tsi Diós mato biniquë ra. Bixo tsi mato ja mëstëhuaniquë Espíritu Santó no. Ja tocani quiha jahuë baquë Jesucristo ma nicano iquish na. Jasca, jahuë Baquë jimí tsi mato bahuëcatsi quiha. Ma shomahuahacano ra. Jia tsi ma rani-raniriano.

No xabahamahacahaina

³Dios, naa noba Ibo Jesucristo Jahëpa qui “Gracias” i no ti xo ra. Anomaria tsi xo toa noqui ja noihaina. Noqui ja xabahamaniquë rësonish caba iti quima jahuë Jesucristo ja tëroni cató no. Ja iqui tsi mahitsa ma xo toa ja qui no chitimihaina. ⁴Jasca, bësopama tsi noba copi jia ca ó pasoqui noa, ibohuaxëna. Quëyohacatimaxëni ca janacatimaxëni ca copi-copiria tsi xo naa. Naipá tsi xo ra. Jasca, toá tsi mato copi ó bësohi quiha Dios mato bax na. ⁵Jasca, ja qui ma chitimihai cató tsi jia tsi mato otohi quiha Dios jatiroha ca barí no. Jatsi xaba rëso tséquëno tsi mato bixëhi quiha. Toa barí tsi jisiquimahacaxëqui jatiroha ca no bax Diós rohahuahaina ra.

⁶Ranitsicana no bax ja acai ca iqui na. Jaboqui pistia cohuë ma imitsa, chahahuayamacanaibá mato tënëmaquë no. ⁷Jama, jénima tsi xo toa mato ja yosicanaina iquia. Toca tsi jismahacaxëhi quiha mato jia ca jabi yoi cato ra. Ja tsi xo toa jaboqui tanamahacahi

quiha Dios qui ma chitimihaina, ma parayamahai ca jismahacano iquish na. Chihí tsi tanamahacahai ca oro jascaria tsi tanamahacahi quiha mato ri. Jaquiréquë mato oquéhuaxëhi quiha Dios ra. Jahuë baquë Jesucristo jono tsi jia tsi mato ocahuaxëhi quiha. Jasca, toa barí tsi mato qui chama axëhi quiha.

⁸Jasca, anomaria tsi xo toa Jesucristo ma noihai ri, mato bëroma ja iquë ri. Tsayahaxma ri tsi ja qui chitimiriaqui mato ra. Ja iqui tsi rani-raniqui mato. Yoanoma tsi xo toca ca no ranihaina iquia. ⁹Jatsi ranihi tsi jahuë rëso ó pasoqui mato ra, naa ma xabahamahaca-xëqué no. Jabi tocaqui mato ra, ja qui ma chitimihai iqui na.

¹⁰Nicaparicana. Siri tsi quiha noba naboréquëbá, naa Dios Chani yoati ibo bá Quënëhacanish cabotasya-tsayaniquë, noqui xabahamaxëhai ca xaba cahëcasquí na. Tsaya-tsayaxo tsi quiha toa xaba yoati tsi ja quënëcaniquë, cahëyoixoma. ¹¹Jatsi, Cristó tënëxëhaina, jaquiréquë ja bësotéquëxëhaina, tihi cabotja quënëcani quiha, jato shina qui Cristo shina chanini nori iqui na. Ja iqui tsi “¿Jënipixëhi ni naa sa?” i jaca ni quiha shinahi na. ¹²Tsayaxo tsi quiha mato bax ja cahëcani ca ja quënëcaniquë mato mëbixëna, jatóna nomari. Tihi ca tsi Diós jato jismani quiha quënëti. Jasca, jaboqui toa jasca ca jahuë bo mato yoahi quiha Dios Chani jia ca yoati ibo bo ri. Nai ax raahacanish ca Espíritu Santó tsi mato qui ja chanicaní quiha. Jabi naa jahuë bo cahëcascani quiha ángel bo ri.

No quënähacanina mëstë ca jabi no jayano iquish na

¹³Toa iqui tsi mato shina rohahuacana jia ca ati. Jaha bësocana. Mato shomahuaxëhi quiha Dios ra, jahuë baquë Jesucristo jisiquixëqué no. Toa ó ma pasoxëti xo ra. ¹⁴Jasca, quiniacaxëcahuë. Dios cahënox pari tsi yoi ca jabi ma jayapaoniquë. Jama, jaboqui jabija ca cahëqui mato. Jaha tsi toa quinia siri qui jahari bësoyamacana. Dios ma nicaxëti xo, jaboqui jahuë xocobo ma nori iqui na. ¹⁵Jabi mëstë tsi xo Dios ra, naa mato quënanish cato. Jatsi jatiroha ca ma acai cató tsi mëstë ca jabi jayacana mato ri. ¹⁶Jasca, “Mëstë icana, mëstë è nori quëshpi na” ii quiha Dios Quënëhacanish cabotó no.

¹⁷Jatsi quiniacaxëcahuë. Nohiria bo copixëhi quiha Dios ra jahuë mëstëxëni ca quiniá no. Copihacacaxëcani quiha jatiroha ca ja acanai ca quëshpi na. Jatsi ja qui ma chahahuaxëti xo, naa maí tsi

bësoquí na. Jasca, ja qui ma raquëxëti xo, “Jahëpá” i ja qui ma quë no. ¹⁸Shinaparicana. Anomaria ini quiha toa mato quëshpi tsi Diós copinina ra, naa mato ja xabahamaniquë no. Mato naborëquébá jabismani ca mahitsa ca jabi bo quima mato ja paquëmani quiha. Paquëmaxo tsi yoinahai ca parata, oro, tihí cabó ja ayamani quiha mato copixëna. ¹⁹Jama, oquëria ca Cristo jimi ja ani quiha. Rësopama tsi Dios qui acakanish ca oveja ofrenda jascaria jahuë Cristo ini quiha, naa chëquëpistia yamaria inish ca oveja jascaria. Yama ini quiha jahuë jochá ra. ²⁰Jabi mai nëhohuahacanox pari no tsi Diós jahuë baquë Cristo bini quiha noqui ja shomahuano iquish na. Jaboqui jisiquihi quiha naa jahuë bo tëquë, xaba rësó no. ²¹Ja iqui tsi Jesu bësotëquémanish ca Dios qui chitimipiqui mato ra. Jaboqui Cristo oquëhuanish ca Dios qui roha chitimiqui mato ra.

²²Tsayacahuë. Jabitihuahacaniquë mato jabi, jabija ca ma nican iqui na. Ja iqui tsi mahitsa ma xo toa mabë xatë bo ma noihibaina. Jaha tsi mato shinaná tsi noinacana paraxoma. ²³Tsayacahuë. Jaboqui jabi paxa ca jaya xo mato ra, ma cotëquëni iqui na. Mato qui toa jabi paxa ca mato rësöhái ca nabá ayamani quiha. Jama, ma jabitihuahacaní quiha, Dios i-ipaohai ca Chaní no. ²⁴Jabi tocáhi quiha Quïnëhacanish cabó ri:

“Jatiroha cabó tsi xo huasi jascaria.

Chonihi quiha.

Riri quihi quiha jahuë joa ri.

²⁵Jama, Iboba Chani tsi xo toa i-ipaohaina ra.”

Jabi naa Chani tsi xo toa mato qui yoahacanish ca Chani Jia cato ra.

2 ¹Dios Chani iqui tsi ma acai ca yoi ca niacana ra. Ma parayamano. Dos ca jabi bo jayamacana, naa huësti ca jia, huëtsa yoi, tihí ca bá tsi nohiria bo paraxëna. Anoma quiha. Jasca mato huëtsa jahuë bo ó quëëmisymacana. Jasca, ranimisyamacana. Tihi cabó tsi xo anoma cato. ²Jama, Dios Chani ó quëëcana, naa cobëna ca baqué xoma ariacatsai jasca cato. Dios Chani tsi xo toa noqui shinahamayoihaina iquia. ³¿Jabi toca tsi Diós mato shomahuayamayamani?

Noba maxax tsi xo Cristo

⁴Ibo qui bëcahuë, naa noqui xabahamati Maxax icanaí cato. “Mahitsa tsi xo toa Maxaxa” ii quiha nohiria bo rë tëtiahi na. Jama,

naa Maxax Diós biniquë ra. Ja qui copixëniria xo. ⁵Jabi maxax bo jascaria xo noqui chahahuacanaibo ri. Noqui ri bicatsi quiha Dios ra, naa maxax xobo acai ca joni jascaria. Oquë ca maxax bo bixo tsi huësti ca maxo-maxoria acatsi quiha Dios, naa xobo-xoboria acacahai jascaria. Noqui rohahuacatsi quiha jahuë arati ibo ba maxo iti. Toca tsi ja qui oquë-oquëria ca ofrenda bo aapixëqui noa, noba Jesucristó no. Ja iqui tsi jaboqui Dios qui basimapiqui noa ra. ⁶Jabi toca ca noqui yoahi quiha Quënëhacanish cabo ra:

“Sion xo tsi oquë-oquëria ca Maxax janaquia jahuë papoto aquí na.

Copixëniria tsi xo naa Maxaxa ra.

Bërabipistiyamariaxëhi quiha naa Maxax qui chitimicanaibo” ii quiha.

⁷Jabi naa Maxax icanai ca ó quëriacani quiha chahahuacanaibo, jama, chahahuayamacanaibo qui mahitsa ja nori rë.

“Oquëria ca maxax ja iqui quiha naa yosibá niahia ca Maxaxa ra”

ii quiha Quënëhacanish cabo. ⁸Jasca,

“Nohiria bá yosihuahai ca Maxax tsi xo naa” ii quiha.

Ja yosihuahacacani quiha ra, Dios Chani ja nicacasyamacani iqui na. Jato shinari ja ini quiha.

⁹Jama, Diós mato biniquë ra, oquëria ca nohiria bo iti, naa arati ibo ba maxo iti. Ma aquëquëmahacani quiha Dios mëstë ca nohiria bo iti. Jasca, ma aquëquëmahacani quiha Diós acai ca jiaria ca jahuë bo nohiria bo yoati. Jabi tsëmo quima mato tsëcanish ca Dios tsi xo naa ra. Huëa ó ca mato jananish ca ma oquëhuano.

¹⁰Dios nohiria bo ma iyamapaoniquë; jama, jaboqui jahuë nohiria bo ma nori. Dios noihai ca ma cahëyamapaoniquë, jama, jaboqui shomahuahacahax cabo ma nori.

Dios bax no yonocoxëti xo

¹¹Mato yobaparicasquia, ëbë xatë bá. Naa maí tsi bësopama tsi carayanabo roha xo noa. Noba iti yoi ma xo ra. Ja iqui tsi mato shina pasomaha nianahai ca jocha quima basicana. Anoma quiha.

¹²Jasca, chahahuayamacanaibo ya racanabëequiquí tsi jabi jia ca jayacana. Jatsi mato pi ja ocahuacano tsi jato qui bërориаxëhi quiha jia ca ma acana ra. Jasca, Cristo jono tsi ma acai ca quëshpi tsi Dios qui “Gracias” icaxëcani quiha jato ri ra toa barí no.

¹³Jasca, Ibo iqui tsi gobieno yoba tēquë nicacana. Maí ca chama-chamaria ma nicaxëti xo. Jatiroha ca ó bësohi quiha. ¹⁴Jasca, ja raahai ca prefecto bo ma nicaxëti xo. Ja raahacacaquë yoyocanaibo copiti, jia cabo mëbiti. ¹⁵Jatsi jato yoba nicacana. Dios jaha quëehai ca tsi xo toa. Tocapimano tsi pasicaxëcaqui. Mato ocahuapiyamaxëhi quiha toa yoyohai ca joni bo, jia ca roha ma acana ca quëshpi na. ¹⁶Jabi huësti roha tsi xo toa mato yonati ibo yoi cato, maí ca chamabá-na ma nomari. Jama, tséquëma xo mato, mato maí ca chama bá yoba chahahuayamati, yoyoti. Dios yonati yoi bo ma nori iqui tsi quiniacaxëcahuë jabi jia ca jayaxëna. ¹⁷Jatiroha ca joni bo noicana. Mabë xatë bo noiyoicana. Dios qui raquëcana. Maí ca chama-chamaria chahahuacana. Tihi ca tsi iquia yobahi na.

Chama bo qui nicahaina

¹⁸Mato chama bo nicacana, yonati bá. Jabi bëro tsi xo toa mato chama bo chahahuahaina, shinajiaxëni cabio ja icaquë no. Jama, jato chahahuacana ra, yonamisxëniria ja icaquë ri. ¹⁹Mahitsa pi mato ja tënëmacano tsi mato shomahuaxëhi quiha Dios, jahuë shina ati ó ma quëequë no. ²⁰Jama, yoi pi ma ano tsi, ćjénahuariaxo Diós mato shomahuana, mato ja tënëmacaquë no? ²¹Tënëti Diós mato quënani quiha, mato bax Cristó tënëni iqui na. Anomaria ca quinia noqui ja ani quiha banahuati. Jatsi no tocabxëti xo noqui ri. ²²Jochapistiyamariajaniquë. Quiapistia-yamariajaniquë. ²³Noba Ibo ja ranicaquë tsi quiha ja quëbiyamaniquë. Tënëquí tsi ja roamisyamaniquë. Jama, Jahëpa Dios qui ja chitimiyoiniquë, naa mëstëxëni ca Copiti Ibo-iboria cato. Tihi ca tsi ja ini quiha. ²⁴Jasca, jamë xo tsi jahuë yorá tsi noba jocha ja boyoniquë cruzo xo na, jocha qui no rësono iquish na, mëstëxëni ca jabi no jayano iquish na. Ja tsacahacani cató tsi no jénimahuahacaniquë ra. ²⁵Jabi bënohai ca janyama ca bocanai ca oveja jascaria tsi ma i-ipaoniquë. Jama, jahari mato Obëso ca qui ma bëcaquë, naa mato shina Obësotí Ibo qui.

Ahui bo jatsi bënë bo

3 ¹⁻²Jasca ca quiniá tsi jato bënë bo ahui bá nicaxëti xo ra. Tocapijacano tsi jato jabi jia ca tsayacaxëcani quiha jato bënë bo. Jasca, jato qui chanixoma tsi Ibo qui jato Dios Chani

chahahuayamacanai ca bënë bo bëbocaxëcani quiha, tocaquí na. Jato qui jia ca jato ahui bá acanai ca tsayahax tsi ranicaxëcaqui. ³Jasca, quiniacaxëcahuë, ahui bá, ma jianaquë no. Mato boo ma jiahuhaina, mato moyo bo, parata bo, raiti bo, tihi cabá tsi jianayamacana iquia. Sahuëti ca jahuë bo roha tsi xo naa. ⁴Jama, jianahi tsi oquë tsi xo toa mato shina ma jiahuhaina. Oquë tsi xo toa ishima ca shina jiaxëni ca jabi jayahaina iquia. Toca ca jabi tsi xo toa Dios qui copixëniria cato, ahui bá. ⁵Toca tsi noba naboréquëbo yamabo jianapaoni quiha, naa Dios qui chitiminish ca yoxa bo. Toca tsi jianaxo tsi quiha jia tsi jato bënë bo ja nicanicapaocaniquë. ⁶Jabi toca tsi Sara yamabo i-ipaoni quiha. Jahuë bënë Abraham yamabo ja nica-nicani quiha. Nicahax “Noho ibobá” i ja qui ja paoni quiha, ja qui chanihi na. Jatsi jahuë chahitaxocobo yoi bo xo mato, jia ca pi ma ano tsi, Dios, mato bënë bo, tihi cabo qui ma raquépiyamano. ⁷Jasca, mato ri joni bá. Jia tsi mato ahui bo mëbicana, jato bëta racabëquinaquí na. Tsayacana. ¿Joni bo jaharisihni ni jato coshi pa? Iyamahi quiha. Jama, mato bëta jaharisi tsi xo toa Dios quima ja bicanaina, naa Diós mato noihaina, mato ja bësomahaina. Jatsi jato mëbicana, ma bëhoxhai ca quëtiahacayamano iquish na.

Jia ca acanai iqui tsi ma tënëmitsa

⁸Jarohari tsi jia tsi racanabëquicana. Mabë xatë bo noicana. Mamë shinamisxëni iyamacana. ⁹Mato pasomaha pi tsohuëcaracá yoi ca ano tsi ja bëta i-ibëquiyamacana. Mato pi ja ranino tsi jahari ranimisyamacana. Jama, toca cabo ma mëbixëti xo iquia. Tihi ca tsi xo jia ca ati. Jia ca ati ma quënahacani quiha, mato yoi Diós shomahuaxëno iquish na. ¹⁰Dios Chani shinaparicana:

“Quiniacaxëcahuë, bësoyoicatsai cabá.

Mato jana ó bësocana, yoi ca chaniyamaxëna.

Jasca, ma quiayamano.

¹¹Yoi ca quima ma casoxëti xo jia ca axëna.

Mato huëtsa bo ya rabënatí ó ma quëëxëti xo.

Tihi ca tsi axëti quiha toa huëstima ca año bo bësocascanaibo.

¹²Jatsi quiniacaxëcahuë.

Mëstëxëni cabo ó bësohi quiha Ibo Dios.

Ja bëhoxcano tsi nicahi quiha ra.

Jasca, yoi ca acanaibo qui caxaxëniria xo”.

Tahi tsi ii quiha Quënëhacanish cabro ra.

¹³ ¿Jénahuariaxo raca nohiria bá mato yosihuana, jia ca ma acasquë no ra? ¹⁴ Jama, jia ca ma acai iqui tsi tënëpihi tsi ma ranixëti xo. Tënëti qui raquëyamacana. Jasca, shina-hüejénayamacana. ¹⁵ Tënëpiquí tsi Cristo chahahuacana, mato Ibo yoi ja nori iqui na. Jasca, “¿Jénixo tsi Cristo chahahuahai sa?” i mato qui tsohuécara pi no tsi iticatomano jia tsi jato quëbixëna. ¹⁶ Quëbiquí tsi ishima tsi quinia jia cató tsi quëbicana caxaxoma. Jasca, mato shina qui yoi ca iyamacana. Toca pi imano tsi bérabixëhi quiha nohiria bo, mato pasomaha ja chanicaquë no. Mahitsa ca chani ja nori ca jismahacaxëhi quiha ja yoacanaina ra. ¹⁷ Shinaparicana. Oquë tsi xo toa Cristo iqui tsi ma tënë-tënëhaina ra, Dios shina pi ja ino. Jama, yoi ca quëshpi tsi ma tënepino tsi mato shina ri tsi xo. Anoma tsi xo toa ra. Oquë tsi xo toa jia ca quëshpi tsi ma tënëhaina iquia. ¹⁸ Nicaparicana. ¿Tënëhai ca quima Cristo paxani pa? Iyamahi quiha. Jochacanairo quëshpi tsi ja tënëni quiha, jochayama ja iquë ri. Huësti roha tsi ja nani quiha Dios qui mato boxëna. Ja acacaniquë. Jama, Espíritu Santó tsi ja bësomahacatéqueniquë ra. ¹⁹ Jasca, Espíritu Santó tsi presó ca rësonish cabro qui ja cani quiha Dios Chani yoaxëna. ²⁰ Jabi Noé tiyá tsi quiha Dios Chani nicamisxëniria ca rësonish cabro tsi xo toa ja canina. Siri tsi yosanaxoma tsi Diós jato mana-manani quiha mahitsa ré. Toatiyá tsi Noé noti chahitaxëni ca ani quiha. Ja aquë tsi ocho ca nohiria bo roha paxani quiha jënë quima. ²¹ Jatsi ¿jahuë noqui jabimahi ni toa jënë ra? Ashimati jënë jascaria xo iquia. Jatsi jaboqui toa jënë nacoqui noa xabahatiya qui jicoxëna. No acai ca yoi ca bahuëyamahi quiha toa jënë iquia. Jama, noba shinaná tsi Dios no parayamahai ca jismahi quiha. Jatsi noqui xabahamahi quiha Dios, jahuë Jesucristo bësotëquëni cató no. ²² Bësotëquëhax nai qui ja jiconiquë. Jaboqui tsi Dios mënécayá xo. Toa xo tsi ángel bo tëquë, mana ca chama bo, tahi cabro yonahi quiha.

Tiisi noqui acacanina Dios bax yonocoti

4 ¹ Shinaparicana. Anomaria Cristó tënëhai iniquë ra. Ja iqui tsi ja shinani jascaria tsi ma shinaxëti xo mato ri iquia. Jabi jocha chama quima paxaha nori quiha toa tënëhai cato ra. ² Tënëhax tsi maí ca jabi yoi bo ó quëëriayamahi quiha bësohi na. Jama, Dios shina ó quëëxëhi quiha axëna. ³ Jabi chahahuanox

pari tsi Dios cahéyamacanaiba quinia yoi bo ma ó quëepaoniquë banahuaxëna. Bérabiria ca jahuë bo ma a-apaoniquë ra. Jasca, toatiyá tsi anomaria ini quiha toa jénë ma a-abëquinahaina. Ma pahëpaoni quiha. Jasca, mahitsa ca dios bo qui ma araraapaoniquë. Tihi tsi xo toa ma a-apaonina iquia.⁴ Jatsi toa quinia yoi bo ma niahai iqui tsi ratëhi quiha nohiria bo, jato bëta ma bohoyamaquë no, yoyoxëna. Jatsi mato ranicani quiha pë.⁵ Jama, huësti ca barí tsi Copiti Ibo-iboria bësojo xo tsi quëbicaxëcani quiha, jatiroha ca ja acana ca quëshpi na. Bësocanaibo, jasca, rësonish cabو, tihi cabو copixëhi quiha ra.⁶ Ja tsi xo toa rësonish cabو qui ri Dios Chani Jia ca yoahacaniquë, naa jocha quëshpi rësyonish ca nohiria bo qui. Jatsi jato qui Dios Chani yoahacani quiha, Dios shina ja nicacanai cató tsi ja xabahamahacacano iquish na jato ri.

⁷ Jatsi quiniacaxëcahuë. Basima tsi xo jahuë rëso. Ja iqui tsi jaha bësocana. Jia tsi shinacana jahuëcara anox pari. Tihi ca tsi ma ati xo oquë tsi bëhox-xëna.⁸ Jasca, noinabëquiriacana. Oquëria ca jabi tsi xo naa. Noiyoiquí tsi jochahuaxëni cabو noipixëqui mato.⁹ Jasca, jia tsi mabë xatë bo mato xobo qui jicomacana, yosanaxoma.¹⁰ Jabi mato tëquë qui tiisi bo acacani quiha mabë xatë mëbiti. Diós mato shomahuani iqui tsi tocacana, naa otohai ca empleado jascaria.¹¹ Jia tsi Dios quima ca chani yoaxëti xo toa chanipihai cato. Toa tiisi jaya quiha. Jia tsi nohiria bo mëbixëti xo toa mëbipihai cato, naa ja qui Diós acai ca chamá no. Ja tocacano ra, jatiroha ca quiniá tsi Dios oquëhuahacano iquish na, jahuë baquë Jesucristó no. Jabi ja qui oquë, chama, tihi cabو acacapaoxëti xo. Amén.

Ja tënëcanaina Cristó-na bo jaca nori iqui na

¹² Ratëyamacana, ëbë xatë bá, tënëtiya ma nacoquë no. Tënëti ó no pasoyoxëti xo iquia.¹³ Tënëpihi tsi rani-ranicana, Cristo jascaria tsi ma tënëpihai iqui na. Tocapimano tsi anomariaxëhi quiha ma rani-ranihaina Cristo oquë jisiquixëquë no.¹⁴ Jahuë janë iqui pi nohiria bá mato ranino tsi shoma xo mato, oquëria ca Espíritu Santo mato ó nori iqui na. Mato ó tsi xo Dios Shinaschinaria ra.¹⁵ Jasca, tobi xo toa jato jocha quëshpi bo tënëcanaino ri. Tobi quiha ati ibo bo, yomacanaibo, anomia ca acanaibo, yobamisxëni cabو. Tihi ca quëshpi bo tsi ma tënëyamano ra. Ma

tocayamaxëti xo. ¹⁶Jasca, Cristó-na bo ma nori iqui tsi tënëhi tsi bérabiyamacana. Toca pi tënëhi tsi Dios qui “Gracias” icana, “Dios baquë” ma quënahacaha quëshpi na.

¹⁷Nicaparicana. Tséquëqué nohiria bo copiti chitahë xabaca ra. Jariapari copihacaxëhi quiha Dios nohiria yoi bo. Jabi noqui chahahuacanaibo pi Diós copino tsi չjénahuariahax Dios copi jahuë Chani chahahuayamacanaibo paxana? ¹⁸Jasca, bëro yama pi mëstëxëni cabo xabahamahacano tsi չjénahuariahax raca toa jochahuaxëni cabo xabahamahacana? ¹⁹Ja quëshpi tsi Dios, naa jatiroha ca Nëhohuati Ibo shinajaxëni ca chahahuayoixëti xo toa Dios bax tënëcaniba. Tënëpama tsi jia ca ja acaxëti xo.

Chahahuacanaibo qui acacani ca yoba

5 ¹Mato iglesiá ca yosibo pari yobacasquia, naa yosi ë nori cato. Cristó tënëni ca ë jisniquë ra. Jasca, jahuë oquë jisiquino tsi jahuë chama xaténaxëquia ra. ²Jatsi nicaparicana. Jia tsi mato qui Diós ani ca xatë bo otocana, naa oveja obëso ca jascaria. Yosanahaxma tsi toa yonoco ati ó ma quëëti xo, ranihi na. Tocacana, Dios jaha quëëhai ca ja nori iqui na. Parata quëshpi roha tsi ayamacana; ma acatsai ca ja nori iqui na. ³Otopama tsi mato qui acacanish ca xatë bo yonamisyamacana. Jama, mato jabi jiaxëni ca jato jismacahuë banahuati. ⁴Jatsi Pastor-pastoria jono tsi chonitimaxëni ca oquëria ca chaha bixëqui mato ra, ma acai ca quëshpi na.

⁵Jisa joni xocobá. Mato yosiba yoba nicacana. Ishimaria ca jabi ma sahuëti xo mato huëtsa mëbipixëna. Jabi,

“Jamë shinamisxëniria cabo pasomaha xo Dios ra.

Jama, shinajaxëni cabo mëbihi quiha”

ii quiha Quënëhacanish cabo. ⁶Jatsi Dios chama bësojó tsi mënicana. Tocapimano tsi mato oquëhuaxëhi quiha Dios, ja qui jia ca xabacá no. ⁷Jasca, ja qui bocana, shina-huéjenahi na. Jatiroha ca yoacana iquia. Mato mëbicatsi quiha ra. ⁸Jasca, rajinayamacana. Jaha bësocahuë. Cama jascaria tsi cohi quiha Satanás tsohuëcara picatsi na. ⁹Mato ja acasno tsi jabayamacana. Ja pasomaha iquinapama tsi jia tsi Dios qui chitimicana. Jasca ca quiniá tsi mabë xatë bá tënëyoni quiha jato ri. Toa ma shina-bënoyamano. ¹⁰Jaboqui tanaroha pistia tsi xo toa ma tënëhaina iquia. Jaquirëqué mato jabitihuaxëhi quiha Dios, naa mato

shomahuacatsai ca quënanish ca Dios. Jabi ma quënahacani quiha, jahuë i-ipaohai ca oquë, jahuë chama, tihi cabo xatënati jahuë Jesucristo yahax na. Jatsi jabitihuaxo mato chamahuaxëhi quiha. Mato mëbixëhi quiha. ¹¹I-ipaohai ca chama jaya ca tsi xo naa ra. Amén.

Chani rëso

¹²Jabi chani pistia mato qui quënëquia, mato chamahuacasquí na. Paraxoma tsi Dios jabija ca quinia yoati quënëquia. Jabi mato mëbixëti xo Dios, ë quënëhai ca yoba jabija ca quima ma casoyamano iquish na. Jatsi naa yoba ó tsi niicana. Jasca, naa chani mato qui boxëhi quiha Silvano, naa ëbë xatë shinajaxëni cato.

¹³Jasca, mato joihuacatsi quiha toa Babiloniá ca chahahuacanaibo. Jabi Dios xocobo iti ja quënahacacani quiha jato ri, naa ma quënahacani jascaria. Jasca, mato joihuahi quiha ëbë baquë Marcos ri. ¹⁴Jasca, jia tsi mato huëtsa joihuacana, jato noiquí na. Mato Cristó-na bo rani-ranino. Iquë.

Segunda Carta Del Apostol

San Pedro

1 ¹Simón Pedro, Dios Chani yoatí raahacanish ca ëa xo naa,
naa Jesucristo yonati cato. Ea ti tsi xo toa naa carta raati ibo.
Nobë xatë bo, naa noqui chahahuanish ca jasca cabو qui raahacahi
quiha naa chani. Noba Dios, noba Xabahamatı Ibo Jesucristo,
tihi cabø mëstë tsi ma xabahamahacaniquë mato ri. ²Mato ja
shomahuacano. Noba Dios, noba Ibo Jesu, tihi cabø ma cahëhai
cató tsi ma rani-raniriano.

Chahahuacañaibo jabi bo

³Jahuë chamá tsi noqui jatiroha ca jahuë bo Diós aniquë
mëstë ca jabi no jayano iquish na, jia tsi no bësono iquish na.
Ja tocani quiha noqui quënanish ca yoi ca no cahëyoino iquish
na. Tsayacahuë. Jahuë oquë, jahuë mëstëxëni ca jabi, tihi cabø
no bëta xatënacatsi quiha ra. ⁴Tobi xo toa no bax ja acatsaina.
Parayamahi quiha. Noqui jahuë jabi-jabiria acatsi quiha, no ani ca
jocha quima no paxapino iquish na. Jabi noqui quëyocatsi quiha
toa maí ca quinia bo rë. ⁵Tihi tsi cahëqui mato ra. Ja iqui tsi
jaboqui jia ca ma ati xo, ja qui chitimixo na. Jianaxo tsi Dios jahuë
bo ma cahëyoixëti xo. ⁶Cahëhax mato shina mëquiti ma jabixëti
xo. Mëquihax tënëti ma jabixëti xo. Jabixo Dios jabi-jabiria ma
sahuëxëti xo. ⁷Sahuëxo mabë xatë bo ma mëbixëti xo. Mëbihax
jato noiti ma jabixëti xo. ⁸Tihi tsi xo toa ma jabixëti cato iquia.
Toca ca jabi bo pi ma jabino tsi anomariaxëhi quiha ma acaina.
Tihi tsi xo toa noba Ibo Jesucristó mato cahëmayoihaina. ⁹Jama,
bëco tsi xo toa naa jabi bo naris-hai ca nohiria. Jahuë quinia

cahëyamayoíhi quiha. Ja ani ca jocha masahacani ca shina-bënohi quiha rë.

¹⁰Jatsi nicaparicana, ëbë xatëbá. Mato Diós quënaniquë ra, jahuëna bo iti. Ja iqui tsi aria-ariacana toa ma nori ca jismaxëna. Tihi ca pi ahi tsi jocha qui paquëyamaxëqui mato iquia. ¹¹Tocapihi tsi jia tsi noba Ibobá oto-otopaoħai ca qui jicopixëqui mato. Jasca, jia tsi mato joihuaxëhi quiha noba Xabahamatí Ibo Jesucristo, ma jicoquë no.

¹²Tihi ca ë quënëhai ca cahëyoíqui mato iquia. Jama, no bax Ibobá acatsai ca jahuë bo mato nicatëquëmaquia, ma shina-bënoyamano iquish na. ¹³Bësopama tsi noho yonoco tsi xo toa naa jahuë bo mato chahahuamahaina, ma shina-bënoyamano iquish na. ¹⁴Tocaquia ra, tséquëti basima ë rësoxëhai ca nori iqui na. Tihi tsi noba Ibo Jesucristó ëa yoani quiha. ¹⁵Ja tsi xo toa quiniaquiniaquia jatiroha ca mato yoaxëna. Jabi ë rësono tsi naa jahuë bo ma shina-bënoyamano ra.

Cristo oquë Pedró jisnina

¹⁶Jia tsi noba Ibo Jesucristo chama, ja joxëhaina, tihi cabo mato no yoaniquë. Mahitsa ca chani ma xo toa mato no yoanina ra. Noba bëro yoí tsi Jesu chama no jisniquë ra. ¹⁷Maca cacha ax tsi ja oquëhuahacani quiha. Toa xo tsi ja qui chama Jahëpa Diós aniquë. Tihi ca tsi ja bax acacani quiha, naipá ca Dios joi ja qui chaniniquë no. Anomaria toa joi ini quiha, naa “Noho baqué yoi tsi xo naa. Ja qui rani-raniquia ra” i ja qui joi quë no. ¹⁸Jabi toa chani, toa joi, tihi cabo no nicayoniquë ra, toa maca-macaria ó tsi ja bëta xo na.

¹⁹Tihi cabo tsayaxo jabija ca Dios Chani yoati ibo bá quënëni ca nori ca cahëyoíqui noa. Ja parayamacani quiha. Ja iqui tsi ja quënëcani ca chahahuacana. Tsëmoria ca ití ca huahuahai ca lamparina jascaria xo toa ja quënëcanina. Ma chahahuapino tsi mato shina ó tsi huahuaxëhi quiha Huishti Bëroshini icanaí cato. ²⁰Jasca, Quënëhacanish cabo tsayapama tsi nomë xo tsi Dios Chani cahëtimaxëni xo noa. Yama tsi xo toa jamë xo bërohuapihai cato iquia. ²¹Jama, noqui mëbíhi quiha Espíritu Santo, no cahëyoino iquish na. Jabi Dios bax joni bo chaniquë tsi quiha Espíritu Santó jato mëbiniquë. Toca tsi Dios Chani yoi ca ja yoacani quiha.

Mahitsa ca jabimacanaibo

Judas 4-13

2 ¹Quiniacaxécahuë. Mato xéréquë tsi xo huësti huësti ca quiaxëni ca maestro bo iquia, naa siri tsi Israél ca xéréquë tsi Dios Chani yoahi mari quiaxëni cabo ini jascaria. Ishima tsi mahitsa ca chani, naa Dios pasomaha ca chani, yoacaxécani quiha pë. Jato Copinish ca Ibo quima ja casocani quiha pë. Casoxo méri jamë quéyocaxécani quiha. ²Jama, jato bérabiria ca quinia banahuacaxécani quiha huéstima cabo rë. Jatsi jato tahëhax tsi yoshihuahacaxëhi quiha Dios jabija ca quinia rë. ³Parata ó quëémisxéniria ca nohiria ca xo. Ja quëshpi tsi méri mato yobacascaxécani quiha. Jama, jato copi jaboqui rohahuahi quiha Copiti Ibo-iboria. Siri tsi jato qui Dios quësoni quiha. Joti basima xo jato copi ra.

⁴Quiniacaxécahuë. Dios copi quima paxayamaniquë toa jochanish ca ángel bo. Ténëtiya qui jato Diós nianiquë. Baquish nëpax tsi jato ja janani quiha nëxaxo na. Toa xo tsi Dios copiti bari-bariria mana-manacani quiha. ⁵Jasca, Noetiyá ca nohiria bo ri. Dios copi quima ja paxayamacaniquë jochahax na. Diós jato copiniquë ra, jënë chahitaxëni ja raani cató no. Noé roha, naa mëstë ca chani yoanish cato, jahuë siete cabo, tihí cabro roha xabahamahacani quiha toatiyá no. ⁶Jasca, yaca Sodoma, yaca Gomorra, tihí cabro ri Diós quëyoniquë chihí no. Mishpo ja manëyocani quiha. Toca tsi Diós jato copiniquë, ixéhai ca nohiria bá jahuë copi-copiria cahëyoino iquish na. ⁷Jama, copinox pari tsi Lot yamabo, naa shinajaxëni ca joni Diós tsécaniquë. Jabi toá ca jochahuaxéniria ca nohiria bo qui Lot yosanani quiha. ⁸Jatiroha ca bari jato naxéréquë tsi toa shinajaxëni ca joni raca-racapaoniquë. Anomaria ini quiha toa ja tsayanina ja nicanina iquia. Tsayahax ja cohuënariani quiha. ⁹Jatsi čtsayacanai? Jahuë xocobo yoi cabo tsëcati cahëqui Dios ra, jochahuaxëni cabo ja copixëquë no. Jasca, jahuë copiti bari quima paxayamaxëhi quiha maí ca yoixëni cabo ra, toa bari quëshpi tsi jato Diós janahai iqui na.

¹⁰Toa barí tsi anomariaxëhi quiha chotamisxéniria caba copi ra. Jasca, anomariaxëhi quiha toa Dios yoba niacanaiba copi ri, naa mahitsa ca maestro ba copi. Jamë shinamisxéniria ca nohiria bo tsi xo naa maestro bo iquia. Raquéxoma tsi iglesiá ca

yosibo ocahuacaqui pë. ¹¹Jisna. Toca tsi iyamacani quiha toa Dios bësojó ca jato oquëria ca ángel bo ri. Ja pasicani quiha. Jama, anomaria tsi xo toa maestro ba jabi ra. ¹²Cahëxoma tsi nohiria bo ocahuacani quiha pë. Caxaxëniria ca acacati ca yohina jascaria ca xo ra. Jama, yohina bo jascaria tsi quëyohacacaxëcani quiha jato ri iquia. ¹³Tsayacahuë. Anomaria tsi xo toa chahahuacanaibo ja tënëmanina ra. Ja quëshpi tsi copihacacaxëcani quiha. Jasca, jato qui jia tsi xo barihaní boho-bohocanaina. Mato bëta yoyocascani quiha pë. Anoma quiha. Bérabiria tsi xo toa ja acanaina iquia.

¹⁴Yoxa bo tsayamisxëniria ca xo. Jochati jënëtimaxëni ca xo. Shinahama ca cahëyoiyama ca xatë bo paracani quiha pë. Jasca, parata ó quëémisxëniria ca xo. Tihi tsi xo toa jato jabi quiha. Jabi toca ca nohiria bo copixëhi quiha Dios ra. ¹⁵Dios quinia jia ca ja jisbayacaniquë. Jisbaya tsi ja bëno-bënocaniquë. Jishopë. Yobati ibo Balaam yamabo, naa Beor yamaba baqué quinia jasca ca ja banahuacani quiha jato ri rë. Jabi parata ó quëémisxëniria ca toa Balaam yamabo ini quiha. Parata quëshpi tsi yoi ca ja ani quiha pë. ¹⁶Jatsi jahuë jocha bërohuahacaniquë. Ja yoyohai ca jahuë burro yoí bërohuani quiha, joni joí tsi Balaam yamabo qui chaniquí na. Jahuë ibo toa burró raahani quiha. Ja iqui tsi ja rëtsayamani quiha.

¹⁷Nicaricana. Mato xërëquë ca maestro bo tsi xo jënë yama ca pao jascaria iquia. Yoshiní raahai ca tsëmo jascaria tsi raahacacani quiha. Jato bax tsëmoria ca iti-itiria shomahuahi quiha Dios ra, jato copixëna. ¹⁸Chanijacano tsi mahitsa tsi xo toa jato chani. Jasca, yoyocanaibo quima paxabëna ca chahahuacanaibo paracani quiha pë. Parahax “Jénima tsi xo toa jaha noba noma jabi quëéhaina” i jato qui cani quiha pë. ¹⁹“Tsëquë ixéqui mato, jahuëcara ó ma quëéhai ca axëna” i jato qui cani quiha pë, jocha yonati bo jaca nori. Jabi yonati tsi xo toa jahuë jochá tsi yonahacahai cato ra. ²⁰Jabi noitiria tsi xo toa jahari jochahuaxëniria ca quinia qui bacahai cato rë, naa noba Xabahamati Iboba quinia jabinish cato. Tanaroha pistia tsi toa quinia yoixëni ca quima paxahi quiha. Jama, jahuë noma jabi qui pi ja bacano tsi oquë-oquëriaxëhi quiha toa ja yoyoxëhaina iquia. ²¹Jabi anoma tsi xo toa Dios mëstëxëni ca yoba quima casohaina ra, toa yoba bo jabihax na. Oquë tsi naa nohiria iquë aquë ra toa yoba cahëyamayoi-rohapihi na. ²²Jabi, “Janahax jahari cahi quiha inaca, ja janaha ca pixëna. Jasca chancho ri. Jahuë ashití tsi

robihi quiha ashihax na” tihi ca tsi ii quiha noba yosiba yoba. Jabi jascaria tsi xo toa ja acanaina rë.

Ibo Jesu johai ca bari

3 ¹Jisa ëbë xatë bá. Noho segundo ca carta tsi xo naa mato qui ë raahaina. Tihi ca chaní tsi mato mëbicasquia. Jabija ca nori ca jahuë bo mato shinamacasquia ra. ²Siri tsi Dios Chani yoanish cabá yoani ca chani ma shina-bënayamano iquia. Jasca, Iboba rabëti bá mato yoahai ca ma shina-bënayamano. Jabi toa yoba jato qui noba Xabahamati Ibobá ani quiha yoahacati.

³Jariapari ca yoba tsi xo naa: Xaba rësó tsi bëcaxëcani quiha mato osacanaibo, naa jato noma jabi noixëni cabo.

⁴Johax, “Joxëquia’ ¿i Jesu yamayamani? ¿Japa? ¿Jahuënia ni sa?” i mato qui caxëcani quiha. Jasca, “Maihuahaca-niquë noba naborëquébo. Jari yama ra. Noba mai nëhoahuacanitityá rohari tsi jaharisi tsi xo” icaxëcani quiha pë. ⁵Mëri tsi Diós ani ca jahuë bo shina-bënocani quiha toca ca nohiria bo. ¿Jahuë Chaní tsi noba mai Diós nëhohuayamayamani? Jénë tsi naa mai ja ani quiha. ⁶Jasca, jénë tsi naa maí ca nohiria bo ja quëyoniquë, jénë chahitaxëni ca ja raaniquë no. Tihi cabo tsi shina-bënocani quiha naa maestro bo pë. ⁷Jama, chanitéquëxéqui Dios ra. Toa jasca ca Chaní tsi quëyohacaxëhi quiha noba mai, naipa ri. Jaboqui tsi janahacacani quiha copihacaxëti. Jatsi toa copiti barí tséquëno tsi copihacaxëhi quiha Dios cahëyamacanaibo ra. Anomariaxëhi quiha jato copi iquia.

⁸Jasca, tobi xo toa huësti ca yoba ma shina-bënayamaxëti cato, ëbë xatë bá. Huësti bari tsi xo toa Dios qui mil año bo jascaria. Jasca, mil año bo tsi xo huësti ca bari jaharisi ja qui. ⁹Ja iqui tsi naamayamahi quiha noba Ibo, ja yoani ca jatihuaxëna. Jasca, nohiria quëyocasyama xo Dios ra. Jama, jato jocha quima nohiria bo casoyohai ca ó quëëhi quiha. Ja tsi xo toa ja bama-bamahaina iquia.

¹⁰Jama, quiniacaxëcahuë. Tséquëxëhi quiha Ibo johai ca bari ra. Yomaxëni ca jascaria ixëhi quiha toa ja johaina. Toa barí tsi pacots-pacotsariá tsi yamatapixëhi quiha naipá ca huishti bo. Chihí tsi quëyohacacaxëcani quiha. Jasca, noba mai, maí ca jahuë bo ri. Mëshoyocaxëcani quiha.

¹¹Jabi toca tsi quëyohacaxëhi quiha jatiroha cato. Ja iqui tsi čjari yoyocascanai pa? Mëstëxëniria ca jabi ma jayaxëti xo bësoquí na ra. ¹²Jasca, toa Dios copiti bari ó ma pasoxëti xo. Manapama tsi ma aria-ariaxëti xo ra, mëri tsi toa bari Diós raano iquish na. Toa barí tsi chihí tsi quëyohacaxëhi quiha naipá ca jahuë bo tëquë. Anomariaxëhi quiha toa huao. Jahuë huaó tsi payoxëhi quiha metal jahuë bo tëquë, jénë manëhi na. ¹³Jama, noqui ri tsi xo toa nai paxa, mai paxa, tihi cabو ó pasocanaina, naa noqui ja yoani cato. Jahá tsi yamaxëhi quiha voi cato ra.

¹⁴Jatsi jisa, èbë xatë bá. Toa bari manapama tsi jocha yama ca jabi ó ma quëexëti xo. Quësohacatimaxëni cabo imati xo. Jasca, jatiroha cabo ya jia tsi ma racanabëquino. Toca tsi ma iti xo ra, ja joquë no. ¹⁵Jatsi shinaparicana. Mëri pi Ibo joyamano tsi jari xaba jayaxëqui nohiria bo ra, xabahamahacati. Jénima tsi xo toa. Jabi toca tsi mato qui nobë xatë Pabló quënëníquë jaa ri, Diós ja qui ani ca tiisí no. ¹⁶Jaharisi tsi xo toa ja quënënina, tihi ca jahuë bo yoati ja chaniquë no. Jama, tobi xo toa huësti huësti ca bëronoma ca chani ja quënënina, tihi ca jahuë bo yoati ja chaniquë no. Toa chani jomihi quiha toa cahëtimaxëneniria ca nohiria bo rë, naa Dios Chani huëtsa bo ja jomicanai jascaria. Ja acanai ca quëshpi tsi quëyohacacaxëcani quiha iquia.

¹⁷Jatsi quiniacaxëcahuë, èbë xatë bá, jato mahitsa ca chaní tsi ma parahacayamano iquish na. Jaboqui jabija ca cahëqui mato iquia. Jama, toa yoyoxëni ca joni bo pi qui ma nicanos tsi jaxcamëñaxëhi quiha mato shinana iquia. Jaquirëquë jabija ca cahëtimaxëneniria cabo ixëqui mato tia. ¹⁸Jama, Dios quinia ó tsi ma shinahati xo. Ma shinahano tsi oquëxëhi quiha ma noihaina, noba Xabahamati Ibo Jesucristo ma cahëhai ri. Ja tsi xo toa no oquëhuapaoxëti cato. Jaboqui mai xo na, jasca, huëaquë mana xo na, tihi cato xo tsi noba Ibo oquëhuaxëqui noa ra. Iquë. Amén.

Primera Carta Del Apostol

San Juan

1 ¹Jesucristo, naa Chani nori ca yoati tsi quënëquia. Noqui bësomati Ibo-iboria tsi xo naa ra. Rëquë rohari tsi ja i-ipaoni quiha. Jahuë chani ë nicaniquë ra, no bëtajaniquë no. Noho bëro yoí tsi ë jisniquë ra. Jasca, ë motsaniquë ra, noho mëquénë no. ²Jabi naa Bësomati Ibo-iboria jisiquiquë tsi ë tsaya-tsayaniquë. Quënëquí tsi mato parayamaquia. Noqui Bësomati Ibo-iboria tsi xo naa iquia ra. Jariapari tsi Jahëpa Dios ya ja i-ipaoniquë. Jatsi Diós jahuë Baquë noqui jismaniquë. ³Jabi noba Jahëpa Dios, jahuë Baquë Jesucristo, tihi cabo ya rabënaqui noa. Ja tsi xo toa ë jisnina, jahuë chani ë nicanina, tihi ca jahuë bo mato yoacasquia, no bëta ma rabënano iquish na mato ri. ⁴Jatsi naa chani mato qui raaquia, no bëta ma rani-raniyoino iquish na mato ri.

Huëa xo Dios

⁵ Ja yoani ca chani ë nicaniquë. E nicaní ca roha mato qui ë yoahai ca tsi xo naa: “Huëa xo Dios: tsëmo yama xo” i ja ni quiha. ⁶Jatsi quiniacaxëcahuë. “Jahuë Baquë ya rabënaqui noa” iipihi tsi quiaqui noa pë, jari tsëmo ó pi bësohi na. Anoma quiha. ⁷Jama, huëa ó pi bësohi tsi, naa huëa ó tsi ja iquiria tsi, nobë xatë bo ya rabënayoiqui noa iquia. Jasca, jahuë Baquë jimí tsi bahuëhacaxëqui noa. Noba jocha tëquë masahi quiha.

⁸ “Jochayamahai ca ëa xo naa” iipiquí tsi nomë paraqui noa pë. Jabija ca basi xo noa. ⁹Jama, noba jocha pi no bërohuano tsi toa jocha shina-bënoxëhi quiha Dios, jahuë chani jatihuahai ca ja nori ca quëshpi na. No ani ca yoi ca tëquë bahuëxëhi quiha. ¹⁰Jama,

“Jochayamahai ca ëa xo naa ra” iipiquí tsi Dios quiahuaqui noa pë. Noba shina ó ma xo jahuë Chani ra.

Noqui mëbihai ca abogado

2 ¹Naa cartá ca chani mato qui raaquia, jochayamamano iquish na, ébë xatë bá. ²Jama, tsuhuécara pi jochano tsi tobi noqui mëbiti ibo ra, naa noba abogado yoi cato. Jahëpa Dios qui no bax chanihai ca tsi xo Jesucristo, naa mëstëxëni cato. Ja tsi xo toa noba tēpas-hacanish ca ofrenda noba jocha masati. Noba jocha yoi bo, jatsi jatiroha ca maí ca nohiria jocha, tihi cabos bax ja acacaní quiha.

³Dios yoba pi nicaquí tsi Dios cahëyoiqui noa iquia. ⁴Jabi tobi xo toa “Dios cahëyoiquia” iquii cabos. Tsayacahuë. Jahuë yoba pi nicayamahi tsi quiaqui toa ra. Jabija ca basi xo toa rë. ⁵Jama, Dios yoba pi no nicanos tsi no nohó tsi oquënähi quiha ja noihaina. Toca tsi Diós-na bo no nori ca cahëyoiqui noa. ⁶Jatsi mëstë bësoxëti xo toa “Dios ó ca ëa xo naa” iquii cato. Jesu jascariaxëti quiha.

Dios yoba paxa cato

⁷Yoba paxa ma xo naa mato qui è quënëhaina iquia, ébë xatë bá. Yoba siri tsi xo. Naa yoba ma jayapaoni quiha rëqué no. Jabi naa yoba siri ca tsi xo toa jaboqui ma nicahai ca chani jasca cato. ⁸Jama, paxa cajisiria ca naa mato qui è quënëhai ca imitsa, siri ca ja nori. Tsayacahuë. Naa yoba Jesú nicanos quiha. Jasca, noiquí tsi naa yoba aqui mato ri ra. Toca xo ra, jaboqui huëa yoi ca huahuahai iqui na. Ja iqui tsi huinocahi quiha jocha tsëmo.

⁹Jari tsëmo ó tsi xo toa jabë xatë qui caxahai cato. Mahitsa tsi xo toa “Huëa ó tsi bësoquia” i ja aina iquia. ¹⁰Jama, jahuë xatë noihai ca tsi xo toa huëa ó bësohai ca yoi cato. Jasca, yama tsi xo toa yoi ca ja acaina, naa jahuë xatë jochamati cato. ¹¹Jama, tsëmo ó tsi bësohi quiha toa jahuë xatë qui caxahai cato. Jahuë quinia cahëyamahai ca tsi xo toa pë. Tsëmo iqui tsi bëco xo ra.

¹²Mato qui quënëquia, noho xocobá, Jesucristo tahëhax mato jocha masahacaní iqui na. ¹³Mato qui quënëquia, jahëpa bá, jariapari tiya rohari cahëcanaibo ma nori iqui na. Jasca, mato qui quënëquia, joni xocobá, Yoshi-yoshiria ma bëboni iqui na. Toca tsi mato qui quënëquia.

¹⁴Mato qui quënëquia, xocobá, Jahëpa Dios ma cahëyoihai iqui na. Jasca, mato qui quënëquia, jahëpa bá, rëquë ó i-ipaonish ca ma cahëyoihai iqui na. Jasca, mato qui quënëquia, joni xocobá, coshi ma nori iqui na. Mato ó bësohi quiha Dios Chani iquia. Jasca, Yoshi-yoshiria ma bëboniquë.

Maí ca jabi bo no noiyamahaina

¹⁵Maí ca jabi bo, maí ca jahuëmishni bo, tihí cabot tsí noiyamatsacana. Tihí cabot pi noiquí tsí noba Jahëpa Dios noiyamaqui mato ra. ¹⁶Jabi maí ca jabi tsí xo naa: Yoxa mëtsahaina, joni mëtsahaina, noba bëro qui jia ca biriacatsaina, jamë shinamisxéni iquiina. Dios quima joyamahi quiha naa jabi bo, maí ca nohiria bo quima ca jaca nori. ¹⁷Huinocahi quiha maí ca jahuë bo. Huinocahi quiha nohiria bo jaha quëehaina. Jama, bësobësopaoxéhi quiha toa jaha Dios quëehai ca acai cato.

Cristo pasomaha cato

¹⁸Quiniacaxëcahuë, ébë xatë bá. Basima tsí xo xaba rëso iquia. Cristo pasomaha cabot joxéhai ca ma yoahacani quiha. Tsayacahuë. Jaboqui jisiquihi quiha huéstima ca Cristo pasomaha ca nohiria rë. Ja iqui tsí basima tsí xo jahuë rëso iqui noa ra. ¹⁹Noba maxo ó ma xo naa nohiria bo. Ja tsí xo toa noqui ja jisbayacanina iquia. Noba maxo ó pi iirohahi tsí no bëta ja chitëqué acaniquë. Jama, ja boyocani quiha. Ja iqui tsí noqui béroria tsí xo toa noba maxo ó ja iyamacanaina.

²⁰Toca ma xo mato ra. Espíritu Santó tsí ma ashimahacaniquë. Jabija ca Chani cahëyoiqui mato tëquë iquia. ²¹Toa jabija ca Chani mato cahëmacasyama xo éa, quënëquí na, jabija cato, janyama cato, tihí cabot cahëyoihai ca ma nori quëshpi na. Jato pasomaha mato yobacasquia.

²²¿Tsohuë ni toa oquëria ca quiaxëni cato? Quiaxëniria ca tsí xo toa “Dios raahacanish ca ma xo Jesu” iquii cato. Cristo pasomaha ca tsí xo toa. Dios baquë pi niaquí tsí Jahëpa Dios ri niaqui ra. ²³Jabi Jahëpa niahai ca tsí xo toa jahuë Baquë biyamahai cato. Jama, jahuë Baquë bichii ca tsí xo toa Jahëpa yoi ya rabënabëquihai cato.

²⁴Siri ma tiisimani ca jahuë bo chahahuacana. Tocapihi tsí jia tsí Jahëpa Dios, jahuë Baquë, tihí cabot ya rabënabëqui-xëqui mato ra.

Jato ó bëso xo mato iquia. ²⁵Jasca, “Mato bëso-bësopaomaxëquia” ¿i Cristo yamayamani? Axëqui ra.

²⁶Quënëquí tsi mato yobacasquia, janyama mato mëpicascañaibo yoati na. ²⁷Toca ma xo mato. Mato ti tsi xo toa Espíritu Santó tsi ashimahacanish cabo. Ja iqui tsi ɿjénahuariaxo mato ë tiisimapina? Mato tiisimati ibo-iboria tsi xo toa, naa Espíritu Santo. Jabija tsi xo toa ja tiisimahaina. Quiayamahi quiha. Jatsi Cristo ó tsi chitécana iquia, naa Espíritu Santó tiisimani jascaria.

²⁸Jatsi Cristo ó tsi chitécana, noho xocobá. Jia ja bëta ma rabënano. Tocapihi tsi raquëyamaxëqui mato ja jisiquixëqué no. Ja quima casoyamaxëqui mato bërabihi na. ²⁹Mëstë ca Cristo nori ca pi cahëquí tsi Dios xocobo yoi bo cahëxëqui mato iquia. Ja tsi xo toa jia ca acai cato.

3 ¹Shinaparicana. Anomaria tsi xo toa Jahëpá noqui noihaina. Noqui noiquí tsi jahuë xocobo yoi bo noqui quënahi quiha. Jahuë xocobo yoi bo xo noa ra. Jama, noqui cahëyamaqui maí ca nohiria bo, Jahëpa Dios cahëyamaquí na. ²Nicacana, è noi cabá. Jaboqui Dios xocobo yoi bo xo noa iquia. Jama, no ixëti ca jari cahëyamaqui noa. Noqui bëronoma quiha. Jama, Jesucristo jisiquino tsi jahuë jaria-jaria jayaxëqui noa ra, ja nori ria ca yoi ca jisi na. ³Jabi jochacasyamaxëhi quiha toa jahuë jaria bichi ó pasohai cato. Jatsi Jesu iquí ria no iti xo iquia.

⁴Dios yoba pasomaha tsi xo toa jochamisxëni cabo. Jabi jocha tsi xo toa Dios yoba nicayamahaina. ⁵Nicacana: Cristo jisiquiniquë jocha quëyoxëna. Jasca, jochayamahai ca tsi xo naa. ⁶Jasca, Cristo ó bësocanaibo tsi xo toa jochayamahaina. Jato jabi ma quiha. Jasca, Cristo cahëyamayoíhi quiha toa jochacatsai cato. Tihi ca jahuë bo ma nicaniquë. ⁷Jatsi quiniacaxëcahuë, noho xocobá. Nohiria bá mato parayamano. Mëstëhuahacanish ca tsi xo toa jia ca acai cato. Cristo jabi jaya quiha. ⁸Jama, Yoshi-yoshiriá-na tsi xo toa jochamis-hai cato. Jahuë jabi quiha. Ja tsi xo toa Dios baquë jisiquiniquë, Yoshi-yoshiria yonoco quëyoxëna.

⁹Jaha bësopa. Jocha-jochapaoçasyama xo Dios baquë iquia, jahá tsi Dios jabi nori iqui na. Dios jahuë jahëpa yoi nori iqui tsi jochayamahai quiha. ¹⁰¿Tsayaçanai? Jaméri tsi xo Dios xocobo iquia. Jasca, jaméri tsi xo Yoshini xocobo ri. Jénica jaca nori ca cahëqui noa jato jabi tsayaxo na. Dios baquë ma xo toa yoi ca acai cato iquia. Jasca, Dios baquë ma xo toa jahuë xatë noiyamahai cato.

No noinabëquino

¹¹Ma nicaní ca chani, naa rëqué ca chani tsi xo naa: No noinano ra. ¹²¿Japa Caín? Yoshini baqué ja ini quiha. No tocayamano iquia. Jahué yoshini jabi iqui tsi jahué nomá ja aniqué pë. Jiaxéni jahué nomá jabi ini ca ja cahéni quiha. ¹³Jasca, mato qui pi naa maí ca nohiria bo caxano tsi ratéyamatsicana, ébë xatë bá. Jato jabi quiha. ¹⁴Jabi toa naméhai ca quinia quima no tsécahacaniqué ra. Noqui tsi xo toa bëso-bësopaoxéhaina iquia. Tihi ca jahué bo cahéyoiqui noa, nobë xatë bo no noihai iqui na. Jama, bësoyama tsi xo toa jahué xatë noiyamahai cato. ¹⁵Jabi ati ibo jascaria tsi xo toa jahué xatë qui caxahai cato iquia. Jasca, ati ibo tsi xo toa bëso-bësopaoymaxéhai cato. Toa cahéqui mato iquia.

¹⁶Cristo no tsayano. Ja ini cató tsi noqui ja noihai ca ja jismaniqué. No bax ja rësoni quiha. Jascaria tsi nobë xatë bo bax no rësoxéti xo noqui ri. ¹⁷Shinaparicana. Tobi xo toa oriquiti, sahuëti, jahuémishni bo, tihi cabó jaya cato. Jasca, tobi quiha toa noitiria ca naris-hai ca xatë. Jabi toa noitiria ca xatë mëbiyamapiquí tsi ¿Dios noiyoihi ni toa jahuémishni jaya cato? ¿Jéniriahax toa joni ó tsi Dios bësona? ¹⁸Jisa, noho xocobá. Noba chaní tsi no noiyamano. Dios noiyoipiquí tsi nobë xatë bo no mëbiti xo iquia.

Dios qui no raquëyamano

¹⁹Nobë xatë bo mëbipiquí tsi Dios xocobo no nori ca cahéqui noa. Jasca, no mëbihai iqui tsi noqui quësøyamaxéhi quiha noba shinana iquia, Dios bësojó tsi no niixéqué no. ²⁰Jama, mahitsa pi noqui noba shina quësono tsi no raquëyamano. Noqui oquë xo Dios, jatiroha ca no acai ca ja cahéhai quëshpi na. ²¹Jisa, è noi cabá. Dios bësojo joti ma raquëyamano, mato qui mato shina quësøyamano. ²²Raquëxoma tsi no nicaxéti xo bëhoxquí na. Jahué yoba pi no nicanó tsi, ja qui jia ca no ano tsi, no bënähai ca noqui axéqui ra. ²³Jabi Dios yoba tsi xo naa: “Noho baqué Jesucristo qui chitimicana. Jatsi noinacana. Tihi cabó acana mato è yoani jascaria” ii quiha. ²⁴Jahué yoba pi nicahi tsi Dios ó tsi bëso xo noa. Jasca, no nohó bësohi quiha jaa ri. Noqui ja ani ca Espíritu Santó tsi no nohó bëso ja nori ca cahéqui noa ra.

Mahitsa ca chani yoacanaibo

4 ¹Quiniacaxécahuë. Chahahuahacatima xo jatiroha ca chani. Tobi xo toa huéstima ca mahitsa ca Dios Chani yoacanaibo ra. Ja iqui tsi jatiroha ca chani tanaparicahuë, jabija ca ja nori ca cahéxëna. ²¿Jénahuariaxo Espíritu Santo quima jato chani pi nori ca cahéxëhi ni noa? Jabi nëca tsi cahëyoixëqui noa tia: “Jesucristo joni manëniquë” i pi jaca no tsi Dios quima johi quiha toa chani iquia. Espíritu Santo jaya quiha. ³Jama, “Joni Dios baquë manëyamaniquë” i pi jaca no tsi mahitsa tsi xo toa ja yoacanaina. Espíritu Santo jayama ca xo. Cristo pasomaha ca tsi xo toca ca ja chanicanaina ra. Jabi nëca ca yoi ca chani joxëhai ca yoati tsi ma yoahacani quiha. Tsayacahuë. Jaboqui nëá tsi coqui rë.

⁴Jisa noho xocobá. Mato ti tsi xo Dios xocobo ra. Toa mahitsa ca chani yoacanaibo ma bëboniquë mato ó ca Espíritu Santó no. Jesucristo pasomaha cabá chama oquë-oquëria tsi xo toa mato ó cato ra. ⁵Chanihi tsi maí ca jahuë bo yoati tsi chanicaní quiha, maí ca nohiria ba jabi jaya jaca nori iqui na. Jasca, jato chani nicacascani quiha maí ca nohiria bo. ⁶Jama, noqui ri tsi xo toa Dios baquë bo. Noba chani nicahi quiha Dios cahëcanaibo ra. Jasca, Dios Chani no yoano tsi toa Chani nicacasyama xo Dios cahëyamacanaibo. Dios Chani iqui tsi noqui béroria tsi xo toa dos ca jamëri ca maxo bo, naa jabija ca banahuacanaibo, yoi ca banahuacanaibo.

Noiti Ibo-iboria xo Dios

⁷No noinano, ë noi cabá, noiti ibo-iboria Dios nori iqui na. Jabi Dios baquë yoi tsi xo toa noihai cato iquia. Dios cahëhi quiha. ⁸Noiti ibo-iboria xo Dios ra. Noiyamapiquí tsi ¿jénahuariaxo raca Dios tsohuécaracá cahëna? Cahëyamahi quiha noiyamahai cato. ⁹Anomaria tsi xo toa Dios noihaina. Noiquí tsi jahuë jahuësti ca baquë mai qui ja raaniquë noqui bësomaxëna. Toca tsi noqui ja noihai ca ja jismani quiha. ¹⁰¿Tsayacanai? Anomaria tsi xo toa no bax ja anina. Noqui tsi xo toa noiti cahëyamahaina. Jama, noqui noiquí tsi jahuë baquë ja raaniquë noba jocha quëshpi tépas-hacati.

¹¹Jisa, èbë xatë bá. Anomaria tsi xo toa Diós noqui noihaina iquia. Jatsi no noinati xo noqui ri. ¹²Jabi yama tsi xo toa Dios jisish cato. Jama, no pi noinano tsi no nohó bëso xo Dios. Jasca, no nohó

anixëhi quiha ja noihaina. ¹³Parayamaquia. Dios ó tsi bësoqui noa. Jasca, no nohó bëso xo Dios ri. Toa cahëqui noa, noqui jahuë Espíritu Santo ja ani iqui na. ¹⁴Jasca, Diós jahuë baquë raaniquë nohiria bo Xabahamati Ibo iti iqui noa, Cristo no jisni iqui na. ¹⁵Jatsi, “Dios baquë xo Cristo” i tsohuëcara pi no tsi jahá bëso xo Dios. Jasca, Dios ó tsi bësohi quiha jaa ri. ¹⁶Tihi cabio iqui tsi “Anomaria tsi xo toa noqui Diós noihaina” iqui noa.

Noiti Ibo-iboria xo Dios. Jasca, Dios ó tsi bësohi quiha toa noiyoihai cato. Jasca, jahá bëso xo Dios ri iquia. ¹⁷Jasca, no nohó tsi anahi quiha Dios noihaina, copiti bari-baririá tsi no raquëyamano iquish na. Toa barí tsi raquëyamaxëqui noa tia, Cristo jabi no jaya ca iqui na. ¹⁸Noipihi tsi ɿjenahuariahax raca Dios qui no raquëna? Raquëhai ca tsi xo toa Dios copi ó pasohai cato rë. Raquëpiquí tsi jari noiti cahëyamahi quiha toa iquia. ¹⁹Jatsi no noixëti xo, noqui jariapari Diós noini iqui na. ²⁰Jabi quiaxëniria tsi xo toa jahuë xatë qui caxahai cato, naa “Dios noiquia” iquii cato. ¿Jenahuariaxo raca toa jisnoma ca Dios ja noina, jahuë xatë yoi pi noiyamaquí na? ²¹Nicacahuë. Cristó noqui ani ca yoba tsi xo naa: “Jahuë xatë noixëti xo toa Dios noihai cato ra” i ja ni quiha.

5 ¹Dios baquë yoi tsi xo toa Xabahamati Ibo Jesu nori ca chahahuahai cato iquia. Jasca, Dios noiyoihai ca tsi xo toa jahuë baquë noihai cato. ²Dios pi noiyoiquí tsi jahuë yoba pi nicayoiquí tsi nobë xatë bo ri noyoixëqui noa iquia. ³Jasca, noipiquí tsi jahuë yoba bo nicaxëqui noa. Yosayama tsi xo toa jahuë yoba bo no acaina. ⁴Jasca, maí ca jocha bëboti mëtsa tsi xo Dios xocobo tëquë. Bëboqui noa ra, ja qui no chitimihai cató no. ⁵Jatsi, ɿtsohuë ni toa maí ca jocha bëbopihai cato? Jaroha ca tsi xo toa Dios baquë Jesu nori ca chahahuahai cato ra.

Jesucristo chani

⁶Jesucristo tsi xo toa mai qui jonish cato ra. Ja joquë tsi quiha jénë tsi ja ashimahacaniquë. Jatsi jahuë jimi acacaniquë ja rësoni cató no. Jasca, tocapijaquë tsi quiha quiayamahai ca Espíritu Santó Dios baquë ocahuaniquë naipá ca joí no. ⁷Jabi tres tsi xo toa Dios baquë ocahuacanaibo iquia. ⁸Ocahuahi quiha Espíritu Santo. Ocahuahi quiha toa jénë. Ocahuahi quiha toa jahuë jimi yoi ri. Tihi ca tsi xo toa Dios baquë ocahuahaina. ⁹Juez bësojó pi nohiria

chanino tsi jahuë chani chahahuaqui noa. Jama, oquë-oquëria tsi xo toa Diós ocahuacanaibo. Ja iqui tsi Diós pi jahuë baquë ocahuano tsi jahuë chani no chahahuaxëti xo. Quiayamahi quiha. ¹⁰Jahuë shinaná tsi Dios baquë Jesu nori ca cahëhi quiha toa jahuë baquë qui chitimihai cato. Jama, Dios quiahuaqui toa Diós yoani ca chahahuayamahai cato. “Noho Baquë tsi xo naa” i noqui ja ni quiha. ¹¹Jasca, “Mato bëso-bësopaomaxëquia. Noho Baquë ó tsi xo toa bësöhaina ra” i Dios ni quiha. Tihi cabro tsi xo toa Diós noqui yoanina. ¹²Jabi bëso-bësopaoxëhi quiha Dios baquë jaya cato. Jama, bësoyoitimaxëni tsi xo toa Dios baquë yama cato.

Jaroha ca yoba

¹³Naa chani mato qui quënëquia, Dios baquë qui chitimicanaibá, ma bëso-bësopaohai ca ma cahëno iquish na.

¹⁴Parayamaquia. Jahuë shina qui jahuëcara jia ca pi no bënano tsi noqui nicaqui Dios. ¹⁵Jasca, noqui pi nicaquí tsi no bënaha ca noqui axëqui iquia.

¹⁶Namëyamahai ca jocha nobë xaté acai ca pi jisi tsi Dios qui no bëhoxti xo, ja xabahamano. Namëyamahai ca jocha pi ja aarohano tsi toa xatë bësomaxëhi quiha Dios. Tobi xo toa namëhai ca jocha iquia. Toca ca jocha pi ja acano tsi “ja bax no bëhoxti xo” iyamaquia. ¹⁷Jatsi quiniacaxëcahuë. Jocha tsi xo toa jatiroha ca anoma ca no acaina. Jasca, noqui namëyamahi quiha jatiroha ca jocha iquia.

¹⁸Jochapaoyamahi quiha Dios xocobo iquia. Jahá bësohi quiha Dios baquë yoi. Ja quëshpi tsi Dios xocobo motsatimaxëni tsi xo Yoshinihuá. ¹⁹Dios xocobo no nori ca cahëqui noa. Jama, maí ca nohiria bo yonahi quiha Yoshinihuá.

²⁰Mato parayamaquia. Mai qui Dios baquë joniquë ra. Joxo tsi noqui chama ja aniquë, jabija ca Dios no cahëno iquish na. Jabija ca Dios ó xo noa, Jesucristo ó no nori jascaria. Jesucristo tsi xo toa Dios yoi, naa noqui bëso-bësopaomati Ibo ra. ²¹Jatsi quiniacaxëcahuë, noho xocabá. Tobi xo toa mahitsa ca dios bo iquia.

Segunda Carta Del Apostol

San Juan

¹Juan yosi tsi xo naa chani quënëti ibo. Diós bini ca yoxaria, jahuë xocobo, tihi cabو qui naa carta raaquia. Mato têquë noiquia. Jasca, mato noicani quiha chahahuacanaibo yoi bo ri. ²No nohó ca i-ipaoħai ca Chani yoi iqui tsi mato noiquia iquia. ³Noba Jahëpa Dios, jahuë baquë Jesucristo, tihi cabá noqui shomahuano. Noqui ja noicano. Noqui ja rani-ranihuacano iquia.

⁴“Jabija ca quinia ó tsi bësoqui mi xocobo” icani quiha ra, naa noba Jahëpá noqui yobani jascaria. Jato jabi jia ca iqui tsi rani-raniquia. ⁵Quënepama tsi yoba paxa ca mi qui acasyama xo ëa, caí. Jama, quënëquia noqui ani ca rëquë rohari ca yoba mato shinamaxëna. No noinati xo iquia.

⁶Dios pi noiyoiquí tsi jahuë yoba bo axëqui noa ra. Siri tsi toa yoba mi nicaniquë iquia. Jatsi mi noixëti xo iquia.

Cristo pasomaha cabo

⁷Nohiria bo xërëquë tsi xo toa huéstima ca paracanaibo iquia. “Joni Jesucristo manëniquë” iyamacani quiha pë. Paramixëniria ca xo. Cristo pasomaha ca xo. ⁸Jatsi quiniacaxëcahuë. Janyama pi mato ja mëpicanu tsi mato copi jia ca ma bënomitsa. Mato yonoco quëshpi tsi copi jia ca ma bixëti xo iquia.

⁹Dios yama tsi xo toa Cristó tiisimani ca yoba ó tsi chitëyamahai cato, naa Cristo yoba bo chahahuayamahai cato. Jahëpa Dios, jahuë baquë, tihi cabو jaya cabو tsi xo toa Cristó tiisimani ca chahahuayoihai cato. ¹⁰Tsohuëcaracá pi jamëri ca chani mato qui bëno tsi mato

xobo qui jato jicomayamacana. Toca cabo joihuayamacana iquia.

¹¹Joihuapihi tsi jato yoixëni ca yonoco xatënaqui mato ra.

Jaroha ca yoba

¹²Jari tobi xo toa huëstima ca ë quënëcatsaina rë. Jaboqui naa papí tsi quënënama xo. Oquë tsi xo toa mato qui ë shishohaina iquia. Mato bëta chanihi cacasquia ra, no rani-raniriano noqui têquëta.

¹³Mia joihuahi quiha mi noma xocobo, naa Diós bini cabo. Iquë. Amén.

Tercera Carta Del Apostol

San Juan

¹Juan yosi tsi xo naa chani quënëti ibo. Mia joihuaquia, noho rabëti Gayó. Mia noiquia Jesucristo tahëxo na. ²¿Jénima ni mia? Mi bax bëhoxquia, jia tsi mi bësono, mi jénimariano, naa jénima mi shina nori ca jascaria. ³Mia ë nicahitaquë, toá ca xatë bo huësti huësti cabo cahëquë no. Cahëxo tsi quiha mi Ibo qui chitimiriahaina, jabija ca quinia ó tsi mi bësohaina, tihi cabو yoati ëa ja yoacahitaquë. Nicahax ë rani-ranihitaquë. ⁴Jabija ca quinia ó tsi noho xocobo bësono tsi rani-raniquia nicahax na. Yama tsi xo toa ëa ranihuahai ca oquë cato iquia.

⁵Jia tsi xo toa nobë xatë bo, naa mi bëroma ca xatë bo mi mëbihaina iquia, ëbë xatë. ⁶Mi mëbihai ca iqui tsi noqui, naa nëá ca iglesia qui bëroria tsi xo toa mi noihaina. Jasca, Dios qui jia ca quiniá tsi jia tsi toa xatë bo jari mi mëbino, ja narisyamacano ja bocaquë no. ⁷Bohocani quiha Cristo bax yonocohi na. Yonocohax tsi Dios cahëyamacanaibá jato mëbihai ca ó pasoyamacani quiha. ⁸Ja tsi xo toa toca cabo no mëbixëti xo jia tsi Dios Chani ja yoacano iquish na. Tocapihi tsi jato yonoco xatënaqui noa jato bëta.

Diótrefes jabi yoi cato

⁹Toá ca iglesiá ca chahahuacanaibo qui carta ë raaniquë jato yobaxëna. Jama, ë yoahai ca chahahuayamahi quiha toá ca Diótrefes rë, naa toá ca xatë bo yonacatsai cato. ¹⁰Anoma quiha. Joquí tsi noqui ja ocahuahaina, ja quiahaina, tihi cabø nicamaxëquia pë. Jasca, raniyamaquí tsi no raani ca xatë bo joihuayamahi quiha pë. Jasca, iglesiá cabø quëtiahì quiha rë, jato chani ja nicayamacano

iquish na. Jatsi jato chani nicacascaibo raahi quiha pë iglesia quima.

¹¹Jisa, ëbë xaté. Anoma tsi xo toa joní acaina iquia. Mi tocayamano ra. Oquë tsi xo toa quinia jia ca mi banahuahaina. Jia ca acai ca tsi xo toa Dios baqué yoi. Jama, yoi ca pi aquí tsi Dios cahéyamaqui toa iquia.

Demetrio jabi jia cato

¹²Demetrio yoati tsi nohiria bo chanino tsi jia tsi xo toa ja yoacanaina. Jabija tsi xo toa jia ca ja acaina iquia. Shinajiaxëni ca joni tsi xo naa ra. Jabija ca ë yoahai ca nori ca cahéqui mia tia.

Jaroha ca yoba

¹³Jari tobi huéstima ca ë yoacatsaina rë. Jaboqui papí tsi quënënama xo. ¹⁴Mi qui shishoti ó pasoquia. Toatiyá tsi jia tsi chaninabëquixëqui noa.

¹⁵Mi rani-ranino. Mia joihuahi quiha nëá ca rabëti bo. Jasca, toá ca noba rabëti bo tëquë ë bax mi joihuano. Iquë. Amén.

La Carta Del Apostol

San Judas

¹Naa papi quënëhai ca Judas ca ëa xo naa, naa Jacobo noma cato. Jesucristo yonati xo ëa ri. Quënëhacanish cabو, naa Jahëpa Dios noi cabو, Jesucristo ó bëso cabو, tihi cabو qui naa chani raaquia. ²Diós mato shomahuano ra. Ma rani-ranino. Ma noinabëquiriano ra.

Quiaxëni ca maestro bo

³No xabahamahacahai ca yoati tsi mato qui quënëcasquia rë, ëbë xatë bá, jaboqui quënënama ja nori. Jariapari tsi yoba huëtsa mato yoaparicasquia: Jahuë nohiria bo qui Diós ani ca Chani bax ma nianaxëti xo iquia. Huësti roha tsi toa Chani noqui acacani quiha. ⁴Tihi ca jahuë bo quënëquia ra, mato naxérëquë ca qui paramisxëniria ca nohiria bo jiconi iqui na. Jonë xo toa yoi ca ja acanaina iquia. Paraxo Diós noqui noihai ca Chani jomicani quiha pë, jato quinia yoixëni ca mato banahuacasquí na. Jato qui yoi xo Jesucristo ra, naa noba Chama, noba Ibo yoi cato. Jabi siri tsi jato copi yoati tsi no yoahacaniquë. “Copihacacaxëcati xo naa nohiria ra” ii quiha Dios Chani iquia.

⁵Jatsi Diós copini ca mato nicamacasquia. Shinaparicana. ¿Egipto mai quima Israél ca nohiria Ibobá tsécayamani? Tsécaxo tsi quiha  toa chahahuayamanish cabو ja quëyoyamayamani? Ja copihacayocani quiha iquia. ⁶Jasca toa chama jayapaonish ca ángel bo ri. Jato iti ja jisbériayocaniquë, Dios nicacasyamaquí na. Jaboqui tsémoria ca nëpax ca xo. Ja nëxahacacani quiha. Toá tsi jato Diós jananiquë toa bari-baririá tsi copixëna. I-ipaoxëhi quiha

jato copi iquia. ⁷Jasca, yaca Sodoma, yaca Gomorra, jato tēamë ca yaca mishni bo ri. Anoma ini quiha toa ja chotacanaina, ja yoyocanai ri. Jatsi quiniacaxécahuë iquia. Jaboqui i-ipaohai ca chihi ó tsi tēnë-tēnëcani quiha jato ri, ja yoyocanai quëshpi na. Tihi cabio iqui tsi noqui bëro xo Diós copihaina ra.

⁸Jishopë. Tocacani quiha pë toa mato qui bëcanish cabio ri. Nama-namacanaibo jascaria ca xo. Jochapama tsi jato yora bo yosihuacani quiha. Jato qui yoi xo Dios yoba. Jasca, mana ca ángel bo ocahuacani quiha pë. Tihi tsi xo toa ja acanaina rë.

⁹¿Japa? ¿Yoshi-yoshiria oquëria ca ángel Miguél ocahuani pa? Ja tocayamaniquë iquia Moisés yora tahëhax ja bëta nianahi tsi ja quinia-quinianiquë. Quiniapama tsi “Mia Ibobá raahano ra” i Yoshihua qui ja ni quiha. ¹⁰Jama xo naa mato xérëquë ca nohiria bo. Jahuëcara ca ja cahëyoiyamahai ca jahuë bo ocahuacani quiha pë; mahitsa. Cahëtimaxëniria ca yohina jascaria ca xo. Tocapihi tsi quëyohacacaxécani quiha jato ri iquia.

¹¹Anomariaxëhi quiha jato copi ra. Caín yamaba quinia yoi banahuacani quiha. Parata quëshpi tsi yoyocani quiha, Balaam yamabo ini jascaria. Dios yoba pasomaha ca xo, Moisés yoba pasomaha Coré yamabo ini jascaria. Tihi ca quëshpi tsi quëyohacacaxécani quiha, Coré quëyohacani jascaria. ¹²Bérabiria tsi xo toa mato bëta ja rabënanacanaina shiati ma aquë no. Bohocani quiha yoyohi na. Bérabiriama xo toa ja acanaina rë. Jamë shinaquí tsi huëtsa bo mëbitimaxëniria ca xo. Yoshiní raahacahai ca tsëmo jascaria ca xo. Yama xo jahuë oi nohiria bo mëbiti. Bimi saihuayamahai ca mëxohacahax ca jihui jascaria ca xo. Mahitsa ca bësoyama ca xo. ¹³Raëtimaxëni ca iahuá ca choça jascaria ca xo. Bacox jisiquihai ria tsi noqui béroria xo toa ja yoyocanaina. Mahitsa boho-bohocani quiha paquëhai ca huishti jascaria. Jato copi Diós shomahuaniquë ra, naa baquish-baquish itiria cato. I-ipaohai ca copi ixëhi quiha toa ra.

¹⁴Jasca, jato yoati tsi quiha Enoc yamabo, naa Adán quirëquë ca chaniniquë jaa ri. “Tihiria ca ángel bo ya tsi joxëhi quiha Ibo-iboria” i ja ni quiha. ¹⁵Jatsi, “Joxo tsi jatiroha ca nohiria bo copixëhi quiha. Yoi ca ja acana, ja pasomaha ja yoacanaina, tihi cabio quëshpi tsi copihacaxëhi quiha toa Dios pasomaha ca jochahuaxëni cabio” i Enoc ni quiha. ¹⁶Jabi yoyomisxëni ca ranimisxëniria ca nohiria bo tsi xo naa ra. Jato nomá jabí tsi

yonahacacani quiha rë. Chani-chanipama tsi “Jia tsi xo toa no acaina” icani quiha pë, mahitsa jaca nori. Jasca, nohiria huëtsa bo chahahuariacani quiha pë, jahuëcara ó ja quëécanai ca bixëna. Tihi tsi xo toa jato jabi yoi cato pë.

Chahahuacanaibo qui acacani ca yoba

¹⁷Shinaparicana, ëbë xatë bá. Jia tsi xo toa noba Ibo Jesucristo rabëti bá, naa Chani chitahëhuati ibobá mato yoanina. ¹⁸“Xaba réso tséquëno tsi jisiquixëhi quiha mato osacanaibo. Jato noma jabí tsi yonahacacanaibo tsi xo naa” i mato qui jaca ni quiha. ¹⁹Anoma ca nohiria bo tsi xo naa. Chahahuacanaibo oquëxnamacani quiha. Jato noma jabí tsi mëpihacacani quiha pë. Jasca Espíritu Santo jayama ca xo iquia. Tihi tsi xo toa jato jabi iquia.

²⁰Jama, mamë chamahuacana, ëbë xatë bá. Chamanahax Dios Chani jabiriacana. Jasca, Espíritu Santo chamá tsi ma bëhoxti xo. ²¹Jasca, Dios noihai cato ó tsi chitécana, Ibo Jesucristo manahi na. Joxo tsi mato bësopaomaxëhi quiha mato noiquí na. ²²Jasca, cahëtimaxëni ca rabë ca shina jaya cabo mëbicana. ²³Mëbixo tsi huëtsa bo mëbicana, chihi quima tsuhuëcara tsécahai jascaria. Jasca, tobi xo toa Dios cahëyamacanaibo. Quiniao tsi jato noicana. Noihax jato jocha qui caxacana. Toa yoshihuahai ca jocha jaquimacana.

Dios no oquëhuahaina

²⁴Anomaria tsi xo toa jocha quima mato xabahamapihai cato ra. Anomaria tsi xo toa jocha yama tsi mato jismapihai cato. Oquëria tsi xo toa mato ranihuayoipihai cato ra. ²⁵Dios yoi, jahuë Jesucristó tsi noqui xabahamahai ca no oquëhuariaxëti xo. Ja qui oquë-oquëria, chama-chamaria, tihi bo acacaxëti xo ra. I-ipaonish ca jaboqui nori ca i-ipaoxëhai ca tsi xo naa. Iquë. Amén.

Apocalipsis

o Revelacion a San Juan

Juan qui Jesucristó jahuë bo yoanina

1 ¹Jahuë Cristo qui naa ë quënëhai ca jahuë bo pari Diós jismaniquë, noqui, naa jahuë yonati bo ja yoano iquish na. Basima ca ixëti nori ca jahuë bo noqui cahëmacatsi quiha. Jasca, noqui cahëmacatsi quiha jahuë Cristo ri. Jatsi jahuë ángel ë qui Jesucristó raaquë naa jahuë bo cahëmati. ²Jatsi jatiroha ca ë jisi ca ë quënëquë. Quënepama tsi Dios Chani, Jesucristo Chani, tihi caba Chani tsi xo naa ë quënëhaina iquia. Noqui parayamacani quiha. Jabija ca tsi xo naa ra. ³Jasca, shomahuahacaxëhi quiha naa Chani tsayahai cato. Jasca, shomahuahacaxëhi quiha ë quënëha ca chani nicahai cato, nëá ca yoba chahahuapihi na. Tsayacahuë. Tséquëti basima tsi xo naa ixëti nori ca jahuë bo iquia ra.

Siete ca iglesia bo qui Juan carta raahacanina

⁴Jabi naa carta raati ibo ca Juan ca ëa xo naa. Asia maí ca siete ca iglesia bo qui naa chani raaquia. Jasca, noba oquë-oquëria ca Diós mato shomahuano. Mato ja ranihuano. I-ipaonish ca, jaboqui nori ca, i-ixëhai ca Ibo-iboria tsi xo naa ra. Jasca, jahuë trono bësojo cató ca Espíritu Santó mato shomahuano, naa siete ca jabi bo jaya-jayaria cato. ⁵Jasca, Jesucristó mato chamahuano jaa ri. Dios Chani jisiquimati Ibo-iboria tsi xo naa. Jasca, jariapari ca bësotëquënish ca tsi xo toa noba Ibo ra. Jatiroha ca maí ca chama-chamaria bo oquë-oquëria xo. Ja tsi xo toa no oquë-oquëhuahaina. Noqui noi-noiriahí quiha. Noihax no bax ja rësoniquë jocha quima

noqui paquëmaxëna. ⁶Jasca, chama bo, arati ibo-iboria bo, tihí cabó noqui ja manëmaniqué, jahuë Dios, naa jahuë Jahëpa yoi bax no yonocono iquish na. Jatsi oquë-oquëhuahacaxëti xo noba Cristo ra. I-ipaoxëti xo jahuë chama ra. Jaha tsi xo. ⁷Cristo tsi xo toa tsëmo ó ca joxéhaina. Ja jono tsi tsayayocaxëcani quiha jatiroha cabó. Tsayacaxëcani quiha jodiobo ri, naa Jesu acanish cabó. Jatsi aracaxëcani quiha maí ca carayanabo tëquë, jahuë copi qui raquëhi na. Parayamaquia. Toca tsi ixëhi quiha é yoahaina ra. Jaha tsi xo.

⁸“Jahuë chitahë, jahuë rëso, tihí ca éa xo naa ra” ii quiha noba Ibo Dios. Toca tsi chanihi quiha naa i-ipaonish ca, jaboqui nori ca, i-ixëhai ca Ibo-iboria. Noba Chama-chamaria tsi xo naa iquia.

⁹Mabë xatë ca Juan ca éa xo naa. Ibo iqui tsi mato bëta xo tënëquia éa ri. Jasca, mato bëta xo tsi yonaxëquia éa ri Diós yonahai cato xo na. Tënëhi tsi yosanayamaqui noa ra. Jabi naa Patmos icanai ca témisco qui é raahacani quiha racati rë, Dios Chani, Jesú anina, tihí cabó é yoani quëshpi na. ¹⁰Néá ca tsi Iboba barí tsi Espíritu Santó éa ibohuaquë. Jatsi noho casojó ca jamë ca joi é nicaquë. Chamaxëniria ca joi ja iqui quiha é nicahana; naa trompeta jascaria cato. ¹¹Jatsi é qui joi nëcaquë:

—Huësti ca libro ó tsi mi quënëxëti xo mi tsayahai ca yoati na. Quënëxo tsi siete ca iglesiá ca chahahuacanaibo qui naa Chani raahuë, naa Efeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, Laodicea. Tihi ca iglesia bo qui naa chani raahuë —i é qui joi quë.

¹²Nicahax é chihoriquë é qui chanihai ca jisxëna. Chihorixo tsi vela acha cabó, naa siete ca candelero icanai ca é jisquë. Oro ca ja icani quiha. ¹³Toa candelero bo naxérëquë ó ca Jesu jisiria ca é jisquë. “Nohiria Baqué” ja quënähacaha quiha. Jasca, têtëcaria jahuë sahuëti iqui quiha. Oro ca shitaramëti sahuë ja iqui quiha. ¹⁴Jahuë mapó ca boo joxoria iqui quiha, naa joxoria ca huaxmë jisiria cato. Jasca quiha jahuë bëro ri; chihi rëxquëria ca iqui quiha. ¹⁵Jasca quiha jahuë tahë bo ri bajrahaina. Chihi quima bichiquihax ca bajratiaria ca bronce metal jascaria jahuë tahë iqui quiha. Jasca, pao boxtoro pacotsa jascaria jahuë joi iqui quiha. ¹⁶Jahuë mënécaya ca mëquéné tsi siete ca huishti bo acha ja iqui quiha. Jahuë jana quima tséquëhi iqui quiha rabë ca quëno jaya ca manë têtëcaria. Jasca, bari bajrahai jascaria jahuë bëmana iqui quiha. Tihi ca tsi é jisquë tsayaxo na.

¹⁷Tsayahax mai qui ë paquëqué. Bësoyama ca jascaria ë iquë ra. Jatsi jahuë mëqué mënëcayá tsi ëa ja motsaquë.

—Raquëyamahuë. Jahuë chitahë, jahuë rëso, tihi ca ëa xo naa. Ea ti tsi xo toa Bësoti Ibo-iboria. ¹⁸E résoniquë. Jama, tsayapa. Jaboqui bëso xo ëa ra. Bëso-bësopaohai ca ëa xo naa ra. Ea roha tsi xo toa namëti chama jaya cato. Ea roha tsi xo toa résonish cabotiti caiti llave jaya cato ra. ¹⁹Jatsi mi tsayahana, mi tsayaxéhaina, jasca, toa ixëti nori ca jahuë bo, tihi cabot mi quënëno. ²⁰Jabi noho mënëcayá ca mëquénë ca huishti bo, jasca, toa siete ca candelero bo, tihi cabot yoati nohiria bá cahëyamani quiha. Jato qui bërohuahama ja ini quiha. Jama, jaboqui mi bax bërohuaxëquia, ja cahëcano iquish na. Nicapa: Siete ca huishti bo tsi xo toa siete ca iglesia bo obësocanaibo. Jatsi toa siete ca candelero bo tsi xo toa iglesia yoi bo ri.

Efesó ca chahahuacanaibo qui Dios Chani raahacanina

2 ¹Efesó ca chahahuacanaibo obëso ca qui naa chani quënëhuë. ²“Ea ti tsi xo toa chani mato qui raati ibo-iboria, naa siete ca huishti bo jahuë mënëcayá ca mëquénë tsi acha cato. Chaniquira, naa oro ca candelero bo naxérëqué ó tsi nii cato. ³E bax ma ani ca yonoco cahëquia ra. Yonocopama tsi ma yosanayamaniquë ra. Jasca, mato qui yoi ini quiha toa jochahuaxëni ca nohiria bo. Jasca, mato qui bëcani quiha toa mahitsa ca Dios Chani yoacanaibo, ‘Dios Chani yoati ibo bo xo noa’ iquina. Jatsi jia tsi toa paracanaibo ma tanamaniquë ja quiacanai ca jismaxëna. ⁴Jasca, ma shinapëniniquë. Ea iqui tsi tënepama tsi ma yosanayamaniquë iquia. Tihi ca tsi cahëquia mato yoati na. ⁵Jama, tobi xo toa huësti ca yoi cato rë. Rëquë ó tsi ëa ma noiyipaoniquë. Jama jaboqui mahitsa tsi xo toa ma noihaina rë. ⁶Shinaparicana. Néama tsi xo toa ma paquëhana. Anomaria i-ipaoni quiha ma noihaina iquia. Jama, jaboqui ëa basi xo mato rë. Jatsi mato jocha quima casocana iquia ra. Ma ani jascaria ma atëquëno. Ma tocapiyamano tsi méri tsi joxëquia mato iti ó ca candelero mëbixëna. Jatsi yamaxëhi quiha ë bax ma yonocoxéhaina ra. ⁷Jatsi quiniacaxëcahuë. Jari shoma xo mato ra. Mahitsa ca Dios qui aracanaibo, naa nicolaítabo icanai cabot qui ma shinapëniyamaniquë ra. Jénima quiha. Ja acanai ca tahëhax jato qui caxaquia ëa ri. ⁸Toca tsi iglesia bo qui chanihi quiha Espíritu Santo ra. Jatsi nicacana pahoqui quini jaya cabá. Premio axëquia ra bëbocanaibo

qui. Dios mana ca iti-itiria ca jihui bimi, naa “Bësomati Jihui” icanai ca bimi jato pimaxëquia. Jatsi bëso-bësopaocaxëcani quiha ra”.

Esmirná ca chahahuacanaibo qui Dios Chani raahacanina

8‘Esmirná ca chahahuacanaibo obëso ca qui naa chani quënëhuë. “Ea ti tsi xo toa chani raati ibo, naa jahuë chitahë, jahuë rëso, tihi cabu nori cato. Rësonish ca bësotëquënish ca ëa xo naa ra. Jabi ë yoacatsai ca tsi xo naa: 9Jatiroha ca cahëquia ra mato yoati na. Anomaria ini quiha ma tënëhaina. Noitiria xo mato; jama, rico yoi bo ma nori iquia. Jasca, tobi xo toa mato osacanaibo rë, naa ‘Jodio yoi bo xo noa’ icanaino; Dios xocobo jaca nomari ra. Satanás maxo ó ca xo toa bo iquia. 10Jabi mato tënëmapaimaria xo Dios cahëyamacanaibo. Tocajacano tsi ma raquëyamano. Preso qui mato huësti huësti ca nanëxëhi quiha Satanás, mato tanamaxëna. Diez ca bari no tsi tënëxëqui mato iquia. E quima casoyamacana, mato ja acasno ri. Tocapimano tsi premio jia ca mato qui axëquia. Mato bëso-bësopaomaxëquia ra. 11Toca tsi iglesia bo qui chanishi quiha Espíritu Santo ra. Jatsi nicacana pahoqui quini jaya cabá. Raquëyamariacaxëcani quiha toa bëbocanaibo, Dios quima jochacanaibo aquëquëmahacaxëqué no”.

Pergamó ca chahahuacanaibo obëso ca qui Dios Chani raahacanina

12‘Pergamó ca chahahuacanaibo obëso ca qui naa chani quënëhuë. “Ea ti tsi xo naa chani raati ibo-iboria, naa rabë ca quëno jaya ca manë jaya cato. 13Jatiroha ca cahëhai ca ëa xo naa. Satanás yonahai cato ó tsi racaqui mato rë. Jasca, jia tsi xo toa ë qui ma chitimiyohaina iquia. Jabi noho Chani yoanish ca Antipas namëhacaquë ri tsi ë quima ma casoyamaniquë ra. Mato yacata ax tsi naa Satanás bësohai cato ax tsi ja namëhacani quiha. Tihi ca tsi cahëquia mato yoati na. 14Jama, tobi xo toa huësti huësti ca ë qui yoi cato. Mato ó tsi xo toa Balaam yoba banahuacanaibo rë. Jabi chama Balac qui yoba yoi Balaam yamabá ani quiha pë, Israél cabu jochamaxëna. Toatiyá tsi ídolo bo qui acacanish ca nami piti, carayana ca yoxa bo ya rabënatí, tihi ca tsi Israel cabu ja jabimani quiha ra. 15Jasca, mato ó tsi xo toa nicolaítaba yoba, rë, naa yoba yoi ca ó quëecanaibo. Anoma quiha. 16Jatsi mato jocha quima ë quiri bësocana iquia. Ma tocapiyamano tsi mëri tsi

mato qui caxëquia. Caxo toa nohiria bo axëquia ra noho jana ó ca huajahai ca rabë ca quëno jaya ca mané no ra. ¹⁷Toca tsi iglesia bo qui chanihi quiha Espíritu Santo ra. Jatsi nicacana pahoqui quina jaya cabá. Premio axëquia bëbocanaibo qui. Mana ca mapari jato pimaxëquia. Jasca, jato qui huësti ca maxax joxo ca axëquia. Toa maxax ó tsi quënëhacaxëhi quiha jato janë paxa cabo. Toa janë paxa ca cahëxëhi quiha maxax ibo roha”.

Tiatirá ca chahahuacanaibo qui Dios Chani raahacanina

¹⁸“Tiatirá ca chahahuacanaibo obëso ca qui naa chani quënëhuë. “Dios baquë tsi xo naa chani raati ibo, naa chihi rëxquëria ca bëro jaya cato. Chaniquia, naa bajratiliaria ca bronce metal jascaria ca tahë jaya cato. ¹⁹Jatiroha ca cahëquia mato yoati na. Huëstima tsi xo toa jia ca ma anina. Jasca jia tsi xo Dios, nohiria bo, tihi cabo ma noihaina. E qui jia tsi xo ma chitimihaina. Jia tsi xo ma yosanayamahai ri. Jasca, jaboqui oquë tsi acasqui mato ra. Tihi ca jia ca jahuë bo cahëquia mato yoati na. ²⁰Jama, tobi xo toa huësti huësti ca ë qui yoi cato rë. Nicacahuë. Mato ó tsi xo toa jochahuaxëni ca yoxa Jezabel jasca cato. Toa yoxa tënëqui mato rë. Anoma xo jahuë chani ra. ‘Dios Chani yoahai ca ëa xo naa’ ii quiha pë, yoiria ca ja jabimahai ca nori. Yoi ca chotahaina, ídolo bo qui acakanish ca jahuë bo pihaina, tihi ca tsi noho yonati bo jabimahi quiha pë. ²¹Toa yoxa qui xaba ë aniquë jahuë jocha quima ja casono iquish na. Jahuë jocha jisbëriacasyama xo ra. Jahuë jabi quiha. ²²Ja tsi xo toa jaboqui naa yoxa iquimaxëquia jahuë oxati ó no. Jasca, jahuë pëhi acanaibo ri tënëmaxëquia. Toa yoxa quima pi ja casoyamacano tsi tocaxëquia jato qui. Jatsi tënëriacaxëcani quiha jato ri. ²³Jasca, jahuë xocobo, naa jahuë yoba nicacanaibo quëyoxëquia ra. Tocahëno tsi ëa cahëyoicaxëcani quiha jatiroha ca iglesiá ca chahahuacanaibo. Jatsi nohiria bá shinahai ca tëquë naispihai ca ë nori ca cahëcaxëcaqui. Jatiroha ca nohiria bo copixëquia ra, ja acanai ca quëshpi na. ²⁴Jama, tobi xo mato Tiatira ó ca nohiria huëtsa bo, naa toa yoxa yoba yoi biyamacanaibo. Toa Satanás yoba-yobaria jabiymaqui mato ra. Jénima quiha. Jaboqui yama tsi xo toa yoba huëtsa mato qui ë acatsaina. ²⁵Ma jaya ca yoba roha ma chahahuariano ëa manaquí na. Jaha bësopa. Joquia ra. ²⁶Cahëxo tsi bëbocanaibo, naa jahuë rëso qui yonococanaibo qui yonati chama axëquia. Jatsi

maí ca nohiria bo yonacaxécani quiha. ²⁷Jabi toa yonati chama noho Jahépá ë qui ani quiha. Jato ë mëbihai ca iqui tsi coshixéhi quiha toa maí ca nohiria bo ja yonacanaina ra. Maí ca nohiria bo naxérëqué ó ca jochahuaxéni cabو choshacaxécani quiha, naa chomo choshahacahai jascaria. ²⁸Jasca, jato qui oquë axëquia, naa huishti bëro shini oquë jascaria cato. ²⁹Toca tsi iglesia bo qui chanihi quiha Espíritu Santo ra. Jatsi nicacana pahoqui quini jaya cabá”.

Sardís ca chahahuacanaibo qui Dios Chani raahacahaina

3 ¹‘Sardís ca chahahuacanaibo obëso ca qui naa chani quënëhuë. “Ea ti tsi xo naa Chani raati ibo, naa Dios siete ca jabi-jabiria bo jaya ca Espíritu Santo jaya cato. Chaniquia, naa siete ca huishti bo acha cato. E yoacatsai ca tsi xo naa: Jatiroha ca cahëquia mato yoati na. Dios bax ariacanaibo ma nori ca quëscahuacani quiha nohiria bo pë, mahitsa ma nori. ²Jatsi bëpëquëcana. Jatipaima xo mato mëstë ca jabi jiaxéni cato rë. Toa jabi chamahuacana. Jasca, mato tsayapama tsi yama tsi xo toa jia-jiaria ca ma acaina iquia. ‘Jënahuariahax, ‘Jia tsi xo ma acaina’ i mato qui noho Dios na? Mahitsa tsi xo iquia. ³Jariapari ca ó ca ma jabihuahacani ca yoba chahahuacana. Toa yoba nicacana. Jasca, mato jocha quima Dios quiri bësocana. Bëpëquëyamapimano tsi méri tsi mato qui caxëquia. Yomaxéni ca johai ca jascaria tsi mato qui joxëquia. Toa hora ó pasoyama-xëqui mato. Toa hora yoayamaxëquia. ⁴Jama, tobi xo toa Sardis ó ca huësti huësti ca yosihuahama ca jabi jaya cabo. Chëquëhuahama ca raiti jayaria cabo jascaria ca xo. E bëta bohocaxécani quiha naa nohiria ra mëstëxéni jaca nori quëshpi na. Raiti joxo ca sahuëcaxécani quiha. ⁵Jasca, toca tsi sahuëmahacacaxécani quiha bëbocanaibo ri. Jasca, jato janë bo, naa bësocanaiba libro ó ca quënëni ca janë bo masayamaxëquia. Jama, noho Jahépa, jahuë ángel bo, tihi cabo bësojo xo tsi jato janë yoaxëquia ra, ‘Nohó-nabo xo naa’ iquiina. ⁶Toca tsi iglesia bo qui chanihi quiha Espíritu Santo ra. Jatsi nicacana pahoqui quini jaya cabá”.

Filadelfiá ca chahahuacanaibo qui Dios Chani raahacahaina

⁷‘Filadelfiá ca chahahuacanaibo obëso ca qui naa chani quënëhuë. “Ea ti tsi xo naa Chani raati ibo, naa mëstëxéni ca

parayamahai cato. Chaniquia, naa Diós otohai ca qui jicoti llave jaya cato. David yamaba llave jascaria quiha. Jabi caiti è japécano tsi yama tsi xo toa nohiria huëtsá toa caiti japahaina ra. Jasca, è japono tsi yama tsi xo toa japécahaina. ⁸Jabi jatiroha ca cahëquia mato yoati na. Tsayacahuë. Mato bësojó tsi caiti è japécaquë. Yama tsi xo toa caiti japahaina ra. Jasca, iriama tsi xo toa Dios yonoco ma acatsaina iquia. Coshiriayama xo mato rë. Jama, noho yoba nicayoicasqui mato ra. Jénima quiha. Jasca, yama tsi xo toa è quima casocanaibo mato ó no. ⁹Nicacahuë. Tobi xo toa mato pasomaha ca mahitsa ca jodiobo. ‘Jodiobo yoi xo noa’ icani quiha pë; quiaxëni cabo jaca nori. Satanás maxo ó cabo ca xo. Mato tahë ó tsi jato mënimaxëquia. Mënihax, ‘Mato noi-noiriahí quiha Dios ra’ i mato qui caxëcani quiha ra. ¹⁰Jasca, jia tsi xo noho yoba bo ma chahahuahaina iquia. Ma yosanayamaniquë. Ja iqui tsi mato otoxëquia, maí ca nohiria bo qui tënëtiya joxëquë no. Toatiyá tsi tanamahacacaxëcani quiha maí ca bësocanai ca nohiria ra.

¹¹Jatsi quiniacaxëcahuë. Cati basima xo éa ra. Ma jaya ca jahuë bo achariacana, mato premio jia ca tsahuëcaracá mato quima mëbiyamano iquish na. ¹²Premio axëquia ra bëbocanaibo qui. Noho Dios arati xobo ó ca iti jato qui axëquia. Toá tsi chinichiti jascaria icaxëcani quiha. Toca tsi Dios iti ó tsi i-ipaocaxëcani quiha ra. Jasca, jato ó tsi noho Dios janë, noho Dios yacata janë, noho janë paxa yoi cato, tihi cabo quënëxëquia jato ó no. Jabi toa Dios yaca-yacaria tsi xo toa Jerusalén paxa cato, naa Dios quima ax mai qui botëxëhai cato. ¹³Nëca tsi iglesia bo qui chanihi quiha Espíritu Santo. Jatsi nicacana pahoqui quini jaya cabá”.

Laodiceá ca chahahuacanaibo qui Dios Chani raahacahaina

¹⁴‘Laodiceá ca chahahuacanaibo obëso ca qui naa chani quënëhuë. “Ea ti tsi xo naa Chani raati ibo-iboria, naa jabija ca yoati ibo-iboria. Parayamahai ca éa xo naa ra. Jasca, Diós nëhohuani ca jahuë bo chitahëhuati ibo-iboria ca éa xo naa ra. E yoacatsai ca tsi xo naa: ¹⁵Jatiroha ca cahëquia mato yoati na. Dios Chani pasomahama xo mato iquia; jasca Dios Chani noiyoihai cabo ma nomari. Matsu ma xo mato; itsis ri ma nomari rë. ¹⁶Jishopë. Mato tsi xo huaha roha. Anoma quiha. Ja iqui tsi noho jana quima mato michoxëquia ra. ¹⁷Jasca, ‘Rico xo noa. Anomaria tsi xo noba

parata ra. Narisyamahai ca noqui xo naa' tihí ca tsi iqui mato pë. Jënima ca ma nori ca quëscahuaqui mato rë, noitiria ca ma nori. Bëco xo mato ra. Jasca, tsoboco ca ma nori ca cahëyamaqui mato rë. ¹⁸Jatsi quiniacaxëcahuë. Jariapari tsi noho yoba-yobaria bicahuë. Chihí tsi rohahuahacani ca oro jascaria xo noho yoba ra. Bichí tsi rico-ricoria ca manëyoixëqui mato. Jasca, bérabiria tsi xo toa ma yoyohaina iquia. Tsoboco ca jascaria xo mato rë. Jatsi raiti joxo, naa jabi mëstë ca bicana. Bixo sahuëcana jianaxëna. Jasca, jabija ca taisyamaqui mato iquia, bëco ma nori iqui na. Jatsi bëro chëxati bicahuë taisyoixëna. Tihi ca tsi xo toa ë yoacatsaina ra. ¹⁹Ea ti tsi xo toa ë noicanaibo raahacaina. Jato yobaquia ra jato noiquí na. Jatsi quiniacaxëcahuë. Mato jocha quima ma bësono ra. ²⁰Tsayacapa. Caiti ó tsi niiquia. Toa xo tsi quënaquia. Tsohuëcaracá noho joi nicano tsi ë bax pi caiti ja japëcano tsi jicoxëquia. Jicohax ja bëta oriquixëquia. Jatsi oriquibëquinaxëqui noa. ²¹Jasca, premio axëquia bëbocanaibo qui. Noho yonati chama jato bëta xatëanaxëquia. Jatsi noho trono ó tsi jato tsahomaxëquia ë bëta xo ja yonacano. Jabi bëboxo tsi noho iti ë biniquë ëa ri, noho Jahëpa trono ó cato. ²²Nëca tsi iglesia qui chanihi quiha Espíritu Santo. Jatsi nicacana pahoqui quini jaya cabá. Jabi tihí ca tsi xo toa Ibobá ë qui yoahana".

Naipá ca trono

4 ¹Naa quirëquë ë tsayatëquëquë. Toá tsi ëa bësojó iqui quiha naipá ca japëcahaca ca caiti. Tobi iqui quiha toa jasca ca joijoria, naa trompeta pacotsa jascaria. E qui ja næcaha quiha:

—Nëá tsi inahuë. Jahuëcara mia jismacasquia, naa ixëti nori ca rëquë ca joxëhai ca jahuë bo —iquiina.

²Jatsi Espíritu Santó ëa ibohuatapiquë. Ea bësojó tsi nii iqui quiha naipá ca tronoria. Jahá tsaho tsohuëcara iqui quiha.

³Anomaria jahuë jaria iqui quiha, naa bajrahai ca maxaxa, naa jaspe, cornalina, tihí cabo bajra-bajrahai ca maxax bo jascaria. Jasca, tobi iqui quiha nahuabahi trono tëamë cato. Esmeralda maxax jascaria tsi bajra-bajraquë jaa ri. ⁴Jasca, trono tëamë iqui quiha veinticuatro ca yonati trono huëtsa bo. Jahá tsaho iqui quiha veinticuatro ca yosibo, naa raiti joxo sahuë cabo. Jasca, oro ca chaha tëquë ja jayacana quiha jato mapó no. ⁵Jasca, toa trono quima tsëquëha quiha bajrahai ca canapa ra. Jahanahax huajaha

quiha térë-térëhai ca pacotsa. Jasca, toa trono bësojó tsi nii iqui quiha siete ca ririhai ca jotati bo. Toa jotati bo tsi xo toa Dios Espíritu Santo, naa siete ca jabi-jabiria jaya cato. ⁶Jasca, trono bësojó tsi iqui quiha ianë, naa béisiti jisi cato. Shërëria ja iqui quiha.

Jasca, nëpax tsi naa tronoria tëamë tsi mani iqui quiha cuatro ca niihai ca jahuëcara ca bësocanaibo. Bëro tirixéniria ja jayacana quiha, naa ja bësojó no, ja casojó no. ⁷Jabi toa jariapari ca bësohai ca tsi xo cama jisiria cato. Jatsi jaquirëquë ca tsi xo toa toro jisiria cato. Jatsi jaquirëquë ca tsi xo toa joni bëmanaria jisiria cato. Jatsi jaquirëquë ca tsi xo toa noyahai ca têtépahua jisiria cato. ⁸Jasca, seis ca pëhi bo jayacana quiha naa cuatro ca bësohai ca jahuëcara bo. Jato tëa tsi huëstima ca bëro sahuë ja icana quiha, jato pëhi nama jaca nori. Jasca, barihani, baquicha, tihi tsi ja quëquëcaquë. Jënëhaxma tsi ja nëcacana quiha:

“Aquëquë, aquëquë, aquëquëria tsi xo Ibo Dios Chamaxëni catora.

I-ipaonish ca jaboqui nori ca i-ixëhai ca Ibo-iboria tsi xo naara” iquiina.

⁹Jia tsi quiha tronoriá ca tsahohai ca bëso-bësopaohai ca ja ocahuariacaquë, naa cuatro ca bësohai ca jahuëcara bo. Toa tsahohai ca ja oquëhuacana quiha. Jasca, “Gracias” i ja qui jacana quiha, ja ani quëshpi na. ¹⁰Tocajacaquë tsi quiha ja bësojó tsi toa veinticuatro ca yosibo mëni-mëniquë. Mënihax Bëso-bësopaohai ca qui ja ara-aracaquë jato ri. Araxo tsi quiha trono bësojo xo tsi jato oro ca chaha bo ja janacaquë. Janahax ja nëcacacaquë:

11 “Noba Ibo, noba Dios xo mia ra.

Jia tsi xo toa oquë, chama, tihi cabo mi bichiina.

Tocaxëti xo, jatiroha ca jahuë bo mi nëhohuani iqui na.

Mi shinaná tsi ja nëhohuahacaniquë.

Mia iqui tsi iicani quiha ra”

i veinticuatro ca yosibo a quiha tronó tsaho ca qui.

Quënë-quënëria, jatsi Cordero, tihi cabo

5 ¹Tronó ca tsahohai ca tsayapama tsi quënë jaya ca tëto ca papi ëjisquë, naa jahuë mëquë mënëcayá cato. Papi xara, jasca, papi cachá, tihi cato ó tsi toa quënë iqui quiha. Jasca, siete ca sello bo jayaha quiha toa quënë quëbëti. ²Jaquirëquë huësti ca ángel chamaxëni ca ëjisquë ra. Joi pistiamá tsi éa ja quënaquë:

—¿Tsohuécara ni toa naa tēto ca papi huishquirimati mëtsa cato, naa oquë jaya cato ra? ¿Tsohuécara ni toa jahuë sello bo noshati mëtsa cato? —i è qui ja a quiha.

³Jabi yama iqui quiha toa papi huishquirimati mëtsa cato rë. Naipá tsi yama. Maí tsi yama. Bësoyama caba ití tsi yama. Tihi cabó ó tsi yama iqui quiha toa tēto ca papi huishquirimati mëtsa cato rë, jahuë quënë noqui nicamati. ⁴Jatsi è araconaquë. Yama iqui quiha toa oquë ca nohiria toa papi huishquirimati rë. Yama iqui quiha toá ca chani noqui nicamati mëtsa cato ra. ⁵Jatsi è qui huësti ca toá ca yosi ca chaniquë:

—Arayamahuë. Tobi xo toa Judá maxo ó ca Cama jascaria cato, naa David yamaba chahitaxocobo. Bëbo-bëborianish ca tsi xo naa. Toa papi sello bo noshaxéhi quiha huishquirimaxëna. Ati mëtsa xo ra —i è qui yosi ca a quiha.

⁶Jatsi Cordero è jisquë. Trono ó tsi nii ja iqui quiha. Jasca, ja témä iqui quiha toa cuatro ca bësocanai ca jahuécara bo. Toa iqui quiha yosibo ri. Acacanish ca iquiria ja iqui quiha. Siete ca mahui bo ja jayaha quiha. Jasca, siete ca bëro ja jayaha quiha. Jabi naa siete ca bëro bo tsi xo toa siete ca jabi-jabiria bo jaya ca Espíritu Santo ra. Jatiroha ca mai qui ja raahacani quiha. ⁷Jatsi tronó ca tsaho ca qui Cordero caquë. Caxo tsi quiha jahuë mëquë mënecayá ca tēto ca papi ja biquë. ⁸Ja biquë tsi quiha ja bësojó tsi mënicaniquë toa cuatro ca bësohai ca jahuécara bo. Mënicaquë toa veinticuatro ca yosibo ri. Jabi música ati arpa icanai ca ja jayacana quiha toa yosibo téquë. Jasca, oro ca cochopi bo ja achacana quiha, naa Dios nohiria bëhoxhai rëamë cabo. Jabi Dios qui incienso jascaria tsi xo toa ja bëhoxcanaina. ⁹Jatsi quëquëti paxa ca naa yosibo quëquëquë:

“Mia ri tsi xo oquë-oquëria tēto ca papi biti, jahuë sello bo noshati.

Mi acacani quiha.

Mi jimí tsi nohiria bo mi copiniquë Dios bax na.

Jatiroha ca maxo ó ca nohiria bo, jatiroha ca joi ó ca nohiria bo, jatiroha ca pais ó ca nohiria bo, tihi cabo mi copiniquë ra mi rësohai cató no.

¹⁰Copixo tsi quiha arati ibo, chama bo, tihi cabo jato mi manëmaniquë ra, Dios bax yonocoti, jahuë mai ja yonacano”.
Tihi tsi ja icana quiha quëquëhi na.

11 Jatsi ë tsayatëquëquë. Tsayapama tsi huëstima ca ángel bo ë jisquë. Tocanoma ja icana quiha ra. Jatsi jato joi ë nicaquë. Trono, bësohai ca jahuëcara bo, yosibo, tihi cabotëamë tsi ja manicana quiha. **12** Joi pistiamá tsi ja quëquëcaquë jato ri.

“Oquë-oquëria ca tsi xo toa acakanish ca Cordero ra.

Chama, jahuëmishni bo téquë, tiisi, coshi, tihi cabotra bino ra.
Jasca, nohiria bá oquëhuano.

Ja qui nohiria bo arano”

i ángel bo a quiha quëquëhi na.

13 Jatsi joi huëtsa ë nicaquë. Chanihi iqui quiha jatiroha ca bësocanaibo. Chaniha quiha naipá ca bësocanaibo téquë. Chaniha quiha maí ca bësocanaibo téquë. Chaniha quiha bësoyama caba ití ca bësoyamacanaibo téquë. Chaniha quiha ianë ca bësocanaibo téquë. Tihi cabotra quëquëhai ca ë nicaquë.

“Oquëhuahacapaoxëti xo toa tronó tsaho cato ra.

Oquëhuahacapaoxëti xo toa Cordero ra.

Jato qui jatiroha cabotra arano ra.

Chama, oquë, tihi cabotra jayapaono ra”

nëa tsi jatiroha ca bësocanaibo nëcaha quiha quëquëhi na.

14 Jatsi,

—Iquë. Amén —i toa cuatro ca bësohai ca jahuëcara bo quë.

Jatsi yosibo mëniyoquë, tronó ca tsaho cato, Cordero, tihi cabotra qui araxëna.

Siete ca sello bo Corderó noshahana

6 **1** Jatsi Cordero ë tsayaquë. Toa siete ca sello jaya ca têto ca papi ja jayaha quiha. Jariapari ca sello ja noshaha quiha. Ja noshaquë tsi quiha cuatro ca bësohai ca jahuëcara ó ca huëstítia quënaquë. Térë-térëhai ca jascaria jahuë joi iqui quiha.

—Johuë —i ja a quiha.

2 Jatsi jisiquitapiquë caballo joxo. Ja cacha tsaho iqui quiha jahuë ibo; canati acha. Jatsi ja qui chaha acacaquë. Bichi tsi quiha ja jabaquë bëbo-bëboxëna.

3 Jatsi toa sello segundo ca Corderó noshaquë. Noshajahuaquë tsi quiha bësohai ca jahuëcara ó ca segundo cató quënaquë:

—Johuë —iquiina.

4 Tocajaquë tsi quiha huajatapiquë caballo huëtsa, naa shinishiniria cato. Jahuë ibo qui chaha acacaha quiha, maí ca nohiria

bo iquinamati, jia tsi ja racanabëquiyamacano iquish na. Ja iqui tsi jato huëtsa nohiria bá aca quiha. Jasca, ja qui saipihua acacaha quiha nohiria bo ati.

⁵Jatsi sello tercer ca Corderó noshaquë tsi quiha toa bësohai ca jahuëcara ó ca tercer cató quënaquë:

—Johuë —iquiina.

Jatsi jisiquitapiquë caballo chëquë cato. Balanza acha jahuë ibo iqui quiha. ⁶Jatsi toa cuatro ca bësohai ca jahuëcara ca naxërëquë ó ca joi è nicaquë tonia.

—Biniacaxëcani quiha nohiria. Jatsi huësti ca bari sueldo quëshpi tsi iniahacaxëti xo harina trigo, naa huësti ca kilo cato. Jasca, huësti ca bari sueldo quëshpi tsi iniahacaxëti xo cebada icanai ca bëro tres kilo cato ra. Jama, xëni precio, vino precio, tihi cabo inamayamahuë —nëa tsi caballo ibo qui joi nëcaha quiha.

⁷Jatsi sello cuarto ca Corderó noshaquë tsi quiha toa bësohai ca jahuëcara ó ca cuarto cató quënaquë:

—Johuë —iquiina.

⁸Jatsi jisiquitapiquë caballo pajoxo cato. Rësomati ibo-iboria jahuë ibo quënahacaha quiha. Jasca, ja cho bocana quiha rësöhax cabo tëquë. Jatsi jato qui chama acacaha quiha maf ca nohiria bo, naa huësti cuarto cabo ati. Nohiria bo nianamahaina, nohiria biniahuhaina, banahaca ca bëro, bimi, tihi cabo yosihuahaina, nohiria bo yohiná pihaina, tihi cabo ati mëtsa ángel iqui quiha nohiria bo axëna.

⁹Jatsi sello quinto ca Corderó noshaquë tsi quiha altar namá ca rësonish cabo è jisquë. Dios Chani ja yoacanai ca tahëxo tsi ja acacani quiha.

¹⁰Jatsi joi pistiamá tsi ja quënacaquë:

—Mia ri tsi xo chamaxéniria ca Ibo-iboria. Mia ri tsi xo jabija ca mëstëxëni cato ra. ¿Jënino tsi noqui acanish cabo copixëhai ra? Mi bamayamano ra. Toa maí ca nohiria bo copihuë —nëa tsi ja nëcacana quiha.

¹¹Jatsi jato qui raiti joxo acacaquë sahuëti. Jatsi, “Yosanayamacana. Acacati basima xo ra. Jariapari tsi jari rësoxëti xo mabë xatë huëtsa bo, naa ma acacani jascaria. Jari jatiuhuahama xo toa número ra” i jato qui Cordero quë.

¹²Jatsi sello sexto ca Corderó noshaquë tsi quiha yajo-yajoriaquë mai. Jatsi tsëmonaquë bari, naa raiti chëquë jascaria. Jatsi

xabacarianaquë oxë. Jimi jisiria ja iqui quiha. ¹³Jatsi naipa ax mai quiri huishti bo paquëyoquë, naa jihuí ca bimi mai qui paquëhai jascaria yoshi-yoshiria xotoquë no. ¹⁴Jatsi yamatapiquë naipa. Ja tsiboha quiha papi tëto jascaria. Maí ca témachi bo, iané ca tésëbë, bo tihi cabو yajohacacaquë. Jato iti quima ja mohimahacacani quiha. ¹⁵Jatsi paxacasquë nohiria bo téquë. Jabayoha quiha maí ca chama bo, comandante bo, rico cabو, empleado bo, yonati bo, joni bo chama yama cabو. Témachí ca quini bo qui tihi cabو jabayoha quiha jonëxëna. ¹⁶Jabaxo tsi quiha témachi bo, maxax bo, tihi cabو qui ja quënacaquë. Quënahax,

—Noqui cacha paquëcahuë. Toa mana ca tronó ca tsaho ca quima noqui jonëmahuë. Jasca, caxaxëniria tsi xo toa Cordero ra. Ja quima noqui jonëmahuë —i jaca na quiha.

¹⁷Joquë toa bari ra. Jaboqui jisiquihi quiha jato qui ja caxa-caxacanaina ra. Yama tsi xo toa paxahaina.

Dios yonati bo xabahamahacahaina

7 ¹Toa quirëquë cuatro ca ángel bo è jisquë. Maí ca cuatro ca papoto ó tsi nii ja icana quiha. Toa xo tsi quiha mai quiri yoshi xotohai ca ja quëtiacaquë. Ja iqui tsi mai, jénë, jihui, tihi cabو ó tsi yoshi xotoyamaquë. ²Jatsi ángel huëtsa è jisquë. Bari johai ca ax ja joquë. Jasca, bësohai ca Dios jisti ja jayaha quiha. Joxo tsi quiha toa cuatro ca ángel bo, naa mai, jénë, tihi cabو yosihuacanaibo ja quënaquë:

³—Jari mai, jénë, tihi cabو yosihuayamacahuë. Noba Dios yonati ba bëpara ó tsi jisti no quënëparixëti xo —i jato qui ja a quiha.

⁴Jatsi ciento cuarenta y cuatro mil cabو iqui quiha, naa toa Dios jistí tsi quënhacahax cabو. Israel cabو téquë ja icana quiha, naa doce ca maxo quima cabو. ⁵Quënhacahä quiha doce mil ca Judá ca maxo ó ca nohiria. Quënhacahä quiha doce mil ca Rubén ca maxo ó ca nohiria. Jatsi quënhacahä quiha doce mil ca Gad ca maxo ó ca nohiria. ⁶Jatsi quënhacahä quiha doce mil ca Asér ca maxo ó ca nohiria. Jatsi quënhacahä quiha doce mil ca Neftalí ca maxo ó ca nohiria. Jatsi quënhacahä quiha doce mil ca Manasés ca maxo ó ca nohiria. ⁷Jatsi quënhacahä quiha doce mil ca Simeón ca maxo ó ca nohiria. Jatsi quënhacahä quiha doce mil ca Leví ca maxo ó ca nohiria. Jatsi quënhacahä quiha doce mil ca

Isacar ca maxo ó ca nohiria. ⁸Jatsi quënëhacaha quiha doce mil ca Zabulón ca maxo ó ca nohiria. Jatsi quënëhacaha quiha doce mil ca José ca maxo ó ca nohiria. Jatsi quënëhacaha quiha doce mil ca Benjamin ca maxo ó ca nohiria. Tihi cabو quënëhacaha quiha.

Raiti joxo sahuë cabo

⁹Naa quirëquë huëstima ca nohiria ë jisqué. Tocanoma ja icana quiha. Jamëri, jamëri tëquë, naa jatiroha ca pais, jimi, maxo, joi, tihi cabو quima ax ja icana quiha. Jasca, toa trono, Cordero, tihi cabو bësojó tsi mani ja icana quiha. Jasca, raiti joxo sahuë, xëpamë pëhi acha, tihi ca tsi jaya ja icaquë. ¹⁰Jatsi joi pistiamá tsi ja quënacaquë:

—Noqui Xabahamati Ibo-iboria tsi xo toa tronó tsaho cato ra.
Jasca xo Cordero ri —i jaca na quiha quënahi na.

¹¹Jatsi trono bësojo ó tsi mëniyoquë ángel bo tëquë. Yosibo, cuatro ca bësohai ca jahuëcara cabو, tihi cabو tëamë ja niicana quiha. Mënihax Dios qui ja aracaquë. ¹²Arahax ja nëcacana quiha:

“Jia ra. Noba Dios nohiria bo oca-ocapaono ra.

Ja oquëhuahacapaono ra.

Tiisi ja jayano ra.

Jasca ‘Gracias’ i Dios qui nohiria bo paono ra.

Jasca, chama, coshi, tihi jaya ca tsi xo noba Dios ra.

Jaha tsi xo. Amén”

nëca tsi jaca na quiha.

¹³Jatsi huësti ca yosi ca ë qui chaniquë:

—¿Tsohuë ni naa raiti joxo ca sahuë cabو? ¿Jahuëniahx tsi ja bëcana? ¿Cahëhai mia ri? —i ë qui ja a quiha.

¹⁴Jatsi,

—Cahëyamaquia, taitá. Mia ri tsi xo toa cahëhaina —i ja qui ë quë.

Jatsi,

—Tënëtiyaria quima ax bëcanax cabو tsi xo naa. Cordero jimí tsi jato raiti ja joxohuacani quiha, chocohaxo na. ¹⁵Ja iqui tsi Dios trono bësojó tsi mani-manicani quiha. Toá tsi Dios arati xobo-xoboria xo tsi mëbi-mëbiriacani quiha, barihani, baquicha tëquë. Jasca, jato ó bësoxëhi quiha toa tronó ca tsaho cato ra. ¹⁶Ja iqui tsi paxnatëquë-yamacaxëcani quiha ra. Tëshinatëquëyamacaxë-caní quiha. Jasca, bari huao cahëyamacaxëcani quiha. ¹⁷Rani-ranicaxëcaqui, Cordero,

naa trono ó ca jato obëso ca nori quëshpi na. Bëso-bëso ca jënë iti qui jato mëpixëhi quiha. Jasca, jato béró ca bëhono tëquë masaxëhi quiha Dios —i ë qui huësti ca yosi ca a quiha.

Sello séptimo cato

8 ¹Jatsi toa sello séptimo ca Corderó noshaquë. Noshaquë tsi quiha medio hora no tsi naipá cabo pasiyoquë. ²Jatsi siete ca ángel bo ëjisquë, naa Dios bësojó ca nii cabo. Jato qui siete ca trompeta bo acacaha quiha. ³Jaquirëquë joquë ángel huëtsa. Oro ca incienso mëshoti cochopi bëhi ja iqui quiha. Johax trono bësojó tsi ja niiquë. Jatsi incienso misco ca ja qui acacaquë, Dios nohiria bo bëhox-hai qui maniat. Jatsi toa oro ca altar xo tsi, naa trono bësojo ó ca nii ca altar xo tsi quiha tihi cabo ja mëshaquë. ⁴Jatsi Dios iti bësojo tsi mëshohai ca incienso ca cohini téronoquë Dios nohiria bo bëhoxhai ya. ⁵Jatsi oro ca cochopi angél biquë. Bixo tsi quiha altár ca chihi rëxquë tsi ja rëaqué. Rëaxo tsi quiha mai qui ja niaquë. Niabajuaquë tsi quiha huëstima ca têrëhai ca iquë. Choshi-choschiquë canapa. Yajo-yajoquë mai. Tihi tsi ja iqui quiha.

Trompeta bo

⁶Jatsi toa siete ca angel bá jato trompeta bo xoothati shinama tsi iticatocaquë. ⁷Jatsi jariapari ca angél jahuë trompeta xoohaquë. Xooabajuaquë tsi quiha oiroxaya, jimi ya jaxcamëna ca chihi, tihi cabo mai qui niahacaquë. Jatsi mëshoquë maí ca tercer ca xatë cato. Mëshoquë maí ca jihui bo, huasi, naa jato tercer ca xatë cato. Tihiria ca tsi mëshoquë ra.

⁸Jaquirëquë segundo ca angél jahuë trompeta xoohaquë. Xooabajuaquë tsi riri-ririhai ca témachi chahitaxëni ca jisiria ca quiha iahua qui niahacaquë. Jatsi jënë jimi manéquë, naa tercer ca jënë xatë cato. ⁹Jatsi rësoyoquë iahuá ca bësohai ca jahuë bo, naa tercer ca xatë cato. Jasca, quëyohacaquë tercer ca jënë ca barco bo ri. Tihi tsi quëyohacaquë ra.

¹⁰Jatsi tercer ca angél jahuë trompeta xoohaquë. Xooabajuaquë tsi quiha huishti-huishtiria, naa riri-ririhai ca jotati jisiria ca paquëquë nai ax na. Ani bo, toroco bo, tihi cabo qui ja paquëha quiha. ¹¹“Mocahua” naa huishti quënahacaha quiha. Jatsi mocanaquë jënë, naa tercer ca xatë cato. Rësopoquë huëstima ca nohiria bo acax na.

¹²Jatsi cuarto ca angél jahuë trompeta xoohaquë. Xoothajahuaquë tsi quiha bari, oxë, huishti bo, tihi cabو nocacásquë. Jatsi tsémonaquë jato tercer ca xatë cato. Ja iqui tsi iriama iqui quiha barihani bari huéahaina. Jasca, iriama iqui quiha baquichá oxë, huishti bo, tihi cabو huéahaina. Jabi toca tsi ja iqui quiha.

¹³Jatsi tsayapama tsi naipá ca noyahai ca tétępahua è nicaquë. Joi pistiamá tsi quénahai ja iqui quiha.

—Jishorama. Raquéria xo. Aquéraama. Noiti-noitixëhi quiha maí ca nohiria bo tèquë, naa tres ca trompeta huëtsa bo xoohahacaquë no. Jato xoohapaimaria xo naa tres ca choo ca ángel bo ra —i tétępahua a quiha.

9 ¹Jatsi quinto ca angél jahuë trompeta xoohaquë.
Xoothajahuaquë tsi quiha nai ax mai quiri paquëhai ca huishtimahua èjisquë. Ja qui llave acacaha quiha rësonish caba iti pëcati. ²Toa iti ja japëcaquë tsi quiha toa quini ax huajaquë chihicohini. Anomaria toa cohini iqui quiha, naa boyo ax huajahai ca cohini jascaria. Jatsi ja tsémonaquë. Jisnoma bari iqui quiha. ³Jatsi quiha tsémo quima huajaquë chapo-chaporia bo. Jato qui pahëria ca chama acacaha quiha, naa nibo chama jasca cato. ⁴Jatsi ja yoahacacaquë, huaí ca bimi, jihui, tihi cabو yoshihuayamaxëti. Jama, jénima iqui quiha toa bëpará ca Dios quénë jayama ca nohiria bo ja yoshihuahaina. ⁵Jato namëtima ja icana quiha, ténëmati nori. Jatsi cinco ca oxë no tsi toa chahahuayamacanaibo ja ténëmaquë. Nibo pahë jascaria iqui quiha toa pahë ra. ⁶Tocajacano tsi rësocascaxécani quiha nohiria ra, rësonoma jaca nori.

⁷Nianati shomahuaha ca caballo jisiria ca toa chapohua bo iqui quiha. Jahuécara ca, naa oro ca chaha bo sahuë ja icana quiha. Jasca, jato bëmana, joni bá-na jisiria ja icana quiha. ⁸Jato boo, yoxa ba boo jisiria quiha. Jato xëta, camano xëta jisiria quiha. ⁹Jasca, manë ca shipati quiniamati bo sahuë ja icana quiha. Noyapama tsi anomaria iqui quiha jato pëhi ba pacotsa, naa nianati caballo carro bo jabahai jascaria cato. ¹⁰Jasca, jato jina ó ca nibo chishquë bo ja jayacana quiha. Anomaria toa jato chishquënë pahë iqui quiha, naa cinco ca oxë no. ¹¹Jasca, tobi iqui quiha jato rëquéniniti ibo; naa rësocanaibo iti obëso ca ángel. “Quëyomixëniria” ja quénahacaha quiha, naa jato obësotí chama. (Hebreo joí tsi jahuë janë tsi xo “Abadón”; carayana joí tsi “Apolión” ja nori.)

¹²Toca tsi huinocaquë toa jariapari ca nohiria bá tënë-tënëhaina ra. Jama, tobi iti xo dos ca tënëtiya huëtsa bo. Jari acama quiha.

¹³Jatsi sexto ca angél jahuë trompeta xoohaquë. Xoothajahuaquë tsi quiha joi huëtsa ë nicaquë. Dios trono bësojo ó ca altar oro ca quima toa joi huajaha quiha, naa jahuë cuatro ca mahui naxérëquë ax na. ¹⁴Sexto ca trompeta jaya ca ángel qui toa joi chaniqueü:

—Eufrates icanai ca ani-aniria ó tsi xo cuatro ca nëxahacanish ca ángel bo. Jato pëcahuë —i ángel qui joi a quiha.

¹⁵Naa hora yoi, naa bari, naa oxë, naa xënipa, tihi cabos quëshpi tsi ja janahacacani quiha. Jaboqui tsi ja paquémahacayaquë tercer ca maí ca nohiria bo ati. ¹⁶Jasca, huéstima ca soldado bo, naa caballo jaya cabos ja jayacana quiha. Doscientos millones toa ë nicaña ca número iquë ra.

¹⁷Tsayapama tsi toa caballo bo, jato ibo bo, tihi cabos quësque. Huéstima ca color bo jaya quiha ja sahuécanai ca manë ca shipati quiniamati bo. Tobi iqui quiha shini-shiniria, niaba, amarillo, tihi cabos color bo. Jato caballo bo tsi xo camano mapo jasca ca jaya. Jasca, jato jana quima huajaquë chihi, chihicohini, azufre, tihi cabos. ¹⁸Jato jana huajahai ca chihi, cohini, azufre, tihi cabos tsi nohiria bo acacana quiha. Jatsi rësoyoquë, naa tercer ca maí ca nohiria bo ra. ¹⁹Chamaxéniria toa caballo jana bo iqui quiha nohiria bo ati. Jasca, chama jaya quiha jato jina bo ri. Rono bo jascaria ja icaní quiha. Jato jina bo ó tsi iqui quiha tëxémisxéniria ca mapo bo. Toca tsi nohiria huéstima ca ja pahëhuacana quiha.

²⁰Jama, jato yoi ca jahuë bo quima casocasyamaquë toa rësoyamanish cabos. Jari yoshi qui ja aracaquë pë. Jasca, jato ídolo bo, naa oro, plata, bronce, maxaxa, jihui, tihi cabos tsi acacanish ca ídolo bo quima ja casoyamacana quiha. Jato qui jia iqui quiha toa nicayamahai ca taisyamahai ca ídolo bo pë. ²¹Jato jochahuaxéniria ca jabi niatimaxëni-riacana. Jari nohiria bo ja acaquë pë. Jari ja yoshihuacaquë yobëxo na. Jari anoma ca chotahai ja acaquë. Ja yoma-yomacaquë jaari. Jari jasca pi ja icaquë ra, tihi ca tsi áqui na.

Tëto ca papi pistia jaya ca ángel

10 ¹Jatsi chamaxéniria ca ángel huëtsa ë jisquë, naa nai ax botëhai cato. Tsëmo rabaha ca ja iqui quiha. Jasca, jahuë mapo catcha nahuabahi iqui quiha. Bari jisiria jahuë bëmana iqui quiha. Ririhi ca chinichiti jisiria jahuë huico iqui quiha.

2 Jasca, tēto ca papi pistia ca ja achaquë jahuë mēquënë no. Huishquirimahama toa papi iqui quiha. Jatsi ianë tsi jahuë tahë mēnécaya ca ja janaquë. Jatsi jahuë tahë huëtsa, naa mēxojo ca maí tsi ja botëmaquë. 3 Toca tsi niihax ja quënaquë. Camanó mērahai ca joi jascaria jahuë joi iqui quiha. Ja quënaquë tsi quiha tobi iquë siete ca tērëti ibo-iboria bo tērehaina. 4 Ja tērëcaquë tsi quiha ë quënëcasquë. Jama, naipá ca joi ë nicaquë:

—Quënëyamahuë. Toa siete ca tērëti ibo-iboria bá yoaha ca nohiria bá cahëyamano ra —i ë qui joi quë.

5 Jatsi toa ianë, mai, tihi cató ca niihai ca ángel ë jisquë. Nai qui jahuë mēnécaya ca mēquë ja tēroha quiha. 6 Jahuë mēquë tērohax ja chani-chaniquë. Bëso-bësopaohai ca Dios janë, naa naipa, mai, iaha, tihi cató ca jahuë bo tēquë nēhohuati iboba janë tsi ja chaniquë, ja parayamahai ca jismaxëna. Ja nēcaquë:

—No bamayamano ra. 7 Siete ca angél jahuë trompeta xoozacano tsi jatihuahacaxëhi quiha Diós acasnina, naa jahuë planes siri cato. Jabi toa planes nohiria bá cahëyamayoini quiha, naa jahuë Chani yoatí ibo bo qui ja yoani cato —nëa tsi ángel nēcaquë.

8 Jatsi toa joi ë nicatéquëquë, naa naipá ca ë qui chanihai ca joi.

—Toa iahua mai, tihi cató ca niihai ca ángel qui cata. Ja acha ca tēto ca papi pistia bita —i ë qui joi quë.

9 Jatsi ángel qui ë caquë. Caxo ë bënaquë. E biquë tsi,

—Bihuë. Pitsahuë. Mi poco xara ja no tsi monëxëhi quiha toa quënë. Jama, bata manëxëhi quiha mi jana ó no —i ë qui ángel quë.

10 Jatsi ángel quima toa tēto ca papi ë biquë. Bixo tsi ë xëhaquë. Bata tēë jascaria ja iqui quiha noho jana ó no. Jama, ë piyoquë tsi mocanaquë noho poco. 11 Jatsi ë yobahacatéquëquë:

—Jaboqui Dios Chani mi yoatéquëxeno ra. Jamëri ca nohiria bo, jamëri ca mai bo, joi bo, chama bo, tihi cabo yoati mi chanixëti xo —i ë qui ángel quë.

Dos ca Dios Chani yoati Ibo-iboria bo

11 1 Jatsi medida jihui ë qui acacaquë, naa tahuá jisiria cato. —Cata. Dios arati xobo, jahá ca altar, tihi cabo tanamata. Jasca, toá ca aracanaibo tocahuë. 2 Jama, arati xobo cacha ca huënë tanamayamahuë. Dios cahëyamacanaibo qui toa iti acacaquë. Cuarenta y dos ca oxë no tsi Dios yaca-yacaria

yosihuacaxécani quiha rë. ³Toatiyá tsi dos ca Chani yoati ibo-iboria bo raaxéquia noho Chani yoati. Jatsi mil doscientos sesenta ca bari no tsi Dios Chani yoacaxécani quiha, cohuë ca raiti sahuëxona.

⁴Jabi naa dos ca Chani yoati ibo-iboria bo tsi xo toa mai Ibo bësójó ca nii ca dos ca olivo jihui bo. Jasca, toa mai Ibo bësójó ca mani ca candelero bo jascaria ca xo naa dos ca Chani yoati ibo bo. ⁵Anomariaxéhi quiha ja yoacanaina. Jato jana ax huajahai ca chihi jascariaxéhi quiha jato chani. Béroria tsi jato pasomaha cabo quëyocaxécani quiha. Jabi tsohuëcaracá jato acasno tsi toa chihí tsi jato acaxécani quiha. ⁶Jasca, nai quëbëti chama jayacaxécani quiha, oi iyamano iquish na. Jatsi iyamaxéhi quiha oi, Dios Chani ja yoacaquë no. Jasca, jënë jimi manëmapicaxécani quiha. Jasca, jatiroha ca quiniá tsi maí ca nohiria bo ténëmapicaxécani quiha jaha quëequí na. ⁷Jatsi Dios Chani ja yoacano tsi rësonish cabo iti ax huajaxéhi quiha toa yohina-yohinaria yoixëniria cato. Huajaxo tsi jato bëta nianaxéhi quiha. Jato bëboxéhi quiha. Bëboxo tsi jato axéhi quiha. ⁸Jatsi yaca-yacariá tsi naa Sodoma, Egipto, tihi tsi icanai cató ca bahi-bahiria ó tsi jato yora bo janacaxécani quiha nohiria bo tsayamaxëna. Jabi toa yacata ax tsi noba Ibo acacani quiha jaa ri. ⁹Jabi tres y media ca bari no tsi toa dos ca yora bo tsaya-tsayaxéhi quiha maí ca nohiria bo. Tsayacaxécani quiha maí ca nohiria bo tëquë, naa jatiroha ca maxo bo, joi bo, pais bo, tihi cabo. Jato yora bo maihuacasyamacaxécani quiha ranixo na. ¹⁰Jasca, ranixo tsi jato huëtsa qui jahuëmishni bo, naa regalo bo acaxécani quiha. Tocacaxécani quiha, toa dos ca Chani yoati ibo bo acacacana iqui na. Jato iqui tsi anomaria iqui quiha ja ténë-ténëcanaina. ¹¹Jama, tres y media ca bari huinocaquë tsi Diós jato bësomaquë. Ja joitapicaquë ra. Jatsi raquëyoquë tsayahax cabo. ¹²Tsayapama tsi naipá ca pistiama ca joi toa dos ca joni bo qui chanihai ca ja nicacaquë. “Nëa bëcahuë” i joi a quiha. Jatsi tsëmó tsi nai qui ja tëronocaquë. Tsaya-tsayacaquë jato qui caxacanaibo. ¹³Jatsi ja tëronocaquë tsi quiha yajo-yajoquë mai. Anomaria toa yajohai ca iquë ra. Toatiyá tsi poxoquë yacatá ca xobo bo, naa décima ca xatë. Jasca siete mil ca nohiria bo acacaquë. Jatsi naipá ca Dios qui ara-aracaquë nohiria tëxë, mëmëhi na.

¹⁴Toca tsi segundo ca ténëtiya huinocaquë. Ja cho jopaimaria xo huëtsa, naa tercer ca ténëtiya.

Séptima ca trompeta

¹⁵ Jatsi quiha toa séptima ca angél jahuë trompeta xoohaquë.
Xoojahahuaquë tsi quiha naipá ca quënahai ca joi bo ë nicaquë.

—Jaboqui mai xo tsi yonati chama biqui noba Ibo ra, naa Diós
mai qui raani cato.

Yona-yonapaoxëhi quiha ra —i jaca quë.

¹⁶ Tocajacaquë tsi quiha Dios trono bësojó ca veinticuatro ca
yosibo joicaquë jato tsahoti bo ax na. Joihax ja mënicaquë bëmana
mai quiri. Jatsi Dios qui ja aracaquë:

¹⁷ —Mi qui “Gracias” iqui noa, noba Ibo Dios chamaxëni cató.

Mia ri tsi xo toa i-ipaonish ca jaboqui norí cato ra.

“Gracias” iqui noa ra, jaboqui mi yonati chama mi bichi iqui na.

Jaboqui chitahëhi quiha mi yonahaina ra.

¹⁸ Mi qui caxaxëniria xo nohiria bo ra, naa jato copiti bari
tsëquëha iqui na.

Jasca, tsëquëquë rësonish cabo copiti xaba ri.

Copihacaxëhi quiha mi yonati bo, naa mi Chani yoacanaibo.

Copihacaxëhi quiha chahahuacanaibo, naa mi qui aracanaibo.

Copihacaxëhi quiha chahahuahai ca chama bo, chamayama
cabo téquë.

Tsëquëquë ra mai yosihuacanaibo quëyoti bari ra —nëa tsi
veinticuatro ca

yosibo nëcaquë.

¹⁹ Jatsi Dios mana ca arati xobo japéquëquë. Jaxara iqui quiha
caja roa cato, naa Dios quënëni ca chani jaya cato. Japéquëquë tsi
quiha canapa choshiquë. Térë-térëjaquë. Yajoquë mai. Jasca mai
qui paquëquë oiroxaya chahitaxëni cabo.

Quëshi-quëshiria jatsi yoxa

12 ¹Jatsi naipá tsi jisiquiquë jisti-jistiria. Toá tsi yoxa iqui
quiha, naa bari sahuë cato. Oxë cacha nii quiha. Jasca,
jahuë mapo cacha chaha iqui quiha, naa doce ca huishtimá tsi
acakanish ca chaha. ²Jasca, tohoya ca ja iqui quiha. Comapama
tsi ja araqué, baqué comahai ca pahë iqui na. ³Jatsi naipá tsi
jisiquiquë jisti huëtsa. Toá tsi iqui quiha shini ca quëshi-quëshiria;
naa chahitaxëni cato. Siete ca mapo bo, diez ca mahui bo, tihi
cabo ja jaya quiha. Jasca, jahuë mapo bo cacha chaha bo sahuë ja

iqui quiha. ⁴Jasca, jahuë jina ri. Naipá ca huishti bo tercer cabo jahuë jiná biquë. Bixo tsi quiha mai qui ja niaquë. Jatsi baquë comapaimaria ca yoxa bësojó tsi quëshi-quëshiria mëni iqui quiha jahuë cohai ca baquë pixëna. ⁵Jatsi baquë yoxá comaquë. Joni jahuë baquë iqui quiha. Jatiroha ca maí ca nohiria bo toa baquë yonaxëti iqui quiha, chama ya. Ja coquë tsi quiha méri tsi Dios, jahuë trono, tihi cabو qui baquë mëbihacaquë. ⁶Tocajaquë tsi quiha jamë ca xaba qui toa yoxa jabaquë, naa ja bax Diós rohahuaha ca iti qui. Toá tsi quiha mil doscientos sesenta ca bari no tsi ja otohacaquë.

⁷Jaquirëquë quëshi-quëshiria ya tsi quiha Miguel, jahuë ángel bo, tihi cabو nianaquë. Jahuë yoiria ca ángel bo ya tsi nianaquë quëshi-quëshiria ri. ⁸Jatsi quëshi-quëshiria, jahuë ángel yoi bo, tihi cabо bëbohacaquë. Nai ax ja raahacacana quiha. ⁹Cacha toa quëshi-quëshiria niahacaquë mai qui. Yoshini, Satanás, tihi ca tsi xo toa ronoxëni janë ra, naa quëshi-quëshiria. Mai qui ja niahacaha quiha, naa maí ca nohiria bo parahax cato. Niahacaha quiha jahuë ángel bo ri.

¹⁰Jatsi naipá ca joi-joiria è nicaquë:

—Tsëquëquë Dios bëboti xabaca ra.

Jahuë chama ja jismaquë.

Jasca, yonahi quiha jahuë Cristo ri.

Mai qui niahacaquë noba xatë bo qui quësomisxëni cato ra, naa barihani, baquicha, tihi cató tsi Dios bësojo ax tsi jato qui quësohai cato.

¹¹Cordero jimi, acakanish cabá yoanina, tihi cabá tsi ja bëbohacaquë.

Jabi rësohai ca qui ja raquëyamacana quiha.

Toa cordero bax ja acacacana quiha.

¹²Jaha tsi raniyocana, mato naipá ca raca cabá.

Jama, cohuënacana mato mai, iahua, tihi cabá tsi raca cabá.

Mato qui botëquë Satanás ra.

Jaboqui caxaxëniria xo, jatiti basima jahuë xaba nori iqui na.

Toa cahëhi quiha ra —nëa tsi naipá ca

joí nëcaquë.

¹³Mai qui Satanás niahacaquë ra. Caxaxo tsi quiha baquë comahax ca yoxa ja chibaquë. ¹⁴Jatsi yoxa qui tëtëpahua pëhi acacaquë, jahuë xabachá ca iti qui noyati. Toa ax tsi quiha tres

y medio ca año no tsí otohacati yoxa iqui quiha. ¹⁵Jatsi quiha quëshi-quëshiriá janaquë. Ja janaquë tsí quiha jahuë jana quima huajaquë jénë. Ani tio ja huajahai ca jénë iqui quiha, yoxa jétequëmati. ¹⁶Jatsi quiha mai japëquëquë toa quëshi-quëshiriá janaha ca jénë xëaxëna. Yoxa ja mëbiha quiha. ¹⁷Jatsi yoxa qui caxariaquë quëshi-quëshiria. Caxahax tsí quiha ja caquë yoxa ba chahitaxocobo pasomaha nianaxëna. Dios yoba nicacanaibo, Jesu Chani yoacanaibo, tihi cabó acatsi quiha.

Dos ca yoiria ca yohinahua

13 ¹Iahua quëmapó tsí ë niino tsí jahuëcara ca, naa yohinahua, jénë ax huajaquë. Diez ca mahui bo, siete ca mapo bo, tihi cabó jaya quiha. Jasca, jahuë mahui cacha bo mani iqui quiha diez ca chaha bo. Jasca, jahuë mapo ó tsí Dios pasomaha ca chani quënëhacaha quiha. ²Jasca, cama jisiria ca naa yohinahua iquë ra. Jahuë tahë, oso tahë jascaria iqui quiha. Jahuë jana, camano jana jascaria iqui quiha. Jatsi quiha yohinahua qui jahuë yonati chama, jahuë trono, tihi cabó quëshi-quëshiriá aquë. Tihi ca tsí ë jisquë ra. ³Jasca, jahuë mapo huësti ca ë tsayaquë. Namënish ca jisiria ca quëesi ja jaya quiha, jahuë mapo ó no, naa taponish ca quëesi. Toa mapo bësotëquëquë tsí quiha maí ca nohiria bo ratëyoquë. Ratëxo tsí quiha yohinahua ja banahuacaquë. ⁴Jasca, quëshi-quëshiria bësojó tsí nohiria bo mëniyocaquë, yohinahua qui chama ja acana quëshpi. Mënihax tsí quiha,

—¿Tsohuë ni toa yohinahua oquë cato ra? ¿Tsohuë ni toa ja pasomaha nianapihaina sa? —i nohiria bo quë yohinahua yoati na.

⁵Jatsi cuarenta y dos ca oxë no tsí Dios pasomaha yohinahua chanipiquë. Toatiyá tsí quiha chama ja qui acacaquë yonati. ⁶Jatsi Dios, jahuë janë, jahuë iti-itiria, jahá cabó, tihi cabó pasomaha ja chaniquë. ⁷Jasca, maí ca chahahuacanaibo ya ja nianapiquë. Nianaxo tsí quiha jato ja bëbopiquë. Jatsi ja qui chama acacaquë jatiroha ca nohiria bo, jatiroha ca joi bo, jatiroha ca mai bo, tihi cabó yonati. ⁸Jabi ja qui aracaxëcani quiha maí ca nohiria bo tëquë, naa acacanish ca cordero libro ó ca quënëhacayamacanish cabó tëquë. Toa libro ó tsí quënëhacani quiha bëso cabó roha. Mai nëhohuahacanox pari no tsí toá tsí jato janë bo quënëhacani quiha.

⁹Jatsi nicacana, pahoqui quini jaya cabá. ¹⁰Preso qui nanëhacaxëti xo toa nanëhacaxëti cabó tëquë. Jasca, saipí tsí

tēpas-hacaxéhi quiha toa saipí tsi tēpas-hacaxéti cabo tēquë. Toatiyá tsi Dios nohiria bo huëna-huënayamano. Jia tsi Dios qui ja chitimicano ra.

¹¹Jaquiréquë yohinahua huëtsa ë jisquë ra, naa mai ax huajahai cato. Dos ca mahui pistia ca ja jaya quiha, naa cordero mahui jascaria. Jasca, anomaria ca raquéria jahuë joi iqui quiha, naa quëshi-quëshiria chanihai jascaria. ¹²Huajaxo tsi quiha jariapari ca yohinahua ja mëbiquë, jahuë yonati ja iqui quëshpi na. Mëbixo tsi quiha toa jariapari ca yohinahua qui maí ca nohiria bo tēquë ja aramaquë. Ja iqui tsi toa acacahax ca bësotëquëmahacahax ca yohinahua qui aracaxëcani quiha nohiria bo tēquë. ¹³Jasca, mëbipama tsi quiha huéstima ca jisti bo ja aquë. Axo tsi quiha naipá ca chihi ja paquëmaquë nohiria bo bësojo xo na, ja tsayacano iquish na. ¹⁴Toca tsi nohiria bo ja parapiquë, toa jariapari ca yohinahua bax ja aca ca jisti bo iqui na. Paraxo tsi quiha estatua, naa yohinahua jaria-jaria ca ati nohiria bo ja yoaquë. Jatsi acacahax ca jaboqui bëso ca yohinahua bax estatua nohiria bá aquë. ¹⁵Jaquiréquë ja acacana ca estatua, naa toa jariapari ca yohinahua jaria-jaria ca ja bësomaquë ra, toa ati chama ja qui acacani iqui na. Jatsi chaniquë toa estatua ra. Jasca, ja qui aracasyamacanaibo tēquë ati mëtsa ja iquë ra. ¹⁶Jasca, jatiroha ca nohiria bo, naa chama bo, chama yama cabo, rico cabo, noitiria cabo, patrón yama cabo, yonati bo, tihi cabo ja amaquë jahuë jisti biti. Jatsi nohiria ba bëpara, jato mëquë mënécaya, tihi cabo ó tsi jahuë janë quënëhacaha quiha. ¹⁷Jaquiréquë yoba paxa ca ja aquë nohiria bo qui. Jatsi iniciati, copiti, tihi tsi ati inox pari no tsi nohiria bo quënëhacati iqui quiha jahuë janë, jahuë número, tihi cabá no.

¹⁸Tiisi ma jayacano ra. Yohinahua número cahëti mëtsaxéhi quiha toa tiisi jaya cato ra. Jahuë número tsi xo seiscientos sesenta y seis, naa nohiria ba número-númeroria.

Cordero rabëti bo

14 ¹Jatsi ë tsayatëquëquë. Tsayapama tsi Cordero ë jisquë. Maca Sión cache nii ja iquí quiha. Jasca, ja bëta iquí quiha ciento cuarenta y cuatro mil ca nohiria bo. Jahuë janë, jahuë Jahëpa janë, tihi cabá tsi ja quënëhacacani quiha jato bëpara ó no. ²Tsayapama tsi naipá ca joi ë nicaquë. Anomaria toa joi iqui quiha,

naa huahuahai ca jénë pacotsa, térë-téröhaina, tihi cabos jascaria. Béroria toa joi iqui quiha, naa jato arpá tsi música acanaibá acai jascaria. ³Toá tsi quiha trono, toa cuatro ca bësohai ca jahuëcara bo, veinticuatro ca yosibo, tihi cabos bësojó tsi quëquëti paxa ca quëquëhi ja icaquë, naa nohiria tirixëni cabos. Ciento cuarenta y cuatro mil ca nohiria bo ja icana quiha. Toa quëquëti paxa ca jabiti mëtsa iqui quiha toa maí ca copihacanish cabos roha. ⁴Yoxa bo ya jochayamanish cabos tsi xo naa. Jabi mëstëxëni ca jabi-jabiria ca ja jayacana quiha naa ciento cuarenta y cuatro ca mil cabos. Cordero banahuacani quiha ja cahai cató no. Jasca, nohiria bo quima ja copihacacana quiha, Dios, Cordero, tihi cabos qui jariapari ca acakanish ca ofrenda iti. ⁵Quiayama-canaibo, quësohacatimaxëniria cabos, tihi cabos tsi xo naa.

Tres ca ángel bá yoahana

⁶Jatsi ángel huëtsa ëjisquë. Basi nai nëpax tsi noyahí ja iquë. Ja raahacaha quiha Dios i-ipaohai ca Chani Jia ca maí ca nohiria bo qui yoati. Jatiroha ca nohiria bo, jimi bo, joi bo, maxo bo, tihi cabos toa Chani ja yoaha quiha. ⁷Yoapama tsi quiha joi pistiamá tsi ja quënaquë:

—Dios qui raquëcaxëcahuë. Dios oquëhuacaxëcahuë ra. Tséquëquë nohiria bo copiti xabaca ra. Naipa, mai, iahua, jatiroha ca huahuahai ca jénë iti, tihi cabos Nëhohanish ca qui aracaxëcahuë —i ángel quë.

⁸Jatsi ja cho segunda ca ángel joquë. Jopama tsi quiha ja quënaquënaquë jaa ri:

—Huinocayaquë Babilonia yacata chama ra. Jaboqui yama tsi xo jahuë chama ra. Jahuë cahuí tsi quiha jatiroha ca maí ca nohiria bo ja pahëhuaquë yoyoti, jochati —i ja a quiha.

⁹Jaquirëquë tercer ca ángel joquë. Joxo tsi quiha joi pistiamá tsi ja quënaquë jaa ri:

—Copihacaxëti xo yohinahua, jahuë estatua, tihi cabos bësojó mënicanaibo. Jato mëquënë, jato bëpara, tihi cabos ó tsi jahuë jané tsi ja quënëhacacani quiha. ¹⁰Dios copi-copiria bicaxëcani quiha ra. Jato qui caxaxëniria xo Dios. Dios vino acaxëcani quiha ra, naa Dios copi-copiria. Chihi, azufre, tihi cabos ó tsi tënëmahacacaxëcani quiha ra. Tocaxëhi quiha Dios, jahuë mëstëxëniria ca ángel bo, Cordero, tihi cabos bësojó xo na. ¹¹Jatsi mana têrono-têronopaoxëhi

quiha jato chihicohini. Barihani, baquicha, tihi tsi tënë-tënëpaocaxëcani quiha toa yohinahua, jahuë estatua, tihi cabo qui aracanax cabو. Joitimaxëni icaxëcani quiha. Tënëyocaxëcani quiha toa jahuë jané tsi quënëhacanish cabو ra. ¹²Tihi cabo iqui tsi huëna-huënayamaxëti ca xo chahahuacanaibo, naa Dios yoba acanaibo ra. Jesu qui chitimicanaibo huëna-huënayamano ra.

¹³Jatsi quiha naipá ca joi ë nicaquë:

—Naa quënëhuë. Jaboqui shoma xo toa Ibo qui chitimicanaibo rësoxëhaina iquia. Jato yonoco quima joi-joipaocaxëcani quiha. Toca tsi jia ca ja acanai ca quëshpi tsi copihacaxëcani quiha —i ë qui joi quë.

Tësa-tësatiyaria

¹⁴Jatsi tsëmo joxo ca ë tsayaquë. Ea bësojó ja iquë. Jasca, ja cacha joni, naa Nohiria Baquë icanai ca tsaho iqui quiha. Oro ca chaha sahuë ja iqui quiha. Jasca, jahuë mëquënë tsi tësatí manë achá ja iqui quiha. ¹⁵Jatsi quiha Dios iti-itiria quima ax ángel huëtsa joquë. Joxo tsi quiha tsémó ca tsahohai ca qui ja quënaquë:

—Mi tësatí manë bihuë. Mi tësano ra. Tsëquëquë tësatí xabaca ra. Shini-shiniria tsi xo toa maí ca tësahacati cato ra —i ja qui ángel quë.

¹⁶Jatsi quiha tsémó ca tsahohai cató jahuë manë raaquë. Raaxo tsi quiha maí ca shini ca ja tësayoquë.

¹⁷Jatsi quiha Dios iti-itiria quima ax ángel huëtsa joquë. Quënoxëni ca tësatí manë ja jaya quiha jaa ri. ¹⁸Jasca, tobi iqui quiha ángel huëtsa, naa altár ca chihi ototi ibo. Altar ax joxo tsi quiha toa quënoxëni ca manë jaya ca ángel qui ja quënaquë joi pistiamá no.

—Mi tësatí manë raahuë. Toa maí ca nishí ca bimi tësahuë. Shini tsi xo toa jahá ca bimi ra —i ja qui ángel quë.

¹⁹Jatsi quiha angél jahuë tësatí manë raaquë mai qui. Raaxo tsi quiha toa maí ca shini ca bimi ja tësayoquë. Tësaxo tsi quiha Dios trapichi qui ja niaquë nëtsiti. Dios copi tsi xo toa. Jato qui caxahi quiha. ²⁰Yaca cacha ax tsi ja nëtsihacacaquë. Anomaria iqui quiha jato jimi huajahaina. Caballo freno tana tsi ja iqui quiha. Jasca, nëama tsi quiha toa jimi pacanaquë ra, naa trescientos ca kilómetros.

Jaroha ca siete ca tënëti bo

15 ¹Jatsi naipá ca anomaria ca jisti huëtsa ë jisquë. Tsayapama tsi ë ratëquë. Tobi iqui quiha siete ca ángel bo. Tënëti bo ja jayacana quiha. Jaroha ca tënëti bo tsi xo naa, nohiria bo qui Dios

caxahai ca rëso quiha. Tihi tsi ë jisquë ra. ²Tsayapama tsi vidrio jisiria ca ianë, naa chihi ya jaxcamëna ca ë jisquë. Jasca, toá tsi mani iqui quiha yohinahua bëbocanax cabo. Jahuë estatua, jahuë janë, tihi cabo pasomaha ja nianacana quiha. Bëbohax ia quëmapó tsi ja niicaquë, jato qui Diós aca ca música ati arpa bo acha. ³Niihax ja quëquëcaquë. Dios yonati Moisés yamaba quëquëti, Cordero quëquëti, tihi cabo quëquëti ja icaquë.

—Anomaria tsi xo toa jatiroha ca mi acaina ra, noba Ibo Dios Chamaxëni cató.

Mëstë ca jiaria ca tsi xo toa mi acaina ra, maí ca nohiria bo Chama-chamariá.

⁴ Mi qui raquëcani quiha jatiroha cabo ra, iqui noa, noba Ibobá.

Mia oquëhuacaxëcani quiha nohiria bo tëquë.

Mia roha tsi xo toa mëstëxëni cato.

Mi qui bocaxëcani quiha jatiroha ca maí cabo, mia bësojó tsi mënixëna.

Tocacaxëcani quiha ra, mi acai ca mëstëxëni ca ja jiscana iqui na —tihí

tsi ja icaquë quëquëhi na.

⁵Naa quirëquë naipá ca Dios iti-itiria japëquëquë. Toá tsi nohiria bo qui Diós ani ca yoba-yobaria iqui quiha. ⁶E tsayano tsi toa nahax siete ca ángel bo páquëquë siete ca tënëti bo jaya. Raiti joxoria ca sahuë ja icana quiha. Jasca, oro ca shitaramëti bo ja jayacana quiha jato shipati ó no. ⁷Jatsi quiha joquë huësti ca bësohai ca jahuëcara ca. Joxo tsi quiha toa siete ca ángel bo qui siete ca oro ca cochopi bo ja aquë. I-ipaohai ca Dios caxa rëamë tsi ja icana quiha. ⁸Jatsi toa cochopi bo ax chihicohini téronoquë. Dios chama, jahuë oquë, tihí cabo ja jismani quiha. Jatsi rëamëquë Dios iti-itiria ra. Chihicohini rëamëquë tsi quiha jaxara jiconoma nohiria bo iquë ra. Jabi toa siete ca tënëti bo jatihuaxëti ángel bo iquë jariapari.

Cochopí ca tënëti bo mai qui japahacahaina

16 ¹Jatsi Dios iti-itiriá ca joi ë nicaquë. Toa siete ca ángel bo qui toa joí quënaquë:

—Bocata. Toa siete ca cochopí ca tënëti bo japacata, Dios caxa nohiria bá cahëyoino iquish na —i jato qui joi quë.

²Jatsi quiha toa jariapari ca ángel caquë jahuë cochopí ca tënëti mai qui japaxëna. Japajahuaquë tsi quiha pahëria ca bishi bo, roco-rocoria, tihi cabو nohiria bá biyoquë, naa yohinahua jané tsi quénëhacahax cabو. Biyoquë jahuë estatua qui aracanaibo ra.

³Jaquirëquë segundo ca angél jahuë cochopí ca tënëti japaquë iahua qui. Jatsi jénë jimi manéquë, naa rësöhax cato jimi jasca cato. Ja iqui tsi rësoyoquë iahuá ca bësohai ca jahuë bo tëquë.

⁴Jaquirëquë tercer ca angél jahuë cochopí ca tënëti japaquë, ani, boxtoro, tihi cabو qui. Jimi ja manécaquë jato ri. ⁵Jatsi maí ca jénë obësoti ángel é nicaquë.

—Mëstë tsi xo toa mi copihaina ra, Ibo Dios mëstëxëni cató.

Mia ri tsi xo toa jaboqui nori ca i-ipaonish cato ra.

⁶Tsayahuë. Chahahuacanaibo, Dios Chani yoacanaibo, tihi cabو ja acani quiha rë.

Ja acacani ca yoi ca quëshpi bo tsi jia tsi xo toa jato mi copihaina ra.

Ja japacana ca jimi jato qui mi aquë ra, ati —nëa tsi ángel nëcaquë.

⁷Jatsi altár ca joi huëtsa é nicaquë.

—Jabija tsi xo toa mi copihaina ra Ibo Dios Chamaxëni cató.

Mëstë tsi xo toa mi acaina ra —i joi quë.

⁸Jatsi quiha cuarto ca angél jahuë cochopí ca tënëti japaquë bari qui. Jatsi bari qui chama acacaquë chihí tsi nohiria bo mëshati. Anomaria toa bari huao iqui quiha. ⁹Jahuë huaó tsi quiha nohiria bo mëshoyoquë. Mëshohax tsi quiha Dios pasomaha ja chanicaquë, toa tënëti bo raati ibo ja iqui iqui na. Jishopë. Jari jato jocha quima ja casocasyamacaquë Dios oquëhuaxëna.

¹⁰Jatsi quinto ca angél jahuë cochopí ca tënëti japaquë yohinahua trono, ja yonahaina, tihi cabو qui. Ja japaquë tsi quiha tsëmonaquë yohinahuá yonahai ca tëquë. Jatsi jato jana nohiria bá tëxacaquë raquëquí na. ¹¹Jatsi naipá ca Dios pasomaha ja chanicaquë jato ri, ja tënë-tënëcanai ca iqui na. Ja acani ca yoi ca quima Dios quirí ja bësocasyamacaquë rë.

¹²Jatsi sexto ca angél jahuë cochopí ca tënëti japaquë ani-aniria Eufrates qui. Ja japaquë tsi quiha shinayoquë jahuë jénë. Toca tsi shitati quinia acacaquë bari johai ca jo ca chama bo bax na.

¹³Jaquirëquë tres ca yoshi yoixëni cabو éjisquë; naa bëxco jisiria cabو. Quëshi-quëshiria, yohinahua, quiahai ca chani yoati ibo,

tihi caba jana bo quima ax naa tres ca yoshi yoixëni cabo huajaha quiha. ¹⁴Jatsi jisti bo ati chama ja jayacana quiha. Huajahax jatiroha ca maí ca chama bo qui ja bocaquë jato quëtsohuaxëna, Ibo Dios bari-bariria tsi Dios pasomaha nianaxëna.

¹⁵Jatsi,

—Nicaparicana. Yomahai ca johai ca jascaria tsi joxëquia. E noho pasoyamaxëhi quiha maí ca nohiria bo. Jama, rani-ranixëhi quiha ëa manacanaibo, naa ë noho pasocanaibo. Bérabiyamacaxëcani quiha, jamë ja rohahuacani iqui na. Tsoboco jascaria ca iyamacaxëcani quiha toa barí no —i ë qui Ibo quë.

¹⁶Jatsi quiha toa maí ca chama bo toa tres ca yoshi yoixëni cabá quëtsohuaquë huësti ca iti ó no, naa Hebreo joí tsi “Armagedón” icanai cato ó no.

¹⁷Jatsi séptimo ca angél jahuë cochopí ca tënëti japaquë nahuëa qui. Ja japaquë tsi quiha Dios iti-itiriá ca joí quënaquë trono xo na.

—Iquë ra —i joi quë.

¹⁸Jatsi canapa choshi-choshiquë; huëstima. Térë-térëjaquë. Yajo-yajoquë mai. Anomaria toa mai yajohai ca iqui quiha. Joni nëhohuanitiyá rohari tsi jisquipistiyamariani quiha toca ca yajo-yajohaina. ¹⁹Jatsi pérésiquë toa yaca-yacaria ra; tres matoxi quiha. Jasca, poxoha quiha maí ca yaca bo ri. Jatsi toa yaca-yacaria Babilonia Diós shinaquë. Anomaria tsi toa yaca-yacaria ja copiha quiha ja qui caxa-caxaquí na. ²⁰Jatsi jëtëquëha quiha jatiroha ca iahuá ca tésëbë. Parahuahacaha quiha maca bo tqué. ²¹Jatsi nai ax tioboria ca oiroxaya nohiria bo qui paquëquë, naa cuarenta ca kilo ihuë cabo. Oiroxaya iqui tsi Dios pasomaha nohiria bo chaniquë. Tihi tsi ëjisquë ra. Anomaria toa copi iqui quiha.

Babilonia copihacahaina

17 ¹Jatsi toa siete ca cochopi bo jaya ca ángel bo quima huësti ca ángel ë qui joquë ë qui chanixëna. Johax,

—Néá johuë. Anomariaxëhi quiha toa jochahuaxéniria ca yoxa copi ra, naa ani bo, iahua, boxtoro bo, tihi cabá tsaho cato. Ja copihacaxëhai ca mia jismaxëquia. Yoyohi quiha. ²Jasca, naa yoxa yaxo tsi yoi ca ayocana quiha maí ca chama bo ri. Maí ca nohiria bo ja pahëhuaquë rë, ja yoyohai cató no —i ë qui ángel quë.

³Chanixo xaba qui ëa angél boquë Espíritu Santo chamá no. Toa xo tsi toa yoxa ëjisquë, naa shini ca yohinahua catë

ó tsi tsaho cato. Yohinahua yora ó tsi quiha huéstima ca Dios pasomaha ca chani quënëhacaha quiha. Jasca, siete ca mapo bo, diez ca mahui bo, tihi cabo jaya quiha toa yohinahua shini cato. ⁴Jatsi copixëniria ca raiti shini sahuë toa yoxa iqui quiha. Oro, copixëniria ca maxax mishni bo, perla bo, tihi cabá tsi ja jianaha quiha. Jasca, oro ca cochopi ja achaquë, naa ja yoyohai ca jochahuaxëniria ca jabi jaya cato. ⁵Jatsi jahuë bëpara ó tsi tobi iqui quiha quënëhacani ca bëronoma ca chani. “Yaca-yacaria ca Babilonia ca éa xo naa ra. Yoyocanaibo, jatiroha ca maí ca jabi yoixëni cabو, tihi cabo saihuati ibo-iboria ca éa xo naa” i toa quënë quë. ⁶Chahahuacanaiba jimí tsi toa yoxa pahëni quiha, naa Jesu iqui tsi acakanish caba jimí no. Tihi tsi tsayahí tsi è ratëquë. ⁷Jatsi è qui ángel chaniquë:

—¿Jéniriahax mi ratëha pa? Tsohuë toa yoxa nori cato, jasca, tsohuë toa ja tsahohai ca yohinahua nori cato, naa siete ca mapo bo, diez ca mahui bo, tihi cabo jaya cato, tihi ca tsi mia yoaxëquia. ⁸Jatsi toa mi jisi ca yohinahua pari mia cahëmaxëquia. Jabi bësopaoni quiha toa yohinahua; jaboqui bësoyama ja nori. Jama, jari jisiquitëquëxéhi quiha. Quinihua ax tséquëpaimaria xo. Tséquëhax nohiria bo quëyohi caxëhi quiha rë. Jatsi ratëxéhi quiha maí ca nohiria bo, bëso ja nori jisi na. Tihi ca jahuë bo qui ratëxéhi quiha toa bësocanaiba libro ó ca huishahama ca janë jaya cabo ra. Siri tsi, naa mai nëhohuahacanox pari no tsi toa Diós-na ba janë bo huishahacani quiha. ⁹Jatsi shina-shinahuë. Jahuë siete ca mapo bo tsi xo toa siete ca maca bo. Jato cacha tsaho xo yoxa. ¹⁰Jasca, toa siete ca mapo bo tsi xo siete ca chama bo ri. Huinocaniquë cinco cabو. Jaboqui yonahi quiha huéstita. Joxëti xo chama huëtsa. Ja jono tsi méri tsi huinocaxëhi quiha ja yonahaina. ¹¹Jasca, toa bësopaonish ca yohinahua, naa jaboqui bësoyama ca tsi xo toa chama octavo cato. Jasca, toa siete ca chama ba maxo ó ca tsi xo. Quëyohacaxëti xo toa octavo cato ra. ¹²Jasca, toa diez ca mahui bo tsi xo joxëhai ca chama huëtsa bo. Jari jato qui acama tsi xo toa jato yonati chama. Chama bixo tsi huësti ca hora roha no tsi yohinahua yaxo tsi yonacaxëcaqui. ¹³Yonocobëquinacaxëcani quiha yohinahua mëbixëna. Mëbixo tsi yohinahua qui jato yonati chama acaxëcani quiha pë. ¹⁴Jatsi Cordero ya nianacaxëcaqui. Jama, jato bëboxëqui Cordero, Ibo-iboria ca Chama-chamaria ca ja nori iqui na. Jato pasomaha Cordero yahax tsi nianaxëhi quiha

ja qui chitiminish ca quënahacanish cabó ri —nëa tsi ë qui ángel nëcaquë.

¹⁵Jatsi ë qui ángel chanítëquëquë.

—Toa ani bo, iahua bo, boxtoro bo, tihí cabá tsi toa yoxa tsaho iquí ca tsi xo toa jatiroha ca nohiria bo, maxo bo, mai bo, joi bo. ¹⁶Jatsi toa yoxa qui caxaxëni quiha toa diez ca mahui bo, naa yohinahua mapo ó cabó. Caxaquí tsi toa yoyoxëni ca yoxa yoshibhuacaxëcani quiha. Tsobocohuacaxëcani quiha. Jatsi jahuë nami picaxëcaqui. Pixo tsi toa pihama ca mëshacaxëcaqui. ¹⁷Jabi tocacaxëcani quiha toa diez ca chama bo. Jama, Dios tsi xo toa toca ca jato shinamati ibo-iboria. Jahuë shina axëhi quiha Dios. Ja iqui tsi yohinahua qui jato yonati chama acascaxëcani quiha ra. Jabi toca tsi jatixëhi quiha Dios Chani tëquë. ¹⁸Jasca, toa yoxa tsi xo toa yaca-yacaria, naa jatiroha ca maí ca chama bo yonati ibo-iboria.

Babilonia yaca quëyohacahaina

18 ¹Naa quirëquë naipa ax botëhai ca ángel huëtsa ëjisquë. ²Ja qui huéstima ca chama acacaquë. Anomaria jahuë oquë iqui quiha. Toa oquë iqui tsi huëanaquë mai tëquë. ³Botëxo tsi quiha joi pistiamá tsi ja quënaquë.

—Quëyohacaquë Babilonia ra. Quëyohacaquë toa yaca-yacaria ra. Yoshini iti-itiria ja manëquë pë. Jahá racahi quiha jatiroha ca isa yoixëni cabó. ⁴Ja iqui tsi pahëyoquë maí ca nohiria bo tëquë, ja yoyohai cató no. Ja bëta yoyoquë maí ca chama bo tëquë ri. Jasca, riconaqué jahuë comerciante bo ja yoyohai ca iqui na —i ë qui ángel quë.

⁴Jaquirëquë naipá ca joi huëtsa ë nicaquë.

—Toa yaca quima tséquëcahuë, noho nohiria bá. Jahuë jocha bo ma xatënayamano. Tséquëcahuë iquia. Jahuë copi-copiria ma xatënayamano iquish na. ⁵Nai tana tsi xo jahuë jocha maá cato ra. Jaboqui jahuë jocha shinahi quiha Dios. ⁶Jatsi toa yoxa copihuë, Diós, naa ja acani jascaria. Rabë ca copi ja qui amahuë ra, jatiroha ca yoi ca ja ani ca quëshpi na. Huësti ca cochopí ca copi-copiria ja bax roihahuë amati, naa huëtsa bo qui ja roihani jascaria. ⁷Jamë oquëhuahi quiha pë. Anomaria tsi xo toa ja raca-racahaina iquia. Ja quëshpi bo tsi toa yoxa tënëmahuë. Cohuëhuahuë iquia. “Chama-chamaria ca éa xo naa. Noho trono

ó tsahoquia” ii quiha pë. Jasca, “Bënë imahax ca ma éa xo naa. Ténepistiyamariaxëquia” i jamë i quiha. ⁸Jatsi huësti ca bari roha tsi copi-copiriahacaxëhi quiha iquia. Tobixëhi quiha ja rësöhaina. Ara-araxëhi quiha jahá ca nohuria bo. Jasca, paxnacaxëcani quiha. Toa barí tsi chihí tsi quëyohacaxëhi quiha. Toa yoxa copixëhi quiha Ibo Dios, anomaria jahuë chama nori iqui na —nëa tsi é qui naipá ca joi nëcaquë.

⁹Quëyohacaxëhi quiha toa yoxa ra. Ja quëyohacaquë tsi araconacaxëcani quiha maí ca chama bo, naa ja bëta yoyobëquinacanaibo. Huini-huinicaxëcani quiha jahá racacanaibo ja mëshohai ca tsayahax na. Jahuë chihicohini tsayacaxëcaqui. ¹⁰Ja ténëhai ca qui raquëhi tsi basi ax tsi manicaxëcani quiha araxëna.

—Aquërama. Noitiria xo mia ra, chamaxëniria ca Babiloniá. Oquë-oquëria ca mi iquë rë. Huësti ca hora roha tsi mi quëyohacaquë rë —icaxëcani quiha toa mani cabo.

¹¹Jatsi araxëhi quiha comerciante bo tëquë, toa yaca shinahax na. Jaboqui yama tsi xo toa jato jahuëmishni bo copicanaina.

¹²Yama tsi xo toa jato oro, plata, maxax copixëni cabo, perla bo, tihi cabo copihaina. Yama tsi jato corte bo copixëni cabo, jato corte shini cabo, tihi cabo copihaina. Jahuë jahuë bo, naa marfil, jihui, bronce, mármol, tihi cató ca acakanish ca jahuë bo copiyamacaxëcani quiha. ¹³Jasca, tobi quiha jato yochi, perejome, jënëria, xëni, moto, tihi cabo. Tobi quiha vaca, oveja, caballo, carita bo, yonati bo, tihi ca jahuë bo iniahacati. Tihi cabo ja jayacana quiha iniciati. Mahitsa quiha. ¹⁴Nëcacaxëcani quiha toa yaca-yacaria yoati na:

—Aquërama. Quëyohacaquë jaha mi quëëhai ca ganancia bo ra. Janacaquë mi parata, mi jahuëmishni bo. Bitëquënomá xo rë —iixëhi quiha comerciante bo.

¹⁵Ja ténëhai ca qui raquëhi tsi basihax manicaxëcani quiha toa gananciabo anish ca comerciante bo. Basi ax araconacaxëcani quiha. Anomariaxëhi quiha ja huini-huinicanaina. Huinihax,

¹⁶—Aquërama. Jishopë. Noitiria xo noba yaca-yacaria rë. Jahuë corte copixëni cabo, jahuë corte shini cabo, jahuë oro, jahuë copixëniria ca maxax bo, jahuë perla bo, tihi cabá tsi ja jianapaoha quiha rë. ¹⁷Huësti ca hora roha tsi jahuë jahuë-jahuëria bo tëquë quëyohacaquë rë —icaxëcani quiha toa comerciante bo.

Jatsi basi xo tsi tsaya-tsayacaxëcani quiha barco ba capitán bo, jato yonati, jato pasajero bo. ¹⁸Yaca mëshohai ca chihicohini tsayapama tsi quënacaxëcani quiha jato ri:

—Aquërama. Yama tsi xo naa yaca jasca cato rë. Jahuësti ca tsi xo naa ra —iquina.

¹⁹Araconapama tsi jato mapo qui mai niacaxëcaqui cohuëriaquí na. Anomariaxëhi quiha ja huini-huinicanaina.

—Aquërama. Jishopë. Noitiria tsi xo noba yaca-yacaria ra. Toa xo tsi ganancia-gananciariabo jahuë barco bo ibobá ayoquë ra. Toanahax ja riconariacaquë. Huësti ca hora roha tsi ja quëyohacaquë rë —icaxëcani quiha toa barco ibo bo.

²⁰Jama, rani-ranicana, naipá ca mani cabá, ja quëyohacaha quëshpi na. Ranicana chahahuacanaibá. Ranicana Dios Chani chitahëhuati ibobá. Ranicana Dios Chani yoanish cabá. Mato ja ténëmaha ca quëshpi tsi Diós toa yaca copiquë ra.

²¹Jatsi ángel chamaxëni cató huësti ca maxax chahitaxëni ca topiquë, naa rënëti tio cato. Topixo tsi quiha ia qui ja niaquë. Niahax,

—Jabi nëca tsi mai qui niahacaxëqui Babilonia yacayacaria. Jisiquipistiyamaria-tëquëxëqui ra. ²²Mato calle ó tsi yamatëquëxëhi quiha arpa, pacahua, trompeta, tihi cabá tsi música acanaibo ra. Jato música nicatëquëyamariaxëhi quiha nohiria bo ra. Yamaxëhi quiha jahá ca yonococanaibo. Yamaxëhi quiha moto timacanai ca pacotsa, jahá no. ²³Jaha tsi jisiquiyamariaxëhi quiha xobó ca ririhai ca lamparina bo ri. Jasca, ahui paxa ca yahai ca joni joi nicayamacaxëcani quiha. Rico-ricoria mi nohó ca comerciante bo iqui quiha, naa maí ca oquë-oquëria iquish cabo. Mi parahai ca chaní tsi maí ca nohiria bo tëquë janyama mëpique mia ra —nëa tsi ja qui ángel nëcaquë.

²⁴Toa yaca ax tsi Dios Chani yoacanaibo, chahahuacanaibo, tihi cabo acacaniquë. Jahuë shina ri tsi xo ra. Ja iqui tsi maí ca chahahuacanaibo tëquë acacaniquë iquia.

19 ¹Naa quirëquë naipá ca quëna-quënahai ca ë nicaquë, naa tirixëniria ca quëquëhai ca nohiria bo jascaria.

—Aleluya. Bëboquë noba Dios ra. Noba Chama-chamaria tsi xo naa. Oquë-oquëria xo. ²Jabija tsi xo toa ja shinahaina. Mëstë tsi xo toa ja copihaina. Toa jochahuaxëniria ca yoxa ja copiquë ra, naa maí ca nohiria bo ja yoyohai cató tsi yoshihuahax cato. Dios yonati

bo ja tënëmaha ca quëshpi tsi ja copihacaquë ra —i jaca na quiha quëquëhi na.

³Jatsi ja quëquëtëquëcaquë.

—Aleluya ra. Tërono-tëronopaoxëhi quiha jahuë chihicohini ra —i jaca na quiha.

⁴Ja quëquëcaquë tsi quiha tronó ca tsaho ca Dios bësojó tsi mëniyoquë veinticuatro ca yosibo. Mëniyoquë toa cuatro ca bësocanai ca jahuëcara cabo ri. Ja qui arahax,

—Amén. Aleluya —i jaca na quiha.

⁵Jatsi trono ax johai ca joi ë nicaquë:

—Noba Dios qui “Gracias” icahuë, mato jahuë yonati nori cabá. “Gracias” icahuë, ja qui raquëcanaibá, naa chama bo, yonati bo, tihí cabó tèquétá —i joi quë.

Cordero fiesta-fiestaria

⁶Jaquirëquë tirixëniria ca nohiria ba joi bo ë nicaquë. Anomaria toa joi bo iqui quiha, naa huahuahai ca jënë, tërë-tërëhai ca naipa, tihí cabó jascaria.

—Aleluya ra. Chitahëquë noba Chamaxéni ca Ibo Diós yonahaina ra. ⁷No rani-ranino. “Oquë-oquëria xo” i ja qui nono. Tsëquëquë Corderó jahuë ahui yahai ca xabaca ra. Jasca, jianaquë bënë biti cato. ⁸Anomaria ca raiti joxo ja qui acacana quiha jianati. Jabi chahahuacanaibá mëstëxéni ca acai ca jahuë bo tsi xo toa jahuë sahuëti joxo ra —nëa tsi ja nëcacaquë.

⁹Jatsi ángel chaniquë.

—Naa tsi quïnëhuë. Shoma-shomaria tsi xo toa Cordero fiesta qui cati joi bichish cabó, naa jahuë ahui ja bixëquë no —i ë qui ja quë. Chanihax,

—Parayamaquia. Dios jabija ca Chani tsi xo naa ra —i ja quë.

¹⁰Jahuë chani nicahax ja bësojó tsi ë mëniquë ja qui araxéna. Jama,

—Tocayamatsihuë. Dios qui arahuë ra. Mi yonati roha ca ëa xo naa ra. Mibë xatë bo, Jesújismani ca Chani nicacanaibo, tihí cabó mëbiti iboria ca ëa roha xo naa —i ë qui ángel quë.

Jabi Jesu jabija ca Chani tsi xo toa noqui chamahuahaina nohiria huëtsa bo toa Chani yoati.

Caballo joxo ca ibo

¹¹Jatsi nai japëquëhai ca ë jisquë. Toa nahax jisiquiquë caballo joxo cato. Ja cachá tsaho iqui quiha jahuë ibo. “Parayamahai

cato, Jabija-jabijaria” ja quénahacaha quiha. Mëstë tsi xo toa ja copihaina. Mëstë tsi xo ja nianahai ri. ¹²Jahuë bëro tsi xo chihi rëxquë jascaria. Huëstima ca chaha bo jaya quiha jahuë mapo ó no. Jasca, jahá tsi quénéhacani quiha huësti ca janë jonë cato. Jahuësti ca tsi xo toa janë cahëhaina. ¹³Jasca, jimí tsi jahuë raiti moosahacaniquë. Jahuë janë huëtsa tsi xo “Dios Chani”. ¹⁴Ja cho banahuacaquë naipá ca soldado tirixëni cabo, jato caballo joxo bo ya. Sahuëti joxo, naa chéquëyama ca tsi sahuë ja icana quiha. ¹⁵Jato Chama jana ax tséquëhi iqui quiha manë quénoxëni cato, maí ca chahahuayamacanaibo tëpasti. Tëpasxo tsi chamá tsi jato yonaxëqui. Copixo tsi jato tima-timaxëqui, trapichí nëtsihai jascaria. Jato qui caxaxëniria xo Dios Chamaxëni cato ra. ¹⁶Jasca, jahuë sahuëti, jahuë bamisco, tihi cabو ó tsi huësti ca janë quénéhacaquë. “Chama-chamaria, Ibo-iboria” ja quénahacaha quiha.

¹⁷Jatsi ángel huëtsa è jisquë, naa bari huëa ó tsi niihai cato. Joi pistiamá tsi naipá ca noyahai ca isa bo ja quénaquë:

—Bëcahuë. Mato orihuaxëhi quiha Dios. Anomariaxëhi quiha ma pihaina ra. ¹⁸Tobixëhi quiha chama ba nami piti. Tobixëhi quiha general bo, soldado bo, caballo bo, jato ibo bo, tihi caba nami piti. Tobixëhi quiha patron yama cabو, yonati bo, cahëxëni cabو, iriama cabо. Tihi tsi pixëqui mato ra —i isa bo qui ángel quë.

¹⁹Jatsi yohinahua, maí ca chama bo tèquë, jato soldado tirixëni cabо, tihi cabо è jisquë. Ja quëtsocana quiha caballó ca Ibo, jahuë soldado bo, tihi cabо pasomaha nianaxëna. ²⁰Bëbohacaquë toa yohinahua ra. Achiquiquë jahuë mahitsa ca chani yoati ibo, naa yohinahua bësojo xo tsi jisti acax cato. Jabi jahuë jistí tsi yohinahua janë jaya cabо, jahuë estatua bësojó mënihax cabо, tihi cabо ja parani quiha. Jatsi chihi ca iahua, naa azufre ririhai ca qui yohinahua, jahuë chani yoati ibo, tihi cabо niahacaquë. Bëso ja icana quiha. ²¹Nohiria tèxë bo acacani quiha caballo iboba manë no, naa jahuë jana huajahai cató no. Ja acacacaquë tsi quiha sëyacaquë isa bo jato nami pihx na.

Mil ca año bo

20 ¹Jatsi nai ax botëhai ca ángel è jisquë. Rësonish caba iti pëcati llave, nëxati cadena, tihi cabо acha ja iqui quiha. ²Quëshi-quëshiria, naa toa ronoxëni ca ja bëboquë. Toa yoshini, naa “Satanás” i no ai ca ja nëxaquë ra. Mil ca año no tsi nëxë ja iti

quiha. ³Nëxaxo tsi quiha nahuëa qui angél niaquë. Niaxo tsi jahuë caiti ja japaquë. Jia tsi toa quini ja quëbëquë, maí ca nohiria bo Satanás parayamano iquish na. Jariapari tsi huinocaxëti xo mil ca año bo. Jatsi mil ca año bo huinocaquë tsi pëcahacaxëti xo tana roha pistia no.

⁴Jatsi trono bo ë jisquë. Jahá tsaho cabo qui chama acacaquë nohiria bo copiti. Jatsi maxtiahacahax caba shina bo ë jisquë. Jesu Chani ja yoacanaina, Dios Chani, tihi cabو tahëxo acakanish cabو tsi xo naa. Yohinahua, jahuë estatua, tihi cabو bësojó tsi ja mëniyamacani quiha. Jato bëmana, jato mëquënë, tihi cabو ó tsi yohinahua janë ja biyamacani quiha. Jatsi ja bësotëquëcaquë. Bësoko tsi mil ca año no tsi ja yonacaquë Cristo yaxo na. ⁵Jabi jariapari ca nohiria bo bësotëquëxëhai ca tsi xo naa. Jari bësotëquëyamahi quiha tëxë ca rësonish cabو. Jariapari huinocaxëti xo mil ca año bo. ⁶Jabi shomaria tsi xo toa jariapari ca bësotëquënai ca rësonish cabو. Dios quima aquëquëtimaxëni ca xo. Jahëpa Dios, Cristo, tihi cabá-na arati ibo-iboria icaxëcaqui. Jasca, mil ca año no tsi Cristo yaxo tsi yonacaxëcani quiha.

⁷Jatsi mil ca año bo huinocaquë tsi pëquëmahacaxëhi quiha Satanás. ⁸Huajahax caxëhi quiha jatiroha ca maí ca nohiria bo paraxëna. Caxo tsi Gog jatsi Magog, tihi ca icanai ca nohiria bo paraxëhi quiha. Jato quëtsohuaxëhi quiha nianaxëna. Tocanoma iqui quiha toa soldado bo, naa ianë ca mashënë jascaria. ⁹Quëtsohax maí tsi ja pacanacaquë chahahuacanaiba oxti tëaxëna. Jabi jato oxti tsi xo toa Diós noihai ca yaca-yacaria. Jatsi nai ax paquëxëhi quiha chihi. Paquëhax jato quëyoxëhi quiha ra. ¹⁰Jatsi azufre chihi ca iahua qui niahacaxëqui Yoshini, naa jato parati ibo-iboria. Jabi toa chihi qui niahacana quiha yohinahua, jahuë mahitsa ca chani yoati ibo. Toá tsi tënë-tënëpaocaxëcani quiha, barihani, baquicha tëquë. Yama xo jahuë rëso.

Jaroha ca copi

¹¹Jatsi trono joxo cato, jahá tsaho cato, tihi cabو ë jisquë. Jahuë iti quima jabaquë mai, naxëa, tihi cabو. Yamatapijacauë. ¹²Jatsi rësonish cabو, naa chama bo, iriama cabو, tihi cabо ë jisquë. Trono bësojó tsi ja manicaquë. Manijacano tsi quiha mapëcahacaquë libro bo. Jatsi libro huëtsa, naa “Bësocanaiba libro” icanai ca mapëcahacaquë. Jatsi copihacana quiha toa

rësonish cabو ja acacani ca quëshpi na. ¹³Jaquirëquë rësonish cabو tëquë iahuá mëaquië copihacati. Jatsi rësocanaiba iti quima ax paquëquë rësonish cabو tëquë ri. Jatsi jatiroha cabو copihacaha quiha, ja acani ca quëshpi ra. ¹⁴Jatsi quëyohacaquë rësoti chama. Quëyohacaquë rësocanaiba iti ri. Chihi ca iahua qui ja niahacacaquë ra. Jabi segundo ca Dios quima nohiria bo aquëquëmahacahai tsi xo naa. ¹⁵Jatsi toa iahua qui niahacacaquë toa bësocanaiba libro ó ca quënëhacahama ca janë jaya cabو.

Paxa ca naipa, jatsi paxa ca mai ri

21 ¹Jaquirëquë nai paxa cato, mai paxa cato, tihi cabو ë jisquë. Huinocaha nori iquë toa jariapari ca naipa, mai, tihi cabو. Jasca, yama iahua iqui quiha. ²Tsayapama tsi Yaca Mëstëxëni, naa naipá ca Jerusalén paxa ca Dios quima ax botëhai ca ë jisquë. Jiaria ja iqui quiha, bichiquihai ca jianahax ca yoxa jascaria. ³Jatsi tronó ca joi pistiama ca ë nicaquë.

—Tsayahuë. Jaboqui nohiria bo ó racahi quiha Dios ra. Jato bëta racabëquinaxëhi quiha. Jahuë nohiria yoi bo icaxëcaqui, jato Dios yoi ja nori quëshpi na. ⁴Jato bëhono masayoxëhi quiha. Jasca, yamaxëhi quiha ja rësocanaina. Yamaxëhi quiha arahaina, cohuëhai ri. Yamaxëhi quiha pahëhai ri. Huinocaquë toa maí ca rëquë ca i-ipaohai ca tëquë —i tronó ca joi quë.

⁵Jatsi tronó ca tsaho ca chaniquë:

—Tsayahuë. Jatiroha ca jahuëmishni bo paxahuaquia ra —iquina.

Jatsi,

—Naa tsi quënëhuë. Parayamaquia. Naa Chani qui mi chitimiti xo —i ë qui joi quë.

⁶Jatsi,

—Jatihuahacaquë noho Chani ra. Jahuë chitahë, jahuë rëso, tihi ca ëa xo naa, naa letra bo A y Z jascaria. Copixoma tsi tëshinacanaibo qui jënëpaxa axëquia, naa bëso jënë ití cato. ⁷Naa jënëpaxa biti mëtsa xo toa bëbohai cato. Ja qui axëquia. Jatsi jahuë Dios ixëquia; jasca, noho baquë manëhi ja nori. ⁸Jama, copi huëtsa bicaxëcani quiha toa ëa banahuacasyamacanaibo, chahahuayamacanaibo. Tobi xo toa yoyoxëniria cabو, ati ibo bo, yoi ca jabí tsi chotacanaibo, yobë bo, mahitsa ca Dios qui aracanaibo, quiaxëniria cabو. Tihi cabو

tsi xo toa azufre chihi iahua qui niahacahaina. Toca tsi Dios quima aquëquëmahacapaocaxëcani quiha —i tronó ca tsaho ca quë.

Jerusalén paxa cato

⁹Jatsi toa siete ca ángel ó ca huësti ca ángel è qui joquë, naa siete ca cochopí ca tënëti rëso cabo jayahax cato. Johax,

—Néri johuë. Cordero ahui ti ca mia jismacasquia —i è qui ja quë.

¹⁰Jatsi Espíritu Santó ëa ibohuatapiquë. Ibohuaxo tsi quiha maca chahitaxëniria ca cacha ëa ja boquë. Toa xo tsi Jerusalén, naa Dios quima ax botëhax ca naipá ca yaca mëstëxení ca ëa ja jismaquë.

¹¹Anomaria ja bajra-bajrahai ca iquë ra. Dios oquë ja huahuaha quiha. Copixëniria ca jaspe icanai ca maxax jascaria ja bajra-bajrahai iqui quiha. ¹²Jasca, toa yaca cacha tëamë tsi panëhua tëtëcaria iquë. Jatsi panë ó ca doce ca caiti bo iquë. Jatiroha ca caiti ó tsi huësti ca ángel nii iqui quiha. Jasca, toa caiti bo cacha quënëhacani quiha Israél ca doce ca maxo ba janë bo. ¹³Tobi quiha tres ca caiti bo, naa bari johai ca jo cabo. Tobi quiha tres ca caiti norte jo cabo. Tobi quiha tres ca caiti sur jo cabo. Tobi quiha tres ca caiti oeste jo cabo. ¹⁴Jasca, toa doce ca maxax cacha nii iqui quiha yacata panëhua. Janë jaya quiha toa maxax bo tëquë. Jahá tsi quënëhacani quiha Corderó-na doce ca Chani yoati ibo ba janë bo.

¹⁵Jasca, è qui chanihax ca angél oro ca siti jaya quiha, toa yacatá ca caiti, panëhua, tihi cabo tanamati. ¹⁶Jabi cuadrada, naa cuatro ca jaharisi ca quëpë ya toa yaca iqui quiha. Jahuë napata tana, tihi cabo jaharisi iqui quiha. Jatsi angél yaca tanamaquë jahuë sití no. Dos mil doscientos ca kilómetro bo jahuë napata tana iqui quiha, jasca, jahuë tëtëca, jahuë mana tana. Jaharisi quiha.

¹⁷Jatsi jahuë panëhua oti angél tanamaquë. Sesenta y cuatro metros ja iqui quiha jahuë tanamatí no.

¹⁸Anomaria jahuë panëhua iquë ra, jaspe icanai ca maxax bá tsi ja acacani quëshpi na. Anomaria quiha ja xara ca xobo bo ri. Oro tëquëta, naa shérëmë ca botella jascaria cató tsi ja acacani quiha. ¹⁹Anomaria iquë jahuë yacata napata ri. Doce ca maxax copixëniria cató tsi ja acacani quiha. Jariapari tsi xo jaspe; segundo ca tsi xo zafiro; tercer ca tsi xo ágata; cuarta ca tsi

xo esmeralda; ²⁰quinto ca tsi xo ónica; sexta ca tsi xo cornalina; séptima ca tsi xo crisólito; octava ca tsi xo berilo; novena ca tsi xo topacio; décima ca tsi xo crisoprasa; undécima ca tsi xo jacinto; duodécima ca tsi xo amatista. Tihi cabá tsi jahuë napata acacani quiha. ²¹Jasca, anomaria iqué jahuë doce ca caiti bo ri, naa perla bá tsi ja acacani quëshpi na. Huësti huësti ca caiti tsi xo huësti ca perla ra. Anomaria iqué jahuë calle ri, shérémë ca oro tqué, naa botella jascaria cató tsi ja acacani quëshpi na.

²²Yama tsi xo toa yacatá ca arati xobo ra, Ibo Dios Chamaxëni cato, Cordero, tihi cabo arati xobo jaca nori quëshpi na. ²³Jasca, yama tsi xo bari, ja qui Dios oquë huéahai nori quëshpi na. Yama tsi xo oxë ri, Cordero jahuë lampara nori quëshpi na. ²⁴Ja huéahai cató tsi bohocaxëcani quiha maí ca nohiria bo. Ja qui jato jahuëmishni bo, parata, tihi cabo bocaxëcani quiha maí ca chama bo. ²⁵Barihaní tsi mapahacatimaxëni ixëhi quiha jahuë caiti bo. Yamaxëhi quiha jahá ca baquicha. ²⁶Toa yaca qui jato jahuëmishni bo, jato parata, tihi cabo boyocaxëcani quiha maí ca nohiria bo ri. ²⁷Jama, ja qui jicotimaxëniria tsi xo toa jocha jaya cabo. Jicoyamacaxëcani quiha quiacanaibo, yoyoxëni cabo ri. Ja qui jicocanaibo tsi xo toa xabahamahacanish caba libro ó ca quënëhacanish ca janë jaya cabo.

22 ¹Jaquirëquë toá ca xabahamahai ca aní ca jënë angél ea jismaquë. Shérémëria toa jënë iqui quiha. Dios, Cordero, tihi caba trono quima ax ja joquë. ²Johax calle-calleriá ca nëpax tsi quiha toa jënë huahuaquë. Jasca, ani quëmapó tsi xabahamahai ca jihui bo mani iquë. Jatiroha ca oxë bimi paxa ca saihuacani quiha. Jasca, jahuë pëhi bo ri tsi xo toa maí ca nohiria bo jénimahuahaina. ³Toa yaca qui jicoyamaxëhi quiha jahuëcara ca yosihuahacahax cato. Yacatá tsi ixëhi quiha Dios trono, Cordero trono ri. Jatsi Cordero qui aracaxëcani quiha jahuë yonati bo. ⁴Toa ax tsi xoama tsi Dios bëchinayocaxëcaqui. Jato bëpara ó tsi quënëhacaxëhi quiha jahuë janë. ⁵Jasca, toa yamaxëqui tsëmohaina. Pëxë baayamacaxëcani quiha, Dios jato qui huahuahai ca nori quëshpi na. Bari yopayamacaxëcani quiha. Toa xo tsi yonapaocaxëcani quiha chahahuacanaibo ra.

Basima tsi xo Jesucristo johaina

6 Jatsi ë qui ángel chaniquë.

—Jabi ja tsi xo naa ë yoahana. Ja qui mi chitimiti xo. Jabi éa Ibo Diós, naa Dios Chani yoapaonish cabو chamahuanish cató raaquë jahuë yonati bo jahuë Chani yoati. Tséquëti basima ca jahuë bo jato ë jismaxëti xo ra —i ë qui ángel quë.

7 Jatsi,

—Jaha bësopa. Basima tsi xo ë johaina ra. Shoma tsi xo toa naa libro ó ca quënëhacahax ca chani nicacanaibo ra —i ë qui Ibo quë.

8 Jatsi tihi tsi ë nicaquë. Tihi tsi ë tsayaquë naa Juan icanaí cato. Tsayahax naa jahuë bo jismahax ca ángel bësojó tsi ë mëniquë ja qui araxëna. **9** Jama, ë qui ángel chaniquë:

—Tocayamatsihuë. Dios qui mi arati xo ra. Mi yonati roha ca éa xo naa. Mibë xatë bo, naa Dios Chani yoatí ibo bo, naa libro ó ca quënëhacahax ca nicacanaibo tëquë, tihi cabو mëbiti ibo ca éa xo naa ra —i ë qui ángel quë.

10 Jatsi ja nëcaquë:

—Yoahacaxëti xo naa libro ó ca quënëhacahax ca Chani ra, tséquëti basima ja nori quëshpi na. **11** Jatsi jochacanaibo jénëyamacana. Rarinatimaxëni ca jabi jayacani quiha pë. Yoi ca shinacanaibo quëtiyamacana. Rarinatimaxëni ca xo jato ri pë. Jama, jari jia ca axëti xo toa jia ca acai cato. Mësté ca jabi jari jayaxëti xo toa mëstëxëni cato. **12** Jaha bësopa. Basima tsi xo ë johaina ra. Johax premio bo boxëquia jatiroha cabو qui ati, ja ayocana quëshpi na. **13** Jahuë chitahë, jahuë rëso, tihi cabو xo éa ra, naa letra bo A y Z jascaria. **14** Shoma tsi xo toa chocahacacahax ca sahuëti jaya cabو. Xabahamati jihui bimi piti iipicaqui. Jasca, toa caiti nacopicaqui yaca qui jicoti. **15** Yaca cacha tsi xo toa jochahuaxëniria cabو, naa, yobë bo, chotamisxëni cabو, ati ibo bo, mahitsa ca dios bo qui aracanaibo, quiaxëni cabو, paracanaibo. Tihi cabو tsi xo toa jicoyamahaina —i ë qui ángel quë.

16 Jatsi,

—Noho ángel mi qui raati ibo ca éa xo naa, iglesiá ca chahahuacanaibá naa chani cahëno iquish na. Ea ti tsi xo David yamaba chahitaxocobo yoi cato. “Huishti Bëro Shini” quënähacahai ca éa xo naa ra —i ë qui Jesu quë ra.

¹⁷ Jaquirëquë Espíritu Santo, Cordero ahuini, tihi cabø ë qui chaniquë:

—Bëcahuë —iquiina.

—Bëcahuë —iiyocani quiha nicacanaibo ri.

Jatsi tëshinapihi tsi bëcana. Copixoma tsi xabahamati jënë bicana. Jaha quëécanaibo qui acacaxëti xo.

¹⁸ Jatiroha cabø, naa libro ó ca Dios Chani nicacanaibo yobaparicasquia. Quiniacaxëcahuë. Tsohuëcaracá naa libro ó ca Chani qui mániano tsi ja qui naa libro ó ca tënëti bo mániaxëqui Dios ra. ¹⁹ Jasca, tsohuëcaracá pi naa libro ó ca Chani jahuëcara ca másano tsi jahuë naipá ca premio mëbixëhi quiha Dios ra. Toa xabahamati jihui bimi piyamaxëhi quiha. Yaca-yacaria qui jicopistiyamariaxëhi quiha. Tihi ca libro ó ca jahuë bo xatënayamaxëhi quiha rë. Tihi ca tsi iquia, naa chani quëñëti ibo.

²⁰ Jarohari tsi,

—Parayamaquia. Basima tsi xo ë johaina ra —ii quiha ë quëñëha ca jahuë bo obësoti ibo.

Jatsi,

—Jaahuë. Mi jono ra, Ibo Jesú —iqui noa noqui ri.

²¹ Jia noba Ibo Jesú mato shomahuano ra. Amén.

No Cahëti Xo

Jocha

- Juan 3.19-20
- Romanos 3.10-18, 23
- Romanos 5.8
- Romanos 6.23

Copiti bari

- Juan 5.28-29
- Romanos 2.6-11
- Romanos 14.10
- 2 Corintios 5.10
- Hebreos 9.27
- Apocalipsis 20.11-15

Xabahamahacati quinia

- Juan 3.16-18
- Juan 5.24
- Hechos 4.12
- Romanos 5.8
- Efesios 2.4-5, 8-9
- 1 Pedro 2.24
- 1 Juan 4.9-10
- 1 Juan 5.11-12

Espíritu Santo

- Juan 14.16-17, 26
- Juan 16.13
- Romanos 8.11-16, 26

- Efesios 4.30
- 1 Corintios 3.16

Shina-bënohaina

- Mateo 6.14
- Mateo 18.21, 22
- Lucas 17.3
- Efesios 4.32
- Colosenses 3.13
- 1 Juan 1.9

No noihaina

- Marcos 12.30-31
- Lucas 6.35
- Juan 13.34-35
- Juan 15.12
- 1 Corintios 13
- 1 Tesalonicenses 3.12
- 1 Juan 4.7, 11, 20-21

Bënë, ahuini

- Mateo 19.3-9
- Lucas 16.18
- 1 Corintios 11.3
- Efesios 5.21-23
- Colosenses 3.18-19
- 1 Pedro 3.1-7

Bëhoxhaina

Mateo 5.44
 Mateo 6.5-15
 Mateo 21.22
 Marcos 11.24-25
 Lucas 11.1-13
 Juan 15.7
 Romanos 12.12
 Efesios 6.18-19
 Filipenses 4.6
 Colosenses 4.2-4
 Santiago 1.5
 Santiago 5.14-16

Chahahuacanaibo jabi

Gálatas 5.22-23
 Efesios 5.9
 Efesios 6.13-18
 Colosenses 3.12-17

Chahahuayamacanaiba jabi

Mateo 5.28
 Mateo 12.35
 1 Corintios 6.9-10
 Gálatas 5.19-21
 Efesios 5.3-7
 Colosenses 3.5-6
 Santiago 3.14-16

Yoshi pasomaha no nianahaina

Efesios 6.10-18

Santiago 4.7

1 Pedro 5.8-9

Iboba shiati no acaina

Mateo 26.26-28
 1 Corintios 11.23-34

**Chahahuacanaibo qui Diós
ani ca tiisi bo**

Romanos 12
 Efesios 4.11-13
 1 Corintios 12

No cohuëqué no

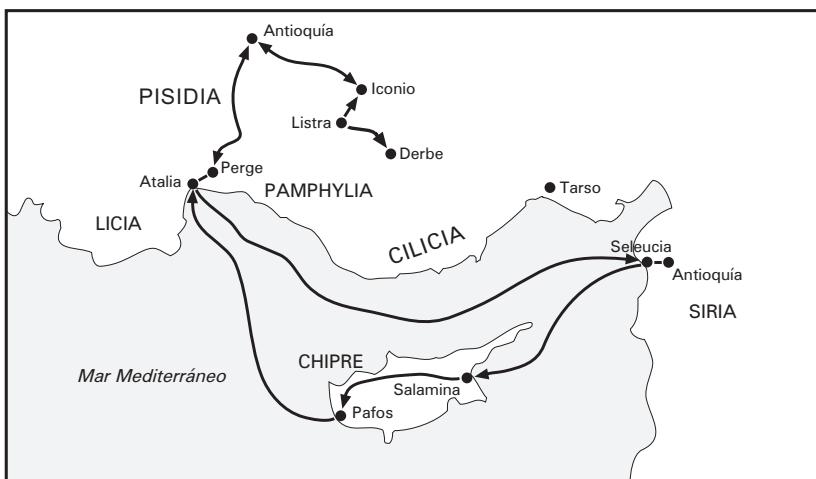
Mateo 11.28-30
 Juan 14.1, 27
 Juan 16.33
 Romanos 8.31-39
 2 Corintios 1.3-4

Tsohuëcara rësoquë no

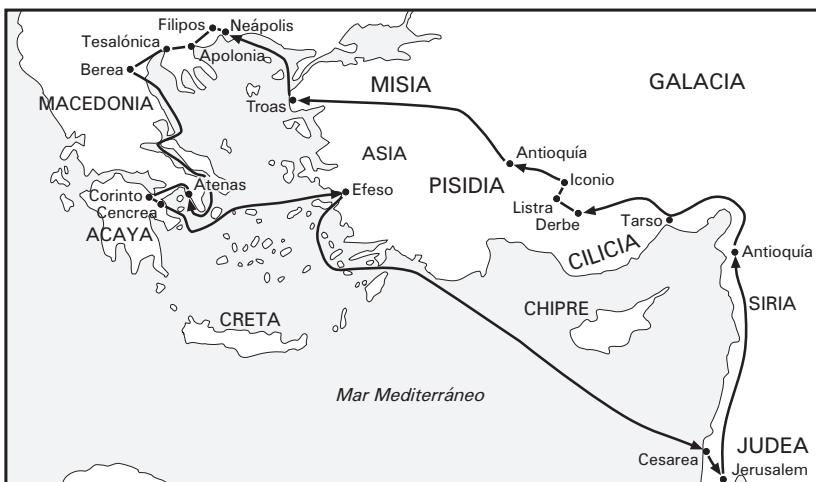
Juan 11.25-26
 Juan 14.1-6
 1 Tesalonicenses 4.13-18

No shina-huëjënaquë no

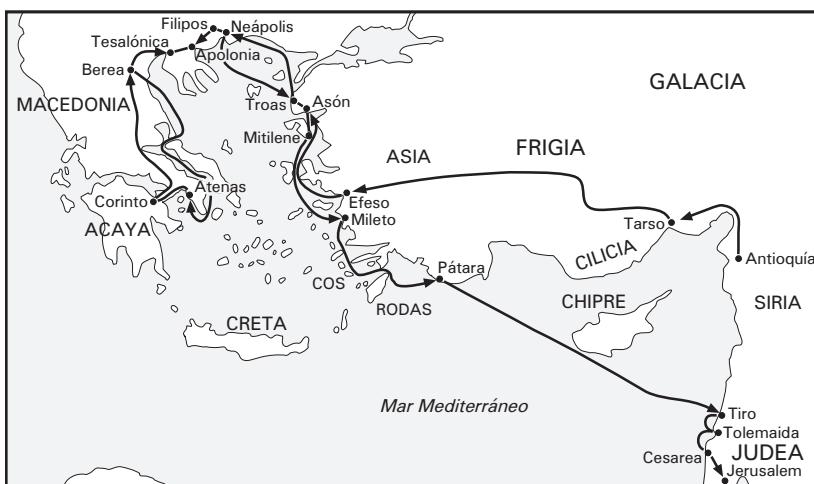
Mateo 6.25-34
 Filipenses 4.6
 1 Pedro 5.7

PRIMER VIAJE MISIONERO DE PABLO

SEGUNDO VIAJE MISIONERO DE PABLO

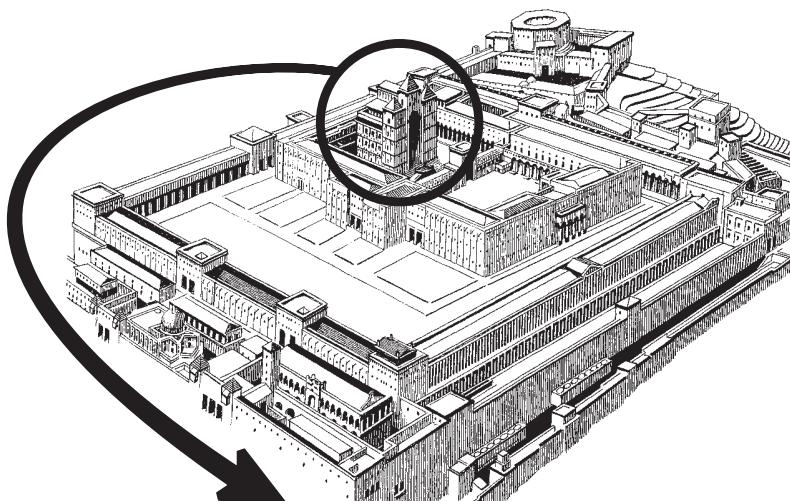

TERCER VIAJE MISIONERO DE PABLO

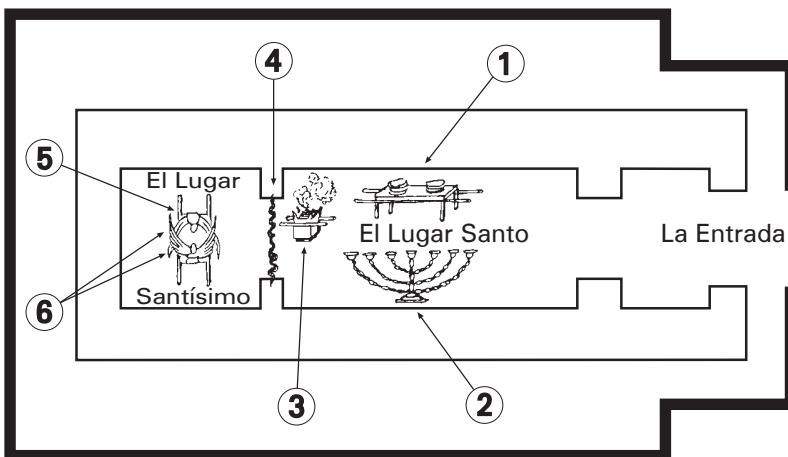

VIAJE DE PABLO A ROMA

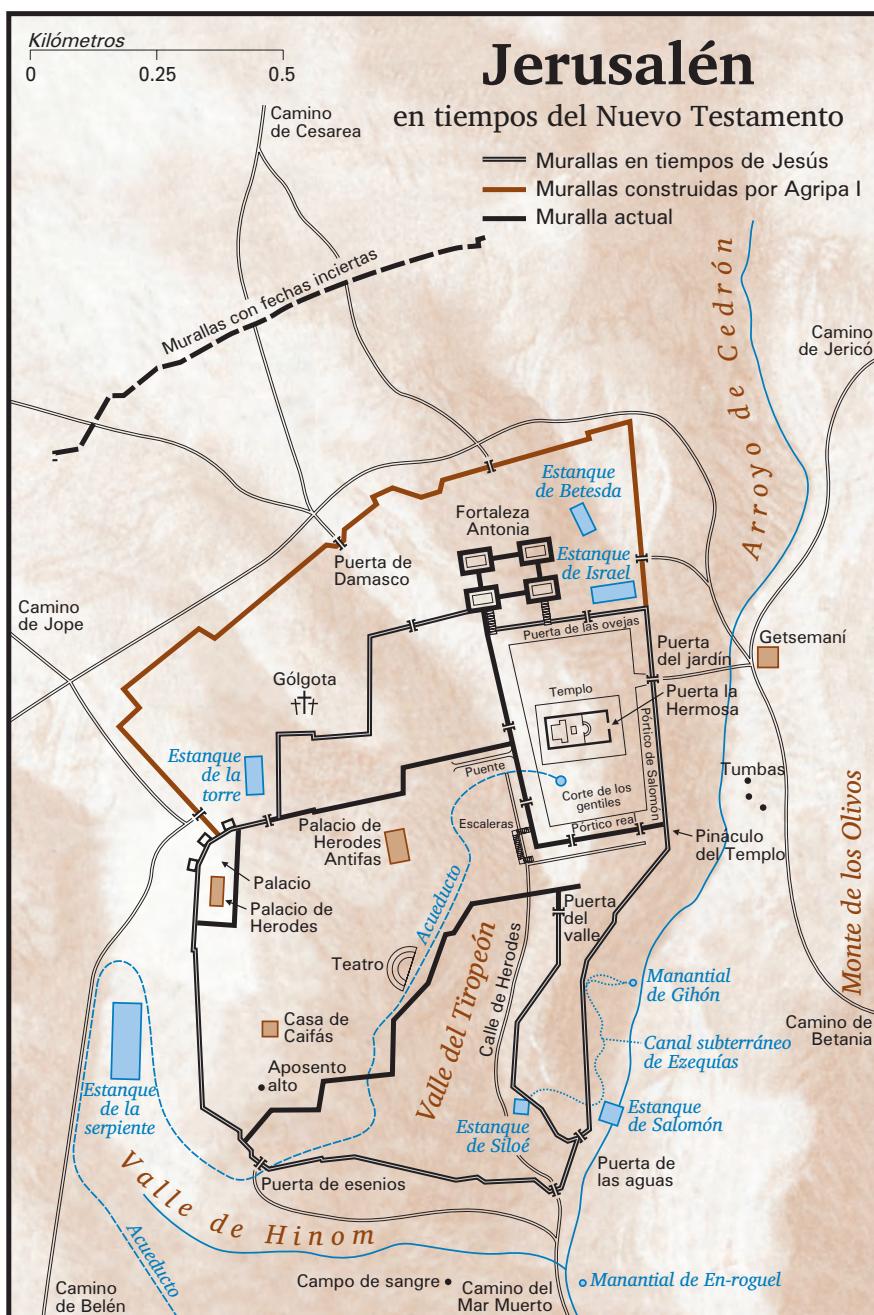
El Templo en el tiempo de Jesucristo

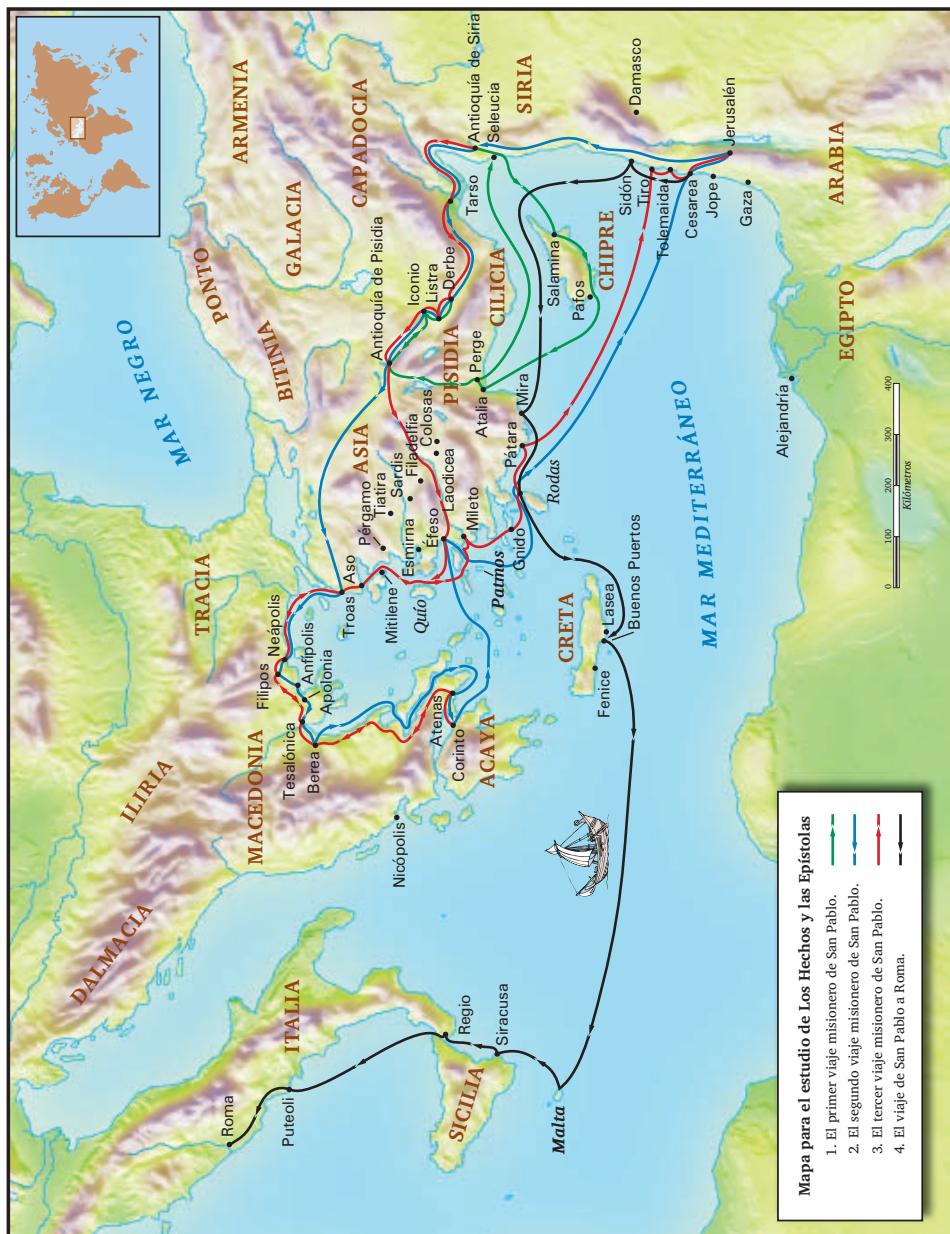
Plano del Interior del Templo

1. La Mesa y los Panes de la Proposición
2. El Candelabro
3. El Altar del Incienso
4. El Velo
5. El Arca del Pacto
6. Los Querubines

Mapa para el estudio de Los Hechos y las Epístolas

1. El primer viaje misionero de San Pablo.
2. El segundo viaje misionero de San Pablo.
3. El tercer viaje misionero de San Pablo.
4. El viaje de San Pablo a Roma.